Charles Dickens

Charles Dickens

Casa Umbrelor

CUPRINS:

Lista personajelor 5
1. La înalta Curte 9
2. Înalta Societate 17
3. Un pas înainte 27
4. Filantropie telescopică 51
5. O întâmplare în zori 65
6. În sfârşit, acasă 81
7. Drumul Stafiei 107
8. Ascunzând o grămadă de păcate 121
9. Semne şi mărturii 145
10. Copistul 163
11. Scumpul nostru frate 177
12. La pândă 195
13. Povestirea Estherei 213
14. Înaltă Ţinută 233
15. Bell Yard 259
16. Tom-all-Alone's 277
17. Povestirea Estherei 289
18. Lady Dedlock 307
19. Ia-o din loc! 327
20. Un locatar nou 345
21. Familia Smallweed 363
22. Domnul Bucket 385
23. Povestirea Estherei 401
24. Caz de apel 423
25. Doamna Snagsby vede tot 445
26. Trăgător de elită 457
27. Înc-un oştean bătrân 473
28. Industriaşul metalurgist 489
29. Tânărul 503

30. Povestirea Estherei 515
31. Infirmieră şi Pacient 535
32. Ora fixată 555
33. Intruşi 573
34. Strâns cu uşa 591
35. Povestirea Estherei 611
36. Chesney Wold 629
37. Procesul Jarndyce 647
38. O luptă 669
39. Avocat şi client 683
40. Probleme naţionale şi probleme familiale 703
41. În camera domnului Tulkinghorn 719
42. În birourile domnului Tulkinghorn 731
43. Povestirea Estherei 741
44. Scrisoarea şi răspunsul 761
45. Sub oblăduire 771
46. Pune mâna pe el! 787
47. Testamentul lui Jo 799
48. Împresurare 817
49. Prietenie statornică 837
50. Povestirea Estherei 853
51. Lămurită 865
52. Îndărătnicie 879
53. Urma 893
54. Mina explodează 907
55. Fuga 933
56. Urmărire 953
57. Povestirea Estherei 963
58. O zi şi o noapte de iarnă 985
59. Povestirea Estherei 1003
60. Perspectivă 1019
61. O descoperire 1035
62. Altă descoperire 1047
63. Oţel şi fier 1059
64. Povestirea Estherei 1069
65. O viaţă nouă 1083

66. În Lincolnshire 1093
67. Sfârşitul povestirii Estherei 1099

Lista personajelor:

Domnul Bayham Badger, medic, liber profesionist în Londra.

Matthew Bagnet („Lignum Vitae”), fagotist, fost artilerist.

Woolwich Bagnet, fiul său.

Lawrence Boythorn, prietenul impetuos şi cordial al domnului Jarndyce.

Inspector Bucket, ofiţer de poliţie, detectiv ager şi neobosit.

Domnul William Buffy, Pair, membru în Parlament, prieten al lui sir Leicester Dedlock.

Richard Carstone, minor în tutela domnului Jarndyce, reclamant la înalta Curte de Justiţie.

Domnul Chadband, preot, bărbat voluminos, unsuros, mulţumit de sine, nu aparţine niciunei secte aparte.

Sir Leicester Dedlock, reprezentantul uneia dintre familiile faimoase din ţară.

Domnul Gridley (Omul din Shropshire), reclamant ruinat de înalta Curte de Justiţie.

William Guppy, secretar de avocat, în serviciul firmei „Kenge şi Carboy”.

Căpitanul Hawdon („Nemo”), ofiţer în armată; mai târziu copist de texte şi acte juridice.

John Jarndyce, bărbat mărinimos, cinstit, necăsătorit, de vreo şaizeci de ani; tutorele lui Richard Carstone şi al Adei Clare.

Domnul Jellyby, soţul blajin şi modest al doamnei Jellyby.

Peepy Jellyby, fiul neglijat şi nefericit al celui de mai sus.

Jo (Vlăjganul), măturător de stradă.

Tony Jobling (Weevle), copist judiciar şi prieten al domnului Guppy.

Domnul Kenge (Kenge, Vorbă-Lungă) persoană corpolentă şi arătoasă; coproprietarul cel mai în vârstă al firmei

„Kenge şi Carboy – avocaţi”.

Domnul Krook, negustor de articole marinăreşti, bătrân cam sărit.

Mercury, lacheu în serviciul lui sir Leicester Dedlock.

Domnul Rouncewell, metalurgist, fiul îngrijitoarei de la Castelul lui Sir Leicester Dedlock.

George Rouncewell (domnul George), alt fiu; flăcău nesăbuit ce se-nrolează în armată; mai târziu patronul unui pavilion de tir.

Watt Rouncewell, nepotul doamnei Rouncewell.

Harold Skimpole, bărbat scânteietor, vesel, sentimental, dar egoist cu desăvârşire.

Bartholomew Smallweed, nepotul domnului şi-al doamnei Smallweed.

Bunicul Smallweed, bătrân din cale-afară de vârstnic.

Domnul Snagsby, librar, specialitate cărţi juridice; om blând şi timid.

Phil Squod, om de serviciu la pavilionul de tir al domnului George.

Little (Micul) Swill, cântăreţ comic, cu faţa roşie.

Domnul Tulkinghorn, avocat pe lângă înalta Curte de Justiţie; sfătuitor jurist al lui sir Leicester Dedlock.

Domnul Turveydrop, bărbat ce se comportă ca un gentilom; celebru pentru „înalta-i Ţinută”.

Prince Turveydrop, fiul său, tânăr, blond, cu înfăţişare de adolescent.

Domnul Vholes, avocatul lui Richard Carstone.

Allan Woodcourt, tânăr medic militar.

Doamna Dayham Badger, doamnă între două vârste, ce se îmbracă de parcă ar fi o tinerică.

Doamna Bagnet, femeie cu înfăţişare soldăţească; soţia lui Mathiew Bagnet.

Malta şi Quebec Bagnet, fiicele ei.

Doamna Bucket, soţia ageră a domnului inspector Bucket.

Doamna Chadband, femeie severă şi tăcută; soţia domnului Chadband, preot.

Ada Clare, minoră în tutela domnului John Jarndyce.

Lady Honoria Dedlock, doamnă mândră şi distantă, soţia lui sir Leicester Dedlock.

Volumnia Dedlock, doamnă de şaizeci de ani, vară a lui sir Leicester Dedlock.

Domnişoara Flite, bătrână mică de statură, pe jumătate nebună, reclamantă la înalta Curte de Justiţie.

Guşter, slujnică la familia Snagsby.

Mademoiselle Hortense, camerista lady-ei Dedlock.

Doamna Jellyby, doamnă devotată nevoilor publice, în dauna celor casnice.

Caroline Jellyby (Caddy), fiica cea mai mare şi secretara ei.

Jenny şi Liz, soţii de cărămidari.

Chartolle Neckett (Charley), fată cu apucături de femeie matură, sigură de sine, fiica mai mare a unui funcţionar de percepţie.

Doamna Pardiggle, membră activă a mai multor comitete de conducere.

Roza lucrează ca servitoare pentru lady Dedlock, frumuseţe de brunetă, venită de la ţară.

Doamna Rouncewell, bătrâna îngrijitoare frumoasă şi maiestuoasă a lui sir Leicester Dedlock.

Bunica Smallweed, bătrână căzută în mintea copiilor.

Judy Smallweed, nepoata ei.

Doamna Snagsby, femeie scurtă de statură şi îndărătnică.

Esther Summerson, protejata domnului Jarndyce, persoană precaută şi înţeleaptă şi prietenă plină de abnegaţie.

Doamna Woodcourt, doamnă vârstnică, opozantă; Allan Woodcourt e fiul ei.

La înalta Curte.

Londra. Sesiunea de toamnă pe terminate şi Lordul Preşedinte înscăunat în sala de şedinţe de la Lincoln's Inn.

Vreme neîndurătoare de noiembrie. Pe străzi atâta noroi de parcă apele abia s-ar fi retras de pe faţa pământului şi n-ar fi de mirare să întâlneşti un megalozaur, lung de patruzeci de picioare sau cam aşa ceva, urcându-se legănat ca o şopârlă uriaşă pe colina Holborn. Fum ce se lasă în jos de pe gurile hornurilor şi se preface într-o burniţă înceată şi neagră cu fulgi de funingine mari cât fulgii de zăpadă… Jelind, ţi-ar veni a spune, moartea soarelui. Câinii, una cu noroiul. Caii, stropiţi chiar până sub ochelarii hamurilor, nu-s mai acătării. Trecătorii, ciocnindu-şi umbrelele unii de alţii, morocănoşi cu toţii de parc-ar fi cuprinşi de o molimă, alunecă şi cad din picioare la colţuri de stradă, unde, de la ivirea zorilor (dacă se mai poate spune că s-au ivit într-adevăr zorile) zeci de mii de alţi trecători au călcat greşit şi au alunecat, adăugând noi depozite la straturile de noroi adunate unele peste altele, ce se lipesc temeinic de caldarâm în locurile acelea şi sporesc îndoit rezerva.

Ceaţă pretutindeni. Ceaţă în susul Tamisei, ce se strecoară printre ostroave şi pajişti verzi; ceaţă în josul Tamisei ce se rostogoleşte întinată de navele rânduite în şiruri şi de scârnăviile unei metropole mari, dar murdare, aruncate pe malurile apei. Ceaţă pe mlaştinile Essexului, ceaţă pe culmile Kentului. Ceaţă târându-se în cabinele vapoarelor de cărbuni, ceaţă aşezându-se de-a lungul şantierelor, ceaţă plutind peste odgoanele marilor corăbii; ceaţă lăsându-se peste bordurile bărcilor şi ale luntrilor. Ceaţă în ochii şi gâtlejurile pensionarilor vârstnici din azilul Greenwich ce abia îşi trag sufletul pe lângă focurile din dormitoare; ceaţă în coada şi-n găoacea lulelei de după-amiază a comandantului mânios în cabina lui strâmtă, neaerisită; ceaţă ce-nţeapă fără milă degetele de la picioarele şi mâinile micuţului ucenic care tremură pe punte. Oameni din întâmplare pe poduri, aruncându-şi privirile peste balustrade în cerul de ceaţă de sub ei, cu ceaţa jur-împrejurul lor, ca şi cum ar fi sus într-un balon şi ar spânzura printre norii neguroşi.

Lumină de felinare întrezărită în diferite locuri pe stradă atât cât poate şi soarele de pe ogoarele afânate licări gospodarului şi plugarului. Prăvălii, cele mai multe cu luminile aprinse cu două ceasuri înainte de vreme… Ceea ce şi gazul pare să ştie, deoarece lumina lui e slabă şi duşmănoasă.

După-amiaza umedă şi rece e mai umedă şi mai rece, ceaţa deasă, mai deasă, iar străzile noroioase încă mai noroioase lângă Poarta Temple, vechi şi plumburiu obstacol, podoabă potrivită pentru pragul unei vechi şi plumburii corporaţii. Şi drept lângă Bariera Temple, în sala de şedinţe de la Lincoln's Inn, în chiar inima ceţii, stă înscăunat înaltul Lord Preşedinte în înalta sa Curte de Justiţie.

Acolo nicicând n-ar fi ceaţa destul de deasă, şi nici noroiul destul de mare pentru a se potrivi cu orbecăirea şi zbaterea în care înalta Curte de Justiţie, cea mai infamă dintre toţi păcătoşii învechiţi în rele, ţine azi şedinţa sub căutătura îngăduitoare a cerului şi a pământului!

Pe o asemenea după-amiază şi nu pe alta se cuvenea ca înaltul Lord Preşedinte să stea înscăunat aici… Aşa cum şi este… Cu o aureolă de ceaţă în jurul capului, îngrădit în ţarcul său căptuşit cu stofe şi draperii stacojii, ascultând la un avocat, uriaş de statură, cu favoriţi mari, voce mică şi cu o pledoarie fără de sfârşit, şi părând că îşi îndreaptă privirile către felinarul din tavan unde nu poate vedea altceva decât ceaţă. Pe o asemenea după-amiază, vreo douăzeci de apărători de la înalta Curte de Justiţie se cuvenea să fie… Aşa cum şi sunt… Prinşi în negura uneia dintre cele zece mii de faze ale unui proces fără de capăt, împiedicându-se la tot pasul de jurisprudenţe vagi, împotmolindu-se până peste cap în proceduri, împungând pereţii de cuvinte cu capetele lor apărate de peruci din păr de ţap sau de cal şi invocând, cu aer grav de actor, dreptatea. Pe o asemenea după-amiază feluriţi jurişti fără drept de pledare, din procesul pe care doi sau trei l-au moştenit de la taţii lor, ce s-au îmbogăţit de pe urma lui, s-

ar cuveni să fie… Dar ce, nu sunt?… Aliniaţi în şir, jos pe o bancă rotundă ca o fântână capitonată (dar zadarnic ai să cauţi Dreptatea în fundul acelei fântâni) ce stă între masa roşie a grefierului şi cea a consilierilor Coroanei, cu citaţii, somaţii, interpelări, depoziţii, încheieri, declaraţii sub luare de jurământ, contestaţii, citate din doctrină, concluzii scrise, maldăre de absurdităţi costisitoare, îngrămădite dinaintea lor. Întunecată e sala de şedinţe cu lumânările ei ce se mistuie ici şi colo, grea e ceaţa ce s-a strâns în ea ca să nu mai iasă niciodată. Şterse sunt culorile ferestrelor cu vitralii ce nu mai lasă lumina zilei să străbată înăuntru, iar neştiutorul de pe stradă, ce-şi aruncă privirile prin sticla geamurilor de la uşă, şovăie să intre, speriat de aspectul sinistru şi de ecoul rostirii solemne şi apatice, care răsună până-n tavan după ce a pornit de pe estrada capitonată de unde înaltul Lord Preşedinte priveşte la felinarul stins şi unde consilierii cu peruci sunt pierduţi în norul de ceaţă! Nu e de mirare. Asta-i înalta Curte de Justiţie, cea care-şi are în fiecare comitat case în ruină şi ogoare năpădite de buruiană; care-şi are nebuni istoviţi în fiecare balamuc şi morţi în fiecare cimitir; care-şi are împricinaţi ruinaţi, cu tocuri scâlciate şi haine jerpelite, împrumutând şi cerşind de la toţi cunoscuţii luaţi la rând; care dă puterii banului mijloace din plin să înfrângă dreptul; care istoveşte până într-atât avutul, răbdarea, îndrăzneala, speranţa; care doboară mintea şi distruge sufletul în aşa hal, încât nu e om cinstit în rândul celor ce profesează în cadrul ei care să nu-ţi dea sfatul… Şi cine nu s-ar grăbi să ţi-l dea…: „Mai curând să înduri orice nedreptate de pe lume decât să vii aici!”

Cine se întâmplă să mai fie la Curte în după-amiaza asta întunecoasă, în afară de Lordul Preşedinte, avocatul din proces, alţi doi, trei avocaţi care nu-s niciodată în nici un proces, şi banca avocaţilor pomenită mai înainte? Mai este grefierul, mai jos de judecător, cu perucă şi robă, şi mai sunt doi, trei aprozi, sau garderobieri, sau perceptori ori

cine ştie ce ar putea să fie, îmbrăcaţi în uniformele curţilor de judecată. Cu toţii cască fiindcă nici-o fărâmă de plăcere nu pică din procesul de pe rol: Dosarul Jarndyce, proces care ani după ani a fost stors până la ultima picătură. Stenografii, cronicarii şi reporterii gazetelor, împreună cu restul asistenţei, o iau invariabil din loc când procesul Jarndyce vine la rând. Locurile lor rămân goale. Într-o latură a sălii, pe un loc cât mai bun ca să nu scape privirilor ei nimic din sanctuarul plin de draperii, se află o bătrânică nebună cu o bonetă strâmtă, care e totdeauna în sala de şedinţă, de la intrarea Curţii până la ieşire, aşteptând mereu să se pronunţe vreo hotărâre de neînţeles în favoarea ei. Unii zic că într-adevăr este sau a fost parte într-un proces, dar nimeni nu ştie c-ar fi sigur aşa, fiindcă nimănui nu-i pasă de ea. Poartă în geantă nişte gunoaie pe care le numeşte documente, constând în principal din câteva petice de hârtie, chibrituri şi lavandă uscată. Un arestat gălbejit s-a ivit cu escorta după el, pentru a şasea oară, ca să înainteze o petiţie personală, în vederea absolvirii de vină, ceea ce nu-i probabil să obţină fiind singurul supravieţuitor implicat într-o neregulă de conturi despre care nici nu se pretinde că ar fi avut vreodată cunoştinţă. Între timp planurile sale de viaţă au căzut baltă. Un alt reclamant ruinat, care periodic îşi face apariţia de la Shropshire şi se trudeşte să adreseze cuvânt preşedintelui când se termină procesele zilei, şi care în nici un fel nu poate fi făcut să înţeleagă că, după lege, preşedintele n-are cunoştinţă de existenţa lui, după ce timp de-un sfert de veac i-a otrăvit-o, se-aşază într-un loc bun şi pune ochii pe judecător, gata să strige: „Excelenţă!” cu o voce tânguitoare şi răsunătoare, în clipa în care magistratul se ridică să plece. Câţiva secretari de avocaţi şi alţii, care-l ştiu din vedere pe petiţionar, zăbovesc, nădăjduind să afle de la el oarecare haz şi să învoioşeze puţin vremea cenuşie.

Procesul Jarndyce continuă să lâncezească. Ajuns ca o sperietoare de procese, cu timpul s-a învălmăşit atât de

tare, încât nici-o suflare de om nu mai ştie ce scopuri urmăreşte. Părţile din proces nu-l înţeleg aproape de loc, dar s-a băgat de seamă că niciodată doi avocaţi de la înalta Curte nu pot vorbi despre pricina de faţă cinci minute măcar fără să ajungă la o totală neînţelegere în privinţa temeiurilor în cauză. De la intentarea acţiunii, nenumăraţi copii s-au născut adăugându-se în proces; nenumăraţi tineri s-au căsătorit; nenumăraţi bătrâni au murit de atunci încoace. Zeci de oameni s-au pomenit din senin parte în procesul Jarndyce, fără să ştie cum şi de ce; familii întregi au moştenit o ură legendară odată cu procesul. Micuţul reclamant sau pârât, căruia i s-a făgăduit un cal nou de lemn când se va soluţiona procesul Jarndyce, a crescut, a avut un cal adevărat, şi a trecut în trap pe cealaltă lume. Minorele frumoase de la Curte s-au ofilit, ajungând mame şi bunici; o procesiune lungă de preşedinţi s-au petrecut începându-şi şi încheindu-şi cariera în proces; teancul de acte depuse la dosar s-au schimbat pur şi simplu în acte de deces; n-au mai rămas poate nici trei Jarndyce pe faţa pământului de când bătrânul Tom Jarndyce şi-a zburat creierii la o cafenea pe Chancery Lane; dar procesul Jarndyce îşi târăşte zilele mohorâte în faţa Curţii fără speranţa de a se mai sfârşi.

Procesul Jarndyce a ajuns de râsul lumii. E singurul lucru bun căruia i-a dat naştere. A adus moarte multora, dar pentru oamenii de lege e o farsă. N-a fost jurisconsult care să nu fi avut de-a face cu el. N-a fost preşedinte care să nu fi pledat „în el” pentru unul sau altul pe vremea când era încă avocat la bară. Lucruri de duh s-au spus despre acest proces de către decanii bătrâni cu ghete scâlciate şi cu nasuri vinete, în comitete selecte, la un pahar de vin, de după prânzurile oficiale ale breslei. Stagiarii aveau obiceiul să-şi ascută spiritul juridic pe seama faimosului proces. Ultimul Lord Preşedinte s-a folosit de-al său cu dibăcie când, completându-i pe domnul Blowers, eminentul consilier al Coroanei care zicea că un anume lucru are să se

întâmple cândva să ploaie cu cartofi din cer, a adăugat: „sau când vom da o hotărâre în procesul Jarndyce, domnule Blowers”, glumă ce-a desfătat mai ales pe aprozi şi pe purtătorii însemnelor şi peceţilor.

Asupra câtor oameni în afara cauzei şi-a întins procesul Jarndyce nefasta-i mână ca să-i strice şi să-i corupă, asta-i o problemă foarte vastă. De la maestrul jurisconsult, pe ale cărui dosare capsate teancuri de mandate prăfuite din procesul Jarndyce s-au închircit în forme de tot felul, până la copistul din biroul celor şase arhivari care i-a copiat zecile de mii de pagini pe foile duble ale Curţii de Justiţie sub aceeaşi eternă titulatură, firea nimănui nu s-a îmbunătăţit datorită procesului ăstuia. În şiretlic, subterfugiu, amânare, jefuire, pisălogeală, sub false prefăcătorii de tot felul, se află înrâuriri care niciodată nu se termină cu bine. Chiar valeţii avocaţilor, care i-au tot amânat pe nefericiţii petiţionari, asigurându-i nu se mai ştie de câte ori că domnii Chizzle, Mizzle, sau cum îi mai cheamă, sunt peste măsură de ocupaţi şi au audienţe până la cină, chiar şi ei pot să-şi fi pervertit firea datorită procesului Jarndyce. Administratorul bunurilor respective a dobândit o sumă frumuşică de bani prin proces, dar a dobândit şi neîncrederea propriei sale mame, precum şi un dispreţ pentru propria lui funcţie. Chizzle, Mizzle sau cum îi mai cheamă şi-au luat obiceiul de a făgădui în mod vag că vor cerceta mica pricină nerezolvată şi vor vedea ce se poate face pentru Drizzle… Care nu e destul de deprins cu sistemul… Când procesul Jarndyce va ieşi de pe rol. Eschivarea şi pungăşia, sub toate multiplele lor variante, au fost semănate pe scară întinsă de nenorocitul proces; şi chiar şi aceia care, urmărind desfăşurarea procesului au înţeles tot răul pe care îl generează, au fost pe nesimţite ademeniţi să lase răul să-şi urmeze cursul şi s-au împăcat cu ideea că dacă lumea merge strâmb asta-i pentru că, într-un fel sau altul, nu-i făcută să meargă drept.

Astfel, în mijlocul noroiului şi-n inima ceţii, stă-nscăunat înaltul Lord Preşedinte la înalta sa Curte de Justiţie.

— Domnule Tangle, zice înaltul Lord Preşedinte cam neliniştit de-o bucată de vreme de elocinţa învăţatului gentilom.

— Excelenţă! Zice domnul Tangle. Domnul Tangle ştie despre procesul Jarndyce mai mult decât oricine. Cu asta a ajuns de pomină… Fiind de presupus că el niciodată n-a mai citit nimic altceva de când a părăsit şcoala.

— Aţi epuizat argumentele dumneavoastră?

— Excelenţă, nu… Felurime de puncte… Simt de datoria mea să mă supun… 'Excelenţei Voastre, e răspunsul ce ţâşneşte din domnul Tangle.

— Mai sunt de ascultat şi alţi reprezentanţi ai barei, cred? Zice preşedintele cu un zâmbet şters.

Optsprezece colegi eruditi de-ai domnului Tangle, fiecare înarmat cu câte un mic sumar de câte o mie opt sute de pagini, saltă în sus ca optsprezece ciocănele de la un pian, fac optsprezece plecăciuni şi se cufundă pe cele optsprezece locuri, în întunecime.

— Vom continua şedinţa de miercuri în două săptămâni, zice preşedintele.

Fiindcă punctul în litigiu nu-i decât asupra cheltuielilor de judecată, cât un fleac de mugur pe-un arbore de codru din procesul iniţial, şi sigur se va pronunţa o hotărâre în una din zilele acestea.

Preşedintele se ridică; avocaţii se ridică; arestatul e scos afară în grabă; omul din Shropshire strigă: „Excelenţă!”. Aprozi, garderobieri şi purtători de însemne impun cu indignare linişte şi se încruntă la omul din Shropshire.

— În ceea ce priveşte pe tânăra fată…, urmează preşedintele tot referitor la procesul Jarndyce.

— Iertare, 'Excelenţă… Băiat, zice domnul Tangle, pripindu-se.

— În ceea ce priveşte urmează preşedintele, limpede şi răspicat^ pe tânăra fată şi pe băiat, ambii tineri…

Domnul Tangle se dă bătut.

— Cărora le-am acordat astăzi audienţă şi care se află acum în cabinetul meu, am să-i văd şi voi chibzui asupra utilităţii redactării ordinului de fixare a reşedinţei la unchiul lor.

Domnul Tangle iar se ridică în picioare.

— Iertare, 'Excelenţă… Mort.

— La bunicul lor, rosteşte preşedintele, privind prin ochelari la hârtiile de pe masă.

— Iertare 'Excelenţă… Victimă a unui suicid… Zburat creierii.

Pe neaşteptate, un avocat, tare mic de statură, cu o voce teribilă de bas, se ridică, umflat în pene cât se poate pe fundalul de ceaţă din spate, şi zice:

— Excelenţa Voastră îmi îngăduie? Îl reprezint. E văr de-al nu ştiu câtelea grad. În clipa de faţă nu sunt pregătit să aduc la cunoştinţa Curţii în ce anume grad e văr; dar e văr.

Dând drumul acestei replici (rostită cu o voce ca de dincolo de mormânt) ce răsună printre bârnele acoperişului, avocatul tare mic de statură se lasă să cadă la locul lui şi se pierde în ceaţă. Degeaba îl caută toată lumea cu privirea. Nimeni nu-l mai poate vedea.

— Am să vorbesc cu amândoi tinerii, zice preşedintele iarăşi, şi voi chibzui asupra fixării reşedinţei lor la vărul acela. Voi comunica hotărârea mâine dimineaţă, când se deschide şedinţa.

Preşedintele este pe punctul de a se înclina spre banca avocaţilor, când i se înfăţişează arestatul. Din încurcătura în care se găseşte arestatul nimic alta nu poate să iasă decât trimiterea sa îndărăt la închisoare, ceea ce se şi face numaidecât. Omul din Shropshire se încumetă să rostească iarăşi demonstrativ „Excelenţă!”, dar preşedintele, zărindu-l, se strecoară dibaci, dispărând. Toată asistenţa dispare şi ea repede. Un regiment de dosare albastre sunt umplute cu teancuri de hârtii, luate şi scoase din sală de funcţionari; bătrânica nebună iese cu documentele sale; curtea rămasă

goală e închisă. Dacă toate nedreptăţile pe care le-a săvârşit şi toate nenorocirile pe care le-a pricinuit ar putea şi ele să fie încuiate în ea şi totul să ardă într-un imens rug funerar… Vai! Ar fi cu mult mai bine pentru alte părţi, dar nu şi pentru cele implicate în procesul Jarndyce!

Înalta Societate u-i vorba decât de o aruncătură de ochi asupra lumii AM rl din înalta Societate tot în aceeaşi după-amiază noroioasă. Nu e chiar atât de lipsită de asemănare cu Curtea de Justiţie, ca să nu putem trece de la un decor la celălalt, aşa, în linie dreaptă, cum zboară cioara. Atât înalta Societate, cât şi Curtea de Justiţie sunt instituţii stăpânite de cutume vetuste şi datine; ca şi prea adormitul Van Winkle care nu s-a trezit nici în toiul trăsnetelor, ca şi frumoasa din pădurea adormită pe care Cavalerul a deşteptat-o într-o zi, când toate frigările încremenite din bucătărie s-au pornit să se învârtă de mai mare minunea!

Nu-i o lume mare la număr. Chiar şi în comparaţie cu lumea asta a noastră, care şi ea îşi are hotare (aşa cum şi Maria Voastră va constata după ce va fi făcut ocolul ei şi va fi ajuns la un pas de golul de dincolo) e cât un fir de praf. În ea sunt multe lucruri bune; în ea sunt mulţi oameni buni şi cinstiţi; îşi are locul ei fixat. Dar păcatul ei e că-i o lume prea înfăşurată în linuri şi mătăsuri, ca o bijuterie, şi nu poate auzi frământarea lumilor mai mari şi nici nu le poate vedea cum se învârt în jurul soarelui. E o lume înăbuşită ce respiră greu în atmosfera asta nesănătoasă, lipsită de aer.

Nobila lady Dedlock s-a întors la casa ei din oraş, câteva zile înaintea plecării la Paris, unde Domnia Sa are de gând să stea câteva săptămâni, după care deplasările sale sunt nesigure. Veştile din înalta Societate grăiesc aşa, pentru mângâierea parizienilor, şi ele au cunoştinţă de tot ce se petrece în înalta Societate. Să ştii lucrurile altcum înseamnă să nu fii la curent cu ce se petrece în înalta Societate. Lady Dedlock s-a dus la „reşedinţa ei”, aşa cum o numeşte ca în conversaţiile intime, din Lincolnshire. Apele au inundat în Lincolnshire. Un picior de pod, în parc, a fost

desfundat şi luat de ape. Terenul alăturat, aşezat mai jos, pe o lăţime de-o jumătate de milă, arată ca o baltă stătătoare, cu arbori melancolici în chip de insule şi cu faţa împunsă pe tot întinsul ei, cât e ziua de lungă, de ploaia care cade. „Reşedinţa” doamnei Dedlock a fost îngrozitor de mohorâtă.

Vremea, zile şi nopţi de-a rândul, a fost atât de umedă de parc-ar fi răzbit apa prin copaci, şi uscăturile mărunte şi crengile sărite sub securea pădurarului nu mai pot pârâi şi nici trosni când cad. Căprioarele, ude leoarcă, lasă urme pline de apă pe unde trec. Pocnetul de flintă îşi pierde tăria în aerul umed, iar fumul se mişcă încet, ca un nor mic şi leneş, către movila verde, acoperită de-un crâng, ce alcătuieşte fundal ploii care cade. Priveliştea de la chiar ferestrele nobilei doamne e când cenuşie ca plumbul, când neagră ca tuşul. Vazele de pe terasa de piatră, aşezate în faţă, adună ploaia toată ziulica, iar picăturile grele cad toată noaptea, pic, pic, pic, pe caldarâmul lat, din lespede, ce poartă din vremea de demult numele de Drumul Stafiei. Duminicile, bisericuţa din parc miroase a mucegai; amvonul de stejar începe să asude o sudoare rece şi peste tot e o duhoare şi un iz de mormintele vechilor Dedlock. Nobila lady Dedlock (care n-are copii), privind afară devreme în asfinţit, din iatacul ei, la căsuţa paznicului şi văzând lumina unui foc, prin geamurile zăbrelite, şi fum ieşind de pe coş şi un copil alungat de o femeie, alergând afară prin ploaie ca să-i iasă înainte unui om cu faţa radioasă, venind pe poartă, înfăşurat în manta, a fost scoasă de tot din sărite. Nobila lady zice c-a fost „plictisită de moarte”.

De aceea, doamna Dedlock a plecat din casa de la Lincolnshire şi a lăsat-o ploii, şi ciorilor, şi şoarecilor, şi căprioarelor, şi potârnichilor şi fazanilor. Portretele celor din familia Dedlock, trecuţi şi dispăruţi, păreau că se topesc în umbra pereţilor umezi într-o adevărată stare de posomorâre, în timp ce îngrijitoarea trecea prin vechile încăperi închizând obloanele. Dar cândva veni ziua să iasă

iarăşi la lumină, cărturarii din înalta Societate, care sunt ca şi demonii întru toate ştiutori ai prezentului şi trecutului, dar nu şi ai viitorului, nu-şi pot lua încă răspunderea s-o spună.

Sir Leicester Dedlock nu-i decât baronet. Dar nu există baronet mai veritabil ca el. Familia lui e tot atât de veche precum munţii, dar infinit mai respectabilă. Are o părere vagă că lumea ar putea merge înainte şi fără coline, dar ar fi nimicită fără „dinastia" Dedlock. E gata să admită că Natura e ceva reuşit (cam vulgar, când nu-i îngrădită de-un grilaj de parc) dar ceva ce, ca să se desăvârşească, depinde de marile noastre familii din comitate. E-un gentilom cu principii riguroase, dispreţuind meschinăria şi josnicia sub orice formă, gata la cel mai mic semn mai curând să moară de orice moarte ţi-ar plăcea să-i alegi, decât să dea prilej la cea mai mică ştirbire a integrităţii sale. E un om onorabil, îndărătnic, cinstit, violent, plin de prejudecăţi şi de-o perfectă nesăbuinţă.

Sir Leicester e cu douăzeci de ani împliniţi mai în vârstă decât Doamna Sa. N-are s-ajungă la şaizeci şi cinci, poate nici la şaizeci şi şase şi nici la şaizeci şi şapte. Îl chinuie din când în când câte o criză de gută şi merge puţin cam ţeapăn. Are o înfăţişare respectabilă cu părul şi favoriţii uşor încărunţiţi, cu un jabou straşnic, vesta-i de un alb imaculat şi haina albastră, cu nasturi strălucitori, totdeauna îmbumbată. E ceremonios, solemn, câtse poate de curtenitor în orice împrejurare cu nobila lady şi are cea mai înaltă preţuire pentru farmecul ei personal. Curtoazia lui faţă de lady Dedlock, care a rămas neschimbată de pe vremea când umbla după ea, e singura urmă de fantezie romantică pe care o are.

Într-adevăr, s-a căsătorit cu ea din dragoste. Mai umblă şoapta că ea n-a avut nici măcar familie; oricum ar fi, sir Leicester are aşa de multă familie, încât se vede că i-a fost deajuns şi s-a putut lipsi de încă una. În schimb, doamna a avut frumuseţe, mândrie, ambiţie, îndrăzneală şi minte

destulă ca să mai dea la o gloată întreagă de doamne distinse. Averea şi rangul, în adaos la cele de mai sus, au înălţat-o curând în frunte; şi sunt ani la mijloc de când lady Dedlock se află în centrul spiritualităţii aristocratice ca o stea a înaltei Societăţi.

Oricine ştie cum a plâns Alexandru când n-a mai avut nici-o lume de cucerit, sau s-ar cuveni să ştie la vremea asta, deoarece subiectul a fost destul de des citat. Nobila Doamnă, după ce şi-a cucerit lumea ei, a căzut într-o dispoziţie nu înfierbântată, ci mai curând îngheţată. Trofeele victoriei sale sunt un calm surmenat, o indiferenţă extenuată, o linişte obosită ce nu pot fi tulburate nici de curiozitate şi nici de satisfacţie. E perfect educată. Dacă mâine ar putea fi dusă în Ceruri, ar fi de aşteptat să se poată înălţa fără să arate nici-o emoţie.

E încă frumoasă şi dacă nu mai este în zorile tinereţii, nu e nici în apusul ei. Are o faţă plăcută… Care la început se putea numi mai curând drăgălaşă decât frumoasă, dar care a câştigat un stil clasic prin dobândirea conştiinţei că face parte din înalta Societate. Cu talia-i elegantă lasă impresia că e înaltă. Nu că ar fi aşa, dar, după cum declară onorabilul Bob Stables, gata să jure, „şi-a pus în valoare toate însuşirile”. Acelaşi personaj adăuga că se găteşte cu un gust desăvârşit şi observa, mai ales spre lauda părului ei, că „e femeia cea mai bine ţesălată din toată herghelia”.

Împodobită cu toate perfecţiunile citate mai sus, nobila Noastră Doamnă a sosit de la reşedinţa ei din Lincolnshire (întâmpinată cu însufleţire de crema înaltei Societăţi), ca să petreacă la cea din metropolă câteva zile mai înainte de a pleca la Paris, unde Senioria Sa are de gând să stea câteva săptămâni, după care deplasările sunt nesigure. Şi la reşedinţa din metropolă, în după-amiaza aceea noroioasă şi întunecoasă, se înfăţişează un gentilom vârstnic şi demodat, om de lege şi avocat la înalta Curte de Justiţie, care are cinstea să îndeplinească funcţia de sfătuitor juridic al soţilor Dedlock şi are atâtea clasoare de metal în biroul lui cu

numele de mai sus înscris pe ele, de parcă actualul baronet ar fi moneda cu care-şi face boscarul scamatoria, scoţând-o întruna din mânecă şi arătând-o celor ce cască gura la el. Vârstnicul gentilom este îndrumat de către un fecior înzorzonat, ca să se prezinte doamnei, trecând prin sala mare, apoi sus pe scări, apoi de-a lungul coridoarelor şi prin saloane, strălucitoare la vremea recepţiilor şi întunecate în restul timpului, ţară de basm în zilele de primire, dar un pustiu dezolat dacă e să trăieşti în el.

Vârstnicul gentilom parcă-i scos de la naftalină când te uiţi la el, dar îi merge faima că a strâns bani deoparte de pe urma aranjamentelor dotale, matrimoniale, aristocratice şi a testamentelor nobililor şi că e foarte avut. Este învăluit într-o tainică aureolă de secrete de familie, al căror depozitar tăcut e cunoscut a fi.

În luminişuri de parcuri, printre buşteni şi ferigi ce se înalţă, se află mausolee nobile ţintuite de secole, care poate că închid mai puţine taine decât cele câte umblă afară prin lume şi-s pecetluite în inima domnului Tulkinghorn. El aparţine aşa-numitei şcoli vechi, expresie prin care în general se înţelege orice şcoală ce pare că n-a fost niciodată tânără; şi poartă pantaloni scurţi, legaţi sub genunchi cu panglici, şi jambiere sau ciorapi lungi. O particularitate a hainelor sale negre şi a ciorapilor săi negri, fie ei de mătase sau de lână, e că niciodată nu strălucesc. Mute şi tainice, nesimţitoare la scânteierile de lumină oricare-ar fi ele, hainele lui sunt ca şi el. Nu stă niciodată de vorbă, decât dacă e consultat profesional. E de văzut câteodată, rezervat, dar ca la el acasă, în reşedinţele de la ţară ale nobililor, la un colţ de masă sau pe lângă uşile saloanelor, prezent la conversaţiile la care aristocraţia se pricepe de minune; aici îl cunoaşte orişicine şi jumătate din lorzii Angliei se opresc să-i spună: „Bună ziua, domnule Tulkinghorn”; primeşte salutul cu gravitate şi-l îngroapă alături de celelalte taine ştiute de dânsul.

Sir Leicester Dedlock se află împreună cu doamna şi-i fericit că-l vede pe domnul Tulkinghorn. Domnia Sa se prezintă cu un aer ceremonios care îi este totdeauna plăcut lui sir Leicester; îl primeşte ca pe un soi de omagiu cuvenit şi-i plac hainele domnului Tulkinghorn, pentru că şi ele poartă pecetea respectului. Ţinuta lui deosebit de respectuoasă sugerează oarecum pe cea a servitorimii. Ar putea fi majordomul tainelor juridice sau pivnicerul cămării treburilor judiciare ale familiei Dedlock.

Are oare domnul Tulkinghorn vreo părere în această privinţă? S-ar putea să aibă ori s-ar putea să nu, clar este un fapt vrednic de luat în seamă, ce trebuie reţinut în tot ceea ce o priveşte pe nobila doamnă, atât ca una ce face parte dintr-o clasă, cât şi ca a ceea ce conduce şi reprezintă lumea ei mică. Domnia Sa îşi închipuie că e o fiinţă de nepătruns, cu totul în afară de înţelegerea muritorilor de rând… Văzându-se în oglinda în care într-adevăr aşa arată. Cu toate acestea, toate steluţele palide ce se învârt în jurul ei, de la cameristă până la impresarul Operei Italiene, îi cunosc slăbiciunile, prejudecăţile, nebuniile, aroganţele şi toanele; iar în privinţa firii ei îşi fac un calcul tot atât de precis şi-i iau o măsurătoare tot atât de potrivită, ca şi croitoreasa ce-i ia măsura după forma trupului. E de lansat o haină nouă, un obicei nou, un cântăreţ nou, un dansator nou, o formă nouă de bijuterie, un pitic sau un uriaş nou, o credinţă nouă sau un te miri ce nou? Într-o duzină de meserii există oameni deferenţi pe care Doamna Noastră îi presupune că se prosternează în faţa ei, dar care îţi tot spun cum să te porţi cu ea, ca şi cum ar fi un copil; care nu fac nimic altceva toată viaţa lor decât s-o dădăcească şi care, prefăcându-se cu umilinţă că preasupuşii o urmează, o duc de nas şi pe ea şi pe toţi din ceata ei; care agăţând în undiţă pe unul, îi agaţă pe toţi ceilalţi şi-i duc după ei aşa cum Lemuel Gulliver a tras după el flota importantă a măreţului Lilliput. „Dacă doriţi să comunicaţi cu ai noştri, domnule”, zic Blaze şi Sparkle, bijutierii, înţelegând prin „ai

noştri” pe lady Dedlock şi restul, „trebuie să vă amintiţi că nu aveţi de-a face cu marele public; trebuie să-i luaţi pe partea lor cea mai slabă şi partea lor cea mai slabă e în cutare loc.” „Ca să faceţi articolul ăsta să meargă, domnilor”, zic Sheen şi Gloss, negustori de mărunţişuri, prietenilor lor negustori de manufactură, „trebuie să veniţi la noi, pentru că noi ştim cum să ne purtăm cu înalta Societate şi-l putem lansa ca să fie la modă.” „Dacă doreşti să răspândeşti tipăritura asta pe mesele tuturor clienţilor mei din lumea bună, domnule”, zice domnul Sladdery, bibliotecarul, „sau de doreşti ca piticul sau uriaşul ăsta să pătrundă în casele clientelei mele din înalta Societate, domnule, sau dacă doreşti să-i asiguri spectacolului său patronajul clientului meu aristocrat, domnule, te rog să laşi totul pe mine, pentru că am studiat în amănunt pe conducătorii înaltei mele clientele, domnule, şi pot să-ţi spun, fără să mă laud, că pot să-i port pe degete”, ceea ce nu-i exagerat deloc din partea domnului Sladdery, om serios de felul lui, ce nu exagerează defel.

De aceea, cu toate că se poate ca domnul Tulkinghorn să nu ştie ce se petrece în clipa prezentă într-o minte de Dedlock, e cu putinţă totuşi ca să ştie.

— Procesul doamnei mele a fost iarăşi pe rol la preşedinte, domnule Tulkinghorn, nu-i aşa? Întreabă sir Leicester, întinzându-i mâna.

— Da. A avut astăzi iarăşi termen, răspunde domnul Tulkinghorn, făcând o plecăciune modestă ca de obicei nobilei doamne ce se află pe o sofa lângă foc, ferindu-şi faţa cu un evantai.

— Ar fi de prisos să întreb, zice nobila doamnă, încă sub povara plictiselii sale din reşedinţa-i din Lincolnshire, dacă s-a făcut ceva.

— Nimic, din ceea ce aţi putea Domnia Voastră numi „ceva”, nu s-a făcut astăzi, răspunde domnul Tulkinghorn.

— Şi nici n-are să se facă vreodată, zice nobila doamnă.

Pe sir Leicester nu-l supără procesul nesfârşit de la înalta Curte de Justiţie. E un soi de treabă înceată, costisitoare, englezească, constituţională. Bineînţeles, el n-are interes vital în procesul în chestiune, în care doamna apare ca parte pentru unica proprietate pe care i-a adus-o; şi sir Leicester are o impresie sumbră că e un accident cât se poate de ridicol ca numele său, numele de Dedlock, să fie într-un proces şi să nu fie pus pe coperta dosarului. Chiar dacă procedura instanţei de faţă implică uneori amânarea proceselor şi o sumă de mici încurcături, totuşi Domnia Sa priveşte înalta Curte de Justiţie ca pe o instituţie născocită împreună cu multe altele de înţelepciunea omenească pentru statornicirea pe vecie (omeneşte vorbind) a tuturor lucrurilor. Şi în general are o părere definitivă că a-şi alătura autoritatea persoanei sale la sprijinul unor plângeri aduse împotriva înaltei instanţe ar însemna să dea apă la moara unora din clasele de jos să se răzvrătească cumva, ca Wat Tyler.

— Deoarece câteva declaraţii proaspete sub prestare de jurământ au fost anexate la dosar, zice domnul Tulkinghorn, şi fiindcă sunt scurte, şi cum eu procedez potrivit principiului anevoios de a cere permisiunea să pun la îndemâna clienţilor mei toate actele noi din proces; (prudent om e-acest domn Tulkinghorn, neluând asupră-şi mai multă răspundere decât e nevoie); şi apoi, văzând că plecaţi la Paris, le-am adus cu mine, în buzunar.

Cu toate că şi sir Leicester pleacă la Paris, fiindcă veni vorba, totuşi interesul şi încântarea înaltei Societăţi erau destinate doamnei.

Domnul Tulkinghorn scoate hârtiile, cere îngăduinţa să le aşeze pe un talisman de aur de pe masa de la cotul Doamnei Noastre, îşi pune ochelarii şi începe să citească la lumina unei lămpi umbrite de abajur: „înalta Curte. Între John Jarndyce.”

Doamna Noastră îl întrerupe cerându-i să treacă peste oribilele formule, pe cât se poate.

Domnul Tulkinghorn aruncă o privire peste ochelari, apoi începe iarăşi ceva mai de jos. Nobila doamnă, nepăsătoare şi dispreţuitoare îşi sustrage atenţia. Sir Leicester dintr-un scaun impozant priveşte la foc şi se arată a gusta o plăcere solemnă pentru limbajul juridic plin de repetiţii şi subtile întortocheri, ca şi când ar fi unul dintre stâlpii citadelei naţionale. Se întâmplă ca focul, unde şade doamna, să dogorească tare, iar evantaiul, nestemat dar mic, să fie mai mult frumos decât folositor. Doamna, întorcându-se, vede hârtiile pe masă, se uită la ele mai de-aproape… Se uită la ele încă mai de-aproape… Şi întreabă, pierzându-şi stăpânirea de sine:

— Cine a copiat asta?

Domnul Tulkinghorn se opreşte scurt, uimit de însufleţirea doamnei şi de tonul ei neobişnuit.

— E ceea ce numiţi voi juriştii caracter judiciar? Întreabă iarăşi uitându-se drept la el, din nou în felul ei nepăsător şi jucându-se cu evantaiul.

— Nu chiar. Se vede că – domnul Tulkinghorn cercetează scrisul în vreme ce vorbeşte -caracterul judiciar pe care îl are a fost dobândit după ce originalul a căpătat formă definitivă. Pentru ce întrebaţi?

— Ca să schimb cu ceva monotonia asta nesuferită. Hai, mergi mai departe, citeşte!

Domnul Tulkinghorn citeşte iarăşi. Căldura e mai mare, Doamna Noastră îşi apără faţa cu evantaiul. Sir Leicester moţăie, apoi deodată se scoală în picioare şi strigă:

— Ei, ce spui?

— Spun că mă tem, zice domnul Tulkinghorn, care se ridicase în pripă, că lady Dedlock nu se simte bine.

— Mă simt istovită, murmură doamna, cu buzele albite, numai atât; dar e ca un leşin de moarte. Nu vorbi cu mine. Sună. Sună şi du-mă în camera mea!

Domnul Tulkinghorn se retrage în altă încăpere; clopoţeii sună, paşii se târăsc şi tropăie, apoi urmează linişte. În sfârşit, feciorul îl roagă pe domnul Tulkinghorn să revină.

— Acum e mai bine, repetă sir Leicester, propunându-i juristului să ia loc şi să-i citească numai lui. Am fost foarte îngrijorat. Nu ştiu să fi leşinat vreodată Doamna Mea până acum. Dar vremea e teribil de apăsătoare, şi într-adevăr s-a plictisit de moarte acolo, la reşedinţa noastră din Lincolnshire.

Un pas înainte.

Îmi vine grozav de greu să încep să scriu fragmentul din paginile de faţă, pentru că ştiu că nu mă pricep. Şi asta am ştiut-o dintotdeauna. Îmi amintesc, când eram chiar o copiliţă, cum îi spuneam păpuşii mele, când ne aflam numai noi două: Ascultă, păpuşică, eu nu mă pricep, ştii tu foarte bine, şi trebuie să ai răbdare cu mine, dacă mă iubeşti”. Şi ea şedea proptită într-un fotoliu mare, cu chipul frumos şi buzele-i trandafirii, uitându-se la mine sau nu chiar atât la mine, îmi închipui, cât la nimic în vreme ce eu împungeam de zor cu acul şi-i spuneam toate tainele mele.

Scumpa mea păpuşă de pe vremuri! Eram o copiliţă atât de sfioasă încât arareori cutezam să deschid gura, dar niciodată să-mi deschid altcuiva inima. Aproape că-mi vine să plâng când mă gândesc ce mângâiere era pentru mine când veneam acasă după o zi de şcoală, să urc în fugă în camera mea şi să spun: „O, scumpa şi credincioasa mea păpuşică, ştiam eu că mă aştepţi!” şi apoi să mă aşez jos pe duşumea, să mă sprijin de braţele fotoliului ei şi să-i povestesc tot ceea ce văzusem de când ne-am despărţit. De când mă ştiu mi-a plăcut să iau aminte la ce se-ntâmplă, dar nu în fugă, o, nu! Într-un fel tainic de a afla ceea ce se petrece în faţa mea gândindu-mă cum aş putea să înţeleg totul, cel mai bine cu putinţă. În nici un caz nu pot spune că sunt ageră la minte.

Când cineva mi-e drag din suflet, atunci se pare că mintea mi se luminează. Dar poate că asta nu-i decât vanitate.

Am fost crescută, de când mi-aduc aminte, de către naşa mea, ca o prinţesă din basme, numai că nu eram fermecătoare. Cel puţin asta am ştiut că-mi este. Era o

femeie bună, tare bună! Se ducea la biserică de trei ori în fiecare duminică, şi la slujbele de miercuri dimineaţa şi de vineri şi la predici, ori de câte ori se ţineau predici, şi nu lipsea niciodată. Era frumoasă; şi dac-ar fi zâmbit, ar fi fost (cred eu) ca un înger, dar nu zâmbea niciodată. Totdeauna era gravă şi severă. Era atât de bună, îmi închipui, încât răutatea altora a făcut-o să se întunece pe toată viaţa. Mă simţeam aşa de altfel decât ea, chiar şi când ţineam seama de deosebirile dintre un copil şi o femeie; mă simţeam atât de umilă şi neînsemnată pe lângă ea, atât de departe, încât niciodată n-am putut să mă simt la largul meu cu ea, nu, nici n-am putut măcar s-o iubesc aşa cum aş fi dorit. Mă mâhnea grozav să văd cât era ea de bună şi ce nedemnă eram eu şi nădăjduiam din tot sufletul să pot avea o inimă mai bună şi foarte des mă mărturiseam scumpei şi vechii mele păpuşi; dar niciodată nu mi-am iubit naşa aşa cum s-ar fi cuvenit s-o iubesc şi cum simţeam c-ar fi trebuit s-o iubesc, dacă aş fi fost o fată mai bună.

Asta m-a făcut, aş zice, mai sfioasă şi mai închisă decât sunt din fire şi m-a aruncat în braţele păpuşelei, singura prietenă cu care mă simţeam în voie. Dar ceva s-a întâmplat pe când eram încă micuţă, ceva care a accentuat toate acestea încă mai mult.

N-am auzit niciodată vorbindu-se de mama. N-am auzit nici de tata, dar mă simţeam mai atrasă de mama. N-am purtat niciodată rochie de doliu din câte mi-amintesc. Nu mi-a arătat nimeni mormântul mamei. Nici nu mi s-a spus vreodată unde e. Şi nici n-am fost învăţată să mă rog pentru altcineva dintr-ai mei decât pentru naşa mea. De multe ori, cu madam Rachael, singura noastră slujnică şi care-mi lua lumânarea după ce mă culcam (altă femeie foarte bună, dar severă cu mine) am atacat subiectul gândurilor ce mă frământau, dar ea nu-mi spunea decât: „Esther, noapte bună!”, apoi pleca şi mă lăsa părăsită.

Cu toate că eram şapte fete la şcoala din vecinătate, unde mergeam ca externă, şi cu toate că ele îmi spuneau „micuţa

Esther Summerson”, n-am fost niciodată la vreuna acasă. Toate erau mai mari ca mine, bineînţeles (eram cu mult mai mică decât ele), dar părea că mai este ceva ce ne desparte pe lângă asta şi pe lângă faptul că erau cu mult mai deştepte decât mine şi că ştiau cu mult mai multe decât mine. Una dintre ele, în prima săptămână când m-am dus la şcoală (îmi aduc aminte de asta foarte bine) m-a poftit acasă la ea la o mică petrecere, spre marea mea bucurie. Dar naşă-mea a scris o scrisoare categorică, refuzând invitaţia şi nu m-am dus niciodată. Şi nici n-am mai ieşit vreodată din casă.

Venise ziua mea de naştere. La zilele de naştere ale altora li se dădea liber de la şcoală, niciodată la a mea. Se făceau petreceri la zilele de naştere ale altora, acasă la ele, aşa cum ştiam din cele ce auzeam de la fete, cum îşi povesteau una alteia, nici-o petrecere la a mea. Ziua mea de naştere era cea mai tristă zi, petrecută acasă, din tot anul.

Am spus că înţelegerea mi-e aţâţată când şi iubirea mi-e, doar dacă nu m-amăgeşte îngâmfarea (aşa cum ştiu că s-ar putea, căci aş putea fi vanitoasă fără să bănuiesc, cu toate că de fapt nu sunt). Din fire sunt afectuoasă şi poate că voi mai simţi vreodată asemenea jignire, dacă asemenea jignire poate fi simţită mai mult decât o dată, cu toată usturimea acelei aniversări.

Cina se isprăvise şi naşă-mea şi cu mine şedeam încă la masă în faţa focului. Ornicul ticăia, focul pâlpâia şi o vreme, nu mai ştiu cât, nici un alt zgomot nu s-a mai auzit în încăpere sau în casă. S-a întâmplat să ridic ochii sfios de pe cusătura la care lucram şi să mă uit peste masă la naşa mea şi i-am citit pe faţă, pe când mă privea întunecată: „Ar fi fost cu mult mai bine, micuţa mea Esther, să nu mai fi avut zi de naştere, să nu te mai fi născut!”

Am izbucnit în plâns şi printre suspine am zis:

— Scumpă naşă, spune-mi, te rog, spune-mi, mama a murit la naşterea mea?

— Nu, mi-a dat ea răspuns. Nu mă mai întreba, copilă!

— O, te rog, spune-mi ceva despre ea. Hai, acum cel puţin, scumpă naşă, te rog. Ce i-am făcut? Cum de-am pierdut-o? De ce sunt altfel decât ceilalţi copii şi care-i vina mea, dragă naşă? Nu, nu, nu, nu pleca. Vai, spune-mi!

Aveam şi-un soi de spaimă, pe lângă mâhnire, şi m-am prins cu mâinile de rochia ei şi i-am îngenuncheat înainte. Tot timpul spusese: „Dă-mi drumul!” Dar acum, dintr-odată s-a oprit locului.

Faţa ei întunecată avea atâta putere asupră-mi, încât mă stăvili în toiul înflăcărării mele. Am ridicat tremurând mâna ca să i-o apuc pe-a ei şi să-i cer iertare cât voi putea de fierbinte, dar când am văzut-o cum mă priveşte mi-am tras-o îndărăt şi mi-am pus-o pe inima ce-mi bătea să-mi spargă pieptul. M-a ridicat în picioare, s-a aşezat pe scaun şi trăgându-mă în faţa ei mi-a spus rar, cu vocea rece şi înceată, parcă o văd încruntată, cu degetul îndreptat către mine:

— Maică-ta e o ruşine pentru tine, Esther, şi tu pentru ea. O să vină vremea, şi încă destul de curând, când ai să înţelegi mai bine şi ai s-o şi simţi cum numai o femeie poate… Eu am iertat-o (dar faţa nu i s-a îmbunat) de tot răul ce mi l-a făcut, şi nu mai pomenesc de el, cu toate că a fost mai mare decât ţi-ai putea da seama, mai mare decât şi-ar putea cineva închipui, afară de mine care l-am îndurat. Cât despre tine, copilă nefericită, rămasă fără de mamă şi fără de cinste chiar din ziua blestemată a naşterii tale, roagă-te în fiecare zi ca păcatele altora să nu cadă asupra capului tău, aşa cum stă scris. Uită-ţi mama şi lasă şi pe toţi ceilalţi s-o uite, făcând prin asta cel mai mare bine nefericitului ei copil. Acuma, pleacă!

Dar pe când eram gata să plec, cu sângele îngheţat în vine, ea m-a oprit, totuşi, şi a adăugat:

— Supunerea, abnegaţia, munca sârguincioasă: iată zestrea cu care să-ţi duci o viaţă începută cu asemenea povară asupră-i. Tu nu eşti la fel cu ceilalţi copii, Esther,

fiindcă nu te-ai născut numai din păcatul strămoşesc. Tu eşti dintr-un alt soi.

Am urcat în camera mea, m-am strecurat în pat şi am lipit obrazul păpuşii de-al meu, scăldat în lacrimi, şi ţinându-mi unica prietenă la piept am plâns până ce-am adormit. Cu puţina înţelegere ce-aveam pentru necazul meu, am ştiut că n-am adus nici un pic de bucurie în sufletul nimănui niciodată şi că pentru nimeni de pe faţa pământului nu însemnam eu ceea ce însemna păpuşa pentru mine.

Draga de ea, draga de ea, când mă gândesc câtă vreme am petrecut după aceea singure împreună şi cât de des i-am repetat păpuşii povestea zilei mele de naştere şi i-am mărturisit că voi încerca din răsputeri să ispăşesc păcatul cu care mă născusem (de care mă recunoşteam vinovată şi totuşi nevinovată) şi că mă voi strădui când voi fi mare să fiu sârguincioasă, îndatoritoare şi miloasă, să fac numai bine orişicui şi să câştig, de voi putea, puţină dragoste şi pentru mine. Nădăjduiesc că nu din milă pentru mine vărs lacrimi când mă gândesc la asta. Sunt foarte mulţumită şi foarte bucuroasă, dar nu le pot împiedica să-mi vină în ochi.

Dar iată! Le-am şters acuma şi pot iarăşi continua aşa cum se cuvine.

Am simţit distanţa dintre naşa mea şi mine cu atât mai mult după aniversarea aceea şi îmi dădeam aşa de bine seama că ţin un loc, în casa ei, ce ar fi trebuit să fie gol, încât îmi venea cu mult mai greu să mă apropii de ea, cu toate că în sufletul meu îi eram adânc recunoscătoare mai mult ca niciodată. La fel mă simţeam şi faţă de colegele mele de şcoală; la fel mă simţeam şi faţă de madam Rachael, care era văduvă; şi, vai, şi faţă de fie-sa, cu care se mândrea şi care venea s-o vadă o dată la două săptămâni! Ajunsesem foarte retrasă şi tăcută şi încercam să fiu foarte sârguincioasă.

Într-o după-amiază însorită, după ce mă întorsesem acasă de la şcoală cu cărţile şi cu ghiozdanul, pe când mă uitam la umbra-mi prelungă ce mă însoţea şi, ca de obicei, mă

strecuram sus în cameră, naşa mea a ieşit pe uşa salonului şi m-a chemat înapoi. Aşezându-mă lângă ea am văzut, ceva într-adevăr cu totul neobişnuit, că mai era un străin. Un domn măreţ şi arătos, îmbrăcat tot în negru, cu o cravată albă, brelocuri mari de aur la ceas, o pereche de ochelari cu rame de aur şi un inel mare cu pecete pe degetul cel mic.

— Asta-i copila, zise naşa mea cu voce înceată. Apoi adăugă cu asprime în glas, cum îi era obiceiul să vorbească: Asta-i Esther, domnule.

Gentilomul îşi puse ochelarii de aur ca să se uite la mine şi zise:

— Vino încoace, drăguţă!

Dădu mâna cu mine şi-mi ceru să-mi scot boneta, măsurându-mă din ochi tot timpul. După ce îi dădui ascultare, el zise: „Ah!” şi după aceea „Da!” Şi apoi, scoţându-şi ochelarii şi punându-i într-un toc roşu şi lăsându-se pe spate în fotoliu şi învârtind tocul de ochelari în mână, făcu spre naşa mea un semn de încuviinţare cu capul. După asta, naşa mea zise:

— Poţi să pleci sus, Esther!

Şi făcând o reverenţă gentilomului, am plecat. Trebuie să fi trecut doi ani de-atunci şi eu să fi tot avut aproape paisprezece ani, când pe o noapte îngrozitoare naşa mea şi cu mine şedeam în faţa focului. Eu citeam tare şi ea asculta. Coborâsem pe la vreo nouă, aşa cum făceam totdeauna, ca să-i citesc Biblia şi tocmai citeam din Evanghelia Sfântului Ioan, cum Mântuitorul nostru se aplecase în jos ca să scrie cu degetul său în ţărână, când i-au înfăţişat pe femeia cea păcătoasă.

, Astfel când ei nu mai încetau întrebându-l, el s-a ridicat şi le-a vorbit lor. Cel care dintre voi e fără de păcat, s-arunce cel dintâi cu piatra în ea!”

Aici naşă-mea m-a oprit şi, ridicându-şi mâna şi-a dus-o la cap, apoi a citat cu o voce teribilă, dintr-o cu totul altă parte a cărţii: „Veghează de aceea! Ca nu cumva, venind pe

nevestite, să te găsească dormind. De aceea vă zic vouă şi tuturora, „Vegheaţi!”

În clipa aceea, cum stătea în picioare în faţa mea repetând vorbele astea, s-a prăbuşit la pământ. N-a fost nevoie să mai strig; vocea îi răsunase în toată casa şi fusese auzită până-n stradă.

A fost pusă în pat. Mai mult de o săptămână a zăcut acolo, puţin schimbată la înfăţişare, cu încruntarea-i impresionantă şi hotărâtă, pe care i-o ştiam atât de bine, adânc săpată pe chip. De nenumărate ori ziua şi noaptea, cu capul pe pernă alături de-al ei, ca să-mi audă mai bine suspinele, o sărutam, îi mulţumeam, mă rugam pentru ea, o rugam să mă binecuvânteze şi să mă ierte, o imploram să-mi dea un semn cât de mic că înţelege, că mă aude. Nu, nu, nu. Faţa-i rămânea neclintită.

Până în clipa din urmă şi chiar după aceea, căutătura-i cruntă i-a rămas neîmblânzită.

În ziua de după înmormântarea sărmanei mele naşe, gentilomul în negru cu legătoarea-i albă s-a arătat iarăşi. Madam Rachael m-a dus la el şi l-am găsit în acelaşi loc, ca şi cum nu s-ar mai fi clintit de-acolo.

— Mă numesc Kenge, zise el. N-ar fi rău să ţii minte, copilă dragă: „Kenge şi Carboy”, Lincoln's Inn.

I-am răspuns că-mi aduc aminte că l-am mai văzut o dată, mai de mult.

— Te rog, aşază-te… Aici, lângă mine. Nu te mâhni; nu slujeşte la nimic. Madam Rachael, dumitale, care ştiai în ce situaţie se afla în ultima vreme averea domnişoarei Barbary, nu-i nevoie să-ţi mai aduc la cunoştinţă că veniturile ei s-au stins o dată cu moartea şi că fetiţa aici de faţă, acum că mătuşa ei a murit…

— Mătuşa mea, domnule?

— Zău, nu are nici un rost să mai lungim amăgeala când nu-i nimic de câştigat din asta! Zice domnul Kenge calm. Mătuşă de fapt, nu şi de drept. Nu te mâhni! Nu plânge! Nu

tremura! Madam Rachael, micuţa noastră, fără îndoială c-o fi auzit de… hm!… Procesul Jarndyce.

— Niciodată, zise madam Rachael.

— E oare cu putinţă, urmă domnul Kenge, aşezându-şi pe nas ochelarii, ca micuţa noastră… Te rog, nu mai fi mâhnită!… Să nu fi auzit încă de procesul Jarndyce!

Am dat din cap că nu, minunându-mă ce-o fi aceea.

— Nimic de procesul Jarndyce? Adaugă domnul Kenge, uitându-se la mine pe deasupra ochelarilor şi învârtind întruna, încet, în mâini tocul ca şi cum ar fi dezmierdat ceva. Nimic despre unul dintre cele mai faimoase procese de la înalta Curte, din toate câte se ştiu? Nimic de cazul Jarndyce… Care. E. E în sine un monument de procedură a înaltei Curţi de Justiţie. În care (aş spune) toate încurcăturile, toate ipotezele neprevăzute, toate elucubraţiile meşteşugite, toate formele procedurale cunoscute la Curte, sunt reeditate iarăşi şi iarăşi? E un proces ce n-ar putea exista dincolo de hotarele ţării ăsteia mari şi libere. Aş putea spune că totalul cheltuielilor în procesul Jarndyce, madam Rachael, (mă tem că i s-a adresat ei, pentru că eu păream că mă gândesc la altceva) se ridică în momentul de faţă la o sumă între şaizeci şi şaptezeci de mii de lire, spuse domnul Kenge, lăsându-se pe spate în scaun.

Mi-am dat seama cât sunt de ignorantă, dar ce puteam să fac? Eram atât de necunoscătoare în materie, că şi după asta tot nimic n-am înţeles.

— Şi chiar n-a auzit niciodată de proces? Întrebă domnul Kenge. Uimitor!

— Domnişoara Barbary, domnule, răspunse madam Rachael, care se află acum printre serafimi…

— Aşa cred, sunt sigur, zise domnul Kenge cu politeţe.

— A dorit ca Esther să nu ştie decât ceea ce îi e de folos. Şi afară de ceea ce a învăţat aici, altceva nu ştie.

— Hm! Făcu domnul Kenge. În general e foarte nimerit. Dar acum să ne întoarcem la subiect (adresându-se mie),

domnişoara Barbary, singura dumitale rudă (de fapt, asta e; pentru că trebuie să subliniez că de drept nu ai niciuna), decedând şi, fireşte, neputându-ne aştepta ca madam Rachael…

— Vai de mine, nu! Spuse repede madam Rachael.

— Întocmai, încuviinţă domnul Kenge… Nu se poate ca madam Rachael să-şi ia asupră-şi întreţinerea dumitale şi sprijinul material (te rog, nu trebuie să te îngrijorezi); eşti în situaţia de a primi reînnoirea unei propuneri, pe care am fost însărcinat s-o fac domnişoarei Barbary acum vreo doi ani, dar care, cu toate că a fost respinsă atunci, de la sine înţeles poate fi reînnoită în împrejurările nenorocite care s-au ivit între timp. Oare, dacă declar că în procesul Jarndyce şi în afară de el eu sunt reprezentantul unui om grozav de generos dar, în acelaşi timp, ciudat, ar însemna că mă abat de la precauţiile mele profesionale? Întrebă domnul Kenge, lăsându-se iarăşi pe spate în scaun şi privindu-ne liniştit pe amândouă.

Părea că mai presus de orice se bucură să-şi asculte vocea. N-aş avea de ce mă mira fiindcă era o voce caldă şi plină şi dădea mare importanţă fiecărui cuvânt pe care îl rostea. Se asculta pe sine cu o satisfacţie evidentă şi, din când în când, îşi însoţea muzica glasului bătând uşor măsura cu capul sau rotunjind câte o frază cu mâna. Am fost foarte impresionată de el, chiar de pe atunci, înainte de a şti că se formase după modelul unui mare nobil ce-i era client şi că era în general supranumit „Kenge Vorbă-Lungă”.

— Domnul Jarndyce, continuă el, fiind conştient de… Vreau să spun dezolat de… Situaţia micuţei noastre prietene, se oferă s-o plaseze într-un institut de mâna întâi unde educaţia îi va fi desăvârşită, i se vor asigura condiţii confortabile, i se vor realiza toate cerinţele rezonabile şi unde va primi o excelentă pregătire ca să răspundă tuturor îndatoririlor situaţiei sociale la care a fost destinată de… Să-i zicem Providenţă?

Inima mi se umpluse ochi, nu numai de cele ce spunea, dar şi de cum le spunea, încât n-am fost în stare să vorbesc, cu toate că am încercat.

— Domnul Jarndyce, a urmat el, nu pune nici-o condiţie, afară doar că-şi exprimă dorinţa fermă ca micuţa noastră prietenă să nu părăsească cumva institutul în chestie fără ştiinţa şi consimţământul său. Să se consacre cu toată sârguinţa în vederea însuşirii acelor cunoştinţe de practicarea cărora va depinde în cele din urmă soarta ei. Să păşească pe căile cinstei şi ale virtuţii şi ale… Şi să… Şi aşa mai departe.

Eu mă simţeam încă mai puţin în stare să vorbesc.

— Ei, ce are de spus tânăra noastră prietenă? Adăugă domnul Kenge. Să-şi ia timp, să-şi ia timp. Eu mă opresc ca să-i aştept răspunsul. Dar să-şi ia timp de gândire!

N-am nevoie să repet ceea ce a încercat să spună fiinţa aceea sărmană. Ceea ce a spus, mi-ar veni mai uşor să redau, dacă ar merita să fie redat. Ceea ce a simţit şi ceea ce are să simtă până în ceasul morţii, n-am să pot niciodată pune în cuvinte.

Întrevederea aceea a avut loc la Windsor, unde îmi petrecusem (după câte ştiu) toată viaţa până atunci. Chiar la o săptămână după aceea, înzestrată din belşug cu toate cele de trebuinţă, am plecat de acolo într-o diligenţă la Reading.

Madame Rachael care era bunătatea întruchipată n-a simţit emoţii la despărţire, dar eu care nu eram atât de bună, am plâns amar. Mă gândeam c-ar fi trebuit s-o cunosc mai bine după atâţia ani şi c-ar fi trebuit să mă fi făcut destul de iubită de ea ca să-i pară rău la despărţire. Când mi-a pus un sărut rece, de bun rămas, pe frunte, ca o picătură de apă din dezgheţ căzută de pe piatra unui portal… Era o zi tare geroasă… M-am simţit atât de nenorocită şi vinovată, încât m-am lipit de ea şi i-am spus că ştiu că-i vina mea dacă se poate despărţi atât de uşor de mine!

— Nu, Esther, mi-a răspuns. E vina nenorocirii de pe capul tău!

Diligenţă era la portiţa peluzei, noi n-am ieşit din casă până n-am auzit duruitul roţilor, şi astfel am părăsit-o cu inima îndurerată. Ea s-a întors în casă mai înainte ca lăzile mele să fi fost urcate pe acoperişul diligenţei şi a închis uşa. Cât am putut să mai văd casa, m-am tot uitat printre lacrimi îndărăt la ea de la fereastra trăsurii. Naşa mea îi lăsase madamei Rachael toate lucruşoarele pe care le avea; urma să se facă o vânzare la licitaţie; printre ele şi un covoraş vechi cu trandafiri, care totdeauna îmi păruse cel mai de preţ lucru din lume din câte văzusem şi care atârna afară, în ger şi zăpadă. Cu o zi sau două înainte, îmi înfăşurasem păpuşa mea veche şi scumpă în şăluţul ei şi o îngropasem liniştit, mi-e cam ruşine să mărturisesc aşa ceva, în grădină sub copacul ce-mi umbrea fereastra. Nu-mi mai rămăsese nici un tovarăş decât o păsărică în cuşcă, pe care am luat-o cu mine.

Când casa nu se mai văzu, m-am aşezat în faţă pe scăunel, cu cuşca păsăricii aşezată în paiele de la picioare, ca să mă uit afară pe fereastra înaltă la copacii acoperiţi de promoroacă de parcă erau nişte bucăţi frumoase de spat; la câmpiile netede şi albe de zăpada ultimei nopţi şi la soarele atât de roşu, dar răspândind aşa de puţină căldură, şi la gheaţa, întunecată ca metalul, de pe care tinerii cu patine şi fără de patine spintecaseră zăpada. În diligenţă se mai afla un domn care şedea pe locul din faţa mea şi părea foarte mare, înfofolit cum era într-o grămadă de pături; dar şedea cu privirile pironite pe cealaltă fereastră şi habar n-avea de mine.

Mă gândeam la naşa mea care murise, la noaptea aceea când îi citisem, la căutătura ei încruntată, atât de neclintită şi severă, cum sta întinsă în pat, la locurile străine către care mă îndreptam, la oamenii pe care am să-i găsesc acolo, cum vor fi fiind şi ce au să-mi spună, când o voce din trăsură mă făcu să tresar îngrozitor. Vocea zise:

— Pentru ce dracu' plângi?

Aşa m-am speriat de tare, că mi-a pierit glasul şi n-am fost în stare să răspund decât în şoaptă:

— Eu, domnule?

Pentru că am ştiut fără îndoială că trebuie să fi fost gentilomul acela de sub maldărul de pături, cu toate că el se uita încă tot pe fereastră.

— Da, dumneata, răspunse el întorcându-se.

— N-am ştiut că plâng, domnule, am bolborosit fâstâcită.

— Ba plângi! Zise gentilomul. Ia uită-te la mine!

Veni drept în faţa mea din celălalt colţ al diligenţei, îmi şterse ochii cu una dintre manşetele sale mari de blană (fără să-mi facă rău) şi-mi arătă că-i udă.

— Na! Acuma ştii că plângi, zise el. Nu-i aşa?

— Da, domnule.

— Şi de ce plângi? Zise gentilomul. Nu vrei să te duci acolo?

— Unde, domnule?

— Unde? Acolo unde te-i fi ducând, zise domnul acela.

— Sunt foarte bucuroasă că mă duc acolo, domnule, i-am răspuns eu.

— Bine; atunci fii veselă, zise gentilomul.

Mi-a părut că-i tare ciudat; sau cel puţin ceea ce-am putut vedea din el era tare ciudat, căci era înfofolit până sus, sub bărbie, şi faţa îi era aproape ascunsă de-o căciulă cu două urechi late de blană de-o parte şi de alta a capului, prinse pe sub bărbie; dar mi-am venit iarăşi în fire şi nu mi-a fost frică de el. Aşa că i-am spus că bănuiesc c-am plâns din pricina morţii naşei mele şi pentru că madamei Rachael nu i-a părut rău că se desparte de mine.

— S-o ia naiba de madam Rachael! Zise gentilomul. Ducă-se învârtindu-se într-un vârtej de vânt pe-o coadă de mătură!

Începuse să-mi fie acum frică de-a binelea şi m-am uitat la el cât se poate de uluită. Dar mi-a părut că are ochi plăcuţi,

cu toate că tot mai şoptea ca pentru el, furios, zicându-i madamei Rachael în tot felul, cum îi venea la gură.

După un scurt răgaz, îşi desfăcu învelitoarea de deasupra ce-mi păru aşa de largă, de putea să-nfăşoare în ea trăsura întreagă şi-şi vârî mâna într-un buzunar adânc dintr-o parte.

— Hai, ia priveşte ici! Zise el. În hârtia asta, o hârtie frumos împăturită, se găseşte o bucată de prăjitură, cea mai bună din câte sunt pe piaţă… Zahăr pe părţi de-un deget de gros, ca seul pe cotletul de berbec. Aici e puţină plăcintă (e-un giuvaier, şi ca mărime şi ca gust), făcută în Franţa. Şi din ce crezi că-i făcută? Din ficaţi de gâscă îngrăşată. Asta plăcintă! Acu' să vezi, când ai s-o mănânci.

— Vă mulţumesc, domnule, am răspuns, vă mulţumesc chiar foarte mult, dar nădăjduiesc să nu vă supăraţi, sunt bucate prea alese pentru mine.

— Iar m-a răpus! Zise gentilomul, vorbă pe care nu am înţeles-o şi a aruncat amândouă pachetele afară pe fereastră.

N-a mai vorbit cu mine defel, până când s-a dat jos din trăsură, cu puţin înainte de-a ajunge la Reading, când m-a sfătuit să fiu fată bună şi să învăţ bine şi a dat mâna cu mine. Trebuie să spun că m-am simţit uşurată c-a plecat. L-am lăsat în drum, la o răspântie. De multe ori am mai trecut pe-acolo, după aceea, fără să stau prea mult, fără să mă gândesc la el, dar pe jumătate aşteptând să-l întâlnesc. Însă nu l-am întâlnit nicidecum şi, astfel, cu trecerea timpului, mi-a ieşit din minte.

Când diligenţă s-a oprit, o doamnă foarte îngrijit îmbrăcată s-a uitat în sus la fereastră şi a zis:

— Domnişoara Donny.

— Nu doamnă, Esther Summerson.

— E perfect, zise doamna. Domnişoara Donny.

Abia atunci am înţeles că ea s-a recomandat cu numele acesta şi i-am cerut iertare domnişoarei Donny pentru că nu înţelesesem; apoi, la cererea ei, i-am arătat cu degetul

cuferele mele. Sub privegherea unei slujnice bine îmbrăcate, cuferele au fost puse în spatele unei trăsuri ci verzi. Apoi, domnişoara Donny, slujnica şi cu mine ne-am suit în trăsurică şi am plecat.

— Totul e pregătit în ceea ce te priveşte, Esther, zise domnişoara Donny; iar programul activităţii dumitale a fost alcătuit întocmai după dorinţa tutorelui dumitale, domnul Jarndyce.

— Cum aţi spus, doamnă?

— A tutorelui dumitale, domnul Jarndyce, zise domnişoara Donny.

M-am tulburat atât de tare, încât domnişoara Donny a crezut că gerul fusese prea aspru pentru mine şi mi-a împrumutat flaconul ei cu săruri.

— Îl cunoaşteţi pedomnul Jarndyce… Tutorele meu, doamnă? Am întrebat după ce m-am codit o bună bucată de vreme.

— Nu-l cunosc personal, Esther, zise domnişoara Donny; numai prin avocaţii săi, domnii Kenge şi Carboy, din Londra. Un gentilom cu totul superior, domnul Kenge. Adevărat orator, ce-i drept. Unele dintre frazele sale sunt într-adevăr măreţe!

Ştiam că-i foarte adevărat, dar eram prea năucită ca să dau ascultare la toate astea. Sosirea noastră pripită la destinaţie, mai înainte de a fi avut timpul să mă dezmeticesc, mă zăpăci mai tare şi niciodată n-am să uit aspectul confuz şi ireal al tuturor lucrurilor de la Greenleaf (casa domnişoarei Donny), din după-amiaza aceea!

Dar curând m-am deprins. În scurtă vreme ajunsesem să fiu atât de obişnuită cu programul de la Greenleaf, încât părea că sunt acolo de când lumea şi aproape că-mi părea mai curând că am visat decât c-am trăit cu adevărat viaţa mea de altădată, de la naşa mea. Nimic nu putea să fie mai precis, mai exact şi mai ordonat decât viaţa la Greenleaf. Se găsea vreme pentru orice, în fiece clipă a orniculuişi orice lucru era făcut la momentul fixat.

Eram douăsprezece interne şi erau două domnişoare Donny, gemene. Se părea că va trebui cu timpul să-mi câştig existenţa din calificarea mea ca institutoare şi nu numai că eram instruită în tot ce se preda la Greenleaf, dar foarte curând am fost pusă să ajut la instruirea altora. Cu toate că în toate celelalte privinţe eram supusă aceluiaşi tratament ca toate elevele şcolii, această unică deosebire a fost făcută cu mine chiar de la început. Pe măsură ce începusem să ştiu mai mult, predam mai mult, şi cu timpul ajunsesem să am de făcut o grămadă de lucruri, ceea ce-mi plăcea grozav, pentru că prin asta fetele mă îndrăgeau. Până la urmă, ori de câte ori venea o elevă nouă, care se simţea cumva abătută şi nenorocită, era aşa de sigur, nici eu nu ştiu de fapt cum, că se va împrieteni cu mine, încât toate nou-venitele mi-erau date în grijă. Ziceau că sunt atât de bună; dar eu sunt convinsă că ele erau bune! Adesea mă gândeam la hotărârea pe care o luasem la aniversarea aceea a zilei mele de naştere, şi anume să încerc să fiu harnică, mulţumită şi cu inima deschisă, să fac numai bine orişicui şi să mă fac iubită dacă se poate; şi, la drept vorbind, mi-era aproape ruşine de cât de puţin făcusem şi cât de mult câştigasem.

Am petrecut la Greenleaf şase ani fericiţi şi liniştiţi. N-am citit pe faţa nimănui acolo, slavă Domnului, în ziua mea de naştere, că ar fi fost mai bine dacă nu m-aş fi născut. Când venea ziua aceea, îmi aducea atâtea mărturii de dragoste, încât camera îmi rămânea împodobită din prima zi a anului şi până la Crăciun.

În cei şase ani de zile n-am ieşit niciodată din şcoală, decât de Sărbători în vizite prin vecinătate. După primele şase luni, sau cam aşa ceva, am urmat sfatul domnişoarei Donny, că ar fi de cuviinţă să-i scriu domnului Kenge, ca să-i spun că sunt fericită şi recunoscătoare; şi cu încuviinţarea ei i-am scris o asemenea scrisoare. Am primit un răspuns formal, confirmând primirea scrisorii şi adăugând: „Am luat cunoştinţă de conţinutul scrisorii care se va comunica

întocmai clientului nostru!” După aceea le auzeam uneori pe domnişoara Donny şi pe sora ei vorbind despre cât de regulat se plăteau taxele mele de întreţinere; şi cam de două ori pe an mă încumetam să scriu câte o scrisoare asemănătoare. Totdeauna, cu poşta următoare, primeam întocmai acelaşi răspuns, cu acelaşi scris rotund, purtând semnătura Kenge şi Carboy în alt scris pe care-l presupuneam să fie al domnului Kenge.

Mi se pare atât de ciudat să fiu silită să scriu toate astea despre mine! Ca şi cum povestea asta ar fi povestea vieţii mele! Dar curând neînsemnata mea persoană va trece pe planul al doilea.

Şase ani de linişte (văd că spun asta a doua oară) petrecusem la Greenleaf, văzând în toate din jurul meu, ca într-o oglindă, fiecare pas al creşterii şi al schimbării mele acolo, când într-o dimineaţă de noiembrie am primit scrisoarea de mai jos. Îi trec data sub tăcere.

Old Square, Lincoln's Inn. Doamnă, Cit.' nostru, domnul Jarndyce, urmând să prscă. În casa sa, printr-o decizie a C-ţii. De J-ţie. A o minoră a C-ţii.' din acest proces, pentru care doreşte să-i asigure o domnişoară de companie pvităne-a dat dispoziţie să vă aducem la cunoştinţă că ar fi bucuros de srciile' dvs. În szaclte. – ' arjattransportul dvs, cheltuielile urmând a fi acoperite de noi pentru diligenţă de ora opt de la Reading, lunea viitoare dimineaţa, până la Hor se Cellar, Piccadilly, Londra, unde unul din fcţrii.” noştri vă va aştepta ca să vă conducă la brul.'2 nostru, cF. Celor de mai sus.

Ai dV. Prea spş. N sv. U Kenge şi Carboy.

Domnişoarei Esther Summerson.

O, niciodată, niciodată, niciodată n-am să uit emoţia pe care scrisoarea de mai sus a pricinuit-o tuturor de la institut. Ce înduioşător din partea lor că-mi purtau atâta grijă. Atâta har de la Tatăl Nostru din ceruri care nu m-a uitat, că mi-a netezit şi mi-a uşurat drumul de orfană şi că a trezit în sufletele atâtor tinere caldă bunăvoinţă pentru mine, ceea ce m-a copleşit cu desăvârşire. Nu că aş fi vrut

ca fetele să fie mai puţin întristate… Mă tem că nu; dar plăcerea, şi suferinţa, şi mândria, şi bucuria, şi modesta părere de rău, toate erau atât de îmbinate, încât aproape îmi părea că are să-mi crape inima de fericire.

Scrisoarea mă înştiinţa numai cu cinci zile înainte de plecare. Fiecare clipă adăuga numai dovezi de dragoste şi de bunătate, care mi-au fost date în acele cinci zile; şi când în sfârşit sosi dimineaţa şi când fetele m-au luat şi m-au dus prin toate camerele ca să le mai pot vedea pentru ultima dată; şi când unele dintre ele îmi strigau: „Esther, scumpo, ia-ţi rămas bun aici, pe marginea patului, unde ai vorbit cu mine pentru întâia oară cu atâta bunătate!”; şi când altele mă rugau să le scriu doar numele „Cu dragoste de la Esther”; şi când toate s-au adunat în jurul meu cu daruri de rămas bun şi se agăţau de mine, plângând şi strigând: „Ce ne-om face când scumpa, scumpa noastră Esther n-o să mai fie cu noi!” Şi când am încercat să le spun cât de atente şi cât de bune au fost cu mine şi cât le mulţumesc şi cum le binecuvântez pe fiecare pentru toate acelea; ce inimă puteam să am!

Şi când cele două domnişoare Donny plângeau la fel de tare că se despart de mine ca şi ultima dintre fete; şi când slujnicele au spus: „Binecuvântată să fii, domnişoară, oriunde vei merge!”; şi când bătrânul grădinar, şchiop şi urât, care credeam că nici nu m-a băgat în seamă în toţi anii aceia, a venit gâfâind după diligenţă ca să-mi dea un bucheţel de muşcate şi să-mi spună că eu i-am fost lumina ochilor… Chiar aşa a spus bătrânul… Ce inimă mai puteam să am!

Şi puteam oare să mă stăpânesc, când mi se perindau toate prin faţa ochilor, de la venirea mea la micuţa şcoală, până la neaşteptata privelişte a bietelor fetiţe, afară, fluturându-şi pălăriile şi bonetele spre mine, şi a apariţiei unui gentilom şi a unei doamne, amândoi cărunţi, pe-a căror fiică o ajutasem să înveţe şi la casa cărora fusesem în vizită (despre aceştia se spunea că erau cei mai mândri

oameni din tot ţinutul) şi care, fără să le pese de convenienţe, strigau: „Adio, Esther. Îţi dorim să fiifoarte fericită…!”. Puteam oare să mă mai stăpânesc, fiind singură în diligenţă, şi să nu mă plec adânc şi să strig de nenumărate ori: „O, cât sunt de recunoscătoare, cât sunt de mulţumită!”

Dar, bineînţeles, am socotit numaidecât că nu trebuie să duc lacrimi acolo unde plecam, după toate câte le făcuseră pentru mine. De aceea, bineînţeles, m-am silit să suspin mai puţin şi mi-am pus în minte să mă liniştesc, spunându-mi fără întrerupere: „Esther, trebuie numaidecât! Aşa nu merge.” În sfârşit m-am liniştit destul de bine până la urmă, cu toate că mă tem că mi-a luat mai mult timp decât ar fi trebuit; şi după ce îmi răcorisem ochii cu apă de lavandă, venise vremea să ne pregătim de Londra.

Eram foarte încredinţată că ajunsesem, când mai aveam de străbătut încă zece mile; iar când într-adevăr am ajuns, începusem să cred că n-o să mai ajungem niciodată. Totuşi, când am prins să ne hurducăm pe un caldarâm de pietre şi mai ales când toate celelalte vehicule păreau să dea peste noi, iar noi să intrăm în fiecare vehicul ce ne ieşea în cale, am început să cred că ne apropiem într-adevăr de capătul călătoriei noastre. Foarte curând după aceea ne-am oprit.

Un tânăr, mânjit din întâmplare tot cu cerneală, mi se adresă de pe caldarâm, zicând:

— Sunt de la „Kenge şi Carboy”, domnişoară, de la Lincoln's Inn.

— Vă rog, domnule, am spus eu.

Era foarte îndatoritor; şi după ce m-a ajutat să urc într-o trăsură de stradă şi a supravegheat încărcarea cuferelor mele, l-am întrebat dacă arde undeva. Pentru că străzile erau aşa de pline de un fum gros şi cafeniu, încât aproape că nu se mai vedea nimic.

— Vai de mine, nu, domnişoară, a zis el. Asta e o caracteristică a Londrei.

Nu mai auzisem de aşa ceva.

— Ceaţă, domnişoară, spuse tânărul.

— A, da, într-adevăr! Am zis şi eu.

Am mers încet trecând prin cele mai murdare şi întunecate cu putinţă străzi din lume (după câte-mi închipuiam) printr-o învălmăşeală atât de zăpăcită, încât mă întrebam cum de oamenii îşi mai puteau ţine firea, până când am pătruns într-o neaşteptată linişte, pe sub un vechi portal şi-am trecut apoi mai departe, printr-o piaţă tăcută, până am dat iar de un ungher ciudat, la un colţ, unde era o intrare deasupra unui şir de trepte pieptişe şi late, ca şi cum ar fi fost intrarea unei biserici. Şi într-adevăr era un cimitir acolo, pe lângă nişte ganguri boltite, fiindcă prin fereastra scării am văzut pietre de morminte.

Aici era firma „Kenge şi Carboy”. Tânărul mă conduse printr-un cabinet exterior în biroul domnului Kenge – în care nu era nimeni-şi, politicos, îmi împinse un fotoliu în faţa focului. Apoi îmi arătă o oglinjoară, agăţată într-un cui, de-o parte a căminului.

— În cazul că aţi dori să aruncaţi o privire, domnişoară, ca să vedeţi cum arătaţi după călătorie, pentru că veţi merge în faţa preşedintelui. Nu că ar fi cumva de trebuinţă, bineînţeles, adaugă cuviincios tânărul.

— Să merg în faţa preşedintelui? Am zis eu, surprinsă pentru moment.

— Doar o formalitate, domnişoară, răspunse tânărul. Domnul Kenge se află acum la Curte. Vă urează bun sosit şi vă pofteşte să luaţi o gustare pe o măsuţă erau pişcoturi şi o carafă de vin şi să răsfoiţi ziarul (pe care tânărul mi-l dădu în vreme ce vorbea). Apoi aţâţă focul şi plecă.

Toate erau atât de ciudate, şi mai ciudată decât toate era noaptea asta în timpul zilei, lumânările aprinse cu flacăra albă, ce păreau tăioase şi reci, încât citeam cuvintele în gazetă fără să înţeleg ce înseamnă, ba, m-am surprins chiar citind aceleaşi cuvinte de nenumărate ori. Cum n-avea nici un rost să continui, am lăsat gazeta din mână, am aruncat o privire în oglindă la bonetă să văd dacă-i în ordine şi m-am

uitat prin camera nici pe jumătate luminată, la mesele urâte şi murdare, la teancurile de hârtii scrise şi la un dulap plin cu nişte cărţi din cele mai puţin atrăgătoare şi care nu păreau a spune mare lucru. Apoi am urmat să mă gândesc şi să mă gândesc şi să mă gândesc; şi focul a urmat să ardă şi să ardă şi să ardă; şi lumânările au urmat să pâlpâie şi să picure şi nu era nici-o foarfecă de tăiat mucurile… Până când tânărul, în sfârşit, a adus una tare murdară; asta preţ de două ceasuri.

Până la urmă a venit şi domnul Kenge. El era neschimbat, dar s-a mirat văzând cât m-am schimbat eu şi păru tare mulţumit.

— Fiindcă ai să fii domnişoara de companie a tinerei doamne care se află acum în cabinetul preşedintelui, zise el, ne-am gândit, domnişoară Summerson, că-i bine să fii şi dumneata prezentă acolo. N-ai să-ţi pierzi cumpătul în faţa Lordului Preşedinte, sper?

— Nu, domnule, am zis eu, nu cred c-am să mi-l pierd.

Într-adevăr, nu vedeam, la drept vorbind, de ce mi l-aş fi pierdut.

Astfel că domnul Kenge îmi dădu braţul şi am trecut pe după un colţ, pe sub un şir de coloane şi am intrat printr-o uşă lăturalnică. Şi astfel, trecând printr-un culoar, am ajuns într-un soi de cameră plăcută în care o tânără şi un tânăr şedeau în picioare lângă un foc mare care duduia. Între ei şi foc se afla un paravan, iar cei doi vorbeau, rezemându-se de paravan.

Amândoi au ridicat ochii când am intrat şi am văzut cât de frumoasă era tânăra aşa cum sta în bătaia focului. Un păr auriu atât de bogat, nişte ochi albaştri atât de blânzi, o faţă atât de luminoasă, candidă şi încrezătoare.

— Domnişoară Ada, zise demnul Kenge, ia t-o pe domnişoara Summerson.

Veni către mine ca să ne cunoaştem, cu un zâmbet de bun-sosit şi cu mâna întinsă, dar într-o clipă păru că se răzgândeşte şi mă sărută. Pe scurt, avea un fel de-a fi atât

de firesc, atrăgător şi lipicios încât, după câteva clipe, ne şi aşezarăm una lângă alta pe-o canapea sub fereastră, încălzindu-ne la para focului, vorbind împreună cum nu se poate mai deschis şi mai plăcut.

Ce greutate mi s-a luat de pe suflet! Ce minunat să văd că se poate încrede în mine şi că-i sunt dragă! Cât de frumos din partea ei şi ce plină de făgăduinţe pentru mine! Tânărul gentilom îi era văr mai de departe, după câte mi-a spus ea, pe nume Richard Carstone. Un adolescent chipeş, cu o faţă plină de candoare şi un râs fermecător; şi după ce l-a chemat să vie unde ne aşezaserăm, el a rămas în picioare lângă noi, tot în dogoarea focului, vorbind voios ca un băiat cu sufletul deschis, sincer. Era tare tânăr; nu avea mai mult de nouăsprezece ani, poate nici atât, dar era aproape cu doi ani mai mare ca ea. Amândoi erau orfani şi (ceea ce mi-a părut foarte surprinzător şi ciudat) nu se văzuseră până atunci. Venirea noastră tustrei laolaltă pentru întâia oară, într-un loc atât de neobişnuit, era un lucru de care puteai vorbi; şi am vorbit despre asta; şi focul, care se potolise, clipea către noi cu ochii lui roşii, ca un leu bătrân şi somnoros al înaltei Curţi de Justiţie, după cum spunea Richard.

Vorbeam încet, fiindcă un domn în mare ţinută şi cu perucă intra şi ieşea adeseori şi atunci puteam auzi ca în depărtare un murmur de voci care, după câte ne-a spus el, venea de la pledoaria din procesul nostru, adresată Lordului Preşedinte. El i-a spus domnului Kenge că Lordul Preşedinte vine peste cinci minute; şi îndată după aceea am auzit o forfotă şi un tropăit de paşi şi domnul Kenge ne-a spus că şedinţa Curţii s-a ridicat şi că Lordul Preşedinte se afla în camera de alături.

Domnul cu perucă deschise uşa aproape în acelaşi timp şi-l pofti pe domnul Kenge să intre. Atunci, am intrat cu toţii în camera alăturată; întâi domnul Kenge cu draga mea… Mi se pare acum atât de firesc că nu mă pot opri de a o numi aşa; şi acolo, îmbrăcat din creştet până-n tălpi doar în negru,

stând într-un fotoliu la o masă, lângă foc, se afla înaltul Lord Preşedinte, a cărui robă, împodobită cu o lucrătură frumoasă de fir de aur stătea aruncată pe-un alt scaun. Ne scrută cu privirea pe când intram, dar felul lui era curtenitor şi binevoitor.

Domnul cu perucă aşează nişte maldăre de hârtii pe masa înaltului Lord, iar Senioria Sa alese în tăcere un dosar şi începu a-l răsfoi.

— Domnişoara Clare, zise Lordul Preşedinte. Domnişoara Ada Clare?

Domnul Kenge i-o prezentă şi Domnia Sa o rugă să ia loc lângă el. Că o admiră şi că îi plăcu am putut să văd din prima clipă. M-am întristat că vatra părintească a unei tinere făpturi atât de frumoase poate fi reprezentată de o instituţie aridă ca aceea. Înaltul Lord Preşedinte, cu tot apanajul său, cu greu putea să ţină locul dragostei şi mândriei părinteşti.

— De care Jarndyce e vorba, întrebă Lordul Preşedinte, răsfoind încă filele dosarului, e Jarndyce din Casa Umbrelor?

— Jarndyce din Casa Umbrelor, zise domnul Kenge.

— Sinistru nume, comentă Lordul Preşedinte.

— Şi totuşi astăzi nu-i un loc sinistru, milord, zise domnul Kenge.

— Casa Umbrelor, continuă înaltul Lord, e în…

— Herdfordshire, milord.

— Domnul Jarndyce din Casa Umbrelor nu-i căsătorit? Întrebă înaltul Lord.

— Nu e, milord, răspunse domnul Kenge. Urmă o pauză.

— Tânărul Richard Carstone e de faţă? Întrebă Lordul Preşedinte, aruncându-şi privirile către noi.

Richard se înclină şi făcu câţiva paşi înainte.

— Hm! Zise Lordul Preşedinte, întorcând mai multe file.

— Domnul Jarndyce din Casa Umbrelor, milord, menţionă domnul Kenge, vorbind încet, dacă mi-l îngăduit să-i

amintesc Excelenţei Voastre, a făcut rost de o domnişoară de companie potrivită pentru…

— Pentru domnul Richard Carstone? Cred (dar nu sunt sigură) că l-am auzit pe Excelenţa Sa zicând, tot încet şi cu un zâmbet.

— Pentru domnişoara Ada Clare. Aceasta-i tânăra aleasă. Domnişoara Summerson.

Excelenţa Sa îmi aruncă o privire îngăduitoare şi luă act cu amabilitate de reverenţa mea.

— Domnişoara Summerson nu se înrudeşte cu nici-o parte din proces, îmi închipui?

— Nu, milord.

Domnul Kenge făcu o plecăciune mai înainte de a isprăvi de spus cele de mai sus şi continuă în şoaptă. Excelenţa Sa, cu ochii pe hârtii, ascultă, dădu din cap de două ori, trei ori, întoarse mai multe file de la dosar şi nu se mai uită la mine până la plecarea noastră.

Domnul Kenge se retrase apoi, şi cu el şi Richard, lângă uşă, unde mă aflam şi eu, lăsându-mi draga (mi se pare atât de firesc să-i spun aşa, încât nici acum n-am alt cuvânt) alături de Lordul Preşedinte; Excelenţa Sa vorbind cu ea puţin între patru ochi, întrebând-o, după cum mi-a spus după aceea, dacă s-a gândit bine la înţelegerea făcută şi dacă crede că va fi fericită sub acoperişul domnului Jarndyce din Casa Umbrelor, şi ce-o face să creadă asta? Puţin după aceea se sculă curtenitor şi-i îngădui să se retragă, după care vorbi un minut, două, cu Richard Carstone, nu stând jos, ci în picioare şi evident cu mai multă uşurinţă şi mai puţină ceremonie… ca şi cum mai ştia încă, deşi era Lord Preşedinte, cum să ajungă de-a dreptul la inima candidă a unui băiat.

— Foarte bine, zise tare Excelenţa Sa. Voi întocmi decizia. Domnul Jarndyce din Casa Umbrelor a ales, atât cât pot aprecia, şi rosti acestea uitându-se la mine, o domnişoară de companie foarte bună pentru tânăra noastră şi soluţia pare a fi cea mai potrivită din cele îngăduite de împrejurări.

Ne concedie cu simpatie, iar noi cu toţii am părăsit cabinetul foarte recunoscători că a fost atât de binevoitor şi politicos, fapt prin care nu şi-a ştirbit nimic din demnitate, ci, dimpotrivă, a mai câştigat puţin, după cum ni se păru nouă.

Când am ajuns sub şirul de coloane, domnul Kenge şi-a amintit că trebuie să se întoarcă pentru a mai pune o întrebare şi ne-a lăsat în ceaţă cu echipajul şi slujitorii Lordului Preşedinte, care îl aşteptau să iasă.

— Ei, bine, zise Richard Carstone, s-a terminat şi cu asta! Unde mergem acuma, domnişoară Summerson?

— Nu ştii? Am întrebat.

— Habar n-am, îmi răspunse.

— Nici tu nu ştii, draga mea? Am întrebat-o pe Ada.

— Nu! Zise ea. Dar tu?

— Deloc! Am răspuns.

Ne-am uitat unul la altul, pe jumătate râzând, că eram asemenea copiilor din poveste, rătăciţi în pădure, când o bătrânică ciudată, cu o bonetă strânsă pe vârful capului şi o poşetă, se îndreptă spre noi cu o înfăţişare foarte ceremonioasă, făcând reverenţe şi zâmbind.

— Oh! Zise ea. Minorii din procesul Jarndyce. Foarte fericită, bineînţeles, că am cinstea! E de bun augur pentru tinereţe, pentru speranţă şi frumuseţe, când se află adunate în acest loc şi nu ştiu ce-are să iasă din toată treaba asta.

— Nebună, şopti Richard, nebănuind că s-ar putea să-l audă.

— Ai dreptate, tinere, nebună, zise ea întorcându-se spre el atât de repede, de-a rămas băiatul ruşinat de tot. Şi eu am fost minoră. La vremea aceea nu eram nebună; vorbea făcând plecăciuni adânci şi zâmbind după fiecare propoziţie scurtă. Aveam de partea mea tinereţea şi speranţa. Cred, şi frumuseţea. Acum prea puţin contează. Niciuna din trei nu mi-a slujit şi nici nu m-a salvat. Am cinstea să iau parte cu regularitate la şedinţele Curţii. Cu documentele mele.

Aştept o sentinţă. Numaidecât. La ziua de apoi. Am descoperit că al şaselea sigiliu de care se vorbeşte în Sfânta Scriptură de la Ioan citire, e Marele Sigiliu al Lordului Preşedinte. A fost descoperit de multă vreme. Vă rog să primiţi binecuvântarea mea.

Văzând-o pe Ada puţin înfricoşată, i-am spus, ca să-i cânt în strună bătrânei doamne, că-i suntem foarte recunoscători.

— Da-a! Zise ea, sclifosindu-se. Îmi închipui. Şi iată şi pe Kenge, Vorbă-Lungă. Cu actele sale. Ce mai face preacinstita şi cuvioasa voastră persoană?

— Foarte bine, foarte bine! Hai, fii bună şi nu ne mai plictisi! Zise domnul Kenge.

— Nicidecum, răspunse sărmana bătrână ţinându-se de Ada şi de mine. Orice, numai plictiseală nu. Le voi dărui avere la amândouă... Asta nu-nseamnă plictiseală, sper! Aştept o sentinţă. În curând. La Ziua Judecăţii de Apoi. E semn bun pentru voi. Primiţi binecuvântarea mea!

S-a oprit în faţa largului şir de scări pieptişe; dar noi ne-am uitat îndărăt la ea, pe când urcam; stătea locului, bolborosind cu câte o reverenţă şi câte un zâmbet după fiecare propoziţie scurtă:

— Tinereţe. Şi speranţă. Şi frumuseţe. Şi înaltă Curte de Justiţie. Şi Kenge Vorbă-Lungă. Ha? Vă rog, primiţi binecuvântarea mea!

Filantropie telescopică '^Tilfk rma să petrecem noaptea, ne-a spus domnul Kenge Mi când am ajuns în biroul său, la doamna Jellyby; şi apoi se întoarse către mine şi-mi spuse c-o luase de bună că eu ştiu cine-i doamna Jellyby.

— Habar n-am, domnule, i-am răspuns. Poate domnul Carstone... Sau domnişoara Clare...

Dar nu, nici ei nu ştiau nimic de doamna Jellyby.

— Nu zău! Doamna Jellyby, zise domnul Kenge, stând cu spatele la foc şi aruncându-şi ochii pe covorul prăfuit din faţa căminului, de parcă pe el ar fi fost înscrisă biografia doamnei Jellyby, este o doamnă cu o putere de caracter cu

totul deosebită, care se devotează în întregime publicului. S-a devotat unor multiple probleme de interes public în diferite perioade şi în clipa de faţă (până când va fi atrasă de altceva) se devotează problemei Africii în ce priveşte cultura generală a boabelor de cafea, a băştinaşilor şi a stabilirii – în condiţii fericite – a populaţiei supraabundente din patrie, pe malurile fluviilor africane. Domnul Jarndyce, care e dornic să sprijine orice iniţiativă socotită a fi valoroasă şi care este foarte vânat de filantropi, are, cred, o părere foarte bună despre doamna Jellyby.

Domnul Kenge, după ce şi-a potrivit cravata, s-a uitat la noi.

— Şi domnul Jellyby, domnule? A întrebat Richard.

— Ah! Domnul Jellyby, începu domnul Kenge, e… un… Nu ştiu cum pot să vi-l descriu mai bine, decât spunându-vă că e soţul doamnei Jellyby.

— Un nimic, domnule? Întrebă Richard, cu o căutătură amuzată.

— Nu spun asta, răspunse domnul Kenge, cu seriozitate. De fapt nici nu pot afirma aşa ceva, pentru că nu ştiu absolut nimic despre domnul Jellyby. Din câte ştiu, n-am avut niciodată plăcerea să-l văd pe domnul Jellyby. Poate că e un om cu totul superior; dar e, ca să zic aşa, înghiţit… Înghiţit… În mai strălucitoarele calităţi ale soţiei sale.

Domnul Kenge continuă să ne spună că, deoarece drumul până la Casa Umbrelor ar fi fost lung, întunecos şi obositor pe-o asemenea seară şi fiindcă abia sosiserăm de la alt drum, chiar domnul Jarndyce propusese această soluţie. O trăsură ne va aştepta acasă la doamna Jellyby, dis-de-dimineaţă a doua zi, ca să ne transporte afară din oraş. Apoi sună dintr-un clopoţel şi tânărul se arătă. Chemându-l pe numele de Guppy, domnul Kenge l-a întrebat dacă cuierele domnişoarei Summerson şi restul bagajelor au fost „trimise la destinaţie”. Domnul Guppy a răspuns că da, fuseseră trimise la destinaţie şi o trăsură aşteaptă ca să ne ducă şi pe noi la destinaţie, când dorim.

— Atunci nu-mi mai rămâne, zise domnul Kenge, dând mâna cu noi, decât să-mi exprim via satisfacţie (bună ziua, domnişoară Clare!) pentru cele stabilite astăzi şi (cu bine, domnişoară Summerson!) speranţa vie că asta va aduce fericirea, (bucuros că am avut cinstea să vă cunosc, domnule Carstone!) bunăstarea şi binele tuturor celor interesaţi, din toate punctele de vedere! Guppy, ai grijă de oaspeţi s-ajungă cu bine acolo.

— Unde-i acolo, domnule Guppy? Întrebă Richard în timp ce coboram.

— Nu-i departe, răspunse domnul Guppy; aproape, la Thavies Inn, ştiţi.

— Nu pot spune că ştiu unde-i, pentru că vin din Winchester şi sunt străin de Londra.

— Chiar după colţ, precizează domnul Guppy. Ne strecurăm doar pe Chancery Lane, o tăiem de-a dreptul peste Holborn şi suntem acolo în patru minute, o zvârlitură de băţ. Acum iată acel ceva specific Londrei, nu-i aşa, domnişoară?

Părea foarte încântat de această observaţie, pe seama mea.

— Într-adevăr, ceaţa e tare deasă! Am zis eu.

— Nu că v-ar dăuna, sunt sigur, spuse domnul Guppy, ridicând scările trăsurii. Dimpotrivă, pare că vă face bine, domnişoară, judecând după înfăţişare.

Ştiam că acest compliment era făcut cu bunăvoinţă, aşa că mi-am râs de mine că m-am înroşit, după ce-a închis portiera şi s-a urcat pe capră; şi toţi trei am făcut haz şi-am stat de vorbă despre nepriceperea noastră şi despre ciudăţenia Londrei, până când am cotit sub o arcadă în drum spre destinaţia noastră; o stradă îngustă cu case înalte, un fel de albie alungită ca să ţină ceaţa. Se vedea o mică înghesuială de lume învălmăşită, cei mai mulţi copii, strânşi în faţa casei unde ne-am oprit şi care avea pe uşă o placă de alamă, ce-şi pierduse luciul, cu inscripţia „Jellyby”.

— Nu vă speriaţi! Zise domnul Guppy, privind la noi prin fereastra vehiculului. Unul dintre copiii Jellyby şi-a vârât

capul printre gratiile grilajului curţii!

— O, bietul copil, am exclamat eu, daţi-mi drumul să ies, dacă sunteţi bun!

— Vă rog, domnişoară, băgaţi de seamă! Copiii Jellyby sunt totdeauna gata de farse, mă preveni domnul Guppy.

Mi-am făcut drum până la bietul copil, unul dintre cei mai murdari puşti nenorociţi din câţi am văzut şi l-am găsit foarte înfierbântat şi înfricoşat, urlând în gura mare, cu gâtul între două gratii de fier, în timp ce un lăptar şi un slujbaş, cu intenţiile cele mai bune cu putinţă, se trudeau să-l tragă înapoi de picioare, încredinţaţi că datorită mijloacelor folosite ţeasta copilului se poate micşora. Văzând (după ce l-am potolit) că-i un băieţel cu capul mare din fire, m-am gândit că poate pe unde i-a trecut capul să-i poată trece şi trupul şi mi-am dat cu părerea că poate cea mai bună cale ar fi să-l împingă de picioare înainte. Ideea a fost aşa de bine primită de către lăptar şi slujbaş, încât copilul împins ar fi căzut pe dată în curte, dacă nu l-aş fi prins de şorţuleţ, ţinându-l în timp ce Richard şi domnul Guppy au coborât în grabă, trecând prin bucătărie în curte, ca să-l prindă când i-am dat eu drumul. În sfârşit, din fericire a ajuns jos fără accident şi după asta a prins a-l bate pe domnul Guppy cu un băţ de cerc, de parcă-şi ieşise de-a binelea din minţi.

Nimeni din casă n-a ieşit, afară de o persoană încălţată cu saboţi, care l-a îmboldit pe copil cu un măturoi nu ştiu în ce scop şi nici nu cred că avea vreunul. De aceea am presupus că doamna Jellyby nu e acasă şi am rămas uimită de tot când persoana s-a arătat pe culoar, după ce-şi lepădase saboţii, şi urcând în camera din fund, de la etajul întâi, înaintea Adei şi înaintea mea, ne-a anunţat astfel:

— Iată pe cele două domnişoare, doamnă Jellyby.

Am trecut pe lângă mai mulţi copii în calea noastră, pe care cu greu i-am ocolit prin întuneric ca să nu-i călcăm; şi când am ajuns în faţa doamnei Jellyby, unul dintre bieţii copilaşi s-a prăbuşit pe scară… De-a rostogolul pe toată

scara etajului (după câte mi-a ajuns mie sunetul la urechi) cu un zgomot grozav.

Doamna Jellyby, a cărei figură nu oglindea nimic din neliniştea care ar fi fost cu neputinţă să nu se citească pe figurile noastre în timp ce căpăţâna copilului, dragul de el, îşi înregistra trecerea cu câte o bufnitură pe fiecare treaptă (Richard spunea după aceea că a numărat şapte, fără cea de la acostare), ne-a primit cu un calm desăvârşit. Era o femeie drăguţă, foarte mică, durdulie, între patruzeci şi cincizeci de ani, cu ochi frumoşi, cu toate că aveau ciudatul obicei de a părea că privesc în depărtare. Ca şi cum, iar îl citez pe Richard, nu erau în stare să vadă mai încoace de coasta Africii!

— Mă bucur într-adevăr tare mult, zise doamna Jellyby, cu vocea-i agreabilă, că am plăcerea să vă găzduiesc. Îi port mult respect domnului Jarndyce şi nimeni dintre cei care-l interesează nu-mi poate fi mie indiferent.

Noi i-am exprimat recunoştinţa şi ne-am aşezat îndărătul uşii unde se afla o biată canapea şchioapă. Doamna Jellyby avea păr foarte bogat, dar era prea absorbită de obligaţiile pe care le avea faţă de Africa ei, ca să-l mai pieptene. Şalul cu care era neglijent învelită i-a căzut pe scaun când Domnia Sa a păşit spre noi; şi, când s-a întors să-şi reia locul, a fost cu neputinţă să nu băgăm de seamă că rochia-i nu s-ajungea să se încheie în spate şi partea goală era zăbrelită de un grilaj de balene de corset, ca un pavilion într-o grădină.

Camera, plină de hârtii împrăştiate şi ocupată aproape în întregime de o masă de scris, acoperită tot cu un asemenea aşternut, era, trebuie să spun, nu numai foarte răscolită, dar şi foarte murdară. Am fost siliţi să luăm aminte la toate astea fiindcă ne săreau în ochi, chiar şi atunci când trăgeam cu urechea la sărmanul copil care se rostogolise pe scară, aflat, cred în bucătăria din dos, unde cineva părea că-i vâră pumnul în gură ca să nu i se audă răcnetele.

Dar mai cu deosebire ne-a izbit o fată surmenată, cu o înfăţişare nesănătoasă, dar nicidecum urâtă, care şedea la masa de lucru, muşcându-şi pana tocului, şi se zgâia la noi. N-am văzut în viaţa mea pe cineva atât de mânjit de cerneală. Şi de la păru-i răvăşit până la picioarele-i drăguţe, sluţite de nişte papuci de cârpă roşii şi rupţi, cu căputele călcate, părea într-adevăr că nimic din ceea ce purta ea, începând de la un ac cu gămălie, nu era pus ca lumea şi nici la locul cuvenit.

— Mă găsiţi, dragii mei, zise doamna Jellyby, tăind mucurile celor două lumânări mari de birou în sfeşnice de tinichea, care răspândeau în cameră un miros de seu ars (focul se stinsese şi pe vatră nu mai erau decât cenuşă, o sarcină de lemne şi un vătrai), mă găsiţi, scumpii mei, ca de obicei foarte ocupată; dar să mă scuzaţi. Proiectul african îmi ia în prezent tot timpul. Mă pune în corespondenţă cu instituţii publice şi cu particulari, îngrijoraţi de buna stare a semenilor lor din toată ţara! Sunt fericită să pot spune că lucrul înaintează. Nădăjduim ca la anul pe vremea asta să avem între o sută cincizeci şi două sute de familii sănătoase cultivând cafea şi educând băştinaşii din Borrioboola-Gha, pe malul stâng al Nigerului.

Cum Ada nu zicea nimic, ci se uita la mine, eu am răspuns că trebuie să fie o treabă care dă mari satisfacţii.

— Îmi dă într-adevăr mari satisfacţii, replică doamna Jellyby. Mă sileşte să-mi dedic toată energia de care dispun; dar asta nu-i nimic, numai să reuşească. Şi pe zi ce trece am tot mai multă încredere în reuşită. Ştii, domnişoară Summerson, aproape că mă şi mir că nu ţi-ai îndreptat încă gândul spre Africa.

Întorsătura pe care a luat-o subiectul a fost de fapt atât de neaşteptată, încât m-a pus cu totul în încurcătură, neştiind cum s-o privesc. Am lăsat să se înţeleagă că climatul…

— Cel mai minunat climat din lume! Exclamă doamna Jellyby.

— Chiar aşa, doamnă?

— Sigur. Cu băgare de seamă. Poţi să te duci la Holborn fără să-ţi iei măsuri de precauţie şi să fii strivită de un vehicul. Poţi să te duci la Holborn cu măsuri de precauţie şi n-ai să fii nicicând doborâtă. Aşa-i şi cu Africa.

Am zis:

— Fără îndoială, gândindu-mă la Holborn.

— N-aţi vrea, zise doamna Jellyby, punând un teanc de hârtii în faţa noastră, să cercetaţi câteva precizări asupra acestui capitol şi asupra subiectului în general (răspândite de mine pe scară întinsă), până termin o scrisoare pe care o dictez fiicei mele cea mare, care mi-e secretară?

Fata de la masă s-a oprit din muşcatul condeiului şi, la atenţia pe care i-am arătat-o, ne-a dat un răspuns pe jumătate ruşinat, pe jumătate morocănos.

— După asta voi fi terminat pentru moment, continuă doamna Jellyby cu un zâmbet dulce, cu toate că munca mea nu se termină niciodată. Unde am rămas, Caddy?

— Prezintă complimente domnului Swallow şi îşi îngăduie”…, zise Caddy.

— „îşi îngăduie”, îi luă vorba doamna Jellyby, dictând, „să-l informeze cu privire la scrisoarea sa, prin care cere lămuriri asupra proiectului african”… Nu, Peepy! Cu nici un preţ!

Peepy (după cum se botezase el singur) era nenorocitul de copil care se rostogolise pe scară, şi care acum întrerupea corespondenţa prin venirea lui cu o fâşie de plasture pe frunte, ca să-şi arate genunchii juliţi, la vederea cărora Ada şi cu mine nu ştiam ce să compătimim mai mult… Vânătăile sau murdăria. Doamna Jellyby adăugă, cu înfăţişarea-i senină cu care rostea fiecare vorbă:

— Pleacă Peepy, copil neascultător ce eşti! Şi-şi pironi iarăşi frumoşii săi ochi asupra Africii.

Deoarece ea s-a apucat deodată să dicteze, iar eu am socotit că nu-i stânjenesc lucrul, am îndrăznit să-l opresc încetişor pe bietul Peepy, care tocmai ieşea afară din cameră şi să-l iau în braţe ca să-l mângâi. El s-a arătat tare

mirat de asta şi de faptul că Ada îl sărută; dar curând a aţipit, suspinând din ce în ce mai rar, până când s-a liniştit. Eram atât de preocupată de Peepy, încât mi-au scăpat amănuntele scrisorii, cu toate că din ea m-am ales cu asemenea impresie generală despre colosala importanţă a Africii şi despre totala neînsemnătate a tuturor celorlalte locuri şi lucruri, încât mi-a fost tare ruşine că nu m-am gândit decât prea puţin la ea.

— E ceasul şase, zise doamna Jellyby. Şi ora noastră de cină e la cinci (cu numele, pentru că noi, de fapt, cinăm când se nimereşte). Caddy, arată domnişoarei Clare şi domnişoarei Summerson camerele lor. Poate v-ar plăcea să faceţi vreo schimbare. Mă veţi ierta, ştiu, fiindcă sunt atât de ocupată. A! Copilul acela atât de rău! Te rog dă-l jos, domnişoară Summerson!

I-am cerut îngăduinţa să mi-l lase, spunându-i sincer că nu mă stinghereşte câtuşi de puţin; şi l-am luat cu mine sus şi l-am aşezat pe patul meu. Ada şi cu mine aveam câte o cameră la etaj cu o uşă de trecere între ele. Erau din cale afară de goale şi dezordonate, iar perdelele de la fereastra mea erau prinse între ele cu o furculiţă.

— Aţi dori, poate nişte apă fierbinte, nu-i aşa? Întrebă domnişoara Jellyby, căutând peste tot o oală cu toartă, dar căutând de prisos.

— Dacă nu vă e cu necaz, am zis noi.

— Oh, nu-i nici un necaz! Răspunse domnişoara Jellyby; vorba-i dacă este vreun pic.

Noaptea era atât de rece şi camerele aveau un miros ca de mlaştină, încât trebuie să mărturisesc că ne simţeam cam triste şi descurajate, iar Ada era gata, gata să plângă. Dar nu mult după aceea am prins a râde totuşi şi eram încă ocupate cu despachetatul, când doamna Jellyby se întoarse ca să ne spună că-i pare rău că nu-i apă fierbinte.

Am rugat-o să nu-şi mai bată capul cu asta şi ne-am grăbit cât am putut să ne aşezăm iarăşi la foc. Dar toţi copilaşii veniseră sus pe palierul de-afară să se uite la fenomenul

Peepy culcat pe patul meu, iar atenţia noastră era mereu atrasă de apariţia continuă de nasturi şi degete expuse la primejdia de a fi prinse între ţâţânile uşilor. Era cu neputinţă să închizi vreo uşă, fiindcă broasca de la uşa camerei mele arăta de parc-ar fi aşteptat să fie demontată. Şi cu toate că mânerul de la uşa camerei rezervată Adei se-nvârtea întruna cu cea mai mare uşurinţă, mişcarea n-avea nici un efect asupra broaştei. De aceea le-am propus copiilor să intre şi să stea cuminţi în jurul mesei, făgăduindu-le că am să le spun povestea Scufiţei Roşii, în timp ce mă îmbrac; ceea ce au şi făcut şi au tăcut chitic, odată cu ei şi Peepy, care se trezise tocmai înainte să apară lupul.

Când am coborât la parter, am găsit un pocal pe care era scris: „Suvenir din Staţiunea climaterică Tunbridge”, aşezat în fereastra de la scară, şi-n el aprinsă o candelă; o femeie tânără cu faţa umflată, legată cu un bandaj de flanea, sufla în focul din salon (ce comunica acum cu camera doamnei Jellyby printr-o uşă deschisă) şi se înăbuşea îngrozitor. Curând a ieşit atâta fum, încât ne-am pus cu toţii pe tuşit cu lacrimile şiroaie, cu ferestrele deschise vreo jumătate de oră; în tot acest timp, doamna Jellyby, cu aceeaşi dulce dispoziţie din fire, îşi redacta scrisorile în problema Africii. Trebuie să spun că a fost o adevărată consolare s-o văd atât de ocupată; pentru că Richard ne-a povestit că el se spălase pe mâini într-o covată de frământat pâine şi că găsiseră ceainicul pe masa lui de toaletă; şi a făcut-o pe Ada să râdă atâta şi amândoi m-au făcut şi pe mine să râd în hohote.

Curând după ora şapte, am coborât ca să luăm cina; cu multă grijă, datorită sfatului doamnei Jellyby, pentru că preşurile de pe scară, desprinse din vergelele de metal ale treptelor şi grozav de roase, erau adevărate capcane. Ni s-a servit un peşte minunat, câte un grătar, o mâncare cu costiţe şi o budincă; o cină excelentă, dacă s-ar fi putut spune că a fost la foc, dar toată mâncarea era aproape crudă. Femeia cea tânără, bandajată cu flanelă, servea şi

trântea pe masă tot ce i se aducea, oriunde se întâmpla, de unde nu le mai mişca din loc decât ca să le pună pe scară. Persoana pe care o văzusem cu saboţi (presupun să fi fost bucătăreasa) venea deseori şi se hărţuia cu cealaltă la uşă, părând că între ele e duşmănie. Tot timpul cinei, care a durat mult din pricina unor accidente cum ar fi că mâncarea de cartofi s-a rătăcit în coşul de cărbuni, iar mânerul de la tirbuşon, sărind, a lovit-o pe femeie în obraz, doamna Jellyby şi-a păstrat aceeaşi dispoziţie. Ne-a povestit o grămadă de lucruri interesante despre Borrioboola-Gha şi despre băştinaşii săi; şi a primit un teanc de scrisori, atât de multe, încât Richard, care şedea alături de ea, a văzut patru plicuri cum au căzut dintr-odată în sos. Unele din ele cuprindeau dări de seamă de la comitete de doamne, sau hotărâri de la întrunirile doamnelor, pe care ni le citea; altele erau cereri de la oameni interesaţi în diferite feluri de chestiunea culturii de cafea şi a băştinaşilor africani; altele cereau răspunsuri, drept care a trimis-o de la masă pe fiica cea mai mare, de trei sau patru ori, ca să le scrie. Era până peste cap vârâtă în treburi şi fără îndoială că era aşa cum ne spusese, cu totul devotată cauzei.

Eram într-un fel curioasă să aflu cine putea fi domnul blajin, chel, cu ochelari, care s-a lăsat pe un scaun liber (masa n-avea nici cap, nici coadă), după ce peştele fusese scos afară, şi părea că se supune pasiv problemei Borrioboola-Gha, dar că nu ia parte activă la colonizarea aceea. Cum nu scotea nici-o vorbă, ai fi zis că-i indigen, dar nu şi după culoarea feţei. Abia când ne-am sculat de la masă şi el rămase singur cu Richard, mi-a dat prin minte c-ar putea fi domnul Jellyby. Şi chiar domnul Jellyby era; iar un tânăr vorbăreţ, numit domnul Quale, cu nişte protuberanţe mari şi strălucitoare în loc de tâmple şi cu părul tot pieptănat la ceafă, care a venit seara şi i-a spus Adei că el e filantrop, a informat-o că legăturii matrimoniale a doamnei Jellyby cu domnul Jellyby, el îi spune unirea spiritului cu materia.

Tânărul, pe lângă că avea el însuşi o sumedenie de lucruri de spus despre Africa şi despre un plan al său de a-i învăţa pe coloniştii cultivatori de cafea cum să-i înveţe pe indigeni să construiască picioare de pian şi pe urmă să înfiinţeze o firmă de export, se mai delecta s-o tragă de limbă pe doamna Jellyby, zicându-i:

— Doamnă Jellyby, cred că acuma primiţi între o sută cincizeci şi două sute de scrisori pe zi în privinţa Africii, nu-i aşa?

Sau:

— Doamnă Jellyby, de nu mă înşală memoria, mi-aţi spus cândva că aţi expediat cinci mii de circulare, de la un oficiu poştal, dintr-odată?… totdeauna repetându-ne nouă răspunsul doamnei Jellyby, de parc-ar fi fost tălmăcit.

Tot timpul serii, domnul Jellyby a stat într-un colţ, cu capul rezemat de perete, ca şi cum ar fi fost pradă deznădejdii. Se părea că de mai multe ori deschisese gura, când se găsea numai cu Richard, după cină, ca şi cum ar fi fost preocupat de ceva; dar totdeauna o închisese iarăşi, fără să spună nimic, spre extrema nedumerire a lui Richard.

Doamna Jellyby, stând ca într-un cuibar de hârţoage, bău cafea toată seara şi din când în când dictă fiicei sale cea mare. Şi ea purta o discuţie cu domnul Quale, al cărei subiect păru să fie, dacă l-am înţeles bine, Frăţia Omenirii; şi îşi ilustră ideile cu câteva afirmaţii frumoase. Totuşi nu am fost un auditor atât de atent pe cât aş fi dorit, fiindcă Peepy şi ceilalţi copii veniră, adunându-se în jurul Adei şi al meu, într-un colţ al salonului, ca să ne ceară să le spunem altă poveste, aşa că ne-am aşezat printre ei şi le-am istorisit pe şoptite Motanul încălţat şi nu mai ştiu ce, până când doamna Jellyby, aducându-şi din întâmplare aminte de ei, îi trimise la culcare. Fiindcă Peepy plângea după mine să-l iau la culcare, l-am dus sus, la etaj, unde femeia cea tânără, cu bandajul de flanelă, s-a năpustit ca un dragon în mijlocul micii familii, încărcându-i şi răsturnându-i în pătuţurile lor.

După asta m-am apucat să fac puţină ordine în cameră şi să-mi înduplec focul potrivnic, care fusese aprins, să ardă; ceea ce până la urmă făcu, şi chiar cu însufleţire. Când m-am întors jos, am simţit că doamna Jellyby mă cam dispreţuia că sunt atât de uşuratică; şi mi-a părut rău, cu toate că ştiam că nu pot avea pretenţii mai mari de la mine.

Se făcuse aproape de miezul nopţii până când am găsit un prilej să ne ducem la culcare; şi chiar şi la acea oră am lăsat-o pe doamna Jellyby printre hârtiile ei, bând cafea, iar pe domnişoara Jellyby muşcând pana condeiului.

— Ce casă bizară! Exclamă Ada când ajunserăm sus. Ce ciudat din partea vărului meu Jarndyce, să ne trimită aici!

— Scumpa mea, am răspuns eu, sunt cu totul nedumerită. Aş vrea să înţeleg şi nu pot deloc.

— Ce? Întrebă Ada cu zâmbetu-i drăgălaş.

— Toate astea, draga mea. Trebuie să fie foarte frumos din partea doamnei Jellyby să se trudească în aşa hal pentru un plan în beneficiul indigenilor… Şi totuşi… Peepy şi gospodăria!

Ada râse şi mă prinse cu braţul pe după gât, cum şedeam, privind la foc; şi-mi spuse că sunt o făptură blândă, scumpă şi bună şi că i-am câştigat inima.

— Eşti atât de înţeleaptă, Esther, zise ea, şi totuşi aşa de veselă şi faci atâtea fără să aştepţi nimic. Ai izbuti să scoţi un cămin primitor chiar şi din casa asta.

Draga mea inocentă! Ea habar n-avea că toată lauda i se cuvenea şi că numai din bunătatea sufletului său îi păream eu atât de grozavă.

— Pot să-ţi pun o întrebare? Începui eu, după ce stătuserăm o bucată de vreme în faţa focului.

— Şi cinci sute, zise Ada.

— Vărul tău, domnul Jarndyce. Îi datorez atât de mult! N-ai vrea să mi-l descrii?

Fluturându-şi buclele aurii, Ada îşi întoarse ochii spre mine, râzând plină de atâta uimire, încât şi eu am rămas

uimită, în parte de cât e de frumoasă, în parte de cât fu de surprinsă.

— Esther! Strigă ea.

— Da, scumpa mea!

— Doreşti să-ţi descriu pe vărul meu Jarndyce?

— Draga mea, nu l-am văzut niciodată!

— Nici eu nu l-am văzut! Îmi răspunse Ada.

— Hm! Asta-i bună!

Nu, nu-l văzuse niciodată. Cât de mică era când îi murise măicuţa, îşi mai amintea totuşi cum îi ţâşneau acesteia lacrimile din ochi când vorbea de el şi de nobila generozitate a firii sale, în care zicea că trebuie să te încrezi mai presus decât în orice de pe faţa pământului; şi Ada s-a încrezut. Vărul Jarndyce îi scrisese cu câteva luni în urmă, „o scrisoare sinceră, cinstită”, zise Ada, propunând aranjamentul care trebuia acum să intre în aplicare şi spunându-i că, treptat, „cu timpul, aranjamentul lui ar putea să vindece unele dintre rănile făcute de mizerabilul acela de proces de la înalta Curte de Justiţie”. Ea i-a răspuns, primindu-i cu recunoştinţă propunerea. Şi Richard primise o scrisoare asemănătoare şi-i trimisese un răspuns asemănător.

El îl văzuse pe domnul Jarndyce o dată, dar numai o dată, cu vreo cinci ani în urmă, la Winchester, la şcoală. Îi povestise Adei, pe când se sprijineau de paravan în faţa focului, unde i-am găsit eu, că îşi amintea de el ca de un tip roşcovan şi inimos. Iată cea mai amănunţită descriere pe care mi-o putu da Ada.

Asta mă puse pe gânduri, încât Ada adormise şi eu tot mai stăteam în faţa focului, întrebându-mă cum o fi Casa Umbrelor, tot mirându-mă ce mult îmi părea că trecuse de ieri dimineaţă. Nu mai ştiu pe unde-mi rătăceau gândurile, când o ciocănitură în uşă mă aduse la realitate.

Am deschis încetişor şi în faţa uşii am dat peste domnişoara Jellyby, tremurând de frig, într-o mână cu o

lumânare ruptă într-un sfeşnic stricat, iar în cealaltă cu un păhăruţ de ouă.

— Bună seara! Îmi zise, tare îmbufnată.

— Bună seara! I-am răspuns.

— Pot să intru? Mă întrebă scurt şi pe neaşteptate, tot aşa de îmbufnată.

— Desigur. Vezi să n-o trezeşti pe domnişoara Clare.

Nu vru să se aşeze, dar stătu lângă foc, muindu-şi degetul mijlociu, plin de cerneală, în păhăruţul de ouă în care era oţet, ungându-se peste petele de cerneală de pe faţă, încruntându-se tot timpul şi uitându-se foarte posomorâtă.

— Ducă-se dracului blestemata asta de Africa! Zise ea, deodată.

Eram gata s-o mustru.

— Ba aşa-i! Zise ea. Nu-mi spune mie, domnişoară Summerson. O urăsc, mi-e silă de ea. E-o fiară!

I-am răspuns că-i obosită şi-mi pare rău. I-am pus mâna pe cap, i-am atins fruntea şi i-am spus că are fierbinţeală, dar că până mâine se va răcori. Şedea încă în picioare, ţuguindu-şi buzele şi încruntându-se la mine. Dar puţin după aceea puse la o parte păhărelul şi se întoarse încetişor către patul în care era culcată Ada.

— E foarte frumoasă! Îmi zise, cu aceeaşi încruntă tură strânsă din sprâncene şi în acelaşi fel morocănos.

Am încuviinţat cu un zâmbet.

— Orfană. Nu-i aşa?

— Da.

— Dar ştie o mulţime de lucruri, îmi închipui. Ştie să danseze, ştie să cânte la clavecin, să cânte din gură, îmi închipui. Poate vorbi franţuzeşte, cred, ştie geografie din toate lumile şi ştie să coasă, şi orice alt lucru?

— Fără îndoială, i-am răspuns.

— Eu nu ştiu, urmă ea. Nu ştiu aproape nimic, decât să scriu. Scriu tot timpul pentru mama. Cum de nu v-a fost ruşine să intraţi aici, azi după masă, şi să mă vedeţi că nu-s

în stare de nimic? Asta se potriveşte cu răutatea voastră. Totuşi vă socotiţi grozave, se vede!

Mi-am dat seama că biata fată aproape plângea şi m-am aşezat iarăşi pe scaun, fără să vorbesc, uitându-mă la ea cu blândeţe (sper), aşa cum mă şi simţeam faţă de ea.

— E-o ruşine, zise mai departe. Dumneata ştii că-i aşa, toată casa e-o ruşine. Copiii sunt o ruşine. Eu sunt o ruşine. Tata e nenorocit şi nu-i de mirare! Priscilla bea… E mereu beată. E-o minciună sfruntată din partea dumitale dacă spui că nu ţi-a mirosit astăzi. Puţea ca o cârciumă, când ne servea la cină; ştii că-i aşa!

— Draga mea, nu ştiu, i-am răspuns.

— Ba ştii, zise ea foarte scurt. N-ai să spui că nu-i aşa. I-aşa!

— O, draga mea! I-am spus, dacă nu mă laşi să vorbesc…

— Acum nu vorbeşti? Doar ştii că vorbeşti. Nu spune minciuni, domnişoară Summerson.

— Draga mea, am zis eu iarăşi, câtă vreme n-ai să mă asculţi…

— Nu vreau să te ascult.

— O, da, cred că nu vrei, am continuat eu, pentru că n-ar avea nici un rost. N-am ştiut cele ce-mi spui pentru că slujnica n-a venit lângă mine în timpul cinei; dar nu mă îndoiesc că-i adevărat şi-mi pare rău s-aud aşa ceva.

— Nu-i nevoie să-ţi faci un merit din asta.

— Nu, draga mea, i-am răspuns eu. Asta ar fi prostie curată.

Şedea încă în picioare lângă pat, apoi se aplecă (dar tot cu aceeaşi nemulţumire pe faţă) şi o sărută pe Ada. După ce a făcut asta, s-a tras binişor înapoi şi a rămas în picioare lângă scaunul meu. Pieptul îi sălta de deznădejde de-mi era grozav de milă; dar am socotit că-i mai bine să nu vorbesc.

— Aş vrea să mor! Izbucni ea. Aş vrea să murim cu toţii. Ar fi cu mult mai bine pentru noi!

În clipa următoare s-a lăsat în genunchi pe podea lângă mine, şi-a ascuns faţa în rochia mea, mi-a cerut iertare din

toată inima şi a prins a plânge. Am mângâiat-o şi am vrut s-o ridic, dar ea a strigat: „Nu, nu”; dorea să stea aşa!

— Dumneata dai lecţii fetelor, îmi spuse. Dacă ai fi putut să mă-nveţi şi pe mine, aş fi învăţat de la dumneata! Sunt atât de grozav de nenorocită şi-mi eşti aşa de dragă!

N-am putut-o îndupleca să se aşeze lângă mine sau altcumva, afară doar că a tras un scăunaş zdrenţos pe locul pe care şezuse îngenuncheată şi s-a aşezat pe el, ţinându-mă încă de rochie, încetul cu încetul, sărmana copilă obosită a adormit şi atunci am reuşit să-i ridic capul aşa fel ca să se poată odihni pe genunchii mei şi ne-am învelit amândouă cu şaluri. Focul s-a trecut şi toată noaptea, cât a fost de lungă, a moţăit aşa în faţa vetrei plină de cenuşă. La început eram chinuitor de trează şi zadarnic încercam să mă adâncesc, cu ochii închişi, în ceea ce se petrecuse în timpul zilei. Cu timpul, treptat, treptat, toate au prins să se tulbure şi să se amestece. Am început să nu mai ştiu cine e fiinţa adormită ce se odihnea pe genunchii mei. Aci îmi părea a fi Ada, aci una dintre vechile mele prietene de la Reading, de care nu puteam crede că mă despărţisem aşa de curând. Aci era femeiuşcă cea nebună, sleită de puteri, cu temenelele şi zâmbetele ei, aci era cineva important de la Casa Umbrelor. Până la urmă nu mai era nimeni şi nu mai eram nici eu.

Ziua oarbă se lupta slab cu ceaţa când am deschis ochii ca să-i întâlnesc pe cei de pe faţa murdară a unui spectru micuţ, ce erau aţintiţi asupră-mi. Peepy sărise din pătuţul lui şi se furişase în cămaşa de noapte şi cu boneta pe cap, şi-i era atât de frig, încât îi clănţăneau dinţii în gură de-ai fi zis că atunci îi crescuseră toţi deodată.

O întâmplare în zori u toate că dimineaţa era rece şi umedă şi cu toate că ceaţa părea groasă, am spus părea, pentru că ferestrele erau acoperite cu o crustă de murdărie, care ar fi întunecat şi strălucirea soarelui în miez de vară, presimţeam destul de bine cât de neprimitoare e casa la acea oră matinală şi eram destul de curioasă să

cunosc Londra, încât mi se păru minunată ideea domnişoarei Jellyby când mi-a propus să ieşim să ne plimbăm.

— Mama nu coboară decât mult mai târziu, zise ea, şi-ar fi o minune ca micul dejun să fie gata mai curând de un ceas de la scularea ei, atât de alene se fac toate dimineaţa. Cât despre tata, el apucă ce poate şi pleacă la birou. Niciodată nu ia ceea ce se cheamă un mic dejun adevărat. Priscilla îi lasă afară franzela şi ceva lapte când se mai găseşte rămas de cu seară. Uneori nu-i lapte deloc şi alteori îl bea pisica. Dar mă tem că trebuie să fii obosită, domnişoară Summerson, şi poate doreşti mai curând să te culci.

— Nu-s deloc obosită, draga mea, i-am spus eu, şi tare aş dori să ies puţin.

— Dacă eşti sigură că-i aşa, adaugă domnişoara Jellyby, mă duc să-mi pun haina pe mine.

Ada zise c-ar merge şi ea şi se puse numaidecât în mişcare. I-am făcut o propunere lui Peepy, negăsindu-mă în stare să fac ceva mai bun pentru el, adică să mă lase să-l spăl şi apoi să-l culc iarăşi în pat la mine. La asta s-a supus cu cea mai mare îngăduinţă posibilă; uitându-se ţintă la mine tot timpul cât a durat întreaga operaţie, ca şi cum niciodată în viaţa lui nu mai fusese şi nici n-ar mai putea fi atât de mirat, dar părând desigur în acelaşi timp foarte nenorocit, fără să se plângă însă, şi cuibărindu-se bucuros să doarmă, după ce totul se terminase. La început am avut îndoieli dacă pot să-mi iau asemenea libertate, dar îndată m-am gândit că probabil nimeni în casă n-are să bage de seamă.

Dar cu zorul de-a termina cu Peepy, cu graba de a mă pregăti pe mine şi de a o ajuta şi pe Ada, curând m-am încălzit de-a binelea. Am găsit-o pe domnişoara Jellyby încercând să se încălzească la focul din birou pe care Priscilla tocmai îl aprindea atunci cu un sfeşnic murdar din salon… Aruncând lumânarea în foc, ca să-l facă să ardă mai bine. Totul era exact cum rămăsese de cu seară, şi

bineînţeles era menit să rămână aşa. În camera de jos, faţa de masă nu fusese ridicată, ci fusese lăsată pentru micul dejun. Fărâmituri, praf şi hârtii rupte erau pretutindeni în casă. Câteva oale cositorite şi un bidon de lapte atârnau pe un grilaj; uşa şedea deschisă şi am întâlnit bucătăreasa, după colţ, ieşind de la cârciumă, ştergându-se la gură. Ne-a spus, când a trecut prin faţa noastră, că fusese să vadă cât e ceasul.

Dar mai înainte de a ne întâlni cu bucătăreasa, am dat peste Richard care tropăia din picioare prin faţa hanului „Thavies”, ca să se încălzească. A fost plăcut surprins să ne vadă punându-ne în mişcare atât de devreme şi ne-a spus că ia şi el parte bucuros la plimbarea noastră. Astfel că el o însoţi pe Ada, iar domnişoara Jellyby şi cu mine am mers înainte. Pot spune că domnişoara Jellyby a recăzut în starea ei morocănoasă şi că nu mi-ar fi venit a crede că-i sunt aşa de dragă, dacă nu mi-ar fi spus-o.

— Unde doreşti să mergem? Mă întrebă.

— Orişiunde, draga mea! I-am răspuns.

— Orişiunde e nicăieri, zise domnişoara Jellyby, oprindu-se în loc, arţăgoasă.

— Hai să mergem undeva, în orice caz, i-am cerut eu. Atunci mă luă într-un pas foarte repede.

— Puţin îmi pasă! Spuse ea. Iată, îmi eşti martoră, domnişoară Summerson, eu spun că puţin îmi pasă; dar de-ar fi să vie în casa noastră cu fruntea-i mare, lucioasă, bombată, seară după seară, până va îmbătrâni cât Mathusalem, tot n-aş avea ce vorbi cu el. Cum se fac de râs el şi mama, mai rar aşa ceva! Ca nişte dobitoci!

— Draga mea, am mustrat-o eu, referindu-mă la epitetul şi la accentul puternic pe care domnişoara Jellyby l-a pus pe el. Datoria dumitale de copil…

— O! Nu-mivorbidedatoriadecopil, domnişoarăSummerson; unde-i datoria ei de mamă? Toată dăruită poporului şi Africii, cred! Atunci să-şi facă poporul şi Africa datoria de copil faţă de ea; îi priveşte mai mult pe ei

decât pe mine. Eşti scandalizată, cred! Foarte bine, şi eu sunt scandalizată; aşa că suntem amândouă scandalizate şi cu asta gata!

Grăbi pasul mai mult încă.

— Şi, cât despre asta, îţi spun iarăşi, n-are decât să vină, şi să vină, şi să vină, eu tot n-am să am nimic de vorbit cu el. Nu-l pot suferi. De nimic nu mi-e mai silă şi nimic nu urăsc mai tare pe lume decât palavrele pe care le vorbeşte el cu mama. Mi-e de mirare că pietrele de pe caldarâmul din faţa casei noastre mai pot avea răbdare să stea locului şi să fie martore la toate gogomăniile şi bazaconiile acestei comedii neghioabe şi la gospodăria pe care o duce mama!

Am înţeles bine că nu putea fi vorba decât de domnul Quale, tânărul domn care-şi făcuse apariţia după cina de ieri seară. Am fost scutită de nevoia neplăcută de-a continua subiectul, de către Richard şi Ada, care, apropiindu-se de noi cu pasul grăbit ne-au întrebat râzând dacă nu cumva luăm parte la o cursă de alergare? Astfel întreruptă, domnişoara Jellyby amuţi şi îşi continuă plimbarea, posacă, alături de mine; în timpul acesta, eu mă minunam de lanţul lung de străzi şi de diversitatea lor, de mulţimea de oameni care atât de dimineaţă mergeau forfotă încoace şi încolo, de numărul de vehicule ce treceau şi iar treceau, de pregătirea febrilă în etalarea mărfurilor din vitrine, de măturatul prăvăliilor şi mai ales de extraordinarele făpturi în zdrenţe, scormonind pe furiş în gunoaiele măturate, ca să găsească bolduri sau alte mărunţişuri.

— Aşa, verişoară, am auzit vocea veselă a lui Richard către Ada, în spatele meu. Parcă-i un făcut să nu mai scăpăm de înalta Curte de Justiţie. Ieri am venit aici, la locul nostru de întâlnire, pe alt drum şi… Dar pe legea mea, iat-o iarăşi pe bătrâna doamnă!

Într-adevăr, ea era, chiar în faţa noastră, făcând temeneli şi zâmbind şi zicând cu acelaşi aer protector ca şi ieri:

— Minorii din procesul Jarndyce! Foarte fericită, desigur!

— Aţi ieşit devreme de-acasă, doamnă, i-am zis, pe când îmi făcea reverenţă.

— Da-a! De obicei mă plimb devreme pe aici. Înainte de a se deschide şedinţa la înalta Curte. E un loc ferit. Aici îmi adun gândurile pentru treburile din timpul zilei, zise bătrâna doamnă, apăsând pe cuvinte şi sclifosindu-se. Treburile zilnice cer multă gândire. Justiţia înaltei Curţi e atât de foarte greu de urmărit.

— Cine-i asta, domnişoară Summerson? Îmi şopti domnişoara Jellyby, trăgându-mi braţul mai aproape de-al ei.

Dar auzul bătrânei doamne era deosebit de ager. Ea răspunse de-a dreptul la întrebare:

— Parte în proces, copila mea. Cu voia dumitale. Am cinstea să asist regulat la Curte. Cu documentele mele. Am plăcerea să vorbesc cu altă tânără din procesul Jarndyce? Întrebă bătrâna doamnă restabilindu-şi echilibrul, cu capul aplecat într-o parte, după o plecăciune foarte adâncă.

Richard, dornic să şteargă nesocotinţa lui de ieri, i-a explicat cu bunăvoinţă că domnişoara Jellyby n-avea nici-o legătură cu procesul.

— Hm! Exclamă bătrâna doamnă. Nu aşteaptă sentinţa? Totuşi are să îmbătrânească. Dar nu aşa tare. O, dragii mei! Iată grădina Lincoln's Inn. Eu îi spun grădina mea. Vara e un adevărat rai în care păsările cântă melodios. Îmi petrec vacanţa mare în bună parte aici. În contemplare. Vacanţa mare e din cale afară de lungă! Nu găsiţi?

Am zis cu toţii da, fiindcă părea că aşteaptă de la noi să zicem aşa.

— Când frunzele cad din copaci şi când nu mai sunt florile în floare ca să facem bucheţele pentru înalta Curte a Lordului Preşedinte, zise bătrâna doamnă, vacanţa s-a împlinit, iar sigiliul al şaselea, pomenit în Apocalips, ajunge iarăşi la putere. Vă rog, veniţi să vedeţi unde locuiesc. Mie-mi va fi de bun augur. Tinereţea, speranţa şi frumuseţea

arareori îmi păşesc pragul. E mult, tare mult de când niciuna dintre ele n-a mai dat ochii cu mine.

Mă apucase de mână şi, îndrumându-ne pe mine şi pe domnişoara Jellyby, le făcu semn lui Richard şi Adei să vină şi ei. N-am ştiut cum să mă sustrag şi m-am uitat la Richard ca să-i cer ajutor. Fiindcă el era pe cât de amuzat, pe atât de curios şi în cumpănă cum să scape de bătrâna doamnă fără s-o jignească, ea a urmat să ne ducă mai departe, iar Richard şi Ada au venit după noi, pe când ciudata noastră conducătoare ne tot spunea întruna, cu o condescendenţă plină de zâmbete, că locuieşte chiar alături.

Era foarte adevărat, aşa după cum s-a văzut numaidecât. Locuia atât de aproape, încât nici n-avurăm timp să-i spunem că-i facem pe plac, când ne-am pomenit în faţa casei ei. Strecurându-ne pe o portiţă lăturalnică, bătrâna doamnă, cu totul pe neaşteptate, se opri pe o stradă îngustă şi dosnică, făcând parte din câteva curţi şi uliţe, chiar lângă zidul clădirii Lincon's Inn, şi zise:

— Aici e locuinţa mea. Vă rog urcaţi!

Se oprise la o prăvălie, deasupra căreia sta scris: Krook Magazie de zdrenţe şi sticle goale. De asemenea, cu litere lungi şi subţiri: Krook, negustor de articole de marină. Într-o parte a vitrinei era imaginea unei fabrici roşii, de hârtie, la care o căruţă descărca o grămadă de saci de zdrenţe vechi. În altă parte era un anunţ: Cumpăr oase. În alta: Cumpăr veselă uzată, de bucătărie. În alta: Cumpăr fiare vechi. În alta: Cumpăr ziare vechi. În alta: Cumpăr haine vechi bărbăteşti şi de damă. Totul părea că-i de cumpărat acolo şi nimic de vânzare. În toate părţile vitrinei erau grămezi de sticle murdare: sticle de negreală pentru piele, sticle de doctorii, sticle de bere şi de ape minerale, sticle de conserve, sticle de vin, sticle de cerneală; menţionându-le pe acestea din urmă îmi amintesc că prăvălia, prin multe şi mici caracteristici, avea aerul că se găseşte într-o vecinătate judiciară şi că ar fi, cum de altfel era, o anexă şi o rudenie renegată a justiţiei. Se vedea un mare număr de

sticle de cerneală. Mai era afară, în faţa uşii, şi o băncuţă şubredă cu cărţi jerpelite şi vechi, cu o etichetă: „Cărţi de Drept, 9 penny fiecare”. Câteva dintre anunţurile pe care le-am enumerat erau scrise cu o caligrafie ca de arhivă, ca şi hârtiile pe care le văzusem în biroul lui Kenge şi Carboy şi ca scrisorile pe care le primisem demult de la firma de mai sus. Printre acestea era unul, cu aceeaşi caligrafie, care n-avea nimic de-a face cu afacerile prăvăliei, dar vestind că un om respectabil, în vârstă de patruzeci şi cinci de ani, se oferea să redacteze acte sau să copieze, executând cu îndemânare şi promptitudine. „A se adresa lui Nemo, de găsit la dl Krook, înăuntru”. Mai erau feluriţi saci de calitate ordinară, albaştri şi roşii, care atârnau sus. Înăuntru, aproape de uşa prăvăliei, zăceau mormane de suluri de pergament vechi şi ferfeniţit, şi de texte de legi, îngălbenite şi cu colţurile roase de atâta răsfoit. Puteam să-mi închipui că toate cheile ruginite, din care trebuie să fi fost cu sutele adunate grămadă ca fier vechi, aparţinuseră cândva unor uşi de cameră sau unor dulapuri masive din cancelariile judecătoreşti. Resturile şi zdrenţele aruncate peste o balanţă de lemn cu un singur picior, atârnând fără nici-o greutate de cântar, poate să fi fost cordele sau robe uzate de-ale consilierilor. Puteai foarte bine să-ţi închipui, aşa cum ne-a şoptit Richard, Adei şi mie, pe când stăteam să ne uităm înăuntru, că oasele de-acolo din colţ, adunate grămadă şi curăţate foarte bine, erau ciolanele clienţilor, ca să întregească tabloul.

Cum era încă ceaţă şi întuneric şi fiindcă prăvălia mai era pe deasupra şi umbrită de zidul clădirii Lincoln's Inn, din pricina căruia nu se mai zărea la doi-trei yarzi în faţă, n-am fi văzut aşa de multe, fără felinarul aprins pe care-l purta, prin prăvălie, un bătrân cu ochelari şi cu o scufie păroasă. Întorcându-se către uşă, ne văzu. Era scurt de statură, pierit la faţă şi uscat, cu capul înfundat între umeri şi cu răsuflarea ieşindu-i ca un fum din gură de parcă înăuntrul său ardea. Gâtul, bărbia şi sprâncenele îi erau atât de ninse

şi atât de bulucite de vine şi piele încreţită, încât de la piept în sus arăta ca o rădăcină bătrână în bătaia ninsorii.

— Hi hi! Grăi bătrânul, venind spre uşă. Aveţi ceva de vânzare?

Noi, bineînţeles, ne-am tras îndărăt şi ne-am uitat la călăuza noastră care se trudea să deschidă uşa casei cu o cheie pe care o scosese din buzunar şi căreia Richard tocmai îi spunea că, de vreme ce avusesem plăcerea să vedem unde locuieşte, avem s-o părăsim, fiindcă ne grăbeşte timpul. Dar ea nu se lăsă aşa de uşor părăsită, începu să fie zeloasă într-un chip atât de ciudat şi de stăruitor în rugăminţile ei ca să urcăm şi să-i vedem apartamentul măcar o clipă, şi era atât de perseverentă în felul său inofensiv de a mă sili să intru, ca şi cum eu i-aş fi adus norocul, pe care şi-l dorea, încât (orice ar fi vrut să facă ceilalţi) n-am putut decât să mă supun. Îmi închipui că toţi eram mai mult sau mai puţin curioşi – în orice caz, când bătrânul şi-a adăugat şi el stăruinţele pe lângă ea şi a prins a zice: „Vai, vai! Faceţi-i pe plac! Nu vă ia nici un minut! Intraţi, intraţi! Veniţi prin prăvălie dacă cealaltă uşă nu merge!” Am intrat cu toţii, îndemnaţi de încurajarea hazlie a lui Richard, şi bizuindu-ne pe protecţia sa.

— Proprietarul meu, Krook, zise bătrâna, catadicsind din înalta-i poziţie să-i acorde oarecare condescendenţă pe când ni-l prezenta. Printre vecini i se spune Lordul Preşedinte. Prăvălia lui e numită Curtea de Justiţie. E grozav de original. E tare ciudat. Oh! E-un om tare bizar, zău!

Clătină din cap de-o mulţime de ori şi-şi lovi uşor fruntea cu degetul ca să ne facă să-nţelegem că trebuie să avem bunătatea să-i trecem cu vederea, „pentru că e puţin… Ştiţi! Ne.!”, zise bătrâna doamnă cu multă demnitate. Bătrânul fără să vrea o auzi şi prinse a râde.

— E chiar aşa, zise el, mergând cu felinarul înaintea noastră, îmi spun Lordul Preşedinte şi prăvăliei îi zic Curtea

de Justiţie. Şi de ce credeţi oare că-mi spun mie Lordul Preşedinte şi prăvăliei Curtea de Justiţie?

— Nu ştiu, zău! Răspunse Richard ca să spună ceva.

— Ştiţi, urmă bătrânul oprindu-se şi întorcându-se în loc, ei… Hi! Ce păr frumos! Am trei saci de păr de damă jos, dar niciunul atât de frumos şi fin ca ăsta. Ce culoare şi ce calitate!

— Destul, amice! Interveni Richard, împotrivindu-se din răsputeri când bătrânul îşi trecu mâna-i galbenă pe una dintre şuviţele de păr ale Adei. Poţi să te minunezi de ele fără să-ţi iei asemenea îndrăzneală.

Bătrânul îl săgeta cu ochii, atrăgându-mi şi mie privirea către Ada, care, tulburată şi îmbujorată, era atât de nespus de frumoasă, încât păru să oprească în loc chiar şi atenţia risipită a bătrânicii. Dar în timp ce Ada interveni declarând surâzătoare că nu se poate simţi decât măgulită de asemenea admiraţie sinceră, domnul Krook îşi reluă expresia de mai înainte, tot aşa de pe neaşteptate cum îşi ieşise din fire.

— Ştiţi, am atât de multe lucruri aici, reîncepu el, ridicând felinarul în sus, de aşa multe feluri, şi toate, aşa cred vecinii (dar ei nu ştiu nimic) se irosesc şi se năruie, încât de aceea mi-au pus porecle mie şi casei. Şi am aşa de multe pergamente vechi şi hârţoage în depozit. Şi-mi place rugina, mucegaiul şi pânza de păianjen. Şi ştiu să scot câştig din toate. Şi nu pot suferi să mă despart de nimic, din cele pe care am pus mâna (sau cam aşa cred vecinii mei, dar ce ştiu ei?) sau să schimb ceva, sau să pun să se mătură, să se spele, să se cureţe sau să se dreagă ceva în juru-mi. De aceea am căpătat renumele defăimat de „Curte de Justiţie”. Nu mă supăr. Mă duc de-mi văd nobilul şi învăţatul confrate mai în fiecare zi, când prezidează la Curte. El nu mă bagă de seamă, dar eu da. Nu-i mare deosebire între noi. Amândoi pescuim în apă tulbure. Hi, doamnă Jane!

O pisică mare, cenuşie i-a sărit pe umăr de pe vreun raft din apropiere şi ne-a făcut să tresărim cu toţii.

— Hi! Ia arată-le cum zgârii! Hi! Sfâşie, domniţă! Îi spuse stăpânul.

Pisica sări jos şi prinse a sfârteca o legătură de zdrenţe cu ghearele ei de tigru, cu un scrijelit de-mi veni să-mi iau lumea în cap la auzul lui.

— Ar face la fel cu oricine dacă aş asmuţi-o, zise bătrânul, între alte afaceri, fac negoţ şi cu piei de pisică şi a ei mi-a fost oferită. E o pielicică grozav de fină, după cum puteţi vedea, dar pe ea n-am dat-o la jupuit. Aşa ceva nu se potriveşte totuşi cu procedura Curţii de Justiţie, aveţi să spuneţi!

Între timp, ne trecu prin toată prăvălia şi acum deschidea o uşă prin partea din dos, ce da în coridorul casei. Cum şedea cu mâna pe zăvorul uşii, bătrânica, înainte de a ieşi, îi strecură în chip graţios:

— Ajunge, Krook. Ai intenţii bune, dar eşti plicticos. Tinerii mei prieteni sunt grăbiţi, n-au timp. Nici eu n-am nici-o clipă de răgaz, trebuind să mă prezint la Curte peste câteva minute. Tinerii mei prieteni sunt minorii din procesul Jarndyce.

— Jarndyce! Zise bătrânul, tresărind.

— Dosarul Jarndyce. Procesul cel mare, Krook, îi răspunse locatara lui.

— Hi! Făcu bătrânul uimit şi îngrijorat, holbându-se mai tare ca înainte. Ia te uită!

Dintr-odată păru atât de absorbit şi se uită la noi atât de ciudat, încât Richard spuse:

— Vai! Se pare că te tulburi grozav în privinţa proceselor, înaintea nobilului şi învăţatului dumitale confrate, celălalt preşedinte!

— Da, făcu bătrânul îngândurat. Sigur că da! Aşadar, numele dumitale e…

— Richard Carstone.

— Carstone, repetă el, însemnându-l încetişor pe degetul arătător şi continuă să-i însemne pe fiecare din ceilalţi pe câte un alt deget. Da. Există numele Barbary şi numele Clare, precum şi numele Dedlock, cred.

— Ştie tot atât despre proces cât şi adevăratul preşedinte, cel ce primeşte leafă, ne spuse Richard, mirat la culme, adresându-se Adei şi mie.

— Aşa-i! Începu bătrânul, scuturându-se încetişor de gânduri. Da! Un Jarndyce… Să-mi fie cu iertare de-i spun aşa mai ales că-i sunteţi rudă, dar la Curte n-a fost trecut sub alt nume şi acolo îl ştiau cu toţii tot aşa de bine ca şi… pe ea acuma; şi-o arătă uşurel cu capul pe locatara lui. Tom Jarndyce a intrat adeseori aici. Îşi luase un obicei de-a hoinări, plin de nelinişte, ori de câte ori era procesul pe rol, sau urma să fie, vorbind cu negustoraşii de prin prăvălii şi spunându-le să se ferească de înalta Curte cu orice preţ, fiindcă, zicea el, asta înseamnă să te macini bucăţică cu bucăţică într-o moară ce-abia se mişcă; să fii prăjit pe un foc slab, să fii împuns de-o singură albină până mori, să fii înecat cu picătura, să înnebuneşti încetul cu încetul! Era gata, gata să-şi pună capăt zilelor, uite drept în locul unde stă tânăra de colo.

Ascultam îngroziţi.

— A venit înăuntru până la uşă, urmă bătrânul, arătând încetişor o urmă închipuită de paşi străbătând prăvălia, chiar în ziua când a săvârşit fapta… Toţi de prin vecini spuseseră cu luni înainte că mai curând ori mai târziu are s-o săvârşească sigur… A venit înăuntru până la uşă în ziua aceea, uite aici, şi s-a aşezat pe o bancă ce se afla acolo şi m-a rugat (ţineţi seama, arătam cu mult mai tânăr pe vremea aceea) să-i aduc o carafă de vin. „Pentru că, Krook, mi-a spus el, sunt descurajat; procesul meu e iarăşi pe rol şi cred că sunt mai aproape ca niciodată de hotărâre”. Nici prin minte nu-mi trecea să-l las singur. L-am înduplecat să meargă la cârciuma de colo, de peste drum, de cealaltă parte a străzii mele (vreau să spun strada înaltei Curţi) şi

m-am dus şi eu din urmă, m-am uitat înăuntru pe geam şi l-am văzut stând liniştit, după cum îmi închipuiam, în fotoliu, lângă foc, şi cu lume în juru-i. Încă n-apucasem bine să mă întorc aici, când am auzit un foc de armă cu bubuit şi trosnet tocmai de-acolo din han. Am ieşit alergând… Vecinii au alergat şi ei… Vreo douăzeci dintre noi am strigat într-un glas: „Tom Jarndyce!”

Bătrânul se opri, se uită ţintă la noi, apoi îşi aplecă privirea spre felinar, suflă în el să-l stingă şi-l închise.

— A avut dreptate; nu-i nevoie să vă mai spun vouă care m-ascultaţi. Hi! Ce să mai spun, cum au dat năvală vecinii la Curte, în după-amiaza aceea, când procesul era pe rol! Cum nobilul şi învăţatul meu confrate şi cu tot restul lor cotrobăiau prin hârtii şi ca de obicei le încurcau şi încercau să pară ca şi cum n-ar fi auzit nici-o vorbă despre ultimul eveniment, aşa ca şi cum… Vai, Doamne!… N-ar fi avut nimic de-a face cu el, chiar de-ar fi auzit prin cine ştie ce-ntâmplare!

Adei îi pieriseră cu totul culorile din faţă, cât despre Richard era la fel de palid şi el. N-aveam de ce mă mira, judecând chiar după emoţiile mele, fără să fiu parte în proces, că pentru nişte suflete atât de nevinovate şi de candide era o lovitură grea să intre în moştenirea unui lanţ de nenorociri, prezente în cugetele multor oameni cu asemenea amintiri înfiorătoare. Mai aveam o nelinişte, ca nu cumva sărmana creatură pe jumătate sărită care ne adusese acolo, să-şi aplice şi ea deznodământul penibilei povestiri, dar, spre surprinderea mea, părea că n-a luat act de cele istorisite, ci doar ne arătă calea mai departe pe scări, aducându-ne la cunoştinţă, cu îngăduinţa unei fiinţe superioare faţă de infirmităţile unui muritor de rând, că proprietarul ei e „puţin, ne… Ştiţi?”

Locuia în vârful casei, într-o cameră mare şi plăcută, din care putea să-şi arunce privirile în sala de şedinţă de la Lincoln's Inn. Se pare că ăsta a fost la început mobilul de căpetenie de şi-a luat locuinţă acolo sus. Putea să se uite în

ea, ne spunea, şi noaptea; mai ales pe lună. Camera era curată, dar foarte, foarte goală. Am putut vedea că mobila se reducea la strictul necesar cel mai sărac, câteva gravuri vechi înfăţişând preşedinţi şi avocaţi pledanţi de prin cărţi, lipite pe pereţi; câteva genţi şi săculeţe „conţinând documente”, după cum ne-a informat ea. Pe vatră nici cărbuni, nici cenuşă şi n-am văzut nici un soi de îmbrăcăminte şi nici un fel de hrană. Pe un raft, într-un dulap deschis, se găseau vreo două farfurii, vreo două pahare şi aşa mai departe, dar toate goale şi uscate. Uitându-mă înjur, am socotit că în înfăţişarea chinuită a femeii era o semnificaţie mai înduioşătoare decât crezusem.

— Grozav de onorată, bineînţeles, zise sărmana noastră gazdă cu cea mai mare gingăşie, de vizita minorilor din procesul Jarndyce. Şi foarte îndatorată pentru asemenea semn bun. E o locuinţă modestă aici. Împrejurările. De altfel în privinţa asta n-am avut de ales. Din pricina nevoii de a fi aproape de Lordul Preşedinte. Trăiesc aici de mulţi ani. Îmi petrec zilele la Curte; serile şi nopţile aici. Nopţile îmi par lungi, pentru că nu dorm decât puţin şi mă gândesc mult. Bineînţeles, aşa ceva e inevitabil fiind la Curte. Îmi pare rău că nu vă pot oferi şocolată. Aştept o hotărâre peste puţin şi atunci am să trăiesc pe-un picior mai mare. Acuma, nu mă sfiesc să mărturisesc minorilor din procesul Jarndyce (în mare taină) că îmi vine greu câteodată să păstrez o înfăţişare cuviincioasă. Am suferit de frig aici. Am suferit de ceva mai aspru ca frigul. Asta are prea puţin a face. Vă rog să-mi fie cu iertare că am pomenit de nişte lucruri atât de meschine. A tras puţin într-o parte perdeaua de la fereastra lungă şi joasă a mansardei şi ne-a arătat o mulţime de cuşti de păsărele ce atârnau acolo; în unele erau câteva păsărele. Se aflau ciocârlii, cânepari, sticleţi… Cel puţin douăzeci, aş crede.

— Am purces să ţin făpturile astea mici, începu ea a spune, cu un scop pe care minorii îl vor înţelege cu uşurinţă. Cu gândul de a le reda libertatea. Când voi câştiga procesul.

Da-a! Şi totuşi ele mor în închisoare. Vieţile lor, sărmanele făpturi, sunt atât de scurte în comparaţie cu procedurile înaltei Curţi de Justiţie, încât pe rând, serie după serie, au pierit. Ştiţi, mă îndoiesc că vreuna dintre ele, deşi toate sunt pui, are să mai apuce să trăiască în libertate. Foarte dezolant, nu-i aşa?

Deşi uneori punea întrebări, părea că nu aşteaptă vreun răspuns, ci vorbea fără şir, ca şi cum obişnuia să facă aşa şi când era singură.

— La drept vorbind, urmă ea, vă asigur că uneori mă îndoiesc de-a binelea dacă într-o bună zi, cât pricina încă nu-i lămurită şi cât stăm încă sub semnul celui de-al şaselea sau Marelui Sigiliu, n-oi fi găsită zăcând aici ţeapănă şi în nesimţire, aşa cum am găsit eu atâtea păsărele!

Richard, răspunzând celor ce citise în ochii plini de compătimire ai Adei, se sluji de o împrejurare de a lăsa ceva bani, încetişor şi pe nevăzute, pe marginea căminului. Noi cu toţii ne-am tras mai aproape de cuşti, făcându-ne că ne uităm la păsărele.

— Nu le pot îngădui să cânte mult, făcu bătrânica, pentru că (poate vi se pare ciudat) mi se tulbură mintea la gândul că ele cântă în timp ce eu ascult discuţiile amare de la Curte. Şi mintea mea are nevoie să fie foarte limpede, ştiţi! Altă dată am să vă spun şi cum le cheamă. Nu acuma. Pe o zi cu semne atât de bune, pot să cânte cât vor de mult. În cinstea tinereţii, un zâmbet şi o plecăciune, a speranţei, un zâmbet şi o plecăciune, şi a frumuseţii, un zâmbet şi o plecăciune. Aşa! Să le lăsăm lumina toată.

Păsărelele începură să sară şi să ciripească.

— Nu pot lăsa ferestrele larg deschise, urmă bătrânica. În cameră aerul era închis: ar fi prins bine o fereastră deschisă.

Pentru că pisica pe care aţi văzut-o jos, o cheamă Lady Jane. Pofteşte la vieţile lor. Stă ghemuită afară pe parapet ceasuri în şir. Am descoperit, şopti ea misterios, că la fireasca-i cruzime se mai adaugă temerea şi invidia c-au să-

şi recâştige cumva libertatea, ca urmare a hotărârii pe care o aştept să fie dată curând. Pisica e vicleană şi plină de răutate. Câteodată îmi vine a crede că nu-i pisică, ci lupul din poveste. E atât de greu s-o ţii departe de uşă.

Nişte clopote din vecinătate, amintindu-i bietei fiinţe că e nouă şi jumătate, ne-au fost mai de folos în a pune capăt vizitei, decât am fi fost noi în stare s-o facem. Îşi luă în grabă gentuţa cu documente, pe care o aşezase pe masă la intrarea noastră şi ne întrebă dacă mergem şi noi la Curte. La răspunsul nostru că nu şi că nu vrem cu nici un preţ s-o reţinem, deschise uşa ca să ne însoţească până jos.

— Cu asemenea semne bune e chiar mai necesar decât de obicei să fiu acolo înainte de intrarea în şedinţă a Lordului Preşedinte, urmă ea, pentru că ar putea să pună procesul meu primul pe rol. Am ca o presimţire că în dimineaţa asta îl va pune primul pe rol.

S-a oprit ca să ne spună, în şoaptă, pe când coboram, că întregul imobil era plin cu vechituri ciudate, pe care proprietarul ei le cumpărase bucată cu bucată şi nici nu se gândea să le vândă, din pricină că e puţin cam… ne… Asta s-a petrecut la etajul întâi. Dar se mai oprise o dată la etajul al doilea, unde ne arătase pe tăcute o uşă întunecată.

— Celălalt mic locatar, şopti ca, ca să explice; un copist de acte. Copiii de aici de pe uliţă spun că s-a vândut Satanei. Nu ştiu ce-a putut face cu banii. Ss-t!

Părea a bănui că locatarul ar putea s-o audă chiar şi acolo; făcând iar „Ss-t!”, păşi înaintea noastră pe vârfurile degetelor, ca şi cum chiar zgomotul paşilor ei i-ar fi putut dezvălui locatarului cele ce spusese.

Trecând prin prăvălie la ieşirea din casă, aşa cum trecuserăm şi la intrare, l-am găsit pe bătrân adunând grămadă de pachete cu hârţoage într-un soi de fântână în podea. Părea că munceşte din greu, cu sudoarea pe frunte, şi avea la el o bucată de cretă cu care însemna cu câte o cruce pe lambriul peretelui de câte ori dădea drumul în gaură la câte un pachet sau o legătură.

Richard şi Ada, şi domnişoara Jellyby, şi bătrânica trecuseră pe lângă el, dar tocmai când treceam eu a pus mâna pe braţul meu ca să mă oprească şi a însemnat cu creta pe perete litera J… într-un fel foarte ciudat, începând cu sfârşitul literei şi scriind-o de la coadă la cap. Era literă mare, dar nu de tipar, o literă întocmai cum ar fi făcut-o oricare scrib din biroul domnilor Kenge şi Carboy.

— Poţi s-o citeşti? M-a întrebat cu o privire pătrunzătoare.

— Sigur, i-am răspuns. E foarte limpede.

— Ce e?

— J.

Aruncându-mi iar o privire mie şi alta înspre uşă, a şters litera şi a făcut în locul ei un a (de data asta literă mică), şi zise:

— Ce-i asta?

I-am spus. Atunci a şters-o şi a scris literar şi mi-a pus aceeaşi întrebare. A continuat repede până a format în acelaşi chip bizar cuvântul Jarndyce, începând cu sfârşitul şi cu partea de jos a literelor şi nelăsând niciodată pe perete două litere la un loc.

— Ce cuvânt iese? M-a întrebat.

Când i-am spus, a prins a râde. În acelaşi fel bizar, dar cu aceeaşi repeziciune a scris una câte una şi a şters una câte una literele ce formează cuvintele Casa Umbrelor. Le-am citit şi pe acestea cu oarecare uimire. Şi el râse iarăşi.

— Hi! Făcu bătrânul, punând creta la o parte. Sunt în stare să copiez din memorie, vezi, domnişoară, cu toate că nu ştiu nici citi, nici scrie.

Mă privi aşa de urât şi pisica lui se uită la mine cu atâta răutate, ca şi cum aş fi fost o rudă de sânge a păsărelelor de la etaj, încât m-am simţit uşurată când s-a arătat Richard la uşă, spunându-mi:

— Domnişoară Summerson, nădăjduiesc că nu te târguieşti pentru vânzarea părului. Nu te lăsa ademenită. Cei trei saci de jos îi ajung cu vârf şi îndesat domnului Krook!

Fără să mai pierd timp i-am spus bună ziua domnului Krook şi mi-am ajuns prietenii mei afară, unde ne-am despărţit de bătrânica ce ne-a dat foarte ceremonios binecuvântarea şi ne-a asigurat din nou, ca şi ieri, în privinţa intenţiilor ei de a ne dărui averea, Adei şi mie. Mai înainte de a fi ieşit în sfârşit de pe uliţele acelea, ne-am uitat îndărăt şi l-am văzut pe domnul Krook, stând în uşa prăvăliei sale, cu ochelarii pe nas, uitându-se după noi, pe umăr cu pisica ce-şi ţinea coada ţeapănă în sus de parc-ar fi fost o pană înaltă înfiptă-n cuşma păroasă a bătrânului.

— Adevărată aventură pentru o dimineaţă la Londra! Zise Richard cu un suspin. Ah! Verişoară, verişoară, silnică vorbă mai e şi înalta Curte!

— Mai ales pentru mine aşa e şi a fost de când mă ştiu, răspunse Ada. Mă doare că trebuie să fiu, după cum presupun că sunt, duşmanul unui mare număr de rude şi nerude şi că ei trebuie să-mi fie duşmani… Aşa cum presupun că-mi sunt; şi că trebuie să ne ruinăm unii pe alţii, fără să ştim cum sau de ce şi să fim într-o veşnică îndoială şi discordie toată viaţa noastră. Cum dreptatea trebuie să fie pe undeva, îmi pare tare bizar că un judecător cinstit şi serios cu adevărat n-a fost în stare în toţi anii aceştia să descopere unde stă pitită.

— Oh! Verişoară! Urmă Richard. Bizar, într-adevăr! Tot jocul ăsta de şah capricios şi irositor e tare bizar. Să vezi Curtea aceea solemnă de ieri mişcându-se atât de senină, şi să te gândeşti la mizeria pionilor de pe tabla de şah; mă prinde durerea de cap şi mi se rupe inima! Mă doare capul când mă întreb ce s-ar întâmpla dacă oamenii n-ar fi nici proşti nici ticăloşi; şi mi se rupe inima când mă gândesc că ar putea fi altfel. Dar în orice caz, Ada… Pot să-ţi spun Ada?

— Sigur că poţi, vere Richard.

— În orice caz, înalta Curte de Justiţie nu ne va putea urmări cu nefasta ei înrâurire. Din fericire, datorită generoasei noastre rude am fost adunaţi la un loc şi acuma nu ne mai poate despărţi!

— Niciodată, sper, vere Richard! Zise Ada cu bunăvoinţă.

Domnişoara Jellyby mă strânse de mână şi se uită la mine foarte semnificativ. Ca răspuns i-am zâmbit, şi restul drumului îndărăt a fost foarte plăcut.

La o jumătate de ceas după sosirea noastră, apăru şi doamna Jellyby şi-n decurs de o oră feluritele lucruri trebuincioase micului dejun s-au adunat anevoie, unul câte unul, în sufragerie.

Nu mă îndoiesc că doamna Jellyby se culcase şi se sculase, după cum îi e obiceiul, dar nu se vedea nici într-un fel că şi-ar fi schimbat rochia. Era tare preocupată în timpul micului dejun, pentru că poşta de dimineaţă îi adusese o corespondenţă masivă cu privire la Borrioboola-Gha, care avea să-i dea de furcă (zicea ea) ziua întreagă. Copiii zburdau şi se dădeau de-a berbeleacul, accidentele lăsându-le semne, ca într-o agendă, pe picioarele ce păreau a fi nişte mici calendare ale nenorocirilor; iar Peepy fu pierdut timp de vreun ceas şi jumătate şi apoi adus acasă din piaţa Newgate de un poliţist. Am rămas uimiţi de calmul cu care doamna Jellyby a îndurat lipsa lui şi cu care i-a întâmpinat întoarcerea în cercul familiei.

La vremea aceea îi dicta Caddyei cu perseverenţă, iar fata se afla iarăşi aproape neagră de cerneală, condiţie în care o găsisem prima oară. La ora unu sosi o trăsură deschisă, pentru noi, şi o căruţă pentru bagajele noastre. Doamna Jellyby ne dădu misiunea să transmitem multe salutări bunului ei prieten, domnul Jarndyce; Caddy îşi părăsi pupitrul ca să ne vadă plecând; mă sărută când trecui pe coridor şi rămase pe scări, cu tocul între dinţi, plângând cu sughiţuri. Peepy, din fericire, adormise şi a fost cruţat de durerea despărţirii (nu eram lipsită de temerea că plecase în piaţa Newgate ca să mă caute); şi toţi ceilalţi copii se căţărară în dosul docarului şi se rostogoliră şi îi văzurăm, cu multă îngrijorare, risipiţi pe caldarâmul din faţa imobilului Thavies Inn, în timp ce ieşeam cu vehiculul din curte.

În sfârşit, acasă iua se limpezise tare mult şi încă se mai limpezea pe măsură ce înaintam spre apus. Călătoream sub bătaia soarelui şi în adierea aerului curat, minunându-ne din ce în ce mai tare de întinderea străzilor, de strălucirea prăvăliilor, de traficul mare, de puzderia de oameni pe care vremea însorită păru că-i scosese la lumină ca pe-o mulţime de flori colorate. Nu după mult timp începurăm să părăsim minunatul oraş şi să ne urmăm drumul, trecând prin periferia care, după judecata mea, ar fi putut fi un oraş destul de mare, de sine stătător; şi în sfârşit am intrat iarăşi pe un adevărat drum de ţară, cu mori de vânt, ocoluri pentru nutreţ, pietre de kilometraj pe margine, furgoane de fermieri, mirosuri de fân cosit, firme legănându-se în bătaia vântului şi uluce de adăpat caii, copaci, câmpii, garduri vii. Era o desfătare să vezi verdele peisajului înaintea noastră şi imensa metropolă îndărăt; şi când un brec, cu nişte perechi de cai frumoşi închingaţi în hamuri roşii şi cu clopoţei cristalini la sunet, trecu pe lângă noi cu muzica lor, mai că ne veni şi nouă să cântăm odată cu clopoţeii, până într-atât de veselă era ambianţa ce ne înconjura.

— Tot drumul mi-a venit în minte omonimul meu, Wittington, zise Richard, şi brecul ăsta tocmai întregeşte tabloul. Ei! Ce se întâmplă?

Ne oprirăm şi brecul se opri şi el. Cântecul clopoţeilor se schimbă când caii stătură în loc şi se potoli într-un dangăt delicat, întrerupt doar atunci când vreun cal îşi clătina capul sau se scutura şi împrăştia o ploaie uşoară de clinchete de zurgălăi.

— Vizitiul nostru îl caută pe cel de la brec, zice Richard, iar vizitiul brecului vine din spate după noi. Bună, amice!

Vizitiul brecului se înfăţişă la uşa trăsurii noastre.

— Ei! Ciudat lucru! Adaugă Richard, scrutându-l cu privirea pe om. Îţi poartă numele la pălărie, Ada!

Avea toate numele noastre înfipte în pălărie. Vârâte sub panglică, erau trei bileţele mici; unul adresat Adei, unul lui Richard, unul mie. Vizitiul ni le-a înmânat fiecăruia dintre

noi pe cel respectiv, citind mai întâi numele cu voce tare. Răspunzând întrebării lui Richard în privinţa cui ni le-a trimis, el zise scurt:

— Stăpânul, domnule, vă rog.

Şi punându-şi iarăşi pălăria (care era ca un castron moale), plesni din bici, redeşteptă clinchetul şi porni într-o muzică melodioasă.

— E brecul domnului Jarndyce? Întrebă Richard pe vizitiul nostru.

— Da, domnule, răspunse omul. Merge la Londra.

Am desfăcut bileţelele. Fiecare era duplicatul celorlalte şi conţineau cuvintele următoare, scrise limpede, cu trăsătura sigură:

Aştept cu plăcere să te cunosc, dragă, şi sper că întâlnirea noastră va fi firească şi fără nici un soi de sfială sau silnicie din partea vreunuia dintre noi. De aceea îţi propun să ne întâlnim ca nişte vechi prieteni şi să nu ţinem seama de trecut. Cred că va fi mai uşor şi pentru tine, căci pentru mine sigur că va fi; aşadar, cu drag, al tău, John Jarndyce.

Poate că eu aveam mai puţin temei să fiu uimită decât ceilalţi doi tovarăşi ai mei, deoarece încă nu mă bucurasem vreodată de prilejul de a mulţumi cuiva care să fi fost binefăcătorul meu şi unicul sprijin pe pământ în decursul atâtor mulţi ani. Încă nu mă gândisem cum i-aş putea mulţumi, recunoştinţa mea fiind îngropată prea adânc în suflet, dar oricum am început să mă gândesc cum l-aş putea întâlni fără să-i mulţumesc şi mi-am dat seama că mi-ar veni într-adevăr tare greu.

Bileţelele au redeşteptat în Richard şi în Ada o impresie generală, pe care amândoi o aveau, fără să ştie bine cum au ajuns la ea, că vărul lor Jarndyce nu putea suferi manifestări de recunoştinţă pentru binele pe care-l făcea şi că decât să primească mulţumiri, mai curând ar fi recurs la cele mai ciudate expediente şi subterfugii sau chiar nu s-ar fi dat în lături s-o rupă la fugă. Ada îşi amintea ca prin ceaţă că o auzise pe maică-sa spunând, când era abia de-o

şchioapă, că John Jarndyce îi dăduse o mână de ajutor cu o bunătate neobişnuită, şi când s-a dus la casa lui ca să-i mulţumească, s-a întâmplat ca el s-o vadă pe fereastră cum venea spre uşă şi atunci a rupt-o numaidecât la fugă pe poarta din dos şi nu s-a mai auzit de el vreo trei luni. Povestirea Adei ne aduse în discuţie o grămadă de lucruri de aceeaşi natură şi de fapt ne-a preocupat toată ziua, încât aproape n-am mai vorbit de altceva. Dacă, cine ştie cum, ne abăteam asupra altui subiect, curând ne întorceam tot la ăsta şi ne întrebam cum o fi casa şi oare când o s-ajungem şi dacă avem să-l vedem pe domnul Jarndyce chiar cum vom sosi sau după un răstimp şi ce are să ne spună şi ce-avem să-i spunem noi. Lucruri despre care ne tot întrebam iarăşi şi iarăşi.

Drumurile erau foarte grele pentru cai, dar cărarea era în general bună; aşa că ne coboram din trăsură şi urcam dealurile pe jos şi ne plăcea aşa tare, încât mai mergeam o bucată şi pe terenul drept după ce ajungeam în vârf. La Barnet ne aşteptau alţi cai, dar cum abia mâncaseră a trebuit să aşteptăm o bucată de timp şi-atunci am făcut o plimbare lungă şi sănătoasă, trecând peste un islaz şi un vechi câmp de bătălie, până ne-a ajuns trăsura din urmă. Întârzierile acestea au prelungit călătoria atât de mult, încât ziua scurtă se scurse şi lunga noapte se lăsă de tot, înainte de-a fi ajuns la St. Albans, oraş lângă care ştiam că se află Casa Umbrelor.

Ne cuprinse atunci o asemenea îngrijorare şi nelinişte, încât până şi Richard ne mărturisi, pe când trăsura ne zdruncina pe pietrele vechii străzi, că îi vine să se întoarcă. În ce ne privea pe Ada şi pe mine, cu toate că el ne înfăşurase în pături cu multă grijă, din cauza nopţii aspre şi geroase, tremuram din creştet până-n tălpi. După ce-am ieşit din oraş, la o cotitură, când Richard ne spuse că băiatul de pe capră, care multă vreme împărtăşise aşteptările noastre înfrigurate, se uită înapoi şi face semn cu capul, ne-am sculat în trăsură (Richard ţinând-o pe Ada,

ca nu cumva să fie aruncată jos) şi am privit lung, jur-împrejur, la câmpul întins şi la noaptea înstelată, căutându-ne ţinta. Pe vârful unei coline, în faţa noastră, se vedea o lumină licărind şi vizitiul, arătându-ne-o cu biciul, ne-a strigat:

— Acolo-i Casa Umbrelor!

Apoi puse caii în galop şi mână înainte cu aşa viteză, cu toate că eram în pantă, încât roţile aruncau pulberea drumului ce zbura pe deasupra capetelor noastre ca stropii unei mori de apă. Rând pe rând pierdeam din ochi lumina, apoi o vedeam iarăşi, apoi iarăşi o pierdeam, şi iarăşi o vedeam, până ce în sfârşit cotirăm pe o alee cu arbori şi galoparăm înainte către locul unde strălucea. Venea de la o fereastră a ceea ce părea să fie o casă demodată cu un acoperiş cu trei frontoane în faţă şi cu o alee circulară ce ducea la portic. Un clopot a sunat când ne-am oprit în faţa peronului şi în sunetul glasului său adânc, în liniştea din jur, în lătratul îndepărtat al câtorva câini, în şuvoiul de lumină, ţâşnind pe uşa deschisă, în fumul şi aburul ce se înălţa de pe caii încălziţi şi în bătăile repezi ale inimilor noastre, am coborât într-o zăpăceală uluitoare.

— Ada, scumpa mea, Esther dragă, fiţi binevenite. Cât mă bucur că vă văd! Rick, dac-aş mai avea o mână, ţi-aş da-o ţie!

Gentilomul care rostise cuvintele astea cu o voce limpede, luminoasă, prietenoasă, o ţinea cu o mână pe Ada pe după talie, iar cu cealaltă pe mine, ne sărută părinteşte pe amândouă şi ne duse aşa prin vestibul într-o încăpere mică în care mobila roşietică licărea sub lumina unui foc încins. Aici ne sărută iarăşi şi, desfăcându-şi braţele, ne aşează jos alături de el pe o sofa gata trasă lângă cămin. Am simţit că dacă ne-am fi arătat cât de cât sentimentele pe faţă ar fi rupt-o la fugă în aceeaşi clipă.

— Rick! Zise el, acum am o mână liberă. O vorbă sinceră face cât un discurs. Mă bucur din inimă să vă văd. Aici sunteţi acasă la voi. Încălziţi-vă!

Richard îi strânse amândouă mâinile cu un amestec firesc de respect şi francheţe spunând simplu (deşi cu o gravitate care m-a cam alarmat, aşa de tare mă temeam ca nu cumva domnul Jarndyce să dispară pe neaşteptate):

— Sunteţi foarte bun, domnule. Vă rămânem foarte îndatoraţi!

Apoi îşi lăsă la o parte pălăria şi mantaua şi se apropie de foc.

— Şi cum ţi-a plăcut drumul? Şi cum ţi-a plăcut doamna Jellyby, draga mea? Făcu domnul Jarndyce către Ada.

Pe când Ada îi răspundea, eu aruncai o privire (nu-i nevoie să spun cu ce curiozitate) spre faţa lui. Avea o faţă frumoasă, vioaie, ageră, expresivă şi mobilă, iar părul îi era de un argintiu metalic. L-am socotit mai aproape de şaizeci decât de cincizeci de ani, se ţinea drept, era plin de vioiciune şi sănătate. Din clipa în care deschisese gura, vocea lui mi s-a asociat în minte cu o alta pe care n-o puteam defini; dar acum, aşa deodată, ceva neaşteptat în felul lui de a fi, şi o căutătură plăcută în ochi îmi aminti de gentilomul din diligenţă, din urmă cu şase ani, în memorabila zi a călătoriei mele la Reading. Eram sigură că-i el. În viaţa mea nu m-am temut atât de tare ca-n clipa aceea când am făcut descoperirea, pentru că el îmi surprinsese privirea şi, părând că-mi citeşte gândurile, se uită în aşa fel spre uşă, încât am crezut că l-am pierdut.

Totuşi, sunt fericită să pot spune că a rămas pe loc şi mă întrebă ce părere am despre doamna Jellyby.

— Se străduieşte grozav de mult pentru Africa, domnule, am răspuns eu.

— În chip nobil, adaugă domnul Jarndyce. Dar răspunzi ca Ada (pe care n-o auzisem). Cu toţii gândiţi altceva decât spuneţi; văd eu.

— Credem cumva, am zis, uitându-mă la Richard şi la Ada care mă implorau din ochi să vorbesc, că poate e puţin cam neglijentă cu căminul ei.

— Răpus! Strigă domnul Jarndyce.

Iarăşi am intrat în panică.

— Hm! Vreau să ştiu tot ce gândiţi, dragii mei. Poate v-am trimis acolo cu un anume scop.

— Gândim, am început eu, şovăind, că poate se cuvine să începi cu îndatoririle pe care le ai faţă de cămin, domnule, şi că dacă acestea sunt cumva trecute cu vederea şi neglijate, nici-o altă datorie nu-i cu putinţă să le ţină locul.

— Copiii doamnei Jellyby, adaugă Richard, venindu-mi în ajutor, sunt cu adevărat… Nu mă pot împiedica de a o spune pe şleau, domnule… Într-un hal fără de hal.

— Are intenţii bune, zise domnul Jarndyce pripit. Suflă vânt din răsărit.

— Bătea din nord, domnule, când am sosit, îşi dădu părerea Richard.

— Dragul meu Rick, urmă domnul Jarndyce, înteţind focul; pun capul că sau bate dinspre răsărit, sau are să bată. Ori de câte ori suflă vânt din răsărit, totdeauna mă cuprinde o nelinişte şi mă simt prost.

— Reumatism, domnule?

— Cred că da, Rick. Cred că e reumatism. Aşa că micuţii Jeli… Aveam eu îndoieli în privinţa lor… Sunt… Oh! Doamne, da… Tot în bătaia vântului din răsărit, zise domnul Jarndyce.

A făcut prin cameră două, trei ocoluri nehotărâte, în sus şi în jos, rostind frânturile astea de fraze, cu o mână ţinând vătraiul şi cu cealaltă frecându-şi părul de pe cap cu o enervare blândă, pe cât de capricioasă, pe atât de plăcută, încât sunt sigură că n-ar fi cu putinţă să exprimăm în cuvinte cât de fermecător era. Ne-a dat câte un braţ Adei şi mie şi, poftindu-l pe Richard să ia o lumânare, ne pregăteam să ieşim, când, pe neaşteptate, ne întoarse iarăşi pe toţi.

— Micuţii aceia Jellyby. N-aţi putut… N-aţi… hm! Dacă le-aţi fi putut aduce o ploaie cu lapte, cu plăcinte, sau cam aşa ceva! Zise domnul Jarndyce.

— O, verişorule!… Începu în grabă Ada.

— Bine, drăgălaşa mea. Îmi place verişorule. Vere John, poate, e mai bine.

— Fie, vere John!… începu iarăşi Ada râzând.

— Ha, ha! Foarte bine, într-adevăr! Zise domnul Jarndyce cuprins de-o mare bucurie. Sună neobişnuit de natural. Da, draga mea?

— Au avut parte de mai mult decât o ploaie cu plăcinte. Au avut parte de Esther.

— Cum? Întrebă domnul Jarndyce. Ce-a făcut Esther?

— Hm! Vere John, zise Ada, prinzându-l cu amândouă mâinile de braţ şi făcând un semn cu capul către mine, pe după dânsul, fiindcă eu voiam s-o fac să tacă. Esther s-a împrietenit cu ei de la început. Esther i-a îngrijit, i-a legănat ca să-i adoarmă, i-a spălat, i-a îmbrăcat, le-a spus poveşti, i-a cuminţit, le-a cumpăr at j ucării…!

— Ei! Draga mea! Ce mare lucru am făcut? Am ieşit doar cu Peepy, după ce a fost găsit, de i-am luat un căluţ mititel!

— Şi, vere John, tot ea a-mbunat-o aşa de bine pe biata Caroline, fiica cea mai mare a doamnei Jellyby, şi a fost atât de atentă şi de drăguţă cu mine!… Nu, nu, să nu mă contrazici, Esther dragă! Ştii doar prea bine că-i adevărat!

Draga de ea, cu toată căldura se aplecă pe după vărul ei John şi mă sărută, apoi, privindu-l drept în faţă îi spuse cu curaj:

— În orice caz, vere John, vreau să-ţi mulţumesc pentru tovarăşa pe care mi-ai dat-o.

O spuse ca şi cum l-ar fi provocat s-o rupă la fugă. Dar el n-a fugit.

— De unde ziceai că suflă vântul, Rick? Întrebă domnul Jarndyce.

— Din nord, când am sosit, domnule.

— Ai dreptate. Nu-i vânt din răsărit. Greşeala mea. Haideţi fetelor, veniţi să vă vedeţi căminul.

Era una dintre casele acelea fermecător de neregulate în care urci sau cobori trepte dintr-o cameră într-alta şi unde dai peste mai multe camere când credeai că le-ai văzut pe

toate câte sunt şi în care se află din belşug o grămadă de pridvoare şi coridoare şi unde găseşti cămăruţe intime mai vechi încă, atunci când nu te aştepţi, cu ferestre cu zăbrele printre care se strecoară verdeaţa crescută. Camera mea, în care am intrat cel dintâi, era de felul acestora, cu tavanul neregulat, cu mai multe colţişoare decât am reuşit să număr vreodată şi cu un cămin (era foc de lemne în vatră) pardosit jur-împrejur cu ţigle de un alb imaculat, reflectându-se în fiecare dintre ele miniatura strălucitoare a focului. Ieşind din cameră, am coborât două trepte într-un salonaş încântător ce dădea spre grădina de flori, încăpere care de aci înainte avea să ne aparţină Adei şi mie. Din salonaş urcai trei trepte în camera de culcare a Adei, prevăzută cu o minunată fereastră lată ce dădea spre o privelişte splendidă (am văzut o mare risipă de întuneric), umplând golul de sub stele: la fereastră se afla un pervaz lat, ca o ladă goală, sub capacul căreia puteau să încapă deodată trei Ade scumpe. Ieşind din cameră, treceai printr-o mică galerie, cu care celelalte salonaşe (numai două) comunicau şi apoi coborai în sala mare, pe o scară mică cu trepte scunde, cu o grămadă de coturi, ţinând seamă de lungimea ei. Dar dacă, în loc să ieşi pe uşa Adei, te întorceai în camera mea şi ieşeai pe uşa pe care intraseşi şi urcai câteva trepte întortocheate care se despărţeau de scară pe neaşteptate, te pierdeai în coridoare în care găseai prese de călcat rufe, mese în trei colţuri şi un vechi scaun hindus, care era şi sofa şi ladă şi cadru de pat şi, oricum l-ai fi luat, arăta ceva între un schelet de bambus şi o cuşcă mare de păsări; fusese adus din India, dar nimeni nu ştia de cine şi când. De pe coridoarele acestea ajungeai în camera lui Richard, care o parte era bibliotecă, o parte salon şi o parte cameră de culcare, şi părea să fie un adevărat apartament confortabil de mai multe camere. De aici mergeai drept înainte câţiva paşi pe un coridor în camera simplă în care dormea domnul Jarndyce cu fereastra deschisă tot anul, cu patul fără nici un adaos, aşezat în mijlocul încăperii pentru

mai mult aer şi cu baia-i rece, gata să-l primească, într-o cămăruţă alăturată. Ieşind de aici dădeai într-alt coridor, ce ducea la scara din dos, de unde puteai auzi caii care erau ţesălaţi afară din grajd şi îndemnurile de „Na!” şi „Hi!” când alunecau pe pietrele inegale. Sau ai fi putut, dacă ieşeai pe altă uşă (fiecare cameră avea cel puţin două uşi), să cobori direct iarăşi în sala mare centrală pe vreo şase trepte şi pe sub o arcadă joasă, minunându-te cum de-ai ajuns îndărăt acolo sau cum de-ai putut ieşi de-acolo.

Şi mobila, mai curând de modă veche decât propriu-zis veche, ca şi casa, era plăcut asimetrică. Camera de dormit a Adei era toată numai flori… pe cretoane şi tapet, pe catifele şi broderii, pe brocarturile a două fotolii domneşti ce şedeau de o parte şi de alta a căminului, fiecare însoţit de câte un taburet mic drept paj, pentru o mai mare solemnitate. Salonul nostru era verde şi avea pe pereţi înrămate şi puse sub sticlă sumedenie de păsări uimitoare şi uimite, privind ţintă, afară din tablouri, la un păstrăv viu într-o cutie de sticlă, cafeniu şi strălucitor de parc-ar fi fost servit cu sos, sau privind la moartea Căpitanului Cook, ori la întregul procedeu de pregătire a ceaiului în China, pictat de nişte artişti chinezi. În camera mea se aflau gravuri ovale cu lunile anului… Doamne la întorsul fânului, cu corsaje scurte şi pălării mari legate sub bărbie, pentru luna iunie… Nobili, păşind lin, cu pălăria pe-o ureche, arătând spre turlele satului, pentru luna octombrie. Portrete pe jumătate mărime, în creion, se găseau din belşug pretutindeni în casă, dar erau atât de împrăştiate, încât l-am găsit pe fratele unui tânăr ofiţer de la mine în vitrina cu porţelanuri, iar pe drăguţa şi tânăra mireasă din camera mea am regăsit-o la vârsta înaintată a părului cărunt, purtând o floare în corsaj, în sufrageria cea mică. În schimb, aveam patru îngeri, din timpul domniei reginei Ana, ce ridicau la cer cu oarecare caznă un gentilom mulţumit de sine, tot în ghirlande. Toate mobilele, de la dulapurile de haine până la scaune, mese, draperii, oglinzi şi chiar până la perniţele cu

ace şi sticlele înmiresmate de pe măsuţele de toaletă, arătau aceeaşi ciudată diversitate. Nu se potriveau în nimic altceva decât în desăvârşita lor îngrijire, în etalarea celor mai albe pânzeturi, şi în depozitarea de cantităţi de petale de trandafir şi de lavandă suavă, oriunde prezenţa vreunui sertar mic sau mare o îngăduia. Astfel fură primele noastre impresii despre Casa Umbrelor, cu ferestrele-i strălucitoare estompate ici şi colo de adierea perdelelor, sclipind în noaptea înstelată, cu lumina, căldura şi plăcutul ei confort, cu îmbietoru-i clinchet din depărtare de pregătire a cinei, cu chipul generosului ei stăpân însufleţind tot ceea ce vedeam şi cu vânt pe afară tocmai cât trebuie ca să sune ca un tainic acompaniament la tot ceea ce auzeam.

— Sunt bucuros că vă place aici, zise domnul Jarndyce după ce ne adunase iarăşi în jurul său în salonaşul Adei. E fără pretenţii, dar e un locşor plăcut, cred, şi va fi încă mai plăcut cu nişte făpturi atât de tinere şi luminoase. Mai aveţi doar o jumătate de oră până la cină. Aici nu mai e nimeni afară de-o singură fiinţă, cea mai minunată de pe faţa pământului… Un copil.

— Încă un copil, Esther, făcu Ada.

— Nu vreau să spun un copil în adevăratul sens al cuvântului, urmă domnul Jarndyce. Nu-i copil ca vârstă. E adult… E cel puţin tot atât de vârstnic cât sunt şi eu… Dar în simplitate, şi în prospeţime, şi în entuziasm, şi în acea minunată şi candidă nepricepere în toate treburile lumeşti e un copil desăvârşit.

Am zâmbit gândind că trebuie să fie grozav de interesant.

— O cunoaşte pe doamna Jellyby, adăugă domnul Jarndyce. E muzician amator, dar ar fi putut fi profesionist. E şi pictor amator, dar ar fi putut fi profesionist. E om înzestrat şi are un încântător fel de a fi. N-a avut noroc în afaceri, n-a avut noroc în vocaţii şi n-a avut noroc nici în cămin; dar puţin îi pasă… E copil!

— Aţi dat a înţelege că a avut şi copii, domnule? Întrebă Richard.

— Da, Rick! Vreo cinci, şase, mai mulţi încă! Aproape o duzină, aş crede. Dar niciodată nu s-a îngrijit de ei. Cum ar fi putut? El singur are nevoie de cineva să-i poarte lui de grijă. Ştii, e copil! Zise domnul Jarndyce.

— Şi copiii au putut să se descurce singuri? Întrebă Richard.

— Vai! Îţi închipui cum, răspunse domnul Jarndyce posomorându-se deodată la faţă. Se spune despre copiii săracului că nu sunt educaţi, ci lăsaţi de capul lor. Copiii lui Harold Skimpole au scos-o la capăt într-un fel sau altul… Mă tem că iar suflă vântul. Îl cam simt.

Richard menţionă că, prin aşezarea ei, casa era expusă vânturilor pe o noapte aspră.

— Este expusă, încuviinţă domnul Jarndyce. Fără îndoială că asta e pricina. Casa Umbrelor stă în bătaia vânturilor aşa cum o arată şi numele. Dar, mergi în aceeaşi direcţie cu mine. Haide!

Bagajul nostru fiind sosit şi avându-l la îndemână, în câteva minute mi-am schimbat rochia şi tocmai eram ocupată cu rânduirea lucrurilor mele, când o slujnică (nu cea în serviciul Adei, ci una pe care n-o mai văzusem) aduse un coşuleţ în cameră la mine cu două legături de chei în el, toate etichetate.

— Pentru dumneavoastră, domnişoară, vă rog, zise ea.

— Pentru mine? Am întrebat eu.

— Cheile gospodăriei, domnişoară.

M-am arătat surprinsă, fiindcă şi ea a adăugat cu oarecare surprindere la rându-i:

— Mi s-a spus să vi le aduc de îndată ce veţi fi singură, domnişoară. Sunteţi domnişoara Summerson, de nu mă înşel?

— Da. Aşa mă numesc.

— În legătura cea mare sunt cheile casei şi în cea mică sunt cele de la cămări. La ce vreme veţi avea plăcere să hotărâţi pe mâine dimineaţă, eu trebuie să vă arăt dulapurile şi celelalte locuri la care se potrivesc cheile.

I-am spus că am să fiu gata la şase şi jumătate şi după ce a plecat, am rămas în picioare pe gânduri, uitându-mă la coşuleţ, aproape copleşită de prea marele credit ce mi se acordase. Aşa mă găsi Ada şi-şi arătă atâta încântătoare încredere în mine când i-am arătat cheile şi i-am spus ce-i cu ele, încât ar fi trebuit să fiu nesimţitoare şi nerecunoscătoare, să nu mă simt încurajată. Ştiam, bineînţeles, că nu-i decât bunătate din partea dragei mele, dar îmi plăcu să mă las înşelată.

Când am coborât la parter, am fost prezentate domnului Skimpole, care stătea în faţa focului, povestindu-i lui Richard ce mult îi plăcuse fotbalul când era la şcoală. Era un om vioi, mic de statură, cu capul cam mare, dar cu faţa delicată, cu vocea dulce şi plin de farmec. Tot ceea ce spunea era atât de firesc şi spontan şi spus cu o voie bună atât de captivantă, încât te fascina când îl auzeai vorbind. Fiind de o statură mai zveltă decât cea a domnului Jarndyce şi având un colorit al feţei mai bogat, cu părul mai castaniu, arăta mai tânăr. De fapt, din toate punctele de vedere avea mai mult aparenţa unui tânăr consumat decât a unui bătrân bine păstrat. Se vedea o uşoară delăsare în felul său de a fi şi chiar şi în îmbrăcăminte (părul în neorânduială, iar cravata-i desfăcută şi lăsată în voie aşa cum am văzut că-şi fac pictorii autoportretele), pe care nu o puteam desprinde de ideea unui tânăr romantic care suferise pentru că nu fusese înţeles. M-a izbit faptul că nu avea deloc felul de a fi sau înfăţişarea unui om ce a înaintat în viaţă pe obişnuitul făgaş al anilor, grijilor şi al încercărilor.

Am înţeles din convorbire că domnul Skimpole fusese pregătit pentru profesiunea de medic şi că odinioară locuise în casa unui prinţ german, în calitate de medic. Ne spuse totuşi, că deoarece în materie de măsuri şi greutăţi fusese dintotdeauna ignorant ca un copil, că nu ştiuse niciodată nici o iotă despre ele (afară doar că-l dezgustau), n-a fost nicicând în stare să dea reţete cu precizia necesară. De fapt, ne spunea el, n-are cap pentru amănunte. Şi ne

povesti cu mult haz că de câte ori era chemat să ia sânge prinţului, sau să îngrijească pe vreunul dintre oamenii săi, îl găseau de obicei tolănit în pat, citind ziarele sau desenând în creion schiţe fanteziste, neputând să se ducă. Până la urmă, prinţul făcând obiecţiuni, „lucru pentru care, zicea domnul Skimpole, cu aerul cel mai firesc, avea perfectă dreptate”, angajarea Domniei Sale a luat sfârşit, iar domnul Skimpole neavând (cum de altfel adaugă el cu o veselie fermecătoare) „nimic din ce trăi, decât dragostea” s-a îndrăgostit, s-a căsătorit şi s-a înconjurat de o grămadă de obrăjori bucălaţi. Bunul său prieten, Jarndyce, şi alţi câţiva dintre bunii săi prieteni, l-au ajutat atunci, mai repede sau mai încet, să-şi găsească alte căi în viaţă, dar de prisos, pentru că trebui să-şi recunoască două dintre cele mai vechi slăbiciuni din lume: una, că nu avea habar de timp; cealaltă, că n-avea habar de bani. Drept care, niciodată n-a venit la întâlnirile fixate, niciodată n-a fost în stare să-ncheie o tranzacţie în afaceri şi niciodată n-a cunoscut valoarea vreunui lucru. Ei, bine! Iată aşa îşi dusese viaţa şi iată unde ajunsese! Îi plăcea tare mult să citească gazetele, îi plăcea tare mult să facă schiţe fanteziste în creion, îi plăcea tare mult natura, tare mult arta. Nu cerea altceva de la societate decât să-l lase să trăiască. Aşa ceva nu e mare lucru. Nevoile lui erau puţine la număr. Dă-i ziare, pe cineva cu care să stea de vorbă, ceva muzică, o halcă de berbec, cafea, un peisaj acătării, fructe la vremea lor, câteva foi de hârtie de desen, puţin vin roşu şi nu-i mai trebuia nimic. E copil de-a binelea, dar nu cere luna de pe cer. Le spunea oamenilor: „Vedeţi-vă de drumurile voastre. Faceţi-vă soldaţi, marinari, călugări, slujbaşi, ori tocmiţi-vă slugi; fugiţi după mărire, evlavie, afaceri, negoţ sau după ce doriţi, numai… Lăsaţi-l pe Harold Skimpole să trăiască!”

Toate astea şi încă multe altele ni le spunea nu numai cu cea mai scânteietoare vervă şi satisfacţie, dar şi cu o oarecare naivitate însufleţită, vorbind despre el ca şi cum ar fi fost vorba despre altcineva, ca şi cum Skimpole ar fi fost o

terţă persoană, ca şi cum ar fi ştiut că Skimpole îşi are ciudăţeniile lui, dar are pe deasupra şi pretenţii care priveau în primul rând societatea şi nu trebuiau desconsiderate. Era de-a dreptul încântător. Dacă înţelegeam pe deplin strădania mea de a împăca tot ceea ce spunea el cu cele ce ştiam eu despre sarcinile şi răspunderile pe care le ai în viaţă (de care nici pe departe nu sunt sigură) nu pricepeam de ce se considera el dezlegat de acestea. Că era dezlegat de ele nici nu mă mai îndoiam; în asemenea privinţă era cât se poate de categoric.

— Nu râvnesc la nimic, zicea domnul Skimpole, cu aceeaşi uşurinţă. A avea nu înseamnă nimic pentru mine. Iată minunata casă a prietenului meu Jarndyce. Mă simt îndatorat lui că-i posed casa. O pot desena, o pot transforma. O pot proslăvi în cântec. Când sunt aici, o stăpânesc atât cât îmi trebuie şi n-am nici-o bătaie de cap, nici cheltuială, nici răspundere. În scurt, pe administratorul meu îl cheamă Jarndyce şi el nu mă poate înşela. Tocmai vorbeam de doamna Jellyby. E o femeie cu o căutătură inteligentă, cu o voinţă dârză şi cu imensă pasiune pentru amănuntul tranzacţiilor comerciale, o femeie care se dedică unor cauze cu un zel uimitor. O pot admira fără invidie. Îi pot împărtăşi sentimentele în slujba scopului urmărit. Nu-mi pare rău că nu posed aceeaşi puternică voinţă şi imensă pasiune pentru afaceri, cu toate detaliile lor, ca să mă dedic cu acelaşi zel uimitor cauzei pe care o serveşte. Pot să visez la această cauză. Pot să şed întins pe iarbă, pe o vreme minunată şi să plutesc la vale pe-un fluviu african, îmbrăţişând pe toţi băştinaşii pe care-i întâlnesc, conştient de liniştea adâncă ce mă înconjoară, şi de vegetaţia tropicală, luxuriantă, ce mă acoperă tot atât de aievea ca şi cum aş fi acolo. Nu ştiu de e de vreun folos că fac aşa ceva, dar numai atât pot eu face şi o fac conştiincios. Aşa că, pentru numele lui Dumnezeu, Harold Skimpole, un copil naiv, vă roagă pe voi, şi lumea întreagă, îmbulzeala asta de oameni practici, cu deprinderi negustoreşti, să-l lăsaţi să

trăiască şi să admire familia umană: faceţi asta pentru el, într-un fel sau altul, ca nişte suflete bune ce sunteţi, şi răbdaţi-l cu toate trăsnăile lui. Lăsaţi-l să se dea huţa pe calul lui de lemn!

Era destul de evident că domnul Jarndyce nu rămăsese indiferent la imprecaţia lui.

De altfel, chiar din situaţia generală a domnului Skimpole s-ar fi văzut că este aşa, fără adaosul celor spuse de el îndată după aceea.

— Numai pe voi, făpturi generoase, vă invidiez, urmă dânsul, adresându-se nouă, prietenilor lui cei noi, într-un fel impersonal. Vă invidiez puterea de a face ceea ce faceţi. E lucrul de care aş vrea să mă bucur şi eu. Şi nu am pentru voi o recunoştinţă ordinară. Ci mai curând sentimentul că voi ar trebui să-mi fiţi recunoscători, pentru că vă dau prilejul să vă bucuraţi de prisosul vostru de mărinimie. Ştiu că aşa ceva vă place. Pentru că tot ce vă pot spune e că poate am venit pe lume tocmai în scopul de a spori rezerva voastră de fericire. Poate c-am fost născut să fiu binefăcătorul vostru, oferindu-vă unora prilejul de a-mi da o mână de ajutor în micile mele nedumeriri. De ce să-mi pară rău de nepriceperea mea la amănunte şi la grijile pământeşti, când datorită ei ajung la asemenea rezultate plăcute? De aceea nu-mi pare rău.

Din toată vorbăria lui uşuratică, având totuşi un înţeles complet în ceea ce exprima, nimic nu păru să fie mai pe placul domnului Jarndyce decât spusele de la urmă. Adeseori după aceea am fost ademenită să mă întreb dacă era într-adevăr neobişnuit, sau numai mie îmi părea neobişnuit faptul că el, care se vădea a fi, cred, cel mai recunoscător om din lume pentru cel mai neînsemnat lucru, dorea până într-atât să se ferească de recunoştinţa altora.

Cu toţii eram fermecaţi. Mi se păru un omagiu binemeritat, adus însuşirilor cuceritoare ale Adei şi ale lui Richard, faptul că domnul Skimpole, văzându-i pentru întâia oară, a fost atât de deschis şi şi-a dat osteneala să fie atât

de cordial. Amândoi (dar mai cu seamă Richard) erau bineînţeles mulţumiţi din aceleaşi motive şi au înţeles că a te bucura de încrederea sinceră a unui om atât de atrăgător nu-i un privilegiu obişnuit.

Cu cât îl ascultam mai mult, cu atât domnul Skimpole vorbea mai înflăcărat. Iar cu felul lui de-a fi minunat de vesel şi cu sinceritatea-i cuceritoare, cu modul său firesc de a-şi da pe faţă toate slăbiciunile de parc-ar fi zis: „Sunt copil, ştiţi! Voi sunteţi nişte oameni pricepuţi în comparaţie cu mine (şi într-adevăr mă făcea să mă socotesc ca atare) pe câtă vreme eu sunt vesel şi neştiutor; uitaţi dară de vicleşugurile lumeşti şi jucaţi-vă cu mine!”, făcea o impresie de-a dreptul uluitoare.

Şi mai era plin de o duioşie atât de delicată pentru tot ceea ce-i frumos sau gingaş, încât ar fi putut câştiga sufletul cuiva numai printr-atât. Seara, când tocmai mă pregăteam să fac ceaiul şi Ada abia atingea clapele pianului în camera alăturată, fredonând uşurel vărului ei Richard un cântec despre care se-ntâmplase să-i vorbească, domnul Skimpole veni şi se aşeză pe sofa lângă mine, şi vorbi în aşa fel despre Ada, încât aproape că-mi fu drag.

— E ca dimineaţa, zicea de ea. Cu păru-i auriu, cu ochii albaştri şi cu bujorii fragezi din obraji, e ca o dimineaţă de vară. Până şi păsările de aici au s-o creadă aşa. Cum să zicem că-i orfană, o asemenea făptură tânără şi drăgălaşă ca ea, o adevărată fericire pentru întreaga omenire? Doar ea-i copilul al însăşi acelei omeniri.

Domnul Jarndyce, am văzut, stătea lângă noi cu mânile la spate şi cu un zâmbet atent pe figură.

— Mă tem că omenirea, zise el, e un părinte cam indiferent.

— O! Ştiu eu? Se repezi domnul Skimpole cu înflăcărare.

— Eu cred că ştiu, îi răspunse domnul Jarndyce.

— Hm! Urmă domnul Skimpole, dumneata cunoşti lumea (care după înţelesul dumitale înseamnă omenirea), pe câtă vreme eu nu ştiu nimic despre ea, aşa că fie cum zici

dumneata. Dar dacă ar fi după mine, trăgând cu coada ochiului spre cei doi verişori, pe-o cărare ca aceea n-aş lăsa să stăruie mărăcinii realităţii meschine. Ar fi toată presărată cu trandafiri. Ar şerpui printre umbrare, pe unde nu-i nici primăvară, nici toamnă, nici iarnă, ci numai vară veşnică. Nici anii, nici schimbările n-ar veşteji trandafirii. Cuvântul josnic „bani” să nu fie niciodată şoptit în preajmă-i!

Domnul Jarndyce l-a mângâiat pe cap cu un zâmbet, ca şi cum domnul Skimpole ar fi fost într-adevăr un copil. Apoi, făcând un pas, doi, înainte şi oprindu-se o clipă, se uită la tinerii săi verişori. Căutătura lui era dusă pe gânduri, dar oglindea bunăvoinţa pe care adeseori (vai! Cât de des) i-am mai văzut-o; şi care mi s-a întipărit de mult în suflet. Camera unde erau cei doi, comunicând cu cea în care se afla el, nu era luminată decât de focul din vatră. Ada şedea la pian; Richard sta în picioare aplecat lângă ea. Pe perete, umbrele lor se înlănţuiau, încercuite de forme ciudate, într-o fantomatică mişcare dată de focul şovăielnic ce răsfrângea imaginea unor lucruri încremenite. Ada atingea clapele atât de suav şi cânta atât de încetişor, încât vântul ce suspina afară, dinspre colinele îndepărtate, se auzea tot atâta cât şi muzica. Întregul tablou părea să redea taina viitorului şi să vădească slabu-i semn de dezlegare aflat în acea voce a prezentului.

Dar nu ca să descriu plăsmuirea aceasta, exact cum am păstrat-o în sufletul meu, îmi reamintesc scena de mai sus. Mai întâi de toate, îmi dădeam oarecum seama de contrastul cu privire la semnificaţie şi intenţie care exista între privirea tăcută îndreptată în partea aceea şi potopul de cuvinte care o precedase. În al doilea rând, cu toate că privirea domnului Jarndyce nu se opri decât o clipă asupra mea când îşi întoarse ochii de la ei, am simţit, ca şi cum în clipa aceea mi-a mărturisit, am ştiut că mi-a mărturisit şi că am primit mărturisire.

— Da, mi-a mărturisit speranţa lui că Ada şi Richard vor putea cândva să se unească într-o înrudire mai strânsă.

Domnul Skimpole ştia să cânte la pian şi la violoncel şi era şi compozitor… Cândva scrisese o jumătate de operă, dar ostenise… Şi cânta cu gust ceea ce compusese. După ceai, am avut chiar un mic concert în care Richard (fermecat de vocea Adei, mi-a spus că draga mea pare să ştie toate cântecele ce s-au scris), domnul Jarndyce şi cu mine eram publicul. După câtva timp au plecat, mai întâi domnul Skimpole şi după aceea Richard şi pe când mă gândeam cum poate Richard lipsi aşa de mult şi pierde atâta, slujnica ce-mi dăduse cheile intră, spunându-mi din uşă:

— Vă rog, domnişoară, puteţi veni o clipă?

După ce am ieşit în sală şi am închis uşa după noi, femeia îmi spuse, ridicând mâinile în sus:

— Oh! Vă rog, domnişoară, domnul Carstone zice să poftiţi sus în cameră la domnul Skimpole. L-a prins, domnişoară!

— Prins? Am întrebat eu.

— Prins, domnişoară. Aşa deodată, îmi răspunse slujnica.

M-am temut că boala care-l prinsese să nu fie primejdioasă, dar bineînţeles am rugat-o să tacă şi să nu tulbure pe nimeni şi, pe când urcam scările repede după ea, mi-am adunat gândurile atât cât să văd care ar fi fost leacul cel mai bun de aplicat dacă se dovedea a fi fost un leşin. Fata deschise uşa şi am intrat într-o încăpere unde, spre surprinderea mea de nedescris, în loc să-l găsesc pe domnul Skimpole întins în pat, sau fără cunoştinţă, căzut pe duşumea, l-am găsit în picioare în faţa focului, zâmbind la Richard, în timp ce acesta, cu faţa foarte îngrijorată, privea la o persoană de pe sofa, învăluită într-o manta albă, cu păr lins şi rar, pe care şi-l ştergea c-o batistă ca să-l lingă mai tare şi să-l mai răărească încă.

— Domnişoară Summerson, făcu Richard grăbit, bine c-ai venit. Poate că eşti în stare să ne dai un sfat. Prietenul nostru, domnul Skimpole… Stai, nu te speria!… E arestat pentru datorii.

— Şi zău, scumpă domnişoară Summerson, zise domnul Skimpole cu plăcuta-i candoare, niciodată n-am fost într-o situaţie în care să fie atâta nevoie de-acel minunat bun simţ şi de-acel calm necesar pentru a găsi metoda şi soluţia practică, pe care oricine a avut fericirea de a sta un sfert de ceas în tovărăşia dumitale, trebuie să fi observat că le ai.

Individul de pe sofa, care părea să aibă un guturai, a smiorcăit atât de tare, încât am tresărit.

— Eşti arestat pentru o sumă mare, domnule? L-am întrebat pe domnul Skimpole.

— Dragă domnişoară Summerson, îmi răspunse, clătinând din cap cu seninătate, nu ştiu. S-a vorbit de câteva lire, ceva şilingi şi ceva peni, cred.

— Douăzeci şi patru de lire, şaisprezece şilingi şi şapte peni jumate, spuse străinul. Asta-i suma.

— Şi pare să fie… Pare oarecum să fie, făcu domnul Skimpole, o sumă mică?

Omul cel străin nu zise nimic, dar se smiorcăi iarăşi. De data asta atât de tare, încât păru că-l saltă de pe loc.

— Domnul Skimpole, zise Richard către mine, se fereşte să recurgă la vărul meu Jarndyce, pentru că nu de mult a… cred, domnule, că am înţeles bine, că nu de mult aţi…

— O, da! Răspunse domnul Skimpole, zâmbind. Cu toate că am uitat cât a fost şi când a fost. Jarndyce ar fi gata s-o facă iarăşi; dar am un soi de sentiment epicurian, că aş prefera o formă nouă de ajutor; că aş vrea, şi s-a uitat la Richard şi la mine, să dezvolt cumva generozitatea într-un teren virgin şi să descopăr o floare nouă.

— Ce crezi c-ar fi mai bine, domnişoară Summerson? Mă întrebă Richard deoparte.

Am propus să întrebăm în general, înainte de a da un răspuns, ce s-ar întâmpla dacă nu face rost de bani.

— Temniţă, zise omul cel străin, cu răceală, punându-şi batista în pălărie, care era pe duşumea, la picioarele sale. Sau Coavinses.

— Pot să întreb, domnule, ce e…

— Coavinses? Zise străinul. Un imobil.

Richard şi cu mine ne-am uitat iarăşi unul la altul. Părea lucrul cel mai bizar că întemniţarea ne stingherea pe noi şi nu pe domnul Skimpole. Se uita la noi cu un interes altruist; părea, dacă mi-e îngăduit să risc asemenea contradicţie, că n-avea nici un fel de legătură cu persoana lui. Se spălase pe mâini de încurcătură, care ajunsese acum să ne privească pe noi.

— M-am gândit, ne sugeră el, ca şi cum voia să ne ajute cu bunăvoinţă, să ieşim din încurcătură, m-am gândit că, fiind părţi dintr-un proces de la înalta Curte de Justiţie, având ca obiect (aşa cum spune lumea) o proprietate de mare valoare, domnul Richard, sau frumoasa lui verişoară, sau amândoi, ar putea semna ceva, sau face ceva, sau ar putea da un soi de angajament, sau de garanţie, sau un gir? Nu ştiu ce fel de nume poartă în lumea afacerilor, dar presupun că trebuie să fie vreo unealtă în puterea lor cu care să poată limpezi lucrurile?

— Nici gând, zise străinul.

— Zău? Ripostă domnul Skimpole. Aşa ceva pare ciudat, vezi dumneata, pentru un om care nu se pricepe la asemenea lucruri!

— Ciudat ori ba, adăugă străinul morocănos, îţi spun: nici gând!

— Ţine-ţi firea, dragă amice, ţine-ţi firea! Încercă domnul Skimpole să discute blând cu el, în timp ce-i desena o schiţă mică a capului pe-o foaie albă dintr-o carte. Nu-ţi pierde firea din pricina meseriei dumitale. Noi ştim să te desprindem de funcţia pe care o ai; noi ştim să despărţim individul de ocupaţia lui. Nu suntem supuşi prejudecăţilor până într-atât, încâtsă nu ne dăm seama că, spre deosebire de acest respectabil personaj, în viaţa dumitale particulară eşti un om adânc înzestrat cu poezie, de care poate dumneata nu-ţi dai seama.

Străinul răspunse iarăşi printr-un smiorcăit puternic; nu puteai spune dacă asta însemna că a primit omagiul poeziei

sau că l-ar fi înlăturat cu dispreţ.

— Ei, bine, dragă domnişoară Summerson şi dragă domnule Richard, făcu domnul Skimpole către noi, vesel, nevinovat şi încrezător, în timp ce se uita cu capul plecat pe-o parte la desenul său; iată, mă vedeţi cu totul în neputinţă de a ieşi din încurcătură şi sunt din creştet până în tălpi în mâinile Domniilor Voastre! Nu cer nimic altceva decât să fiu liber. Fluturii nu-s liberi? Sigur că omenirea n-are să-l lipsească pe Harold Skimpole de ceea ce le asigură fluturilor!

— Dragă domnişoară Summerson, îmi şopti Richard, am zece lire pe care le-am primit de la domnul Kenge. Trebuie să încerc să văd ce pot face.

Aveam şi eu cincisprezece lire şi ceva şilingi, pe care îi economisisem din alocaţia mea trimestrială în decursul mai multor ani. Gândisem totdeauna că s-ar putea ivi o întâmplare care să m-arunce dintr-odată în lumea largă, fără sprijin şi fără avere, şi totdeauna am avut grijă să păstrez ceva bani ca să nu fiu cu punga goală. I-am şoptit lui Richard că am aceşti bani puşi deoparte şi că în prezent n-aveam nevoie de ei; şi l-am rugat să-i spună în chip delicat domnului Skimpole, în timp ce aveam să mă duc s-aduc banii, că noi vom avea plăcerea să-i plătim datoria.

Când m-am întors, domnul Skimpole îmi sărută mâna şi păru foarte mişcat. Dar nu pentru el (mi-am dat iarăşi seama de uimitoarea şi extraordinara contradicţie), ci pentru noi, ca şi cum îi era cu neputinţă să se gândească la el şi numai gândul că suntem noi fericiţi de ceea ce făcusem, numai asta îl emoţiona. Pentru a da mai multă eleganţă tranzacţiei, aşa spunea Richard, m-a rugat pe mine să închei socotelile cu Coavinses (după cum îl numea domnul Skimpole acum în glumă) aşa că am numărat banii şi am primit confirmarea respectivă. Până şi asta l-a încântat pe domnul Skimpole… Felicitările sale curtenitoare, adresate cu atâta delicateţe, m-au făcut să roşesc mai puţin decât ar fi trebuit; cu străinul în haină albă

am încheiat socotelile fără să fac nici-o greşeală. Îşi puse banii în buzunar şi-mi spuse scurt:

— Ei, bine, domnişoară, vă urez o seară plăcută.

— Amice, îi zise domnul Skimpole, stând cu spatele la foc, după ce abandonase schiţa numai pe jumătate isprăvită, aş dori să te întreb ceva, fără să te simţi jignit.

Cred că răspunsul a fost:

— Dă-i drumul, hai!

— Ai ştiut de astăzi dimineaţă, c-ai să vii acum aici în misiunea asta?

— Ştiut de ieri după-amiază, la timpul ceaiului, îi răspunse Coavinses.

— Şi nu ţi-a pierit pofta de mâncare?

— Nicidecum! Îi răspunse iarăşi Coavinses. Ştiam că dacă te scap astăzi, n-am să te scap mâine. O zi nu contează.

— Dar când ai venit aici, continuă domnul Skimpole, era o zi grozavă. Soarele strălucea, vântul adia, lumini şi umbre curgeau peste câmpii, păsările cântau.

— Nimeni nu zice că n-ar fi fost, din câte ştiu, răspunse Coavinses.

— Nu, adaugă domnul Skimpole. Dar pe drum încoace, la ce te gândeai?

— Da' ce vrei să zici? Mormăi Coavinses, foarte mânios. Să mă gândesc! Am destule de făcut şi destul de puţin de câştigat şi fără gândire. Să mă gândesc (cu profund dispreţ).

— Atunci, în orice caz, nu te-ai gândit, spuse mai departe domnul Skimpole, la următorul aspect: lui Harold Skimpole i-i drag să vadă soarele strălucind, i-i drag s-audă vântul adiind; i-i drag să vadă cum se schimbă luminile cu umbrele; i-i drag să audă păsărelele, coristele acelea din marea catedrală a Naturii. Şi, pare-se, eu sunt pe cale să-l lipsesc de asemenea bunuri, care reprezintă tot ce are el pe lume. Nu te-ai gândit deloc la asta?

— Cu… Siguranţă. Că. Nu, zise Coavinses, a cărui încăpăţânare în înlăturarea totală a unor asemenea idei fu

atât de puternică, încât nu-şi găsi o exprimare potrivită decât făcând câte o pauză lungă după fiecare cuvânt şi însoţindu-l pe cel din urmă de o smucitură a capului, gata să-i strămute gâtul din loc.

— Foarte bizar şi foarte curios se desfăşoară procesul mintal la voi, oamenii de afaceri! Urmă domnul Skimpole, dus pe gânduri. Mulţumesc, amice. Noapte bună!

Cum lipsa noastră fusese destul de lungă ca să pară ciudată jos, la parter, am dat fuga numaidecât şi am găsit-o pe Ada şezând cu lucrul lângă foc şi vorbind cu vărul ei John. Puţin după aceea apăru domnul Skimpole, iar după el numaidecât şi Richard. În restul serii am fost destul de absorbită de prima lecţie de table primită de la domnul Jarndyce, căruia îi plăcea foarte mult jocul şi de la care bineînţeles doream să-l învăţ cât mai repede cu putinţă, ca să-i pot fi cât de cât de folos, jucând cu el când n-avea un adversar mai bun. Dar pe când domnul Skimpole îşi căuta nişte fragmente din compoziţiile sale, sau când fie la pian, fie cu violoncelul, ori cu noi la masă îşi păstra, fără nici un pic de efort, dispoziţia încântătoare şi cursul uşor al vorbirii, atât eu, cât şi Richard păstram impresia transmisă de dânsul că noi fuseserăm arestaţi îndată după cină, şi asta părea într-adevăr cât se poate de ciudat.

Se făcuse târziu când ne-am despărţit, căci pe la unsprezece, când Ada tocmai voia să se retragă, domnul Skimpole se aşeză la pian şi prinse a zdrăngăni plin de veselie zicând că „cel mai bun mijloc să ne lungim zilele e să furăm nopţii câteva ceasuri, draga mea!” Trecuse de miezul nopţii când figura-i radioasă dispăru împreună cu lumânarea-i din cameră, şi cred că, dac-ar fi vrut, ar fi putut să ne ţină acolo până la ziuă, de-ar fi socotit el că merită. Ada şi Richard au mai zăbovit câteva clipe lângă foc, întrebându-se dacă doamna Jellyby şi-o fi isprăvit în sfârşit dictatul pe ziua în curs, când domnul Jarndyce, care plecase dinainte din cameră, s-a întors.

— O, Doamne Dumnezeule, ce-nseamnă asta, ce înseamnă asta? Prinse să spună, frecându-se pe cap şi mergând de colo până colo, contrariat, dar bine dispus. Ce-nseamnă ceea ce-am aflat? Rick, dragă băiete şi Esther, scumpa mea, ce v-aţi apucat să faceţi? De ce-aţi făcut voi una ca asta? Cum aţi putut face aşa ceva? De câţi bani e vorba?… Mă suflă iarăşi vântul. Îl simt cum mă învăluie.

Niciunul dintre noi nu prea ştiam ce să-i răspundem.

— Hai, Rick, hai! Trebuie să lămuresc asta înainte de culcare. Cât aţi dat din pungă? Voi doi aţi împlinit suma, da? Dar de ce? Cum aţi putut?… O, Doamne, da, suflă din răsărit… De-acolo trebuie să fie!

— Drept să vă spun, domnule, începu Richard, nu cred că mi-ar face cinste să vă povestesc cele întâmplate. Domnul Skimpole s-a bizuit pe noi că…

— Domnul să te binecuvânteze, dragă băiete! El se bizuie pe oricine! Zise domnul Jarndyce, frecându-se mai tare pe cap şi oprindu-se scurt.

— Da, domnule?

— Pe oricine! Şi săptămâna viitoare are să dea iarăşi peste obelea de-acelaşi soi! Adăugă domnul Jarndyce, pornind iarăşi să se plimbe cu paşi repezi prin cameră, ţinând în mână lumânarea care se stinsese. Intră mereu în încurcătură. S-a născut în încurcătură. Eu chiar cred că, atunci când l-a născut maică-sa, evenimentul a fost anunţat aşa: „Marţea trecută, la reşedinţa ei din Imobilul Bucluculuii, doamna Skimpole a adus pe lume un fiu în încurcătură.”

Richard a râs din toată inima, dar a adăugat:

— Totuşi, domnule, nu vreau să-i zdruncin încrederea sau să i-o distrug şi dacă vă spun iarăşi, spre o mai bună ştiinţă, că trebuie să-i păstrez taina încredinţată, nădăjduiesc că veţi ţine cont de asta fără să mă mai constrângeţi. Dar, fără îndoială, dacă stăruiţi să mi-o cereţi, voi înţelege că nu am dreptate şi vă voi spune.

— Bine! Declară domnul Jarndyce, oprindu-se iar, şi făcând câteva încercări distrate să vâre sfeşnicul în buzunar. Eu… Ia te uită! Draga mea, ţine, ia-l la tine! Nici nu ştiu ce voiam să fac cu el; astea-s toate din cauza vântului… Acelaşi invariabil efect… N-am să te silesc, Rick; poate că ai dreptate. Dar zău aşa… Să pună mâna pe dumneata şi pe Esther… Şi să vă stoarcă aşa ca pe două portocale proaspete şi fragede!… În cursul nopţii are să se dezlănţuie furtună!

Aci îşi vâra mâinile în buzunare, ca şi cum avea să le ţie acolo multă vreme, aci le scotea iarăşi afară şi se freca tare cu amândouă odată pe cap.

M-am gândit să mă folosesc de împrejurare ca să insinuez că domnul Skimpole, fiind în asemenea probleme întocmai ca un copil…

— Cum, draga mea? Făcu domnul Jarndyce, izbit de cuvânt.

— Fiind întocmai ca un copil, domnule, am urmat eu, şi atât de diferit de ceilalţi oameni.

— Ai dreptate! Îmi luă vorba domnul Jarndyce, înseninându-se. Agerimea dumitale femeiască merge drept la ţintă. E un copil… Un copil în toată puterea cuvântului. V-am spus eu că-i copil, ştiţi, atunci când am vorbit prima oară de el.

— Desigur! Bineînţeles! Ne-am grăbit noi să adăugăm.

— Şi chiar este copil. Hm, nu-i aşa? Urmă domnul Jarndyce, înseninându-se din ce în ce mai mult.

— Fireşte că este, spuserăm noi.

— Când stai să te gândeşti bine, e cea mai mare copilărie… Vreau să spun la mine, urmă domnul Jarndyce, să-l socotesc om în toată firea, fie chiar pentru o clipă. Nu-l poţi face răspunzător. Să-ţi închipui că Harold Skimpole face asta cu scopuri, sau planuri, sau că ştie ce urmări îl aşteaptă! Ce idee! Ha, ha, ha!

Era atât de minunat să vezi cum se risipesc norii de pe faţa lui luminoasă şi să-l vezi că-i mulţumit din toată inima şi

să ştii, cum de altfel era cu neputinţă să nu ştii, că izvorul bucuriei sale nu era decât bunătatea torturată la gândul de a învinui, sau a bănui, sau a osândi pe cineva în taină, încât cu toate că Ada râdea împreună cu el, am văzut cum ţâşnesc lacrimi din ochii ei, cum am simţit şi eu într-ai mei.

— Hm! Ce cap sec sunt, urmă domnul Jarndyce, să am nevoie să mi se amintească! Din toată povestea asta se vede că-i un copil de la început până la sfârşit. Cine altul decât un copil s-ar fi gândit să vă aleagă pe voi doi de complici în afacerea asta! Cine altul, decât un copil, s-ar fi gândit că voi aveţi bani? Şi chiar de-ar fi fost vorba de o mie de lire tot aşa ar fi procedat! Adaugă domnul Jarndyce cu toată faţa îmbujorată.

Noi cu toţii am încuviinţat ceea ce se vădise din evenimentele de cu seară.

— Fără îndoială, fără îndoială, sigur că-i aşa! Urmă domnul Jarndyce. Totuşi, Rick, Esther şi chiar şi dumneata Ada, fiindcă nici punguţa dumitale nu cred să fie ferită de nepriceperea lui, trebuie să-mi făgăduiţi cu toţii că niciodată n-are să se mai întâmple ceva asemănător. Nici un împrumut! Nici chiar o para.

Cu toţii am făgăduit solemn; Richard îmi aruncă o privire amuzată, ducându-şi mâna la buzunar, ca să-mi amintească după câte părea că pe noi doi nu ne paşte primejdia de a ne călca cuvântul.

— Cât despre Skimpole, reluă domnul Jarndyce, o căsuţă de păpuşi pentru locuit, o masă bună şi câţiva omuleţi de plumb de la care să se împrumute şi cărora să le datoreze bani, nu i-ar trebui băiatului altceva toată viaţa. La vremea asta doarme ca un copil, presupun; de altfel e timpul să-mi aşez şi eu capul mai chibzuit pe perna-mi mai pământească. Noapte bună, dragii mei! Domnul să vă aibă în pază!

Se întoarse ca să ne mai privească o dată cu faţa-i luminată de zâmbet, înainte ca noi să ne fi aprins lumânările, şi ne spuse:

— O! M-am uitat la giruetă. Văd că a fost falsă alarma cu vântul. Suflă din sud. Şi se îndepărtă cântând.

Ada şi cu mine, stând încă puţin de vorbă împreună după ce-am urcat, am fost de aceeaşi părere că toanele cu vântul existau numai în închipuirea lui şi, ca să-şi justifice toate dezamăgirile pe care nu le putea ascunde, se slujea de-un asemenea pretext mai curând decât să dea vina pe adevărata cauză sau să jignească şi să blameze pe cineva. Ne-am gândit că toate acestea caracterizează nobleţea-i neobişnuită şi totodată deosebirea dintre el şi ceilalţi oameni supărăcioşi, care fac din vreme şi din furtună (mai cu seamă din vântul acela nefast pe care el şi l-a ales pentru un scop atât de diferit) calul de bătaie ca să-şi justifice dispoziţiile lor posace sau morocănoase.

În adevăr, într-aceasta singură seară se adăugase atât de multă afecţiune pe lângă recunoştinţa pe care i-o purtam, încât nădăjduiesc că am şi început să-l înţeleg datorită unui asemenea sentiment complex. Nu mă puteam aştepta să fiu în stare să împac aşa-zisele contradicţii ale domnului Skimpole sau ale doamnei Jellyby, având atât de puţină experienţă şi cunoştinţe practice. De altfel nici n-am încercat, căci gândurile mele toate, când eram singură, mi-alergau la Ada, şi la Richard, şi la încrederea în viitorul lor. Închipuirea mea, aţâţată puţin poate de vânt, nu mă lăsa să mă desprind cu totul de ale mele, cu toate că, de-aş fi putut, aş fi îndemnat-o să mă lase. Gândul rătăci îndărăt, ducându-mă la casa naşei mele, apoi străbătu tot drumul scoţând la iveală ipoteze vagi, care odinioară tremuraseră în umbră, întrebându-mă de pildă ce ştia domnul Jarndyce despre povestea vieţii mele sau chiar de nu-i cu putinţă ca el să-mi fi fost tată… Cu toate că asemenea visuri se spulberaseră de tot, acum.

Spulberate pentru totdeauna, mi-am dat eu seama ridicându-mă din faţa focului. La ce bun să mai răscolesc cele trecute; mai bine să-mi văd de treabă cu gând voios şi cu sufletul plin de recunoştinţă. Aşa că mi-am spus:

„Esther! Esther! Esther! Datoria, draga mea! Şi, apucând coşuleţul, l-am zgâlţâit aşa de tare, încât cheile de la cămări au scos un clinchet ca de clopoţei, mânându-mă la culcare în sunetul unei muzici plină de speranţă.

Drumul Stafiei.

Ploaia cade întruna pic, pic, pic, zi şi noapte pe caldarâmul lat şi muiat al terasei, numit Drumul Stafiei. Vremea e atât de rea acolo în Lincolnshire, încât nici fantezia cea mai vie nu mai poate aştepta să se îndrepte. De altfel nici nu prea era belşug mare de fantezie în locurile acelea, fiindcă sir Leicester nu se mai afla aici (şi la drept vorbind, chiar dacă ar fi fost, n-ar fi ajutat prea mult), ci la Paris cu doamna; iar singurătatea, cu aripile-i sumbre, s-a cuibărit la Chesney Wold.

Fie că Esther doarme, fie că Esther e trează, acolo la reşedinţa din Lincolnshire e încă vreme ploioasă.

Printre animalele din regnul inferior de la Chesney Wold s-ar putea să se fi stârnit puţină fantezie. Caii din grajduri… Grajduri lungi într-o curte stearpă, cu ziduri de cărămidă roşie, unde se află un clopot mare într-o turlă şi un orologiu cu cadran vast, pe care hulubii, ce locuiesc lângă el şi cărora le place să se aşeze pe umerii lui, îl cercetează de parcă ar căuta mereu să afle ora… Caii poate că din când în când îşi mai făuresc în minte tablouri de zile senine şi poate chiar cu mai multtalentdecâtgrăjdarii. Bătrânul murg, atâtdefaimos pentru cavalcadele sale de pe câmpuri, întornându-şi pupilele mari spre fereastra zăbrelită de lângă iesle, poate că-şi aduce aminte de frunzele proaspete ce scânteiau acolo în alte dăţi şi de miresmele ce curgeau din ele, şi poate că se vede într-un galop grozav cu dulăii după ei, în timp ce rândaşul care curăţă staulul de-alături, în afară de furcă şi târn nu cunoaşte alte emoţii. Cel sur, ce-şi are locul în faţa uşii, şi care cu un zornăit nelinişţit al lanţului ciuleşte urechile şi întoarce dornic capul când se deschide uşa, dar căruia cel ce-a deschis-o îi spune: „Hei! Surule, stai linişţit! Nimeni nu te cere astăzi!”; surul poate

că şi el ştie asta tot atât de bine ca şi omul. Poate că toţi cei şase cai, părând plictisitor de nemişcaţi şi indiferenţi, strânşi în grajd la un loc, după ce se-nchide uşa, îşi petrec ceasurile lungi de ploaie cu mai multă însufleţire decât slujitorii în sala lor de mese sau la hanul din preajmă… Sau poate că-şi trec timpul învăţându-l (sau cine ştie, poate deprinzându-l la rele) pe mânzul nelegat din boxa din colţ.

La fel şi dulăul, moţăind în cuşca din curte, cu capu-i mare pe labe, poate că se gândeşte la soarele fierbinte cu lumina lui, când umbrele grajdurilor îl scot din sărite fiindcă se tot mută şi-l lasă la un anumit ceas al zilei fără alt adăpost decât umbra cuştii sale, în care până la urmă se aşază, gâfâind şi mârâind scurt şi dorind tare mult să mai aibă şi alte necazuri în afară de făptura lui şi de lanţ. Aşa că acum, pe jumătate treaz şi tot clipind, poate că-şi reaminteşte de casa plină de lume, de droşcăriile pline de trăsuri, de grajdurile pline de cai şi de atenansele pline de argaţi până ce, uitând de clipa prezentă, iese afară să vadă cum e. Apoi, exasperat, scuturându-se, poate că îşi zice mârâind: „Ploaie, ploaie şi iar ploaie! Nimic decât ploaie… Şi nimenea din familie!” şi, intrând iarăşi în cuşcă, se culcă cu un căscat ursuz.

La fel şi cânii de vânătoare din cuştile lor din marginea parcului pe care-i prinde câte o toană de neastâmpăr şi al căror lătrat lugubru, când vântul suflă cu încăpăţânare, ajunge să s-audă chiar până-n casă: la etaj, la parter şi în camera doamnei. Poate că se văd gonind după vânat cât e câmpul de mare, pe când ploaia bate jur-împrejur, silindu-i la şedere. La fel şi iepurilor, pe care-i trădează urechile, ţâşnind înăuntru şi afară din culcuşuri la rădăcinile copacilor, poate că le zboară gândul la zilele cu vânt uşor când urechile le stau în bătaia adierii, sau la acele anotimpuri de belşug când se găseşte buruiană fragedă de ros. Apoi, curcanul în curtea păsărilor de-a pururi îngrijorat de nedreptatea de clasă (e vorba se vede de Crăciun) poate că-şi aminteşte cu nostalgie de dimineaţa aceea de vară, de

care pe nedrept e lipsit, când a pătruns pe potecă printre copacii doborâţi la pământ, unde se afla şura cu orz. Şi nemulţumita gâscă aplecându-se să treacă pe sub vechea poartă înaltă de şapte metri, poate că bombăneşte în mersu-i legănat, dacă măcar i-am pricepe limba, despre preferinţa ei pentru vremea în care poarta îşi aşterne umbra pe pământ.

Aşa cum stau lucrurile, nu se prea vede nici-o frământare care să stârnească senzaţie la Chesney Wold. Iar de se iveşte cumva vreun pic, atunci, ca şi zgomotul uşor ce răsună în clădirea asta veche, plină de ecouri, porneşte pe o cale lungă care se încheie de obicei în mister şi stafii.

Aplouat atât de tare şi a plouat atât de mult în Lincolnshire, încât doamna Rouncewell, bătrâna îngrijitoare de la Chesney Wold, şi-a scos de mai multe ori ochelarii şi i-a şters ca să se încredinţeze că picăturile de apă nu erau pe lentile. Doamna Rouncewell ar fi putut fi destul de sigură numai din zgomotul ploii, dar e cam surdă, ceea ce nu vrea să recunoască nici în ruptul capului. E o doamnă bătrână demnă, chipeşă, maiestuoasă, grozav de ordonată şi are asemenea spate şi asemenea bust încât dacă la moartea ei s-ar vădi că acel corset pe care-l purtase fusese un vechi grătar gospodăresc mare şi lat, nimeni din cei care o cunosc n-ar avea de ce să se mire. Vremea o indispune prea puţin pe doamna Rouncewell. Casa stă pe loc, orice vreme ar fi, şi casa, după cum spune ea: „e singurul lucru la care se uită”. Stă în camera ei (dintr-un coridor lateral de la parter, cu o fereastră cu arcadă ce dă asupra unei peluze netede, împodobită la distanţe egale cu copaci cu coroane rotunde şi netede şi cu blocuri de piatră rotunde şi netede ca şi cum copacii ar fi gata să se joace de-a popicele cu pietrele) şi casa întreagă, adormită, se sprijină numai pe puterile ei. O poate trezi când e cazul şi însufleţi cu zarvă şi agitaţie; dar acum casa stă închisă şi zace un somn măreţ, sprijinită pe bustul amplu, încins în corset al doamnei Rouncewell.

E lucru greu, vecin cu imposibilul, să-ţi închipui Chesney Wold fără doamna Rouncewell, cu toate că ea nu-i aici decât de cincizeci de ani. Întreab-o acum, pe ziua asta ploioasă, de când e şi are să-ţi răspundă „de cincizeci de ani, trei luni şi cincisprezece zile cu ajutorul lui Dumnezeu, dacă trăiesc până marţi”. Domnul Rouncewell a murit câtva timp înainte de decesul drăgălaşei mode a cozilor împletite purtate pe spate, şi el şi-a ascuns-o cu modestie pe a lui (dacă şi-a luat-o cu el) într-un colţ al cimitirului din parc, de lângă porticul înnegrit de mucegai. Se născuse în târguşorul din apropiere, la fel ca şi tânăra lui văduvă. Pătrunderea ei în familie s-a făcut de pe vremea celuilalt Sir Leicester şi faptul a luat naştere în încăperea cu alambic.

Reprezentantul actual al familiei Dedlock e un stăpân minunat. El îi consideră pe toţi cei din jurul lui lipsiţi cu desăvârşire de personalitate, de idei sau păreri personale şi este încredinţat că a fost adus pe lume ca să îndeplinească nevoia lor de a avea vreuna. Dacă ar fi să descopere contrariul, ar încremeni… Şi nu şi-ar mai veni în fire niciodată, decât ca să horcăie şi să-şi dea ultima suflare. Dar e un stăpân perfect, aşa precum o cere rangul. Are o mare slăbiciune pentru doamna Rouncewell; zice că-i o femeie foarte onorabilă şi demnă de încredere. Totdeauna dă mâna cu ea, când vine la Chesney Wold şi când pleacă; şi de-ar fi foarte bolnav, sau rănit într-un accident, sau călcat de trăsură sau în orice altă situaţie ce-ar pune pe un Dedlock într-o lumină dezavantajoasă, ar zice, dacă ar putea grăi: „Lăsaţi-mă singur şi trimiteţi-mi pe doamna Rouncewell!”, simţindu-şi într-un asemenea impas demnitatea mai în siguranţă alături de ea, decât alături de oricine altul.

Doamna Rouncewell a fost încercată de necazuri. Avusese doi feciori dintre care celui mai tânăr i-a venit o trăsnaie, s-a înrolat în armată şi nu s-a mai întors. Chiar şi acuma, mâinile liniştite ale doamnei Rouncewell îşi pierd calmul când vorbeşte de el şi, desprinzându-i-se de pe pântece, îi flutură cuprinse de neastâmpăr, când zice: „Ce băiat plăcut, ce băiat minunat, ce băiat vesel, bine dispus şi isteţ mai era!” Cel de-al doilea fecior ar fi putut să-şi găsească rostul la Chesney Wold şi ar fi ajuns intendent la timpul potrivit, dar de pe când era la şcoală s-a apucat să construiască din tigăi o maşină cu aburi şi să lase păsările să-şi scoată singure apa cu ea, prin efortul cel mai mic cu putinţă, ajutându-le astfel cu dibacea invenţie a presiunii hidraulice, încât canarul însetat n-avea decât să pună umărul la roată, ca să zicem aşa, şi treaba era gata făcută. Înclinaţia asta a băiatului i-a pricinuit doamnei Rouncewell mare bătaie de cap. Cu o strângere de inimă maternă a presimţit că băiatul a apucat-o pe calea lui Wat Ţyler, ştiind ea prea bine că asta înseamnă în ochii lui sir Leicester chemarea către un meşteşug în care fumul şi coşurile înalte sunt socotite indispensabile. Dar tânărul rebel sortit pierzaniei (altcum băiat duios şi tare sârguincios) nearătând vreun semn de căinţă pe măsură ce înainta în vârstă ci, dimpotrivă, construind un model de război de ţesut, maică-sa s-a văzut silită să mărturisească cu ochii înlăcrimaţi baronetului că feciorul a apucat-o iar pe căi greşite.

— Doamnă Rouncewell, îi spuse sir Leicester, nu pot fi de acord să combat, după cum ştii, părerile nimănui în nici-o privinţă. Ar fi mai bine să scapi de băiatul dumitale; ar fi mai bine să-l bagi într-o fabrică oarecare. Ţinutul industrial dinspre nord este, cred, direcţia cea mai potrivită pentru un băiat cu asemenea apucături. Şi a plecat spre nord şi acolo în nord a crescut; iar dacă sir Leicester Dedlock l-a văzut vreodată, când băiatul venea la Chesney Wold să-şi viziteze mama, sau dacă s-a gândit vreodată la el după aceea, cu siguranţă că nu l-a socotit decât ca pe unul din ceata aceea

de câteva mii de conspiratori cu feţele mânjite şi privirile întunecate, care aveau de obicei să se adune noaptea la lumina torţelor de două, trei ori pe săptămână, în scopuri subversive.

Cu toate acestea, fiul doamnei Rouncewell, cu trecerea anilor, a crescut mare, şi-a văzut de meserie, s-a gospodărit, s-a căsătorit şi i-a dăruit doamnei Rouncewell un nepot care, terminându-şi ucenicia şi întorcându-se dintr-o călătorie în ţările depărtate, unde a fost trimis ca să-şi îmbogăţească cunoştinţele şi să-şi întregească pregătirea pentru valurile vieţii, stă acum, chiar în ziua de faţă, sprijinit de vatra căminului, în camera doamnei Rouncewell la Chesney Wold.

— Iarăşi şi iarăşi, îmi pare bine că te văd, Watt! Şi încă o dată, îmi pare bine că te văd, Watt! Zice doamna Rouncewell. Eşti un tânăr grozav. Eşti ca bietul George, unchiul tău. Ah! Mâinile doamnei Rouncewell se neliniştesc ca de obicei când vine vorba de asta.

— Lumea zice să sunt ca tata, bunică.

— Şi ca el, dragul meu… Dar mai mult ca bietul unchiu-tău, George! Şi taică-tău! Doamna Rouncewell îşi adună mâinile iar. E bine?

— Îi merge bine, bunică, în toate.

— Mă bucur!

Doamna Rouncewell îşi iubeşte feciorul, dar are pentru el un soi de compătimire, de parcă ar fi fost un brav soldat care a trecut în tabăra duşmanului.

— E fericit?

— Foarte.

— Slavă Domnului! Aşadar te-a crescut ca să calci pe urmele lui şi te-a trimis în ţări străine şi aşa mai departe? Hm! Ştie el mai bine. Poate să existe o lume dincolo de Chesney Wold pe care eu n-o pricep. Cu toate că nu mai sunt tânără. Şi am văzut şi eu o mulţime de oameni cu scaun la cap!

— Bunică, face tânărul, schimbând subiectul, cine-i fata aceea aşa de drăgălaşă, pe care am găsit-o cu dumneata mai adineauri? Ai strigat-o Roza!

— Da, băiete. E fiica unei văduve din sat. Aşa-i de greu să înveţi slujnicele în ziua de azi, încât am luat-o pe lângă mine de mică. Se arată a fi dibace la învăţat şi are s-o scoată la capăt. De pe acum ştie să călăuzească prin casă bine de tot. Stă cu mine şi mănâncă la masă cu mine, aici.

— Nădăjduiesc că n-a plecat din pricina mea.

— Îşi închipuie că avem de discutat chestiuni de familie, aşa cred. E tare la locul ei. Ce calitate grozavă la o femeie tânără! Şi mai rară, zice doamna Rouncewell lărgindu-şi băierile şorţului, decât era pe vremuri.

Tânărul înclină capul recunoscând parcă învăţămintele trase din experienţă. Doamna Rouncewell ciuleşte urechea.

— Duruit de roţi! Zice. Urechile mai tinere ale nepotului ei îl auzise de mult. Ce trăsură să fie pe-o zi ca asta, pentru numele lui Dumnezeu?

După puţină vreme, o bătaie la uşă.

— Intră!

O fată frumoasă de la ţară cu ochii negri, cu părul negru, sfioasă, intră… Arătând atât de gingaşă cu bujorii obrajilor rumeni, dar delicaţi, încât picăturile de ploaie care i-au stropit părul par ca o rouă pe-o floare proaspăt culeasă.

— Cine a sosit, Roza? Întreabă doamna Rouncewell.

— Doi tineri într-un docar, care vor să viziteze casa… Da, vă rog, aşa le-am şi spus! E răspunsul repede la semnul de oprelişte al îngrijitoarei. M-am dus la uşa de la intrare şi le-am spus că astăzi nu e zi de vizită şi nici ceas potrivit; dar tânărul care mâna şi-a scos pălăria, cu toate că ploua, şi m-a rugat să vă aduc biletul ăsta.

— Citeşte, dragă Walt, zice îngrijitoarea.

Roza se sfieşte aşa de tare când îi dă biletul, încât îl scapă jos între ei şi aproape se lovesc cap în cap când se apleacă să-l ridice. Roza se fâstâceşte mai tare ca-nainte.

— Domnul Guppy, e tot ce spune bileţelul.

— Guppy! Repetă doamna Rouncewell. Domnul Guppy! De unde până unde! Ce naiba? N-am auzit niciodată de el!

— Vă rog, doamnă, el mi-a spus asta! Adăugă Roza. Dar zice că şi el şi celălalt domnişor au venit din Londra cu poştalionul abia astă noapte, cu treburi la conferinţa juriştilor de azi-dimineaţă, la zece mile de aici; şi cum şi-au terminat treburile devreme şi fiindcă auziseră din zvonuri o grămadă de lucruri despre Chesney Wold şi cum de fapt nu mai ştiu ce să facă, au venit prin ploaie ca să vadă castelul. Sunt jurişti de meserie. Zicea că nu-i din biroul domnului Tulkinghorn, dar sigur că se poate sluji de numele domnului Tulkinghorn, de e nevoie.

După ce a tăcut, găsind că ţinuse un discurs destul de lung, Roza s-a fâstâcit de-a binelea.

Aşa cum stau lucrurile, domnul Tulkinghorn este, într-un fel, de-al casei la Chesney Wold; şi, pe lângă asta se mai crede că el e cel care a întocmit şi testamentul doamnei Rouncewell.

Bătrâna doamnă se lasă înduplecată, consimte să-i primească pe vizitatori în chip de favoare şi o trimite pe Roza să-i conducă. Totuşi, nepotul, cuprins de o dorinţă subită de a vedea şi el casa, propune să se alăture grupului. Bunica, mulţumită să-l vadă că se interesează de aşa ceva, îl însoţeşte, cu toate că băiatul, ca să fim drepţi cu el, nu vrea cu nici un chip s-o stinghereaască.

— Vă rămânem foarte îndatoraţi, doamnă! Face domnul Guppy, lepădând de pe el, în vestibul, mantaua-i udă. Noi, juriştii din Londra, nu adesea putem pleca de-acolo! Iar când ieşim, ştiţi, ne place să tragem cât mai mult folos.

Bătrâna îngrijitoare, cu o graţie severă în ţinută, face un semn cu mâna spre scara cea mare. Domnul Guppy şi prietenul lui se iau după Roza, iar doamna Rouncewell şi cu nepotul ei îi urmează, în timp ce un tânăr grădinar merge înainte ca să deschidă obloanele.

Cum se întâmplă de obicei cu oamenii care vizitează case, domnul Guppy şi prietenul său sunt frânţi de oboseală mai

înainte de a fi început bine treaba. Se răzleţesc pe unde nu trebuie, se uită unde nu trebuie, nu se interesează de ceea ce trebuie, încep a căsca după ce s-au deschis câteva camere, manifestă o adâncă deprimare sufletească şi e limpede că sunt istoviţi. În fiecare cameră pe rând, în care intră, doamna Rouncewell, la fel de maiestuoasă ca şi castelul însuşi, se desprinde de ceilalţi aşezându-se pe o bancă de sub fereastră sau în alt asemenea ungher şi ascultă, încuviinţând solemn, explicaţiile date de Roza. Nepotul o ascultă cu atâta interes, încât fata e intimidată, cum n-a mai fost de când e ea, şi mai frumoasă ca oricând. Astfel trec cu toţii mai departe, din încăpere în încăpere, deşteptând din somn pentru câteva scurte clipe pe strămoşii Dedlock din portrete, când tânărul grădinar lasă lumina să intre, şi trimiţându-i îndărăt în mormintele lor de îndată ce alungă iarăşi lumina afară din încăperi. Bietul domn Guppy şi nemângâiatul său prieten au impresia că nu se mai termină şirul tablourilor celor din familia Dedlock, a cărei grandoare constă, se pare, în aceea că vreme de şapte sute de ani n-au făcut nimic de seamă.

Nici chiar salonul cel lung de la Chesney Wold nu-i în stare să redeştepte buna dispoziţie a domnului Guppy. E atât de abătut încât pe prag îl apucă o slăbiciune şi aproape nu mai are tăria să intre. Dar portretul de deasupra căminului, zugrăvit de pictorul la modă atunci, are asupra lui putere de farmec. Într-o clipă îşi recapătă vlaga. Se uită lung la el cu un interes neobişnuit: pare că l-a ţintuit locului şi l-a subjugat.

— Doamne Dumnezeule! Zice domnul Guppy. Cine-i persoana?

— Pictura de deasupra căminului, răspunde Roza, e portretul actualei lady Dedlock. Are o asemănare desăvârşită cu doamna şi e socotit drept cea mai bună operă a maestrului.

— Ei, drace! Zice domnul Guppy, cumva consternat, către prietenul său, n-am văzut-o niciodată de când sunt. Şi totuşi

o cunosc! A fost reprodusă în gravură, domnişoară?
— Niciodată n-a fost reprodusă. Sir Leicester n-a îngăduit aşa ceva.
— Hm! Face domnul Guppy pe şoptite. La naiba! Grozav de bine cunosc pictura asta! Ce curios! Şi zici că-i lady Dedlock, da?
— Tabloul din dreapta e actualul sir Leicester Dedlock. Cel din stânga e tatăl lui, răposatul sir Leicester. Domnul Guppy n-are ochi pentru niciunul dintre magnaţii aceia.
— E de neînţeles, zice el cu ochii nedezlipiţi încă de portret, cât de bine ştiu pictura asta! Nu-mi mai vin în fire! Adaugă el, privind în jur, îmi vine a crede că trebuie să fi visat tabloul, cu siguranţă!
Cum nimeni din cei prezenţi nu se arăta interesat în mod deosebit de visurile domnului Guppy, probabilitatea rămâne fără urmare. Dar el e încă atât de absorbit de portret, încât stă nemişcat în faţa lui până ce grădinarul cel tânăr închide obloanele; când iese afară din încăpere, e aşa de impresionat, că numai cu interesul stârnit de această puternică emoţie trece şi-n următoarele camere, cu o căutătură rătăcită de parcă ar căuta-o pretutindeni pe lady Dedlock.
Dar ea nu mai apare nicăieri. Îi vede camerele, lăsate la urmă, ca fiind cele mai elegante, şi se uită afară pe ferestrele prin care şi ea, nu de mult timp, îşi aruncase privirea asupra priveliştii mohorâte care-o plictisea de moarte. Toate lucrurile au un sfârşit, chiar şi casele pe care oamenii îşi dau o nesfârşită trudă să le vadă şi ostenesc înainte chiar de a fi început să le cerceteze. A ajuns şi el la capătul vizitării şi Roza, frumoasa săteancă plină de sănătate, la capătul descrierii sale care se termină totdeauna astfel:
— Terasa de jos este tare admirată. I se spune, după o veche poveste a familiei, Drumul Stafiei.
— Ei, nu mai spune! Face domnul Guppy curios la culme; cum e povestea, domnişoară? E ceva în legătură cu

portretul?

— Te rog, spune-ne povestea, cere Watt, pe jumătate în şoaptă.

— N-o ştiu, domnule. Roza e grozav de fâstâcită.

— Nu se povesteşte vizitatorilor; aproape că e uitată, intervine îngrijitoarea, înaintând câţiva paşi. Nu-i decât o legendă de familie.

— Vă rog, doamnă, să iertaţi că întreb iarăşi dacă are vreo legătură cu portretul, vorbi domnul Guppy, pentru că, vă asigur, cu cât mă gândesc mai mult la portret, cu atât îl ştiu mai bine, fără să ştiu cum de-l ştiu!

— Povestea n-are nici-o legătură cu portretul, îl asigură îngrijitoarea.

Domnul Guppy îi mulţumeşte pentru informaţie şi îi mulţumeşte, de-altminteri, pentru toate cele. Se retrage cu prietenul său, pe o altă scară, călăuzit de tânărul grădinar şi, puţin mai târziu, se aude cum pleacă la drum cu trăsura. Dar, iată, s-a înserat. Doamna Rouncewell se poate încrede în discreţia celor doi tineri cum de-a ajuns terasa să capete numele acela înfiorător. Se aşază într-un fotoliu mare lângă fereastra aproape întunecată, şi le povesteşte:

— În zilele de ticăloşie, dragii mei, a domniei regelui Carol întâiul, vreau să spun, bineînţeles, pe vremea ticăloşiilor rebelilor care s-au unit împotriva acelui rege minunat, sir Morbury Dedlock era stăpân la Chesney Wold.

C-ar fi fost vorba de vreo stafie în familie înainte de-acele timpuri, n-aş putea spune. La drept vorbind, lucrul îmi pare cu putinţă.

Doamna Rouncewell şi-a format o asemenea părere, fiindcă socoate ea că o familie cu astfel de vechime şi importanţă are drept la o stafie. Ea consideră stafia ca un privilegiu al claselor conducătoare, un titlu nobil la care oamenii de rând n-au chemare.

— Sir Morbury Dedlock, urmează doamna Rouncewell, era, n-am nevoie s-o spun, de partea prea fericitului martir. Dar se crede că doamna lui, care n-avea nici-o picătură de

sânge nobil în vinele sale, era de partea rebelilor. Se zice că avea rude printre duşmanii regelui Carol; că ţinea legătura cu ei şi că le dădea informaţii. Când unii din nobilii din regiune, dintre cei ce erau de partea Maiestăţii Sale, se întruneau aici, se zice că doamna se afla totdeauna cu urechea mai aproape de uşa sălii lor de sfat decât puteau ei bănui. N-auzi, Watt, un zgomot ca de paşi ce trec pe terasă?

Roza se trage mai aproape de îngrijitoare.

— Aud ploaia ce cade pe pietre, răspunde tânărul, şi aud un ecou ciudat… Parc-ar fi un ecou… Ce seamănă c-un pas de şchiop.

Îngrijitoarea dă solemn din cap şi urmează:

— În parte din pricina dezbinării dintre ei şi-n parte din alte pricini, sir Morbury şi doamna sa au dus casă rea. Ea era trufaşă din fire. Nu se potriveau unul cu altul nici ca vârstă, nici ca fire şi nici n-au avut copii care să-i apropie. După ce fratele ei preaiubit, tânăr gentilom, fu ucis în războaiele civile (de către o rudă apropiată a lui sir Morbury), suferinţa doamnei fu atât de puternică, încât a prins a urî spiţa cu care se legase prin căsătorie. Când cei din neamul Dedlock erau gata s-o pornească de la Chesney Wold, ca să sară într-ajutorul regelui, se bănuieşte că ea nu numai o dată s-a furişat în grajduri în puterea nopţii şi a schilodit caii; şi zice povestea că odată, la un asemenea ceas, soţul ei a văzut-o strecurându-se jos pe scări şi a urmărit-o până în grajdul unde se afla calul său cel mai drag. Acolo a prins-o de braţ şi, din luptă, sau din cădere, sau din lovitura copitei calului înspăimântat, a fost schilodită din şold, şi din ceasul acela a prins a se ofili.

Îngrijitoarea a scăzut vocea până ce-a ajuns aproape ca o şoaptă.

— Fusese o doamnă frumoasă la înfăţişare şi nobilă la statură. Nu s-a plâns niciodată de ceea ce i se întâmplase; n-a scos o vorbă faţă de nimeni c-ar fi schilodită sau c-ar suferi, ci zi de zi încerca să meargă pe terasă, şi, ţinându-se de balustrada de piatră umbla în sus şi-n jos, în sus şi-n jos,

în sus şi-n jos, pe soare şi pe nor, din ce în ce mai greu pe zi ce trecea. În sfârşit, într-o după-amiază, soţul ei (către care, din noaptea aceea nu se mai înduplecase să deschidă măcar gura), stând la fereastra cea mare dinspre sud, a văzut-o căzând pe caldarâm. S-a repezit jos s-o ridice, dar ea s-a împotrivit când el s-a aplecat asupră-i şi, aruncându-i o căutătură fixă şi rece, i-a spus: „Aici am să mor, unde am umblat şi aici am să umblu şi când oi fi în mormânt. Am să umblu aici până când mândria casei Domniei Tale va fi umilită. Şi când dezastrul şi ruşinea vor cădea asupra ei atunci să-mi audă cei din neamul Dedlock pasul!

Watt căta către Roza. Roza, în întunericul din ce în ce mai adânc, căta în jos spre pământ pe cât de înspăimântată, pe atât de tulburată.

— Atunci şi acolo a murit. Şi din zilele acelea, urmează doamna Rouncewell, i s-a tras numele… Drumul Stafiei. Dacă pasul e numai un ecou, apoi e un ecou ce nu s-aude după ce se lasă întunericul, iar uneori nu s-aude o bună bucată de vreme. Dar se întoarce din vreme în vreme. Şi când se face de boală sau de moarte în familie, atunci nici vorbă că se aude.

— Şi când e de ruşine, bunică…, zise Watt.

— Ruşinea niciodată nu se abate la Chesney Wold, răspunde îngrijitoarea.

— Adevărat. Adevărat, face nepotul, ca şi cum şi-ar cere iertare.

— Asta-i povestea. De oriunde ar veni sunetul acela, e tare înfricoşător, urmează doamna Rouncewell, ridicându-se de pe scaun şi e de luat aminte că trebuie ascultat. Doamna noastră, care nu se teme de nimic, socoate că trebuie ascultat când se aude. Nu-l poţi împiedica. Watt, în spatele tău se află un orologiu înalt, din Franţa (pus acolo anume), care are o bătaie puternică atunci când merge şi care poate şi cânta. Te pricepi să umbli la asemenea lucruri?

— Destul de bine, cred, bunică.

— Fă-l să meargă.

Watt porneşte ornicul… Şi încep bătăile şi muzica.

— Acuma vino aici! Zice îngrijitoarea. Aici, copile, lângă perna de căpătâi a doamnei. Aşa! Nu sunt sigură dacă-i destul de întuneric, dar ascultă! Auzi mersul pe terasă, cu toată muzica şi bătaia ceasului şi celelalte?

— Sigur că-l aud.

— Aşa zice şi doamna noastră. Ascunzând o grămadă de păcate e cum m-am îmbrăcat, înainte de a se face ziuă, mi s-a părut interesant să privesc pe fereastră afară, unde lumânările se oglindeau ca două faruri în ochiurile întunecate şi unde, dincolo de geamuri, totul era încă învăluit în umbrele confuze ale nopţii, şi s-aştept să văd ce se va ivi când se va lumina de ziuă. În timp ce priveliştea se dezvăluia treptat şi descoperea întinderile peste care hoinărise vântul în întuneric, ca amintirile mele peste trecut, îmi făcea plăcere să descopăr lucrurile necunoscute ce mă înconjuraseră în timpul somnului. La început, abia de se puteau desluşi din negură, iar deasupra lor cele din urmă stele mai licăreau încă. După ce s-a scurs acel răstimp palid, tabloul a prins a creşte şi s-a umplut atât de repede, încât la fiecare aruncătură de ochi aş fi putut găsi destule amănunte ca să privesc la ele cu ceasurile. Pe nesimţite, lumânările au ajuns să fie singurele lucruri nepotrivite cu dimineaţa; ungherele întunecate din cameră s-au topit şi ziua a strălucit plină de lumină asupra unui peisaj vesel şi limpede, în care biserica vechii mănăstiri, cu turnul ei masiv, arunca în cadru o umbră prelungită, mai delicată decât s-ar fi potrivit cu caracteru-i dur şi auster. Dar ceea ce îţi pare aspru la început (cred că atâta lucru am învăţat) adeseori îţi aduce în suflet linişte şi mângâiere.

Fiecare colţişor de casă era ţinut în asemenea rânduială şi toată lumea era atât de binevoitoare cu mine, încât n-am avut nici-o bătaie de cap cu cele două legături de chei, dar cu grija de-a ţine minte ce se afla în toate sertarele şi dulapurile din fiecare cămăruţă, de a ţine răbojul marmeladelor, al murăturilor şi al dulceţurilor, al sticlelor, al

paharelor şi al porţelanurilor şi al tare multor alte lucruri; cu truda mea de a fi în toate ordonată şi tipicară ca o bătrână, am fost atât de prinsă de treburi, încât nu mi-a venit a crede că se făcuse timpul prânzişorului, când am auzit că bate clopotul de masă. Am dat fuga totuşi şi am făcut ceaiul, căci îmi fusese dată în sarcină şi pregătirea ceaiului şi, apoi, deoarece cu toţii erau oarecum în întârziere şi nimeni nu coborâse încă, am gândit să arunc o privire şi prin grădină ca să aflu câte ceva şi despre ea. Am găsit că e un loc de-a dreptul încântător; în faţă frumoasa alee centrală şi drumul pe care sosisem noi şi unde, fiindcă veni vorba, roţile ne hurducaseră pe pietre atât de îngrozitor, încât l-am rugat pe grădinar să-l netezească; în spate, grădina de flori, cu draga mea la fereastră sus, deschizând-o ca să-mi zâmbească, de parcă ar fi vrut să mă sărute de-acolo, de departe. În dosul grădinii de flori se afla grădina de zarzavaturi şi apoi un ocol pentru cai şi o curticică plăcută, cu şurile de nutreţ, şi apoi o ogradă foarte drăguţă. Cât despre casă, cu acoperişul în trei vârfuri, cu ferestrele în felurite forme, unele atât de mari, altele aşa de mici, dar toate atât de frumoase; cu grilajul în partea dinspre sud pentru trandafiri şi caprifoi şi cu înfăţişarea-i plăcută şi primitoare; casa, aşa cum a spus Ada, când a ieşit să mă întâmpine braţ la braţ cu stăpânul locului, era demnă de vărul ei John; mare cutezanţă să zică aşa ceva, cu toate că el a ciupit-o doar de obrăjor pentru asta.

Domnul Skimpole se dovedi tot atât de plăcut la micul dejun pe cât fusese şi c-o seară înainte. Pe masă era miere şi asta l-a făcut să ţie o dizertaţie despre albine. N-avea obiecţiuni de făcut în privinţa mierii, zicea el (şi îmi vine a crede că n-avea fiindcă părea că-i place) dar protesta faţă de aroganţa înfumurată a albinelor. Nu vedea deloc de ce harnica albină trebuia să-i fie dată de model; în definitiv albinei îi place să facă miere, altfel n-ar face-o… De altfel nimenea nu-i cere. Nu era nevoie ca albina să-şi facă un titlu de merit din poftele sale. Dacă fiecare cofetar ar merge

bâzâind prin lume, trântind şi bufnind împotriva a tot ce-i iese în cale şi pretinzând cu nasul pe sus către fiecare să ia aminte că el se duce la muncă şi să nu fie stingherit, lumea ar deveni un loc de-a dreptul nesuferit. Pe de altă parte, e ridicol să fii scos cu fum de pucioasă din casa ta, din averea ta, de îndată ce ţi-ai făcut-o. Ce părere ţi-ai face despre un industriaş din Manchester, dacă n-ar fila bumbacul decât ca să se afle în treabă. După părerea lui intimă, trântorul e întruchiparea unei idei mai plăcute şi mai înţelepte. Trântorul spune în chip firesc: „Să-mi fie cu iertăciune, dar zău, nu pot să slugăresc în atelier! Mă găsesc într-o lume în care sunt atâtea de văzut şi am aşa de puţin timp ca să le văd, încât trebuie să-mi iau libertatea de a mă uita în dreapta şi-n stânga, cercetând lumea, şi de a cere să fiu aprovizionat de cineva care n-are poftă să cerceteze lumea. Asta socotea domnul Skimpole că trebuie să fie filosofia trântorului şi o socotea el drept o filosofie înţeleaptă, presupunând că trântorul e gata oricând să fie în termeni buni cu albina; că, după câte se ştie, el ar fi un tovarăş lesne de înţeles, dacă creatura asta încrezută l-ar lăsa în voie şi n-ar fi atât de îngâmfată în privinţa mierii sale!

Îşi lăsa închipuirea să-i meargă cu cea mai mare uşurinţă asupra unor multe şi felurite subiecte, făcându-ne pe toţi să râdem, cu toate că părea că tot ce spune are o semnificaţie mai adâncă, mai serioasă, atât cât era el în stare s-o aibă. I-am lăsat pe toţi ascultându-l, iar eu am plecat să-mi văd de noile mele îndatoriri. O bună bucată de vreme am fost prinsă de treburi, dar la întoarcere, tocmai treceam prin coridor cu coşuleţul cu chei sub braţ, când domnul Jarndyce m-a chemat într-o odăiţă alături de camera sa de culcare, care-mi păru în parte o bibliotecă micuţă pentru cărţi şi manuscrise, iar în parte chiar un mic muzeu cu ghetele, încălţările şi cutiile lui de pălării.

— Stai jos, drăguţă, făcu domnul Jarndyce. Aici, trebuie să ştii că e Odaia Cârtitului. Când nu-mi sunt boii acasă, vin aici şi bombănesc.

— Trebuie că sunteţi aici foarte rar, domnule, am zis eu.

— O, nu mă cunoşti! Îmi răspunse el. Când sunt tras pe sfoară, sau dezamăgit de ceva… Şi vântul suflă din răsărit, mă adăpostesc aici. Odaia Cărtitului e încăperea cea mai bine folosită din casă. Nu-ţi dai seama încă nici pe jumătate de câte toane am. Drăguţă, cum tremuri!

Nu mă puteam stăpâni; am încercat din toate puterile, dar aflându-mă singură cu fiinţa aceea generoasă şi întâlnindu-i privirea binevoitoare, m-am simţit atât de fericită şi atât de respectată acolo şi cu inima plină ochi.

I-am sărutat mâna. Nu ştiu ce vorbe am rostit sau dacă măcar am deschis gura. El s-a tulburat şi a plecat repede către fereastră, aproape l-am crezut în stare să sară afară, dar s-a întors şi m-am liniştit, văzându-i în ochi ce se dusese să ascundă acolo. M-a mângâiat cu blândeţe pe cap şi eu m-am aşezat jos.

— Hai! Hai, făcu el. Gata. Puh! Nu fi copilă.

— N-are să se mai întâmple, domnule, i-am răspuns eu, dar la început e greu…

— Fleacuri! Zise el, ba e uşor, e uşor. De ce nu? Aud de-o orfană, o fetiţă bună fără ocrotire, şi-mi intră mie în cap să-i fiu ocrotitor. Fata creşte şi îmi îndreptăţeşte bunele păreri mai mult decât era de aşteptat şi îi rămân tutore şi prieten. Ce-i aşa mare lucru? Aşa, aşa! Acum am lămurit nişte socoteli vechi şi am iarăşi în faţa mea chipul tău plăcut, încrezător şi demn de încredere.

Mi-am spus în sinea mea, „Esther, dragă, mă uimeşti! La asta, zău, nu ne-am aşteptat de la tine!” şi a avut un efect atât de bun, încât mi-am împreunat braţele deasupra coşuleţului şi m-am liniştit de tot. Domnul Jarndyce, manifestându-şi pe chip mulţumirea, a început să discute cu mine în taină, de parcă aş fi avut obiceiul să stau la sfat cu el în fiecare dimineaţă, de când lumea. Aproape am simţit că-i aşa.

— Cu siguranţă, Esther, zise el, că nu înţelegi nimic din toată treaba asta cu procesul de la Curte?

Şi bineînţeles am dat din cap că nu.

— Nu ştiu cine o fi înţelegând, reluă el: juriştii au încurcat lucrurile în asemenea hal, încât temeiurile iniţiale ale procesului au dispărut de mult de pe faţa pământului. E vorba de un testament şi de drepturile ce decurg din testament… Sau, mai bine zis a fost vorba, odinioară. Acum nu mai e vorba decât de cheltuieli de judecată. Întruna apărem, dispărem, depunem jurământ", interogăm, aducem dovezi şi contra-dovezi, argumentăm, punem peceţi şi facem întâmpinări şi referate şi rapoarte şi batem apa în piuă pe lângă Lordul Preşedinte cu toţi sateliţii lui, îndeplinind toate formele legale, şi ne-nvârtim într-o horă până ne seceră moartea; toate astea pentru cheltuielile de judecată. Asta-i temeiul cel de căpetenie. Restul, prin nişte procedee extraordinare, s-a mistuit.

— Dar, domnule am zis, ca să-şi revie în fire, pentru că începuse să se frece pe cap a fost vorba de un testament?

— Hm, da, a fost vorba de un testament, pe vremea când toată povestea asta avea un preţ, răspunse el. Un oarecare Jarndyce, în ceasul cel rău a făcut avere mare şi a întocmit un testament. Tot căutându-se cum trebuie administrate legatele prevăzute în testament, averea lăsată prin testament s-a irosit; legatarii din testament au ajuns într-o stare atât de mizeră, că dacă ar fi săvârşit o crimă enormă, n-ar fi fost pedeapsă mai potrivită decât să le fi lăsat banii aceia; iar testamentul însuşi a ajuns literă moartă. De când a început nenorocitul ăsta de proces orice lucru pe care toţi din proces, afară de unul singur, îl ştiu, ise notifică aceluia care nu-l ştie, pentru ca să-l afle… De când a început nenorocitul ăsta de proces fiecare parte trebuie să aibă copii, copii peste copii, despre orice, hârtii care s-au adunat cu carul (şi chiar dacă nu le ai, aşa cum se întâmplă de obicei, fiindcă nimeni nu le doreşte, trebuie să plăteşti pentru ele) şi iarăşi începe hora aceea de cheltuieli şi taxe şi absurdităţi şi venalităţi, într-un iureş mai sălbatic decât

cele mai fanteziste orgii ale vrăjitoarelor în Noaptea de Sabat.

Jurisprudenţa te trimite la Lege; Legea te trimite înapoi iar la Jurisprudenţă; Legea găseşte cu cale că nu poate face cutare lucru; nici măcar nu-i în stare să-ţi spună că nu poate face nimic fără ca avocaţii lui A să sară şi să se ridice, fără ca avocaţii lui B să sară şi să se ridice şi ei, şi tot aşa înainte pentru tot alfabetul la rând, ca soldaţii. Aşa că anii trec şi vieţile se scurg şi totul merge înainte, începând cu statornicie iarăşi şi iarăşi de la început, fără să se mai termine vreodată. Şi nu putem ieşi din proces cu nici un chip, pentru că suntem parte în proces şi trebuie să rămânem aşa, fie că ne place ori ba. Dar nu face să-ţi baţi capul cu el. Când strămoşul meu, sărmanul Tom Jarndyce, a început să-şi bată capul cu procesul, atunci a început sfârşitul lui.

— Acel domn Jarndyce, a cărui poveste am auzit-o, domnule?

El a încuviinţat din cap.

— I-am fost moştenitor şi iată asta-i casa lui, Esther. Când am venit aici, era cu adevărat o casă a umbrelor. Îşi lăsase asupra ei semnele necazurilor pe care le îndurase.

— Cât de schimbată trebuie că e acum!

— Înainte de a fi locuit el aci, casa se chemase La Piscuri. El i-a dat numele de acum şi a trăit aici închis ca în temniţă; zi şi noapte, studiind cu de-amănuntul blestematele de teancuri de hârtii din proces şi nădăjduind dincolo de orice nădejde să-l descurce din noianul de înşelătorii şi să-l scoată la liman, între timp clădirea s-a dărăpănat, vântul a prins a sufla printre crăpăturile pereţilor, ploaia curgea prin acoperişul găurit, iar buruienile înecaseră cărarea ce ducea spre uşa putregăită. După ce am adunat aici, acasă, tot ceea ce rămăsese de la dânsul, îmi păru că şi casa îşi zburase creierii, atât era de spartă şi de părăginită.

Se plimbă puţin de ici până colo, după ce spuse toate acestea ca pentru el, cutremurându-se de un fior, apoi se

uită la mine, se lumină la faţă şi veni de se aşează iarăşi cu mâinile în buzunare.

— Ţi-am spus eu, drăguţă, că asta-i Odaia Cârtitului. Unde rămăsesem?

I-am amintit de schimbările minunate pe care le făcuse în Casa Umbrelor.

— Casa Umbrelor: adevărat. Acolo, în cetatea Londrei, se află nişte imobile de-ale noastre, care astăzi seamănă mult cu ceea ce era pe atunci Casa Umbrelor; zic proprietăţi de-ale noastre, vrând să spun de-ale Procesului, de fapt ar trebui să spun că ele aparţin Cheltuielilor de Judecată; pentru că numai Cheltuielile de Judecată au unica putere din lume care mai poate scoate ceva din ruinele acelea şi care ştiu că nu mai sunt bune decât ca să-ţi întristeze privirile şi să-ţi amărască sufletul. E vorba de o stradă întreagă, plină de case în ruină, oarbe, cu toţi ochii zidiţi, fără de nici un geam, fără de nici un loc de fereastră, cu obloanele goale, fără de tăblii, ieşite din ţâţâni şi căzute în bucăţi, cu gratiile de fier cojindu-se în straturi de rugină, cu hornurile prăbuşite, cu treptele de piatră de la fiecare uşă înverzite de neumblare (şi fiecare uşă fiind parcă Portalul Morţii); nişte adevărate cârje de infirm, în care se propteşte ruina şi care putrezesc şi ele la rândul lor. Deşi Casa Umbrelor nu figura în procesul înaltei Curţi, stăpânul ei era totuşi, şi soarta casei a fost pecetluită cu acelaşi sigiliu. Aşa sunt, drăguţa mea, peceţile Marelui Sigiliu răspândite în toată Anglia… Până şi copiii le ştiu!

— Cât e de schimbată casa! Am zis eu iarăşi.

— Hm! Aşa e, răspunse el cu mult mai bucuros, şi văd că eşti înţeleaptă că mă tot întorci către partea frumoasă a lucrurilor. (Eu şi înţeleaptă!) De asemenea lucruri nu vorbesc niciodată şi nici nu mă gândesc la ele decât aici, în Odaia Cârtitului. Dacă crezi că se cuvine să le spui lui Rick şi Adei (uitându-se la mine cu gravitate), poţi s-o faci. O las la alegerea ta, Esther.

— Aş dori, domnule…

— Cred c-ar fi mai nimerit să-mi spui tutore, drăguţă.

Am simţit iarăşi că mi se taie răsuflarea; m-am dojenit în sinea mea: „Esther, ia vezi, ştii doar ce eşti”… Cu toate că se făcea a spune asta simplu, ca şi cum ar fi fost un capriciu şi nu expresia gândită a unor profunde afecţiuni. Dar am zgâlţâit uşor cheile de la cămări, ca să mă întorc la realitate şi, încrucişându-mi mâinile pe coşuleţ cu un aer încă şi mai hotărât, m-am uitat liniştit în ochii lui.

— Nădăjduiesc, tutore, am reluat eu, că nu veţi pune prea mult temei pe ceea ce sunt eu în stare. Aş dori să nu vă înşelaţi asupră-mi. Mă tem să nu aveţi o dezamăgire când veţi afla că nu sunt chiar pricepută… Dar ăsta-i adevărul, zău, şi curând v-aţi da seama că-i aşa, de n-aş avea eu cinstea să v-o mărturisesc.

El nu păru de loc dezamăgit, ci dimpotrivă. Îmi spuse cu faţa luminată toată de-un zâmbet că mă cunoaşte foarte bine, nici vorbă, şi că pentru el sunt destul de pricepută, atât cât trebuie.

— Aş vrea s-ajung aşa, i-am zis, dar tare mă tem că n-am să pot, tutore.

— Eşti pricepută cât trebuie ca să fii micuţa şi buna gospodină pentru sufletele noastre de aici, drăguţă, mi-o-ntoarse el glumeţ; micuţa măicuţă din poeziile pentru copii (Nu vreau să spun pentru Skimpole): „Micuţă măicuţă, încotro cu-aşa zor?” „Ia, pânza de păianjeni de pe cer s-o cobor.”

— Şi-ai s-o ştergi aşa de bine de pe cerul nostru, după ce vei lua gospodăria pe mână, încât în una din zile va trebui să părăsim Odaia Cârtitului şi să-i batem uşa în cuie.

Aşa am început a fi chemată „Bătrâna, Bătrânica, Aţa-de-Păianjen, Madam Shipton, Măicuţa Hubbard, ori Doamna Durden” şi încă atâtea alte nume de soiul ăsta, încât adevăratul meu nume s-a pierdut printre ele.

— Hai, totuşi, urmă domnul Jarndyce, să ne întoarcem la cârtelile noastre. Iată-l pe Rick, un tânăr ce promite mult. Ce facem cu el?

O, Doamne Dumnezeule, ce idee să-mi ceară părerea într-asemenea privinţă!

— Iată-l, Esther, făcu domnul Jarndyce, vârându-şi în voie mâinile în buzunare şi întinzându-şi picioarele. Trebuie să aibă o meserie; trebuie să-şi aleagă ceva. Şi-or să fie o grămadă de peruci, presupun, să-şi dea cu părerea, dar trebuie să trecem şi prin asta.

— O grămadă de ce, tutore? Am întrebat.

— De peruci, îmi răspunse. Altfel n-am cum să le spun. Rick e în tutela Curţii, draga mea. Aşa că „Kenge şi Carboy" vor avea un cuvânt de spus în privinţa asta; apoi Maestrul Cutare... Un soi de gropar caraghios, care într-o încăpere dosnică de pe strada Cancelariei, acolo unde se termină Curtea propriu-zisă, vâră în mormânt tot ceea ce e de preţ în proces... Şi el are să aibă un cuvânt de spus; apărătorul lui, şi el are să aibă ceva de spus; apoi Preşedintele, şi el are să aibă un cuvânt de spus; sateliţii lui, şi ei au să aibă un cuvânt de spus; şi apoi cu toţii vor trebui să fie plătiţi din gros; toată treaba se va desfăşura pe scară întinsă, cu ceremonie, cu vorbărie, cu nemulţumiri, şi va fi costisitoare, iar eu, în general, la toată comedia asta îi spun Grămada de Peruci. Cum a ajuns asemenea pacoste pe capul omenirii şi pentru ale cui păcate cad tinerii ăştia, bieţii, în capcană, asta eu n-o ştiu, dar aşa e.

A început să se frece iarăşi pe cap şi să-mi dea a înţelege că simte cum suflă iarăşi vântul. Dar, fie că se freca pe cap, ori că mergea de ici până colo, sau că făcea şi una şi alta, faţa lui îşi recăpăta fără doar şi poate căutătura-i binevoitoare de-ndată ce se uita în direcţia mea, ca o dovadă încântătoare a bunătăţii lui faţă de mine şi atunci sigur că-şi recăpăta liniştea şi-şi băga mâinile în buzunare şi-şi întindea picioarele în voie.

— Poate c-ar fi cel mai bine, mai întâi şi-ntâi, am spus eu, să fie întrebat domnul Richard către ce-ar tinde el însuşi.

— Chiar aşa, răspunse el. Tocmai asta vreau şi eu! Ştii, gândeşte-te să vorbeşti cu el şi cu Ada, cu tactul şi-n felul

tău liniştit, şi vedeţi cu toţii la ce concluzie ajungeţi. Fără doar şi poate că vom pătrunde în miezul problemei, datorită mijloacelor tale, drăguţă gospodină.

Eram de-a binelea înspăimântată gândindu-mă ce importanţă căpătăm şi cât de multe lucruri mi se încredinţau. Nu asta voisem să spun; mă gândisem că el ar trebui să vorbească cu Richard. Dar, bineînţeles, n-am răspuns nimic altceva decât că îmi voi da toată silinţa, cu toate că mă temeam (am simţit într-adevăr că e nevoie să repet asta) că mă crede cu mult mai înţeleaptă decât eram. La care tutorele meu s-a pornit pe-un râs cum altul mai plăcut n-am auzit.

— Vino! Zise el, ridicându-se şi împingând îndărăt scaunul. Cred că pentru o zi ajunge ce-am făcut aici în Odaia Cârtitului, încă un cuvânt de încheiere, Esther, draga mea: doreşti să-mi pui vreo întrebare?

Se uită la mine cu atâta grijă, încât şi eu m-am uitat la el cu căldură şi am fost sigură că l-am înţeles.

— În legătură cu mine?

— Da.

— Tutore, am răspuns, cutezând să-i prind mânile într-ale mele, care se răciseră dintr-odată mai tare decât aş fi vrut; nimic! Sunt încredinţată că dacă ar fi ceva ce trebuie să ştiu sau ce e de vreo trebuinţă să aflu, n-ar fi nevoie să cer să-mi spui. Ar trebui să am o inimă de piatră, dacă nu mi-aş pune toată încrederea şi nădejdea în dumneata. N-am nimic să-ţi cer, absolut nimic din toată lumea asta.

Îmi prinse mâna sub braţ şi am plecat s-o căutăm pe Ada. Din clipa aceea n-am mai avut faţă de el nici un fel de stânjenire, nici-o sfială, dimpotrivă, m-am simţit foarte mulţumită că nu ştiu mai multe, chiar foarte fericită.

La început am avut la Casa Umbrelor o viaţă destul de grea; fiindcă a trebuit să întâlnim multă lume din vecinătate şi din alte părţi, care-l cunoşteau pe domnul Jarndycc. Adei şi mie ni se părea că era cunoscut de toţi cei ce doreau să întreprindă ceva cu banii altuia, nu cu ai lor. Într-o

dimineaţă, aflându-ne în Odaia Cârtitului, unde începuserăm să-i rânduim scrisorile şi să răspundem în locul lui la câteva dintre ele, am rămas uluită când am văzut că scopul aproape al tuturor celor ce-i scriau era să se organizeze în Comitete ca să adune bani şi apoi să-i cheltuiască. Doamnele erau tot atât de stăruitoare ca şi domnii; de fapt, cred că erau pornite chiar mai ceva ca ei. Se repezeau să întemeieze Comitete cu o pasiune nemaipomenită şi colectau subscripţii cu o vehemenţă de nedescris. Părea că multe dintre ele îşi petreceau viaţa întreagă cu expedierea scrisorilor de subscripţii, la toate oficiile poştale, scrisori pentru câte un şiling, pentru câte-o jumătate de coroană, pentru câte o jumătate de liră sau pentru câte o pence. Cereau de toate. Îmbrăcăminte mai acătării, le trebuiau zdrenţe de în, cereau bani, cereau cărbuni, doreau supă, voiau procente, doreau autografe, cereau flanele, cereau de toate, fie că domnul Jarndyce avea sau nu avea. Scopurile lor erau tot atât de felurite ca şi cererile. Aveau să înalţe clădiri noi, să achite datoriile făcute pe clădirile vechi, să întemeieze într-o clădire pitorească (a cărei faţadă vestică era desenată în anexă) confreria Sfintelor Marii din Evul Mediu, să ofere o donaţie doamnei Jellyby, să comande un portret pictat al secretarului lor şi să-l dăruiască soacrei acestuia al cărei adânc devotament pentru el era ştiut şi răsştiut. În sfârşit, îmi vine a crede că erau în stare să născocească orice de la cinci sute de mii de broşuri, până la instituirea unei rente viagere şi de la un monument de marmură, până la un ceainic de argint. Îşi însuşeau o mulţime de titluri. Aci se dădeau drept Femeile Angliei, Fiicele Britaniei, Surorile Virtuţilor celor mai de căpetenie luate la rând, Femeile America, Doamnele cu sute de denumiri. Păreau tot timpul înfierbântate, umblând după voturi pentru alegeri. După mintea noastră puţintică şi după propriile lor spuse, păreau că tot timpul şi-l petrec votând cu zecile de mii de candidaţi

fără ca vreunul dintre ei să reuşească. Ne apucau durerile de cap când ne gândeam ce viaţă febrilă trebuie să ducă.

Printre doamnele care se deosebeau grozav prin atâta mărinimie rapace (dacă mi-e îngăduit să folosesc asemenea expresie) se afla şi o anume doamnă Pardiggle, ce părea, socotind după numărul scrisorilor ei către domnul Jarndyce, să fie o corespondentă aproape tot atât de asiduă ca şi doamna Jellyby. Băgarăm de seamă că de câte ori doamna Pardiggle ajungea să fie subiect de conversaţie, vântul îşi schimba întotdeauna direcţia; şi asta invariabil îl deranja pe domnul Jarndyce care evita să mai adauge vreun cuvânt, după ce apucase a zice că sunt două soiuri de filantropi: unii care fac puţin, dar un tărăboi grozav, ceilalţi care fac enorm de mult, dar fără nici un tărăboi. Eram din pricina asta tare curioasă s-o cunoaştem pe doamna Pardiggle, bănuind că face parte din categoria întâi şi ne-am bucurat când într-o bună zi a venit în vizită cu cei cinci fecioraşi.

Era un soi de matroană impozantă, cu ochelari, cu nasul proeminent şi vocea puternică, dând impresia că are nevoie de un spaţiu foarte mare. Şi într-adevăr aşa era, deoarece cu fustele a răsturnat nişte scăunele ce erau destul de departe de ea. Cum nu eram decât eu şi Ada acasă, am primit-o tare sfioase, căci aveai impresia c-ar fi intrat înăuntru iarna ce-i învineţise şi pe micuţii Pardiggle care veneau în urma ei.

— Aceştia, domnişoarelor, prinse ea a zice cu multă emfază, după ce ne-am salutat, sunt cei cinci feciori ai mei. Trebuie să le fi văzut numele pe o listă de subscripţie tipărită (poate chiar pe mai multe) ce se află în mâinile stimatului nostru prieten, domnul Jarndyce. Egbert, cel mai mare (are doisprezece ani) e băiatul care şi-a trimis indienilor Tockahoopo banii de buzunar, în sumă de cinci şilingi şi trei pence. Oswald, cel de-al doilea (de zece ani jumate) e copilul ce a contribuit la Marea Donaţie Naţională pentru Făurari, cu doi şilingi şi nouă pence. Francis, al treilea (de nouă ani) cu un şiling şi şase pence şi jumătate,

Felix, al patrulea (de şapte) cu opt pence pentru Văduvele la pensie, Alfred, cel mai mic (numai de cinci) s-a înrolat voluntar în Liga Copiilor Fericirii, cu legământ ca niciodată în viaţă să nu recurgă la tutun, sub nici-o formă.

De când sunt nu mai văzusem asemenea copii nemulţumiţi. Nu doar c-ar fi fost sfrijiţi şi scofâlciţi, cu toate că bineînţeles erau şi aşa, dar de atâta nemulţumire aveau o căutătură de-a dreptul feroce. Când s-a rostit numele indienilor Tockahoopo, aş fi putut cu drept cuvânt presupune că Egbert e unul dintre cei mai fioroşi membri ai tribului aceluia, atât de sălbatică şi încruntată căutătură îmi aruncă. Chipul fiecăruia dintre copii, când se menţiona suma cu care contribuise, se întuneca, trădând mai cu seamă răzbunarea, dar chipul lui Egbert arăta de departe cel mai feroce. Trebuie totuşi să-l scot din cauză pe micul recrut al Ligii Copiilor Fericirii care era indiferent şi încremenit în nefericire.

— După câte înţeleg, aţi fost în vizită la doamna Jellyby? Ne întrebă doamna Pardiggle.

I-am confirmat: petrecusem o noapte acolo.

— Doamna Jellyby, urmă ea, vorbind tot cu acelaşi ton ostentativ, puternic şi aspru, încât vocea ei făcu asupra fanteziei mele impresia c-ar fi purtat şi ea ochelari, şi mă folosesc de împrejurare ca să menţionez că ochelarii îi şedeau cu atât mai rău doamnei Pardiggle cu cât ochii îi erau „de om strangulat”, cum spunea Ada, adică ieşiţi din orbite, doamna Jellyby este o binefacere pentru societate şi merită o mână de ajutor. Băieţii mei şi-au dat obolul pentru proiectul cu Africa. Egbert, cu un şiling şi şase pence, adică toţi banii adunaţi timp de nouă săptămâni; Oswald, cu un şiling şi o pence şi jumătate, tot aşa; ceilalţi, potrivit cu micile lor mijloace. Cu toate acestea nu sunt alături de doamna Jellyby în felul de a-şi trata tineretul din familie. Am băgat de seamă că tineretul din familia ei nu e lăsat să ia parte la obiectivele cărora li s-a dedicat. Poate că are

dreptate, poate că nu are, dar pe drept, sau pe nedrept, eu nu mă port aşa cu copiii mei. Îi iau cu mine peste tot.

M-am încredinţat pe dată (la fel şi Ada) că vorbele acestea au smuls un urlet copilului celui mai mare, cel înrăit. L-a întors el mai apoi într-un căscat, dar a început ca un urlet.

— Merg cu mine la utrenie (foarte frumos făcută) la şase şi jumătate dimineaţa, tot anul, bineînţeles şi-n miezul iernii, urmă doamna Pardiggle repede, şi sunt alături de mine în timpul activităţilor mele zilnice, atât de frământate. Sunt o doamnă care instruieşte, o doamnă care vizitează bolnavii, care le citeşte la căpătâi, care împarte ajutoare, fac parte din Comitetul local al Fondului Rufăriei şi din multe alte Comitete generale, iar campania pe care o duc e pe-o scară foarte întinsă, cum nu-i a nimănui. Dar, pretutindeni, ei sunt însoţitorii mei şi prin aceasta învaţă să cunoască pe săraci şi dobândesc acea însuşire de a întreprinde acţiuni caritabile în general, pe scurt, gustul pentru acel soi de lucruri care mai târziu vor aduce servicii aproapelui şi satisfacţie lor. Tânăra mea familie nu-i uşuratică, îşi cheltuieşte banii în întregime pentru subscripţii, sub supravegherea mea; copiii mei au luat parte la mai multe întruniri publice şi au ascultat mai multe conferinţe, discursuri şi dezbateri decât li se întâmplă puţinor oameni maturi în general. Alfred (cel de cinci) care, după cum v-am arătat, din propria lui iniţiativă s-a înscris în Liga Copiilor Fericirii, a fost unul dintre puţinii copii ce-au dat dovadă de conştiinţă în împrejurarea aceea, după un discurs înflăcărat de două ceasuri al conferenţiarului serii.

Alfred s-a încruntat ameninţător la noi de parcă niciodată nu va putea sau nu va voi să ierte răul suferit în seara aceea.

— Trebuie să fi băgat de seamă, domnişoară Summerson, urmă doamna Pardiggle, în câteva dintre listele despre care am vorbit, şi care se află la stimatul nostru prieten, domnul Jarndyce, că şirul numelor copiilor familiei mele se încheie cu numele lui O. A. Pardiggle, F. R. S. O liră. E tatăl lor.

Urmăm de obicei aceeaşi ordine. Eu deschid cea dintâi lista cu obolul meu, apoi tineretul familiei îşi înscrie contribuţiile potrivit cu vârsta şi cu mijloacele lor modeste şi, apoi, domnul Pardiggle încheie şirul. Domnul Pardiggle e fericit să contribuie cu o danie potrivită, sub directivele mele şi astfel treaba se face într-un fel ce nu e numai plăcut pentru noi, ci şi folositor altora, lucru de care sunt pe deplin încredinţată.

Să presupunem că domnul Pardiggle ar lua cina cu domnul Jellyby şi să presupunem că, după cină, domnul Jellyby ar simţi nevoia să-şi uşureze sufletul în faţa domnului Pardiggle; oare domnul Pardiggle i-ar face în schimb vreo destăinuire domnului Jellyby? M-am ruşinat foarte văzând că-mi trec prin cap asemenea lucruri, dar mi-au venit în minte şi pace bună!

— Sunteţi tare plăcut instalate aici! Urmă doamna Pardiggle.

Am fost foarte bucuroasă de schimbarea subiectului şi, îndreptându-mă spre fereastră am arătat frumoasa vedere ce ne stă în faţă şi asupra căreia ochelarii musafirului îmi părură că s-au oprit cu o ciudată nepăsare.

— Îl cunoaşteţi pe domnul Gusher? Ne întrebă doamna Pardiggle.

Ne văzurăm silite să-i spunem că nu avusesem plăcerea să facem cunoştinţă cu domnul Gusher.

— Pierderea e de partea dumneavoastră, vă încredinţez, urmă doamna Pardiggle cu aerul ei impozant. E un orator foarte înflăcărat şi pasionat, plin de foc! De ar fi urcat acum pe un furgon pe pajiştea de-aici, care după cum e aşezată parcă-i făcută de la natură pentru întruniri publice, ar dezbate orice subiect i-aţi sugera, ceasuri de-a rândul! Ei, acum, dragele mele, adăugă doamna Pardiggle, întorcându-se spre scaunul ei şi răsturnând, parcă printr-o manevră invizibilă, o măsuţă rotundă ce se afla la o distanţă considerabilă cu coşuleţul meu de lucru pe ea, acum ştiţi cine sunt eu, nu-i aşa?

Era o întrebare ce ne pusese într-asemenea încurcătură, încât Ada s-a uitat la mine consternată cu desăvârşire. Cât despre conştiinţa-mi vinovată de cele ce gândisem, trebuie să se fi citit în culoarea vie a obrajilor mei.

— Vreau să spun că aţi descoperit, reîncepu doamna Pardiggle, care-i trăsătura de căpetenie a firii mele. Eu ştiu că e atât de proeminentă, încât îţi sare în ochi numaidecât. Mă las lesne descoperită, ştiu. Da, sunt cu totul de acord că sunt o femeie cu spirit practic şi activ. Îmi place să muncesc din greu; mă bucur când muncesc din greu. Activitatea îmi face bine. Sunt atât de deprinsă cu munca grea, atât de călită, că nu ştiu ce-i oboseala.

Am spus cu jumătate de glas că e într-adevăr uimitor şi foarte îmbucurător sau cam aşa ceva. La drept vorbind nu ştiam ce mai putea fi pe deasupra, dar asta din politeţe am spus-o.

— Nu înţeleg ce-i aceea să fii obosit; chiar de-aţi încerca, pe mine nu mă puteţi osteni! Urmă doamna Pardiggle. Câteodată rămân şi eu uimită de câtă energie depun (şi care nu-nseamnă nimic pentru mine) şi la câte treburi (pe care le privesc ca şi cum n-ar fi nimic) am de făcut faţă. Îmi văd tânăra progenitură şi pe domnul Pardiggle istoviţi de tot numai cât asistă la munca mea, în vreme ce eu, vă spun drept, mă simt vioaie ca o ciocârlie!

Abia atunci, băiatul cel mai mare, întunecat la faţă, a aruncat o căutătură atât de răutăcioasă, mai afurisită decât oricare alta s-ar fi putut. L-am văzut încleştându-şi pumnul de la mâna dreaptă şi repezind o lovitură pe furiş în fundul şepcii pe care o ţinea sub braţul stâng.

— Asta mi-e de mare folos când îmi fac rondurile, continuă doamna Pardiggle. Dacă dau peste un ins care nu vrea s-asculte ce am de spus, atunci i-o torn de-a dreptul: „Pentru mine nu există osteneală, dragă amice, niciodată nu mă simt obosită şi am de gând s-o duc înainte până la capăt!” Are un efect admirabil! Nădăjduiesc că mă veţi însoţi şi

dumneata şi domnişoara Clare în rondurile pe care le fac chiar acum?

La început am încercat să scap, cerându-mi scuze pentru moment, pe motivul general că am treburi pe care nu se cuvine să le trec cu vederea. Dar cum împotrivirea mea a fost de prisos, am spus atunci mai în amănunt că nu sunt sigură de aptitudinile mele în asemenea privinţă. Că sunt nepricepută în meşteşugul de a înţelege spiritele unor oameni aflaţi în situaţii foarte diferite de a mea şi de a vorbi cu ei cum s-ar cuveni. Că nu am acea delicată cunoaştere a sufletului omenesc care e esenţială în asemenea activitate. Că am multe de învăţat eu însămi, înainte de a învăţa pe alţii şi că nu mă pot încrede numai în bunele mele intenţii. Din asemenea pricini cred că mai bine e să fiu pe cât se poate de utilă şi să fac orice cu bunăvoinţa de care sunt în stare pentru cei din imediata mea apropiere şi să încerc să las cercul acesta de îndatoriri să crească treptat şi de la sine. Toate cele de mai sus le-am spus cu sfiiciune, fiindcă doamna Pardiggle e mult mai în vârstă decât mine şi are mare experienţă şi pentru că e foarte milităroasă în felul ei de a fi.

— Te înşeli, domnişoară Summerson, făcu ea, dar poate că nu eşti în stare să înfrunţi munca grea cu toate emoţiile ei; şi de aici vine marea deosebire. Dacă ai poftă să vezi cum mă achit eu de îndatoririle mele, tocmai sunt pe punctul, cu tânăra mea progenitură, să trec pe la un cărămidar din vecinătate (o fire tare înrăită) şi m-aş bucura să te iau cu mine. Şi pe domnişoara Clare, dacă vrea să-mi facă favoarea asta.

Ada şi cu mine am schimbat o privire şi deoarece tot aveam să ieşim, am primit invitaţia. Când, după ce ne puseserăm bonetele pe cap, ne-am întors grăbite, am găsit tânăra progenitură lâncezind într-un colţ, iar pe doamna Pardiggle măsurând camera în lung şi-n lat şi răsturnând aproape toate obiectele mai uşoare ce se aflau în calea ei.

Doamna Pardiggle a pus stăpânire pe Ada, iar eu le-am urmat cu progenitura.

Ada mi-a spus după aceea că doamna Pardiggle a vorbit tot drumul, până la cărămidar acasă, cu acelaşi ton ridicat (pe care de fapt l-am auzit fără să vreau), despre o pasionantă luptă pe care o duce de doi sau trei ani împotriva altei doamne, în scopul de a obţine ea şi nu cealaltă o pensie pentru candidatul respectiv. S-au făcut o grămadă de imprimate, de făgăduieli, de împuterniciri, de puneri la vot şi se pare că toată activitatea a adus o mare satisfacţie tuturor celor în cauză, afară de cei doi pensionari care încă n-ajunseră aleşi.

Îmi place tare mult să aud destăinuirile copiilor şi sunt fericită ori de câte ori mi se iveşte asemenea prilej, dar de data asta am avut parte de nişte necazuri tare nesuferite. De cum am ieşit din casă, Egbert mi-a cerut un şiling cu aerul unui mic pungaş, pe temeiul că banii lui de buzunar i-au fost „şterpeliţi”. Când i-am atras atenţia că-i o mare necuviinţă să rostească astfel de cuvinte (fiindcă el adăugase morocănos: „De ea!”) m-a pişcat, zicând: „Atunci na! Iată cine-mi eşti! Dumitale nu ţi-ar place, cred? Pentru ce joacă atâta comedie pretinzând că-mi dă banii pe care mi-i ia înapoi? De ce zice că-s banii mei şi nu mă lasă să-i cheltuiesc niciodată?” întrebările lui disperate au încins şi spiritele lui Oswald şi Francis atât de tare, încât au început a mă ciupi cu toţii deodată şi cu teribil de multă pricepere, prinzând şi răsucind câte o bucăţică foarte mică de carne de pe braţele mele, încât cu greu mă puteam stăpâni să nu ţip. În acelaşi timp, Felix tropăia pe degetele mele de la picioare. Cât despre cel din Liga Fericirii, cel care, prin faptul că întreaga lui sumă îi era totdeauna dinainte blocată, găsindu-se de fapt constrâns să se abţină şi de la prăjituri nu numai de la tutun, aşa de tare s-a umplut de năduf şi de ciudă când am trecut prin faţa unei cofetării, încât m-am îngrozit când l-am văzut că se face roşu cum e gotca. N-am avut niciodată de pătimit atât de tare trupeşte

şi sufleteşte, plimbându-mă cu cei mici, cât mi-a fost dat să îndur de la copiii aceia constrânşi atât de nefiresc, când mi-au făcut favoarea să-şi dea arama pe faţă.

M-am bucurat când am ajuns la casa cărămidarului, cu toate că acolo era un soi de adunătură de cocioabe nenorocite, într-un câmp de cărămizi cu nişte cocine de porci drept lângă ferestrele sparte, iar în faţa uşilor cu nişte grădiniţe mizerabile în care nu creştea nimic, adăpostind doar nişte băltoace stătute. Ici şi colo vedeai câte un ciubăr vechi, pentru a strânge apa de ploaie de pe acoperiş, care altfel se aduna cu noroiul într-o băltoacă ce părea ca o plăcintă mare de tină. Pe lângă uşi şi ferestre câţiva bărbaţi şi femei trândăveau sau dădeau târcoale jur-împrejur fără să ne ia altcum în seamă decât râzând de noi sau, când treceam prin faţa lor, zicând câte ceva despre coconetul care-ar trebui să-şi vadă de treburile sale şi nu să-şi bată capul şi să-şi murdărească încălţările venind să-şi vâre nasul în treburile altora.

Doamna Pardiggle, mergând în fruntea noastră, făcând mare paradă de fermitate morală, şi dând drumul la un potop de vorbe despre năravurile trândave ale oamenilor (cu toate că mă îndoiesc că şi cei mai perfecţi dintre noi ar fi putut fi ordonaţi în asemenea loc), ne-a îndrumat către o căsuţă, a cărei încăpere, când am intrat, aproape c-am umplut-o. În afară de noi se mai aflau în camera aceea umedă şi neprimitoare o femeie cu un ochi învineţit, alăptând lângă foc un biet copilaş ce suspina întruna, un bărbat mânjit tot de lut şi noroi, ce părea putred de păcate, trântit cât era de lung pe jos, şi trăgând din lulea, un tânăr voinic prinzând zgarda la un câine şi o fată obraznică, spălând nişte aşa-zise rufe într-o apă foarte murdară. Toţi şi-au ridicat ochii spre noi când am intrat, iar femeia păru că-şi întoarce faţa către foc, ca şi cum şi-ar fi ferit de privirile noastre ochiul învineţit; niciunul nu ne-a dat un bună ziua.

— Aşa, prieteni, începu doamna Pardiggle; dar vocea ei nu suna prieteneşte, după câte îmi părea; era prea oficială, prea categorică. Cum o duceţi cu toţii? Iată-mă iarăşi. V-am spus eu că nu mă dau bătută. Îmi place munca anevoioasă şi mă ţin de cuvânt.

— Mai e careva de-alde dumneavoastră, care să intre înăuntru, au ba? Mormăi omul de pe podea care-şi sprijinea capul într-o mână când prinse a vorbi.

— Nu, amice, răspunse doamna Pardiggle, aşezându-se pe un scaun şi răsturnând altul. Suntem aici cu toţii.

— Fincă mă gândii, că poate nu sunteţi destui, urmă omul cu luleaua între dinţi, uitându-se pe rând la noi.

Tânărul şi fata au pufnit amândoi în râs. Doi prieteni de-ai tânărului, care atraşi de venirea noastră se proptiseră în pragul uşii şi şedeau acolo cu mâinile în buzunare, au întărit cu hohotiri zgomotoase râsul acestora.

— Nu mă dau bătută, oameni buni, făcu doamna Pardiggle către aceştia din urmă. Îmi place munca grea şi o fac cu dragă inimă şi, cu cât e mai grea, cu atât îmi place mai mult.

— Atunci uşurează-i munca ei! Mormăi omul de pe podea. Să fie gata şi răsgata. Dar vreau să se termine o dată cu îndrăzneala asta luată în casă la mine. Vreau să termini o dată să mă îmboldeşti ca pe un bursuc. Acu', după obicei, ai să începi să-ţi bagi nasu unde nu trebuie şi să pui întrebări. Da' n-am să-ţi dau prilej s-arăţi ce eşti în stare. Am să te scutesc de necaz. Fii-mea care spală? Da', spală! Ia te uită la apă! Miroase-o! Aşa ceva bem noi! Cum îţi place şi ce-ai zice dac-ar fi gin în loc? Casa nu mi-i murdară? Ba da, e murdară… E murdară din fire şi nesănătoasă de felu' ei ş-am avut cinci plozi murdari şi nesănătoşi, dar au murit cu toţii de mici; cu atât mai bine pentru ei şi pe deasupra şi pentru noi. Vrei să ştii dacă mai am cărţulia pe care ai lăsat-o? Nu, n-am citit cărţulia pe care ai lăsat-o. Nimenea de aici nu ştie cum s-o citească şi dacă ar şti nu ni s-ar potrivi. Asemenea carte e pentru plozi şi eu nu-s plod. Dac-ai avea

de gând să-mi laşi o păpuşă, nu i-aş da să sugă. Vrei să ştii cum m-am purtat? Hm! M-am îmbătat trei zile în şir. Şi m-aş fi îmbătat patru de-aş fi avut cu ce. Vrei să ştii dacă n-am de gând să mă duc la biserică niciodată? Nu, n-am de gând să mă duc niciodată la biserică. Chiar dac-aş avea de gând, nu m-ar aştepta nimenea acolo. Ţârcovnicul e prea de neam pe lângă mine. Vrei să ştii cum şi-a învineţit nevastă-mea ochiu? Hm! Eu i l-am învineţit şi dacă zice că nu-i aşa, atunci minte!

Ca să spună cele de mai sus şi-a scos luleaua din gură, apoi s-a întors pe cealaltă parte şi a fumat mai departe. Doamna Pardiggle, care îl privise tot timpul prin ochelari cu un calm forţat, calculat, sunt convinsă, ca să-i aţâţe împotrivirea, a scos o carte de rugăciuni, ca o râncă de poliţai, şi puse întreaga familie la oprelişte. Oprelişte religioasă vreau să spun, bineînţeles, dar a făcut-o în adevăr ca şi cum ar fi fost un inexorabil poliţai de moravuri, ducându-i pe toţi la poliţie.

Ada şi cu mine eram tare stânjenite. Ne simţeam amândouă nişte intruse, nelalocul nostru. Şi amândouă gândeam că doamna Pardiggle ar fi reuşit infinit mai bine dacă n-ar fi practicat un sistem atât de mecanic de a hotărî soarta oamenilor. Copiii s-au îmbufnat şi au prins a privi în gol; familia cărămidarului nu ne mai da nici un pic de atenţie, afară de băiatul cel mare care asmuţea câinele să ne latre, ori de câte ori doamna Pardiggle ridica tonul. Amândouă ne-am simţit teribil de întristate la gândul că între noi şi oamenii aceia exista o barieră de fier ce nu putea fi înlăturată de prietena noastră cea nouă. De cine sau cum ar fi putut fi înlăturată nu ştiam, dar că exista asemenea barieră ştiam. Până şi cele ce citea şi spunea mi se păreau greşit alese pentru asemenea auditoriu, chiar de-ar fi fost împărtăşite cu modestie şi cu foarte mult tact. Cât despre cărţulia la care se referise omul de pe duşumea, am aflat mai târziu despre ce era vorba, iar domnul Jarndyce ne spuse că se îndoia dacă măcar Robinson Crusoe ar fi

putut-o citi, cu toate că nu mai avea nici-o carte pe insula lui pustie.

În aceste împrejurări ne-am simţit tare uşurate când doamna Pardiggle s-a sculat să plece. Omul de pe podea, întorcându-şi iarăşi capul jur-împrejur, zise morocănos:

— Vasăzică ai isprăvit; da?

— Pe azi da, amice, am terminat. Dar nu mă dau bătută. Am să vă vizitez iar, când vă vine rândul, îi răspunse doamna Pardiggle cu o voioşie plină de ostentaţie.

— Bine că măcar acuma pleci, adaugă el, încrucişându-şi braţele şi închizând ochii cu o înjurătură, pe urmă n-ai decât să faci ce pofteşti.

În consecinţă, doamna Pardiggle se ridică şi execută în camera strâmtă un mic vârtej din care până şi luleaua din gura omului cât pe ce să scape. Apucând cu fiecare mână pe câte unul dintre puştii ei, şi spunându-le celorlalţi s-o urmeze îndeaproape, se îndreptă spre altă cocioabă, exprimându-şi speranţa că atât cărămidarul, cât şi întreaga-i familie vor fi mai buni data viitoare când îi va vizita. Nădăjduiesc să nu mi se ia în nume de rău dacă spun că prin asta ca şi prin toate celelalte voia să arate că nu face concesii dând de pomană cu toptanul şi pe scară întinsă.

Şi-a închipuit că avem să ne ducem după ea dar, de îndată ce camera s-a golit, ne-am apropiat de femeia ce şedea lângă foc, ca s-o întrebăm de era copilul bolnav.

Ea l-a privit doar cum îi zăcea în poală. Băgaserăm de seamă dinainte că de câte ori se uita la el îşi acoperea cu mâna ochiul cu vânătaia, ca şi cum ar fi dorit să-l ferească pe sărmanul copilaş de orice asociaţie cu scandalul, brutalitatea sau bătaia.

Ada, a cărei inimă bună se înduioşase de înfăţişarea copilaşului, s-a aplecat să-i mângâie obrăjorii. Dar când făcu asta am văzut ce se întâmplă şi am tras-o îndărăt. Copilul murea.

— O! Esther! Strigă Ada prăbuşindu-se în genunchi lângă el. Ia priveşte aici! O Esther, draga mea, micuţul de el!

Micuţul chinuit, tăcut şi aşa de drăgălaş! Vai ce rău îmi pare de el! Şi ce rău îmi pare de mamă. N-am văzut în viaţa mea o privelişte aşa de înduioşătoare! O, pruncuşorule, pruncuşorule!

Atâta milă, atâta duioşie ca acelea cu care s-a aplecat Ada spre pământ, plângând, şi cu care şi-a pus mâna peste cea a femeii, ar fi putut înmuia inima oricărei mame. Femeia la început s-a uitat lung la ea, plină de uimire, şi apoi a izbucnit în lacrimi.

Am luat numaidecât uşoara povară de pe genunchii ei, am făcut tot ce-am putut ca să-i orânduiesc copilaşului loc de odihnă cât mai blând şi mai bun, l-am aşezat pe un raft şi i-am acoperit chipul chiar cu batista mea. Am încercat s-o mângâiem pe nenorocita mamă şi i-am şoptit ceea ce a zis Mântuitorul nostru despre copii. N-a răspuns nici un cuvânt, ci s-a apucat să plângă, să plângă tare de tot.

Când m-am întors, am văzut că tânărul scosese câinele afară şi şedea rezemat de uşă uitându-se la noi; n-avea lacrimi în ochi, dar privirea-i era blândă. Şi fata era tăcută; şedea într-un colţ şi privea în pământ. Omul se ridicase. Îşi fuma luleaua cu un aer încă de sfidare, dar era tăcut.

O femeie urâtă, tare sărăcăcios îmbrăcată, a dat buzna înăuntru, pe când mă uitam la ei şi, venind de-a dreptul la mamă, a strigat: „Jenny, Jenny!” Mama, astfel chematã, s-a sculat şi a căzut de gâtul femeii.

Şi cealaltă femeie avea pe faţă şi pe mâini vână tăi din bătaie. N-avea nici un soi de har decât cel al compătimirii, dar când a început s-o mângâie pe sărmana femeie şi lacrimile au prins să-i curgă din ochi, nu mai avea nevoie de nici-o altă frumuseţe. Am zis s-o mângâie, dar de fapt nu rostea alte vorbe decât „Jenny! Jenny!” Mângâierea era în tonul cu care rostea vorbele de mai sus.

Părea nespus de înduioşător să vezi cele două femei necioplite, jerpelite şi abătute, să le vezi atât de unite; să-ţi dai seama ce putea fi una pentru cealaltă, să înţelegi ce simţea una pentru cealaltă, cum îşi uşurau una alteia

sufletele de încercările grele ale vieţilor lor. Cred că părţile bune ale unor asemenea oameni ne sunt cu totul străine nouă. Ceea ce săracul înseamnă pentru sărac nu se prea ştie decât de ei şi de Dumnezeu.

Am socotit că-i mai bine să ne retragem şi am plecat fără să-i mai tulburăm. Ne-am furişat pe tăcute, fără să ne fi băgat în seamă nimeni afară de cărămidar. Se sprijinea de perete, drept lângă uşă, şi văzând că aproape nu aveam loc de el pe unde să trecem, a ieşit înaintea noastră. Păru că vrea să ascundă că ieşise pentru noi, dar am priceput că de asta o făcuse şi i-am mulţumit. Nu ne-a răspuns în nici un fel.

Ada era atât de mâhnită tot drumul spre casă şi Richard, pe care îl găsirăm acasă, fu atât de deznădăjduit s-o vadă plângând (cu toate că mi-a spus, când ea nu era de faţă, cât de frumoasă era şi aşa) încât am pus la cale să ne reîntoarcem seara cu câteva lucruşoare pentru mângâierea acelor nevinovaţi şi astfel să repetăm vizita la locuinţa cărămidarului. Domnului Jarndyce i-am spus cât am putut mai puţin şi totuşi vântul şi-a schimbat direcţia pe loc.

Richard ne-a însoţit seara la locul unde fuseserăm dimineaţa. În drum a trebuit să trecem prin faţa unei cârciumi zgomotoase, la uşa căreia o ceată de oameni se înghesuiau. Printre ei, şi cel mai gălăgios într-o ceartă oarecare, era tocmai tatăl copilaşului. Puţin mai încolo am trecut prin faţa tânărului cu câinele, într-o tovărăşie de aceeaşi teapă. Sora şedea de vorbă şi râdea cu alte câteva femei la colţul din capătul şirului de cocioabe, dar păru ruşinată şi se întoarse într-o parte când trecurăm pe lângă ea.

Ne-am lăsat însoţitorul nu departe de locuinţa cărămidarului şi ne-am dus numai noi două. Când am ajuns la uşă am dat peste femeia care adusese cu ea atâta mângâiere. Stătea şi privea îngrijorată afară.

— Dumneavoastră sunteţi, domnişoarelor, da? Zise ea pe şoptite. Îl pândesc pe stăpânul meu. Stau cu sufletul la

gură. Dacă ar fi să mă prindă că nu sunt acasă, aproape că m-ar ucide.

— Vrei să spui soţul dumitale? Am întrebat-o eu.

— Da, domnişoară, stăpânul meu. Jenny a adormit aşa sleită de puteri cum e. Aste şapte zile şi nopţi din urmă aproape că n-a lăsat copilul din braţe, sărăcuţul, decât când puteam eu să i-l iau pentru o clipă sau două.

După ce ne-a poftit înăuntru, a intrat şi ea încetişor şi a pus ce adusesem lângă patul mizerabil pe care dormea mama copilaşului. Nu-şi dăduse nimenea osteneală să cureţe camera, părea că-i din fire aproape cu neputinţă să fie curată; dar micuţa întruchipare de ceară din care se desprindea atât de mare solemnitate, fusese din nou aşezată, spălată şi învelită cu grijă în câteva bucăţi de pânză albă, iar un bucheţel de flori fusese aşezat atât de uşurel, atât de drăgăstos, de aceleaşi mâini aspre şi sacre.

— Să te răsplătească Cel de Sus! I-am spus noi. Eşti suflet bun.

— Eu, domnişoarelor? Întrebă ea uimită. Încet... S-st!... Jenny, Jenny!

Mama copilaşului gemuse prin somn şi se mişcase. Dar sunetul vocii cunoscute păru c-o liniştească iarăşi. Din nou o fură somnul.

Când am ridicat batista mea ca să privesc la micuţul adormit de sub ea, mi-a părut că văd lucind un nimb în jurul copilului, prin părul revărsat al Adei, care de milă îşi plecase capul; şi nici-o clipă nu m-am gândit în al cui sân zbuciumat va trece batista după ce a acoperit pieptul acela nemişcat, intrat în liniştea de veci! Nu m-am gândit decât că poate îngerul păzitor al copilului nu va uita de femeia care a lăsat iarăşi batista pe chipul micuţului, cu o mână atât de miloasă, şi că poate are s-o aibă în pază după ce ne-am luat rămas bun şi am lăsat-o în uşă, când furişând priviri şi trăgând cu urechea, îngrozită de ceea ce are să i se întâmple, când murmurând cu glasul ei mângâietor: „Jenny, Jenny.”Semne şi mărturii cu putinţă şi, bineînţeles, când văd

că vin iarăşi pe tapet mă înfurii şi-mi spun: „Ei, obrăznicătură, ia mai termină!”, dar nu slujeşte la nimic. Nădăjduiesc că cine are să citească ceea ce am scris are să înţeleagă că dacă paginile de faţă cuprind o sumă de lucruri despre mine, e de presupus că nu se putea să fie decât aşa, pentru că într-adevăr am nevoie de ele în anume scop şi nu le puteam înlătura.

Draga mea şi cu mine citeam împreună, lucram şi roboteam, cântam la pian şi găseam atâtea de făcut ca să ne umplem timpul, încât zilele de iarnă au zburat pe lângă noi ca nişte păsări cu aripi luminoase. De obicei după-amiaza şi totdeauna seara, Richard ne întovărăşea. Cu toate că e unul dintre oamenii ce nu-şi mai găseşte astâmpăr, cu siguranţă că-i plăcea foarte mult să ne ţină tovărăşie.

U ştiu cum se face de-mi pare că scriu mereu despre mine. Tot timpul îmi pun în minte să scriu despre alţii şi încerc să mă gândesc la mine cât mai puţin.

De fapt o iubea foarte, foarte mult pe Ada. Asta vreau să spun, şi mai bine o spuneam de la început. Nu mai văzusem până atunci tineri îndrăgostiţi, dar i-am descoperit destul de repede. Dar asta n-o puteam spune, bineînţeles, şi nici nu puteam arăta că ştiu ceva în această privinţă. Dimpotrivă, îmi dădeam asemenea aere de mironosiţă şi mă deprinsesem să par atât de neştiutoare, încât uneori mă întrebam, pe când şedeam alături de ei, lucrând, dacă n-ajunsesem să fiu vicleană.

Dar nu era nimic de făcut. Eu nu puteam decât să tac şi am tăcut mâlc. Cât despre vorbă, şi ei tăceau mâlc. Dar felul nevinovat în care se bizuiau din ce în ce mai mult pe mine, cu cât se plăceau mai tare, era atât de fermecător încât îmi venea foarte greu să nu arăt cât de mult îmi prinsese sufletul.

— Măicuţa noastră scumpă e-o măicuţă atât de grozavă, îmi spunea Richard, ieşindu-mi dimineaţa în cale în grădină cu râsul său plăcut şi poate cu o slabă urmă de îmbujorare în obraji, încât nu mai pot fără ea. Înainte de a-mi începe

ziua furtunoasă, tocind cărţile şi mânuind instrumentele acelea, apoi galopând la deal şi la vale prin tot ţinutul în lung şi-n lat, ca un tâlhar de drumul mare, îmi face aşa de bine să vin la o plimbare liniştită cu prietena noastră de nădejde, încât iată-mă că am venit iarăşi!

— O ştii pe doamna Durden, draga mea? Întreba Ada seara, cu capul pe umărul meu, lumina focului lucindu-i în ochii îngânduraţi; nu vreau să vorbim când venim aici, sus. Doar să stau o bucată de vreme, să mă gândesc, chipul tău drag să-mi ţie de urât; s-aud vântul şi să-mi aduc aminte de bieţii marinari de pe mare…

Ah! Se vede că Richard avea să fie marinar. Vorbisem despre asta foarte des şi fusese chiar vorba de satisfacerea unor porniri de-ale lui din copilărie pentru mare. Domnul Jarndyce scrisese unei rubedenii, mare nobil, sir Leicester Dedlock, să-i dea o mână de ajutor lui Richard, aşa în general, şi sir Leicester răspunsese în chip graţios că „aş fi fericit să pot sprijini planurile tânărului, dacă s-ar vădi că-mi stă în putere, ceea ce nu e nicidecum probabil; Doamna mea îi trimite salutări tânărului (cu care îşi aminteşte perfect că e înrudită într-un grad îndepărtat) şi e încredinţată că el îşi va face totdeauna datoria, în orice profesie onorabilă, căreia i s-ar putea devota”.

— După câte înţeleg e foarte limpede, îmi spuse atunci Richard, că va trebui să-mi croiesc singur drumul în viaţă. Nu-i nimic! O lume întreagă a trebuit s-o facă înaintea mea şi a făcut-o. O, dac-aş fi comandant pe-un vas de corsar, să pot să-l răpesc pe preşedinte şi să-l ţin închis până va pronunţa sentinţa în procesul nostru. Are să vadă el cum slăbeşte, dacă nu-i dă zor!

Plin de optimism, speranţă şi veselie care nu păleau niciodată, Richard vădea în caracter o nesocotinţă ce mă punea de tot pe gânduri… Mai întâi pentru că o confunda într-un chip foarte ciudat cu prevederea. O amesteca în toate socotelile lui băneşti, într-un fel unic, pe care nu cred

că l-aş putea mai bine explica, decât întorcându-ne pentru o clipă la împrumutul acordat de noi domnului Skimpole.

Domnul Jarndyce aflase totalul sumei împrumutate, fie chiar de la domnul Skimpole sau de la Coavinses şi îmi înmânase banii, spunându-mi să reţin partea ce mi se cuvenea mie şi să-i dau restul lui Richard. Numărul micilor cheltuieli nesocotite pe care Richard le justifica din redobândirea celor zece lire ale sale şi numărul explicaţiilor pe care mi le oferea ca şi cum ar fi economisit sau ar fi fructificat suma aceea, dacă le-aş aduna, ar da un rezultat uluitor într-o simplă operaţie de adunare.

— Măicuţa mea dragă şi plină de chibzuinţă, de ce nu? Îmi spuse într-o zi când a vrut, fără să se gândească nici un pic, să dăruiască cinci lire cărămidarului. Doar am scos zece lire din afacerea Coavinses.

— Cum asta? Am întrebat eu.

— Ei! Am dat zece lire şi eram foarte bucuros că le-am dat, şi nici nu mă aşteptam să le mai văd. Poţi să zici că nu-i aşa?

— Nu pot, am răspuns eu.

— Foarte bine! Aşadar am intrat în posesia a zece lire…

— Aceleaşi zece lire, am sugerat eu.

— Asta n-are nimic de-a face cu ele! Răspunse Richard. Am câştigat zece lire pe care nu mă mai aşteptam să le am. Prin urmare pot să-mi permit să le cheltuiesc fără să le mai ţin socoteala.

Tot în acelaşi fel, când a fost convins să nu sacrifice cele cinci lire, încredinţându-se că nu-i de nici un folos, a transferat suma la partida credit.

— Ia să vedem! Începu el a spune: Am economisit cinci lire în afacerea cu cărămidarul, aşa că dacă mă aleg cu o hurducătură bună cu diligenţă până la Londra şi înapoi şi mă costă patru lire, înseamnă că voi fi economisit una. Şi nu-i oare straşnic lucru să economiseşti o liră? Ascultă la mine: un ban economisit e un ban câştigat!

Cred că Richard avea o fire atât de deschisă şi de generoasă fără de care mai mult nici că se putea. Era

inimos şi brav şi cu tot neastâmpărul lui neînfrânat era atât de drăguţ, încât în câteva săptămâni l-am socotit ca pe un frate. Blândeţea-i era din fire şi şi-ar fi manifestat-o din plin chiar fără înrâurirea Adei, dar prin ea ajunse să fie unul dintre cei mai plăcuţi prieteni, totdeauna gata să ia parte la orice, şi totdeauna atât de fericit, de inimos şi atât de vesel. Sunt sigură că, stând cu ei, umblând cu ei, vorbind cu ei, văzându-i cum de la zi la zi se îndrăgosteau mai tare unul de celălalt, fără să scoată un cuvânt şi fiecare dintre ei gândind în sinea lui că dragostea asta era taina cea mai mare, poate încă nebănuită nici măcar de celălalt… Da sunt sigură că eram tot atât de încântată ca şi ei şi tot atât de fericită de seducătorul lor vis.

Cam aşa mergeau lucrurile, când într-o dimineaţă, la micul dejun, domnul Jarndyce primi o scrisoare şi, privind la adresa expeditorului, rosti: „De la Boythorn? Ia te uită!” şi o deschise şi o citi cu vădită plăcere, spunându-ne în paranteză, când ajunsese cam pe la mijlocul scrisorii, că Boythorn „avea să vină” să ne vadă. Da, dar cine e Boythorn, ne-am întrebat cu toţii. Şi cred că toţi ne-am întrebat de asemenea, cât despre mine, sigur că m-am întrebat, dacă Boythorn n-are să aibă nici un soi de amestec în cele ce aveau să urmeze de-aci înainte?

— Am fost împreună cu băiatul ăsta la şcoală; cu Lawrence Boythorn, ne lămuri domnul Jarndyce, ciocănind scrisoarea cu degetul şi punând-o pe masă; or fi mai bine de patruzeci şi cinci de ani de atunci. Pe vremea aceea era cel mai neastâmpărat băiat din lume, iar acum e omul cel mai neastâmpărat. Pe-atunci era cel mai gălăgios băiat din lume, iar acum e omul cel mai gălăgios. Era pe-atunci cel mai inimos şi cel mai hotărât băiat din lume, iar acuma e omul cel mai inimos şi cel mai hotărât. E un tip colosal.

— Ca talie, domnule? Întrebă Richard.

— Destul de mare, Rick, şi în această privinţă, răspunse domnul Jarndyce, fiind cam cu zece ani mai mare ca mine şi cu vreo zece centimetri mai înalt, cu capul aruncat pe spate

ca un bătrân soldat, cu pieptul vânjos şi pătrat, cu mâinile ca ale unui fierar spălat şi cu nişte plămâni!… Plămâni ca ai lui nici că mai sunt! Când vorbeşte, sau râde, sau sforăie se cutremură casa din temelie.

Pe când domnul Jarndyce evoca bucuros chipul prietenului său Boythorn, noi am putut băga de seamă, ca un bun augur, că nu era nici urmă de vreo schimbare de vânt.

— Dar despre ce-i înăuntrul omului, de inima caldă, de firea pătimaşă, de sângele lui clocotitor, Rick, şi Ada şi tu, micuţa noastră Albină, despre asta vreau să vă vorbesc, căci cu toţii trebuie să ştiţi cum ne e musafirul, urmă dânsul. Cuvintele lui sunt la fel de răsunătoare ca şi vocea. Se află numai în extreme: fără întrerupere la gradul superlativ. Când osândeşte e feroce. Ai putea să-ţi închipui că e un căpcăun după cele ce spune; şi cred că pentru unii oameni trece drept un căpcăun. Iată! Nu vă mai spun nimic de el dinainte. Să nu vă prindă mirarea dacă-l veţi vedea că mă ia sub protecţie; pentru că încă n-a uitat că la şcoală eram mai mic ca el şi prietenia noastră a început când i-a scos doi dinţi (el zice şase) unuia dintre cei care mă persecutau, chiar înainte de a ne lua cafeaua cu lapte. Boythorn şi cu feciorul lui, adresându-mi-se mie, vor fi aici, draga mea, chiar astăzi după-amiază.

Am avut de grijă ca toate măsurile necesare să fie luate pentru primirea domnului Boythorn şi i-am aşteptat sosirea cu îndreptăţită curiozitate. După-amiaza era pe sfârşite şi el, totuşi, nu se arăta. Sosi şi ceasul de cină şi el tot nu apăruse. Am împins cina cu un ceas mai târziu, şi şedeam în jurul căminului fără nici-o altă lumină decât flăcările focului, când uşa de la intrare se izbi în lături şi vestibulul răsună de cuvintele de mai jos, rostite cu cea mai pasionată înfocare şi cu un glas de stentor:

— Ne-a îndreptat greşit, Jarndyce, un ticălos mai dezmăţat decât care nu se poate; ne-a spus s-o cotim la dreapta în loc de stânga. Cel mai infect derbedeu de pe faţa pământului! Se vede că taică-său o fi fost o bestie în toată puterea

cuvântului ca să aibă asemenea fecior. L-aş fi zdrobit pe mizerabilul acela fără nici un pic de remuşcare!

— A făcut-o anume? Întrebă domnul Jarndyce.

— N-am nici cea mai mică îndoială că ticălosul dracului îşi petrece toată viaţa îndrumând călătorii în direcţii greşite! Răspunse celălalt. Pe legea mea, uitându-mă la el mă gândisem eu că-i o javră greţoasă cum n-am mai văzut alta, când tocmai mi-a spus s-o iau la dreapta. Şi totuşi am stat cu individul acela faţă în faţă fără să-i crap capul!

— Fără să-i sară măselele din gură, vrei să zici? Făcu domnul Jarndyce.

— Ha, ha, ha! Râse domnul Lawrence Boythorn, de s-a cutremurat într-adevăr toată casa. Ce, încă tot n-ai uitat! Ha, ha, ha!… Şi-acela, alt derbedeu uns cu toate unsorile! Pe legea mea, mutra individului aceluia, când era puşti, părea întruchiparea neagră a perfidiei, a mişeliei şi a cruzimii, ce ar fi putut fi înălţată ca sperietoare pe-un câmp plin de canalii. De-ar fi să-l întâlnesc mâine pe stradă pe tiranul acela fără pereche l-aş doborî ca pe-un copac putred!

— De asta nu mă mai îndoiesc, zise domnul Jarndyce. Dar, nu vii sus?

— Pe legea mea, Jarndyce, îi răspunse musafirul, care păru că se uită la ceas, dacă erai însurat m-aş fi întors de la poartă şi aş fi pornit-o mai curând spre cele mai îndepărtate piscuri ale munţilor Himalaya, decât să mă înfăţişez la un ceas atât de nepotrivit.

— Nu chiar aşa de departe, cred, făcu domnul Jarndyce.

— Ba da! Pe viaţa mea, pe cinstea mea! Strigă oaspetele. Nu m-aş face vinovat de asemenea obrăznicie îndrăzneaţă, silind pe stăpâna casei să mă aştepte atâta vreme, pentru nimic în lume. Mai curând să pier de infinite ori… De infinite ori, mai curând.

Cu vorbele astea au mers sus, apoi curând l-am auzit în camera lui, tunând: „Ha! Ha! Ha! Şi apoi iarăşi: „Ha! Ha! Ha!” până când şi cele mai îndepărtate unghere, părând că

se molipsesc, au prins a hohoti tot atât de voios ca el şi ca şi noi când l-am auzit râzând.

În inima noastră s-a născut spontan o simpatie pentru el, căci în râsul şi în vocea-i puternică şi sănătoasă, în rotunjimea şi amploarea cu care rostea fiecare vorbă şi în furia grozavă a superlativelor, care păreau că pornesc ca nişte ghiulele oarbe, în toate se vădea un fond generos şi autentic. Dar nici nu ne aşteptasem să ni se confirme toate atât de bine prin înfăţişarea lui, când ne-a fost prezentat de domnul Jarndyce. Nu era numai un senior vârstnic, chipeş, drept şi vânjos aşa cum ne fusese descris nouă, cu capul sur şi masiv, cu o figură demnă şi calmă când tăcea, cu trupul ce s-ar fi putut îngreuna de n-ar fi fost într-o neîncetată mişcare fără de răgaz, cu bărbia ce i s-ar fi putut dubla de n-ar fi fost solicitată întruna să sublinieze cu vehemenţă vorbele, ajutându-le; dar pe lângă asta mai era şi un adevărat gentilom, în comportare, politicos şi cavaler, cu faţa-i luminată de un surâs plin de dulceaţă şi blândeţe, părând evident că n-are nimic de ascuns, ci dimpotrivă arătând exact că este incapabil (cum spunea Richard) de ceva pe scară mijlocie, şi bombardând cu ghiulele oarbe, căci nu era el omul să poarte arme mici, încât n-am putut decât să-l privesc cu egală plăcere pe când cina, fie că vorbea râzând cu Ada ori cu mine, fie că era mânat de domnul Jarndyce într-o salvă de superlative, ori că îşi azvârlea capul în sus, ca un dulău, izbucnind într-un cutremurător „Ha, ha, ha!”

— Ţi-ai adus pasărea cu dumneata, îmi închipui? Întrebă domnul Jarndyce.

— Pe Dumnezeul meu, e cea mai uimitoare pasăre din Europa! Răspunse celălalt. Este cea mai extraordinară creatură! N-aş da-o nici pentru zece mii de guinee. I-am lăsat o rentă viageră dacă îmi supravieţuieşte, să-i fie de ajutor după moartea mea. Ca înţelegere şi afecţiune e un adevărat fenomen. Tatăl său fusese înainte de ea una dintre cele mai uimitoare fiinţe înaripate de pe faţa pământului!

Subiectul acestor laude era un canar foarte mic, aşa de blând, încât fusese adus de slujitorul domnului Boythorn pe degetul său arătător şi, după ce făcu un zbor uşor în jurul camerei, veni să se aşeze pe capul stăpânului său. Să-l auzi pe domnul Boythorn exprimându-şi val-vârtej sentimentele cele mai vijelioase şi mai pătimaşe faţă de făptura asta gingaşă şi mărunţică, cocoţată în tihnă pe frunte, iată, cred, o ilustrare perfectă a firii sale.

— Pe legea mea, Jarndyce, zise el ridicând uşurel o bucăţică de pâine pentru canar ca s-o ciugulească, dacă aş fi în locul tău, i-aş prinde de gât mâine dimineaţă pe toţi maeştrii de la înalta Curte şi i-aş scutura până când le-ar curge toţi banii din buzunare şi până le-ar clămpăni ciolanele. Aş scoate-o la capăt cu fiecare, cu binele sau cu răul. Dacă vrei să mă împuterniceşti, sunt gata s-o fac, cu cea mai mare plăcere! (Tot timpul acesta canarul cel mic mânca din mâna lui.)

— Îţi mulţumesc Lawrence, dar procesul în clipa de faţă n-a atins încă un asemenea stadiu, răspunse domnul Jarndyce, râzând, şi n-ar putea avansa nici chiar aplicând procedura ta legală de a zgâlţâi şi Curtea şi Baroul.

— De când e lumea nu s-a mai văzut asemenea cazan al Satanei pe faţa pământului, cum e Curtea de Justiţie! Exclamă domnul Boythorn. Nu-i nevoie decât de o mână pusă sub ea pe o zi de lucru, în plină şedinţă, ca toate procesele, regulamentele şi dosarele cu jurisprudenţele adunate la un loc, şi pe deasupra cu toţi funcţionarii din instituţie, mari şi mici, de sus şi până jos, de la Procurorul General până la Diavolul în persoană, tată şi fiu, să sară în aer şi să s-aleagă pulberea de ele cu cinci sute de mii de kilograme de praf de puşcă; doar aşa ceva ar aduce în fine o reformă!

Era cu neputinţă să te ţii de râs în faţa seriozităţii depline cu care propunea asemenea măsură energică în vederea reformei. Când am început a râde, el îşi zvârli capul pe spate şi prinse a se zgudui din pieptu-i lat, de păru iarăşi că

tot ţinutul răsună de „ha, ha, ha-ul lui! Dar râsu-i nu tulbură deloc păsărică ce se simţea într-o siguranţă desăvârşită; ţopăi pe masă, repezindu-şi capul când într-o parte, când în cealaltă, întorcându-şi pe neaşteptate ochii strălucitori către stăpânul ei, ca şi cum acesta n-ar fi fost decât tot o pasăre.

— Dar cum o mai duceţi, dumneata şi vecinul dumitale, în privinţa dreptului de trecere cu pricina? Întrebă domnul Jarndyce. Nici dumneata nu eşti scutit de capcanele legii!

— Individul m-a dat în judecată pe mine pentru încălcarea proprietăţii sale şi eu l-am dat în judecată pe el pentru încălcarea proprietăţii mele, răspunse domnul Boythorn. Pe Dumnezeul meu, e tipul cel mai îngâmfat din câţi există. Moralmente e cu neputinţă să poarte numele de sir Leicester. Ar trebui să-l cheme sir Lucifer.

— Măgulitor pentru îndepărtata noastră rubedenie! Zise tutorele meu râzând către Ada şi Richard.

— I-aş ruga de domnişoara Clare şi pe domnul Carstone să mă ierte, reluă musafirul nostru, dar am fost încredinţat, după faţa senină a dumneaei şi după zâmbetul dumnealui, că nu-i nevoie de nici-o precauţie şi că ei ţin pe îndepărtata lor rubedenie la cuvenita distanţă.

— Sau el ne ţine pe noi, insinuă Richard.

— Pe legea mea, exclamă domnul Boythorn, slobozind altă salvă de vorbe, individul ăsta, şi taică-său, şi bunicu-său, sunt cei mai îngâmfaţi idioţi, încăpăţânaţi, imbecili şi anchilozaţi din câţi au fost pe lume, născuţi prin cine ştie ce inexplicabilă greşeală a Naturii, altceva decât nişte bastoane! Toţi din familia asta sunt nişte înfumuraţi grozav de solemni şi nişte gogomani în toată regula. Dar n-are a face; n-are să-mi închidă el trecerea chiar de s-ar fi întruchipat într-însul cincizeci de baroneţi, care să trăiască într-o sută de Chesney Wold, unul într-altul, ca mingile de fildeş sculptate de chinezi. Individul, prin agentul, sau secretarul, sau altcineva, îmi scrie:

Sir Leicester Dedlock, Baronet, salută pe domnul Lawrence Boythorn şi îi atrage atenţia asupra faptului că acea cărare verde ce trece pe lângă vechea casă parohială, în prezent proprietatea domnului Lawrence Boythorn, intră în dreptul de trecere a lui sir Leicester, fiind de fapt parte integrantă din parcul de la Chesney Wold şi că sir Leicester găseşte cu cale s-o închidă.

I-am răspuns individului:

Domnul Lawrence Boythorn, o dată cu salutările sale, îi atrage atenţia lui sir Leicester Dedlock asupra faptului că neagă totalmente toate pretenţile lui sir Leicester Dedlock în toate privinţele şi are de adăugat cu privire la închiderea trecerii pe cărare, că s-ar bucura grozav să dea cu ochii de omul care s-ar încumeta s-o facă.

Individul s-apucă de trimite pe-un neisprăvit, chior de-un ochi, ca să-mi închidă trecerea, construind o poartă. În joacă încep să trag cu puşca asupra blestematei aceleia de haimanale până când, de frică, aproape că nu mai răsufla. Individul pune de ridică poarta în timpul nopţii. Dimineaţa o dărâm şi-i dau foc. Atunci îmi trimite nişte tâlhari de slugi să-mi sară peste gard şi să treacă în sus şi-n jos peste locul meu. Le-ntind capcane şi-i prind. Îi împuşc în picioare cu mazăre zdrobită, mai trag cu puşca şi asupra lor, hotărât să eliberez omenirea de povara nesuferită a existenţei acelor brute ce roiesc în jur. Individul mă cheamă în judecată pentru încălcarea dreptului său; îl chem şi eu în judecată pentru încălcarea dreptului meu. Mă dă în judecată pentru loviri; mă apăr, dar nu contenesc să-i lovesc. Ha, ha, ha!

Auzindu-l spunând toate acestea cu o forţă de neînchipuit, ai putea crede că e omul cel mai mânios din lume. Dar în acelaşi timp să-l vezi uitându-se la păsărică cocoţată acum pe degetul cel mare al mâinii lui şi mângâindu-i încetişor penele cu arătătorul, ai putea crede că-i omul cel mai blând. Să-l auzi râzând şi să-i vezi apoi faţa latră şi luminoasă, ai zice că de când e el n-a avut nici-o grijă, nu s-a certat cu

nimeni, că n-a avut nici-o neplăcere şi că întreaga existenţă e ca o zi zâmbitoare de vară.

— Nu, nu, făcu el, cărările mele n-are să mi le închidă nici un Dedlock! Cu toate că trebuie să mărturisesc, şi aici pentru o clipă vocea i s-a înmuiat, că doamna Dedlock e cea mai desăvârşită doamnă din lume, căreia sunt gata să-i aduc toate omagiile pe care i le poate aduce un adevărat gentilom şi nu un baronet cu un cap vechi de şapte sute de ani. Un om ce a intrat în armată la douăzeci de ani şi în mai puţin de o săptămână şi-a provocat comandantul, cel mai dictatorial şi mai înfumurat fanfaron din câţi au purtat tunică de ofiţer, cu preţul carierei sale, ei, bine nu-i el omul care să se lase călcat în picioare de nici un sir Lucifer, nici viu, nici mort, nici îngropat şi nici dezgropat! Ha, ha, ha!

— Şi nici omul care să-şi fi lăsat prietenul mai tânăr să fie călcat în picioare, adăugă tutorele meu.

— Nici vorbă că nu! Zise domnul Boythorn, lovindu-l uşurel cu palma peste umăr, cu un aer protector, foarte serios, cu toate că râdea. Şi are să stea de pază lângă băieţandrul din cursul inferior, totdeauna, Jarndyce; te poţi bizui pe el! Dar, fiindcă veni vorba de încălcări, cerându-mi iertare de la domnişoara Clare şi de la domnişoara Summerson pentru cât de mult am stăruit asupra unui subiect atât de arid, n-a sosit nimic pentru mine de la oamenii dumitale, Kenge şi Carboy?

— Cred că nu, Esther? Mă întrebă domnul Jarndyce.

— Nimic, tutore.

— Foarte îndatorat! Zise domnul Boythorn. De altfel nici nu mai era nevoie să întreb, după ce am văzut, fie chiar puţin, cât de prevenitoare e domnişoara Summerson cu toată lumea din jurul ei. (Cu toţii m-au lăudat; erau de altfel hotărâţi s-o facă.) Am întrebat numai fiindcă, venind din Lincolnshire, încă n-am fost, bineînţeles, prin oraş şi am crezut că poate mi s-au trimis aici câteva scrisori. Cred că mâine dimineaţă am să primesc veşti.

În timpul serii pe care am petrecut-o foarte plăcut, l-am văzut foarte des privind îndelung la Richard şi Ada, cu atâta simpatie şi mulţumire care dădeau feţei sale senine o căutătură deosebit de plăcută, pe când şedea la mică depărtare de pian, ascultând muzica, şi doar nu avusese prilej să ne spună că-i plăcea cu pasiune muzica, dar asta se citea pe faţa lui, încât l-am întrebat pe tutorele meu, în timp ce şedeam la o partidă de table, dacă domnul Boythorn fusese cândva căsătorit.

— Nu, răspunse el, nu.

— Dar a dorit să fie! Zisei eu.

— Cum de-ai descoperit? Făcu el cu un zâmbet.

— Ei, tutore dragă, am început eu să-i explic, nu fără să roşesc puţin la riscul de a dezvălui ce gânduri îmi umblau, prin cap, în felul lui de a fi e o asemenea tandreţe, şi după toate e atât de curtenitor şi drăguţ cu noi şi…

Domnul Jarndyce îşi îndreptă privirile înspre partea unde şedea domnul Boythorn în vreme ce eu tocmai îl descriam.

N-a mai spus nimic.

— Ai dreptate, drăguţa mea, începu el. O dată a fost gata să se însoare. E mult de-atunci. Şi numai o dată.

— Doamna aceea a murit?

— Nu… Dar pentru el a murit. Întâmplarea din timpul acela a avut înrâurire asupra întregii sale vieţi de mai târziu. Ţi-ar veni oare a crede că-i încă romantic până-n vârful unghiilor?

— Cred, dragă tutore, aşa mi l-am şi închipuit. Dar acum, după cele ce mi-ai arătat, îmi vine mai uşor s-o spun.

— De-atunci n-a mai fost ceea ce ar fi putut să fie, urmă domnul Jarndyce; şi acum, îl vezi la vârsta lui cu nimenea lângă el, afară de slujitor şi de micul său prieten galben… E rândul tău s-arunci zarurile, dragă!

Din felul de a fi al tutorelui am simţit că n-aş putea continua subiectul convorbirii noastre, dincolo de punctul acesta, fără a risca să se schimbe vântul. De aceea m-am ferit de a mai pune alte întrebări. Aş fi vrut să mai ştiu, dar

n-am vrut să par curioasă. M-am mai gândit o bucată de vreme în timpul nopţii la povestea aceea veche de dragoste, apoi am fost deşteptată din somn de sforăitul puternic al domnului Boythorn şi am încercat să fac un lucru foarte greu; să-mi închipui pe un bătrân redevenit tânăr şi să-l înveşmântez în graţiile tinereţii. Dar am adormit înainte de a reuşi ce-mi propusesem şi am visat despre vremurile în care mă aflam în casa naşei mele. Nu cunosc îndeajuns asemenea probleme ca să-mi pot da seama dacă ceea ce visam în perioada aceea a vieţii mele avea cât de cât vreun preţ.

A doua zi dimineaţa a sosit o scrisoare de la domnii Kenge şi Carboy pentru domnul Boythorn, înştiinţându-l că un funcţionar de-al lor are să-l caute la timpul amiezii. Cum în ziua aceea a săptămânii plăteam chitanţele, bonurile şi facturile, înscriam conturile în registre şi făceam un extras cât mai concis ca să văd cum stau treburile gospodăriei, am rămas acasă, pe când domnul Jarndyce, Ada şi Richard, profitând de vremea minunată, au plecat într-o mică plimbare. Domnul Boythorn trebuia să-l aştepte pe funcţionarul de la „Kenge şi Carboy” şi apoi avea să pornească pe jos în întâmpinarea celor ce se întorceau de la plimbare.

Ei, bine, aveam de furcă până peste cap cu cercetarea conturilor negustorilor, cu adunarea coloanelor de cifre, cu plata sumelor de bani, cu clasarea chitanţelor şi cred că eram în mare zarvă, când domnul Guppy mi-a fost anunţat şi poftit înăuntru, îmi trecuse prin minte că funcţionarul ce avea să vină trebuie să fie tânărul pe care-l cunoscusem la staţia poştalionului şi mă bucuram să-l văd, căci se asociase cu fericirea mea prezentă.

Mai să nu-l recunosc, atât era de grozav de gătit. Avea un rând de haine noi de tot dintr-o stofă lucioasă, o pălărie strălucitoare, mănuşi liliachii din piele de căprioară, cravată cu o mulţime de culori, o floare mare de seră la butonieră şi un inel gros de aur pe degetul cel mic. Pe lângă asta a

umplut sufrageria de mireasmă de pomadă şi alte soiuri de parfumuri. Se uita la mine cu o privire stăruitoare care m-a cam tulburat; l-am rugat să ia loc până se întoarce slujitorul şi, după ce s-a aşezat într-un colţ, tot încrucişându-şi picioarele şi desfăcându-le, l-am întrebat dacă făcuse o călătorie plăcută la venire; apoi, fără să mă uit deloc la el, i-am spus că sper că domnul Kenge e bine; dar simţeam că el se uită la mine cu aceeaşi stăruinţă şi seriozitate.

Când i s-a adus vestea că poate merge sus în camera demnului Boythorn, i-am spus că la întoarcere va găsi masa pregătită şi domnul Jarndyce speră că îi va face cinste. El mi-a răspuns oarecum stingherit, ţinând mâna pe clanţa uşii:

— Avea-voi cinstea să vă găsesc aici, domnişoară?

I-am răspuns că da, voi fi aici, şi el ieşi făcând iar o plecăciune şi uitându-se din nou la mine.

L-am crezut stângaci din fire şi timid, pentru că se vedea că e foarte stingherit şi m-am gândit că lucrul cel mai bun pe care l-aş putea face ar fi fost s-aştept până voi vedea că are tot ce-i trebuie şi apoi să-l las în plata Domnului. Prânzul a fost adus curând, dar rămase o bună bucată de vreme pe masă. Convorbirea cu domnul Boythorn s-a lungit, fiind şi furtunoasă, cred, fiindcă, deşi camera lui era la oarecare depărtare, îi auzeam vocea puternică din când în când, ca o furtună, împroşcând bineînţeles adevărate salve de ocări.

În sfârşit, domnul Guppy se întoarse, arătând tare abătut, din pricina discuţiei.

— De necrezut, domnişoară, făcu el pe şoptite, cu dânsul n-o poţi scoate la nici un capăt.

— Ia, te rog, domnule, pofteşte ceva de te răcoreşte, i-am zis.

Domnul Guppy s-a aşezat la masă şi a început să ascută nervos cu furculiţa cuţitul de tăiat friptura, uitându-se întruna la mine (lucru de care eram foarte sigură, fără să mă uit la el) tot în felul acela neobişnuit. Ascuţitul a durat

aşa de mult timp, încât până la urmă am simţit într-un fel de datoria mea să ridic ochii ca să pot rupe vraja sub puterea căreia părea că se trudeşte şi de care nu era în stare să se descotorosească.

Atunci pe dată întoarse ochii spre farfuria cu friptură şi începu să taie.

— Şi dumneavoastră ce luaţi, domnişoară? Luaţi o îmbucătură?

— Nu, mulţumesc, am răspuns.

— Să nu vă servesc chiar nici-o bucăţică, din nimic, domnişoară? Întrebă domnul Guppy iarăşi, dând repede de duşcă un pahar de vin.

— Nimic, mulţumesc. N-am rămas aici decât ca să văd de aveţi tot ce vă trebuie. Să poruncesc să vă mai aducă ceva?

— Nu, vă sunt foarte îndatorat, domnişoară, vai de mine! Am tot ce-mi trebuie ca să mă simt mulţumit… Cel puţin… Nu mulţumit… Aşa ceva nu-i cu putinţă; şi mai goli încă două pahare de vin, unul după altul.

Am socotit că-i mai bine să plec.

— Vă rog să mă iertaţi, domnişoară! Îndrăzni să spună domnul Guppy, ridicându-se, când văzu că mă scol să plec. Vreţi să-mi acordaţi favoarea de a sta o clipă de vorbă cu mine, confidenţial?

Neştiind ce să răspund, m-am aşezat iarăşi jos.

— Ceea ce urmează e scutit de prejudiciu, domnişoară? Întreabă domnul Guppy cu nerăbdare, trăgând un scaun către masa la care şedeam.

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi, făcui eu mirată.

— E unul dintre termenii juridici pe care-i utilizăm noi, domnişoară. Să nu vă folosiţi de cele ce vă spun, în detrimentul meu, nici la biroul lui Kenge şi Carboy şi nici aiurea. Dacă tratativele noastre nu vor duce la nici un rezultat pozitiv, eu trebuie să rămân ceea ce am fost şi până acum, fără să sufăr nici un prejudiciu în situaţia mea sau în planurile mele viitoare în societate, pe scurt e vorba de ceva cu totul confidenţial.

— Sunt cu desăvârşire nedumerită, domnule, şi nu-mi închipui ce puteţi să-mi comunicaţi cu totul confidenţial mie, pe care nu m-aţi văzut decât o singură dată; dar mi-ar părea nespus de rău să vă cauzez vreun prejudiciu.

— Vă mulţumesc, domnişoară. Acum sunt sigur… Şi asta mi-e destul.

Tot timpul, domnul Guppy sau îşi tampona fruntea cu batista, sau îşi freca îndesat palma mâinii stângi cu palma celei drepte.

— Dacă mi-aţi îngădui să mai iau un pahar de vin, domnişoară, cred că m-ar ajuta să merg mai departe fără să mi se pună întruna un nod în gât, ceea ce până la urmă e neplăcut pentru amândoi.

Bău şi se întoarse iarăşi către mine. Am profitat de ocazie ca să mă mut de-a binelea în dosul mesei.

— Îmi îngăduiţi să vă ofer şi dumneavoastră unul, domnişoară, sau nu? Întrebă domnul Guppy, părând că s-a înviorat.

— Nu, deloc.

— Nici-o jumătate de pahar? Stărui domnul Guppy. Un sfert? Nu! Atunci să trecem mai departe. Leafa pe care o am acuma la „Kenge şi Carboy” e de două lire pe săptămână, domnişoară Summerson. Când am avut fericirea să vă văd pentru întâia oară, era de o liră şi 15 şilingi şi stătuse în loc la cifra asta multă vreme. De atunci a înregistrat o creştere de cinci şilingi şi o nouă creştere de încă cinci şilingi mi-e asigurată la expirarea unui termen ce nu va depăşi douăsprezece luni de la data prezentă. Mama mea are o proprietate mică ce capătă forma unei modeste rente viagere din care ea duce o viaţă independentă, deşi modestă, în Old Street Road. E o femeie făcută parcă să fie soacră ideală. Nu se amestecă niciodată în treburile altora, ţine să fie pace în casă şi are o fire cu care te poţi lesne înţelege. Are şi ea cusururile ei… Dar cine n-are?… Dar de când o ştiu niciodată nu şi le arată când e cineva de faţă; în asemenea ocazii puteţi să-i lăsaţi pe mână, fără nici-o grijă,

vinurile, alcoolurile sau berea. Locuinţa mea proprie se află într-un apartament la Pentonville în Penton Place. E modestă, dar plăcută, bine expusă în spate şi socotită a fi plasată într-o regiune din cele mai sănătoase. Domnişoară Summerson, în puţine cuvinte trebuie să vă spun că vă ador. Să fiţi atât de bună şi să-mi îngăduiţi (dacă mi-e permis să spun) să depun o cerere… Să fac o ofertă!

Domnul Guppy căzu în genunchi. Mă simţeam în siguranţă în spatele mesei şi nu prea înspăimântată. Am spus:

— Ridicaţi-vă numaidecât din poziţia asta ridicolă, domnule, sau mă veţi sili să-mi calc făgăduiala dată şi să sun clopoţelul!

— Ascultaţi-mă până la capăt domnişoară! Stărui domnul Guppy, împreunându-şi mâinile.

— Nu pot consimţi să mai aud nici un cuvânt, domnule, i-am răspuns, până ce nu vă ridicaţi de pe covor şi până nu vă duceţi să vă aşezaţi la masă, unde ar fi trebuit să rămâneţi, dacă aţi fi avut vreun pic de judecată.

Ţi se făcea milă să-l vezi, dar încetişor s-a sculat şi a făcut ce i-am spus.

— Totuşi ce ironie, domnişoară, urmă el cu mâna pe inimă, clătinând din cap cu melancolie, deasupra mesei, să stai cu mâncarea în faţă în asemenea clipă. Sufletului nu-i trebuie mâncare în asemenea momente, domnişoară.

— Vă rog să terminaţi, am răspuns eu, m-aţi rugat să vă ascult până la capăt; vă rog să terminaţi ce aveţi de spus.

— Voi încheia, domnişoară, continuă domnul Guppy. În măsura în care vă iubesc şi vă cinstesc, tot astfel dau ascultare celor ce-mi cereţi. O, ce n-aş da să vă pot duce în faţa altarului pentru solemna taină!

— Cu neputinţă, am exclamat eu, nici nu poate fi vorba.

— Îmi dau seama, zise domnul Guppy, aplecându-se peste tavă şi privindu-mă cu aceeaşi privire stăruitoare de mai înainte, pe care am simţit-o iarăşi în chip ciudat, cu toate că ochii nu-mi erau îndreptaţi spre el. Îmi dau seama că din punctul de vedere al situaţiei materiale, potrivit cu

aparenţele, cererea mea în căsătorie e o biată ofertă săracă. Dar, domnişoară Summerson! Îngerul meu!… Nu, nu, nu sunaţi… Am crescut într-o şcoală tare aspră şi sunt deprins să fac o mulţime de treburi de tot felul. Deşi tânăr, am adunat cu sârg mărturii, am pregătit procese şi am văzut multe lucruri în viaţă. Dac-aş avea parte de mâna dumneavoastră blagoslovită, câte mijloace n-aş găsi ca să vă promovez interesele şi să vă sporesc averea! Câte n-aş ajunge să aflu din cele ce vă privesc îndeaproape! Acum, desigur, nu ştiu nimic, dar câte n-aş putea, dacă m-aş bucura de încrederea dumneavoastră, dacă mi-aţi da îndemn?

I-am spus că umblă să-mi apere interesele, sau ceea ce presupune el c-ar fi interesele mele, cu aceiaşi sorţi de nereuşită cum umblă să-mi câştige dragostea; şi că ar trebui să înţeleagă acum ceea ce i-am cerut, rugându-l să plece numaidecât.

— Crudă domnişoară, făcu domnul Guppy, mai ascultă doar un cuvânt! Îmi închipui că trebuie să fi văzut că am fost subjugat de farmecele dumitale în ziua aceea când te-am aşteptat la Whytorseller. Îmi închipui că trebuie să fi băgat de seamă că n-am putut să mă sustrag de sub puterea farmecelor dumitale, când am ridicat scara de la trăsura de piaţă. Omagiile mele către Tine au fost palide, dar erau bine intenţionate. De atunci chipul tău s-a întipărit în sufletul meu. Am umblat noaptea întreagă în sus şi în jos, prin faţa casei lui Jellyby, numai ca să mă uit la zidurile în cuprinsul cărora ai stat tu. Venirea mea de astăzi, o venire inutilă, dealtfel ca şi prezenţa mea aici, ce n-a fost decât un pretext, am plănuit-o singur, pentru tine singură. Dacă am pus în discuţie interesele materiale, asta n-a fost decât ca să mă cunoşti şi să afli respectul umil ce ţi-l port. Dar înaintea lor a stat dragostea şi tot înaintea lor stă şi acum.

— Aş fi profund mâhnită, domnule Guppy, am spus eu, sculându-mă în picioare şi punând mâna pe cordonul clopoţelului, să comit faţă de dumneavoastră sau faţă de

oricine nedreptatea de a dispreţui nişte sentimente cinstite, oricât de displăcută mi-ar fi exprimarea lor. Dacă v-aţi gândit într-adevăr să-mi daţi o dovadă că aveţi o părere bună despre mine, deşi inoportună şi deplasată, simt că ar trebui să vă mulţumesc. N-am nici un motiv să fiu mândră şi nici nu sunt.

În rest, cred că am adăugat fără să ştiu prea bine ce-am spus:

— Nădăjduiesc că acum aveţi să plecaţi, uitând că aţi fost peste măsură de nechibzuit şi aveţi să vedeţi mai departe de treburile domnilor Kenge şi Carboy.

— O clipă, domnişoară! Strigă domnul Guppy, oprindu-mă tocmai când eram pe punctul de a suna. Ce s-a-ntâmplat astăzi n-are să-mi aducă nici un prejudiciu?

— Niciodată n-am să pomenesc cele ce s-au petrecut, am răspuns eu, afară doar de nu-mi veţi da prilej s-o fac.

— Încă o clipă, domnişoară! În cazul în care vă veţi schimba gândurile… Orişicând, oricât de târziu, n-are importanţă, căci sentimentele mele nu se vor schimba niciodată… Despre cele ce am spus şi mai ales despre cele ce n-ar trebui să fac, domnul William Guppy, optzeci şi şapte, Penton Place, sau în caz de mutare sau de moarte (din pricina unor speranţe spulberate sau ceva asemănător) pe adresa doamnei Guppy, trei sute doi, Old Street Road, va fi de ajuns.

Am sunat clopoţelul, slujitorul a venit şi domnul Guppy, lăsându-şi cartea de vizită pe masă şi făcând o plecăciune descurajată, a plecat. Ridicându-mi ochii asupra lui pe când pleca, l-am văzut iarăşi cum mă privea după ce a trecut de uşă.

Am rămas acolo încă un ceas şi mai bine ca să-mi pun la punct registrele, să rânduiesc plăţile şi să închei o mulţime de socoteli. După aceea am orânduit pupitrul, am pus toate la locul lor şi m-am simţit atât de liniştită şi de veselă, încât am crezut că incidentul acela neaşteptat mi se ştersese aproape din minte. Dar, când am urcat sus în camera mea,

m-am pomenit deodată că încep să râd de el şi apoi, mai ciudat încă, m-am pomenit că încep să plâng. Pe scurt, am fost emoţionată o bucată de vreme şi am simţit că o coardă veche fusese atinsă atât de dureros, cum nu mai fusese din timpul scumpei mele păpuşi de altădată, de multă vreme îngropată în grădină.

Copistul.

În partea dinspre răsărit a stradelei ce poartă numele de Chancery Lane, sau mai exact pe strada Cursitor, în Imobilul Cook, domnul Snagsby, librar pentru jurişti, îşi exercită comerţul său în lege. În umbra Imobilului Cook, îndeobşte un loc cam întunecat, domnul Snagsby face negoţ cu tot soiul de formulare pentru procesele în curs, cu obiecte în piele, suluri de pergament, papetărie… Coli de hârtie, dosare, imprimate, hârtie cafenie, albă, spălăcită, sugative; cu timbre, cu rechizite de birou, pene, peniţe, cerneală, radiere, cenuşă de uscat cerneala, ace cu gămălie, creioane, ceară roşie şi lipici; apoi cu şnur roş şi panglică verde; carneţele, almanahuri, agende şi repertorii de legi; gheme de sfoară, rigle, călimări de sticlă şi plumb, bricege, foarfece, ace de cusut dosare şi diverse mărunţişuri de cuţitărie; pe scurt, un negoţ cu prea multe articole ca să mai fie înşiruite, un negoţ pe care-l face chiar de când i s-a împlinit stagiul de ucenicie şi s-a întovărăşit cu Peffer. Cu prilejul acela, Imobilul Cook a fost într-un fel revoluţionat de noua firmă, proaspăt vopsită, La Peffer şi Snagsby, înlocuind inscripţia venerabilă din trecut, şi nu uşor de descifrat, La Peffer, numai. Pentru că fumul, pe care l-am putea numi iedera Londrei, s-a încolăcit aşa de tare în jurul numelui Peffer şi s-a lipit atât de strâns de locuinţa lui, încât acest parazit afectuos a ajuns să copleşească arborele originar.

Peffer nu mai e de văzut în Imobilul Cook acuma; nici nu e aşteptat acolo fiindcă de-un pătrar de veac stă culcat în cimitirul Sfântul Andrew, la Holborn, cu furgoanele şi birjele hodorogind pe dinaintea lui, cât e ziua de lungă şi jumătate

de noapte, ca nişte balauri uriaşi. Dacă din întâmplare s-ar furişa vreodată din lăcaşul lui pe când balaurii dorm, ca să-şi aerisească iarăşi trupul prin preajma Imobilului Cook, până când ar fi admonestat să se întoarcă de către cucurigul cocoşului roşcat din pivniţa micii lăptarii din strada Cursitor, ale cărui păreri despre venirea zilei ar fi ciudat să le precizăm, deoarece nici el, din propriile-i observaţii, nu ştie aproape nimic despre ele, dacă, după cum spuneam, Peffer ar reveni ca să mai vadă sumbrele locuri din curtea Imobilului Cook, ceea ce nici un librar din comerţ nu i-ar putea refuza, ar veni pe nesimţite şi nimenea n-ar şti şi n-ar păgubi din pricina asta.

În timpul vieţii sale, precum şi în perioada celor şapte ani lungi ai uceniciei lui Snagsby, locuia cu Peffer, în aceeaşi clădire a librăriei, o nepoată; o nepoată mică şi şireată, un soi de făptură prea tare strânsă la mijloc şi cu un nas ascuţit ca o seară tăioasă de toamnă, gata să dea către sfârşitul ei în îngheţ. Printre cei ce locuiau în Imobilul Cook, umbla zvonul că mama acestei nepoate, în copilăria fiicei sale, împinsă de un zel exagerat ca făptura fetei să atingă perfecţiunea, o strângea în fiecare dimineaţă în corset, slujindu-se de piciorul ei matern proptit în stâlpul patului pentru a o strânge mai tare şi a se sprijini mai bine, iar pe deasupra îi dădea să înghită nişte căni cu oţet şi zeamă de lămâie, care acizi, pretindea lumea, se urcaseră în nasul şi în firea pacientei. De pe a cui limbă din cele multe ce poartă zvonuri o fi pornit asemenea născocire spumoasă, ea pare să nu fi ajuns până la urechile tânărului Snagsby sau poate că el nu a luat-o în seamă; dar, când a venit vremea să se simtă om în toată puterea cuvântului, tânărul nostru peţind-o şi câştigând mâna tinerei făpturi, a încheiat două tovărăşii dintr-o singură dată. Aşa că acum, în Imobilul Cook din strada Cursitor, domnul Snagsby şi nepoata fac o singură fiinţă, iar nepoata tot îşi mai îngrijeşte cu sfinţenie silueta care, oricât ar fi gusturile de deosebite, nici vorbă că

trebuie să fie grozav de preţioasă dacă n-a mai rămas decât aşa de puţin din ea.

Domnul şi doamna Snagsby nu sunt numai un trup şi un suflet, dar, după părerea vecinilor, şi un singur glas. Glasul acela, părând că purcede numai de la doamna Snagsby, e auzit foarte des în Imobilul Cook. Domnul Snagsby este auzit arareori altcum decât exprimându-se prin timbrul acela dulce al soţiei. El e om blajin, pleşuv şi sfios, cu ţeasta capului strălucitoare şi cu un smoc aspru de păr negru, implântat parcă în ceafă. Are o tendinţă către supunere şi îngrăşare. Aşa cum stă în uşa prăvăliei din Imobilul Cook, cu halatul său de lucru cenuşiu, cu mâneci de stambă neagră până la cot, privind în sus către nori, sau cum stă în spatele tejghelei în prăvălia-i întunecată, cu o riglă grea şi lată, tăind pielea de oaie în benzi, însoţit de cei doi ucenici, el pare a fi în mod neîndoielnic un om timid şi modest. La asemenea vreme, adesea răsar de sub picioarele lui nişte plânsete şi lamentaţii, cu glasul despre care am vorbit mai sus, de parc-ar veni de la o stafie cu vocea ascuţită, ce nu-şi găseşte tihnă în mormântu-i şi, ca din întâmplare, în asemenea împrejurări, când jelaniile acelea ating un timbru mai tăios ca de obicei, domnul Snagsby le spune ucenicilor:

— Cred că nevestica mea o scutură pe Guşter!

Numele propriu, folosit astfel de domnul Snagsby, a stârnit râsul locatarilor din Imobilul Cook, zicând ei că ar fi trebuit să fie numele doamnei Snagsby, şi găsind cu cale că numai ea ar putea fi sus şi tare denumită Guşter, în chip de compliment pentru caracteru-i furtunos. Cu toate acestea, numele era averea şi chiar singura avere pe lângă cincizeci de şilingi pe an şi o cutie tare mică umplută la întâmplare cu haine, pe care le primeşte o biată tânără sfrijită, venită dintr-un azil (presupusă de unii că ar fi purtând din botez numele de Augusta) şi care, deşi fusese dată sau tocmită, până va creşte mare, de un binefăcător cumsecade, de felul lui din Tooting, unde nu se putea să nu se dezvolte în cele

mai favorabile circumstanţe, totuşi „avea crize de leşinuri” pe care parohul nu le putea explica.

Guşter. În vârstă de fapt de douăzeci şi trei sau patru de ani, dar arătând cu zece ani şi mai bine mai vârstnică, a fost ieftin tocmită din pricina ciudatului neajuns al leşinurilor şi se teme atât de tare să nu fie trimisă şi dată iarăşi în mâinile protectoare ale preacuviosului azil, încât, în afară de prilejurile în care e găsită cu capul în găleată, sau în lighean, sau în cazan, sau în mâncare, sau în orişice s-ar fi întâmplat să fie lângă ea când o apuca, totdeauna se află la treabă. Era o mulţumire pentru părinţii şi tutorii ucenicilor, să simtă că nu-i nici-o primejdie ca ea să stârnească emoţii dulci în piepturile tineretului; era o mulţumire pentru doamna Snagsby, care oricând putea să-i găsească pricină; era o mulţumire pentru domnul Snagsby, care socotea că face un act de milostenie că o ţine. Întreprinderea librarului, în ochii lui Guşter, reprezintă Templul belşugului şi al splendorii. Ea crede că micul salonaş de la etaj, ţinut totdeauna spilcuit, ca să zicem aşa, şi gătit, este cea mai elegantă încăpere din toată Creştinătatea. Vederea ce se desfăşoară asupra curţii Imobilului Cook la un capăt (fără a mai pune la socoteală şi o privire furişă asupra străzii Cursitor) şi asupra curţii din spate a ofiţerului şerifului de la Coavinses la celălalt capăt, ea o socoate drept o privelişte de o frumuseţe fără de pereche. Portretele în ulei etalate în salonaş, şi încă din belşug, al domnului Snagsby privind la doamna Snagsby şi al doamnei Snagsby privind la domnul Snagsby, sunt în ochii ei ca nişte înfăptuiri de Rafael sau Tiţian. Guşter are şi ea, precum se vede, oarecare răsplată pentru multele ei privaţiuni.

Domnul Snagsby lasă pe seama doamnei Snagsby toate lucrurile, afară doar de cele ce intră în misterele comerţului său. Ea administrează banii, se ceartă cu perceptorii, fixează timpul şi locul rugăciunilor de duminică, autorizează distracţiile domnului Snagsby şi nu recunoaşte nimănui dreptul de a interveni în ceea ce socoate ea să dea la masă,

aşa încât doamna Snagsby reprezintă modelul perfect pentru soţiile din vecinătate, adică de pe o bună bucată din Chancery Lane, pe amândouă părţile, şi chiar până mai departe în Holborn; soţiile acelea, de câte ori ajung la câte o gâlceavă casnică, îşi poftesc soţii să vadă diferenţa dintre poziţia lor (a soţiilor) şi cea a doamnei Snagsby precum şi comportamentul lor (al soţilor) şi cel al domnului Snagsby. Zvonuri ce se strecoară totdeauna ca liliecii prin Imobilul Cook, trecând o clipă în zbor pe la ferestrele tuturor, umblă cum că doamna Snagsby ar fi geloasă şi curioasă şi că domnului Snagsby, câteodată, de năduf, îi vine să-şi ia lumea în cap şi că de-ar fi mai iute, şi nu aşa de bleg, n-ar putea răbda. Ba, chiar s-a băgat de seamă că soţiile, care-l citează ca un strălucit exemplu soţilor lor căpăţânoşi, în realitate se uită la el cu dispreţ şi că nimeni nu-l priveşte cu mai multă trufie ca o anume doamnă despre al cărei soţ se ştie aproape cu siguranţă că o măsoară cu umbrela, ce-i slujeşte drept instrument de corecţie. Dar şoaptele acestea vagi poate să se fi ivit din felul de a fi al domnului Snagsby, care e de la natură un om oarecum înclinat spre meditaţie, cu fire de poet, şi căruia îi place să se plimbe prin Staple Inn în timpul verii şi să observe cât de rustice sunt vrăbiile şi frunzele; sau să hoinărească alene prin Curtea Grefei, într-o după-amiază de duminică şi să spună (dacă e în bună dispoziţie) că au fost odată, de demult, nişte vremuri apuse, şi că ai putea găsi un sicriu de piatră, ori chiar două sub capela aceea (se prinde el pe orice) dacă ar fi să sapi. Îşi lasă fantezia să-i rătăcească cu nostalgie, gândindu-se la cei mulţi preşedinţi şi vicepreşedinţi şi judecători de la Curţile de Apel care s-au stins, şi simte o mireasmă, întocmai ca la ţară, când povesteşte celor doi ucenici cum a auzit el vorbindu-se despre un pârâu „limpede cum e cristalul”, care trecea odată drept prin mijlocul Holbornului, pe când Bariera era într-adevăr o barieră ce ducea de-a dreptul spre izlaz… Da, simte mireasma câmpului atât de puternic, încât nu mai are nevoie să se ducă la ţară.

Ziua e pe sfârşite şi înăuntru se aprinde gazul de iluminat care nu-şi produce încă efectul, din pricină că încă nu-i întuneric. Domnul Snagsby, stând în uşa prăvăliei şi uitându-se către nori, zăreşte o cioară întârziată ce trece grăbită în zbor înspre apus peste felia de cer ce aparţine curţii Imobilului Cook. Cioara zboară de-a dreptul peste strada înaltei Curţi de Justiţie, peste grădina de la Lincoln's Inn, către câmpiile de la Lincoln's Inn.

Aici, într-o clădire mare, pe vremuri casă de rang, locuieşte domnul Tulkinghorn. Clădirea se închiriază acum în apartamente mici, şi în fragmentele acelea strâmtorate ale măreţiei ei de altădată, zac juriştii ca viermii în nuci. Dar scările, coridoarele şi anticamerele spaţioase au rămas încă neschimbate, ba, chiar şi plafoanele pictate pe care Alegoria, cu o cască romană pe cap şi înveşmântată în văluri eterice, se lăfăie printre balustrade, coloane, flori, nori şi băieţi cu picioare lungi, de-ţi dă durere de cap… ceea ce s-ar părea că e mai mult sau mai puţin scopul dintotdeauna al Alegoriilor. Aici, printre numeroasele sale casete, etichetate cu nume celebre, locuieşte domnul Tulkinghorn, când nu-i plecat la vreo reşedinţă de la ţară a celor mari de pe faţa pământului, unde stă mut, ca la el acasă, şi unde stăpânilor, sărmanii, li s-a făcut urât de moarte. Aici se află Domnia Sa astăzi, tăcut la masa-i de lucru. O stridie de şcoală veche, a cărei scoică nimeni n-o poate deschide.

Aşa cum e el când îl priveşti, aşa-i şi încăperea în care se află, în amurgul acestei după-amieze. Demodat, perimat, retras, dar putând să-şi permită asemenea decor. Fotolii grele cu spătare late din lemn de mahon, umplute cu păr de cal, după moda veche, greu de ridicat, mese învechite stând pe nişte picioare ca fusele, şi cuverturi de postav pline de praf, portretele în gravură ale deţinătorilor de mari titluri, din ultima sau penultima generaţie, îl înconjoară. Un covor turcesc, gros şi ponosit, acoperă duşumeaua, potolind zgomotul paşilor unde şade el, însoţit de două lumânări în

sfeşnice vechi de argint care dau o lumină cu totul neîndestulătoare pentru asemenea cameră spaţioasă. Titlurile de pe cotoarele cărţilor s-au şters; orice lucru ce poate avea lacăt, a căpătat unul, şi nici-o cheie nu-i la vedere. Foarte puţine hârtii stinghere se găsesc primprejur. Alături are un oarecare manuscris, dar n-are treabă cu el. Cu capacul rotund al unei călimări şi cu două bucăţi de ceară de peceţi, tăcut şi încet, caută să rezolve firul nehotărârilor din mintea lui. Acum capacul călimării e în centru, pe urmă bucata roşie de ceară şi apoi bucata cea neagră. Dar n-a ieşit. Domnul Tulkinghorn trebuie să le adune iarăşi şi s-o înceapă de la capăt.

Aici, sub plafonul pictat cu Alegoria în pieziş, uitându-se ţintă la prezenţa-i nepoftită, ca şi cum ar vrea să se repeadă asupră-i şi să-l ucidă, aici domnul Tulkinghorn îşi are şi casa şi biroul. N-are personal, ci numai un om între două vârste, de obicei cu haina ruptă în coate, care stă în vestibul într-o strană înaltă, şi arareori e copleşit de treburi. Domnul Tulkinghorn nu-i om ca toţi oamenii. El n-are nevoie de funcţionari. El e ca un butoi mare, plin cu taine, şi care n-are nevoie de cep. Clienţii lui au nevoie de el; el e totul. Ciornele ce trebuie scoase, sunt scoase de apărătorii speciali de la Baroul Temple, pe baza unor instrucţiuni tainice. Copiile simple ce trebuie făcute, îi sunt făcute de librar, cheltuielile fiind neînsemnate. Omul din strană, între două vârste, ştie cam tot atât despre afacerile aristocraţiei, cât ştie un măturător din Holborn.

Bucata roşie, bucata neagră, capacul călimării, celălalt capac de călimară, cutiuţa cu nisip. Aşa! Tu la mijloc, tu la dreapta, tu la stânga. Firul ăsta al nehotărârii trebuie să fie dezlegat acum, ori niciodată… Acum! Domnul Tulkinghorn se ridică, îşi potriveşte ochelarii, îşi pune pălăria pe cap, vârâ manuscrisul în buzunar, iese şi spune omului între două vârste, cu haina ruptă în coate:

— Mă întorc numaidecât!

Foarte rar îi oferă un amănunt, două în plus.

Domnul Tulkinghorn pleacă. Tot aşa cum zboară cioara… Nu chiar aşa de drept, dar aproape… Spre Imobilul Cook, în strada Cursitor. La Snagsby, la prăvălia librarului. „Documente transcrise cu litere mari sau copiate, redactări juridice executate în toate branşele legale etc. Etc. Etc.”

Să tot fie cam cinci sau şase ceasuri de după-amiază şi aroma înmiresmată de ceai fierbinte pluteşte prin Imobilul Cook. Pluteşte prin jurul uşii lui Snagsby. Mesele se iau devreme pe acolo, prânzul la unu şi jumătate, cina la nouă jumătate. Domnul Snagsby se pregătea să coboare în regiunile subterane ca să-şi ia ceaiul, când tocmai privind pe uşă, văzu cioara întârziată încă pe afară.

— Stăpânul e-acasă?

Guşter are grijă de prăvălie, fiindcă ucenicii îşi beau ceaiul în bucătărie cu domnul şi doamna Snagsby; prin urmare, cele două fiice ale croitorului de robe îşi piaptănă cosiţele în cele două geamuri ale celor două ferestre de la etajul al doilea al casei de peste drum, dar nu reuşesc să-i scoată din minţi pe cei doi ucenici aşa cum le place lor să-şi închipuie, ci deşteaptă doar admiraţia zadarnică a lui Guşter al cărei păr nu creşte, nu, nu mai creşte şi, după cum se crede în taină, nici n-are să mai crească vreodată.

— Stăpânul e-acasă? Întreabă domnul Tulkinghorn.

Stăpânul e acasă şi Guşter se duce să-l caute. Dispare, bucuroasă să iasă din prăvălia pe care o priveşte cu un amestec de groază şi veneraţie, ca pe un depozit de unelte teribile pentru marile torturi ale legii, un loc în care să nu intri după ce s-a stins gazul.

Domnul Snagsby se arată: soios, înfierbântat, duhnind a ceai-aromat şi mestecând. Înghite pe nerăsuflate o bucată de pâine cu unt şi zice:

— O, Doamne, ce cinste! Domnul Tulkinghorn!

— Doresc să schimb o vorbă cu dumneata, Snagsby!

— Bineînţeles, domnule! Vai, Doamne, dar de ce n-aţi trimis, domnule, băiatul după mine? Vă rog, să mergem în camera din spate, domnule!

Snagsby s-a luminat cât ai clipi. Încăperea strâmtă, plină de un miros înţepător de la seul pergamentului este în acelaşi timp depozit de mărfuri, contor şi birou de copiat acte. Domnul Tulkinghorn se aşază pe un scaun de la birou, cu faţa la Snagsby.

— Procesul Jarndyce, Snagsby!

— Da, domnule.

Domnul Snagsby face lampa mai mare şi tuşeşte în dosul mâinii, anticipând modest un câştig. Domnul Snagsby, ca om sfios ce este, s-a obişnuit să tuşească cu felurite înţelesuri şi astfel să economisească cuvintele.

— Ai copiat pentru mine nu de multă vreme nişte declaraţii din procesul acesta.

— Da, domnule, am copiat.

— Era una dintre ele, urmează domnul Tulkinghorn – stridia de şcoală veche ermetic închisă – scotocind ca din întâmplare în buzunarul de la haina în care nu găseşte… Una al cărei scris de mână e mai deosebit şi-mi place. Cum s-a întâmplat să trec pe aici şi credeam c-o am la mine, am intrat să te întreb, dar văd că n-o am. Nu-i nimic, s-o lăsăm pe altădată… A! Uite-o!… Am intrat să te întreb cine a copiat-o?

— Cine a copiat-o, domnule? Întreabă domnul Snagsby, luând documentul, aşternându-l pe birou şi despărţind toate filele cu o învârtitură a degetelor şi o întorsătură a mâinii stângi, caracteristice librarilor. Am dat-o la lucru afară, domnule. Tocmai atunci am mai dat de lucru afară o grămadă destul de mare de hârtii. Dar vă pot spune într-o clipă cine a copiat-o, domnule, dacă mă uit în registru.

Domnul Snagsby scoate registrul din casa de bani, mai înghite o dată bucăţica de pâine cu unt care părea că i s-a oprit în gât, se uită la document cu coada ochiului, şi începe să lunece cu degetul cel mare de la mâna dreaptă de sus în jos pe o pagină a lui.

— Jewby… Packer… Jarndyce. Jarndyce! Iată, domnule, exclamă domnul Snagsby. Bineînţeles! Ar fi trebuit să-mi

amintesc. Copia asta a fost dată în lucru afară, domnule, la un caligraf care locuieşte drept peste drum, de partea cealaltă a uliţei.

Domnul Tulkinghorn a văzut înregistrarea, a găsit-o înaintea librarului, a citit-o pe când degetul librarului scobora la vale.

— Cum îl cheamă? Nemo? Întreabă domnul Tulkinghorn.

— Nemo, domnule. Iată. Patruzeci şi doi e pagina cu numărul de înregistrare. Le-am predat miercuri seara la opt; mi-au fost aduse joi dimineaţa la nouă jumătate.

— Nemo! Repetă domnul Tulkinghorn. Nemo pe latineşte înseamnă nimeni.

— În englezeşte trebuie să fie cineva, domnule, aşa cred, zice domnul Snagsby, înclinându-se, cu tusea-i potrivită împrejurării. E nume de om. Iată, priviţi, domnule! Pagina patruzeci şi doi din registru. Predate miercuri seara, ora opt, primite joi dimineaţa, ora nouă şi jumătate.

Coada ochiului domnului Snagsby înregistrează capul doamnei Snagsby, uitându-se înăuntru din uşa prăvăliei, ca să afle ce are dumnealui de gând de-a plecat de la ceai. Domnul Snagsby îi adresează doamnei Snagsby o tuse, ca şi cum i-ar spune „Dragă, un client!

— Nouă şi jumătate, domnule, repetă domnul Snagsby. Copiştii noştri, care trăiesc din munca asta, sunt un soi ciudat de oameni şi s-ar putea ca ăsta să nu fie numele lui, dar e trecut sub numele ăsta. Acum îmi amintesc, domnule, că şi l-a dat.

— Cine a copiat-o, domnule? Întreabă domnul Snagsby, luând documentul, aşternându-l pe birou şi despărţind toate filele cu o învârtitură a degetelor şi o întorsătură a mâinii stângi, caracteristice librarilor. Am dat-o la lucru afară, domnule. Tocmai atunci am mai dat de lucru afară o grămadă destul de mare de hârtii. Dar vă pot spune într-o clipă cine a copiat-o, domnule, dacă mă uit în registru.

Domnul Snagsby scoate registrul din casa de bani, mai înghite o dată bucăţica de pâine cu unt care părea că i s-a

oprit în gât, se uită la document cu coada ochiului, şi începe să lunece cu degetul cel mare de la mâna dreaptă de sus în jos pe o pagină a lui.

— Jewby… Packer… Jarndyce. Jarndyce! Iată, domnule, exclamă domnul Snagsby. Bineînţeles! Ar fi trebuit să-mi amintesc. Copia asta a fost dată în lucru afară, domnule, la un caligraf care locuieşte drept peste drum, de partea cealaltă a uliţei.

Domnul Tulkinghorn a văzut înregistrarea, a găsit-o înaintea librarului, a citit-o pe când degetul librarului scobora la vale.

— Cum îl cheamă? Nemo? Întreabă domnul Tulkinghorn.

— Nemo, domnule. Iată. Patruzeci şi doi e pagina cu numărul de înregistrare. Le-am predat miercuri seara la opt; mi-au fost aduse joi dimineaţa la nouă jumătate.

— Nemo! Repetă domnul Tulkinghorn. Nemo pe latineşte înseamnă nimeni.

— În englezeşte trebuie să fie cineva, domnule, aşa cred, zice domnul Snagsby, înclinându-se, cu tusea-i potrivită împrejurării. E nume de om. Iată, priviţi, domnule! Pagina patruzeci şi doi din registru. Predate miercuri seara, ora opt, primite joi dimineaţa, ora nouă şi jumătate.

Coada ochiului domnului Snagsby înregistrează capul doamnei Snagsby, uitându-se înăuntru din uşa prăvăliei, ca să afle ce are dumnealui de gând de-a plecat de la ceai. Domnul Snagsby îi adresează doamnei Snagsby o tuse, ca şi cum i-ar spune „Dragă, un client!

— Nouă şi jumătate, domnule, repetă domnul Snagsby. Copiştii noştri, care trăiesc din munca asta, sunt un soi ciudat de oameni şi s-ar putea ca ăsta să nu fie numele lui, dar e trecut sub numele ăsta. Acum îmi amintesc, domnule, că şi l-a dat într-un anunţ scris pe care l-a lipit la Biroul Ordonanţelor, la Birourile Curţii, la Camera Judecătorilor şi aşa mai departe. Ştiţi ce soi de înscris, domnule: „Caut de lucru”.

Domnul Tulkinghorn îşi aruncă privirile prin ferestruica cea mică în spatele clădirii Coavinses, spre încăperile ofiţerului de poliţie, unde luminile strălucesc aprinse la ferestrele imobilului. Cafeneaua Coavinses se află în spate şi umbrele mai multor gentilomi învăluiţi ca într-un nor se întrezăresc vag pe storurile ferestrelor. Domnul Snagsby profită de ocazie şi-şi întoarce uşurel capul ca să se uite peste umăr la nevestica lui şi să-i facă cu gura nişte semne, ca nişte scuze cam cu acest conţinut: „Tul-king-horn… Bo-gat… În-flu-ent!”

— I-ai mai dat omului ăstuia de lucru, înainte? Întrebă domnul Tulkinghorn.

— Vai Doamne! Da, domnule! Lucrări pentru dumneavoastră.

— Cu gândul la lucruri mai importante, am uitat: unde ai spus că locuieşte?

— Peste drum, domnule. De fapt locuieşte la domnul Snagsby – se trudeşte iar să înghită, de parcă bucăţica de pâine cu unt ar fi de neînvins – la o prăvălie de zdrenţe şi sticle vechi.

— Poţi să-mi arăţi casa la plecare?

— Cu cea mai mare plăcere, domnule!

Domnul Snagsby îşi scoate mânecuţele şi halatul cenuşiu, îşi trage pe el haina cea neagră şi-şi ia pălăria din cui.

— Oh! Ia t-o şi pe soţioara mea! Zice el tare. Drăguţa mea, eşti aşa de bună să spui unuia dintre băieţi să aibă grijă de prăvălie cât trec peste drum cu domnul Tulkinghorn? Doamna Snagsby, domnule… Nu lipsesc nici două minute scumpa mea!

Doamna Snagsby se înclină în faţa avocatului, se trage în dosul tejghelei se uită după ei prin deschizătura oblonului de la fereastră, se strecoară în biroul din spate, cercetează însemnările din registrul rămas încă deschis. Fără îndoială e curioasă.

— Veţi vedea că locuinţa e ca vai de lume, domnule, zice domnul Snagsby, călcând respectuos pe drum şi lăsând

avocatului îngusta potecă pavată, iar locatarul e şi el ca vai de lume. Dar toţi, în general, sunt nişte sălbatici, domnule. Profitul cu omul ăsta e că n-are somn deloc. Dacă ai nevoie, se aşază la lucru şi o ţine aşa până la capăt, oricât de mult ar fi.

S-a întunecat de tot şi lămpile cu gaz îşi dau acuma lumina din plin. Izbindu-se de funcţionari ce merg să pună corespondenţa zilnică la poştă şi de consilieri şi avocaţi care se întorc acasă pentru cină, de reclamanţi, şi pârâţi, şi împricinaţi de tot soiul, şi înghiontindu-se cu mulţimea de trecători în calea cărora, înţelepciunea jurisdicţională, din cele mai vechi timpuri şi până acum, a ridicat milioane de obstacole la tranzacţiile celor mai obişnuite afaceri din viaţă, înotând prin lege şi echitate şi prin acel mister înrudit, adică prin noroiul străzii, făcut nimenea nu ştie din ce şi care se adună în jurul nostru fără ca nimenea să aibă habar de unde şi cum, toţi ştiind doar că dacă-i prea mult trebuie dat la o parte cu lopata şi făcut loc, juristul şi librarul sosesc la o prăvălie de zdrenţe şi sticle vechi, care e şi un soi de magazin universal de marfă de două parale, prăvălie ce stă în umbra instanţei Lincoln's Inn şi-i ţinută, aşa cum spune firma, spre ştiinţa tuturor, de un oarecare Krook.

— Iată, aici locuieşte, domnule, zice librarul.

— Vasăzică aici locuieşte, da? Face juristul cu indiferenţă. Mulţumesc.

— Nu intraţi, domnule?

— Nu, mulţumesc, nu; acum mă duc la Colegiu. Bună seara. Mulţumesc!

Domnul Snagsby îşi scoate pălăria şi se întoarce la nevestică şi la ceai.

Dar Domnul Tulkinghorn nu se mai duce la Colegiu. După ce a mers o bucată de drum, s-a întors şi acum vine iarăşi la prăvălia domnului Krook şi intră de-a dreptul. E destul de întuneric înăuntru, doar o singură luminiţă sau o lumânare cu apărătoare în ferestre; un bătrân şi o pisică stau în fund,

lângă foc. Bătrânul se ridică şi iese în întâmpinare cu altă lumânare cu apărătoare.

— Te rog, locatarul dumitale e înăuntru?

— Bărbat sau femeie, domnule? Întreabă domnul Krook.

— Bărbat. Cel care copiază.

Domnul Krook s-a uitat îndeaproape la noul venit. Îl cunoaşte din vedere. Are chiar o bănuială vagă în privinţa reputaţiei sale aristocratice.

— Doriţi să-l vedeţi, domnule?

— Da.

— Eu apuc să-l văd destul de rar, face domnul Krook, rânjind. Să-l chem jos? Dar slabă nădejde să vină, domnule!

— Atunci, urc eu la el, zice domnul Tulkinghorn.

— Etajul al doilea, domnule. Luaţi lumânarea. Acolo sus! Domnul Krook, cu pisica alături, stă în picioare la capătul scărilor, uitându-se după domnul Tulkinghorn. „Hi… Hi!”, face el, după ce domnul Tulkinghorn aproape că nu se mai vede. Juristul se uită în jos peste balustradă. Pisica îşi cască gura perfidă şi-şi arată colţii la el, scuipând.

— Cuminte, doamnă Jane! Poartă-te frumos cu musafirii, doamna mea! Ştii tu ce se spune despre chiriaşul meu? Şopteşte Krook, urcând o treaptă, două. Ce se spune de el? Se spune că s-a vândut Necuratului; dar dumneata şi cu mine ştim bine că… Necuratul nu cumpără. Totuşi am să spun eu ce-i. Chiriaşul meu e atât de mohorât şi de descurajat, încât cred că a făcut târgul cu Necuratul la fel de repede ca oricare altul. Nu-l zădărâţi domnule. Iată sfatul meu!

Domnul Tulkinghorn a dat din cap şi şi-a văzut de drum. Iată-l la uşa întunecată de la etajul al doilea. Bate la uşă, nu primeşte nici un răspuns, o deschide şi, deschizând-o, întâmplător stinge lumânarea.

De n-ar fi stins-o el, o stingea aerul din cameră, atât era de otrăvit. Camera e mică şi aproape neagră de funingine, de slin şi de murdărie. Pe scheletul ruginit al unui grătar, un foc roşu de cocs arde potolit, adunat la mijloc de parcă

sărăcia l-ar fi prins în cleştele ei. În colţul de lângă cămin stă o masă de lemn de brad şi un pupitru fărâmat, un soi de deşert stropit de o ploaie de cerneală. Într-un colţ, un geamantan vechi şi rufos pe unul dintre cele două scaune, slujeşte de scrin şi de dulap de haine; nu-i nevoie de unul mai mare căci pereţii îi sunt supţi ca obrajii unui om lihnit de foame. Duşumeaua e goală, afară doar de un ştergător vechi de picioare, uzat de i-au ieşit bucăţile de sfoară răsucită, care zace în faţa căminului. Nici-o perdea nu ascunde întunericul nopţii, dar obloanele decolorate sunt trase şi prin cele două găuri mici ce le străbat doar foamea ar putea să-şi strecoare privirea asupra spectrului unui om întins pe pat.

Căci, pe un pat scund în faţa focului, într-o învălmăşeală de petice murdare, păturі roase şi pânză de sac, juristul, şovăind chiar pe pragul uşii, vede un om. Zace acolo îmbrăcat cu o cămaşă şi pantaloni, şi cu picioarele goale. E galben la faţă în pâlpâitul spectral al unei lumânări care a curs de-a lungul până ce tot fitilul (ce arde încă) s-a îndoit, lăsând deasupră-i un turn de ceară, straniu ca un linţoliu. Părul răvăşit i se amestecă cu perciunii şi cu barba şi ea răvăşită şi crescută în dezordine, ca o spumă sau ca o negură în juru-i. Puturoasă şi sărmană cum era încăperea, puturos şi scârnav cum era aerul, cu greu ai fi putut desluşi care-s miasmele ce-ţi izbesc cel mai usturător simţurile, dar prin greaţa şi leşinul ce-l cuprinde şi prin mirosul de tutun stătut, în gura juristului pătrunde gustul amar şi searbăd de opium.

— Hei, amice? Strigă el şi izbeşte cu sfeşnicul de fier în uşă.

El îşi închipuie că şi-a deşteptat amicul. Amicul stă însă lungit, întors puţin, pe-o parte, dar cu ochii evident deschişi.

— Hei, amice! Strigă juristul iarăşi. Hei! Hei!

În timp ce ciocăneşte în uşă, lumânarea care e pe sfârşite se stinge de tot şi-l lasă pe întuneric, cu cei doi ochi orbi ai

obloanelor privind ţintă pe pat.

Scumpul nostru frate atingere pe mâna zbârcită a juristului, pe când stă nehotărât în camera întunecată, îl face să tresară şi zice:

— Ce-i asta?

— Sunt eu, răspunde stăpânul casei, suflându-i în ureche. Nu-l poţi deştepta?

— Nu.

— Ce-ai făcut cu lumânarea?

— S-a stins. Iat-o!

Krook o ia, se duce la foc, se-apleacă peste tăciunii încinşi şi încearcă să facă lumină. Cenuşa cărbunilor nu mai are lumină de dat şi truda lui e de prisos. După ce şi-a strigat zadarnic locatarul, şopteşte că se duce jos în prăvălie ca să aducă o lumânare aprinsă, şi pleacă. Domnul Tulkinghorn, pentru nişte noi motive cunoscute numai de el, nu-l aşteaptă în încăpere să se întoarcă, ci afară pe scări.

Lumina binevenită licăreşte curând pe perete, în timp ce Krook urcă încetişor scara, urmat pas cu pas de pisica cu ochii verzi.

— Aşa doarme omul de obicei? Se interesează juristul cu voce scăzută.

— Hi! Nu ştiu, zice Krook, clătinând din cap şi ridicând din sprâncene. Nu ştiu mai nimic despre obiceiurile lui, afară doar că stă foarte retras.

Vorbind aşa în şoaptă, amândoi intră împreună. O dată cu lumina ce pătrunde în cameră cei doi ochi din obloane se întunecă de parcă s-ar închide. Dar nu şi ochii de pe pat.

— Doamne, Dumnezeule! Izbucneşte domnul Tulkinghorn. E mort!

Krook lasă să-i cadă atât de brusc mâna grea a chiriaşului pe care o ridicase în sus, încât braţul se leagănă deasupra marginii patului.

O clipă se uită unul la altul.

— Trimite după un doctor! Cheamă pe domnişoara Flite de sus, domnule. Iată otravă lângă pat! Strig-o pe Flite, te rog!

Zice Krook, cu mâinile lui sfrijite întinse deasupra cadavrului, ca nişte aripi de vampir.

Domnul Tulkinghorn se năpusteşte spre rampa scării şi strigă:

— Domnişoară Flite! Flite! Vino repede aici, cine-i fi! Flite!

Krook îl urmăreşte cu privirea şi pe când Tulkinghorn strigă, el găseşte prilejul să se furişeze până la geamantanul cel vechi şi pe urmă să se strecoare îndărăt.

— Dă fuga. Flite, dă fuga! Doctorul cel mai de aproape. Hai, fugi!

Astfel i se adresează Krook unei femei mici şi aiurite, care e chiriaşa lui; ea apare şi dispare cât ai clipi, cu sufletul la gură şi, în cele din urmă, se întoarce însoţită de un medic ţâfnos, ridicat de la cină, cu buza de sus lată şi îngălbenită de tabac şi cu un pronunţat accent scoţian.

— Eh! Doamne! Zice doctorul, ridicând privirile spre ei, după o examinare de-o clipă. E mort, nu glumă!

Domnul Tulkinghorn (stând lângă geamantanul cel vechi), întreabă:

— De când a murit?

— De când, domnule? Răspunde domnul doctor. După cât se pare va fi murit cam de trei ceasuri.

— Cam aşa ceva aş zice şi eu, adaugă un tânăr negricios, de partea cealaltă a patului.

— Faci parte şi dumneata din breasla vracilor, domnule? Se interesează celălalt.

Tânărul negricios răspunde că da.

— Atunci am s-o iau din loc, urmează celălalt, pentru că nu-s de nici un folos aici!

Cu care vorbe îşi încheie scurta prezenţă şi se întoarce să-şi încheie şi cina. Medicul cel tânăr şi negricios mişcă lumânarea dintr-o parte într-alta peste faţa mortului şi cercetează cu de-amănuntul pe copistul care şi-a susţinut pretenţiile la numele pe care-l purta, devenind într-adevăr Nimeni.

— Îl ştiam foarte bine pe bietul om din vedere, spune el. De un an şi jumătate cumpără opium de la mine. E cineva dintre cei de faţă rudă cu el? Întreabă doctorul, aruncând o privire jur-împrejur asupra celor trei prezenţi.

— I-am fost proprietar, răspunde Krook morocănos, luând lumânarea din mâna întinsă a medicului. Mi-a spus el mie o dată că-i sunt cea mai apropiată rubedenie pe care o are.

— A murit, urmă medicul, dintr-o doză prea mare de opium, nu mai rămâne nici-o îndoială. Camera miroase puternic a opium. Cât e aici e destul să omoare o duzină de oameni, făcu el, luând un ceainic vechi de la Krook.

— Crezi că a făcut-o anume? Întreabă Krook.

— Că a luat o doză prea mare?

— Da!

Krook aproape că plescăie din buze de plăcere, cuprins parcă de o poftă dezgustătoare.

— N-aş putea spune. Aş crede mai curând că nu, deoarece era obişnuit să ia doze foarte mari. Dar e greu de spus. Era tare sărac, mi se pare.

— Şi mie mi se pare că aşa era. Camera lui n-arată a fi bogată, zice Krook, de parcă ar fi schimbat ochii cu ai pisicii, atât de ascuţită îi e privirea pe care o aruncă în jur. Dar n-am pus niciodată piciorul aici în cameră, de când a luat-o şi el era prea închis ca să-mi spună ce necazuri are.

— Vă datorează ceva chirie?

— Pe şase săptămâni.

— De plătit n-o mai plăteşte, urmează tânărul începând să reexamineze cadavrul. Nu mai încape nici-o îndoială că-i mort, mort ca o mumie şi, judecând după înfăţişarea şi starea lui, aş zice că-i o eliberare fericită. Totuşi trebuie să fi fost un om bine în tinereţe, ba, chiar frumos, cred.

Spuse acestea cu oarecare emoţie pe când şedea pe marginea patului, cu privirea întoarsă spre faţa cea încremenită şi cu mâna pe locul unde-i bătuse inima celui din pat.

— Mi-aduc aminte că o dată mi-a trecut prin gând că era ceva cam dur în felul lui de a fi, ceva ciudat indicând pe un om care cunoscuse vremuri mai bune. Aşa să fi fost? Urmă el, privind în jur. Krook răspunse:

— Tot atât de bine mi-ai putea cere să-ţi descriu doamnele al căror păr de pe cap l-am strâns în sacii de jos. Decât că era locatarul meu de-un an şi jumătate şi că trăia sau nu trăia… Din copiere de acte, altceva despre el nu ştiu.

În timpul convorbirii de mai sus, domnul Tulkinghorn a stat departe de vechiul geamantan, cu mâinile la spate şi, după toate aparenţele, la fel de departe de toate cele trei atitudini manifestate lângă pat: de atitudinea profesională a medicului, în privinţa morţii, care era, să nu pierdeţi din vedere, cu totul deosebită de observaţiile lui asupra persoanei decedatului, de viclenia insidioasă a bătrânului Krook şi de opinia femeiuştii aceleia trăsnite. Faţa domnului Tulkinghorn încremenită în linişte, era tot atât de inexpresivă ca şi hainele lui învechite. Ai fi putut chiar spune că în tot acel timp nu s-a gândit la nimic. Nu arăta nici răbdare, nici nerăbdare, nu părea nici atent, nici distrat. Nu arăta nimic, decât carapacea sa. După cum n-ai putea să-ţi dai seama de timbrul unui instrument muzical delicat văzându-i doar cutia, tot astfel nu puteai afla timbrul domnului Tulkinghorn văzându-i doar carapacea.

În sfârşit, iată-l că intervine, adresându-se tânărului medic, în felul său indiferent, profesional:

— Am trecut pe aici, începe el, puţin înaintea dumneavoastră, cu gândul de a-i da mortului acestuia, pe care nu l-am văzut niciodată când era viu, ceva de lucru în meseria lui de copist. Am auzit de el de la librarul meu Snagsby din Imobilul Cook. Deoarece nimeni de aici n-are habar de el, n-ar fi rău să trimitem după Snagsby. A! Se adresează el bietei femei trăsnite, care l-a văzut adesea în Curtea de Justiţie şi pe care şi el a văzut-o adeseori şi care, cu o mimică speriată, e gata să plece după librar: ce-ar fi să te duci dumneata?

În timpul cât e ea plecată, medicul renunţă la investigaţiile lui fără sorţi de izbândă şi-şi acoperă obiectul consultaţiei cu pătura peticită. Domnul Krook schimbă cu el un cuvânt, două. Domnul Tulkinghorn nu spune nimic, ci stă mereu neclintit lângă vechiul geamantan.

Domnul Snagsby soseşte în grabă, cu halatu-i cenuşiu şi cu mânecuţele-i negre.

— Vai de mine, vai de mine! Face el. Vasăzică s-a sfârşit cu dânsul! Doamne apără!

— Snagsby, poţi să dai vreo informaţie stăpânului casei despre această nefericită făptură? Întreabă domnul Tulkinghorn. Se pare că era în urmă cu plata chiriei. Şi trebuie îngropat, vezi bine!

— Păi, domnule, face domnul Snagsby, slobozindu-şi tuşea slugarnică în dosul palmei; zău nu ştiu cesfat v-aş putea da, afară doar că să trimitem după funcţionarul de la starea civilă.

— Eu nu-ţi cer sfatul, îi întoarse vorba domnul Tulkinghorn. De-i vorba de sfaturi eu am chemarea să le dau…

— Nimeni mai bine ca dumneavoastră, domnule, face domnul Snagsby cu tusea-i plină de respect.

— Întreb dacă ştii ceva în privinţa rudelor sale, a locului de unde a venit sau orice altceva în legătură cu el.

— Vă încredinţez, domnule, răspunde domnul Snagsby, după ce şi-a anticipat răspunsul cu o tuse de supusă împăcăciune, că nu ştiu deloc de unde a venit, după cum nu ştiu nici…

— Unde s-a dus, poate, sugerează medicul, ca să-l ajute.

Urmează o pauză. Domnul Tulkinghorn se uită la librar.

Domnul Krook, cu gura deschisă, caută pe cineva în apropiere cu care să vorbească.

— Cât despre rubedenii, domnule, urmează domnul Snagsby, dacă cineva mi-ar spune: „Snagsby uite ici douăzeci de mii de lire, îţi stau la dispoziţie la Banca Angliei, dacă-mi spui numele măcar al uneia dintre ele”, n-

aş fi în stare să răspund, domnule! Acum vreun an şi jumătate, după modesta mea părere, adică la vremea când a venit să-şi ia locuinţă în prezenta prăvălie de zdrenţe şi sticle vechi…

— Aşa-i, atunci a venit, face Krook, încuviinţând cu capul.

— Acum vreun an şi jumătate, urmează domnul Snagsby, prinzând curaj, a venit în casa noastră, într-o bună dimineaţă, după micul dejun, şi găsindu-mi soţioara (căreia eu îi spun doamna Snagsby, când vorbesc despre ea) găsind-o aşadar în prăvălie, i-a prezentat un specimen de caligrafie şi i-a dat să înţeleagă că era în căutare de lucru de copiat şi că era… ca să nu pun prea mult punctul pe i… (scuza favorită a domnului Snagsby când spunea lucrurilor pe şleau, scuză pe care o prezenta totdeauna cu un soi de sinceritate convingătoare) că era lefter! Nevestica mea îndeobşte nu prea ţine cu străinii mai ales când… ca să nu pun prea mult punctul pe i… vin cu cerutul. Dar în privinţa omului acestuia a avut un soi de slăbiciune; fie că era nebărbierit, sau că părul lui avea nevoie de îngrijire, sau cine ştie pentru care alte temeiuri muiereşti, vă las pe dumneavoastră să judecaţi; şi i-a primit mostra de scriere şi la fel şi adresa. Nevestica mea nu prea ţine minte numele, urmează domnul Snagsby, încercându-şi în palmă tuşea plină de respect, şi socotea că Nemo e unul şi acelaşi cu Nimrod. Drept care îşi luase obiceiul să-mi spună ori de câte ori venea vorba la masă: „Domnule Snagsby, tot nu i-ai găsit de lucru lui Nimrod?” sau „Domnule Snagsby, de ce nu i-ai dat lui Nimrod cele treizeci şi opt de coaie din dosarul Jarndyce?” sau altele asemenea. Şi iată aşa s-a întâmplat că şi-a găsit treptat de lucru la noi. Şi asta-i tot ce ştiu de el, pe lângă că era iute de mână la scris şi că nu-şi economisea noaptea când avea de lucru şi că dacă-i dădeai să copieze, să zicem patruzeci şi cinci de coaie miercuri seara, ţi le aducea gata făcute joi dimineaţa. Toate acestea, încheie domnul Snagsby făcând o plecăciune politicoasă cu pălăria spre pat şi adăugând totodată: n-am nici-o îndoială că prea

onoratul meu prieten le-ar adeveri, dacă ar mai fi în stare s-o facă.

— N-ar fi mai bine să vezi, interveni domnul Tulkinghorn către Krook, dacă n-are cumva ceva hârtii care ar putea să te lămurească? Se va face o anchetă şi vei fi chestionat. Ştii să citeşti?

— Nu. Nu ştiu, răspunse bătrânul, rânjind brusc.

— Snagsby, urmă domnul Tulkinghorn, cercetează camera în locul lui. Altfel are să aibă necazuri şi greutăţi. Fiind aici, pot să aştept dacă-i daţi zor, mai apoi am să-i pot fi martor, dacă va fi cumva nevoie, şi să declar că totul e în ordine şi conform legii. Dacă-i ţii lumânarea domnului Snagsby, amice, el are să vadă îndată de este ceva care să-ţi vină în ajutor.

— Mai întâi de toate, iată un geamantan vechi, domnule, făcu domnul Snagsby.

— Ah, aşa e, într-adevăr.

Domnul Tulkinghorn nu pare să-l fi văzut mai înainte, cu toate că stă aşa de aproape de el şi cu toate că alte lucruri mai că nu sunt în cameră, Dumnezeu mi-e martor.

Negustorul de vechituri ţine lumânarea, iar librarul purcede la cercetare. Medicul se sprijină de colţul căminului; domnişoara Flite se uită pe furiş şi tremură în pragul uşii. Vechiul şi priceputul adept al vechii şcoli, cu pantalonii lui bufanţi de culoare neagră spălăcită, legaţi cu panglici la genunchi, cu vesta-i mare, neagră, şi cu haina-i neagră, lungă în mâneci, şi cu smocul de cravată albă pleoştit, împreunat într-un nod, aşa cum numai Aristocraţia se pricepe, stă ţeapăn exact în acelaşi loc şi în aceeaşi atitudine.

În geamantanul cel vechi se găsesc câteva articole de îmbrăcăminte fără nici-o valoare; mai e un teanc de chitanţe pentru lucruri amanetate la Muntele de pietate, acele bilete cu care treci barierele pe drumul Sărăciei; mai este o hârtie mototolită care miroase a opium, şi pe care sunt mâzgălite nişte însemnări sumare ca: în cutare zi, luat

atâtea grăunţe; în cutare altă zi, luat cu atât mai multe grăunţe; însemnări începute cu câtva timp înainte, ca şi cum ar fi avut de gând să fie urmate cu regularitate, dar care, curând după aceea, fuseseră abandonate. Mai sunt câteva petice de ziare murdare, rapoartele Parchetului privind anumite cazuri de deces; altceva nu mai e. Caută şi în dulap, şi în sertarul mesei pătate de cerneală. Nu-i nici urmă de scrisoare veche sau de orice alt înscris. Medicul cercetează hainele cu care e îmbrăcat copistul. Un briceag şi câţiva bănuţi e tot ce găseşte. Până la urmă, sfatul domnului Snagsby se dovedeşte a fi cel mai bun şi ofiţerul stării civile trebuie neapărat chemat.

Astfel că locatara cea mică şi sărită din minţi pleacă după ofiţerul stării civile, iar ceilalţi ies afară din cameră.

— Nu lăsa pisica înăuntru! Zice medicul; aşa ceva nu se cuvine!

Domnul Krook o mână afară înaintea lui, iar pisica se furişează jos pe scară, vânturându-şi coada mlădioasă şi lungindu-şi botul.

— Noapte bună! Zice domnul Tulkinghorn şi pleacă acasă, la Alegoriile lui de pe tavan şi la meditaţie.

În timpul ăsta, noutatea a făcut ocolul curţii. Grupuri de locatari se adună ca să dezbată evenimentul şi avangarda armatei de curioşi (în majoritate băieţi) este împinsă înainte înspre fereastra domnului Krook, pe care o cercetează îndeaproape. Un poliţist s-a şi urcat sus în cameră şi a coborât iarăşi la uşă, unde stă ca un turn aplecându-se doar din când în când ca să vadă băieţii strânşi întâmplător la baza lui de operaţie; dar de câte ori dă cu ochii de ei, aceştia se dau îndărăt intimidaţi. Doamna Perkins, care de câteva săptămâni nu mai vorbea cu doamna Piper, ca urmare a unei neplăceri ce se trăgea de la tânărul Perkins care îi arsese una tânărului Piper, îşi reia cu acest prilej prielnic raporturile prieteneşti. Băiatul de la cârciuma din colţ, amator privilegiat, ca unul ce are cunoştinţe temeinice despre viaţă, având de-a face din când în când şi cu beţivi şi

care are înfăţişarea unui tânăr dintr-o bucată, ce nu poate fi asaltat cu ciomege şi nici băgat la închisoare, schimbă păreri confidenţiale cu poliţistul. Lumea îşi vorbeşte de la ferestre peste curte şi informatori cu capul gol vin în goană din strada înaltei Curţi ca să afle ce se întâmplă. Sentimentul general pare să fie că-i o cerească binecuvântare faptul că domnul Krook n-a pierit şi el o dată cu celălalt, sentiment amestecat însă cu o mică dezamăgire firească. În toiul zarvei, soseşte ofiţerul stării civile.

Reprezentant al parohiei, cu toate că e socotit în cartier drept un personaj ridicol, ofiţerul stării civile se bucură de oarecare popularitate pentru moment, de n-ar fi doar decât că-i omul ce poate merge să vadă cadavrul. Poliţistul îl socoate drept un dobitoc de civil, o rămăşiţă din vremurile barbare ale vechilor paznici; dar îi îngăduie trecerea, ca ceva ce trebuie tolerat până când Guvernul se va hotărî să-l desfiinţeze. Zarva se înteţeşte pe măsură ce veştile umblă din gură în gură, cum că omul parohiei a sosit la faţa locului şi a intrat înăuntru.

După o vreme, împuternicitul parohiei iese, mărind încă o dată zarva, care în scurtul răstimp aproape se potolise. Se pare că umblă după martori pentru ancheta de mâine, martori care să poată spune anchetatorului şi juraţilor ceva cu privire la decedat.

Numaidecât face apel la o droaie de oameni care nu pot să-i spună nimic, câtuşi de puţin. Pare mai îndobitocit de faptul că i se repetă întruna că feciorul doamnei Green „e şi el copist şi că l-a cunoscut pe mort mai bine decât oricine”… Care fecior al doamnei Green se constată, după cercetările făcute, că e în momentul de faţă îmbarcat pe o navă în drum spre China, de vreo trei luni, dar se vântură părerea că se poate lua legătura cu el prin telegraf, pe baza unei cereri îndreptată Lorzilor Amiralităţii. Împuternicitul parohiei intră în diferite prăvălii şi localuri, întrebând clienţii, totdeauna închizând mai întâi uşa şi apoi scoţând oamenii din sărite prin înlăturarea unora, prin tărăgănări şi

tot soiul de idioţii. Poliţistul e văzut că-i zâmbeşte băiatului de la birt. Publicul îşi pierde răbdarea şi urmează reacţia. Zeflemele la adresa ofiţerului stării civile, rostite de voci tinere şi stridente, cum că ar fi fiert un băiat; fragmente dintr-un cântec popular, în legătură cu asemenea faptă, cântate în cor, afirmând că din băiat s-a făcut supă pentru azilul de săraci, în sfârşit, poliţistul găseşte de cuviinţă să recurgă la lege şi pune mâna pe unul dintre cei ce cântau, căruia îi dă drumul după ce ceilalţi au rupt-o la fugă, cu condiţia ca şi el s-o şteargă, hai! Şi să termine cu asta… Condiţie pe care cel eliberat o pune în aplicare. Astfel pentru moment zarva se potoleşte complet şi poliţistul nepăsător (pentru el ceva opium mai mult sau mai puţin nu înseamnă nimic), cu capela-i strălucitoare, cu guleru-i tare, cu haina lui uriaşă ţeapănă, cu curea solidă, cu cătuşe la el şi toate celelalte necesare, îşi urmează mersul alene, în sus şi-n jos, cu pasul greu, bătând din palmele-i înmănuşate în alb şi oprindu-se din când în când la câte un colţ de stradă, ca să descopere, din întâmplare, tot ce se poate, de la copilul părăsit, până la crimă.

Sub vălul protector al nopţii, ofiţerul stării civile, slab de minte, vine, strecurându-se pe strada înaltei Curţi cu citaţiile sale în care numele fiecărui jurat e scris greşit şi nimic nu-i scris corect, decât numele lui pe care nimeni nu-l poate citi sau nu doreşte să-l ştie. Citaţiile o dată notificate şi martorii propuşi fiind preveniţi, ofiţerul Stării Civile se duce la domnul Krook, unde are o scurtă întâlnire cu câţiva anumiţi cerşetori care, sosind puţin după aceea, sunt conduşi sus la etaj, şi aici lăsaţi în grija marilor ochi din obloane să se uite la acea ultimă formă ca la ceva nou pe care lăcaşul pământean o dăruieşte acelui Nimeni şi Tuturor.

Şi, toată noaptea, sicriul stă gata lângă geamantanul cel vechi, iar forma solitară de pe pat, insul a cărui cărare în viaţă l-a mânat patruzeci şi cinci de ani, zace acolo fără să

lase-n urma lui nimic mai mult decât ar fi lăsat un copil lepădat.

A doua zi curtea imobilului e toată însufleţită, de parcă ar fi bâlci, cum zice doamna Perkins, mai mult decât împăcată cu doamna Piper, într-o convorbire amicală cu această femeie minunată. Anchetatorul trebuie să ia loc în sala „Flamura Soarelui”, de la primul etaj, unde au loc de două ori pe săptămână reuniunile muzicale la care pupitrul este ocupat de un gentilom cu celebritate profesională, având în faţă pe Micul Swills, cântăreţul comic, care speră (potrivit afişului din fereastră) că prietenii se vor aduna în jurul său şi vor sprijini un talent de mâna întâi. Toată dimineaţa aceea sala „Flamura Soarelui” a zbârnâit de treburi. Înşişi copiii au atâta nevoie de forţă, din pricina puternicei emoţii generale, încât un plăcintar care s-a aşezat cu acest prilej la colţul imobilului, spune că plăcintele se topesc ca fumul. În vremea asta, împuternicitul parohiei, bătând drumul fără rost între uşa stabilimentului lui Krook şi uşa sălii „Flamura Soarelui”, arată câtorva oameni de caracter şi discreţi obiectul ciudat pe care îl are în păstrare şi primeşte ca răsplată un pahar de bere sau altceva.

La ceasul stabilit, soseşte anchetatorul, care e aşteptat de juraţi şi este primit cu o salvă de popice de pe terenul de popice bun şi uscat de lângă sala „Flamura Soarelui”. Anchetatorul umblă prin cârciumi mai mult decât oricare fiinţă omenească; în cariera lui mirosurile de rumeguş, bere, fum de tutun şi alcool fac un tot cu moartea, sub înfăţişările ei cele mai îngrozitoare. Este îndrumat de reprezentantul parohiei şi de hangiu în sala de muzică unde îşi pune pălăria pe pian şi ia un scaun stil Windsor din capul unei mese lungi, formată din mai multe mese scurte puse cap la cap şi încărcate cu oale şi pahare, alcătuind nişte decorative cercuri cleioase cu spirale fără de capăt. O parte dintre juraţi, câţi pot să se înghesuie la masă, stau acolo. Ceilalţi stau printre scuipători şi lulele, sau se sprijină de pian. Deasupra capului anchetatorului se află mânerul de la

capătul funiei unui clopot, o cunună mică de fier ce lasă parcă impresia că această Maiestate a Curţii de Justiţie, peste puţină vreme, va fi spânzurat.

Să se citească lista juraţilor şi să se depună jurământul!

În timp ce se desfăşoară ceremonia, intrarea unui omuleţ durduliu, cu un guler mare, răsfrânt, cu ochii înlăcrimaţi şi cu nasul umflat, face senzaţie; el se aşază modest lângă uşă, ca unul din marele public, dar pare în acelaşi timp un obişnuit al locului. Umblă vorba în şoaptă cum că acesta ar fi Micul Swills. Se crede şi n-ar fi imposibil că şi-ar pregăti o parodie a anchetatorului, din care să facă numărul de atracţie, seara, la Reuniunea Muzicală.

— Aşadar, domnilor, reia anchetatorul, sunteţi convocaţi aici în vederea unei anchete asupra morţii unei persoane. În faţa Domniilor Voastre se vor depune mărturii în privinţa împrejurărilor în care s-a petrecut moartea aceea şi Domniile Voastre vă veţi da verdictul potrivit cu… Popicele! Trebuie oprit jocul, hai, opreşte-l, ofiţere!… Potrivit cu mărturiile şi nu cu altele. Primul lucru de făcut, să examinăm decedatul!

— Faceţi loc, ei, voi de colo! Strigă ofiţerul stării civile.

Aşa că toţi părăsesc încăperea într-un convoi, mergând care încotro, cam în felul unui cortegiu funebru răzleţit, şi se duc să facă cercetarea în locuinţa domnului Krook, de la etajul doi, din spate, de unde câţiva dintre juraţi se retrag în grabă, palizi la faţă. Reprezentantul parohiei îşi dă toată osteneala ca doi domni nu tocmai curaţi la manşete şi nu prea în ordine cu butonii (pentru a căror aşezare el făcuse rost de o măsuţă specială lângă anchetator, în sala Reuniunii Muzicale), să poată vedea tot ceea ce este de văzut. Căci ei sunt cronicarii oficiali ai unor asemenea investigaţii, plătiţi cu rândul la ziar, iar el nu-i cu nimic mai presus de slăbiciunile tuturor oamenilor, ci trage nădejde să vadă tipărit ce a zis şi ce a făcut „Mooney” neobositul şi destoinicul ofiţer al stării civile de la faţa locului; ba, chiar

aspiră să vadă numele Mooney menţionat cu tot atâta reputaţie şi respect ca şi numele călăului din ultima vreme.

Micul Swills aşteaptă să se întoarcă anchetatorul şi juraţii. La fel şi domnul Tulkinghorn este primit ceremonios şi aşezat lângă anchetator: între acest înalt funcţionar de Justiţie, o masă de biliard şi lada cu cărbuni. Investigaţia purcede. Juriul află cum a murit obiectul cercetării lor şi altceva nu mai află despre el.

— Un prea eminent jurist se află de faţă. Domnilor, zice anchetatorul, care, după câte sunt informat, se găsea din întâmplare la faţa locului când a fost descoperit decesul, dar el n-ar putea decât să repete mărturiile pe care le-aţi auzit până acum de la medic, proprietar, locatară şi librar; de-aceea nu-i nevoie să-i mai necăjim: mai e cineva de faţă care ştie ceva în plus?

Doamna Piper, împinsă de doamna Perkins. Doamna Piper jură.

— Anastasia Piper, domnilor. Căsătorită. Ei, doamnă Piper… Ce ai de spus în privinţa asta?

Oo! Doamna Piper are o grămadă de povestit, mai cu seamă în paranteză şi fără punctuaţie, cu toate că n-are mare lucru de spus. Doamna Piper locuieşte în Imobilul Cook (în care soţul ei este maistru dulgher) şi demult tare aşa cum se ştie prea bine printre vecini (socotind o zi după cea din ajunul creştinării fără preot a lui Alexander James Piper, în vârstă de optsprezece luni şi patru zile împlinite din care cauză că nimeni nu se mai aştepta să trăiască într-atât erau domnilor, durerile de gingii ale acestui copil) că Reclamantul, aşa stăruie doamna Piper să-l numească pe cel mort, se zicea că s-a vândut Satanei. Ce crezi? Din căutătura Reclamantului se trag toate spusele astea! Îl vedea pe Reclamant adesea şi şi-a dat seama cât de feroce e faţa lui şi că nu trebuia lăsat să meargă printre copii care e timid (că dacă nu credeţi poate madam Perkins să fie adusă aici de faţă pentru că tot e aici ca să facă cinste soţul, şi ei, şi familiei). L-a văzut pe Reclamant eritat şi tulburat de

copii (căci copiii nu e niciodată, care nu te poţi aştepta la ei special când are chef de joacă să fie cu doxă la cap care nici dumneata singur nu eşti). Din asemenea pricini şi a căutăturii lui întunecate l-a visat adeseori care îl vede cum scoate din buzunar un târnăcop şi-i crapă capul lui Johnny (care copilul nu ştie de frică şi regulat l-a huiduit, ţinându-se scai de el) cu toate acestea nu l-a văzut niciodată pe Reclamant că scoate din buzunar vreun târnăcop sau altă asemenea sculă, departe de ea. L-a văzut, ce-i drept, alergând când era fugărit şi huiduit, care n-are slăbiciune pentru copii, şi niciodată nu l-a văzut vorbind cu copiii sau cu cei mari vreodată (afară de băiatul care mătură trecerea de vale pe uliţă, peste drum, după colţ, care dacă-ar fi aici ar spune c-a fost văzut vorbind cu el adesea).

Zice anchetatorul:

— Băiatul acela e-aici?

Zice ofiţerul:

— Nu, domnule anchetator, nu e aici.

Zice anchetatorul:

— Du-te şi adă-l atunci.

Cât lipseşte sârguitorul şi isteţul funcţionar, anchetatorul stă de vorbă cu domnul Tulkinghorn.

— O! Iată băiatul, domnilor!

Iată-l, plin de noroi, pare răguşit şi tare jerpelit. Aşa, băiete… Dar staţi o clipă. Atenţie! Băiatul trebuie supus la câteva cercetări preliminare.

Numele: Jo. De altul, habar n-are. Nu ştie că fiecare om are două nume. N-a auzit de când e el de-aşa ceva. Nu ştie că Jo e o prescurtare de la un nume mai lung. Socoate că pentru el e destul de lung. Nu vede nimica rău în asta. Să-l scrie?… Nu. Nu ştie să scrie. N-are tată, n-are mamă. N-are prieteni, n-a umblat la şcoală. Unde stă? El ştie de mătură şi ştie că-i rău să spui minciuni. Nu-şi aminteşte cine i-a spus de mătură, sau de minciuni, dar pe amândouă le ştie. N-ar putea spune ce-are să păţească după ce moare, dacă spune vreo minciună domnilor de faţă aici, dar crede că va fi ceva

foarte rău, o să-l pună la pedeapsă şi bine i-ar face… Aşa că va spune drept.

— Nu merge, domnilor! Zice anchetatorul clătinând melancolic din cap.

— Credeţi că nu-i puteţi primi mărturia, domnule anchetator? Întrebă cu politeţe un jurat.

— Nici vorbă, face anchetatorul. L-aţi auzit pe băiat zicând: N-aş putea spune!… Asta nu merge, ştiţi doar. Nu ne putem sprijini pe aşa ceva la înalta Curte de Justiţie, domnilor. Asta-i curată corupţie! Aprod, scoate băiatul afară.

Se renunţă la băiat, spre lămurirea deplină a celor de faţă, mai cu seamă a Micului Swills, cântăreţul comic. Aşa. Mai sunt alţi martori? Nici un alt martor.

— Ei, bine, domnilor! Iată un necunoscut despre care s-a dovedit că avea obiceiul să ia de un an şi jumătate opium în cantităţi mari; a fost găsit mort de prea mult opium. Dacă socotiţi că aveţi vreo dovadă din care să trageţi concluzia că s-a sinucis, veţi ajunge la această concluzie. Dacă socotiţi că e cazul unei morţi accidentale, veţi găsi verdict potrivit cu situaţia.

Verdict potrivit cu situaţia. Moarte accidentală. Nici-o îndoială. Domnilor, sunteţi liberi. Bună ziua!

În timp ce anchetatorul îşi încheie nasturii de la haina lui mare, domnul Tulkinghorn şi cu librarul îl ascultă într-un colţ pe martorul înlăturat.

Făptura aceea netrebnică ştie doar că mortul (pe care l-a recunoscut după faţa-i galbenă şi părul negru) era uneori huiduit şi gonit pe străzi. Că într-o noapte geroasă de iarnă, când el, băiatul, tremura de frig pe-un prag de uşă, omul acela s-a întors ca să se uite la el, s-a apropiat şi, după ce l-a întrebat şi a aflat că n-are nici un prieten pe lume, a zis: „Nici eu n-am. Niciunul!” Şi i-a dat bani de cină şi de dormit pe-o noapte. Că de atunci omul a vorbit cu el de multe ori şi îl întreba dacă dormea tun noaptea, şi cum îndură frigul şi foamea, şi dacă a dorit vreodată să moară şi alte ciudate

întrebări asemănătoare. Că atunci când omul n-avea bani, îi spunea în treacăt: „azi sunt la fel de sărac ca tine, Jo”, dar când avea, totdeauna (zice băiatul din toată inima) era tare bucuros să-i dea şi lui câţiva gologani.

— A fost tare bun cu mine, aşa a fost, zice băiatul, ştergându-şi ochii cu mâneca lui ferfeniţoasă. Văzându-l chiar acuma, zăcând ţeapăn întins, aş vrea să fi putut să m-audă ce-am spus de el. A fost tare bun cu mine, aşa a fost!

În timp ce coboară scara, târşindu-şi picioarele, domnul Snagsby stă şi-l aşteaptă să-i pună o jumătate de coroană în mână.

— Dacă cumva mă vezi venind cu nevestica mea… Vreau să spun cu o doamnă, şi trec prin faţa ta, zice domnul Snagsby, punându-şi degetul pe nas, să nu cumva să spui că ţi-am dat vreun ban.

O bucată de vreme, juraţii mai zăboviră prin sala „Flamura Soarelui”, stând de vorbă. Ceva mai târziu, vreo şase dintre ei au fost învăluiţi într-un nor de fum de pipă ce pătrundea în vorbitorul sălii „Flamura Soarelui”; doi dintre ei o apucară spre Hampstead, iar patru se vorbesc să meargă seara la o piesă de teatru, cu preţ redus, şi s-o încheie c-un chef cu stridii. Micul Swills e poftit de mai mulţi la un pahar. Fiind întrebat ce crede despre cum s-a procedat, îşi dă cu părerea (tăria lui constând într-un limbaj popular) că a fost „o chestie cam albastră”. Patronul sălii „Flamura Soarelui”, socotindu-l pe Micul Swills atât de popular, îl recomandă în termeni elogioşi juraţilor şi publicului, adăugând că nu ştie pe altul care să-l întreacă în cuplete hazlii, cât despre costumele lui fanteziste, ar putea umple o căruţă întreagă.

Astfel, treptat, sala „Flamura Soarelui” se topeşte în umbra nopţii pentru ca mai apoi să răsară din beznă, strălucind puternic în lumina lămpilor de gaz. Făcându-se şi ceasul Reuniunii Muzicale, gentilomul, acel profesionist celebru, ia loc pe podium; în faţă îi stă (cu obrajii sulemeniţi) Micul Swilles; prietenii se strâng în jurul lor ca

să susţină asemenea talente de mâna întâi. Când petrecerea era în toi, Micul Swills zice:

— Domnilor, dacă-mi îngăduiţi, am să încerc o descriere pe scurt a unei scene din viaţa adevărată, care s-a petrecut aici, astăzi.

Efoarte aplaudat şi susţinut; el iese afară în chip de Swills şi vine înăuntru în chip de anchetator (nici pomeneală să semene cu el); descrie ancheta, cu antracte distractive, acompaniate de pian la refrenul: Cu bagheta lui (a anchetatorului) tippy toi li doll, tippy toi lo doll, tippy toi li doll, Dee! (taram tam taram… Tam…)

Zdrăngănitul pianului în sfârşit tace şi prietenii Muzicii se risipesc cu toţii pe la culcuşurile lor. Atunci se lasă liniştea în jurul singuraticei făpturi ce zace acum în cea din urmă locuinţă pământeană şi e vegheat în timpul celor câtorva ceasuri de linişte ale nopţii de ochii căscaţi din obloane. Dacă mama, la sânul căreia omul acesta dat uitării s-a cuibărit pe când era copilaş, cu privirile înălţate spre faţa ei iubitoare şi cu mâna plăpândă abia ştiind cum să se prindă de gâtul către care se strecura bâjbâind, l-ar fi putut profetic vedea cum e acum, vai cum i-ar fi părut de imposibilă atare privelişte! O, dacă în zilele cele bune focul stins de el a ars pentru o femeie care l-a ţinut cu drag în suflet, unde-i oare femeia aceea, acum când cenuşa lui mai stă încă pe pământ!

La casa domnului Snagsby din Curtea lui Cook, e orice, numai noapte de odihnă, nu; aici Guşter îşi ucide somnul, căzând, aşa cum însuşi domnul Snagsby recunoaşte, ca să nu punem prea mult punctul pe „i”, dintr-un leşin în altul, până la douăzeci. Pricina acestei crize e că Guşter are o inimă miloasă şi un ce impresionabil, care trece drept imaginaţie… De n-ar fi fost trecutul ei de la Tooting şi de la azilul parohial. Zică-i cum i-o zice, dar a fost atât de groaznic de impresionant în timpul ceaiului când domnul Snagsby a povestit ancheta la care fusese de faţă, încât la vremea cinei s-a prăbuşit în bucătărie, precedată în zbor de

o bucată de brânză de Olanda, şi a căzut într-un leşin de durată neobişnuită, din care abia a ieşit şi a căzut în altul, şi-apoi în altul, şi tot aşa într-un lanţ de leşinuri, cu pauze scurte între ele, pauze de care a profitat adresând implorări patetice către doamna Snagsby ca să nu-i dea preaviz de concediere „când şi-o veni cu totul în fire”; de asemenea în rugăminţi către întreaga casă, ca s-o lase acolo jos pe pietre şi lumea să se ducă la culcare. Aşa că domnul Snagsby, auzind în sfârşit cocoşul de la lăptăria cea mică de pe strada Cursitor că sloboade acel extaz dezinteresat pe subiectul zorilor, zice, trăgând adânc aerul în piept, deşi e unul din cei mai răbdători oameni:

— Credeam c-ai dat ortul popii, zău aşa!

Ce problemă crede pasărea asta entuziastă că rezolvă când se încordează în aşa hal, sau de ce-ar trompeta un asemenea „Cucurigu” pe o chestie ce nu poate avea nici-o importanţă pentru ea (cu toate că şi oamenii cotcodăcesc fraze goale în felurite prilejuri publice), asta o priveşte personal. Destul că ziua vine, că dimineaţa vine, că amiaza vine.

În fine, omul cel vrednic şi isteţ, care a fost pomenit ca atare, chiar în ziarele de dimineaţă, vine cu cârdul lui de calici la domnul Krook acasă, să ridice trupul scumpului nostru frate, decedat aici, ca să-l ducă la un cimitir încercuit, ciumat şi scârnav, din care bolile molipsitoare trec în trupurile scumpilor noştri fraţi şi surori care încă n-au decedat, în timp ce scumpii noştri fraţi şi surori care dau târcoale scărilor dosnice ale instituţiilor, da-le-ar Domnul să decedeze! Sunt tare mulţumiţi de sine şi binevoitori. Pe-un petic groaznic de pământ, de care şi turcul s-ar fi ferit ca de-o oroare blestemată, iar păgânul s-ar fi cutremurat de groază, îl aduc pe scumpul nostru frate, decedat aici, ca să-şi primească creştinească îngropăciune. Cu toate oasele din jur ce se holbează din toate părţile, în afară de locurile unde câte un mic tunel puturos al vreunei curţi îşi revarsă prin gardul de fier al cimitirului toate netrebniciile vieţii ce

dau asalt morţii şi toate otrăvurile morţii ce dau asalt vieţii, aici îl coboară pe scumpul nostru frate, la un sfert sau o jumătate de metru adâncime, aici îl implântă în putreziciune, ca să se ridice din putreziciune ca o stafie răzbunătoare la căpătâiul celor bolnavi, ca o mărturie ruşinoasă pentru veacurile viitoare despre cum civilizaţia şi sălbăticia au cutreierat mână în mână pe insula asta lăudăroasă.

Hai noapte, vino, şi tu orb întuneric, veniţi, căci prea curând voi n-aţi putea veni şi nici prea mult voi n-aţi putea rămâne lângă-un loc ca ăsta! Veniţi şi voi slabe lumini risipite în ferestrele urâtelor case. Şi voi, care-năuntru comiteţi mârşăvii, faceţi-le măcar înlăturând asemenea privelişte înfiorătoare! Hai, vino văpaie a gazului ce arzi atât de mohorât peste grilajul de fier pe care văzduhul otrăvit îşi lasă scursorile malefice, cleioase la atingere! E bine să puteţi striga fiecărui trecător, spunându-i: „Priveşte aici!”

Odată cu noaptea, prin curtea cu tunel se-apropie o făptură cu umerii plecaţi înainte, oprindu-se în afara grilajului de fier. Se ţine de gard cu mâinile, priveşte printre gratii şi stă aşa, uitându-se înăuntru o bucată de vreme.

Apoi, cu mătura veche cu care a venit, mătură uşurel şi cu sârg treapta; se uită apoi iar înăuntru o vreme şi pe urmă pleacă.

Jo, tu eşti? Bine, bine! Deşi martor înlăturat, care nici aici n-ai putea spune întocmai ce ţi se va întâmpla în nişte mâini mai atotputernice decât cele ale oamenilor, nu eşti robit cu totul de întuneric. Ceva, ca o depărtată rază de lumină, licăreşte în mintea ta care-a şoptit acel: „A fost tare bun cu mine, aşa a fost!”12

La pândă loaia a încetat în Lincolnshire în sfârşit, şi Chesney Wold a prins a-şi veni în fire. Doamna Rouncewell nu-şi mai vede capul de-atâtea griji gospodăreşti, fiindcă sir Leicester şi lady Dedlock sosesc acasă de la Paris. Rubrica

mondenă a prins de veste şi a răspândit îmbucurătoarea noutate ignorantei Anglii. S-a mai prins de asemenea de veste că Domniile Lor vor da o recepţie în cinstea unui grup ilustru şi distins din Velite du beau monde' (cronica rubricii mondene engleze e cam plăpândă în termeni, dar capătă puteri de uriaş când se adapă la vocabularul francez) în ospitalierul şi anticul sediu al familiei, din Lincolnshire.

Spre mai marea cinstire a iluştrilor şi distinşilor oaspeţi şi pe deasupra şi a aşezării de la Chesney Wold, arcul fărâmat al podeţului din parc a fost reparat, iar apa ce s-a retras în propria-i albie, traversată din nou graţios de podeţul întregit, adaugă un anume farmec peisajului contemplat din casă. Lumina soarelui senină şi rece scânteiază în crângurile plăpânde şi ia aminte cu toată înţelegerea la vântul aspru ce împrăştie frunzele şi usucă muşchiul, apoi alunecă peste parc după umbrele mişcătoare ale norilor, pe care le fugăreşte cât e ziua de lungă, fără să le prindă. Sau cată înăuntru pe la ferestre, şi aşază pe 1 Elita aristocraţiei (fr).

Portretele ancestrale dungi şi pete de lumină pe care pictorii nicicând nu le-au avut de gând. Un fascicol de lumină lat cade ca un stigmat de-a curmezişul portretului Doamnei Noastre de deasupra căminului celui mare şi-apoi se prăbuşeşte strâmb în jos pe vatră, părând c-o despică.

Pe-aceeaşi lumină rece de seară şi pe-acelaşi vânt aspru, lady Dedlock şi sir Leicester, în atelajul lor de călătorie, (camerista doamnei şi valetul de încredere al lui sir Leicester stând pe scaunele dindărătul trăsurii) pornesc spre casă. Într-o larmă considerabilă de clinchete de clopoţei, pocnituri de bici, cu multe demonstraţii de opinteli din partea celor doi cai neînşeuaţi şi a celor doi călăreţi grozavi cu pălării sticlind de luciu, cu cizme până peste genunchi şi cu pletele şi cozile unduind, au pornit-o într-un iureş din curtea hotelului Bristol din Place Vendome, şi-au trecut în galop printre colonadele împestriţate de soare şi umbră de pe Rue de Rivoli şi grădina nefastului palat al

unui rege şi regine descăpăţânaţi, şi mai departe prin Place de la Concorde, Champs Elysees, ieşind din Paris prin Porte de l'Etoile.

La drept vorbind, nu se pot depărta atât de repede pe cât trebuie; fiindcă, chiar şi aici, Doamna Noastră s-a plictisit de moarte. Concerte, recepţii, operă, teatre, preumblare în faeton, nimic nu mai e nou sub cerul ăsta învechit pentru Doamna Noastră. Chiar sâmbăta trecută, când biata prostime se bucura înăuntrul Cetăţii jucându-se cu copiii printre copacii tunşi şi statuile din Grădina Luvrului, plimbându-se câte douăzeci în rând pe Champs Elysees, ce arătau încă mai paradisiace cu căluşeii şi panoramele împrăştiate de-a lungul largii artere; din când în când unii strecurându-se în sumbra Catedrală Notre Dame ca să şoptească un cuvânt, două, la temelia unei coloane, în pâlpâirea unui grătar mic şi ruginit plin de lumânările vântuite; iar în afara zidurilor, încercuind Parisul plin de dans, amoruri, chefuri cu vin şi tutun, vizitare de morminte, biliard, joc de cărţi, domino, şarlatanii, lăsând în urmă belşug de hoituri şi gunoaie… Chiar sâmbăta trecută Doamna Noastră, cuprinsă de deznădejdea plictisului şi încătuşată de uriaşa disperare, aproape că a avut o pornire de ură chiar împotriva cameristei sale, care era tare veselă.

Iată de ce i se pare că nu poate pleca prea repede din Paris. Oboseala sufletească îi stă în faţă, la fel cum îi stă şi-n spate… Spiriduşul Ariei a încins întreg pământul, jur-împrejur, cu o cingătoare de plictis ce nu poate fi dezlegată… Şi deci singura ei scăpare, doar în parte, e să fugă din locul în care dezgustul a prins iarăşi s-o încerce. Să ne lepădăm dar de Paris, lăsându-l îndărăt, la distanţă, schimbându-l pe drumuri fără de sfârşit şi pe încrucişări de drumuri mărginite de arbori sub povara iernii! Şi, când a fi să ni se arate iarăşi, Porte de l'Etoile să apară ca un strop alb, strălucind în soare la câteva leghe depărtare, iar oraşul doar un dâmb pe o câmpie, din care să se înalţe două

turnuri întunecate şi pătrate, pe când lumina şi umbra să cadă de-a curmezişul pe el, ca îngerii în visul lui Iacob!

Sir Leicester se află ca de obicei într-o stare de mulţumire şi plin de sine, arareori cuprins de plictis. Când nu mai are nimic de făcut, el poate orişicum să-şi admire propria-i grandoare. Ce mare avantaj pentru un om să aibă asemenea subiect inepuizabil. După ce-şi citeşte scrisorile, se lasă pe spate în colţul său şi se gândeşte la însemnătatea persoanei sale în societate.

— Ai o cantitate neobişnuită de scrisori în această dimineaţă, face Doamna Noastră, după o bună bucată de vreme.

Ea a obosit de atâta citit. A citit aproape o pagină pe cele douăzeci de mile parcurse.

— Nimic în ele cu toate acestea. Absolut nimic.

— Am văzut una de la domnul Tulkinghorn, cu nesfârşitele-i efuziuni, îmi închipui?

— Dumneata vezi totul, zice sir Leicester, plin de admiraţie.

— Hm! Suspină Doamna Noastră. E cel mai plicticos om din lume!

— Îţi trimite, şi trebuie de fapt să-ţi cer iertare, urmează sir Leicester, căutând scrisoarea şi desfăcând-o, îţi trimite un răspuns. Tocmai când ajunsesem la post-scriptum, popasul pentru schimbarea cailor mi-a abătut gândurile în altă parte. Te rog să mă ierţi. Iată ce spune…

Sir Leicester pierde o grămadă de vreme ca să-şi scoată monoclul şi să şi-l potrivească, încât Doamna Noastră e gata să-şi iasă puţin din sărite.

— Iată ce spune: „în ceea ce priveşte dreptul de trecere… Na, c-am greşit, nu-i aici. Spune… Da! Iată am găsit! Zice: „Rog pe Doamna să binevoiască a primi respectuoasele mele omagii şi trag nădejde că schimbarea i-a priit. Acordaţi-mi vă rog cinstea de a-i comunica (fiindcă s-ar putea s-o intereseze) că am a-i spune ceva la reîntoarcere, cu privire la persoana care a copiat declaraţia sub luare de

jurământ din procesul de la înalta Curte de Justiţie, care i-a aţâţat curiozitatea atât de puternic. Pe om l-am văzut”.

Doamna Noastră, plecându-se înainte, se uită pe fereastră afară.

— Asta-i ştirea, urmează sir Leicester.

— Aş dori să fac câţiva paşi pe jos, zice Doamna Noastră, privind mai departe pe fereastră.

— Să faci câţiva paşi pe jos? Repetă sir Leicester cu surprindere.

— Aş dori să fac câţiva paşi pe jos, zice Doamna Noastră, apăsând vădit pe fiecare cuvânt cu o claritate de netăgăduit. Te rog opreşte faetonul.

Cupeul se opreşte, valetul de încredere sare de pe scaunul din spate al trăsurii, deschide portiera şi aşază scăriţa de scoborâre, supunându-se gestului nerăbdător al Doamnei Noastre de a-i întinde mâna. Doamna Noastră coboară atât de repede şi porneşte să meargă atât de repede, încât sir Leicester, cu toată politeţea-i riguroasă, nu izbuteşte s-o ajute la coborâre şi e lăsat în urmă.

Un minut sau două s-au scurs până când a ajuns-o din urmă. Ea zâmbeşte, arată foarte frumoasă, îl ia la braţ, merge alene cu el vreun sfert de milă, e foarte tare agasată şi-şi reia locul în trăsură.

Huruitul şi trăncănitul continuă cea mai mare parte a celor trei zile, cu mai mult sau mai puţin clinchet de clopoţei şi pocnete din bici, cu mai multe sau mai puţine opintiri ale călăreţilor şi ale cailor cu crupa deşeuată. Politeţea curtenitoare a unuia faţă de celălalt, la hotelurile la care poposesc, este subiectul unei admiraţii unanime.

— Cu toate că Nobilul Domn e puţin cam vârstnic pentru doamna, zice Madame, patroana hanului „Maimuţa aurită”, şi cu toate că i-ar putea fi binevoitoru-i părinte, oricine poate vedea dintr-o ochire cât se iubesc de mult. Îl vezi pe Nobilul Domn cu păru-i alb, în picioare, cu pălăria în mână, ca s-o ajute pe doamnă să urce şi să coboare din trăsură. O vezi pe doamnă, atât de recunoscătoare pentru politeţea

Nobilului Domn, înclinându-şi capu-i graţios şi făcându-i concesia de a-i acorda degetele ei atât de fine! E înduioşător!

Marea n-are nici un soi de consideraţie pentru oamenii mari, ci îi chinuie la fel ca şi pe prostime. De obicei e neîndurătoare cu sir Leicester, a cărui înfăţişare e împestriţată cu pete verzi în felul brânzei amestecată cu verdeaţă tocată şi într-al cărui organism aristocratic s-a înfăptuit o revoluţie înfiorătoare. E Radicalismul Naturii care-l înfruntă. Cu toate acestea, demnitatea lui reuşeşte să-l răpună, după ce s-au oprit ca să-şi vină în fire, iar după aceea, îşi urmează drumul spre Chesney Wold, poposind numai o noapte la Londra, în drum spre Lincolnshire.

Sub aceeaşi lumină rece de soare, mai rece când ziua dă-n amurg, şi suflaţi de acelaşi vânt aspru, mai aspru când umbrele distincte ale arborilor goi se împreunează în întunericul pădurii şi când Drumul Stafiei, cuprins în colţul din apus de un rug de foc din ceruri, se lasă în voia nopţii care vine, trec stăpânii cu trăsura prin parc. Ciorile, legănându-se cu locuinţele lor la mare înălţime pe aleea ulmilor, par că dezbat problema cine o fi în trăsura ce trece pe dedesubt, unele fiind de părere că sir Leicester şi Doamna Noastră au sosit acasă; altele fiind de acord cu cele nemulţumite, care nu vor să admită asemenea ipoteză: aci consimţind cu toatele să considere problema închisă, aci izbucnind cu toatele într-o dezbatere violentă, aţâţate de una dintre păsări, încăpăţânată şi somnoroasă, care stăruie să intervină cu un ultim croncănit contradictoriu. Lăsându-le să se legene şi să croncănească, atelajul călătorilor trece mai departe spre casă, unde focurile licăresc cald prin câteva din ferestre, dar nu prin atâtea cât să dea o înfăţişare însufleţită masei întunecate a faţadei. Dar grupul plin de strălucire şi distincţie va însufleţi de îndată şi casa.

Doamna Rouncewell îi aşteaptă în capul scării şi primeşte cu adâncă reverenţă obişnuita strângere de mână a lui sir Leicester.

— Ce mai faci, doamnă Rouncewell? Mă bucur să te văd.

— Am cinstea să vă urez bun sosit, nădăjduiesc că vă bucuraţi de o bună sănătate, sir Leicester!

— Excelentă, doamnă Rouncewell.

— Doamna Noastră arată minunat de bine, zice doamna Rouncewell cu o nouă plecăciune.

Doamna Noastră declară fără risipă extravagantă de vorbă că e plicticos de bine, atât cât poate spera să fie.

Dar Roza e în spatele doamnei Rouncewell la oarecare depărtare şi Doamna Noastră, a cărei repeziciune iscoditoare a ochilor nu s-a dat bătută, chiar dacă altele s-au lăsat biruite, întreabă:

— Cine-i fata?

— O tânără în ucenicie la mine, doamnă. O cheamă Roza.

— Vino-ncoa, Roza! Lady Dedlock îi face semn să vină, cu o părere de interes chiar. Hm, ştii tu cât eşti de drăgălaşă, copilă? Spuse ea, atingându-i umărul cu cele două degete arătătoare.

Roza, grozav de ruşinată, zice:

— Nu, doamnă, vă rog! Şi aruncă o privire în sus şi aruncă o privire în jos şi nu mai ştie unde să se uite, dar arată cu atât mai drăgălaşă.

— Câţi ani ai?

— Nouăsprezece, doamnă.

— Nouăsprezece, repetă Doamna Noastră, dusă pe gânduri. Ia seama, să nu te strice cu linguşirile lor.

— Da, doamnă.

Doamna Noastră o loveşte uşurel peste obrajii cu gropiţe, tot cu degetele acelea delicate şi înmănuşate, şi trece mai departe la piciorul scării de stejar unde sir Leicester stă în aşteptarea ei, ca şi cum ar fi cavalerul de escortă. Un bătrân Dedlock dintr-un panou, mare cât era în natură, şi tot atât de anost, se uită nedumerit de parcă n-ar şti ce să creadă… Ceea ce era se vede felul lui de-a fi pe timpul reginei Elisabeta.

În seara aceea, în camera îngrijitoarei, Roza nu mai poate face altceva decât s-o laude în şoaptă pe lady Dedlock. Că-i aşa de binevoitoare, de graţioasă, de frumoasă, de elegantă, că are o voce atât de dulce şi nişte degete atât de duioase, încât Roza le mai simte încă mângâierea. Doamna Rouncewell e de acord cu toate, nu fără a încerca un soi de orgoliu personal, păstrând rezervă doar în privinţa bunăvoinţei. Căci despre asta nu e chiar sigură. Ferească Dumnezeu, n-ar putea rosti nici un cuvânt de blam împotriva niciunuia dintre membrii minunatei familii şi, mai presus de toate, împotriva Doamnei Noastre pe care lumea întreagă o admiră, dar dacă Doamna Noastră ar fi „doar puţin mai generoasă”, nu chiar atât de rece şi distantă, crede doamna Rouncewell că ar fi mai plăcută.

— Aproape că-i păcat, adaugă doamna Rouncewell, fiindcă e un soi de impietate să-ţi închipui că ceva ar putea fi mai bine decât este într-o orânduire atât de limpede ca aceea a treburilor familiei Dedlock, e păcat că Doamna Noastră n-are copii. Dac-ar fi avut o fată, o tânără domniţă, pe care s-o fi îndrăgit, cred că acest lucru ar fi adăugat tocmai singura virtute ce-i lipseşte.

— Nu cumva ar fi făcut-o şi mai mândră, bunică? Face Watt, care a fost acasă şi s-a întors iarăşi, aşa de bun nepot e el.

— Mai şi foarte, dragul meu, răspunde îngrijitoarea cu demnitate, sunt cuvinte ce nu se cuvine să le folosesc… Nici măcar să le aud folosite pentru vreun cusur ce-ar privi-o pe Doamna Noastră.

— Să-mi fie cu iertare, bunică. Dar de mândră e mândră, nu-i aşa?

— Dacă e, are de ce fi. Familia Dedlock are oricând de ce fi.

— Fie! Zice Watt, să nădăjduim c-au să şteargă din cartea lor de rugăciuni rândurile acelea despre mândrie şi trufie, bune pentru noi, oamenii de rând. Iartă-mă bunică. Am glumit doar!

— Sir Leicester şi lady Dedlock, dragul meu, nu-s subiecte potrivite pentru glumele tale.

— Cu sir Leicester, în nici un caz nu-i de glumit, zice Watt, şi-i cer iertare cu toată smerenia. Bunică, sper că sosirea stăpânilor şi chiar a oaspeţilor lor aici n-are să fie o piedică la prelungirea şederii mele la Castelul Dedlock, o zi sau două, cum ar putea face oricare călător?

— Bineînţeles că niciuna, băiete.

— Îmi pare tare bine, urmează Watt, pentru că am o tainică dorinţă de a vedea frumoasele locuri din vecinătate.

Din întâmplare şi-aruncă privirile spre Roza care cată cu ochii în jos şi se fâstâceşte de tot. Dar potrivit cu vechiul eres din bătrâni, Rozei ar trebui să-i ţiuie şi să-i ardă urechile şi nu obrajii îmbujoraţi, de vreme ce camerista Doamnei Noastre ţine o predică despre ea în clipa de faţă cu o energie de neîntrecut.

Camerista Doamnei Noastre e o franţuzoaică de treizeci şi doi de ani, de undeva de prin sudul ţării, aproape de Avignon şi de Marsilia, o femeie brunetă, cu ochii mari şi părul negru, care ar fi frumoasă de n-ar avea gura ca de felină şi o îngustime neplăcută a feţei, ce-i acuză fălcile de par prea pătimaşe şi ţeasta prea ascuţită. Din toată făptura ei se desprinde ceva tăios şi şiret, ce nu se poate defini. Şi are un fel de a privi iscoditor, cu coada ochilor, fără să-şi întoarcă deloc capul, de care te-ai lipsi bucuros, mai ales când nu-i în toane bune şi când are şi ceva cuţite la îndemână. Cu tot gustul ales al rochiilor şi al micilor podoabe pe care şi le pune, cusururile de mai sus sunt atât de manifeste, încât pare că dă târcoale ca o lupoaică foarte dibace, îmblânzită numai pe jumătate. În afară de îndemânarea ei în tot ceea ce priveşte postul pe care-l ocupă, ea ştie limba aproape ca o englezoaică, aşa că nu-i lipseşte nici un cuvânt din torentul cu care o împroaşcă pe Roza, fiindcă a fost obiectul atenţiei Doamnei Noastre, şi le dă drumul dintr-însa cu o furie şi în cuvinte de ocară atât de necruţătoare, pe când stă la cină, încât comeseanul ei, omul

pe care-l iubeşte, răsuflă uşurat când ajunge în sfârşit la desertul acestei scene.

Ha, ha, ha! Ea, Hortense, care-i în slujbă la Doamna Noastră de cinci ani de zile, e ţinută mereu la distanţă şi păpuşică asta, marioneta asta, mângâiată… Categoric mângâiată de Doamna Noastră chiar din clipa sosirii ei acasă! Ha, ha, ha! „Şi ştii tu cât eşti de drăgălaşă, copilă…?”. „Nu, doamnă”… Ai dreptate, fato… „Şi câţi ani ai, copilă?” „Şi ia seama să nu te strice cu linguşirile lor, copilă!” Ce caraghios! Nemaipomenit lucru!

Ca să nu mai lungim vorba e un lucru atât de minunat, încât Mademoiselle Hortense nu-l mai poate uita, ba, chiar la mese, multe zile în şir, după aceea, chiar faţă de compatrioatele ei şi de alte femei venite, în aceeaşi calitate, să slujească mulţimea de musafiri, retrăieşte hazul ascuns al unei asemenea năzbâtii, haz exprimat în tonul potrivit atmosferei de ospăţ, printr-o îngustare mai pronunţată a feţei, o subţiere şi lungire a buzelor strânse tare şi prin priviri piezişe; iar surâsul ei ironic e adesea răsfrânt de oglinzile Doamnei Noastre, mai cu seamă când Doamna Noastră nu se află printre ele.

Toate oglinzile din casă sunt puse la treabă acum, multe dintre ele după un lung repaus. Ele reflectă feţe frumoase, feţe fandosite, feţe tinere, feţe de şaptezeci de ani care nu vor să se resemneze că sunt bătrâne; întreaga colecţie de figuri care au venit să petreacă o săptămână ori două din ianuarie la Chesney Wold, pe care reporterul monden, vânător iscusit, cu harul Domnului, le vânează cu un fler subtil de când şi-au făcut apariţia la Curtea St. James şi până coboară în mormânt. Reşedinţa din Lincolnshire e în plină zarvă. Ziua, focuri de puşcă şi glasuri răsună prin păduri, călăreţi şi echipaje însufleţesc drumurile parcului, slujitori şi ajutoare mişună prin sat şi-n hanul „Scutul lui Dedlock”. Văzut noaptea, din depărtatele luminişuri ale copacilor, şirul ferestrelor de la lunga sală de primire unele tabloul Doamnei Noastre atârnă deasupra măreţului cămin,

e ca un şirag de nestemate într-o montură neagră. Duminica, bisericuţa cea friguroasă aproape că se încălzeşte de o asemenea asistenţă atât de distinsă, iar duhoarea vagă a rămăşiţelor celor din neamul Dedlock e potolită şi dispare în miresmele suave.

Nu e de dispreţuit izvorul acela de învăţătură, înţelepciune, curaj, cinste, frumuseţe şi virtute întrupate în strălucitul şi distinsul grup. Totuşi, în ciuda imenselor virtuţi exista ceva ce nu se prea potrivea cu ele. Ce putea fi?

Dandysmul? Doar nu mai domneşte acum regele George al IV-lea (Ce mare păcat!) care să hotărască moda elegantului dandy; nu se mai poartă cravate deschise şi scrobite, lungi cât nişte eşarfe, nici haine cu talia sus, nici turnură, nici corset. Nu mai vezi caricaturi de celebri rafinaţi molatici (lipsiţi de bărbăţie) atât de înzorzonaţi, leşinând în lojile de la operă de prea mare plăcere şi aduşi la viaţă de alte făpturi delicate, ce le vâră sub nas sticle de parfum cu gâtul lung. Şi nici pomeneală de vreun filfizon pentru care se cer patru oameni ca să-l vâre în pantalonii de piele şi care se duce să vadă toate execuţiile, dar care e urmărit de mustrări de conştiinţă pentru că o dată a înghiţit un bob de mazăre. Dar nu cumva există o formă de dandysm şi în miezul strălucitului şi distinsului grup, o formă de dandysm de un soi mai dăunător, care a pătruns mai în adânc şi dă naştere la lucruri mai vătămătoare decât purtatul cravatelor lungi cât eşarfele şi a corsetelor pentru împiedicarea digestiei, împotriva cărora nici-o fiinţă cu cap n-ar avea de ce obiecta?

Ba da. Şi nu poate fi tăgăduit. Se află la Chesney Wold, în săptămâna asta din ianuarie, câteva doamne şi gentilomi de moda cea mai nouă, care au întemeiat un dandysm… al religiei, spre exemplu. Numai dintr-o afectată lipsă de emoţii au căzut de acord să atace, cu preţiozitatea unui adevărat dandy, lipsa de crez în lucruri, la vulg, în general; înţelegând prin asta lucrurile încercate şi dovedite a fi necorespunzătoare, aşa cum un om de rând şi-ar pierde în

mod inexplicabil credinţa într-un şiling fals, după ce l-a descoperit că-i fals! Şi care ca să facă vulgul cât se poate de pitoresc şi credincios, ar da îndărăt ceasul Timpului, suprimând câteva sute de ani din istorie.

Se mai află doamne şi gentilomi de un alt soi de modă, nu atât de nouă, dar foarte elegantă, care au convenit să acopere lumea cu o poleială dulce şi să ascundă realitatea. Pentru ei totul trebuie să fie drăgălaş, plăcut. Asemenea specimene au descoperit repausul perpetuu. Sunt gata să nu se emoţioneze de nimic şi să nu regrete nimic. Şi nu trebuie să se lase tulburaţi de vreo idee. După părerea lor, chiar şi Artele Frumoase, fiind prezente în straie de gală şi mergând cu spatele, ca Lordul Şambelan, trebuie să se gătească cu pălăriile şi hainele generaţiilor trecute şi să aibă o deosebită grijă să nu le ia în serios, nici să se lase impresionate de evul acesta în desfăşurare.

Apoi mai e lordul Boodle, de considerabilă reputaţie în partidul său, care a cunoscut funcţii importante şi care-i spune lui sir Leicester Dedlock, cu multă prestanţă, după cină, că el într-adevăr nu vede în ce parte o apucă vremurile actuale. O dezbatere nu mai e acum ceea ce era Parlamentul pe vremuri; nici Cabinetul ministerial nu mai este ce a fost altădată. Presupunând că actualul guvern ar fi răsturnat, el vede cu uimire cât de limitată e alegerea Casei Regale în formarea unui nou Consiliu de Miniştri, trebuind să se hotărască între lordul Coodle şi sir Thomas Doodle… Presupunând că i-ar fi cu neputinţă ducelui de Foodle să colaboreze cu Coodle, ceea ce se poate admite că ar fi cazul, ca urmare a rupturii ce-a intervenit între ei din afacerea aceea cu Hoodle. În asemenea caz, dând Internele şi Preşedinţia Camerei Comunelor lui Joodle, Finanţele lui Koodle, Coloniile lui Loodle şi Externele lui Moodle, ce te faci cu Noodle? Nu-i poţi oferi lui Preşedinţia Consiliului. Aceea i s-a rezervat lui Poodle. Nu-l poţi pune la Silvicultură; asta abia de i se potriveşte lui Quoodle. Şi care-i concluzia? Că ţara e ruinată, pierdută, s-a dus de râpă

(ceea ce e limpede pentru patriotismul lui sir Leicester Dedlock), fiindcă nu-l poţi plasa pe Noodle!

Pe de altă parte, Domnia Sa William Buffy M. P. Convorbeşte cu un oarecare ce stă vizavi de el la masă, susţinând că ruina ţării… Despre care nu mai poate fi nici-o îndoială… Cel mult mai poate intra în discuţie doar felul în care se manifestă… I se datoreşte lui Cuffy. Dacă l-ai fi folosit pe Cuffy aşa cum trebuia să-l foloseşti când a intrat prima oară în Parlament şi l-ai fi împiedicat să treacă de partea lui Duffy, l-ai fi câştigat de aliat lui Fuffy, şi ai fi avut de partea dumitale pe Guffy cu toată ponderea lui de om iscusit în interpelări, şi ei fi putut aduce bogăţia lui Fuffy pentru a influenţa alegerile în sensul dorit, ai fi putut alege pe Juffy, Kuffy şi Luffy ca reprezentanţi a trei sectoare electorale, şi ţi-ai fi întărit administraţia datorită cunoştinţelor organizatorice şi deprinderilor de om de afaceri ale lui Muffy. Toate acestea în loc să fii, aşa cum eşti acuma, la cheremul toanelor lui Puffy numai!

Cât despre problema asta, ca şi despre alte câteva subiecte neînsemnate de altfel, se ivesc divergenţe de păreri, dar e limpede cu desăvârşire pentru strălucitul şi distinsul grup, cât e el de mare, că nu intră nimeni în discuţie decât Boodle cu suita lui şi Buffy cu suita lui. Ei sunt marii actori pentru care s-a rezervat scena. Există şi Poporul, fără îndoială… Un oarecare număr mare de supranumerari, cărora din întâmplare trebuie să li te adresezi şi pe care trebuie să te bizui pentru urale şi coruri ca pe scena de teatru; dar Boodle şi Buffy, precum şi partizanii şi familiile lor, moştenitorii, executorii, administratorii şi mandatarii sunt prin naştere primi actori, impresari şi conducători şi nimeni altul nu mai poate apărea pe scenă în veacul veacurilor, amin.

Şi în asemenea privinţă la Chesney Wold este poate mai mult dandysm decât ar găsi cu cale strălucitul şi distinsul grup că e bine până la urmă pentru el. Fiindcă chiar şi cu cercurile cele mai liniştite şi mai cultivate se întâmplă ca şi

cu cercul pe care vrăjitorul îl trage în jurul lui… Apariţii foarte stranii pot fi văzute în afară, într-o neostoită forfotă. Cu singura deosebire că atunci când sunt făpturi reale şi nu fantome, năvala lor înăuntru reprezintă cea mai mare primejdie.

Castelul de la Chesney Wold este plin ochi, claie peste grămadă, încât în piepturile cameristelor, venite cu doamnele lor şi găzduite în condiţii necorespunzătoare, încolţeşte un sentiment clocotitor de jignire şi cu neputinţă de potolit. Nu-i decât o singură încăpere goală. E o încăpere de mâna a treia, într-un turnuleţ, cu mobilă simplă, dar comodă, arătând ca un birou de afaceri după moda veche. E camera domnului Tulkinghorn şi nu e dată nimănui altuia, fiindcă Domnia Sa poate veni în orice clipă. Acum, încă n-a venit. După modestu-i obicei, străbate parcul pe jos venind din sat, când e vremea bună, pică în camera asta de parcă n-ar mai fi ieşit din ea de când a fost văzut ultima dată aici, cere unui slujitor să-i aducă la cunoştinţă lui sir Leicester că a sosit, în cazul că ar avea nevoie de el, şi-şi face apariţia cu zece minute înainte de cină în umbra uşii de la bibliotecă. Doarme în turnuleţul lui, deasupra capului cu o prăjină ce se tânguie, pe care flutură un stindard, iar în dimineţile frumoase, când se întâmplă să fie aici, făptura lui neagră poate fi văzută cum se plimbă în jurul camerei înainte de a-şi lua cafeaua cu lapte, ca un specimen de cioară mai mare pe un soi de streaşină-cerdac acoperit cu tablă.

În fiecare zi, înainte de cină, Doamna Noastră îl caută cu ochii în semiobscuritatea din bibliotecă, dar el nu-i acolo. În fiecare zi la cină, Doamna Noastră îşi aruncă privirile în lungul mesei, ca să vadă locul gol care ar sta pregătit să-l primească dacă tocmai ar fi sosit, dar nu-i nici un loc gol. În fiecare seară, Doamna Noastră îşi întreabă camerista, ca din întâmplare:

— A venit domnul Tulkinghorn?

În fiecare seară răspunsul e:

— Nu, doamnă, nu încă.

Într-o seară, pe când îşi despletea părul, Doamna Noastră se lăsă dusă pe gânduri, după ce primise acelaşi răspuns, până când îşi văzu faţa îngândurată în oglinda dimpotrivă şi o pereche de ochi negri care o cercetau plini de curiozitate.

— Fii aşa de bună, făcu atunci Doamna Noastră, adresându-se chipului Hortensei din oglindă, şi vezi-ţi de treburi. Poţi să-ţi admiri frumuseţea cu alt prilej.

— Să-mi fie cu iertare. La frumuseţea dumneavoastră mă uitam.

— Pe aceea, adaugă Doamna Noastră, n-ai nevoie s-o admiri deloc.

În cele din urmă, într-o după-amiază, puţin înainte de a amurgi, după ce minunatul grup de oaspeţi, care timp de un ceas, două, însufleţise Drumul Stafiei, tocmai se risipise, şi pe terasă nu rămăseseră decât sir Leicester şi Doamna Noastră, iată că se arată şi domnul Tulkinghorn. Se îndreaptă către ei cu pasu-i metodic, care niciodată nu se zoreşte şi nici nu leneveşte, îşi poartă obişnuita-i mască fără nici-o expresie, dacă asta e mască, şi duce povara tainelor de familie în fiecare mădular al trupului şi în fiecare cută a hainelor. Că întreaga-i făptură, trup şi suflet, le-ar fi devotată celor mari sau că nu le oferă nimic altceva decât serviciile pe care le vinde, asta-i taina lui personală. O păstrează şi pe asta aşa cum păstrează şi tainele clienţilor săi. În privinţa asta, e propriul său client şi niciodată n-are să se trădeze.

— Bine ai venit, domnule Tulkinghorn, zice sir Leicester, întinzându-i mâna.

Domnul Tulkinghorn e foarte bine. Sir Leicester e foarte bine. Doamna Noastră e foarte bine. Totul e din cale-afară de bine. Juristul, cu mâinile la spate, păşeşte dintr-un capăt în celălalt al terasei, de o parte a lui sir Leicester. Doamna Noastră păşeşte de partea cealaltă.

— Te aşteptam să vii mai curând.

Câteva cuvinte amabile. Ca şi cum ar fi spus: „Domnule Tulkinghorn, noi ne amintim de dumneata chiar când nu eşti de faţă. Noi îţi acordăm o părticică din gândurile noastre, domnule, vezi bine!

Domnul Tulkinghorn, înţelegându-i gândurile îşi înclină capul şi zice că e foarte recunoscător.

— Aş fi venit mai devreme, explică el, dacă n-aş fi fost tare prins cu problemele acelea din procesele dintre Domniile Voastre şi Boythorn.

— Un om cu mintea foarte dezordonată, spune sir Leicester, cu străşnicie. Un individ extrem de primejdios în orice societate. Un om cu firea foarte vulgară.

— E încăpăţânat, face domnul Tulkinghorn.

— Un asemenea om e firesc să fie aşa, urmează sir Leicester, arătând el însuşi o încăpăţânare grozav de înrădăcinată. Nu mă surprinde nicicum să aud aşa ceva.

— Singura întrebare, intervine juristul, e dacă voiţi să renunţaţi la ceva.

— Nu, domnule, răspunde sir Leicester. La nimic. Eu să renunţ?

— Nu mă gândesc la ceva de seamă. Aşa ceva nici vorbă, ştiu eu că n-o să lăsaţi din mână. Mă gândesc la vreun nimic.

— Domnule Tulkinghorn, îi întoarce vorba sir Leicester, între mine şi domnul Boythorn nu pot exista nimicuri. La drept vorbind, nici nu pot concepe cum vreun drept de-al meu poate fi socotit un lucru de nimic, şi nu vorbesc atât în privinţa mea, ca individ, cât mă refer la poziţia familiei mele, pe care am sarcina s-o apăr.

Domnul Tulkinghorn apleacă din nou capul.

— Acum am instrucţiile necesare, zice el. Domnul Boythorn ne va da o mare bătaie de cap…

— E în firea unei asemenea creaturi, domnule Tulkinghorn, îl întrerupe sir Leicester, să ne dea bătaie de cap. Un individ la un nivel din cale afară de scăzut. Un individ care acum cincizeci de ani ar fi fost, se vede treaba,

judecat la Curtea Criminală Old Bailey pentru cine ştie ce înşelătorii, şi aspru pedepsit… ba, chiar, adaugă sir Leicester după o pauză de-o clipă, chiar spânzurat, tras pe roată, sau sfârtecat.

Pronunţând această sentinţă capitală, sir Leicester pare că-şi descarcă pieptul său maiestuos de o povară, ca şi cum următoarea mulţumire avea să vie din executarea sentinţei.

— Dar iată că se lasă noaptea, adaugă el, şi Doamna Noastră are să răcească. Draga mea, hai să intrăm.

Pe când se întorceau către uşa de la intrare, lady Dedlock i-a adresat cuvântul pentru întâia oară domnului Tulkinghorn.

— Mi-ai trimis veste cu privire la persoana despre a cărei caligrafie întâmplător m-am interesat. Numai dumneata puteai să-ţi aminteşti împrejurarea; eu o uitasem de-a binelea. Dar vestea dumitale mi-a reamintit-o iarăşi. Nu-mi pot da seama ce asociaţie fac cu un scris ca acela, dar e sigur că-mi aminteşte ceva.

— Vă aminteşte? Repetă domnul Tulkinghorn.

— Da! Răspunde Doamna Noastră cu indiferenţă. Cred că-mi aminteşte ceva. Şi chiar ţi-ai dat osteneala să descoperi pe caligraful acelui înscris… Cum îi zice?… Declaraţie?

— Da.

— Ce ciudat!

Au trecut mai departe într-o sumbră încăpere la parter, ce slujea pentru micul dejun, luminată în timpul zilei de două ferestruici din zidul gros. E înspre amurg. Focul îşi aruncă strălucirea vie pe peretele căptuşit cu lemn, dar licăreşte slab pe sticla ferestrelor, unde, prin oglindirea rece a flăcărilor, peisajul mai rece încă tremură în bătaia vântului şi o negură cenuşie înaintează târându-se, singur călător în afara belşugului de nori.

Doamna Noastră se lungeşte alene într-un fotoliu mare din colţul căminului, iar sir Leicester se aşază pe un alt fotoliu mare în faţa ei. Juristul stă în picioare dinaintea focului, cu

braţele întinse cât îi sunt de lungi, ca să-şi ferească faţa. Priveşte peste braţele-i întinse la Doamna Noastră.

— Da, reîncepe el, m-am interesat de omul acela şi l-am găsit. Şi un lucru grozav de ciudat, l-am găsit…

— Nu ca pe un om cum se cuvine, mă tem! Îi ia vorba din gură Lady Dedlock cu vocea tărăgănată.

— L-am găsit mort.

— Vai, Doamne! Ripostează dojenitor sir Leicester, nu atât de impresionat de faptul în sine, ci pentru că asemenea fapt a fost menţionat.

— Am fost îndreptat spre locuinţa lui… Un lăcaş nenorocit, pe care îşi pusese sărăcia ghearele… Şi l-am găsit mort.

— Să-mi fie cu iertare, domnule Tulkinghorn, intervine sir Leicester. Dar cred că cu cât vei spune mai puţin…

— Rogu-te sir Leicester, lasă-mă să ascult întâmplarea în întregime. (Sunt vorbele Doamnei Noastre). E o întâmplare numai bună de povestit în amurg. Ce îngrozitor… Teribil! Mort?

Domnul Tulkinghorn reafirmă cu o nouă plecăciune a capului.

— C-o fi fost de propria lui mână…

— Pe cuvântul meu de onoare! Strigă sir Leicester. Ce Dumnezeu!

— Lasă-mă, te rog, să ascult cele întâmplate! A explicat Doamna Noastră iarăşi.

— Tot ce doreşti, draga mea. Dar trebuie să spun…

— Nu, nu trebuie să spui nimic! Domnule Tulkinghorn, povesteşte mai departe.

Sir Leicester din galanterie cedează, cu toate că rămâne cu sentimentul că a aduce o asemenea mizerie în faţa nobilimii e chiar… De-a dreptul…

— Tocmai spuneam că, reia j uristul cu un calm netulburat, o fi murit de propria lui mână, sau nu, nu-mi stă în putere să vă informez. Trebuie să adaug, cu toate acestea, la cele spuse mai înainte că nu-i nici-o îndoială că şi-a pricinuit singur moartea; totuşi dac-o fi fost cu intenţie, premeditat,

sau dintr-o nefericită întâmplare, niciodată nu se va putea şti precis. Juristul Procuraturii a hotărât că otrava a fost luată de el din întâmplare!

— Şi ce fel de om, întreabă Doamna Noastră, era făptura asta nenorocită?

— Tare greu de spus, răspunse juristul, clătinând din cap. A trăit în asemenea mizerie şi era atât de zdrenţăros, cu pielea neagră ca de ţigan şi cu barba şi părul negru crescut ca la sălbatici, încât l-aş fi socotit drept cel mai din urmă dintre cei din urmă. Medicul, însă, era de părere că fusese cândva un om bine, atât ca înfăţişare, cât şi ca poziţie socială.

— Şi cum îi spunea fiinţei ăsteia mizere?

— Îi spuneau aşa cum îşi spusese el însuşi, dar nimeni nu-i ştia numele.

— Nici măcar cineva care îl slujea?

— Nimeni nu l-a slujit. A fost găsit mort. De fapt eu l-am găsit.

— Şi fără nici-o cheie a misterului!

— Fără niciuna; s-a găsit, urmează juristul pe gânduri, un geamantan vechi, dar… Nu, nu era nici un act în el.

În timpul rostirii fiecărui cuvânt al acestui scurt dialog, lady Dedlock şi domnul Tulkinghorn, fără nici-o altă abatere de la obişnuita lor comportare, s-au uitat foarte stăruitor unul la altul… Cum era firesc, poate, în discutarea unui subiect atât de neobişnuit. Sir Leicester s-a uitat la foc cu expresia vagă a acelui Dedlock din portretul de pe scară. După ce întâmplarea a fost povestită, el a reînnoit protestul său ceremonios, zicând că e limpede de tot că nici-o asociaţie din mintea Doamnei Noastre n-ar fi cu putinţă să aibă vreo legătură cu acel sărman nenorocit (afară doar dacă-i trimisese vreo scrisoare ca să-i cerşească ceva) şi că speră să nu mai audă vorbindu-se despre un subiect atât de nepotrivit cu rangul Doamnei Noastre.

— Fără îndoială, o grămadă de grozăvii, zice Doamna Noastră strângându-şi pe ea mantia şi blănurile, dar pentru

o clipă te interesează! Domnule Tulkinghorn, ai bunătatea şi-mi deschide uşa.

Domnul Tulkinghorn se execută întocmai, cu respect umil, şi ţine uşa deschisă până ce iese ea. Îi trece prin faţă, aproape de el, cu obişnuita-i oboseală şi cu o graţie insolentă. Se întâlnesc iarăşi seara la cină… Iarăşi, a doua zi… Iarăşi, timp de multe zile una după alta. Lady Dedlock arată a fi mereu aceeaşi zeitate istovită, înconjurată de adoratori şi grozav de predispusă să se plictisească de moarte chiar când oficiază la propriul ei altar. Domnul Tulkinghorn e mereu acelaşi tăcut depozitar al nobilelor destăinuiri, ciudat de nelalocul lui şi totuşi simţindu-se perfect de potrivit aici, ca la el acasă. Ei par că nu se iau mai deloc în seamă, atât cât pot două făpturi ce se află închise între aceleaşi ziduri. Dar, fie că unul dintre ei îl pândeşte pe celălalt, nutrind întruna bănuiala c-ar fi păstrând cine ştie ce taină mare; fie că celălalt e pregătit oricând şi din toate punctele de vedere să nu fie cumva luat pe neaşteptate şi cât de mult ar da unul ca să ştie cât ştie celălalt… Toate acestea sunt, pentru moment, ascunse în fundul sufletelor lor.

Povestirea Estherei trecut multă vreme până să fi ajuns la vreun rezultat. Richard zicea că e gata pentru orice. Când domnul Jarndyce stătea însă în cumpănă dacă n-ar fi trecut peste limita de vârstă ca să intre la marină, Richard spunea că s-a gândit la asta şi că poate depăşise vârsta. Când domnul Jarndyce îl întreba ce crede despre militărie, Richard zicea că şi la asta s-a gândit şi că ideea nu e rea. Când domnul Jarndyce îl sfătuia să încerce singur să hotărască dacă vechea lui preferinţă pentru mare era o înclinare pur şi simplu obişnuită şi copilărească sau o vocaţie puternică, Richard răspundea, ei bine, că încercase el foarte des, dar nu putuse să-şi dea seama.

M ţinut multe sfaturi cu privire la ceea ce avea să fie Richard, la început fără domnul Jarndyce, fiindcă aşa ceruse el, mai târziu împreună cu dânsul, dar a

— Cât anume din nehotărârea lui din fire, îmi spunea domnul Jarndyce, se datoreşte acelei nesiguranţe şi tărăgăneli în care a fost aruncat de la naştere, nu pretind că pot spune, dar îmi dau perfect de bine seama că înalta Curte de Justiţie, printre celelalte păcate ale sale, e vinovată şi de o parte din nehotărârea asta a lui. A sădit în el sau a întărit obiceiul de a amâna, de a se încrede în cauza asta, sau aceea, sau alta, fără a se hotărî în care anume, şi de a înlătura orice lucru sub motiv că nu-i rezolvat, nu-i sigur sau că e încurcat. Chiar şi firile unor oameni cu mult mai vârstnici şi mai statornici se pot schimba din pricina împrejurărilor din jurul lor. Ar fi prea mult să ne aşteptăm ca firea unui băiat în formaţie să fie supusă unor asemenea influenţe şi să scape totuşi nevătămată.

Am simţit că e aşa; cu toate acestea, dacă mi-e îngăduit să spun la ce m-am mai gândit, aş afirma că e mare păcat că educaţia lui Richard n-a împiedicat influenţele acelea şi că nu i-a îndrumat firea. A urmat opt ani de zile cursurile la un colegiu şi a învăţat, după câte ştiu, să facă versuri latineşti de mai multe soiuri, în cel mai minunat fel. Dar n-am auzit să se fi interesat cineva acolo de el, ca să descopere ce înclinaţii avea băiatul de la natură, care-i erau lipsurile sau să-l pregătească pentru vreo disciplină anume. A fost pregătit să facă versuri, şi a învăţat meşteşugul de a le face atât de perfect, încât de-ar fi rămas la şcoală până la vârsta majoratului, presupun că n-ar fi putut decât să le repete întruna, afară doar dacă nu şi-ar fi lărgit câmpul cunoştinţelor, uitând cum să le mai facă. Totuşi, deşi nu mă îndoiesc că versurile lui sunt foarte frumoase şi foarte folositoare şi prea îndestulătoare pentru o mare mulţime de scopuri în viaţă, şi totdeauna prezente în minte în cursul întregii vieţi, mă întreb dacă Richard n-ar fi câştigat mai mult dacă cineva l-ar fi studiat pe el cât de puţin, decât să studieze el versificarea atât de mult.

Bineînţeles că n-am ştiut niciodată şi nici acum nu ştiu dacă tinerii gentilomi din Roma veche sau Grecia făceau

versuri în aceeaşi cantitate sau dacă tinerii vreunei alte ţări au făcut la fel.

— N-am nici cea mai vagă idee, zicea Richard, meditând, ce-ar fi mai bine să devin. Afară doar că sunt absolut sigur că nu vreau să mă preoţesc, în rest e o chestie de noroc, capul sau pajura.

— N-ai cumva chemare pentru profesia domnului Kenge? Sugeră domnul Jarndyce.

— Asta nu ştiu, domnule! Răspunse Richard. Îmi place să merg cu barca. Secretarii avocaţilor merg mult pe apă. E o meserie straşnică!

— Chirurg…, dădu o nouă sugestie domnul Jarndyce.

— Iată, asta-i, domnule Jarndyce! Strigă Richard.

— Mă îndoiesc că s-a mai gândit la aşa ceva vreodată în viaţa lui.

— Asta-i, într-adevăr! Zise încă o dată Richard în culmea entuziasmului. În sfârşit, am găsit! M. M. C.!

De-ai fi glumit pe seama alegerii lui, tot nu i-ai fi scos-o din cap, cu toate că el adesea făcea haz de asta. Zicea că şi-a ales meseria şi, cu cât se gândea mai mult, cu atât îşi vedea destinul mai limpede, căci pentru el arta de a vindeca era arta supremă. Îndoindu-mă că ar fi ajuns cu adevărat la asemenea concluzie, deoarece n-avusese niciodată prilejul să descopere pentru ce era sortit şi nici nu fusese îndrumat către asemenea descoperire, ci bănuind că se entuziasmase de o idee atât de nouă şi că era bucuros să scape de plictiseala ipotezelor, mă întrebam dacă versurile latine duc totdeauna la asemenea sfârşit sau dacă Richard reprezintă un caz aparte.

Domnul Jarndyce îşi dădu multă osteneală să vorbească serios cu el şi să-l facă să-şi dea seama că nu trebuie să se lase amăgit într-o problemă atât de importantă. După asemenea convorbiri, Richard părea ceva mai serios, dar şi Adei şi mie ne spunea mereu acelaşi lucru, că „totul e-n ordine” şi pe urmă începea să vorbească despre altceva.

— Slavă Domnului! Strigă domnul Boythorn, care se interesa în privinţa lui cu toată puterea, (cu toate că nu era nevoie să mai spun asemenea lucru, fiindcă el nu putea face nimic fără putere): mă bucur că se găseşte un tânăr gentilom de suflet şi brav care să se devoteze unei asemenea nobile îndeletniciri! Cu cât un ilustru meşteşug ca ăsta dispune de un suflet mai luminat, cu atât mai bine pentru omenire şi cu atât mai rău pentru acei practicieni venali şi şarlatani josnici, care se desfată discreditând în faţa lumii întregi o asemenea artă ilustră. De pildă, chirurgii de la bordul vaselor sunt trataţi atât de josnic şi mârşav, încât aş supune picioarele, amândouă picioarele fiecărui membru al Amiralităţii la câte o fractură, două, şi aş pedepsi cu deportarea pe oricare alt medic calificat care i-ar pune din nou pe picioare, până când sistemul n-ar fi schimbat în întregime, în patruzeci şi opt de ore!

— N-ai vrea să le dai o săptămână? Întrebă domnul Jarndyce.

— Nu! Strigă domnul Boythorn cu tărie. Pentru nimic în lume! Patruzeci şi opt de ore! Cât despre Corporaţii, Consilii comunale, Consilii parohiale şi alte asemenea adunări de mitocani prostănaci, care se întrunesc ca să debiteze asemenea discursuri, încât, pe Dumnezeul meu, ar trebui puşi la muncă în minele de mercur pentru puţinul ce le-a mai rămas de trăit din nenorocita lor existenţă, de n-ar fi decât ca să aperi engleza ce se vorbeşte sub soare ca să nu se molipsească de la netrebnica lor limbă, cât despre indivizii aceia, care în chip mârşav profită de zelul acelor gentilomi ce urmăresc progresul ştiinţei, răsplătindu-le nepreţuitele servicii ale celor mai buni ani ai vieţii şi studiile

îndelungate şi educaţia costisitoare, cu nişte onorarii de nimic, pe care nici cel din urmă impiegat nu le-ar primi; acelor indivizi le-aş rupe gâtul şi le-aş aşeza scăfârliile, una lângă alta, în Sala de Onoare a Medicilor, ca să stea în văzul tuturor membrilor acestei profesii, în aşa fel, încât cei mai tineri să poată înţelege din vreme, prin propriile lor simţuri, cât de tari pot deveni căpăţânile unora.

Şi-a încheiat impetuoasa declaraţie, uitându-se jur-împrejur la noi, cu un zâmbet grozav de plăcut şi deodată a izbucnit într-un tunet de „Ha! Ha! Ha!” care se tot repeta cu atâta vehemenţă, încât oricare altul s-ar fi prăbuşit de asemenea sforţare.

Deoarece Richard continua să spună că se hotărâse ce să se facă, după ce domnul Jarndyce îl îndemnase să-şi ia mai multe termene de gândire care expiraseră, iar el continua încă să ne încredinţeze, pe Ada şi pe mine, cu acelaşi ton categoric, că „totul e perfect lămurit”, s-a socotit oportun să se ceară şi sfatul domnului Kenge. Ca atare, domnul Kenge a venit într-o zi la masă şi s-a lăsat pe spate, în scaun, şi şi-a tot învârtit, între degete, lornionul, a prins a vorbi cu un glas răsunător, şi a făcut exact ce mi-am amintit că l-am văzut făcând când eram mică.

— Ah! Începu domnul Kenge, da! Sigur! O profesie foarte bună, domnule Jarndyce, profesie foarte bună!

— Cursurile şi pregătirea cer să fie urmate cu sârguinţă, interveni tutorele meu, aruncându-şi privirile spre Richard.

— O, bineînţeles, adaugă domnul Kenge. Cu sârguinţă.

— Dar, astfel stând lucrurile mai mult sau mai puţin în toate profesiunile mai de seamă, urmă domnul Jarndyce, nu-i asta condiţia specială de care altă alegere s-ar putea lipsi.

— Bineînţeles, încuviinţă domnul Kenge. Domnul Richard Carstone, care s-a achitat cu atâta merit studiind… ca să zic aşa, umbrele clasice… În tovărăşia cărora şi-a petrecut tinereţea, fără îndoială că va folosi, dacă nu principiul şi practica, cel puţin îndemânarea versificării dobândită în

acea limbă în care se spune că poetul (de nu mă înşel) e născut, nu făcut, aplicând-o în acel infinit mai practic câmp de activitate în care păşeşte.

— Puteţi avea toată încrederea, zise Richard în felul lui degajat, mă pun eu pe treabă şi am să-mi dau toată silinţa.

— Foarte bine, domnule Jarndyce! Spuse domnul Kenge, încuviinţând uşurel cu capul. Dacă într-adevăr suntem încredinţaţi de domnul Richard că are de gând să se pună pe treabă şi să-şi dea toată silinţa, subliniind din cap cu înţelegere şi încuviinţare aceste cuvinte, aş crede că nu mai rămâne decât să căutăm modul cel mai bun de a pune în aplicare năzuinţele lui. Acum, în ceea ce priveşte încredinţarea domnului Richard în mâinile unui profesionist cu vază, aveţi, în clipa de faţă, pe cineva în vedere?

— Rick, pe nimeni, cred? Îl întrebă tutorele meu.

— Aşa e, domnule, pe nimeni, răspunse Richard.

— Perfect! Exclamă domnul Kenge. Şi acum, situaţia şi locul unde va lucra. Aveţi vreun proiect anume în asemenea privinţă?

— N… nu, îngăimă Richard.

— Perfect! Exclamă iarăşi domnul Kenge.

— Mi-ar plăcea puţină variaţie, adaugă Richard… Vreau să spun un câmp mare de experienţă!

— Foarte necesar, nici vorbă, replică domnul Kenge. Cred că asemenea lucru poate fi uşor aranjat, domnule Jarndyce?

În primul rând nu avem decât să descoperim un medic practician demn de alegerea noastră şi de îndată ce-i vom exprima dorinţa, şi că suntem dispuşi să plătim un onorariu, aş adăuga, singura noastră greutate va consta în alegerea unuia dintr-un număr mare. În al doilea rând, trebuie de asemenea să îndeplinim micile formalităţi cerute de vârstă şi de situaţia noastră de a fi sub tutela Curţii de Justiţie. În curând, ca să folosesc chiar cuvintele degajate ale domnului Richard, ne vom pune pe treabă din toată inima. Printr-o coincidenţă, urmă domnul Kenge, cu o umbră de melancolie în zâmbet, una dintre coincidenţele care depăşesc

facultăţile noastre limitate, printr-o coincidenţă, ziceam, am un văr medic profesionist. Ar putea fi socotit de dumneavoastră vrednic de luat în seamă şi s-ar putea să fie dispus să răspundă unei asemenea propuneri. Eu nu pot garanta pentru el c-ar primi, după cum n-aş putea garanta nici pentru dumneavoastră că l-aţi alege, de s-ar putea!

Cum se făcuse un prim-pas în aplicarea celor plănuite, s-a hotărât ca domnul Kenge să-l vadă pe vărul său. Şi deoarece domnul Jarndyce ne propusese de mai înainte să ne ia la Londra pentru câteva săptămâni, s-a hotărât ca a doua zi să plecăm în călătoria noastră şi, o dată cu ea, să rezolvăm şi treburile lui Richard.

Domnul Boythorn părăsindu-ne în mai puţin de o săptămână, am plecat şi ne-am instalat într-o locuinţă veselă, aproape de strada Oxford, deasupra prăvăliei unui tapiţer. Londra ni s-a părut o adevărată minune, şi ne petreceam ceasuri în şir în oraş, ori de câte ori se ivea prilejul, ca să vedem monumentele, care mai curând ne istoveau ele pe noi, decât noi pe ele. Am luat la rând şi teatrele mai de seamă, şi am văzut toate piesele ce meritau să fie văzute. Pomenesc despre asta, pentru că la teatru s-a întâmplat să încep a fi iarăşi stingherită de domnul Guppy.

Într-o seară şedeam cu Ada în lojă pe locurile din faţă, iar Richard se găsea pe locul care-i plăcea cel mai mult, în spatele scaunului Adei, când, întâmplându-se să mă uit jos în stal, l-am văzut pe domnul Guppy, cu păru-i lins tare pe cap şi cu disperarea zugrăvită pe chip, privind în sus spre mine.

Mi-am dat seama că tot timpul cât a durat spectacolul nu s-a uitat niciodată la actori, ci a privit tot timpul numai la mine şi mereu cu o expresie compusă cu grijă, în care citeai cea mai adâncă nenorocire şi cea mai crâncenă descurajare.

Mi-a pierit tot cheful în seara aceea, pentru că mă simţeam din cale afară de stânjenită şi totul era din cale afară de ridicol. Dar de atunci înainte n-am mai avut parte

să ne ducem la teatru fără să nu-l văd pe domnul Guppy în stal, cu părul la fel de lins şi lipit, cu gulerul cămăşii răsfrânt, şi cuprins de un soi de deznădejde totală. Dacă nu era încă înăuntru când intram şi dacă începeam să trag nădejde că n-are să vină, şi mă lăsam furată pentru o bucată de vreme de acţiunea piesei, eram sigură că am să-i întâlnesc privirile topite de dor când aveam să mă aştept mai puţin şi că de-atunci înainte cu siguranţă n-aveau să i se mai dezlipească de mine toată seara.

Cu adevărat, nu vă pot spune ce greu îmi venea. Măcar de şi-ar fi pieptănat părul peste cap sau de şi-ar fi ridicat gulerul cămăşii în sus, mi-ar fi venit destul de greu şi aşa; dar a şti că asemenea mutră ridicolă nu mă slăbeşte din ochi şi că-i întruna în asemenea stare ostentativă de descurajare, ajunsese să mă stingherească în asemenea hal, încât nu mai aveam nici-o plăcere să râd sau să plâng din cauza piesei, să mă mişc sau să vorbesc. Părea că nu mai sunt în stare să fac nimic firesc. Şi ca să mă duc în fundul lojii, numai ca să scap de domnul Guppy, n-aş fi putut suferi una ca asta! Doar ştiu că Richard şi Ada se bizuiau pe faptul că mă au lângă ei şi n-ar fi putut sta de vorbă cu atâta voie bună şi fericire dacă altcineva ar fi fost în locul meu. Aşa că rămâneam tot acolo, nemaiştiind încotro să mă uit, fiindcă oriunde aş fi privit ştiam că ochii domnului Guppy mă urmăresc… Şi gândindu-mă pe deasupra la ce cheltuială îngrozitoare se supunea din pricina mea…!

Uneori îmi venea să-i spun domnului Jarndyce. Dar mă temeam că tânărul şi-ar putea pierde postul şi c-aş putea să-l nenorocesc. Alteori îmi venea să-i mărturisesc lui Richard, însă mă oprea gândul că s-ar putea să-l ia la bătaie pe domnul Guppy şi să-l umple de vânătăi. Uneori mă gândeam dacă n-ar fi mai bine să mă încrunt la el şi să-i dau din cap a dojană! Apoi îmi dădeam seama că n-aş putea-o face. Alteori chibzuiam ce-ar fi dacă i-aş scrie maică-sii, dar şi asta mă ducea la convingerea că a începe o corespondenţă ar însemna să înrăutăţesc lucrurile.

Totdeauna ajungeam la concluzia că nu-i nimic de făcut. Stăruinţa domnului Guppy în tot timpul cât am statla Londra, nu numai că-l aducea cu regularitate la orice teatru ne duceam, dar îl împingea să ne iasă înainte în lume când mergeam la plimbare, ba, chiar să se urce în spatele vehiculului în care ne aflam… Unde de altfel l-am văzut, sunt sigură, de două-trei ori, zbătându-se ca să se ferească de nişte colţuri ascuţite de la trăsură. După ce ajungeam acasă, se tot învârtea ca o stafie în jurul unui stâlp din faţa locuinţei noastre. Prăvălia tapiţerului unde locuiam aflându-se la încrucişarea dintre două străzi, iar fereastra camerei mele de culcare fiind peste drum de stâlpul cu pricina, mă temeam să mă apropii de fereastră când urcam în cameră, ca nu cumva să-l văd (cum mi s-a întâmplat pe-o noapte cu lună) sprijinit de stâlp şi, bineînţeles, căpătând o răceală zdravănă. Dacă domnul Guppy n-ar fi fost prins de treburi în timpul zilei, din fericire pentru mine, sigur că n-aş mai fi putut răsufla de el.

În timp ce ne duceam pe rând la toate distracţiile metropolei, la care lua parte într-un chip atât de ciudat şi domnul Guppy, treburile care ne aduseseră în oraş n-au fost trecute cu vederea. Vărul domnului Kenge era un oarecare domn Bayham Badger, care avea un cabinet cu o clientelă serioasă la Chelsea, şi pe deasupra mai dădea consultaţii şi într-o importantă instituţie publică. A fost cu totul de acord să-l primească pe Richard în casă la el şi să-i supravegheze studiile şi, deoarece cursurile sale puteau fi urmate în chip avantajos sub acoperământul domnului Badger, iar Domnia Sa îl plăcea pe Richard şi, după cele ce spunea Richard, şi el îl plăcea pe domnul Badger „destul de mult”, s-a încheiat un acord, s-a obţinut şi consimţământul Lordului Preşedinte şi totul s-a terminat cu bine.

În ziua în care lucrurile s-au pus la punct între Richard şi domnul Badger, cu toţii am fost poftiţi să luăm masa acasă la acesta din urmă. Aveam să luăm parte „la o simplă reuniune de familie”, glăsuia bileţelul doamnei Badger, şi

acolo n-am mai dat peste nici-o altă doamnă, în afară de doamna Badger. Am găsit-o în salonul ei, întovărăşită de felurite obiecte ce vădeau că pictează câte puţin, cântă la pian câte puţin, cântă la chitară câte puţin, cântă din gură câte puţin, brodează câte puţin, citeşte câte puţin, scrie poeme câte puţin şi colecţionează plante câte puţin. E o doamnă cam de vreo cincizeci de ani, aş crede, îmbrăcată tinereşte şi foarte plăcută la chip. Dacă la mica listă a calităţilor sale mai adaug şi faptul că se dă şi cu roşu câte puţin, nu cred că asta îi dăunează cu ceva.

Domnul Bayham Badger e un gentilom cu faţa rozăşi fragedă, spontan în felul de-a fi, cu vocea stinsă, dinţi albi, păr blond şi ochi miraţi, cu câţiva ani mai tânăr, aş zice, decât doamna Bayham Badger. O admiră din cale-afară de tare, dar mai ales, şi să începem cu asta, pe ciudatul motiv (cum ni s-a părut nouă) că a avut trei bărbaţi. De-abia ne aşezaserăm şi el îi şi spuse domnului Jarndyce cu un aer triumfător:

— Abia v-ar veni a crede că sunt al treilea soţ al doamnei Bayham Badger!

— Chiar aşa? Se miră domnul Jarndyce.

— Da, al treilea! Urmă domnul Badger. Doamna Bayham Badger n-are înfăţişarea unei doamne care a mai avut doi soţi, nu-i aşa, domnişoară Summerson?

I-am răspuns:

— Nici gând!

— Şi încă nişte oameni grozav de deosebiţi! Adaugă domnul Badger pe un ton confidenţial. Căpitanul Swosser din Marina Regală, primul soţ al doamnei Badger, a fost un ofiţer cu adevărat foarte distins. Numele profesorului Dingo, ultimul dinaintea mea, se bucura de reputaţie europeană.

Doamna Badger, auzindu-l din întâmplare, a zâmbit.

— Da, draga mea! Răspunse domnul Badger zâmbetului ei, tocmai îi spuneam domnului Jarndyce şi domnişoarei Summerson că ai mai avut doi soţi înaintea mea… Amândoi

bărbaţi foarte distinşi. Şi li se părea, cum se întâmplă de obicei, greu de crezut.

— Abia împlinisem douăzeci de ani, începu să povestească doamna Badger, când l-am luat de soţ pe căpitanul Swosser din Marina Regală. Mă aflam pe Mediterană cu el; sunt marinar încercat. Când s-au împlinit doisprezece ani de la ziua mea de nuntă, am devenit soţia profesorului Dingo.

— De reputaţie europeană, adaugă domnul Badger, pe şoptite.

— Şi când m-am căsătorit cu domnul Badger, continuă doamna Badger, ne-am cununat în aceeaşi zi a anului. Îmi ajunsese dragă ziua aceea.

— Aşa că doamna Badger a avut trei soţi, dintre care doi prea distinşi bărbaţi, făcu domnul Badger, rezumând faptele, şi de fiecare dată s-a căsătorit la douăzeci şi unu martie la unsprezece dimineaţa!

Cu toţii ne-am exprimat admiraţia.

— Dar trecând peste modestia domnului Badger, interveni domnul Jarndyce, îmi voi îngădui să-l corectez, spunând trei bărbaţi distinşi.

— Mulţumesc domnule Jarndyce! Acelaşi lucru îi spun şi eu totdeauna, zise doamna Badger.

— Şi, draga mea, interveni domnul Badger, ce-ţi spun eu totdeauna? Fără să mă prefac câtuşi de puţin că subapreciez meritul profesional la care am ajuns (pe care prietenul nostru, domnul Carstone, va avea nenumărate prilejuri ca să-l preţuiască), nu am asemenea slăbiciune… Nu, sigur nu, urmă domnul Badger adresându-ni-se nouă, nu sunt atât de lipsit de judecată… ca să pun reputaţia mea pe acelaşi picior cu aceea a unor asemenea bărbaţi superiori cum au fost căpitanul Swosser şi profesorul Dingo. Poate că v-ar interesa, domnule Jarndyce, continuă domnul Bayham Badger luând-o înainte înspre salonul alăturat, portretul căpitanului Swosser. I-a fost făcut la întoarcerea în patrie din Garnizoana Africană unde suferise de friguri

tropicale. Doamna Badger îl socoate prea galben. Dar ce cap minunat! Foarte frumos cap!

Şi noi cu toţii în cor:

— Foarte frumos cap!

— Când mă uit la el, simt, urmă domnul Badger, că-i un om pe care mi-ar fi plăcut să-l văd! E uimitor ce om de prim-rang trădează portretul, aşa precum a fost şi căpitanul Swosser. De cealaltă parte, portretul profesorului Dingo. L-am cunoscut bine… L-am îngrijit de ultima lui boală, o asemănare desăvârşită! Deasupra pianului, doamna Bayham Badger, când era doamna Swosser. Deasupra sofalei, doamna Bayham Badger, când era doamna Dingo. Cât despre doamna Badger în oase, ca să zic aşa, în carne şi oase, sunt în posesia originalului şi nu am nici-o copie.

Masa fiind gata, am coborât la parter. A fost o masă foarte aleasă şi foarte frumos servită. Dar căpitanul şi profesorul se învârteau încă în capul domnului Badger şi, cum Ada şi cu mine avurăm cinstea de a fi în atenţia specială a amfitrionului, amândouă am beneficiat din plin de evocarea celor doi.

— Apă, domnişoară Summerson? Îngăduiţi-mi. Vă rog, nu în paharul acela. James, adu-mi cupa profesorului!

Ada se minuna grozav de nişte flori artificiale de sub un glob de sticlă.

— E de mirare cum ţin! Exclamă domnul Badger. Au fost oferite doamnei Badger când era pe Mediterană.

L-a poftit pe domnul Jarndyce la un pahar de vin roşu.

— Nu vinul acela! Zise el. Să-mi fie cu iertăciune. Asta-i un prilej deosebit şi la prilejuri deosebite scot un anumit vin roşu, foarte special, pe care s-a întâmplat să-l am. (James, vinul căpitanului Swosser!) Domnule Jarndyce, ăsta-i un vin ce-a fost importat de căpitan, fără să mai spun cu câţi ani în urmă. Îl veţi găsi foarte ciudat, poate. Scumpa mea, aş fi fericit să ciocnesc puţin din vinul acesta cu tine. (Toarnă vin roşu, de la căpitanul Swosser, stăpânei dumitale, James!) Iubita mea, în sănătatea ta!

După masă, când noi, doamnele, ne-am ridicat şi am plecat, am luat cu noi pe soţul dintâi al doamnei Badger şi pe cel de-al doilea. Doamna Badger ne făcu în salon o schiţă biografică a vieţii şi activităţii căpitanului Swosser, înainte de a se fi căsătorit şi ne oferi un raport minuţios asupra persoanei sale de pe timpul când se îndrăgostise de ea la un bal de pe bordul vaporului Crippler, dat pentru ofiţerii acelei nave, pe când se afla în Portul Plymouth.

— Bătrânul Crippler, dragul de el! Exclamă doamna Badger, clătinând din cap. A fost un vas nobil. Bine balansat, bine ambarcat, straşnic echipat, cum avea obiceiul să spună căpitanul Swosser. Trebuie să mă iertaţi dacă din când în când folosesc termeni marinăreşti; cândva am fost şi eu marinar din tălpi până-n creştet. Căpitanul Swosser ţinea la vasul acela de dragul meu. Când Crippler n-a mai fost în stare să înfrunte marea, el spunea adesea că dac-ar fi fost destul de bogat să-i poată cumpăra bătrâna carcasă, ar fi fixat o placă „omagială” pe pereţii vasului, pe puntea de sus, acolo unde am dansat pentru prima oară împreună, ca să însemne locul unde s-a prăbuşit secerat de la proră la pupă (după cum obişnuia să spună căpitanul Swosser) de focul farurilor artileriei mele. Vorbea de ochii mei pe limba lui de marinar.

Doamna Badger clătină din cap, suspină şi se privi în oglindă.

— Am încercat o mare schimbare de la căpitanul Swosser la profesorul Dingo, reîncepu ea cu un surâs melancolic. La început am resimţit-o grozav de tare. Asemenea revoluţie totală în felul meu de a trăi! Dar obişnuinţa îmbinată cu ştiinţa, mai ales ştiinţa m-a călit pentru noua mea viaţă. Fiind singurul însoţitor al profesorului în excursiile sale botanice, am uitat aproape că fusesem cândva a mării şi am ajuns să fiu savantă în toată puterea cuvântului. Lucru ciudat, profesorul se afla la antipodul căpitanului Swosser, iar domnul Badger nu seamănă câtuşi de puţin cu niciunul dintre ei.

Am fost purtaţi apoi prin povestirea morţii căpitanului Swosser şi a profesorului Dingo, amândoi părând că au suferit de nişte boli cumplite. În cursul povestirii, doamna Badger ne-a dat să înţelegem că nu-şi pierduse capul din dragoste decât o singură dată şi că obiectul acelei sălbatice pasiuni, al cărei entuziasm viguros niciodată n-avea să se mai repete, a fost căpitanul Swosser. Profesorul, însă, a murit cu bucăţica, în chipul cel mai sumbru, şi doamna Badger încerca să-l imite în felul lui de a spune cu multă greutate: „Unde-i Laura? Să-mi dea Laura pâinea prăjită cu apă!”, dar intrarea domnilor în salon îl încredinţară mormântului.

În seara aceea am băgat însă de seamă, după cum de altfel băgasem de seamă încă de câteva zile, că Ada şi Richard se căutau unul pe altul mai mult ca oricând, ceea ce era foarte firesc, văzând că în curând aveau să se despartă. De aceea n-am fost prea surprinsă s-o văd pe Ada mai tăcută ca de obicei, după ce ajunseserăm acasă şi ea şi cu mine urcaserăm sus la noi în cameră; cu toate acestea nu eram chiar pregătită s-o văd că vine în braţele mele şi că începe să-mi vorbească, ascunzându-şi faţa.

— Scumpa mea Esther! Îmi şopti Ada. Am să-ţi spun o taină mare! O taină considerabilă, drăgălaşo, fără nici-o îndoială!

— Ce se întâmplă, Ada?

— O, Esther, cu neputinţă să ghiceşti!

— Să-ncerc să ghicesc? Am întrebat eu.

— O, nu! Nu încerca! Te rog nu încerca! Se repezi Ada, grozav de tulburată la gândul că aş putea face aşa ceva.

— Hm! Mă întreb despre ce-ar putea fi vorba? Am spus prefăcându-mă că mă gândesc.

— E despre, răspunse Ada în şoaptă, despre… Vărul meu Richard!

— Ei, draga mea! Am urmat sărutându-i părul bălai, căci numai atât mai puteam vedea din ea. Şi ce-i cu el?

— O, Esther, cu neputinţă să ghiceşti!

Era atâta de plăcut s-o simt lipită de mine, aşa, cu faţa ascunsă, s-o ştiu că nu plânge de jale, ci de-o rază de bucurie, de mândrie, de speranţă, încât n-am vrut încă s-o ajut.

— Zice că… Eu ştiu că-i curată nebunie, suntem amândoi aşa de tineri… Dar el zice, un potop de lacrimi că mă iubeşte tare, drăguţa mea Esther.

— Chiar te iubeşte? Aşa ceva eu n-am mai auzit! Ei bine, răsfăţată mică, ţi-aş fi putut spune asta cu nu ştiu câte săptămâni în urmă!

S-o fi văzut-o pe Ada cum îşi ridică faţa îmbujorată de-o bucurie neaşteptată, cum mă cuprinde cu braţele pe după gât, cum râde şi plânge şi se ruşinează şi iar râde, era o plăcere!

— Ascultă, draga mea! Am început eu iarăşi, tu trebuie să mă fi crezut chiar gâscă! Vărul tău, Richard, te iubeşte din tot sufletul, cât poate el, de-aşa de mult timp, că nici nu mai ştiu!

— Şi tu nu mi-ai spus totuşi nici un cuvânt! Strigă Ada, sărutându-mă.

— Nu, dragoste! Am aşteptat să-mi spui tu.

— Dar acum, că ţi-am spus, nu mă ţii de rău? Îmi întoarse vorba Ada.

Ar fi putut să mă linguşească pentru a spune NU dac-aş fi fost cea mai afurisită Duenna' din lume. Totuşi, nefiind aşa ceva, am spus NU, cu toată sinceritatea.

— Şi-acum, am continuat eu, am aflat partea cea mai rea.

— O, nu-i asta chiar partea cea mai rea, draga mea Esther! Strigă Ada, strângându-mă mai tare şi lăsându-şi iarăşi faţa pe pieptul meu.

— Nu? Nici chiar asta?

— Nu, nici chiar asta! Urmă Ada, clătinând din cap.

— Ce? Nu cumva vrei să spui că…, am început eu în glumă.

Dar Ada, privind în sus şi zâmbind printre lacrimi, strigă:

— Ba da, mi-e drag! Tu ştii, tu ştii că mi-e drag! Şi apoi într-un suspin: Din toată inima, mi-e drag! Din toată inima mea, Esther!

I-am spus, râzând, c-o ştiusem şi pe asta tot atât de bine ca şi pe cealaltă! Şi ne-am aşezat în faţa focului şi o bucată de vreme n-am vorbit decât eu (cu toate că n-am avut prea multe de spus) şi Ada curând s-a liniştit şi a fost fericită.

— Crezi oare că vărul John ştie, Doamnă Minerva? Mă întrebă ea.

— Doar de nu cumva e orb, scumpo; aş crede că vărul John ştie tot atât cât ştim şi noi.

— Noi am vrea să vorbim cu el înainte de plecarea lui Richard, urmă Ada, sfioasă, şi voiam ca tu să ne sfătuieşti şi să-i spui şi lui. Poate că n-ai să te superi dacă vine şi Richard să discute cu tine.

— O! Richard aşteaptă afară, draga mea? Am întrebat-o eu.

— Nu sunt chiar sigură, răspunse Ada, cu o sfiiciune gingaşă care mi-ar fi câştigat inima pe loc de nu mi-ar fi fost câştigată de multă vreme, dar cred că aşteaptă la uşă.

Acolo era, bineînţeles. Au adus câte un scaun, de-o parte şi de alta mea, şi m-au pus între ei şi se uitau la mine de parcă

1 Guvernantă bătrână pe lângă fetele tinere din familiile nobile spaniole şi portugheze.

Ar fi fost îndrăgostiţi de mine şi nu unul de celălalt; erau atât de sinceri şi de încrezători, şi-aşa de tare mă îndrăgiseră! Şi-au dat drumul o bucată de vreme în felul lor pasionat, iar eu nu i-am oprit deloc; mă bucuram grozav de tare… Apoi, treptat, am ajuns să ne gândim că erau încă prea tineri şi că trebuiau să se scurgă câţiva ani până când dragostea asta timpurie să poată ajunge undeva, şi că ea nu putea duce la fericire decât dacă era adevărată şi durabilă; le-am insuflat hotărârea nestrămutată de a-şi face datoria unul faţă de celălalt cu statornicie, curaj şi stăruinţă; fiecare totdeauna de dragul celuilalt. Aşa! Richard a făgăduit că va munci până-şi va toci degetele pentru Ada,

iar Ada a spus şi ea că va munci până-şi va toci degetele pentru Richard, şi mie mi-au dat tot felul de nume drăgăstoase şi emoţionante şi am stat aşa, sfătuind şi vorbind până-n miezul nopţii. La sfârşit, înainte de a ne despărţi, le-am făgăduit să vorbesc cu vărul lor John, a doua zi.

Aşadar, când veni acea a doua zi, m-am dus la tutorele meu, după micul dejun, în camera care în oraş ţinea locul Odăii Cârtitului şi i-am spus că mi s-a dat sarcina de a-i comunica ceva.

— Ei bine, domniţă dragă, începu el, închizându-şi cartea, dacă ai primit această sarcină, nu poate fi vorba de ceva rău.

— Nădăjduiesc că nu, tutore. Te pot încredinţa că nu am făcut nici-o taină din asta. Fiindcă nu s-a întâmplat decât ieri.

— Zău? Şi despre ce-i vorba, Esther?

— Tutore, îţi mai aduci aminte de seara fericită când am venit întâia oară în Casa Umbrelor? Când Ada cânta în odaie, pe întuneric?

Am dorit să-i reamintesc privirea pe care mi-a aruncat-o atunci. Afară doar de nu m-am înşelat prea tare, am văzut că am izbutit.

— Pentru că, am urmat cu o uşoară şovăire…

— Da, draga mea! Zise el. Nu te grăbi.

— Pentru că Ada şi Richard s-au îndrăgostit. Şi şi-au mărturisit-o.

— Au şi făcut-o! Exclamă tutorele meu, cât se poate de uimit.

— Da! Şi ca să-ţi spun drept, eu mă cam aşteptam la asta.

— Te aşteptai, ei drace! Făcu el.

A stat şi s-a gândit un minut, două, cu un zâmbet frumos şi bun ce i-a luminat dintr-odată faţa atât de mobilă, apoi m-a rugat să le spun că doreşte să-i vadă. Când au venit la el, a cuprins-o pe Ada cu un braţ, în felul său părintesc, şi i-a vorbit lui Richard cu un ton grav, dar plin de voioşie.

— Rick, începu domnul Jarndyce, sunt bucuros că ţi-am câştigat încrederea. Nădăjduiesc s-o pot păstra. Când am reflectat la legăturile ce s-au statornicit între noi patru, care mi-au luminat viaţa atât de mult, îmbogăţind-o cu perspective şi cu plăceri noi, m-am gândit, bineînţeles într-un viitor îndepărtat, şi la ipoteza ca tu şi drăgălaşa ta verişoară, aici prezentă (nu te ruşina, Ada, nu te pierde cu firea, draga mea!) s-aveţi de gând să vă făuriţi o viaţă împreună. Am întrezărit şi întrezăresc şi acum multe temeiuri ce-ar face ca legătura asta să fie de dorit. Dar asta pentru mult mai târziu, Rick, pentru mult mai târziu!

— La un viitor îndepărtat ne gândim şi noi, domnule, răspunse Richard.

— Bine, urmă domnul Jarndyce. Asemenea gând denotă seriozitate. Acum, ascultaţi la mine, dragii mei! Aş putea să vă spun că încă nu ştiţi exact ceea ce vreţi, că o mie de lucruri se pot întâmpla care să vă depărteze pe unul de celălalt; e bine ca lanţul de flori ce vă cuprinde să se poată uşor rupe, căci altfel ar putea ajunge să fie un lanţ de plumb. Dar nu asta am de gând să fac. Asemenea înţelepciune vine destul de repede de la sine, cred eu, dacă e să vină. Eu presupun că mulţi ani de-aci înainte veţi simţi în sufletele voastre, unul pentru celălalt, ce simţiţi şi acum. Tot ceea ce vreau să vă spun, înainte de a fi vorba despre presupunerea mea, e că, dacă cine ştie cum vă schimbaţi… Dacă ajungeţi să vedeţi, ca bărbat şi femeie, că nu sunteţi decât nişte veri obişnuiţi unul faţă de altul şi nu ceea ce vi s-a părut ca băiat şi fată (când vei fi bărbat ai să mă înţelegi, Rick) să nu vă fie ruşine să aveţi aceeaşi încredere în mine, pentru că n-ar fi nimic monstruos sau neobişnuit dacă s-ar întâmpla aşa ceva. Nu sunt decât prietenul vostru şi-o rubedenie îndepărtată. N-am asupra voastră nici un fel de putere. Dar aş dori şi nădăjduiesc să mă bucur de încrederea voastră cât timp n-oi face ceva ca s-o pierd.

— Sunt pe deplin încredinţat, domnule, răspunse Richard, că vorbesc şi în numele Adei, spunându-vă că aveţi cea mai

desăvârşită putere asupra noastră amândurora, putere ce-şi trage rădăcinile din respectul, recunoştinţa şi dragostea pe care vi le purtăm, şi care se adâncesc cu fiecare zi ce trece.

— Dragă vere John, zise Ada, aplecată pe umărul lui, locul tatălui meu nu mai poate rămâne gol; toată dragostea şi respectul pe care odinioară i le purtam lui, le trec acuma asupra dumitale.

— Lasă! Făcu domnul Jarndyce. Să ne-ntoarcem la presupunerea noastră. Acum ne ridicăm ochii în sus şi privim plini de speranţă în depărtare! Rick, lumea îţi stă înainte. E mai mult decât probabil că, aşa cum ai să i te prezinţi în faţă, aşa are să te primească. Să nu te încrezi în nimic, decât în Providenţă şi în propria ta putere. Să nu le desparţi niciodată una de alta, cum a făcut cărăuşul păgân. Statornicia în dragoste e lucru bun, dar ea nu înseamnă nimic şi nu reprezintă nimic, dacă nu-i însoţită de statornicie în orice demers. Chiar de-ai avea toate virtuţile oamenilor mari din trecut sau din prezent, totuşi nu vei putea face nimic temeinic, dacă nu vei fi încredinţat sincer de însemnătatea scopului pe care-l urmăreşti şi dacă nu te vei dărui trup şi suflet acelui scop. Dacă nutreşti cumva gândul că adevărata izbândă în lucruri mari sau mici a fost ori a putut sau va putea fi vreodată smulsă întâmplător Norocului, renunţă chiar acum la asemenea gând greşit, sau renunţă la verişoara ta Ada.

— Renunţ la el acum, domnule, răspunse Richard zâmbind, dacă l-am avut cumva (dar eu cred că nu) şi-mi voi croi drumul spre Ada, străbătând plin de speranţă depărtarea ce ne desparte.

— Adevărat! Urmă domnul Jarndyce. Dacă n-ar fi ca s-o faci fericită, de ce-ai umbla după ea?

— Nu vreau s-o nefericesc, nu, chiar de-ar fi să-i pierd dragostea, exclamă Richard cu mândrie.

— Bine grăit! Strigă domnul Jarndyce, bine grăit! Ea rămâne aici, în casa ei, cu mine. S-o iubeşti, Rick, la fel de

mult când vei fi departe în toiul muncii, ca şi aici, în casa ei, când ai să vii s-o vezi, şi-atunci toate au să meargă bine. Altfel toate au să meargă prost. Şi cu asta îmi închei şi eu predica. Cred c-ar fi bine să vă duceţi acum să faceţi o plimbare, tu şi Ada.

Ada l-a îmbrăţişat cu afecţiune, iar Richard i-a strâns mâna din toată inima şi apoi verişorii au ieşit din cameră, uitându-se îndărăt spre mine, ca şi cum ar fi vrut să spună că mă aşteaptă.

Uşa a rămas deschisă, iar noi amândoi i-am urmărit cu privirea pe când treceau prin camera alăturată ce strălucea în lumina soarelui, şi-apoi mai departe, ieşind afară din ea. Richard, cu capul plecat, ţinându-i mâna sub braţ, vorbea cu ea foarte înflăcărat, iar ea se uita în sus la chipul lui, ascultându-l, şi părea că nu mai vede nimic altceva în afară de el. Atât de tineri, atât de frumoşi, atât de plini de speranţe şi făgăduieli, mergeau uşor sub lumina soarelui, ca şi cum gândurile lor fericite ar fi putut să străbată anii ce-aveau să vină preschimbându-i pe toţi în ani de strălucire. Astfel au trecut mai departe, pierzându-se în umbră. Fusese doar o văpaie de lumină ce pentru o clipă străfulgerase în juru-le. Încăperea s-a întunecat după ieşirea lor, iar soarele a intrat în nori.

— N-am dreptate, Esther? Mă întrebă tutorele după plecarea lor.

El, care era aşa de bun şi de înţelept, să mă întrebe pe mine dacă n-avea dreptate!

— Rick poate câştiga, din povestea asta, însuşirile ce-i lipsesc. Lipsuri în miezul atâtor lucruri bune! Urmă domnul Jarndyce, clătinând din cap. Adei nu i-am spus nimic, Esther! Ea îşi are prietenul şi sfătuitorul mereu lângă ea.

Şi-şi lăsă mâna cu dragoste pe capul meu. N-am putut să mă abţin de a arăta că eram cam emoţionată, cu toate că am făcut tot ce am putut ca să ascund.

— Na! Na! Făcu el. Dar trebuie de asemenea să avem grijă de viaţa domniţei noastre, să nu se irosească toată purtând

de grijă altora.

— Grijă? Scumpul meu tutore, cred că sunt făptura cea mai fericită din lume!

— Şi eu cred la fel, zise el. Dar s-ar putea să apară un om anume care să descopere ceea ce n-are să reuşească niciodată Esther, anume că domniţa noastră e cel mai de preţ giuvaier din lume, pentru el.

Am pierdut din vedere să menţionez, la locul potrivit, că la masă mai era cineva. Nu o doamnă. Ci un gentilom. Un bărbat negricios la faţă, un tânăr chirurg. Era destul de reţinut, dar mie mi-a părut cu mult bun simţ şi plăcut. Cel puţin când Ada m-a întrebat dacă nu-i aşa, i-am spus că da.14

Înaltă Ţinută ichard ne-a părăsit a doua zi seara, ca să-şi înceapă noua-i carieră şi mi-a dat-o mie în grijă pe Ada, plin de dragoste pentru ea şi de încredere în mine. Am fost tare mişcată, gândindu-mă la asta, şi chiar şi acum mai sunt încă mişcată, când îmi amintesc (faţă de cele ce am de spus) cât de mult se gândeau amândoi la mine, mai ales în zilele acelea în care erau atât de absorbiţi de planurile lor. Dar eu făceam parte din toate planurile lor prezente şi viitoare. Eu trebuia să-i scriu lui Richard o dată pe săptămână, trimiţându-i un raport fidel despre Ada, care urma să-i scrie din două în două zile. Eu trebuia să fiu ţinută la curent, direct de mâna lui, de toată munca şi reuşitele sale. Eu trebuia să văd cât de hotărât şi stăruitor era el în muncă, eu trebuia să fiu domnişoară de onoare la nunta Adei, eu trebuia să rămân cu ea după aceea, eu aveam să ţin cheile casei lor şi eu eram aceea care trebuia să fie fericită pe vecie.

— Şi dacă ar fi să ne îmbogăţim de pe urma procesului, Esther, ceea ce se poate întâmpla, ştii?! Zise Richard ca o încununare.

O umbră întunecă faţa Adei.

— Scumpa mea Ada, întrebă Richard, de ce nu?

— Mai bine ar fi să se hotărască odată că suntem săraci, răspunse Ada.

— O! Nu ştiu ce să zic, urmă Richard. În orice caz, nimic nu se hotărăşte dintr-odată. Nu vezi, nu s-a hotărât nimic, de Dumnezeu ştie câţi ani.

— Foarte adevărat, zise Ada.

— Da, dar, se grăbi Richard să răspundă mai mult privirilor decât cuvintelor ei, cu cât procesul a început mai demult, scumpă verişoară, cu atât mai aproape trebuie să-i fie sfârşitul, într-un fel sau altul. Spune, n-am dreptate?

— Tu ştii mai bine, Richard. Dar mi-e teamă că dacă ne bizuim pe el, vom fi nefericiţi.

— Dar, draga mea Ada, noi n-avem să ne bizuim pe proces, exclamă Richard. Îl ştim prea bine ca să ne bizuim pe el. N-am spus decât că dac-ar fi să ne îmbogăţim, n-avem de ce să ne opunem să fim bogaţi. Conform rigorilor solemne ale legii, Curtea de Justiţie este venerabilul şi severul nostru tutore şi noi suntem ţinuţi să credem că tot ceea ce ne dă (dacă ne dă ceva) e dreptul nostru. Nu-i nevoie să contestăm dreptul nostru.

— Nu, zise Ada, dar poate că e mai bine să-l uităm cu desăvârşire.

— Bine, bine, exclamă Richard, atunci să-l uităm cu desăvârşire. Să dăm uitării totul, zâna noastră bună aici de faţă ne dă consimţământul şi s-a făcut!

— Zâna noastră bună aici de faţă, zisei eu, ridicând ochii din cutia în care îi împachetam cărţile, nu era prezentă când aţi strigat-o pe numele ăsta, dar aprobă întocmai şi crede că ceva mai bun nu aveţi de făcut.

Atunci Richard a spus că asta a pus capăt discuţiei, dar a început numaidecât, tot pe asemenea temeiuri, să înalţe atâtea castele în aer, cât zidul mare chinezesc. Şi a plecat încrezător şi vesel. Ada şi cu mine, pregătite să-i ducem grozav dorul, am purces la o viaţă mai liniştită.

La sosirea noastră în Londra, fuseserăm cu domnul Jarndyce să o vedem pe doamna Jellyby, dar n-am avut

fericirea s-o găsim acasă. Se pare că plecase undeva, la un ceai, şi o luase şi pe domnişoara Jellyby cu ea. Pe lângă ceai trebuie să se fi ţinut o seamă de discursuri şi să se fi scris o seamă de scrisori în privinţa foloaselor generale de pe urma cultivării cafelei în comun cu băştinaşii din colonia Borrioboola Gha. Fără îndoială că asemenea proiecte cereau o mânuire activă a peniţei şi a cernelei, ceea ce făcea ca rolul fiicei sale la asemenea întruniri să fie orice, numai cel de a petrece nu.

Dat fiind că timpul hotărât pentru întoarcerea doamnei Jellyby trecuse de mult, ne-am dus din nou la ea acasă. Nu era acasă, ci în oraş, unde plecase îndată după micul dejun, în cartierul Mile End, pentru nişte interese Borrioboolane ce se iscaseră la o societate numită „Filiala din Estul Londrei a Societăţii de Ajutorare”. Cum cu prilejul ultimei noastre vizite nu-l văzusem pe Peepy (care n-a fost găsit nicăieri, iar bucătăreasa era înclinată să creadă că puştiul trebuie s-o fi şters cu căruţa gunoierului) am întrebat acum iarăşi de el. Cochiliile de stridii cu care clădise o casă erau încă în coridor, dar el n-a putut fi găsit nicăieri, iar bucătăreasa îşi dădea cu părerea că „plecase cu oile”. Când am întrebat cu oarecare nedumerire „Cu oile?”, ea răspunse:

— O, da, în zilele de târg, se ia câteodată după oi, însoţindu-le până ce ies din oraş, şi se întoarce în asemenea hal cum nu se mai află!

A doua zi, şedeam cu tutorele la fereastră în timp ce Ada se trudea cu scrisul, bineînţeles către Richard, când iată că ni s-a anunţat domnişoara Jellyby. A intrat, împingându-l din spate tocmai pe Peepy, pe care îşi dăduse oarecare osteneală ca să-l facă mai acătării la vedere, ştergându-i murdăria de pe faţă şi mâini, udându-i părul şi apoi încârlionţându-i-l tare, cu degetele ei. Orice purta pe el, bietul copil, era sau prea mare, sau prea mic. Printre alte podoabe ce se băteau cap în cap, purta o pălărie de episcop şi nişte mănuşi micuţe de copilaş. Încălţările îi erau, într-o

oarecare măsură, ca acelea ale unui plugar, pe când picioarele-i atât de brăzdate şi scrijelite de zgârieturi, de părea că s-au desenat hărţi pe ele, erau goale, de sub o pereche de pantaloni foarte scurţi, cadrilaţi, ce se terminau cu două volane cu modele complet diferite de ele. Nasturii ce-i lipseau de la haina-i cadrilată, fuseseră bineînţeles înlocuiţi cu cei de la o haină a domnului Jellyby, care erau de alamă, străluceau de-ţi luau ochii şi erau mult prea mari. Cele mai bizare specimene de cusături se vedeau în mai multe părţi pe haine, unde fuseseră cârpite în grabă, şi am recunoscut aceeaşi lucrătură pe rochia domnişoarei Jellyby. Totuşi ea făcuse nişte progrese de nedescris ca înfăţişare şi arăta foarte drăgălaşă. Îşi dădea seama că toată truda ei de a-l îmbrăca pe Peepy se soldase cu un faliment şi a lăsat să se vadă acest lucru de cum a intrat, din felul în care s-a uitat întâi la el şi apoi la noi.

— Vai de mine! Exclamă tutorele. Vânt din răsărit? Ada şi cu mine i-am făcut o primire cordială şi am prezentat-o domnului Jarndyce, căruia îi spuse, aşezându-se:

— Mama vă trimite salutări şi nădăjduieşte că-i veţi ierta lipsa, deoarece îndreaptă nişte proiecte. Are să scoată cinci mii de circulare noi şi ştie ce mult vă interesează vestea. Am adus cu mine una pentru dumneavoastră, cu salutările mamei.

Cu aceste vorbe, o înmână, destul de morocănoasă.

— Mulţumesc, răspunse tutorele. Îi rămân foarte îndatorat doamnei Jellyby. Vai de mine! Ce vânt aspru!

Noi aveam de furcă acum cu Peepy, scoţându-i pălăria preoţească, întrebându-l dacă-şi mai aminteşte de noi şi aşa mai departe. Peepy, la-nceput şi-a acoperit ochii cu cotul, dar s-a muiat când a văzut pandişpanul şi mi-a îngăduit să-l iau în braţe unde a stat molfăind în voie. Domnul Jarndyce, trecând apoi în camera ce slujea pentru moment drept Odaia Cârtitului, domnişoara Jellyby a început o discuţie cu noi, repezindu-şi vorbele ca de obicei.

— Ne merge din ce în ce mai rău la noi la Thavies Inn, începu ea vorba. N-am nici-o clipă de răgaz. Nu se vorbeşte decât de Africa. Dacă aş fi un de-ăla, un frate din Africa, n-aş putea-o duce mai rău!

Am încercat să-i spun ceva ca să-i alin necazul.

— Vai, nu-i nevoie, domnişoară Summerson, exclamă domnişoara Jellyby, deşi îţi mulţumesc pentru bunele intenţii. Eu ştiu cum se poartă cu mine şi degeaba încerci să mă convingi. Nici dumneata nu te-ai lăsa convinsă dacă s-ar purta cu dumneata aşa cum se poartă cu mine. Peepy, pleacă şi te joacă sub pian de-a leii!

— Nu mă duc! Ripostă Peepy.

— Frumos îţi şade, băiat nerecunoscător, obraznic şi rău, îi spuse domnişoara Jellyby, cu ochii în lacrimi. Niciodată n-am să mă mai necăjesc ca să te îmbrac.

— Iată mă duc, Caddy! Strigă Peepy, care de fapt era băiat bun şi care a fost atât de înduioşat de supărarea surorii lui, încât a plecat numaidecât.

— Sigur că-i un fleac şi nu merită să plângi numai pentru atât, zise biata domnişoară Jellyby, dezvinovăţindu-se, dar sunt peste măsură de obosită. Am scris adresele noilor circulare până la două astă noapte. Şi mi-i atâta scârbă de toată istoria asta, încât m-apasă durerea de cap până când nu mai văd cu ochii. Şi-apoi priviţi la nenorocitul ăsta de copil, sărmanul de el. Aţi mai văzut de când sunteţi asemenea sperietoare ca el?

Peepy, din fericire neştiutor de lipsurile ce se vădeau în înfăţişarea lui, şedea jos pe covor în dosul unuia dintre picioarele pianului, uitându-se liniştit din vizuină, pe când îşi mânca prăjitura.

— L-am trimis în celălalt capăt al odăii, ne explică domnişoara Jellyby, pentru că nu vreau să audă ce vorbim. Fleacurile astea sunt atât de aspre şi chinuitoare! Vă spuneam tocmai că ne merge mai rău ca niciodată. Peste puţină vreme tata nu va mai avea un ban cu ce face plăţile

şi atunci cred că mama va fi satisfăcută. Numai mamei trebuie să-i mulţumim pentru asta.

Noi am spus că nădăjduim ca situaţia domnului Jellyby să nu fie chiar atât de rea.

— Speranţele nu-s de nici un ajutor, cu toate că e foarte frumos din partea dumneavoastră să speraţi, răspunse domnişoara Jellyby, clătinând din cap. Tata mi-a spus abia ieri dimineaţa (şi ce teribil de nenorocit era), că nu poate rezista catastrofei. S-ar mira tare să poată. Când furnizorii noştri ne trimit acasă orice mărfuri poftesc, când slujitorii noştri fac cu ele ce poftesc, când eu n-am nici un pic de timp, chiar dacă aş şti cum să fac ordine, iar mamei puţin îi pasă, aş dori să văd şi eu cum oare ar putea tata să reziste catastrofei. Vă spun verde în faţă că de-aş fi în locul tatei mi-aş lua lumea în cap.

— Draga mea! Am zis eu, zâmbind. Tatăl dumitale, fără îndoială, îşi iubeşte familia.

— O, da, familia lui e minunată, domnişoară Summerson, răspunse domnişoara Jellyby, dar ce mângâiere îi aduce lui familia? Familia lui nu-i decât chitanţe de plată, murdărie, risipă, zgomot, căderi pe scări, încurcături şi mizerie. De la un capăt la celălalt al săptămânii se caţără, strecurându-se prin casa răscolită, de parcă s-ar face curăţenie de Sărbători, numai că nimica nu-i curat!

Domnişoara Jellyby bătu cu piciorul în podea şi-şi şterse ochii de lacrimi.

— Sigur că mi-e grozav de milă de tata, urmă ea, şi-s furioasă pe mama, de nu găsesc cuvinte cu care să mă exprim! Dar n-am de gând să tot rabd, aşa întruna, m-am hotărât. Nu vreau să fiu slugă toată viaţa mea şi nici n-am să primesc să fiu oferită domnului Quale. Frumos lucru, nimic de spus, să te căsătoreşti cu un filantrop. Ca şi cum n-aş fi sătulă până în gât de aşa ceva, urmă biata domnişoară Jellyby.

Trebuie să mărturisesc că nici eu nu mi-am putut stăpâni ciuda pe doamna Jellyby, văzând-o şi ascultând-o pe fata

asta lăsată în voia sorţii şi ştiind ce mult adevăr amar şi usturător era în tot ce spusese.

— De n-ar fi că ne-am apropiat atât de mult când aţi poposit în casa noastră, continuă domnişoara Jellyby, mi-ar fi fost ruşine să vin aici astăzi, căci ştiu ce soi de fiinţă trebuie să vi se pară că sunt. Dar, după cum vedeţi, mi-am luat inima în dinţi să vin, mai cu seamă că s-ar putea să nu vă mai văd data viitoare, când aveţi să veniţi iarăşi la Londra.

Toate de mai sus le-a spus cu-n asemenea subînţeles, încât Ada şi cu mine ne-am uitat una la alta, bănuind ceva mai mult.

— Da! Urmă domnişoara Jellyby, dând din cap, e-aproape sigur că n-am să vă mai văd! Ştiu că pot să am încredere în dumneavoastră. Sunt sigură că n-aveţi să mă trădaţi. Eu m-am logodit.

— Fără ştiinţa celor de-acasă? Am întrebat eu.

— Vai! Doamne Dumnezeule, domnişoară Summerson, răspunse ea, căutând să se justifice cu un ton îngrijorat dar nu mânios, cum s-ar putea altfel? Ştii cum e mama… Şi n-am nevoie să-l amărăsc pe bietul tata mai mult încă, spunându-i lui.

— Dar n-are să-i mărească nefericirea, faptul că te măriţi fără ştiinţa şi consimţământul său, draga mea? Am întrebat-o.

— Nu, răspunse domnişoara Jellyby, potolindu-se. Cred că nu. Am să încerc să-l fac să se bucure şi să se mângâie când are să vină să mă vadă, la fel şi Peepy, şi ceilalţi, vor veni cu rândul să mă vadă şi să stea cu mine, şi atunci va fi cineva care să le poarte cumva de grijă.

Biata Caddy, era în stare să dăruiască multă dragoste în juru-i. Spunând toate acestea se linişti din ce în ce mai mult şi prinse a plânge atât de tare la gândul micului cămin neobişnuit pe care şi-l închipuise în minte, încât Peepy, în peştera lui de sub pian, s-a înduioşat şi, răsturnându-se pe spate, cu faţa în sus, prinse a se tângui şi el în gura mare.

N-am putut să-l împăcăm până când nu l-am adus să-şi sărute sora, până când nu l-am luat iar în braţe şi până când nu i-am arătat-o pe Caddy că râde (ea râdea anume pentru el), dar chiar aşa, nu s-a liniştit decât cu condiţia să ne prindă pe fiecare pe rând de obraji şi să ne dezmierde pe faţă cu mâinile lui. În sfârşit, fiindcă nu mai avea chef să se joace sub pian, l-am pus pe-un scaun ca să se uite afară, pe fereastră, iar domnişoara Jellyby, ţinându-l de-un picior, şi-a reluat destăinuirile.

— Povestea a început o dată cu venirea dumneavoastră în casa noastră, zise ea.

Noi, bineînţeles am întrebat cum.

— Mi-am dat seama cât eram de stângace, răspunse ea, aşa că m-am hotărât să fac pe dracul în zece ca să mă desăvârşesc din acest punct de vedere, şi să m-apuc în orice caz să învăţ a dansa. I-am spus mamei că mi-e ruşine de mine şi că trebuie să învăţ dansul. Mama s-a uitat la mine în felul ei enervant, ca şi cum nu m-ar fi văzut, dar eu eram hotărâtă să învăţ să dansez şi ca atare m-am dus la şcoala domnului Turveydrop din strada Newman.

— Şi acolo s-a întâmplat, draga mea?… Am întrebat eu.

— Da, acolo, răspunse Caddy, şi m-am logodit cu domnul Turveydrop. Sunt doi domni Turveydrop: tatăl şi fiul.

Al meu e, bineînţeles, domnul Turveydrop fiul. N-aş dori altceva decât să fi fost mai bine crescută şi să fiu în stare să-i fiu o soţie mai bună, pentru că mi-e foarte drag.

— Trebuie să-ţi mărturisesc că-mi pare tare rău să aflu aşa ceva, i-am spus.

— Nu ştiu de ce v-ar părea rău, ripostă ea puţin cam îngrijorată, dar m-am logodit cu domnul Turveydrop; în orice caz, şi el ţine foarte mult la mine. Tot în secret s-a logodit şi el, fiindcă domnul Turveydrop tatăl e coproprietar împreună cu fiul, şi s-ar putea ca logodna să-i dea o lovitură de graţie, sau să-l lovească cine ştie ce dambla, dacă i s-ar spune aşa deodată. Domnul Turveydrop e un adevărat gentilom… Da, un adevărat gentilom.

— Soţia lui a aflat? Întrebă Ada.

— Soţia domnului Turveydrop tatăl, domnişoară Clare? Întrebă domnişoara Jellyby, căscând ochii mari. Asemenea persoană nici nu există. E văduv.

Aici am fost întrerupte de Peepy, al cărui picior începuse să-l doară atât de tare, fiindcă soră-sa, fără să-şi dea seama, ori de câte ori avea ceva de subliniat categoric în focul povestirii, îl trăgea ca pe-o frânghie de clopot, încât de durere copilul îşi manifesta suferinţele cu o tânguire descurajată. Fiindcă a venit la mine ca să-l mângâi şi cum eu n-aveam alt rol decât s-ascult, l-am luat să-l ţin. Domnişoara Jellyby, după ce şi-a cerut iertare de la Peepy, sărutându-l şi încredinţându-l că n-a făcut anume, şi-a continuat povestirea.

— Aşa stau lucrurile, urmă Caddy. Dacă cumva am greşit, cred totuşi că tot mama e de vină. Avem să ne căsătorim când vom putea şi atunci am să mă duc la tata la birou, unde-şi are slujba, iar mamei am să-i scriu. Asta n-are s-o tulbure pe mama; pentru ea eu tot nu-s decât condei şi cerneală. Am şi o mare mângâiere, urmă Caddy, suspinând, că după ce mă voi mărita, n-am să mai aud de Africa. Din pricina mea şi domnul Turveydrop tânărul o urăşte, iar domnul Turveydrop tatăl, mă îndoiesc că ştie că există pe lumea asta un loc cu un asemenea nume.

— Despre el spuneai că-i un gentilom, cred! Am întrebat.

— Da, în adevăr, un adevărat gentilom, răspunse Caddy. E renumit, aproape pretutindeni, pentru înalta lui Ţinută.

— Dă lecţii? Întrebă Ada.

— Nu, nu dă nici un fel de lecţii speciale, răspunse Caddy, dar are o înaltă Ţinută splendidă.

Caddy a continuat să ne spună cu foarte mare greutate şi şovăire că mai este un lucru pe care ar dori să-l aflăm şi care, nădăjduieşte, nu ne va indigna. Anume că se folosise de cunoştinţa cu domnişoara Flite, bătrânica aceea sărită, şi că se ducea adeseori la ea, dimineaţa, devreme, şi-şi

întâlnea iubitul timp de câteva minute înainte de micul dejun, numai câteva minute.

— Eu mă duc acolo şi alteori, urmă Caddy, dar Prince nu vine atunci. Pe domnul Turveydrop fiul îl cheamă Prince; aş fi vrut să nu-l cheme aşa, fiindcă parc-ar fi nume de câine, dar bineînţeles nu el s-a botezat aşa.

Domnul Turveydrop tatăl l-a botezat cu numele Prince, în memoria Prinţului Regent. Domnul Turveydrop tatăl are un adevărat cult pentru Prinţul Regent, din pricina înaltei sale Ţinute. Nădăjduiesc că n-aveţi să vă faceţi cele mai proaste păreri despre mine din pricină că am fixat scurtele noastre întâlniri în casa domnişoarei Flite, unde prima oară am fost cu dumneavoastră, dar mi-e dragă biata fiinţă, aşa cum este, şi cred că şi ea ţine la mine. Dacă aveţi să-l vedeţi pe domnul Turveydrop fiul, sunt sigură c-aveţi să vă faceţi o părere bună despre el… Cel puţin sunt sigură că nu veţi putea avea o părere proastă. Acum mă duc acolo pentru lecţie. Nu pot să vă cer să veniţi cu mine, domnişoară Summerson, dar dacă aţi voi, urmă Caddy, spunând toate acestea cu sinceritate şi tremurând, aş fi foarte bucuroasă… Foarte bucuroasă.

S-a întâmplat să fi hotărât împreună cu tutorele să ne ducem în ziua aceea la domnişoara Flite. Îi spusesem despre prima noastră vizită şi cele ce i-am povestit îl interesaseră, dar, ca de obicei, s-a mai întâmplat ceva care ne-a împiedicat iarăşi să ne ducem acolo. Cum eram încredinţată că aş putea avea destulă putere asupra domnişoarei Jellyby ca s-o împiedic să ia o hotărâre tare pripită, de vreme ce primisem taina pe care de bună voie mi-o împărtăşise, i-am propus ca ea, cu mine şi cu Peepy să ne ducem la Academie şi după aceea să ne întâlnim cu tutorele şi cu Ada, acasă la domnişoara Flite, al cărei nume atunci îl auzisem pentru întâia oară. Toate acestea cu condiţia ca domnişoara Jellyby cu Peepy să se întoarcă apoi cu noi la masă. Punctul din urmă fiind bucuros primit de cei doi, l-am dichisit puţin pe Peepy cu ajutorul câtorva ace cu

gămălie, ceva săpun şi apă, precum şi al unei perii de cap şi am plecat, îndreptându-ne paşii spre strada Newman, care era foarte aproape.

Academia îşi avea sediul într-o casă destul de întunecată, îndărătul unei arcade, casă cu busturi la toate ferestrele zidului ce-adăpostea scara. În aceeaşi casă mai şedeau, după cum am dedus de pe plăcuţele de pe uşă, un maestru-desenator, un negustor de cărbuni (sigur că nu era loc pentru cărbunii lui) şi un artist-litograf. Pe plăcuţa care, prin mărime şi aşezare, avea întâietate faţă de celelalte, am citit: Dl. Turveydrop. Uşa era deschisă, dar trecerea prin vestibul era blocată de un pian cu coadă, o harpă şi alte câteva instrumente muzicale în lăzi, toate în curs de mutare, la lumina zilei păreau că-s aduse de apă. Domnişoara Jellyby mă încunoştinţă că localul Academiei fusese închiriat cu o seară înainte pentru un concert.

Am urcat la etaj – cândva fusese aici o casă foarte frumoasă, când un oarecine avusese interes s-o păstreze curată şi aerisită şi când nimeni nu-şi găsea altceva de făcut decât să fumeze în ea de dimineaţă până seara – apoi am intrat în camera mare a domnului Turveydrop, clădită în spate, într-o veche droşcărie şi luminată doar de o lucarnă din tavan. Era o cameră goală, răsunând a pustiu şi mirosind a grajd, având de-a lungul pereţilor bănci din trestie de bambus, iar zidurile împodobite, la intervale regulate, cu lire pictate şi cu braţe mici de sfeşnice cu cristale de sticlă, de pus lumânări în ele, ca nişte ramuri ce păreau că-şi leapădă mereu cristalele demodate, aşa cum alte ramuri îşi leapădă frunzele toamna. Mai multe tinere eleve, începând de la treisprezece şi paisprezece ani, până la douăzeci şi unu, douăzeci şi doi de ani, se adunaseră şi tocmai mă uitam să-l văd printre ele pe instructorul lor, când Caddy, ciupindu-mă de mână, debită ceremonialul prezentării: „Domnişoara Summerson, domnul Prince Turveydrop.”

M-am înclinat în faţa unui bărbat mic de statură, blond, cu ochi albaştri, tânăr la înfăţişare, cu părul de culoarea inului, despărţit la mijloc de o cărare, şi la margini cârlionţat de jur-împrejurul capului. Sub braţul stâng ţinea o vioară mică, una căreia la şcoală noi îi spuneam diblă şi, în aceeaşi mână, arcuşu-i mic. Pantofiorii lui de dans erau deosebit de mici şi avea un fel de-a fi delicat, inocent, feminin, care nu numai că exercită asupra mea o atracţie plăcută, dar avu un efect ciudat ca şi cum mi-ar fi lăsat impresia că băiatul îi semăna maică-sii şi că maică-sa nu prea a fost luată în seamă şi nici prea bine tratată.

— Sunt tare fericit să o văd aici pe prietena domnişoarei Jellyby, făcu el, plecându-se adânc în faţa mea. Începusem să mă tem, urmă el cu duioşie stângace, că domnişoara Jellyby nu mai vine, deoarece trecuse ora la care sosea de obicei.

— Vă rog să aveţi bunăvoinţa să mă învinuiţi pe mine că am reţinut-o, domnule, şi să primiţi scuzele mele, am răspuns eu.

— Vai de mine! Exclamă tânărul.

— Şi rogu-vă, am urmat eu stăruitor, să nu-mi daţi prilejul de a fi pricina unei întârzieri mai mari.

O dată cu scuzele mele m-am retras să mă aşez pe un scaun între Peppy (care deprins de-a binelea cu cei din jur, se căţărase pe un loc într-un colţ al camerei) şi o doamnă bătrână, cu mutra acră, care avea două nepoate la cursul de dans, şi era tare indignată de încălţările lui Peepy. Prince Turveydrop a ciupit coardele diblei şi tinerele domnişoare s-au sculat ca să înceapă dansul. Chiar atunci s-a ivit de pe o uşă lăturalnică domnul Turveydrop senior, în plină strălucire a pompoasei sale ţinute.

Era un domn vârstnic şi gras, cu expresia feţei falsă, cu dantura falsă, cu perciuni falşi şi cu perucă. Avea guler de blană, iar piepţilor de la haina vătuită nu le lipseau decât steaua şi panglica lată albastră a decoraţiei ca să fie cum scrie la carte. Era strâns în talie, umflat la piept,

împopoţonat şi închingat, că mai mult de-atât nici n-ar fi putut răbda. Purta la gât o legătoare atât de strânsă (de-i ieşeau şi ochii din fireştile lor lăcaşuri) în care şi bărbia, ba, chiar şi urechile îi erau cufundate, încât de-ar fi slobozit-o, gâtul i s-ar fi îngroşat fără doar şi poate încă pe cât era. Sub braţ ţinea o pălărie mare şi grea, lărgindu-se uşor din vârf spre bordură, iar în mână o pereche de mănuşi albe cu care izbea în pălărie, în timp ce stătea sprijinit pe un picior, cu umerii drepţi, cu coatele îndoite, într-o ţinută neasemuit de elegantă. Avea baston, avea lornion, avea tabacheră de prizat tabac, avea inele, avea manşete cu volane, avea de toate, dar nimic firesc în el; nu semăna a tânăr, nu semăna a bătrân, nu semăna a nimic de pe lumea asta, ci doar a model de înaltă Ţinută.

— Tată! Un musafir. Domnişoara Summerson, prietena domnişoarei Jellyby.

— Onorat, făcu domnul Turveydrop, de prezenţa domnişoarei Summerson. Pe când se înclina în faţa mea într-o asemenea strânsoare, mi se păru că-l văd cum i se încreţeşte faţa până în albul ochilor.

— Tata, urmă fiul, cu o încredere de-a dreptul înduioşătoare, este un personaj celebru. Tata este grozav de admirat.

— Hai, Prince! Purcede! Zise domnul Turveydrop, stând cu spatele la foc şi fluturându-şi binevoitor mănuşile. Purcede fiule!

La asemenea poruncă, sau datorită graţioasei încuviinţări, lecţia continuă. Prince Turveydrop aci cânta din diblă, dansând, aci cânta la clavir, stând în picioare, aci îngâna melodia cu te miri ce suflu de care mai dispunea, în timp ce îndrepta greşelile vreunui elev, tot timpul mişcându-se conştiincios, pas cu pas, cu cei mai puţin dibaci, arătându-le fiecare fragment de figură, fără să se odihnească nici măcar o clipă. Onoratul său părinte nu făcea nimic, câtuşi de puţin, doar că stătea în faţa focului ca un model de înaltă Ţinută.

— Şi niciodată n-ar face şi el ceva, comentă doamna cea bătrână, cusurgie din fire. Şi când te gândeşti că numele lui e pe tăbliţa de pe uşă!

— Numele fiului e acelaşi! Am răspuns eu.

— Dacă i l-ar putea lua, l-ar lăsa şi fără nume, răspunse bătrână doamnă. Ia priveşte la hainele fiului! Erau, bineînţeles, evident modeste… Roase… Aproape ponosite. Totuşi tatăl trebuie să fie garnisit şi împopoţonat, urmă bătrână doamnă, din pricina înaltei sale Ţinute, a Portului său. Ce mi l-aş mai purta eu, sau mai curând deporta.

M-a cuprins curiozitatea să aflu ceva mai mult despra persoana cu pricina. Am întrebat: Dă lecţii de înaltă Ţinută acum?

— Acum? Răspunse doamna scurt. Niciodată n-a dat!

După o clipă de gândire mi-am exprimat părerea că poate a avut talent la scrimă.

— Nu cred că poate scrima câtuşi de puţin, domnişoară, făcu bătrână doamnă.

M-am arătat surprinsă şi curioasă. Doamna cea bătrână înfierbântându-se din ce în ce mai tare împotriva Maestrului de înaltă Ţinută, şi insistând asupra subiectului, îmi dădu câteva amănunte cu privire la cariera lui, încredinţându-mă din răsputeri că relatările ei sunt exprimate fără nici-o exagerare.

Domnul Turveydrop senior se căsătorise cu o maestră de dans micuţă şi plăpândă, cu o clientelă acceptabilă (el până atunci nu făcuse nimic altceva în viaţă, decât să-şi expună Ţinuta) şi o muncise de-o storsese de puteri, sau, în cel mai bun caz, primise ca ea să muncească până-a dat în bot ca să-i asigure cheltuielile indispensabile poziţiei sale. În primul rând, ca să-şi expună înalta Ţinută în faţa celor mai bune modele şi să aibă în faţă în mod constant cele mai bune modele, a găsit că e necesar să frecventeze toate staţiunile şi localurile la modă, să fie văzut la Brighton şi-n alte părţi în sezonul cuvenit, şi să ducă o viaţă de trântor, în haine cât mai de soi. Ca să-i dea putinţa să facă asemenea

isprăvi, micuţa şi afectuoasa maestră de dans s-a căznit şi a trudit din greu şi încă s-ar mai căzni şi-ar trudi din greu şi-n clipa de faţă, dacă ar fi ţinut-o puterile atâta vreme. Fiindcă pricina de căpetenie a acestei poveşti e că, deşi egoismul bărbatului înghiţea totul din jur, soţia lui (copleşită de înalta lui Ţinută) a crezut în el până în clipa din urmă şi pe patul de moarte l-a dat, cu cele mai mişcătoare cuvinte, în grija fiului lor, ca pe unul ce avea un drept imprescriptibil asupra lui şi pe care niciodată nu-l va putea privi cu destulă mândrie şi respect, cât i s-ar cuveni. Fiul, moştenind crezul maică-sii, şi stându-i întruna modelul său de eleganţă sub ochi, a trăit şi a crescut în aceeaşi credinţă, iar acum, la vârsta de treizeci de ani, munceşte câte douăsprezece ore pe zi pentru taică-său, cocoţat pe vechiul soclu imaginar, şi îl admiră cu veneraţie. Ce aere îşi dă tipul! Urmă informatoarea mea, clătinând din cap, cu ochii spre domnul Turveydrop senior, privindu-l cu o indignare mută în vreme ce Domnia Sa îşi trăgea pe mâini mănuşile-i strâmte, fireşte străin de omagiul ce i se aducea. El crede chiar de-a binelea că e aristocrat şi arată atâta condescendenţă faţă de fiul pe care-l trage pe sfoară îngrozitor, încât ai putea gândi că e părintele cel mai virtuos din lume.

— O, adăugă bătrâna doamnă, mustrându-l cu o vehemenţă fără de margini, aş fi în stare să te sfâşii de viu!

Nu-mi puteam stăpâni râsul, totuşi, am ascultat-o pe bătrână până la capăt, cu multă simpatie şi interes. Cu greu ai fi putut să-i pui spusele la îndoială, având-i sub ochi pe tată şi pe fiu. Ce aş fi putut crede despre ei, fără să fi ascultat povestirea bătrânei doamne, sau ce-aş fi putut crede despre povestirea bătrânei doamne, fără să-i fi văzut pe ei, nu vă pot spune. Era o potrivire atât de perfectă între ele, încât te convingea până la urmă.

Ochii îmi rătăceau din timp în timp de la domnul Turveydrop junior, care muncea aşa din greu, la domnul Turveydrop senior, care se „ţinea” atât de frumos, când iată

că acesta din urmă se porni către mine în pas legănat şi intră în vorbă.

Mai întâi de toate mă întrebă dacă i-am acordat Londrei farmecul şi distincţia de a locui în ea? N-am socotit cu cale să-i răspund că-mi dau perfect de bine seama că nu-i dăruiesc Londrei nici farmec, nici distincţie prin prezenţa mea, dar i-am spus pur şi simplu unde locuiesc.

— O doamnă atât de graţioasă şi desăvârşită, făcu el, sărutându-şi mănuşa dreaptă şi întinzând-o apoi spre elevi, va privi cu îngăduinţă la lipsurile de-aici. Ne dăm toată osteneala să şlefuim… Să şlefuim… Să şlefuim!

S-a aşezat jos lângă mine, trudindu-se să respecte formele, ca să imite, mi-am închipuit, gravura cu ilustrul său model şezând pe sofa. Şi drept să spun, arăta exact la fel cu el.

— Să şlefuim… Să şlefuim… Să şlefuim! Repetă el, ducând la nas o priză de tabac şi-apoi scuturându-şi degetele într-o fluturare nobilă. Dar nu suntem… De mi-e îngăduit să spun aşa, în faţa unei fiinţe hărăzite şi de Natură şi de Artă să fie întruchiparea graţiei, urmă el cu o plecăciune cu umerii ridicaţi, ce părea cu neputinţă s-o facă fără să ridice din sprâncene şi să închidă ochii… Nu mai suntem ceea ce am fost odată ca ţinută şi eleganţă.

— Nu mai suntem, domnule? Am întrebat.

— Am degenerat, răspunse el, clătinând din cap, ceea ce nu putea face decât într-o măsură tare limitată, cât îi îngăduia legătoarea de la gât. Evul nivelărilor nu prieşte înaltei Ţinute.

El dă avânt vulgarităţii. Poate că vorbesc cu oarecare părtinire. Poate că nu se cuvine ca tocmai eu să spun că de câţiva ani mi se spune „Gentilomul Turveydrop”, sau că Alteţa Sa Regală Principele Regent mi-a făcut cinstea să se intereseze de cum mi-am scos pălăria pe când ieşea din Pavilion la Brighton (clădirea aceea minunată): „Cine-i ăsta? Cine dracu' e? Cum de nu-l cunosc? Cum de n-are treizeci de mii venit pe an?” Dar asta nu-i decât o anecdotă

oarecare, ajunsă de domeniu public, doamnă, repetată încă, din când în când, de cei din înalta Societate. „Zău?”, făcui eu.

El îmi răspunse aplecându-se cu umerii ridicaţi şi adăugând:

— Ceea ce s-a mai păstrat printre noi din Eleganţa de altădată, mai stăruie pe ici, pe colo ca o licărire; Anglia… Vai, ţara mea… A decăzut tare mult şi decade pe zi ce trece. Nu i-au mai rămas mulţi gentilomi. Suntem puţini la număr. Şi nu văd cine o să ne urmeze, decât un soi de ţesători.

— S-ar putea nădăjdui ca neamul gentilomilor să dăinuiască aici.

— Sunteţi tare bună, îmi zâmbi el, înclinându-se iarăşi cu umerii. Mă măguliţi. Dar nu… Nu! N-am fost nicicând în stare să inspir sărmanului meu băiat această latură a artei. Dumnezeu mă ierte dacă-mi nedreptăţesc scumpul meu copil, dar îi lipseşte înalta Ţinută.

— Se pare că e un maestru excelent, am stăruit.

— Să ne înţelegem, scumpă doamnă, este un maestru excelent. A dobândit tot ce se poate dobândi. Poate împărtăşi altora tot ce-i de împărtăşit. Dar sunt unele lucruri… Mai luă o priză de tabac şi-şi făcu iarăşi plecăciunea, ca şi cum ar fi avut de spus: „asemenea lucruri, de pildă.”

Mi-am aruncat privirile spre centrul încăperii, unde iubitul domnişoarei Jellyby, preocupat de fiecare elev în parte, trudea mai grozav ca niciodată.

— Drăguţul meu copil, murmură domnul Turveydrop, potrivindu-şi legătoarea.

— Fiul dumneavoastră este neobosit.

— Ce recompensă pentru mine, răspunse el, să vă aud spunând asemenea vorbe. Într-o anumită măsură, calcă pe urmele sfintei sale mame. A fost o făptură plină de abnegaţie. Dar Femeie, superbă Femeie spuse domnul Turveydrop cu o galanterie foarte displăcută, ce sex ciudat şi ăsta al dumneavoastră!

M-am ridicat şi m-am apropiat de domnişoara Jellyby, care tocmai îşi punea boneta. Timpul destinat lecţiei trecuse de-a binelea şi era o vânzoleală generală cu îmbrăcatul bonetelor. Când or fi găsit domnişoara Jellyby şi nefericitul Prince prilejul să se logodească nu ştiu, dar în împrejurarea de faţă cu siguranţă că n-au putut să schimbe nici măcar două cuvinte.

— Dragul meu, îi zise cu blândeţe domnul Turveydrop fiului său, tu ştii cât e ceasul?

— Nu, tată.

Fiul n-avea ceasornic. Tatăl avea unul frumos, de aur, pe care-l scoase cu un aer ce-ar fi putut fi un exemplu de bărbăţie.

— Fiule, urmă el, e două. Nu uita că la trei ai curs la Kensington.

— Am timp destul, tată, răspunse Prince. Am să iau o îmbucătură în picioare şi am şi plecat.

— Dragă băiete, adaugă taică-său, trebuie să te grăbeşti. Găseşti pe masă o bucată de miel rece.

— Mulţumesc, tată. Dumneata pleci acum?

— Da, dragă. Cred, urmă domnul Turveydrop, închizând ochii şi strângând din umeri, conştient de modestia lui, că trebuie să mă arăt, ca de obicei, prin oraş.

— Ar fi bine să iei masa undeva, în linişte, îl sfătui fiul.

— Aşa am de gând, dragă copile. Am să iau o masă uşoară la Restaurantul Francez, cred, în Colonadele Operei.

— Foarte bine. La revedere, tată! Încheie Prince strângându-i mâna.

— La revedere, fiule. Fii binecuvântat!

Domnul Turveydrop spuse vorbele de mai sus cu multă pietate şi părea că-i face tare bine fiului care, despărţindu-se de dânsul, se arăta atât de mulţumit, atât de recunoscător şi de mândru de el, încât am simţit aproape că faptul de a nu fi în stare să cred şi eu fără rezerve în bătrân era o cruzime din partea mea faţă de tânăr. Puţinele clipe pe care Prince şi le petrecu ca să-şi ia rămas bun de la noi

(şi mai ales de la una dintre noi, în taină, după cum am văzut), mi-au sporit impresia bună despre firea lui aproape copilăroasă. Mi-a fost drag de el şi milă, văzându-l cum îşi punea micuţa-i diblă în buzunar, şi o dată cu ea şi dorinţa-i de a mai sta o bucată de vreme cu Caddy, şi pleca bine dispus la bucata de miel rece şi la curs în Kensington, ceea ce m-a înfuriat împotriva tatălui său aproape tot atât cât şi pe bătrâna doamnă cârtitoare.

Tatăl ne deschise uşa camerei şi se înclină în faţa noastră într-un fel, trebuie să recunosc, demn de ilustrul său model. În acelaşi stil, trecu puţin după aceea prin faţa noastră pe partea cealaltă a străzii, îndreptându-se către partea aristocratică a oraşului, unde avea să se arate printre cei câţiva gentilomi ce-au mai rămas. O bucată de vreme m-am lăsat atât de furată de gânduri, trecând în revistă ceea ce auzisem şi văzusem în strada Newman, încât aproape că n-am fost în stare să vorbesc cu Caddy sau măcar să fiu atentă la cele ce-mi spunea, mai cu seamă când am început să mă întreb dacă mai erau, sau dacă au fost vreodată, şi alţi gentilomi, nu de profesie dansatori, care să trăiască sau să-şi întemeieze reputaţia numai pe înalta lor Ţinută. Problema asta ajunse să fie atât de uluitoare, trecându-mi prin minte că s-ar putea să existe atât de mulţi domni Turveydropi, încât mi-am spus: „Esther, trebuie să te hotărăşti să te lepezi numaidecât de asemenea subiect şi să vezi ce spune Caddy.” în consecinţă am făcut aşa, şi restul drumului până la Lincoln's Inn am flecărit.

Caddy mi-a povestit că educaţia iubitului ei fusese atât de dezordonată, încât nu totdeauna îi venea uşor să-i citească bileţelele. Zicea că dacă n-ar fi atât de urmărit de grija ortografiei şi de şi-ar da mai puţină osteneală ca s-o limpezească, ar face mai bine, dar el bagă atât de multe litere de prisos în cuvintele scurte, încât uneori ele îşi pierd cu totul aspectul englezesc. „Asta o face cu cea mai bună intenţie, adaugă Caddy, dar nu mai are efectul pe care l-a intenţionat, bietul băiat!” Apoi Caddy continuă să

vorbească, întrebându-se cum ar fi putut Prince să înveţe la şcoală, când toată viaţa şi-a petrecut-o în şcoala de dans şi n-a făcut altceva decât să dea lecţii şi dimineaţa şi la prânz şi seara! Şi la ce-ar fi slujit? Ea poate scrie scrisori pentru amândoi, după cum o ştie din propria-i experienţă, şi-i cu mult mai bine pentru el să fie amabil decât erudit.

— Pe de altă parte, nici eu nu-s o fată cu educaţie desăvârşită, ca să am dreptul să-mi dau aere, urmă Caddy. Ştiu destul de puţin, bineînţeles, din cauza mamei! Mai este un lucru pe care aş dori să vi-l spun, acum că suntem singure, continuă Caddy, şi pe care n-aş fi dorit să vi-l împărtăşesc înainte de a-l fi văzut pe Prince, domnişoară Summerson. Dumneavoastră ştiţi cum e casa noastră. Nu slujeşte la nimic să încerc să învăţ ceva ce-ar trebui să ştie soţia lui Prince când vom fi în casa noastră. Noi trăim în asemenea hal de harababură, încât ar fi cu neputinţă şi, de câte ori am încercat, n-am fost decât mai descurajată. Aşa că învăţ câte ceva cu… Cine credeţi? Cu biata domnişoară Flite! Dimineaţa devreme o ajut să-şi facă curat în cameră şi să cureţe la păsări, şi-i fac cafeaua (bineînţeles ea m-a învăţat) şi am învăţat s-o fac aşa de bună, încât Prince zice că-i cea mai bună cafea pe care a gustat-o în viaţa lui şi că l-ar încânta chiar şi pe domnul Turveydrop senior, care este foarte pretenţios la cafea, chiar aşa. Pot face şi budinci mici; ştiu cum să cumpăr gât de berbec, şi ceai, şi zahăr, şi unt, şi o grămadă de alte lucruri de gospodărie. Nu mă prea descurc cu acul încă, urmă Caddy, aruncându-şi privirile la peticile de pe haina lui Peepy, dar poate că am să mă deprind şi, de când m-am logodit cu Prince şi-am început să fac toate astea, m-am mai îmbunat, cred, şi sunt mai îngăduitoare cu mama. Azi dimineaţă, la început, aproape mi-am ieşit din sărite când v-am văzut pe dumneavoastră şi pe domnişoara Clare atât de gătite şi de frumoase şi când mi-a fost ruşine de Peepy şi chiar de mine, totuşi m-am îmbunat cu totul faţă de cum eram şi sunt mai îngăduitoare cu mama.

Biata fată, supunându-se unei încercări atât de grele, şi-a descărcat sufletul şi ne-a înduioşat.

— Caddy, drăguţa mea, i-am răspuns, începi să-mi fii foarte dragă şi nădăjduiesc s-ajungem prietene.

— Oh! Aşa? Strigă Caddy, ce fericită aş fi!

— Dragă Caddy, hai să fim prietene din clipa asta, să vorbim cât de des de asemenea lucruri şi să încercăm prin ele să găsim calea cea bună.

Caddy nu mai putea de bucurie. I-am spus tot ce-am putut, după deprinderea mea veche, ca s-o mângâi şi s-o îmbărbătez şi în ziua aceea i-aş fi trecut toate cu vederea domnului Turveydrop senior în schimbul unei recompense cât o zestre pentru nora lui.

Între timp, ajunseserăm la casa domnului Krook a cărei uşă şedea deschisă. O notiţă era lipită pe uşorul uşii, vestind că la etajul al doilea se află o cameră de închiriat. Caddy şi-a amintit atunci să-mi spună, pe când urcam scările, că acolo se-ntâmplase o moarte subită şi avusese loc o anchetă şi că micuţa noastră prietenă se îmbolnăvise de frică. Uşa şi fereastra de la camera rămasă liberă fiind deschise, am privit înăuntru. Aceea era camera cu uşa întunecoasă spre care domnişoara Flite îmi îndreptase în taină atenţia când fusesem ultima oară în casa asta. Era o încăpere tristă şi dezolată, o încăpere mohorâtă, jalnică, ce-mi dădu strania senzaţie de doliu şi chiar de spaimă.

— Sunteţi palidă, îmi spuse Caddy, când ieşirăm din cameră, şi rece!

Simţeam că parcă mă îngheţase camera.

Umblasem încet, vorbind tot timpul, aşa că tutorele meu şi Ada ajunseseră aici înaintea noastră. I-am găsit în mansarda domnişoarei Flite. Se uitau la păsărele, în timp ce un domn doctor, care fusese atât de bun să-i dea îngrijire domnişoarei Flite, cu multă râvnă şi milă, discuta voios cu ea în faţa focului din cămin.

— Mi-am isprăvit vizita profesională, zise el venind înaintea noastră. Domnişoara Flite e mult mai bine şi-şi

poate face apariţia la Curtea de Justiţie (după cum şi-a pus în minte), înţeleg că i s-a dus tare mult lipsa, acolo.

Domnişoara Flite primi complimentul cu încântare şi ne făcu o reverenţă generală.

— Mă simt într-adevăr onorată, zise ea, de încă o vizită a minorilor din procesul Jarndyce! Foarte fericită să primesc sub umilul meu acoperământ pe Jarndyce din Casa Umbrelor. O reverenţă excepţională avu loc. Dragă Fitz Jarndyce (îi dăduse numele ăsta Caddy ei, se pare, şi totdeauna o chema aşa) bun-venit la amândouă!

— A fost tare bolnavă? L-a întrebat domnul Jarndyce pe domnul pe care l-am găsit veghind-o.

Cu toate că întrebarea fusese pusă pe şoptite, bolnava răspunse direct:

— O, desigur că rău. O, desigur foarte rău, zise ea tainic. Nu dureri, ştiţi, tulburări. Nu trupul atâta, cât nervii, nervii! Adevărule că, coborând vocea şi tremurând, a murit cineva aici. A fost otravă în casă. Sunt tare sensibilă la asemenea lucruri îngrozitoare. Mă înspăimântă. Numai domnul Woodcourt ştie cât de mult. Domnul Woodcourt, medicul meu! Cu multă importanţă Minorii tutelei, Jarndyce… Jarndyce din Casa Umbrelor… Fitz Jarndyce!

— Domnişoara Flite, luă cuvântul domnul Woodcourt, cu voce gravă, ca şi cum i s-ar fi adresat ei în timp ce vorbea cu noi, şi punându-şi mâna uşurel pe braţul ei, domnişoara Flite îşi descrie boala cu obişnuita-i precizie. S-a speriat de o întâmplare petrecută aici în casă, care ar fi putut înspăimânta o făptură mai rezistentă decât ea şi a căzut la boală de întristare şi de tulburare. M-au adus aici în primul zor, chiar când s-a descoperit întâmplarea, prea târziu pentru mine ca să-i mai fiu de vreun folos nefericitului om. Dar m-am plătit de asemenea nereuşită venind aici de-atunci şi fiindu-i ei de un mic ajutor.

— Cel mai de treabă medic din breaslă, şopti domnişoara Flite. Aştept o sentinţă. În ziua Judecăţii. Şi atunci am să împart averile.

— Într-o zi ori două, domnişoara Flite va fi bine, zise domnul Woodcourt, uitându-se la ea cu un zâmbet atent, şi-aşa va rămâne de-a pururi. Cu alte cuvinte, fără îndoială cât se poate de bine. Aţi auzit cumva ce noroc a dat peste dânsa?

— Cel mai neînchipuit! Exclamă domnişoara Flite, zâmbind fericită. Asemenea lucru n-aţi mai auzit de când sunteţi, dragii mei! În fiecare sâmbătă, Kenge Vorbă-Lungă, sau Guppy (funcţionarul lui Kenge Vorbă-Lungă) îmi pune în mână un plic cu şilingi. Şilingi. Vă încredinţez. Totdeauna acelaşi număr de monede, în hârtie. Totdeauna câte unul de fiecare zi a săptămânii. Chiar aşa! Tocmai la timpul potrivit, nu-i aşa? Ba da-a! Dar de unde vin hârtiile astea, aveţi să spuneţi? Asta-i marea întrebare. Bineînţeles. Să vă spun ce cred eu? Eu cred, urmă domnişoara Flite, trăgându-se câţiva paşi îndărăt cu o privire plină de subînţelesuri şi clătinându-şi degetul arătător de la mâna dreaptă într-un fel cât se poate de semnificativ, că Lordul Preşedinte, dându-şi seama de ce timp îndelungat s-a scurs de la ridicarea Marelui Sigiliu (pentru că s-a ridicat de mult timp), mi-i trimite. Până se va pronunţa sentinţa pe care o aştept. Asta-i foarte onorabil, după cum vedeţi. Dar trebuie să mărturisesc, tot acum, că este cam nepăsător faţă de viaţa omului. Atât de fragilă. Prezentă în instanţă, la Curte, deunăzi… Sunt prezentă acolo totdeauna… Cu documentele mele… L-am învinuit de asta şi mai-mai că a recunoscut. Ştiţi cum? Eu i-am zâmbit de pe banca mea şi el mi-a zâmbit de pe banca lui. Oricum e mare noroc, nu-i aşa? Iar Fitz Jarndyce îi cheltuieşte pentru mine cu mult folos. O, vă încredinţez, cu cel mai mare folos pentru mine.

Am felicitat-o (pentru că mie mi se adresa) pentru norocosul adaos la venitul ei, şi i-am dorit ca acesta să-i curgă cât mai mult timp. N-am iscodit din ce izvor vine şi nici nu m-am întrebat cine se arăta atât de atent şi omenos. Tutorele şedea în faţa mea, contemplând păsărelele, şi n-am avut nevoie să caut cu gândul dincolo de el.

— Şi cum îi strigaţi pe micuţii ăştia, doamnă? Întrebă el cu glasu-i plăcut. Au nume?

— În locul domnişoarei Flite, pot răspunde eu că au, am intervenit; de altfel ea ne-a făgăduit să ni le spună care cum sunt. Ada îşi aminteşte?

Ada şi-a amintit foarte bine.

— V-am făgăduit? Făcu domnişoara Flite… Dar cine-i la uşa mea? De ce tragi cu urechea la uşa mea, Krook?

Bătrânul stăpân al casei, împingând uşa ca s-o deschidă, îşi făcu apariţia cu căciula în mână şi cu pisica după el.

— Nu trăgeam cu urechea, domnişoară Flite, răspunse el. Tocmai eram gata să ciocănesc cu degetele, numai că dumneata eşti atât de iute!

— Trimite-ţi pisica jos. Alung-o de-aici! Exclamă bătrânica noastră mânioasă.

— Ehe! Eh! Nu-i nici-o primejdie, Măriile Voastre, răspunse domnul Krook, mutându-şi privirile pătrunzătoare de la unul la altul, până când ne-a cercetat cu ochii pe fiecare dintre noi; nu se repede la păsărele cât sunt eu aici, decât dacă-i spun eu.

— Vă rog să-mi scuzaţi proprietarul, urmă bătrânica luând o înfăţişare demnă. Nebun, nebun de-a binelea. Ce vrei Krook, când vezi că am musafiri?

— Hi! Făcu bătrânul. Ştiţi, eu sunt Preşedintele.

— Ei! Şi ce-i cu asta? Întrebă domnişoara Fiite.

— Preşedintele, răspunse bătrânul chicotind, să nu se cunoască cu un Jarndyce, ar fi ciudat, nu-i aşa domnişoară Flite? Îmi daţi voie?… Sluga dumneavoastră, domnule. Cunosc procesul Jarndyce aproape la fel de bine ca şi dumneavoastră, domnule. L-am cunoscut şi pe bătrânul domn Tom Jarndyce, domnule, dar, după câte ştiu, nu v-am văzut niciodată până acum, nici chiar la înalta Curte. Totuşi, acolo eu mă duc nemaipomenit de multe ori în timpul anului, socotind zi cu zi.

— Niciodată nu mă duc acolo, răspunse domnul Jarndyce (care niciodată nu s-a dus nici pentru alte pricini). Mai

curând mă duc… În oricare altă parte.

— Chiar v-aţi duce? Întrebă Krook, rânjind. Îl învinuiţi prea tare, în sinea dumneavoastră, pe nobilul şi învăţatul meu confrate, domnule, cu toate că nu-i decât firesc pentru un Jarndyce. Cine s-a fript cu fiertură suflă şi-n iaurt, domnule! Ce! Vă uitaţi la păsările chiriaşei mele, domnule Jarndyce? Bătrânul pătrunsese, încetul cu încetul, în cameră, până ce s-a apropiat de tutorele meu şi acum se uita prin ochelari de-aproape la faţa lui. Are o ciudăţenie bătrâna de nu rosteşte niciodată numele păsărelelor acestora, dacă se poate abţine, cu toate că le-a botezat pe toate. (Asta a spus-o în şoaptă). Să le trec eu în revistă numele la toate, Flite? Întrebă el cu voce tare, făcându-ne cu ochiul şi arătând-o cu degetul în vreme ce ea se întorsese cu spatele, prefăcându-se că mătură vatra căminului.

— Dacă pofteşti, răspunse ea în grabă.

Bătrânul, ridicându-şi privirile spre cuşti, după ce se uitase iarăşi la noi, înşiră lista.

— Speranţa, Bucuria, Tinereţea, Pacea, Odihna, Viaţa, Pulberea, Cenuşa, Pustiul, Lipsa, Ruina, Disperarea, Nebunia, Moartea, Viclenia, Prostia, Vorbe, Peruci, Zdrenţe, Pergamente, Pradă, Lucru judecat, Ciripit, înşelăciune şi Spanac. Toată colecţia întreagă, urmă bătrânul, vârâtă în cuşcă, la un loc, de nobilul şi învăţatul meu confrate.

— Amarnic vânt! Murmură tutorele meu.

— De îndată ce nobilul şi învăţatul meu confrate va pronunţa sentinţa, ele vor fi puse în libertate, urmă Krook, făcându-mi iarăşi cu ochiul.

— Şi atunci, adaugă el, şoptind şi rânjind, dacă asta va fi să se întâmple cândva, dar n-are să se-ntâmple, păsările care n-au fost niciodată închise în cuşti, au să le ucidă.

— Asemenea vânt, cum e cel de astăzi, zise tutorele meu, făcându-se că se uită pe fereastră după vreo giruetă, nici nu poate sufla, socot eu, decât din răsărit.

Ne-a fost tare greu să părăsim casa. Nu domnişoara Flite ne-a reţinut, era pe cât se poate de înţelegătoare fiinţa asta micuţă când era vorba de interesul altora. Domnul Krook era pricina. Părea că nu-i în stare să se despartă de domnul Jarndyce. De-ar fi fost legat de el şi tot n-ar fi putut să-l urmeze mai de aproape. Ne-a poftit să ne arate Curtea sa de Justiţie şi toată ciudata-i amestecătură împestriţată ce se găsea înăuntru; cât timp a durat toată inspecţia noastră (prelungită de el) s-a ţinut scai de domnul Jarndyce şi uneori îl oprea sub un pretext sau altul până ce treceam noi înainte, de parc-ar fi fost frământat de-o pornire ca s-aducă vorba asupra unui subiect tainic, pe care nu se putea hotărî să-l atace. Nu-mi pot închipui c-ar exista soi de întruchipare a precauţiei şi a nehotărârii mai ciudat exprimate şi nici pornire continuă de a face ceva ce nu te poţi hotărî să îndrăzneşti a face, ca acelea ce se vădeau în făptura domnului Krook în ziua aceea. Atenţia lui vigilentă faţă de tutorele meu nu mai înceta. Arareori îşi dezlipea privirile de pe faţa lui. Dacă mergea alături de el, îl pândea cu viclenia vulpii bătrâne şi albe. Dacă mergea înainte, îşi întorcea privirile îndărăt. Iar când ne opream, se aşeza înaintea lui şi, trecându-şi mâna prin faţa gurii deschise, cu o ciudată expresie a simţului puterii, apoi înturnându-şi ochii în sus sau coborându-şi sprâncenele sure de-ai fi zis că şi-a închis ochii, Krook părea că şi cercetează fiecare trăsătură a chipului domnului Jarndyce.

În sfârşit, după ce-am umblat prin întreaga casă (însoţiţi tot timpul de pisică) şi după ce-am văzut grămada întreagă de vechituri de tot felul, care era bineînţeles ciudată, am ajuns în partea din spatele prăvăliei. Aici, pe fundul unui butoi răsturnat, se afla o sticlă de cerneală şi mai erau câteva cozi vechi de condeie şi câteva afişe murdare, iar pe perete stăteau lipite câteva alfabete mari, tipărite, şi câteva de mână.

— Ce faci aici? Întrebă tutorele meu.

— Încerc să învăţ singur să citesc şi să scriu, răspunse Krook.

— Şi cum merge?

— Încet. Prost, răspunse iarăşi bătrânul, cu nerăbdare, e greu la vârsta mea.

— Ar fi mai uşor dacă te-ar învăţa cineva, urmă tutorele meu.

— Vai, dar s-ar putea să mă înveţe greşit, răspunse bătrânul cu o sclipire în ochi surprinzător de bănuitoare. Nu ştiu ce am pierdut că n-am învăţat dinainte. Dar n-aş vrea să pierd ceva acum, fiind greşit învăţat.

— Greşit? Întrebă tutorele surâzând amuzat. Cine îţi închipui că te-ar învăţa rău?

— Nu ştiu, domnule Jarndyce din Casa Umbrelor! Răspunse bătrânul ridicându-şi ochelarii pe frunte şi frecându-şi mâinile. Nu-mi închipui că cineva ar face-o… Dar mai curând mă încred în mine decât în altul!

Răspunsurile astea şi felul lui de a fi erau destul de bizare ca să-l facă pe tutorele meu să-l întrebe pe domnul Woodcourt, în timp ce treceam împreună prin faţa Curţii de Justiţie, dacă domnul Krook era cu adevărat smintit aşa cum îl arată chiriaşa lui? Tânărul medic răspunse că nu, nu văzuse nici un simptom ca să creadă aşa ceva. Krook era peste măsură de bănuitor, aşa cum sunt de obicei ignoranţii, şi e totdeauna mai mult sau mai puţin sub înrâurirea rachiului, pe care-l bea în mari cantităţi, din care cauză şi el şi camera din dosul prăvăliei miroseau grozav, după cum am putut băga de seamă; dar nu crede că-i nebun, cel puţin până acum.

În drum spre casă, cumpărându-i lui Peepy o moară de vânt şi doi săculeţi de făină, mi-am câştigat dragostea lui până într-atât, încât nu mai răbda pe nimeni să-i scoată pălăria şi mănuşile, afară de mine, şi nu voia să stea la masă nicăieri decât lângă mine. Caddy şedea de partea cealaltă a mea, lângă Ada, căreia i-am împărtăşit întreaga poveste cu logodna, îndată ce-am ajuns acasă. Am făcut mare caz de

Caddy, dar şi de Peepy, şi fata s-a luminat grozav, iar tutorele meu s-a veselit ca şi noi, şi cu toţii ne-am bucurat cât am putut, până ce Caddy a plecat acasă, când s-a înnoptat, într-o birjă de piaţă, cu Peepy dormind tun, dar ţinându-şi strâns moara de vânt.

Am uitat să spun… În tot cazul n-am apucat a spune… Că domnul Woodcourt e unul şi acelaşi cu tânărul chirurg smolit pe care-l întâlniserăm la domnul Badger. Şi că domnul Jarndyce l-a poftit la masă în ziua aceea. Şi că el a venit. Şi că, după ce-au plecat cu toţii şi i-am spus Adei: „Dragoste, hai acum să vorbim puţin de Richard!", Ada a râs şi mi-a spus…

Dar nu cred că are de-a face ce mi-a spus draga mea. Ea e orişicând veselă.

Bell Yard.

Jn timpul şederii noastre în Londra, domnul Jarndyce a fost necontenit împresurat de o grămadă de doamne şi domni agitaţi, ale căror procedee ne-au uimit neînchipuit de mult. Domnul Quale mai cu seamă, care ni s-a prezentat singur, curând după sosirea noastră, se afla în culmea neastâmpărului. Părea că-şi lansează cele două protuberanţe strălucitoare ale tâmplelor în tot ce-i ieşea în cale şi că-şi perie părul peste cap din ce în ce mai tare, până ce şi rădăcinile erau gata-gata să-şi ia zborul de pe ţeastă, cu o dărnicie de nepotolit. Tot ceea ce urmărea îi semăna; dar mai ales era gata oricând la orice când era vorba de recomandări sau liste de subscripţii pentru oricine. Tăria lui părea să fie forţa de a admira fără discernământ. Ar fi stat oricât de multă vreme, în culmea delectării, scăldându-şi tâmplele în lumina oricărei dispoziţii venite de la un cap luminat. Văzându-l întâia oară înecat de-a binelea în admiraţie faţă de doamna Jellyby, am presupus că ea este obiectul ce-i capta devotamentul. Curând am văzut însă că mă înşelasem şi am descoperit că era suporterul şi propagandistul unui întreg cârd de oameni. Doamna Pardiggle veni într-o zi pentru o subscripţie la

ceva, şi o dată cu ea, domnul Quale. Tot ceea ce zicea doamna Pardiggle, domnul Quale repeta, şi tot aşa cum o preamărise pe doamna Jellyby, a preamărit-o şi pe doamna Pardiggle. Doamna Pardiggle a scris tutorelui meu o scrisoare de recomandare în favoarea domnului Gusher, elocventul ei prieten. O dată cu domnul Gusher apăru iarăşi domnul Quale. Domnul Gusher fiind un personaj fără vlagă, cu pielea umedă, cu ochii mult prea mici pentru faţa lui rotundă ca luna, de păreau că fuseseră la origine făcuţi pentru altcineva, nu era atrăgător la prima vedere, totuşi nici nu se aşezase bine, şi domnul Quale ne şi întrebă, pe Ada şi pe mine, astfel ca să se audă, dacă Domnia Sa nu arată a fi o creatură măreaţă, ceea ce desigur că era, dacă ne gândim la toţi vlăguiţii de pe lume; totuşi, domnul Quale se referea la măreţia intelectuală, dorind să afle dacă n-am fost izbite de configuraţia masivă a frunţii sale? Pe scurt, am aflat despre o grămadă de Misiuni de felurite soiuri, în sânul acestei clici de oameni, dar în privinţa lor, nimic nu ne păru nici pe jumătate atât de limpede ca misiunea domnului Quale de a cădea în extaz în faţa misiunii oricui şi, dintre toate misiunile, asta era cea mai la îndemâna tuturor.

Domnul Jarndyce, din bunătatea inimii sale şi din dorinţa fierbinte de a face tot binele ce-i sta în putere, a căzut în mijlocul unui asemenea grup, dar ne-a spus-o făţiş că prea adesea avea sentimentul că e un grup necorespunzător, în care binefacerea lua forme spasmodice, în care mila era adoptată ca o uniformă obişnuită, de către profesori gălăgioşi şi speculatori de notorietate ieftină, vehemenţi la vorbă, dar agitaţi şi sterili la faptă, slugarnici în ultimul hal cu cei mari, linguşindu-se unii pe alţii, şi necruţători cu cei care doresc fără vorbe să ajute efectiv celor slabi să nu se prăbuşească, altcumva decât cu risipă de laudă de sine şi fanfaronadă, ungându-le ochii cu te miri ce şi mai nimic când sunt gata să cadă la pământ. Când a luat fiinţă o listă de subscripţie în folosul domnului Quale, pusă la cale de domnul Gusher (care trăsese foloase de pe urma alteia pusă

la cale de domnul Quale) şi când domnul Gusher dezbătu preţ de un ceas şi jumătate subiectul acţiunii sale la o întrunire unde se aflau băieţii şi fetiţele de la două aziluri de copii, cărora li se aminti cu precădere despre obolul văduvei, cerându-li-se să depună bănuţul şi să primească micul sacrificiu, gândesc că vântul a suflat puternic, dinspre răsărit, timp de trei săptămâni neîncetat.

Am vorbit despre asta fiindcă mă întorc acum iarăşi la domnul Skimpole. Îmi pare că pornirile sale spontane şi copilăreşti, precum şi nepăsarea-i din fire aduceau o mare mângâiere tutorelui meu, prin contrast cu cele menţionate mai sus, şi cu atât mai lesne se bucurau de creditul său; de aceea, găsind un om cu desăvârşire dezinteresat şi plin de candoare, printre cei mulţi opuşi lui, nu se putea să nu-i facă plăcere. Mi-ar părea rău să las să se creadă că domnul Skimpole a ghicit cum stau lucrurile şi că era viclean: de fapt niciodată nu l-am înţeles destul de bine ca să zic că-l cunosc. Ceea ce era faţă de tutorele meu, tot aceea era, cu siguranţă, şi pentru restul lumii.

Nu se simţise prea bine, aşa că, deşi locuia în Londra, nu-l văzusem încă deloc. S-a arătat într-o dimineaţă, cu felul său plăcut, ca de obicei, şi tot atât de bine dispus ca şi altădată.

— Ei, bine, zise el, iată-mă!

Suferise de bilă, dar şi bogaţii suferă adesea de bilă, de aceea şi trăsese concluzia că e om avut. Aşa şi este, dintr-un anume punct de vedere… În intenţiile sale expansive, îşi îmbogăţise medicul, care l-a îngrijit, în felul cel mai generos cu putinţă. Totdeauna i-a dublat şi uneori i-a împătrit onorariile. Îi spusese doctorului:

— Ştii, dragă doctore, ar fi curată eroare din partea Domniei Tale să-ţi închipui că m-ai îngrijit pe degeaba. Te umplu de bani… În intenţiile mele generoase… Dacă ştii cum vine asta!

Şi într-adevăr (zicea el), într-asemenea măsură era încredinţat de cele spuse, încât i se părea că vorba e una şi aceeaşi cu fapta. Dacă ar fi avut bucăţile acelea de metal

sau de hârtie subţire, cărora li se dă atât de mare importantă, ca să le pună în mâna doctorului, le-ar fi pus în mâna doctorului. Neavându-le, a înlocuit fapta cu intenţia. Foarte bine! Dacă într-adevăr asta a avut de gând, dacă intenţia lui a fost sinceră şi reală, ceea ce a şi fost, lui i se părea că e acelaşi lucru ca şi cum i-ar fi dat moneda, şi a şters datoria.

— În parte, s-ar putea să fie din pricină că nu ştiu nimic despre ce-i aceea valoarea monedei, spunea el, dar de cele mai multe ori aşa îmi pare. E atât de logic! Măcelarul îmi spune că vrea să-i achit notiţa aceea. Asta face parte din poezia plăcută şi inconştientă a naturii umane, faptul că totdeauna îi spune „notiţă”, numai ca să facă să pară plata uşoară pentru amândoi. Eu îi răspund măcelarului:

Dragă prietene, de-ai şti cum stau lucrurile, te-ai socoti achitat. Ţi-ai fi scutit necazul să vii şi să-mi ceri banii pe notiţă. Eşti doar achitat. Aşa am avut de gând.

— Dar închipuieşte-ţi, îl întrerupse tutorele meu, râzând, că şi el ar fi intenţionat doar să-ţi trimită carnea din notiţă, în loc să ţi-o şi procure?

— Dragă Jarndyce, îi răspunse domnul Skimpole, mă uimeşti. Te pui în poziţia măcelarului. Îmi zice el: „Domnule, de ce-aţi mâncat miel de optsprezece pence litra?”De ce-am mâncat miel de optsprezece pence litra, prea cinstite prietene? Răspund eu, uluit bineînţeles de întrebare. Pentru că îmi place mielul!„ E atât de convingător argumentul! „Hm! Domnule, face el. Ce păcat că n-am gândit să-ţi trimit mielul aşa cum gândeşti dumneata că mi-ai dat banii!”

Dragă amice, îi spun eu, te rog, hai să raţionăm ca nişte făpturi cu doxă la cap. Adică, cum vine asta? E cu putinţă ce zici dumneata? Dumneata aveai mielul, pe când eu n-am banii. Dumneata nu puteai zice că mi-ai dat mielul fără să mi-l trimiţi acasă, pe când eu pot, şi chiar o şi fac, să zic că ţi-am dat banii fără să ţi-i plătesc!

N-a mai scos o vorbă. Aşa am pus capăt discuţiei.

— Şi n-a apucat-o pe calea justiţiei? A întrebat tutorele meu.

— Ba da, m-a dat în judecată, răspunse domnul Skimpole. Dar a pornit-o pe calea asta mânat de patimă, nu de raţiune. Patima îmi aminteşte de Boythorn. Îmi scrie că dumneata, împreună cu doamnele, i-aţi făgăduit să-i faceţi o vizită scurtă în casa lui de burlac din Lincolnshire.

— Se bucură de mare favoare la fetele mele, zise domnul Jarndyce. Şi i-am făgăduit în numele lor.

— Natura a uitat să-l domolească, nu-i aşa? Adaugă domnul Skimpole, întorcându-se către Ada şi către mine. Puţin cam prea vijelios, ca marea! Puţin cam prea vehement, ca taurul care şi-a pus în minte că tot ce vede e roşu aprins! Dar recunosc că are un merit asemănător cu al barosului de fierărie!

Aş fi rămas tare uimită dacă cei doi oameni ar fi avut prea bune păreri unul despre celălalt, domnul Boythorn care dădea aşa mare importanţă la o puzderie de lucruri şi domnul Skimpole căruia puţin îi păsa de orişice. Pe lângă asta, băgasem de seamă că domnul Boythorn nu o dată era gata-gata să izbucnească, să dea drumul la nişte păreri cam dure, când venea vorba de domnul Skimpole. Bineînţeles, împreună cu Ada n-am zis decât că am fost foarte încântate de el.

— M-a poftit şi pe mine, urmă domnul Skimpole, şi, dacă un copil se poate da pe asemenea mâini, ceea ce copilul de faţă are curajul să o facă, cu afecţiunea unită a celor doi îngeri care să-l păzească, atunci am să vin şi eu. Îmi propune să mă scutească de spezele călătoriei dus şi întors. Presupun că asta costă bani? Şilingi poate? Sau lire? Sau ceva de soiul ăsta? Fiindcă veni vorba, Coavinses. Îţi aduci aminte de prietenul nostru, Coavinses, domnişoară Summerson?

M-a întrebat, fiindcă subiectul i-a trecut prin minte, în felul lui fermecător şi simplu, fără să-l stingherească nici de cât.

— O, da! I-am răspuns.

— Ei bine, Coavinses a fost arestat de Marele Procuror, urmă domnul Skimpole. De-acum n-are să mai ofenseze lumina soarelui.

Am fost tare izbită auzind asemenea lucru, fiindcă mi-am amintit doar printr-o serioasă asociaţie de idei chipul omului ce şedea pe canapea în seara aceea, ştergându-se pe cap de năduşeală.

— Urmaşul lui mi-a adus ieri la cunoştinţă vestea, continuă domnul Skimpole. Urmaşul lui a intrat în casa mea, acuma, în posesie, mi se pare că aşa îi spune. A venit ieri, tocmai de ziua de naştere a fiicei mele cu ochi albaştri. I-am spus-o de la obraz: „N-are nici un sens şi-i şi necuviincios. Dac-ai avea o fiică cu ochi albaştri ţi-ar place să-ţi viu nepoftit de ziua ei?” Dar el nici nu s-a mişcat.

Domnul Skimpole a râs de asemenea absurditate plină de haz şi a atins uşor, cu degetele, pianul, la care se aşezase.

— Mi-a răspuns – urmă el – făcând scurte acorduri acolo unde aveţi să vedeţi că pun eu punct, că domnul Coavinses a lăsat după el. Trei copii. Fără mamă. Şi ce meserie la el. Să fii nepopular. Şi cei născuţi din Coavinses. Au neajunsuri considerabile.

Domnul Jarndyce s-a ridicat, frecându-se pe cap, şi a început să umble încolo şi încoace. Domnul Skimpole cânta la pian melodia unuia dintre cântecele favorite ale Adei. Ada şi cu mine ne uitam amândouă la domnul Jarndyce, crezând că ştim ce se petrece în sufletul lui.

După ce a umblat o bucată şi apoi s-a oprit, încetând în mai multe rânduri de a se mai freca pe cap, şi apoi începând iarăşi, tutorele meu a pus mâinile pe clapele pianului şi l-a oprit din cântat pe domnul Skimpole.

— Nu-mi place asta, Skimpole, zise el dus pe gânduri. Domnul Skimpole, care uitase de-a binelea despre ce fusese vorba a ridicat privirile în sus, uimit.

— De omul ăsta e nevoie, urmă tutorele, mergând în sus şi în jos pe micul interval dintre pian şi capătul camerei, frecându-şi părul de pe ceafă, ca şi cum un vânt puternic

din răsărit i l-ar fi suflat dintr-acolo. Dacă ne trebuie asemenea oameni din pricina greşelilor şi prostiilor noastre sau din lipsa de cunoştinţă a celor ce ne înconjoară, sau din cauza nenorocirilor noastre, nu trebuie să ne răzbunăm pe ei. Cu meseria lui nu făcea rău nimănui. Îşi întreţinea copiii. Aş dori să aflu ceva mai mult în privinţa lui.

— O! De Coavinses e vorba? Strigă domnul Skimpole înţelegând până la urmă despre cine vorbea tutorele. Nimic mai lesne. O plimbare până la sediul lui Coavinses şi poţi afla tot ce vrei.

Domnul Jarndyce încuviinţă cu capul, întorcându-se către noi, care abia aşteptam un semn de la el.

— Hai! Ne facem plimbarea în partea aceea, dragele mele. Mai curând în partea aceea, decât în alte părţi. De ce nu?

Am fost gata la iuţeală şi am plecat. Domnul Skimpole veni şi el cu noi şi se bucură foarte mult de plimbarea proiectată. Zicea că-i atât de nou şi înviorător să-l caute el pe Coavinses şi nu Coavinses pe el!

Ne duse mai întâi spre strada Cursitor, pe urmă pe strada înaltei Curţi, unde se afla o casă cu ferestre cu gratii, pe care-o numea Castelul lui Coavinses. După ce-am intrat pe coridor şi am sunat clopoţelul, a ieşit dintr-un soi de birou un băiat tare urât şi s-a uitat la noi pe deasupra unei ferestruici apărată de nişte ţepuşi de fier.

— Pe cine căutaţi? Întrebă băiatul, potrivindu-şi două ţepuşi de fier sub bărbie.

— Era aici un ajutor de portărel, un funcţionar, sau cam aşa ceva, răspunse domnul Jarndyce, care-a murit.

— Da, făcu băiatul. Ei şi?

— Aş vrea să-i aflu numele, rogu-te.

— Numele lui?

— Neckett, zise băiatul.

— Şi adresa?

— Bell Yard, răspunse băiatul. Prăvălia de lumânări, pe partea mâinii stângi, pe nume „Blinder”.

— Era el… Nu ştiu cum să formulez întrebarea, murmură tutorele meu… Harnic?

— Neckett? Repetă băiatul. Da, era foarte tare. Niciodată nu se sătura de vegheat. S-ar fi proptit pe-un stâlp, la un colţ de stradă, opt şi chiar zece ceasuri în şir dacă îşi lua sarcina s-o facă.

— Ar fi putut face şi mai rău, l-am auzit pe tutorele meu, vorbind de unul singur. Şi-ar fi putut lua sarcina s-o facă şi ar fi putut să n-o facă. Mulţumesc. Atâta tot am vrut să ştiu.

L-am lăsat pe băiat cu capul plecat pe-o parte şi că mâinile pe poartă, mângâind şi sugând ţepuşile de fier, şi ne-am înapoiat la Curtea de Justiţie de la Lincoln's Inn, unde domnul Skimpole, căruia nu-i mai păsa că stă prea aproape de Coavinses, ne-a aşteptat. După aceea, ne-am dus cu toţii la Bell Yard; o alee îngustă, la foarte scurtă depărtare. Curând am găsit şi prăvălia lumânărarului. În ea era o bătrână cu înfăţişarea binevoitoare, hidropică, ori astmatică, ori poate de-amândouă.

— Copiii lui Neckett? Făcu ea răspunzând întrebării mele. Da, sigur, domnişoară. La al treilea, vă rog. Uşa din dreapta, în faţa scării.

Şi-mi înmână cheia, peste tejghea.

M-am uitat la cheie, apoi m-am uitat la ea, dar ea a luat-o de bună că ştiu eu ce să fac cu cheia. Cum nu putea fi decât cheia de la uşa camerei copiilor, am plecat fără să mai pun vreo întrebare şi am apucat-o în sus pe scara întunecoasă. Am mers cât de repede se putea, dar toţi patru au făcut oarecare zgomot păşind pe scândurile vechi, şi când am ajuns la etajul al doilea am văzut că am tulburat liniştea unui bărbat ce stătea, uitându-se din camera lui, să vadă ce-i.

— Îl căutaţi pe Gridley? Întrebă el, aţintindu-mă pe mine cu o privire înciudată.

— Nu, domnule, i-am răspuns, merg mai sus.

S-a uitat la Ada, la domnul Jarndyce şi la domnul Skimpole, aţintindu-i pe fiecare pe rând cu aceeaşi privire înciudată,

în timp ce treceau prin faţa lui, urmându-mă pe mine. Domnul Jarndyce îi dădu bună ziua. „Bună ziua!”, răspunse el băţos şi furios. Era un bărbat înalt, gălbejit, mâncat de griji, cu prea puţin păr rămas pe cap, cu faţa adânc brăzdată şi ochii bulbucaţi. Avea o căutătură arţăgoasă şi un fel de-a fi mânios şi gata de ceartă, care asociate cu trupu-i mare şi puternic, deşi evident în declin, aproape că m-au îngrijorat. Avea un condei în mână, şi din ochirea pe care am aruncat-o în trecere, în camera lui, am văzut că era acoperită toată, pe jos, cu-n strat gros de hârtii.

L-am lăsat acolo, stând în picioare, şi-am urcat spre camera de sus. Am bătut la uşă şi un glas încet şi ascuţit rosti:

— Suntem încuiaţi înăuntru. La doamna Blinder e cheia!

Auzind asta, am vârât cheia în broască şi am deschis uşa.

Într-o cameră săracă, cu tavanul în pantă şi cu foarte puţină mobilă înăuntru, se afla o bucăţică de băiat, cam de vreo cinci sau şase ani, ce legăna şi adormea un copil greu, în vârstă de optsprezece luni. Nu era deloc foc în cameră, cu toate că vremea era rece; amândoi copiii erau înfofoliţi în nişte şaluri şi broboade, în loc de foc. Hainele de pe ei nu le ţineau totuşi chiar atât de cald, aşa că nasurile le erau roşii şi-i usturau, iar trupurile lor mititele, zgribulite, aşa cum ni se arătară pe când băiatul umbla de ici până colo, legănând şi încercând s-adoarmă copilaşul cu capu-i aplecat pe umărul său.

— Cine v-a încuiat aici, singuri? Am întrebat noi, bineînţeles.

— Charley, răspunse băiatul, uitându-se lung la noi.

— Charley e fratele vostru?

— Nu. E sora mea, Charlotte. Tata o striga Charley.

— Mai sunteţi încă, afară de Charley?

— Eu şi Emma, răspunse băiatul, mângâind cu mâna boneţica moale a copilului pe care-l legăna. Şi Charley.

— Unde-i Charley acuma?

— Plecată, la spălat rufe, zise băiatul, începând iarăşi să se plimbe, în sus şi în jos, şi apropiindu-se cu boneţica de nanchin cât mai mult de marginea patului, dar încercând în acelaşi timp să tragă şi cu ochiul la noi.

Ne uitam unul la altul, apoi la cei doi copii, când iată că intră în cameră o fetiţă foarte mică, cu trupuşor de copil, dar isteaţă şi arătând, după faţă, a fi mai mare, o faţă drăgălaşă, purtând un soi de bonetă de femeie, mult prea mare pentru ea, şi ştergându-şi braţele ca mânecile suflecate, de un soi de şorţ de femeie. Degetele-i erau albe şi zbârcite de spălat, iar clăbucii de săpun, pe care şi-i ştergea de pe braţe, abureau încă. Fără de asta ai fi zis că e un copil ce se joacă de-a spălătoreasă şi maimuţăreşte, cu un prompt spirit de observaţie a realităţii, pe-o biată femeie muncitoare.

Venise alergând de undeva din vecinătate şi se grăbise din răsputeri. Ca atare, cu toate că venise cu mâinile goale, abia îşi mai trăgea sufletul şi la început nici nu a putut vorbi, ci a rămas pe loc, gâfâind, ştergându-şi mâinile şi uitându-se tăcută la noi.

— Iat-o pe Charley! Spuse băiatul.

Copilaşul cel legănat întinse braţele şi prinse a ţipa ca să fie luat de Charley. Fetiţa îl luă, întocmai ca o femeie, din pricina şorţului şi a bonetei, şi stătu privind la noi peste povara ce i se agăţase de grumaji cu toată dragostea.

— E cu putinţă, şopti tutorele, pe când împingeam un scaun pentru mica făptură, şi o sileam să se aşeze cu sarcina-i din braţe şi cu băieţelul lipit strâns de ea şi apucând-o de şorţ, e cu putinţă ca acest copil să muncească pentru ea şi pentru ceilalţi? Ia priviţi! Doamne Dumnezeule! Priviţi la una ca asta!

Era într-adevăr ceva ce merita să fie văzut. Cei trei copii strânşi la un loc, doi dintre ei bizuindu-se numai pe al treilea şi cel de-al treilea la o vârstă atât de fragedă şi totuşi cu un aer vârstnic şi hotărât, ce se potrivea atât de ciudat cu figura-i de copil.

— Charley, Charley, strigă tutorele. Ce vârstă ai?
— Peste treisprezece, domnule, răspunse copila.
— Vai! Ce mare eşti! Urmă tutorele. Ce vârstă înaintată, Charley!
N-aş putea descrie cu câtă duioşie îi vorbea: pe jumătate în glumă, totuşi stăpânit mai mult de milă şi de tristeţe.
— Şi locuieşti singură aici cu copiii, Charley? Întrebă iarăşi tutorele meu.
— Da, domnule, răspunse copila privindu-l în faţă cu deplină încredere; de când a murit tata.
— Şi cum îţi câştigi traiul, Charley? Vai! Charley? Urmă tutorele meu, întorcându-şi pentru o clipă faţa într-o parte, cum îţi câştigi cele de trai?
— De când a murit tata, domnule, mă duc să muncesc. Azi eram plecată la spălat rufe.
— Domnul să te miluiască, Charley! Zise tutorele. Nici nu eşti destul de înaltă ca s-ajungi până la albie!
— Când mă încalţ cu saboţii, ajung, domnule, spuse ea repede. Am o pereche cu talpa înaltă, care mi-au rămas de la mama.
— Şi când ţi-a murit mama? Sărmana mamă!
— Mama a murit chiar după ce s-a născut Emma, răspunse copila, uitându-se la chipul de la pieptul ei. Atunci tata a spus că eu trebuie să-i fiu mamă, şi cât se poate de bună. Şi am încercat aşa. Şi-am început să muncesc acasă şi-am făcut curăţenie, am crescut copiii şi am spălat rufele, multă vreme, până am început să mă duc şi la muncă cu ziua. Aşa am învăţat ce ştiu; vedeţi, domnule?
— Şi te duci deseori la muncă cu ziua?
— Cât pot de des, răspunse Charley, deschizând ochii şi zâmbind, ca să câştig pence şi şilingi!
— Şi totdeauna încui copiii aici sus, când eşti plecată?
— Ca să-i las în siguranţă, domnule, înţelegeţi? Răspunse Charley. Doamna Blinder urcă din când în când, iar domnul Gridley urcă şi el uneori, şi câteodată mă pot repezi şi eu,

iar ei se pot juca, ştiţi, şi Tom nu se teme că-l încui, nu-i aşa, Tom?

— Nu-u! Răspunse Tom, curajos.

— Când se întunecă, se aprind felinarele jos în curte şi de aici, de sus, se văd foarte luminoase… Chiar foarte luminoase. Nu-i aşa, Tom?

— Ba da, Charley, răspunse iarăşi Tom, chiar foarte luminoase.

— Aşa-i că-i un băiat bun ca un boţ de aur? Urmă micuţa făptură, vai! Cu un accent atât de feminin şi de matern! Şi când Emma oboseşte, el o culcă. Şi când oboseşte şi Tom, se duce de se culcă şi el. Iar când vin acasă şi aprind lumânarea şi m-apuc să mănânc ceva, se scoală şi el şi mănâncă cu mine. Nu-i aşa, Tom?

— Da, Charley! Răspunse băiatul. E chiar aşa!

Şi, fie din cauza evocării rapide a acestei intense plăceri din viaţa lui, fie din recunoştinţa şi dragostea pe care le avea pentru Charley, care era totul pentru el, dintr-o pricină sau alta, băiatul îşi ascunse faţa în pliurile sărăcăcioase ale fustei ei şi din râs începu să plângă.

Era întâia oară, de la intrarea noastră în casă, că se vărsa o lacrimă de către copiii aceştia. Fetiţa orfană vorbise de mama şi de tatăl lor, ca şi cum toată durerea ei era dominată de nevoia de a fi tare, de copilăreasca ei convingere că e în stare să muncească, şi de împrejurările care-o sileau să fie activă şi preocupată. Dar acum, când Tom a prins a plânge, cu toate că şedea foarte liniştită, privindu-ne în tăcere, fără să se clintească, nici cât să clatine un fir de păr de pe capul uneia sau alteia dintre cele două mici poveri, am văzut două lacrimi tăcute că i se scurg şi-i cad de pe faţă.

Am stat cu Ada la fereastră, făcându-mă că mă uit la vârfurile caselor, la şirurile negre de coşuri, la puţinele plante şi la păsărelele din cuştile mici ce aparţineau vecinilor, când am băgat de seamă că doamna Blinder, din prăvălia de jos, intrase înăuntru (se vede că-i trebuise tot

timpul acesta ca să urce până sus) şi vorbea cu tutorele meu.

— Nu-i mare lucru că i-am scutit de chirie, domnule, zicea ea; cine ar putea oare să ia chirie de la ei?

— Bine, bine! Spuse tutorele meu, întorcându-se către noi două. E destul că va veni vremea când femeia asta cumsecade va vedea că a fost mare lucru şi cu atât mai mare cu cât a făcut-o şi pentru cel mai mic dintre ei!… Oare copila asta, adăugă el după câteva clipe, o va putea duce tot aşa înainte?!

— Zău, domnule, eu cred că s-ar putea, făcu doamna Blinder, trăgându-şi sufletul anevoie din pricina scărilor greu de urcat. E îndemânatică de nu se mai poate. Doamne! De felul cum le-a purtat de grijă celor doi copii, după moartea mamei, vorbeşte toată casa! Şi ţi-era mai mare dragul s-o vezi cu taică-său, după ce-a căzut bolnav la pat; zău că ţi-era! „Doamnă Blinder, îmi zicea el ultima oară când a mai deschis gura… Zăcea acolo… Doamnă Blinder, fie ea cum va fi fost meseria mea, dar astă noapte am văzut un înger că şedea aici în cameră, lângă copila mea şi o las în grija şi-n paza Tatălui nostru din Ceruri!”

— N-avea şi altă meserie? Întrebă tutorele meu.

— Nu, domnule, răspunse doamna Blinder, n-a avut alta, decât pe cea de portărel. Când a venit la început să locuiască la mine, eu nu ştiam ce este şi vă mărturisesc că de îndată ce-am aflat i-am dat răvaş de drum. Nu era pe placul celor din casă. Nu era bine văzut de ceilalţi chiriaşi. Nu-i o meserie de om de treabă, asta de portărel, urmă doamna Blinder, şi cei mai mulţi de aici s-au opus. Şi domnul Gridley s-a opus, ba, încă foarte tare, or, el e un chiriaş bun; şi totuşi răbdarea lui a fost pusă la tare grea încercare.

— Aşadar i-ai pus în vedere să se mute? Întrebă tutorele meu.

— Da, i-am pus în vedere să se mute, răspunse doamna Blinder. Dar, zău, când a venit ziua, fără ca să fi aflat ceva

rău despre el, am intrat la gânduri. Venea la termen cu chiria, şi era harnic, nu făcea decât ceea ce trebuia să facă, urmă doamna Blinder, aţintindu-şi ochii, fără nici-o intenţie, asupra domnului Skimpole, şi chiar de n-ai face decât atât, şi asta este ceva în lumea noastră.

— Aşa că până la urmă l-ai ţinut în casă?

— Ei bine, mi-am spus, dacă se poate învoi cu domnul Gridley, eu aş putea-o scoate la capăt cu ceilalţi chiriaşi şi n-are să-mi prea pese mie dacă-i pe placul sau nu-i pe placul celor din casă. Domnul Gridley îşi dădu consimţământul boscorodind, dar şi-l dădu. Totdeauna a fost arţăgos cu el, dar de la moartea lui, tare bun s-a arătat cu copiii. Pe om nu-l cunoşti, până nu-l pui la încercări.

— Multă lume a fost bună cu copiii? Întrebă domnul Jarndyce.

— În totul de tot n-a fost chiar aşa de rea, domnule, răspunse doamna Blinder, dar bineînţeles n-au fost chiar aşa de mulţibuni cu ei, cum s-ar fi întâmplat dacă meseria tatălui lor ar fi fost alta. Domnul Coavinses le-a dat o guinee, iar portăreii le-au încropit o punguţă. Câţiva vecini din casă, care totdeauna făceau glume pe seama lui şi-şi dădeau cu cotul când trecea pe lângă ei, au venit cu o listă de subscripţie şi… Ce să spun… Nu chiar aşa de rea. La fel şi cu Charlotte. Unii n-o cheamă la lucru pentru că e fată de portărel: alţii care o folosesc, îi aruncă asta în obraz, alţii socot că fac mare scofală c-o iau la lucru cu toate neajunsurile ce-apasă asupra ei şi poate că o plătesc mai puţin şi-o muncesc mai mult. Dar ea e mai răbdătoare decât ar fi alţii în locul ei, şi e şi îndemânatică şi totdeauna cu bunăvoinţă până la marginea puterilor ei şi chiar şi peste. Aşa că pot spune că în totul de tot nu-i chiar aşa de rău, domnule, dar ar putea fi mai bine.

Doamna Blinder se aşează ca să-şi poată asigura un prilej mai prielnic să-i vie sufletul la loc, istovită de cât vorbise înainte de a-şi fi venit în fire. Domnul Jarndyce tocmai se întorcea spre noi să ne spună ceva, când atenţia-i fu atrasă

de intrarea furtunoasă în cameră a acelui domn Gridley, despre care s-a vorbit şi pe care-l văzusem când am urcat.

— Nu ştiu ce v-a adus aici, doamnelor şi domnilor, zise el, ca şi cum l-ar fi înfuriat prezenţa noastră, dar să-mi fie iertat că am intrat. Eu nu vin aici ca să mă zgâiesc. Ei Charley, ei Tom, ei şi tu fetiţo! Cum e cu noi, azi?

S-a aplecat spre copii gata să-i mângâie şi se vedea cât de colo că toţi copiii îl socoteau prieten, cu toate că faţa lui îşi păstra expresia severă, iar comportarea lui cu noi era cât se poate de grosolană. Domnul Jarndyce luă aminte şi ţinu seamă.

— Bineînţeles că nimenea n-a venit aici ca să se zgâiască, zise el cu blândeţe.

— Poate că-i aşa, domnule, poate că-i aşa, replică celălalt luându-l pe Tom pe genunchi şi înlăturând, aţâţat, cu o fluturare de mână, pe domnul Jarndyce. N-am să discut cu domniile lor domnii şi doamnele. Mi-ajunge o viaţă de om cât m-am ciorovăit cu ei.

— Cred că ai destulă dreptate, adaugă domnul Jarndyce, să fii mânios şi gata de gâlceavă…

— Ei şi ce! Exclamă omul, înfuriindu-se dintr-odată. Sunt certăreţ din fire. Sunt mânios. Eu nu sunt politicos!

— Nu prea, îmi pare.

— Domnule, izbucni Gridley, punând copilul jos şi repezindu-se la domnul Jarndyce, ca şi cum ar fi avut de gând să-l lovească. Ce ştii dumneata despre Curţile de Justiţie?

— Poate că ştiu câte ceva, din păcate pentru mine.

— Din păcate pentru dumneata? Se miră omul, potolindu-şi mânia. Dacă-i aşa, îţi cer iertare. Nu sunt politicos, ştiu eu. Vă cer iertare, domnule! Apoi cu un nou fel de furie: Douăzeci şi cinci de ani am fost silit să calc pe jăratic. Şi mi-am pierdut obiceiul de a păşi pe catifea. Mergeţi la înalta Curte de Justiţie şi întrebaţi acolo care-i hazul permanent care le înveseleşte activitatea şi au să vă spună că omul din

Shropshire e cel mai grozav haz al lor. Ei bine, eu sunt, urmă el, plesnind din mână cu furie, omul din Shropshire.

— Cred că şi eu împreună cu familia mea, am avut cinstea de a procura oarecare distracţie domnilor dintr-acel loc serios, spuse tutorele meu, cu calm. Poate c-aţi auzit de numele meu… Jarndyce.

— Domnul Jarndyce, făcu Gridley cu un soi de salutare pripită, dumneavoastră vă înduraţi necazurile cu mai multă linişte decât sunt eu în stare să le îndur pe-ale mele. Mai mult decât atât, vă spun dumneavoastră, şi acestui domn şi acestor doamne, dacă sunt prieteni de-ai dumneavoastră, că de mi-aş fi luat necazurile în orice alt fel aş fi ajuns să înnebunesc! Mai sunt în stare să-mi ţin firea numai fiindcă sunt înciudat pe ei, fiindcă mă răzbun pe ei în gând şi că cer cu mânie dreptatea ce mi se cuvine. Numai de asta, adaugă el vorbind într-un fel banal şi rustic, dar foarte vehement. Mi-aţi putea spune că mă înfierbânt peste măsură. Vă răspund că e în firea mea să procedez aşa când sunt la necaz, şi aşa trebuie să procedez. Nu e nici-o diferenţă între a proceda ca mine sau a te scufunda în starea aceea, mereu cu zâmbetul pe faţă, ca sărmana femeiuşcă nebună ce dă întruna târcoale Curţii de Justiţie. Dacă ar fi să cad o dată numai în asemenea stare, aş ajunge un imbecil.

Patima şi fierbinţeala care îl cuprinseseră, şi felul în care faţa lui se frământa, şi gesturile violente cu care-şi însoţea vorbele erau foarte penibile de văzut.

— Domnule Jarndyce, urmă el, gândiţi-vă la cazul meu. Limpede ca lumina zilei, aşa-i cazul meu. Suntem doi fraţi. Tata (fermier) a făcut un testament prin care şi-a lăsat ferma, animalele şi celelalte bunuri mamei, pe timpul vieţii ei. După moartea mamei toate trebuiau să-mi vină mie, afară de un legat de trei sute de lire pe care trebuia să-l plătesc atunci fratelui meu. Mama moare. La scurtă vreme după aceea fratele meu îşi cere legatul. Eu şi câteva rude de-ale mele îi spunem că şi-a luat o parte din el, calculată în întreţinere, locuinţă şi alte câteva lucruri. Acum luaţi

aminte! Asta era problema şi numai asta. Nimeni n-a contestat testamentul, nimeni n-a mai contestat nimic altceva decât dacă o parte din cele trei sute de lire fusese plătită sau nu. Pentru lămurirea acestei probleme, fratele meu a introdus o reclamaţie şi eu am fost silit să mă prezint la blestemata aceea de Curte de Justiţie; am fost forţat la asta fiindcă legea mă forţa şi nu mă lăsa să mă duc nicăieri altundeva. Şaptesprezece inşi au fost implicaţi într-un proces atât de simplu. Întâi a mers aşa înainte doi ani. Apoi a fost scos de pe rol pe încă doi ani, în timpul cărora preşedintele (putrezi-i-ar ciolanele!) a cercetat dacă sunt fiul tatălui meu… Asupra cărui lucru nu era nici-o contestaţie din partea niciunui muritor. Apoi preşedintele a descoperit că nu erau destui implicaţi, vă amintiţi erau numai şaptesprezece până atunci, şi că trebuie să mai intre unul care fusese omis, şi totul trebuia pornit iarăşi de la început. Cheltuielile până la acea dată, înainte ca lucrul să fi fost luat de la capăt, se ridicaseră la de trei ori valoarea legatului. Fratele meu voia să renunţe la legat, bucuros să scape de alte cheltuieli. Toată averea lăsată mie, prin testamentul acela, de la tata, se topise în cheltuieli de judecată. Procesul, încă pendinte, n-a adus decât tortură, dezastru, disperare şi toate celelalte… Şi în starea asta mă aflu astăzi! Dar, domnule Jarndyce, în procesul dumneavoastră sunt implicate mii şi mii de lire, pe când într-al meu sute. E al meu mai uşor? Nu-i oare mai greu de purtat, când toate mijloacele mele de existenţă erau în joc şi au fost înghiţite în mod ruşinos de hotărârile Curţii?

Domnul Jarndyce îi spuse că îl compătimeşte din toată inima şi că nu-şi arogă monopolul nedreptăţilor unui asemenea sistem monstruos.

— Aha! Tot acolo am ajuns! Începu iar să vorbească domnul Gridley, fără să-şi fi potolit furia. Sistemul! Din toate părţile mi se spune că sistemul e de vină. Nu trebuie să mă iau de nici un om în parte. Sistemul e de vină. Nu mi-i îngăduit să mă duc la curte şi să spun: „Domnule

Preşedinte”, vreau să aflu de la dumneavoastră… Asta-i drept sau strâmb? Aveţi oare obrazul să-mi spuneţi că mi s-a făcut dreptate şi că de aceea sunt scos de pe rol?„ Dar preşedintele habar n-are de procesul meu. El e înscăunat ca să conducă sistemul. Şi nici la dom nul Tulkinghorn, avocatul de la Curtea de Justiţie „Lincoln's Inn”, nu trebuie să mă duc şi nici să-i spun, căci mă scoate din sărite cu indiferenţa lui şi mulţumirea-i de sine, cum sunt toţi de altfel, deoarece e ştiut că ei câştigă din asta pe când eu pierd, nu-i aşa?… Nu mi-e îngăduit să-i spun că trebuie să scot ceva de la cineva de bună voie sau cu vicleşuguri pentru ruina în care mă aflu. El n-are nici-o răspundere. Sistemul e de vină. Dar dacă n-am săvârşit nici-o silnicie împotriva vreunuia dintre ei, aici măcar… Pot să-mi dau drumul! Nu ştiu ce se poate întâmpla dacă până la urmă am să fiu scos din fire! Am să trag şi eu la răspundere pe cei ce-au clădit asemenea sistem împotriva mea, stând faţă în faţă, dinaintea marii judecăţi eterne!

Patima cu care vorbea era înfricoşătoare. N-aş fi crezut că există asemenea furie, de nu l-aş fi văzut pe el.

— Am şi făcut-o! Urmă el, aşezându-se jos şi ştergându-şi faţa. Da, domnule Jarndyce, am şi făcut-o! Nu mă pot stăpâni, mă aprind uşor. Ştiu. Ar trebui s-o ştiu. Am făcut închisoare pentru ultragiu. Am făcut închisoare c-am insultat Curtea. Am avut ba un necaz, ba altul şi încă am să mai am. Eu sunt omul din Shropshire şi uneori mă întrec cu gluma faţă de ei… Cu toate că şi ei au făcut haz, văzându-mă pus sub interdicţie şi arestat şi aşa mai departe. Ar fi mai bine pentru mine, mi-au spus, dacă m-aş stăpâni. Le-am spus şi eu că dacă m-aş stăpâni, m-aş îndobitoci. Cândva am fost şi eu, cred, un om destul de blajin. Oamenii de prin locurile mele zic c-aşa mă ţin ei minte, dar, acuma, sub povara nedreptăţii trebuie să-mi dau drumul căci altfel mi-aş ieşi din minţi. „Ar fi mult mai bine pentru dumneata, domnule Gridley”, îmi spunea domnul Preşedinte al înaltei Curţi, săptămâna trecută, „să nu-ţi mai pierzi timpul pe aici,

şi să te aşezi, muncind cu folos, în Shropshire.” Domnule preşedinte, domnule preşedinte, ştiu c-aşa ar fi, i-am răspuns eu, şi-ar fi cu mult mai bine pentru mine să nu-mi fi ajuns niciodată la urechi numele prea înaltei dumneavoastră slujbe; dar, din nefericire pentru mine, nu pot şterge cu buretele trecutul, şi trecutul mă mână pe mine aici!” Pe lângă asta, adaugă el, izbucnind furios, am să-i fac de ruşine. Până la urmă am să mă înfăţişez înaintea Curţii ca s-o fac de ruşine. Dac-aş şti când am să mor şi de-aş putea fi cărat acolo şi de-aş mai avea un fir de voce cu care să vorbesc, aş muri acolo, în faţa lor, zicându-le:

— M-aţi adus aici şi m-aţi alungat de-aici de nenumărate ori. Scoateţi-mă şi-acum, dar cu picioarele înainte!

Pe chipul lui se fixase, poate de ani de zile, o amărăciune care nu s-a îndulcit nici după ce se liniştise.

— Venisem să iau copiii la mine în cameră preţ de-un ceas, urmă el, îndreptându-se spre ei, şi să-i las să se joace pe-acolo. N-am avut de gând să spun toate câte le-am spus, dar nu face nimic! Nu ţi-e frică de mine, Tom, aşa-i că nu?

— Nu! Răspunse Tom. Nu pe mine sunteţi supărat.

— Ai dreptate, băiete! Te duci înapoi, Charley? Da? Atunci haidem, fetiţo! Luă în braţe copilul cel mai mic căruia se vedea că-i place să fie purtat în braţe. Nu mi-ar fi de mirare să găsim jos la mine un soldat de turtă dulce. Hai să mergem şi să-l căutăm!

Ne salută tot aşa de ursuz ca şi la început, dar nu lipsit de oarecare respect faţă de domnul Jarndyce; către noi se înclină uşurel şi coborî în camera lui.

Asupra acestora, domnul Skimpole prinse a vorbi, pentru întâia oară de la sosirea noastră, cu veselia-i obişnuită. El începu să spună:

— Hm, e foarte plăcut să vezi cum lucrurile se dau încet după ţelurile lor. Iată-l pe acest domn Gridley, un om de-o voinţă dârză şi de-o vigoare surprinzătoare, intelectualiceşte vorbind un soi de fierar hirsut, şi domnul Skimpole îşi închipui cu uşurinţă un Gridley hoinărind, cu

ani în urmă, prin viaţă, căutând ceva ca să-şi cheltuiască surplusul de combativitate, un fel de Dragoste Candidă printre spini… Când i-a ieşit în cale înalta Curte de Justiţie, şi atunci s-a adaptat tocmai lucrului care-i lipsea. Iată-i că s-au potrivit pe vecie! Altcumva ar fi putut deveni un ilustru general, dărâmând tot felul de oraşe, sau ar fi putut ajunge un ilustru politician, manufacturând tot felul de discursuri parlamentare; dar aşa a fost să fie; el şi înalta Curte de Justiţie au căzut unul în braţele celuilalt în chipul cel mai plăcut şi niciunul n-a fost păgubit, iar Gridley, ca să zicem aşa, din clipa aceea a ştiut la ce să se aştepte. Apoi ia priviţi la Coavinses! Cât de minunat a ilustrat sărmanul Coavinses (tatăl unor copii atât de încântători) acelaşi principiu… Domnul Skimpole, el însuşi uneori avusese a se plânge de existenţa lui Coavinses. Îi stătuse în cale Coavinses. S-ar fi putut lipsi de Coavinses. Au fost chiar vremuri în care, dac-ar fi fost Sultan, iar Marele său Vizir l-ar fi întrebat într-o dimineaţă „Ce aşteaptă Stăpânul Credincioşilor din mâinile robului său?”, ar fi ajuns până acolo încât să-i răspundă: „Capul lui Coavinses!” Şi când colo cum s-a întâmplat să fie cazul? Iată că, tot timpul, el, Skimpole, i-a dat de lucru unui om merituos, iată că el a fost binefăcătorul lui Coavinses: iată că în realitate el i-a dat putinţa lui Coavinses să-şi crească încântătorii lui copii. Într-un chip atât de plăcut, dezvoltând o serie de virtuţi sociale! Într-atât încât inima îi crescu şi ochii i se umplură de lacrimi când, uitându-se de jur-împrejurul camerei, îşi zise: „Eu am fost protectorul cel mare al lui Coavinses, iar puţina lui stare mie mi se datoreşte”. Era ceva atât de seducător în felul uşuratic în care atingea asemenea coarde fantastice, şi alături de înfăţişarea matură a copiilor pe care-i văzusem el se vădea a fi un copil atât de vesel, încât tutorele nu şi-a putut stăpâni zâmbetul, când s-a întors către noi după o mică discuţie confidenţială avută cu doamna Blinder. Noi am îmbrăţişat-o pe Charley, am luat-o cu noi jos şi ne-am oprit apoi în faţa casei, uitându-ne la ea cum dă fuga la muncă.

Nu ştiu unde se ducea, dar am văzut-o pe această mică, tare mică făptură alergând cu boneta-i şi şorţul de femeie, printr-un gang acoperit, la capătul curţii, şi topindu-se în frământarea şi zgomotul oraşului, ca un strop de rouă într-un ocean.

Tom – all – Alone's oamna Noastră nu mai are astâmpăr, nici un pic de astâmpăr. Uimită, rubrica de informaţii mondene mai că nu ştie de unde s-o ia. Astăzi e la Chesney Wold, ieri se afla în reşedinţa ei din oraş, mâine poate fi în străinătate, pentru nimic din cele ce rubrica mondenă ar putea, cu toată încrederea, prezice. Până şi curtoaziei lui sir Leicester nu-i vine uşor să ţină pasul cu ea. Ar fi scos-o el mai bine la capăt, dar iată că şi cealaltă credincioasă aliată a lui, şi la bine şi la rău, guta, pătrunde săgetând în vechea cameră de culcare din stejar, de la Chesney Wold, şi-l apucă de amândouă picioarele.

Sir Leicester primeşte guta ca pe un demon poznaş, dar un demon totuşi de rang nobil. Toţi Dedlockii, în linie directă bărbătească, în decursul timpurilor în care şi dincolo de care memoria omului ajunge fără să fi constatat contrariul, toţi au avut gută. Lucrul poate fi dovedit, domnule. Părinţii altor oameni au putut muri de reumatism sau au putut contracta o molimă de rând din sângele infectat al bolnavilor ordinari, dar familia Dedlock le-a transmis moştenitorilor ceva exclusiv chiar şi la nivelul procesului sucombării, moartea de guta propriei lor familii. S-a transmis din generaţie în generaţie, în ilustră filiaţiune, ca argintăria, sau colecţia de tablouri, sau castelul din Lincolnshire. Se află şi ea în rândul demnităţilor. Sir Leicester are, poate, o vagă impresie, cu toate că niciodată n-a aşternut-o în cuvinte, că îngerul morţii, la îndeplinirea îndatoririlor sale obligatorii, poate să se adreseze umbrelor aristocraţiei spunându-le: „Seniori şi gentilomi, am cinstea de a vă înfăţişa un alt Dedlock, certificându-vă că a sosit pe calea gutei familiale.”

Ca atare, sir Leicester şi-a cedat picioarele sale familiale, bolii sale familiale, ca şi cum ar fi posedat numele şi averea în virtutea aceluiaşi titlu feudal. El are sentimentul că, pentru un Dedlock, a fi ţintuit pe spate, smucit în spasme şi străpuns de junghiuri până nu mai poţi, înseamnă un privilegiu căpătat de nu ştiu unde, dar îşi face următoarea socoteală: „Noi toţi din familie am consimţit la aşa ceva; e un bun al nostru; de câteva sute de ani s-a înţeles că nu trebuie să ne ridicăm cavouri în parc răpuşi de suferinţe vulgare, aşa că şi eu mă supun compromisului.”

Şi e într-adevăr un tablou impozant să-l vezi cum zace într-o năvală de roş aprins şi galben auriu, în mijlocul salonului cel mare, în faţa tabloului său favorit reprezentând-o pe Doamna Noastră, sub dungile late de soare ce străluces înăuntru, de-a lungul perspectivei, prin şirul lung de ferestre şi care alternează cu reliefurile delicate de umbră. Afară, stejarii solemni, înrădăcinaţi de secole în pajiştea verde care n-a cunoscut niciodată fierul de plug, ci a fost Rezervaţie de vânătoare încă de pe vremea când regii se duceau să se războiască cu spada şi cu scutul sau plecau călări la vânătoare cu arc şi săgeată, stejarii aceia sunt mărturiile măreţiei sale. Înăuntru, străbunii, privindu-l de pe pereţi, zic: „Fiecare dintre noi am constituit aici o realitate trecătoare şi ne-am lăsat această umbră colorată a fiecăruia dintre noi, şi ne-am topit în amintiri ceţoase ca şi croncănitul depărtat al ciorilor ce te leagănă acum ca să te adoarmă”: şi străbunii stau de mărturie măreţiei sale. Şi, într-adevăr, în ziua aceea sir Leicester se simte foarte măreţ. Şi vai de Boythorn sau de alt individ cutezător ce i-ar contesta cu înfumurare un deget de pământ.

Doamna Noastră, în clipa de fală, e reprezentată lângă sir Leicester de portretul ei. Ea şi-a luat zborul spre oraş, cu gândul de a nu rămâne acolo, şi curând îşi va lua zborul îndărăt aici, spre nedumerirea rubricii mondene. Casa din oraş nu-i pregătită pentru a-i face recepţia cuvenită. E acoperită de huse şi sumbră. Numai valetul Mercury plin de

pudră stă gură-cască, privind deznădăjduit spre fereastra de la vestibul; şi noaptea trecută îi spusese altui Mercury, cunoscut de-al lui, care era şi el obişnuit cu societatea înaltă, că dacă soiul ăsta de lucruri mai durează, ceea ce nu se poate, deoarece un om inteligent ca el nu le poate îndura şi nu te poţi aştepta de la un om de formaţia lui să le îndure, nu mai vede altă soluţie pentru el, pe onoarea lui, decât să-şi taie gâtul! Ce legătură poate fi între aşezarea din Lincolnshire, reşedinţa din oraş, valetul Mercury plin de pudră şi locurile lui Jo, proscrisul cu mătura, asupra căruia căzu acea depărtată rază de lumină pe când mătura treptele cimitirului? Ce legătură a putut fi între mulţi oameni din nenumăratele întâmplări din lumea asta, care de pe marginile opuse ale marilor abisuri au fost totuşi adunaţi la un loc într-un chip ciudat!

Jo mătură pe unde trece, cât e ziua de lungă, neştiutor de înlănţuirea faptelor, dacă ar fi să fie vreo înlănţuire. Când i se pune o întrebare, el îşi rezumă facultăţile mintale, răspunzând că „nu ştiu nemic”. El ştie că-i greu să dai noroiul la o parte din drum când e vremea rea, şi încă şi mai greu să trăieşti din asta. Nimeni nu l-a învăţat, nici măcar atâta, singur a descoperit sistemul.

Jo trăieşte… Asta vrea să însemne că Jo încă n-a murit… Într-un loc plin de ruine, cunoscut de toţi cei ca el sub numele de Tom-all-Alone's. E o stradă întunecată, prăpădită, pe care toţi oamenii cumsecade o ocolesc, în care casele şubrede au fost luate samavolnic, când ruina începuse să le pătrundă până-n inimă, de nişte vagabonzi curajoşi, care după ce şi-au împământenit dreptul de stăpânire au procedat la închirierea lor ca locuinţe. Acum, dărâmăturile acestea închiriate adăpostesc o adevărată puzderie de nenorociţi. Şi-aşa, cum pe netrebnicul trup omenesc căzut în ruină apar viermii paraziţi, la fel adăposturile acestea ruinate aduc pe lume o mulţime de existenţe infecte ce se strecoară, intrând şi ieşind prin găurile din pereţi şi din scânduri, şi se ghemuiesc ca să

doarmă unii peste alţii ca nişte movile de viermi, sub acoperişurile acelea pătrunse de picăturile de ploaie, şi vin şi pleacă aducând şi ducând molime şi semănând, cu fiecare pas al lor, atâta rău, cât nu l-ar putea îndrepta nici lordul Coodle, nici sir Thomas Doodle, nici ducele de Foodle şi nici toţi gentilomii delicaţi de prin birouri până la Zoodle, nici în cinci sute de ani… Cu toate că n-au venit pe lume decât ca să facă aşa ceva.

În ultimul timp, de două ori s-a înregistrat câte-o prăbuşire şi un nor de praf ca la o explozie în mină, pe strada Tom-all-Alone's, şi de fiecare dată s-a năruit câte-o casă. Accidentele s-au soldat cu câte o notiţă în ziare şi au umplut un pat, două, în spitalul cel mai apropiat. Spărturile au rămas, şi printre ruine mai sunt destule adăposturi, nu lipsite de popularitate, ce slujesc de locuinţe celor ruinaţi. Cum mai multe case sunt gata de ducă, următoarea prăbuşire pe Tom-all-Alone's, e de aşteptat să fie una grozavă.

Bineînţeles, proprietatea asta atât de râvnită, e în proces la înalta Curte. Ar fi o insultă pentru discernământul oricărui om ce nu-i orb, să-i mai spui aşa ceva. Căci Tom ar fi numele popular ce reprezintă pe primul reclamant sau acuzat din procesul Jarndyce, sau că Tom Jarndyce ar fi locuit aici când procesul a pustiit strada, cu desăvârşire singur, până ce alţi locatari au venit să i se alăture, sau că această denumire tradiţională ar indica numele unui refugiu rupt de contactul cu lumea cumsecade şi părăsit de orice speranţă, dincolo de orice limită, poate că nimeni n-o ştie. Cu siguranţă că Jo nu o ştie.

— Fincă nu ştiu, zicea Jo. Nu ştiu nimica io.

Trebuie să fie ciudat să fii în pielea lui Jo! Să-ţi târâi picioarele pe străzi, străin de forme şi într-un desăvârşit întuneric în privinţa semnificaţiei acelor misterioase simboluri ce abundă deasupra prăvăliilor, la colţurile de stradă, pe uşi şi-n geamuri. Să vezi lumea citind, să vezi oamenii scriind, să vezi poştaşul împărţind scrisori, să n-ai

nici cea mai vagă idee de un asemenea limbaj… Să fii orb şi surd ca piatra în faţa fiecărui crâmpei de viaţă! Trebuie să fii grozav de dezorientat să vezi lumea bună că merge duminica la biserică, cu cărţile în mână şi să te gândeşti (căci poate şi Jo gândeşte, când are răgaz), „ce-or fi însemnând toate astea şi dacă pentru unii înseamnă ceva, cum vine treaba asta, că pentru mine nu înseamnă nimic?” Să fii îmbrâncit şi înghesuit şi dat în lături şi să simţi până-n adânc şi cât se poate de adevărat că „eu n-am ce căuta nici aici, nici acolo şi nici în altă parte” şi totuşi să fii uluit de gândul că eşti aici şi că toţi le-au trecut cu vederea până ce ai ajuns asemenea nenorocită făptură! Ciudată stare trebuie să mai încerci când ţi se spune că eşti aproape neom (ca atunci când m-am oferit să fiu martor) şi să simţi acest lucru toată viaţa cu propria-ţi cunoaştere! „Să văd caii, câinii şi vitele că trec pe lângă mine şi să ştiu că sunt la fel de neştiutor ca şi ele şi că nu sunt ca făpturile superioare ce arată leit ca mine şi a căror sensibilitate o tulbur la tot pasul!” Părerile lui Jo despre Procesele Criminale, despre Judecători, Episcopi sau Guvern, sau despre Constituţie, acel giuvaier nestemat (de l-ar cunoaşte măcar) trebuie să fie bizare! Întreaga lui viaţă materială sau imaterială este surprinzător de ciudată, dar dintre toate, cea mai ciudată e moartea.

Jo iese de pe Tom-all-Alone's, întâlnindu-se cu dimineaţa întârziată, care totdeauna ajunge mai târziu aici şi, pornind-o înainte, molfăie bucata murdară de pâine! Drumul său trece pe mai multe străzi, cu casele nedeschise încă, iar el se aşază ca să-şi ia prânzişorul pe pragul Societăţii pentru Răspândirea Evangheliei prin Ţările Străine şi, după ce isprăveşte de mâncat, îi trage şi-o mătură, ca recunoştinţă pentru găzduire. Priveşte cu încântare dimensiunea clădirii şi se tot minunează de ce-o fi acolo. Habar n-are, bietul nenorocit, de sărăcia spirituală a unui recif de corali din Pacific sau cât te costă să ajungi până la sufletele preţioase ce trăiesc printre cocotieri şi arbori de pâine.

Jo se îndreaptă spre încrucişările lui de străzi şi începe să le deretice după orânduirea hotărâtă pentru ziua în curs. Oraşul se deşteaptă, marea sfârlează e gata să-şi înceapă învârtitul şi răsucitul zilnic; tot acel inexplicabil citit şi scris, ce fusese întrerupt preţ de câteva ceasuri, începe iarăşi, Jo şi celelalte animale inferioare se descurcă aşa cum pot în încurcătura asta de neînţeles. E zi de târg. Boii orbiţi, îmboldiţi peste poate, goniţi peste poate, dar nicidecum îndrumaţi, aleargă unde nu trebuie şi-s daţi afară de acolo cu bătaia; şi cu ochii injectaţi şi înspumaţi se reped în pereţii de piatră şi adeseori rănesc grav pe cei nevinovaţi şi adeseori se rănesc grav chiar pe ei. Exact ca Jo şi cei de seama lui, da, exact ca ei!

O ceată de muzicanţi vin şi cântă. Jo îi ascultă. La fel şi-un câine… Câinele unui negustor de vite, ce-şi aşteaptă stăpânul să iasă din prăvălia unui măcelar şi care se gândeşte bineînţeles la oile acelea pe care le-a avut în pază preţ de câteva ceasuri şi de care din fericire a scăpat. Pare nedumerit numai în privinţa a trei sau patru; nu-şi poate aduce aminte unde le-a lăsat; se uită pe stradă în sus şi-n jos, aşteptându-se să le vadă pe-un drum greşit; deodată îşi ciuleşte urechile şi-şi aduce aminte despre toate câte s-au întâmplat. E un câine hoinar sută la sută, deprins cu lumea de jos şi cu cârciumile, un câine ce vâră groaza în oi, gata la o fluierătură să li se repeadă în spinare şi să le smulgă cu dinţii îmbucături de lână; dar un câine educat, dresat, evoluat, care a fost învăţat ce datorii are şi cum să le îndeplinească. El şi Jo ascultă muzica, probabil cam cu aceeaşi câtime de satisfacţia animală, de asemenea şi în felul de a-şi deştepta asociaţii, aspiraţii sau regrete, de a avea contact trist sau vesel cu lucrurile ce nu le cad direct sub simţuri, ei sunt, se vede, din acelaşi aluat. Dar altminteri cu atât mai deasupra omului ce ascultă muzică e animalul!

Lasă-i pe urmaşii câinelui acestuia să se sălbăticească aşa ca Jo şi în foarte puţini ani au să degenereze până într-

atâta, încât au să-şi piardă chiar şi lătratul… Dar nu muşcatul!

Ziua se schimbă pe măsură ce trece; se întunecă şi prinde a cădea o burniţă. Jo luptă cât poate la încrucişările lui de străzi, prin noroi, printre roţi, cai, bice şi umbrele şi nu câştigă decât o sumă neînsemnată, cât să-şi plătească dezgustătorul adăpost pe uliţa Tom-all-Alone's. Vine şi amurgul, lumina gazului începe să se ivească în prăvălii, lampagiul cu scara aleargă pe marginea caldarâmului. O seară mizerabilă începe să se lase.

În odăile lui, domnul Tulkinghorn şade meditând la redactarea unei petiţii, pe mâine dimineaţă, către magistratul cel mai din apropiere, pentru un mandat. Gridley, un reclamant nemulţumit, a fost astăzi pe aici şi a vârât frica în el. Nu trebuie să fim puşi în situaţia de a ne teme să nu fim vătămaţi trupeşte prin loviri, şi individul acesta care nu mai e stăpân pe firea lui trebuie să fie băgat iar la închisoare. De pe tavan, Alegoria, văzută în perspectivă, în persoana unui roman absurd, plutind cu capul în jos şi cu picioarele în sus, întinde autoritar ca Samson braţul (ieşit din încheietură şi încă şi pocit) către fereastră. Dar de ce-ar trebui domnul Tulkinghorn să se uite pe fereastră, când n-are nici un temei? Mâna aceea nu arată întotdeauna într-acolo? Aşa că nu se uită pe fereastră afară.

Şi de-ar fi făcut-o, la ce bun să vadă o femeie trecând pe lângă casa lui? Sunt destule femei pe lume, socoate domnul Tulkinghorn… Chiar prea multe; le găseşte peste tot unde lucrurile merg prost, cu toate că tocmai din această pricină ele le dau de lucru avocaţilor. La ce bun să vadă o femeie trecând pe lângă casa lui, chiar dacă ea umblă pe-ascuns? Ele toate umblă pe-ascuns. Domnul Tulkinghorn o ştie prea bine.

Dar nu toate sunt ca femeia ce trece acum pe stradă, lăsându-l pe el şi casa lui în urmă; între îmbrăcămintea ei simplă şi manierele-i rafinate, e ceva peste măsură de

nepotrivit. După haine, ar fi să fie o slujnică de casă bună, totuşi, după înfăţişare şi după mers, cu toate că ambele denotă grabă şi prefăcătorie, atât cât se poate ea preface pe strada aceea noroioasă pe care o păşeşte cu nişte picioare neobişnuite cu asemenea lucruri, e sigur o doamnă. Faţa îi e acoperită de-un văl; cu toate acestea, se trădează atât cât trebuie ca să facă pe mulţi care-o întâlnesc să se uite iscoditor după ea.

Dar ea nu-şi întoarce deloc capul. Doamnă sau slujnică, are un scop anume şi şi-l urmăreşte. Nu întoarce deloc capul până ajunge la încrucişările de străzi unde Jo îşi mânuieşte mătura. El se ia după dânsa, trecând strada, şi cerşeşte. Totuşi, ea nu întoarce capul până ce păşeşte pe partea cealaltă. Atunci îi face un semn uşor cu capul şi-i spune:

— Vino după mine!

Jo o urmează câţiva paşi, până într-o curte tăcută.

— Dumneata eşti băiatul de care am citit în gazete? Întreabă ea, de după văl.

— Nu ştiu, răspunde Jo, aţintind amărât vălul, nu ştiu nemic de nici-o gazetă. Nu ştiu nimica, despre nemic.

— N-ai fost întrebat la o anchetă?

— Nu ştiu nemic de… Aha! Unde am fost dus de omul de servicide la parohie, vra să zică? Întreabă Jo. Numele băiatului de la anchetă era Jo?

— Da.

— Acela-s eu, acela! Zice Jo.

— Vino mai aproape.

— Vra să zică despre bărbat, urmează Jo a spune, cel care era mort?

— Sst! Vorbeşte în şoaptă! Da. Arăta aşa de bolnav şi sărac, când trăia?

— Aşa! Răspunde Jo.

— Arăta ca… Nu cumva ca dumneataurmează femeia cu oroare.

— Ei, nu aşa de rău ca mine, răspunde iarăşi Jo. Eu sunt aşa den naştere, eu. Nu l-ai cunoscut? Sau da?

— Cum îndrăzneşti să mă întrebi dacă l-am cunoscut?

— Nu te supăra, coană, face Jo, plin de umilinţă, fiindcă până şi el ajunsese s-o suspecteze c-ar fi o doamnă.

— Nu sunt „coană”. Sunt slujnică.

— Da pe cinste slujnică mai eşti! Se minună Jo, fără nici cel mai mic gând de a cuteza cumva la ea, ci numai ca un tribut de admiraţie.

— Ascultă şi taci. Nu vorbi cu mine şi stai mai departe! Poţi să-mi arăţi toate locurile acelea despre care s-a vorbit în istorisirea pe care am citit-o? Locul unde era chemat să scrie, locul unde-a murit, locul unde te-au dus pe dumneata şi locul unde a fost îngropat? Ştii locul unde a fost îngropat?

Jo a răspuns dând din cap; la fel a dat din cap la toate celelalte locuri ce fuseseră înşiruite.

— Mergi înaintea mea şi arată-mi toate locurile acelea înspăimântătoare. Opreşte-te în faţa fiecăruia din ele şi să nu vorbeşti până ce nu te întreb eu. Să nu te uiţi înapoi. Fă ce-ţi spun şi am să te plătesc bine.

Jo ascultă îndeaproape vorbele ce-i sunt rostite, le spune şi el sprijinit în coada măturoiului, găsind că e destul de greu să le repete; face o pauză ca să cântărească înţelesul lor, îl găseşte mulţumitor şi încuviinţează din capul lui zburlit.

— Bine, s-a făcut! Face Jo. Dar fără şmecherie, ştii! Să nu-mi umbli cu şoalda!

— Ce vrea să spună nenorocitul ăsta? Exclamă slujnica noastră ferindu-se de el.

— Hai! Lasă gogoşile! Urmează Jo.

— Nu te înţeleg. Ia-o înainte. Am să-ţi dau bani mulţi, câţi n-ai avut de când eşti tu!

Jo scoate un fluierat ţuguindu-şi buzele, trage un scărpinat în capul său zburlit, îşi ia măturoiul sub braţ şi-o porneşte, trecând îndemânatic cu picioarele-i goale peste pietre colţuroase şi prin noroi şi mocirlă.

Imobilul Cook. Jo se opreşte un răstimp.

— Cine locuieşte aici?

— Cel care-i dă de scris şi mie îmi dă câte-o para, răspunde Jo în şoaptă fără să se uite îndărăt.

— Mergi înainte la următorul.

Casa lui Krook. Jo se opreşte iarăşi. Un răstimp mai mare.

— Cine locuieşte aici?

— El a locuit aici, răspunde Jo ca şi înainte.

După o clipă de tăcere e întrebat:

— În care cameră?

— În cea din spate, colo sus. Poţi să vezi fereastra din colţul de aici. Colo sus! Acolo l-am văzut întins cât era de lung. Asta-i cârciuma la care am fost dus.

— Mergi mai departe la următorul.

E cale lungă până la următorul, dar Jo, eliberat de primele lui bănuieli, îndură formalităţile ce i s-au impus şi nu se uită îndărăt. Pe o mulţime de căi ocolite, îndurând necazuri de tot felul, ajung în sfârşit la gangul unei curţi, apoi la felinarul cu gaz (acum aprins) şi pe urmă la poarta de fier.

— A fost pus acolo, spune Jo, ţinându-se de gratiile porţii şi privind înăuntru.

— Unde? Vai ce decor groaznic!

— Acolo! Răspunde Jo, arătând cu degetul. Dincolo de margine. Printre grămezile acelea de ciolane şi aproape de faţa pământului. Au trebuit să tropăie cu picioarele pe el ca să intre. L-aş putea descoperi cu măturoiul, pentru dumneata, să-l vezi, dacă poarta ar fi deschisă. De asta o încuie, se vede treaba – şi zgâlţâie poarta. Totdeauna e încuiată. Ia te uită, guzganul! Strigă Jo, tulburat. Ui! Priveşte! Se duce colo! Ho! A intrat în pământ!

Slujnica se trage înapoi, într-un colţ… Într-un colţ al acelui gang hidos plin de pete teribile ce-i murdăresc rochia şi, ferindu-se cu amândouă mâinile, îi spune cu tărie să se dea mai la o parte că-i este silă de el, şi rămâne aşa o bucată de vreme. Jo stă în picioare uitându-se fix la ea şi încă o aţinteşte cu privirea când ea îşi vine în fire.

— Locul acesta odios e pământ sfinţit?

— Eu nu ştiu nemic de pământul sfinţit, răspunde Jo, tot cu ochii ţintă la ea.

— E binecuvântat?

— Care? Întreabă Jo, nedumerit în ultimul hal.

— E binecuvântat?

— Să mă ia naiba de ştiu, răspunde Jo, nedezlipindu-şi ochii de la ea. Dar nu cred că a fost. Binecuvântat? Repetă Jo, cu mintea puţin tulburată. Şi ce scofală dacă e! Binecuvântat? Îmi vine a crede că e, după mintea mea. Dar eu nu ştiu nemic!

Slujnica nu prea ia aminte la ce spune el, după cum pare că n-a luat aminte nici la ce a spus ea. Îşi scoate mănuşa ca să ia nişte bani din pungă. Jo se uită în tăcere cât e de albă şi mică mâna ei şi ce grozavă slujnică trebuie să fie ea ca să poarte asemenea inele sclipitoare.

Ea lasă să-i cadă o monedă în mâna lui, fără s-o atingă şi, înfiorându-se de groază când li se apropie mâinile, rosteşte:

— Acum mai arată-mi o dată locul.

Jo bagă coada măturoiului între gratiile porţii şi din toate puterile se străduieşte şi se trudeşte să arate locul. După o vreme, întorcând capul să vadă dacă a fost înţeles, vede că e singur.

Primul lucru pe care-l face e să ducă banul la lumina felinarului şi rămâne uluit văzând că e galben auriu. Al doilea, e să-i muşte o margine în colţul gurii, încercându-i calitatea. Pe urmă să-l pună în gură pentru siguranţă şi să măture treptele şi gangul cu multă grijă. O dată treaba făcută, o apucă înspre uliţa Tom-all-Alone's, oprindu-se la lumina nenumăratelor felinare ca să scoată banul de aur, să-i mai muşte o dată marginea în colţul gurii, ca să se asigure din nou că e veritabil.

În aceeaşi seară, Doamna Noastră se duce la un mare dineu şi la trei, patru baluri. Sir Leicester nu-şi găseşte astâmpărul la Chesney Wold, neavând altă tovărăşie mai bună decât cea a gutei, şi se plânge doamnei Rouncewell că ploaia răpăie atât de monoton pe terasă, încât nici nu poate

citi gazeta, chiar stând lângă foc în atmosfera plăcută a cabinetului său.

— Sir Leicester ar fi făcut mai bine să încerce cealaltă parte a casei, drăguţă, face doamna Rouncewell către Roza. Cabinetul lui e pe partea camerelor Doamnei Noastre. Şi niciodată în toţi anii ăştia din urmă n-am auzit paşii de pe Drumul Stafiei atât de limpede şi bine ca în noaptea asta! Povestirea Estherei ichard venea foarte des să ne vadă cât timp am mai stat în Londra (cu toate că după un scurt răstimp nu s-a mai ţinut de făgăduiala cu scrisul scrisorilor) şi, cu isteţimea-i promptă, cu buna-i dispoziţie, cu firea lui deschisă, cu veselia şi înviorarea pe care le aducea era totdeauna încântător. Dar, cu toate că, pe măsură ce îl cunoşteam mai bine, îmi plăcea din ce în ce mai mult, simţeam totuşi din ce în ce mai tare ce păcat e că nu deprinsese obiceiul de a fi stăruitor şi de a adânci lucrurile. Sistemul care i se aplicase lui, aşa cum fusese aplicat şi sutelor de alţi băieţi, toţi deosebindu-se în caractere şi aptitudini, îl deprinsese să treacă prin lecţii cu evidentă corectitudine şi deseori chiar cu distincţie, dar cu toane şi cu strălucire de foc de paie, ceea ce confirmase încrederea în acele însuşiri autentice ale lui pe care ar fi fost tare de dorit să le orienteze şi să le dezvolte. Sunt însuşiri excelente acelea, fără de care nici un loc de seamă nu poate fi câştigat pe merite proprii, dar, ca şi focul şi apa, pe cât sunt de minunate ca slujitori, pe atât sunt de vătămătoare ca stăpâni. Dacă ar fi fost sub stăpânirea lui Richard i-ar fi fost prietene, dar fiind Richard sub stăpânirea lor, au ajuns să-i fie duşmane.

Îmi însemn părerile de faţă nu fiindcă sunt încredinţată că lucrurile ar fi aşa din pricină că eu le socotesc aşa, ci numai fiindcă am fost convinsă că-s aşa şi fiindcă doresc să fiu cât se poate de sinceră în toate cele ce gândesc şi fac. Asemenea păreri aveam eu despre Richard. Pe lângă asta, mai băgasem de seamă adesea ce multă dreptate avea tutorele în tot ce spunea: că şovăirile şi amânările

procesului de la Curte imprimaseră firii lui Richard ceva din nepăsarea jucătorului care are sentimentul că face parte dintr-un sistem grandios de jocuri de noroc.

Domnul şi doamna Bayham Badger, vizitându-ne într-o după-amiază, când tutorele nu era acasă, în cursul convorbirii noastre bineînţeles că m-am interesat de Richard.

— A! Domnul Carstone, răspunse doamna Badger, se simte foarte bine şi vă încredinţez că reprezintă un mare câştig pentru societatea noastră. Căpitanul Swosser avea obiceiul să spună despre mine că sunt nici vorbă mai mare bucurie decât uscatul la orizont şi vântul din spate pentru marinari, când jonca comandantului e încordată ca laturile odgonului de la pânza catargului din faţă, pe vreme de furtună. În felul lui marinăresc, voia să spună că sunt o achiziţie pentru orice societate. Pot să-i aduc şi eu acelaşi omagiu, sunt sigură, domnului Carstone. Dar aş… Să nu mă socotiţi pripită, dacă voi spune că…

Am spus nu, deoarece tonul insinuant al doamnei Badger părea că aşteaptă asemenea încuviinţare.

— Nici domnişoara Clare? Întrebă doamna Badger, mieroasă.

Ada spuse şi ea că nu şi păru stingherită.

— Ei bine, vedeţi, scumpele mele, urmă doamna Badger… Mă iertaţi că vă spun scumpele mele, nu-i aşa?

Noi am rugat-o stăruitor pe doamna Badger nici să nu mai pomenească de aşa ceva.

— Pentru că într-adevăr sunteţi, dacă-mi pot îngădui libertatea să spun, continuă doamna Badger, sunteţi desăvârşit de fermecătoare. Vedeţi, scumpele mele, că deşi sunt încă tânără… Sau poate că domnul Bayham Badger îmi face complimente spunând că sunt aşa…

— Nu, strigă domnul Badger, ca unul ce protestează la o întrunire publică. Nicidecum!

— Foarte bine, zâmbi doamna Badger, să zicem încă tânără.

— Nu încape îndoială, întări domnul Badger.

— Scumpele mele, aşadar deşi încă tânără am avut multe prilejuri să observ tineretul. Erau mulţi tineri la bordul bătrânului şi scumpului Crippler, vă încredinţez. După aceea, când mă aflam cu căpitanul Swosser pe Mediterană, m-am folosit de orice împrejurare ca să cunosc şi să mă împrietenesc cu marinarii de sub comanda sa. Nu i-aţi auzit cum îi numeau pe tinerii nobili şi cred că n-aţi fi înţeles aluziile lor la felul cum îşi lichidau conturile săptămânale; cu mine însă a fost altceva, pentru că albastrul mării mi-a fost al doilea cămin, iar eu am fost marinar în toată puterea cuvântului. La fel ca profesorul Dingo.

— Om de reputaţie europeană, şopti domnul Badger.

— Când mi-am pierdut pe scumpul dintâi şi-am devenit soţia scumpului meu de-al doilea, urmă doamna Badger, vorbind de soţii ei dinainte ca şi cum ar fi fost nişte părţi dintr-o şaradă, încă m-am slujit de orice împrejurare ca să observ tineretul. Clasa ce urma cursul profesorului Dingo era numeroasă şi, ca soţie a unui eminent om de ştiinţă, ce căuta şi ea în ştiinţă cea mai înaltă mângâiere pe care aceasta i-o putea acorda, îmi făcusem o mândrie să ţin casa larg deschisă studenţilor, ca un soi de Schimb Ştiinţific. În fiecare marţi seara se găseau la mine limonadă şi biscuiţi de tot soiul pentru toţi cei ce doreau să se înfrupte din asemenea gustări. Şi ştiinţă pe o scară fără de limită.

— Întruniri vrednice de luat în seamă or fi fost acelea, domnişoară Summerson, interveni reverenţios domnul Badger, trebuie că era acolo mare fierbere intelectuală, sub auspiciile unui astfel de om.

— Şi acum, urmă doamna Badger, acum că sunt soţia scumpului meu de-al treilea, soţia domnului Badger, exersez încă obiceiurile de a observa, pe care le-am deprins în timpul vieţii căpitanului Swosser şi pe care le-am adaptat unor ţeluri noi şi neprevăzute, pe timpul vieţii profesorului Dingo. Aşadar n-am ajuns la concluzia că domnul Carstone

ar fi un neofit. Şi totuşi, înclin foarte mult să cred, scumpele mele, că n-a fost judicios în alegerea profesiunii sale.

Ada arăta grozav de îngrijorată, aşa c-am întrebat-o pe doamna Badger pe ce-şi întemeia presupunerile?

— Scumpă domnişoară Summerson, făcu ea, pe firea şi pe purtarea domnului Carstone. E atât de uşuratic, încât se vede că nici măcar nu-şi dă osteneala să spună ce simte cu adevărat, dar cu profesia se simte că-i nepăsător. Nu are acel interes pozitiv, care să facă din profesie o vocaţie. Singura părere netă pe care şi-a făcut-o până acum e că-i o îndeletnicire obositoare, aş zice. Ei bine, cu aşa ceva n-ai la ce să te aştepţi. Tineri ca domnul Allan Woodcourt, care au îmbrăţişat medicina din interesul puternic pentru tot ceea ce poate izbândi prin ea, vor găsi oarecare răsplată, cu toată munca enormă foarte prost plătită şi cu toţi anii de suferinţe considerabile şi dezamăgiri. Dar eu sunt pe deplin încredinţată că asta nu se va întâmpla niciodată cu domnul Carstone.

— Şi domnul Badger gândeşte la fel? Întrebă Ada cu sfiiciune.

— Ei bine, domnişoară Clare, zise domnul Badger, ca să vă spun drept, acest aspect al problemei nu mi s-a arătat până ce nu mi l-a semnalat doamna Badger. Dar când doamna Badger mi l-a prezentat în asemenea lumină, atunci i-am dat, bineînţeles, consideraţia cuvenită, ştiind că spiritul doamnei Badger, pe lângă calităţile naturale, a avut privilegiul rar de a fi format de două atât de prea distinse (aş spune chiar ilustre) personalităţi precum au fost căpitanul Swosser din Marina Regală şi profesorul Dingo. Concluzia la care am ajuns este… pe scurt este chiar concluzia doamnei Badger.

— O maximă a căpitanului Swosser, făcu doamna Badger, zicea în felul lui marinăresc de a vorbi că dacă topeşti smoală, s-o laşi să fiarbă până ce crapă oala, iar dacă ai de frecat puntea, trebuie s-o freci până îţi ies ochii din cap că altfel dă moartea peste tine. Îmi pare că maxima aceasta îşi

găseşte aplicare şi-n profesia medicală ca şi-n cea marinărească.

— În toate profesiile, observă domnul Badger. Zicală minunat exprimată de căpitanul Swosser. Frumos spusă.

— Unii oameni au adus obiecţiuni profesorului Dingo, pe când locuiam în Nordul ţinutului Devon, după căsătoria noastră, reluă doamna Badger, că ar fi sluţit câteva dintre casele sau edificiile din regiune, ciobind porţiuni din zidărie cu ciocănaşul lui de geolog. Dar profesorul le-a răspuns că el n-are cunoştinţă de nici un alt edificiu în afară de Templul Ştiinţei. Principiul e acelaşi, cred, nu-i aşa?

— Cu precizie acelaşi, exclamă domnul Badger. Minunat formulat! Profesorul a făcut de altfel aceeaşi remarcă, domnişoară Summerson, în timpul ultimei sale maladii, când stăruia să-şi ţină ciocănaşul sub pernă şi să pătrundă cu el în structura tuturor celor de faţă. Pasiunea sa de a domina!

Cu toate că am fi putut să ne lipsim de lungimea la care domnul şi doamna Badger îşi întindeau convorbirea, amândouă ne-am dat seama că erau cu totul dezinteresaţi în a-şi exprima părerea pe care ne-o comunicaseră şi că se putea prea bine ca părerea lor să fie întemeiată. Am căzut de acord să nu spunem nimic domnului Jarndyce, până ce nu vom fi vorbit cu Richard şi cum urma să vină în seara următoare, ne-am hotărât să discutăm foarte serios cu el.

Aşa că, după ce a stat o bucată de vreme cu Ada, am intrat şi am găsit-o pe draga mea (cum de altfel ştiam că trebuie să fie) pregătită să analizeze cu temeinică obiectivitate tot ce va spune.

— Ei şi cum îţi merge, Richard? Am început eu. M-am aşezat ca de obicei de partea cealaltă a lui. Mă socotea ca pe o soră.

— O! Destul de bine! Răspunse Richard.

— Nici nu putea răspunde mai bine, Esther, nu-i aşa? Exclamă drăgălaşa mea, cu un aer triumfător.

Am încercat să mă uit la drăgălaşa mea cu o căutătură cât se poate de înţeleaptă, dar, bineînţeles, n-am putut.

— Destul de bine? Am repetat eu.

— Da, răspunse Richard, destul de bine. E cam monoton şi cam plicticos. Dar are să meargă ca oricare alt lucru.

— O! Dragă Richard! Am protestat eu.

— Ce-i? Întrebă el.

— Să meargă ca oricare alt lucru!

— Nu cred să fie ceva rău în asta, îngeraşul meu păzitor, făcu Ada, privind atât de încrezător la mine, pe după el; fiindcă dacă va merge la fel de bine ca oricare alt lucru, va merge cred, foarte bine.

— O, da, aşa sper şi eu, adaugă Richard, trecându-şi nepăsător degetele prin părul de pe frunte. La urma urmei nu-i decât un soi de încercare, până când procesul nostru se… Iată, am uitat. Nu trebuie să vorbesc despre proces. Subiect interzis! Da, e destul de bine. Hai să vorbim de altceva.

Ada ar fi fost gata s-o facă, de bună voie şi cu convingerea deplină că am lichidat problema în modul cel mai satisfăcător. Dar eu am socotit că nu foloseşte la nimic să ne oprim aici, aşa că am început iarăşi.

— Ba nu, Richard, şi tu, dragă Ada! Gândiţi-vă cât e de important pentru voi amândoi şi ce punct de onoare pentru verişoara ta, Richard, ca să te dedici cu tot zelul, fără nici-o rezervă. Cred că e mult mai bine să vorbim despre asta. Ada, zău! Peste puţin va fi prea târziu.

— O, da! Trebuie să vorbim despre asta! Zise Ada. Dar cred că Richard are dreptate.

Ce rost mai avea să caut să fiu înţeleaptă, când ea era atât de drăgălaşă, de fermecătoare şi el îi era atât de drag!

— Domnul şi doamna Badger au fost ieri aici, Richard, am continuat eu, şi ei păreau gata să creadă că nu ai mare chemare pentru profesia de medic.

— Chiar aşa? Făcu Richard. O! Aşa! Atunci se schimbă lucrurile, pentru că nici prin minte nu mi-a trecut că ei au

părerea asta şi n-aş vrea să-i dezamăgesc şi nici să-i stingheresc. La drept vorbind nu-mi prea place meseria de medic. Dar, vai, n-are a face! Are să meargă ca oricare alta!

— Îl auzi, Ada! Am exclamat eu.

— La drept vorbind, urmă Richard jumătate pe gânduri şi jumătate în glumă, nu mi se prea potriveşte. N-am chemare pentru ea. Şi-apoi prea mi-i vâră pe gât pe primul şi pe-al doilea soţ al doamnei Bayham Badger.

— Sunt sigură cu aşa trebuie să fie! Exclamă Ada, foarte încântată. Tocmai ce spuneam noi două, ieri, Esther!

— Pe lângă asta, continuă Richard, e tare monoton; azi seamănă prea tare cu ieri şi mâine seamănă prea mult cu azi.

— Dar, mă tem, am urmat eu, că asemenea obiecţiune se potriveşte tuturor îndeletnicirilor… Chiar şi vieţii însăşi, afară doar de câteva împrejurări foarte neobişnuite.

— Crezi oare? Se miră Richard, încă pe gânduri. Poate că da! Deci, vezi că ştii! Adaugă el, înveselindu-se iarăşi. Ne învârtim în jurul unui cerc, despre care tocmai vorbeam. Are să meargă la fel de bine ca oricare alt lucru. O! E foarte bine aşa şi hai să vorbim despre altceva.

Dar chiar Ada, cu faţa ei dragă, care şi atunci, când am văzut-o pentru întâia oară în ceaţa aceea memorabilă de noiembrie, îmi păruse nevinovată şi încrezătoare, şi cu atât mai mult îmi părea acum când îi ştiam sufletul nevinovat şi încrezător, chiar şi Ada a clătinat din cap când l-a auzit şi s-a uitat serios la el. Aşa că am socotit un prilej bun să-i dau a înţelege lui Richard că dacă uneori îi păsa prea puţin de el, eram încredinţată că niciodată nu i-ar fi trecut prin minte să fie nepăsător cu Ada şi că a da importanţa cuvenită unui pas ce putea înrâuri viaţa lor, a amândurora, face parte din respectul său faţă de Ada. Asemenea lucru l-a pus pe gânduri.

— Măicuţă scumpă! Făcu el, ăsta-i tocmai lucrul cu pricina. M-am gândit de multe ori, în fel de fel de chipuri şi m-am înfuriat tare de tot pe mine, pentru că intenţionam să

muncesc cu tot zelul, şi când colo nu e tocmai aşa. Nu ştiu cum e; mereu îmi pare că doresc un lucru sau altul, ca să mă dedic lui. Nici n-aveţi idee cât mi-e de dragă Ada (dragă verişoară, te iubesc atât de mult!), dar nu mă pot statornici cu stăruinţă la altele. E-o muncă atât de pieptişă şi-ţi ia atâta timp! Exclamă Richard cu necaz.

— Se poate să fie aşa, am opinat eu, pentru că nu-ţi place ce ţi-ai ales.

— Bietul băiat! Exclamă Ada. Vezi bine că n-am de ce să mă mai mir!

Nu. Nu slujea câtuşi de puţin încercarea mea de a face pe înţeleapta. Am încercat încă o dată, dar cum aş fi putut-o face, şi cum ar fi putut avea vreun efect dacă aş fi făcut-o, de vreme ce Ada îşi odihnea braţele pe după umerii săi şi de vreme ce el se uita în ochii ei dulci şi albaştri şi de vreme ce aceştia îl aţinteau cu privirile!

— Vezi tu, drăguţa mea, reîncepu Richard, trecându-şi iarăşi şi iarăşi mâna prin cârlionţii aurii, am fost puţin cam pripit poate, sau poate m-am înşelat în privinţa vocaţiilor mele. Se pare că nu-s de găsit în direcţia asta. Nu puteam vorbi, însă, până n-am încercat. Acum problema se pune dacă merită să desfacem tot ceea ce s-a făcut. E ca şi cum am răsturna totul cu dosul în sus pentru nimica toată.

— Dragă Richard, am exclamat eu, cum poţi spune că-i pentru nimica toată?

— N-am vrut să spun chiar asta, răspunse el, vreau să spun că se poate să fie o nimica toată, pentru că mă pot lipsi de asemenea schimbare.

Răspunzându-i, şi eu şi Ada am stăruit, spunând nu numai că merită să se desfacă ceea ce făcuse, dar chiar că trebuia desfăcut cât mai degrabă. Apoi l-am întrebat pe Richard dacă se gândise la o carieră mai potrivită?

— Ei, dragă doamnă Vede-tot, răspunse el, dumneata pui degetul pe rană. Da, m-am gândit. M-am gândit mult şi bine, că justiţia e pita mea.

— Justiţia! Repetă Ada, ca şi cum s-ar fi speriat de cuvânt.

— Dacă aş intra în biroul lui Kenge, urmă Richard, şi dacă aş învăţa ucenicia cu Kenge, aş fi cu ochii în patru la… hm!… Cele interzise… Şi aş fi în stare să le studiez, să le stăpânesc, să mă bucur că n-au fost lăsate în părăsire şi că au fost soluţionate cum se cuvine. Aş fi în stare, să apăr interesele Adei şi ale mele proprii (de fapt e acelaşi lucru) şi m-aş da la Blakstone şi la toţi indivizii aceia, cu o nemaipomenită ardoare.

Nu eram chiar atât de sigură de aşa ceva şi am văzut cum râvna lui înfocată după nişte lucruri vagi, încă neîmplinite, şi după nişte speranţe mult amânate, a împrăştiat o umbră pe faţa Adei. Dar am socotit că-i cel mai bine să-l încurajez în orice proiect ce presupune neîntreruptă strădanie, sfătuindu-l doar să se încredinţeze că de data asta ia o hotărâre de nestrămutat.

— Scumpa mea Minervă, zise Richard, sunt tot atât de hotărât, pe cât eşti şi tu. Am greşit o dată; suntem cu toţii supuşi greşelilor şi n-am să mai greşesc; am s-ajung un avocat cum rareori se mai vede vreunul. Şi asta, ştii, urmă Richard, căzând iarăşi la îndoială, numai dacă merită, până la urmă, să faci asemenea zarvă pentru nimica toată!

Asta ne-a făcut să repetăm iarăşi, cu foarte multă seriozitate, ceea ce mai spuseserăm încă şi ne-a adus, după aceea, cam la aceeaşi concluzie. Dar l-am sfătuit foarte stăruitor pe Richard să fie sincer şi deschis cu domnul Jarndyce, fără nici-o clipă de întârziere; şi cum el din fire nu era cu ascunzişuri, s-a dus să-l caute numaidecât (luându-ne şi pe noi) şi i-a mărturisit totul.

— Rick, porni să-i spună tutorele, după ce l-a ascultat cu atenţie; ne putem retrage onorabil şi ne vom retrage. Dar trebuie să fim cu ochii în patru… De dragul verişoarei noastre, Rick, de dragul verişoarei noastre… ca să nu mai facem asemenea greşeli. De aceea, în privinţa justiţiei, înainte de a hotărî, vom face o încercare. Ne vom uita bine înainte de a sări, şi ne vom lua timp destul pentru aşa ceva.

Richard avea un temperament atât de nerăbdător şi de capricios, încât i-ar fi plăcut cel mai mult să intre la biroul domnului Kenge chiar în clipa aceea, să-şi înceapă pe dată noviciatul la dânsul. Supunându-se, totuşi, cu multă bunăvoinţă, sfaturilor prudente, atât de necesare, cu firea-i grozav de uşuratică, s-a mulţumit să stea cu noi, şi să discute, ca şi cum scopul său neclintit în viaţă, încă din copilărie, fusese tocmai pornirea ce pusese acum stăpânire pe el. Tutorele a fost foarte bun şi prietenos cu dânsul, dar destul de serios încât s-o facă pe Ada să-i spună, după ce ne despărţisem de Richard şi urcam sus la culcare:

— Vere John, nădăjduiesc că nu ţi-ai făcut păreri prea proaste despre Richard?

— Nu, draga mea, îi răspunse el.

— Pentru că e foarte natural ca Richard să se fi înşelat într-o situaţie atât de grea. Nu-i ceva neobişnuit.

— Nu, nu, draga mea, adaugă el. Nu fi amărâtă.

— O, nu sunt amărâtă, vere John! Răspunse Ada, zâmbind voioasă, cu mâna pe umărul lui ca să-i ureze noapte bună. Dar aş fi destul de amărâtă dacă ţi-ai face păreri proaste despre Richard.

— Draga mea, urmă domnul Jarndyce, nu mi-aş face păreri proaste despre el decât dacă te-ar pune într-o situaţie fie ea cât de puţin nefericită. Chiar şi atunci, mai curând m-aş supăra pe mine decât pe bietul Rick, fiindcă eu sunt de vină că v-aţi întâlnit. Dar, sst! Toate astea-s nimicuri! În faţă îi stă timpul şi cursa în care să se angajeze. Să-mi fac păreri proaste despre el? Nu-s eu acela, dragă verişoară! Şi nici tu, pot să jur!

— Nu, bineînţeles, vere John, răspunse Ada. Sigur că n-aş putea… Sigur că nu-l voi… Ţine de rău pe Richard, chiar dacă toată lumea ar fi împotriva lui. Atunci, mai mult ca oricând, voi putea şi voi fi alături de el!

Cu atâta linişte şi sinceritate a spus vorbele astea, cu mâinile pe umerii lui, cu amândouă mâinile acum, privindu-l drept în ochi, încât părea întruchiparea Adevărului!

— Cred, urmă tutorele, privind-o dus pe gânduri, cred că trebuie să fie scris undeva ca virtuţile mamelor să renască întâmplător în copii, la fel ca şi păcatele taţilor. Noapte bună, trandafiraşule. Noapte bună, domniţă. Somn uşor! Vise plăcute!

Acum, pentru întâia oară, am văzut, pe când o urmărea pe Ada cu privirile, o umbră ce se lăsase peste expresia binevoitoare a ochilor lui. Mi-am amintit foarte bine cu ce privire îi contemplase pe ea şi pe Richard, în seara când Ada cântase, în bătaia focului; nu trecuse decât puţină vreme de când îi urmărise din ochi pe amândoi, străbătând camera scăldată în lumina soarelui şi-apoi topindu-se în umbră, dar căutătura lui se schimbase şi chiar şi încrederea din privirea tăcută pe care mi-o aruncă mie nu mai era atât de optimistă şi de senină cum fusese la început.

Ada mi l-a lăudat în seara aceea pe Richard mai mult decât îl lăudase până atunci. S-a dus la culcare cu o brăţară mică, prinsă la încheietura mâinii, pe care i-o dăruise el. Îmi închipui că tot pe el îl visa când am sărutat-o pe obraji, după ce dormise vreun ceas, căci am văzut cât de liniştită şi fericită arăta.

Mie îmi fugise atât de tare somnul în seara aceea, încât m-am apucat să lucrez. Nu s-ar cuveni să spun că ea era de vină, dar îmi pierise somnul şi mă simţeam cam abătută. Nu ştiu de ce. Cel puţin nu cred că ştiu. Sau poate că ştiu, dar nu cred că are importanţă.

În orice caz mi-am pus în minte să fiu grozav de activă ca să nu mă las nici-o clipă abătută de gânduri. Fiindcă, bineînţeles, mi-am spus: „Esther! Tu să fii abătută, tocmai tu!” Şi tocmai era timpul să-mi spun aşa ceva, pentru că… Da, tocmai mă văzusem în oglindă, gata să mă pun pe plâns. „Ca şi cum ai avea de ce să te mâhneşti, când toate în jurul tău ţi-aduc numai fericire, tu suflet nerecunoscător!”, mi-am zis eu.

Dacă mi-aş fi putut porunci să mă duc la culcare, aş fi făcut-o numaidecât, dar nefiind în stare de aşa ceva, am

scos din coşuleţul meu nişte cusături de mână pentru împodobirea casei (e vorba de Casa Umbrelor), cu care mă îndeletniceam pe atunci, şi m-am pus pe lucru cu toată hotărârea. Era neapărat nevoie să număr toate împunsăturile de ac la lucrul acela şi m-am hotărât să nu-l las din mână până n-oi mai putea ţine ochii deschişi, şi-apoi să mă duc la culcare.

În scurtă vreme lucrul de mână m-a furat de-a binelea. Dar lăsasem nişte mătase jos, în sertarul mesei de lucru, în Odaia Cârtitului şi, trebuind să mă întrerup, fiindcă-mi lipsea mătasea cu pricina, am luat lumânarea şi-am coborât binişor ca s-o caut. Spre marea mea uimire, când am intrat, l-am găsit pe tutore încă acolo, stând cu privirile aţintite spre cenuşa de pe vatra căminului. Era cufundat în gânduri, cartea-i şedea neatinsă alături, părul său cenuşiu-argintat era răvăşit în dezordine pe frunte, ca şi cum mâna îi rătăcise prin el pe când gândurile îi umblau aiurea, iar faţa-i părea îmbătrânită. Aproape înspăimântată că am dat aşa pe neaşteptate peste el, am rămas ţintuită locului pentru moment, şi m-aş fi retras fără să scot o vorbă dacă nu m-ar fi zărit, pe când îşi trecea iarăşi mâna, distrat, prin păr, şi n-ar fi tresărit.

— Esther!

I-am spus de ce venisem.

— Mai lucrezi încă, aşa de târziu, draga mea?

— În seara asta am continuat să lucrez până acuma, i-am răspuns, pentru că n-am putut adormi şi am ţinut dinadins să mă ostenesc puţin. Dar, dragul meu tutore, şi dumneata eşti încă treaz şi pari împovărat de gânduri. Nădăjduiesc că nu vreun necaz te ţine de veghe?

— Niciunul, domniţă, niciunul dintre cele pe care le-ai putea uşor înţelege, zise el.

Vorbea cu o părere de rău în glas atât de nouă pentru mine, încât în sinea mea mi-am repetat, ca şi cum asta m-ar fi ajutat să înţeleg ce voia să spună: „Pe care le-ai putea uşor înţelege!”

— Rămâi o clipă, Esther, urmă el. Mă gândeam la tine.

— Nădăjduiesc că nu eu îţi sunt necazul, tutore?

El făcu semn cu mâna că nu, şi-şi reveni la felul său obişnuit de a fi. Schimbarea fu atât de vizibilă şi păru că s-a produs cu ajutorul unui efort mare de voinţă, încât m-am trezit repetându-mi iarăşi „Niciunul pe care le-aş putea uşor înţelege!”

— Domniţă, începu să vorbească tutorele, mă gândeam… Da, asta-i, mă gândeam, de când am rămas singur aici… Că ar trebui să afli tot ce ştiu eu despre povestea vieţii tale. E foarte puţin. Aproape nimic.

— Dragă tutore, i-am răspuns, când ai stat de vorbă cu mine, mai înainte, despre povestea asta…

— Dar de-atunci, interveni dânsul cu gravitate, anticipând ceea ce aveam eu de gând să spun, am reflectat că tot ceea ce ai tu să mă întrebi şi ceea ce am eu să-ţi spun sunt doar puncte de vedere deosebite, Esther. E poate de datoria mea să-ţi destăinuiesc puţinul pe care-l ştiu.

— Dacă socoţi aşa, tutore, aşa trebuie să fie.

— Aşa cred, răspunse el cu multă blândeţe, bunătate şi foarte limpede. Draga mea, aşa cred eu acuma. Dacă s-ar ivi cumva vreo neplăcere reală, din situaţia pe care o ai, în mintea vreunei fiinţe ce merită să fie luată în seamă, e drept ca măcar tu, din toată lumea asta, să n-o umfli mai tare decât este, prin nişte vagi impresii, neştiind adevărul.

M-am aşezat şi, după o mică sforţare ca să-mi găsesc liniştea necesară, am spus:

— Una dintre cele mai vechi amintiri ale mele, dragă tutore, se leagă de vorbele astea: „Maică-ta, Esther, este ruşinea vieţii tale şi tu eşti ruşinea vieţii ei. Va veni un timp, şi încă destul de curând, când ai s-o poţi înţelege mai bine şi ai să poţi s-o şi simţi cum nimeni altul, cu excepţia unei femei, n-o poate simţi.” îmi acoperisem faţa cu mâinile rostind vorbele de mai sus, dar după aceea mi-am luat mâinile de pe obraji înfrângându-mi ruşinea, cred, şi i-am spus că dacă din copilărie şi până în ceasul de faţă nu m-am

simţit niciodată, dar niciodată, sub povara ruşinii, apoi numai lui îi datoram această fericire. El a ridicat o mână ca şi cum voia să mă oprească. Ştiam prea bine că niciodată nu îngăduia să i se mulţumească şi n-am mai spus nici un cuvânt.

— Nouă ani, draga mea, a urmat el, după ce a stat un timp pe gânduri, au trecut de când am primit o scrisoare de la o doamnă ce trăia în singurătate, o scrisoare scrisă cu o patimă crâncenă şi cu o putere care o făceau să nu semene cu nici-o altă scrisoare din câte citisem. Mi-era adresată mie (aşa cum rezulta din cele multe cuvinte din ea), poate din cauză că autoarea scrisorii avusese ideea fixă să-şi pună toată încrederea în mine; poate pentru că şi eu aveam ideea fixă de a-i dovedi că nu s-a înşelat. Scrisoarea îmi vorbea de un copil, o fată orfană, în vârstă de doisprezece ani la vremea aceea, în nişte cuvinte la fel de crude ca acelea ce ţi-au rămas în amintire. Îmi spunea că autoarea scrisorii o crescuse în taină pe fetiţă, chiar de la naştere, că ştersese orice urmă a existenţei sale şi că dacă ea, autoarea scrisorii, ar trebui să moară înainte ca fata să ajungă femeie, fiinţa asta, biata de ea, ar rămâne fără nici un prieten, fără nimic, necunoscută de nimeni. Scrisoarea îmi cerea să mă gândesc dacă aş fi de acord ca în asemenea caz să termin ceea ce autoarea scrisorii începuse?

Eu ascultam în linişte şi-l priveam cu atenţie.

— Amintirile tale îndepărtate, draga mea, vor completa climatul mohorât prin care toate acestea erau privite şi exprimate de autoarea scrisorii, precum şi principiile religioase desfigurate care-i întunecaseră spiritul cu anumite păreri despre nevoia neapărată ca biata copilă să ispăşească o greşeală de care era cu totul nevinovată. Îngrijorat de soarta micuţei făpturi şi de viaţa ei tristă, am răspuns la scrisoare.

I-am luat mâna şi i-am sărutat-o.

— Mi s-a impus o clauză: să nu cumva să încerc, vreodată, s-o văd pe autoarea scrisorii, care de multă vreme se

înstrăinase de orice contact cu lumea, dar care ar accepta să se întâlnească oricând cu un reprezentant discret, dacă voi numi vreunul. L-am împuternicit pe domnul Kenge. Doamna a declarat, din proprie iniţiativă şi nu la stăruinţa domnului Kenge, că numele ei era inventat. Că ea este mătuşa fetiţei, dacă în asemenea cazuri au vreun rol legăturile de sânge. Că mai mult de atât nu va dezvălui pentru nimica în lume (şi Kenge era pe deplin încredinţat de neclintita ei hotărâre). Draga mea, ţi-am spus totul. I-am ţinut o bucată de vreme mâna într-ale mele.

— Mi-am văzut pupila mai des decât m-a văzut ea pe mine, adaugă el cu voioşie, luând lucrurile în uşor, şi mi s-a spus totdeauna că era iubită, îndemânatică şi fericită. Cu fiecare ceas ce trece, în fiecare zi, mă răsplăteşte însutit şi înmiit pentru cât am făcut eu!

— Şi de mai multe ori încă, i-am zis, îşi binecuvântează tutorele, care-i pentru ea un adevărat tată!

La cuvântul „tată” am văzut cum grija de mai înainte îi întunecă iarăşi faţa, dar a înfrânt-o ca şi întâia oară şi, cât ai clipi, a dispărut; cu toate acestea, grija aceea exista, se arătase atât de repede la cuvintele mele încât am avut sentimentul că parcă l-ar fi izbit. Şi-atunci, iarăşi mi-am repetat vorbele lui, minunându-mă nedumerită: „Pe care să le pot eu uşor înţelege. Nimic ce să pot eu uşor înţelege!” Nu. Aşa e. N-am înţeles. Şi n-am înţeles încă multe zile după aceea.

— Îţi urez o părintească noapte bună, draga mea, urmă el, sărutându-mă pe frunte; şi acum la culcare! Sunt ceasuri prea târzii pentru lucru şi pentru gânduri. Toate astea le faci tu pentru noi toţi, cât e ziua de lungă, micuţa noastră gospodină!

În noaptea aceea nici n-am mai lucrat, nici nu m-am mai gândit. Mi-am uşurat inima recunoscătoare Cerului, mulţumindu-i pentru îndurarea sa faţă de mine şi pentru grija ce-mi poartă şi m-am cufundat în somn.

A doua zi am avut un musafir. A venit la noi domnul Allan Woodcourt. A venit să-şi ia rămas-bun; hotărâse dinainte s-o facă. Pleca în China şi India, ca medic chirurg pe un vapor. Avea să lipsească multă, multă vreme.

Cred… Cel puţin aşa ştiu… Că nu-i bogat. Tot ce-a putut economisi maică-sa văduvă s-a cheltuit cu calificarea sa profesională. Pentru un tânăr profesionist, însă, cu foarte puţină influenţă la Londra, asemenea situaţie nu era rentabilă şi, cu toate că zi şi noapte se afla în slujba nenumăraţilor săraci şi făcea minuni cu bunătatea şi grija pe care le-o purta, câştiga foarte puţini bani. E cu şapte ani mai mare decât mine. Nu c-ar fi de trebuinţă să menţionez asemenea lucru, cu atât mai mult cu cât pare a nu avea nici un soi de legătură. Cred… Vreau să spun, că ne-a spus… Că a practicat medicina trei sau patru ani şi că dacă ar fi putut nădăjdui s-o mai ducă încă vreo trei ori patru ani, n-ar mai fi plecat în călătoria în care era silit să plece. Dar n-avea avere şi nici mijloace proprii şi de aceea trebuia să plece în altă parte. A venit să ne vadă de câteva ori, cu totul şi cu totul. Ne gândeam că-i păcat că trebuie să plece. Pentru că se evidenţiase în arta lui printre cei ce-o cunoşteau la perfecţie, şi câţiva dintre cei mai mari specialişti aveau o părere excelentă despre el.

Când a venit să-şi ia rămas bun de la noi, a adus-o pentru întâia oară şi pe maică-sa. Era o doamnă vârstnică, simpatică, cu ochii negri, strălucitori, dar care părea a fi mândră. Descindea din Ţara Galilor şi avusese, de mult, ca străbun, un personaj eminent, cu numele de Morgan-ap-Kerrig… Dintr-un loc ce se chema Gimlet, sau cam aşa ceva… Şi care a fost făptura cea mai ilustră din câte au existat şi ale cărui rubedenii erau toate un soi de familie regală. Se pare că şi-a petrecut toată viaţa la locul de baştină, suind necontenit munţii şi luptându-se cu cineva; şi un bard al cărui nume suna cam aşa: Crumlinwallinwer i-a ridicat osanale, într-o piesă ce se chema, pe cât pot să-mi aduc aminte, „Newlinnwilinwodd”.

Doamna Woodcourt, după ce ne-a povestit în cele mai mici amănunte isprăvile rubedeniei sale, ne-a spus că nu mai poate fi vreo îndoială că ori încotro s-ar duce Allan, fiul ei, îşi va aminti de arborele său genealogic şi pentru nimic în lume nu se va uni cu cineva mai prejos. Îi spusese lui că în India sunt multe doamne frumoase din Anglia, care au plecat să se căpătuiască şi că erau de găsit chiar şi unele cu avere; dar nici farmecele, nicibogăţia nu pot ajunge urmaşului unei asemenea spiţe, dacă nu se trage din neam de soi, ceea ce trebuie să fie prima condiţie. Atât de mult a vorbit despre origine, încât, pentru o clipă, pe jumătate mi-am închipuit, şi cu ce necaz… Dar ce fantezie neîntemeiată să presupun că ar fi putut să se gândească sau să-i pese de originea mea!

Domnul Woodcourt păru puţin cam mâhnit de potopul ei de vorbe, dar e un om prea politicos ca să-i fi dat a înţelege, şi cu delicateţe a izbutit să abată conversaţia, asigurându-l pe tutore de recunoştinţa pe care i-o poartă pentru ospitalitate şi pentru fericitele ceasuri… El le-a numit aşa… Prea fericitele ceasuri… pe care le-a petrecut cu noi. Amintirea lor, a spus el mai departe, îl va însoţi oriunde se va duce şi le va preţui totdeauna ca pe o comoară. Şi aşa, dădurăm mâna cu el unul după altul… Cel puţin aşa cum au făcut cu toţii, tot astfel şi eu, şi aşa îşi puse buzele pe mâna Adei, şi pe a mea, şi-aşa a plecat în lunga, lunga lui călătorie!

Am fost foarte prinsă de treburi toată ziulica, am scris slujitorilor la Casa Umbrelor, spunându-le ce au de făcut, am scris nişte însemnări pentru tutore, i-am şters de praf cărţile şi hârtiile şi am zăngănit o grămadă cheile de la cămări, alergând încoace şi încolo. Eram încă ocupată când ziua se îngâna cu noaptea, lucrând lângă fereastră şi citind, când cine credeţi c-a intrat: Caddy în persoană, pe care nu m-aşteptam deloc s-o văd.

— Ei, dragă Caddy, am zis, ce flori frumoase! Avea în mână un buchet de flori atât de superb!

— Adevărat, Esther, şi eu cred la fel, răspunse Caddy. Sunt cele mai frumoase din câte am văzut.

— De la Prince, draga mea? Am întrebat-o în şoaptă.

— Nu, răspunse Caddy, clătinând din cap şi ducându-mi buchetul la nas să-l miros. Nu-s de la Prince.

— Aha! Vasăzică asta-i, Caddy! Am exclamat eu. Se vede că ai doi adoratori!

— Ce? Arată ca şi cum ar fi de la adoratori? A întrebat Caddy.

— Arată ca şi cum ar fi de la adoratori? Am repetat şi eu ciupind-o de obraz.

Drept răspuns, Caddy a râs doar şi, spunându-mi că venise pentru o jumătate de oră, după trecerea căreia Prince avea s-o aştepte la colţul străzii, s-a aşezat lângă fereastră să stea la taclale cu mine şi cu Ada; din când în când, îmi întindea iarăşi buchetul, sau încerca să vadă cum arată florile în părul meu. În sfârşit, când să plece, m-a chemat în camera mea şi mi-a prins buchetul de flori la piept.

— Pentru mine sunt? Am întrebat eu, uimită.

— Pentru tine, a răspuns Caddy, sărutându-mă. Au fost lăsate de Cineva.

— Lăsate?

— La biata domnişoară Flite, acasă, urmă Caddy. Cineva, care a fost foarte bun cu dânsa, se grăbea tare să plece acum vreun ceas, ca să prindă un vapor şi a lăsat florile acestea. Nu, nu! Nu le scoate de la piept. Lasă bucheţelul minunat să stea acolo! Zise Caddy, potrivindu-le cu o mână grijulie, pentru că eu care eram de faţă nu m-aş mira ca acel Cineva să le fi lăsat chiar cu scopul ăsta!

— Arată ca şi cum ar fi de la adoratori? Făcu Ada, venind după mine, râzând şi prinzându-mă bucuroasă de după mijloc. O, da, aşa arată, Îngeraşule! Grozav mai aduce cu aşa ceva. O, parc-ar fi chiar aşa ceva, draga mea!

Lady Dedlock

— A fost chiar atât de uşor pe cât păruse la început să se pună la punct intrarea lui Richard de probă în biroul

domnului Kenge. Piedica de căpetenie a fost chiar Richard. De îndată ce a ţinut numai de dânsul să-l lase baltă pe domnul Badger în orice clipă, a început să se îndoiască dacă să-l părăsească sau ba. Zicea că de fapt nu ştie. Medicina nu-i o profesie rea, n-ar putea să afirme că-i displace, poate că i-ar plăcea tot atât cât oricare altă profesie… Ce-ar fi dacă ar mai încerca o dată! Ca urmare s-a claustrat câteva săptămâni, cu câteva cărţi şi câteva oase şi păru că şi-a însuşit cu o repeziciune uimitoare un capitol considerabil de cunoştinţe. Ardoarea lui, însă, după o durată cam de o lună, a prins a se răci şi când se răcise aproape de tot, a prins iarăşi a se înteţi. Şovăielile sale între justiţie şi medicină au durat atât de mult, încât l-a prins miezul verii înainte de a se fi despărţit în sfârşit de domnul Badger şi de a fi intrat la un curs de probă la domnii Kenge şi Carboy. Cât despre nestatornicia lui, se fălea nevoie mare că „de data aceasta” se hotărâse în sfârşit să se ţină de treabă. Şi era atât de binevoitor tot timpul şi aşa de vesel, şi ţinea atât de mult la Ada, încât era într-adevăr tare greu să nu-ţi fie drag de el.

— Cât despre domnul Jarndyce (care, pot afirma, că în tot acest timp se plângea că vântul e tare pornit să sufle din răsărit), cât despre domnul Jarndyce, îmi repetă Richard, e omul cel mai minunat din lume, Esther! Trebuie să-mi dau toată silinţa, de n-ar fi decât spre mulţumirea lui, să-mi vâr bine minţile în cap şi să scot treaba asta la capăt.

Ideea lui de a se pune serios pe treabă, el, care era tot timpul cu mintea aiurea, delăsător din fire, gata să alerge după orice fără să se ţină de nimic, părea ridicol de absurdă. Totuşi, de câte ori ne întâlneam ne spunea că munceşte atât de serios, încât se miră că nu i-a albit părul. Ca s-o scoată cu bine la capăt (după cum am spus mai sus) a intrat în miezul verii în biroul domnului Kenge pentru a vedea cum îi place.

În treburile băneşti a rămas mereu la fel, aşa cum l-am descris într-un portret anterior: darnic, cheltuitor, crunt de dezordonat, dar pe deplin încredinţat că e destul de strâns

la pungă şi prevăzător. Mi se întâmpla să-i spun Adei, de faţă cu el, pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios, pe vremea când se ducea la biroul domnului Kenge, că ar fi trebuit să aibă punga Fortunei, atât de uşuratic era cu banii, la care răspundea cam aşa:

— Dragă verişoară, giuvaierul meu, o auzi pe domniţa noastră cum vorbeşte? De ce spune asta? Pentru că am dat opt lire şi ceva (sau câte vor fi fost), acum câteva zile, pe o vestă simplă, cu nasturi. Acum, de-aş fi rămas la Badger aş fi fost silit s-arunc douăsprezece lire dintr-o suflare pentru taxe la un curs, de te ustura la inimă. Cu târgul pe care l-am făcut, am salvat dintr-un condei patru lire!

Condiţiile stabilirii lui la Londra, pe timpul uceniciei juridice, au făcut obiectul unei probleme mult discutate de el şi de tutore, pentru că noi ne întorseserăm de multă vreme la Casa Umbrelor, care era prea departe de Londra ca să fi putut să vină la noi mai des decât o dată pe săptămână. Tutorele mi-a spus că dacă Richard ar fi să se hotărască şi să rămână la domnul Kenge, ar lua un apartament sau câteva camere în care şi noi am putea întâmplător să stăm câteva zile în acelaşi timp cu el.

— Dar, domniţă dragă, adaugă el frecându-se pe cap foarte semnificativ, încă nu s-a hotărât să rămână acolo!

Discuţia s-a încheiat prin închirierea cu luna a unei locuinţe mobilate, mică şi drăguţă, într-o casă veche şi liniştită, aproape de Queen Square. Richard a început numaidecât să-şi cheltuiască toţi banii pe care-i avea, cumpărând cele mai bizare podoabe şi bibelouri costisitoare pentru locuinţa aceea, şi ori de câte ori Ada şi cu mine îl sfătuiam să nu facă o achiziţie pe care o intenţiona, fiind mai ales inutilă şi scumpă, el îşi făcea socoteala cât ar fi costat şi afirma că dacă ar cumpăra altceva cu un preţ mai mic înseamnă că economiseşte diferenţa.

Cum instalarea lui Richard s-a tărăgănat multă vreme şi vizita noastră la domnul Boythorn s-a amânat. În cele din

urmă, după ce Richard s-a instalat în locuinţa sa, nimic n-a mai împiedicat plecarea noastră. Ar fi putut foarte bine să meargă şi el cu noi, în acel anotimp al anului, dar era copleşit de noutatea situaţiei sale actuale şi făcea cele mai disperate încercări să desluşească misterele procesului fatal. Prin urmare, am plecat fără el, iar draga mea era fericită să-l poată lăuda că este atât de absorbit de treburi.

Am făcut o călătorie plăcută, cu trăsura, până la Lincolnshire şi am avut în persoana domnului Skimpole un tovarăş plăcut. Mobila îi fusese ridicată, se pare, de către persoana ce intrase în stăpânirea ei tocmai de ziua aniversării naşterii fiicei sale cu ochi albaştri, dar părea foarte uşurat la gândul că n-o mai are. Scaunele şi mesele, zicea el, sunt nişte obiecte dezgustătoare; sunt ca nişte idei monotone, fără varietate de expresie; se uită la tine ca nişte zăpăcite şi tu te uiţi la ele tot ca un zăpăcit. Ce plăcut e, aşadar, să nu fii legat de nici un soi de scaune şi mese, ci să te joci ca un fluture printre tot felul de mobile închiriate şi să salţi de la trandafir la mahon şi de la mahon la nuc şi de la un model la altul, după cum îţi vine cheful!

— Ciudăţenia lucrului constă în faptul, urmă domnul Skimpole cu un ascuţit simţ al ridicolului, că scaunele şi mesele mele nu au fost achitate şi totuşi proprietarul le-a ridicat şi şi le-a însuşit cât se poate de liniştit. Hm! Asta chiar are haz! E ceva grotesc în toată afacerea. Fiindcă negustorul de mobile nu şi-a luat niciodată angajamentul să-i plătească proprietarului meu chiria datorată de mine. Atunci de ce să se agaţe proprietarul meu de el? Dacă aş avea un coş pe nas, care nu se potriveşte deloc cu părerile personale ale proprietarului meu despre frumuseţe, n-ar fi treaba proprietarului să stoarcă nasul negustorului meu de mobile, care n-are nici un coş pe nas; raţionamentul său pare cu totul nesănătos!

— Aşa că, îl completă tutorele foarte amuzat, e foarte limpede că cine devine custodele scaunelor şi meselor acelora va trebui să le plătească.

— Întocmai, afirmă domnul Skimpole. Vezi, asta-i culmea absurdităţii în treburile negustoreşti. I-am spus proprietarului: „Omule, nu-ţi dai sema că Jarndyce, bunul meu prieten, va trebui să plătească lucrurile acestea pe care dumneata mi le ridici, într-un chip atât de grosolan? N-ai nici un respect pentru proprietatea lui?” Dar el n-avea nici urmă de respect.

— Şi nu ţi-a primit nici un fel de propunere? Întrebă tutorele meu.

— Nici n-a vrut să stea de vorbă cu mine, răspunse domnul Skimpole. Şi doar i-am făcut propuneri negustoreşti. L-am chemat în cameră la mine. I-am spus: „Socot că eşti om de afaceri.” El îmi răspunse: „Da, sunt.” „Ei bine, am urmat eu, atunci hai să-ncheiem o afacere. Iată o călimară, condei şi hârtie, iată şi peceţi pentru ştampilat. Ce pretenţii ai? Ţi-am intrat în casă pe un termen considerabil, cred că spre satisfacţia amândurora, până când s-a ivit această neînţelegere neplăcută; hai să fim totodată şi prieteni şi negustori. Care-ţi sunt pretenţiile?” Drept răspuns s-a folosit de o formulă simbolică, care are în ea ceva oriental, şi anume, mi-a spus că n-a văzut niciodată de ce culoare sunt banii mei. „Bunul meu prieten, i-am răspuns eu. De când sunt n-am avut nici un ban, niciodată n-am ştiut ce-s banii.” „Bine domnule, făcu el, şi ce-mi oferi dumneata dacă eu îţi mai las timp?” „Dragă amice, i-am răspuns, habar n-am de timp, dar zici că eşti om de afaceri şi orice mi-ai propune să facem negustoreşte, adică cu condei, cerneală, hârtie şi ştampile, sunt gata s-o fac. Nu te cheltui pe socoteala altuia (ceea ce-i curată prostie) şi poartă-te ca un negustor!” Totuşi n-a vrut să se poarte aşa şi astfel s-a încheiat.

Dacă astea erau unele dintre neajunsurile copilăriilor domnului Skimpole, fără îndoială că trăgea şi foloase de pe urma lor. În timpul călătoriei poftea grozav la orice soi de răcoritoare ce ne ieşeau în cale (pe deasupra şi la un coş de piersici de seră, tot una şi una), dar nici prin minte nu-i

trecea să le plătească. Tot aşa, când vizitiul a venit să-i ceară plata transportului, el l-a întrebat cu amabilitate cât socotea că face ca să fie bine plătit, ştii, plătit generos, şi când vizitiul i-a răspuns că-i jumătate de coroană de fiecare călător, domnul Skimpole a apreciat că-i destul de puţin, ţinând seamă de toate cele, dar l-a lăsat pe domnul Jarndyce să plătească vizitiului.

A fost o vreme încântătoare. Grâul verde unduia atât de frumos, ciocârliile cântau atât de vesel, gardurile vii erau atât de înflorite, arborii erau atât de împânziţi de frunză, iar lanurile de fasole, sub uşoara adiere a vântului, umpleau văzduhul cu un parfum atât de plăcut! Într-un târziu, după-amiază, am ajuns în târguşorul unde trebuia să coborâm din trăsură, un orăşel mohorât, cu un turn de biserică, o piaţă şi o cruce în piaţă, şi cu o stradă grozav de însorită, şi un eleşteu şi un cal bătrân ce-şi răcorea picioarele în el şi cu foarte puţini oameni, toţi somnolând de-a-n picioarelea, sau stând jos, pe ici, pe colo, în nişte fâşii de umbră mici şi înguste. După foşnetul frunzelor şi unduitul grâului de pe tot parcursul drumului, orăşelul părea atât de tăcut, atât de fierbinte, atât de împietrit cum numai în Anglia se poate afla o asemenea aşezare.

La han îl găsirăm pe domnul Boythorn călare, aşteptându-ne cu o trăsură deschisă să ne ia şi să ne ducă la el acasă, la o depărtare de câteva mile. S-a bucurat grozav când ne-a văzut şi a descălecat cu multă vioiciune.

— Doamne Dumnezeule! Exclamă el, după ce ne-a întâmpinat cu un curtenitor bun-venit, asta-i cea mai infamă diligenţă! E exemplul cel mai evident de vehicul public infernal ce împovărează faţa pământului. Astăzi după-amiază a sosit cu o întârziere de douăzeci şi cinci de minute. Vizitiul ar merita să fie ucis!

— A sosit cu întârziere? Făcu domnul Skimpole, căruia s-a întâmplat să i se adreseze. Îmi ştiţi doar slăbiciunea.

— Douăzeci şi cinci de minute! Douăzeci şi şase de minute! Răspunse domnul Boythorn, consultându-şi ceasul. Cu două

doamne în vehicul, ticălosul ăsta şi-a întârziat intenţionat sosirea cu douăzeci şi şase de minute. Intenţionat! E cu neputinţă să fifost întârziere întâmplătoare! Doar taică-său… Şi unchiu-său…

Au fost cei mai desfrânaţi vizitii din toţi câţi s-au urcat până acum pe capra vreunei trăsuri!

În vreme ce debita toate astea cu tonul unei indignări fără margini, ne-a ajutat cu extremă amabilitate şi cu faţa plină de surâsuri şi de bucurie să urcăm într-un mic faeton.

— Îmi pare rău, doamnelor, zise el, când eram gata de plecare, stând în picioare, cu capul descoperit în uşa trăsurii, îmi pare rău că mă văd silit să vă conduc cu un înconjur de aproape două mile în afara drumului. Dar drumul direct trece prin parcul lui sir Leicester Dedlock; şi cât timp îmi mai bate inima în piept şi câtă vreme vor dura relaţiile actuale dintre noi, am jurat ca nici picioarele mele, nici cele ale cailor mei să nu mai calce pe proprietatea individului aceluia!

Isprăvind de spus acestea şi dând cu ochii de tutorele meu, a izbucnit într-unui dintre râsetele lui formidabile ce păru să cutremure până şi orăşelul acela încremenit.

— Soţii Dedlock sunt aici, Lawrence? Întrebă tutorele în timp ce noi ne aflam în trăsură, iar domnul Boythorn călărea prin gazonul verde de pe marginea şoselei.

— Maria Sa, Trufaşul de Idiotonville, e aici, răspunse domnul Boythorn. Ha! Ha! Ha! Maria Sa, Trufaşul e aici şi mă bucur grozav să vă pot spune că a căzut la pat ţeapăn de picioare. Doamna Noastră (pe care când o numea făcea totdeauna un gest curtenitor, ca pentru a o exclude cu totul din vreo participare la ceartă), e aşteptată, cred, de la o zi la alta. Nu sunt câtuşi de puţin mirat că-şi amână venirea cât poate de mult. Ce-a putut-o hotărî pe o asemenea femeie cu totul excepţională să se căsătorească cu efigia, cu mutra asta de baronet, este una dintre tainele cele mai de nepătruns, care-a putut înşela curiozitatea omenească. Ha! Ha! Ha!

— Presupun, întrebă tutorele râzând, că putem pune piciorul în parc, în timpul şederii noastre aici. Opreliştea nu ne priveşte şi pe noi, nu-i aşa?

— Nu pot impune nici-o opreliştе oaspeţilor mei, răspunse el, înclinându-şi capul spre Ada şi spre mine cu politeţea-i surâzătoare, care i se potrivea de minune, afară doar în privinţa plecării lor de aici. Îmi pare rău însă că nu mă pot bucura de fericirea de a-i însoţi prin Chesney Wold; care-i un loc tare minunat! Dar, jur pe lumina zilei ăsteia de vară, Jarndyce, că dacă te duci să-l vizitezi pe proprietar, în timp ce stai la mine, e probabil să nu ai parte decât de o primire rece. În orice împrejurare se comportă exact ca un ornic pe care nu-l întorci decât o dată la opt zile, un ornic ce stă închis într-o cutie splendidă, dar care nu merge şi n-a mers niciodată… Ha! Ha! Ha!… Şi va fi ceva mai ţeapăn, te pot încredinţa, cu prietenii prietenului şi vecinului său Boythorn!

— N-am să-l pun la încercare, zise tutorele meu. Cinstea de a mă cunoaşte îi e la fel de indiferentă cred, pe cât îmi e şi mie cea de a-l cunoaşte pe el. Mi-e prea destul aerul din parc şi poate şi vizitarea castelului, adică atât cât i se poate cuveni oricărui alt excursionist.

— Prea-bine, zise domnul Boythorn, sunt foarte bucuros în toate privinţele. Aşa se potriveşte mai bine. Pe aici, lumea se uită la mine ca la un al doilea Ajax sfidând trăsnetul. Ha! Ha! Ha! Când intru duminica în bisericuţa noastră, o parte însemnată din neînsemnata noastră parohie se aşteaptă să mă vadă căzând jos pe caldarâm, pârjolit şi scorojit, sub privirea plină de ură a lui Dedlock. Ha! Ha! Ha! N-am nici-o îndoială că e uimit că nu se-ntâmplă aşa. Pentru că, pe Dumnezeul meu, e cel mai îngâmfat, cel mai rău şi cel mai fanfaron măgar din câţi există, şi neînchipuit de gogoman!

Ajungând pe creasta unei coline pe care am urcat-o, prietenul nostru a avut prilejul să ne arate în zare Chesney Wold şi să-şi abată preocuparea de la stăpânul parcului. Se vedea o clădire veche, pitorească, într-un parc minunat,

bogat împădurit. Printre copaci, şi nu departe de reşedinţă, ne-a arătat şi turla bisericuţei de care vorbise.

Pădurile solemne peste care lumini şi umbre se călătoreau una după alta, grăbite ca şi cum aripile cereşti purtau nişte misiuni binefăcătoare prin văzduhul verii, costişele verzi şi line, apa scânteietoare, grădina în care florile erau rânduite într-o anumită ordine, în mănunchiuri viu şi bogat colorate, vai, cât de frumos arătau toate! Castelul cu frontoane, coşuri, şi turnuri, şi turnuleţe, şi portaluri sumbre, şi terase largi pentru plimbare, printre balustradele cărora o năvală de trandafiri, îngemănându-se şi revărsându-se în vase, toate parcă n-ar fi părut aievea în sprintena lor trăinicie şi în senina şi paşnica tăcere ce odihneşte peste tot în jur. Pentru Ada şi pentru mine, tăcerea mai cu seamă ne păru că se strecoară şi învăluie totul. Toate din jur: castel, grădină, terase, costişele verzi, apa, stejarii bătrâni, feriga, muşchiul, apoi din nou pădurile şi, în fundul zării, peste perspectiva larg deschisă, până-n depărtările ce se desfăceau în faţa noastră, în înflorirea lor purpurie, toate păreau învăluite într-un repaus încremenit.

Cum am intrat în sătuc şi am trecut prin faţa hanului mic cu firma „La scutul lui Dedlock”, ce se legăna deasupra drumului dinainte, domnul Boythorn a schimbat un salut cu un tânăr ce şedea pe-o bancă afară, în faţa uşii, şi care avea lângă el nişte scule de pescuit.

— Ăsta-i nepotul îngrijitoarei, pe nume domnul Rouncewell, zise domnul Boythorn, şi e în dragoste cu o fată frumoasă de sus de la Castel. Distinsei lady Dedlock i-a căzut fata cu tronc la inimă şi are de gând s-o ţină pe lângă splendida ei persoană, cinste pe care tânărul meu prieten n-o preţuieşte nicidecum. Totuşi, încă nu se poate căsători cu ea, chiar dacă bobocelul lui de fată ar voi, aşa că e nevoit să ia lucrurile aşa cum sunt. Până una-alta, vine aici destul de des, pentru o zi ori două, ca să… Pescuiască. Ha! Ha! Ha!

— Sunt logodiţi, el şi fata cea frumoasă, domnule Boythorn? A întrebat Ada.

— Hm, dragă domnişoară Clare, răspunse el, socot că ei se înţeleg unul pe celălalt, dar aveţi să-i vedeţi curând, cred, şi într-o asemenea problemă eu trebuie să aflu de la dumneavoastră, nu dumneavoastră de la mine.

Ada s-a înroşit, iar domnul Boythorn, pornind-o înainte în trap, pe simpaticul său cal sur, a descălecat în faţa uşii casei lui şi a stat, cu mâna întinsă şi capul descoperit, ca să ne ureze bun-venit la sosire.

Locuieşte într-o casă frumoasă, fostă casă parohială, cu pajişte în faţă, o grădină de flori veselă într-o latură şi o livadă şi o grădină de zarzavat bine garnisite, în spate, încercuite de un zid străvechi bătând într-un roşcat dat în pârg. Dar acolo toate aveau o înfăţişare într-adevăr matură şi abundentă. Vechea alee de tei părea o boltă de verdeaţă, umbrarele cireşilor şi merilor erau împovărate de fructe, tufele de agrişe erau atât de încărcate, încât crengile li se aplecau şi se sprijineau pe pământ. Căpşunele şi zmeura creşteau din belşug, iar piersicile se pârguiau cu sutele pe zid. Căzute pe jos, printre reţelele întinse şi cadrele cu geamuri ce străluceau şi sclipeau în soare, zăceau împrăştiate atâtea grămezi de păstăi, dovleci şi castraveţi, încât fiecare petic de pământ părea o comoară de legume, pe când mirosul plantelor aromate şi al tuturor soiurilor de verziciuni (fără să mai punem la socoteală păşunile învecinate de pe care se căra fânul), umplea tot aerul de parfumul unui uriaş buchet de flori. Asemenea linişte şi calm domneau în incinta vechiului zid roşietic, încât până şi penele atârnate în cununi ca să sperie păsările, abia de se mişcau; iar zidul avea o asemenea putere de a pârgui totul, încât îţi venea uşor să-ţi închipui că, ici şi colo, câte un cui ieşit sau o bucată de scândură învechită de care mai şedea prins, se copseseră în decursul anotimpurilor şi-apoi ruginiseră şi putreziseră, urmând soarta comună tuturor.

Casa, cu toate că puţin cam dezordonată faţă de grădină, era o clădire într-adevăr veche, cu bănci pe vatra căminului din bucătăria pardosită cu cărămidă, şi cu grinzi mari de-a curmezişul tavanului. Într-o parte se afla teribila fâşie de pământ în litigiu, pe care domnul Boythorn menţinea zi şi noapte o strajă, într-o bluză din pânză groasă, a cărui datorie se presupune că era să sune numaidecât, în caz de agresiune, un clopot mare, atârnat acolo în scopul acesta, şi să dezlege un buldog uriaş, sălăşluit ca şi tovarăşul său, într-un adăpost şi, în general, să facă praf inamicul. Nemulţumit cu asemenea măsuri de precauţiune, domnul Boythorn a întocmit el însuşi şi a afişat acolo, pe scânduri vopsite, pe care numele său era prins cu litere mari, următoarele avertismente solemne: „Ia seama la buldog. E grozav de feroce, Lawrence Boythorn! „Flinta e încărcată cu alice, Lawrence Boythorn!„Capcane pentru oameni şi puşti automate sunt gata să intre în acţiune la orice oră din zi şi din noapte, Lawrence Boythorn!” „Ia aminte! Orice persoană sau persoane, îngăduindu-şi cu îndrăzneală să încalce terenul acestei proprietăţi, vor fi pedepsite cu cea mai neînduplecată severitate, prin aplicarea unei corecţii corporale şi prin urmărirea cu cea mai strictă rigoare injustiţie, Lawrence Boythorn!” Toate acestea ni le-a arătat de la fereastra salonului, în timp ce păsărică îi ţopăia pe cap; şi râdea: „Ha, ha, ha, ha! Ha, ha, ha, ha!” cu atâta poftă pe când ni le arăta cu degetul încât, zău, mă gândeam că are să-i vie rău.

— Dar, asta înseamnă să-ţi faci necazuri cu toptanul, interveni domnul Skimpolo cu obişnuita-i uşurătate, dacă nici măcar nu iei lucrurile în serios, după toate cele.

— Nu le iau în serios! Exclamă domnul Boythorn, nespus de înfierbântat. Nu le iau în serios! Dacă aş fi crezut că-l pot dresa, aş fi cumpărat un leu în locul câinelui ăstuia, şi l-aş fi lăsat să se repeadă asupra primului tâlhar mizerabil care ar fi îndrăznit să-mi încalce cumva drepturile. Numai să primească sir Leicester Dedlock să vină şi să mă întâlnească

pentru a hotărî neînţelegerea asta printr-o luptă între noi doi, şi sunt gata să-l întâmpin cu orice armă cunoscută de omenire, din orice vreme şi din orice ţară din lume. Atât le iau de în serios, lucrurile! Nu mai mult!

În casa lui, am ajuns într-o sâmbătă. Duminică dimineaţa ne-am pregătit cu toţii să mergem la bisericuţa din parc. Intrând în parc, aproape chiar pe lângă terenul în litigiu, am urmat o potecă plăcută, şerpuind pe pajiştea înverzită şi printre frumoşii copaci, până ce am ajuns la pridvorul bisericii.

Mirenii erau în număr extrem de mic şi mai toţi oameni de la ţară, cu excepţia unui grup numeros de slujitori de la Castel, dintre care câţiva se şi aşezaseră pe locurile lor, iar ceilalţi mai intrau pe rând câte unul. Erau câţiva valeţi impozanţi, şi mai era şi întruchiparea desăvârşită a unui vechi vizitiu, care arăta ca şi cum ar fi fost reprezentantul oficial al tuturor paradelor şi deşertăciunilor ce-au fost purtate de-a lungul anilor în echipajul său. Era şi o colecţie foarte frumoasă de femei tinere şi, mai presus de ele, măreţul chip vârstnic şi talia impozantă, demnă şi corpolentă a îngrijitoarei se înălţa predominând asistenţa. Fata cea frumoasă, despre care ne vorbise domnul Boythorn, era drept lângă ea. Era atât de drăgălaşă, încât aş fi recunoscut-o datorită frumuseţii sale, chiar de n-aş fi văzut-o cum s-a înroşit de tare simţindu-se fixată se ochii tânărului pescar, pe care l-am descoperit nu departe de ea. O altă faţă şi nu una dintre cele plăcute, cu toate că arăta chipeşă, părea că o pândeşte cu răutate pe frumoasa copilă şi, de fapt nu numai pe ea, ci pe oricine şi orice. Era o franţuzoaică.

Cum clopotul încă mai bătea şi marele personaj încă nu sosise, am avut răgaz să-mi îndrept privirea asupra bisericii, care mirosea a ţărână ca un mormânt şi să-mi dau seama ce bisericuţă întunecoasă, veche şi solemnă era. Ferestrele, umbrite de copaci, nu îngăduiau decât o lumină estompată care punea o paloare lividă pe feţele din jurul

meu şi întuneca vechile alămuri de pe pardoseală şi monumentele roase de timp şi umezeală, dar dădea o strălucire nemăsurată soarelui în micul pridvor în care un clopotar, cu mişcări monotone, se îndeletnicea cu clopotul. Dar un murmur din direcţia aceea, ivirea respectului reverenţios pe chipurile ţăranilor şi o aroganţă batjocoritoare şi feroce din partea domnului Boythorn, voind cu hotărâre să nu ţină seama de existenţa unei anumite persoane, m-au prevestit că marele personaj sosise şi că slujba religioasă urma să înceapă.

„Să nu intri la judecată cu sluga ta, o Doamne, căci în văzul tău…”

Voi uita oare vreodată bătaia grăbită a inimii, pricinuită de privirea pe care am întâlnit-o când m-am sculat în picioare? Voi putea oare vreodată să uit felul în care ochii aceia frumoşi şi mândri părură că tresar din nepăsarea lor şi că se pironesc într-ai mei? A fost numai o clipă, până i-am plecat pe-ai mei în jos… pe cartea mea… I-am eliberat, de mi-e îngăduit să spun aşa, dar, în acel scurt răstimp, am recunoscut prea bine acel chip frumos.

Şi, foarte ciudat, o redeşteptare grăbită în mine, strâns legată de zilele triste de la nănaşa mea: da, în trecutul îndepărtat, chiar până la zilele acelea când mă-nălţam în vârful picioarelor ca să mă îmbrac în faţa oglinjoarei mele, după ce-mi gătisem păpuşa. Şi cu toate că nu mai văzusem chipul doamnei acesteia niciodată în viaţă, sunt sigură de asta, totuşi legătura era absolut neîndoielnică.

Mi-a fost uşor să-mi dau seama că gentilomul acela ceremonios, gutos, cu părul sur, singurul ce ocupa celălalt loc din marea stranã, nu putea fi decât sir Leicester Dedlock, şi că doamna era lady Dedlock. Dar de ce chipul ei să-mi apară într-o încâlceală ca în nişte cioburi de oglindă, în care vedeam frânturi din vechile mele amintiri? Şi de ce să fiu atât de frământată şi de tulburată (pentru că mai eram încă), numai fiindcă am dat din întâmplare cu ochii de ea? Nu-mi pot explica.

Am socotit că poate fi o slăbiciune inexplicabilă în mine şi am încercat s-o înving, ascultând cuvintele pe care le auzeam. Atunci, şi mai ciudat, mi s-a părut că le aud rostite nu de vocea celui ce le citea, ci de vocea foarte cunoscută a nănaşei mele. Lucrul acesta m-a făcut să mă gândesc dacă chipul doamnei Dedlock nu seamănă din întâmplare cu cel al nănaşei mele? S-ar putea să semene puţin, dar expresia-i era atât de diferită, iar hotărârea aceea neclintită şi dură care i-a măcinat faţa nănaşei mele, cum macină vremea în stâncă, lipsea cu desăvârşire de pe chipul din faţa mea, încât nu asemănarea dintre ele m-a putut izbi. Şi nici orgoliul şi aroganţa de pe chipul doamnei Dedlock nu le-am recunoscut deloc pe chipul altcuiva. Şi totuşi eu… Eu, mica Esther Summerson, copilul care a trăit o viaţă însingurată şi la a cărei zi de naştere nu se bucura nimeni… Am avut impresia că mă ridic în ochii mei proprii, fiind smulsă din trecut de o anume putere aflată în făptura acestei nobile doamne, pe care nu numai că nici prin cap nu-mi trece că aş fi văzut-o vreodată, dar pe care ştiu perfect de bine că n-am văzut-o niciodată până în acel ceas.

Neliniştea inexplicabilă în care căzusem mă făcea să tremur atât de tare, încât îmi dădeam seama că mă îngrijorau chiar şi plivirile slujnicei franţuzoaice, cu toate că ştiam că ea iscodea cu ochii ici şi colo, şi peste tot chiar din clipa în care intrase în biserică. Treptat, totuşi foarte încet, am reuşit până la urmă să-mi înfrâng ciudata emoţie. După o bună bucată de vreme, m-am uitat iarăşi către lady Dedlock. Asta s-a întâmplat când se pregăteau să cânte psalmii, înaintea predicii. Nu m-a băgat în seamă, iar bătăile inimii îmi trecuseră. Şi nici n-au mai revenit decât numai pentru câteva clipe, când o dată ori de două ori şi-a aruncat privirile la Ada sau la mine prin lornion.

Cândslujbas-asfârşit, sirLeicesteri-aoferitdoamneiDedlock braţul cu multă plăcere şi galanterie, cu toate că era nevoit să meargă sprijinindu-se într-un baston gros, şi a însoţit-o până au ieşit din biserică şi până au ajuns la trăsura trasă

de nişte ponei, cu care veniseră. După aceea, slujitorii s-au risipit şi tot astfel şi ceilalţi mireni, la care sir Leicester se uita (zicea domnul Skimpole spre nemărginita desfătare a domnului Boythorn), ca şi cum el ar fi fost un proprietar de vaste terenuri în Ceruri.

— Şi chiar crede că e! Făcu domnul Boythorn. O crede cu tărie. La fel şi taică-său şi bunicu-său şi străbunicu-său!

— Ştiţi dumneavoastră, urmă domnul Skimpole cu totul pe neaşteptate adresându-se domnului Boythorn, îmi face plăcere să văd un om de soiul ăsta.

— Îţi face! Exclamă domnul Boythorn.

— Să zicem c-ar dori să mă patroneze, urmă domnul Skimpole. Foarte bine! Nu m-aş opune.

— Ba eu da! Se repezi domnul Boythorn cu toată puterea.

— Zău chiar da? Întrebă domnul Skimpole în felul lui uşuratic către care era înclinat din fire. Dar asta înseamnă să-ţi iei singur necazuri pe cap. Şi de ce s-o faci? Iată-mă eu sunt mulţumit să le primesc pe toate de-a gata, ca un copil, aşa cum se întâmplă, şi n-am niciodată bătaie de cap! Vin aicea, de pildă, şi găsesc un potentat atotputernic cerându-mi jurământul de credinţă şi supunere. Foarte bine! Eu îi spun: „Atotputernicule potentat, iată jurământul meu de credinţă şi supunere! Îmi vine mai uşor să ţi-l dau decât să ţi-l refuz. Iată-l! Dacă ai ceva plăcut de dat, voi fi fericit să primesc.” Atotputernicul potentat de fapt răspunde: „Iată un individ cu scaun la cap. Văd că mi se potriveşte la digestie şi la fiere. Nu mă sileşte să mă dau de-a tumba ca un arici cu ghimpii scoşi. Înfloresc, deschid larg uşile, întorc în afară căptuşeala-mi de argint ca norul lui Mii ton şi e mult mai plăcut pentru noi amândoi.” Asta-i părerea mea în asemenea privinţe; vorbind aşa, ca un copil!

— Dar presupune că mâine te duci undeva, în altă parte, replică domnul Boythorn, unde dai peste contrariul tipului aceluia sau tipului acestuia. Cum e atunci?

— Cum e atunci? Întrebă domnul Skimpole, cu cea mai neînchipuită simplitate şi candoare. Exact acelaşi lucru! I-aş

spune: „Prea stimate Boythorn, să întruchipăm în dumneata pe închipuitul nostru prieten, Prea stimate Boythorn, te opui atotputernicului potentat? Foarte bine. Şi eu la fel. Sunt de părere că treaba mea în sistemul social e să fiu om de înţeles. Sunt de părere că treaba fiecăruia în sistemul social e să fie de înţeles. În scurt, este un sistem de armonie socială. De aceea, dacă te opui, şi eu mă opun. Aşa că, minunate Boythorn, hai să ne aşezăm la masă!

— Dar minunatul Boythorn ţi-ar putea spune, (ripostă gazda noastră, umflându-se şi înroşindu-se tare de tot): „să fiu al…”

— Înţeleg, exclamă domnul Skimpole. Şi-i foarte probabil c-aşa are să-mi răspundă.

— Dacă merg la masă!”, strigă domnul Boythorn, izbucnind cu violenţă şi oprindu-se ca să izbească cu bastonul în pământ. Şi probabil c-ar adăuga: „Există oare ceva ce se numeşte principiu, domnule Harold Skimpole?”

— La care Harold Skimpole ar răspunde, bineînţeles, urmă domnul Skimpole, cât se poate de bine dispus şi cu cel mai şiret zâmbet: „Pe viaţa mea, n-am nici cea mai vagă idee! Nu ştiu la ce dai dumneata numele ăsta, unde se află şi cine are aşa ceva. Dacă dumneata ai aşa ceva, şi-ţi convine, îmi pare grozav de bine şi te felicit din toată inima. Dar eu n-am auzit de când sunt de una ca asta, te încredinţez, pentru că eu sunt pur şi simplu un copil şi n-am nevoie de aşa ceva şi nici nu doresc!” Aşa că vezi dumneata, minunate Boythorn, dar mai la urma urmei tare aş vrea să merg la masă!

Cam aşa suna unul dintre multele şi micile dialoguri dintre ei, care totdeauna mă aşteptam să se termine, şi cred că în alte împrejurări s-ar fi terminat cu nişte ieşiri violente din partea gazdei noastre. Dar domnul Boythorn avea o părere atât de înaltă despre rolul ospitalier şi despre răspunderea pe care o avea ca gazdă, iar tutorele meu râdea din toată inima cu şi de domnul Skimpole, ca de un copil care cât e ziua de lungă umflă baloane de săpun şi apoi le sparge, încât lucrurile n-au depăşit niciodată limita. Domnul Skimpole, care parcă niciodată nu-şi dădea seama când se afla pe un teren delicat, o lua grăbit din loc ca să se-apuce de nişte schiţe în parc, pe care niciodată nu le isprăvea, sau să cânte la pian părţi din arii, ori să cânte din gură frânturi de cântece, sau stătea culcat pe spate sub vreun copac şi, privind la cer, ceea ce nu-l împiedica de a gândi, zicea că tocmai pentru aşa ceva era el hărăzit şi asta i se potrivea de minune.

— Cutezanţa şi strădania, ne spunea el (zăcând pe spate) sunt lucruri care îmi par încântătoare. Cred că sunt într-adevăr cosmopolit. Am cea mai profundă simpatie pentru ele. Stau culcat într-un loc umbrit, cum e aici, şi mă gândesc cu admiraţie la făpturile aventuroase ce se duc la Polul Nord sau pătrund în inima Zonelor Toride. Cei venali din fire întreabă: „La ce bun ca omul să se ducă la Polul Nord? Ce bine face el în fond?” La asta n-aş putea răspunde, dar ceea ce pot spune e că trebuie să se ducă acolo cu scopul, deşi el nu-l ştie, de a-mi da mie de gândit când stau tolănit ca acuma. Dar să luăm un caz foarte grav. Să luăm cazul sclavilor, de pe plantaţiile americane. Cred că sunt munciţi din greu, cred că în general nu sunt mulţumiţi, cred că situaţia lor în totalitate este neplăcută, dar ei îmi populează peisajul, îi dau o poezie anume pentru mine, şi poate că ăsta e unul dintre scopurile cele mai plăcute ale existenţei lor. Înţeleg foarte bine un lucru ca ăsta dacă e aşa, şi nu m-ar mira să fie într-adevăr aşa.

În asemenea împrejurări mă întrebam dacă se gândea vreodată la doamna Skimpole şi la copii şi sub ce aspect i se prezentau în spiritul său cosmopolit. Dar, pe cât am putut înţelege, ei nu i se înfăţişau decât arareori, sau deloc.

Era sâmbătă, în săptămâna următoare duminicii în care-mi bătuse inima în biserică şi fiecare zi era atât de strălucitoare şi albastră, încât cel mai fermecător lucru fusese să hoinărim prin pădure şi să vedem lumina căzând la pământ printre frunzele transparente şi licărind printre frumoasele îngemănări ale umbrelor copacilor, în vreme ce păsărelele îşi ciripeau cântecele, iar văzduhul era plin de zumzetul adormitor al gâzelor. Găsisem un loc ce ne plăcea cu predilecţie, cu un strat gros de muşchi şi frunze din anul trecut, unde se aflau câţiva copaci căzuţi de pe care scoarţa fusese despuiată. Aşezaţi printre ei, priveam pe sub bolta verde sprijinită de mii de coloane naturale, la crestele albite ale arborilor în perspectiva depărtată, ce străluceau atât de tare în contrast cu umbra în care şedeam şi care erau atât de fericit slujite de înşiruirea arcuită prin care le vedeam, încât totul părea imaginea unei lumi minunate, de basm. În sâmbăta aceea ne aşezaserăm aici, domnul Jarndyce, Ada şi cu mine, când deodată am auzit un tunet bubuind în depărtare şi am simţit stropi mari de ploaie plescăind printre frunze.

Toată săptămâna vremea fusese grozav de încinsă, iar furtuna s-a dezlănţuit atât de neaşteptat asupra noastră, cel puţin, în locul acela adăpostit, încât, mai înainte de a ajunge la marginea pădurii, tunetele şi fulgerele se îndesiseră şi ploaia cădea năvalnic prin frunziş, ca şi cum fiecare strop ar fi fost o mărgică de plumb. Cum nu era timpul potrivit să stăm printre copaci, am ieşit, fugind din pădure, am urcat şi-am coborât pe treptele acoperite de muşchi de la două scări late cu balustradă, puse spate în spate, pentru trecerea gardului livezii, făcute pentru loja paznicului ce se afla la doi paşi. Adeseori observasem frumuseţea sumbră a acelei loji, ce se înălţa într-un umbrar adânc de copaci şi

băgasem de seamă cum iedera se îndesise peste ea şi cum alături era o adâncitură pieptişă, unde o dată văzuserăm câinele paznicului scufundându-se în ferigă de parcă s-ar fi afundat în apă. Loja era atât de întunecoasă, acum când cerul era înnorat, încât abia am zărit omul care a venit la uşă când ne-am adăpostit acolo, punând două scaune pentru Ada şi pentru mine. Ferestrele zăbrelite erau deschise, iar noi ne-am aşezat drept în cadrul uşii, uitându-ne la furtună. Era un spectacol măreţ să vezi cum se înălţa vântul, cum îndoia copacii şi cum mâna ploaia înaintea lui, de părea că-i un nor de fum şi să auzi tunetul solemn şi să vezi fulgerele şi, în timp ce te gândeai cu veneraţie la înspăimântătoarele forţe de care neînsemnatele noastre vieţi sunt înconjurate, să te minunezi cât sunt de binefăcătoare şi cum pe cea mai mică floricică sau frunzuliţă se şi simte o înviorare ţâşnită din această furie aparentă care îţi pare că reînnoieşte creaţia.

— Nu-i primejdios să stai pe un loc atât de expus?

— O, nu, Esther dragă! Răspunse Ada liniştită. Ada mi s-a adresat mie, dar nu eu vorbisem.

Bătăile inimii mele se porniră iarăşi. Nu mai auzisem vocea aceea şi nici nu-i văzusem faţa vreodată, dar m-a impresionat tot atât de straniu! Iarăşi, într-o clipă, mi-au răsărit în minte o puzderie de imagini din trecutul meu.

Lady Dedlock se adăpostise în colibă, înaintea sosirii noastre acolo, şi ieşise din întunericul încăperii. Şedea în spatele scaunului meu cu mâna pe el. I-am văzut mâna lângă umărul meu, când am întors capul.

— Te-am speriat? A întrebat ea.

Nu. Asta nu era spaimă. De ce să mă fi speriat?

— Cred, urmă lady Dedlock către tutorele meu, că am plăcerea să vorbesc cu domnul Jarndyce.

— Memoria Domniei Voastre, lady Dedlock, îmi face mai multă cinste decât mi-am închipuit c-ar fi cu putinţă, răspunse el.

— V-am recunoscut duminică în biserică. Îmi pare rău că nişte neînţelegeri locale de-ale lui sir Leicester… Nu le-a căutat el, totuşi, cred… ar ridica oarecare dificultăţi absurde la încercarea de a vă acorda atenţie, cât sunteţi aici.

— Cunosc împrejurările, răspunse tutorele cu un zâmbet, şi vă rămân îndeajuns de îndatorat pentru cele ce mi-aţi spus.

Doamna îi dădu mâna într-un fel indiferent, ceea ce părea că-i stă în obicei; vorbea într-un fel tot indiferent, deşi cu o voce plăcută. Era tot atât de graţioasă pe cât era de frumoasă, perfect stăpână pe sine şi avea aerul, mă gândeam eu, că ar fi în stare să atragă şi să câştige interesul oricui, dacă ar fi crezut că merită să-şi piardă timpul. Paznicul i-a adus un scaun pe care s-a aşezat, la mijlocul intrării. Între noi.

— S-a aranjat ceva cu tânărul despre care aţi scris lui sir Leicester şi ale cărui năzuinţe sir Leicester a regretat că nu i-a stat în puteri să le satisfacă în nici un fel? L-a întrebat ea pe tutorele meu, privindu-l peste umăr.

— Nădăjduiesc, răspunse tutorele.

Părea că-l respectă, ba, chiar că doreşte să-i câştige bunăvoinţa. În felul ei trufaş de a fi era ceva seducător ce deveni mai familiar… Eram să zic mai natural, dar aşa ceva era cu neputinţă, pe măsură ce-i vorbea cu capul întors peste umăr.

— Presupun că tânăra este domnişoara Clare, cealaltă minoră de sub tutela Domniei Tale?

Tutorele i-o prezentă pe Ada, cu toate formele.

— Veţi pierde caracterul dezinteresat al rolului dumneavoastră de Don Quijote, îi spuse lady Dedlock domnului Jarndyce, vorbindu-i tot peste umăr, dacă apăraţi numai asemenea frumuseţi de nedreptăţi. Dar prezentaţi-mă, şi se întoarse cu totul spre mine, şi acestei tinere domnişoare!

— Domnişoara Summerson este într-adevăr o minoră de sub tutela mea, zise domnul Jarndyce. În privinţa ei nu răspund faţă de nici un Lord Preşedinte.

— Domnişoara Summerson şi-a pierdut amândoi părinţii? Întrebă Doamna Noastră.

— Da.

— Are mare noroc de tutore.

Lady Dedlock s-a uitat la mine şi eu m-am uitat la ea şi i-am spus că într-adevăr am mare noroc. Dintr-odată s-a întors dinspre mine în pripă, cu un aer ce vădea neplăcere sau dezgust şi-i spuse tutorelui, întorcându-şi iarăşi capul peste umăr:

— Au trecut secole de când aveam obiceiul să ne întâlnim, domnule Jarndyce.

— Da, multă vreme. Cel puţin mie mi-a părut că s-a scurs multă vreme până duminica trecută, când v-am văzut iarăşi, răspunse el.

— Ce? Şi dumneata eşti curtezan, sau crezi că-i nevoie să faci pe curtezanul cu mine? Exclamă ea cu oarecare dispreţ. Se vede că am dobândit asemenea reputaţie.

— Aţi dobândit atât de multe, lady Dedlock, zise tutorele încât cred că plătiţi un mic tribut. Dar nicidecum mie.

— Atât de multe! Repetă ea, schiţând un râs. Da! Conştientă de superioritatea, de puterea, de farmecul ei şi de nu mai ştiu ce, păru că ne priveşte pe Ada şi pe mine ca şi cum am fi fost ceva mai mult decât nişte copii. Aşa că, după ce îşi schiţă râsul, rămase un timp privind în ploaie, atât de stăpână pe sine şi liberă să se adâncească în gândurile ei, de parc-ar fi fost singură.

— Cred c-ai cunoscut-o pe sora mea, când eram în străinătate împreună, mai bine decât m-ai cunoscut pe mine? Întrebă ea, uitându-se din nou la tutore.

— Da, s-a întâmplat să ne întâlnim mai des, răspunse el.

— Am mers fiecare pe căile noastre diferite, urmă lady Dedlock, şi nu ne prea potriveam, chiar înainte de a ne fi

hotărât să rupem legăturile. E regretabil, mi-nchipui, dar nu exista altă ieşire!

Lady Dedlock a prins iarăşi a se uita la ploaie. Curând furtuna începu să se potolească. Torentul de ploaie slăbi simţitor, fulgerele încetară, tunetele vuiră departe printre coline, iar soarele începu a scânteia pe frunzele ude şi în ploaia ce cădea. Cum şedeam acolo, văzurăm un docăraş tras de doi ponei, venind pe nesimţite către noi, într-un trap vesel.

— Solul se întoarce, doamnă, cu trăsura, zise paznicul. Când s-a apropiat, am văzut că în docar se aflau două persoane. Coborâră cu nişte mantale şi nişte cuverturi, mai întâi franţuzoaica pe care o văzusem în biserică, şi apoi fata cea frumoasă; franţuzoaica, cu o cutezanţă sfidătoare, fata cea frumoasă şovăind ruşinată.

— Ce-i asta? Întrebă lady Dedlock. Amândouă?

— Eu vă sunt cameristă în momentul de faţă, doamnă, răspunse franţuzoaica. Vorba trimisă era pentru slujitoare.

— M-am temut să nu vă fi gândit la mine, doamnă, adăugă fata frumoasă.

— La tine m-am gândit, copilă, îi răspunse stăpâna liniştită. Pune şalul acela pe mine.

Îşi aplecă puţintel umerii ca să i se pună şalul şi fata frumoasă i-l aşeză uşurel, acoperindu-i spatele. Franţuzoaica stătea în picioare, neluată în seamă, privind drept înainte, cu buzele foarte strânse.

— Îmi pare rău, se adresă lady Dedlock domnului Jarndyce, că nu sunt şanse să reluăm relaţiile noastre dinainte. Să-mi îngăduiţi să vă trimit trăsurica îndărăt pentru cele două pupile ale dumneavoastră. Va fi aici numaidecât.

Dar cum tutorele n-a voit cu nici un preţ să-i primească propunerea, ea şi-a luat rămas bun plin de graţie de la Ada, pe mine nici nu m-a luat în seamă, şi, sprijinindu-şi mâna pe braţul oferit de tutore, se urcă în trăsură, un vehicul pentru parc, mic, scund şi cu coviltir.

— Urcă-te, copilă, îi zise ea fetei frumoase. O să am nevoie de tine. Hai, mână!

Trăsura porni, iar franţuzoaica, având cuverturile pe care le adusese spânzurate pe braţ, rămase în picioare în locul unde scoborâse.

Îmi închipui că nimic nu-i vine mai greu de îndurat Trufiei decât Trufia altuia şi cred că franţuzoaica şi-a primit pedeapsa pentru felul ei impertinent de a fi. Răzbunarea ei fu cea mai neaşteptată din câte mi-aş fi putut închipui. A rămas nemişcată ca o stană, până când trăsura a cotit apucând-o pe drum şi pe urmă, fără să-şi piardă câtuşi de puţin cumpătul, şi-a scos încălţările, le-a lăsat pe pământ şi a pornit-o încetişor în aceeaşi parte, pe unde era iarba mai udă.

— Femeia asta e nebună? A întrebat tutorele.

— O! Nu, domnule! Răspunse paznicul, care se uita după ea, împreună cu soţia lui. Nu-i Hortense dintr-acelea. Are o probă de cap decât care mai bun nu există. Dar e îngrozitor de mândră şi iute la mânie… Neînchipuit de mândră şi iute la mânie, şi dacă i s-a pus în vedere să plece şi alţii să-i treacă înainte, nu se deprinde uşor cu asta.

— Dar de ce să umble desculţă prin toată apa asta? Întrebă tutorele.

— Oare de ce, domnule, dacă nu ca să-şi răcorească părţile de jos, răspunse omul.

— Ori poate că-şi închipuie că păşeşte prin sânge, adaugă femeia. Cred că-i în stare să calce prin sânge ca şi cum n-ar fi nimic, când i se urcă ei sângele la cap.

Am trecut prin apropierea Castelului la câteva minute după aceea. Paşnic cum arătase când l-am văzut întâia oară, la fel arăta şi acum dacă nu mai mult, cu o bură ca de diamante sclipind peste tot în juru-i, cu un vânticel suflând slab şi cu păsărelele ieşite din amuţeala lor, ciripind de-ţi luau auzul, cu toate din jur răcorite de ploaia căzută de curând şi cu trăsurica strălucind în faţa portarului, ca o caleaşcă din poveste făcută din argint. Calmă, mergând cu

un pas hotărât şi liniştit către Castel, ca o făptură paşnică încadrată în peisaj, Mademoiselle Hortense umbla desculţă prin iarba udă.

Ia-o din loc!

Vacanţa cea mare pe întinderile înaltei Curţi de Justiţie. Legea şi Echitatea, corăbii de nădejde, clădite din cherestea de tec, pe fund căptuşite cu aramă, legate în fier şi finisate în alamă, nicidecum rapide cum sunt clipperele, au lăsat pânzele jos. Olandezul Zburător, cu un echipaj de clienţi ca nişte fantome ce roagă pe toţi ce le-ar ieşi în cale să le cerceteze cu de-amănuntul hârtiile, s-a lăsat dus pe ape la vremea asta, numai Dumnezeu ştie unde. Curţile de Justiţie sunt cu toatele închise; birourile publice zac într-un somn fierbinte, chiar şi incinta din Westminster e un pustiu umbros, unde pot să cânte privighetorile şi în care se plimbă o categorie de solicitanţi mai afectuoşi şi mai tandri decât cei ce se întâlnesc îndeobşte pe acolo.

Cele patru înalte colegii de jurisconsulţi, Temple, Chancery Lane, Sergeant's Inn şi Lincoln's Inn, chiar până la marginile sale, sunt ca nişte porturi pe coaste cu maree, cu apele în reflux, în care procedurile au eşuat, birourile au lăsat ancora, funcţionarii ce n-au ce face tândălesc pe scaune cu spătarele plecate, care n-au să-şi recapete poziţia perpendiculară până când valurile termenelor vor pătrunde iar în port, se vor înălţa şi vor şterge nămolul vacanţei celei mari. Uşile de la intrarea cabinetelor sunt închise cu duiumul. Scrisori şi pachete sunt lăsate la cabina portarului cu toptanul. O recoltă de iarbă-ar creşte prin fisurile pavajului de piatră din faţa sălii de şedinţă de la Lincoln's Inn, dar uşierii autorizaţi, cu insignele în piept, care n-au nimic de făcut decât să stea acolo la umbră, cu şorţurile lor albe trase peste cap, ca să se apere de muşte, o smulg, şi, duşi pe gânduri, o mănâncă.

În oraş nu-i decât un judecător. Dar chiar şi el nu vine decât de două ori pe săptămână ca să lucreze în camera de consiliu. Dacă oamenii din provincie, din oraşele districtului

său jurisdicţional l-ar putea vedea acum! Fără perucă lungă pe spate, fără robă roşie, fără blană, fără lăncier, fără toiag alb. Nimic altceva decât un domn proaspăt bărbierit, cu pantaloni albi şi pălărie albă, cu judecătoreasca-i faţă bronzată la mare şi cu o fâşie de piele jupuită de razele soarelui de pe judecă torescu-i nas, şi care intră în trecere la bodega pescarilor, să bea o bere rece.

Baroul Angliei e împrăştiat pe toată faţa pământului. Cum poate Anglia s-o ducă patru luni de vară fără baroul ei, care îi e refugiu recunoscut când e la nevoie şi singura-i glorie legitimă când îi merge în plin… E-o întrebare fără răspuns: e sigur că asemenea scut şi asemenea pavăză a Britaniei pentru moment nu se mai poartă. Domnul erudit, care totdeauna e nemaipomenit de indignat de ultragiul fără precedent comis de partea adversă în privinţa sentimentelor clientului său, care pare că niciodată n-are să-şi mai vină în fire, o duce cu mult mai bine în Elveţia decât te-ai fi putut aştepta. Domnul erudit, care îşi îndeplineşte opera lui destructivă şi care-şi usucă toţi adversarii cu sarcasmul morbid, e vesel ca un cintezoi într-o staţiune de ape din Franţa. Domnul erudit care varsă lacrimi cu găleata la cea mai mică provocare, de şase săptămâni n-a vărsat o lacrimă. Prea eruditul domn care şi-a răcorit fierbinţeala de la natură de pe figura-i îmbujorată în bălţi şi fântâni de legi până ce-a devenit mare specialist în argumente încurcate, pregătite pentru termenele de judecată, când întinde magistraţilor ce moţăie în şedinţă „capcana” legală, de neînţeles pentru neiniţiaţi, dar şi pentru cei mai mulţi dintre iniţiaţi, hoinăreşte acum într-o desfătare pe care numai el o cunoaşte, prin ţinutul sterp şi plin de praf al Constantinopolului. Alte fragmente dispersate ale aceluiaşi mare şi înţelept Palladium sunt de găsit pe canalele Veneţiei, la a doua cataractă a Nilului, la staţiunile balneare din Germania sau răspândiţi pe plaje, de-a lungul coastelor engleze. Abia unul de poate fi întâlnit în regiunile deşarte ale înaltei Curţi de Justiţie. Dacă un

asemenea membru singuratic al baroului trece ca o umbră prin pustie şi dă peste un reclamant ce hoinăreşte prin partea locului, incapabil să renunţe a da târcoale locurilor în care-i izvorăsc neliniştile, amândoi se-nspăimântă unul de celălalt şi, ferindu-se, se retrag fiecare în ascunzişul lui.

E vacanţa mare, cea mai fierbinte, cum n-a mai fost de mulţi ani. Toţi slujbaşii tineri sunt îndrăgostiţi nebuni şi, potrivit cu rangul lor, tânjesc după fericire, cu obiectul îndrăgit, pe la Margate, Ramsgate sau Gravesend. Toţi slujbaşii între două vârste se gândesc că familiile lor sunt prea numeroase. Toţi câinii fără stăpân care rătăcesc pierduţi prin Colegiile de avocaţi din preajma înaltei Curţi şi umblă cu limba scoasă după nişte scări sau alte locuri răcoroase, căutând apă, scot urlete scurte de exasperare. Toţi câinii orbilor de pe stradă îşi târăsc stăpânii la cişmele sau îi împiedică în găleţi peste care cad. O prăvălie cu obloane la ferestre, cu trotuarul stropit şi cu un castron cu peşti aurii şi argintii în vitrină e un adevărat sanctuar. Temple Bar se încinge atât de tare, încât pentru învecinatul ştrand şi pentru strada Fleet devine ceea ce-i un radiator într-o urnă şi toată noaptea le ţine într-o fierbere mocnită.

Se găsesc birouri prin jurul barourilor Curţii de Justiţie în care omul se poate răcori, dacă răcoreala mai merită să fie căutată din gogomănie, la asemenea preţ. Trecerile mici din imediata apropiere a acelor locuri dosite parcă scuipă flăcări. În casele domnului Krook e-o căldură atât de mare, încât locatarii şi-au întors apartamentele cu dosul în sus şi stau pe scaune pe trotuar… Şi printre ei şi domnul Krook ce-şi continuă acolo studiile, alături de el avându-şi pisica (o mâţă căreia nu-i e niciodată prea cald).

Sala „La Flamura Soarelui” şi-a întrerupt reuniunile muzicale cât ţin căldurile şi Micul Swills e angajat la grădinile Pastorale pe malul Tamisei, unde apare cu un aer inocent şi interpretează nişte cântecele comice de o factură foarte inocentă, făcute anume (după cum spune afişul) să

nu jignească sentimentele nici celor mai pretenţioase spirite.

Peste toate vecinătăţile juridice atârnă lenea şi melancolia vacanţei celei mari ca un văl mare de rugină sau ca o gigantică pânză de păianjen. Domnul Snagsby, librar în imobilul Cook de pe strada Cursitor, resimte influenţa nu numai asupra spiritului, ca om înţelegător şi profund ce este, dar şi asupra afacerilor sale, ca librar, cum am spus mai sus. Are mai mult răgaz să cugete în timpul vacanţei mari, ducându-se la Staple-Inn sau la Rolls Yard, decât în alte anotimpuri, şi le spune celor doi ucenici „ce lucru când te gândeşti că pe-o asemenea vreme de arşiţă trăieşti într-o insulă cu marea ce se rostogoleşte şi mugeşte jur-împrejurul tău!”

Guşter trebăluieşte în salonaş în după-amiaza asta de vacanţă de vară, în timp ce domnul şi doamna Snagsby se aşteaptă să primească musafiri. Oaspeţii aşteptaţi sunt mai curând înalţi în rang decât mulţi la număr, vorba fiind de domnul şi doamna Chadband şi nu de alţii. Din pricina trudnicelor descrieri ale domnului Chadband, atât verbale cât şi scrise, despre persoana Domniei Sale ca fiind o navă, cei ce nu-l cunosc se înşală din când în când, luându-l drept un gentilom ce are legături cu navigaţia, dar el este, aşa cum se exprimă singur, „încorporat în rândurile Sfintei Spiritualităţi. Domnul Chadband nu face parte din nici-o grupare cu denumire specială şi este socotit de prigonitorii lui ca unul ce nu are nimic prea interesant de spus asupra celui mai înalt subiect, ca să se înroleze din proprie iniţiativă ca voluntar, sprijinindu-se numai pe propria sa conştiinţă; dar are şi el adepţii lui şi doamna Snagsby se numără printre ei. Doamna Snagsby s-a îmbarcat foarte de curând pe nava Chadband şi atenţia i-a fost atrasă de acea Barcă, când i s-a urcat puţin sângele la cap din cauza arşiţei.

— Vedeţi voi, nevestica mea, zice domnul Snagsby, stând de vorbă cu vrăbiile în Staple Inn, doreşte să-şi aibă religia

ei, destul de severă să ştiţi…!

Aşa că Guşter, foarte impresionată, socotindu-se pentru moment slujnica lui Chadband, pe care-l ştie înzestrat cu darul de a predica patru ceasuri în şir, pregăteşte salonaşul pentru ceai. Toată mobila este scuturată şi curăţată de praf, portretele domnului şi doamnei Snagsby sunt şterse cu o cârpă jilavă, cel mai bun serviciu de ceai e întins pe masă şi s-au pregătit lucruri de-ale mâncării alcătuite din pâine proaspătă, gustoasă, colaci rumeniţi, unt proaspăt rece, felii subţiri de şuncă, limbă, salam din Germania şi rondele mici, delicate, de sardele de Lissa garnisite cu pătrunjel, ca să nu mai punem la socoteală ouăle proaspete, aduse fierbinţi într-un şerveţel, şi pâinea prăjită, fierbinte, cu unt. Pentru că Chadband e o navă ce consumă bine, detractorii zic că e o navă fără fund ce se îndoapă şi poate mânui excepţional de bine nişte arme îndreptate împotriva cărnii, cum sunt cuţitul şi furculiţa.

Domnul Snagsby, îmbrăcat cu cele mai bune haine pe care le are, privind la toate pregătirile după ce s-au terminat de făcut şi tuşind în dosul mâinii tuşea lui de consideraţie, îi spuse doamnei Snagsby:

— La ce oră îi aştepţi pe domnul şi pe doamna Chadband, draga mea?

— La şase, răspunde doamna Snagsby.

Domnul Snagsby bagă de seamă, într-un fel blajin şi ca din întâmplare, că:

— E şase trecute.

— Poate că ai vrea să începi fără ei, e remarca plină de reproş a doamnei Snagsby.

Domnul Snagsby se vede că tare ar mai fi vrut-o, dar îi spune cu tuşea lui blajină:

— Nu, draga mea, nu. Ţi-am spus pur şi simplu cât e ceasul.

— Ce-nseamnă ceasul, face doamna Snagsby, faţă de veşnicie?

— Foarte adevărat, scumpa mea, încuviinţează domnul Snagsby. Numai că dacă o persoană pregăteşte de-ale mâncării pentru ceai, persoana face pregătirile în vederea… Poate… Mai mult a timpului şi când timpul ceaiului a fost hotărât, e mai bine să te supui hotărârii.

— Să te supui hotărârii! Doamna Snagsby repetă cu severitate. Să te supui! Ca şi cum domnul Chadband ar fi soldat.

— Nicidecum, draga mea, se apără domnul Snagsby.

Atunci Guşter, care se uita afară de la fereastra camerei de culcare, se repede, foşnind şi târşâindu-şi picioarele pe scăriţă, ca o nălucă din popor şi, căzând în salonaş, îmbujorată la faţă, dă de veste că domnul şi doamna Chadband şi-au făcut apariţia în curtea imobilului. Clopoţelul de la uşa dinăuntru a coridorului sunând, i se pune în vedere lui Guşter de către doamna Snagsby, sub pedeapsa de a fi pe dată trimisă înapoi în locul de unde a adus-o, să nu omită ceremonialul anunţării. Cu nervii (care înainte îi erau în cea mai perfectă ordine) răvăşiţi de asemenea ameninţare, ea a desfigurat atât de înspăimântător un asemenea punct important din ceremonial, încât a vestit:

— Domnul şi doamna Saraban, nu aşa, na c-am uitat, vreau să spun, cum i-or fi chemând! Şi, mustrată de conştiinţă, dispare din faţa gazdelor şi a musafirilor.

Domnul Chadband e un bărbat mătăhălos şi gălbejit, cu un zâmbet unsuros şi cu o înfăţişare generală de parc-ar fi plin cu untură de peşte. Doamna Chadband e o femeie ţeapănă, cu înfăţişarea severă şi tăcută. Domnul Chadband se mişcă domol şi greoi, cam ca un urs ce-a fost învăţat să meargă în două labe. Se încurcă foarte tare în braţe, ca şi cum nu i s-ar potrivi şi ar dori să le târâie pe jos; transpiră fără încetare la cap şi niciodată nu vorbeşte până nu-şi ridică mâna uriaşă ca şi cum le-ar face semn ascultătorilor săi că are de gând să-i lămurească în ale religiei.

— Prieteni, începe a vorbi domnul Chadband, Pacea să se reverse asupra casei acesteia! Asupra stăpânului ei, asupra stăpânei ei, asupra tinerelor fete şi asupra tinerilor băieţi! Prieteni, de ce râvnesc eu la pace? Ce e pacea? E război? Nu. E ceartă? Nu. E ea fermecătoare, şi blândă, şi frumoasă, şi plăcută, şi senină, şi veselă? O, da! De aceea, prieteni, doresc ca pacea să se reverse asupra voastră şi alor voştri.

Prin faptul că doamna Snagsby părea lămurită până în adâncuri, domnul Snagsby gândeşte că e potrivit din toate punctele de vedere să zică „Amin”, ceea ce e bine primit.

— Acuma, prieteni, continuă domnul Chadband, pentru că am atacat asemenea subiect…

Guşter îşi face apariţia. Doamna Snagsby, cu o voce mormântală de bas şi fără să-şi desprindă privirile de la domnul Chadband, îi spune cu o claritate înfiorătoare:

— Pleacă!

— Acuma, prieteni, vorbeşte din nou domnul Chadband, deoarece am abordat un asemenea subiect şi desăvârşindu-l cu modestele mele mijloace…

Guşter e auzită şoptind inexplicabil: „un miar şapte sute şi optzeci şi doi”. Vocea mormântală repetă mai solemn:

— Ieşi afară!

— Acum, prieteni, zice iarăşi domnul Chadband, să ne întrebăm într-un spirit de dragoste…

Guşter repetă iarăşi:

— Un miar şapte sute şi optzeci şi doi.

Domnul Chadband, oprindu-se cu resemnarea omului deprins să fie prigonit şi încreţindu-şi molatic bărbia în cute, din pricina zâmbetului său unsuros, zice:

— Să ascultăm ce spune fata! Vorbeşte fată!

— Un miar şapte sute şi optzeci şi doi, mă rog, domnule. Care el vrea să ştie şilingul pentru ce-i? Zice Guşter dintr-o suflare.

— Cum pentru ce? Răspunde doamna Chadband. Pentru cursă!

Guşter răspunde:

— El insistează un şiling şi opt peni, de nu citează la proces pe musafiri.

Doamna Snagsby şi doamna Chadband sunt pe cale să se pornească pe strigăte de indignare, dar domnul Chadband potoleşte tumultul, ridicând mâna în sus.

— Prieteni, glăsuieşte el, îmi amintesc de o datorie neachitată ieri. E drept să fiu supus la o oarecare pedeapsă. Nu am dreptul să crâcnesc. Rachael, plăteşte cei opt peni!

În timp ce doamna Snagsby, trăgându-şi sufletul, se uită îndârjită la domnul Snagsby ca şi cum i-ar spune: „Ascultă, ce Apostol!”, şi în timp ce domnul Chadband jubilează de umilinţă şi străluceşte de untură de peşte, doamna Chadband plăteşte banii. Stă în obiceiul domnului Chadband, de fapt este principala şi frontala sa năzuinţă, să ţină soiul ăsta de contabilitate debit şi credit în cele mai mici amănunte şi să le afişeze public în cele mai neînsemnate ocazii.

— Prieteni, reîncepe Chadband, opt peni nu-i mult, s-ar fi putut pe drept să fie un şiling şi patru peni, s-ar fi putut pe drept să fie o jumătate de coroană. O, hai să ne bucurăm, să ne bucurăm! Haide să ne bucurăm!

Cu aceste vorbe care, după cum sună, par să fie un citat în versuri, domnul Chadband se îndreaptă arogant spre masă şi înainte de a apuca un scaun, ridică dojenitor mâna.

— Prieteni, face el, ce-s astea, ce vedem noi că stau întinse în faţa noastră? Răcoritoare. Atunci avem nevoie de răcoritoare? Da, avem. Şi de ce avem nevoie de răcoritoare? Pentru că nu suntem decât nişte muritori, pentru că nu suntem decât nişte păcătoşi, pentru că nu suntem decât din lut, pentru că doar nu suntem din cer. Putem noi zbura, prieteni? Nu, nu putem. De ce nu putem zbura, prieteni?

Domnul Snagsby, abuzând de izbânda pe care o avusese ultima oară cu „Amin”, riscă să zică cu un ton vesel şi

atotştiutor: „N-avem aripi.” Dar doamna Snagsby se încruntă numaidecât la el.

— Ascultaţi, prieteni, urmează domnul Chadband, înlăturând cu desăvârşire şi desfiinţând jignirea domnului Snagsby, de ce nu putem zbura? Oare pentru că suntem făcuţi să umblăm pe picioare? Da, aşa e. Putem noi oare umbla, prieteni, fără putere? Nu, nu putem. Ce-am face oare de n-am avea putere, prieteni? Picioarele noastre ar refuza să ne poarte, genunchii ni s-ar îndoi, gleznele ni s-ar răsuci şi noi am cădea la pământ. Atunci, de unde dobândim noi, prieteni, din punct de vedere omenesc, puterea de care au nevoie mădularele noastre? O fi, urmă Chadband, trăgând cu coada ochiului pe masă, de la pâine în diferitele ei forme, de la untul ce este scos din laptele care ne este oferit nouă de vacă, de la ouăle ce sunt ouate de păsările de curte, de la şuncă, de la limbă, de la cârnaţi şi de la alte asemenea produse? Da, de la ele. Atunci hai să ne împărtăşim din bunătăţile ce ne stau în faţă!

Prigonitorii contestau că domnul Chadband ar fi avut vreun oarecare dar deosebit în vorbăriile lui avântate, înşiruind fraze unele peste altele, după fasonul de mai sus. Dar argumentul lor nu poate fi luat în consideraţie decât ca o hotărâre încăpăţânată de a-l prigoni, pentru că după propria experienţă a fiecăruia, trebuie că stilul domnului Chadband este primit în masă şi mult admirat.

Domnul Chadband, însă, încheind discuţia pentru moment, se aşază la masa domnului Snagsby şi se porneşte pe lucru din răsputeri. Transformarea hranei de orice soi ar fi ea în untură de natura menţionată mai sus se pare că e un proces atât de strâns legat de alcătuirea unei asemenea nave exemplare încât, începând să mănânce şi să bea, el ar putea fi descris ca semănând cu o considerabilă presă de ulei sau cu o altă fabrică mare, ce ar produce asemenea articol pe scară întinsă. În seara aceea din vacanţa cea mare, în Imobilul Cook din Cursitor Street, domnul

Chadband se află într-o activitate atât de puternică şi vie, încât se pare că depozitul e plin-ochi când încetează lucrul.

Abia la acel stadiu al distracţiei, Guşter, care încă nu-şi revenise în fire de la prima ei greşeală, dar care nu pierduse nici un prilej posibil sau imposibil de a atrage dispreţul asupra casei şi asupra ei însăşi (printre altele ar putea fi pe scurt citate reuşita ei neaşteptată de a sparge urechile domnului Chadband cu muzica militară a farfuriilor, iar după aceea de a-i încorona capul sus-numitului gentilom cu nişte franzeluţe calde cu unt) abia la acest stadiu al distracţiei, Guşter îi şopteşte domnului Snagsby că e căutat.

— Şi fiind chemat în… ca să nu pun prea mult punctul pe „i”… În prăvălie, zice domnul Snagsby, sculându-se în picioare, poate că onorata societate mă va scuza câteva clipe.

Domnul Snagsby coboară şi-i găseşte pe cei doi, 'cenici”, uitându-se cu gura căscată la un poliţist ce ţine de mână un băiat zdrenţăros.

— Vai! Doamne Dumnezeule! Exclamă domnul Snagsby, ce s-a întâmplat?

— Băiatul ăsta, zice poliţistul, cu toate că i s-a spus de nenumărate ori să se care, nu vrea s-o ia din loc…

— Mereu o iau din loc, domnule, plânge băiatul ştergându-şi lacrimile murdare cu dosul mâinii. De când m-am născut mereu o tot iau din loc şi iar o iau din loc. Unde oare pot eu să mă mai duc, domnule, de-aici mai mult nici că mă mişc.

— Nu vrea s-o ia din loc, zice poliţistul liniştit, cu o smucitură uşor profesională a gâtului, căutând prin rotirea lui să-i găsească o aşezare mai bună în teaca-i ţeapănă, cu toate că i s-a pus în vedere de nenumărate ori, şi de aceea sunt silit să-l ridic. Aşa pungaş încăpăţânat ca el încă nu mi-a fost dat să-ntâlnesc. Nu vrea cu nici un chip s-o ia din loc.

— Vai, maică măiculiţa mea! Dar încotro oare s-o iau din loc? Plânge băiatul, apucându-se în culmea disperării cu

mâinile de păr şi bătând cu picioarele goale în podeaua de pe coridorul domnului Snagsby.

— Hai, vii o dată, sau îţi fac eu felul cât ai zice peşte, haimana ce eşti! Exclamă poliţistul, zgâlţâindu-l, dar fără tragere de inimă. Am ordin s-o iei din loc. Ţi-am mai spus-o de sute de ori.

— Dar unde?! Plânge băiatul.

— Hm! Într-adevăr, domnule sergent, ştii dumneata, zice domnul Snagsby, dus pe gânduri, tuşind în dosul mâinii tuşea lui de nedumerire şi de îndoială, cu drept cuvânt că asta pare să fie o întrebare. Dumneata ştii unde?

— Ordinul meu nu prevede aşa ceva, răspunde poliţistul. Ordinul meu zice că băiatul ăsta trebuie s-o ia din loc.

— Auzi, Jo? Nu-i de nici un folos nici pentru tine nici pentru alţii ca tine că marile lumini ale firmamentului parlamentar n-au reuşit de câţiva ani încoace în asemenea problemă să stabilească exemplul de cum s-o iei din loc. Reţeta grandioasă pentru tine, profunda recomandare filosofică, cheia şi lăcata ciudatei tale existenţe de pe faţa pământului: „Ia-o din loc!” Dar să nu care cumva să pleci pe cealaltă lume, Jo, pentru că marile lumini nu pot nicidecum să încuviinţeze aşa ceva. Ia-o din loc! Atât!

În privinţa asta, domnul Snagsby nu spune nimic, de fapt nu spune absolut nimic, dar îşi tuşeşte cea mai jalnică tuse, ce arată că nu-i nici-o ieşire, în nici-o direcţie.

În acest timp, domnul şi doamna Chadband şi doamna Snagsby, auzind ciorovăiala, şi-au făcut apariţia în capul scării. Cum nici Guşter nu plecase din capătul celălalt al coridorului, toţi locatarii casei s-au adunat.

— Se pune întrebarea, domnule, zise poliţistul, dacă-l cunoaşteţi pe băiatul ăsta. El pretinde că da.

Doamna Snagsby, din înălţimea ei, exclamă pe dată.

— Nu, nu-l cunoaşte!

— Drăguţa mea nevestică! Face domnul Snagsby, ridicându-şi privirile în capul scării. Scumpa mea, îngăduie-mi! Te rog să ai răbdare preţ de-o clipă, dragă. Ştiu ceva

despre băietanul de faţă, şi din câte-l cunosc, eu nu pot spune că face vreun rău cumva, poate că dimpotrivă, domnule sergent.

Librarul îi povesteşte tot ce ştie el despre Jo, bune şi amare, lăsând la o parte, bineînţeles, povestea cu jumătatea de coroană.

— Hm! Face sergentul, după cât se pare, are temei tot ce spune el. Când am pus mâna pe el la Holborn, zicea că vă cunoaşte; asupra acestora un tânăr din mulţime zicea că se cunoaşte cu dumneavoastră şi că sunteţi un cetăţean respectabil şi că, dacă vin aici să fac cercetări, vine şi el. Dar tânărul nu prea pare să se ţină de cuvânt, dar… Vai! Iată-l şi pe tânăr!

Intră domnul Guppy, care îl salută pe domnul Snagsby şi-şi duce mâna la pălărie, cu un cavalerism funcţionăresc pentru doamnele de pe scară.

— Tocmai plecam de la birou, când dădui peste grupul ăsta în mers, povesteşte domnul Guppy librarului, şi cum numele dumneavoastră a fost rostit, am socotit că se cuvine ca lucrurile să fie lămurite.

— Foarte frumos din partea dumneavoastră, domnule, zice domnul Snagsby, şi vă rămân foarte îndatorat.

Şi domnul Snagsby povesteşte iarăşi tot ce ştie, lăsând iarăşi la o parte chestia cu jumătatea de coroană.

— Acum ştiu unde domiciliezi, îi spune sergentul după aceea lui Jo. Domiciliezi devale în strada Tom-all-Alone's. Frumos loc şi nevinovat să domiciliezi acolo, nu-i aşa?

— Nu mă pot duce să domecilez într-un loc mai frumos, domnule, răspunde Jo. S-ar găsi ce să-mi spună, dacă ar trebui să mă duc într-un loc frumos şi cinstit ca să domecilez. Cine s-ar prinde să dea locuinţă frumoasă şi censtită pe seama unuia de teapa mea?

— Eşti tare sărac, nu-i aşa? Întreabă poliţistul.

— Da, sunt, ce-i drept, domnule, tare sărac în general, răspunde Jo.

— Acum, vă las pe dumneavoastră să judecaţi. Prind a-l scutura puţin şi numai ce dau peste aceste două piese de câte o jumătate de coroană, urmează poliţistul, arătând celor de faţă monedele, numai cât am pus mâna pe el.

— Îi tot ce mi-a rămas, domnule Snagsby, zice Jo, dintr-o liră sterlină, care ce mi-a dat-o mie o doamnă într-un voal, ce zice că-i slujnică, când a venit la răscrucea mea unde mătur noaptea, care mi-a cerut să i se arate casa de-aici şi casa care cel la care dumneavoastră daţi să scrie a murit în ea şi locul de-ngropăciune unde a fost îngropat el. Ea numai că zice: „Tu eşti băiatul de la anchetă?” zice. Eu zic: „Da” zic. Ea zice către mine, zice: „Poţi să-mi arăţi mie acele locuri?” Zic eu: „Da, pot”, zic. Şi-atunci ea numai că zice „arată-le” şi eu le-am arătat şi ea mi-a dat o stirlenă şi-a şters-o. Şi nici măcar n-am avut-o toată, zice Jo, cu faţa murdară de lacrimi, fiindcă a trebuit să plătesc cinci şilingi devale la Tom-all-Alone's, apoi au făcut socotelile ca să-mi dea restul, şi-apoi un băietan mi-a furat încă cinci şilingi şi-altbăiat mi-a furat nouă peni, iar stăpânul casei m-a golit de tot de nu mi-a mai rămas mai nimic.

— Nici tu nu te-aştepţi ca cineva să creadă povestea asta cu doamna şi sterlina, nu-i aşa? Făcu sergentul, uitându-se la el dintr-o parte cu un dispreţ inexprimabil.

— Nu ştiu, domnule, dacă m-aştept, răspunse Jo. N-aştept nimic bun, domnule, dar aşa-i povestea, drept aşa!

— Vedeţi cu cine aveţi de-a face! Adăugă sergentul către cei de faţă. Aşa că, dacă nu-l arestez de data asta, domnule Snagsby, vă luaţi dumneavoastră angajamentul că individul are s-o ia din loc.

— Nu! Strigă doamna Snagsby de pe scară.

— Dragă nevestică! Intervine în favoarea băiatului soţul. Domnule sergent, n-am nici-o îndoială că băiatul are să se care. Vezi tu, băiete, numaidecât trebuie s-o iei din loc, urmează domnul Snagsby.

— Numai c-aşa am să fac, domnule! Zice nefericitul Jo.

— Atunci hai, fă-o! Intervine poliţistul. Acum ştii ce ai de făcut. Fă-o! Şi ţine minte, data viitoare nu mai scapi tu aşa uşor. Na, ia-ţi şi banii! Şi cară-te, cu cât mai repede şi mai departe, cu-atât mai bine pentru toţi.

După ce a sugerat lui Jo un asemenea rămas bun, arătând şi cu mâna înspre apus, ca şi cum acela-i locul cel mai potrivit încotro să se care, sergentul a dat bună ziua asistenţei şi a făcut să răsune curţile lui Crook sub paşii lui, ca şi cum ar fi interpretat o muzică lentă, pe când se depărta pe partea din umbră, ducând în mână cascheta-i legată în fier, ca să se poată răcori puţin. Acum, povestea puţin probabilă a lui Jo cu privire la doamnă şi la lira sterlină a deşteptat mai mult sau mai puţin curiozitatea tuturor celor rămaşi. Domnul Guppy, care are spirit de investigaţie în materie de probe şi care a suferit cumplit din pricina apatiei vacanţei de vară, arată un asemenea interes în cazul de faţă, încât purcede la o audiere a martorului în toată regula, lucru pe care doamnele îl găsesc atât de senzaţional, încât doamna Snagsby îl pofteşte politicos să urce sus în casă şi să bea o ceaşcă de ceai, dacă va binevoi să ierte dezordinea de pe masa de ceai, datorită străduinţelor de mai înainte ale domniilor lor. După ce domnul Guppy şi-a dat încuviinţarea la această propunere, Jo este chemat să-i urmeze pe coridorul salonaşului, unde domnul Guppy apucă să-l frământe ca martor şi-l tipăreşte în forma asta, ba în cealaltă, ba încă în alta, drept ca un lăptar ce are de lucru cu o mulţime de unt şi-şi bate capul să scoată nişte calupuri potrivit cu cele mai perfecte modele. Mărturia e asemănătoare multora demne de asemenea model, prin faptul că n-a dat nimic la iveală, cât şi că a fost lungă; căci domnul Guppy ştie ce talent are, iar doamna Snagsby are sentimentul nu numai că operaţia de faţă îi satisface pornirile ei de a-şi vârî nasul unde nu-i fierbe oala, dar că ridică întreprinderea soţului său pe-o treaptă mai sus în faţa oamenilor legii. În timpul desfăşurării acestei întâlniri pasionante, nava Chadband,

ocupată aproape cu totul în negoţul de untură, eşuează din pricina încărcăturii şi aşteaptă să fie pusă în stare de plutire.

— Hm! Face domnul Guppy, sau băiatul ăsta o ţine morţiş pe-a lui de nu-l poţi scoate cu nici un chip din asta, sau e ceva aici ieşit cu totul din comun, ce întrece tot ce mi-a ieşit în cale de când sunt la „Kenge şi Carboy”.

Doamna Chadband îi şopteşte ceva doamnei Snagsby, care exclamă:

— Nu mai spune!

— De ani de zile! Precizează doamna Chadband.

— Doamna Chadband, soţia gentilomului de faţă, domnul reverend Chadband, de ani de zile are cunoştinţă de biroul lui Kenge şi Carboy, explică triumfător doamna Snagsby domnului Guppy.

— Zău aşa? Exclamă domnul Guppy.

— Înainte de a mă fi căsătorit cu actualul meu soţ, răspunde doamna Chadband.

— Aţi fost parte în vreun proces, doamnă? Întreabă domnul Guppy, schimbând obiectul anchetei sale.

— Nu.

— N-aţi fost parte în nimic, doamnă? Stăruie domnul Guppy.

Doamna Chadband dă din cap că nu.

— Poate că vă cunoşteaţi cu cineva care era parte într-un proces oarecare? Întreabă mai departe domnul Guppy, căruia nimic nu-i place mai mult decât să-şi conducă discuţiile după modelul principiilor jurisdicţionale.

— Nu chiar tocmai! Răspunde doamna Chadband, înveselind gluma cu un surâs foarte semnificativ.

— Nu chiar tocmai! Repetă domnul Guppy. Foarte bine. Vă rog, doamnă, era vorba cumva de o doamnă dintre cunoştinţele dumneavoastră, care a încheiat vreo tranzacţie (pentru moment nu vorbim ce anume tranzacţie) la biroul domnilor Kenge şi Carboy, sau cumva vreun domn dintre

cunoştinţele dumneavoastră? Nu vă grăbiţi, doamnă. Ajungem şi la asta numaidecât. Bărbat sau femeie, doamnă?

— Niciuna, nici alta, răspunde doamna Chadband, ca mai înainte.

— Oh! Atunci copil! Strigă domnul Guppy, aruncând asupra doamnei Snagsby, topită de admiraţie, acea obişnuită privire profesională plină de agerime, care se aruncă de obicei asupra juraţilor englezi. Acum, doamnă, poate veţi avea bunătatea să ne spuneţi care copil.

— În sfârşit aţi descoperit, domnule, răspunde doamna Chadband cu un nou surâs, oarecum silit. Iată, domnule, asta s-a întâmplat pe când dumneata, după cât se pare, nu erai încă la Kenge şi Carboy, judecând după înfăţişarea dumitale. Aveam în îngrijire o copilă pe care o chema Esther Summerson şi care mi-a fost luată de sub îngrijire de către domnii Kenge şi Carboy şi dată în altă parte.

— Domnişoara Summerson, doamnă! Strigă domnul Guppy, emoţionat.

— Eu îi spuneam Esther Summerson, zice doamna Chadband, cu severitate. Pe vremea mea fetele nu erau domnişoriţe. O chema Esther. „Esther fă asta, Esther fă aia!”, şi ea trebuia să facă.

— Dragă doamnă, reîncepe domnul Guppy, umblând de ici, colo, prin mica încăpere, umilul ins care vă vorbeşte acum a primit pe această tânără domnişoară la Londra, când a venit aici pentru prima oară de la aşezământul la care faceţi aluzie. Îngăduiţi-mi plăcerea de a vă strânge mâna.

Domnul Chadband, văzând în sfârşit că i s-a ivit prilejul, face semnul său obişnuit şi se ridică, tamponându-şi cu batista capul din care ies aburii ca un fum. Doamna Snagsby face în şoaptă: „S-s-s-t!”

— Prieteni! Zice Chadband, ne-am împărtăşit cu cumpătare (ceea ce, bineînţeles, nu era cazul în privinţa lui) din bunătăţile care au fost aduse pentru noi. Fie ca această casă să trăiască din belşugul ţării acesteia, fie ca pâinea şi vinul să prisosească aici, fie ca acest cămin să crească, să

propăşească, să prospere, să înainteze, să se întindă, să dea năvală înainte. Dar, prieteni, împărtăşitu-ne-am noi şi din altele? Da, şi din altele ne-am. Prieteni, din ce anume ne-am mai împărtăşit? Din cele spirituale? Da, din ele. Dar, de unde am dobândit noi bunurile spirituale? Tinere prieten, vino în faţă!

Astfel desemnat, Jo se pleacă nedumerit înainte. Se uită nedumerit înapoi, apoi într-o parte şi în cealaltă, şi se înfăţişează elocventului Chadband, îndoindu-se făţiş de intenţiile acestuia.

— Tinere prieten, urmează Chadband, pentru noi tu eşti o perlă, pentru noi tu eşti un diamant, pentru noi tu eşti un mărgăritar, pentru noi tu eşti un giuvaier. Şi de ce, tânărul meu prieten?

— Io nu ştiu, răspunde Jo. Io nu ştiu nemic.

— Tinere prieten, urmează Chadband, tocmai fiindcă nu ştii nimic eşti pentru noi un briliant şi-un giuvaier. Pentru că ce eşti tu, prietene? Eşti oare lighioana câmpului? Nu. Eşti pasărea văzduhului? Nu. Eşti peştele mărilor şi-al râurilor? Nu. Eşti fiu de om, tinere prieten. Un fiu de om. O, ce slavă cerească să fii fiu de om! Şi de ce slavă cerească, tinere prieten? Pentru că eşti în stare să primeşti învăţătura înţelepciunii, pentru că poţi trage foloase din vorbele mele pe care le slobod acuma spre binele tău şi pentru că nu eşti băţ, ori bâtă, ori buştean, ori piatră, ori trunchi, ori stâlp.

Iar bucuria-mi nu-i în vânt că-s fiu de om plin de avânt!

Şi te răcoreşti tu oare în valul de bucurie, tinere prieten? Nu. De ce oare nu te răcoreşti în valul acela? Pentru că te afli într-un soi de întunecime, pentru că te afli într-o stare de înapoiere, pentru că te afli într-o stare de păcat, pentru că te afli într-o stare de sclavie. Tinere prieten, ce e sclavia? Hai s-o cercetăm într-un spirit de dragoste!

La acest stadiu ameninţător al peroraţiei, Jo, care treptat pare că-şi pierde controlul, uitând unde se află, îşi trece mâna dreaptă peste faţă, mânjindu-se, şi dă drumul unui

căscat teribil. Doamna Snagsby, cu indignare, îşi exprimă părerea că Jo e un mădular al diavolului cel viclean.

— Prieteni, reîncepe domnul Chadband, cu bărbia-i prigonită care se boţeşte iarăşi în surâsu-i unsuros, în timp ce el se uită jur-împrejur, drept e să fiu umilit, drept e să fiu încercat, drept e să fiu lovit, drept e să fiu pedepsit. Sâmbăta trecută m-am poticnit când m-am gândit cu mândrie la cele trei ceasuri ale mele de înălţare. Conturile sunt acum lichidate favorabil; creditorul meu a acceptat s-ajungem la o înţelegere. O, hai să ne bucurăm, să ne bucurăm. O! Haideţi să ne bucurăm!

Doamna Snagsby e cuprinsă de mare emoţie.

— Prieteni, continuă domnul Chadband, privind în jur ca pentru a încheia. N-am să mai continui cu tânărul meu prieten acum. Vrei să vii mâine, tinere prieten, şi să te interesezi la această bună doamnă unde sunt de găsit, ca să-ţi slobod o cuvântare pentru tine, şi vrei să vii, ca rândunica însetată, şi-a doua zi, şi-apoi şi-a treia zi, şi-apoi şi-n ziua ce urmează, şi-apoi şi-n multe şi plăcute alte zile, ca să asculţi dizertaţii? (Acestea spuse c-o sprinteneală de vită).

Jo, al cărui grabnic obiectiv părea să fie să plece de-acolo în orice condiţii, a dat din cap încuviinţând şovăielnic. Atunci domnul Guppy îi aruncă un peni, iar doamna Snagsby a strigat-o pe Guşter ca să-l scoată cu bine din casă. Dar, înainte ca Jo să coboare, domnul Snagsby îl încarcă la repezeală cu nişte resturi de la masă, pe care băiatul le ia cu el, strângându-le în braţe.

Astfel domnul Chadband, despre care prigonitorii zic că nu-i de mirare că poate să continue la infinit, turuind asemenea gogomănii groaznice, dar e mai curând de mirare că se poate opri, odată ce-a avut obrăznicia să înceapă, domnul Chadband se retrage în singurătate până ce investeşte un nou mic capital din ospăţ în vederea unturii de peşte. Jo o porneşte străbătând vacanţa de vară, până

devale la podul Blackfriers, unde găseşte un colţ de piatră încinsă, pe care să se aşeze să mănânce.

Şi acolo se pune jos, molfăind şi ronţăind şi ridicându-şi privirile în sus la marea cruce de pe creştetul Catedralei St. Paul ce scânteiază deasupra unui nor de fum, bătând în roşu şi violet. După faţa băiatului, ai putea crede că emblema aceea sacră nu este în ochii lui decât simbolul dezordinii marelui oraş dezordonat; atât de aurită, atât de înaltă şi atât de departe, de neajuns pentru el. Acolo şade el dus pe gânduri pe când soarele coboară şi fluviul parcă-şi grăbeşte cursul, iar mulţimea se scurge pe lângă dânsul în două şuvoaie, într-o mişcare grăbită către o ţintă şi către un capăt, până ce e stârnit şi dânsul, spunându-i-se: „Ia-o din loc”.

Un locatar nou acanta de vară se scurge alene către sfârşitul ei, ca un fluviu leneş ce abia curge pe o câmpie întinsă spre mare. Domnul Guppy hoinăreşte şi el alene, de parc-ar fi frate cu vacanţa. Şi-a tocit tăişul de la cuţitaşul cu care-şi ascute creioanele, ba, i-a rupt şi vârful tot implantându-l pe unde se-ntâmpla în masa lui de lucru. Nu c-ar fi avut vreo ciudă pe masă, dar trebuia să facă ceva şi acel ceva trebuia să fie ceva ce nu trezeşte nici un interes ca să nu-i pună la o contribuţie prea grea energia-i fizică sau cea intelectuală. Şi găseşte că nimic nu i se potriveşte mai bine decât să se rotească puţin cu scaunul pe unul dintre picioarele sale de dinapoi, să-şi înjunghie masa de lucru cu cuţitul şi să caşte.

Kenge şi Carboy sunt plecaţi din oraş, iar secretarul titular a obţinut un permis de vânat şi s-a dus la taică-său acasă; cei doi colegi salariaţi ai domnului Guppy sunt şi ei plecaţi în concediu. Domnul Guppy şi domnul Richard Carstone îşi împart demnitatea de a conduce biroul. Dar pentru moment, domnul Carstone este instalat în biroul lui Kenge, drept care domnul Guppy îl ia peste picior. Dar atât de grozav, încât cu un sarcasm muşcător îi spune maică-sii în clipele de taină când cinează cu ea, înfruptându-se dintr-un

homar cu salată de lăptucă într-un local de pe Old Street Road, că se teme că biroul patronului nu e destul de bun pentru filfizoni şi că de ar fi ştiut că vine un fante în birou, l-ar fi văruit.

Domnul Guppy bănuieşte pe oricine vine să ocupe un scaun în birourile lui „Kenge şi Carboy” că clocește, nu mai încape vorbă, nişte planuri infernale împotriva lui. Pentru el e limpede că orice asemenea individ nu doreşte altceva decât să-l scoată din pâine. Dacă e cumva întrebat cum, de ce, când sau pentru care motiv, închide un ochi şi clatină din cap. Datorită acestor păreri de nezdruncinat, îşi dă o osteneală fără de margini folosind cele mai ingenioase metode să contracomploteze, când nici vorbă nu-i de complot, şi joacă cele mai savante partide de şah fără nici un adversar.

De aceea, e un izvor de mare satisfacţie pentru domnul Guppy că îl găseşte pe noul venit mereu cu nasul vârât în hârtiile dosarului Jarndyce, pentru că el ştie prea bine că din dosarul acela nu pot ieşi decât încurcături şi dezastru. De mulţumirea lui se molipseşte pe timpul vacanţei celei mari un alt pierde-vară din biroul lui „Kenge şi Carboy”; e vorba de deşteptul de Smallweed'.

Că tânărul Smallweed (numit în chip figurativ Mică şi încă şi Buruiană ca şi cum ar fi fost să desemneze în glumă pe unul nepriceput) o fi fost vreodată băiat mic, toţi la Lincoln's Inn se îndoiesc foarte. Încă n-a împlinit cincisprezece ani, dar e jurist încercat. E presupus în glumă că nutreşte o pasiune pentru o doamnă de la o tutungerie din vecinătatea Străzii înaltei Curţi şi că, din pricina ei, ar fi rupt legăturile cu o altă doamnă cu care se logodise de câţiva ani. E un produs manufacturat la oraş, de statură mică şi zbârcit la faţă, dar poate fi zărit de la o distanţă considerabilă din pricina pălăriei sale foarte înalte. Ambiţia lui cea mare e să ajungă un al doilea Guppy. Se îmbracă la fel ca acest domn (de care este de altfel patronat), vorbeşte ca el, umblă ca el, se simte exact ca el. E onorat de

încrederea deosebită a domnului Guppy şi, din când în când, îi dă sfaturi scoase din adâncile izvoare ale experienţei sale asupra situaţiilor anevoioase din viaţă.

Domnul Guppy a stat aplecat la fereastră toată dimineaţa, după ce încercase toate scaunele pe rând fără să găsească

1 Buruiană-mică. (n.t.).

Niciunul pe placul lui, după ce-şi vârâse capul de mai multe ori în casa de fier, ca să se răcorească. Domnul Smallweed a fost trimis de două ori după băuturi gazoase şi de două ori le-a combinat în cele două stacane oficiale şi le-a amestecat cu linia. Ca să-i dea de gândit domnului Smallweed, domnul Guppy pune în discuţie paradoxul că, cu cât bei mai mult, cu atât mai însetat eşti, şi-şi sprijină capul de pervazul ferestrei într-o stare de inerţie deznădăjduită.

În timp ce se uită aşa la Lincoln's Inn, din umbra pieţii Old Square, cercetând amănunţit cărămizile nesuferite şi tencuiala, domnul Guppy zăreşte nişte favoriţi bărbăteşti ieşind din gangul boltit de jos şi apucând-o în direcţia lui. În acelaşi timp, un fluierat slab străbate dinspre Lincoln's Inn şi o voce înăbuşită strigă: „Hei! Guppy!”

— Ei! Nici n-ai crede! Zice domnul Guppy, trezit din somnolenţă. Small! Iată-l pe Jobling!

Small îşi bagă capul pe fereastră ca să se uite şi el şi-i face semn cu capul lui Jobling.

— De unde ai răsărit? Se interesează domnul Guppy.

— De la grădinile de zarzavat de lângă Deptford. Nu mai merge aşa! Trebuie să intru în armată ca reangajat, să-mi asigur o situaţie. Ascultă! Poţi să-mi împrumuţi jumătate de coroană? Nu mai pot de foame, pe ochii mei!

Se vede că Jobling e flămând şi pare că-i merge prost pe la grădinile de zarzavat de lângă Deptford.

— Ascultă! Hai, aruncă jumătate de coroană, dacă ai una pusă deoparte. Vreau să mă duc să mănânc.

— Vrei să mergi să mănânci cu mine? Propune domnul Guppy, aruncând moneda, pe care domnul Jobling o prinde

din zbor.

— Cât trebuie să mai rabd? Întreabă Jobling.

— Nici jumătate de oră. Aştept doar până pleacă inamicul, răspunde domnul Guppy, făcând cu capul un semn către camera de-alături, ca şi cum ar împunge.

— Care inamic?

— Unul nou. Pe cale să devină savant. Vrei s-aştepţi?

— Poţi să-mi dai ceva de citit între timp? Întreabă domnul Jobling.

Smallweed propune repertoriul legilor. Dar domnul Jobling mărturiseşte cu multă seriozitate că „nu suport aşa ceva”.

— Ai să capeţi ziarul, zice domnul Guppy. Ţi-l aduce el. Dar e mai bine să nu fii văzut pe-aici. Aşază-te pe scara noastră şi citeşte acolo. E un loc liniştit.

Jobling dă din cap că a înţeles şi că e de acord. Smallweed cel isteţ îi face rost de ziar şi, din când în când, îşi aruncă ochii asupra lui, de sus de pe palier, ca să se asigure că Jobling, sătul de aşteptat, n-a luat-o din loc înainte de vreme. În sfârşit inamicul se retrage, iar după aceea Smallweed se duce să-l aducă pe domnul Jobling sus.

— Ei, şi ce mai faci? Îl întreabă domnul Guppy acum, dând mâna cu el.

— Aşa şi aşa. Şi tu?

Domnul Guppy răspunzând că nu prea are cu ce se lăuda, domnul Jobling îndrăzneşte să întrebe:

— Ce face ea?

Domnul Guppy îi ia în nume de rău asemenea îngăduinţă temerară şi ripostează:

— Jobling, sunt anumite coarde în sufletul omenesc…

Jobling îşi cere scuze.

— Orice subiect, afară de ăsta! Încheie domnul Guppy cu bucuria melancolică a suferinţelor sale. Pentru că sunt coarde, Jobling…

Domnul Jobling îşi cere iertare încă o dată.

În timpul scurtei convorbiri, întreprinzătorul Smallweed, care ia şi el parte la masă, a scris cu litere de tipar pe o fâşie de hârtie: „Ne-ntoarcem numaidecât.” Nota astfel redactată, destinată tuturor celor interesaţi, a fost vârâtă în cutia de scrisori, apoi, punându-şi pe cap pălăria-i înaltă, la unghiul de înclinaţie la care şi domnul Guppy o purta pe-a lui, îşi informează patronul că acum o pot lua şi ei din loc.

Ca atare, se îndreaptă spre un birt din vecinătate, de categoria cunoscută printre clienţii săi sub denumirea de „turbulent”, unde chelneriţa, o tânără femelă exuberantă, de patruzeci de ani, se crede că ar fi făcut oarecare impresie asupra sensibilului Smallweed; despre care s-ar putea spune că e ca un ciudat pui de iele, asupra căruia anii n-au cuvânt. El rezistă, fiind înzestrat, înainte de vreme, cu secole de înţelepciune de bufniţă. Dacă ar fi stat vreodată într-un leagăn, se pare că trebuie să fi stat acolo îmbrăcat în frac. Are ochi de bătrân; da, vedere de bătrân are Smallweed şi bea şi fumează ca o maimuţă, şi ţine gâtul ţeapăn în guler şi nu poate fi tras pe sfoară, căci e atotştiutor, orice-ar fi. Cu alte cuvinte, cât a fost copil de ţâţă a supt atâta Lege şi Echitate, încât a ajuns să fie un fel de fosilă de drăcuşor, iar pentru a explica existenţa sa terestră, se spune prin birourile oficiale că l-a avut de tată pe John Doe, iar maică-sa ar fi fost singura femeie din familia Roe; tot astfel se spune că primele sale haine lungi au fost făcute dintr-o cămaşă de dosar.

Intrat în birt, fără a se lăsa impresionat de atrăgătorul etalaj din vitrină alcătuit din conopidă şi carne de pasăre artificial albite, coşuri verzi cu mazăre, castraveţi răcoritori, în floare, şi ciozvârte de carne gata pentru frigare, domnul Smallweed merge în frunte. Acolo toţi îl cunosc şi-l respectă. Îşi are locuri preferate într-o boxă, cere toate ziarele, e furios pe toţi bătrânii pleşuvi care le ţin mai mult de zece minute după ce le-au căpătat. Degeaba ai încerca să-i dai o pâine altcumva decât neîncepută sau să-l încerci

cu o halcă friptă tăiată în bucăţi, dacă nu-i tăiată la perfecţie, iar în privinţa sosurilor e dur ca piatra.

Cunoscându-i puterea magică şi supunându-se experienţei sale grozave, domnul Guppy îi cere sfatul în alegerea mâncărurilor pentru banchetul zilei, întorcându-şi spre el ochii rugători în timp ce chelneriţa repetă lista cărnurilor şi întrebându-l:

— Ce iei dumneata, Chick?

Chick, reîntors din adâncurile şireteniei sale, preferă „viţel şi şuncă cu fasole… Şi nu uita şi umplutura, Polly” (cu o privire de pe altă lume, în coada ochilor săi vârstnici); domnul Guppy şi domnul Jobling comandă la fel. Se adaugă şi trei stacane de juma-juma. Repede chelneriţa se întoarce, aducând ceea ce ar părea să fie un model al Turnului Babei, dar ceea ce de fapt nu-i decât un teanc de farfurii şi capace de metal. Domnul Smallweed încuviinţează ceea ce i se pune în faţă, exprimă o bunăvoinţă inteligentă în privirea-i străveche şi-i face chelneriţei cu ochiul.

Apoi, într-un neîntrerupt du-te-vino, şi-o alergătură încoace şi încolo şi într-un trăncănit de oale şi farfurii şi într-un huruit în sus şi-n jos al aparaturii care aduce fripturile frumoase de la bucătărie şi într-un strigăt strident cerând fripturi mai frumoase prin tubul acustic şi printre socotelile asurzitoare ale preţurilor pentru fripturile frumoase ce au fost consumate şi printre noianele şi aburii de hălci fierbinţi tăiate şi netăiate, şi într-o atmosferă teribil de încinsă în care cuţitele şi feţele de masă unsuroase par să ţâşnească dintr-odată într-o erupţie de grăsime şi stropi de bere, triumviratul judiciar îşi potoleşte foamea.

Domnul Jobling e îmbuibat mai mult decât ar putea-o cere o împodobire vestimentară pur şi simplu. Pălăria sa prezintă la boruri o înfăţişare aparte de o natură lucioasă, ca şi cum ar fi fost promenada preferată a melcilor. Aceeaşi particularitate se vede şi pe unele părţi ale hainelor sale, mai cu seamă la tigheluri. Are înfăţişarea pierită a unui

gentilom ce pare cam strâmtorat; până şi favoriţii blonzi îi stau căzuţi şi par uzaţi.

Pofta-i de mâncare e atât de puternică, încât te face să crezi c-a dus lipsă o bună bucată de vreme de cele trebuincioase traiului. Se grăbeşte atât de tare să-şi termine viţelul şi şunca, golind farfuria în timp ce comesenii lui abia au ajuns la jumătate, încât domnul Guppy îi mai propune o porţie.

— Mulţumesc, Guppy, face domnul Jobling. Zău, nu ştiu, dar cred c-am să mai iau una.

Când cealaltă porţie îi e adusă, se repede la ea cu acelaşi zel.

Domnul Guppy se uită din când în când la el în tăcere, până ce Jobling ajunge la jumătatea farfuriei a doua şi se opreşte ca să tragă bucuros un gât din stacana sa juma-juma (şi aceea reînnoită) şi-şi întinde picioarele şi-şi freacă mâinile. Văzându-l cum străluceşte de bucurie, domnul Guppy îi spune:

— Iată-te iarăşi om, Tony!

— Hm, încă nu de tot, răspunde domnul Jobling. Să zicem, abia născut.

— Nu mai iei nişte legume? Verdeţuri? Mazăre? Varză?

— Mulţumesc, Guppy, face iarăşi domnul Jobling. Zău, nu ştiu, dar cred c-am să iau nişte varză.

Se dă comanda cu un adaos sarcastic (din partea domnului Smallweed): „Fără viermi, Polly!” Şi varza vine.

— Simt că renasc, Guppy, zice domnul Jobling, mânuind cuţitul şi furculiţa din ce în ce mai ferm şi mai cu poftă.

— Mă bucur pentru tine.

— De fapt abia acum împlinesc treisprezece ani, adaugă domnul Jobling.

Nu mai scoate nici un cuvânt până când nu-şi duce la bun sfârşit treaba, căreia îi pune capăt când şi domnii Guppy şi Smallweed le termină pe ale lor, înfulecând într-un stil măreţ şi bătându-i pe ceilalţi doi domni la o porţie de viţel, ceva şuncă şi o varză în plus.

— Şi-acuma, Small, întreabă domnul Guppy, ce ne propui tu ca prăjituri?

— Budincă de mere, răspunde domnul Smallweed, numaidecât.

— Ai, ai! Strigă domnul Jobling, holbând ochii. Aşa mai zic şi eu, nu? Mulţumescu-ţi dumitale, domnule Guppy: zău, nu ştiu, dar cred că am să iau o budincă de mere.

După ce s-au adus cele trei budinci, domnul Jobling adaugă cu un haz nostim că acum a atins vârsta postului. Acestora le urmează, la comanda domnului Smallweed, „trei porţii de brânză de Cheshire” şi acestora „trei romuri mici”. Culmea distracţiei o dată atinsă, domnul Jobling îşi ridică picioarele pe scaunul capitonat (având şi el partea lui de boxă), se lasă pe spate sprijinindu-se de perete şi zice:

— Acum am terminat de crescut, Guppy. Am ajuns la maturitate.

— Ei şi ce ai de gând acuma, zice domnul Guppy, cu… N-ai nimic împotrivă că-i Smallweed de faţă?

— Nicidecum. Am plăcerea să beau în sănătatea lui.

— Domnule, într-a Domniei Tale! Face domnul Smallweed.

— Întrebam ce ai de gând acuma, urmează domnul Guppy, cu angajarea?

— Hm! Ce pot avea de gând după masă e una, dragă Guppy, răspunde domnul Jobling, şi ce pot avea de gând înainte de masă, e alta. Totuşi, chiar şi după masă, îmi pun întrebarea: „Ce am să fac? Cum am să trăiesc? Iei fo mangerştii, urmează domnul Jobling, pronunţând fraza aceasta ca şi cum s-ar fi gândit că e o zicală folositoare, afişată într-un staul englezesc. Iei fo manger. Aşa-i zicala francezului, şi de mâncat şi eu am nevoie, ca şi francezul. Ba, poate mai mult.

Domnul Smallweed este, hotărât lucru, de părere că „într-adevăr, cu mult mai mult”.

— Dacă s-ar fi găsit un om să-mi spună, continuă Jobling, fie chiar şi în ziua când tu şi cu mine rătăceam prin

Lincolnshire, Guppy, şi colindam pe-acolo ca să vedem casa aceea la Castle Wold…

Domnul Smallweed îl îndreaptă: Chesney Wold.

— Chesney Wold (mulţumesc preaonoratului meu prieten pentru bucuria de-atunci). Dacă mi-ar fi spus cineva atunci că am să ajung acum la sapă de lemn, aşa cum de fapt mă găsesc, l-aş fi… Da, m-aş fi năpustit asupra lui, spune domnul Jobling, luând puţin rom cu apă, cu un aer de resemnare disperată, şi i-aş fi crăpat capul.

— Totuşi, Tony, erai încă de pe atunci în încurcătură, obiectează domnul Guppy. Nu vorbeai decât de asta în cabrioletă.

— Guppy, zice domnul Jobling. N-am să afirm că nu-i aşa. Mă aflam în încurcătură. Dar credeam că lucrurile au să se-ntoarcă în bine.

Aceeaşi credinţă foarte răspândită că lucrurile se schimbă în bine. Nu că se schimbă în rău, că ajung la pământ, ci că se schimbă în bine. Ca şi cum un nebun ar crede că lumea se poate schimba în triunghi!

— Aşteptam cu încredere ca lucrurile să se îmbunătăţească şi ca totul să se aranjeze, continuă domnul Jobling cu oarecare neclaritate în expresie şi poate şi în cele ce voia să spună. Dar aşteptările mi-au fost înşelate. Lucrurile nu s-au schimbat în bine. Şi când s-a ajuns la creditorii care veneau în valuri la birou şi la lumea cu care biroul încheiase afaceri şi care acum reclamă nişte fleacuri scârnave în privinţa banilor daţi cu împrumut, atunci totul s-a sfârşit cu clientela aceea. Şi cu orice altă nouă clientelă profesională, fiindcă mâine de-ar trebui să prezint o 1 Corect în franceză Il faut manger – Trebuie să mănânci (n.t.).

Referinţă, lucrul ar fi menţionat şi m-ar distruge. Atunci, ce-i de făcut, amice? Am ieşit din circuit şi trăiesc economic, pe lângă piaţa de zarzavaturi, dar la ce slujeşte să trăieşti economic, când n-ai nici un ban. Tot atâta-i de trăieşti ca un risipitor.

— Ba-i chiar mai bine, gândeşte domnul Smallweed.

— Sigur. E sistemul aristocraţilor, iar aristocraţia şi favoriţii au fost slăbiciunile mele dintotdeauna şi puţin îmi pasă de cine ştie şi puţin îmi pasă că se ştie, urmează domnul Jobling. Sunt slăbiciuni măreţe… Al dracului să fiu, domnule, sunt de-adevărat măreţe. Aşa că, urmă domnul Jobling, după ce-şi încercă sfidător romul şi apa, ce altceva poate face amicul, vă întreb eu, decât să se reangajeze în armată?

Domnul Guppy intră mai adânc în discuţie, ca să stabilească ce poate, după părerea sa, să facă amicul. Felul lui este felul grav şi impresionant al omului ce nu a izbutit să se angajeze în viaţă altfel decât ca victimă a unei delicate suferinţe de inimă.

— Jobling, zice domnul Guppy, eu şi cu prietenul nostru comun, Smallweed…

(Domnul Smallweed observă cu modestie „Amândoi gentilomi!” şi bea).

— Am avut câte o mică discuţie în această privinţă, de mai multe ori, de când tu…

— Zi, de când am fost dat afară! Strigă domnul Jobling, cu amărăciune. Zi-i pe nume, Guppy. Doar asta ţi-i în gând!

— Nu-u-u! De când ai plecat din Lincoln's Inn, sugerează cu delicateţe domnul Smallweed.

— De când ai plecat din Lincoln's Inn, Jobling, zice şi domnul Guppy, şi i-am vorbit prietenului nostru comun, Smallweed, despre un plan la care m-am gândit în timpul din urmă şi ţi-l propun. Îl cunoşti pe Snagsby, librarul?

— Ştiu că se află un asemenea librar, răspunde domnul Jobling. Nu era al nostru şi nu mă cunosc cu el.

— E al nostru, Jobling, şi eu mă cunosc cu el, ripostează domnul Guppy. Aşa, domnule! În timpul din urmă ne-am cunoscut mai bine, datorită unor împrejurări întâmplătoare care m-au făcut să-l vizitez acasă. De acele împrejurări nu-i nevoie să mă folosesc ca argument. Ele pot… Sau nu pot…

Să aibă oarecare legături cu un subiect, ce poate… Sau nu poate… Să-mi fi aruncat o umbră asupra existenţei mele.

Deoarece stă în felul ciudat al domnului Guppy de a-şi ademeni prietenii intimi la asemenea subiect, lăudându-se că-i nenorocit, şi apoi în momentul în care sunt gata ademeniţi, se întoarce asupra lor cu acea tăioasă asprime, vorbind despre anumite coarde ale sufletului omenesc, atât domnul Jobling, cât şi domnul Smallweed ocolesc capcana păstrând tăcerea.

— Asemenea lucruri pot să se-ntâmple, repetă domnul Guppy, sau pot să nu se-ntâmple. De fapt ele nu intră în cauză. E destul să spun doar că şi domnul şi doamna Snagsby sunt foarte dispuşi să mă servească, şi că Snagsby, în perioadele de activitate, are o grămadă de hârtii de copiat, pe care le dă la lucru afară. Are toate hârtiile lui Tulkinghorn şi pe lângă asta şi nişte afaceri grozave. Cred că dacă Smallweed, prietenul nostru comun, ar fi chemat la bară să jure, şi el ar mărturisi că-i aşa.

Domnul Smallweed încuviinţă din cap şi păru nerăbdător să depună jurământ.

— Acum, domnilor juraţi, urmează domnul Guppy, am vrut să spun acum, Jobling, ai putea afirma că perspectivele de câştig sunt puţine. Garantat că-i aşa. Dar mai bine decât nimic şi mai bine decât reangajat. Îţi trebuie timp. Trebuie timp ca afacerile tale din ultima vreme să se uite. Aşa că ai putea trăi în condiţii mai proaste decât acelea de-a copia pentru Snagsby.

Domnul Jobling e gata să-l întrerupă, dar isteţul de Smallweed îl împiedică cu o tuse seacă şi cu cuvintele: „Hm! Shakespeare!”

— Problema noastră are două laturi, Jobling, continuă domnul Guppy. Asta-i. Vin acum şi la a doua. Îl ştii pe Krook, preşedintele, cel de peste drum de înalta Curte. Ascultă, Jobling, stăruie domnul Guppy cu tonul încurajator al unui interogatoriu. Cred că-l cunoşti pe Krook, preşedintele de peste drum de înalta Curte?

— Îl ştiu din vedere, răspunde domnul Jobling.

— Îl ştii din vedere. Foarte bine. Şi-o ştii şi pe micuţa Flite.

— Toată lumea o ştie, zice domnul Jobling.

— Toată lumea o ştie. Foarte bine. Acum, una dintre obligaţiile mele din ultima vreme e să-i plătesc domnişoarei Flite, săptămânal, o oarecare alocaţie bănească, scăzând din ea suma ce reprezintă chiria ei pe săptămână, pe care o plătesc (potrivit cu dispoziţiile pe care le-am primit) chiar lui Krook, cu regularitate, faţă cu ea. Asta m-a pus în legătură cu Krook şi astfel i-am cunoscut casa şi obiceiurile. Ştiu că are o cameră de închiriat. Poţi să locuieşti acolo pe un preţ foarte mic, sub un nume care-ţi convine şi într-o linişte de parc-ai fi la o sută de mile departe de aici. Nu te-ntreabă nimic şi te-ar primi de chiriaş pe un cuvânt din partea mea… Cât ai clipi, dacă te hotărăşti. Şi-ţi mai spun un lucru, Jobling, face domnul Guppy, coborând dintr-o dată vocea şi devenind iarăşi intim. Krook e un soi de bătrân nemaiînchipuit… Mereu scotocind într-un morman de hârţoage şi căznindu-se să înveţe singur să citească şi să scrie, fără să mişte nici un pic din loc, după câte-mi pare mie. E cel mai extraordinar bătrân, domnule! Mă gândesc ce mult ar putea să-i slujească unui tip să-l studieze puţin.

— Nu cumva vrei să spui?… Întreabă domnul Jobling.

— Ba vreau să spun, răspunde domnul Guppy, ridicând din umeri cu o modestie care i se potriveşte, că nu-l pot înţelege. Fac apel la Smallweed, prietenul nostru comun, să spună el dacă m-a auzit sau nu afirmând că nu-i pot da de rost.

Domnul Smallweed depune o mărturie concisă:

— De câteva ori!

— Am învăţat eu ceva din meserie şi ceva din viaţă, Tony, urmează domnul Guppy, şi arareori mi se întâmplă să nu-i dau de rost unui om, mai mult sau mai puţin. Dar asemenea pramatie bătrână atât de închis, atât de viclean, atât de tainic (cu toate că nu cred să fie chiar atât de cumpătat) n-am întâlnit niciodată în viaţa mea. Acum trebuie să fie

grozav de bătrân şi n-are pe nimeni pe lângă el şi se spune că e neînchipuit de bogat şi c-ar fi contrabandist sau deţinător de obiecte furate, c-ar împrumuta pe amanet pe sub mână, c-ar fi cămătar… Toate la care m-am gândit în diferite rânduri… S-ar putea să merite să afli câte ceva despre el. Nu văd de ce n-ai intra în casa lui şi pentru asemenea lucru, dacă toate celelalte îţi convin.

Domnul Jobling, domnul Guppy şi domnul Smallweed îşi sprijină cu toţii coatele pe masă şi bărbiile în mâini şi privesc în tavan. După un timp, cu toţii beau, se apleacă încetişor pe spate, îşi vârâ mâinile în buzunare şi se uite unii la alţii.

— Dacă aş mai avea energia pe care o aveam odată, Tony! Zice domnul Guppy cu un oftat. Dar sunt anumite coarde în sufletul omenesc…

Storcându-şi în rom cu apă rămăşiţa sentimentului său de dezolare, domnul Guppy încheie cedându-i lui Tony Jobling afacerea aceasta riscantă şi spunându-i că în timpul vacanţei şi cât timp lucrurile merg prost, punga lui „până la trei sau patru sau, fie, chiar până la cinci lire”, îi stă la dispoziţie.

— Niciodată nu trebuie să se spună, adaugă domnul Guppy cu emfază, că William Guppy i-a întors spatele prietenului său!

Partea din urmă a ofertei îşi atinge ţinta atât de de-a dreptul, încât domnul Jobling exclamă cu emoţie:

— Guppy, binefăcătorul meu, dă-mi mâna!

Domnul Guppy i-o întinde zicând:

— Jobling băiete, iat-o!

Domnul Jobling adaugă:

— Guppy, suntem amici de câţiva ani!

Domnul Guppy răspunde:

— Jobling, suntem!

Apoi îşi strâng mâna, iar domnul Jobling urmează cu afecţiune:

— Îţi mulţumesc Guppy, nu ştiu, zău, dar parc-aş mai lua încă un pahar, de dragul cunoştinţei noastre atât de vechi.

— Ultimul locatar al lui Krook a murit acolo în casă, spune domnul Guppy ca din întâmplare.

— A murit, totuşi! Exclamă domnul Jobling.

— S-a dat hotărâre. Moarte accidentală. N-ai nimic împotrivă?

— Nu, răspunde domnul Jobling, n-am nimic împotrivă, dar ar fi făcut mai bine să moară în altă parte. E al dracului de ciudat că a trebuit să se ducă şi să moară în camera mea.

Domnul Jobling e foarte indignat de asemenea îndrăzneală, revenind asupra faptului de mai multe ori cu observaţii de felul acestora:

— Sunt locuri destule unde să mori, cred! Sau: Lui nu i-ar fi plăcut să mor eu în camera lui, cred!

Cu toate acestea, convenţia fiind încheiată virtual, domnul Guppy propune ca să fie trimis credinciosul Smallweed să vadă dacă domnul Krook este acasă, fiindcă în asemenea caz ei ar putea duce la bun sfârşit negocierile, fără întârziere. Domnul Jobling fiind de acord, Smallweed se pune sub pălăria-i înaltă şi o scoate din ospătărie aşa cum ar face şi Guppy. Curând se întoarce cu ştirea că domnul Krook este acasă şi că l-a văzut prin uşa prăvăliei şezând în încăperile din fund şi dormind „buştean”, ca-n puterea nopţii.

— Atunci să fac plata, zice domnul Guppy, şi ne ducem să-l vedem. Small, cât face?

Domnul Smallweedsileşte chelneriţa să se prezint, făcându-i un semn cu ochiul şi răspunde numaidecât cele ce urmează:

— De patru ori viţel şi şuncă face trei şilingi şi de patru ori cartofi face trei şi patru şi o dată varză face trei şase şi de trei ori măduvă e patru şi şase şi de şase ori pâine face cinci şi de trei ori brânză de Cheshire face cinci şi trei şi patru stacane de juma-juma face şase şi trei patru romuri mici face opt şi trei şi trei pentru Polly fac opt şi şase. Opt şi şase

opreşti din jumătate de liră, Polly şi dai rest optsprezece peni!

Deloc tulburat de aceste socoteli uimitoare, Smallweed îşi ia rămas bun de la prietenii săi cu o înclinare glacială a capului şi rămâne în urmă ca să se uite puţin cu admiraţie la Polly, după cum îl ajută împrejurările, şi ca să citească ziarele; care sunt atât de mari în comparaţie cu el, când e despuiat de pălărie, încât atunci când ţine în sus ziarul „Times” ca să parcurgă cu ochii coloanele, pare că s-a retras la odihna de noapte şi că a dispărut sub cearşafuri.

Domnul Guppy şi domnul Jobling se îndreaptă către prăvălia de zdrenţe şi sticle, unde îl găsesc pe Krook dormind buştean, asta va să zică sforăind cu bărbia proptită în piept şi cu totul absent la orice sunete din afară şi chiar la o uşoară zgâlţâire. Pe masă, lângă el, lângă obişnuita harababură de tot ce vrei şi ce nu vrei, stau o sticlă goală de gin şi un pahar. Aerul nesănătos e atât de îmbibat de băutura asta, încât până şi ochii verzi ai pisoiului de pe raft, cum se deschid şi se închid şi licăresc către vizitatori, par ca de beat.

— Hai, scoală-te! Zice domnul Guppy, mai zgâlţâind o dată făptura relaxată a bătrânului. Domnule Krook! Hei! Domnule!

Dar s-ar părea că-i la fel de uşor să deştepţi o boccea de haine vechi cu o arşiţă alcoolică ce mocneşte în ea.

— Ai mai văzut asemenea amorţire ca aceea în care a căzut, între somn şi băutură? Întreabă domnul Guppy.

— Dacă aşa e somnul lui obişnuit, răspunde Jobling, cam îngrijorat, mă gândesc că într-o bună zi are să se pună pe-un somn ce n-are să se mai termine!

— Seamănă mai mult a leşin decât a somn, zice domnul Guppy, scuturându-l iarăşi. Ei, domnule! Ar putea fi prădat de zeci de ori! Deschide ochii!

După mult tărăboi, îi deschide, dar fără să pară că-şi vede oaspeţii sau alte obiecte. Cu toate că-şi încrucişează picioarele unul peste altul şi-şi adună mâinile şi de câteva

ori închide şi deschide gura cu buzele-i uscate, pare în mod practic la fel de absent ca şi-nainte.

— În orice caz e în viaţă, zice domnul Guppy. Ce mai faceţi, prea stimate domn preşedinte? V-am adus un prieten de-al meu, domnule, într-o mică problemă de afaceri.

Bătrânul şade încă jos, plescăind adesea din buzele-i uscate, fără să dea nici cel mai mic semn că şi-a venit în fire. După câteva minute face o încercare să se ridice. Cei doi îl ajută să se pună pe picioare, se clatină, izbindu-se de perete şi se boldeşte la ei.

— Ce maifaceţi, domnule Krook? Îl întreabă domnul Guppy, oarecum dezorientat. Cum vă simţiţi, domnule? Arătaţi minunat, domnule Krook. Sper că vă merge bine!

Bătrânul, îndreptând o lovitură, fără de nici un scop, către domnul Guppy sau către nimeni şi nimic, se-nvârte încetişor în juru-i, legănându-se, şi ajunge cu faţa la perete. Astfel rămâne un minut, două; grămădit în perete, apoi pleacă bălăbănindu-se către uşa din faţă. Aerul, vânzoleala din curte, timpul care s-a scurs, poate amestecul tuturor acestora l-au repus pe picioare. Vine îndărăt aproape sigur de el, potrivindu-şi căciula de blană pe cap şi sfredelindu-i cu privirea.

— Sluga dumneavoastră, domnilor; am moţăit puţin. Hi! Mă trezesc greu uneori.

— De fapt cam aşa e, domnule, răspunde domnul Guppy…

— Ce? Nu cumva aţi încercat şi dumneavoastră să mă treziţi, da? Întreabă bănuitor domnul Krook.

— Numai puţintel, explică domnul Guppy.

Bătrânul dând cu ochii de sticla goală o ridică, o cercetează şi, încetişor, o apleacă, întorcând-o cu fundul în sus.

— Ascultaţi! Strigă el ca zmeul din poveste. Cineva aici şi-a luat îndrăzneala…

— Vă asigurăm că am găsit-o aşa! Zice domnul Guppy. Îmi îngăduiţi să v-o umplu iarăşi?

— Da, sigur că vă îngădui! Exclamă Krook în culmea fericirii. Fără îndoială că vreau! Pentru puţin! Duceţi-vă s-o umpleţi alături… la „Flamura Soarelui” pentru Lordul Preşedinte, paisprezece peni. Fiţi binecuvântat, ei mă ştiu!

Aşa de tare îl înghesuie pe domnul Guppy cu sticla goală, încât Domnia Sa, făcând un semn cu capul către prieten, primeşte sarcina, o rupe la fugă şi se întoarce tot în grabă cu sticla plină. Bătrânul o ia în braţe ca pe un nepot iubit şi o mângâie drăgăstos.

— Dar, ascultaţi! Spune el în şoaptă, cu ochii aţintiţi spre domnul Guppy, după ce-a gustat din sticlă, asta nu-i din cea de paisprezece peni pentru Lordul Preşedinte. Asta-i de optsprezece peni!

— M-am gândit că s-ar putea să vă placă mai mult, face domnul Guppy.

— Sunteţi un adevărat gentilom, domnule! Exclamă Krook, după ce-a gustat iarăşi din sticlă, iar răsuflarea lui fierbinte pare că vine spre ei ca o flacără. Sunteţi baron de neam.

Profitând de acest moment prielnic, domnul Guppy îşi recomandă prietenul sub numele improvizat de „domnul Weevle” şi expune obiectul vizitei lor. Krook, cu sticla sub braţ (nu trece niciodată dincolo de un anume stadiu fie al beţiei, fie al cumpătării), îşi ia timp ca să-şi studieze locatarul propus şi pare că-l acceptă.

— Ai dori să vezi camera, tinere? Îl întreabă. Ah! E cameră bună! Fost văruită. Fost spălată pe jos cu săpun moale şi sodă.

Hi! Face de două ori chiria, ca să nu mai vorbim de tovărăşia mea, când vrei şi o pisică aşa cum e asta ce alungă şoarecii.

Lăudând camera cam în asemenea fel, bătrânul îi ia şi-i duce sus, unde într-adevăr găsesc camera mai curată decât era de obicei şi dispunând de câteva mobile vechi pe care le-a scos la lumină din fundurile inepuizabilelor sale depozite. Condiţiile sunt stabilite fără nici-o piedică, de vreme ce Lordul Preşedinte nu poate fi dur cu domnul

Guppy, care e asociat de „Kenge şi Carboy”, prin dosarul Jarndyce şi prin alte faimoase recurgeri la importanţa lui profesională; şi s-a căzut de acord ca domnul Weevle să se instaleze de a doua zi. Domnul Weevle şi domnul Guppy se îndreaptă apoi spre Imobilul Cook din strada Cursitor, unde cel dintâi este personal prezentat domnului Snagsby şi unde (mai important încă) asentimentul şi favoarea doamnei Snagsby îi sunt asigurate. Apoi povestesc cum s-au desfăşurat lucrurile eminentului Smallweed, care aşteptase în asemenea scop la birou, cu pălăria-i înaltă pe cap, şi pe urmă se despart, domnul Guppy explicând că ar fi dorit să încheie mica petrecere cu un chef pe socoteala pungii sale, dar sunt coarde în sufletul omenesc care ar considera cheful drept o batjocură, pur şi simplu.

A doua zi, pe înserat, domnul Weevle îşi face modesta-i apariţie la Krook, nicidecum stingherit de vreun bagaj şi se aşază în noua-i locuinţă, unde cei doi ochi din obloane se uită ţintă la el pe când doarme, ca şi cum ar fi înlemniţi de uimire. În ziua următoare, domnul Weevle, ca un soi de tinerel îndemânatic şi bun de nimic, împrumută de la domnişoara Flite un ac şi aţă şi un ciocan de la proprietar şi se pune pe lucru, scornind nişte improvizaţii în loc de perdele şi bătând în cuie pe pereţi nişte combinaţii în loc de rafturi şi atârnând două ceşti de ceai, cratiţa de lapte şi toate celelalte oale şi faianţe în nişte cârlige mici de doi bani bucata, ca un marinar naufragiat ce face tot ce se poate ca să nu se înece. Dar ceea ce domnul Weevle preţuieşte cel mai mult, din acele puţine lucruri care le are (în primul rând după favoriţii lui blonzi, pentru care are o afecţiune pe care numaifavoriţiiopotdeşteptaânpieptul unui bărbat) e o colecţie selectă de gravuri imprimate pe aramă din creaţia cu adevărat naţională cunoscută sub titlul de „Divinităţile Albionului, sau Galeria Galaxiei Frumuseţilor Britanice”, reprezentând doamne nobile din rândurile aristocraţiei cu tot felul de surâsuri afectate pe care nu sunt în stare să le producă decât arta asociată cu capitalul. Cu

asemenea portrete minunate, claustrate nevrednic într-o cutie de pălării pe timpul izolării sale printre grădinile de zarzavat, domnul Weevle îşi împodobeşte apartamentul; şi fiindcă Galeria Galaxiei Frumuseţilor Britanice poartă tot soiul de haine extravagante, cântă la tot soiul de instrumente muzicale, dezmiardă tot soiul de câini, se uită galeş la tot soiul de privelişti şi e sprijinită de tot soiul de vase de flori şi de balustrade, rezultatul este cât se poate de impunător.

Dar viaţa mondenă e slăbiciunea domnului Weevle, aşa cum era şi a lui Tony Jobling. Să împrumute pe seară ziarul din ajun de la „Flamura Soarelui” şi să citească despre iluştrii şi distinşii meteori dând buzna din toate direcţiile pe firmamentul monden e pentru el o mângâiere de nedescris. Să ştie care membru al cărui ilustru şi distins cerc a înfăptuit ilustra şi distinsa ispravă de a se regăsi de ieri în sânul cercului, sau să contemple nu mai puţin ilustra şi distinsa lui ispravă de a-şi părăsi cercul mâine, îi dă un fior de bucurie. Să fie informat despre ce face Măiastra Colecţie a Galeriei Galaxiei Frumuseţilor Britanice şi ce are de gând să facă şi ce căsătorii din Măiastra Colecţie din Galaxie sunt pe tapet şi ce zvonuri din Măiastra Colecţie umblă, înseamnă să cunoşti cele mai glorioase destine ale omenirii. Domnul Weevle se întoarce de la ştirile acestea la portretele implicate din Galerie şi are impresia că se ştie perfect cu originalele portretelor şi că e cunoscut de dânsele.

În rest, e un locatar liniştit, plin de subterfugii şi născociri îndemânatice, cum s-a menţionat mai înainte, în stare să facă singur pe bucătarul, pe fata în casă, cât şi pe dulgherul, iar, după ce umbrele serii s-au lăsat peste imobil, să dea curs înclinaţiilor sale de om sociabil. La vremea aceea, dacă nu e vizitat de domnul Guppy sau de mica eminenţă asemănătoare lui, turtită de o pălărie neagră, domnul Weevle iese afară din camera-i mohorâtă, în care a moştenit imensa paragină de pupitru împroşcat de-o ploaie de cerneală, şi stă de vorbă cu Krook, sau e„foarte slobod la

gură”, cum îi spun cei din imobil, foarte sfătos cu oricine are chef de vorbă. Din care cauză doamna Piper, care călăuzeşte imobilul, se vede îndemnată să-şi împărtăşească două păreri doamnei Perkins.

Mai întâi de toate, că dacă Johnny al ei ar fi să aibă favoriţi, ea ar dori să fie identici cu-ai tânărului ăstuia; al doilea, „înseamnă-ţi cuvintele mele, madam Perkins, doamnă dragă, şi nu fi mirată, Domnul să te aibă în pază, dacă tânărul ăsta n-a intrat aici numai pentru banii bătrânului Krook!”

Familia Smallweed într-o vecinătate destul de neplăcută, ba chiar dezgustătoare, cu toate că una dintre ridicăturile din cuprinsul ei poartă numele de Muntele Plăcut, Spiriduşul Smallweed, creştinat cu numele de Bartholomew şi numit în căminul părintesc Bart, îşi petrece scurtul răstimp în care biroul şi cele înrudite cu el nu-i reclamă prezenţa. Locuieşte pe o stradă mică şi îngustă, mereu pustie, întunecată şi tristă, îmbâcsită de zidărie pe toate laturile, ca un mormânt, dar unde totuşi mai stăruie buşteanul unui copac de pădure, a cărui mireasmă e aproape tot atât de proaspătă şi naturală ca şi gustul tinereţii în Smallweed.

De mai multe generaţii, în familia Smallweed a fost doar câte un singur copil. Bătrânei şi bătrânele au fost, dar nu copii, până când bunica domnului Smallweed, ce se află şi acum în viaţă, s-a smintit şi a căzut (pentru prima oară în familie) în mintea copiilor. Cu asemenea apucături infantile, cum ar fi o totală lipsă a spiritului de observaţie, a memoriei, a înţelegerii şi interesului, şi cu o veşnică înclinare de a adormi peste foc sau chiar în el, bunica domnului Smallweed a însufleţit fără îndoială familia.

Bunicul domnului Smallweed are şi el o meteahnă. Starea membrelor sale inferioare, şi aproape şi a celor superioare, e deznădăjduită; dar mintea lui e neatinsă. Stăpâneşte, cum de altfel totdeauna a stăpânit, primele patru operaţii de aritmetică şi un anume mănunchi mic de procedee dintre

cele mai nemiloase. Cât despre idealism, respect, admiraţie şi alte asemenea atribute frenologice, nu sunt acum într-o postură mai proastă decât au fost în trecut. Tot ceea ce bunicul domnului Smallweed a oprit din ele în suflet a fost de la început în stare de larvă şi în stare de larvă a rămas până la urmă. În toată viaţa lui, din cele de mai sus n-a fost în stare să iasă nici măcar un fluture.

Tatăl acestui plăcut bunic din vecinătatea Muntelui Plăcut a fost un soi de biped cu pielea groasă, un zgârie-brânză din specia păianjenului care ţese pânza ca să prindă muşte neglijente şi se retrage în gaură până când muştele cad în capcană. Numele acelui bătrân păgân din grădina lui Dumnezeu a fost Dobândă Compusă. Pentru ea a trăit, cu ea s-a căsătorit şi de ea a murit. Dând peste el o pierdere grea, de pe urma unei mici întreprinderi cinstite, în care pierderile toate erau destinate să fie de partea cealaltă, s-a fărâmat ceva în el, ceva vital pentru existenţa lui, ceva ce putea fi inima… Şi a pus capăt carierei sale. Cum nu era bun din fire şi fusese crescut într-un azil, cu un curs complet în privinţa întrebărilor şi răspunsurilor la problemele acelor popoare din antichitate, Amoriţii şi Uitiţii, era socotit adeseori ca un exemplu de educaţie falimentară.

Spiritul lui a strălucit prin fiul său, căruia totdeauna i-a predicat „să iasă în lume” de timpuriu şi pe care l-a vârât de la vârsta de doisprezece ani slujbaş în biroul unui notar lipsit de scrupule. Acolo, tânărul şi-a perfecţionat spiritul ce era din fire flămând şi nesăţios şi, dezvoltându-şi darurile din familie, s-a ridicat treptat în profesia reţinerii procentelor şi beneficiilor. Câştigându-şi existenţa de timpuriu, dar însurându-se târziu, aşa cum şi taică-său făcuse înaintea lui, a dat naştere unui fecior din fire flămând şi nesăţios, care, la rândul lui, câştigând de timpuriu şi însurându-se târziu, a devenit tatăl lui Bartholomew şi al Judithei Smallweed, gemeni. Tot timpul petrecut în creşterea înceată a arborelui acestei familii,

casa dinastiei Smallweed, totdeauna timpurie la câştiguri şi târzie la căsătorii, şi-a afirmat din ce în ce mai puternic caracterul materialist, a înlăturat tot ce era desfătare, a combătut toate romanele, poveştile, cărţile de aventuri, fabulele şi a condamnat cu interdicţie orice frivolitate de orice soi. De aici recompensa că nu s-a dat naştere în casa lor unor copii şi că piticii şi piticele pe care i-a zămislit au fost riguros destinaţi să poarte o asemănare cu vechile maimuţe, dar cu o notă deprimantă în suflete.

În momentul de faţă, în salonaşul întunecat, la câteva picioare sub nivelul străzii, un salon sinistru, neprimitor şi lipsit de confort, împodobit doar cu nişte feţe de masă de cea mai mizeră ţesătură şi cu măsuţe de ceai din cea mai proastă tinichea şi oferind în caracterul său decorativ o asemănare alegorică uimitoare cu spiritul bunicului Smallweed, stau aşezaţi pe două scaune de berărie, îmbrăcate cu stofă neagră de păr de cal, de-o parte şi de alta a căminului, vârstnicul domn şi vârstnica doamnă Smallweed, depănând ceasurile trandafirii. Pe vatră se află vreo două pirostrii pentru oalele şi ceainicele de a căror supraveghere se ocupă de obicei bunicul Smallweed şi, ieşind de pe vatră în afară, printre pirostrii, se vede un soi de frigare de alamă pentru fripturi, pe care tot el o controlează când e în acţiune. Sub şezutul venerabilului domn Smallweed şi păzit de răşchitoarele picioarelor sale se află un sertar în scaunul său, despre care se spune că ar conţine banii lui ce se urcă la o sumă fabuloasă. Lângă el se află o pernă de rezervă, pe care o are totdeauna la îndemână, ca să poată dispune de ceva cu care să arunce în venerabila sa parteneră de respectabilă vârstă, ori de câte ori face ea vreo aluzie la bani… Un subiect asupra căruia dumnealui e cu deosebire sensibil.

— Şi unde-i Bart? Întreabă bunicul Smallweed pe Judy, sora geamănă a lui Bart…

— Încă nu s-a întors, răspunde Judy.

— E timpul ceaiului, nu-i aşa?

— Nu.
— Cât mai lipseşte, atunci?
— Zece minute!
— N-and!
— Zece minute…
— Ho! Face bunicul Smallweed. Zece minute!
Bunica Smallweed, care tot mormăise şi dăduse din cap spre pirostrii, auzind că se rostesc cifre, le asociază cu banii şi dă un ţipăt ca de papagal bătrân şi scârbos, rămas fără nici-o pană:
— Zece hârtii de câte zece lire!
Bunicul Smallweed aruncă numaidecât cu perna într-însa.
— La dracu, mai taci o dată! Se răsteşte bunul bătrânel.
Efectul actului lui de revoltă este dublu. Nu numai c-o izbeşte pe doamna Smallweed cu capul de marginea scaunului cu spetează înaltă făcând-o să capete, cu boneta aşa strâmbă pe cap, un aspect cu totul nepotrivit până când a venit s-o scoată din încurcătură nepoată-sa, dar sforţarea depusă produce un recul asupra domnului Smallweed, aruncându-l îndărăt în scaunul lui de berărie, ca pe-o marionetă sfărâmată. Bătrânul şi minunatul gentilom, arătând în această situaţie pur şi simplu ca un sac de haine cu o scufie neagră în vârf, nu mai pare să aibă viaţă în el până ce nu trece prin două operaţii efectuate de mâinile nepoatei sale: aceea de a fi zgâlţâit ca o sticlă mare şi aceea de a fi înghiontit şi scuturat ca o pernă de divan. Asemenea mijloace aducându-l în stare de a-şi ridica gâtul, bunicul Smallweed şi cea cu care-şi împarte înserarea vieţii stau iarăşi faţă în faţă, în cele două scaune de berărie, ca două sentinele de mult uitate în post de Sergentul Negru, de Moarte.
Judy, geamăna, e tovarăşa preţioasă a celor doi asociaţi. Că e soră cu tânărul domn Smallweed nu mai încape îndoială, căci dacă i-ai frământa pe amândoi într-unui, abia de ţi-ar ieşi o persoană tânără de proporţie mijlocie. Totodată exemplifică atât de fericit asemănarea mai sus

menţionată, a familiei cu o ceată de maimuţe, încât dacă ar fi gătită cu o manteluţă şi o bonetă bătute în paiete, ar putea ţopăi în vârful unei caterinci, fără să trezească prea multă mirare.

Dar în împrejurările de faţă, totuşi, e îmbrăcată cu o rochie simplă, sărăcăcioasă, dintr-un material cafeniu.

Judy n-a avut niciodată o păpuşă, n-a auzit niciodată de Cenuşăreasa, nu a jucat niciodată vreun joc. O dată sau de două ori s-a găsit în tovărăşia unor copii, când să fi fost de vreo zece ani, dar copiii nu s-au putut înţelege cu Judy şi nici Judy nu s-a putut înţelege cu ei. Părea ca un animal din altă specie şi s-a născut o reacţie de respingere de ambele părţi. E foarte discutabil dacă Judy ştie să râdă. A văzut atât de rar săvârşindu-se asemenea lucru, încât probabilităţile sunt mai puternice pentru cealaltă ipoteză. De ceva cum ar fi un râs tineresc, cu siguranţă că nu poate avea nici-o idee. Dacă ar trebui să încerce o dată, s-ar împiedica în dinţi, care ar modela actul râsului după faţa ei, aşa cum, fără să-şi dea seama, şi-a modelat toate celelalte expresii după tiparul vârstei ei sordide. Aşa e Judy.

Şi frate-su geamăn, de când e el n-a învârtit un titirez. Ştie tot atâta de Jack Spintecătorul sau de Sinbad Marinarul, cât şi despre lumea ce trăieşte pe alte planete; tot atât de uşor i-ar veni să se joace de-a capra sau să intre într-o partidă de cricket, cât şi să se prefacă în capră sau în minge. Dar a ajuns cu mult mai departe decât soră-sa, căci în lumea lui îngustă a răsărit o trecătoare spre nişte regiuni atât de largi ca acelea în care zac orizonturile vaste ale domnului Guppy. De aici admiraţia lui pentru acest strălucit vrăjitor şi străduinţa-i de-a ajunge ca dânsul.

Judy, cu un zăngănit şi-un trăncănit de parc-ar bate un gong, aşază pe masă o tablă de tinichea pentru ceai şi aranjează ceşti şi farfurioare. Pâinea o aşază într-un coş de metal, iar untul, dar nu mult, pe-o farfurie mică de cositor. Bunicul Smallweed pândeşte din scurt, cu lăcomie, ceaiul

de îndată ce a fost turnat în ceşti şi o întreabă pe Judy unde e fata.

— Charley, vrei să spui? Se informează Judy.

— N-and! Face bunicul Smallweed.

— Charley, vrei să spui?

Vorbele ating un resort în bunica Smallweed, care, chicotind ca de obicei spre pirostrii, strigă:

— Trece apa! Charley trece apa, Charley trece apa, trece-i apa lui Charley, Charley trece apa, trece-i apa lui Charley!

Şi, dintr-odată, devine foarte energică. Bunicul se uită la pernă, dar încă nu şi-a venit destul de la ultima lui sforţare.

— Ha!

— Zice, când se face linişte ea, dacă aşa o cheamă. Mănâncă o grămadă! Ar fi mai bine să-i dai bani pentru întreţinere.

Judy, făcând din ochi ca fratele ei, clatină din cap şi-şi ţuguie gura într-un „Nu” pe care nu-l rosteşte.

— Nu? Întreabă bătrânul. De ce nu?

— Ne-ar cere şase pence pe zi şi altfel o scoatem la capăt cu mai puţin, răspunde Judy.

— Sigur?

Judy răspunde dând din cap că da, în cel mai adânc înţeles al cuvântului, şi strigă în timp ce întinde untul pe pâine, răzuindu-l bine, luându-şi toate măsurile ca să nu facă risipă şi tăind apoi felii.

— Tu, Charley, unde eşti?

Dând ascultare cu timiditate urgentei convocări, o fetiţă cu un şorţ grosolan şi o bonetă uriaşă, cu mâinile pline de săpun şi apă şi ţinând într-o mână o perie de frecat, îşi face apariţia cu o reverenţă.

— Ce treabă faci acuma? Întreabă Judy, repezindu-se la ea ca o cotoroanţă rea şi bătrână.

— Fac curăţenie în camera din dos de la etaj, domnişoară, răspunde Charley.

— Vâră-ţi bine minţile în cap, fă-o cu de-amănuntul şi nu pierde vremea. Cu mine nu merge să faci treabă de

mântuială! Şi grăbeşte-te! Hai, pleacă! Strigă Judy, izbind cu piciorul în pământ. Cu voi, fetele, mai mare bătaia de cap şi treabă nici pe jumătate.

Asupra severei noastre matroane, după ce se-ntoarce la ocupaţia ei de-a întinde untul subţire şi de-a tăia pâinea, cade umbra fratelui care se uită înăuntru de la fereastră. Lui, cu pâinea şi cuţitul în mână, îi deschide uşa de la stradă.

— Vai, vai, Bart! Exclamă bătrânul Smallweed. Ia-tă-te, hm!

— Iată-mă, răspunde Bart.

— Ai fost iar cu prietenul tău, Bart?

Dă din cap, încet, că da.

— Ai mâncat pe socoteala lui, Bart?

Iarăşi dă din cap, încet, că da.

— Asta-i bine. Trăieşte pe banii lui cât poţi de mult şi ia aminte la greşelile lui. La asta-i bun asemenea prieten. Singurul folos pe care ţi-l poate aduce, zice venerabilul înţelept.

Nepotul lui, fără să-i primească asemenea sfat bun cu supunere, aşa cum ar fi trebuit, îl cinsteşte doar cu încuviinţarea ce poate zăcea într-o uşoară clipire din ochi şi clătinare de cap, şi-şi ia un scaun la masa de ceai. Cele patru feţe bătrâne plutesc apoi deasupra ceştilor de ceai ca un grup de heruvimi cadaverici. Doamna Smallweed, smucindu-şi întruna capul şi trăncănind către pirostrii, iar domnul Smallweed având nevoie să fie de repetate ori zgâlţâit ca o doză uriaşă de purgativ.

— Da, da, face bătrânul şi bunul gentilom, reîntorcându-se la lecţia lui de înţelepciune. Asemenea sfat numai tatăl tău ţi l-ar fi dat Bart. Tu nu l-ai văzut pe taică-tău. Ce mare păcat! Era cu adevărat fiul meu.

Dacă intenţiona să se exprime că era o deosebită plăcere să-l fi văzut, nu reiese de nicăieri.

— Era cu adevărat fiul meu, repetă bătrânul domn rezemându-şi pe genunchi felia sa de pâine cu unt; bun

contabil şi a murit acum cincisprezece ani.

Doamna Smallweed, urmându-şi instinctul obişnuit, izbucneşte cu:

— Cincisprezece lire. Cincisprezece sute de lire într-o cutie neagră, cinsprezece sute de lire încuiate, cinsprezece sute de lire puse la o parte şi ascunse!

Merituosul ei soţ, punându-şi de o parte pâinea cu unt, azvârle numaidecât cu perna în ea, o izbeşte de marginea scaunului şi se prăbuşeşte şi el în scaun, sleit de puteri, înfăţişarea lui, după ce se abate asupra doamnei Smallweed cu vreo asemenea mustrare, este cu deosebire impresionantă şi nu prea plăcută, mai întâi fiindcă efortul îi suceşte de obicei boneta neagră, trăgându-i-o peste un ochi şi dându-i un aer de năzdrăvan desfrânat. Al doilea fiindcă bombăneşte nişte ocări furioase împotriva doamnei Smallweed şi al treilea fiindcă nepotrivirea dintre expresiile-i viguroase şi făptura lui lipsită de putere sugerează un bătrân otrăvit primejdios, care ar fi foarte dăunător dacă ar putea. Toate astea sunt totuşi atât de obişnuite în cercul familiei Smallweed, încât nu mai fac nici-o impresie. Bătrânul gentilom este doar zgâlţâit şi umplutura-i de puf scuturată; peruca e repusă la locul obişnuit, lângă el, şi bătrâna doamnă, cu boneta poate că aşezată bine sau poate că nu, e replantată iarăşi în scaunul ei, gata să fie doborâtă ca un popic. Se scurge puţin timp, în cazul de faţă, până ce bătrânul gentilom îşi vine destul în fire ca să-şi reia discuţia, şi chiar şi atunci şi-o amestecă des cu mai multe înjurături edificatoare, adresate iubitei sale partenere, ieşită din minţi, care nu mai păstrează nici-o legătură pe faţa pământului decât cu pirostriile. Cam aşa ceva urmează: „Dacă tatăl tău ar fi trăit mai mult, Bart, ar fi putut strânge o grămadă de bani… Tacă-ţi gura, moară hodorogită… Dar tocmai când începuse să înalţe casa căreia îi zidise temelia, cu mulţi ani înainte… Taci odată, coţofană năpârlită, cioară, cap de papagal, ce dracu' vrei să spui!… A căzut la pat şi a murit de-o fierbinţeală oarecare,

fiind tare econom şi mulţumindu-se cu mai nimic, şi până peste cap cu grijă pentru treburi… Tare aş mai zvârli cu o pisică în tine în loc de pernă şi-aşa am să şi fac dacă ai ajuns în asemenea hal de nebunie, afurisito, şi maică-ta care a fost o femeie cu bun-simţ, uscată ca o surcică şi care s-a stins întocmai ca un muc de candelă, după ce v-a născut pe tine şi pe Judy… Poarcă flecară ce eşti! Cap de scroafă…!

Judy, neatentă la aceste lucruri auzite adeseori, începe să adune într-un castron rămăşiţele de ceai de pe fundul ceştilor şi al farfurioarelor şi din fundul ceainicului, pentru masa de seară a slujnicuţei tocmită cu ziua. În acelaşi fel adună în coşul de pâine din metal toate rămăşiţele, bucăţi şi resturi de colţuri de pâine care au mai rămas de la economia strictă a casei.

— Dar tatăl tău şi cu mine am fost tovarăşi, Bart, zice bătrânul gentilom, şi când n-oi mai fi, tu şi cu Judy veţi rămâne cu tot ce e aici. E grozav de bine pentru voi amândoi că aţi început să câştigaţi de timpuriu… Judy în negoţul cu flori, iar tu în treburile juridice. Nu veţi avea nevoie să cheltuiţi capitalul. Vă câştigaţi traiul fără de el şi veţi putea să-l măriţi. Când n-oi mai fi, Judy are să se-ntoarcă la negoţul ei de flori şi tu te vei lipi şi mai tare de justiţie.

S-ar putea presupune, după înfăţişarea pe care o are Judy, că negoţul şi-l făcea cu spini, nu cu flori, dar, la vremea ei, fusese ucenică, învăţând arta şi taina fabricării florilor artificiale. Un observator atent ar fi putut desluşi poate în ochii fetei şi în cei ai fratelui ei, când venerabilul străbun şi-a anticipat dispariţia, o oarecare mică nerăbdare să afle când are să se întâmple aceasta şi o oarecare indignare supărată, că ar fi timpul să dispară.

— Şi-acum, dacă toată lumea a isprăvit, zice Judy, terminând pregătirile, am să chem fata la ceai. Dacă se duce să-l bea în bucătărie, atâta se codeşte de nu-l mai termină niciodată.

Ca atare, Charley e chemată să vină şi, sub jocul intens al privirilor, se aşază în faţa castronului ei şi a schivnicelor resturi de pâine cu unt. În exercitarea supravegherii eficace a tinerei fete, Judy Smallweed pare că a atins o vârstă de-adevărat geologică şi că datează din cele mai îndepărtate timpuri. Felul ei sistematic de a se repezi la fată, de a o înhăţa, cu sau fără motiv, fie da ori ba, e minunat, vădind o perfecţiune în arta de a struni slujnicele, arareori atinsă de cele mai vechi şi experimentate profesioniste.

— Hai, nu-ţi mai pierde vremea boldindu-te toată după-amiaza, strigă Judy, scuturând din cap şi izbind cu piciorul când o prinde că trage cu coada ochiului la castronul cu ceai; ia-ţi ce ai de mâncat şi întoarce-te la lucru!

— Da, domnişoară, răspunde Charley.

— Nu-mi spune da, îi întoarce vorba domnişoara Smallweed, fiindcă ştiu eu câte parale faceţi voi, slujnicele. Fă ce ai de făcut fără să zici da, şi-atunci încep să te cred.

Charley dă peste cap o înghiţitură mare de ceai, în semn de supunere, şi face să dispară la iuţeală resturile schivnice pe care nu trebuie să le înfulece cu lăcomie, aşa cum i-a pus în vedere domnişoara Smallweed, adăugând că „la voi, slujnicele, e ceva scârbos”. Charley ar fi întâmpinat greutăţi cam mari în încercarea de a-şi potrivi părerile cu cele ce stăruie asupra subiectului slujnicelor în general, de n-ar fi fost o bătaie în uşă.

— Vezi cine-i şi nu molfăi când deschizi uşa! Strigă Judy.

Obiectul atenţiei sale dispărând în acest scop, domnişoara Smallweed se foloseşte de împrejurare ca să amestece talmeş-balmeş rămăşiţele de pâine cu unt şi să vâre două, trei ceşti murdare în puţinul ceai rămas pe fundul castronului, arătând prin aceasta că ea consideră mâncatul şi băutul terminate.

— Ei! Cine-i şi ce pofteşte? Întreabă arţăgoasa Judy.

Se pare că era un oarecare „domnul George”. Fără să se anunţe şi fără nici un fel de ceremonial, domnul George

intră înăuntru.

— Phi! Exclamă domnul George. Staţi ca-ntr-un cuptor aici. Tot mai faceţi focul? Bine. Poate că faceţi bine ca să vă obişnuiţi cu frigarea.

Ultimele vorbe le spune numai pentru el, pe când dă din cap către bunicul Smallweed.

— Aa! Dumneata erai! Strigă bătrânul gentilom. Ce mai faci? Ce mai faci?

— Aproape bine, răspunde domnul George, luând un scaun. Pe nepoata dumitale avui cinstea s-o văd mai înainte: la ordinele dumneavoastră, domnişoară.

— Iată şi pe nepotul meu, zice bunicul Smallweed. Pe el nu l-ai văzut încă. Lucrează în justiţie şi nu stă mult pe acasă.

— Sunt şi la ordinele lui! E drept că seamănă foarte mult cu soră-sa. Al dracului de bine mai seamănă cu ea, face domnul George subliniind puternic, dar nu chiar a laudă, atributul din urmă.

— Şi cum te foloseşte lumea pe dumneata, domnule George? Îl întreabă bunicul Smallweed, frecându-şi uşurel picioarele.

— Destul de mult, ca de obicei. Ca pe o minge de fotbal!

E un bărbat oacheş, bronzat, de cincizeci de ani, bine făcut şi chipeş, cu părul aspru şi negru, cu ochi strălucitori şi pieptul lat. Mâinile sale viguroase şi puternice, tot aşa arse de soare ca şi faţa, au fost evident folosite la treburi destul de grele în viaţă. Ceva ciudat în ceea ce-l priveşte e că stă pe marginea scaunului ca şi cum, dintr-un obicei de lungă durată, ar lăsa loc pentru o haină sau vreun echipament pe care le-a pus alături. Iar pasul lui măsurat şi greu s-ar potrivi bine c-un zăngănit şi-un zornăit important de pinteni. Acum e ras proaspăt, dar gura-i arată ca şi cum buza de sus ar fi fost obişnuită ani de zile cu o mustaţă mare; şi obiceiul lui de a-şi duce din timp în timp palma deschisă a mâinii mari şi bronzate la buza de sus lasă aceeaşi impresie. Din toate, ai putea crede că domnul George a fost cândva, într-o vreme, cavalerist.

Domnul George face cu familia Smallweed un contrast aparte. Niciodată un militar n-a fost până acum încartiruit într-o casă mai nepotrivită cu el. E ca un paloş lângă un cuţitaş de desfăcut stridii. Făptura lui dezvoltată, pe lângă formele lor închircite, felul lui de a se mişca în mare, gata să umple orice spaţiu cât de întins, pe lângă căile lor mici, înguste şi strâmte, vocea lui răsunătoare, pe lângă glasurile lor ascuţite şi stinse, sunt în cea mai puternică şi bizară contradicţie. Aşa cum şade în mijlocul salonului aceluia îngrozitor de sărac, aplecat puţin înainte, cu mâinile în şolduri şi cu coatele depărtate, formând un pătrat, arată ca şi cum, dacă ar rămâne acolo mai multă vreme, ar absorbi în el întreaga familie şi toată casa cu cele patru camere şi bucătărioara din spate pe deasupra, cu tot ce e în ea.

— Îţi freci picioarele ca să trezeşti viaţa în ele? Îi întreabă pe bunicul Smallweed, după ce s-a uitat jur-împrejurul camerei.

— Hm! În parte e un obicei, domnule George, şi… Da… În parte ajută circulaţia, răspunde bunicul.

— Cir-cu-la-ţi-a! Repetă domnul George, strângându-şi braţele pe piept şi părând că devine de două ori mai mare. Aş crede că nu prea te ajută!

— Adevărat, domnule George, sunt bătrân, urmează bunicul Smallweed. Dar pot să-mi duc anii. Sunt mai bătrân decât ea, făcând un semn cu capul înspre soţia lui, şi uite la ea ce-a ajuns!… Eşti o moară hodorogită! O apostrofează cu vechea-i duşmănie deşteptată pe neaşteptate.

— O biată făptură bătrână şi nenorocită! Zice domnul George, întorcându-şi capul în direcţia aceea. N-o certa pe bătrâna doamnă. Uite colo la ea, cu biata sa bonetă pe jumătate căzută de pe cap şi cu bietul său păr încâlcit de tot. Îndreptaţi-vă, doamnă. Aşa, acu-i mai bine. Iată-ne! Gândeşte-te la mama dumitale, domnule Smallweed, urmează domnul George, întorcându-se la locul lui după ce a ajutat-o pe bătrâna doamnă Smallweed să se aşeze, gândeşte-te la ea, dacă soţia nu ţi-e destul.

— Cred c-ai fost un fiu minunat, domnule George? Întreabă bătrânul, făcând o aluzie şi privind cu coada ochiului.

Culoarea feţei domnului George se cam închide, în timp ce răspunde:

— Ba nu. N-am fost.

— Mă mir.

— Şi eu. Ar fi trebuit să fiu un fecior bun şi cred c-am avut de gând să fiu. Dar n-am fost. Am fost un fiu blestemat de rău, asta-i, ca să nu mai lungim vorba, şi cu asta n-am făcut cinste nimănui.

— Uimitor! Strigă bătrânul.

— Însă, continuă domnul George, cu cât mai puţin se spune în privinţa asta, cu atât mai bine. Hai! Ştii convenţia! O pipă din procentele ultimelor două luni. Fleacuri! E totul în ordine. Nu-i nevoie să te temi să comanzi pipa. Iată noua chitanţă şi iată şi banii pentru procentele pe două luni, şi ce belea pe capul meu ca să-i adun din negoţul pe care-l fac.

Domnul George se aşază cu braţele încrucişate, petrecându-şi timpul cu familia şi cu salonul, în timp ce bunicul Smallweed e ajutat de Judy să scoată două pungi de piele neagră dintr-un birou încuiat, întruna dintre ele pune la păstrare documentul pe care tocmai l-a primit, iar din cealaltă scoate un alt document similar cu cestălalt şi-l înmânează domnului George, care îl răsuceşte ca să-şi aprindă pipa. Ţinând seamă că bătrânul inspectează cu de-amănuntul prin ochelari fiecare trăsătură de condei din amândouă documentele, înainte de a-l elibera pe unul din închisoarea lui de piele, şi ţinând seamă că numără banii de trei ori, şi-o pune pe Judy să spună cel puţin de două ori fiecare vorbă pe care o rosteşte, şi e atât de îngrozitor de încet la vorbă şi la faptă, că mai încet de-atâta nici nu e cu putinţă, treaba asta se desfăşoară într-un timp lung. După ce s-a terminat de tot, şi nu mai înainte, bătrânul îşi eliberează ochii hrăpăreţi şi degetele lacome şi răspunde la ultima observaţie a domnului George, zicând:

— Să mă tem să comand pipa? Nu suntem chiar aşa de interesaţi, domnule. Judy, vezi numaidecât de pipa şi de paharul de coniac cu apă rece pentru domnul George.

Gemenii cei zburdalnici, care în tot acest timp s-au uitat ţintă înaintea ochilor, afară doar când au fost absorbiţi de cele două pungi de piele neagră, pleacă împreună, dispreţuindu-l în general pe vizitator, dar lăsându-l în seama bătrânului, aşa cum doi pui de urs ar lăsa pe-un călător în seama ursoaicei mame.

— Şi-aicea stai, dacă nu mă-nşel, cât e ziulica de lungă? Întreabă domnul George cu braţele încrucişate.

— Chiar aşa, chiar aşa, încuviinţează din cap bătrânul.

— Şi chiar n-ai nici-o ocupaţie, deloc?

— Păzesc focul… Şi fierturile şi fripturile…

— Când sunt, adaugă domnul George, cu mult subînţeles.

— Chiar aşa. Când sunt.

— Nu citeşti, sau nu ţi se citeşte?

Bătrânul dă din cap că nu, cu o falâ agresivă şi vicleană:

— Nu, nu. În familia noastră n-am fost niciunul cititori. Nu se plăteşte. Pierdere de vreme. Zădărnicie. Prostie. Nu, nu!

— Nu prea este de ales între starea dumitale şi cea a soţiei dumitale, spune musafirul într-un ton prea coborât pentru auzul slăbit al bătrânului, uitându-se de la el la bătrână şi apoi iarăşi la el. Ascultă! Zice pe urmă mai tare.

— Da, te-ascult.

— Ai să mă vinzi până la urmă, cred, când voi întârzia plata cu o zi.

— Dragul meu prieten! Strigă bunicul Smallweed, întinzând amândouă braţele ca pentru a-l îmbrăţişa. Niciodată, dragă prietene! Dar prietenul meu din centru, de la care am luat banii ca să ţi-i împrumut… El ar putea-o face!

— Oh! Nu poţi răspunde de el? Face domnul George, punând capăt întrebărilor, cu voce înceată şi cu vorbele acestea: căzătură bătrână de tâlhar!

— Dragă prietene, nu te poţi bizui pe el. Eu nu m-aş încrede în el. El îşi vrea banii, dragă prietene.

— Nici dracu' nu se-ncrede în el, urmează domnul George.

Charley, făcându-şi apariţia cu o tavă pe care se află pipa, o bucăţică de hârtie cu tutun şi coniacul cu apă, domnul George o întreabă:

— Cum de vii aici? Doar nu ai aerul familiei.

— Muncesc cu ziua, domnule, răspunde Charley.

Oşteanul (dacă e sau a fost cândva oştean) îi dă boneta jos de pe cap, cu o uşoară atingere a mâinii sale puternice şi o mângâie pe creştet.

— Îi dai casei o înfăţişare aproape sănătoasă. Îi lipseşte puţină tinereţe, tot aşa cum îi lipseşte şi aerul curat.

Apoi o lasă să plece, îşi aprinde pipa şi bea în sănătatea prietenului din centru al domnului Smallweed… Singura plăsmuire a imaginaţiei prea stimatului bătrân gentilom.

— Aşadar, crezi că ar putea fi neîndurător cu mine, da?

— Cred că ar putea… Mă tem c-ar fi. Ştiu c-a făcut-o, răspunde imprudent bunicul Smallweed, de zeci de ori.

Imprudent, pentru că jumătatea lui mai bună, cea cu mintea sărită, care moţăise asupra focului o bucată de vreme, se trezeşte dintr-o dată şi-ncepe a trăncăni pe nerăsuflate:

— Zeci de mii de lire, de zeci de ori zeci de lire în bancnote într-o casă de bani, zeci de guinee, zeci de milioane cu zece la sută, zeci… Şi atunci i se pune lacăt la gură cu perna aruncată, iar musafirul, pentru care ciudatul experiment pare a fi o noutate, o ridică de pe faţa bătrânei, după ce-a izbit-o ca de obicei.

— Satană idioată ce eşti! Scorpion ce eşti… Scorpion flecar! Broască în călduri! Vrăjitoare pe coadă de mătură ce bombăneşti şi trăncăneşti, ai merita să fii arsă de vie! Abia îşi mai trage sufletul bătrânul, doborât şi sleit în scaunul lui. Dragă prietene, vrei să mă scuturi puţin şi să mă ridici?

Domnul George, care s-a uitat întâi la unul şi apoi la celălalt, ca şi cum şi-ar fi pierdut cumpătul, îl prinde de gât

pe venerabilul lui cunoscut după ce i-a primit ruga şi, în timp ce-l trage în sus, pe scaun, cu o uşurinţă de parc-ar fi avut de-a face cu o păpuşă, îi trec prin minte două lucruri: dacă să-l scuture definitiv de toată puterea de-a zvârli cu perna şi să se descotorosească de el, băgându-l în mormânt, sau ba. Înfrângându-şi ispita, dar zgâlţâindu-l destul de tare, de i se clătină capul ca unei paiaţe, îl repune frumuşel iarăşi pe scaun şi-i potriveşte scufia, trăgându-i-o pe cap cu atâta putere, încât bătrânul strânge din amândoi ochii încă vreun minut după aceea.

— O, Doamne! Îşi trage sufletul domnul Smallweed. Ajunge! Mulţumesc, dragă prietene, ajunge. Vai de mine. Abia mai pot sufla. O, Doamne, Dumnezeule!

Şi domnul Smallweed spune asta cu o evidentă temere de dragul lui prieten, care stă încă asupră-i cu trupul ce i se conturează mai uriaş ca niciodată. Dar prezenţa îngrijorătoare, totuşi, se retrage treptat, pentru a se aşeza pe scaun şi se apucă de fumat, pufăind lung din lulea şi mângâindu-se cu un gând filosofic:

— Numele prietenului dumitale din centru începe cu litera D, amice, şi aproape că ai dreptate să-i respecţi legământul.

— Ai spus ceva, domnule George? Întreabă bătrânul. Oşteanul dă din cap că nu şi continuă să fumeze, aplecându-se în faţă, cu cotul mâinii drepte sprijinit pe genunchiul drept şi cu pipa în mâna dreaptă, în timp ce cealaltă mână se sprijină pe piciorul stâng şi ţine cotul depărtat într-o postură marţială. Tot timpul se uită la domnul Smallweed grav şi atent, şi din când în când alungă cu mâna norul de fum, ca să-l poată vedea mai limpede.

— Înţeleg, zice el schimbându-şi poziţia atât cât să-i îngăduie să-şi ducă paharul la buze cu o singură mişcare rotundă, înţeleg că sunt singurul om viu (şi chiar şi mort poate) care scoate de la dumneata bani de-o pipă.

— Hm! Răspunde bătrânul, e drept că nu văd lume, domnule George, şi nici nu fac trataţii. Nu-mi dă mâna să

fac aşa ceva. Dar fiindcă dumneata, în felul dumitale glumeţ, ai pus condiţia cu pipa…

— Aş! Nu-i vorba de cât costă pipa, nu-i mare lucru, a fost doar o fantezie, ca să scot şi eu ceva de la dumneata. Să-mi intre şi mie ceva pentru banii mei.

— Aa! Eşti înţelept, da, înţelept, domnule! Strigă bunicul Smallweed, frecându-şi picioarele.

— Foarte. Totdeauna am fost. (Un pufăit de lulea.) Dovadă evidentă a înţelepciunii mele e că am nimerit drumul aici. (Iar un pufăit.) De asemenea că sunt ce sunt. (încă un pufăit.) îmi merge vestea că sunt înţelept, adaugă domnul George, fumând liniştit. Pe calea asta am reuşit în viaţă.

— Nu fi abătut, domnule. Mai ai timp să reuşeşti.

Domnul George râde şi bea.

— Nu cumva ai nişte rude, întreabă bunicul Smallweed, cu o licărire în ochi, care să voiască a-ţi plăti capitalul principal sau care să voiască a garanta cu un nume fără datorii, sau două, ca să-l pot îndupleca pe prietenul meu din centru să-ţi mai înainteze ceva capital? Două nume curate ar fi destul pentru prietenul meu din centru. N-ai cumva asemenea rude, domnule George?

Domnul George, fumând încă liniştit, răspunde:

— Dacă aş avea, nu i-aş necăji. Am însemnat eu destul necaz în tinereţe pentru rudele mele. Ar putea fi un soi de pedeapsă grozav de bună pentru un vagabond care şi-a risipit cel mai preţios timp din viaţă, ca apoi să se întoarcă la oamenii cumsecade, cărora nu le-a făcut niciodată cinste şi să trăiască pe spinarea lor; dar aşa ceva nu mi se potriveşte. După părerea mea, cel mai bun soi de a mă recompensa pentru faptul că am plecat fără să mi se ştie de urmă e să rămân bun plecat.

— Dar cum rămâne cu dragostea firească? Insinuează bunicul Smallweed.

— Pentru două nume fără datorii, da? Întreabă domnul George, dând din cap că nu, şi fumându-şi încă pipa, liniştit. Nu, asta nu mi se pare a fi firesc.

Treptat, bunicul Smallweed a alunecat în fundul scaunului, după ultima lui aşezare, şi arată acum ca o boccea de haine cu o voce ce iese din ea ca s-o cheme pe Judy. Frumoasa din Pădurea Adormită făcându-şi apariţia, îl ridică, zgâlţâindu-l după metoda-i obişnuită, şi bătrânul gentilom îi cere să rămână lângă el. Fiindcă se pare că are grijă să nu-şi pună musafirul la necazul de a mai repeta ultimele sale atenţii.

— Ei! Zice el, când e iarăşi în ordine. Dacă ai fi putut să-l descoperi pe Căpitan, domnule George, asta te-ar fi făcut om. Dacă, atunci când ai venit întâia oară aici, în urma anunţului nostru din gazete… Când zic „nostru”, mă refer la anunţul prietenului meu din centru, şi încă unul sau doi care îşi investesc capitalul în acelaşi fel, şi sunt atât de prietenoşi cu mine, încât sunt gata să-mi dea o mână de ajutor cu o mică contribuţie… Dacă ai fi putut să ne ajuţi atunci, domnule George, asta ar fi fost bafta dumitale.

— Am vrut eu din răsputeri să am parte de „baftă”, cum îi zici dumneata, face domnul George, fumând, dar nu aşa nepăsător ca mai înainte, fiindcă de la intrarea lui Judy, într-o oarecare măsură, a fost tulburat ca de un farmec, care nu are însă nimic comun cu admiraţia şi care-l sileşte să se uite la ea cum stă lângă scaunul lui bunicu-său; în general, acum sunt bucuros că nu s-a întâmplat.

— De ce, domnule George? Pentru numele… Satanei, de ce? Întreabă bunicul Smallweed cu o exasperare sincer manifestată. (Satană sugerată, se pare, de ochii lui care s-au oprit asupra doamnei Smallweed ce moţăie.)

— Pentru două motive, camarade.

— Şi care-s cele două motive, domnule George? Pentru numele…

— Prietenului nostru din centru? Insinuează domnul George, bând liniştit.

— Fie, dacă vrei. Ce motive?

— În primul rând, răspunde domnul George, tot uitându-se la Judy, ca şi cum, fiind atât de bătrână şi atât de asemănătoare bunicului ei, n-ar avea importanţă cu care

din doi vorbeşte, în primul rând m-aţi pescuit în treaba asta pe mine, domnilor. Aţi dat de ştire că domnul Hawdon (Căpitanul Hawdon, dacă ţineţi la titlu; dacă ai fost o dată căpitan, rămâi mereu căpitan) avea să afle ceva în folosul lui.

— Şi? Face bătrânul cu vocea ascuţită şi tăioasă.

— Şi! Urmează domnul George, fumând, n-ar fi fost chiar spre cinstea şi folosul lui să fi fost zvârlit în închisoare de toţi cămătarii şi tribunalele din Londra!

— De unde ştii asta? Câteva rude bogate i-ar fi plătit datoriile sau s-ar fi învoit într-un fel pentru el. Dar pe lângă asta, el ne-a vârât pe noi la apă. Ne datora sume imense, în total. Mai curând l-aş fi gâtuit decât să nu-mi încasez banii. Când stau şi mă gândesc, scrâşneşte bătrânul, ridicându-şi cele zece degete neputincioase, îmi vine să-i gâtui. Şi, într-un brusc acces de furie, aruncă cu perna în nevinovata doamnă Smallweed, dar perna trece inofensivă pe lângă scaunul ei.

— Nu-i nevoie să-mi spui, răspunde oşteanul, scoţându-şi pipa o clipă din gură şi întorcându-şi ochii de la perna pe care o urmărise în mersul ei, către găvanul lulelei, care ardea încet, nu-i nevoie să-mi spui că o ducea greu şi mergea la ruină. Am fost mâna lui dreaptă multă vreme, de pe când mergea în galop spre ruină. Am stat cu el alături şi la rău şi la bine, şi când era bogat şi când era prea sărac. Am pus mâna asta pe el după ce trecuse prin toate şi după ce se dărâmase totul în urma lui… Atunci când îşi dusese pistolul la tâmplă.

— Ah! De l-ar fi descărcat! Exclamă binevoitorul bătrân, şi de şi-ar fi zburat creierii într-atâtea părţi câte lire datorează.

— Ar fi fost într-adevăr una cu pământul, urmează oşteanul cu sânge rece; în orice caz era tânăr, plin de speranţe şi chipeş în vremea aceea ce s-a dus şi sunt bucuros că nu i-am dat de urmă când ar fi trebuit să ajungă

la un rezultat nu tocmai în folosul său. Asta-i motivul numărul unu.

— Îmi face impresia că şi numărul doi e la fel de bun, scrâşni bătrânul.

— Ei, nu. E mai mult un motiv egoist. Ca să-l găsesc ar fi trebuit să mă duc pe lumea cealaltă să-l caut. Acolo s-a dus.

— De unde ştii că s-a dus acolo?

— Nu mai e aici.

— De unde ştii că nu mai e aici?

— Nu-ţi pierde firea aşa cum ţi-ai pierdut banii, zice domnul George liniştit, scuturând cenuşa din lulea. S-a înecat de multă vreme. De asta sunt sigur că-i aşa. Mergea pe marginea corăbiei. C-a fost cu intenţie sau din întâmplare, asta nu mai ştiu. Poate ştie prietenul dumitale din centru. Ştii ce cântec e ăsta, domnule Smallweed? Adaugă el, după ce se apucase să fluiere o melodie, acompaniindu-se cu luleaua goală, pe care o ciocănea de masă.

— Cântec! Răspunde bătrânul. Nu. Aici n-ascultăm cântece niciodată.

— Ăsta-i Marşul Funebru din Regele Saul. Soldaţii sunt îngropaţi cu el; Aşa se termină subiectul. Acum, dacă frumoasa dumitale nepoată mă iartă, domnişoara… Va binevoi să aibă grijă de luleaua asta încă două luni, vom economisi costul uneia noi data viitoare. Seară bună, domnule Smallweed!

— Dragă prietene! Bătrânul îi dă amândouă mâinile.

— Aşadar, dumneata crezi că prietenul dumitale din centru va fi neîndurător dacă o dată nu reuşesc să-i plătesc o scadenţă? Întreabă oşteanul, uitându-se în jos la el, ca un uriaş.

— Dragă prietene, mă tem c-are să fie, răspunde bătrânul uitându-se în sus la el, ca un pigmeu.

Domnul George râde şi, aruncând o privire domnului Smallweed şi o salutare de despărţire dispreţuitoarei Judy,

iese cu paşi îndesaţi din salon, zăngănind săbii închipuite şi alte accesorii în timp ce merge.

— Potlogar afurisit! Exclamă bătrânul gentilom, făcând o strâmbătură hidoasă către uşa ce se închide în urma domnului George. Lasă că-mi cazi tu mie în capcană, bine, îmi cazi tu mie în capcană!

De asemenea vorbe binevoitoare, sufletul lui se avântă către acele sfere încântătoare ale gândirii pe care educaţia şi ocupaţiile i le-au deschis, şi iată-i din nou pe el şi pe doamna Smallweed petrecând ceasurile trandafirii, ca două sentinele neschimbate, uitate, aşa cum s-a spus mai înainte, de Sergentul Negru.

Pe când cei doi rămân credincioşi în posturile lor, domnul George trece călcând îndesat pe străzi, cu un soi de fală grandioasă, dar cu o figură destul de gravă. E ceasul opt şi ziua e pe trecute. Se opreşte chiar lângă podul Waterloo şi citeşte un afiş, după care se hotărăşte să meargă la teatrul Astley. Ajuns acolo, e tare încântat de cai şi de isprăvile atletice, priveşte la arme cu un ochi critic de cunoscător; dezaprobă luptele, gata să dovedească faptul că mânuirea săbiilor e neîndemânatică, dare mişcat până în fundul inimii de tot ce s-adresează sentimentelor. În scena finală, când împăratul Tătarilor se scoală dintr-un car triumfal şi binevoieşte să-şi dea binecuvântarea logodnicilor îndrăgostiţi, fluturând deasupra lor drapelul Regatului Unit, genele i se umezesc de emoţie.

După ce s-a terminat spectacolul, domnul George trece iarăşi peste fluviu şi-şi îndreaptă paşii către ciudata regiune ce se află în apropiere de Haymarket şi Leicester Square, şi în inima căreia se găsesc fel de fel de hoteluri străine şi fel de fel de străini, terenuri de jocuri, luptători, spadasini, grenadieri, magazine de ceramică veche, case de joc, expoziţii şi un talmeş-balmeş fără de capăt de sărăcie şi de strâmtorare ce nu e în văzul ochilor. Pătrunzând în inima acestei regiuni, ajunge printr-o curte şi printr-un coridor văruit la o clădire mare de cărămidă, cu pereţi netencuiţi,

duşumele, căpriori de susţinut acoperişul şi luminatoare pe faţada casei, dacă se poate spune că are vreo faţadă; pe ea se află o firmă pictată:

La George şi Comp. Pavilion de tir.

Şi intră în Pavilionul de tir al lui George şi Comp şi înăuntru sunt lămpi de gaz (o parte dintre ele stinse), două ţinte albe pentru tras cu carabina şi teren pregătit pentru tras cu arcul şi aparaturi pentru scrimă şi toate cele necesare pentru arta britanică a boxului. Niciunul dintre sporturile şi exerciţiile de gimnastică de mai sus nu este continuat noaptea în Pavilionul de tir al lui George şi Comp.; care e atât de gol, că numai un singur om mic şi grotesc dispune de toată încăperea şi zace adormit pe podea.

Omuleţul nostru e îmbrăcat ca un armurier, cu un şorţ şi o şapcă de postav verde; faţa şi mâinile îi sunt murdare de praf de puşcă şi mânjite de încărcatul puştilor. Aşa cum stă sub lumină, în faţa unei ţinte orbitor de albe, până şi negrul de pe el străluceşte. Mai alături se află o masă grosolană şi primitivă cu o menghină pe ea, la care a lucrat. E un omuleţ cu faţa toată boţită şi, după un oarecare aspect vineţiu şi pătat pe care-l are unul dintre obrajii săi, se pare că a fost cândva victima unei explozii, o dată sau de mai multe ori.

— Phil! Îl strigă cu voce înceată oşteanul.

— La ordin! Răspunde acesta, trudindu-se să sară în picioare.

— S-a făcut ceva?

— Mort ca de obicei, n-a picat mai nimic, răspunde Phil; cinci duzini carabină şi o duzină pistol. Cât despre ţintit, Phil scoate o sudalmă când stă să-şi amintească.

— Închide prăvălia, Phil!

Când Phil se pune în mişcare ca să execute ordinul, se vede că e şchiop, cu toate că se poate mişca foarte repede. Pe partea pătată a feţei n-are sprânceană deloc, dar pe partea cealaltă are una stufoasă şi neagră, şi această lipsă de simetrie îi dă o înfăţişare foarte aparte şi cam sinistră. Mâinilor lui pare că li s-a întâmplat orice e cu putinţă să

survină, având ca urmare înţepenirea tuturor degetelor, fiindcă sunt crestate şi brăzdate şi ciuntite peste tot. Pare să fie foarte puternic şi ridică bănci grele de prin jurul lui, ca şi cum habar n-ar fi avut ce greutate au. Are un fel ciudat de a şchiopăta prin jurul sălii, frecându-se cu umărul de perete şi depărtându-se de obiectele pe care vrea să le apuce, în loc să meargă de-a dreptul la ele, din care pricină de jur-împrejurul celor patru pereţi a rămas o dâră murdară, numită în virtutea tradiţiei „Urma lui Phil”.

Paznicul acesta al Pavilionului, cât timp George lipseşte, după ce a încuiat uşile cele mari şi după ce a stins toate luminile afară de una, îşi termină treburile, scoţând dintr-o încăpere mică de lemn două saltele şi târându-le într-un colţ pentru pregătirea culcuşurilor. Saltelele sunt aşezate la capetele opuse ale sălii şi oşteanul îşi face patul său, iar Phil şi-l face pe-al său.

— Phil! Îl strigă stăpânul, ducându-se spre dânsul după ce şi-a lepădat haina şi jiletca şi părând şi mai soldat numai aşa, cu bretelele. Ai fost găsit pe-un prag, nu-i aşa?

— În şanţ, răspunde Phil. Paznicul a căzut de-a tumba peste mine.

— Aşadar hoinăreala ţi-i în fire de la-nceputul începutului.

— Mai în fire de-atât nici că se poate, zice Phil.

— Noapte bună!

— Noapte bună, şefule.

Phil nici măcar la pat nu se poate duce de-a dreptul, ci găseşte de trebuinţă să şteargă cu umărul împrejur doi pereţi ai încăperii şi abia după aceea merge ţintă la salteaua lui. Oşteanul după ce-a dat o raită-două, cât ţine bătaia puştii, până la ţintă, şi după ce şi-a ridicat ochii la luna ce străluceşte acum prin luminatoare, se-ndreaptă cu paşii mari spre salteaua lui pe o cale mai scurtă şi se duce şi el să se culce.

Domnul Bucket.

Încăperea cu Alegoria din Lincoln's Inn Fields pare destul de răcoroasă, cu toate că seara e fierbinte, căci amândouă

ferestrele domnului Tulkinghorn sunt larg deschise, iar camera e înaltă, bătută de adieri de vânt şi întunecată. Asemenea însuşiri nu sunt de dorit când vine noiembrie cu negură şi zloată, sau ianuarie cu îngheţ şi zăpadă, dar ele îşi au meritul lor pe vremea înăbuşitoare a vacanţei de vară. Ele îi îngăduie încăperii să pară acceptabil de răcoroasă noaptea, cu toate că Alegoria are obrajii rumeni ca piersicile, iar genunchii ca buchetele de flori, şi-n loc de pulpe la picioare şi muşchi la braţe, nişte umflături purpurii.

O grămadă de praf intră la domnul Tulkinghorn prin ferestre şi o grămadă mai mare încă s-a adunat printre mobile şi hârtii. Stă gros peste tot. Când o pală de vânt de la ţară, care s-a rătăcit, se înspăimântă şi se năpusteşte orbeşte să iasă iarăşi afară, azvârle atâta praf în ochii Alegoriei, încât şi justiţia… Sau domnul Tulkinghorn, unul dintre cei mai credincioşi reprezentanţi ai ei, aruncă în ochii profanilor când e nevoie.

În întunecata-i magazie plină de praf, articol universal în care până la urmă hârtiile lui şi el însuşi, clienţii şi toate lucrurile de pe faţa pământului, însufleţiteşi neînsufleţite, se prefac, domnul Tulkinghorn stă la una dintre ferestrele deschise, gustând cu plăcere dintr-o sticlă de Porto vechi. Deşi bărbat încuiat din fire, uscat şi tăcut, el ştie să guste vinul vechi cel mai bun. Are un butoi nepreţuit de Porto într-o pivniţă ochită cu dibăcie sub imobilul Fields, fiind asta una dintre multele lui taine. Când prânzeşte singur, în locuinţa lui, aşa cum a prânzit astăzi, şi-şi are bucata de peşte şi friptura de pui adusă acasă de la local, coboară cu o lumânare în nişte locuri pline de ecouri, în dedesubtul uriaşei case pustii şi, vestit de reverberarea vagă a zgomotului de uşi trântite, se-ntoarce grav înapoi, împresurat de-o atmosferă terestră, purtând o sticlă din care toarnă un nectar sclipitor de cincizeci de ani vechime, care roşeşte în pahar văzându-se atât de faimos şi umple întreaga cameră de aroma strugurilor din sud.

Domnul Tulkinghorn, şezând lângă fereastra deschisă, în lumina apusului, îşi gustă vinul cu plăcere; vinul îl încercuieşte din ce în ce mai strâns, în timp ce-i povesteşte în şoaptă despre cei cincizeci de ani ai lui de singurătate şi tăcere. Mai de nepătruns ca niciodată, domnul Tulkinghorn şade şi bea şi, ameţindu-se, se îndulceşte în tainele sale, meditând într-acel ceas al apusului la toate misterele pe care le cunoaşte, împletite cu pădurile umbroase din provincie şi cu clădirile vaste, goale şi închise, şi poate rezervându-şi un gând sau două şi lui, precum şi trecutului familiei sale, banilor şi testamentului, toate fiind taină pentru toată lumea… Şi pentru acel prieten burlac al său, care-a trăit acelaşi fel de viaţă până la vârsta de şaptezeci şi cinci de ani, şi atunci, aşa deodată, bătut după cât se pare de gândul că totu-i prea monoton, şi-a dat ceasul de aur frizerului, într-o seară de vară, s-a dus pe-ndelete acasă şi s-a spânzurat.

Dar domnul Tulkinghorn nu-i singur ca să se lase-n voia gândurilor ca de obicei. Aşezat la aceeaşi masă, dar cu scaunul mai modest şi mai incomod, tras puţin mai departe, stă un bărbat chel, blajin şi lucios, care tuşeşte respectuos în dosul mâinii, ori de câte ori juristul îl pofteşte să-şi umple paharul.

— Hai, Snagsby, propune domnul Tulkinghorn, să trecem iarăşi în revistă povestea aceea ciudată.

— Cum doriţi dumneavoastră, domnule.

— Mi-ai spus aseară, când ai avut bunătatea să treci pe-aici…

— Drept care trebuie să vă rog să mă iertaţi că mi-am luat îngăduinţa, dar mi-am amintit că aţi arătat un soi de interes pentru persoana aceea şi am crezut c-ar fi cu putinţă ca să doriţi… Tocmai… Să voiţi… Să-Domnul Tulkinghorn nu-i omul să-l ajute pe domnul Snagsby să ajungă la vreo concluzie sau să recunoască ceva ce ar putea să-l privească pe el. Aşa că domnul Snagsby încearcă să se descurce singur, zicând cu o tuse stângace:

— Trebuie să vă rog să-mi iertaţi îngăduinţa, domnule, cu siguranţă…

— Nu face nimic, răspunde domnul Tulkinghorn. Mi-ai spus, Snagsby, că ţi-ai pus pălăria pe cap şi-ai venit aici fără să-i comunici soţiei dumitale ce intenţii ai. Asta e bine fiindcă nu-i un lucru de atâta importanţă, încât să merite să fie menţionat.

— Da, domnule, zice domnul Snagsby, să vedeţi, nevestica mea e… ca să nu punem prea mult punctul pe i… e curioasă. Biata fiinţă, o apucă spasme şi-i bine pentru ea să aibă la ce se gândi. Ca atare, ea se preocupă… ca să zic aşa, de orice lucru special pe care poate să-l apuce, fie că o priveşte sau nu… Şi mai ales dacă nu o priveşte. Nevesticii mele nu-i stă mintea în loc, domnule.

Domnul Snagsby bea şi murmură cu o tuse de admiraţie în dosul mâinii:

— Doamne, Doamne, ce mai vin, grozav de bun, zău!

— De aceea nu i-ai spus unde ai fost aseară? Întreabă domnul Tulkinghorn. Şi nici în astă seară?

— Da, domnule, nici în astă seară. Nevestica mea este acum… ca să nu punem prea mult punctul pe i… Într-o stare de cucernicie, sau în ceea ce crede ea ca atare, şi asistă la Străduinţa de Seară (ăsta-i numele pe care i-l dau) a grupului unui venerabil cu numele de Chadband. Îi umblă ăstuia gura grozav şi la comandă bineînţeles, dar eu nu mă prea împac cu stilul său. Nu-i nici laie, nici bălaie. Nevestica mea apucând-o pe calea asta, îmi vine mai uşor s-o şterg binişor şi să vin liniştit aici.

Domnul Tulkinghorn încuviinţează.

— Umple-ţi paharul, Snagsby.

— Mulţumesc, domnule, bineînţeles, răspunde librarul cu tuşea lui respectuoasă. E un vin minunat de bun, domnule!

— E rar acuma un vin ca ăsta, face domnul Tulkinghorn. Are cincizeci de ani vechime.

— Chiar aşa, domnule? La drept vorbind, nu mă miră să aud aşa ceva, bineînţeles. Poate avea orice vechime.

După ce a adus acest omagiu general vinului, domnul Snagsby, în modestia lui, dă drumul la o tuse de scuză, în dosul mâinii, pentru că bea ceva atât de preţios.

— Vrei să mai repeţi încă o dată ce-a zis băiatul? Întreabă domnul Tulkinghorn, punându-şi mâinile în buzunarele hainelor lui mici şi demodate şi aplecându-se încet pe spate în scaunul său.

— Cu plăcere, domnule.

Atunci, cu fidelitate, deşi oarecum confuz, librarul repetă mărturia lui Jo făcută în faţa musafirilor întruniţi în casa lui. Ajungând la sfârşitul povestirii sale, face o mişcare bruscă şi exclamă alarmat:

— Doamne, Dumnezeule, n-am băgat de seamă, domnule, că mai era de faţă un domn!

Domnul Snagsby e consternat la vederea unei persoane cu pălăria şi bastonul în mână, stând în picioare cu faţa atentă, între el şi jurist, la mică depărtare de masă şi care nu era acolo când a intrat el înăuntru, şi nici nu intrase după aceea pe uşă sau pe vreuna din ferestre. În cameră se află ce-i drept un dulap, dar nu i-au scârţâit balamalele şi nici nu a auzit vreun pas pe podea. Totuşi a treia persoană stă în picioare acolo, cu faţa încordată, cu pălăria şi bastonul în mâini şi cu mâinile la spate, ca unul ce ascultă liniştit şi tăcut. E un bărbat în negru, de vârstă mijlocie, bine clădit, cu o înfăţişare de om hotărât şt cu privirea ageră. În afară de faptul că se uită la domnul Snagsby de parcă ar vrea să-i facă portretul la prima vedere, nu prezintă nimic deosebit ca aspect, decât doar felul în care a apărut ca o stafie.

— Nu te sfii de domnul acesta, îi spune domnul Tulkinghorn. E doar domnul Bucket.

— Chiar Domnia Sa, domnule? Zice librarul, exprimând printr-o tuse că habar n-are cine ar putea fi domnul Bucket.

— Am vrut s-audă şi el povestea cu pricina, urmează juristul, pentru că mă bate gândul (dintr-o anume cauză) să ştiu mai mult despre ea, iar dumnealui e foarte isteţ în asemenea treburi. Ce zici de asta, Bucket?

— E foarte simplu, domnule. De vreme ce oamenii noştri l-au alungat şi nu mai este de găsit la vechea lui ocupaţie, dacă domnul Snagsby n-are nimic împotrivă să meargă devale cu mine la Tom-all-Alone's şi să mi-l arate, îl putem aduce aici în mai puţin de două, trei ceasuri. Pot să fac asemenea lucru şi fără domnul Snagsby, fără îndoială, dar împreună cu el ar fi drumul cel mai scurt.

— Domnul Bucket e ofiţer de poliţie, Snagsby, spune juristul ca explicaţie.

— Da? Chiar este, domnule? Face domnul Snagsby, gata să i se facă smocul de păr de pe cap măciucă.

— Şi dacă nu ai vreun motiv serios care să te împiedice să-l însoţeşti pe domnul Bucket la locul în chestie, urmează juristul, îţi voi rămâne obligat, dacă faci aşa ceva pentru mine.

O clipă de şovăire din partea domnului Snagsby, şi Bucket pătrunde în fundul sufletului său.

— Nu vă temeţi că-i faceţi băiatului vreun rău, zice el. Nu păţeşte nimic. În privinţa băiatului totul e în regulă. O să-l aducem doar aici ca să-l întrebăm o chestiune, două, pe care vreau să le lămuresc şi pentru truda lui va fi plătit şi i se va da drumul să plece. Pentru el e o treabă bună. Vă făgăduiesc, pe cuvântul meu de om, că veţi vedea băiatul cum pleacă de unde a venit, fără să păţească nimic. Să nu vă temeţi că-i faceţi vreun rău; nu-i faceţi nici un rău.

— Foarte bine, domnule Tulkinghorn! Strigă domnul Snagsby bucuros şi liniştit, dacă aşa stă cazul…

— Da! Şi priviţi aici, domnule Snagsby, urmează Bucket, trăgându-l de braţ şi bătându-l încetişor şi familiar pe piept şi vorbindu-i pe un ton confidenţial. Dumneata eşti om de lume, ştii, şi negustor şi om cu bun-simţ. Iată ce eşti dumneata!

— Bineînţeles, vă sunt foarte recunoscător pentru părerea bună pe care-o aveţi, răspunde librarul, cu tuşea lui de modestie, dar…

— Da, asta eşti dumneata, urmează Bucket. Acuma, nu-i nevoie să-i mai spun unui om ca dumneata, prins într-un comerţ care se sprijină pe încredere şi cere o persoană pe deplin conştientă şi stăpână pe toate simţurile şi cu capul bine înfipt pe umeri (cândva am avut un unchi de meseria dumitale)… Aşa că nu-i nevoie să-i mai spun unui om ca dumneata că lucrul cel mai bun şi înţelept e să ţină asemenea fleacuri tăinuite ca în mormânt. Ştii? Mormânt.

— Sigur, sigur, face celălalt.

— Nu mă feresc să-ţi spun, urmează Bucket, părând de o sinceritate cuceritoare că, după câte pot înţelege, pare să fie îndoieli dacă mortul nu cumva avea drept la o mică proprietate şi dacă femeia aceea nu cumva era la curent cu nişte nereguli în privinţa acelei proprietăţi, ştii?

— Vai! Exclamă domnul Snagsby, fără să pară că ar şti prea bine.

— Acum, ceea ce vrei dumneata, continuă domnul Bucket, bătându-l iarăşi încetişor pe domnul Snagsby peste piept, într-un fel plăcut şi măgulitor, e ca fiecare persoană să-şi aibă drepturile potrivit justiţiei. Asta doreşti dumneata.

— Bineînţeles, răspunde domnul Snagsby, dând din cap că da.

— Din această cauză şi, totodată, ca să serveşti, cum îi zici în negoţul dumitale, clientelă sau muşterii? Am uitat cum avea obicei să le spună unchiul meu.

— Ei, eu le spun în general clienţi, răspunde domnul Snagsby.

— Ai dreptate! Exclamă domnul Bucket, dând mâna cu el cu tot dragul… Din această cauză, după cum spuneam şi, totodată, ca să serveşti un client cu adevărat bun, dumneata vrei să mergi cu mine, în secret, la Tom-all-Alone's şi să păstrezi toată treaba asta, totdeauna, numai pentru dumneata şi niciodată să n-o spui nimănui. Cam astea sunt intenţiile dumitale, dacă te înţeleg bine?

— Aşa-i domnule. Ai dreptate, face domnul Snagsby.

— Atunci, poftim pălăria urmează noul prieten, atât de familiar cu pălăria de parcă ar fi făcut-o el – şi dacă eşti gata, şi eu sunt.

Îl părăsesc pe domnul Tulkinghorn, fără nici-o încreţitură pe suprafaţa adâncurilor sale de nepătruns, lăsându-l să-şi bea vinul vechi, şi coboară în stradă.

— Nu cumva se-ntâmplă să cunoşti pe-un om de soi pe nume Gridley? Întreabă Bucket pe un ton prietenesc pe când coboară scările.

— Nu, răspunde domnul Snagsby, adăugând: nu cunosc pe nimeni cu numele ăsta. De ce?

— Nimic deosebit, zice Bucket, numai că, îngăduindu-şi să-şi iasă cam tare din fire şi să ameninţe o persoană respectabilă, se piteşte de mine, care am un mandat împotriva lui… Şi-i păcat că un om cu bun-simţ ca el poate să facă aşa ceva.

În timp ce merg în drumul lor, domnul Snagsby băgă de seamă, ca fiind ceva cu totul neobişnuit, că oricât de repede ar umbla tovarăşul său, pare, într-un fel greu de definit, că totuşi se cam fereşte şi că uneori încetineşte de asemenea pasul, întârzie ori de câte ori are de gând s-o ia la dreapta sau la stânga; se preface că şi-a fixat dinainte în minte să meargă drept în faţa lui şi chiar în ultima clipă, brusc, o cârmeşte într-o parte sau alta. Din când în când, dacă se-ntâmplă să treacă pe lângă un poliţist ce se află în patrulare, domnul Snagsby observă că şi poliţistul şi călăuza sa, când trec unul în dreptul celuilalt, devin brusc foarte distraţi şi par că nu se iau deloc în seamă şi că se uită aiurea. În câteva ocazii, domnul Bucket, ajungând în spatele vreunui tânăr potrivit de statură, purtând pe cap o pălărie strălucitoare şi cu părul unsuros, ondulat în câte o buclă turtită de amândouă părţile capului, aproape fără să se uite la el îl atinge cu bastonul, după care tânărul, uitându-se împrejur, dispare într-o clipă. De cele mai multe ori, domnul Bucket vorbeşte, în general, cu un chip la fel de încremenit ca şi inelul său mare de pe degetul cel mic sau broşa făcută

nu din multe diamante, dar cu multă garnitură, pe care o poartă la cămaşă.

Când în sfârşit ajung la Tom-all-Alone's, domnul Bucket se opreşte o clipă la colţ şi ia o lanternă aprinsă de la poliţistul din post de-acolo, care apoi îl însoţeşte cu lanterna lui proprie prinsă la piept. Între cei doi îndrumători ai săi, domnul Snagsby înaintează prin mijlocul unei străzi infecte, necanalizată, neaerisită, plină de noroaie negre şi de apă stătută, cu toate că aiurea drumurile sunt uscate, emanând asemenea putori şi înfăţişând asemenea aspecte, încât el, care trăise în Londra toată viaţa lui, abia de-şi poate crede simţurilor. Ramificându-se din strada asta şi din mormanul ei de ruine, pornesc alte străzi cu alte clădiri la fel de infame, încât domnului Snagsby îi vine greaţă şi ameţeşte şi are impresia că parcă ar coborî în fiecare clipă mai adânc într-o prăpastie infernală.

— Trage-te puţin într-o parte, domnule Snagsby, zice Bucket, în timp ce un soi de targă sărăcăcioasă e purtată spre ei, înconjurată de o mulţime gălăgioasă. Iată tifosul că urcă strada.

Pe când nenorocitul nevăzut trece prin faţa lor, mulţimea, părăsind acel obiectiv de atracţie, s-adună stol în jurul celor trei oaspeţi, cu nişte feţe oribile ca-ntr-un vis rău şi apoi se mistuie, dispărând pe uliţe, prin ruine şi-n dosul zidurilor: şi cu începere de-atunci şi până ce vizitatorii noştri părăsesc locul, mulţimea aceea se agită, trecând repede şi fără zgomot încolo şi încoace pe lângă ei, scoţând din când în când strigăte şi fluierături stridente, de prevestire.

— Astea-s casele cu tifos, Darby? Întreabă domnul Bucket cu sânge rece, întorcând lumina lanternei sale asupra unui şir de ruine puturoase.

Darby răspunde că „toate acelea sunt” şi spune mai departe că în toate, de luni şi luni de zile, oamenii cad cu zecile şi că sunt scoşi morţi sau pe moarte ca oile pline de gălbează. Pierind mai departe, Bucket îi spune domnului Snagsby că arată cam rău la faţă, la care domnul Snagsby

răspunde că simte că nu-şi mai poate trage sufletul în aerul acela îngrozitor. Se fac investigaţii în felurite case despre un băiat cu numele de Jo. Cum puţină lume în Tom-all-Alone's e cunoscută cu nume creştineşti, i se pun multe întrebări domnului Snagsby, dacă nu cumva e vorba de Morcov sau de Colonel, sau de Călău, sau de tânărul Daltă, sau de Cap de Câine, sau de Lungan, sau de Cărămidă. Domnul Snagsby porneşte a descrie iarăşi şi iarăşi. Sunt păreri contradictorii în privinţa originalului descris de dânsul. Unii cred că trebuie să fie Morcov, alţii că-i Cărămidă. Colonelul este adus de faţă, dar nici pe departe nu seamănă. Ori de câte ori domnul Snagsby şi însoţitorii săi se opresc, mulţimea se adună în jur şi din adâncul ei murdar se ridică spre domnul Bucket câte un sfat linguşitor. Ori de câte ori cei trei musafiri pleacă şi mânioasa lanternă străluceşte iarăşi, mulţimea se agită, dispărând şi trecând repede şi fără zgomot pe lângă ei, pe uliţe şi prin ruine şi-n dosul zidurilor, ca mai înainte. Până la urmă se descoperă o vizuină unde Huliganul sau Vlăjganul se cuibăreşte noaptea şi se crede că Vlăjganul ar putea fi Jo. Comparaţia semnalmentelor între cele date de domnul Snagsby şi de proprietăreasa casei – o figură de beţivă cu o broboadă neagră legată strâns, care se ridică dintr-o movilă de zdrenţe de pe podeaua unei cuşti de câine ce-i slujeşte de apartament particular – duce la stabilirea acestei concluzii. Vlăjganul s-a dus la doctor ca să ia o sticlă cu un leac pentru o femeie bolnavă, dar vine îndărăt numaidecât.

— Şi pe cine avem noi aici în noaptea asta? Întreabă domnul Bucket, deschizând altă uşă şi luminând înăuntru cu lanterna. Doi beţivi, da? Şi două femei? Oamenii văd că sunt destul de teferi. Le dă într-o parte braţele fiecărui adormit ca să se uite la ei. Ăştia sunt bărbaţii voştri, dragele mele?

— Da, domnule, răspunde una dintre femei. Sunt soţii noştri.

— Cărămidari, da?

— Da, domnule.
— Ce faceţi aici? Că nu sunteţi din Londra.
— Nu, domnule. Suntem din Herdfordshire.
— De unde din Herdfordshire?
— Din Saint-Albans.
— Aţi venit să căutaţi de lucru?
— Ieri am venit. Pe la noi nu e de lucru acuma, dar n-am făcut deloc bine c-am venit aici şi m-aştept să nu câştigăm nimic.
— Nu în felul ăsta se câştigă banii, zice domnul Bucket întorcându-şi capul către făpturile ce zac în nesimţire.
— Adevărat că nu, răspunde femeia cu un suspin. Jenny şi cu mine o ştim prea bine.
Camera, cu toate că e mai înaltă cu două, trei picioare, decât uşa, e atât de joasă, încât capul celui mai înalt dintre oaspeţi ar atinge tavanul înnegrit, dacă nu s-ar apleca puţin, îţi revoltă toate simţurile: până şi lumânarea mare arde cu o flacără spălăcită şi bolnăvicioasă în aerul viciat. Nu sunt decât două bănci şi una mai înaltă care slujeşte de masă. Bărbaţii dorm lungiţi acolo unde s-au prăbuşit, dar femeile şed lângă lumânare. Culcat în braţele femeii ce-a vorbit se află un copil foarte mic.
— Ei, ce vârstă zici că are gângania asta mică? Întreabă Bucket. Ai zice că s-a născut ieri.
Nu mai e deloc aspru acum, iar când întoarce lanterna cu blândeţe asupra micuţului, domnului Snagsby îi vine în minte, în chip foarte ciudat, un alt prunc încercuit de lumină, pe care l-a văzut în tablouri.
— Încă n-are trei săptămâni, domnule, răspunde femeia.
— E copilul dumitale?
— Al meu.
Cealaltă femeie, care se aplecase asupra micuţului când au intrat musafirii, se lasă iarăşi peste el şi-l sărută aşa cum doarme.
— Ţi-i drag de parcă i-ai fi mamă, după cât se vede, zice domnul Bucket.

— Am fost mama unuia ca el, domnule, dar a murit.

— Ah, Jenny, Jenny! Exclamă cealaltă femeie; mai bine aşa! Cu mult mai bine să ai grijă de morţi decât de cei vii. Cu mult mai bine!

— Ei, eu cred că nu eşti o mamă chiar atât de denaturată, îi spune Bucket cu asprime, încât să doreşti să-ţi moară propriul copil.

— Ştie numai Cel de Sus, domnule, câtă dreptate ai, răspunde femeia. Nu sunt. M-aş pune între el şi moarte şi cu propria-mi viaţă aş înfrunta-o, dacă aş putea, la fel ca orice doamnă.

— Atunci nu spune lucruri nesăbuite, urmează domnul Bucket, care s-a muiat iarăşi.

— Mi-a venit aşa în cap, domnule, răspunde femeia cu ochii plini de lacrimi, când m-am uitat la copil cum zace. Dacă ar fi să nu se mai trezească, credeţi-mă c-aş înnebuni, la balamuc aş ajunge. O ştiu eu prea bine. Eram cu Jenny când şi l-a pierdut pe-al ei… Nu-i aşa Jenny… Şi ştiu cum a pătimit. Dar uitaţi-vă înjur, la încăperea asta. Uitaţi-vă la ei (aruncându-şi privirile la adormiţii de pe jos). Uitaţi-vă la băiatul pe care-l aşteptaţi, care a plecat să-mi facă mie un bine. Gândiţi-vă la copiii peste care dau cei de-o meserie cu a dumneavoastră din ce în ce mai des, şi pe care-i vedeţi crescând sub ochii dumneavoastră.

— Bine, bine, zice domnul Bucket, creşte-l cum se cade şi-ţi va fi mângâierea dumitale şi te va îngriji la bătrâneţe, nu-i aşa?

— Am de gând să-mi dau toată osteneala, răspunde femeia ştergându-şi ochii. Dar, fiind peste măsură de ostenită în seara asta şi bolnavă de friguri, m-a dus gândul la toate cele multe care au să-i stea în drum. Bărbatul meu are să se împotrivească şi are să-l bată şi băiatul are să vadă cum mă bate şi pe mine şi are să-l facă să-i fie greaţă de casa lui şi să-şi ia lumea în cap poate. Dacă muncesc pentru el din ce în ce mai mult şi mai greu, nu-i nimeni care să m-ajute; iar dacă iese din el un rău, cu toate cele ce-am făcut, şi vine

vremea să stau lângă dânsul să-l veghez când doarme, îndârjit şi schimbat, mai că m-aş gândi cum l-am purtat în braţele mele şi mai c-aş dori să fi murit aşa cum a murit copilul lui Jenny.

— Hai, hai! Zice Jenny, Liz eşti ostenită şi bolnavă. Las' să-l iau eu.

Luându-l, a desfăcut fără de voie rochia mamei, dar a îndreptat-o repede, acoperindu-i sânul zdrobit şi învineţit la care stătuse pruncul.

— Din pricina copilului care mi-a murit, urmează Jenny, umblând încoace şi încolo cu cel mic în braţe şi legănându-l, mi-i aşa de drag odorul ăsta scump şi tot de asta îl iubeşte şi ea aşa de tare, ca şi cum s-ar gândi că i l-ar lua cineva. Şi când ea gândeşte aşa, eu mă gândesc ce n-aş da să-l am iarăşi pe-al meu cel scump. Ne gândim la acelaşi lucru, doar dacă am şti cum să rostim noi, două mame, ce-i în bietele noastre suflete!

Pe când domnul Snagsby îşi suflă nasul şi-şi sloboade tuşea lui de milă, afară se aude un pas. Domnul Bucket îndreaptă repede lumina spre intrare şi-i zice domnului Snagsby:

— Acuma ce zici de Vlăjgan? El e?

— E Jo, zice domnul Snagsby.

Jo stă împietrit în discul luminii, ca o făptură jerpelită dintr-o lanternă magică, tremurând de teamă că a greşit iarăşi încălcând legea, că n-a luat-o din loc şi nu s-a cărat destul de departe. Dar domnul Snagsby, dându-i asigurarea mângâietoare că „nu-i decât o treabă pentru care ai să fii plătit”, băiatul îşi vine în fire şi, fiind scos afară de domnul Bucket ca să stea puţin de vorbă cu el între patru ochi, Jo îşi spune povestea în chip mulţumitor, dar cu sufletul la gură, totuşi.

— Am încheiat treburile cu flăcăul, zice domnul Bucket, întorcându-se, şi totul e în ordine. Acum, domnule Snagsby, suntem gata pentru dumneata.

Mai întâi Jo trebuie să-şi ducă la bun sfârşit comisionul de bunăvoie, înmânând medicamentul pe care s-a dus să-l

caute şi pe care îl dă cu următoarea indicaţie verbală şi laconică: „trebuie de luat toată dintr-odată”. Al doilea, domnul Snagsby are de lăsat pe masă jumătate de coroană, universalul său leac pe care îl dă de obicei pentru o nesfârşită serie de necazuri. Al treilea, domnul Bucket trebuie să-l ia pe Jo de braţ, ceva mai sus de cot, şi să-l pună să meargă înaintea lui, regulă fără de respectarea căreia nici Vlăjganul şi nici oricare alt subiect nu poate fi adus, cu îndeplinirea formelor legale, în faţa instanţei de la Lincoln's Inn Fields. Toate formalităţile de mai sus fiind îndeplinite, ei spun noapte bună femeilor şi ies iarăşi în întunecatul şi infectul Tom-all-Alone's.

Pe căile dezgustătoare pe care au coborât în această gaură, pe aceleaşi au ieşit treptat din ea, mulţimea trecând repede şi fără zgomot pe lângă dânşii, fluierând sau pitindu-se în jurul lor, până când au ajuns la margine, unde lanterna a fost restituită lui Darby. Aici, mulţimea, ca un puhoi de demoni încarceraţi, se întoarce răcnind şi hohotind şi se face nevăzută. Pe străzile mai curate şi mai noi, parcă niciodată atât de curate şi de noi ca acuma, după părerea domnului Snagsby, ei umblă pe jos şi merg cu trăsura până ce ajung la poarta domnului Tulkinghorn. În ti mp ce urcă scările întunecoase (birourile dom nului Tulkinghorn fiind la primul etaj), domnul Bucket le spune că are cheia de la uşa de intrare în buzunar şi că nu-i nevoie să sune. Pentru un om atât de priceput în majoritatea lucrurilor de-un asemenea fel, Bucket pierde multă vreme ca să deschidă uşa şi face şi oarecare zgomot. S-ar putea să fie un semnal de pregătire.

Până la urmă, iată-i că intră în sfârşit în vestibul, unde e aprinsă o lampă, şi apoi în camera obişnuită a domnului Tulkinghorn, camera unde şi-a băut de cu seară vinul său vechi. El nu-i acolo, dar cele două sfeşnice demodate sunt; şi camera e luminată satisfăcător.

Domnul Bucket, ţinându-l încă de mână pe Jo, după cum scrie la carte, şi părându-i domnului Snagsby că are un

număr nelimitat de ochi, aşa de tare îi joacă în cap, face câţiva paşi înăuntrul camerei, când Jo tresare şi se opreşte.

— Ce-i cu tine? Întreabă Bucket în şoaptă.

— Iat-o, strigă Jo.

— Cine?

— Doamna.

O făptură, după înfăţişare femeie, acoperită foarte tare cu un văl, stă în mijlocul încăperii şi lumina cade asupra ei. Nu face nici-o mişcare şi nu scoate o vorbă. Făptura stă cu faţa la ei, dar nu ia deloc aminte că ei au intrat şi rămâne ca o statuie.

— Acuma ia spune-mi, zice Bucket cu voce tare, cum de ştii că-i doamna?

— Îi cunosc vălul, răspunde Jo tresărind, şi boneta şi rochia îi cunosc.

— Ia seama la ceea ce spui, Vlăjgane, urmează domnul Bucket, uitându-se la el de-aproape. Mai uită-te o dată.

— Mă uit tare cât ce pot, zice Jo, cu o tresărire în ochi, şi iaca, acela-i vălul şi boneta şi rochia, aşa e!

— Şi ce-i cu inelele acelea despre care mi-ai vorbit? Îl întreabă Bucket.

— Unul strălucitor, deasupra colea, răspunde Jo, frecând cu degetele mâinii stângi încheieturile degetelor mâinii drepte, fără să-şi desprindă privirile de pe fiinţa aceea.

Scoţându-şi mănuşa de pe mâna dreaptă, făptura cu pricina îi arată mâna.

— Acum ce-ai de spus de asta? Îi întreabă Bucket. Jo dă din cap că nu. Nu-s inele defel ca acelea. Nu-i mână ca aceea.

— Ce spui? Exclamă Bucket, totuşi făţiş mulţumit, ba, chiar foarte mulţumit.

— Mâna era mult mai albă, mult mai delicată şi mult mai mică, răspunde Jo.

— Ehei! Peste puţin ai să mă faci să cred că eu mi-s mamă, zice domnul Bucket. Îţi aduci aminte de vocea doamnei?

— Cred că mi-o aduc, răspunde Jo.

Fiinţa cu văl vorbeşte.

— Nu era o voce ca asta? Am să vorbesc cât de mult vrei, dacă nu eşti sigur. Era vocea asta sau nu seamănă deloc?

Jo se uită înspăimântat la domnul Bucket.

— Nici un fir!

— Atunci, ripostează Domnia Sa respectabilul, arătând cu degetul persoana voalată, de ce-ai spus că-i doamna?

— Findcă, face Jo cu privirea nedumerită, dar fără să i se fi zdruncinat nicidecum siguranţa, findcă acela-i vălul şi boneta şi rochia. E ea şi nu e ea. Nu-i mâna ei, nu-s inelele ei, nici vocea ei. Dar acela-i vălul, boneta şi rochia ei şi sunt la fel purtate cum le purta ea şi e înălţimea ei cum era ea, şi mi-a dat o liră şi-a şters-o.

— Bine! Zice domnul Bucket cu oarecare nepăsare. Nu prea am scos mare lucru de la tine. Dar, cu toate acestea, uite, cinci şilingi pentru tine. Ia seama cum îi cheltuieşti şi vezi să nu intri în bucluc.

Bucket, pe-acoperite, îşi trece una câte una monedele dintr-o mână în cealaltă, cum fac casierii, un fel în care se pricepe şi de care se foloseşte mai cu seamă când face scamatorii, apoi închipuie un fişic mic pe care-l aşază în mâna băiatului şi, luându-l, iese cu el pe uşă, lăsându-l pe domnul Snagsby, care nu se simţea deloc în apele sale din pricina unor asemenea misterioase împrejurări, singur cu fiinţa aceea voalată. Dar la intrarea domnului Tulkinghorn în cameră, vălul e ridicat şi se arată o franţuzoaică destul de drăguţă, cu toate că expresia ei uneori îi acuză prea tare trăsăturile.

— Mulţumesc, domnişoară Hortense, zice cu obişnuitu-i calm domnul Tulkinghorn. N-am să vă necăjesc mai mult de-atât cu rămăşagul meu.

— Veţiavea bunătatea să vă amintiţi, domnule, că în momentul de faţă nu mai am serviciu? Îl întrebă domnişoara.

— Bineînţeles, bineînţeles!

— Şi să-mi acordaţi favoarea de a mă bucura de distinsa dumneavoastră recomandaţie?

— În orice caz, domnişoară Hortense.

— Un cuvânt din partea domnului Tulkinghorn are atâta putere…

— Nu va lipsi, domnişoară.

— Primiţi încredinţarea recunoştinţei mele devotate, scumpe domn.

— Noapte bună.

Domnişoara părăseşte încăperea cu un aer de aristocraţie înnăscută, iar domnul Bucket, care la nevoie poate fi tot atât de uşor maestru de ceremonii ca şi orice altceva, o conduce jos pe scară, nu fără oarecare curtoazie.

— Ei, Bucket? Face domnul Tulkinghorn la întoarcerea lui.

— Totul corespunde întocmai, după cum vedeţi, cu ceea ce am presupus eu, domnule. Nu mai rămâne îndoială că era cealaltă cu rochia ăsteia. Băiatul a fost precis în privinţa culorilor şi a tuturor celorlalte amănunte. Domnule Snagsby, ţi-am făgăduit că te vei întoarce acasă în perfectă stare. Să nu zici că nu s-a făcut!

— V-aţi ţinut cuvântul, domnule, răspunde librarul, şi dacă nu mai e nevoie de mine, domnule Tulkinghorn, cred că, deoarece nevestica mea va fi fiind îngrijorată…

— Mulţumesc, Snagsby, nu mai e nevoie, răspunde domnul Tulkinghorn. Îţi rămân foarte îndatorat pentru osteneala pe care ţi-ai dat-o.

— Pentru nimic, domnule. Vă doresc noapte bună.

— Ştii dumneata, domnule Snagsby, zice domnul Bucket, însoţindu-l până la uşă şi tot strângându-i mâna iarăşi şi iarăşi, ceea ce-mi place la dumneata e că eşti un om care nu se lasă tras de limbă, asta eşti dumneata. Când ştii c-ai făcut un lucru drept, îl laşi la o parte, s-a făcut, s-a dus şi cu asta basta. Iată aşa procedezi dumneata.

— Bineînţeles, aşa mă trudesc să procedez, domnule, răspunde domnul Snagsby.

— Nu, nu eşti drept cu dumneata. Nu-i chestiunea că te trudeşti să procedezi, urmează domnul Bucket, strângându-i mâinile şi proslăvindu-l în felul cel mai afectuos, ci că procedezi aşa. Aşa ceva preţuiesc eu la un om de profesiunea dumitale.

Domnul Snagsby îi face un răspuns potrivit şi se duce spre casă atât de nedumerit de întâmplările serii, încât se îndoieşte că e treaz şi plecat de-acasă… Se îndoieşte de tot ce există pe străzile pe care merge, se îndoieşte că există luna care străluceşte deasupra lui. După puţin timp, însă, este sigur de existenţa tuturor lucrurilor, datorită existenţei de netăgăduit a doamnei Snagsby, ce stă poponeţ cu capul într-un adevărat stup de papiote, peste care şi-a tras boneta de noapte şi care, după ce a expediat-o pe Guşter la poliţie ca să înştiinţeze oficial că soţul ei a dispărut, şi-a petrecut cele două ore din urmă trecând prin toate fazele leşinului, ce s-a desfăşurat cu cea mai aleasă etichetă. Dar, după cum spune însăşi nevestica-i emoţionată, slavă Domnului că şi-a revenit! Povestirea Estherei ne-adăpostiserăm, dar fără să ne uităm înăuntru, ca să vorbim cu soţia portarului; dar n-am mai văzut nici urmă de lady Dedlock, afară doar de duminica la biserică. La Chesney Wold veniseră musafiri şi cu toate că mai multe chipuri frumoase o înconjurau, chipul ei şi-a păstrat acelaşi farmec asupra mea ca la început. Nu prea ştiu bine nici acum dacă era dureros sau plăcut; dacă mă simţeam atrasă către ea, sau dacă mă făcea să mă feresc de ea. Cred că o admiram cu un soi de frică şi ştiu că în faţa ei gândurile mă purtau totdeauna îndărăt, aşa cum mă purtaseră şi prima oară, către timpul acela îndepărtat al vieţii mele.

E-am întors acasă de la domnul Boythorn, după şase săptămâni încântătoare. Ne plimbam adeseori în parc şi prin crânguri şi uneori treceam prin faţa lojei unde îmi închipuiam de multe ori în duminicile acelea că pe cât de ciudată era doamna asta pentru mine, pe atât eram şi eu pentru ea… Vreau să spun că-i tulburam gândurile, aşa cum

şi ea mi le înrâurea pe ale mele, numai că într-alt fel. Dar când pe furiş îi aruncam o privire şi o vedeam atât de calmă, atât de distantă şi de inaccesibilă, îmi dădeam seama că presupunerea mea nu era decât o slăbiciune prostească. Într-adevăr, am simţit că toată starea mea sufletească în legătură cu ea vădea slăbiciune şi nesocotinţă, şi m-am mustrat cât am putut de tare.

Dar o întâmplare ce s-a ivit înainte de a părăsi casa domnului Boythorn socot c-ar fi mai bine s-o povestesc acum.

Mă plimbam prin grădină cu Ada, când mi s-a spus că cineva doreşte să mă vadă. Ducându-mă în camera unde luam micul dejun şi în care eram aşteptată de persoana aceea, am văzut că nu era altcineva decât franţuzoaica aceea care-şi scosese încălţările şi mersese cu picioarele goale prin iarba udă în ziua când tunase şi fulgerase.

— Domnişoară, a început ea, uitându-se la mine ţintă cu privirile-i jucăuşe, dar altfel având o înfăţişare plăcută şi vorbind nici cu îndrăzneală, nici cu slugărnicie; mi-am îngăduit o mare cutezanţă venind aici, dar dumneavoastră ştiţi s-o iertaţi, fiind atât de îngăduitoare, domnişoară.

— Nu-i nevoie de scuze, i-am răspuns eu, dacă doriţi să staţi de vorbă cu mine.

— Asta-i dorinţa mea, domnişoară. Mii de mulţumiri pentru îngăduinţă. Îmi daţi voie să vorbesc, nu-i aşa? A urmat ea repede şi firesc.

— Desigur, am răspuns.

— Domnişoară, sunteţi atât de bună! Ascultaţi atunci, vă rog. Am plecat de la lady Dedlock. Nu ne-am putut înţelege. Domnia Sa e atât de mândră, prea mândră. Iertaţi-mă! Domnişoară, aveţi dreptate! (Agerimea ei a anticipat ceea ce aş fi putut zice, dar ceea ce totuşi am gândit numai). Nu se cuvine să vin aici ca să mă plâng de lady Dedlock. Dar menţin ceea ce am spus că e atât de mândră, prea mândră. N-am să spun nici un cuvânt mai mult. Toată lumea ştie asta.

— Continuaţi, vă rog, am îndemnat-o eu.

— Bineînţeles, domnişoară, vă sunt recunoscătoare pentru politeţea dumneavoastră. Domnişoară, am o dorinţă nemaiînchipuită de a-mi găsi un serviciu la o tânără doamnă bună, desăvârşită şi frumoasă. Dumneavoastră sunteţi bună, desăvârşită şi frumoasă ca un înger. Oh! De-aş putea avea cinstea de a vă sluji!

— Îmi pare rău, am început eu.

— Nu mă îndepărtaţi aşa de repede, domnişoară! Urmă cu o încruntare involuntară a frumoaselor ei sprâncene negre. Lăsaţi-mă să nădăjduiesc o clipă! Domnişoară, eu ştiu că un asemenea serviciu va fi mai modest decât cel pe care l-am părăsit. Fie! Dar doresc asta! Ştiu că asemenea serviciu va fi mai puţin distins decât cel pe care l-am părăsit. Fie! Dar şi pe asta o doresc. Ştiu că voi câştiga mai puţin ca simbrie aici. Bine. Sunt mulţumită aşa.

— Vă încredinţez, i-am răspuns eu, foarte stânjenită la simplul gând de a avea asemenea slujitoare, eu nu ţin slujnică deloc…

— Ah! Domnişoară, dar de ce nu? De ce nu, când puteţi avea una atât de devotată Domniei Voastre? Care ar fi încântată să vă slujească, care v-ar fi atât de sinceră, de zeloasă, de credincioasă de dimineaţă până seara! Domnişoară, doresc din tot sufletul să vă slujesc. Nu vorbiţi de bani acum. Luaţi-mă aşa cum sunt. Pe nimic!

Era atât de ciudat de stăruitoare, încât m-am tras îndărăt aproape înfricoşată de ea. Fără să pară că a băgat de seamă, în zelul ei, a venit încă mai aproape de mine, vorbind repede, cu vocea coborâtă, dar cu toate acestea purtându-se mereu cu o anumită graţie şi bună cuviinţă.

— Domnişoară, eu mă trag din ţinuturile Sudului, unde suntem iuţi şi unde iubim şi urâm din toată puterea. Lady Dedlock era prea mândră pentru mine şi eu eram prea semeaţă pentru ea. E lucru făcut… Trecut… Isprăvit! Primiţi-mă ca slujnică şi am să vă slujesc bine. Am să fac mai mult pentru dumneavoastră decât vă închipuiţi acum. Nu

ziceţi nu, domnişoară. Am să fac… N-are importanţă, îmi voi da toată silinţa cu putinţă, în toate cele. Dacă mă primiţi în slujbă, n-are să vă pară rău. Domnişoară, n-are să vă pară rău şi eu am să vă slujesc bine. Nici nu ştiţi cât de bine!

Aşa cum sta şi privea la mine, pe măsură ce eu îi explicam neputinţa de a o angaja (fără să mă gândesc că ar fi nevoie să-i şi spun cât de puţin doream să fac aşa ceva), pe faţa ei s-a ivit ca o forţă sumbră, ce părea că-mi pune sub ochi femeia de pe străzile Parisului, de sub regimul Teroarei. M-a ascultat până am terminat, fără să mă întrerupă, şi atunci cu accentul ei plăcut şi cu cea mai dulce voce îmi spuse:

— Ei, domnişoară, văd că am primit răspuns! Îmi pare rău că-i aşa. Va trebui să merg în altă parte şi să caut ceea ce n-am găsit aici. Veţi avea bunăvoinţa de a-mi îngădui să vă sărut mâna?

Pe când îmi lua mâna, s-a uitat la mine cu mai multă atenţie şi, în scurta ei atingere, păru că îşi înseamnă fiecare vână.

— Mă tem că v-am uimit în ziua aceea cu ploaia torenţială, domnişoară! Zise ea cu un ton curtenitor.

I-am mărturisit că ne uimise pe toţi.

— Am făcut un jurământ, urmă zâmbind, şi am dorit să mi-l imprim în minte, ca să-l pot ţine cu credinţă. Şi-l voi ţine. Adio, domnişoară!

Şi astfel s-a încheiat sfatul nostru, de care am fost tare bucuroasă că a luat sfârşit. Presupun că a părăsit satul, pentru că n-am mai văzut-o şi nimic nu s-a mai ivit ca să ne tulbure plăcerile unei veri liniştite, până ce s-au scurs şase săptămâni, după care ne-am întors acasă, aşa cum tocmai începusem să spun.

Pe atunci, şi încă foarte multe săptămâni după aceea, Richard ne vizita regulat. Pe lângă faptul că venea sâmbătă sau duminică şi rămânea cu noi până luni dimineaţa, uneori venea călare pe neaşteptate şi petrecea seara cu noi şi pleca înapoi a doua zi, tot călare. Era la fel de vioi ca totdeauna şi ne spunea că e foarte muncitor. Dar eu nu

eram cu sufletul împăcat în privinţa lui. Îmi părea că truda sa era greşit îndrumată şi nu puteam crede că duce la altceva decât la crearea unor sp eranţe deşarte în legătură cu procesul, cauza blestemată a atâtor necazuri şi pagube. Ne spunea că a pătruns acum în miezul misterului aceluia, în fine, şi nimic nu putea fi mai evident decât că testamentul, potrivit căruia el şi Ada aveau să ia nu ştiu câte mii de lire, trebuia să fie în sfârşit confirmat, dacă a mai rămas vreun simţ al justiţiei la înalta Curte, vai, dar cât de mare îmi suna în urechi acel „dacă”, şi că asemenea fericită concluzie nu mai poate întârzia prea mult. Îşi dovedise lui însuşi cele de mai sus prin toate argumentele obositoare pe care le citise în asemenea materie şi fiecare dintre ele îl cufunda mai tare în pasiunea-i necugetată, începuse chiar să dea târcoale pe la înalta Curte. Ne povestea cum o vedea acolo zilnic pe domnişoara Flite, cum vorbeau împreună şi cum îi făcea mici servicii şi cum, în timp ce râdea de ea, o compătimea din toată inima. Dar niciodată nu s-a gândit… Niciodată, bietul, scumpul şi roşcovanul meu Richard, în stare de atâta fericire atunci şi cu asemenea lucruri bune în faţa lui… Ce înlănţuire fatală se cimenta între tinereţea lui proaspătă şi vârsta ei ofilită, între speranţele lui neîncătuşate şi păsărelele ei din cuşcă, şi mansarda ei înfometată, şi mintea ei rătăcită.

Ada îl iubea prea mult ca să nu se încreadă în tot ce zicea sau făcea el, iar tutorele, cu toate că adeseori se plângea de vântul din răsărit şi citea mai mult decât de obicei în Odaia Cârtitului, păstra o tăcere desăvârşită asupra subiectului. Aşa că m-am gândit ca într-o zi, când m-oi duce la Londra, să mă întâlnesc cu Caddy Jellyby, fiindcă mă poftise, să-l rog pe Richard să mă aştepte la staţia diligenţelor ca să putem sta de vorbă puţin. L-am găsit acolo când am sosit, şi am pornit-o pe jos cu el, braţ la braţ.

— Ei, Richard, am zis eu, de îndată ce am putut fi serioasă cu el, ai început să te simţi mai hotărât acum?

— O, da, draga mea! Răspunse Richard. Îmi merge destul de bine.
— Dar eşti hotărât?
— Ce vrei să spui cu hotărât? M-a întrebat Richard, cu râsul lui luminos.
— Hotărât pentru profesia de jurist, am răspuns eu.
— O, definitiv, răspunse Richard. Îmi merge destul de bine.
— Asta mi-ai mai spus-o şi înainte, dragul meu Richard.
— Şi nu crezi că-i un răspuns, nu? Hm! Poate că nu-s hotărât? Vrei să spui, dacă m-am apucat de lucru serios?
— Da.
— Hm, nu, nu pot spune că m-am apucat de lucru serios, replică Richard, subliniind puternic pe „serios”, ca şi cum în asta consta greutatea, pentru că nu te poţi apuca serios de treabă, atâta vreme cât chestiunea aceea rămâne încă nesoluţionată. Când spun chestiunea aceea, mă gândesc bineînţeles la… Subiectul interzis.
— Şi crezi că va fi vreodată soluţionată? Am întrebat.
— Fără nici cea mai mică îndoială, îmi răspunse Richard.
Am mers o bucată de drum fără să vorbim, apoi, ceva mai târziu, Richard îmi spuse cu cea mai adâncă sinceritate şi căldură:
— Draga mea Esther, te înţeleg şi aş dori din răsputeri să fiu un soi de individ mai statornic. Nu vreau să spun statornic faţă de Ada, pentru că o iubesc din toată inima… Din ce în ce mai mult, pe zi ce trece… Dar statornic faţă de mine. (Cumva, aş vrea să spun ceva ce nu pot exprima prea bine). Dacă aş fi fost un soi de individ mai statornic, aş fi ţinut-o orbeşte înainte, fie la Badger, fie la „Kenge şi Carboy” şi aş fi început să fiu cumpănit şi organizat la vremea asta şi n-aş fi avut datorii şi…
— Ai datorii, Richard?
— Da, răspunse el, am câteva, draga mea. Apoi, am prins cam prea mult gustul de biliard şi alte asemenea lucruri. Acuma am dat cărţile pe faţă; mă dispreţuieşti, Esther, nu-i aşa?

— Doar ştii bine că nu, i-am răspuns.

— Eşti mai bună cu mine decât sunt eu cu mine, îmi răspunse el. Draga mea Esther, sunt un netrebnic, tare nenorocit că nu sunt mai statornic, dar cum aş putea fi mai statornic? Când trăieşti într-o casă neisprăvită, nu te poţi aşeza în ea; dacă ai fi nevoit să laşi neisprăvit tot lucrul de care te-ai apucat, ţi-ar veni greu să te mai dedici altui lucru, şi totuşi ăsta-i nefericitul meu caz. M-am născut în această controversă nelămurită, cu toate şansele şi neşansele ei, şi a început să mă pună în îndoială mai înainte de a fi ştiut bine care-i diferenţa între o robă şi o rochie, şi de-atunci întruna au mers lucrurile tot aşa, lăsându-mă în nehotărâre, şi acum, iată-mă, uneori îmi dau seama că nu-s decât un neisprăvit ce nu merit s-o iubesc pe Ada, încrezătoarea mea verişoară.

Ne aflam într-un loc singuratic şi Richard şi-a dus mâinile la ochi şi-a izbucnit în hohote de plâns, rostind vorbele de mai sus.

— Vai, Richard! Am exclamat eu, nu te lăsa înduioşat aşa! Ai un suflet nobil şi dragostea Adei te poate face din ce în ce mai merituos, pe zi ce trece.

— Ştiu, draga mea, răspunse el, strângându-mi mâna. Ştiu toate astea. Nu trebuie să mi-o iei în nume de rău că am fost puţin cam slab din fire, căci astea toate îmi apasă de mult pe suflet şi de multe ori m-am gândit să vorbesc cu tine, dar uneori mi-a lipsit prilejul, iar alteori curajul. Eu ştiu ce-ar trebui să fac de dragul Adei, dar n-o fac. Chiar şi pentru asta sunt prea nehotărât. O iubesc din adâncul inimii şi totuşi îi fac rău, făcându-mi mie însumi rău cu fiecare clipă ce trece. Dar asta nu poate dura o veşnicie. Vom mai avea o înfăţişare finală şi vom obţine o sentinţă în favoarea noastră şi atunci şi tu şi Ada veţi vedea ceea ce pot într-adevăr să fiu!

M-a tăiat ca un cuţit prin inimă când l-am auzit plângând în hohote şi i-am văzut lacrimile curgându-i printre degete; dar şi hohotele de plâns şi lacrimile m-au impresionat mai

puţin decât însufleţirea plină de speranţă cu care a spus cuvintele din urmă.

— M-am uitat bine în hârtiile de la dosar, Esther… Am stat cufundat în ele luni de zile… A urmat el, recăpătându-şi într-o clipă buna dispoziţie, şi poţi să fii încredinţată că vom ieşi din proces triumfători. Cât despre anii de amânări, ştie Cel de Sus că n-a fost nici-o nevoie de ei. Şi asta e o probabilitate în plus că vom duce procesul la o rezolvare rapidă; de fapt acuma e scris negru pe alb. În sfârşit va fi straşnic, şi atunci să vezi!

Amintindu-mi cum tocmai îi pusese pe domnii Kenge şi Carboy în aceeaşi categorie cu domnul Badger, l-am întrebat când are de gând să se angajeze la Lincoln's Inn?

— Iarăşi asta! Cred că niciodată, Esther, a răspuns el cu greutate. Îmi închipui că mi-e destul. Cât timp am muncit la dosarul Jarndyce ca un rob la galere, mi-am potolit setea pentru avocatură şi mi-am dat seama că n-are să-mi placă. Pe lângă asta, văd că sunt din ce în ce mai neliniştit, că trebuie să fiu mereu la locul cu pricina. Aşa că, urmă Richard, din nou plin de încredere, spre ce crezi că mi-am îndreptat gândurile?

— Nu-mi dau seama, am răspuns eu.

— Nu fi atât de gravă, urmă Richard, e cel mai bun lucru pe care-l pot face, draga mea Esther, sunt sigur. Nu e ca şi cum mi-aş face o meserie pe toată viaţa. Procesul are să se termine şi atunci voi avea din ce trăi. Nu. O consider ca pe o ocupaţie care prin natura ei este mai mult sau mai puţin nehotărâtă şi de aceea potrivită cu situaţia mea prezentă… Pot spune chiar că e tocmai ce-mi trebuie. Aşadar la ce-mi îndrept eu în chip firesc gândurile?

M-am uitat la el şi-am dat din cap că nu ştiu.

— La ce? A urmat Richard, cu o desăvârşită convingere în glas; la armată, fireşte!

— La armată?

— La armată, bineînţeles. Dar trebuie să obţin un brevet şi… Iată-mă, ştii! Zise Richard.

Şi pe urmă mi-a arătat, dovedit cu socoteli bine ticluite pe carneţelul lui, că dacă ar face datorii să zicem de două sute de lire în şase luni nefiind în armată, în tot atâta timp n-ar mai face nici-o datorie fiind în armată… De altfel în privinţa asta a luat o hotărâre definitivă. Asemenea pas trebuie să reprezinte o economie de patru sute de lire pe an, adică două mii de lire în cinci ani… Ceea ce înseamnă o sumă considerabilă. Şi după aceea a vorbit atât de ingenios şi sincer despre sacrificiul pe care-l face, depărtându-se pentru o vreme de Ada, şi despre seriozitatea cu care aspiră… Aşa cum totdeauna în gând a făcut-o, o ştiu prea bine… Să-i răsplătească dragostea şi să-i asigure fericirea şi să învingă tot răul din el şi să capete însuşirea de a fi hotărât până în adâncuri, încât m-a făcut să mă doară inima aprig şi profund. Fiindcă mă gândeam cum se va termina toată povestea asta, cum s-ar putea termina, când atât de curând şi atât de precis toate însuşirile sale omeneşti fuseseră afectate de pacostea fatală care distrusese orice venise în contact cu ea!

Am vorbit cu Richard cu toată seriozitatea de care eram în stare şi cu toată speranţa de care nu eram prea sigură, rugându-l pentru fericirea Adei, să nu-şi pună încrederea în sentinţa înaltei Curţi. La tot ceea ce spuneam, Richard încuviinţa bucuros, nemaiţinând seamă de Curte şi de toate celelalte, în felul lui uşuratic, şi zugrăvind cel mai luminos tablou al caracterului pe care avea să şi-l formeze, vai! Când amarnicul acela de proces nu va mai exercita nici-o putere asupra lui. Am stat mult de vorbă împreună, dar, în fond, ne întorceam mereu la aceeaşi concluzie.

În sfârşit, am ajuns în Piaţa Soho, unde Caddy Jellyby hotărâse să mă aştepte, fiind locul cel mai liniştit din vecinătatea străzii Newman. Caddy era într-o grădină, în mijloc, şi a ieşit dând fuga spre mine de cum m-a văzut. După câteva cuvinte amabile, Richard ne-a lăsat împreună.

— Prince are un elev peste drum, Esther, îmi spuse Caddy, şi a căpătat cheia pentru noi. Aşa că dacă vrei să te plimbi

cu mine pe-aici prin jur, ne putem încuia în grădină şi pot să-ţi spun în voie din ce pricină anume am dorit să-ţi văd chipul scump şi bun.

— Foarte bine, draga mea, i-am răspuns eu. Nici că se putea mai bine.

Aşa că după ce a sărutat afectuos chipul cel scump şi bun, cum îi spunea ea, Caddy a încuiat poarta, m-a prins de braţ şi am început să ne plimbăm în jurul grădinii în toată voia.

— Ştii, Esther, începu să-mi spună Caddy, care se bucura din răsputeri că are prilej să se destăinuiască puţin, după ce mi-ai spus tu că ar fi rău să mă mărit fără ştirea mamei, ba, chiar s-o las mai departe străină de logodna noastră… Deşi, de ce n-aş spune-o, nu cred că mamei îi pasă cine ştie ce de mine, am socotit că se cuvine să-i comunic lui Prince ce păreri ai. În primul rând, pentru că vreau să-mi fie de folos tot ce-mi spui tu, în al doilea rând, pentru că n-am nici un secret faţă de Prince.

— Nădăjduiesc că a fost de aceeaşi părere cu mine, Caddy?

— Vai, draga mea. Te încredinţez că el este de aceeaşi părere cu orice ai spune tu. Nu-ţi faci idee ce părere are de tine.

— Zău?

— Esther, destul cât să facă geloasă pe oricine, afară de mine, răspunse Caddy râzând şi dând din cap că nu; pe mine mă face doar fericită, pentru că eşti cea dintâi prietenă pe care am avut-o şi cea mai bună prietenă pe care aş putea-o avea şi nimeni n-ar putea să te respecte şi să te iubească atât de mult ca mine.

— Pe cuvântul meu, Caddy, i-am zis, te-ai apucat să conspiri ca să-mi asiguri mie buna dispoziţie. Hai, spune, draga mea!

— Aşa! Iată, îţi spun, răspunse Caddy, apucându-mi braţul cu amândouă mâinile, în chip confidenţial. Aşa că am vorbit o mulţime despre asta şi i-am spus: „Prince, fiindcă domnişoara Summerson…”

— Sper că n-ai spus „domnişoara Summerson”?

— Nu! N-am spus! A exclamat Caddy, grozav de încântată şi cu faţa radiind de plăcere. Am zis: Esther. I-am spus lui Prince: „fiindcă Esther este incontestabil de părerea asta, Prince, şi mi-a împărtăşit-o, şi totdeauna face aluzie când îmi scrie bileţelele acelea frumoase, pe care aşa de mult îţi place să le auzi când ţi le citesc, sunt gata să-i dezvălui mamei adevărul, oricând vei crede tu că e potrivit. Şi cred, Prince, i-am spus eu mai departe, că Esther gândeşte că voi fi într-o situaţie mai bună, mai adevărată şi mai onorabilă, dacă şi tu vei face acelaşi lucru cu tatăl tău”.

— Da, draga mea, am întrerupt-o eu, cu siguranţă că Esther e de părerea asta.

— Aşa că am avut dreptate, vezi! Exclamă Caddy. Ei, dar asta l-a tulburat grozav pe Prince; nu că s-ar îndoi cât de cât că nu-i bine aşa, dar fiindcă are atâta grijă de sentimentele domnului Turveydrop senior şi se cam teme că dacă i-ar aduce aşa ceva la cunoştinţă, s-ar putea să-i zdrobească inima domnului Turveydrop senior, sau să leşine, sau să fie copleşit de durere într-un fel sau altul. Prince se teme că s-ar putea ca domnul Turveydrop senior să-l socotească nesupus şi neascultător şi să primească o lovitură prea grea. Pentru că înalta Ţinută a domnului Turveydrop senior e foarte frumoasă, ştii doar, Esther, urmă Caddy, iar sentimentele lui sunt extrem de delicate.

— Chiar sunt, draga mea?

— Oh! Extrem de delicate. Prince zice că-i aşa. Acum, asta i-a pricinuit dragului copilaş… Vai, n-am vrut să mă slujesc de asemenea cuvinte Esther, s-a scuzat Caddy cu faţa acoperită de-un val de roşeaţă, pe Prince îl strig „dragă copilaşule”.

Am râs şi Caddy a râs şi s-a înroşit şi a continuat:

— Asta i-a pricinuit, Esther…

— Pricinuit cui, draga mea?

— Oh! Fiinţă plicticoasă ce eşti! Făcu Caddy râzând cu faţa ei drăgălaşă, îmbujorată ca de dogoarea focului. Copilaşului

drag… Dacă ţii să-i spun aşa!… Asta i-a pricinuit lui Prince săptămâni de nelinişte şi l-a făcut să amâne de pe o zi pe alta, într-un fel foarte îngrijorător. În sfârşit, mi-a spus următoarele: „Caddy, dacă domnişoara Summerson, care se bucură de mare trecere la tata, ar putea fi convinsă să fie de faţă când am să atac subiectul, cred că aş putea-o face!” Aşa că i-am făgăduit că am să te rog. Şi, pe lângă asta, m-am hotărât, urmă Caddy, uitându-se la mine plină de speranţă, dar sfioasă, că dacă el consimte, am să te rog după aceea să vii cu mine şi la mama. La asta m-am gândit când ţi-am spus în bileţelul meu că am să-ţi cer o mare favoare şi am să te rog să-mi dai un mare ajutor. Şi dacă crezi că poţi primi, amândoi îţi vom rămâne foarte recunoscători.

— Stai să văd, Caddy, i-am răspuns eu, făcându-mă că mă gândesc. Într-adevăr, cred că aş putea face şi mai mult decât atât, dacă nevoia ar cere-o. Vă stau la dispoziţie ţie şi „dragului copilaş” al tău, scumpa mea, când doreşti. Caddy era în al nouălea cer de bucurie când a auzit răspunsul meu, fiind, cred, foarte sensibilă la cel mai mic serviciu sau încurajare, ca orice inimă delicată ce bate pe acest pământ. Şi după încă o raită, două, în jurul grădinii, în timpul cărora îşi trase pe mâini o pereche de mănuşi cu totul noi şi se făcu atât cât a putut de atrăgătoare, ca să poată evita orice discreditare în faţa Maestrului de înaltă Ţinută, am plecat de-a dreptul în strada Newman. Prince bineînţeles dădea lecţii. L-am găsit ocupat cu o elevă nu prea promiţătoare, o fetiţă încăpăţânată, cu fruntea încruntată, cu vocea groasă şi cu o mamă împietrită şi nemulţumită, ale cărei înclinaţii sigur că nu s-au perfecţionat din pricina zăpăcelii pe care i-am pricinuit-o profesorului ei de dans. În sfârşit, lecţia s-a terminat, după o desfăşurare cât se poate de nereuşită. Şi de îndată ce fetiţa şi-a schimbat încălţările, iar muselinul alb al rochiţei i-a dispărut sub şaluri, a plecat cu maică-sa. După câteva cuvinte de pregătire, ne-am dus să-l căutăm pe domnul Turveydrop, pe care l-am găsit grupat cu pălăria şi

mănuşile, ca un Model de înaltă Ţinută, stând pe sofa în camera sa particulară… Singura cameră confortabilă din toată casa. Părea să se fi îmbrăcat pe îndelete, în pauzele unei uşoare colaţiuni, iar trusa de toaletă, periile şi alte asemenea obiecte, toate de soi, zăceau în jurul său.

— Tată, domnişoara Summerson, domnişoara Jellyby.

— Mişcat! Încântat! Făcu domnul Turveydrop, sculându-se şi făcându-şi plecăciunea sa cu umerii ridicaţi. Permiteţi? Şi ne oferi scaune. Luaţi loc, şi-i sărută vârfurile degetelor mâinii stângi. Bucuros peste poate!

Apoi şi-a închis ochii, rotindu-i.

— Modestul meu adăpost devine Paradis. (îşi reluă în fine postura pe sofa, ca al doilea gentilom din Europa.) Ne găseşti iarăşi, domnişoară Summerson, urmă el, folosind puţinele noastre mijloace ca să şlefuim. Să şlefuim! Din nou sexul frumos ne stimulează şi ne răsplăteşte, patronându-ne cu prezenţa sa încântătoare. E mult ca în vremurile acestea (pe care le-am adus într-un hal groaznic de degenerare faţă de cum erau pe vremea Alteţei Sale Regale, Principele Regent… Protectorul meu, dacă-mi pot îngădui să zic aşa), să aflăm că înalta Ţinută nu este cu totul strivită de picioarele muncitorimii. Că încă poate să se încălzească de la zâmbetul Frumuseţii, scumpă doamnă.

N-am spus nimic, găsind că-i cel mai potrivit răspuns, iar el a luat o priză de tabac.

— Dragă fiule, urmă domnul Turveydrop, ai patru lecţii azi după-amiază. Ţi-aş propune o gustare în grabă.

— Mulţumesc, tată, răspunse Prince, sunt sigur că voi fi la vreme. Dragă tată, pot oare să te rog să te pregăteşti sufleteşte pentru cele ce am de gând să-ţi spun?

— O, cerule! Exclamă modelul, pierit la faţă şi înspăimântat, pe când Prince şi Caddy, mână în mână, au îngenuncheat în faţa lui. Ce-i asta? E nebunie? Sau ce e?

— Tată, răspunse Prince, cu un aer cu desăvârşire supus, o iubesc pe domnişoara Jellyby şi suntem logodiţi.

— Logodiţi! Strigă domnul Turveydrop, lăsându-se pe canapea şi acoperindu-şi ochii cu mâna. O săgeată slobozită drept în creier, de propriul meu copil!

— Suntem logodiţi de mai multă vreme, tată, a îngăimat Prince, şi domnişoara Summerson, aflând, ne-a sfătuit să-ţi mărturisim fapta şi a fost atât de bună să ne însoţească în împrejurarea de faţă. Domnişoara Jellyby e o tânără care te respectă profund, tată.

Domnul Turveydrop a scos un geamăt.

— Nu, te rog! Te rog nu, tată! A stăruit fiul său. Domnişoara Jellyby este o tânără care te respectă profund, şi dorinţa noastră cea mai vie e să avem de grijă să nu-ţi lipsească nimic.

Domnul Turveydrop a izbucnit în hohote de plâns.

— Nu, te rog, nu plânge, tată! Exclamă fiul său.

— Băiete, zise domnul Turveydrop, ce bine că maică-ta, sfânta ta mamă, e scutită de această lovitură. Loveşte adânc şi fii fără milă. Loveşte în inimă, hai, loveşte în inimă!

— Te rog nu vorbi aşa, tată, îl implora Prince, plângând. Mă doare inima. Te încredinţez, tată, că cea mai vie dorinţă şi intenţia noastră este să avem grijă să nu-ţi lipsească nimic. Carolina şi cu mine nu vom uita ce datorie avem… Şi datoria mea e şi a Carolinei, aşa cum de multe ori ne-am spus-o amândoi… Şi cu încuviinţarea şi consimţământul dumitale, tată, ne vom dedica să-ţi facem viaţa plăcută.

— Loveşte în inimă! Şoptea domnul Turveydrop, loveşte în inimă!

Dar părea că şi asculta, după câte-mi puteam da seama.

— Tată dragă, urmă Prince, noi ştim prea bine cu ce puţin eşti obişnuit să te mulţumeşti şi la ce ai dreptul; şi va fi grija şi mândria noastră, totdeauna, să-ţi asigurăm totul mai presus de orice. Dacă ne vei binecuvânta cu încuviinţarea şi consimţământul dumitale, tată, nu ne vom gândi să ne căsătorim până când nu-ţi va fi dumitale întocmai pe plac. Şi când vom fi căsătoriţi, pentru noi dumneata vei fi… Fără îndoială… Primul de care vom ţine seamă. Dumneata

trebuie să fii de-a pururi Capul şi Maestrul aici, tată, şi noi simţim cât de într-adevăr nefiresc ar fi dacă nu ne-am da seama de asta, sau dacă nu ne-am da toată osteneala cu putinţă ca să te mulţumim.

Domnul Turveydrop a îndurat o grea luptă lăuntrică, după care s-a ridicat iarăşi în capul oaselor pe sofa, cu obrajii buhăiţi peste cravata ţeapănă; un model perfect de înaltă Ţinută părintească.

— Fiule! Exclamă el. Copiii mei! Nu mă pot împotrivi rugăminţii voastre. Fiţi fericiţi!

Bunătatea cu care şi-a ridicat pe viitoarea lui noră şi cu care a întins mâna fiului său (care i-a sărutat-o cu respect şi recunoştinţă afectuoasă) a fost un lucru mai tulburător decât care n-am mai văzut niciodată altul.

— Copiii mei, continuă domnul Turveydrop, cuprinzând părinteşte pe Caddy cu mâna stângă, după ce s-a aşezat lângă el, şi punându-şi mâna dreaptă cu graţie în şold, fiul meu şi fiica mea, fericirea voastră va fi grija mea cea dintâi. Eu am să veghez asupra voastră. Totdeauna aveţi să trăiţi cu mine (vrând să spună, fără îndoială, totdeauna am să trăiesc cu voi), casa asta de-aici înainte e tot atât a voastră, cât şi a mea; socotiţi-o ca pe casa voastră. Să vă dea Domnul viaţă lungă ca s-o puteţi împărţi cu mine!

Puterea înaltei sale Ţinute era atât de mare, încât tinerii într-adevăr erau grozav de copleşiţi de recunoştinţă, ca şi cum el ar fi făcut cine ştie ce sacrificiu generos în favoarea lor, când, de fapt, se cuibărea lângă ei pe tot restul vieţii.

— În ceea ce mă priveşte, copiii mei, urmă domnul Turveydrop, sunt acuma cum e codrul ce-ncepe a se veşteji şi a îngălbeni şi e cu neputinţă de spus cât timp o să mai poată zăbovi în evul acesta al ţesătoriilor şi al torcătoriilor, ultimele şi slabele rămăşiţe ale înaltei Ţinute aristocratice. Dar atât cât va fi, îmi voi face datoria faţă de societate şi mă voi arăta prin oraş ca şi până acum. Nevoile mele sunt puţine şi simple. Micuţa mea încăpere de aici, puţinele lucruri absolut necesare pentru toaletă, prânzul frugal de

dimineaţă şi puţina mea cină îmi sunt de-ajuns. Solicit de la preasupusa voastră afecţiune să-mi asigure satisfacerea acestor cerinţe, iar eu mă oblig pentru rest.

Tinerii au fost din nou copleşiţi de atâta neobişnuită generozitate.

— Fiule, continuă domnul Turveydrop, pentru cele câteva lipsuri pe care le ai… Lipsuri de înaltă Ţinută cu care omul se naşte… Care pot fi acoperite prin educaţie, dar nu pot niciodată să dispară, poţi încă să te sprijini pe mine. Sunt fidel la postul meu încă de pe vremea Alteţei sale Regale Principele Regent şi n-am să dezertez acum. Nu, fiule. Dacă vreodată te-ai gândit la biata poziţie a tatălui tău cu un sentiment de mândrie, poţi să rămâi încredinţat că niciodată nu-şi va întina renumele. În ceea ce te priveşte, Prince, cu caracterul tău diferit (nu putem fi toţi la fel, nici n-ar fi de dorit să fim), tu munceşte, fii harnic, câştigă bani şi extinde-ţi relaţiile cât mai mult cu putinţă.

— De asta poţi să fii sigur c-am s-o fac, tată dragă, din toată inima mea, răspunse Prince.

— N-am nici-o îndoială, urmă domnul Turveydrop. Calităţile tale nu-s grozave, dragul meu copil, dar sunt trainice şi folositoare. Şi vouă amândurora, scumpii mei copii, aş vrea să vă spun, pur şi simplu, în spiritul Femeii Sfinte pe cărarea căreia am avut, cred, fericirea de a proiecta câteva raze de lumină… Să vă spun s-aveţi grijă de Institutul de dans, s-aveţi grijă de nevoile mele simple, şi eu vă binecuvântez pe amândoi!

După aceea, domnul Turveydrop senior deveni atât de galant în cinstea prilejului, încât i-am spus lui Caddy că trebuie să plecăm numaidecât la Thavies Inn, dacă e să mai ajungem acolo tot în aceeaşi zi. Aşa că am plecat după o despărţire foarte tandră dintre Caddy şi logodnicul ei şi, pe drum, Caddy era atât de fericită şi atâta l-a lăudat pe domnul Turveydrop senior, încât n-am vrut să rostesc nici un cuvânt de ocară la adresa lui, pentru nimic în lume.

Casa de la Thavies Inn avea afişe în ferestre, anunţând că e de închiriat şi arăta mai murdară, mai mohorâtă şi mai îngrozitoare ca oricând. Numele bietului domn Jellyby nu apăruse pe lista insolvabililor decât de o zi-două, şi se închisese în sufragerie cu doi domni şi cu o grămadă de dosare, registre şi hârtii, făcând cele mai disperate eforturi ca să priceapă situaţia afacerilor lui, care păreau să fie cu totul în afara înţelegerii sale, fiindcă atunci când, din greşeală, Caddy m-a dus în sufragerie şi-am dat peste domnul Jellyby cu ochelarii pe nas, şezând deznădăjduit într-un colţ în care era îngrădit, ca de un gard, de masa mare de sufragerie şi de cei doi domni, Domnia Sa părea că renunţase la tot, că amuţise şi că nu mai simţea nimic.

Urcând scările sus în camera doamnei Jellyby (copiii urlau cu toţii în bucătărie şi nici urmă de slujnică), am găsit-o pe această doamnă în mijlocul unei corespondenţe voluminoase, deschizând, citind şi sortând scrisori, cu o grămadă imensă de plicuri rupte, aruncate pe jos; era atât de adâncită în treabă, încât la început nu m-a cunoscut, cu toate că şedea uitându-se la mine cu privirea aceea a ei dusă aiurea şi cu ochii mari căscaţi.

— Ah! Domnişoara Summerson! Exclamă ea în sfârşit. Mă gândeam la cu totul altceva! Sper că sunteţi bine. Mă bucur că vă văd. Domnul Jarndyce şi domnişoara Clare sunt bine?

Drept răspuns, mi-am exprimat speranţa că domnul Jellyby e bine şi el.

— Hm! Nu tocmai, draga mea, replică doamna Jellyby cu cel mai mare calm. I-au mers afacerile rău de tot şi e cam demoralizat. Din fericire pentru mine, sunt atât de ocupată încât nu mai am timp să mă gândesc la asta. Avem, în momentul de faţă, o sută şaptezeci de familii, domnişoară Summerson, în medie de câte cinci persoane fiecare, plecate sau pe punctul de a pleca pe malul stâng al Nigerului.

Mă gândeam la familia ei, atât de aproape de noi, care nici nu plecase şi nici nu era pe punctul de a pleca pe malul

stâng al fluviului, şi mă minunam cum de putea doamna Jellyby să fie atât de liniştită în privinţa ei.

— Ai adus-o pe Caddy înapoi, văd, zise doamna Jellyby, aruncând o privire către fiica ei. A ajuns să fie mare noutate când se mai arată pe aici. Aproape că a părăsit vechea ei ocupaţie şi de fapt mă sileşte să mă slujesc de un băiat.

— Sunt sigură, mamă, începu Caddy.

— Doar ştii, Caddy, interveni maică-sa cu blândeţe, că trebuie să mă slujesc de un băiat, care acuma îşi ia cina. La ce foloseşte să mă contrazici?

— N-am avut de gând să te contrazic, mamă, răspunse Caddy. Voiam numai să spun că desigur nu m-ai fi avut toată viaţa ca simplu robot.

— Cred, draga mea, îi răspunse doamna Jellyby, continuând să deschidă scrisori, aruncându-şi ochii strălucitori asupra lor şi sortându-le în timp ce vorbea, cred că ai un exemplu de muncă în faţa ochilor tăi, în maică-ta. În afară de asta, ce-i aia un simplu robot? Dacă ai fi avut, cât de cât, o urmă de compătimire pentru destinele speciei umane, asemenea sentiment te-ar fi înălţat mult deasupra părerilor pe care le ai. Dar n-ai nici urmă în tine. Adeseori ţi-am spus, Caddy, că nu există în tine asemenea compătimire.

— Nu, dacă-i vorba de Africa, mamă, n-am deloc.

— Sigur că n-ai. Ei bine, dacă din fericire pentru mine n-aş fi atât de teribil de ocupată, domnişoară Summerson, urmă doamna Jellyby, aruncându-şi o clipă privirile cu duioşie asupra mea şi chibzuind unde să pună scrisoarea deosebită pe care tocmai o deschisese, asta m-ar întrista şi m-ar dezamăgi. Dar am atâtea la care să mă gândesc în legătură cu Borrioboola-Gha, şi e atât de necesar să mă concentrez, încât ăsta-i leacul meu, vezi dumneata?

Întrucât Caddy mi-a aruncat o căutătură rugătoare şi cum doamna Jellyby privea departe tare, în Africa, drept prin boneta mea şi prin capul meu, am socotit că-i tocmai

momentul potrivit să vin la subiectul vizitei mele şi să atrag atenţia doamnei Jellyby.

— Poate, am început eu, o să vă mire ceea ce m-a adus aici, la dumneavoastră, ca să vă întrerup din lucru.

— Sunt totdeauna încântată să vă văd, domnişoară Summerson, îmi răspunse doamna Jellyby urmându-şi activitatea, cu un zâmbet apatic. Cu toate că aş dori, şi clătină din cap, să arătaţi un interes mai viu pentru proiectul Borrioboola.

— Am venit cu Caddy, am spus eu, deoarece ea crede, pe bună dreptate, că nu trebuie să aibă taine faţă de măicuţa ei şi îşi închipuie că eu am să-i dau curaj şi am s-o ajut (cu toate că, zău, nu prea ştiu cum), ca să vă împărtăşească un secret.

— Caddy, exclamă doamna Jellyby, oprindu-se pentru o clipă din lucru şi apoi continuându-l cu seninătate după ce a clătinat din cap, eşti gata să-mi spui o gogomănie?

Caddy îşi dezlegă fundele de la bonetă, şi-o scoase de pe cap, apoi ţinând-o de panglici, o lăsă să se bălăngănească pe duşumea şi, plângând din adâncul sufletului, zise:

— Mamă, m-am logodit!

— O, copil caraghios ce eşti! Făcu doamna Jellyby cu o expresie îngândurată, în timp ce privea la depeşa de-abia deschisă, ce gâscă mai eşti!

— M-am logodit, mamă, suspină Caddy, cu tânărul domn Turveydrop, de la Academie, iar domnul Turveydrop senior (care este cu adevărat un domn foarte aristocratic) şi-a dat consimţământul şi te rog, te implor, mamă, să mi-l dai şi dumneata, pentru că niciodată n-am să pot fi fericită fără el. Niciodată, niciodată n-am să pot! Spuse Caddy plângând în hohote, uitând cu totul de imputările ei generale şi de toate celelalte, afară de dragostea-i firească.

— Vedeţi iarăşi, domnişoară Summerson, accentuă doamna Jellyby cu candoare, ce fericire e să fii atât de ocupată cum sunt eu şi să ai nevoia asta de autoconcentrare pe care o am eu. Ia t-o pe Caddy logodită

cu fiul unui maestru de dans… Care se ia de mână cu oameni ce au tot atâta simpatie pentru soarta speciei umane cât şi ea! Şi asta tocmai atunci când domnul Quale, unul dintre cei mai de seamă filantropi ai epocii noastre, mi-a mărturisit că ar fi cu adevărat dispus să se gândească la ea!

— Mamă, dar eu îl urăsc şi-l detest pe domnul Quale de când îl ştiu! Suspină Caddy.

— Caddy, Caddy, răspunse doamna Jellyby, cât se poate de încântată de sine, deschizând altă scrisoare. Nici nu mă îndoiesc că e aşa. Cum ar putea fi altfel, când tu eşti cu desăvârşire lipsită de sentimentele de compătimire de care el este din abundenţă năpădit! Acum, dacă datoriile mele obşteşti nu mi-ar fi, ca să zic aşa, copilul meu favorit, dacă n-aş fi ocupată pe scară întinsă cu proiecte importante, aceste mărunţişuri m-ar putea afecta foarte mult, domnişoară Summerson. Dar pot eu îngădui ca demersul prostesc al lui Caddy (de la care nici n-am aşteptat altceva) să se interpună ca o perdea între mine şi marele continent al Africii? Nu. Nu, repetă doamna Jellyby, cu vocea limpede şi liniştită şi cu un zâmbet plăcut, în timp ce deschidea tot mai multe scrisori şi le sorta. Nu, sigur că nu!

Eram atât de nepregătită pentru desăvârşita răceală a primirii sale, cu toate că ar fi trebuit să mă aştept la ea, încât nu ştiam ce să sp un. Şi Caddy părea în încurcătură. Doamna Jellyby continua să deschidă scrisori şi să le sorteze, să repete, din când în când, cu o voce destul de plăcută, şi cu un zâmbet ce vădea un sânge rece desăvârşit:

— Nu. Într-adevăr nu!

— Nădăjduiesc, mamă, suspină în sfârşit biata Caddy, că nu eşti supărată.

— O, Caddy, eşti într-adevăr absurdă ca să pui asemenea întrebări, după toate câte le-am arătat în legătură cu preocupările spiritului meu!

— Şi sper, mamă, că ai să ne dai consimţământul şi-ai să ne urezi fericire? Urmă Caddy.

— Eşti un copil lipsit de minte să faci asemenea lucru, răspunse doamna Jellyby, şi un copil degenerat, care ai fi putut să te dedici marilor acţiuni obşteşti. Dar pasul e făcut, iar eu am angajat un băiat în locul tău, şi cu asta basta! Şi-acum, te rog, Caddy, exclamă doamna Jellyby, deoarece Caddy se apucase s-o sărute, nu mă întârzia de la lucru: lasă-mă să termin de aşezat grămada asta mare de hârtii, înainte de-a veni poşta de după-amiază!

M-am gândit că lucrul cel mai bun ar fi să-mi iau rămas-bun: am fost însă reţinută încă o clipă de spusele lui Caddy:

— N-ai să ai nimic împotrivă dacă am să-l aduc să te vadă, mamă?

— Vai de mine şi de mine, Caddy, exclamă doamna Jellyby, care recăzuse în visarea ei vagă, de pe alte meleaguri, iarăşi începi? Să-l aduci pe cine?

— Pe el, mamă.

— Caddy, Caddy! Zise doamna Jellyby, peste măsură de agasată de asemenea nimicuri. Atunci vezi să-l aduci într-o seară în care să nu fie adunarea Societăţii înrudirea sau a unei sucursale sau a unei ramificaţii. Trebuie să-ţi potriveşti vizita după programul timpului meu. Domnişoară Summerson, a fost foarte drăguţ din partea dumneatale că ai venit până aici ca să dai o mână de ajutor puştoaicei ăsteia caraghioase. La revedere! Dacă am să-ţi spun că am primit astăzi dimineaţă cincizeci şi opt de scrisori de la familii de muncitori nerăbdători să afle amănunte asupra problemei băştinaşilor şi a culturii de cafea, nu mai am nevoie de scuze că am aşa de puţin răgaz.

Nu m-am mirat de amărăciunea lui Caddy, când am coborât, şi nici de hohotele ei de plâns, agăţată de gâtul meu, şi nici de spusele ei că ar fi preferat cu mult mai mult să fi fost certată, decât tratată cu asemenea nepăsare, sau de destăinuirea ei că are aşa de puţine rochii, încât nu ştia cum ar putea să se căsătorească în mod onorabil. Dar, treptat, am liniştit-o, stăruind asupra acelor multe lucruri pe care le va face pentru nefericitul ei tată şi pentru Peepy,

când va avea casa ei şi, până la urmă, am coborât în bucătăria umedă şi întunecoasă, unde Peepy cu frăţiorii şi surioarele lui se urcau pe piatra cu care era podită încăperea şi unde am tras o joacă cu ei, încât, ca să evit să nu mi se sfâşie rochia de-a binelea, m-am văzut silită să mă întorc iarăşi la poveşti. Din timp în timp, auzeam voci puternice în salonul de deasupra şi câte o puternică răsturnare de mobile. Impresia asta din urmă mă tem că era pricinuită de ieşirea bietului domn Jellyby dindărătul mesei din sufragerie, dând buzna la fereastră, cu gândul de a se arunca în curtea interioară de jos, ori de câte ori făcea câte o nouă încercare de a-şi înţelege afacerile.

În vreme ce mă întorceam liniştită cu trăsura acasă, seara, după fortofa zilei, m-am gândit o mulţime la logodna lui Caddy şi mi-am întărit convingerea că (neţinând seamă de domnul Turveydrop, tatăl) pentru ea era cea mai bună şi mai fericită soluţie. Şi dacă nu părea să fie decât o slabă şansă ca ea şi soţul ei să descopere vreodată ce era în realitate acel „model de înaltă Ţinută", păi atunci cu atât mai bine, căci în fond cine ar fi dorit să le deschidă ochii? Eu nu ţineam deloc ca ei să ştie mai mult şi chiar mă deranja faptul că nu puteam crede în valoarea bătrânului Turveydrop. Mă uitam în sus pe cer, la stele, şi mă gândeam la călătorii din ţările îndepărtate şi la stelele pe care şi ei le vedeau şi nădăjduiam să pot fi totdeauna binecuvântată şi fericită, fiind de folos cuiva, în felul meu modest.

Când am ajuns acasă, cu toţii s-au bucurat atât de tare să mă vadă, ca totdeauna de altfel, încât m-aş fi trântit la pământ şi aş fi ţipat de bucurie, de nu m-aş fi temut că mă fac ridicolă. Toţi de-acasă, de la cel mai mic până la cel mai mare, mi-au urat bun-sosit, cu bucurie pe chipurile lor şi mi-au vorbit cu atâta veselie, şi s-au arătat bucuroşi să-mi intre în voie, încât mi-am închipuit că n-a fost nicicând pe lume o fiinţă atât de fericită ca mine.

Ne-a cuprins în seara aceea asemenea vorbărie, când cu Ada, când cu tutorele, apucându-mă să le povestesc toate

despre Caddy, încât mi-am dat drumul la gură şi-am vorbit, şi-am vorbit până n-am mai putut. În sfârşit, m-am urcat în camera mea, roşind de ruşine când mă gândeam ce mai discursuri ţinusem, şi-atunci iată că am auzit o uşoară bătaie în uşa mea, aşa că am zis: „Intră!”, şi a intrat o fetiţă drăguţă, curat îmbrăcată în negru, care mi-a făcut o plecăciune.

— Domnişoară, vă rog, începu fetiţa cu o voce dulce, eu sunt Charley.

— Da, tu eşti, am zis eu, aplecându-mă uimită spre ea şi sărutând-o. Ce tare mă bucur că te văd, Charley!

— Domnişoară, vă rog, urmă Charley, cu aceeaşi voce dulce. Sunt slujnica dumneavoastră.

— Charley?

— Domnişoară, vă rog, sunt dăruită dumneavoastră cu drag din partea domnului Jarndyce.

M-am aşezat jos, cu mâna pe după gâtul lui Charley şi m-am uitat la ea.

— Şi, vai, domnişoară, continuă Charley, bătând din palme, cu lacrimile ce-au pornit să-i curgă pe obrajii cu gropiţe, Tom e la şcoală, vă rog, şi învaţă aşa de bine! Şi micuţa Emma e la doamna Blinder, domnişoară, o fiinţă care-i poartă aşa bine de grijă! Şi Tom ar fi fost dat la şcoală… Şi Emma ar fi fost lăsată în grija doamnei Blinder… Şi eu aş fi fost aici… Cu mult mai curând cu toţii, numai că domnul Jarndyce s-a gândit că Tom şi Emma şi eu ar fi mai bine să ne deprindem puţin cu despărţirea mai întâi; eram atât de mici! Nu plângeţi, domnişoară, vă rog!

— Nu mă pot opri să nu plâng, Charley.

— Nu, domnişoară, nici eu nu pot, zise Charley. Şi, domnişoară, vă rog, cu drag din partea domnului Jarndyce, şi el gândeşte că veţi binevoi cu plăcere să mă învăţaţi câte unele. Şi, vă rog, Tom şi Emma şi eu avem să ne vedem cu toţii o dată pe lună. Şi sunt atât de fericită şi de recunoscătoare, domnişoară, exclamă Charley, cu pieptul zvâcnind, şi-am să încerc să fiu slujnică atât de bună!

— O, Charley, să nu uiţi niciodată cine a făcut toate astea.

— Nu, domnişoară, niciodată n-am să uit. Nici Tom n-are să uite. Şi nici Emma. Toate-s de la dumneavoastră, domnişoară.

— Eu n-am ştiut nimic. De la domnul Jarndyce sunt toate, Charley.

— Da, domnişoară, dar toate au fost făcute de dragul dumneavoastră şi ca să puteţi fi stăpâna mea. Domnişoară, vă rog, sunt un mic dar cu tot dragul din partea dumnealui şi toate au fost făcute de dragul dumneavoastră. Eu şi cu Tom cu siguranţă că vom ţine minte asta.

Charley îşi şterse ochii şi intră în slujbă, umblând prin cameră încoace şi încolo, cu felul ei de femeie matură şi împăturind tot pe ceea ce punea mâna. Ceva mai târziu veni, furişându-se încetişor lângă mine, şi-mi şopti: „O, nu plângeţi, domnişoară, vă rog”. Iar eu i-am spus iarăşi: „Nu pot să nu plâng, Charley.” Şi Charley a spus şi ea iarăşi:

— Nu, domnişoară, nici eu nu pot.

Şi, până la urmă, de fapt eu am plâns de bucurie şi tot de asta şi ea.

Caz de apel.

Îndată după ce Richard şi cu mine avurăm convorbirea pe care am povestit-o, Richard a făcut cunoscut domnului Jarndyce în ce stare de spirit se află. Mă îndoiesc că tutorele meu a fost luat cu totul prin surprindere atunci când a primit noutatea, cu toate că i-a prilejuit multă nelinişte şi dezamăgire. El şi Richard aveau adeseori convorbiri secrete până noaptea târziu sau dis-de-dimineaţă, şi petreceau zile întregi la Londra, unde avuseseră nenumărate întâlniri cu domnul Kenge şi trudiseră cu o mulţime de treburi neplăcute. Tot timpul cât au avut astfel de lucruri de făcut, tutorele, cu toate că a îndurat neplăceri enorme dinspre partea vântului şi se freca pe cap cu asemenea statornicie încât nici un fir de păr nu-i mai rămânea pe loc, totuşi era la fel de binevoitor cu Ada şi cu mine, ca şi altădată, dar păstra o rezervă fermă în

problemele cu pricina. Şi deoarece truda noastră cea mai asiduă n-a putut stoarce nici chiar de la Richard decât asigurări în trecere că toate mergeau strună şi că în sfârşit totul era perfect, îngrijorarea noastră nu prea a fost spulberată, nici de el.

Am aflat, totuşi, după o bucată de vreme, că o nouă cerere fusese introdusă la Lordul Cancelar, în numele lui Richard, ca minor şi în tutelă şi nu mai ştiu ce, şi că s-au discutat vrute şi nevrute în asemenea privinţă, şi că Lordul Cancelar l-a descris pe Richard în plină şedinţă a Curţii ca fiind un minor enervant şi cu toane, şi că problema a fost amânată şi apoi reamânată şi s-au făcut referate la ea şi apoi rapoarte şi, în fine, petiţii la petiţii, până ce Richard a început să se îndoiască el însuşi (după câte ne-a spus) că de va mai fi cumva să intre în armată n-are să fie decât ca veteran de şaptezeci sau optzeci de ani. În sfârşit i s-a fixat lui Richard un termen pentru ca să-l vadă pe Lordul Cancelar din nou în Camera de Consiliu şi acolo Lordul Cancelar l-a mustrat foarte serios că-şi pierde vremea şi nu ştie ce vrea, „frumoasă glumă, n-am ce zice”, comenta Richard şi, în sfârşit, s-a stabilit ca cererea lui să fie aprobată. Numele lui a fost înscris la Comandamentul Gărzilor Călare, ca solicitant pentru brevetul de port-drapel. Suma pentru cumpărarea brevetului a fost depusă la o agenţie, şi Richard, potrivit cu felul lui obişnuit de-a fi, s-a cufundat într-o cursă nebună de studii militare, sculându-se în fiecare dimineaţă la orele cinci ca să facă exerciţii de mânuirea paloşului. Astfel, vacanţele s-au succedat cu sesiunile şi sesiunile cu vacanţele. Uneori mai auzeam de procesul Jarndyce că era pus pe rol sau scos de pe rol, sau că era citat, ori că era discutat; şi aici ieşea la suprafaţă, aici se da la fund. Richard, care se afla în acest timp în casa unui profesor, la Londra, nu mai putea fi împreună cu noi atât de des ca mai înainte; tutorele mai păstra încă aceleaşi rezerve şi astfel trecu timpul, până ce brevetul a fost

obţinut şi odată cu el, Richard a primit ordin să plece la un regiment din Irlanda, unde fusese repartizat.

A sosit într-o seară în mare grabă cu vestea, şi avu o consfătuire lungă cu tutorele. Trecuse mai bine de un ceas, când tutorele vârî capul pe uşă în camera în care şedeam Ada şi cu mine şi ne zise:

— Veniţi încoace, dragele mele!

Am intrat şi l-am găsit pe Richard, pe care îl văzusem puţin mai înainte foarte bine dispus, acum sprijinindu-se de cămin şi arătând jignit şi mânios.

— Rick şi cu mine, Ada, spuse domnul Jarndyce, nu suntem tocmai de aceeaşi părere. Hai, hai, Rick, încearcă o expresie mai veselă pe faţă!

— Sunteţi foarte aspru cu mine, domnule, răspunse Richard. Cu atât mai aspru, cu cât în toate celelalte privinţe aţi fost atât de înţelegător şi mi-aţi arătat atâta bunătate, pentru care niciodată n-am să vă pot îndeajuns mulţumi. Fără dumneavoastră, domnule, niciodată n-aş fi fost îndrumat pe calea cea bună.

— Bine, bine, zise domnul Jarndyce, dar vreau să te pun pe o cale încă mai bună. Vreau să te pun pe-o cale mai bună cu tine însuţi.

— Sper că mă veţi ierta, domnule, dacă vă voi spune, răspunse Richard furios, dar respectuos totuşi că, în ceea ce mă priveşte, socot să fiu cel mai bun judecător.

— Sper că şi tu mă vei ierta, dragul meu Rick, dacă-ţi voi spune, interveni domnul Jarndyce, plin de-o voioşie duioasă şi de bună dispoziţie, că e foarte firesc ca tu să crezi aşa, dar eu nu cred la fel. Eu trebuie să-mi fac datoria, Rick, căci altfel n-are să-ţi mai pese de mine nici cât negru sub unghie când vei sta să mă cântăreşti la rece; or, eu trag nădejde ca ţie să-ţi pese totdeauna de mine, dacă nu de-a binelea, măcar cât de cât.

Ada se făcuse atât de palidă, încât tutorele a pus-o să se aşeze pe scaunul lui de lectură şi s-a aşezat şi el alături.

— Nu-i nimic, draga mea, zise el, nu-i nimic. Rick şi cu mine n-am avut decât o neînţelegere prietenească pe care trebuie s-o expunem în faţa ta, pentru că despre tine e vorba. Acuma te temi de ce-are să vină.

— Nu mă tem deloc, vere John, răspunse Ada zâmbind, dacă e să vină de la dumneata.

— Mulţumesc, draga mea. Acum să-mi acorzio clipă de atenţie, fără să te uiţi la Rick. Şi tu, domniţă, fă la fel. Fată dragă, începu aşezându-şi pe mâinile ei mâna lui, care se rezema pe marginea fotoliului, îţi aminteşti ce-am vorbit noi patru, când domniţa mi-a spus ceva despre o poveste mică de dragoste?

— Nu-i cu putinţă ca Richard sau eu să uităm vreodată bunătatea dumitale din ziua aceea, vere John.

— N-am s-o pot uita niciodată, zise şi Richard.

— Şi nici eu n-am s-o pot uita niciodată, întări Ada.

— Cu atât mai uşor pentru cele ce am de spus şi cu atât mai uşor pentru noi ca să cădem de acord, răspunse tutorele cu faţa luminată de blândeţea şi de sinceritatea sufletului său. Ada, păsăruică dragă, trebuie să ştii că Rick şi-a ales acum profesia, definitiv şi pentru ultima oară. Tot ceea ce mai are bani lichizi se va duce pe echipamentul său complet. Şi-a epuizat toate resursele şi de-acum încolo rămâne legat de copacul pe care l-a sădit.

— Foarte adevărat că mi-am epuizat resursele prezente şi sunt foarte mulţumit că am aflat lucrul acesta. Dar ceea ce am lichid acum, nu-i tot ceea ce posed.

— Rick! Rick! Strigă tutorele cuprins de o spaimă subită şi cu vocea schimbată, ridicând mâinile în sus ca şi cum ar fi vrut să-şi astupe urechile. Rick, pentru numele lui Dumnezeu, nu-ţi întemeia speranţele şi nu-ţi rezema aşteptările pe ceea ce-i nenorocirea familiei! Orice ai de gând să faci, cât eşti de partea astălaltă a mormântului, să nu cumva să-ţi laşi privirile vreodată să tânjească după oribila fantomă ce ne hăituieşte de-atâţia ani de zile. Mai bine să-mprumuţi, mai bine să cerşeşti, mai bine să mori!

Cu toţii am tresărit de ardoarea acestui semnal de alarmă; Richard îşi muşcă buzele, îşi ţinu răsuflarea şi-şi întoarse privirile spre mine, ca şi cum ar fi simţit şi ar fi ştiut că şi eu am simţit ce mare nevoie are de-asemenea avertisment.

— Ada, draga mea, urmă domnul Jarndyce, recăpătându-şi buna dispoziţie, ăsta nu-i decât un sfat dat cu vorbe tari, dar eu trăiesc în Casa Umbrelor şi am avut ce vedea aici în ea. Gata cu asta! Tot ceea ce a avut Richard ca să pornească pe drumul vieţii e sub semnul riscului. Îl sfătuiesc şi pe el şi pe tine, pentru binele lui şi-al tău, să se despartă de noi, consimţind că nu există nici un soi de legământ între voi. Am să merg şi mai departe. Am să fiu sincer cu voi amândoi. V-aţi destăinuit de bunăvoie mie şi eu am să mă destăinuiesc de bunăvoie vouă. Vă cer, pentru moment, să vă desfaceţi de orice legătură dintre voi afară de cea de rudenie.

— Mai bine să spuneţi de la început, domnule, interveni Richard, că nu mai aveţi nici un pic de încredere în mine şi că o sfătuiţi pe Ada să nu mai aibă nici ea.

— Mai bine să nu spui asemenea lucruri, Rick, pentru că nu mi-a trecut prin minte aşa ceva.

— Socotiţi că am început rău, domnule, continuă Richard. Am început aşa, ştiu.

— Cum am sperat să începi şi să continui ţi-am spus-o când am vorbit ultima oară despre asta, zise domnul Jarndyce, într-un fel prietenos, încurajator. Încă n-ai făcut începutul acela, dar vine vremea pentru orice lucru şi a ta încă n-a trecut, ba, mai curând tocmai acuma a sosit cu adevărat. Fă un început luminos din toate punctele de vedere. Voi doi, aşa de tineri, dragii mei, sunteţi veri. Până acum nu sunteţi nimic decât atât. Ce poate să survină pe deasupra, trebuie să survină din ceea ce s-a câştigat prin trudă, Rick, şi nu mai curând.

— Sunteţi foarte aspru cu mine domnule, zise Richard. Mai aspru decât aş fi crezut că puteţi fi.

— Dragă băiete, îi răspunse domnul Jarndyce, sunt şi mai aspru cu mine când fac ceva care v-aduce suferinţa. Leacul vă stă în propriile mâini. Ada, e mai bine pentru el să fie liber şi să nu existe nici un legământ tineresc între voi. Rick, e mai bine pentru ea, cu mult mai bine; îi datorezi asta. Hai! Fiecare din voi să facă ceea ce e bine pentru celălalt, dacă nu ceea ce e bine pentru amândoi.

— De ce e aşa cel mai bine, domnule? Întrebă Richard în pripă. Nu era aşa când ne-am deschis inimile în faţa dumneavoastră. Atunci nu ne-aţi vorbit aşa.

— De atunci m-a învăţat experienţa; nu-ţi fac mustrări, Rick… Dar de atunci m-a învăţat experienţa.

— Vreţi să spuneţi experienţa cu mine, domnule?

— Hm! Cu voi amândoi, răspunse cu blândeţe domnul Jarndyce. Încă n-a venit timpul să vă legaţi cu jurăminte unul de altul. Nu e sănătos şi eu nu trebuie să încuviinţez aşa ceva. Haideţi, haideţi, tinerii mei verişori, s-o luăm de la început. Să uităm ce-a fost şi să-ntoarcem o pagină nouă pentru voi, ca să vă scrieţi viaţa pe ea. Richard îşi întoarse privirile îngrijorate spre Ada, dar nu spuse nimic.

— M-am ferit să spun vreun cuvânt vreunuia dintre voi, şi nici Estherei, până acuma, pentru ca să putem fi deschişi ca ziua şi cu toţii în condiţii egale. Acum vă sfătuiesc cu toată dragostea, vă implor cu toată sinceritatea pe voi doi să vă

despărţiţi aşa cum aţi venit. Să lăsăm totul în sarcina timpului, a cinstei şi a statorniciei. Dacă veţi proceda altfel, veţi greşi şi mă veţi sili să văd c-am greşit şi eu că v-am adus aici împreună.

A urmat o lungă tăcere.

— Vere Richard, a început să vorbească după aceea Ada, ridicându-şi ochii albaştri cu duioşie către faţa lui, după cele ce-a spus vărul John, socot că nu avem altă cale de-apucat. În privinţa mea, sufletul tău poate fi foarte liniştit, fiindcă ai să mă laşi aici, în grija lui, şi fii sigur că nu pot dori ceva mai bun decât asta; chiar foarte sigur dacă mă voi călăuzi după sfatul lui. Eu… Eu nu mă îndoiesc, vere Richard, urmă Ada puţin tulburată, că-ţi sunt foarte dragă şi… Nu cred că ai să te îndrăgosteşti de altcineva. Dar aş dori să chibzuieşti bine şi în privinţa asta, după cum aş dori să fii foarte fericit în toate privinţele. Poţi să ai toată încrederea în mine, vere Richard. Eu nu sunt deloc o fire schimbătoare, dar nu sunt nesocotită şi niciodată, pentru nimic, n-am să te ţin de rău. Chiar şi ca veri putem fi mâhniţi că ne despărţim, şi drept îţi spun, sunt foarte, foarte mâhnită, Richard, cu toate că ştiu că e spre binele tău. Totdeauna am să mă gândesc la tine cu drag şi am să vorbesc deseori cu Esther despre tine şi… Şi poate uneori ai să te gândeşti şi tu la mine, vere Richard. Şi acum, spuse Ada, ducându-se spre el, întinzându-i mâna, tremurând, suntem iarăşi numai veri, Richard… Poate pentru totdeauna… Şi mă voi ruga să se reverse fericirea asupra scumpului meu verişor, oriunde s-ar duce!

Mi-a părut ciudat că Richard n-a fost în stare să-i ierte tutorelui că avea despre el exact aceeaşi părere pe care o avea şi el însuşi şi pe care mi-a mărturisit-o în termeni mult mai severi. Dar, bineînţeles, aşa au stat lucrurile. Am băgat de seamă, cu multă părere de rău, că din clipa aceea el n-a mai fost niciodată aşa de sincer şi deschis cu domnul Jarndyce, cum fusese mai înainte. Cu toate că i s-au dat toate prilejurile să fie la fel, n-a mai fost, şi numai datorită lui Richard a început să se strecoare o înstrăinare între ei.

În toiul pregătirii şi al echipării, Richard a uitat curând de el, ba, chiar şi de mâhnirea de a se despărţi de Ada, care a rămas la Herdfordshire, în timp ce el, domnul Jarndyce şi cu mine am plecat la Londra pe o săptămână. Îşi aducea aminte de ea din când în când, izbucnind chiar în plâns şi în asemenea ocazii mi se destăinuia, făcându-şi cele mai crunte imputări.

Dar în câteva clipe ticluia cu nesăbuinţă nişte mijloace sigure prin care amândoi aveau să fie bogaţi şi fericiţi pe vecie şi se înveselea cât putea. Vremea aceea a fost împovărată de treburi, şi eu alergam cât era ziua de lungă încoace şi încolo cu el, cumpărând tot felul de lucruri de care avea nevoie. Despre cele ce-ar fi cumpărat dacă ar fi fost lăsat de capul lui, nu mai spun nimic. De mine nu se ferea deloc, împărtăşindu-mi toate tainele, şi adeseori vorbea aşa de judicios şi cu atâta simţire despre lipsurile lui şi despre hotărârile lui nestrămutate şi stăruia atât de mult asupra curajului pe care îl dobândea din convorbirile noastre, încât n-aş fi putut nicicând obosi, chiar dacă m-aş fi străduit.

În săptămâna aceea obişnuia să vină din când în când la locuinţa noastră, ca să facă scrimă cu Richard, un bărbat care fusese mai înainte ostaş la cavalerie; era un bărbat plăcut, dintr-o bucată, cu un fel de-a fi sincer şi spontan, cu care Richard se antrena de câteva luni. Am auzit aşa de multe despre el, nu numai de la Richard, dar şi de la tutorele meu, încât într-o dimineaţă mi-am făcut anume de lucru în cameră, după micul dejun, când veni el.

— Bună dimineaţa, domnule George, zise tutorele, care se întâmplase să fie singur cu mine. Domnul Carstone are să vină numaidecât. Până una-alta, domnişoara Summerson e foarte încântată să te cunoască, după câte ştiu. Ia loc.

S-a aşezat jos, puţin cam tulburat de prezenţa mea, cred, şi, fără să se uite la mine, îşi frecă insistent cu mâna-i puternică şi arsă de soare buza de sus.

— Eşti punctual ca soarele, zise domnul Jarndyce.

— De pe vremea militării, domnule, răspunse el. Puterea obişnuinţei. Nimic altceva decât obişnuinţa la mine, domnule. Nu semăn deloc a negustor.

— Totuşi, ai şi o întreprindere mare, din câte mi s-a spus? Zise domnul Jarndyce.

— Nu-i una mare, domnule. Ţin un Pavilion de tir, dar nu-i unul mare.

— Şi ce fel de trăgător şi ce fel de spadasin faci din domnul Carstone? Întrebă tutorele.

— Destul de bun, domnule, răspunse el, încrucişându-şi braţele peste pieptul său lat şi arătând a fi foarte puternic. Dacă domnul Carstone şi-ar da toată osteneala, ar ieşi foarte bine.

— Dar nu şi-o dă, presupun, zise tutorele.

— La început, domnule, şi-a dat-o, dar nu şi după aceea. Nu toată atenţia lui. Se vede că-i umblă mintea la alte cele, poate că vreo tânără domniţă.

Ochii lui negri şi luminoşi cătară spre mine pentru prima oară.

— Nu pe mine mă are în minte, domnule George, vă asigur, zisei eu, râzând, cu toate că mă bănuiţi, după cât se pare.

S-a înroşit puţin prin brunul pielii şi-mi făcu un salut soldăţesc.

— Fără supărare, cred, domnişoară. Eu nu-s decât un soldat necioplit.

— Nicidecum, zisei. O iau ca un compliment.

Dacă mai înainte nu se uitase deloc la mine, acuma s-a uitat, trăgând pe furiş cu coada ochiului, de trei, patru ori.

— Vă cer iertare, domnule, se adresă el tutorelui, cu un soi de timiditate bărbătească, dar mi-aţi făcut cinstea să-mi spuneţi numele domniţei…

— Domnişoara Summerson.

— Domnişoara Summerson, repetă el, uitându-se la mine iarăşi.

— Ştiţi cumva numele? Am întrebat eu.

— Nu, domnişoară. Din câte ştiu, nu l-am mai auzit niciodată. Cred că v-am mai văzut undeva.

— Cred că nu, am răspuns eu, ridicându-mi capul de pe lucru ca să mă uit la el; şi era ceva atât de firesc în felul lui de a vorbi şi de a se mişca, încât m-am bucurat c-am avut prilejul să-l cunosc. Eu ţin foarte bine minte figurile oamenilor.

— Şi eu, domnişoară! Îmi răspunse, înfruntându-mi privirea cu fruntea lui latră şi negricioasă. Hm! Ce mă pune pe gânduri oare, acum, totuşi?

Faptul că s-a mai înroşit o dată prin cafeniul pielii şi că era tulburat de strădania de a-şi aminti asemănarea îl făcu pe tutore să-i vină în ajutor.

— Ai mulţi elevi, domnule George?

— Variază la număr, domnule. Mulţi sunt ei, dar grupul e prea mic ca să trăieşti de pe urma lor.

— Şi ce soi de oameni vin să înveţe tirul la Pavilionul dumitale?

— Tot soiul, domnule. Băştinaşi şi străini. De la gentilomi, până la ucenici. Au venit la mine nişte franţuzoaice, nu de multă vreme, care s-au dovedit a fi maestre la trasul cu pistolul. Nebuni, nu-i mai pun la socoteală, bineînţeles… Dar ei intră pretutindeni unde găsesc uşile deschise.

— Oamenii nu vin la dumneata, sper, din răutate sau cu scopul de a-şi desăvârşi iscusinţa de a trage în semenii lor? A întrebat tutorele, zâmbind.

— Nu-s mulţi din ăştia, domnule, cu toate că s-a întâmplat şi aşa. În cea mai mare parte, vin pentru dibăcie, alţii însă doar aşa ca să se afle în treabă. Jumate aşa şi jumate aşa. Vă cer iertare, urmă domnul George, stând ţanţoş pe scaun, cu mâinile pe genunchi şi cu coatele în afară, dar cred că sunteţi reclamant într-un proces la înalta Curte, dacă-i adevărat ce-am auzit.

— Din păcate, sunt.

— Am avut odată la tir pe unul dintre compatrioţii dumneavoastră, domnule.

— Un reclamant la înalta Curte? Întrebă tutorele. Cum de s-a-ntâmplat?

— Hm, omul era atât de cicălit şi de amărât şi de chinuit, fiind întruna mânat de la Ana la Caiafa şi de la Caiafa la Ana, răspunse domnul George, încât şi-a ieşit din minţi. Nu cred că i-a trecut prin cap să ţintească în cineva, dar era în aşa hal de mânie şi furie, încât venea şi plătea cincizeci de focuri şi le trăgea până ce se făcea roşu ca flacăra. Într-o zi i-am spus, când nu era nimeni lângă noi şi el îmi vorbise mânios tare despre nedreptăţile ce i se fac: „Dacă tragi la tir ca să te descarci de năduf, camarade, atunci e bine, dar nu-mi place deloc că eşti atât de pătimaş la tir în starea dumitale sufletească. Te-aş sfătui mai curând să te apuci de altceva. Mă pregăteam să înfrunt o încăierare, dar el mi-a primit sfatul în mare măsură şi a plecat numaidecât. Ne-am strâns mâinile, şi s-a legat între noi un soi de prietenie.

— Ce era omul acela? A întrebat tutorele, cu o nouă nuanţă de interes în voce.

— Hm, a început prin a fi un mic fermier în Shropshire, mai înainte ca ei să-l fi hărţuit ca pe un taur, răspunse domnul George.

— Nu-l chema Gridley?

— Ba da, domnule.

Domnul George îndreptă spre mine un alt şir de priviri repezi şi vii, în timp ce tutorele şi cu mine schimbam câteva cuvinte, uimiţi de asemenea coincidenţă, drept care l-am lămurit cum de-i ştiam numele. El îmi făcu iarăşi un salut ostăşesc de-ale lui, ca recunoştinţă pentru bunăvoinţa mea, după cum o numea el.

— Nu înţeleg, făcu domnul George, uitându-se la mine, ce-o fi de mă pune iarăşi pe gânduri… Ia… Fleacuri, îmi tot umblă prin cap!

Îşi trecu una dintre mâinile puternice prin părul aspru şi negru şi se aşează ceva mai la o parte, cu o mână în şold şi cu cealaltă sprijinind-o pe picior, privind, dus pe gânduri, înspre pământ.

— Cu părere de rău am aflat că aceeaşi stare sufletească l-a băgat pe Gridley în nişte noi încurcături şi acuma stă ascuns, zise tutorele.

— Aşa am auzit şi eu, domnule, spuse şi domnul George cugetând încă şi uitându-se tot în jos. Aşa am auzit şi eu.

— Ştii unde?

— Nu, domnule, răspunse oşteanul, ridicându-şi ochii în sus şi trezindu-se din visarea lui. Nu vă pot spune nimic despre el. M-aştept în curând să fie la pământ. Dacă loveşti în inima unui om tare ani în şir, nu se observă nimic, dar, într-o bună zi, dintr-o dată tot se prăbuşeşte.

Intrarea lui Richard a pus capăt discuţiei. Domnul George s-a ridicat, mi-a făcut iarăşi un salut ostăşesc, i-a spus tutorelui „Bună ziua” şi a părăsit camera cu pasul lui greu.

Asta era în dimineaţa zilei hotărâtă pentru plecarea lui Richard. Terminasem cu cumpărăturile, îi isprăvisem de făcut bagajele curând după-amiază şi, până seara când Richard avea să plece la Liverpool ca să ajungă la Holyhead, nu mai aveam nici un program. Procesul Jarndyce trebuind să fie iarăşi pe rol în ziua aceea, Richard mi-a propus să mergem la Curte ca să aflăm ce se petrece. Cum era ultima lui zi şi dorea atât de mult să meargă, iar eu nu mai fusesem niciodată acolo, am fost de acord şi ne-am dus la Westminster, unde Curtea ţinea atunci şedinţa. În drum ne-am omorât vremea tocmindu-ne în privinţa scrisorilor pe care Richard trebuia să mi le scrie mie şi a celor pe care eu trebuia să i le scriu lui şi cu alte multe proiecte pline de promisiuni. Tutorele ştia unde ne ducem şi de aceea nu era cu noi.

Când am ajuns la Curte, Lordul Preşedinte, acelaşi pe care l-am văzut şi în Camera de Consiliu la Lincoln's Inn era aşezat în mare ţinută, cu multă importanţă, pe scaunul prezidenţial, cu sceptrul şi sigiliile pe o masă roşie, mai jos de el, şi un enorm buchet plat de flori, drept ca o grădiniţă, care umplea de parfum întreaga incintă. Mai jos de masă, iarăşi, un şir lung de reclamanţi, cu teancuri de hârtii

aşezate pe preş, la picioarele lor; apoi veneau domnii de la bară cu peruci şi robe… Unii treji, alţii adormiţi şi unul vorbind, dar nimeni nu da prea multă atenţie la ceea ce spunea. Lordul Preşedinte s-a lăsat pe spate în fotoliul confortabil, cu cotul pe braţul capitonat şi cu fruntea sprijinită în mână; unii din cei de faţă moţăiau, alţii citeau gazetele, alţii umblau încoace şi-ncolo sau vorbeau în şoaptă, în grupuri: toţi păreau că se simt la largul lor, nicidecum grăbiţi, foarte indiferenţi şi grozav de liniştiţi.

Să crezi că totul merge atât de calm şi să te gândeşti la grozăvia vieţilor şi morţilor împricinaţilor; să vezi toată marea ţinută şi ceremonie de-acolo şi să te gândeşti la pagubele şi lipsurile şi mizeriile cerşetorilor pe care-i reprezintă; să cugeţi că, în timp ce febra atâtor speranţe amânate bântuie în aşa multe suflete, spectacolul acesta rafinat se desfăşoară liniştit de pe o zi pe alta, de pe un an pe altul, în asemenea bună orânduire şi cu atâta sânge rece; să priveşti la înaltul Lord Preşedinte şi la întreaga trupă de liber profesionişti de sub el, uitându-se unul la altul, şi la spectatori, ca şi cum nimeni în toată Anglia n-ar fi auzit vreodată că ideea în numele căreia domniile lor se adunau acolo nu este decât o glumă sinistră ce şi-a atras oroarea, dispreţul şi indignarea generală, o idee considerată drept ceva atât de flagrant de rău, încât doar printr-o fărâmă de miracol ar mai putea ieşi din ea ceva bun pentru cineva. Toate acestea erau atât de ciudate şi contradictorii pentru mine, care n-aveam nici un fel de experienţă în asemenea privinţă, încât la început mi-au părut de necrezut şi n-am putut să le înţeleg. Am stat acolo unde m-a pus Richard şi am încercat să ascult şi să privesc în jur, dar în tot ce se petrecea sub ochii mei, pe întreaga scenă, părea că nu există nimic real afară de biata domnişoară Flite, nebuna aceea mică, stând pe o bancă şi dând mereu din cap.

Curând domnişoara Flite ne-a zărit şi a venit unde şedeam noi. Mi-a urat un graţios bun-sosit în domeniul ei şi mi-a

arătat cu multă mulţumire şi mândrie principalele lui atracţii. Şi domnul Kenge a venit să vorbească cu noi şi a făcut onorurile casei, cam tot în acelaşi fel, cu modestia binevoitoare a unui proprietar. Nu era o zi prea potrivită, zise el, pentru o vizită, ar fi preferat să fi fost prima zi a sesiunii; dar, oricum, era impozant, era impozant! Să tot fi fost acolo de vreo jumătate de ceas, sau cam aşa ceva, când procesul în curs, dacă mi-e îngăduit să folosesc un termen atât de ridicol în asemenea asociere, păru că piere în propria-i stupizenie fără să ajungă şi fără ca nimeni să fi aşteptat să ajungă la vreun rezultat. Lordul Preşedinte aruncă un teanc de hârtii de pe masa lui către domnul ce şedea mai jos de el şi cineva zise: „Procesul Jarndyce!” La auzul acestei strigări s-au iscat un zumzet şi râsete, apoi a urmat plecarea generală a asistenţei şi aducerea unor grămezi mari şi stive de dosare şi iar dosare pline de hârtii.

Cred că dosarul era pus pe rol pentru „instrucţiuni suplimentare”, în privinţa unor extrase de cheltuieli, atât cât am putut eu înţelege, şi care erau destul de încurcate. Dar am numărat douăzeci şi trei de domni cu peruci, care ziceau că sunt „în proces”, şi niciunul dintre ei nu părea să înţeleagă extrasele mult mai bine decât mine. Au stat la taifas cu Lordul Preşedinte în privinţa lor, s-au contrazis, s-au lămurit între ei, şi unii ziceau că-i aşa, şi alţii ziceau ba nu-i aşa, şi câţiva au propus în glumă să se citească în şedinţă enormele dosare cu declaraţiile martorilor şi atunci zumzetul a crescut şi râsul s-a umflat şi fiecare dintre cei interesaţi era într-o stare de bună dispoziţie neîntemeiată, şi nimeni n-a putut face nimic în privinţa extraselor. După vreo oră şi mai bine de aşa ceva, în care timp foarte multe pledoarii începute au fost curmate brusc, procesul „a fost scos de pe rol pentru moment”, după cum spunea domnul Kenge, şi hârtiile au fost strânse iarăşi laolaltă, mai înainte ca funcţionarii să le fi terminat de adus în şedinţă.

M-am uitat la Richard când s-au terminat asemenea proceduri deznădăjduite şi am rămas izbită, văzând

expresia descurajată de pe faţa lui chipeşă şi tânără.

— N-are să ţină cât lumea, Doamnă Minerva. Poate mai mult noroc pe data viitoare! Atât a spus.

L-am văzut pe domnul Guppy aducând acte şi orânduindu-le pentru domnul Kenge, şi el m-a văzut pe mine şi mi-a făcut o plecăciune nenorocită, de n-am ştiut cum să plec mai repede de la Curte. Richard mi-a dat braţul şi m-a luat cu el spre ieşire, când domnul Guppy veni spre noi.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule Carstone, a spus el în şoaptă şi domnişoara Summerson să mă ierte de asemenea, dar se află aici o doamnă, o prietenă a mea care o cunoaşte şi ar avea plăcerea să-i strângă mâna.

În timp ce vorbea, am văzut-o apărându-mi în faţă, ca şi cum ar fi pornit să se întrupeze din amintirile mele, pe doamna Rachael din casa naşei.

— Bine te-am găsit, Esther! Exclamă ea. Îţi mai aminteşti de mine?

I-am dat mâna şi i-am spus că da şi că s-a schimbat foarte puţin.

— Mă mir că-ţi mai aduci aminte de vremurile acelea, Esther, urmă ea cu asprimea-i bine cunoscută. Acum s-au schimbat. Ei! Mă bucur să te văd şi mă bucur mai ales că nu eşti prea mândră ca să nu mă mai cunoşti.

Dar de fapt părea dezamăgită că nu sunt.

— Mândră, doamnă Rachael? Am protestat eu.

— Sunt căsătorită, Esther, mi-a răspuns rece, îndreptându-mă; acum mă numesc doamna Chadband. Aşa! Îţi spun la revedere şi-ţi doresc numai bine.

Domnul Guppy, care a fost numai ochi şi urechi la scurtul nostru dialog, a slobozit un suspin în urechea mea şi a croit drum cu coatele doamnei Rachael şi lui, prin grupul mic de oameni zăpăciţi în mijlocul căruia ne aflam, care intrau şi ieşeau şi pe care afacerile negustoreşti îi adunaseră împreună. Richard şi cu mine ne strecuram printre ei şi eu eram încă sub fiorul neaşteptatei întâlniri de mai înainte, când l-am văzut venind spre noi, dar fără să ne zărească,

chiar pe domnul George cu încă cineva. Cu mersul lui apăsat, părea să-i pese prea puţin de oamenii din preajmă-i şi se uita pe deasupra capetelor lor la colectivul Curţii.

— George! Strigă Richard, după ce i l-am arătat.

— Să fiţi binevenit, domnule, răspunse el. Şi dumneavoastră domnişoară. N-aţi putea să-mi arătaţi o persoană de care am nevoie? Nu mă pricep la treburile de prin partea locului.

Întorcându-se spre noi pe când vorbea şi deschizându-ne drum prin mulţime, se opri după ce-am ieşit din înghesuială într-un colţ în dosul unei perdele mari, roşii.

— E vorba de-o bătrânică smintită, care…

Am dus degetul la gură, ca să tacă, fiindcă domnişoara Flite era chiar lângă mine, ţinându-se scai de noi tot timpul şi atrăgând atenţia câtorva dintre cunoştinţele ei judiciare asupra mea (după cum am auzit-o, fără să vreau, spre marea mea ruşine), şi şoptindu-le la ureche:

— Pst! Fata din flori a lui Jarndyce, în stânga mea.

— Hm! Făcu domnul George. Vă amintiţi, domnişoară, că am vorbit ceva despre un anume om azi-dimineaţă?… Gridley, îmi şopti încetişor numele, cu mâna la gură.

— Da, am răspuns eu.

— E ascuns în locuinţa mea. N-am putut spune asta. N-aveam învoire de la el. Nu mai are mult de trăit… E pe moarte, şi are o toană, vrea s-o vadă pe ea. Zice că se pot compătimi unul pe altul şi că aici ea s-a purtat aşa de bine cu el, aproape ca un prieten. Am venit s-o caut, fiindcă, stând lângă Gridley azi după-amiază, mi-a părut că aud o bătaie înăbuşită de tobe.

— Să-i spun eu? L-am întrebat.

— Aţi fi atât de bună? Îmi răspunse el cu o privire de parcă i-ar fi fost teamă de domnişoara Flite. E un noroc ceresc că v-am întâlnit, domnişoară, mă îndoiesc că aş fi ştiut cum să mă descurc cu asemenea doamnă.

Şi îşi vârî mâna la piept şi stătu drept, într-o atitudine marţială, cât timp am informat-o pe micuţa domnişoară

Flite, la ureche, despre ţelul generoasei misiuni.

— Prietenul meu mânios din Shropshire! Aproape la fel de celebru ca şi mine! Exclamă ea. Dar desigur! Draga mea, îl aştept cu cea mai mare plăcere.

— Locuieşte pe ascuns la domnul George acasă, am lămurit-o eu. St! Iată-l pe domnul George.

— Zău aşa! Făcu domnişoara Flite. Prea mândră că am onoarea! Un militar, draga mea. Ştii, un general în toată legea! Îmi şopti.

Biata domnişoară Flite a socotit că trebuie să fie atât de curtenitoare şi politicoasă, în semn de respect pentru armată şi să facă plecăciuni atât de des, încât n-a fost lucru uşor să ieşim din incinta Curţii. Când, în sfârşit, am izbutit şi, adresându-i-se domnului George cu „Generale”, i-a dat braţul spre hazul grozav al câtorva gură-cască ce şedeau şi se uitau, domnul George păru atât de neliniştit şi mă rugă atât de respectuos să „nu-l părăsesc”, că n-am avut curajul s-o fac; mai cu seamă că domnişoara Flite asculta de mine şi fiindcă şi ea mi-a spus:

— Jarndyce fetiţo, draga mea, vii cu noi, desigur.

Deoarece Richard păru că e de acord, ba, chiar se arătă nerăbdător să-i vedem ajunşi la destinaţie în bună stare, am consimţit. Şi cum domnul George ne-a informat că toată după-amiaza domnul Gridley nu s-a gândit decât la domnul Jarndyce, după ce aflase de discuţia lor de dimineaţă, am scris în grabă tutorelui un bileţel cu creionul, ca să-l informez unde ne-am dus şi de ce. Domnul George l-a pecetluit la o cafenea, ca să nu poată fi citit, şi l-a trimis cu un comisionar.

După aceea am luat o trăsură de piaţă şi am pornit-o înspre vecinătatea Pieţei Leicester. Am străbătut apoi pe jos câteva curţi înguste, pentru care domnul George îşi ceru scuze şi, curând după aceea, ajunserăm la Pavilionul de tir, a cărui uşă era încuiată. Pe când domnul George trăgea de un cordon de sonerie ce era atârnat de un lanţ prins de uşorul uşii, un domn în vârstă, foarte respectabil, cu părul

cărunt, purtând ochelari, îmbrăcat cu o jachetă neagră şi ghetre, cu o pălărie cu boruri mari şi purtând un baston cu mâner de aur, i se adresă:

— Să-mi fie cu iertare, dragă prietene, zise el, ăsta este Pavilionul de tir al lui George?

— Asta e, domnule, răspunse domnul George ridicând privirile în sus la literele mari cu care era pictată firma pe peretele văruit cu alb.

— Ah! Bineînţeles! Exclamă bătrânul domn, urmărindu-i privirile. Mulţumesc. Aţi tras clopoţelul?

— Eu sunt George, domnule, şi am tras clopoţelul.

— Ah! Aşa! Urmă bătrânul domn. Dumneata eşti George? Atunci, după cum vezi, am venit tot atât de repede ca şi dumneata. Fără îndoială că dumneata ai trimis după mine!

— Nu, domnule. Eu nu vă cunosc; dumneavoastră pe mine, poate.

— Ah! Aşa? Făcu bătrânul domn. Atunci tânărul dumitale a venit după mine. Eu sunt medic şi am fost chemat… Acum cinci minute… Să vin să văd un bolnav la Pavilionul de tir al lui George.

— Bătaia înăbuşită de tobe, zise domnul George, întorcându-se spre Richard şi spre mine şi clătinând serios din cap. Aşa e, domnule. Vă rog să poftiţi înăuntru.

Uşa fiind chiar atunci deschisă de un omuleţ foarte ciudat, cu o şapcă şi un şorţ din postav verde, a cărui faţă şi mâini şi haine erau înnegrite de tot, am trecut printr-un coridor sumbru şi am intrat într-o încăpere mare, cu pereţii de cărămidă netencuită, pe care erau ţinte şi puşti şi paloşe şi alte obiecte de acelaşi fel. Când am sosit cu toţii acolo, doctorul s-a oprit şi, scoţându-şi pălăria, a dispărut ca prin farmec, lăsând în locul lui alt om cu totul diferit.

— Acum ascultă la mine, George, zise omul acela, întorcându-se repede către el şi lovindu-l în piept cu degetul său arătător:

— Dumneata mă cunoşti şi eu te cunosc. Eşti om cu experienţă. Şi eu sunt om cu experienţă. Mă numesc

Bucket, după cum ştii de altfel, şi am un mandat împotriva lui Gridley. L-ai ţinut ascuns multă vreme şi te-ai arătat dibaci în asta, ceea ce îţi face cinste.

Domnul George, uitându-se încruntat la el, şi-a muşcat buza şi a clătinat din cap.

— Ascultă George, urmă celălalt, stând aproape de el, eşti om cu scaun la cap, om cu purtare exemplară, ăsta eşti dumneata, fără nici-o îndoială. Şi ascultă la mine, eu nu-ţi vorbesc ca unui om de rând, pentru că ţi-ai slujit ţara, şi ştii că trebuie să ascultăm când datoria ne cere. Prin urmare nici prin minte să nu-ţi treacă să ne faci greutăţi. Dacă o să-ţi cer ajutor, ai să mi-l dai; aşa ai să faci. Phil Squod, nu mai merge aşa furişându-te pe lângă pereţii Pavilionului! (Omuleţul cel murdar îşi târşea picioarele, frecându-se cu umărul de pereţi şi cu ochii ţintă la nepoftit, într-un fel ce părea ameninţător). Pentru că ştiu eu cine-mi eşti, şi nu vreau să am încurcături şi cu tine.

— Phil! Strigă domnul George.

— Da, şefule!

— Vezi-ţi de treabă.

Omuleţul, c-un mormăit în şoaptă, se linişti.

— Doamnelor şi domnilor, prinse atunci a vorbi domnul Bucket, vă cer iertare pentru tot ce s-ar putea să vi se pară displăcut în cele ce urmează, pentru că eu sunt inspectorul Bucket de la poliţie şi am de îndeplinit o datorie. George, ştiu unde mi-e omul, pentru că astă-noapte am stat pe acoperiş şi l-am văzut prin ferestruică şi pe dumneata, alături de el. E colo, ştii dumneata şi arătă cu degetul, acolo e el… pe o canapea. Iar acum trebuie să-mi văd omul şi trebuie să-i spun să ştie că-i arestat, dar dumneata mă cunoşti şi ştii că nu vreau să recurg la măsuri neplăcute. Să-mi dai cuvântul dumitale, ca de la om la om (şi ca vechi ostaş), aşa-i cinstit între noi doi, şi-ţi voi fi pe plac atât cât îmi stă în putere.

— Ţi-l dau, fu răspunsul. Dar n-a fost frumos din partea dumitale, domnule Bucket.

— Prostii, George! N-a fost frumos! Făcu domnul Bucket, bătându-l iarăşi uşurel cu palma peste pieptu-i lat şi strângându-i mâna, eu nu-ţi spun că n-a fost frumos din partea dumitale să-mi ţii omul ascuns, nu-i aşa? Fii şi dumneata la fel de cumsecade ca mine, bătrâne! Hai, Wilhelm Tell, hai bătrâne, hai, Apărător al Patriei! Priviţi la el, doamnelor şi domnilor, e un model pentru întreaga Armată Britanică. Bucuros aş da o bancnotă de cincizeci de lire să pot fi şi eu un asemenea bărbat!

Treburile ajungând în asemenea stadiu, domnul George, după o scurtă gândire, a propus să meargă mai întâi el singur la camaradul său (cum îl numi), luând cu el pe domnişoara Flite. Domnul Bucket, fiind de acord, cei doi s-au dus spre capătul celălalt al Pavilionului, lăsându-ne pe noi stând sau şezând lângă o masă plină de puşti; domnul Bucket s-a folosit de această împrejurare ca să schimbe câteva vorbe fără însemnătate cu mine, întrebându-mă dacă mă tem de armele de foc, aşa cum se tem fetele în general, întrebându-l pe Richard dacă e bun ochitor, întrebându-l pe Phil Squod pe care dintre carabinele acelea o socoate el cea mai bună şi cât ar putea costa cumpărată direct din fabrică, spunându-i pe deasupra că e păcat că totdeauna îşi dă frâu liber firii, pentru că de la natură e om blând şi de treabă şi ar fi putut fi chiar femeie; şi reuşind astfel să se facă foarte plăcut nouă, tuturor.

După o vreme, ne-a însoţit până la capătul cel mai îndepărtat al Pavilionului, şi Richard şi cu mine ne pregăteam pe tăcute să plecăm, când domnul George veni să ne caute. El ne spuse că dacă nu avem nimic împotrivă ca să-i vedem camaradul, acesta ne-ar primi vizita cu multă plăcere. Abia îi ieşiseră vorbele astea din gură, când clopotul de la intrare sună şi tutorele îşi făcu apariţia „în eventualitatea”, după cum spuse el încetişor, „că ar fi în stare să facă un cât de neînsemnat lucru pentru o biată făptură implicată în aceeaşi nenorocire ca şi el”. Toţi patru

ne-am întors împreună şi ne-am dus la locul în care se afla Gridley.

Era o cameră goală, despărţită de pavilion printr-un perete de lemn nevopsit. Cum paravanul acesta n-avea mai mult de opt sau zece picioare înălţime şi nu închidea decât laturile, nu şi plafonul, căpriorii acoperişului înalt al pavilionului se vedeau deasupra, precum şi luminatorul prin care privise în jos domnul Bucket. Soarele coborâse aproape să apună şi lumina lui roşie venea pe deasupra fără să mai ajungă până jos pe podea. Pe o canapea acoperită numai cu o pânză de sac, zăcea omul din Shropshire, îmbrăcat aproape cum l-am văzut ultima oară, dar atât de schimbat, încât la început n-am putut găsi nici-o asemănare între faţa lui, lipsită cu desăvârşire de culoare, şi cea pe care mi-o aminteam.

Încă mai scria în ascunzătoarea lui şi încă mai stăruia asupra nedreptăţilor şi suferinţelor sale, ceas după ceas. O masă şi câteva rafturi erau pline de manuscrise, de peniţe tocite şi de o amestecătură de tot felul de asemenea obiecte. Înduioşător şi foarte aproape unul de altul, el şi femeiuşcă cea nebună şedeau împreună de parcă ar fi fost singuri. Ea era aşezată pe un scaun, ţinându-i mâna într-ale ei, şi niciunul dintre noi nu ne-am apropiat.

Vocea i se stinsese şi, odată cu ea, şi înfăţişarea lui de altădată, şi puterea, şi mânia, şi forţa de a se împotrivi tuturor nedreptăţilor care până la urmă l-au doborât. Ca şi umbra ştearsă a unui obiect plin de formă şi culoare, ce nu-i decât o simplă proiectare a obiectului, aşa era şi el acuma numai umbra omului din Shropshire, cu care vorbisem altădată.

Ne salută, pe Richard şi pe mine, înclinându-şi capul, şi-i spuse tutorelui:

— Domnule Jarndyce, sunteţi foarte bun că aţi venit să mă vedeţi. Cred că nici n-am să mai fiu de văzut multă vreme. Sunt foarte mulţumit să vă pot strânge mâna, domnule.

Sunteţi un om generos, mai presus de orice nedreptate, şi Dumnezeu mi-e martor cât de mult vă cinstesc.

Şi-au strâns mâinile cu căldură, iar tutorele i-a spus câteva cuvinte de îmbărbătare.

— S-ar putea să vi se pară ciudat, domnule, îi răspunse Gridley, că nu mi-ar fi fost pe plac să vă văd dacă acum ne-am fi întâlnit pentru întâia oară. Dar dumneavoastră ştiţi c-am dat o luptă, dumneavoastră ştiţi că m-am ridicat împotriva lor, a tuturor, numai cu o singură mână, dumneavoastră ştiţi că le-am turnat adevărul în faţă până la cel din urmă, că le-am spus ceea ce sunt şi ceea ce mi-au făcut, aşa că n-am nimic împotrivă că mă vedeţi acuma când nu mai sunt decât o ruină.

— Ai fost brav cu ei de nenumărate ori, îi răspunse tutorele.

— Am fost, domnule (cu o umbră de zâmbet). V-am spus ce se va întâmpla când voi înceta să mai fiu brav, şi acum priviţi aici! Uitaţi-vă la noi… Uitaţi-vă la noi!

Îşi trase mâna pe care domnişoara Flite i-o ţinea sub braţ, şi-o aduse şi pe ea ceva mai aproape.

— Cu asta se termină. Din toate vechile mele legături, din toate preocupările şi speranţele mele de altădată, din toată lumea vie şi moartă, e singurul suflet sărman ce vine la mine, firesc, iar eu sunt vrednic de el. Între noi doi există o legătură de mulţi ani de suferinţă şi e singura prietenie din toate pe care le-am avut pe faţa pământului, pe care înalta Curte n-a fărâmat-o.

— Primeşte-mi binecuvântarea, Gridley, zise domnişoara Flite, izbucnind în lacrimi. Primeşte-mi binecuvântarea!

— Mă mândream, crezând că ei n-au să poată să-mi zdrobească sufletul, domnule Jarndyce. Eram hotărât să nu-i las. Am crezut c-am să pot să-i învinuiesc că sunt nişte prefăcuţi, aşa cum de fapt sunt, până ce voi muri de cine ştie ce boală trupească. Dar m-au distrus. Nu ştiu cât timp le-a trebuit să mă distrugă. Îmi pare că m-am prăbuşit într-un ceas. Nădăjduiesc ca ei să nu ajungă niciodată să afle

cum a fost. Trag speranţa ca toţi care sunteţi aici să-i faceţi să creadă că am murit înfruntându-i din toate puterile şi cu îndârjire, aşa cum am făcut atâţia ani de-a rândul.

Atunci, domnul Bucket, care şedea într-un colţ lângă uşă, încercă să-l consoleze cu bunătatea lui din fire, atâta cât fu în stare.

— Haide! Haide! Făcu el din colţul în care şedea. N-o apuca chiar aşa, pe calea asta, domnule Gridley. Ţi-ai pierdut doar un pic curajul. Uneori, cu toţii ne pierdem un pic curajul. Şi eu sunt la fel. Ţine-ţi firea, ţine-ţi firea! Ai să-ţi mai ieşi dumneata din sărite cu ei încă de multe ori, iar eu am să te mai ridic cu zeci de mandate, de-o fi să am noroc.

El dădu doar din cap că nu.

— Nu da din cap că nu, zise domnul Bucket. Spune că da; aşa mi-ar plăcea să te văd că faci. Vai, Domnul să te ţie în pază, numai de câte ori am avut noi de-a face! Nu te-am văzut eu de-atâtea ori la închisoarea datornicilor pentru că nu te-ai supus hotărârilor Curţii? N-am venit eu de zeci de ori după-amiaza la Curte, nu cu alt scop decât ca să te văd cum te repezeai ca un buldog la Lordul Preşedinte? Nu-ţi mai aduci aminte când ai început întâia oară să ameninţi avocaţii şi erai de două-trei ori pe săptămână în mare primejdie de-a fi închis? Întreab-o pe bătrânica de colo, totdeauna era de faţă. Ţine-ţi firea, domnule Gridley, ţine-ţi firea, domnule!

— Ce aveţi de gând să faceţi cu el? Întrebă George pe şoptite.

— Încă nu ştiu, răspunse Bucket tot încet. Apoi, reluându-şi vorbele de îmbărbătare, continuă cu o voce tare: Dumneata distrus, domnule Gridley? După ce m-ai dus de nas toate săptămânile astea din urmă şi m-ai silit să mă caţăr pe acoperiş aici, ca un motan, şi să vin să te vizitez ca doctor? Astea nu seamănă cu a fi distrus. Eu aş zice că nu! Uite, am să-ţi spun eu ce-ţi lipseşte, îţi lipseşte ceva care să te zguduie, ştii, să te ţină în formă, asta îţi lipseşte. Eşti obişnuit aşa şi nu poţi altfel. Nici eu nu pot. Foarte bine,

atunci iată un mandat de aducere din partea domnului Tulkinghorn de la Lincoln's Inn, trimis prin vreo şase provincii după dumneata. Ce-ai zice să mergi cu mine, în baza mandatului, şi să-ţi mai descarci mânia în faţa judecătorilor? Asta ţi-ar face bine, te-ar înviora şi te-ar pregăti pentru o nouă încăierare cu Lordul Preşedinte. Să te dai bătut? Ei bine, mă uimeşte s-aud un om cu atâta energie ca dumneata să spună că se dă bătut. Nu trebuie să faci una ca asta. La înalta Curte, cu dumneata! Jumătate din hazul iarmarocului de-acolo ţi se datoreşte dumitale. George, ia dă-i o mână de ajutor domnului Gridley şi hai să vedem acum dacă nu-i va fi mai bine în picioare decât culcat.

— E tare slăbit, zise oşteanul în şoaptă.

— Da? Întrebă Bucket cu teamă. Nu vreau decât să-l ridicăm. Nu-mi place să văd o veche cunoştinţă că se dă bătut aşa. Are să se învioreze cel mai tare dacă-l pot face să se-nfurie puţin pe mine. Foarte bine de se lasă pe mine, la dreapta ori la stânga, după cum îi place. N-am ce pierde din asta.

Acoperişul răsună de ţipătul domnişoarei Flite care îmi stăruie încă în urechi.

— O! Nu, Gridley! Strigă ea când îl văzu prăbuşindu-se greu şi liniştit pe spate. Nu, fără să te binecuvântez! După atâţia ani!

Soarele apusese, lumina se furişase treptat de pe acoperiş, iar umbra se strecurase în sus. Dar pentru mine, umbra celor două făpturi, una în viaţă, iar cealaltă moartă, căzu mai greu asupra plecării lui Richard, decât întunericul celei mai întunecate nopţi. Şi, printre cuvintele sale de rămas bun, alte cuvinte pe care le auzisem îmi răsunau în urechi ca un ecou: „Din toate vechile mele legături, din toate preocupările şi speranţele mele de altădată, din toată lumea vie şi moartă, e singurul suflet sărman ce vine la mine, firesc, iar eu sunt vrednic de el. Între noi doi există o legătură de mulţi ani de suferinţă şi e singura prietenie din

toate pe care le-am avut pe faţa pământului, pe care înalta Curte n-a fărâmat-o! „Doamna Snagsby vede totn Imobilul Cook din strada Cursitor e nelinişte. Bănuieli.

Sumbre se ascund în regiunea asta paşnică. Toţi locatarii imobilului se află în obişnuita lor stare de spirit, Anici mai bună, nici mai rea, dar domnul Snagsby e schimbat şi nevestica lui o ştie.

Pentru că la carul de atac din imaginaţia domnului Snagsby, Tom-all-Alone's şi Lincoln's Inn, perechea de cai de curse nărăvaşi stăruie să se înhame permanent, iar domnul Bucket e cel ce-i mână, şi ca pasageri, iată-l pe Jo şi pe domnul Tulkinghorn; iar echipajul acesta întreg goneşte nebuneşte prin prăvălia librarului, cu o iuţeală halucinantă, cât e ziua de lungă. Chiar şi în bucătărioara din faţă, unde familia mănâncă de obicei, s-aude cum duruie pe masa de mâncare într-o goană, de iese fumul din ei tocmai când domnul Snagsby se opreşte din tăiatul primei felii a butului de berbec fript, cu cartofi, şi rămâne cu ochii ţintă pe peretele bucătăriei.

Domnul Snagsby nu poate înţelege ce legătură are el cu toată afacerea asta. Ceva e în neregulă pe undeva, dar care-i acel ceva, ce se poate întâmpla, cui, când şi din care parte negândită şi neauzită, iată, asta e încurcătura vieţii sale. Impresiile îndepărtate pe care le păstra despre mantii şi diademe, stele şi decoraţii ce străluceau sub pătura de praf din birourile domnului Tulkinghorn, veneraţia pe care o purta tainelor asupra cărora hotărăşte acest client al său, cel mai bun şi cel mai apropiat dintre toţi, şi căruia toate instanţele judecătoreşti şi toţi de la înalta Curte şi toată vecinătatea legală, într-un comun acord, îi ştiu de frică, amintirea-i stăruitoare despre domnul Bucket, inspectorul de poliţie, cu degetul său arătător şi felul confidenţial cu neputinţă de evitat sau refuzat, toate îl fac să creadă neabătut că e complice la o oarecare taină primejdioasă, fără să ştie ce anume. Şi, din cauza ciudăţeniei înspăimântătoare a situaţiei, în fiecare ceas al vieţii sale de

fiecare zi, la orice deschidere de uşă a prăvăliei, la orice tras de clopoţel, la orice intrare de curier, la orice înmânare de scrisori, taina poate fi dată în vileag, se poate declanşa, exploda şi arunca în aer… Numai domnul Bucket ştie pe cine.

Din ce pricină, oare, ori de câte ori un necunoscut intră în prăvălie (aşa cum mulţi necunoscuţi obişnuiesc) şi zice: „Domnul Snagsby e acasă? „ sau alte vorbe la fel de nevinovate, inima domnului Snagsby bate tare în pieptul vinovat. Atât de tare pătimeşte de asemenea întrebări, încât, atunci când sunt puse de băieţi, se răzbună trăgându-i de urechi pe deasupra tejghelei, întrebând javrele acelea ce poftesc de la el şi de ce nu spun dintr-odată ce au de spus? Mulţi oameni imposibili, precum şi băieţi, se încăpăţânează să-l viziteze pe domnul Snagsby în somn, şi-l înspăimântă cu nişte întrebări inexplicabile, încât adeseori, când cocoşul de la mica lăp tărie din strada Cursitor izbucneşte pe neaşteptate în felul său obişnuit şi absurd de-a vesti dimineaţa, domnul Snagsby se găseşte în plin coşmar, cu nevestica sa zgâlţâindu-l şi zicându-i: „Ce se-ntâmplă cu omul meu?”

Dar în încurcăturile pe care le are, nevestica lui nu-i un articol de neglijat. Ştiindu-se că totdeauna are secrete faţă de ea, că în orice împrejurare trebuie să ascundă şi să ţină cu dinţii încasările de bani pe care ascuţimea ei e oricând gata să i le stoarcă, toate-i dau domnului Snagsby, atunci când se află în faţa dinţilor ei, mult din aerul unui câine care, având a ascunde ceva de stăpânul său, se uită oriunde, numai să nu-i întâlnească privirile.

Asemenea felurite semne şi mărturii, urmărite de nevestică, nu rămân fără efect asupra ei. O silesc să spună: „Snagsby are ceva pe suflet!”. Şi astfel bănuiala se strecoară în Imobilul Cook din strada Cursitor. De la bănuială la temere, drumul i se pare doamnei la fel de firesc şi scurt ca acela de la Imobilul Cook până la înalta Curte. Şi astfel temerea se strecoară în Imobilul Cook din strada

Cursitor. O dată acolo (unde se şi pune pe lucru pândind în juru-i), începe a meşteri cu râvnă şi dibăcie în pieptul doamnei Snagsby… Îndemnând-o să cerceteze noaptea buzunarele domnului Snagsby, să controleze în taină prin condici şi registre, să scotocească până şi în sertare şi în casa de fier, să pândească pe la ferestre, să asculte în dosul uşilor şi să adune la un loc una şi alta, dar toate pe dos.

Doamna Snagsby e necontenit cu ochii în patru, iar casa a ajuns ca bântuită de stafii, cu scânduri care scârţâie şi cu veşminte care foşnesc. Ucenicii gândesc că, poate, cineva trebuie să fi fost omorât acolo, în timpurile de demult. Guşter mai păstrează nişte resturi învălmăşite dintr-o poveste (adunate la Tooting, unde le găsise amestecate cu zvonurile ce umblau printre orfani), cum că acolo ar fi îngropaţi bani sub pivniţă, păziţi de un bătrân cu barbă albă, care nu poate ieşi afară de şapte mii de ani, pentru că a spus Tatăl Nostru de la coadă la cap.

„Cine e Nimrod?”, se întreabă neîncetat doamna Snagsby. Cine e doamna aceea… Creatura aceea? Şi cine-i băiatul acela? Acuma, dat fiind că Nimrod e mort, ca şi vestitul şi puternicul vânător din Biblie, cu al cărui nume doamna Snagsby l-a confundat, şi cum doamna aceea nu e de găsit, soţia librarului îşi îndreaptă ochiul minţii, pentru moment, cu înzecită vigilenţă înspre băiat. Şi cine, se întreabă doamna Snagsby, pentru a mia una oară, e băiatul acela? Cine-i el?… Şi iată că deodată doamnei Snagsby îi vine o inspiraţie.

Băiatul nu are nici un pic de respect faţă de domnul Chadband. Nu (bineînţeles), şi nici n-are să aibă, fără nici-o îndoială. E firesc să n-aibă, ţinând seamă de lumea stricată în care trăieşte. A fost chemat, ba, domnul Chadband i-a dat chiar întâlnire… Ce, doar doamna Snagsby a auzit chiar cu urechile ei!… Să se întoarcă, şi i s-a spus unde trebuie să vină şi să fie îndrumat de domnul Chadband, dar el n-a mai venit! De ce oare n-a mai venit? Pentru că i s-a spus să nu

vină. Cine i-a spus să nu vină? Cine? Ha, ha! Doamna Snagsby vede în sfârşit tot.

Dar din fericire (şi doamna Snagsby clătină din cap şi zâmbi înţepată), băiatul a fost întâlnit de domnul Chadband ieri pe stradă. Şi băiatul, fiindcă oferă un subiect pe care domnul Chadband doreşte să-l folosească spre desfătarea spirituală a unei congregaţii selecte, a fost înşfăcat de domnul Chadband şi ameninţat că va fi dat pe mâna poliţiei, dacă nu-i arată domnului pastor unde trăieşte şi dacă nu înţelege să-şi îndeplinească făgăduiala că vine la Imobilul Cook mâine seară… „mâine-seară”, repetă doamna Snagsby, pur şi simplu ca să dea importanţă faptului (şi iarăşi zâmbi înţepată şi iarăşi clătină din cap la fel de înţepată) şi mâine seară doamna Snagsby va fi cu ochii pe el şi cu ochii încă pe cineva şi, vai! Poţi dumneata să cutreieri multă vreme pe cărările-ţi tainice (face doamna Snagsby cu trufie şi dispreţ), dar pe Mine nu mă poţi prosti.

Doamna Snagsby nu bate darabana ca să audă şi urechile altora, ci-şi făureşte planul în linişte şi nu-şi dă taina în vileag. Vine şi ziua de mâine, vin şi pregătirile apetisante pentru Fabrica de untură, vine şi seara. Vine şi domnul Snagsby cu haina-i neagră, vin şi Chadbandii, vin şi ucenicii împreună cu Guşter ca să fie lămuriţi, dar numai când nava ghiftuită e sătulă, vine în sfârşit şi Jo, individul cel foarte, foarte încăpăţânat, pe care domnul Chadband trebuie să-l aducă pe calea cea dreaptă; vine cu capul plecat, cu pasul lui şovăielnic dând când înainte, când înapoi, când la dreapta, când la stânga, ţinând în mâna sa plină de noroi bucăţica de căciulă pe care o smulge de parc-ar fi cine ştie ce pasăre năpârlită pe care-a prins-o şi o curăţă de pene înainte de a o mânca crudă.

Doamna Snagsby îşi înşurubează căutătura vigilentă în Jo, pe când e adus în salonaş de Guşter. Jo se uită la domnul Snagsby în clipa în care pătrunde înăuntru. „Aha! De ce s-o fi uitând la domnul Snagsby?”. Domnul Snagsby se uită şi el la Jo! De ce-or fi făcând el asta, aşa încât doamna Snagsby

să nu vadă? De ce-o fi schimbat ei câte-o privire, de ce s-o fi fâstâcit domnul Snagsby şi de ce-o fi tuşit cu semnal în dosul mâinii? E limpede ca lumina zilei că domnul Snagsby e tatăl băietanului ăstuia.

— Pace vouă, prieteni, face Chadband, ridicându-se şi ştergându-şi sudoarea grasă de pe faţa sa venerabilă. Pace nouă! De ce nouă, prieteni? Pentru că, urmează cu zâmbetul lui unsuros, nu poate fi împotriva noastră, pentru că trebuie să fie cu noi, pentru că pacea nu înăspreşte, pentru că ea îndulceşte, pentru că ea nu se ia la luptă ca şoimul, ci vine în casa noastră ca porumbelul. De aceea, prieteni, pace nouă! Hai, băiete, vino aici în faţă!

Întinzându-şi laba fleşcăită, domnul Chadband şi-o lasă să cadă pe braţul lui Jo şi chibzuieşte unde să-l aşeze. Jo, foarte îngrijorat de intenţiile venerabilului său prieten şi nicidecum convins că n-are să i se facă vreun rău sau n-are să i se joace vreun renghi, mormăie:

— Dă-mi pace. Doar nu ţi-am făcut nimic. Lasă-mă-n pace!

— Nu, tinere dragă, răspunde Chadband cu blândeţe. N-am să te las în pace. Şi de ce? Pentru că sunt plugar, pentru că sunt muncitor, sunt salahor, pentru că mi-ai fost predat şi în mâinile mele ai devenit o sculă de preţ. Prieteni, fie-mi îngăduit să folosesc asemenea sculă în aşa fel, încât s-o tocesc în folosul vostru, spre binele vostru, pentru câştigul vostru, pentru bunăstarea voastră, pentru îmbogăţirea voastră! Tinere dragă, aşază-te pe scaunul ăsta!

Jo, stăpânit parcă de gândul că venerabilul gentilom vrea să-l tundă, îşi apără capul cu amândouă mâinile şi este adus cu multă greutate într-o poziţie cuviincioasă, el făcând tot ce-i cu putinţă ca să se opună.

Când în sfârşit este aşezat ca un manechin, domnul Chadband se retrage în dosul mesei, îşi ridică în sus laba de urs şi zice:

— Prieteni!

Acesta-i semnalul pentru ca întreaga asistenţă să se aşeze. Ucenicii chicotesc pe înfundate şi se-nghiontesc. Guşter

cade într-o stare de absenţă, cu privirea dusă, un amestec de admiraţie buimacă pentru domnul Chadband şi de milă pentru surghiunitul fără de nici un prieten, al cărui destin o înduioşează puternic. Doamna Snagsby îşi aranjează în tăcere bateriile de atac. Doamna Chadband îşi potriveşte o căutătură severă, lângă foc, şi-şi încălzeşte genunchii, găsind că asemenea senzaţie e potrivită pentru primirea sermonului.

Se întâmplă ca domnul Chadband să aibă un obicei de amvon când predică, anume de a-şi pironi privirea numai asupra unui oarecare membru din congregaţie şi de a-şi argumenta gras punctele de vedere, adresându-se numai persoanei respective care, se înţelege, e de aşteptat să fie atât de emoţionată, încât să lase să-i scape un mormăit ocazional, un geamăt, un suspin sau altă exprimare sonoră a tulburării lăuntrice, care exprimare a tulburării lăuntrice, fiind imitată de câteva doamne vârstnice din strana alăturată, şi astfel transmisă ca-n jocul „de-a gajurile” într-un cerc prezent de păcătoşi mai incendiari, are funcţia aplauzelor din Parlament şi pune vaporii domnului Chadband sub presiune. Pur şi simplu în virtutea obiceiului, domnul Chadband, rostind cuvântul „Prieteni! „ şi-a pironit ochii asupra domnului Snagsby şi porneşte să facă din nefericitul librar, şi-aşa destul de năucit, destinatarul direct al predicii sale.

— Avem aici între noi, prieteni, începe domnul Chadband, un necredincios, un păgân, un locatar din cocioabele de pe strada Tom-all-Alone's, un pribeag de pe faţa pământului. Avem aici între noi (şi domnul Chadband, subliniind ideea cu unghia murdară de la degetul arătător, acordă domnului Snagsby un zâmbet unsuros, vrând să spună că peste puţin îl pune la pământ c-un argument, dacă până atunci încă nu-l va fi făcut praf), avem între noi un frate, un băiat. Lipsit de părinţi, lipsit de rubedenii, lipsit de turme şi cirezi, lipsit de aur şi argint şi de pietre nestemate. Dar, să vedem, prieteni,

de ce zic eu că e lipsit de asemenea avuturi? De ce? Oare de ce?

Domnul Chadband formulează întrebarea domnului Snagsby, ca şi cum i-ar fi propus o ghicitoare cu totul nouă, foarte ingenioasă şi valoroasă şi l-ar ruga din răsputeri să nu se dea bătut.

Domnul Snagsby, foarte tulburat de căutătura misterioasă pe care i-o aruncă chiar acum nevestica lui, tocmai în clipa în care domnul Chadband rostea vorbele „lipsit de părinţi”, se lăsă ademenit să răspundă sfios:

— Zău că nu ştiu, domnule.

La care întrerupere, doamna Chadband îl fulgeră cu privirea, iar doamna Snagsby exclamă:

— Nu ţi-e ruşine?!

— Aud un glas, zice Chadband, e oare un glas stins, prieteni? Mă tem că nu, cu toate că bucuros aş fi tras nădejde să fie aşa…

— Ah… H! Face doamna Snagsby.

— Un glas ce zice: „nu ştiu”. Atunci am să vă spun eu de ce. Zic eu, fratele nostru, aci de faţă printre noi, e lipsit de părinţi, lipsit de rubedenii, lipsit de turme şi cirezi, lipsit de aur şi de argint şi de pietre nestemate, fiindcă e lipsit de lumina ce străluce asupra unora dintre noi. Ce-i cu lumina aceea? Ce-i cu ea? Vă întreb eu, ce-i lumina aceea?

Domnul Chadband îşi trage capul îndărăt şi face o pauză, dar domnul Snagsby nu se mai lasă ademenit ca să fie iarăşi făcut praf. Domnul Chadband, aplecându-se înainte, peste masă, pătrunde drept în domnul Snagsby cu cele ce urmează, repezindu-şi spre el unghia degetului mare despre care am pomenit mai sus.

— Este, glăsuieşte domnul Chadband, raza razelor, soarele sorilor, luna lunilor, steaua stelelor. Este lumina Adevărului.

Domnul Chadband se trage iarăşi îndărăt şi priveşte triumfător la domnul Snagsby, ca şi cum tare ar vrea să ştie ce mai are de zis.

— A Adevărului, zice domnul Chadband, repezindu-se iarăşi în domnul Snagsby. Să nu-mi spui mie că nu-i astrul aştrilor. Că eu am să-ţi spun: ba e. Am să-ţi spun de un milion de ori că e. Da, e! Vă zic eu vouă că aşa am hotărât eu, fie că vă place sau nu; ba, chiar cu cât mai puţin vă place, cu atât mai tare am s-o susţin. Am s-o trâmbiţez sus şi tare! Vă zic eu vouă că de vă veţi ridica împotrivă, vă veţi prăbuşi şi veţi fi zdrobiţi, veţi fi fărâmaţi, veţi fi striviţi, făcuţi una cu pământul. Efectul de moment al unui asemenea avânt oratoric, mult admirat de discipolii domnului Chadband pentru puterea-i cuprinzătoare, nu numai că l-a adus pe domnul Chadband într-un neplăcut hal de înfierbântare, dar l-a înfăţişat pe nevinovatul domn Snagsby într-o lumină de duşman îndârjit al virtuţii, cu cap de plumb şi inimă de piatră, încât nenorocitul de negustor se vede mai zăpăcit ca înainte şi se află într-o stare foarte înaintată de deznădejde şi într-o situaţie critică, în momentul când domnul Chadband, întâmplător, îi dă lovitura de graţie.

— Prieteni, reîncepe el, după ce s-a şters o bucată de vreme cu batista pe capul său gras, care fumegă în asemenea hal, încât pare că batista o să-i ia foc, aşa de tare iese aburul din ea după fiecare tamponare, prieteni, ca să urmăm subiectul, pe care ne trudim cu modestele noastre daruri să-l desăvârşim, hai să cercetăm într-un adevărat spirit de dragoste, ce este acel Adevăr la care m-am referit. Pentru că, tinerii mei prieteni (adresându-se pe neaşteptate ucenicilor şi lui Guşter spre nedumerirea lor), dacă doctorul îmi spune mie că untul de ricin şi calomelul îmi fac bine, se cuvine, bineînţeles, să întreb ce e calomelul şi ce e untul de ricin. E firesc să doresc să ştiu ce-i cu ele, mai înainte de a-mi administra o doză dintr-unul sau câte-o doză din ambele. Ei, bine, tinerii mei Prieteni, atunci ce-i acela Adevăr? Mai întâi de toate, într-un spirit de dragoste, care-i soiul cel mai obişnuit de Adevăr? Cel în costum de lucru, în portul de

fiecare zi, tinerii mei prieteni? E înşelăciunea? (Un „Ah-h!” din partea doamnei Snagsby).

— E asuprirea?

(O negare înfiorată de la doamna Snagsby).

— E restricţia?

(O clătinare din cap că „nu”, de la doamna Snagsby… Foarte lungă şi foarte energică).

— Nu, prieteni, nu-i niciuna din astea. Niciunul dintre numele acestora nu-i aparţine. Când tânărul nostru păgân, acuma printre noi… Care acum a adormit, prieteni, purtând pecetea nepăsării şi a pierzaniei pe pleoapele sale; dar lăsaţi-l, nu-l deşteptaţi, căci aşa se cuvine ca eu să trebuiască să mă lupt, să combat, să mă războiesc şi să înving pentru binele lui… Când acest înrăit păgân ne-a spus povestea aceea, o născocire trasă de păr, despre o lady şi despre o liră sterlină, ăsta-i Adevărul? Nu. Sau, dacă a fost în parte, asta înseamnă că-i totul de tot? Nu, prieteni, nu!

Dacă domnul Snagsby ar putea înfrunta privirea nevesticii sale, când îi pătrunde prin ochi ferestrele sufletului său, ca să-i cotrobăiască prin întreaga făptură, ar fi alt om decât acela ce-i. Dar el se-nchirceşte de frică şi se pierde cu firea.

— Or, tinerii mei amici, face Chadband, coborând la nivelul înţelegerii lor, printr-o tare plictisitoare demonstraţie de cât de lungă cale face el în jos pentru un asemenea scop, şi însoţindu-şi explicaţia cu râsul lui unsuros şi resemnat, dacă stăpânul casei acesteia ar fi să se ducă în oraş şi acolo să vadă un ţipar, şi apoi de-ar fi să se-ntoarcă acasă şi să cheme la el pe stăpâna casei şi să-i spună: „Sarah, bucură-te cu mine pentru c-am văzut un elefant!”. Asta ar fi Adevărul?

Doamna Snagsby lăcrimează.

— Sau, hai să zicem, tinerii mei prieteni, c-a văzut un elefant, şi, înapoindu-se, ar zice: „Auzi tu, târgul e pustiu, n-am văzut decât un ţipar”, ar fi ăsta Adevărul?

Doamna Snagsby plânge cu sughiţuri.

— Sau, să ne-nchipuim, tinerii mei prieteni, urmează Chadband încurajat de suspine, că părinţii nelegitimi ai acestui păgân ce moţăie, fiindcă nu mai încape îndoială, tinerii mei amici, ce părinţi a avut el, după ce l-au aruncat pe drumuri, pradă lupilor, şi vulturilor, şi câinilor sălbatici, şi puilor de gazele, şi şerpilor, s-ar întoarce la locuinţele lor ca să-şi vadă de lulele şi ulcele, şi de cântări, şi de dănţuiri, şi de licori, şi de cărnuri de vită de la măcelar, şi de orătăniile din curte, ar putea carevasăzică să fie ăsta Adevărul?

Doamna Snagsby răspunde lăsându-se pradă spasmelor, nu o pradă fără să se împotrivească, ci cu ţipete şi sfâşieri, aşa încât Imobilul Cook răsună de strigătele ei. În sfârşit, căzând în catalepsie, trebuie să fie cărată sus pe scara îngustă, ca un pian cu coadă. După o suferinţă de nedescris, ce-a cauzat o consternare de neînchipuit, s-a adus la cunoştinţă prin ştafetele din camera de dormit că a fost eliberată de suferinţă, fiind totuşi tare slăbită; în care stare de lucruri, domnul Snagsby, călcat şi strivit de mutarea pianului şi teribil de sfios şi istovit, se încumetă să iasă de după uşa salonului.

În tot acest timp, Jo a stat în picioare pe locul unde s-a deşteptat, întruna ciupindu-şi căciula şi vârând în gură bucăţile de blană. Apoi le stupeşte afară din gură plin de remuşcare, pentru că simte că-i în firea lui să fie un ticălos incorigibil şi la ce bun să încerce să stea treaz, de vreme ce niciodată el n-are să ştie nimic.

Cu toate acestea, Jo, există o poveste atât de interesantă şi atât de tulburătoare, chiar pentru suflete atât de sălbatice ca al tău, istorisind fapte petrecute pe faţa pământului între oameni de rând, şi dacă toţi Chadbandii, trăgându-se la o parte din lumină, ţi-ar arăta-o cu respectul cuvenit şi-ar lăsa-o necorectată, şi-ar considera-o destul de elocventă, fără nici un ajutor din partea lor… Povestea aceea te-ar putea ţine treaz şi tu ai putea trage învăţăminte din ea!

Dar Jo n-a auzit în viaţa lui de-asemenea carte. Comentatorii ei şi venerabilul Chadband pentru el sunt totuna, atâta doar că pe venerabilul Chadband îl cunoaşte şi mai curând ar fugi de el cale de-un ceas, decât să-l asculte cinci minute. „La ce bun să mai aştept eu aici? Îşi zice Jo. Dom' Snagsby nu-i pe cale să-mi spună ceva în seara asta”.

Şi coboară, ţârâindu-şi picioarele.

Dar jos, la trepte, se află milostiva Guşter, ţinându-se de balustrada scării de la bucătărie şi luptând c-un leşin, până acuma încă problematic, provocat de ţipetele doamnei Snagsby. Are să-şi dăruiască propria cină, pâine şi brânză, lui Jo, cu care îşi ia inima în dinţi să schimbe o vorbă, două.

— Iată ceva de mâncare, sărman băiat, zice Guşter.

— Mulţumim, 'mnă, răspunde Jo.

— Ţi-e foame?

— Şi încă cum! Răspunde Jo.

— Ce s-au făcut taică-tău şi maică-ta, hm?

Jo se opreşte cu îmbucătura în gură şi priveşte împietrit. Pentru că orfana aceea, de sub ocrotirea sfântului creştin al cărui lăcaş veşnic se află la Tooting, l-a bătut uşurel cu mâna pe umăr, şi-i pentru întâia oară în viaţa lui că o mână cumsecade s-a aşezat în felul ăsta asupra lui.

— N-am ştiut niciodată nimic de ei, răspunde Jo.

— Nici eu de-ai mei, plânge Guşter. Încearcă să înăbuşe semnele prielnice unui leşin, când se pare că intră în panică de ceva şi dispare în jos pe scară.

— Jo, şopteşte librarul încetişor, pe când băiatul şovăie pe-o treaptă.

— Aici sunt, domnule Snagsby!

— Nu ştiam c-ai plecat… Uite încă o jumate de coroană, Jo. Foarte bine ai făcut că n-ai spus nimic despre doamna din seara trecută, când am fost împreună. S-ar fi iscat scandal. Ştii, nu poţi să ai niciodată pace destulă, Jo.

— O iau din loc, meştere! Şi aşa, noapte bună.

O umbră fantomatică, înzorzonată şi cu bonetă de noapte pe cap, l-a urmat pe librar până la camera din care ieşise şi

s-a strecurat apoi pe scară în sus. Şi de-aci înainte, domnul Snagsby începe să fie însoţit, oriunde s-ar duce, de încă o umbră decât cea a lui, aproape la fel de statornică, aproape la fel de modestă. Şi în orice climat tainic s-ar strecura umbra sa, toţi cei amestecaţi în taina lui să se păzească! Fiindcă vigilenţa doamnei Snagsby e şi ea acolo… Trup din trupul lui, carne din carnea lui, umbră din umbra lui.26

Trăgător de elită imineaţa geroasă de iarnă, uitându-se cu ochi posomorâţi şi faţă întunecată asupra vecinătăţilor pieţei Leicester, îi găseşte pe localnicii cartierului refractari sculării din pat. Multora dintre ei nu le place de felul lor să se scoale devreme nici chiar pe vremea cea mai strălucitoare, fiind tot de felul lor păsări de noapte care dorm adânc când soarele e sus, şi nu-s cu adevărat treji şi gata de pradă decât când stelele strălucesc pe firmament. În dosul obloanelor întunecoase şi al perdelelor, la caturile cele mai de sus şi în poduri, pitindu-se mai mult sau mai puţin sub nume false, păr fals, titluri false, giuvaieruri false şi sub trecuturi false, o colonie de tâlhari îşi dorm primul lor somn. Gentilomi ce şi-au câştigat nobleţea pe postavul verde, care pot discuta din proprie experienţă despre galerele din străinătate şi despre munca silnică din patrie, spioni ai unor guverne puternice ce tremură întruna de slăbiciune şi de-o fricǎ abjectă, trădători ruinaţi, mişei, huligani, jucători, trişori, escroci, martori mincinoşi, unii dintre ei stigmatizaţi cu fierul roşu sub coama lor de păr murdară; toţi având în ei mai multă cruzime decât era în Nero şi la activul lor mai multă crimă decât e în Newgate. Căci oricât de rău ar putea fi dracu' atunci când e în haină de sac sau bluză de cârpă (şi poate fi foarte rău şi cu una şi cu alta), e cu mult mai intrigant, mai neînduplecat şi mai nesuferit când îşi înfige un ac de cravată în plastronul cămăşii, când îşi dă titlul de gentilom, când îşi retrage cartea, când joacă o partidă de biliard, când ştie câte puţin despre chitanţe şi poliţe, decât în orice altă formă în care se întrupează. Şi în asemenea formă are să-l găsească domnul

Bucket când socoate să pătrundă pe făgaşurile ce mână în piaţa Leicester.

Dar dimineaţa geroasă de iarnă nu-l doreşte pe el şi nu-l deşteaptă. Ea-l deşteaptă pe domnul George de la Pavilionul de tir şi pe ajutorul său. Amândoi se scoală, îşi fac sul saltelele şi le dosesc. Domnul George, după ce s-a bărbierit în faţa unei oglinzi de proporţie redusă, iese afară, cu picioarele goale şi cu trupul gol până la jumătate şi se duce la pompa de apă, în curticică, şi îndată se întoarce, strălucitor de săpunealã şi fricţiune, de şuvoiul cu care s-a împroşcat şi de apa nespus de rece. În vreme ce se freacă iute cu un ştergar aspru, suflând ca un soi de scafandru din marină, abia ieşit din apă cu părul său creţ, încârlionţându-se din ce în ce mai tare pe tâmplele arse de soare, cu cât îl freacă mai tare, de pare că nu s-ar putea descreţi cu nici un alt instrument mai blajin decât doar cu o greblă de fier sau o ţesală, în vreme ce se freacă, pufăie şi se lustruieşte şi suflă, întorcându-şi capul într-o parte şi-n cealaltă, ca să-şi poată jupui gâtul cât mai în voie cu putinţă şi stă cu trupul bine plecat înainte ca să nu-i curgă apa pe picioarele sale ostăşeşti, Phil, îngenuncheat ca să aprindă focul, stă şi chibzuieşte, ca şi cum, văzând ceea ce se petrece cu stăpânul, e gata spălat şi el şi destul de reîmprospătat pentru o zi, însuşindu-şi plusul de sănătate de care stăpânul se leapădă.

După ce domnul George s-a uscat, se pune pe treabă ca să se perie pe cap cu două perii aspre deodată, cu atâta sălbăticie, încât Phil, frecându-se cu umărul de peretele pavilionului jur-împrejur pe când se-ndeletniceşte cu măturatul, îi face cu ochiul din simpatie. Amănuntul periatului o dată săvârşit, partea ornamentală a toaletei domnului George e curând încheiată. Atunci îşi umple pipa, o aprinde şi începe a se plimba încoace şi încolo, după cum i-i obiceiul, în timp ce Phil pregăteşte micul dejun, răspândind o mireasmă puternică de cafea şi de chifle prăjite. Domnul George fumează grav şi se plimbă cu paşi

rari. Poate că pipa asta de dimineaţă e închinată memoriei lui Gridley, acum în mormânt.

— Şi aşa, Phil, zice George de la Pavilionul de tir, după ce-a dat câteva raite în tăcere prin odaie; te visai la ţară astă noapte?

Întâmplător, Phil spusese multe şi de toate şi cu uimire, pe când se târâia în patru labe, după ce sărise din pat.

— Da, stăpâne.

— Cum arăta?

— Mai că nu ştiu cum arăta, şefule, răspunde Phil, gândindu-se.

— Atunci cum de ştii că erai la ţară?

— Din pricina ierbii, îmi închipui. Şi a lebedelor de pe ea, răspunde Phil după o gândire mai adâncă.

— Ce făceau lebedele pe iarbă?

— Mâncau din ea, socotesc, răspunde iarăşi Phil. Stăpânul s-apucă iarăşi de plimbat şi omul s-apucă iarăşi de pregătit micul dejun. Nu-i nevoie de o pregătire prelungită, ea mărginindu-se la aşezarea unor tacâmuri foarte simple pentru două persoane şi la friptul unei hălci de slănină pe jăratic, pusă pe grătarul ruginit; dar cum Phil trebuie să ocolească jur-împrejur o parte considerabilă din pavilion pentru fiecare lucru de care are nevoie, şi cum niciodată n-aduce două lucruri deodată, ţinând seamă de împrejurări, pregătirea ia timp. În cele din urmă, micul dejun e gata. După ce Phil vesteşte evenimentul, domnul George îşi curăţă pipa de cenuşă, lovind-o de marginea vetrei, o sprijină pe colţul căminului şi se aşază la masă. După ce s-a servit, urmează la rând Phil, care se aşază la capătul cel mai depărtat al măsuţei lunguieţe şi-şi ia farfuria pe genunchi. Fie din slugărnicie, fie ca să-şi ascundă mâinile înnegrite, fie că aşa e obiceiul lui de-a mânca.

— La ţară, zice domnul George, mânuindu-şi cuţitul şi furculiţa, hm, îmi închipui că dimineaţa n-ai dat niciodată cu ochii de câmpie, Phil?

— Am văzut o dată mlaştinile, răspunde Phil, mâncându-şi mulţumit micul dejun.

— Care mlaştini?

— Mlaştinile, şefule, răspunde Phil.

— Dar pe unde sunt?

— Nu ştiu locul unde-s, dar le-am văzut, şefule. Erau întinse. Şi cu ceaţă.

„Stăpâne” şi „şefule” sunt titluri alternative pentru Phil, exprimând acelaşi respect şi aceeaşi stimă pe care nu le adresează nimănui decât domnului George.

— Eu m-am născut la ţară, Phil.

— Chiar cu adevărat, şefule?

— Da. Şi-am crescut acolo.

Phil ridică o sprânceană şi, după ce şi-a aţintit ochii asupra stăpânului său, ca să-şi exprime interesul, dă de duşcă o înghiţitură mare de cafea, tot uitându-se la el.

— Nu există ciripit de pasăre pe care să nu-l ştiu, urmează domnul George. Nu-s multe frunze sau fructe în Anglia cărora să nu le ştiu numele. Nu-s mulţi copaci în care să nu mă pot căţăra încă, dacă aş fi pus pe asta. Odinioară am fost cu adevărat un băiat de la ţară. Măicuţa mea bună a trăit la ţară.

— Trebuie să fi fost o doamnă bătrână, frumoasă tare, şefule, intervine Phil.

— Ai, ai! Şi nici măcar aşa de bătrână acum treizeci şi cinci de ani, zice domnul George. Dar mă prind pe orice că la nouăzeci de ani ar fi aproape tot atât de dreaptă ca mine şi aproape la fel de lată în umeri.

— A murit la nouăzeci, şefule? Întreabă Phil.

— Nu! Ce fleacuri spui! Las-o în pace, Dumnezeu să-i dea sănătate! Răspunde oşteanul. Ce m-o fi făcut să mă gândesc la băieţii de la ţară, la fugari, la cei buni de nimic? Tu, cu siguranţă! Aşa-i că n-ai fost niciodată la ţară ca să vezi cum e… afară doar de mlaştini şi visuri. Aşa-i?

Phil încuviinţează din cap.

— Vrei să vezi cum e?

— Nu… Nu, nu ştiu dacă vreau numaidecât, răspunde Phil.

— Oraşul ţi-e destul, da?

— Hm, ştii dumneata, şefule, urmează Phil, eu nu ştiu nimic altceva şi mă întreb dacă nu-s prea bătrân ca să mă mai deprind cu noutăţile.

— Câţi ani ai, Phil? Întreabă oşteanul, oprindu-se să ducă la buze farfurioara-i aburind de cafea.

— Ceva cu opt, răspunde Phil. Nu poate să fie optzeci. Şi nici optsprezece. E pe undeva între una şi alta.

Domnul George, punând jos încetişor farfurioara, fără să fi gustat din ea, începe a spune, pornindu-se pe râs:

— Dar bine, ce naiba, Phil… Văzând, când se opreşte, că Phil numără pe degetele-i murdare.

— Eram tocmai de opt ani, urmează Phil, potrivit cu socotelile parohiei, când am plecat cu căldărarul. Am fost trimis cu o treabă şi numai ce-i văd şezând în coasta unei clădiri vechi la un foc numa' al lui, aşezat cum nu se mai poate de bine şi numai ce-mi zice: „Vrei să vii cu mine, omule?” Eu zic „Da” şi el şi eu şi focul ne ducem cu toţii acasă, la Clerkenvell. Era în april, zi întâi, ziua păcălelilor. Puteam număra până la zece şi când s-a făcut iar de-ntâi april mi-am zis: „Acu, băiete eşti cu încă unu şi opt”. Şi când a mai venit, au fost doi şi un opt. Cu timpul am ajuns la zece şi opt, apoi la doi de zece şi opt în ei. Când am ajuns aşa de sus, numărul m-a dat gata şi n-am mai putut ţine socoteală; dar aşa se face că ştiu dintotdeauna că se află şi-un opt în anii mei.

— Vai! Face domnul George şi-şi reia cafeaua. Şi unde-i căldărarul?

— Băutura l-a vârât în spital, şefule, şi spitalul l-a băgat… Într-o cutie de sticlă, am auzit, răspunde Phil misterios.

— În felul ăsta tu te-ai înălţat în grad? I-ai luat afacerile, Phil?

— Da, şefule, i-am luat afacerile. Aşa a fost. Dar n-am dat lovitura… Prin jur de Saffron Hill, Hatton Garden, Clerkenwell, Smiffield, şi acolo… Vecinătăţi sărace unde

oamenii se folosesc de ceaunurile lor până nu se mai pot drege. Cei mai mulţi căldărari ambulanţi aveau obiceiul să vină şi să locuiască la noi la tinichigerie; din asta se trăgea venitul cel mai mare al meşterului. Dar la mine n-au mai venit. Eu nu eram ca el. El putea să le facă o cântare frumoasă! Eu n-am putut! El le putea scoate câte un cântec pe orice soi de oală voiai, fie că era de fier, fie că era de tinichea curată. Niciodată n-am putut face cu-o oală altceva decât s-o dreg sau s-o pun la fiert… Nici un sunet de cântare la mine. Afară de asta, arătam prea urât şi femeile oamenilor se plângeau de mine.

— Erau, se vede, grozav de pretenţioase. Într-o adunare ai fi la fel cu ceilalţi, Phil! Zise oşteanul cu un zâmbet amuzat.

— Nu, şefule! Răspunde Phil, dând din cap. Nu, n-aş fi la fel. Eram destul de acătării când umblam cu căldărarul, însă nu prea aveam cu ce să mă laud nici pe vremea aceea; dar să sufli în foc cu gura de când eşti tânăr şi să-ţi strici pielea feţei şi să-ţi pârleşti părul şi să-nghiţi fumul şi pe deasupra, din fire, să n-ai nici noroc în felul cum umbli cu fierul înroşit, şi să rămâi cu semne de arsuri din treaba asta şi unde mai pui toate buşaiurile cu căldărarul când am mai crescut, mai de fiecare dată când se-ntrecea cu băutura… Ceea ce se-ntâmpla aproape totdeauna… Drept să spun frumuseţea mea era cam ciudată, tare ciudată, chiar pe vremea aceea. Cât priveşte de-atunci încoace, să stai vreo doisprezece ani într-o forjă întunecată, unde oamenii parcă-s puşi să te ia în râs, şi să fii pârlit într-un accident la nişte lucrări cu gaze, şi să fii zvârlit pe fereastră afară într-o explozie, umplând nişte cartuşe cu praf de puşcă pentru focuri de artificii; ei, şefule, sunt urât tocmai cât trebuie ca să m-arate lumea cu degetul!

Resemnându-se cu o asemenea situaţie, într-un fel părea pe deplin mulţumit. Phil cere hatârul de a mai bea încă o ceaşcă de cafea şi, în timp ce-o dă pe gât, zice:

— După explozia de la umplutul cartuşelor te-am văzut întâia oară, şefule. Ţi-aduci aminte?

— Mi-aduc, Phil. Te plimbai în bătaia soarelui.
— Mă târâm, stăpâne, sprijinindu-mă de-un perete…
— Drept e, Phil, mergeai proptindu-te în umăr…
— C-o scufie de noapte pe cap! Exclamă Phil, însufleţit.
— C-o scufie de noapte pe cap…
— Şi poticnindu-mă în două cârje, strigă Phil încă mai emoţionat.
— În două cârje, când…
— Când te-ai oprit, ştii, strigă iarăşi Phil, punând jos ceaşca şi farfurioara şi dând repede la o parte farfuria sa de pe genunchi, şi mi-ai spus: „Ce-i camarade! Ai fost în războaie?”. Nu ţi-am răspuns mare lucru, şefule, atunci, fiindcă fusesem luat pe neaşteptate, că un om aşa de voinic şi sănătos şi aşa de curajos cum eşti dumneata să se oprească şi să stea de vorbă cu unul ca mine, numai piele şi os, şi care şi şchioapătă pe deasupra. Dar dumneata iată că-mi spui, nu-i aşa că mi-ai spus, dând drumul la vorbe din pieptul dumitale cu atâta inimă bună, care nu se mai poate, de erau parcă un pahar cu ceva cald pe care-l înghiţi pe stomacu' gol: „Ce pacoste a dat peste dumneata? Ai fost rănit grav? Ce s-a-ntâmplat, băiete? Hai, ia-ţi inima-n dinţi şi spune cum a fost!”. Să-mi iau inima-n dinţi? Eram gata cu ea în dinţi! Ţi-am spus multe atunci. Dumneata mi-ai spus mai multe şi eu ţi-am spus şi mai multe, dumneata mi-ai spus încă mai multe şi iată-mă, şefule! Aici sunt, şefule, strigă Phil, care s-a ridicat de pe scaun şi a pornit-o strecurându-se de-a lungul peretelui. Dacă-i nevoie de-o ţintă şi dacă cu asta cresc câştigurile, lasă clienţii să ochească în mine. Nu pot să-mi strice frumuseţea. Sunt perfect. Hai, şefule! Dacă le trebuie unul ca să boxeze cu el, lasă-i să boxeze cu mine. Lasă-i să mă lovească bine în cap. Puţin îmi pasă! Dacă le trebuie o greutate uşoară, ca s-o arunce pentru exerciţiu la Cornwall, Devonshire, ori Lancashire, lasă-isă mă arunce pe mine. N-au să-mifacă nici un rău. Am fost zvârlit în tot soiul de feluri, toată viaţa mea!

Cu acest discurs neaşteptat, emis cu toată energia şi însoţit de acţiuni menite să ilustreze feluritele exerciţii la care se referea, Phil Squod o porneşte pe cele trei laturi ale pavilionului, proptindu-se cu umărul de pereţi şi, pe neaşteptate, schimbând direcţia, se îndreaptă către şeful său şi dă cu capul în el ca şi cum l-ar împunge, în scopul de a-şi exprima devotamentul. După care începe să strângă masa de după micul dejun.

Domnul George, după ce a râs din toată inima şi l-a bătut cu palma peste umăr, ia parte la rânduirea lucrurilor de pe masă şi dă o mână de ajutor ca să pună pavilionul în ordine pentru tir. După ce-a terminat, îşi face exerciţiile cu haltere şi, după aceea, cântărindu-se şi afirmând că e „prea durduliu”, cu multă gravitate se apucă să facă singur nişte exerciţii cu sabia. Între timp, Phil s-a apucat de treabă la masa lui de lucru, unde înşurubează şi deşurubează, şi curăţă, şi pileşte, şi suflă într-o gaură mică, şi se înnegreşte din ce în ce mai tare, şi face şi desface toate câte se pot face şi desface la o puşcă.

Într-o vreme, stăpânul şi slujitorul sunt tulburaţi de nişte paşi pe coridor, paşi ce fac un zgomot neobişnuit, vestind sosirea unor oaspeţi neobişnuiţi. Paşii, pe măsură ce se apropie din ce în ce mai mult de pavilion, aduc înăuntru un grup, care la prima vedere ai zice că nu se potriveşte cu nici-o zi din an decât doar cu 5 noiembrie.

Grupul constă dintr-o făptură urâtă, purtată pe-un scaun de doi cărăuşi şi însoţită de o muieruşcă uscată, cu faţa boţită ca o mască, de la care te-ai fi aşteptat să înceapă numaidecât să recite versurile amintind complotul ce punea la cale distrugerea Bătrânei Anglii, dacă nu şi-ar fi ţinut buzele bine strânse, cu o expresie dispreţuitoare, în vreme ce scaunul e aşezat jos. În clipa aceea, făptura de pe scaun exclamă cu un suspin adânc:

— O, Doamne! O, bietul de mine! Ce mă mai zgâlţâie! Şi adaugă: Bine te-am găsit, scumpe prietene, ce mai faci?

Abia atunci domnul George îl descoperă în cortegiu pe respectabilul domn Smallweed, ieşit să se aerisească, însoţit de nepoată-sa Judy, ca să-l păzească.

— Domnule George, dragul meu prieten, începe a vorbi iarăşi bunicul Smallweed, descleştându-şi mâna dreaptă de pe gâtul unuia dintre cărăuşii pe care aproape că l-a sufocat în timpul mersului; ce mai faci? Trebuie să fii mirat că mă vezi, scumpe prietene!

— Aproape c-aş fi fost la fel de uimit dacă l-aş fi văzut pe prietenul dumitale din centru, răspunde domnul George.

— Foarte arareori ies afară din casă, gâfâie domnul Smallweed. N-am mai ieşit de multe luni de zile. Îmi vine greu… Şi-apoi e şi costisitor. Dar mi-era atât de dor să te văd, dragă domnule George. Cum îţi merge?

— Destul de bine, răspunde domnul George. Nădăjduiesc că şi dumitale la fel.

— Ei! Nu te poţi simţi prea bine, scumpe prieten, când eşti ca mine. Domnul Smallweed îl cuprinde cu amândouă mâinile. Am adus-o şi pe Judy, pe nepoată-mea. N-am putut-o împiedica. Dorea aşa mult să te vadă!

1 La 5 noiembrie 1509 a avut loc o conspiraţie pentru aruncarea în aer a Parlamentului, comemorată anual prin procesiuni şi cântece, încheiate cu arderea în efigie a conspiratorului Guy Fawkes (n.t.).

— Hm! Pare destul de liniştită, mormăie domnul George.

— Aşa că am luat o trăsură de piaţă şi-am aşezat un scaun în ea şi drept după colţ m-au scos din trăsură şi m-au pus pe scaun şi m-au cărat până aici ca să-mi pot vedea pe dragul meu prieten chiar în stabilimentul lui! Asta, urmează bunicul Smallweed, referindu-se la cărăuşul care a fost în primejdie de a fi gâtuit şi care se trage la o parte, ajustându-şi gâtlejul, e birjarul de la trăsură. Nu primeşte nimic în plus. Ne-am învoit să fie cuprins în plata cursei şi căratul pân-aici. Pe cestălalt l-am tocmit de pe stradă, pentru o halbă de bere. Ceea ce face doi peni, Judy, dă omului doi peni. Nu eram sigur că ai un lucrător al

dumneatale aici, scumpe prietene, căci n-am mai fi avut nevoie de omul ăsta.

Bunicul Smallweed se adresează lui Phil, dar, cu o căutătură de nemaipomenită teroare şi pe jumătate copleşit, exclamă:

— O! Doamne! Vai! Bietul de mine!

De altfel, temerea lui, în aparenţă, nu e fără de temei, pentru că Phil, care nu mai văzuse până atunci fantoma asta cu tichie de catifea neagră pe cap, s-a oprit brusc cu puşca în mână, de parc-ar avea de gând să sloboade o împuşcătură mortală, destinată domnului Smallweed, ca şi cum acesta ar fi o pasăre urâtă şi bătrână din neamul corbilor.

— Judy, copila mea, zice bunicul Smallweed, dă omului cei doi peni ce i se cuvin. Pentru cât a făcut e tare mult.

Omul, care e unul dintre acele specimene extraordinare de ciuperci umane ce răsar pe străzile din vestul Londrei, gata îmbrăcat cu o livrea veche roşie, cu „menirea” să ţină caii şi să aducă birje de stradă, îşi primeşte cei doi peni fără nici un pic de încântare, aruncă banul în aer, îl prinde pe dosul palmei şi pleacă.

— Dragă domnule George, zice bunicul Smallweed, eşti aşa de bun să ajuţi ca să fiu dus lângă foc? Sunt deprins să stau la foc, căci sunt om bătrân şi văd că-s gata să îngheţ. Vai, sărmanul de mine!

Exclamaţia finală a respectabilului gentilom îi e smulsă de bruscheţea cu care domnul Squod, drept ca un spiriduş, îl apucă cu scaun cu tot şi-l depune pe vatra căminului.

— O, Doamne! Exclamă demnul Smallweed, gâfâind. O, bietul de mine! O, cerule! Scumpul meu prieten, muncitorul dumitale e tare puternic… Şi foarte iute. O, Dumnezeule! E foarte iute. Judy, trage-mă puţin îndărăt. Mi se pârlesc picioarele – ceea ce de fapt se adevereşte nasurilor celor de faţă după mirosul ciorapilor lui de lână.

După ce drăguţa de Judy şi-a tras bunicul puţin îndărăt de la foc şi l-a ridicat în scaun ca de obicei, zgâlţâindu-l, şi i-a

eliberat vederea întunecată de tichia-i de catifea neagră ca un stingător, domnul Smallweed a pornit iarăşi a zice:

— O, bietul de mine! O, Doamne, Dumnezeule! Rotindu-şi ochii şi întâlnind privirea domnului George, întinde iarăşi amândouă mâinile. Dragă prietene! Atât de fericit că ne-am întâlnit! Şi zi, ăsta-i pavilionul dumitale? Ce loc încântător! Drept ca un tablou! Nu se-ntâmplă niciodată ca vreuna dintre puşti să se sloboadă singură, ca din întâmplare? Sau da, dragă prietene? Adaugă bunicul Smallweed, foarte îngrijorat.

— Nu, nu. Despre asta nici-o teamă.

— Şi muncitorul dumitale. El… O, bietul de mine!… Nici el nu trage vreodată fără să vrea? Ori da, scumpe prietene?

— N-a rănit niciodată pe nimeni, decât pe el, răspunse domnul George, zâmbind.

— Dar, ştii, ar putea s-o facă. Se pare că s-a rănit singur o grămadă şi ar putea să rănească şi pe altcineva, adaugă bătrânul gentilom. Poate că fără să vrea… Sau poate c-ar vrea. Domnule George, n-ai vrea să-i spui să lepede arma din mână şi să plece?

Ascultând de un semn al oşteanului, Phil se retrage cu mâinile goale către celălalt capăt al pavilionului. Domnul Smallweed, liniştit, se apleacă să-şi frece picioarele.

— Şi-ţi merge bine, domnule George? Îl întreabă domnul Smallweed pe oştean, care stă masiv cu faţa către dânsul şi cu paloşul în mână. Te înstăreşti, slavă Celui de Sus!

Domnul George răspunde că da, dând rece din cap şi adaugă:

— Zi-i înainte, ştiu eu că n-ai venit ca să-mi spui asta.

— Ai atâta haz, domnule George, urmează respectabilul bunic. Tovărăşia dumitale e o binefacere.

— Ha! Ha! Dă-i înainte! Zice iarăşi domnul George.

— Dragul meu prieten!… Sabia aceea arată teribil de lucioasă şi ascuţită. Ar putea sfârteca pe cineva din întâmplare. Mă face să mă cutremur, domnule George… Dar-ar dracu'-n el! Zice-ncet minunatul şi bătrânul gentilom

către Judy, în timp ce oşteanul se depărtează un pas, doi, ca să pună sabia deoparte. Îmi datorează bani şi s-ar putea gândi să se-achite în locul ăsta asasin de toată ura veche ce mi-o poartă. Ce n-aş da ca gureşa ceea de bunică-ta să fie aici şi el să-i reteze capul!

Domnul George, întorcându-se, îşi încrucişează braţele şi, privind la bătrân, care lunecă de pe scaun tot mai jos cu fiecare clipă, zice:

— Şi-acum să trecem la subiect!

— Ha! Strigă domnul Smallweed, frecându-şi mâinile şi chicotind de râs cu şiretenie. Da, acum să trecem la subiect. Să trecem la ce, dragă prietene?

— La pipă, face domnul George, care cu mult sânge rece îşi aşază scaunul în colţul căminului, îşi ia pipa de pe grătarul sobei, o umple, o aprinde şi se apucă să fumeze liniştit.

Asta îl aduce pe domnul Smallweed în asemenea hal de zăpăceală, părându-i-se atât de greu să-şi reia subiectul, oricare ar fi el, încât, exasperat, pe furiş, spintecă cu ghearele aerul, cuprins de o furie neputincioasă de a se răzbuna, ce mărturiseşte dorinţa lui de a-l zgâria şi de a-i sfâşia faţa domnului George. Unghiile minunatului bătrân gentilom sunt lungi şi plumburii şi mâinile sale sunt descărnate şi cu vinele umflate, iar ochii verzi şi apoşi. Pe deasupra, tot sfâşiind aerul cu ghearele, alunecă din ce în ce mai tare pe scaun şi se prăbuşeşte până ce ajunge un soi de grămadă informă. Domnul Smallweed prezintă chiar pentru ochii deprinşi ai lui Judy un asemenea spectacol înfiorător, încât tânăra fecioară se năpusteşte asupra lui cu ceva mai mult decât ardoarea afecţiunii, şi-l ridică zgâlţâindu-l atât de tare, şi-l bate uşurel cu palmele, şi-l îmboldeşte în diferite părţi ale trupului, dar mai ales în partea aceea pe care ştiinţa legitimă a apărării o numeşte plex, încât, în cumplita-i mizerie, nenorocitul scoate nişte sunete silnice ca şi cele ale maiului de bătut granitul când se pavează strada.

După ce, folosind asemenea mijloace, l-a înălţat pe bătrân iarăşi pe scaun, palid şi cu nasul rece ca gheaţa (dar sfâşiind încă aerul cu ghearele), Judy îşi întinde degetul arătător, ca un ciot, şi-i trage o împunsătură domnului George în spate. Oşteanul ridicându-şi capul, fata îl îmboldeşte la fel şi pe stimabilul ei bunic, aducându-i astfel pe amândoi iarăşi faţă în faţă, apoi îşi aţinteşte privirea-i aspră asupra focului.

— Ai! Ai! U-u-u-uf! Vai! Vai! Se vaită, clănţănind din dinţi, bunicul Smallweed, înăbuşindu-şi furia. Scumpul meu prieten! Dar tot mai sfâşie aerul cu ghearele.

— Uite ce-i! Zice domnul George. Dacă vrei să stai de vorbă cu mine, vorbeşte limpede. Eu sunt om dintr-o bucată şi nu ştiu să umblu cu fofârlica. N-am meşteşuguri pentru aşa ceva. Nu-s destul de dibaci. Nu mi se potriveşte. Când te văd că-mi tot dai târcoale, urmează oşteanul punându-şi iarăşi pipa în gură, să mă ia dracu' de nu-mi pare că mă înăbuş!

Şi-şi umflă până la maximum pieptul lat, de parc-ar vrea să se încredinţeze că încă nu s-a înăbuşit.

— Dac-ai venit să-mi faci o vizită prietenească, urmează domnul George, îţi rămân îndatorat şi salutare! Dac-ai venit să te uiţi de nu sunt ceva lucruri prin casă, atunci priveşte în jur; eşti binevenit. Dacă doreşti să pleci cu ceva, atunci ia şi pleacă.

Afurisita de Judy, fără să-şi desprindă privirea de la foc, îi trage lui bunică-său, de formă, cu cotul.

— Vezi! Şi ea e de aceeaşi părere. Dar de ce dracu' nu vrea muieruşca asta să stea jos, ca un creştin, zice domnul George, cu ochii gânditori pironiţi asupra fetei; asta n-o pot pricepe.

— Stă lângă mine ca să mă ajute, domnule, zice bunicul Smallweed. Sunt om bătrân, dragă domnule George, şi am nevoie să mi se poarte oarecum de grijă. Îmi pot duce anii şi n-am cap de papagal flecar (mârâie, arătându-şi colţii şi,

fără să-şi dea seama, se uită cu ochii după o pernă), dar am nevoie de îngrijire, scumpul meu prieten.

— Bine, fie! Răspunde oşteanul, întorcându-şi scaunul cu faţa spre bătrân. Şi-acum?

— Prietenul meu din oraş, domnule George, a încheiat un fleac de afacere cu un elev de-al dumitale.

— Da? Zice domnul George. Îmi pare rău că aflu aşa ceva.

— Da, domnule. Bunicul Smallweed îşi freacă picioarele. E vorba de un soldat tânăr şi ferchеş, domnule George, pe nume Carstone. Prietenii i-au sărit în ajutor şi-au plătit tot pentru el, cinstit.

— Da? Urmează domnul George. Nu crezi că prietenul dumitale din oraş ar avea plăcere să primească un sfat?

— Ba cred că da, dragă prietene. De la dumneata.

— Atunci, îl sfătuiesc să nu mai facă afaceri în direcţia aceea. Nu mai poate scoate nimic de-acolo. Tânărul, după câte ştiu, e adus la sapă de lemn.

— Nu, nu, dragă prietene. Nu, nu, domnule George. Nu, nu domnule, protestează bunicul Smallweed, frecându-şi şiret picioarele descărnate. Nu chiar la sapă de lemn, cred. Are prieteni buni şi pe urmă chiar el e bun de plată, e bun pentru cât face preţul de vânzare al brevetului său, apoi e bun că are şanse de câştig într-un proces, şi-i bun şi prin perspectivele de-a lua o soţie şi… Vai! Ştii dumneata, domnule George, cred că prietenul meu îl socoteşte pe tânărul nostru bun încă pentru ceva! Adaugă bunicul Smallweed, dându-şi tichia de catifea pe ceafă şi scărpinându-se după ureche, ca o maimuţă.

Domnul George, care şi-a pus deoparte pipa şi stă cu un braţ pe spătarul scaunului, bate cu piciorul drept în podea un ritm de tobă, ca şi cum n-ar prea fi mulţumit de întorsătura pe care a luat-o convorbirea.

— Dar să trecem de la un subiect la altul, reîncepe domnul Smallweed. Ca să însufleţim discuţia, cum ar putea spune un om glumeţ. Să trecem, domnule George, de la fruntaş la căpitan.

— Ce mai scorneşti, acuma? Întreabă domnul George, întrerupându-se o clipă, încântat, din dezmierdatul unei reminiscenţe de mustaţă. Ce căpitan?

— Căpitanul nostru. Căpitanul despre care ştim noi. Căpitanul Hawdon!

— O! Asta-i vasăzică! Zice domnul George, cu un fluierat slab văzând că şi bunicul, şi nepoata, amândoi se uită la el din scurt. Aici aţi ajuns? Bine, despre ce-i vorba? Hai că mă înăbuş! Vorbeşte!

— Scumpe prietene, răspunde bătrânul. Am fost întrebat… Judy ridică-mă puţin!… Am fost cercetat ieri în privinţa căpitanului, şi eu încă mai stărui în părerea mea că nu-i mort.

— Gogoşi! Face domnul George.

— Ce-ai zis, dragă prietene? Întreabă bătrânul cu mâna la ureche.

— Gogoşi!

— Aş! Exclamă bunicul Smallweed. Domnule George, că am părerea asta judecă şi dumneata, potrivit cu întrebările care mi s-au pus şi potrivit cu motivele arătate, pentru care mi s-au pus întrebările. Acum, ce crezi dumneata că vrea juristul care face cercetările?

— Să se afle în treabă, răspunde domnul George.

— Nici gând de-aşa ceva!

— Atunci nu-i jurist, zice domnul George, încrucişându-şi braţele cu un aer ce arată o hotărâre de nezdruncinat.

— Dragă prietene, e jurist şi încă unul cu faimă. Vrea să vadă o bucată de hârtie scrisă de căpitanul Hawdon. N-are nevoie s-o ţină. Numai s-o vadă şi s-o confrunte c-un scris ce se află la el.

— Ei şi?

— Şi, domnule George, întâmplându-se să-şi amintească de anunţul apărut cu privire la căpitanul Hawdon, la orice informaţie ce poate fi luată în privinţa lui, a făcut investigaţii şi a venit la mine… Aşa cum ai făcut şi dumneata, dragă prietene. Nu vrei să dai mâna încoace?

Aşa de bucuros sunt c-ai venit în ziua aceea! Aş fi pierdut prilejul să-mi fac un asemenea prieten, de nu veneai!

— Ei şi, domnule Smallweed? Întreabă iarăşi domnul George, după ce a îndeplinit ceremonia strângerii mâinii cu oarecare silă.

— Eu n-am aşa ceva. N-am decât iscălitura lui. Dar-ar ciuma şi foametea în gâtul lui, frânge-şi-ar oasele şi găsi-l-ar moartea, exclamă bătrânul, dând drumul la un blestem alcătuit din ceea ce-şi mai aminteşte el dintr-o rugăciune şi răsucindu-şi mânios tichia de catifea în mâini. Am vreo jumătate de milion de semnături de la el, cred! Dar dumneata (mort de oboseală, dar recăpătându-şi vorba mieroasă, în timp ce Judy îi potriveşte scufia pe capul ca o bilă de popice), dumneata, dragă domnule George, s-ar părea că ai scrisori sau hârtii care să răspundă nevoii. Orişice scris de mâna lui s-ar potrivi cu scopul urmărit.

— Ceva scris de mâna lui, zice oşteanul, cântărind, poate că am.

— Scumpul şi dragul meu prieten!

— Sau poate că n-am!

— Vai! Exclamă bunicul Smallweed, abătut, amărât.

— Dar de-aş avea cu grămada, n-am s-arăt nici cât ai pune pe-un cartuş, până ce nu ştiu de ce.

— Domnule, ţi-am spus de ce. Dragă domnule George, doar ţi-am spus de ce.

— Nu-i destul, răspunde oşteanul, dând din cap că nu. Trebuie să ştiu mai mult şi-apoi să-ncuviinţez.

— Atunci nu vrei să vii la jurist? Scumpe prietene, nu vrei să vii cu mine să-l vezi pe gentilomul acela? Stăruie bunicul Smallweed, scoţând un ceas de argint vechi şi subţire, cu minutarele ca nişte picioare de schelet. I-am spus c-ar fi cu putinţă să-l vizitez între zece şi unsprezece, în astă dimineaţă, şi acuma-i zece şi jumătate. Vrei să vii să te-ntâlneşti cu gentilomul acela, domnule George?

— Hm! Exclamă domnul George cu gravitate. N-am nimic împotrivă. Cu toate că nu ştiu ce te priveşte pe dumneata

atât de tare treaba asta.

— Orişice ar putea aduce ceva lumină în privinţa lui mă priveşte. Nu ne-a tras el pe toţi pe sfoară? Nu ne datorează nouă sume imense în total? Dacă mă priveşte? Pe cine l-ar putea privi mai mult ca pe mine? Nu, dragul meu prieten, urmează bunicul Smallweed, coborând vocea, nu că aş dori ca dumneata să trădezi ceva. Departe de mine asta! Eşti gata să mergi, scumpe prietene?

— Fie! Vin într-o clipă. Nu făgăduiesc nimic, să ştii!

— Nu, dragă domnule George, nu.

— Şi zici că mă duci cu dumneata cu trăsura în locul acela, oriunde s-ar afla, fără să-mi pui la socoteală transportul? Se interesează domnul George, luându-şi pălăria şi mănuşile de piele lavabilă.

Gluma asta îi place domnului Smallweed atât de tare, încât râde mult şi încet, în faţa focului. Dar, în vreme ce râde, îl urmăreşte cu privirea peste umărul său paralitic pe domnul George şi îl pândeşte din scurt cum descuie lacătul unui dulap modest din capătul cel mai depărtat al pavilionului, cum se uită încoace şi încolo pe rafturile cele mai de sus şi cum în cele din urmă scoate ceva ce foşneşte ca o hârtie, o împătureşte şi-o pune în sân. Atunci Judy îl îmboldeşte o dată pe domnul Smallweed şi domnul Smallweed o îmboldeşte şi el o dată pe Judy.

— Sunt gata, zice oşteanul, întorcându-se. Phil, poţi să-l duci pe domnul de faţă la trăsură, fără să-i iei nimic.

— O, bietul de mine! O, Dumnezeule! Stai o clipă, se apără domnul Smallweed. E atât de iute! Eşti sigur că poţi să mă duci cu binişorul, om bun?

Phil nu răspunde, ci, cuprinzând scaunul cu sarcina de pe el, îl cară, gârbovit sub povară, strâns îmbrăţişat de domnul Smallweed, care a amuţit acum, şi se repede pe coridor, ca şi cum ar avea împuternicirea plăcută de a-l duce pe bătrân ca să-l arunce în cel mai apropiat vulcan. Totuşi, scurta lui misiune luând sfârşit la birjă îl depune acolo înăuntru şi frumoasa Judy ia loc alături de bătrân, iar scaunul gol

împodobeşte acoperământul cupeului. Domnul George se aşază alături de vizitiu, pe locul liber de pe capră.

Domnul George este uluit de-a binelea de spectacolul ce i se înfăţişează din timp în timp, când trage cu ochiul înăuntrul cupeului prin fereastra din spatele său, unde îngrozitoarea Judy stă ca o stană, iar bătrânul cu tichia căzută pe-un ochi alunecă necontenit de pe banchetă jos în paie şi se uită în sus la el cu celălalt ochi, plin de o expresie deznădăjduită pentru că-l doare spatele de la hurducătură.

Inc-un oştean bătrân omnul George n-a avut de mers prea departe, cu brajIU îmPreuna^e' sus Pe capra trăsurii, pentru că destinaţia lor e Lincoln's Inn Fields. Când vizitiul opreşte caii, domnul George sare de pe capră şi, privind înăuntru prin ferestruica trăsurii, zice:

— Ce? Domnul Tulkinghorn e omul de care spuneai?

— Da, dragă prietene. Îl cunoşti, domnule George?

— Ei! Am auzit de el… L-am şi văzut, cred. Dar nu-l cunosc şi nici el nu mă cunoaşte.

Urmează apoi transportul domnului Smallweed sus la etaj, operaţiune care se desfăşoară la perfecţie cu ajutorul oşteanului. E cărat în camera mare a domnului Tulkinghorn şi depus pe covorul turcesc, în faţa focului. În clipa de faţă domnul Tulkinghorn nu e în cameră, dar are să se întoarcă numaidecât. Omul care stă în vestibul, la intrare, după ce-a rostit şi-aşa o mulţime de vorbe, aţâţă focul şi-i lasă pe cei trei singuri, să se încălzească.

Domnul George vădeşte o curiozitate peste măsură de mare în privinţa încăperii. Se uită în sus la plafonul pictat, priveşte jur-împrejur la cărţile de Drept, atât de vechi, contemplă portretele clienţilor de seamă, citeşte tare numele de pe casete.

— Sir Leicester Dedlock, baronet, citeşte domnul George, dus pe gânduri. Hm! Domeniile de la Chesney Wold. Ei! Domnul George stă-n picioare privind la casetele acelea o bună bucată de vreme, ca şi cum ar fi fost nişte picturi, apoi

se întoarce spre foc, repetând „Sir Leicester Dedlock, baronet, Domeniile de la Chesney Wold, ei?”

— Face cât o mină de aur, domnule George! Şopteşte bunicul Smallweed, frecându-şi picioarele. Straşnic de bogat!

— De cine vorbeşti? De bătrânul gentilom de-aici, sau de baronet?

— De gentilom, de gentilom.

— Aşa am auzit şi eu şi mai ştiu câteva lucruri, încât aş pune rămăşag că-i aşa. Nici apartamentul nu-i rău deloc, zice domnul George, privind în juru-i. Ia uite colo, la casa aceea de fier!

Dar vorbele i-au fost scurt tăiate de sosirea domnului Tulkinghorn. Bineînţeles, nici-o schimbare nu s-a petrecut în înfăţişarea lui. Poartă haine demodate, ţine în mână ochelarii şi tocul lor jerpelit de atâta purtat. Acelaşi fel de-a fi, încuiat şi rece. Vocea îi este răguşită şi înceată. Căutătura sa parcă te pândeşte de după o mască; din fire cusurgiu şi foarte dispreţuitor. Aristocraţia se poate să aibă adoratori mai înflăcăraţi şi adepţi mai devotaţi decât domnul Tulkinghorn, mai la urma urmei, dacă s-ar cunoaşte toate dedesubturile.

— Bună dimineaţa, domnule Smallweed, bună dimineaţa! Zice el, după ce-a intrat. Ai adus sergentul, văd. Ia loc, sergent.

În timp ce-şi scoate mănuşile şi le pune în pălărie, domnul Tulkinghorn priveşte prin cameră cu ochii pe jumătate închişi înspre partea unde stă oşteanul, şi-şi zice poate numai pentru sine: „Ai s-o faci, amice!”

— Ia loc, sergent, repetă el venind la masa lui de lucru, care-i aşezată cu o latură spre foc, şi se lasă în fotoliu. Rece şi umed în astă dimineaţă, rece şi umed!

Domnul Tulkinghorn îşi încălzeşte pe rând, în faţa grătarului căminului, palmele şi încheieturile mâinilor şi priveşte (de din dosul măştii sale de prefăcătorie, care-i

acoperă totdeauna faţa) la cei trei ce şed dinaintea lui, într-un mic semicerc.

— Acum, cam văd eu ce am de făcut! Bătrânul e iarăşi înălţat pe scaun şi zgâlţâit de Judy, ca să ia parte la discuţie. Văd că ne-ai adus prietenul, l-ai adus pe sergent.

— Da, domnule, răspunde domnul Smallweed, foarte servil faţă de bogăţia şi puterea jurisconsultului.

— Şi ce are sergentul de spus în afacerea asta?

— Domnule George, zice bunicul Smallweed, cu gest tremurat al mâinii sale zbârcite, Domnia Sa e gentilomul de care ţi-am vorbit.

Domnul George îl salută pe domnul Tulkinghorn, dar, altfel, stă ţeapăn ca un băţ şi tace mâlc, drept pe marginea scaunului, ca şi cum i-ar atârna în spate efectele complete ale echipamentului reglementar pentru o zi de instrucţie.

Domnul Tulkinghorn urmează:

— Ei bine, George? Cred că aşa te cheamă?

— Aşa, domnule.

— Ce-ai de spus, George?

— Vă cer iertare, domnule, răspunde oşteanul, dar aş dori să ştiu ce aveţi dumneavoastră de spus?

— În privinţa recompensei, vrei să spui?

— În toate privinţele, vreau să spun, domnule.

Replica asta e atât de agasantă pentru firea domnului Smallweed, încât brusc izbucneşte exclamând:

— Bestie guralivă! Dar tot brusc îşi cere iertare de la domnul Tulkinghorn, scuzându-se pentru această scăpare de limbă şi adresându-se lui Judy: Mă gândeam la bunică-ta, dragă.

— Presupuneam, sergent, reîncepe domnul Tulkinghorn, aplecându-se pe o latură a fotoliului şi încrucişându-şi picioarele, că domnul Smallweed trebuie să-ţi fi explicat îndeajuns problema, de altfel e extrem de simplă. Cândva ai fost în subordinele căpitanului Hawdon şi la boală ai stat tot timpul lângă el şi i-ai făcut multe servicii mici şi, după câte mi s-a spus, îi ştiai cumva tainele. E aşa, sau nu?

— Da, domnule, aşa e, zice domnul George scurt ca la armată.

— De aceea s-ar putea întâmpla să ai asupra dumitale ceva… Orice, n-are importanţă ce… Socoteli, instrucţiuni, ordine, vreo scrisoare, orice… Scris de mâna căpitanului Hawdon. Aş dori să confrunt scrisul lui cu unul pe care-l am eu. Dacă poţi să-mi dai prilejulacesta, veifi recompensat pentru deranj. Trei, patru, cinci guinee, aş zice că le-ai putea socoti ca o răsplată generoasă.

— Răsplată nobilă, scumpe prietene, strigă bunicul Smallweed, rotindu-şi ochii în cap.

— Dacă nu, atunci spune drept ca un soldat, cât doreşti să ceri. Nu-i nevoie să te desparţi de scrisoare, dacă nu vrei… Cu toate că aş prefera s-o am.

Domnul George stă jos, împietrit în exact aceeaşi atitudine, se uită la plafonul pictat şi nu scoate nici un cuvânt. Mâniosul domn Smallweed zgârie aerul.

— Întrebarea e, zice domnul Tulkinghorn cu felul lui metodic, stăpânit şi dezinteresat, mai întâi dacă ai ceva scris de mâna căpitanului Hawdon.

— Mai întâi dacă am ceva scris de mâna căpitanului Hawdon, repetă domnul George.

— Al doilea, ce te-ar mulţumi pentru necazul de a-i arăta scrisul?

— Al doilea, ce m-ar mulţumi pentru necazul de a-i arăta scrisul, domnule, repetă domnul George.

— Al treilea, poţi singur să-ţi dai seama dacă sunt exact ca acestea, zice domnul Tulkinghorn, înmânându-i pe neaşteptate câteva foi de hârtie scrise de mână, legate la un loc.

— Dacă sunt exact ca acestea, domnule. Chiar aşa, repetă domnul George.

Toate cele trei repetări, domnul George le rosteşte mecanic, privind drept în ochii domnului Tulkinghorn; nici măcar nu-şi aruncă ochii pe declaraţia sub luare de jurământ din procesul Jarndyce, care i-a fost înmânată ca s-

o cerceteze (cu toate că încă o mai ţine în mână), ci continuă să se uite la jurisconsult cu o expresie îngândurată şi tulburată.

— Ei? Întreabă domnul Tulkinghorn. Ce-ai de spus?

— Ei bine, domnule, răspunde domnul George, sculându-se şi stând drept şi privind cu adâncă bunătate, să mă iertaţi, dar aş prefera să n-am nimic de-a face cu treaba asta.

Domnul Tulkinghorn, ţinându-şi firea în aparenţă, întreabă:

— Şi de ce nu?

— Vai, domnule, răspunde oşteanul. În afară de disciplina militară, nu sunt un om priceput în afaceri. Printre civili sunt un „bun de nimic”, cum zic scoţienii. N-am cap priceput la hârţoage, domnule. Pot să înfrunt orice focuri de armă, dar nu focul interogatoriilor. I-am spus domnului Smallweed, nu-i nici un ceas de-atunci, că dacă sunt băgat în treburi de astea, simt că mă înăbuş. Şi am asemenea senzaţie în clipa de faţă, urmează domnul George, uitându-se jur-împrejur la toţi cei prezenţi.

Zicând cele de mai sus, face trei paşi mari înainte, ca să pună hârtiile pe masa jurisconsultului, şi trei paşi mari înapoi ca să-şi reia locul dinainte, unde stă în perfectă poziţie de „drepţi”, aci privind la podea, aci la plafonul pictat, cu mâinile la spate ca pentru a se feri să mai primească vreun document oarecare.

În prada unei asemenea provocări, vorba favorită de injurie a domnului Smallweed îi e atât de pe vârful limbii, încât îşi începe vorbele „Scumpul meu prieten” cu prima silabă de la cuvântul „scârbos”, împreunând astfel două începuturi de vorbe într-un cuvânt.

— Scârscum”, şi lasă impresia că i s-a împleticit limba în gură.

Totuşi, după ce a scăpat de greutatea asta, bătrânul îşi îndeamnă prietenul scump în chipul cel mai afectuos să nu fie nesăbuit, ci să facă ceea ce-i cere un asemenea eminent

gentilom şi încă s-o facă bucuros, încredinţat că trebuie să fie pe cât de inofensiv, pe atât de rentabil. Domnul Tulkinghorn rosteşte doar numai câte-o propoziţiune întâmplătoare ca: „Eşti cel mai bun judecător al intereselor dumitale, sergent”; „Ia aminte că prin asta nu faci nici un rău”; „Fă cum îţi place, fă cum îţi place”; sau: „Dacă ştii ceea ce vrei, asta-i destul”. Toate le rosteşte părând grozav de indiferent şi, privind pe deasupra hârtiilor, pe masă, se pregăteşte să scrie o scrisoare.

Domnul George priveşte bănuitor de la plafonul pictat la duşumea, de la duşumea la domnul Smallweed, de la domnul Smallweed la domnul Tulkinghorn şi de la domnul Tulkinghorn iarăşi la plafonul pictat; adeseori, în nedumerirea lui, schimbându-se de pe-un picior pe altul.

— Vă încredinţez, domnule, zice domnul George, şi nu spun asta cu intenţia de a jigni, că aici, aflându-mă între dumneavoastră şi domnul Smallweed, într-adevăr simt că mă înăbuş; m-am simţit strangulat de mai bine de cincizeci de ori. Aşa e, domnule, vă spun drept. Nu mă potrivesc deloc cu dumneavoastră, domnilor. Îmi veţi îngădui să întreb de ce doriţi să vedeţi scrisul de mână al căpitanului, în cazul că aş putea găsi vreun specimen?

Domnul Tulkinghorn, liniştit, dă din cap că nu.

— Nu. Dacă ai fi fost om de afaceri, sergent, nu ai fi avut nevoie să ştii că în profesia pe care o exercit sunt raţiuni confidenţiale, cu totul inofensive în sine, pentru multe nevoi asemenea aceleia care te-a adus aici. Dar dacă te temi să nu-i aduci vreun prejudiciu căpitanului Hawdon, atunci fii pe pace, poţi să fii cu sufletul împăcat.

— Sunt, domnule. Căpitanul e mort.

— Chiar este?

Domnul Tulkinghorn se-aşază liniştit să scrie.

— Aşa e, domnule, zice oşteanul, privind în fundul pălăriei, după altă pauză plină de nelinişte. Îmi pare rău că nu v-am putut fi pe plac. Dacă ar putea ajuta cuiva să-mi întăresc convingerea cu ajutorul unui prieten al meu, care are un

cap mai priceput la afaceri decât îl am eu şi care-i şi el un vechi soldat, cum că prin asta n-aş prea avea de-a face deloc cu treburile astea ale dumneavoastră, sunt gata să mă sfătuiesc cu el. Eu… Eu sunt acuma într-adevăr cu desăvârşire încurcat, continuă domnul George, trecându-şi mâna deznădăjduit peste frunte, încât nu mai ştiu ce-ar putea să mă mulţumească.

Domnul Smallweed, auzind că expertul acela e tot un vechi soldat, atât de stăruitor îi bate capul oşteanului ce folositor ar fi să se sfătuiască cu celălalt, încât domnul George făgăduieşte că se duce să-l întâlnească. Domnul Tulkinghorn nu spune nimic, în nici un fel.

— Atunci, cu îngăduinţa dumneavoastră, am să mă sfătuiesc cu prietenul meu, domnule, zice oşteanul şi voi cuteza să trec iarăşi pe aici, cu răspunsul definitiv, chiar în cursul zilei. Domnule Smallweed, dacă doreşti să te duc până jos…

— Într-o clipă, scumpe prietene, într-o clipă. Vrei mai întâi să mă laşi să schimb două vorbe cu domnul Tulkinghorn în taină?

— Bineînţeles, domnule. Nu te grăbi din pricina mea.

Oşteanul se trage într-o parte mai depărtată a camerei şi-şi reia cercetarea-i plină de curiozitate asupra casetelor; cea de fier şi celelalte.

— Dacă n-aş fi atât de slab ca un copil guraliv, domnule, şopteşte bătrânul Smallweed, trăgându-l pe jurist de pulpana hainei în jos, la nivelul lui, şi scăpărând câteva fulgerări verzi, pe jumătate stinse, din ochii mânioşi, i-aş smulge înscrisul. Judy l-a văzut când şi l-a pus la piept. Hai, vorbeşte, fiinţă cu chip ursuz, bun pentru firma unei prăvălii de bastoane, spune că l-ai văzut când şi l-a pus în sân!

Bătrânul gentilom îşi însoţeşte solicitarea-i solemnă cu un brânci înspre nepoată, ceea ce pentru puterea lui e prea mult şi alunecă jos de pe scaun, şi-l trage după el şi pe

domnul Tulkinghorn, dar în cădere este oprit de Judy, şi zgâlţâit bine ca să-l aşeze din nou pe scaun.

— Să iau un lucru cu forţa, nu mi se potriveşte mie, amice, zice domnul Tulkinghorn cu răceală.

— Nu, nu, ştiu domnule, ştiu. Dar te irită, te umileşte… E din cale-afară… E mai rău decât ţarca aia de bunică-ta, uşuratică şi flecară ca o moară hodorogită, zice către imperturbabila Judy, care se uită ţintă la foc. Să ştii că are ceea ce-ţi trebuie şi că nu vrea să dea! El, auzi colo, să nu dea! El! Un vagabond! Dar nu face nimic, domnule, nu face nimic. În cel mai bun caz îşi face el mendrele, dar pentru puţin timp. La date fixe îmi cade el mie în strânsoare. Şi-am să-l storc, domnule, am să-l răsucesc, domnule. De nu vrea s-o facă de bună voie, îl fac eu s-o facă de nevoie, domnule!… Şi acum, dragă domnule George, zice mai departe bunicul Smallweed, făcând din ochi o strâmbătură hidoasă către jurisconsult, în timp ce se desprinde de el, sunt gata să primesc ajutorul dumitale binevoitor, minunatul meu prieten!

Domnul Tulkinghorn, cu o oarecare expresie nelămurită de delectare, ce se arată cu toată stăpânirea sa de sine, stă în picioare pe covoraşul din faţa căminului, cu spatele la foc, şi urmăreşte dispariţia domnului Smallweed, răspunzând cu o uşoară înclinare a capului la salutul de bun rămas al ostaşului.

Domnul George găseşte că e mai greu să scape de bătrân decât să-l ducă în braţe, ca pe-o povară, în jos pe scări, fiindcă, după ce l-a aşezat în vehicul, domnul Smallweed pălăvrăgeşte aşa de mult pe subiectul guineelor şi-l ţine cu atâta dragoste de nasture având, de fapt, o tainică dorinţă să-i sfâşie haina şi să-l prade, încât oşteanul simte că-i trebuie un anume grad de putere ca să reuşească să se desprindă de el. În sfârşit, lucrul se săvârşeşte şi el porneşte singur în căutarea sfătuitorului său.

Trecând prin gangul boltit de la Temple şi prin Whitefriars (nu fără să-şi arunce ochii la fundătura Hangingsword, care

s-ar părea că-i e oarecum în cale), şi-apoi peste Podul Blackfriars şi apucând-o pe calea Blackfriars, domnul George se îndreaptă cu linişte către o stradă cu prăvălioare, ce se află pe undeva prin acel nod de drumuri din Kent spre Surrey şi de străzi dinspre podurile Londrei, ţintind către faimosul „Elefant” de pe vremuri, care-şi pierduse „Castelul”, sălaş al celor vreo mie de trăsuri cu patru cai înaintaşi, şi înlocuite acum de-un monstru de fier mai puternic decât elefantul, gata să-l facă praf şi pulbere, în ziua când ar îndrăzni să-l înfrunte. Către una dintre prăvălioarele de pe strada aceea, prăvălioara unui muzicant, cu câteva viori în vitrină şi câteva naiuri, şi o tamburină, şi-un triunghi şi câteva foi de partituri răvăşite, către acea prăvălioară îşi îndreaptă pasul masiv. Şi, oprindu-se la câţiva paşi de intrare, fiindcă vede o femeie la înfăţişare ca un soldat, cu fusta de pe deasupra suflecată, care iese şi se apropie cu un ciubăraş de lemn şi se-apucă să amestece cu mâinile şi să împroaşte din ciubăraşul acela pe marginea trotuarului, domnul George îşi zice: „Ca de obicei spală zarzavaturi. Niciodată n-am văzut-o să nu spele zarzavaturi decât doar dacă-i cocoţată pe furgonul cu bagaje”.

Persoana pe seama căreia se emit asemenea păreri este în orice caz atât de absorbită de spălatul zarzavaturilor, încât nu bănuieşte apropierea domnului George, până ce, ridicându-se împreună cu ciubăraşul, după ce a vărsat apa în canal, îl vede stând în picioare la doi paşi de ea. Primirea pe care i-o face nu-i deloc măgulitoare.

— George, niciodată nu te văd fără să nu doresc să fii la o sută de mile depărtare!

Oşteanul, fără să ia în seamă salutul ei de bun-venit, o urmează în prăvălia de instrumente muzicale, unde femeia aşază ciubăraşul cu verdeţuri pe tejghea şi, după ce-a dat mâna cu el, rămâne sprijinită cu braţele pe raft.

— George, zice ea, niciodată nu socot că Matthew Bagnet e în siguranţă, nici măcar o clipă, când se află în preajma

dumitale. Dumneata eşti un soi de vagabond fără de astâmpăr!

— Da! Ştiu că sunt, doamnă Bagnet, ştiu că sunt.

— Ştii că eşti! Urmează doamna Bagnet. Şi ce-i dacă ştii? Dar de ce eşti?

— Firea animalului, presupun, răspunde oşteanul cu multă voioşie.

— Ah! Strigă doamna Bagnet, puţin cam strident, dar ce mulţumire-mi poate aduce mie firea animalului, când animalul îmi va fi ademenit pe Mat al meu să lase baltă negoţul lui cu muzica şi să plece în Noua Zeelandă sau în Australia?

Doamna Bagnet nu-i nicidecum femeie urâtă. Cam ciolănoasă, poate, cu pielea puţin cam grosolană, plină de pistrui din pricina soarelui şi a vântului care i-au aurit părul pe frunte, dar sănătoasă, robustă şi cu ochii luminoşi. O femeie între patruzeci şi cinci şi cincizeci de ani, voinică, harnică, activă şi cinstită. Curată, îndrăzneaţă şi îmbrăcată atât de simplu (dar cu lucruri bune), că singurul obiect de podoabă ce-i stă în posesie se pare că-i verigheta de căsătorie, în jurul căreia degetul i s-a făcut atât de mare de când i-a fost pusă, încât n-are să-i mai iasă de pe deget decât când se va fi amestecat cu ţărâna în care se va fi prefăcut doamna Bagnet după moarte.

— Doamnă Bagnet, zice oşteanul, îmi dau cuvântul de cinste faţă de dumneata. Mat n-are să aibă nici un necaz din partea mea. Atâta încredere poţi să ai în mine.

— Hm, cred că pot. Dar chipul dumitale adevărat e de om ce nu-şi găseşte locul. Doamna Bagnet continuă: Ah! George, George! Dacă te-ai fi statornicit şi dumneata, dacă te-ai fi însurat cu văduva lui Joe Ponch, după ce-a murit el în America de Nord, ce perdafuri ţi-ar mai fi tras!

— Aş fi avut noroc, desigur, răspunde ostaşul, pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios; de-aci înainte nu mai ajung să mă statornicesc, să fiu şi eu om respectabil. Văduva lui Joe Ponch ar fi putut să-mi facă bine… Era ceva în ea…

Ceva al ei... Dar nu m-am putut hotărî. Ah! De-aş fi avut norocul să întâlnesc o femeie aşa ca nevasta lui Mat!

Doamna Bagnet, care ştie, în limitele virtuţii, să nu prea aibă rezerve faţă de un bun camarad, dar ştie să fie şi ea un bun camarad, îi primeşte complimentul plesnindu-l pe domnul George peste faţă c-un smoc de verdeţuri şi ducându-şi ciubăraşul în odăiţa din dosul prăvăliei.

— Ei, Quebec, păpuşică mea, zice George, urmând-o, la invitaţie, în încăperea aceea, şi uite-o şi pe micuţa Malta! Hai, veniţi să sărutaţi pe Şmecherul vostru!

Fetiţele astfel strigate, care bineînţeles n-au fost creştinate de fapt cu asemenea nume, deşi totdeauna sunt chemate în familie aşa, după localităţile în cazărmile cărora fuseseră născute, au fiecare dintre ele de lucru pe scăunaşele cu trei picioare: cea mai mică (cam de cinci sau şase ani) învaţă literele de pe un abecedar de-un ban; cea mai mare (de opt sau nouă ani, poate) o învaţă pe cea mică şi coase cu multă râvnă. Amândouă îl întâmpină pe domnul George cu strigăte ca pe un vechi prieten şi, după ce-l sărută şi fac mare tămbălău, îşi aşază scăunaşele lângă el.

— Şi ce face tânărul Woolwich? Întreabă domnul George.

— Ah! Ştii ce? Exclamă doamna Bagnet, întorcându-se de la cratiţele ei (pentru că pregăteşte masa), îmbujorată tare la faţă: n-are să-ţi vină a crede! A căpătat un angajament la „tieatru”, împreună cu taică-său, ca să cânte din fluier într-o bucată soldăţească.

— Bravo lui, finul meu! Strigă domnul George, plesnindu-se cu palma peste coapsă.

— Te cred! Face doamna Bagnet. El e englez. Asta-i Woolwich. Englez curat!

— Şi iată, Mat suflă în fagot, iar voi cu toţii sunteţi cetăţeni respectabili, zice domnul George. Oameni familişti. Copiii cresc. Măicuţa bătrână a lui Mat e în Scoţia şi tatăl dumitale, bătrân şi el, pe altundeva; vă scrieţi şi-i ajutaţi câte puţin; şi... Aşa, aşa! Bineînţeles, nu văd de ce nu m-aţi

dori la o sută de mile depărtare de-aici, fiindcă eu nu mă prea potrivesc cu aşa ceva!

Domnul George a căzut pe gânduri, şezând jos în faţa focului, în camera văruită în alb, care-i aşternută cu nisip pe jos, şi-n care miroase a cazarmă şi nu are nimic de prisos în ea, şi unde nu se vede nici-o pată şi nici un fir de praf, de la feţele celor două fetiţe, Quebec şi Malta, şi până la strălucitoarele tigăi şi căni de tinichea de pe rafturile dulapului din bucătărie. Domnul George a căzut pe gânduri, şezând aici, în timp ce doamna Bagnet nu-şi vede capul de treburi, tocmai când domnul Bagnet şi tânărul Woolwich s-au nimerit să vină acasă. Domnul Bagnet e un fost artilerist, înalt şi drept, cu sprâncene stufoase şi cu favoriţi făcuţi parcă din fibra nucii de cocos, fără un fir de păr pe cap şi cu faţa roşie ca focul. Vocea-i scurtă, adâncă şi sonoră, nu-i deloc altfel decât tonul instrumentului căruia îi este sortit, într-adevăr, se poate în general băga de seamă la el o atitudine dârză, neînduplecată, dură ca alama, de parcă el însuşi ar fi fagotul orchestrei umane. Tânărul Woolwich este tipul şi modelul tânărului toboşar.

Amândoi, tatăl şi feciorul, îl salută pe oştean din toată inima. Acesta zicând, la timpul potrivit, că a venit ca să se sfătuiască cu domnul Bagnet, stăpânul casei declară, ca o gazdă primitoare ce este, că nu vrea s-audă nici un cuvânt de afaceri până după masă şi că prietenul său n-are să se înfrupte din sfaturile sale fără ca mai întâi să se înfrupte din porcul fiert cu verdeţuri. Oşteanul nostru încuviinţând poftirea, iese împreună cu domnul Bagnet, ca să nu încurce treburile gospodăreşti, să facă o plimbare în sus şi-n jos pe străduţa din faţa casei, pe care o parcurg cu pas măsurat şi cu braţele împreunate, ca şi cum s-ar afla pe meterez.

— George, începe domnul Bagnet. Tu mă cunoşti, doar. Bătrânica mea dă sfaturile. Ea are cap pentru aşa ceva. Dar niciodată n-am să recunosc una ca asta faţă de dânsa. Disciplina trebuie păstrată! Aşteaptă până când îi ies

verdeţurile din minte. După aceea ne sfătuim. Ce zice bătrânica, aceea să faci… Aşa să faci!

— Aşa am de gând, Mat, răspunde celălalt. Mai curând mă iau după sfatul ei, decât după cel al unui colegiu de înţelepţi.

— Colegiu de înţelepţi, răspunde domnul Bagnet, în fraze scurte, ca de fagot parcă, din care colegiu poţi să ieşi… În altă parte a lumii… Cu nimic alta decât cu o manta cenuşie şi o umbrelă… Şi să vii să-ţi faci un rost acasă, în Europa? Bătrânica ar face-o şi mâine. A mai făcut-o o dată.

— Ai dreptate, zice domnul George.

— Cu care colegiu, urmează Bagnet, poţi să-ţi faci rostul în viaţă… Fără nimic altceva decât nişte var de două pence şi-o lopată de pământ de un peni, nişte nisip de jumătate de peni şi, ca bani gheaţă, restul de la o monedă de şase pence. Din asta am ajuns la ce vezi acum.

— Îmi pare bine să aud că vă merge în plin, Mat.

— Ei, bătrânica, urmează domnul Bagnet, încuviinţând, pune şi bani deoparte. Are un ciorap pe undeva. Plin cu bani. Nu l-am văzut niciodată. Dar ştiu că-i are. Aşteaptă până îi ies din minte verdeţurile. Atunci te pune ea pe calea cea bună.

— E-o comoară! Exclamă domnul George.

— E mai mult. Dar niciodată n-o recunosc în faţa ei. Disciplina e disciplină. Bătrânica mi-a descoperit talentul muzical. Şi-acum aş fi fost în artilerie dacă nu era bătrânica. Şase ani am trudit cu vioara. Zece cu flautul. Bătrânica a zis că nu merge; intenţii bune, dar lipsă de mlădiere; „încearcă fagotul!”. Bătrânica a luat cu împrumut unul de la şeful muzicii militare a Regimentului Carabinierilor. Am studiat în tranşee. A mers, am căpătat alt instrument şi-mi câştig existenţa cu el!

George spune că doamna Bagnet arată înviorată ca un trandafir şi sănătoasă ca un măr.

— Bătrânica, răspunde domnul Bagnet, e o femeie frumoasă de tot. Ca atare, e ca şi ziua cea frumoasă. Cu cât

trece vremea, se face şi mai frumoasă. Niciodată n-am mai văzut una la fel cu bătrânica mea. Dar niciodată nu recunosc asemenea lucru în faţa ei. Disciplina trebuie păstrată!

Continuând să vorbească despre felurite lucruri, ei se plimbă în sus şi-n jos pe străduţă, păstrând pasul şi cadenţa, până sunt chemaţi de Quebec şi Malta, să cinstească porcul cu verdeţuri asupra căruia doamna Bagnet, ca un preot militar, rosteşte o rugăciune scurtă. La împărţirea mâncării, ca în oricare altă treabă a gospodăriei, doamna Bagnet vădeşte o metodă nepărtinitoare: pune fiecare farfurie în faţa ei, repartizează la fiecare porţie de porc porţia cuvenită de zeamă, legume, cartofi şi chiar şi muştar! Şi astfel serveşte complet pe fiecare. După ce a turnat la fel şi bere tuturor dintr-o cană, aprovizionând masa cu toate cele necesare, ca la popotă, doamna Bagnet procedează la potolirea foamei proprii, care e ca de om sănătos. Echipamentul popotei, dacă ne e îngăduit să dăm asemenea denumire tacâmurilor mesei, e în principal alcătuit din scule de os şi cositor, care şi-au făcut stagiul în mai multe părţi ale lumii. Cuţitul tânărului Woolwich, mai ales, care-i de felul scoicilor, având caracteristica adiţională că nu se închide fără o mişcare puternică ce adeseori potoleşte apetitul tânărului muzicant, cuţitul acela se spune că a trecut prin felurite mâini, făcând ocolul complet al serviciului militar în străinătate.

Masa o dată isprăvită, doamna Bagnet, ajutată de tinerele vlăstare (care-şi lustruiesc cănile şi farfuriile, cuţitele şi furculiţele), face ca toată garnitura mesei să strălucească la fel de tare ca mai înainte şi le pune pe toate la locurile lor, dar după ce mai întâi a măturat vatra, ca nu cumva domnul Bagnet şi musafirul să fie întârziaţi de la fumatul pipelor. Asemenea treburi gospodăreşti cer multă tropăială şi contratropăială în fundul curţii, şi considerabila folosire a unei găleţi ce pare tare fericită că până la urmă a ajutat şi la spălarea doamnei Bagnet. În sfârşit, bătrânica noastră,

făcându-şi apariţia cât se poate de înviorată şi aşezându-se pe-un scaun, cu lucrul de mână, atunci şi numai atunci verdeţurile putând fi considerate că i-au ieşit din minte, domnul Bagnet îi cere oşteanului să-şi expună cazul.

Asemenea lucru domnul George îl face cu mult discernământ, părând că se adresează domnului Bagnet, dar aţintind ochii tot timpul numai asupra bătrânicii, la fel ca şi Bagnet. Ea, la rândul său, circumspectă, se îndeletniceşte cu cusutul la un lucru de mână. Cazul fiind pe deplin expus, domnul Bagnet recurge la şiretenia lui obişnuită pentru menţinerea disciplinei.

— Asta-i tot, nu-i aşa, George? Zice el.

— Asta-i tot.

— Şi-ai să faci ce-ţi spun eu?

— N-am să mă iau, răspunde George, decât numai după ce spui tu.

— Bătrânico, urmează domnul Bagnet, comunică-i părerea mea. Tu o ştii. Spune-i aşa cum e.

Părerea aceea e ca să nu aibă de-a face câtuşi de puţin cu oameni prea şireţi pentru el, că oricât de prevăzător ar fi, până la urmă tot va fi amestecat în treburi pe care nu le înţelege; că regula simplă şi cinstită e să nu facă nimic în întuneric, să nu fie părtaş la nimic pe sub mână şi misterios şi niciodată să nu pună piciorul acolo unde nu poate vedea terenul. Iată, de fapt, care e părerea domnului Bagnet, rostită de bătrânică, şi atât de tare-i uşurează sufletul domnului George, pentru că se potriveşte întocmai cu părerile lui şi-i spulberă îndoielile, încât se pregăteşte să mai fumeze o pipă pentru asemenea împrejurare neobişnuită şi să mai stea de vorbă despre vremurile de demult, cu toată familia Bagnet, potrivit cu gradul de experienţă al fiecăruia.

Cu una, cu alta, domnul George se simte atât de bine, încât nu se va mai ridica pe lungile lui picioare decât tocmai când va veni timpul ca fagotul şi fluierul să fie aşteptate la teatru de publicul britanic; dar, chiar şi atunci, domnul

George, în rolul său domestic de „Şmecherul”, mai pierde un timp ca să-şi ia rămas bun de la Quebec şi de la Malta şi ca să strecoare în buzunarul finului un şiling de la naş, însoţit de felicitări pentru succesul său în viaţă, încât se întunecase de tot când domnul George s-a întors iarăşi cu faţa către Lincoln's Inn Fields.

„Un cămin familiar, cugetă el în timp ce merge, oricât de mic ar fi, face pe-un om ca mine să se simtă singur. Dar e bine că niciodată n-am năzuit să mă căsătoresc. N-aş fi fost potrivit pentru aşa ceva. Sunt încă prea vagabond, chiar la vremea asta a vieţii mele, şi n-aş fi putut ţine pavilionul nici măcar o lună întreagă, dacă ar fi fost o ocupaţie regulată şi dacă n-aş fi cantonat acolo ca un ţigan. Hai! Nu necinstesc pe nimeni şi nu stau în cârca nimănui, asta e ceva! Şi n-am mai făcut-o de ani de zile!”

Aşa că începe a fluiera ca să-şi alunge gândurile şi merge înainte.

Ajunge la Lincoln's Inn Fields şi, urcând scara domnului Tulkinghorn, găseşte uşa din afară încuiată şi birourile închise, dar oşteanul, neştiind prea multe despre uşile de-afară şi, pe deasupra, scara fiind întunecată, orbecăie şi dibuie prin jur, nădăjduind să descopere cordonul soneriei sau să deschidă uşa el singur, când iată că domnul Tulkinghorn iese în capul scării (liniştit, bineînţeles) şi întreabă mânios:

— Cine-i? Ce faci acolo?

— Vă cer iertare, domnule. E George. Sergentul.

Regula simplă şi cinstită e să nu facă nimic în întuneric, să nu fie părtaş la nimic pe sub mână şi misterios şi niciodată să nu pună piciorul acolo unde nu poate vedea terenul. Iată, de fapt, care e părerea domnului Bagnet, rostită de bătrânică, şi atât de tare-i uşurează sufletul domnului George, pentru că se potriveşte întocmai cu părerile lui şi-i spulberă îndoielile, încât se pregăteşte să mai fumeze o pipă pentru asemenea împrejurare neobişnuită şi să mai

stea de vorbă despre vremurile de demult, cu toată familia Bagnet, potrivit cu gradul de experienţă al fiecăruia.

Cu una, cu alta, domnul George se simte atât de bine, încât nu se va mai ridica pe lungile lui picioare decât tocmai când va veni timpul ca fagotul şi fluierul să fie aşteptate la teatru de publicul britanic; dar, chiar şi atunci, domnul George, în rolul său domestic de „Şmecherul”, mai pierde un timp ca să-şi ia rămas bun de la Quebec şi de la Malta şi ca să strecoare în buzunarul finului un şiling de la naş, însoţit de felicitări pentru succesul său în viaţă, încât se întunecase de tot când domnul George s-a întors iarăşi cu faţa către Lincoln's Inn Fields.

„Un cămin familiar, cugetă el în timp ce merge, oricât de mic ar fi, face pe-un om ca mine să se simtă singur. Dar e bine că niciodată n-am năzuit să mă căsătoresc. N-aş fi fost potrivit pentru aşa ceva. Sunt încă prea vagabond, chiar la vremea asta a vieţii mele, şi n-aş fi putut ţine pavilionul nici măcar o lună întreagă, dacă ar fi fost o ocupaţie regulată şi dacă n-aş fi cantonat acolo ca un ţigan. Hai! Nu necinstesc pe nimeni şi nu stau în cârca nimănui, asta e ceva! Şi n-am mai făcut-o de ani de zile!”

Aşa că începe a fluiera ca să-şi alunge gândurile şi merge înainte.

Ajunge la Lincoln's Inn Fields şi, urcând scara domnului Tulkinghorn, găseşte uşa din afară încuiată şi birourile închise, dar oşteanul, neştiind prea multe despre uşile de-afară şi, pe deasupra, scara fiind întunecată, orbecăie şi dibuie prin jur, nădăjduind să descopere cordonul soneriei sau să deschidă uşa el singur, când iată că domnul Tulkinghorn iese în capul scării (liniştit, bineînţeles) şi întreabă mânios:

— Cine-i? Ce faci acolo?

— Vă cer iertare, domnule. E George. Sergentul.

— Şi n-a putut George, sergentul, să vadă că uşa mi-e încuiată?

— Ei, domnule, nu, n-am putut. În orice caz, n-am văzut-o, răspunde oşteanul cam înţepat.

— Ţi-ai schimbat părerile? Sau ai rămas cu aceleaşi? Întreabă domnul Tulkinghorn. Dar, după o privire, ştie el prea bine.

— Cu aceleaşi păreri, domnule.

— Mi-am închipuit că-i aşa. E destul. Poţi să pleci. Şi zi, dumneata eşti omul, zice domnul Tulkinghorn, deschizându-şi uşa cu cheia, într-a cărui ascunzătoare a fost găsit domnul Gridley?

— Da, eu sunt omul, răspunde ostaşul, oprindu-se două sau trei trepte mai jos. Şi ce-i cu asta, domnule?

— Ce-i cu asta? Nu-mi plac oamenii cu care te întovărăşeşti. N-ai fi văzut cum arată uşa mea pe dinăuntru, azi-dimineaţă, dacă aş fi ştiut că dumneata eşti omul cu pricina. Gridley? Un tip de temut, un ucigaş, un individ primejdios.

Cu asemenea cuvinte, rostite cu voce neobişnuit de tare pentru el, jurisconsultul se retrage în birouri şi închide uşa trântind* o cu un zgomot asurzitor.

Domnul George primeşte asemenea concediere, plin de-o mânie excesivă, cu atât mai puternică cu cât un funcţionar ce urca scările a auzit numai ultimele cuvinte şi, bineînţeles, i le-a atribuit lui. „Frumoasă reputaţie îmi pune în sarcină”, mormăie oşteanul, trăgând în pripă o înjurătură, pe când coboară scara cu paşi mari. „Un tip de temut, un ucigaş, un individ primejdios!” şi, ridicând privirea, îl vede pe funcţionar ce se uită la el de sus în jos şi-l observă cu atenţie pe când trece prin faţa lămpii. Asta îl înfurie în aşa hal, încât preţ de cinci minute e negru de mânie. Dar după aceea se apucă să fluiere, alungând supărarea şi toate celelalte şi se duce acasă la Pavilionul de tir.

Industriaşul metalurgist.

Jn timpul de faţă, sir Leicester Dedlock s-a mai îndreptat de guta familiei, fiind ceva mai bine, şi încă o dată iată-l iarăşi pe picioare nu numai la propriu, ci şi la figurat. Se

află în domeniul său la Lincolnshire, dar apele iar au ieşit din matcă, acoperind câmpiile afunde, iar frigul şi umezeala se furişează în Chesney Wold, oricât de bine e apărat, la fel ca şi-n oasele lui sir Leicester. Focurile încinse cu braţe de lemne şi cărbuni… Buştenii şi codrii antediluvieni ai familiei Dedlock… Ce ard în vetrele largi ale căminelor şi licăresc în amurg înspre pădurile încruntate, mute de întristare când văd cum sunt sacrificaţi copacii, focurile acelea nu reuşesc să-nlăture duşmanul. Conductele de apă fierbinte, cese târăsc de-a lungul pereţilor prin toată casa, uşile şi ferestrele căptuşite, paravanele şi draperiile nu izbutesc să umple lipsa focurilor şi să răspundă nevoilor lui sir Leicester, ca să-l mulţumească. Aşa că, într-o bună dimineaţă, ştirile mondene aduc la cunoştinţă şi declară ascultătorilor de pe întreaga faţă a pământului că se aşteaptă în curând ca lady Dedlock să se întoarcă în oraş pentru câteva săptămâni.

Un adevăr trist zice că până şi oamenii mari îşi au rudele lor sărace. Într-adevăr, oamenii mari adeseori au parte de mai mult decât de cinstita lor cotă-parte de rude sărace, deoarece sângele foarte albastru, de calitate superioară, ca şi cel inferior, răspândit pe căi nelegale, va striga în gura mare şi va fi auzit. Verii lui sir Leicester, în cel mai îndepărtat grad, sunt mulţi la număr şi, ca şi clima, până la urmă tot ies la iveală. Printre aceştia sunt unii atât de săraci, încât aproape că ţi-ar veni să te întrebi de n-ar fi cu mult mai bine pentru ei să nu fi fost nişte verigi suflate cu aur în lanţul de aur masiv al familiei Dedlock, ci să fi fost făcuţi de la început din fier ordinar şi să fi executat munci de rând.

Muncă, totuşi, ei nu pot face (decât, cu puţine excepţii, treburi ce nu înjosesc, dar şi slab retribuite), căci altfel nu-i de demnitatea unui Dedlock. Aşa că îşi vizitează verii mai bogaţi, fac datorii când pot şi trăiesc ca vai de capul lor când nu pot altfel, şi nu-şi găsesc nici femeile soţi, nici bărbaţii soţii, şi merg cu trăsuri împrumutate şi iau parte la

ospeţe ce nu-s date de ei şi astfel îşi duc viaţa de aristocraţi scăpătaţi. Familia a fost împărţită în numeroase ramuri, iar ei alcătuiesc acel rest rămas de la împărţire, cu care nimeni nu ştie ce e de făcut.

Oricine se află de partea lui sir Leicester Dedlock în problema şi în felul lui de-a gândi se pare că e mai mult sau mai puţin văr cu el. De la milordul Boodle, prin ducele de Foodle, până la Noodle, sir Leicester, ca un păianjen glorios, îşi întinde pânza de rubedenii. Dar pe cât este de solemn şi ceremonios ca văr cu unul ce e Cineva, pe atât de amabil şi de generos totuşi, în limitele caracterului său demn, se arată ca văr cu cei ce sunt numai nişte Nulităţi şi, în momentul de faţă, în ciuda umezelii, Domnia Sa îndură la Chesney Wold, cu statornicia unui martir, vizita câtorva veri de aceştia.

Dintre ei, în fruntea tuturor şi-n primul rând se află Volumnia Dedlock, tânăra doamnă (de şaizeci de ani), care e dublu înrudită cu persoane sus-puse, având cinstea să fie rudă săracă după mamă cu altă familie de rang. Domnişoara Volumnia, care a dat dovadă, la vârsta ei fragedă, de un talent frumuşel de a tăia podoabe de hârtie colorată, cât şi de a cânta în limba spaniolă însoţindu-se cu chitara, şi de a propune ghicitori franţuzeşti prin casele de pe domeniile din provincie, şi-a petrecut douăzeci de ani de existenţă, între douăzeci şi patruzeci de ani, într-un chip destul de plăcut. Căzând în desuetudine prin perimare şi ajungând să plictisească omenirea cu performanţele sale vocale în limba spaniolă, s-a retras la Bath, unde trăieşte în condiţii neîndestulătoare, dintr-un dar anual de la sir Leicester, şi de unde îşi face reapariţii ocazionale prin reşedinţele de la ţară ale verilor ei. Are la Bath un întins număr de cunoştinţe printre gentilomii bătrâni şi îngrozitori, cu picioare subţiri şi cu pantaloni de nanchin, şi se bucură de înaltă reputaţie în oraşul acela mohorât. Dar pretutindeni e cam ocolită ca o sperietoare din pricina unui exces nesocotit în folosirea rujului şi a stăruinţei cu care

poartă un şirag demodat de mărgele ca nişte mătănii din ouă de păsărele.

În oricare stat alcătuit pe baze temeinice, Volumnia ar fi un caz simplu de trecut pe lista pensiilor. Eforturi s-au făcut ca să fie şi ea trecută, şi când William Buffy a venit la putere, s-a aşteptat, ca şi cum ar fi fost sigur că numele ei va fi pus pe listă, la vreo câteva sute pe an. Dar William Buffy a descoperit oarecum, contrar tuturor aşteptărilor, că acelea nu erau vremuri în care să se poată face una ca asta şi, iată, primul indiciu pentru sir Leicester că ţara se duce de râpă.

Se mai află la Chesney Wold şi onorabilul Bob Stables, care poate să prepare orz opărit cu dibăcia unui agent veterinar şi-i trăgaci mai bun decât majoritatea paznicilor terenurilor de vânătoare. O bucată de vreme a dorit cu deosebire să-şi slujească ţara dintr-un post bine retribuit, fără să aibă necazuri şi nici responsabilităţi. Într-o organizare politică cu o bună orânduire, asemenea dorinţă firească din partea unui tânăr gentilom, cu rude atât de sus-puse, ar fi fost îndată îndeplinită, dar Buffy a găsit oarecum, când a venit la putere, că asemenea timpuri nu-s prielnice pentru a aranja un atare fleac de nimic, şi ăsta a fost al doilea semn comunicat lui sir Leicester Dedlock că ţara se duce de râpă.

Restul verilor lui sir Leicester sunt domni şi doamne de felurite vârste şi însuşiri, cei mai mulţi dintre ei binevoitori şi sensibili, care ar fi putut s-o nimerească destul de bine în viaţă dacă ar fi putut să se lepede de prejudecăţile de înrudire, dar, după cum se vede, aproape cu toţii sunt puţin cam doborâţi de înrudirea lor şi hoinăresc pe cărări inutile şi indiferente, părând la fel de dezorientaţi şi neştiind încotro s-o apuce, cât ar putea fi de dezorientat oricare altul, neştiind încotro să se îndrepte.

În asemenea societate dar oare în care alta nu?

— Doamna Noastră Dedlock domneşte cu puteri absolute. Frumoasă, elegantă, desăvârşită şi puternică în lumea ei

mică (pentru că lumea aristocraţiei nu se întinde cât ţine calea de la un pol la altul), prin autoritatea ei în casa lui sir Leicester, cu toată trufia şi nepăsarea pe care le manifestă, traiul s-a îmbunătăţit şi obiceiurile s-au subţiat. Verii, chiar verii cei bătrâni, care au rămas trăsniţi când sir Leicester s-a căsătorit cu ea, îi depun la picioare omagiul lor feudal, iar onorabilul Bob Stables îşi repetă zilnic faţă de câteva persoane intime, între micul dejun şi prânz, remarca sa originală, la care ţine cu deosebire, anume că, din toată herghelia, Doamna Noastră este femela cea mai bine ţesălată.

Astfel sunt oaspeţii din salonul lung de la Chesney Wold, din noaptea asta sumbră când paşii de pe Drumul Stafiei (ce nu pot fi auziţi totuşi, aici) ar putea fi paşii unui văr decedat, ţinut afară, în frig. E aproape ceasul de culcare. Focurile din camerele de dormit ard viu, cu flăcări strălucitoare, ridicând pe pereţi şi pe tavan fantome de mobile severe. Sfeşnicele pentru camerele de culcare stau ţepene ca suliţele pe masa depărtată de lângă uşă, iar verii cască pe divanuri. Veri la pian, veri în jurul tăvii cu apă minerală, veri se ridică de la masa de joc de cărţi, veri se adună în jurul focului. Într-o parte, lângă focul său personal (pentru că sunt două focuri), stă sir Leicester. În partea opusă a vetrei imense se află Doamna Noastră la măsuţa ei. Volumnia, ca una dintre verişoarele cele mai privilegiate, stă între ei, într-un fotoliu somptuos. Sir Leicester aruncă o privire, cu un dezgust grandios, la ruj şi la şiragul ei de mărgele.

— Întâlnesc din când în când aici, pe scara mea începe să spună, tărăgănându-şi afectat vorba, Volumnia, ale cărei gânduri saltă poate pe scară ţopăind către pat, după o seară de vorbărie foarte dezlânată una dintre cele mai drăgălaşe fete, cred, din câte am văzut în viaţa mea.

— O protejată a Doamnei Mele, zice sir Leicester.

— Aşa mi-am închipuit. Am fost sigură că numai un ochi deosebit trebuie s-o fi ales-o pe fata aceea. E într-adevăr o

minune. Un soi de frumuseţe de păpuşică, poate, urmează domnişoara Volumnia scoţând din discuţie soiul său de frumuseţe, dar perfectă în genul ei; n-am mai văzut asemenea bujor.

Sir Leicester, cu privirea-i solemnă de dezgust către ruj, lasă impresia că ar zice şi el la fel.

— De fapt, replică Doamna Noastră pe un ton apatic, dacă în cazul de faţă a fost cineva cu ochiul deosebit, ei bine, nu-i decât doamna Rouncewell şi nu eu. Roza e descoperirea ei.

— Camerista dumitale, presupun?

— Nu cameristă, pentru mine ea e totul, favorita mea… Secretara mea… Solul meu… Şi nu mai ştiu ce.

— Îţi place s-o ai lângă tine, cum ţi-ar plăcea să ai o floare, sau o pasăre, sau o pictură, sau un pudel, nu, totuşi nu un pudel, sau orice altceva ce-ar fi la fel de frumos? Întreabă Volumnia, înduioşându-se. Da, ce minunat, zău! Şi ce bine arată încântătoarea doamnă Rouncewell, aşa bătrână cum e! Trebuie să aibă o vârstă enormă şi totuşi e atât de activă şi de frumoasă… Hotărât lucru, mi-e cea mai scumpă prietenă din câte am!

Sir Leicester găseşte că e drept şi potrivit ca îngrijitoarea de la Chesney Wold să fie o fiinţă cu calităţi demne de luat în consideraţie. În afară de asta, el are pentru doamna Rouncewell o adevărată stimă şi-i face plăcere să audă că e lăudată. Aşa că zice:

— Ai dreptate, Volumnia. Iar Volumnia e extrem de încântată să audă ce zice sir Leicester.

— N-are nici-o fiică, nu-i aşa?

— Doamna Rouncewell? Nu, Volumnia. Are un fecior. De fapt a avut doi.

Doamna Noastră, a cărei maladie de plictiseală cronică este în seara asta regretabil de înrăutăţită de către Volumnia, îşi aruncă privirile obosite înspre sfeşnice şi scoate un suspin surd.

— Şi iată un exemplu grăitor de dezordinea în care a căzut secolul nostru, de desfiinţare a hotarelor, de ridicare a

stăvilarelor şi de anihilare a titlurilor, continuă sir Leicester cu o tristeţe ceremonioasă; am fost informat de către domnul Tulkinghorn că fiul doamnei Rouncewell a fost invitat să intre în Parlament.

Domnişoara Volumnia dă drumul unui ţipăt scurt, dar ascuţit.

— Da, aşa e, repetă sir Leicester. În Parlament.

— N-am auzit de când e lumea de-aşa ceva! Doamne, Dumnezeule, şi ce-i omul acela? Exclamă Volumnia.

— I se zice, cred… Industriaş în fier.

Sir Leicester rosteşte cuvintele de mai sus în şoaptă, cu gravitate şi cu îndoială, ca şi cum n-ar fi sigur de nu i se spune industriaş în plumb, sau că vorba exactă ar putea fi alta, exprimând o oarecare înrudire cu vreun alt metal sau chiar cu un alt sex.

Volumnia dă drumul unui alt ţipăt scurt.

— A refuzat propunerea, dacă informaţia mea de la domnul Tulkinghorn este adevărată, lucru de care n-am nici-o îndoială, domnul Tulkinghorn fiind totdeauna corect şi exact; totuşi asta, urmează sir Leicester, asta nu înlătură anomalia, care denotă o puzderie de considerente bizare… Considerente senzaţionale, după câte-mi pare mie.

Domnişoara Volumnia, sculându-se cu o privire îndreptată către sfeşnice, sir Leicester întreprinde cu politeţe ocolul mare al salonului, aduce un sfeşnic şi aprinde lumânarea la lampa cu abajur a Doamnei Noastre.

— Trebuie să te rog, Doamna Mea, se adresează el soţiei pe când aprinde lumânarea, să mai rămâi câteva clipe, căci omul despre care am vorbit a sosit în seara asta, puţin timp înainte de cină, şi ne-a rugat, printr-un bileţel foarte cuviincios (sir Leicester, cu obişnuitul său respect pentru adevăr, insistă asupra amănuntului), mă văd silit să repet, printr-un bileţel foarte cuviincios şi bine ticluit, să-i acordăm favoarea de a sta puţin de vorbă cu Domnia Ta şi cu mine în privinţa tinerei fete. Fiindcă, după cât se pare,

pleacă chiar în noaptea asta, i-am răspuns că îl vom primi înainte de a ne retrage.

Domnişoara Volumnia, cu un al treilea ţipăt scurt, îşi ia zborul în fugă, urându-le gazdelor:

— O, Doamne! Vă doresc să vă descotorosiţi cu bine de… Cum îi zice?… Industriaşul în fier!

Ceilalţi veri se împrăştie şi ei, până la ultimul, în sfârşit. Sir Leicester sună clopoţelul.

— Prezintă salutări domnului Rouncewell, în locuinţa îngrijitoarei, şi spune-i că-l pot primi acuma.

Doamna Noastră, care a ascultat toate acestea în aparenţă prea puţin atentă, se uită către domnul Rouncewell când îşi face apariţia. E un om puţin poate peste cincizeci de ani, bine făcut, ca maică-sa, cu vocea limpede, cu fruntea înaltă de pe care părul negru i s-a retras, descoperindu-i-o, şi cu expresia feţei fină, totuşi sinceră. Arată ca un gentilom demn de încredere, îmbrăcat în negru, destul de corpolent, dar puternic şi energic. Are un aer firesc şi simplu cu desăvârşire şi nu se simte câtuşi de puţin stânjenit de personalităţile înalte în faţa cărora a venit.

— Sir Leicester şi lady Dedlock, dat fiind că mi-am cerut scuze că vă deranjez, cel mai bun lucru pe care-l pot face e să fiu foarte scurt. Vă mulţumesc, sir Leicester.

Capetele celor doi Dedlock s-au mişcat arătând către o canapea ce se află între sir Leicester şi Doamna Noastră. Domnul Rouncewell se aşază liniştit pe ea.

— În timpurile acestea supraîncărcate de muncă, în care atât de multe înfăptuiri se pun la cale, oameni ca mine au atât de mulţi lucrători, tocmiţi în atât de multe locuri, încât suntem tot timpul în goană.

Sir Leicester e destul de mulţumit că industriaşul metalurgist va constata că aici nu există nici-o grabă, aici, în casa asta veche, durată în parcul tăcut în care iedera şi muşchiul au avut timp să îmbătrânească şi ulmii cioturoşi şi noduroşi, şi stejarii umbroşi stau adânc înfipţi în feriga şi frunzele de o sută de ani, aici unde cadranul solar de pe

terasă măsoară muţeşte de secole Timpul, care a fost şi el proprietatea fiecărui Dedlock pe perioada existenţei sale, la fel ca şi casa şi pământurile. Sir Leicester şade într-un fotoliu, opunând alergăturilor fără de tihnă ale industriaşilor metalurgişti liniştea sa şi cea de la Chesney Wold.

— Lady Dedlock a fost atât de bună, continuă domnul Rouncewell, aruncând o privire plină de respect şi înclinându-se în partea aceea, să primească în preajma Domniei Sale o fată tânără şi frumoasă, cu numele de Roza. Dar fiul meu s-a îndrăgostit de Roza şi mi-a cerut consimţământul s-o ia în căsătorie şi să se logodească, dacă ea vrea să-l ia… Ceea ce eu presupun că vrea. N-am văzut-o pe Roza până astăzi, dar am oarecare încredere în bunul simţ al fiului meu… Chiar şi când e vorba de dragoste. După cât îmi pot da seama, o găsesc aidoma cum mi-a descris-o el, iar mama vorbeşte de ea numai lăudând-o.

— Merită în toate privinţele, zice Doamna Noastră.

— Sunt fericit, lady Dedlock, că spuneţi aşa şi n-am nevoie să explic ce valoare are pentru mine binevoitoarea dumneavoastră părere în privinţa ei.

— De aşa ceva, întrerupe sir Leicester, cu o măreţie de nedescris, pentru că găseşte că industriaşul e puţin cam prea volubil, nu-i deloc nevoie.

— Cu totul inutil, sir Leicester. Dar, revenind la chestiune, fiul meu e foarte tânăr şi Roza e şi ea o fată foarte tânără. Aşa cum eu mi-am făcut o situaţie, la fel trebuie şi feciorul meu să-şi facă una, iar ca să se căsătorească acum, nici vorbă nu poate fi. Presupunând, însă, că i-aş da consimţământul să se logodească cu fata asta frumoasă, dacă fata frumoasă vrea să se logodească cu el, socot că e de datoria mea să fiu sincer şi să spun de la început… Sunt încredinţat, sir Leicester şi Lady Dedlock, că mă veţi înţelege şi mă veţi scuza… Că aş pune condiţia ca ea să nu rămână la Chesney Wold. De aceea, înainte de a discuta mai departe cu fiul meu, îmi iau libertatea de a vă spune că

dacă plecarea ei de aici nu convine cumva şi ridică obiecţiuni, voi amâna această problemă cu fiul meu pentru un oarecare timp bine chibzuit şi voi lăsa lucrurile exact în starea în care se află.

Să nu rămână la Chesney Wold! S-o pună ca o condiţie! Toate temerile vechi ale lui sir Leicester cu privire la Wat Tyler şi la oamenii din regiunile miniere, care nu fac nimic decât că se întrunesc pe undeva la lumina torţelor, toate vin ca un ropot de ploaie peste capul lui, al cărui păr sur, atât de frumos ca şi cel al favoriţilor, se zbârleşte cu adevărat de indignare.

— Trebuie să înţeleg, domnule, zice sir Leicester, şi Doamna Mea trebuie să înţeleagă, o aduce şi pe ea înadins în discuţie, mai întâi în semn de galanterie şi apoi în semn de precauţie, având el multă încredere în bunul ei simţ, trebuie să înţeleg, domnule Rouncewell, şi trebuie Doamna Mea să înţeleagă, domnule, că dumneata socoţi că tânăra fată este prea fină pentru Chesney Wold sau că e ca şi cum ar fi umilită dacă mai rămâne aici?

— Bineînţeles că nu, sir Leicester.

— Mă bucur să aflu că nu-i aşa.

Sir Leicester e într-adevăr foarte semeţ.

— Te rog, domnule Rouncewell, zice Doamna Noastră, făcându-l pe sir Leicester să tacă printr-un semn foarte uşor cu mâna ei frumoasă, de parcă s-ar fi apărat de-o muscă, explică-mi mie ce vrei să spui.

— Bucuros, lady Dedlock. Nu doresc decât atât.

Îndreptându-şi faţa către el, cu o expresie ticluită, dar al cărei spirit de pătrundere e prea iute şi prea viu ca să mai poată fi ascuns în dosul unei nepăsări studiate, oricât ar fi de obişnuită cu procedeul, şi astfel să fie ferită de ochii de saxon iscoditori ai vizitatorului, întruchipare a omului hotărât şi stăruitor, Doamna Noastră îl ascultă cu atenţie, din când în când înclinând uşurel capul.

— Sunt fiul îngrijitoarei Domniei Voastre, lady Dedlock, şi mi-am petrecut copilăria prin preajma casei acesteia. Mama

a trăit aici jumătate de secol şi îşi va da sfârşitul aici, n-am nici-o îndoială. E unul dintre exemplele… Poate cel mai bun din câte există… De dragoste şi ataşament şi de credinţă într-o asemenea măsură, încât Anglia se poate mândri cu un atare exemplu; dar căruia nu i se pot atribui, prin nici-o orânduire, întreaga răsplată şi întregul merit, pentru că un asemenea exemplu denotă o valoare înaltă de ambele părţi, bineînţeles de partea celor de sus şi nu mai puţin adevărată de partea celor umili.

Sir Leicester strâmbă puţin din nas la auzul principiilor tălmăcite în asemenea fel, dar potrivit cu simţul său de onoare şi cu dragostea lui de adevăr, sincer, dar muţeşte, admite că afirmaţia industriaşului este justă.

— Să-mi fie iertat de a spune ceea ce e atât de evident, dar nu aş vrea să se presupună în pripă (cu o foarte uşoară întoarcere a privirilor către sir Leicester) că mi-e ruşine de situaţia pe care o are mama aici, sau că sunt lipsit de respectul cuvenit faţă de Chesney Wold şi de familia Dedlock. Bineînţeles că aş fi dorit, bineînţeles că am dorit, lady Dedlock, şi încă doresc ca maică-mea să se retragă după atât de mulţi ani de muncă şi să-şi termine zilele alături de mine. Dar, fiindcă mi-am dat seama că rupând o legătură ca aceea care o ţine aici, ar însemna să-i sfâşii inima, am renunţat de mult la asemenea gânduri.

Sir Leicester e din nou foarte maiestuos la gândul că doamna Rouncewell ar putea fi smulsă din căminul ei firesc, ca să-şi termine zilele alături de-un meşter fierar.

— Am fost, urmează musafirul cu modestie, dar făţiş, ucenic, apoi lucrător. Am trăit din simbrie de lucrător ani şi ani de-a rândul şi, până la un anumit punct, a trebuit să-mi fac singur educaţia. Soţia mea e fiică de contramaistru şi a fost crescută simplu. Avem trei fiice în afară de băiatul de care am vorbit şi, fiind din fericire în stare să le punem la îndemână mijloace mai largi decât cele pe care le-am avut noi, le-am dat o educaţie bună, chiar foarte bună. A fost una

dintre marile noastre griji şi plăceri să le dăm putinţa de a fi la înălţimea oricărei situaţii.

Puţină lăudăroşenie, aici, în tonul lui părintesc, ca şi cum ar fi adăugat în sufletul său: „chiar la cea a rangului de la Chesney Wold”. Din asemenea cauză, ceva mai multă maiestate şi din partea lui sir Dedlock.

— Lucruri din astea sunt atât de frecvente, lady Dedlock, în mediul în care trăiesc şi printre cei din clasa din care fac parte, încât ceea ce în general se numeşte căsătorie nepotrivită sau mezalianţă se petrece mai des în mediul nostru decât în alte părţi. Un fiu se întâmplă uneori să-i aducă la cunoştinţă tatălui său că s-a îndrăgostit, să zicem, de o lucrătoare din fabrică. Tatăl, care a lucrat şi el cândva în fabrică, la început va fi puţin dezamăgit, poate. S-ar putea ca el să fi avut alte planuri pentru feciorul său. Totuşi, când s-a asigurat că tânăra este imaculată, se poate să-i spună fiului: „Trebuie să fiu foarte sigur că eşti serios şi hotărât la această fată. Pentru voi amândoi căsătoria e un pas foarte serios. De aceea am să dau fata să înveţe la şcoală vreo doi ani”, sau poate să-i spună: „De aceea am să vâr fata la aceeaşi şcoală cu surorile tale pentru un anumit timp şi să-mi dai cuvântul tău de cinste că n-ai s-o mai vezi până atunci. Dacă, la expirarea termenului, când datorită acestor înlesniri ea se va fi ridicat atât cât să fie pe un picior de egalitate cu tine, veţi mai fi amândoi la fel de hotărâţi să vă luaţi, îmi voi îndeplini datoria de a vă face fericiţi. Cunosc câteva cazuri ca acela pe care vi l-am descris, doamnă, şi cred că ele îmi arată ce cale trebuie să apuc şi eu acum.

Grandoarea lui sir Leicester explodează. Calm, dar teribil.

— Domnule Rouncewell, începe a vorbi sir Leicester, cu mâna dreaptă vârâtă la piept în haina albastră, atitudinea de paradă în care e pictat în galerie, dumneata faci o paralelă între Chesney Wold şi o… aici se ţine să nu se sufoce… O fabrică?

— N-am nevoie să răspund, sir Leicester, că acele două locuri sunt foarte diferite, dar pentru scopul pe care îl

urmărim cred că o paralelă poate fi făcută între ele pe bună dreptate.

Sir Leicester îşi îndreaptă privirea maiestuoasă în josul unui perete al salonului vast şi-apoi o ridică de-a lungul celuilalt perete şi nu-i vine a crede că-i treaz.

— Ştii dumneata, domnule, că tânăra fată pe care Doamna Mea, da, Doamna Mea, a luat-o pe lângă persoana Domniei Sale, a urmat şcoala din sat, dincolo de poarta castelului?

— Sir Leicester, o ştiu prea bine. E o şcoală foarte bună şi susţinută cu generozitate de familia Domniei Voastre.

— Atunci, domnule Rouncewell, răspunde sir Leicester, sensul tuturor celor spuse de dumneata îmi este mie de neînţeles.

— Vă va fi mai pe înţeles, sir Leicester, dacă spun industriaşul metalurgist se înroşeşte puţin că nu socot că şcoala din sat e în măsură să dea o învăţătură demnă de cunoştinţele soţiei fiului meu?

De la şcoala sătească de la Chesney Wold, intactă aşa cum e în clipa de faţă, la întreaga structură a societăţii, la structura aristocraţiei pomenită mai sus, care primeşte lovituri îngrozitoare din pricina unor oameni (meşteri fierari, meşteri plumbari şi mai ştiu eu ce) cărora puţin le pasă de catehismul lor şi îşi părăsesc locul la care au fost hărăziţi să stea, potrivit cu logica rapidă a lui sir Leicester, adică primul loc în care necesar şi definitiv se întâmplă să se găsească, şi de aici la educaţia pe care-o dau altor oameni, ieşind în afară de rangul lor şi ducând astfel la desfiinţarea hotarelor, la ridicarea stăvilarelor şi la toate cele ce urmează, iată evoluţia rapidă a gândurilor lui Dedlock!

— Doamna Mea, îţi cer iertare. Îmi îngădui numai o clipă. (Doamna Noastră făcuse un semn uşor că intenţionează să vorbească). Domnule Rouncewell, vederile noastre despre datorie, concepţiile noastre despre rangurile sociale, vederile noastre despre educaţie şi părerile noastre despre… În scurt toate concepţiile noastre… Sunt atât de

diametral opuse, încât să mai prelungim asemenea discuţie trebuie să fie displăcut pentru dumneata, precum e şi pentru mine. Fata despre care vorbim se bucură de atenţia şi favoarea pe care i le-a acordat Doamna Mea. Dacă ea doreşte să renunţe la asemenea atenţie şi favoare, sau dacă doreşte să se supună influenţei cuiva care după propriile sale convingeri… Îmi vei îngădui să spun, după propriile sale convingeri, deşi sunt gata să admit că nu-i dator să-mi dea mie socoteală de ele… Care ar putea, după propriile sale convingeri, zic, s-o sustragă de la atenţia şi favoarea de care se bucură, fata e liberă oricând s-o facă. Îţi suntem îndatoraţi pentru sinceritatea cu care ne-ai vorbit. În sine nu va avea nici un efect, de nici un fel, asupra situaţiei pe care o are fata aici, la Castel. În afară de asta, nu putem fixa nici un termen şi nici-o condiţie şi cu asta te rugăm… De vrei să fii atât de bun… Să încheiem discuţia.

Musafirul face o mică pauză, ca să dea Doamnei Noastre prilejul de a vorbi, dar ea nu spune nimic. Atunci el se ridică şi răspunde:

— Sir Leicester şi lady Dedlock, îmi îngăduiţi să vă mulţumesc pentru atenţia pe care mi-aţi acordat-o şi să adaug numai că voi sfătui foarte serios pe fiul meu să caute să-şi înfrângă sentimentele lui actuale. Noapte bună!

— Domnule Rouncewell, zice sir Leicester, cu toată firea gentilomului în plină strălucire, e târziu şi drumurile sunt întunecoase. Nădăjduiesc că timpul nu-ţi este atât de măsurat încât să nu îngădui Doamnei Mele şi mie să-ţi oferim ospitalitate la Chesney Wold pentru astă noapte cel puţin.

— Măcar atât, adaugă Doamna Noastră.

— Vă rămân foarte îndatorat, dar trebuie să plec acum şi să călătoresc toată noaptea ca să pot ajunge într-un loc depărtat din provincie şi să fiu exact la timpul la care sunt convocat.

Cu acestea, industriaşul îşi ia rămas-bun, pe când sir Leicester sună clopoţelul, iar Doamna Noastră se ridică în

picioare când domnul Rouncewell părăseşte camera.

După ce Doamna Noastră ajunge în budoarul ei, se aşază gânditoare lângă foc şi, fără să-şi îndrepte atenţia înspre Drumul Stafiei, se uită la Roza, care scrie într-o firidă a camerei. Puţin mai târziu, Doamna Noastră o strigă:

— Vino la mine. Spune-mi adevărul. Eşti îndrăgostită?

— Oh! Doamnă!

Doamna Noastră, uitându-se la privirile ei ferite şi la faţa ei îmbujorată, îi spune zâmbind:

— De cine? De nepotul doamnei Rouncewell?

— Da, vă rog, doamnă. Dar încă nu ştiu dacă-l iubesc… Totuşi.

— Totuşi, prostuţă mică. Ştii că el te iubeşte, totuşi?

— Cred că mă place puţin, doamnă. Şi Roza izbucneşte în plâns.

Oare să fie lady Dedlock doamna ce stă în picioare lângă frumoasa săteancă, dezmierdându-i părul întunecat cu mâna ei ca o mamă şi sorbind-o din ochii duşi pe gânduri?

— Ascultă-mă, copilă. Eşti tânără şi sinceră, şi cred că ţii la mine.

— Ţin foarte mult, doamnă, şi nu ştiu ce m-aş face în lumea asta ca să vă arăt cât de mult ţin.

— Şi nu cred că ai fi în stare să mă părăseşti, totuşi, Roza, nici chiar pentru un iubit?

— Nu, Dumnezeule. O! Nu! Roza ridică ochii pentru întâia oară de când vorbeşte, înspăimântată foarte de-un asemenea gând.

— Încrede-te în mine, copila mea. Nu te teme de mine. Doresc să fii fericită şi am să te fac să fii… Dacă sunt în stare să fericesc pe cineva pe faţa pământului.

Roza, cu lacrimile încă în ochi, îngenunchează la picioarele ei şi-i sărută mâna. Doamna Noastră ia mâna cu care Roza a apucat-o şi, cu ochii pironiţi asupra focului, i-o cuprinde în mâinile ei, ţinând-o încă şi încă, apoi treptat o lasă să-i cadă. Văzând-o atât de dusă pe gânduri, Roza se retrage pe

nesimţite, iar ochii Doamnei Noastre rămân aţintiţi asupra focului.

Ce caută oare? O mână care nu mai este? O mână care n-a fost niciodată? O atingere ce-ar fi putut ca prin farmec să-i schimbe viaţa? Sau oare ascultă la Drumul Stafiei şi se gândeşte cu al cui pas seamănă mai mult? Cu al unui bărbat?

Cu al unei femei? Sau tropăitul picioarelor unui copilaş mergând întruna… Întruna… Întruna? O cuprinde oare o stare de melancolie, sau altfel de ce o doamnă atât de mândră ar sta cu uşile închise, singură, plecată asupra căminului şi atât de dezolată? Volumnia a plecat a doua zi şi toţi verii şi verişoarele s-au risipit înaintea cinei. Nici un văr din toată ceata care să nu fie uimit auzind de la sir Leicester, în timpul micului dejun, despre înlăturarea hotarelor, despre ridicarea stăvilarelor şi despre dărâmarea structurii societăţii organizate de fiul doamnei Rouncewell. Nici un văr din toată ceata care să nu fie într-adevăr indignat şi să n-o pună în legătură cu slăbiciunile lui William Buffy, când era la putere, şi să nu se simtă, cu drept cuvânt, deposedat prin fraudă sau pe nedrept de un beneficiu din provincie… Sau de un loc pe lista de pensii… Sau de ceva… Cât despre Volumnia, ea coboară scara condusă de mână de către sir Leicester şi vorbeşte cu atâta elocvenţă pe această temă de parc-ar fi insurecţie generală în Nordul Angliei, ca să-şi ia borcanul de ruj şi şiragul de mărgele. Şi astfel, în trăncăneală de slujnice şi de valeţi, căci ca un accesoriu al stării lor de înrudire cu aristocraţia, trebuie să ţină slujnice şi valeţi oricât de greu le-ar veni să se întreţină, verişorii se risipesc în cele patru colţuri ale lumii, iar vântul iernatic ce suflă astăzi scutură din pomii despuiaţi, de lângă casa părăsită, o avalanşă, şi-o mână în cortegiu, de parcă toată ceata de veri ar fi fost prefăcută în frunze.29

Tânărulsuluri mari, aşezate prin colţurile camerelor triste, damascul vesel se pocăieşte sub husele de pânză de în Hesney Wold e-nchis, covoarele sunt înfăşurate în cafeniu,

sculpturile şi aurăriile sunt supuse chinurilor umbrei, iar strămoşii familiei Dedlock se retrag iarăşi din lumina zilei. Jur-împrejurul clădirii frunzele se aştern în straturi groase, dar nu cad nicidecum repede, ci vin uşoare şi moarte până jos, legănându-se încet şi sumbru. Să măture grădinarul oricât ar mătura peluza, şi să strângă frunzele roabă după roabă, şi să le care afară, tot mai rămân de ţi se-nfundă piciorul până la gleznă. Vânt strident urlă în jurul aşezării de la Chesney Wold, ploaie aspră bate, ferestrele clămpănesc şi hornurile mugesc. Ceţurile se dosesc prin alei, ascund sub vălul lor zările şi se mişcă într-un marş funebru pe terenurile înclinate. În toate încăperile e frig şi miroase a gol, cum e mirosul de biserică, totuşi cumva mai uscat, de-ţi pare că morţii din mormintele strămoşilor Dedlock se plimbă doar pe-acolo în nopţile lungi şi-şi lasă în urmă miasma adusă din gropile lor.

Dar casa din oraş arareori e în aceeaşi stare de spirit, în acelaşi timp, cu cea de la Chesney Wold; arareori se desfată, şi arareori jeleşte; afară doar când moare un Dedlock, casa din oraş e însufleţită şi plină de strălucire. Caldă şi luminată cum numai o casă cu asemenea rang înalt poate fi, delicat parfumată de miresme plăcute, ce nu poartă nici urmă de iarnă, cum numai florile de seră pot radia, învăluită într-un aer dulce şi tăcut, încât doar tic-tacul ceasornicelor şi arderea vie a focurilor tulbură tăcerea încăperilor, casa din oraş pare că ar înveli oasele îngheţate ale lui sir Leicester într-o lână de culoarea curcubeului. Şi sir Leicester e bucuros să se odihnească într-o stare de demnă mulţumire, în faţa focului mare din bibliotecă, învrednicindu-se cu bunăvoinţă să cerceteze scoarţele cărţilor sale sau să cinstească cu o privire favorabilă operele de artă. Căci are tablouri acolo, vechi şi moderne. Altele din Academia Fantezistă, în care Arta acceptă să dea din când în când şi câte o capodoperă, lucrări ce s-ar cataloga cel mai bine ca nişte articole diverse la o licitaţie. Cum ar fi „Trei scaune cu spătar înalt, masă şi

tacâm, sticlă cu gât lung (cu vin în ea), o ploscă, un costum spaniol de femeie, portretul trei sferturi al domnişoarei Jogg, modelul, şi o armură completă ce conţine în ea pe Don Quijote”. Sau: „O terasă de piatră (crăpată), o gondolă în depărtare, un costum complet de senator veneţian, costum de satin alb cu broderie bogată, cu portretul din profil al domnişoarei Jogg, modelul, un iatagan superb montat în aur cu mâner bătut în pietre scumpe, îmbrăcăminte de maur minuţios executată (foarte rară) şi Othello”.

Domnul Tulkinghorn vine şi pleacă destul de des, fiind de rânduit treburile domeniului, arendări de reînnoit şi altele. O vede şi pe Doamna Noastră destul de des şi, ca de obicei, el şi ea sunt liniştiţi, indiferenţi şi nu se prea iau în seamă unul pe altul. Totuşi, s-ar putea ca Doamna Noastră să se teamă de domnul Tulkinghorn şi el să ştie. S-ar putea ca el s-o urmărească cu încăpăţânare şi cu stăruinţă. Fără nici măcar o urmă de remuşcare, mustrare de conştiinţă sau milă. S-ar putea ca frumuseţea ei, şi toată starea şi strălucirea de care-i înconjurată, să nu-i dea lui decât un imbold mai mare pentru ceea ce urmăreşte şi să-l facă mai neînduplecat. Că ar fi rece şi crud, că ar fi de nezdruncinat în ceea ce socoate că-i de datoria lui, sau cuprins de beţia de putere, ori c-ar fi hotărât să nu-i scape nimic tăinuit de pe terenul în care toată viaţa a cotrobăit după descoperirea secretelor, sau că ar dispreţui în sufletul lui strălucirea pe lângă care el nu-i decât o palidă scânteie, ori că ar fi adunat întruna dispreţul şi ofensele de sub amabilitatea grandioşilor lui clienţi, că ar fi ceva din toate astea sau toate la un loc, s-ar putea ca Doamna Noastră să prefere cinci mii de perechi de ochi aristocratici aţintiţi asupra ei, bănuitori şi vigilenţi, decât cei doi ochi ai jurisconsultului demodat, la gât cu o cravată ca un smoc şi cu nişte pantaloni negri spălăciţi, legaţi cu panglicuţe la genunchi.

Sir Leicester se află în camera Doamnei Noastre, camera în care domnul Tulkinghorn a citit acea declaraţie sub luare de jurământ din procesul Jarndyce, şi este grozav de

mulţumit de sine. Doamna Noastră, ca şi în ziua aceea, e aşezată în faţa focului, cu evantaiul în mână. Sir Leicester este grozav de mulţumit de sine fiindcă a întâlnit în gazetă nişte observaţii ce se refereau direct la stăvilare şi la structura societăţii. Se aplicau într-un mod atât de fericit cazului de deunăzi, încât sir Leicester a venit din bibliotecă în camera Doamnei Noastre anume ca să le citească cu glas tare.

— Omul care a scris articolul de faţă, zice el în chip de prefaţă, dând din cap afirmativ către foc, ca şi cum l-ar fi salutat pe om de pe înălţimea vreunui munte, are un spirit bine echilibrat.

Spiritul omului nu-i atât de bine echilibrat încât să n-o plictisească pe Doamna Noastră, care, după o apatică sforţare de a asculta, sau mai curând o apatică sforţare de a se face că ascultă, se nelinişteşte, se tulbură şi cade în contemplaţia focului de parc-ar fi fost focul ei de la Chesney Wold, de care nu s-ar fi despărţit niciodată. Sir Leicester, cu totul străin de starea ei, citeşte mai departe prin lornionul său, din când în când oprindu-se ca să mişte lornionul şi să-şi exprime asentimentul, ca de pildă: „Foarte adevărat, de fapt”; „Foarte exact exprimat”; „Şi eu adeseori am făcut aceeaşi remarcă”, invariabil pierzând rândul de pe jurnal, după fiecare observaţie, şi mergând cu degetul în susul şi-n josul coloanei, ca să găsească locul unde a rămas.

Sir Leicester citeşte cu nelimitată gravitate şi demnitate, când iată că uşa se deschide şi valetul cu perucă pudrată, intrând ca o furtună, aduce următoarea veste ciudată:

— Tânărul cu numele de Guppy, doamnă.

Sir Leicester se opreşte, se uită lung la el şi repetă cu o voce ucigătoare:

— Tânărul cu numele de Guppy?

Uitându-se de jur-împrejur, îl zăreşte pe tânărul cu numele de Guppy, tare zăpăcit, făcându-şi o prezentare nu prea impresionantă prin felul şi înfăţişarea sa.

— Te rog, îl întreabă sir Leicester pe valet, ce vrei să spui, anunţând atât de brusc pe tânărul cu numele de Guppy?

— Vă cer iertare, sir Leicester, dar lady Dedlock a spus că vrea să-l vadă pe tânăr de îndată ce se prezintă. N-am ştiut că sunteţi aici, sir Leicester.

Cerându-şi astfel scuze, valetul îi îndreaptă tânărului cu numele de Guppy o privire plină de dispreţ şi indignare, care parc-ar zice pur şi simplu: „Ce-ai venit să cauţi aici şi să mă vâri pe mine în bucluc?”

— E foarte adevărat. Eu i-am dat dispoziţiile acestea, zice Doamna Noastră. S-aştepte tânărul!

— În nici un caz, Doamna Mea. De vreme ce-a primit poruncă de la Domnia Ta să vină, eu n-am să vă întrerup!

Sir Leicester se retrage, cu felul său galant de a fi, aproape fără să primească plecăciunea tânărului în timp ce iese din încăpere, presupunând solemn că trebuie să fie vreun cizmar, inoportun la înfăţişare.

Lady Dedlock se uită din scurt la vizitatorul ei, după ce slujitorul a părăsit camera, cercetându-l cu privirile din creştet până-n tălpi, îl lasă să stea lângă uşă şi îl întreabă ce doreşte.

— Ca Domnia Voastră să aibă bunăvoinţa de a-mi acorda favoarea să stea puţin de vorbă cu mine, răspunde domnul Guppy, stânjenit.

— Dumneata eşti, fără îndoială, persoana care mi-a scris atât de multe scrisori?

— Câteva, doamnă. Câteva, până ce Domnia Voastră mi-a acordat favoarea de a-mi trimite un răspuns.

— Şi n-ai putut să te foloseşti de-aceleaşi mijloace, ca să nu mai fie nevoie de o convorbire? Nu te poţi linişti?

Domnul Guppy îşi înşurubează gura într-un „nu!” tăcut şi clatină din cap în semn de negare.

— Aifost ciudat de stăruitor. Dacă după toate, se va vedea că tot ceea ce ai de spus nu mă priveşte, şi nu văd cum m-ar putea privi, şi nici nu m-aştept să mă intereseze, îmi voi

îngădui s-o tai scurt şi fără prea mult protocol. Spune ce ai de spus, te rog.

Doamna Noastră, scuturându-şi neglijent evantaiul, se întoarce iarăşi către foc, stând aproape cu spatele la tânărul cu numele de Guppy.

— Cu îngăduinţa Domniei Voastre, atunci, începe tânărul, voi intra acum în problemă. Hm! Sunt, după cum am spus Domniei Voastre în cea dintâi scrisoare, de meserie jurist. Ca jurist, am deprins obiceiul de a nu mă obliga prin scris, şi de aceea nu am comunicat Domniei Voastre numele firmei de care depind şi în care poziţia mea, şi aş putea adăuga, venitul meu, sunt destul de bune. Acum pot să declar Domniei Voastre, în secret, că numele firmei este „Kenge şi Carboy”, de la Lincoln's Inn, care s-ar putea să nu fie cu totul necunoscută Domniei Voastre, în legătură cu procesul Jarndyce, de la înalta Curte.

Pe chipul Doamnei Noastre începe să se ivească oarecare interes. Ea a încetat să mai clatine evantaiul şi-l ţine ca şi cum ar asculta.

— Însă pot să spun Domniei Voastre, de la început, urmează domnul Guppy, prinzând puţin curaj, că pricina pentru care am dorit atât de mult să stau de vorbă cu Domnia Voastră, ceea ce m-a făcut să am o purtare, care, nu mă îndoiesc, s-a arătat a fi şi se arată a fi nelalocul ei... De fapt aproape aş putea zice necorectă... După ce a aşteptat o clipă ca să primească oarecare asigurări că nu-i aşa, şi văzând că nu primeşte nimic, domnul Guppy continuă...: pricina aceasta n-are nici-o legătură cu procesul Jarndyce. Dacă ar fi fost un apendice al procesului Jarndyce, m-aş fi dus de la început la juristul Domniei Voastre, la domnul Tulkinghorn de la Lincoln's Inn Fields. Am plăcerea de a mă cunoaşte cu domnul Tulkinghorn... Cel puţin, când ne întâlnim, ne arătăm simpatie... Şi dacă ar fi fost o pricină de-un asemenea soi, m-aş fi dus la el.

Doamna Noastră se-ntoarce puţin către el şi-i zice:

— Ai face mai bine să iei loc.

— Mulţumesc Domniei Voastre.

Domnul Guppy face ce i s-a spus. Domnul Guppy consultă un petic de hârtie pe care făcuse scurte însemnări cu privire la înşiruirea argumentelor şi care pare că-l aruncă în cea mai cumplită nedumerire ori de câte ori îi aruncă o privire.

— Eu… A, da!… Îmi pun soarta cu totul în mâinile Domniei Voastre. Dacă înălţimea Voastră ar fi să se plângă cumva lui Kenge şi Carboy sau domnului Tulkinghorn, de vizita pe care i-am făcut-o, aş fi pus într-o situaţie foarte neplăcută. Asta v-o spun deschis. În consecinţă, am deplină încredere în demnitatea Domniei Voastre.

Doamna Noastră, cu un gest dispreţuitor al mâinii care ţine evantaiul, îl asigură că nu merită să se plângă de el.

— Mulţumesc înălţimii Voastre, zice domnul Guppy, e totul în ordine. Aşadar… Eu… Ce naiba!… De fapt am însemnat pe hârtie un punct, două, asupra ordinii chestiunilor pe care am socotit să le exp un, dar sunt scrise prescurtat şi nu pot descoperi ce vor să spună. Dacă Domnia Voastră îmi va îngădui să fac doi paşi până la fereastră, o clipă numai, voi…

Domnul Guppy, în drum spre fereastră, se-mpiedică de-o cuşcă cu doi peruşi, cărora din zăpăceală le spune:

— Iertaţi-mă, vă rog!

Dar asta nu-l duce la o mai bună descifrare a notelor lui. Şopteşte, transpirând, înroşindu-se şi ţinând peticul de hârtie când mai aproape de ochi, când mai departe:

— C. S. Ce-o mai fi-nsemnând C. S.? O! E. S.! O, ştiu! Da, cu siguranţă că-i aşa! Şi se-ntoarce îndărăt, luminat la faţă.

— Nu mi-a ajuns la cunoştinţă, urmează domnul Guppy, stând în picioare, la jumătate cale între Doamna Noastră şi scaunul lui, dacă Domnia Voastră s-a întâmplat s-audă sau să vadă pe o tânără cu numele de domnişoara Esther Summerson?

Doamna Noastră se uită ţintă la el.

— Am văzut o tânără cu numele ăsta nu de mult. Toamna trecută.

— Ei bine, nu v-a izbit că seamănă cu cineva? Întreabă domnul Guppy, încrucişându-şi braţele, plecându-şi capul pe o parte şi scărpinându-se în colţul gurii cu carneţelul.

Doamna Noastră nu-şi mai ia ochii de la el.

— Nu.

— Nici cu familia Domniei Voastre?

— Nu.

— Se vede că Domnia Voastră, urmează domnul Guppy, nu prea poate să-şi aducă aminte de chipul domnişoarei Summerson?

— Mi-aduc aminte de fată foarte bine. Dar ce are asta de-a face cu mine?

— Doamnă, vă încredinţez că, având chipul domnişoarei Summerson întipărit în memorie… Ceea ce vă spun în mare taină… Am găsit, când am avut cinstea să văd de-aproape Castelul Domniei Voastre de la Chesney Wold, în timpul unei scurte treceri cu un prieten prin ţinutul Lincolnshire, am găsit asemenea asemănare între domnişoara Esther Summerson şi Domnia Voastră, încât am rămas cu desăvârşire uluit, în aşa măsură, că pentru moment nici n-am ştiut ce mă uluise. Şi acum că am cinstea de a vă privi de aproape (de-atunci adesea mi-am luat îndrăzneala să mă uit la Domnia Voastră când treceaţi în trăsură prin parc, pot spune că nu mă ştiaţi, dar niciodată nu v-am văzut atât de aproape), e într-adevăr mai surprinzător decât mi-am putut închipui.

— Tinere cu numele de Guppy! Au fost timpuri în care doamnele trăiau în fortăreţe şi aveau la îndemână slujitori lipsiţi de orice scrupule. Atunci, cu asemenea ochi frumoşi, privind la dumneata aşa cum te privesc eu acum, sărmana ta viaţă n-ar fi fost pusă în cântar nici preţ de-o clipă!

Doamna Noastră, folosindu-se încetişor de mica-i apărătoare de foc ca de un evantai, îl întreabă iarăşi ce

crede oare c-ar avea de-a face cu ea pasiunea lui pentru asemănări.

— Doamnă, răspunde domnul Guppy, din nou cercetându-şi peticul de hârtie, iată ajung şi la asta. La naiba cu însemnările mele! O! Doamna Chadband! Da!

Domnul Guppy îşi trage scaunul puţin mai în faţă şi se aşază iarăşi. Doamna Noastră se lasă pe spate în fotoliul său, cu calm, în graţia ei firească, şi poate cu ceva mai puţină tihnă ca de obicei, dar nu-l slăbeşte nici-o clipă din ochii neclintiţi.

— Un… Staţi o clipă, totuşi! Domnul Guppy se uită iarăşi pe hârtiuţă. E. S. De două ori? A, da, da! Acuma văd la ce m-am gândit.

Sucindu-şi peticul de hârtie ca pe un instrument cu care să-şi puncteze discursul, domnul Guppy continuă:

— Doamnă, pluteşte un mister asupra naşterii şi creşterii domnişoarei Esther Summerson. Sunt informat despre problema cu pricina pentru că… Ceea ce vă spun e în secret… O ştiu datorită slujbei pe care-o am la „Kenge şi Carboy”. Ei bine, după cum am mai spus Domniei Voastre, chipul domnişoarei Summerson mi-e întipărit în suflet. Dacă aş putea lămuri acest mister pentru ea, sau dovedi că e neam mare şi aş putea găsi că, având onoarea să fie o ramură îndepărtată a familiei dumneavoastră, are dreptul de a intra ca parte în procesul Jarndyce, ei! Atunci aş putea ridica şi eu un soi de pretenţie la domnişoara Summerson, ca să privească cu un ochi hotărât mai binevoitor propunerile mele, decât a făcut-o până acum. De fapt, până acum nu le-a dovedit nici un pic de bunăvoinţă.

Un soi de zâmbet mânios răsare pe chipul Doamnei Noastre.

— Ei bine, datorită unei împrejurări foarte ciudate, doamnă, urmează domnul Guppy, împrejurare totuşi dintr-acelea ce ne ies în cale nouă, profesioniştilor, printre care mă pot numi şi eu, fiindcă, deşi neadmis, totuşi am căpătat un înscris cu privire la clauzele şi postul în care sunt

angajat, alcătuit pentru mine de „Kenge şi Carboy”, pe baza sumei plătite de mama din capitalul micului ei venit, ca bani pentru timbru, ei bine, am întâlnit persoana care a stat ca slujitoare la doamna care a crescut-o pe domnişoara Summerson până când a luat-o Jarndyce sub îngrijirea şi ocrotirea sa. Doamna aceea se numea Barbary ca domnişoară.

Culoarea lividă de pe faţa Doamnei Noastre să fie oare reflexul evantaiului cu care se apără de dogoarea focului, evantaiul pe un fond de mătase verde şi pe care ea îl ţine în mâna ridicată ca şi cum l-ar fi uitat aşa, sau e chiar o paloare teribilă ce i s-a aşternut pe chip?

— S-a întâmplat cumva ca Domnia Voastră, continuă domnul Guppy, să audă de domnişoara Barbary?

— Nu ştiu. Poate, cred. Da.

— N-a avut domnişoara Barbary nici un soi de legătură de rudenie cu familia Domniei Voastre?

Buzele Doamnei Noastre se mişcă, dar nu scot nici un sunet. Domnia Sa dă din cap că nu.

— Nici-o legătură? Întreabă iarăşi domnul Guppy. O! Poate că n-aţi avut Domnia Voastră cunoştinţă de acest lucru. Ah! Dar poate să fi avut! Da.

După fiecare dintre interogări, lady Dedlock îşi lasă capul în jos.

— Foarte bine! Ei, şi domnişoara Barbary era grozav de tăcută… Se pare că a fost extraordinar de închisă pentru o femeie, femeile fiind în general (cel puţin în viaţa de toate zilele) înclinate mai curând spre vorbărie… Şi martora mea n-a ştiut niciodată dacă fata a avut măcar o singură rudă. Într-o împrejurare, şi numai întruna, se pare că domnişoara Barbary i-a împărtăşit martorei mele taina, dar numai într-o privinţă, şi anume i-a spus atunci că numele adevărat al fetiţei nu e Esther Summerson, ci Esther Hawdon.

— Doamne Dumnezeule!

Domnul Guppy holbează ochii de uimire. Lady Dedlock stă în faţa lui, uitându-se la el, dar cu privirea fixă, dusă dincolo

de el, cu faţa umbrită de aceeaşi paloare, păstrând aceeaşi atitudine, până şi în felul de a-şi ţine evantaiul, cu buzele puţin întredeschise, cu fruntea puţin încruntată, dar, pentru o clipă, ca neînsufleţită. El o vede apoi cum îşi revine în fire, bagă de seamă un tremur ce-i înfioară făptura ca o încreţitură pe faţa unei ape, îi vede buzele că prind a se mişca, o observă cum se linişteşte cu o mare sforţare, o vede silindu-se să-şi amintească de prezenţa lui acolo şi de cele ce-i spusese. Toate s-au petrecut atât de repede, încât exclamaţia şi leşinul ei par că au dispărut ca şi trăsăturile unor morţi păstraţi bine multă vreme, dar care, loviţi de aer ca de un trăsnet, când se desfac mormintele, se spulberă şi dispar cât ai clipi.

— Domnia Voastră are cunoştinţă de numele Hawdon?

— L-am auzit înainte.

— E numele unei ramuri colaterale sau mai îndepărtate a familiei Domniei Voastre?

— Nu.

— Ei bine, doamnă, urmează domnul Guppy, ajung la ultimul punct al problemei, atât cât am fost în stare să o pătrund.

Ea nu se termină aici, iar eu voi aduna şi celelalte elemente tot mai strâns, pe măsură ce se desfăşoară. Domnia Voastră trebuie să ştie, dacă încă nu s-a întâmplat prin cine ştie ce şansă să fi şi aflat că acum câtva timp a fost găsit mort în casa unui om cu numele de Krook, aproape de strada Cancelariei, un copist în mare mizerie. În privinţa lui s-a făcut o anchetă şi s-a stabilit cum că acel copist era o făptură anonimă, al cărei nume a rămas necunoscut. Dar, doamnă, am descoperit foarte de curând că numele acelui copist era Hawdon.

— Şi ce legătură are asta cu mine?

— Vai, doamnă, tocmai asta e întrebarea! Ei, bine, după moartea acelui om s-a petrecut un lucru straniu. A răsărit o doamnă, o doamnă travestită, lady Dedlock, care s-a dus să vadă locul unde s-a petrecut decesul şi-apoi s-a dus să se

uite la mormântul copistului. A plătit unui măturător de stradă, unui băietan, ca să i le arate. Dacă Domnia Voastră ar dori să-i aduc băietanul pentru confruntarea acestei declaraţii, pot să pun mâna pe el oricând.

— Nenorocitul acela de băietan nu înseamnă nimic pentru Doamna Noastră, şi ea nu doreşte să-i fie înfăţişat.

— Oh! Vă încredinţez, doamnă, e un început foarte straniu, de fapt, continuă domnul Guppy. Dacă l-aţi fi putut auzi povestind despre inelele ce sclipeau pe degetele ei când şi-a scos mănuşa, aţi fi găsit că întâmplarea e plină de romantism.

Strălucesc diamante şi pe mâna care ţine evantaiul. Doamna Noastră mişcă în joacă evantaiul şi le face să strălucească şi mai tare, având iarăşi pe faţă căutătura aceea care, în alte vremuri, ar fi putut fi atât de primejdioasă pentru tânărul cu numele de Guppy.

— S-a presupus, doamnă, că n-a lăsat în urma lui nici acte, nici hârtii prin care să fi putut fi identificat. Dar a lăsat. A lăsat un teanc de scrisori.

Evantaiul se mişcă încă, tot ca înainte. Tot timpul însă ochii doamnei nu s-au desprins de el, nici măcar o dată.

— I-au fost luate şi tăinuite. Şi mâine seară, doamnă, vor intra în posesia mea.

— Încă o dată te întreb, ce legătură au toate astea cu mine?

— Lady Dedlock, eu cu aceasta termin.

Domnul Guppy se ridică în picioare.

— Dacă socotiţi că în asemenea înlănţuire de circumstanţe în tot întregul lor, în neîndoielnica şi puternica asemănare dintre tânăra domnişoară şi Domnia Voastră, fapt absolut pozitiv pentru un juriu, în faptul că a fost crescută de domnişoara Barbary, în afirmaţia domnişoarei Barbary că adevăratul nume al domnişoarei Summerson este Hawdon, în faptul că Domnia Voastră cunoaşte amândouă numele acestea foarte bine, şi în moartea lui Hawdon, aşa cum s-a petrecut… Dacă socotiţi că în toate acestea ar exista pentru

Domnia Voastră un interes de familie, ca să cercetez cazul mai în adâncime, atunci voi aduce hârtiile acelea aici. Nu ştiu ce sunt, afară doar că sunt nişte scrisori vechi; încă nu le-am avut în mână. Le voi aduce aici de îndată ce le voi căpăta şi le voi parcurge pentru întâia oară cu Domnia Voastră. Cu acestea am spus Domniei Voastre pricina pentru care am venit. V-am spus totodată că aş fi pus într-o situaţie foarte neplăcută dacă s-ar face vreo plângere în asemenea privinţă şi că totul s-a petrecut strict confidenţial.

Oare acesta să fie întregul scop urmărit de tânărul cu numele de Guppy, sau mai are el vreunul? Oare vorbele lui dezvăluie lungimea, lăţimea şi adâncimea, cu alte cuvinte, toate dimensiunile obiectivului şi presupunerilor sale, venind aici? Sau, de nu, ce mai ascunde încă? E un om cu care Doamna Noastră are de luptat. Se poate uita la el mult şi bine, dar şi el poate să-şi aplece privirile în jos pe masă şi să nu lase să i se citească nimic pe faţa lui de tăinuitor de mărturii.

— Poţi s-aduci scrisorile, zice Doamna Noastră, dacă socoţi.

— Pe cinstea mea, Domnia Voastră nu prea arată c-ar avea încredere în mine, răspunde domnul Guppy, oarecum jignit.

— Poţi s-aduci scrisorile, repetă ea cu acelaşi ton, dacă… Pofteşti.

— Aşa voi face şi-i urez Domniei Voastre o zi bună.

Pe măsuţă, alături de ea, se află un fleac de casetă, încercuită de gratii şi încuietori, de parc-ar fi o ladă veche şi trainică. Uitându-se încă la el, lady Dedlock o ia şi o descuie.

— Oh! Vă încredinţez, doamnă, că eu sunt mânat de alte motive, zice domnul Guppy, şi nici nu pot primi nimic de-un asemenea soi. Vă urez încă o dată noapte bună şi vă mulţumesc, totuşi, rămânându-vă foarte îndatorat.

Cu acestea, tânărul îşi face închinăciunea şi coboară scara. Acolo valetul cel trufaş nu găseşte cu cale că-i de datoria lui să-şi părăsească Olimpul de lângă focul din vestibul, ca să-l conducă până la uşă.

În timp ce sir Leicester se încălzeşte în bibliotecă şi moţăie deasupra jurnalului pe care-l ţine în mâini, nu se petrece oare în casă nimic care să-l înfioare şi să-l deştepte, fără să mai spunem de-o putere care să facă arborii de la Chesney Wold să-şi ridice spre cer braţele lor noduroase, iar portretele să se încrunte şi armurile să se stârnească?

Nu. Cuvinte, suspine, plânsete nu-s decât aer, iar aerul e atât de îmbâcsit şi de ferecat în aşezarea aceea din oraş, încât sunetele ar trebui să fie trâmbiţate de Doamna Noastră din cămara ei, ca să poată duce un cât de slab murmur până la urechile lui sir Leicester; şi totuşi, în casă e un plânset jalnic, ce se ridică dintr-o făptură înnebunită, căzută în genunchi.

— O, copila mea, copila mea! N-a murit în primul ceas al vieţii, aşa cum îmi spusese sora mea crudă, ci a fost crescută în asprime de ea, după ce a lipsit-o de mine şi de numele meu! O copila mea, copila mea!

Povestirea Estherei ichard era plecat de ceva vreme, când am primit vizita unei persoane, venită să stea cu noi câteva zile. Era o doamnă în vârstă. E vorba de doamna Woodcourt, care, sosită din Ţara Galilor ca să stea la doamna Bayham Badger, îi scrisese tutorelui, „după dorinţa fiului ei Allan”, ca să ne comunice că primise veşti de la el, că e bine sănătos şi că „ne trimite nouă, tuturor, gândurile lui bune”. Doamna Woodcourt a fost poftită atunci de tutore să vină să ne vadă în Casa Umbrelor. A petrecut cu noi aproape trei săptămâni. M-a îndrăgit cu deosebire pe mine şi-mi încredinţa absolut toate tainele, până într-atât, încât uneori îmi cădea chiar greu. Ştiam eu prea bine că n-am nici un drept să-mi cadă greu, deoarece ea se încredea în mine şi-mi dădeam seama că nu aveam dreptate; totuşi, cu toată străduania mea, nu puteam face nimic.

Era o doamnă atât de mică şi de pătrunzătoare şi avea obiceiul să şadă cu mâinile împreunate una într-alta, uitându-se iscoditoare la mine când îmi vorbea, încât se poate că asta mi-o făcea de nesuferit. Sau poate din pricină

că era aşa de dreaptă şi de gătită. Cu toate acestea, nu cred să fi fost asta, pentru că o socoteam o persoană distinsă şi-mi plăcea. Nici din pricina expresiei obişnuite a feţei nu putea fi, căci avea un ten scânteietor şi, pentru o doamnă în vârstă, era frumoasă. Nu ştiu ce să fi fost. Sau cel puţin dacă acum ştiu, cred că atunci nu ştiam. Sau cel puţin… Dar n-are a face.

Seara, când urcam să mă culc, mă poftea în cameră la ea, unde şedea în faţa focului, într-un fotoliu şi, vai mie, începea să-mi povestească despre Morgan ap Kerrig până când îmi pierea toată bună-dispoziţie! Uneori îmi recita câteva strofe din Crumlinwallenwen şi din Mewlinwillenwood (dacă astea vor fi fiind numele lor adevărate, deşi aş crede că nu) şi ajungea să se înflăcăreze de tot, din pricina sentimentelor pe care le exprima. Cu toate acestea, niciodată n-am ştiut ce spune (fiind în limba galilor) decât că aducea nişte elogii grozave spiţei lui Morgan ap Kerrig.

— Iată, domnişoară Summerson, îmi declara mie solemnă şi triumfătoare, vezi, asta-i averea moştenită de fiul meu. Oriunde merge feciorul meu, el poate pretinde că-i neam cu ap Kerrig. Bani poate să nu aibă, dar oricând are ceea ce-i mai mult: familie, scumpa mea.

Aveam eu îndoielile mele că celor din India sau China le-ar păsa cine ştie ce de Morgan ap Kerrig, dar, bineînţeles, niciodată nu le-am exprimat. Obişnuiam să zic că e mare lucru să ai rude aşa de sus-puse.

— Este mare lucru, draga mea, răspundea doamna Woodcourt. Îşi are însă şi neajunsurile sale; alegerea unei soţii pentru fiul meu, de exemplu, e îngrădită, dar şi alegerea matrimonială a familiei regale e îngrădită într-un fel tare asemănător.

Apoi, mă bătea uşurel cu mâna şi mă mângâia pe rochie atât cât să mă încredinţeze că are o părere bună despre mine, cu toată distanţa dintre noi.

— Sărmanul domn Woodcourt, drăguţă, îmi spunea ea întotdeauna cu oarecare emoţie, fiindcă avea o inimă foarte

afectuoasă pentru nobila-i seminţie, cobora dintr-o celebră familie scoţiană din Highland, ce purta numele Mac Coorts de Mac Coort. A fost în slujba regelui său şi a ţării sale ca ofiţer în Regimentul Regal al Vânătorilor de Munte şi a murit pe câmpul de bătaie. Fiul meu e unul dintre ultimii reprezentanţi ai două vechi familii. Cu binecuvântarea cerurilor, le va înălţa iarăşi la gloria lor străveche şi le va uni cu altă veche familie.

De prisos încercam eu să schimb subiectul, aşa cum o făceam numai de dragul unor lucruri noi... Sau poate pentru că... Dar nu-i nevoie să intru în amănunte. Doamna Woodcourt nu m-ar fi lăsat nici în ruptul capului să-l schimb.

— Draga mea, începu să-mi spună într-o seară, ai atât de mult bun-simţ şi priveşti lumea cu atâta cuminţenie şi atât de superior pentru vârsta dumitale, încât e o mângâiere pentru mine să vorbesc cu dumneata despre problemele mele de familie. Nu ştii multe despre fiul meu, draga mea, dar pe el îl cunoşti destul, aş crede, ca să ţi-l aminteşti?

— Da, doamnă. Mi-l amintesc.

— Da, drăguţă. Acum, scumpa mea, cred că ştii să judeci un om şi aş dori să ştiu ce părere ai de el?

— O, doamnă Woodcourt! Am exclamat eu, asta-i aşa de greu!

— De ce-i aşa de greu, draga mea? Mă întrebă ea. Nu văd de ce.

— Să-ţi dai o părere...

— Asupra unei cunoştinţe atât de superficiale, scumpa mea. Asta-i adevărul.

N-am vrut să spun asta, fiindcă domnul Woodcourt stătuse în casa noastră o bună bucată de vreme şi ajunsese să fie destul de intim cu tutorele meu. Am repetat acestea şi am adăugat că pare să fie foarte priceput în profesia lui... Credeam... Şi cu bunătatea şi blândeţea lui faţă de domnişoara Flite erau mai presus de orice laudă.

— Îl preţuieşti aşa cum se cuvine! A zis doamna Woodcourt, strângându-mă de mână. L-ai definit exact.

Allan este un om bun şi în profesia lui nu dă greş. Spun asta cu toate că-i sunt mamă. Totuşi, trebuie să mărturisesc că nu-i fără cusur, draga mea.

— Nimeni nu-i, am zis eu.

— Ah! Dar ale lui sunt într-adevăr cusururi pe care ar putea să le îndrepte şi-ar trebui să le îndrepte, răspunse bătrâna ascuţit, clătinând din cap. Sunt atât de ataşată de dumneata, încât pot avea toată încrederea, draga mea, mărturisindu-ţi ca unei terţe persoane, cu totul dezinteresată, că fiul meu e nestatornicia personificată.

Am zis că nu-mi vine a crede că ar fi cu putinţă să nu fie constant în profesie şi să fie nestatornic în felul cum o practică, judecând după reputaţia pe care şi-a câştigat-o.

— Ai iarăşi dreptate, scumpa mea, îmi întoarse răspunsul bătrâna doamnă, dar eu nu mă refer la profesia lui, vezi dumneata!

— O! Am exclamat eu.

— Nu! Făcu ea. Eu mă refer la purtarea lui în societate. E foarte uşuratic cu fetele şi totdeauna a fost aşa, chiar de când era de optsprezece ani. Ei bine, draga mea, niciodată n-a arătat într-adevăr un interes pentru vreuna dintre ele şi, fiind aşa, nu i s-a părut că face vreun rău şi nici nu le-a arătat altceva decât politeţe şi bunătate. Totuşi nu-i bine, ştii dumneata, nu-i aşa?

— Nu, am răspuns eu, în timp ce ea părea că-mi aşteaptă răspunsul.

— Şi asta poate duce la noţiuni greşit interpretate, ştii, draga mea.

Am presupus că aşa e.

— De aceea, i-am spus de multe ori că ar trebui să fie mai atent atât în privinţa lui, cât şi a celorlalţi. Iar el întotdeauna îmi răspunde: „Mamă, aşa am să fiu, dar dumneata mă cunoşti mai bine decât oricine şi ştii că nu mă gândesc la rău… pe scurt, nu mă gândesc la nimic. Toate astea, draga mea, sunt foarte adevărate, dar n-au nici-o justificare. Totuşi, dat fiind că acuma a plecat atât de

departe şi pe un timp nelimitat, şi dat fiind că va avea prilejuri bune şi recomandări preţioase, putem socoti că toate acestea au trecut şi s-au încheiat. Dar dumneata, draga mea, urmă bătrâna doamnă, surâzând şi dând din cap tot timpul, în privinţa scumpei dumitale fiinţe, draga mea, ce-ai de spus?

— Eu, doamnă Woodcourt?

— Să nu fiu atât de egoistă vorbind tot timpul de feciorul meu, care a plecat să-şi caute fericirea şi să-şi găsească soţie; dumneata când ai de gând să porneşti în căutarea fericirii şi să-ţi găseşti soţ, domnişoară Summerson? Ei, ia uită-te la ea. Ce, roşeşti?

Nu cred că am roşit… În orice caz, dacă am roşit n-avea importanţă… Şi i-am spus că fericirea mea actuală mă mulţumeşte pe deplin şi n-am nici-o dorinţă s-o schimb.

— Să-ţi spun ce-am crezut eu întotdeauna despre dumneata şi despre fericirea ce-are să-ţi vie, draga mea? Întrebă doamna Woodcourt.

— Dacă socotiţi că sunteţi bun profet, am răspuns eu.

— Ei bine, atunci iată: ai să te căsătoreşti cu cineva foarte bogat şi merituos, mult mai în vârstă… Cu douăzeci şi cinci de ani, poate… Mai mult decât dumneata. Şi ai să fii o soţie minunată, tare iubită şi foarte fericită.

— Frumos noroc, n-am ce zice! Am exclamat eu, dar de ce ar fi să fie al meu?

— Draga mea, răspunse ea, e o potrivire în asta… Eşti atât de harnică, atât de îndemânatică, atât de bine aşezată în toate, încât e o potrivire la mijloc, şi chiar aşa are să se întâmple. Şi nimeni, draga mea, n-are să te felicite mai sincer pentru asemenea căsătorie decât mine!

S-ar părea ciudat că spusele doamnei Woodcourt mi-au căzut greu, dar aşa s-a întâmplat. Ştiu sigur că aşa a fost. Din pricina lor, o parte din noapte m-am simţit stingherită. Dar mi-a fost atât de ruşine de prostia mea, încât nu mi-a venit să mă destăinui nici măcar Adei, şi din pricina asta m-am simţit şi mai stingherită. Nu ştiu ce n-aş fi dat să fi putut

ocoli, dacă ar fi fost cu putinţă, destăinuirile intime ale acelei doamne bătrâne şi agere, care a mers atât de departe. Din cauza lor, aveam cele mai contradictorii păreri despre ea. Aci gândeam că născoceşte poveşti, aci că e întruchiparea adevărului. Când o bănuiam că e foarte vicleană, când îmi venea a crede că are o inimă cinstită de localnică din Wales, cât se poate de nevinovată şi simplă. Şi, la urma urmei, ce-mi păsa mie şi de ce să-mi pese? De ce în drum spre culcare, cu coşuleţul cu chei, să nu mă pot opri un timp alături de ea, la foc, în camera ei şi să stau la taifas cu ea o bucată de vreme, în aceeaşi măsură cum aş fi făcut cu oricare alta, fără să mă necăjesc pentru nişte lucruri inofensive pe care mi le spune? Atrasă de ea, cum evident eram, fiindcă doream din răsputeri să-i plac şi eram într-adevăr foarte bucuroasă că-i plac, la ce bun să despic firu-n patru, întristată şi necăjită de-a binelea pentru fiecare cuvânt pe care-l rosteşte, şi să-l cântăresc iarăşi şi iarăşi în zeci de chipuri? De ce-mi făcusem atâta grijă şi supărare fiindcă se află în casa noastră şi că stă de taină cu mine în fiecare seară, când simţeam totuşi că-i mai bine şi mai sigur, cumva, să fie cu noi decât aiurea? Iată câte nedumeriri şi nepotriviri pe care nu le pot lămuri. Măcar de-aş putea… Dar am să revin la subiectul de faţă mai încolo, căci acum ar fi pur şi simplu de prisos să continui.

Aşadar, când doamna Woodcourt a plecat, mi-a părut rău că pierd, dar am şi răsuflat uşurată. Însă după aceea a venit Caddy Jellyby la noi şi ne-a adus un stoc atât de bogat de noutăţi din familia ei, încât ne-a dat de lucru din plin.

Mai întâi de toate, Caddy a declarat (şi nici n-ar fi început cu altceva) că sunt cel mai bun sfetnic din câţi au existat. „Asta, a zis draga mea, nu-i nicidecum o noutate”, şi „Asta, am zis eu, e o gogomănie”. Apoi Caddy ne-a spus că peste o lună are să fie măritată şi că ar fi cea mai fericită fată din lume dacă Ada şi cu mine avem să-i fim domnişoare de onoare. Fără îndoială, iată şi veşti noi şi mi-am închipuit că

niciodată n-avem să mai terminăm de vorbit, atât de multe mai aveam noi de spus lui Caddy şi ea nouă.

Se pare că domnul Jellyby, nefericitul ei tată, scăpase de faliment, „trecut şi prin gazetă” era expresia folosită de Caddy, ca şi cum ar fi trecut printr-un tunel, prin mila şi indulgenţa generală a creditorilor săi, şi scăpase de toate încurcăturile lui într-un chip fericit, fără să fi reuşit să le înţeleagă; renunţase la tot ce mai avea (ceea ce nu era mare lucru, aş crede, judecând după halul în care era mobilierul) şi încredinţase pe toţi cei interesaţi că mai mult de-atât nu putea face bietul om. Astfel că fusese mutat onorabil „la un birou” ca să-şi încerce iarăşi norocul. Ce făcea acolo, la biroul acela, n-a fost cu putinţă să aflu. Caddy zicea că-i „şef-agent de Vamă” şi singurul lucru pe care l-am înţeles de la ea a fost că de câte ori domnul Jellyby avea nevoie de ceva mai mulţi bani, se ducea în docuri să caute şi mai niciodată nu găsea.

De îndată ce taică-său îşi uşurase spiritul, ajungând în halul unei oi tunse, şi după ce familia se mutase într-o locuinţă mobilată, la Hatton Garden (unde, când m-am dus mai târziu să-i văd, am găsit copiii scoţând lâna din pernele de la scaune şi înfundându-şi gurile cu ea), Caddy pusese la cale o întâlnire între domnul Jellyby şi domnul Turveydrop tatăl, şi bietul domn Jellyby, atât de sărăcăcios şi umil cum era, a acordat tot respectul cuvenit înaltei Ţinute a domnului Turveydrop cu atâta supuşenie, încât au devenit nemaipomenit de buni prieteni, încetul cu încetul, domnul Turveydrop tatăl, deprins astfel cu ideea căsătoriei fiului său, şi-a prelucrat sentimentele părinteşti, ridicându-le până la înălţimea de unde privea evenimentul ca fiind iminent, şi şi-a dat binevoitorul consimţământ tinerei perechi să-şi înceapă menajul la Academie, în strada Newman, când vor crede de cuviinţă.

— Şi tatăl tău, Caddy? Ce-a zis?

— O! Sărmanul tata, răspunse Caddy, doar a plâns şi a zis că nădăjduieşte să putem porni în condiţii mai bune decât

au pornit-o el şi mama. Dar asta n-a spus-o de faţă cu Prince, nu mi-a spus-o decât mie. Şi a mai zis: „Draga mea copilă, nu prea ai fost învăţată cum să-i faci un cămin soţului tău, dar dacă n-ai de gând să te străduieşti din răsputeri şi din toată inima să i-l faci, mai bine ucide-l decât să te măriţi cu el… Dacă mai ales îl iubeşti cu adevărat.”

— Şi cum l-ai liniştit, Caddy?

— Ei bine, era îngrozitor de jalnic să-l vezi pe bietul tata atât de descurajat şi să-l auzi că spune lucruri atât de groaznice şi n-am mai putut şi-am izbucnit şi eu în plâns. Dar i-am spus că am de gând să mă străduiesc din răsputeri pentru căminul nostru şi nădăjduiesc să fie casa noastră un loc şi pentru el, unde să vină şi să găsească oarecare mulţumire, seara, câteodată, şi sper şi cred să-i fiu mai bună fiică acolo, decât acasă la noi. După aceea, i-am spus că Peepy are să vină să stea cu mine şi atunci tata a început să plângă iarăşi şi a zis de copii că sunt indieni.

— Indieni, Caddy?

— Da, a răspuns Caddy, indieni sălbatici. Şi tata a mai spus (şi aici biata copilă a început să plângă în hohote, nici pe departe în chip de cea mai fericită fată din lume), că-şi dă seama că lucrul cel mai bun ce li s-ar putea întâmpla ar fi să fie ucişi cu toţii cu tomahawkul.

Ada adaugă că din fericire îl cunoaşte pe domnul Jellyby ca fiind un om ce nu poate nutri asemenea sentimente distrugătoare.

— Nu, fără îndoială, îl ştiu pe tata că n-ar putea dori ca familia lui să fie scăldată în sânge, răspunse Caddy, dar voia să spună că toţi fraţii mei sunt foarte nenorociţi, fiind copiii mamei, şi el e foarte nenorocit, fiind soţul mamei, şi sunt sigură că-i adevărat, oricât de nefiresc ar părea că spun asemenea grozăvie.

Am întrebat-o pe Caddy dacă doamna Jellyby ştie că s-a hotărât ziua căsătoriei.

— O! Tu ştii, Esther, cum e mama, răspunse ea. E cu neputinţă să spui dacă ştie sau nu. I s-a repetat destul de

des, şi când i-o spun îmi aruncă o privire liniştită şi absentă, ca şi cum aş fi mai ştiu eu ce… O turlă în depărtare, răspunse Caddy, căreia i-a venit ideea asta pe neaşteptate; şi apoi clatină din cap că nu şi zice: „O, Caddy, Caddy, cât eşti de cicălitoare!” şi continuă cu scrisorile ei pentru Borrioboola.

— Şi trusoul tău, Caddy? Am întrebat-o, fiindcă faţă de noi nu se sfia.

— Ei bine, dragă Esther, îmi răspunse ea ştergându-şi ochii, trebuie s-o scot la capăt cum voi putea mai bine şi am toată încrederea în scumpul meu Prince că n-are să păstreze niciodată o amintire neplăcută că am venit la el atât de săracă. Dacă problema s-ar pune pentru un echipament de trimis la Borrioboola, mama ar şti totul în privinţa lui şi ar sta ca pe jăratic. Fiind însă ceea ce este, nici nu ştie şi nici nu-i pasă.

Caddy nu e nicidecum lipsită de afecţiune firească pentru maică-sa, dar a mărturisit toate cele de mai sus cu lacrimi pe obraz, ca pe ceva ce nu se poate tăgădui, şi tare mă tem că-i aşa. Ne-a părut foarte rău pentru biata fată, draga de ea, şi am găsit că-i atât de admirabilă buna ei dispoziţie ce-a supravieţuit unei asemenea descurajări, încât amândouă în acelaşi timp (vreau să spun Ada şi cu mine) i-am făcut o mică propunere care-a umplut-o de bucurie. I-am propus să stea la noi trei săptămâni, apoi eu să locuiesc la ea o săptămână şi noi, toate trei, să născocim şi să croim şi să reparăm şi să coasem şi să facem economii şi tot ceea ce putem mai bine, ca să-i înjghebăm cea mai bună parte a zestrei. Tutorele fiind la fel de bucuros de ideea noastră ca şi Caddy, am dus-o acasă chiar de a doua zi, ca să şi începem pregătirile, şi am adus-o înapoi în triumf, cu toate cutiile şi cumpărăturile câte au putut fi stoarse dintr-o bancnotă de zece lire, pe care domnul Jellyby a găsit-o, presupun, în docuri, dar pe care în orice caz i-a dat-o. Ce nu i-ar fi dat şi tutorele, dacă l-am fi îndemnat, e greu de spus, dar noi am socotit că e destul atât ca să-i înjghebăm rochia

de mireasă şi boneta. Şi el a încuviinţat compromisul şi niciodată n-a fost Caddy mai fericită în toată viaţa ei, decât atunci când ne-am pus pe lucru.

Era destul de stângace cu acul, biata fată, şi şi-a împuns degetele tot aşa cum şi le mânjea cu cerneală. Nu se putea împiedica să nu roşească puţin, din când în când, în parte de durere, în parte de ciudă, că nu-i în stare să lucreze mai bine, dar curând a depăşit stadiul ăsta, începând să se perfecţioneze din ce în ce mai repede. Astfel, zile în şir, Caddy şi draga mea şi Charley, micuţa mea slujitoare, şi o modistă adusă din oraş şi eu, ne-am pus pe muncă din toate puterile, dar cu toată bunăvoia şi plăcerea de care eram în stare.

În afară de asta, Caddy era mai cu seamă nerăbdătoare „să înveţe gospodăria", cum zicea ea. Vai! Doamne fereşte! Auzi colo, să înveţi gospodăria de la o făptură cu vasta mea experienţă, îmi părea o glumă de tot hazul: am pufnit în râs, şi m-am fâstâcit ca o caraghioasă când mi-a făcut propunerea. Totuşi, i-am spus: „Caddy, bineînţeles că îţi arăt cu dragă inimă tot ceea ce poţi învăţa de la mine, draga mea". Şi i-am arătat toate cărţile, reţetele şi sistemele mele repezite. V-aţi putea închipui că-i arătam cine ştie ce născociri minunate, după felul cum le învăţa, dar dacă aţi fi văzut-o cum se ridica şi mă pândea ori de câte ori zăngăneam cheile gospodăriei, cu siguranţă că aţi fi spus că n-a fost de când lumea şarlatan mai mare decât mine, cu un discipol mai orb decât Caddy Jellyby.

Astfel s-au scurs la iuţeală cele trei săptămâni, ba cosând şi gospodărind, ba cu lecţiile date lui Charley, ba cu jocurile de table, seara, cu tutorele, ba cu duetele cu Ada. Apoi am plecat cu Caddy acasă la ea, să vedem ce-i de făcut şi acolo, iar Ada şi Charley au rămas ca să-i poarte de grijă tutorelui.

Când spun acasă la Caddy, e vorba de locuinţa mobilată din Hatton Garden. Ne-am dus şi-n strada Newman de două, trei ori, şi acolo pregătirile erau în toi; o bună parte din ele, am băgat de seamă, erau menite să sporească mai

ales confortul domnului Turveydrop tatăl şi câteva pentru a instala ieftin în podul casei perechea proaspăt căsătorită; dar grija noastră cea mai mare era să dăm un aspect decent locuinţei mobilate pentru ospăţul de nuntă şi să-i inspirăm din timp doamnei Jellyby câteva noţiuni sumare asupra semnificaţiei evenimentului.

De fapt, lucrul cel mai greu din amândouă era ultimul, pentru că doamna Jellyby şi un băiat bolnăvicios ocupau camera din faţă (cealaltă din spate nefiind decât o cămăruţă), iar camera din faţă era plină pe jos cu hârtii de aruncat la gunoi şi cu material documentar pentru Borrioboola, întocmai cum un grajd murdar e plin pe jos de paie. Doamna Jellyby şedea acolo nedezlipită toată ziulica, bând cafele tari, dictând şi dând interviuri în prealabil fixate, despre Borrioboola. Tânărul cel şubred, ce părea că în curând are să-şi dea sufletul, lua masa în oraş. Când domnul Jellyby se-ntorcea acasă, de obicei bombănea şi cobora în bucătărie. Acolo se apuca să mănânce, dacă voia slujnica să-i dea ceva de mâncare, după care, simţind că stă în cale, ieşea şi se plimba pe străzile din Hatton Garden, prin umezeală. Bieţii copii se căţărau brânciş şi se rostogoleau de-a tumba prin casă, aşa cum erau obişnuiţi dintotdeauna să facă.

Prezentarea acestor mici jertfe ale destinului într-o condiţie acceptabilă, în termen de o săptămână, fiind în afară de orice discuţie, i-am propus lui Caddy să încercăm să-i facem fericiţi, pe cât cu putinţă, în dimineaţa căsătoriei sale, acolo în pod, unde dormeau cu toţii, şi să ne limităm toate strădaniile la mamă şi la camera mamei şi la un mic dejun curat. La drept vorbind, doamna Jellyby avea nevoie de tare multă atenţie, deoarece grilajul corsetului i se lăţise considerabil în spate de când o întâlnisem întâia oară, iar părul ei arăta asemenea coamei calului unui măturător.

Gândul că expunerea rochiilor lui Caddy ar fi cel mai potrivit mijloc să atacăm subiectul, am poftit-o pe doamna

Jellyby să vină să le vadă înşirate pe patul fiicei ei, seara, după ce tânărul cel şubred plecase.

— Dragă domnişoară Summerson, zise ea, ridicându-se de la masa de lucru cu obişnuita sa blândeţe firească, asemenea pregătiri sunt într-adevăr ridicole, cu toate că ajutorul pe care i-l dai e dovada bunătăţii dumitale. Pentru mine e ceva de o absurditate inexprimabilă, când mă gândesc că fiica mea Caddy se mărită! Oh! Caddy, gâsculiţă, gâsculiţă proastă ce eşti!

Cu toate acestea, urcă sus cu noi şi se uită la rochii cu obişnuita ei absenţă. Nu-i mai puţin adevărat că, văzându-le, un gând desluşit i se trezi în minte, deoarece, clătinând din cap, zise cu un zâmbet flegmatic:

— Dragă domnişoară Summerson, cu jumătate din ceea ce au costat, băiatul ăsta slăbănog ar fi putut fi înzestrat ca să plece în Africa!

Coborând iarăşi, doamna Jellyby m-a întrebat dacă această comedie jenantă trebuie cu adevărat să aibă loc miercurea viitoare. Şi la răspunsul meu afirmativ, ea îmi spuse:

— Va finevoie decamera mea, dragă domnişoara Summerson? Fiindcă este chiar cu neputinţă să-mi pot pune hârtiile aiurea.

Mi-am îngăduit să-i explic că desigur va fi nevoie de cameră şi că m-am gândit că trebuie să punem hârtiile altundeva.

— Fie, domnişoară Summerson, răspunse doamna Jellyby, dumneata ştii cel mai bine, cred. Dar silindu-mă să iau un băiat în locul ei, Caddy mi-a făcut nişte încurcături în aşa măsură, încât, copleşită cum sunt de probleme cetăţeneşti, nu mai ştiu în ce parte s-o apuc. Mai avem şi o întrunire a Ramificaţiilor, miercuri după-masă şi neajunsul e foarte serios.

— Da, dar nu-i probabil să se mai repete o dată, am răspuns eu zâmbind. Caddy nu se mărită decât o singură dată, cred.

— E-adevărat, zise doamna Jellyby, e-adevărat, draga mea. Presupun că trebuie s-o facem cât mai bine cu putinţă.

Problema a doua era cum va fi îmbrăcată doamna Jellyby în asemenea prilej. Mi s-a părut tare ciudat s-o văd cum se uita cu seninătate de la masa ei de lucru, în timp ce Caddy şi cu mine discutam tocmai acest subiect, şi cum clătina din cap din când în când spre noi, cu un zâmbet pe jumătate a dojană, ca o fiinţă superioară, care abia de mai poate îndura fleacurile noastre.

Halul în care se găseau rochiile ei şi învălmăşeala nemaipomenită în care le ţinea adăugau destul de mult la greutatea în care ne găseam, dar până la urmă am născocit ceva nu prea diferit de ceea ce ar putea purta într-o asemenea împrejurare o mamă banală. Felul distrat în care doamna Jellyby se livra ca să i se facă proba costumaţiei de către croitoreasă şi drăgălăşenia cu care-mi spunea atunci cât de rău îi pare că nu mi-am îndreptat gândurile spre Africa se potriveau de minune cu restul comportării sale.

Locuinţa era destul de restrânsă ca spaţiu, dar mi-am închipuit că dacă întreaga familie a doamnei Jellyby ar fi fost să se instaleze singură în catedrala Saint Paul, unicul avantaj pe care l-ar fi avut în spaţiul imens al clădirii ar fi fost că şi-ar fi putut permite să murdărească un spaţiu uriaş. Îmi vine a crede că în timpul pregătirilor de nuntă ale lui Caddy, din tot avutul familiei nimic din ce se putea sparge n-a rămas nespart, nimic din ceea ce se putea despuia n-a rămas nedespuiat şi nici un lucruşor în stare de a se murdări, de la genunchii unui drăgălaş de copil şi până la plăcuţa de pe uşă, n-a rămas scutit de murdărie, atât cât era în stare să acumuleze.

Bietul domn Jellyby, care vorbea foarte rar şi care aproape totdeauna, când era acasă, şedea cu capul sprijinit de zid, a început să se deştepte când a văzut că şi Caddy şi eu încercam să punem oarecare rânduială în toată risipa şi paragina din casa lor şi şi-a scos haina ca să dea o mână de ajutor. Dar nişte lucruri atât de minunate cădeau

rostogolindu-se din dulapuri, când erau deschise: bucăţi de plăcintă mucegăită, sticle împuţite, bonete de-ale doamnei Jellyby, scrisori, ceai, furculiţe, ghete şi pantofi desperecheaţi de-ai copiilor, lemne de loc, etichete de lipit scrisori, capace de cratiţe, zahăr umezit pe funduri de coşuri de hârtie, scăunaşe pentru picioare, pensule de vopsea, pâine, pălării de-ale doamnei Jellyby, cărţi cu scoarţele pline de unt, capete de lumânări scrijelate, vârâte cu dosul în sus în sfeşnice stricate, coji de nucă, apoi capete şi cozi de crevete, grătare de pus cratiţele pe masă, mănuşi, cafea măcinată, umbrele… Încât se uita înspăimântat şi o lua iarăşi din loc. Dar venea cu regularitate în fiecare seară, se aşeza jos cu haina scoasă, cu capul sprijinit de perete, ca şi cum ar fi vrut să ne ajute, de-ar fi ştiut cum.

— Bietul tata! Exclamă Caddy către mine, cu o seară înainte de ziua cea mare, după ce pusesem într-adevăr lucrurile puţin în ordine. Pare că nu-i frumos din partea mea că-l părăsesc, Esther. Dar ce-aş fi putut face dacă rămâneam! De când te-am cunoscut, n-am făcut altceva decât ordine şi iarăşi ordine, dar e de prisos. Mama şi Africa la un loc răstoarnă de-a dreptul casa cu fundul în sus. N-am avut niciodată o servitoare care să nu fie beţivă. Mama e curată ruină în toate.

Domnul Jellyby nu putea auzi ce-mi spunea Caddy, dar părea tare amărât şi de fapt chiar vărsa lacrimi, cred.

— Mă doare inima pentru el, iată, asta-i! Suspină Caddy. Nu pot să nu mă gândesc, în seara asta, Esther, ce drag mi-e să fiu fericită cu Prince şi cât şi-o fi dorit tata să fie fericit cu mama. Ce viaţă plină de dezamăgiri!

— Scumpa mea Caddy! Zise domnul Jellyby, întorcându-şi încet privirile dinspre perete.

Era prima oară, cred, că-l auzeam rostind trei cuvinte la şir.

— Da, tată! Exclamă Caddy, ducându-se spre el şi îmbrăţişându-l drăgăstos.

— Draga mea Caddy, urmă domnul Jellyby, să nu cumva să iei…

— Pe Prince, tată? Zise, şovăind, Caddy. Să nu-l iau pe Prince?

— Ba da, scumpa mea, răspunse domnul Jellyby. Pe el să-l iei, bineînţeles. Dar să nu cumva să-ţi iei…

Am spus eu, când am povestit despre prima noastră vizită la Thevies Inn, că Richard îl descrisese pe domnul Jellyby ca pe unul ce deschidea adeseori gura după masă, fără să spună ceva. Aşa îi este obiceiul. Şi-acuma deschidea gura de foarte multe ori şi clătina din cap plin de tristeţe.

— Ce doreşti tu, tată, să nu iau? Să nu iau ce, dragă tată? Întrebă Caddy, gudurându-se pe lângă el şi cuprinzându-l cu braţele pe după gât.

— Să nu cumva să-ţi iei vreo misiune, draga mea fetiţă.

Domnul Jellyby gemu şi-şi sprijini iarăşi capul de perete.

Şi acum era prima oară că-l auzeam făcând o încercare de a-şi exprima sentimentele în problema Borrioboolană. Presupun că odinioară o fi fost un om mai vorbăreţ şi mai inimos, dar se pare că se istovise cu desăvârşire cu mult timp înainte de a-l fi cunoscut eu.

Am crezut că doamna Jellyby n-are să mai înceteze în seara aceea de a-şi contempla senină hârtiile şi de a bea cafea. Trecuse de miezul nopţii când am putut să punem mâna pe cameră şi curăţenia de care avea nevoie te făcea până într-atât să-ţi pierzi orice curaj, încât Caddy, care era aproape sleită de puteri de obosită ce era, se aşează în mijlocul gunoiului şi se puse pe plâns. Dar pe dată prinse iarăşi curaj şi până să ne ducem la culcare, am făcut adevărate minuni.

Dimineaţa, cu ajutorul câtorva flori, al apei şi săpunului în mare cantitate şi al unei orânduieli oarecare, camera părea chiar veselă. Micul dejun, simplu cum era, dădea o notă de voioşie şi bună dispoziţie, iar Caddy era fermecătoare în toată puterea cuvântului. Dar când sosi şi draga mea, am fost sigură, şi acuma cred la fel, că în viaţa mea nu mai

văzusem chip atât de scump ca cel al frumoasei mele adorate.

Am făcut copiilor sus un soi de mică sărbătoare, l-am pus pe Peepy în capul mesei şi le-am arătat-o pe Caddy în rochia sa de mireasă, iar ei au bătut din palme şi-au strigat ura, în timp ce Caddy a prins a plânge la gândul că pleacă de lângă fraţi, şi i-a îmbrăţişat, strângându-i la piept iarăşi şi iarăşi, până ce l-am adus sus pe Prince ca s-o ia de-acolo… Şi-atunci, îmi pare rău s-o spun, Peepy l-a muşcat. Apoi, jos, iată-l şi pe domnul Turveydrop tatăl, într-un hal de înaltă Ţinută care nu se mai află, binecuvântând-o cu blândeţe pe Caddy şi dându-i a înţelege domnului Jarndyce, tutorele meu, că fericirea fiului său era însăşi opera muncii sale părinteşti şi că el îşi sacrificase considerente personale ca să i-o asigure.

— Dragă domnule, îi spunea domnul Turveydrop, tinerii ăştia vor trăi cu mine; casa mea e destul de mare ca să-i poată primi, şi-acolo nu le va lipsi adăpostul acoperământului meu. Aş fi dorit, ce-i drept, veţi înţelege de bună seamă la ce mă refer, domnule Jarndyce, fiindcă vă amintiţi de ilustrul meu protector, Prinţul Regent, aşadar, aş fi dorit ca fiul meu să se fi căsătorit cu o fată dintr-o familie care să fi avut mai multă Ţinută, dar fie împlinită voia Celui de Sus!

Domnul şi doamna Pardiggle erau şi ei invitaţi; domnul Pardiggle, un bărbat cu o privire încăpăţânată, cu o vestă largă şi cu părul tuns scurt ca peria, vorbea tot timpul cu voce puternică de bas despre obolul său, despre obolul doamnei Pardiggle sau despre obolul celor cinci fii ai săi. Domnul Quale, cu părul periat peste cap ca de obicei şi cu tâmplele sale bulbucate strălucind grozav, era şi el de faţă, nu în rolul unui îndrăgostit dezamăgit, ci în cel de „admis al unei tinere, în orice caz nemăritate doamne, o anume domnişoară Wisk, care era şi ea prezentă. Misiunea domnişoarei Wisk, ne spunea tutorele, era de a arăta lumii întregi că misiunea femeii e una şi aceeaşi cu misiunea

bărbatului şi că o misiune autentică, fie de bărbat, fie de femeie, trebuie totdeauna să pună în mişcare rezoluţii care să formuleze şi să enunţe, în general, probleme la întrunirile publice. Oaspeţii erau puţini la număr, dar, după cum era de aşteptat în casa doamnei Jellyby, cu toţii erau devotaţi numai scopurilor obşteşti. Pe lângă cei pe care i-am menţionat, mai era o doamnă nemaipomenit de murdară, cu pălăria pusă anapoda de tot şi cu rochia având încă prins preţul pe ea, a cărei casă era atât de neîngrijită, mi-a spus Caddy, încât arăta ca o paraginǎ plină de murdării, dar a cărei parohie părea un iarmaroc plin de ciudăţenii. Un domn foarte certăreţ, care zicea că misiunea lui este să fie frate cu oricine, dar care se pare că nu mai vorbea cu nimeni din familia lui numeroasă, încheia lista oaspeţilor.

Nu-i de crezut că s-ar fi putut întruni la un loc oameni care să aibă mai puţine legături cu prilejul respectiv decât cei de faţă, oricât de ingenioase ar fi fost mijloacele folosite. Asemenea misiune meschină ca aceea de a pune temelia unei familii era de neîndurat pentru ei. Într-adevăr, domnişoara Wisk ne-a adus la cunoştinţă, plină de indignare, înainte de a ne fi aşezat la micul dejun, că ideea că misiunea femeii este de a trândăvi, mai cu seamă în sfera strâmtă a căminului, nu-i decât o calomnie înjositoare din partea Tiranului femeii, adică a bărbatului. O altă ciudăţenie mai era că nimănui din cei cu misiuni nu-i păsa de misiunea celuilalt, afară de domnul Quale, a cărui misiune, după cum cred că am spus mai înainte, era de a cădea într-o admiraţie extatică în faţa misiunii oricăruia. Doamna Pardiggle susţinea sus şi tare că singura cale infailibilă era cea pe care apucase ea, adică de a înhăţa pe calic şi de a-i aplica binefacerea ca pe-o haină ce-l strânge; cât despre domnişoara Wisk, ea socotea că singurul lucru practic pentru omenire ar fi emanciparea femeii din sclavia Bărbatului ei Tiran. Doamna Jellyby tot timpul şedea zâmbind la perspectivele limitate ale celorlalţi, care vorbeau orice şi numai de Borrioboola-Gha nu.

Dar, în loc să povestesc mai întâi despre căsătoria lui Caddy, eu anticipez, văd, discutând despre obiectul discuţiilor noastre în drum spre casă. Aşadar, cu toţii ne-am dus la biserică şi domnul Jellyby acolo a dăruit mireasa. Dar niciodată n-am să pot spune destul ca să fie atât cât trebuie despre aerul cu care domnul Turveydrop tatăl, ţinând sub braţul stâng ţilindrul (a cărui parte dinăuntru era îndreptată către preot ca gura unui tun) şi încruntându-şi ochii sub perucă, stătea ţeapăn în timpul ceremoniei, cu umerii ridicaţi, în spatele nostru, al domnişoarelor de onoare, şi apoi despre felul cum ne-a salutat după aceea. Domnişoara Wisk, despre care nu pot spune că avea o înfăţişare binevoitoare şi care avea un fel neîndurător de a fi, a ascultat ceremonialul ca pe un capitol din nedreptăţile femeii, cu o expresie plină de dispreţ. Doamna Jellyby, cu surâsul ei liniştit şi ochii veseli, părea persoana cea mai puţin implicată din toată asistenţa. Ne-am întors tocmai la timp ca să prânzim şi doamna Jellyby se aşează în capul mesei, iar domnul Jellyby în coadă. Caddy se şi furişase mai înainte sus, ca să îmbrăţişeze iarăşi copiii şi să le spună că de-aici înainte numele ei e Turveydrop. Dar o asemenea noutate, în loc să fie o surpriză plăcută pentru Peepy, l-a aruncat în nişte accese de furie cu lovituri de picioare, încât chemată sus, n-am putut să fac nimic, decât să convin la propunerea de a fi primit şi el jos la masă. Aşa că a venit jos şi a stat în braţe la mine; iar doamna Jellyby, după ce i-a spus, referindu-se la halul în care era şorţuleţul lui: „Vai, Peepy, obrăznicătură, ce porculeţ îngrozitor îmi eşti!”, nu s-a arătat a fi tulburată câtuşi de puţin. Peepy a fost foarte cuminte, afară doar că l-a adus jos cu el pe Noe (scos din barca pe care i-o dădusem înainte de a pleca la biserică), şi voia să-l moaie, cu capul întâi, în paharele cu vin şi apoi să şi-l pună în gură.

Tutorele, cu firea lui blândă, cu pătrunderea lui ageră şi cu înfăţişarea-i binevoitoare, crea o atmosferă agreabilă chiar dintr-o reuniune antipatică. Niciunul dintre ei nu

părea în stare să vorbească de altceva decât de propriul său subiect şi nu era în stare să vorbească nici măcar de atât, socotind că face parte dintr-o lume în care nu mai exista nimic altceva. Dar tutorele a întors-o din condei, cu cuvinte de încurajare şi de bucurie pentru Caddy, cinstind evenimentul şi dând mesei o încheiere nobilă şi onorabilă. Ce ne-am fi făcut fără el mi-e şi frică să mă gândesc, căci toată asistenţa dispreţuind mirele şi mireasa şi pe domnul Turveydrop tatăl, iar domnul Turveydrop tatăl, în virtutea înaltei sale Ţinute, considerându-se cu mult superior întregii asistenţe, situaţia era fără de ieşire.

În sfârşit, veni şi timpul când biata Caddy trebui să plece şi când toate lucrurile ei au fost încărcate în trăsura cu doi cai, tocmită, care trebuia să-i ducă, pe ea şi pe soţul ei, la Gravesend. Ne-a înduioşat s-o vedem atunci pe Caddy că nu se poate dezlipi de jalnica sa casă părintească şi că se agaţă de gâtul maică-sii cu cea mai profundă afecţiune.

— Îmi pare tare rău că nu mai pot scrie după dictare, mamă, spuse Caddy printre suspine. Nădăjduiesc c-ai să mă ierţi acum.

— O, Caddy, Caddy! Exclamă doamna Jellyby, ţi-am spus doar de-atâtea ori că am angajat un băiat şi cu asta am terminat capitolul dictatului!

— E sigur că nu eşti deloc supărată pe mine, mamă? Spune-mi că-i aşa, mamă, înainte de-a pleca!

— Eşti ridicolă, Caddy, răspunse doamna Jellyby, par eu supărată, mă ştii tu supărăcioasă din fire, sau am eu vreme să mă supăr? Cum poţi crede aşa ceva?

— Ai puţină grijă de tata, după plecarea mea, mamă!

Doamna Jellyby râse, fără îndoială, de-asemenea idee.

— Copil romantic ce eşti, zise ea, bătând-o uşurel pe Caddy cu palma pe spate. Hai, du-te! Suntem doar prietene minunate! Şi-acum, drum bun, Caddy, şi să ai parte de fericire!

Apoi Caddy s-a prins de gâtul tatălui ei şi şi-a lipit obrazul de al lui, mângâindu-l, ca şi cum ar fi fost un biet copil

amărât, în suferinţă. Taică-său se desprinse de ea, îşi scoase batista din buzunar şi se aşează pe scară cu capul sprijinit de perete. Îmi părea că-şi găseşte oarecare mângâiere la pereţi. Şi chiar cred că găsea.

Apoi Prince o cuprinse de braţ şi se-ntoarse plin de emoţie şi respect către taică-său, a cărui înaltă Ţinută în clipa aceea era copleşitoare.

— Îţi mulţumesc de nenumărate ori, tată! Zise Prince, sărutându-i mâna. Îţi sunt foarte recunoscător pentru toată bunătatea şi atenţia ta în privinţa căsătoriei noastre şi tot aşa e şi Caddy, te pot încredinţa.

— Foarte! Suspină Caddy. Foarte!

— Scumpul meu fiu, zise domnul Turveydrop, şi scumpa mea fiică, mi-am făcut datoria. Dacă spiritul unei Femei preasfinţite pluteşte deasupra noastră şi se uită în jos la evenimentul de faţă, atât numai, şi dragostea voastră statornicită îmi vor fi singura recompensă. Nu vă veţi abate de la datoria voastră, cred, copiii mei?

— Scumpe tată, niciodată! Strigă Prince.

— Niciodată, niciodată, dragă domnule Turveydrop! Spuse şi Caddy.

— Aşa e, urmă domnul Turveydrop, aşa şi trebuie să fie. Copiii mei, căminul meu e şi al vostru, inima mea e şi a voastră, tot ce-i al meu e şi al vostru. Niciodată n-am să vă părăsesc, numai Moartea are să ne despartă. Scumpul meu fiu, plănuieşti să lipseşti o săptămână, îmi închipui?

— O săptămână, scumpe tată. Ne întoarcem acasă de azi într-o săptămână.

— Dragă copile, continuă domnul Turveydrop, să-mi fie îngăduit, chiar în împrejurările de faţă, cu totul neobişnuite, să-ţi recomand o strictă punctualitate. E de-o importanţă vitală să-ţi păstrezi relaţiile; iar orele de curs, dacă sunt neglijate, pot să-ţi prilejuiască neajunsuri.

— De azi într-o săptămână, tată, vom fi cu siguranţă acasă la ceasul prânzului.

— Bine! Zise domnul Turveydrop. Vei găsi focurile aprinse, draga mea Carolina, în chiar camera voastră şi prânzul pregătit în apartamentul meu. Da, da, Prince! Făcu el, anticipând cu un aer măreţ vreo obiecţiune şi vreun refuz din partea fiului său. Atât tu, cât şi Carolina noastră veţi fi încă nedeprinşi în partea de sus a clădirii şi de aceea veţi prânzi în ziua aceea în apartamentul meu. Şi-acum, Dumnezeu să vă binecuvânteze!

Tinerii au plecat, iar eu nu ştiu dacă m-am minunat mai mult de doamna Jellyby sau de domnul Turveydrop. Ada şi cu tutorele erau în aceeaşi nedumerire când am discutat împreună despre îndoielile mele. Dar mai înainte de a pleca şi noi, am primit cel mai neaşteptat şi elocvent compliment din partea domnului Jellyby. A venit de-a dreptul la mine în vestibul, mi-a luat amândouă mâinile, mi le-a strâns cu sinceritate şi a deschis de două ori gura. Eram atât de sigură de ceea ce avea de gând să spună, încât, foarte tulburată, i-am răspuns: „Sunteţi foarte binevenit, domnule. Vă rog să nu mai vorbim despre asta!”

— Sper c-are să iasă bine căsătoria asta, tutore, nu-i aşa? Am întrebat eu pe când ne întorceam toţi trei spre casă.

— Şi eu sper, drăguţa mea. Răbdare, avem să vedem.

— Bate vântul dinspre răsărit, astăzi? Mi-a venit să-l întreb.

El a râs din toată inima şi mi-a răspuns:

— Nu.

— Dar aşa trebuie să fi suflat azi-dimineaţă! Am urmat eu.

El mi-a răspuns iarăşi:

— Nu.

Şi, totodată, mi-a adăugat şi draga mea un tainic „Nu”, clăti – nându-şi frumosul ei cap, care, împodobit cu cununa sa înflorită prinsă pe părul auriu, părea să fie chiar al Primăverii.

— Multe mai ştii tu despre vânturile din răsărit, draga mea, am zis, sărutând-o plină de admiraţie, căci nu m-am putut împiedica s-o fac.

Hm! Numai din dragoste pentru mine au spus ce urmează, o ştiu foarte bine, deşi e tare mult de-atunci. Trebuie s-o scriu chiar de-ar fi să şterg după aceea, fiindcă îmi face atâta plăcere! Amândoi mi-au spus că nu poate sufla vânt din răsărit acolo unde se află o anume persoană, şi-au mai spus că oriunde merge Binefăcătoarea Zână nu-i decât soare şi vară.

Infirmieră şi Pacient în caiet. Pentru Charley, scrisul era o treabă obositoare şi ea părea că n-are puterea firească să ţină sub control condeiul; dimpotrivă, în mâna ei orice condei părea că-i însufleţit de un duh rău, că o apucă strâmb şi întortocheat, că se opreşte, că împroaşcă şi coteşte prin colţuri, ca un măgar înşeuat. Era tare ciudat să vezi ce litere bătrâne făcuse mâna tânără a lui Charley: literele atât de încreţite şi zbârcite şi clătinate, mâna atât de durdulie şi rotunjoară. Totuşi Charley era neobişnuit de pricepută la alte lucruri şi-avea nişte degeţele atât de agere cum n-apucasem încă să văd.

— Ei bine, Charley, am zis eu privind la un exerciţiu cu litera O, care era înfăţişată ba pătrată, ba triunghiulară, ba ca o pară, ba prăbuşită în toate felurile cu putinţă; mergem din ce în ce mai bine! Numai de-am putea s-o facem rotundă, ar fi grozav, Charley!

După aceea, am făcut eu o literă şi Charley a făcut şi ea una, dar condeiul n-a vrut s-o încheie pe-a lui Charley frumos, ci s-a răsucit sus într-un nod.

— Nu face nimic, Charley. O să reuşim cu timpul.

Ipsisem de acasă iarăşi mai multe zile, când într-o seară am urcat în camera mea să-mi arunc ochii peste umărul lui Charley, ca să văd cum mergea cu scrisul Charley a pus condeiul jos, căci se terminase scrisul.

Şi-a deschis mânuţa-i înţepenită şi-apoi a strâns-o iarăşi pumn, s-a uitat cu seriozitate la pagină, pe jumătate cu mândrie, pe jumătate cu îndoială şi, în sfârşit, s-a ridicat şi mi-a făcut o plecăciune.

— Vă mulţumesc, domnişoară; nu vă supăraţi domnişoară, aţi cunoscut o fiinţă sărmană cu numele de Jenny?

— Soţia unui cărămidar, Charley? Da.

— A venit şi a vorbit cu mine pe când ieşeam din casă, puţin mai înainte, şi mi-a spus că o cunoaşteţi, domnişoară. M-a întrebat dacă nu cumva eu sunt slujnica mică a tinerei doamne, gândindu-se la dumneavoastră când a spus tânăra doamnă, şi eu am spus că da, domnişoară.

— Am crezut c-a şi plecat de pe meleagurile acestea, Charley.

— Aşa a şi făcut, domnişoară, dar s-a întors iarăşi unde era deprinsă să trăiască… Ea şi Liz. Aţi mai cunoscut şi altă făptură sărmană cu numele de Liz, domnişoară?

— Cred că da, Charley, cu toate că după nume nu.

— Aşa a spus şi ea, domnişoară! Urmă Charley. Amândouă au venit înapoi, domnişoară, şi-au bătut drumurile în lung şi-n lat.

— În lung şi-n lat au bătut drumurile, Charley?

— Da, domnişoară.

De-ar fi putut Charley face literele pe caietul ei la fel de rotunde ca ochii cu care se uita ţintă la mine, ar fi fost grozav de bune.

— Şi fiinţa aceea, biata de ea, a venit trei, patru zile la rând, umblând prin jurul casei, nădăjduind să vă zărească, domnişoară… Nu dorea decât atât, mi-a spus mie… Dar eraţi plecată. Asta s-a întâmplat când m-a văzut pe mine. M-a văzut umblând pe-aici prin jur, domnişoară, urmă Charley izbucnind în râs, grozav de încântată şi de mândră, şi s-a gândit că trebuie să fiu servitoarea dumneavoastră.

— Chiar aşa să fi crezut, Charley?

— Da, domnişoară! Răspunse Charley. Chiar aşa, cu adevărat.

Şi Charley, după ce-a izbucnit într-un hohot de râs care parcă izvora din cea mai adâncă fericire, a boldit iarăşi nişte ochi rotunzi de tot şi şi-a luat o înfăţişare serioasă, cum i s-ar fi potrivit slujnicei mele. Nu mă mai săturam să

mă uit la Charley, în culmea bucuriei pricinuită de înalta sa demnitate, stând înaintea mea cu faţa şi înfăţişarea ei atât de tinereşti, cu firea cumpănită şi cu bucuria ei copilărească, izbucnind din când în când în cel mai încântător chip.

— Şi unde ai văzut-o, Charley? Am întrebat eu. Faţa slujnicuţei mele se întunecă, răspunzându-mi:

— Lângă cabinetul doctorului, domnişoară.

Am întrebat-o dacă soţia cărămidarului era bolnavă, dar Charley îmi răspunse că nu. Era vorba de altcineva. Cineva din cocioaba lor care bătuse drumul până la Saint Albans şi era pe cale de-a o lua iarăşi din loc, nici el nu ştia încotro. Un biet băiat, zise Charley. Fără tată, fără mamă, fără de nimeni.

— Aşa cred cum ar fi fost Tom, domnişoară, dacă Emma şi cu mine am fi murit şi noi după tata, zise mai departe Charley, cu ochii ei rotunzi, plini de lacrimi.

— Şi femeia cumpăra doctorii pentru el, Charley!

— A spus, domnişoară, răspunse Charley, cum că şi el a făcut o dată tot aşa de mult pentru ea.

Pe faţa slujnicuţei mele se citea o dorinţă vie, iar mâinile sale nemişcate stăteau împreunate atât de strâns una într-alta, în timp ce şedea uitându-se la mine, încât nu mi-a venit greu să-i citesc gândurile.

— Ei bine, Charley, i-am spus eu atunci, îmi pare că tu şi cu mine nu putem face altceva decât să mergem până la Jenny acasă şi să vedem despre ce-i vorba.

Voioşia cu care Charley mi-a adus pălăria şi vălul şi cu care, după ce m-a îmbrăcat pe mine, şi-a prins în ace şalul călduros, într-un chip amuzant şi nepotrivit, de arăta ca o bătrânică, vădea îndeajuns bunăvoinţa şi promptitudinea ei. Astfel, Charley şi cu mine, fără să spunem nici-o vorbă nimănui, am plecat.

Era frig, noapte aspră şi copacii se frământau şi tremurau în vânt. Plouase neîntrerupt o ploaie deasă, toată ziua, şi ţinea aşa de multe zile, cu mici intermitenţe. Dar acum, cu

toate acestea, nu mai cădea nici un strop. Cerul se înseninase în parte, dar era tare mohorât… Chiar şi deasupra noastră, unde se vedeau câteva stele licărind. Înspre nord şi nord-vest, unde soarele apusese cu trei ceasuri în urmă, se zărea o lumină palidă, muribundă, pe cât de frumoasă, pe atât de groaznică, şi-n ea nori negri, lungi şi sumbri, în formă de linii, unduiau în sus ca o mare lovită de încremenire în timp ce dădea să se înalţe. Înspre Londra, o lumină înfiorătoare plutea ameninţător deasupra întregului pustiu întunecat, şi contrastul dintre cele două lumini, cât şi închipuirea că lumina cea mai roşie ar fi fost zămislită de un foc nepământean, scânteind peste toate clădirile nevăzute ale oraşului şi peste feţele celor multe mii de locuitori uimiţi de minune, era de-o solemnitate extraordinară cum nu se mai află.

N-aveam nici-o bănuială în noaptea aceea, nici gând, sunt sigură de ceea ce avea să mi se-ntâmple curând. Dar, după aceea, mi-am amintit mereu că atunci când ne oprisem la poarta grădinii, ca să ne uităm în sus la cer, şi când am plecat în drumul nostru, am avut pentru o clipă o impresie nedefinită despre mine, ca şi cum aş fi fost altceva decât ceea ce eram. De atunci am făcut o legătură între sentiment şi locul şi momentul acela, precum şi cu toate cele asociate cu locul şi momentul acela, până la vocile îndepărtate din oraş, la lătratul unui câine sau duruitul unor roţi, venind de vale de pe colina plină de noroi.

Era sâmbătă seara şi cei mai mulţi dintre oamenii locului către care ne îndreptam erau plecaţi să bea prin alte părţi. Deşi la fel de abject, cartierul era mai liniştit decât îl văzusem data trecută. Cuptoarele de cărămizi ardeau şi un abur înăbuşitor, într-o strălucire de un albastru palid, ne-a întâmpinat.

Ne-am dus spre cocioaba în care se afla o lumânare abia licărind în fereastra peticită. Am bătut la uşă şi am intrat. Mama copilaşului care murise şedea pe-un scaun de-o parte a focului sărac, lângă pat şi, pe partea cealaltă, un băiat

nenorocit, sprijinit de-un colţ al vetrei stătea ghemuit pe podea. Sub braţ ţinea ca pe-o legăturică o bucată de căciulă şi, încercând să se-ncălzească, tremura aşa de tare de se cutremurau până şi uşa şubredă şi fereastra. Încăperea avea aerul mai îmbâcsit ca înainte şi degaja un miros nesănătos şi foarte specific. N-am ridicat vălul când am vorbit prima oară cu femeia pe care am găsit-o la intrarea noastră. Băiatul s-a ridicat dintr-odată, clătinându-se şi s-a uitat ţintă la mine cu o căutătură plină de uimire şi de spaimă.

Mişcarea lui a fost atât de rapidă şi era atât de evident că eu eram pricina reacţiei sale, încât am rămas tăcută şi nemişcată, în loc să mă apropii.

— Nu mai merg la cimitir, murmură băiatul, nu mai vreau să merg acolo, iacă vă spun!

Mi-am ridicat vălul şi-am vorbit cu femeia. Ea mi-a spus pe şoptite:

— Nu-l luaţi în seamă, doamnă. Curând are să-şi vie în fire. Şi-apoi, îi zise: Jo, Jo, ce s-a-ntâmplat?

— Nu ştiu de ce-a venit ea! Strigă băiatul.

— Cine?

— Iaca, doamna asta. A venit să mă ia să mă duc cu ea la cimitir. Nu vreau să mă duc la cimitir. Mi-e silă; să n-aud de el. Şi ea poate să mă ducă şi să mă îngroape acolo.

Tremurul l-a apucat iar şi, cum se sprijinea de perete, toată cocioaba a prins a se zgudui.

— Toată ziua, doamnă, a vorbit numai de asta şi iar de asta, mi-a spus Jenny, încetişor. Ei, ce te uiţi aşa, e stăpâna mea, Jo.

— Da, ea e? Întrebă băiatul cu îndoială, uitându-se din scurt la mine, ţinând mâna deasupra ochilor ce-i ardeau, îmi pare că-i cealaltă. N-are pălărie, n-are nici rochia ei, da-mi pare că-i cealaltă.

Micuţa mea Charley, cu prematura sa experienţă în privinţa bolilor şi a necazurilor, îşi scosese boneta şi şalul şi acum se apropie încetişor de el cu un scaun, pe care-l aşează

de parcă ar fi fost infirmieră de când lumea. Afară doar că o infirmieră nu i-ar fi putut arăta băiatului o faţă aşa de tânără ca a ei, care păru de altfel că-i câştigă încrederea.

— Ascultă, zise băiatul. Spune-mi tu mie. Nu-i doamna asta, cealaltă doamnă?

Charley clătină din cap că nu şi, în acelaşi timp, trase zdrenţele peste el cu grijă şi pricepere (ca să-i fie băiatului cât se poate de cald).

— Vai! Murmură tânărul. Atunci se vede că nu-i.

— Am venit să întreb dacă nu pot să-ţi fac vreun bine, am spus. Ce-i cu tine?

— Îngheţ, răspunse băiatul răguşit, abătându-şi privirile rătăcite asupra mea, şi pe urmă ard, şi-apoi iar îngheţ şi iarăşi ard, nu ştiu de câte ori tot aşa într-un ceas. Şi mintea mi-i adormită şi parc-am să-nnebunesc şi mi-i aşa de sete… Şi ciolanele pe jumătate nu le mai simt, aşa de tare mă dor.

— Când a venit aici? Am întrebat femeia.

— Azi-dimineaţă, doamnă, l-am găsit în colţul târgului. Îl cunoscusem încă din Londra, de-acolo. Nu-i aşa, Jo?

— La Tom-all-Alone's, răspunse băiatul.

Nu-şi putea fixa atenţia sau privirile decât pentru foarte puţină vreme. Curând începu iarăşi să nu-şi mai poată ţine capul în sus, ci să-l rotească cu greutate şi să vorbească de parc-ar fi fost numai pe jumătate treaz.

— Când a venit din Londra? Am întrebat.

— Am venit din Londra ieri, spuse chiar băiatul singur, roşu la faţă acuma şi fierbinte. Mă duc încotrova.

— Unde se duce? Am întrebat iarăşi.

— Încotrova, repetă băiatul cu vocea mai tare. Am tot fost circulat şi-am tot fost circulat, mai mult ca-nainte, de când cealaltă mi-a dat sterlena. Doamna Snagsby e întruna cu ochii pe mine şi mă tot mână… Oare ce i-am făcut eu?… Şi cu toţii sunt cu ochii pe mine şi mă tot mână. Toţi nu fac decât atâta de la vremea scurării şi până la vremea culcării. Şi aşa că mă duc încotrova. Într-acolo mă duc. Doar mi-a spus ea, când eram în Tom-all-Alone's, că ea se trage din

Stolbuns aşa c-am apucat-o pe drum spre Stolbuns. E la fel ca şi altul.

Totdeauna încheia adresându-i-se lui Charley.

— Ce-i de făcut cu el? Am întrebat, luând femeia la o parte. N-are să poată călători în halul ăsta, chiar de-ar avea vreun scop şi ar şti încotro se duce!

— Cât ştiu morţii, doamnă, atâta ştiu şi eu, răspunse ea, uitându-se la el îndurerată. Poate că morţii ştiu mai mult, numai dac-ar putea să ne spună. L-am ţinut aici toată ziua, de milă, şi i-am dat fiertură şi leacuri şi Liz s-a dus să-ncerce dacă nu vrea careva să-l ia (iată ici e mititelul meu în pat… E copilul ei, dar eu zic că-i al meu); multă vreme însă nu-l pot ţine, fiindcă dacă bărbatu-meu ar fi să vină acasă şi-l găseşte aici, se-nfurie şi-l dă afară, ba, s-ar putea să-l şi lovească. Ia!… Iacă vine Liz înapoi!

Femeia cealaltă intră grăbită, vorbind, iar băiatul se sculă cu senzaţia pe jumătate confuză că i se cere să plece. Când s-a deşteptat copilaşul cel mic, şi când şi cum a ajuns Charley la el, l-a luat din pat şi a început să umble cu el încoace şi-ncolo ca să-l liniştească, n-am băgat de seamă şi nu ştiu. Iat-o, făcând toate astea liniştită, ca o mamă, ca şi cum ar mai trăi încă în podul doamnei Blinder, împreună cu Tom şi Emma.

Prietena colindase pe ici şi pe colo, fusese aruncată ca o minge din mână în mână, şise-ntorcea acum aşa cum se dusese. La început a fost prea devreme ca băiatul să fie primit în azilul respectiv şi la urmă a fost prea târziu. Un funcţionar a trimis-o la un altul şi acela a trimis-o iarăşi înapoi la primul şi tot aşa înainte şi-napoi, de-mi părea că amândoi ar fi fost tocmiţi pentru grija cu care să se ferească de îndatoririle lor, în loc să le îndeplinească.

Şi acum, după toate, abia trăgându-şi sufletul, căci fugise şi era şi înfricoşată, femeia zise:

— Jenny, stăpânul ţi-i în drum spre casă, şi-al meu nu-i mult în urmă şi Dumnezeu să-l aibă în pază pe băiat, pentru că noi nu mai putem face nimic pentru el! (Au adunat câţiva

bănuţi şi i-au pus cu grabă în mână şi astfel, cu totul absent, pe jumătate mulţumind, pe jumătate căzut în nesimţire, bietul băiat a şters-o din casă.)

— Dă-mi copilul, dragă! Îi spuse lui Charles mama copilului, şi-ţi mulţumesc din inimă! Jenny, femeie dragă, noapte bună! Domniţă, dacă omul meu nu se ia la harţă cu mine, am să mă uit din când în când în jurul cuptorului de ars cărămizi, unde trebuie să se afle băiatul, mai mult ca sigur, şi mâine…

Şi a rupt-o la fugă. Puţin mai târziu, am trecut prin faţa uşii ei şi am auzit-o cum îşi alinta copilul şi-i cânta şi am văzut-o cum se uita îngrijorată pe drum în jos, după soţul ei beat.

Atunci m-am temut să mai rămân şi să mai stau de vorbă cu vreuna dintre cele două femei, ca nu cumva să le pricinuiesc cu asta vreun rău. Dar i-am spus lui Charley că nu trebuie să lăsăm băiatul să moară. Charley, care ştia ce are de făcut cu mult mai bine decât mine, şi a cărei agerime era tot atât de vie ca şi prezenţa ei de spirit, s-a strecurat înaintea mea şi, puţin după aceea, am dat peste Jo, tocmai pe lângă cuptorul de cărămizi.

Îmi închipui că trebuie să-şi fi început călătoria cu vreo legăturică sub braţ şi că trebuie să i se fi furat sau s-o fi pierdut. Fiindcă ducea încă nenorocita aceea de bucată de căciulă ca pe-o boccea, şi el mergea cu capul gol prin ploaia care începuse să cadă deasă. S-a oprit în loc când l-am strigat, şi iarăşi s-a arătat înfricoşat de mine când m-am apropiat, stând cu ochii sticloşi aţintiţi asupra mea şi chiar oprindu-se din tremurat.

L-am rugat să meargă cu noi şi ne vom îngriji să aibă un adăpost pe noapte.

— N-am nevoie de nici un adăpost, răspunse el, pot să mă culc printre cărămizile calde.

— Dar nu ştii că oamenii mor acolo? Îl întrebă Charley.

— Oamenii mor oriunde, răspunse băiatul, mor în casă la ei… Ea ştie unde… I-am arătat… Şi mor cu grămada în Tom-

all-Alone's. Mai mult mor decât trăiesc, după câte am văzut. Apoi îi şopti răguşit lui Charley: Dacă nu-i ea aceea, nu-i nici străina. Atunci sunt trei de toate?

Charley s-a uitat la mine puţin înfricoşată. Şi eu m-am simţit pe jumătate înspăimântată, când băiatul îşi pironi ochii încruntaţi la mine.

Dar se întoarse şi veni după noi, după ce i-am făcut semn să ne urmeze şi, văzând că-şi dă seama de influenţa pe care o am asupra lui, am pornit-o de-a dreptul spre casă. Nu era departe, doar pe vârful colinei. N-am întâlnit decât un singur om. Mă îndoiam că aveam s-ajungem acasă fără ajutor, paşii băiatului erau atât de nesiguri şi şovăielnici. Totuşi, nu se plângea de nimic şi era ciudat de indiferent în privinţa lui, dacă pot spune un lucru atât de straniu.

Lăsându-l câteva clipe în vestibul, zgribulit pe scaunul de lângă colţul ferestrei, şi zgâindu-se cu o indiferenţă de mai că n-ai fi zis că-i uimit în faţa confortului şi strălucirii din jurul său, m-am dus în salon ca să vorbesc cu tutorele. Acolo l-am găsit pe domnul Skimpole, care venise cu trăsura, aşa cum adesea avea obicei s-o facă, fără să vestească şi fără să aducă vreodată vreo haină cu el, totdeauna împrumutând orice lucru de care avea nevoie.

Au ieşit amândoi cu mine direct, ca să se uite la băiat. Slujitorii se adunaseră şi ei în vestibul şi băiatul tremura pe scaunul de lângă fereastră, ca un animal rănit ce fusese găsit într-un şanţ, cu Charley alături de el.

— E un caz grav, zise tutorele, după ce i-a pus băiatului o întrebare, două, l-a pipăit şi i-a examinat ochii. Ce zici, Harold?

— Ar fi mai bine să-l laşi să plece de unde a venit, răspunse domnul Skimpole.

— Ce vrei să spui? Îl întrebă cercetător tutorele, aproape cu asprime.

— Dragă Jarndyce, răspunse domnul Skimpole, doar ştii ce sunt eu: un copil. Supără-te pe mine dacă merit. Dar am o obiecţiune esenţială în privinţa acestor soiuri de cazuri. O

aveam şi când eram medic. Băiatul nu-i în afară de primejdie, ştii doar. Are o febră de o natură foarte gravă.

Domnul Skimpole se retrăsese din vestibul iarăşi în salon şi spusese toate acestea cu felul lui uşuratic, şezând pe scaunul din faţa pianului, în vreme ce noi stăteam jur-împrejur.

— Aveţi să spuneţi că-i o copilărie, adaugă domnul Skimpole, privind vesel la noi. Ei bine, cred că s-ar putea să fie, dar eu sunt copil şi n-am avut niciodată pretenţia c-aş fi altceva. Dacă îl scoateţi afară în drum, nu faceţi altceva decât să-l puneţi unde se afla mai înainte. N-are să-i fie mai rău decât îi era, doar ştiţi. Ba, chiar, dacă poftiţi, faceţi-i şi-un bine. Daţi-i şase pence sau cinci şilingi, sau cinci lire… Sunteţi oameni de cifre, pe când eu nu sunt… Şi descotorosiţi-vă de el!

— Şi ce-are să se aleagă de el atunci? Întrebă tutorele.

— Pe cinstea mea, răspunse domnul Skimpole, strângând din umeri cu un surâs fermecător, n-am nici cea mai vagă idee de ce-are să facă el atunci. Dar n-am nici-o îndoială că are să facă ceva.

— Ei bine, nu-i îngrozitor când te gândeşti, urmă tutorele, căruia i-am povestit în grabă cât s-au trudit cele două femei, fără de nici un folos, nu-i îngrozitor, când te gândeşti (şi se plimba în sus şi-n jos, ciufulindu-şi părul) că dacă făptura asta nenorocită ar fi fost ocnaş arestat, spitalul închisorii i-ar fi stat larg deschis şi ar fi fost la fel de bine îngrijit ca oricare tânăr bolnav din întregul regat?

— Dragă Jarndyce, făcu domnul Skimpole, să-mi ierţi naivitatea întrebării mele, venind ca de la o fiinţă care este naivă cu desăvârşire în problemele laice… În cazul acesta, de ce nu-i arestat?

Tutorele se opri şi-şi aţinti privirile asupra lui, cu un amestec ciudat de haz şi indignare.

— Tânărul nostru prieten, îmi închipui, n-are de ce fi bănuit că-i plin de scrupule, urmă domnul Skimpole netulburat şi candid. Mie îmi pare c-ar fi mai înţelept şi într-

un anumit fel mai respectabil dacă ar face uz de oarecare forţă folosită cum nu se cuvine, care l-ar duce direct la închisoare. Ar fi în asta şi oarecare spirit de aventură şi, prin urmare, şi ceva dintr-un anume soi de poezie.

— Cred, spuse tutorele meu, reluându-şi plimbarea neliniştită, că nu există pe faţa pământului un al doilea copil asemenea dumitale.

— Chiar crezi? Întrebă domnul Skimpole. Poate că da, dar mărturisesc că nu văd de ce tânărul nostru prieten, la rangul lui social, n-ar căuta să se înveşmânteze într-o poezie care i se potriveşte. E născut, fără îndoială, să aibă pofte… Probabil că are o poftă grozavă când e într-o stare mai bună a sănătăţii. Foarte bine. La ceasul firesc de masă al tânărului nostru prieten, cel mai probabil la prânz, tânărul nostru prieten spune de fapt societăţii: „Mi-e foame, vrei să ai bunătatea să-mi pui la dispoziţie lingura ta şi să mă hrăneşti?” Societatea care şi-a luat asupră-şi reglementarea generală a întregului sistem de linguri, şi pretinde că are o lingură şi pentru tânărul nostru prieten, nu-i pune la dispoziţie lingura şi, de aceea, tânărul nostru prieten zice: „Trebuie neapărat să mă ierţi dacă o iau cu de la mine putere”. Ei bine, asta îmi pare a fi un caz de forţă folosită cum nu trebuie, care este, într-o anumită măsură, în sine îndreptăţită şi care are în sine un anumit procent de romantism, şi nu ştiu zău dacă nu m-ar interesa mai mult ca tânărul nostru prieten să fie ilustrarea unui asemenea caz, decât cea pur şi simplă a unui biet vagabond… Cum orişicine poate fi.

— Între timp, am cutezat eu să spun, îi este din ce în ce mai rău.

— Între timp, făcu domnul Skimpole plin de voioşie, după felul cum observă domnişoara Summerson cu practicul său bun-simţ, băiatului îi este din ce în ce mai rău. De aceea, vă recomand să vă descotorosiţi de el până nu-i va fi încă şi mai rău.

Expresia binevoitoare cu care a rostit aceste cuvinte n-am s-o uit niciodată.

— Fără îndoială, domniţă, a început să vorbească tutorele, întorcându-se spre mine, aş putea să-i obţin intrarea în azil, ducându-mă pur şi simplu acolo şi forţând hotărârea, deşi asta arată o rânduire proastă a lucrurilor, dacă, în starea în care se află, e nevoie de un asemenea demers. Dar s-a făcut târziu şi-i o noapte tare rea şi băiatul e sleit de orice putere. Se află un pat în cămăruţa din pod de lângă grajd, o încăpere sănătoasă, mai bine să-l ţinem în ea până mâine dimineaţă, când poate fi bine înfofolit şi mutat. Avem să facem aşa.

— O! Exclamă domnul Skimpole, cu mâinile pe clapele pianului, pe când ne pregăteam să ieşim, vă duceţi înapoi la tânărul nostru prieten?

— Da! Răspunse tutorele.

— Cât te invidiez pentru cum eşti alcătuit Jarndyce! Adaugă domnul Skimpole, manifestându-şi admiraţia în glumă. N-ai nimic de zis împotriva unor asemenea lucruri; la fel şi domnişoara Summerson. Eşti gata oricând să te duci oriişiunde şi să faci oriişice. Aşa e Voinţa. Eu n-am nici un pic de Voinţă… Nu cunosc nici „Vreau”, nici „Nu Vreau”…, ci numai pur şi simplu „Nu pot”.

— Nu poţi, îmi închipui, nici să-i recomanzi ceva băiatului? Zise tutorele, uitându-se înapoi la el peste umăr, pe jumătate mâniat, numai pe jumătate, zic, pentru că niciodată n-a părut că-l socoate pe domnul Skimpole drept o fiinţă de luat în seamă.

— Dragă Jarndyce, am băgat de seamă în buzunarul băiatului o sticlă cu o doctorie împotriva arşiţei şi pentru el nu-i nimic mai bine decât să ia din doctoria aceea. Poţi să pui să se stropească puţin cu oţet în jurul locului unde doarme el, ca acolo să fie o răcoare potrivită şi lui să-i fie potrivit de cald.

Dar e curată obrăznicie din partea mea să dau sfaturi de-ale mele. Domnişoara Summerson are atâtea cunoştinţe

despre amănunte şi asemenea competenţă de a le gospodări, încât ştie orice în atare privinţă.

Ne-am întors în vestibul şi i-am explicat lui Jo ce ne-am propus să facem, lucru pe care Charley i l-a mai explicat o dată şi pe care l-a primit cu indiferenţa lui apatică despre care am mai vorbit, privind cu plictis la tot ce se făcea, ca şi cum ar fi fost pentru altcineva. Slujitorilor fiindu-le milă de halul în care se afla şi punând tot sufletul ca să dea o mână de ajutor, curând am luat în primire camera din pod, gata pregătită, şi câţiva dintre argaţi l-au transportat bine învelit în pături prin curtea udată de ploaie. Îţi făcea plăcere să-i vezi cât de buni au fost cu el şi cum păreau stăpâniţi de gândul că, cu cât îi strigau mai des „Hai! Bătrâne!”, cu atât băiatul părea că-şi vine în simţiri. Charley conducea operaţiile şi cutreiera încolo şi-ncoace, între casă şi camera din pod, ducând tot felul de întăritoare şi calmante, după cum chibzuiam noi că-i fac bine. Tutorele însuşi l-a văzut înainte de a fi lăsat să-şi petreacă noaptea, şi când s-a întors în odaia Cârtitului, ca să scrie în privinţa băiatului o scrisoare, pe care un curier fusese însărcinat s-o ducă de cu dimineaţă, când se crăpa de ziuă, mi-a spus că tânărul părea mai uşurat şi dispus să doarmă. Slujitorii îi încuiaseră uşa pe dinafară, mi-a mai spus tutorele, în cazul când băiatul ar aiura, dar potriviseră toate în aşa fel, încât el n-ar fi putut face nici un zgomot fără să fie auzit.

Ada, aflându-se în camera noastră, răcită şi ea, domnul Skimpole rămăsese singur în tot acel răstimp şi îşi petrecuse vremea cântând la pian frânturi de arii patetice şi, uneori, cântându-le şi din gură (după cum auzeam de la distanţă) cu multă expresie şi sentiment. Când l-am reîntâlnit în salon, ne-a spus că ar dori să ne prezinte o baladă mică, ce i-a venit în minte „ă propos de tânărul nostru prieten”, şi ne-a cântat una despre un băiat de ţăran: „Zvârlit în lumea largă, sortit să hoinărească. Fără de părinţi şi fără de-un cămin”… Într-un chip desăvârşit. Un cântec ce-l făcea totdeauna să plângă, ne spuse.

Dar a fost grozav de vesel tot restul serii, „fiindcă îi venea, nici mai mult, nici mai puţin, decât să ciripească, astea erau chiar vorbele lui încântate – când se gândea că-i înconjurat de-asemenea fericită înzestrare pentru afaceri”. Şi închina cu noi un pahar de vin fiert, cu vorbele „Grabnică însănătoşire tânărului nostru prieten” şi presupunea, plin de voioşie, că băiatul va avea soarta lui Whittington şi va deveni Lordul Primar al Londrei. În această eventualitate, fără îndoială, el va fonda Institutul Jarndyce şi Stabilimentele de Milostenie Summerson, precum şi o micuţă Corporaţie pentru pelerinaje anuale la Saint Albans. Şi nu se îndoieşte, continua el să spună, că tânărul nostru e un băiat minunat în felul lui, dar felul său nu era şi felul lui Harold Skimpole: că tot ceea ce era Harold Skimpole, descoperise Harold Skimpole singur, spre nemărginita lui uimire, când făcuse pentru prima oară cunoştinţă cu el şi-l acceptase cu toate lipsurile sale, gândindu-se că, totuşi, cea mai sănătoasă filosofie e să faci haz de necaz, luând partea bună a lucrurilor, şi spera că şi noi vom face la fel.

Ultima comunicare a lui Charley mă înştiinţa că băiatul se liniştise. Am putut vedea de la fereastra mea felinarul pe care oamenii îl lăsaseră lângă el, arzând liniştit, şi m-am dus la culcare foarte fericită la gândul că avea un adăpost.

Puţin înainte de a se crăpa de ziuă, mai multă mişcare şi mai multă vorbă ca de obicei m-au trezit din somn. Pe când mă îmbrăcam, m-am uitat afară pe fereastră şi am întrebat pe unul dintre oamenii noştri care de cu seară fusese printre cei mai inimoşi simpatizanţi ai băiatului, dacă se întâmplase vreun necaz în gospodărie. Felinarul tot mai ardea la fereastra din pod.

— Băiatul, domnişoară, îmi răspunse el.

— E mai rău? Am întrebat eu.

— S-a dus, domnişoară.

— A murit?

— Dac-a murit, domnişoară? Nu. A şters-o.

La ce vreme a nopţii a plecat, sau cum, sau de ce, se pare că nu era nici-o speranţă să aflăm. Cum uşa rămăsese închisă cum era şi felinarul şedea tot în fereastră, nu se putea presupune decât că ieşise printr-o trapă din duşumea, care răspundea într-o droşcărie goală de dedesubt. Dar, dac-a fost aşa, băiatul a închis-o la loc, de arăta ca şi cum n-ar fi fost deschisă. Nimic nu lipsea, de nici un fel. Fiind pe deplin încredinţaţi că aşa s-a întâmplat, în toţi a încolţit credinţa dureroasă că în timpul nopţii îl cuprinsese delirul şi că, ispitit de vreo închipuire, sau urmărit de vreo fantasmă oribilă, fugise în starea aceea mai mult decât deznădăjduită; când spun „în toţi”, asta însemnează toţi afară de domnul Skimpole, care nu mai contenea să repete, în stilul său glumeţ ca de obicei, că tânărul nostru prieten îşi dăduse seama că era un locatar primejdios, având o boală atât de gravă şi molipsitoare, şi că spălase putina cu profunda şi fireasca-i politeţe.

Toate cercetările cu putinţă au fost făcute şi toate locurile au fost scotocite. Cuptoarele de cărămizi au fost căutate bucată cu bucată, cocioabele au fost vizitate, cele două femei mai cu seamă au fost întrebate, dar ele nu ştiau nimic despre băiat şi nimeni n-a mai pus la îndoială că uimirea lor era autentică. Vremea fusese prea umedă şi chiar în noaptea aceea plouase din cale-afară, ca să mai admiţi că ar fi fost de căutat urme de paşi. Garduri şi şanţuri şi şuri şi căpiţe au fost cercetate de oamenii noştri pe o lungă distanţă jur-împrejur, ca nu cumva băiatul să zacă leşinat sau mort printr-un asemenea loc, dar nu s-a găsit nimic ce-ar fi putut arăta că a fost prin apropiere măcar. Din clipa în care fusese lăsat în camera din pod, se topise pur şi simplu.

Căutarea lui a continuat cinci zile. Nu vreau să spun că după aceea a încetat, ci că atenţia îmi fusese abătută pe un alt drum ce mi s-a întipărit foarte tare în minte. Pe când Charley se afla seara iarăşi în camera mea, la ora de caligrafie, şi cum stăteam şi lucram faţă în faţă cu ea, am simţit că masa a început să tremure. Ridicându-mi privirile,

am văzut cum micuţa mea slujnică tremură din creştet până-n tălpi.

— Charley, am întrebat-o eu, ţi-e atât de frig?

— Aşa văd şi eu domnişoară, răspunse ca. Nu ştiu ce-i. Şi nu mă pot opri din tremurat. Ieri mi-a fost la fel, cam pe la aceeaşi vreme, domnişoară. Nu vă neliniştiţi, cred că sunt bolnavă.

Am auzit afară vocea Adei şi-am alergat la uşa dintre camera mea şi salonaşul nostru drăguţ şi-am încuiat-o. Drept la timp, fiindcă tocmai bătea la uşă pe când mâna mea se mai afla încă pe cheie.

Ada m-a strigat să-i dau drumul înăuntru, dar eu i-am spus:

— Nu acum, scumpa mea dragă. Du-te. Nu-i nimica, vin eu la tine peste puţin.

Ah, a trecut multă, multă vreme până când draga mea şi cu mine am putut fi iarăşi împreună.

Charley s-a îmbolnăvit. După douăsprezece ceasuri îi era foarte rău. Am mutat-o în camera mea şi-am aşezat-o în patul meu şi m-am aşezat liniştit alături s-o îngrijesc. I-am spus tutorelui cum stau lucrurile şi de ce cred că-i nevoie să mă izolez, precum şi raţiunea de a nu mă vedea mai ales cu draga mea. La început, venea foarte des la uşă şi mă chema, ba, chiar mă dojenea cu suspine şi plânsete, dar eu i-am scris o scrisoare lungă, spunându-i că mă neliniştea şi mă mâhnea şi implorând-o, dacă ţine la mine şi doreşte ca eu să fiu cu sufletul împăcat, să nu se apropie de camera mea mai mult decât până în grădină. După asta, draga mea începu să vină sub fereastră, chiar mai des decât venise la uşă, dar, dacă învăţasem să-mi placă vocea ei dulce şi scumpă înainte, când aproape că nu ne despărţeam, cu atât am învăţat să-mi placă mai mult acum, când stăteam în dosul draperiei de la fereastră, ascultând şi răspunzând, fără să îndrăznesc să mă uit afară. Şi cum am învăţat s-o iubesc după aceea, mai târziu, când au venit timpurile cele grele!

S-a adus un pat pentru mine în salonaşul nostru şi, ţinând uşile deschise în lături, făcusem din două încăperi una, acum după ce Ada se mutase din partea aceea a casei, şi aveam grijă să fie întruna răcoare şi aer curat. Toţi slujitorii din casă sau din curte, până la cel din urmă, erau atât de buni, încât ar fi venit cu cea mai mare bucurie la mine la orice oră din zi sau din noapte, fără nici un pic de frică sau silnicie, dar am chibzuit că cel mai bine era să aleg o femeie vrednică şi de ispravă, care nu trebuia să se vadă cu Ada, şi în care am avut încredere că se va duce şi va veni, luând toate precauţiile. Datorită ei, am putut ieşi la plimbare cu tutorele când nu era primejdie s-o întâlnesc pe Ada şi n-am mai avut nevoie de nimic, nici în privinţa ajutorului şi în nici-o altă privinţă.

Şi astfel, sărmana Charley a bolit şi i-a fost din ce în ce mai rău şi a trecut prin mare primejdie de moarte şi a zăcut greu bolnavă multe zile şi nopţi în şir. A fost atât de răbdătoare, fără să se plângă de nimic, şi însufleţită de-un curaj atât de nobil, încât de foarte multe ori, stând lângă Charley şi ţinându-i capul pe braţele mele – numai aşa o cuprindea somnul şi nicidecum în altă poziţie-pe tăcute, mă rugam la Tatăl Nostru din Ceruri ca să pot să nu uit lecţia pe care surioara asta mi-o dădea. Era grozav de trist să te gândeşti că faţa ei drăguţă se va schimba şi se va urâţi, chiar dacă s-ar însănătoşi, era atât de drăgălaşă cu gropiţele din obraji, dar asemenea gânduri dispăreau în mare măsură, când era în primejdia cea mare. Când îi era cel mai rău, şi mintea-i rătăcea îndărăt la taică-său, pe patul ei de boală, şi la copilaşi, mă recunoştea totuşi atât cât să se liniştească în braţele mele, când nu s-ar fi liniştit nicăieri aiurea, şi să-şi rostească în murmur aiurările, mai potolită. În clipele acelea mă întrebam cum voi putea oare spune celor doi copii rămaşi că acea copilă care învăţase din sufletul ei plin de credinţă să le fie mamă, când erau în nevoie, murise!

Erau timpuri când Charley mă recunoştea bine, şi vorbea cu mine spunându-mi că-i iubeşte din suflet pe Tom şi pe Emma şi că e sigură că Tom va creşte mare şi va fi bun. Atunci Charley îmi povestea despre ceea ce-i citise lui taică-său, aşa cum putuse ea să se descurce, ca să-i aline suferinţa, despre tânărul acela, care era singurul fecior la mamă, iar maică-sa văduvă, şi despre care se pusese la cale să fie îngropat de viu, despre fiica suveranului, înviată de mâna divină pe patul ei mortuar. Şi Charley îmi povestea că atunci când tatăl său murise, ea îngenunchease şi se rugase în toiul primei dureri ca şi el să poată fi înviat la fel şi redat sărmanilor lui copii; şi dacă ea n-are să se mai îndrepte şi va muri, s-a gândit cam aşa, că s-ar putea să-i vină în minte lui Tom să înalţe aceeaşi rugă pentru ea. „Atunci i-aş arăta eu lui Tom că oamenii aceia din timpurile străvechi au fost readuşi la viaţă pe pământ, numai ca noi să putem descoperi nădejdea de a fi redaţi Cerurilor!”

Dar din toate etapele prin care a trecut boala lui Charley, n-a fost niciuna în care să-şi fi pierdut însuşirile ei nobile şi blânde, despre care am vorbit. Şi au fost clipe multe, multe tare, în care noaptea mă gândeam ca la o ultimă nădejde la îngerul păzitor şi la un ajutor din partea sărmanului ei tată, dispărut.

Dar Charley n-a murit. Încetişor, şi abia pâlpâind, a trecut pe lângă primejdie, după ce-a zăcut multă vreme, şi pe urmă a început să se însănătoşească. Speranţa, care la început nici pe departe s-o fi avut, că Charley va mai arăta vreodată la faţă ca Charley de altădată, a început curând să încolţească în sufletele noastre, ba, încă a crescut când am văzut-o că începe să-şi recapete iarăşi vechea-i înfăţişare copilărească.

A fost o dimineaţă de neuitat, când i-am putut povesti Adei despre toate, pe când şedea afară în grădină, şi a fost o seară de neuitat când Charley şi cu mine am luat, în sfârşit, ceaiul împreună, în camera alăturată. Dar, chiar în seara aceea, am simţit că mă pătrunde frigul.

Din fericire pentru noi amândouă, am prins a mă gândi că m-am molipsit de boală de la ea, după ce Charley se afla iarăşi în siguranţă culcată şi cuprinsă de un somn paşnic. Fusesem în stare cu uşurinţă să-i ascund ce simţeam în timpul ceaiului, dar acum trecusem de asta şi ştiam că păşesc cu grăbire pe urmele lui Charley.

Totuşi, a doua zi dimineaţă, m-am simţit destul de bine ca să mă scol devreme şi să-i răspund dragei mele, din grădină, la binecuvântarea sa voioasă, şi să stau de vorbă cu ea la fel de mult ca de obicei. Dar nu mă părăsise impresia că peste noapte umblasem îndelung prin amândouă camerele, cu mintea puţin răvăşită, ştiind însă unde mă aflu, iar uneori mă simţeam tulburată de o ciudată senzaţie de prea-plin, de parcă m-aş fi umflat peste măsură.

Seara mi-a fost atât de rău, încât m-am hotărât s-o pregătesc pe Charley. În care scop i-am spus:

— Te-ai înzdrăvenit, Charley, nu-i aşa?

— O! De-a binelea! Răspunse fata.

— Eşti destul de tare ca să-ţi spun un secret, cred, Charley?

— Destul de zdravănă pentru atâta lucru, domnişoară! Exclamă ea.

Dar bucuria de pe faţa lui Charley se-ntunecă dintr-odată, pentru că ea îmi citi secretul pe faţă şi, repezindu-se din fotoliul în care şedea, se prăbuşi la pieptul meu, strigând:

— O, domnişoară, iată ce-am făcut, iată ce-am făcut! Şi încă o mulţime de alte lucruri din prea-plinul sufletului ei recunoscător.

— Acuma, Charley, am spus eu, după ce-am lăsat-o să se răcorească o bucată de vreme, dacă e să fiu bolnavă, marea mea încredere, omeneşte vorbind, e în tine. Şi atâta timp cât n-ai să fii liniştită şi stăpână pe tine, aşa cum ai fost de când te ştiu, tu n-ai să fii în stare să-ţi îndeplineşti misiunea, Charley.

— Dac-aveţi să mă lăsaţi să plâng puţin, domnişoară! Răspunse ea. O, scumpa mea, scumpa mea! Dacă mă veţi

lăsa măcar să plâng puţin! O, scumpa mea – cu câtă dragoste şi devotament îşi revărsa vorbele, agăţându-se de gâtul meu, mi-e cu neputinţă să-mi amintesc fără să vărs lacrimi – de mă veţi lăsa să plâng, atunci am să pot face orice!

Aşa că am lăsat-o pe Charley să plângă încă puţin şi asta ne-a făcut bine la amândouă.

— Încredeţi-vă acum în mine, domnişoară, vă rog, urmă Charley potolită. Sunt numai urechi la tot ce spuneţi.

— Pentru moment e foarte puţin, Charley. Am să-i spun diseară doctorului care te îngrijeşte că mi se pare că m-am îmbolnăvit şi că tu o să ai grijă de mine.

Pentru asta, biata copilă îmi mulţumi din toată inima.

— Iar dimineaţa, când o auzi pe domnişoara Ada în grădină, dacă n-am să fiu în stare să merg până la perdeaua de la fereastră, ca de obicei, te duci tu, Charley, şi-i spui că dorm, că sunt cam obosită şi că dorm. Tot timpul să ţii camera cum am ţinut-o eu, Charley, şi să nu laşi pe nimeni să intre.

Charley îmi făgădui, iar eu m-am culcat, fiindcă simţeam o greutate în tot trupul. L-am văzut pe doctor în seara aceea şi i-am cerutfavoarea pe care doream să i-o cer, anumesă nu spună încă nimic despre boala mea în casă. Păstrez o amintire foarte neclară despre seara aceea care s-a topit în zi şi despre ziua care s-a topit iarăşi în noapte, dar în prima dimineaţă am mai fost în stare să merg până la fereastră şi să vorbesc cu draga mea.

A doua dimineaţă, i-am auzit doar vocea scumpă, ah! Cât de scumpă acum! De afară, şi-am rugat-o pe Charley, cu oarecare greutate (îmi venea tare greu să vorbesc), să se ducă să-i spună că dorm. I-am auzit răspunsul aproape şoptit:

— Să n-o trezeşti, Charley, pentru nimic în lume!

— Cum arată comoara mea, Charley? Am întrebat eu.

— Dezamăgită, domnişoară, îmi răspunse Charley, furişându-şi privirile pe după perdea.

— Dar ştiu că-i foarte frumoasă astăzi dimineaţă.

— Drept că e, domnişoară, adaugă Charley, trăgând cu coada ochiului. Tot se mai uită în sus la fereastră.

Cu ochii ei albaştri, senini – Domnul să-i binecuvânteze!

— Mai frumoasă ca totdeauna, când îi ridică în sus aşa, ca acum!

Am strigat-o pe Charley, ca să-i dau ultima însărcinare.

— Ascultă Charley, când are să afle că sunt bolnavă, are să încerce să pătrundă în cameră. Să n-o laşi, Charley, dacă mă iubeşti într-adevăr, mult de tot! Charley, dacă o laşi numai o dată să se uite la mine, numai o clipă, cum zac aici, să ştii c-am să mor!

— N-am s-o las, n-am s-o las! Îmi făgădui ea.

— Te cred, draga mea Charley! Şi-acum vino şi te-aşază lângă mine puţin, şi pune mâna pe mine, fiindcă nu te mai văd, Charley, am orbit!

Ora fixată noapte în Lincoln's Inn… Tulbure şi agitată vale a umbrelor legii, în care solicitanţii nu găsesc decât prea puţină lumină… Şi lumânările groase sunt stinse cu degetele prin birouri, iar funcţionarii coboară tropăind scara şubredă de lemn şi se împrăştie. Clopotul care bate ceasurile nouă şi-a încetat lugubru-i dangăt, jelind fără rost pe nimeni; porţile sunt închise şi portarul de noapte, un paznic solemn, cu o considerabilă aptitudine de a dormi, face de pază în gheretă. De la rândurile etajate de scări, ferestrele ca nişte lămpi înceţoşate, cum sunt ochii Justiţiei, un soi de Argus cu privirile împăienjenite, cu câte un buzunar fără fund pentru fiecare ochi şi cu câte un ochi deasupră-i, ferestrele acelea clipesc vag spre stele. În lucarnele murdare, cele mai de sus, ici şi colo, câte un petic mic şi ceţos de lumină de la pâlpâitul unei lumânări dezvăluie locul unde vreun copist atotştiutor sau vreun avocat de notariat încă mai trudeşte ca să încurce averile imobile în capcane de pergament, într-o proporţie medie de douăsprezece pergamente pentru un pogon de pământ. La care hărnicie ca de albină, aceşti binefăcători de soiul lor

mai zăbovesc încă, deşi orele de birou au trecut, pentru ca să poată da, de fiecare zi, cel puţin câte un profit substanţial.

În curtea învecinată, în care locuieşte Lordul Preşedinte al prăvăliei de zdrenţe şi sticle vechi, se manifestă o năzuinţă generală către bere şi cină. Doamna Piper şi doamna Perkins – ai căror fii respectivi, angajaţi cu un grup de cunoştinţe în jocul de-a v-aţi ascunselea, au stat la pândă câteva ceasuri prin jurul fundăturilor străzii Cancelariei şi-au hoinărit pe aceeaşi arteră în plină aglomeraţie, de-i învălmăşeau şi-i zăpăceau pe trecători – doamna Piper şi doamna Perkins n-au avut altceva de făcut decât să se felicite că, în sfârşit, copiii le sunt culcaţi în pat; şi ele mai zăbovesc pe pragul uşii ca să-şi spună câteva cuvinte la despărţire. Despre domnul Krook şi locatarul său, despre faptul că domnul Krook „este necontenit cherchelit”, precum şi despre planurile testamentare ale tânărului, acestea sunt, ca de obicei, caii de bătaie ai convorbirii lor. Dar ele au de asemenea ceva de spus despre serata muzicală de la „Flamura Soarelui”, de unde sunetul pianului străbate prin ferestrele întredeschise, până în curte, şi unde Micul Swills, după ce i-a ţinut pe amatorii de armonie numai într-un ţipăt, ca un veritabil Yorick, poate fi acum auzit cum ia un ton răguşit într-o piesă concertantă şi cum îşi imploră prietenii şi patronii să-l asculte pe Tew Cascada. Doamna Perkins şi doamna Piper fac un schimb de păreri în privinţa tinerei dame de celebritate profesională care îşi dă concursul la Seratele Muzicale şi care se bucură de un spaţiu numai pentru ea pe afişul scris de mână din fereastră; doamna Perkins fiind în posesia informaţiei cum că Domnia Sa e măritată de un an şi jumătate, deşi ilustra sirenă e anunţată ca domnişoara M. Melvilleson şi cum că plodul ei e dus la localul „Flamura Soarelui” în fiecare seară, ca să-şi primească hrana-i firească în timpul spectacolului.

— Mai curând decât mine, dragă, zice doamna Perkins, care mi-aş câştiga pâinea de toate zilele vânzând chibrituri.

Doamna Piper e de aceeaşi părere, ca şi cum ar face-o din respect, susţinând că profesia de casnică e mai bună decât aplauzele publice şi mulţumind Celui de Sus pentru propria-i onorabilitate (şi, prin implicaţie, şi pentru cea a doamnei Perkins). Tocmai atunci, chelnerul de la localul „Flamura Soarelui”, făcându-şi apariţia cu halba pentru cină, bine înspumată, doamna Piper ia în primire recipientul încăpător şi se retrage în casă, mai întâi urându-i noapte bună şi plăcută doamnei Perkins, care-şi ţinea încă în mână propria-i halbă, de când îi fusese adusă de la aceeaşi ospătărie de tânărul Perkins, înainte de a fi fost trimis la culcare. Acum se-aude din curte un zgomot de la trasul obloanelor pentru închiderea prăvăliilor şi vine şi-un miros de fum de lulele şi se văd luminiţe în ferestrele de sus, de la etaje, ca nişte stele ce răsar arătând în primul rând că lumea merge la culcare. Iată şi poliţistul că începe să împingă uşile, să încerce încuietorile, să bănuiască boccelele şi să-şi organizeze patrularea, pe ipoteza că fiecare individ ori prăduieşte, ori e prădat.

E o noapte înăbuşitoare, cu toate că un frig umed pătrunde prin toate ungherele, iar în aer, la mică înălţime, o ceaţă deasă se târăşte agale. E o noapte îmbâcsită de abur, cât se poate de potrivită ca să stârnească duhoarea abatoarelor, a meşteşugurilor nesănătoase, a canalelor, mlaştinilor şi cimitirelor şi să-i dea ofiţerului Stării Civile – Sectorul Decese – ceva treabă în plus. S-ar putea să fie ceva în aer… Sunt atâtea în aer… Sau s-ar putea să fie ceva chiar într-însul, aici e buba; oricum, domnul Weevle, alias Jobling, e foarte prost dispus. Vine şi se duce de la camera lui până la uşa deschisă ce dă în stradă de vreo douăzeci de ori pe ceas. Şi treaba asta o face de când s-a lăsat întunericul. De când Preşedintele şi-a închis prăvălia, lucru pe care l-a făcut foarte devreme în seara asta, domnul Weevle (cu o tichie de catifea ieftină şi strâmbă pe cap, de

favoriţii îi par disproporţionat de mari) tot coboară şi urcă, iar coboară şi iar urcă, din ce în ce mai des.

Nu e de mirare că şi domnul Snagsby e prost dispus, pentru că el e întruna aşa, mai mult sau mai puţin, sub înrâurirea apăsătoare a tainei pe care o păstrează. Împins de misterul la care participă fără să fie părtaş, el dă târcoale prin jurul a ceea ce pare să fie sursa misterului… Adică prin jurul prăvăliei de zdrenţe şi sticle vechi din imobil, care exercită o atracţie irezistibilă asupra lui. Chiar acum, venind prin jurul locantei „Flamura Soarelui”, cu intenţia de a trece dincolo de clădire şi a merge până la capătul străzii Cancelariei ca să-şi încheie plimbarea-i „nepremeditată” de zece minute de după cină, cât ţine din faţa uşii lui şi înapoi, domnul Snagsby se apropie.

— Ce, domnule Weevle? Întreabă librarul, oprindu-se să vorbească. Dumneata eşti?

— Ah! Exclamă Weevle. Da, eu sunt, domnule Snagsby.

— Iei aer şi dumneata, cum fac şi eu, înainte de culcare? Se interesează librarul.

— Eh, nu prea e mult aer de luat pe-aici, şi-atâta cât este nu te prea răcoreşte, răspunde Weevle, aruncându-şi privirile în sus şi-n jos prin faţa imobilului.

— Foarte adevărat, domnule. Dumneata nu bagi de seamă, urmează domnul Snagsby, făcând o pauză ca să tragă aerul pe nas şi să-i simtă puţin gustul, dumneata nu bagi de seamă, domnule Weevle, că aici… ca să nu pun chiar punctul pe „i”… Te murdăreşti, domnule, numai cât respiri?

— Ei, am băgat şi eu de seamă că în seara asta pe aici pluteşte un soi ciudat de duhoare. Domnul Weevle reia: bănuiesc că-s cotletele de la „Flamura Soarelui”.

— Cotlete, crezi dumneata? Oh!… Cotlete, 'ai? Domnul Snagsby trage iar aerul pe nas şi-l gustă. Hm, domnule, aşa o fi! Dar aş zice că bucătarul lor, acolo la „Flamură”, trebuia să le păzească ceva mai bine. Le-a ars, domnule! Şi apoi nu cred – domnul Snagsby trage iarăşi aerul pe nas şi-l gustă, apoi scuipă şi-şi şterge gura – nu cred… ca să nu punem

chiar punctul pe i… că erau absolut proaspete când le-a luat în primire grătarul.

— Aşa se pare. Ce soi de vreme infectă!

— Da, e-un soi de vreme infectă, zice domnul Snagsby, şi-mi pare că te pătrunde până-n suflet.

— Doamne Dumnezeule! Mă bagă în toţi sperieţii! Răspunde domnul Weevle.

— Vezi, dumneata duci o viaţă de unul singur şi locuieşti singur într-o cameră în care s-a mai petrecut şi un eveniment odios ce atârnă asupra ei, urmează domnul Snagsby, uitându-se înăuntru peste umărul celuilalt şi scrutând cu privirea coridorul întunecat, după care se trage înapoi cu un pas ca să privească spre casă, în sus. Eu n-aş putea trăi în camera aceea singur, domnule, aşa ca dumneata. Aş fi atât de neliniştit şi de îngrijorat, uneori, încât m-aş vedea silit să ies în uşă şi să stau mai curând aici decât să şed acolo. Dar e drept că dumneata n-ai văzut în camera dumitale ce-am văzut eu. Asta contează.

— Cunosc destul de bine toată povestea aceea, intervine Tony.

— Nu-i lucru plăcut, nu-i aşa? Urmează domnul Snagsby, tuşind în dosul mâinii o tuse în care se descifra convingerea-i blândă. Domnul Krook ar trebui să ţină seama de asta la chirie. Nădăjduiesc că ţine, bineînţeles.

— Şi eu nădăjduiesc că ţine, zice Tony. Totuşi mă îndoiesc.

— Găseşti că acea chirie e prea mare, aşa-i domnule? Întrebă librarul. Chiriile drepte sunt mari pe aici prin jur. Nu ştiu chiar cum e, dar justiţia pare că ridică preţurile lucrurilor. Nu că, adaugă domnul Snagsby, dând drumul la o tuse de scuze, aş avea de gând să scot vreun cuvânt împotriva profesiei de pe urma căreia îmi câştig existenţa.

Domnul Weevle îşi aruncă iar privirile în susul şi-n josul imobilului, apoi se uită la librar. Domnul Snagsby, surprinzându-i privirea, indiferent, ridică ochii în sus, după vreo stea sau cam aşa ceva, şi scoate o tuse ce arătă că nu vede exact cum să pună capăt convorbirii.

— E ciudat lucru, domnule, comentează el, frecându-şi încetişor mâinile, că a putut fi…

— Cine? Întrerupe domnul Weevle.

— Mortul, ştii dumneata, răspunde domnul Snagsby, sucindu-şi cu o smucitură capul şi sprânceana dreaptă în direcţia scării şi izbindu-şi scurt interlocutorul cu degetul în nasturele hainei.

— Ah! Asta-i! Exclamă celălalt, ca şi cum nu ar fi fost prea încântat de subiect. Credeam c-am încheiat-o cu el.

— Aveam numai să spun că-i ciudat lucru, domnule, că a putut veni şi locui aici şi că a fost unul dintre copiştii mei, şi apoi că dumneata ai putut veni şi locui aici şi că eşti şi dumneata unul dintre copiştii mei, meserie a cărei denumire n-are de ce fi depreciată, ci dimpotrivă, urmează domnul Snagsby (după care se opreşte brusc, cu îndoiala că şi-a putut atribui în mod nepoliticos un soi de proprietate asupra domnului Weevle), pentru că am cunoscut, domnule, copişti care s-au băgat în afaceri de berărie şi s-au achitat de fapt în mod foarte respectabil. Nemaiînchipuit de respectabil, domnule, adaugă domnul Snagsby, cu o presimţire că n-a reuşit să îndrepte lucrurile.

— E o coincidenţă ciudată, aşa cum spui şi dumneata, întăreşte domnul Weevle, uitându-se iarăşi într-o parte şi-n cealaltă a imobilului.

— Pare a fi mâna destinului, nu-i aşa? Sugerează librarul.

— Da, pare.

— Chiar aşa, urmează librarul, cu tusea-i de confirmare. Chiar destinul însuşi. Chiar Destinul. Aşa, domnule Weevle, mă tem că-i timpul să-ţi urez noapte bună.

Domnul Snagsby vorbeşte ca şi cum ar fi dezolat că pleacă, deşi tot timpul de când s-a oprit din drum ca să stea de vorbă, n-a făcut altceva decât să caute vreun mijloc ca să scape:

— Nevestica mea trebuie că mă caută peste tot locul. Noapte bună, domnule.

Dacă domnul Snagsby se grăbeşte să ajungă acasă ca s-o scutească pe nevestica lui de necazul de a-l căuta peste tot locul, în această privinţă poate fi liniştit. Nevestica lui nu l-a scăpat din ochi, dând târcoale tot timpul pe la „Flamura Soarelui”, iar acum se strecoară după el, cu capul înfăşurat într-o basma, cinstindu-l pe domnul Weevle şi uşa-i de la intrare cu o privire iscoditoare pe când trece pe dinaintea lor.

— Ai să mai auzi de mine, doamnă, în orice caz, îşi zice sieşi domnul Weevle, şi nu-ţi pot face complimente pentru cum te prezinţi, oricine ai fi dumneata, cu capul înfăşurat aşa, într-o legătoare. Nu mai vine individul acela!

Individul acela se apropie pe când domnul Weevle vorbeşte. Cum îl zăreşte, Domnia Sa ridică încetişor degetul, îl trage în coridor şi închide uşa dinspre stradă. Apoi urcă amândoi. Domnul Weevle, anevoie, iar domnul Guppy (pentru că el e) foarte uşurel, într-adevăr. După ce s-au închis în camera din dos, încep să vorbească în şoaptă.

— Gândeam că te-ai dus să treci Ierihonul, cel puţin, în loc să vii aici, zice Tony.

— Cum asta, doar am spus în jurul orei zece.

— Ai spus în jurul orei zece, repetă Tony. Da, aşa ai spus, în jurul orei zece. Dar, după socotelile mele, e de zece ori zece… E parcă ceasul o sută. În viaţa mea n-am petrecut asemenea seară!

— Ce s-a întâmplat?

— Tocmai asta-i! Exclamă Tony. Nu s-a întâmplat nimic. Dar am fiert aici şi am fumegat în afurisita asta de cocioabă veche până m-au cuprins fiorii de frig, de parcă mă bătuse grindina. Ia te uită ce lumânare prăpădită! Zice Tony, arătând către lumânarea de ceară de pe masă, ce ardea prost, cu mucul mare cât o varză şi cu ceara cursă pe o latură, ca un giulgiu.

— Asta-i uşor de îndreptat, intervine domnul Guppy apucând foarfecele de tăiat mucurile de lumânări.

— Da? Întrebă prietenul lui. Nu-i chiar aşa de uşor pe cât îţi închipui. Mocneşte aşa întruna de când am aprins-o.

— Ei, ce-i cu tine Tony? Îl cercetează domnul Guppy, cu foarfeca de tăiat mucuri în mână, uitându-se la el cum stă jos, cu cotul pe masă.

— William Guppy, răspunde celălalt, sunt la pământ. Cred că-i din pricina camerei ăsteia de sinucigaş, nesuferit de mohorâtă… Şi a bătrânului cela de Scaraoţchi, de jos, poate.

Domnul Weevle, posac, împinge cu cotul într-o parte tăviţa foarfecei de tăiat mucuri, îşi lasă capul pe mână, pune picioarele pe paravanul din faţa vetrei căminului şi se uită la foc. Domnul Guppy, uitându-se din scurt la el, clatină uşor din cap şi se aşază de partea cealaltă a mesei într-o atitudine comodă.

— Nu Snagsby vorbea cu tine, Tony?

— Ba da, şi el… Da, era Snagsby, răspunde domnul Weevle, schimbând construcţia propoziţiei sale.

— Despre afaceri?

— Nu. Nu despre afaceri, se plimba doar agale pe-aici şi s-a oprit ca să pălăvrăgească.

— Am bănuit eu că-i Snagsby, zice domnul Guppy, şi m-am gândit că nu-i bine să mă vadă, aşa c-am aşteptat până ce s-a dus.

— Ajungem iarăşi de unde am plecat, William G.! Exclamă Tony, ridicându-şi o clipă privirile în sus. Aşa de misterios şi aşa de tainic! Pe Dumnezeul meu, n-am putea să ne învăluim în atâta mister nici de-ar fi să ucidem pe cineva!

Domnul Guppy se preface că zâmbeşte şi, cu gândul de a schimba subiectul convorbirii, se uită cu o admiraţie adevărată sau simulată în jurul încăperii, la Galeria Galaxiei Frumuseţilor Britanice, încheindu-şi contemplarea în faţa portretului lui Lady Dedlock, de deasupra poliţei căminului, în care e înfăţişată pe o terasă, cu un piedestal pe terasă, cu o vază pe piedestal, cu şalul ei pe vază, cu o enormă blană pe şal, cu braţul ei pe enorma blană şi cu o brăţară pe braţ.

— Iată, aşa-i Lady Dedlock, urmează domnul Guppy, seamănă aşa de bine, aproape că vorbeşte.

— Dac-ar fi aşa, mormăie Tony fără să se mişte din loc, atunci aş putea şi eu vorbi câteodată cu o persoană din aristocraţie.

Văzând după atâta vreme că nu-şi poate aduce prietenul într-o dispoziţie mai comunicativă, domnul Guppy schimbă ţinta greşit folosită şi începe să-l dojenească.

— Tony, zice el, pot să ţin seama de descurajarea cuiva, fiindcă nimeni nu ştie mai bine ce-nseamnă descurajarea când vine pe capul omului şi nimeni nu-i mai îndreptăţit s-o ştie mai bine decât omul care poartă în inimă imaginea unei fiinţe ingrate. Dar lucrurile au o limită, când e vorba despre un musafir care nu-ţi aduce nici un prejudiciu şi, ca atare, am să-ţi pun în vedere, Tony, că nu-mi pare că purtarea ta în împrejurarea de faţă e ospitalieră şi nici măcar politicoasă.

— Foloseşti un limbaj aspru, William Guppy, îi replică domnul Weevle.

— Domnule, s-ar putea, explică domnul William Guppy, fiindcă am simţit că devin aspru când m-am slujit de el.

Domnul Weevle recunoaşte că a greşit şi-l roagă pe domnul William Guppy să-i treacă asta cu vederea. Totuşi, domnul William Guppy, cucerind o poziţie avantajoasă, nu poate renunţa la ea fără câteva mustrări usturătoare.

— Nu! La naiba, Tony, zice gentilomul nostru, ar trebui neapărat să-ţi dai seama cum răneşti sentimentele unui om care poartă în inimă imaginea unei fiinţe ingrate şi care nu şi-a găsit nici pe departe fericirea pentru coardele acelea ce vibrează la cele mai delicate emoţii. Tu, Tony, ai în tine tot ceea ce-i menit să farmece ochiul şi să ispitească gustul…

Nu-i firea ta – din fericire pentru tine, poate, şi aş dori să pot spune şi eu acelaşi lucru despre mine – nu-i firea ta dintre cele ce dă târcoale unei singure flori. Ţie îţi stă deschisă grădina întreagă şi aripile tale aeriene te poartă prin toate ungherele ei. Cu toate acestea, Tony, departe de

mine gândul, te încredinţez, de a răni sentimentele tale, fără să am de ce!

Tony din nou îl imploră să nu mai continue asemenea subiect, zicând apăsat:

— William Guppy, termină odată!

Domnul Guppy e de acord, răspunzându-i:

— Nici n-aş fi început, Tony, din proprie iniţiativă!

— Şi-acum, zice Tony înteţind focul, în privinţa pachetului cu scrisori. Nu ţi se pare nemaipomenit din partea lui Krook să fi stabilit ora douăsprezece noaptea ca să mi le-nmâneze?

— Ba foarte. De ce-o face oare?

— De ce le face el pe toate aşa? Nici dânsul nu ştie. A zis că azi e ziua lui de naştere şi că le va înmâna la noapte la ceasurile douăsprezece. Trebuie să fie beat mort acum. Toată ziua a băut.

— N-o fi uitat de întâlnire, nădăjduiesc.

— Uitat? În privinţa asta te poţi încrede în el. Nu uită nimic, niciodată. L-am văzut astă-seară, cam pe la opt, l-am ajutat să-şi închidă prăvălia, îşi pusese scrisorile-i în căciula-i păroasă. Şi-a scos-o din cap şi mi le-a arătat. După ce-a închis prăvălia, a scos scrisorile din căciulă şi a atârnat căciula pe spătarul scaunului şi, stând în picioare, le tot învârtea în mâini în faţa focului. Puţin mai târziu l-am auzit de aici, prin duşumea, mugind ca vântul singurul cântec pe care-l ştie… Despre un oarecare Biba şi despre bătrânul Caron şi iar Biba, care era beat turtă când a murit, sau cam aşa ceva. De-atunci a amuţit ca un guzgan bătrân, adormit în gaura lui.

— Şi tu trebuie să cobori la douăsprezece?

— La douăsprezece. Şi, după cum îţi spuneam când ai venit, îmi par o sută de ceasuri până atunci.

— Tony, zice domnul Guppy, după ce s-a gândit puţin, ţinându-şi picioarele încrucişate, bătrânul încă nu ştie să citească, nu-i aşa?

— Să citească? N-a citit de când e el. Poate face toate literele, una câte una, şi ştie multe din ele separat, când le vede; a progresat mult cu ajutorul meu, dar nu le poate lega între ele. E prea bătrân ca să-şi mai însuşească asemenea meşteşug acuma… Şi-i prea beţiv.

— Tony, întreabă din nou domnul Guppy, desfăcându-şi picioarele şi pe urmă punându-şi-le iarăşi unul peste altul, cum crezi că a silabisit el numele acela al lui Hawdon?

— Nu l-a descifrat nicidecum. Ştii că are o ciudată putere de a memora cu ochii şi că s-a deprins să copieze singur numai după ochi. L-a imitat… Evident de pe adresa unei scrisori, şi m-a întrebat ce înseamnă.

— Tony, întreabă mai departe domnul Guppy, desfăcându-şi şi încrucişându-şi iarăşi picioarele, ai putea spune dacă originalele sunt scrise de mână de bărbat sau de femeie?

— De femeie. Mie la sută că-i de femeie… Scrisul foarte înclinat, iar sfârşitul literei „n” lung şi pripit.

În timpul dialogului de mai sus, domnul Guppy n-a contenit să-şi ronţăie unghia degetului mare, schimbând degetul de la o mână sau de la cealaltă ori de câte ori îşi schimba şi încrucişarea picioarelor. Tocmai pe punctul să facă iarăşi mişcarea, se uită întâmplător la mâneca hainei sale. Atenţia îi e atrasă spre ea şi, îngrozit, rămâne cu ochii aţintiţi asupra mânecii.

— Ei, Tony, ce dracu' se-ntâmplă în casa asta astă-seară? Arde vreun coş de sobă?

— Coş de sobă să ardă?

— Vai! Exclamă domnul Guppy. Priveşte cum cad fulgii de funingine. Uite aici, pe braţul meu! Mai uite şi aici, pe masă! Să o ia naiba de treabă, nu se duce… Pătează, de parc-ar fi untură neagră!

Se uită unul la altul, pe urmă Tony se duce să tragă cu urechea la uşă, apoi urcă vreo câteva trepte pe scară, coboară câteva trepte. Se întoarce apoi şi zice că totu-i în regulă, că-i linişte peste tot, după care citează cele spuse de

el mai devreme domnului Snagsby în legătură cu cotletele fripte la „Flamura Soarelui”.

— Şi s-a-ntâmplat atunci – reîncepe domnul Guppy, uitându-se cu o scârbă vădită la mâneca hainei sale, urmându-şi convorbirea în faţa focului, în timp ce se sprijineau amândoi de marginile mesei, faţă în faţă, cu capetele foarte apropiate unul de altul – că ţi-a spus el c-a sustras pachetul de scrisori din geamantanul locatarului său?

— Aşa stau lucrurile, domnul meu, răspunde Tony (mângâindu-şi uşor favoriţii). După care am scris un cuvânt scumpului meu amic, respectabilului William Guppy, informându-l despre întâlnirea din noaptea asta şi sfătuindu-l să nu vină înainte, Scaraoţchi fiind un şmecher de nu-l bate soarele.

Tonul uşor şi vioi al unei comportări mondene, pe care şi-l asumă de obicei domnul Weevle, i se potriveşte atât de rău în seara asta, încât îl părăseşte şi, odată cu el, şi grija pentru favoriţi; iar după ce s-a uitat peste umăr, se pare că se lasă iarăşi pradă spaimelor sale.

— Trebuie s-aduci scrisorile aici în cameră, să le citeşti şi să le compari ca să poţi fi în situaţia de a-i spune tot ceea ce cuprind. Aşa v-aţi învoit, Tony, nu-i aşa? Întreabă domnul Guppy, ronţăindu-şi unghia de la degetul cel mare.

— Nu poţi vorbi mai încet?… Da. Aşa am căzut la învoială el şi cu mine.

— Să-ţi spun acuma eu ce să faci, Tony…

— Nu poţi vorbi mai încet? Întreabă Tony iarăşi.

Domnul Guppy dă din capu-i ager că da, îl apropie mai tare de-al domnului Weevle şi-i dă drumul în şoaptă:

— Să-ţi spun eu ce-i de făcut. Primul lucru e să mai faci un pachet la fel cu originalul, aşa încât dacă-ţi cere să vadă originalul în timp ce se află la mine, tu să-i poţi arăta pe cel fals.

— Şi presupune că-l descoperă pe cel fals, de îndată ce-l vede… Ceea ce, ţinând seamă de ochiul lui pătrunzător ca

un şurub ascuţit, e de sute de ori mai mult da decât nu, îşi dă cu părerea Tony.

— Atunci, vom înfrunta situaţia. Scrisorile nu-s ale lui şi nici n-au fost vreodată. Ai văzut asta citindu-le şi le-ai încredinţat în mâna mea… Un prieten jurist de-al tău… Pentru siguranţă. Dacă ne sileşte să i le arătăm, îi vor fi înfăţişate, nu-i aşa?

— Da-a, încuviinţă domnul Weevle în silă.

— Ei, Tony, îl mustră prietenul, ia te uită ce privire ai! Doar nu te îndoieşti de William Guppy? Nu cumva te-aştepţi la ceva rău?

— Nu m-aştept la nimic mai mult decât ceea ce ştiu, William, răspunde celălalt grav.

— Şi ce ştii? Stăruie domnul Guppy, ridicând puţin vocea, dar la prevenirea repetată a prietenului: „Ţi-am spus, nu poţi vorbi mai încet?”, îşi repetă întrebarea fără să scoată nici un sunet, ci numai formând din buze cuvintele: Şi ce ştii?

— Ştiu trei lucruri. Mai întâi că şoptim aici în taină ca doi conspiratori.

— Bine! Zice domnul Guppy, şi mai bine să fim aşa decât doi nătărăi, căci asta am fi dacă am proceda altcumva, fiindcă numai aşa putem face ceea ce dorim să facem. Al doilea?

— Al doilea, mie nu mi-e limpede ce profit putem trage din asta, mai la urma urmei.

Domnul Guppy îşi ridică ochii în sus, ca să vadă în închipuire portretul care o reprezintă pe Lady Dedlock, aşezat deasupra poliţei căminului, şi-i răspunde:

— Tony, ţi se cere să laşi asta pe seama cinstei prietenului tău. Pe lângă faptul că acesta e socotit şi sortit să-şi slujească prietenul în acele corzi ale spiritului uman care… Care n-au nevoie să le facem să vibreze chinuitor în împrejurarea de faţă… În plus, prietenul tău nu-i un dobitoc. Ce s-aude?

— Bate clopotul de la catedrala Şaiţ Paul unsprezece ceasuri. Ascultă şi ai s-auzi dangătul tuturor clopotelor din oraş.

Amândoi stau tăcuţi, ascultând glasurile metalice de-aproape şi de departe, răsunând din turnuri de la felurite înălţimi, în timbre mai felurite decât aşezările lor. Când în sfârşit tac, totul pare mai misterios şi mai tăcut ca înainte. Una dintre urmările neplăcute ale şoptitului e că pare să evoce o atmosferă de linişte, bântuită de fantomele zgomotelor… Pocnituri şi bătăi ciudate, foşnet de veşminte ce nu există sau pasul înspăimântătoarelor picioare ce nu lasă nici-o urmă pe nisipul plajelor sau pe zăpada iernii. Atât de sensibili ajung să fie cei doi prieteni, încât aerul se umple de asemenea năluci şi ei privesc peste umăr, într-un singur gând, de parcă s-ar fi sfătuit să vadă dacă uşa e închisă.

— Da, Tony, reîncepe domnul Guppy, trăgându-se mai aproape de foc şi ronţăindu-şi unghia degetului, care-i tremură. Erai pe cale să-mi spui al treilea…

— Nici pe departe nu poate fi plăcut să pui la cale fel de fel de lucruri pe seama unui mort, în camera în care a murit, mai cu seamă când se-ntâmplă să locuieşti în ea.

— Dar nu complotăm nimic împotriva lui, Tony.

— Poate că nu, totuşi nu-mi place. Ia să locuieşti tu aici singur, să vezi cum ţi-ar plăcea.

— Cât despre morţi, Tony, continuă domnul Guppy, ocolind propunerea, în mai toate camerele au murit oameni.

— Ştiu eu că-i aşa, dar în mai toate camerele îi laşi în pace şi… Şi ei te lasă în pace, răspunde Tony.

Cei doi se uită iarăşi unul la altul. Domnul Guppy spune câteva cuvinte cu intenţia de a arăta că ei pot să-i facă mortului un bine, aşa speră ei. Urmează o linişte apăsătoare, după care domnul Weevle, stârnind pe neaşteptate focul, îl face pe domnul Guppy să tresară ca şi cum inima lui ar fi fost stârnită şi nu focul.

— Ph! E din ce în ce mai multă funingine scârboasă aici, plutind peste tot, zice el. Hai să deschidem puţin fereastra şi să tragem aer în piept. E prea îmbâcsit.

Weevle ridică oblonul şi amândoi se reazemă de pervazul ferestrei, jumătate înăuntru şi jumătate afară din cameră. Casele învecinate sunt prea apropiate ca să le îngăduie să vadă o bucată de cer, fără să-şi întindă gâturile şi să privească în sus, dar luminile murdare, ici şi colo, duruitul căruţelor în depărtare şi nişte zgomote noi iscate de frământarea oamenilor li se par binevenite. Domnul Guppy, bătând cu palma, fără să facă zgomot, pe prichiciul ferestrei, se reapucă să şoptească într-un ton aproape de comedie uşoară;

— Bagă de seamă, Tony, nu uita de bătrânul Smallweed – zice el, gândindu-se la tânărul cu numele ăsta. Nu i-am spus nimic, să ştii. Bunicul acela al lui are nas de vulpoi. Asta-i boala familiei, de altfel.

— Am să ţin minte, zice Tony, atâta lucru mă pricep şi eu.

— Cât despre Krook, urmează domnul Guppy, presupui oare că într-adevăr a pus mâna şi pe alte hârtii importante, aşa cum ţi se laudă de când aţi făcut asemenea tovărăşie?

Tony dă din cap că nu.

— Nu ştiu. Nu ştiu ce să cred. Dacă încheiem afacerea asta fără să-i deşteptăm bănuielile, voi afla mai multe, fără îndoială. Cum aş putea şti fără să le văd, când nici el nu ştie. Tot timpul silabiseşte cuvinte din ele şi le scrie cu creta pe masă şi pe pereţii prăvăliei şi mă întreabă ce înseamnă una şi ce înseamnă cealaltă, dar întregul lui inventar de la început şi până la sfârşit lesne s-ar putea să nu fie decât hârtie fără nici-o valoare, pe care a cumpărat-o n-aş putea spune de ce. Îl urmăreşte o idee fixă că posedă documente. S-a apucat să înveţe să le citească în acest ultim sfert de veac, aş crede, din cele ce-mi spune.

— De unde şi până unde i-a venit totuşi asemenea idee în cap, asta-i întrebarea? Se tot socoteşte domnul Guppy cu un ochi închis, după o scurtă meditaţie juridică. Poate c-a

găsit hârtii în ceva ce-a cumpărat şi unde nu era de presupus că s-ar putea găsi documente şi poate că, după felul şi locul ascunzătorii, i-a intrat în capu-i şiret că vor fi fost de preţ.

— Sau poate c-a fost tras pe sfoară într-o pretinsă tocmeală. Ori poate că şi-a pierdut minţile de-a binelea, de-atâta cât se uită la ceea ce cumpără şi de cât bea şi de cât se ţine de coada Lordului Preşedinte al înaltei Curţi şi de cât aude întruna de documente, adaugă domnul Weevle.

Domnul Guppy, şezând pe prichiciul ferestrei, dând din cap aprobativ şi cântărind în minte ipotezele toate, continuă pe gânduri să bată uşurel în lemn şi să se prindă de marginea ferestrei, s-o măsoare, până ce deodată îşi trage grăbit mâna într-o parte.

— Ce dracu e asta! Zice el. Ia priveşte la degetele mele!

Degetele-i sunt mânjite de un lichid gros, galben, scârbos la pipăit şi la văzut, dar mai scârbos la mirosit. Un soi de ulei vâscos şi greţos, respingător prin natura sa, care îi face pe amândoi să se cutremure.

— Ce-ai făcut aici? Ce-ai vărsat afară pe fereastră?

— Eu să fi vărsat ceva pe fereastră afară? Nimic, îţi jur. Niciodată de când sunt aici! Exclamă locatarul.

Şi totuşi, ia priviţi aici… Şi mai priviţi şi aici! Când aduc lumânarea la faţa locului, din colţul prichiciului ferestrei lichidul acela picură alene şi se strecoară, lăţindu-se pe cărămizi în jos, unde cloceşte într-o băltoacă mică, densă şi scârboasă.

— Casa asta e înfiorătoare, zice domnul Guppy, închizând fereastra, dă-mi puţină apă, că-mi vine să-mi tai mâna.

Atâta se spală şi se freacă şi se săpuneşte şi se miroase, şi iar se spală, până ce în sfârşit şi-a venit în fire cu un pahar de alcool şi stă tăcut în faţa focului, când iată clopotul catedralei Şaiţ Paul bate douăsprezece şi toate celelalte clopote bat douăsprezece din turnurile lor de felurite înălţimi, în văzduhul întunecat şi în multele lor tonalităţi. Când s-a aşternut iarăşi liniştea, locatarul întreabă:

— În sfârşit, a sosit ora fixată. Să mă duc?

Domnul Guppy dă din cap că da şi-l atinge uşor cu mâna pe spate „a noroc”, dar nu cu mâna cea spălată, cu toate că-i mâna lui dreaptă.

Domnul Weevle coboară scara, iar domnul Guppy încearcă să se aciuieze în faţa focului, pus pe lungă aşteptare. Dar în mai puţin de un minut sau două, s-aude scara scârţâind şi Tony intră repede în cameră.

— Le-ai căpătat?

— Căpătat?! Nu. Bătrânul nu-i acolo.

Atât de înfiorător de înspăimântat s-a întors, încât groaza îl cuprinde şi pe celălalt, care se repede la el şi-l întreabă în gura mare:

— Ce s-a întâmplat?

— N-am reuşit să-l fac să mă audă şi-atunci am deschis uşa încetişor şi m-am uitat înăuntru. Şi de-acolo vine mirosul de ars… De-acolo vine funinginea… Şi de-acolo şi uleiul acela… Dar el nu-i acolo! Tony îşi încheie spusele cu un geamăt.

Domnul Guppy apucă lumânarea. Ei coboară mai mult morţi decât vii şi, ţinându-se unul de altul, deschid uşa din dosul prăvăliei, împingând-o. Pisica se trage lângă uşă şi stă mârâind cu dinţii rânjiţi… Nu la ei, ci la ceva de jos, de pe podea, dinaintea focului. Foarte puţin foc a mai rămas în vatră, dar camera e plină de-un abur mocnit ce te înăbuşă, iar pe pereţi şi pe tavan s-a depus un strat întunecat şi unsuros. Scaunele şi masa şi sticla aproape nelipsită de pe masă, toate stau la locul lor ca de obicei. Pe un scaun cu spătar atârnă tichia păroasă a bătrânului şi haina lui.

— Ia priveşte! Şopteşte chiriaşul, atrăgând atenţia prietenului său, cu degetu-i tremurând, asupra unor obiecte. Ţi-am spus eu. Când l-am văzut ultima oară, şi-a scos tichia de pe cap, a scos din ea pachetul mic cu scrisori, şi-a agăţat tichia pe spătarul scaunului… Haina-i era pusă acolo dinainte, fiindcă o scosese înainte de a se fi dus să tragă obloanele, şi l-am lăsat tot învârtind scrisorile în

mână, stând drept colo unde stă acum pe duşumea grămada aceea neagră de resturi.

Să se fi spânzurat pe undeva? Cei doi se uită pe sus. Nu.

— Uite! Şopteşte iarăşi Tony. Tot la piciorul scaunului aceluia mai e o bucăţică murdară de cordică roşie, subţire, cu care se leagă condeiele. Cu ea erau legate scrisorile. El a desfăcut-o încetişor, privind chiorâş la mine şi, râzând mai înainte de a fi început să le învârtă în mâini, a aruncat cordica acolo. Am văzut-o căzând.

— Dar ce-i cu pisica? Întreabă domnul Guppy. Ia priveşte la ea!

— E nebună, cred. Şi nu-i de mirare să fie, aici, în locul ăsta blestemat.

Păşesc încetişor, uitându-se la toate lucrurile din jur. Pisica rămâne tot în locul în care au găsit-o, rânjind încă la grămada aceea de pe duşumea, din faţa focului, între cele două scaune.

— Ce-i acolo? Adă lumânarea!

Ici e un petic mic de duşumea arsă, dincoace nişte iască cu care s-a dat foc la un ghemotoc mic de hârtii arse şi ele alături, dar cenuşa lor nu-i atât de uşoară cum ar fi de aşteptat, ca şi cum hârtiile ar fi fost înmuiate în ceva, iar mai încoace e… să fie oare zgura unui trunchi mic de copac, ars şi fărâmat, acoperit c-un strat de cenuşă albă, sau un morman de cărbune? O! Ce grozăvie! E el! „Şi grămada asta – de lângă care am rupt-o la fugă, scăpând lumânarea din mână şi prăbuşindu-ne unul peste altul în stradă – e tot ce-a mai rămas din el!”

— Ajutor! Ajutor! Aj utor! Veniţi aici în casă, pentru numele lui Dumnezeu!

O grămadă de oameni au început să s-adune, dar nimeni nu mai poate ajuta cu ceva. Lordul Preşedinte al imobilului, fidel unui asemenea titlu în acest ultim act al său, a murit cum ar trebui să moară toţi Lorzii Preşedinţi ai tuturor Curţilor de Justiţie şi toate autorităţile din toate locurile, sub orice denumire, oricare ar fi ele, în care se săvârşesc

falsuri şi se fac nedreptăţi. Daţi morţii orice nume ar voi, înălţimea Voastră, puneţi-o pe seama cui ar pofti, ori zică-se c-ar fi putut fi prevenită dacă aşa ar fi dorit înălţimea Voastră, ea rămâne totuşi aceeaşi moarte veşnică – înnăscută, încolţită, zămislită în vocaţia coruptă a însuşi trupului nostru depravat… Aceeaşi moarte veşnică, de data asta prin ardere spontană, şi nu prin alt soi de moarte de care se poate muri.33

Intruşi i iată-i pe cei doi domni cu butonii şi manşetele nu tocmai curate, care au asistat la ultima anchetă a Procurorului făcută la „Flamura Soarelui", că reapar pe-acolo prin preajmă cu o repeziciune uimitoare (fiind, de fapt, căutaţi cu sufletul la gură de harnicul şi deşteptul de grefier) şi încep cercetări prin imobil şi se năpustesc apoi în salonul „Flamurii" şi scriu cu nişte condeiaşe nesăţioase pe hârtie satinată. Şi iată-i că aştern în scris când se lasă noaptea, cum toată vecinătatea străzii Cancelariei a fost ieri, cam pe la miezul nopţii, adusă într-o stare de cea mai adâncă nelinişte şi tulburare din cauza descoperirii oribile şi alarmante de mai jos. Şi iată-i că arată cum, fără îndoială, oricine îşi aduce aminte că nu de multă vreme o senzaţie penibilă a fost prilejuită în sufletul publicului de un caz de moarte misterioasă, prin otrăvire cu opiu, ce s-a petrecut la primul etaj al casei ocupată de o prăvălie de zdrenţe, sticle vechi şi depozit general de scule marinăreşti al unui individ ciudat, cu năravuri de beţiv, în vârstă foarte avansată, pe nume Krook, şi cum printr-o coincidenţă vrednică de luat în seamă, Krook fusese interogat la ancheta care după cum oricine îşi poate aminti, s-a ţinut cu prilejul acela la „Flamura Soarelui", un local bine condus, chiar alături de proprietatea în chestiune, pe latura vestică, a cărui licenţă a fost acordată unui prea respectabil proprietar, domnul James George Bogsby pe numele său. Şi iată-i că arată mai departe (în cât mai multe cuvinte cu putinţă) cum în timpul câtorva ceasuri de ieri noapte un miros foarte aparte a fost băgat de seamă de către locuitorii imobilului în care tragica

întâmplare ce formează obiectul prezentei relatări s-a petrecut. Această duhoare a fost la un moment dat atât de puternică, încât domnul Swills, un cântăreţ comic, angajat ca profesionist de domnul J. G. Bogsby, a afirmat el singur celui ce ne-a raportat nouă că i-a spus domnişoarei M. Melvileson, o persoană cu oarecare pretenţii de virtuozitate muzicală, de asemenea angajată de domnul J. G. Bogsby să cânte într-o serie de concerte numite Serate Muzicale, care s-ar părea că se ţin tot la „Flamura Soarelui” de sub direcţia domnului Bogsby în conformitate cu decretul lui George al II-lea, cum că el (domnul Swills) a văzut că-i este vocea serios afectată de starea impură a atmosferei, expresia lui hazlie pe moment fiind „că e ca un oficiu poştal gol, fiindcă nu mai are în el nici un singur sunet”. Şi cum această relatare a domnului Swills e în întregime întărită de două femei inteligente, măritate, ce locuiesc în aceeaşi curte şi cunoscute respectiv sub numele de doamna Piper şi doamna Perkins, care amândouă au sesizat mireasma puturoasă şi au considerat-o ca emanând de la proprietatea ocupată de Krook, nefericitul decedat. Toate acestea şi încă o grămadă în plus sunt relatate în scris, la faţa locului, de cei doi domni, care se află într-o tovărăşie amicală în timpul tristei catastrofe, iar poporul de copii din curte (jos din pat cât ai zice peşte) se îmbulzeşte pe la obloanele salonului „Flamura Soarelui”, iţindu-se ca să le zărească măcar creştetele celor doi în timp ce stau acolo şi scriu.

Întreaga curte, atât adulţi cât şi copii, nu-şi mai găseşte somnul într-o asemenea noapte, şi cu toţii nu pot face altceva decât să-şi înfofolească bine capetele numeroase şi să stea de vorbă despre nenorocita aceea de casă şi să se uite la ea. Domnişoara Flite a fost salvată în mod brav din camera ei, ca şi cum ar fi fost în flăcări, şi cazată într-un pat la „Flamura Soarelui”. Iar „Flamura” nici nu-şi stinge gazul, nici nu-şi ferecă uşile, cât e noaptea de lungă, fiindcă orice soi de agitaţie publică e în folosul „Flamurei” şi provoacă celor din curte nevoia de a-şi alina stomacurile. Localul n-a

mai avut asemenea cerere la articolul alimentar numit usturoi şi la rachiu îndoit cu apă fierbinte, de pe timpul anchetei. În clipa în care băiatul ce serveşte a auzit ce s-a întâmplat, şi-a suflecat strâns mânecile cămăşii până-n umeri şi-a zis: „O s-avem năvală!” La primul strigăt de alarmă, tânărul Piper s-a năpustit după pompieri şi s-a întors triumfător, într-un galop hurducat, cocoţat sus pe Phoenix, ţinându-se din toate puterile sale de fabuloasa făptură, în mijlocul căştilor de pompieri şi-al torţelor. Un pompier rămâne în spate, după ce face investigaţii conştiincioase pe la toate fisurile şi crăpăturile, şi se plimbă într-un pas agale în sus şi-n jos prin faţa casei, în tovărăşia unuia dintre cei doi poliţişti care au fost de asemenea lăsaţi acolo în post. Acestui trio, oricare dintre locatarii curţii ce dispune de şase pence are o poftă nepotolită de a-i manifesta ospitalitatea într-o formă lichidă.

Domnul Weevle şi prietenul său domnul Guppy se află în local la „Flamura” şi merită oricât şi orice se găseşte în local, numai să accepte să rămână acolo.

— Nu-i timpul acum, zice domnul Bogsby, să te tocmeşti pentru bani (cu toate că îi curg ochii după ei, de după tejghea): faceţi comanda, dumneavoastră doi, domnilor, şi veţi fi numaidecât serviţi cu tot ce poftiţi. Astfel rugaţi, cei doi domni (dar mai ales domnul Weevle) poftesc aşa de multe lucruri, încât cu timpul le vine greu să mai poftească ceva precis cât de cât; cu toate acestea, tot mai povestesc tuturor nou-veniţilor câte o versiune despre noaptea pe care au petrecut-o, despre ce-au zis şi despre ce-au crezut şi despre ce-au văzut. Între timp, unul sau altul dintre poliţişti îşi face drum destul de des pe lângă uşă şi, împingând-o puţin, o deschide ţinând-o cu mâna, ca să privească înăuntru din bezna de afară. Nu c-ar avea vreo bănuială, dar ca să poată cât de cât şi el afla la ce s-a adunat lumea acolo înăuntru.

Astfel noaptea îşi urmează cursu-i apăsător, găsind locatarii curţii încă neculcaţi la ceasuri neobişnuite, unii tot

oferind şi alţii primind, sau comportându-se ca locatarii unui imobil ce au descoperit ceva bani la care nu se mai aşteptau. Şi tot astfel, noaptea, până la urmă, se retrage şi pleacă cu paşi înceţi, iar lampagiul, făcându-şi rondul ca gâdele unui rege despot, decapitează unul după altul focurile mici care au năzuit să împuţineze întunericul. Şi astfel vine şi ziua, fie că ţi-e pe plac ori ba.

Şi ziua poate desluşi, chiar cu ochiul spălăcit al Londrei, că locatarii curţii au stat treji toată noaptea. Fără a mai ţine seama de capetele somnoroase căzute pe mese şi de călcâiele ce zac întinse pe duşumelele tari în loc de paturi, însăşi înfăţişarea cărămizii şi a tencuielii de pe imobilele din curte arată ponosită şi ostenită. Iar acum întreg cartierul, deşteptându-se şi începând să afle ce s-a întâmplat, vine în cârduri, pe jumătate îmbrăcat, ca să pună întrebări şi cei doi poliţişti, precum şi pompierul (care arată a fi cu mult mai puţin impresionaţi decât locuitorii curţii au de furcă, nu glumă, ca să păzească uşile.

— Doamne Dumnezeule, domnilor! Exclamă domnul Snagsby, apropiindu-se. Ce-aud?

— Hm-da! E-adevărat, răspunde unul dintre poliţişti. Asta e. Şi-acum circulaţi, hai!

— Vai, Doamne Dumnezeule, domnilor, urmează domnul Snagsby, imediat puţin cam împins într-o parte – m-am aflat astă-noapte între zece şi unsprezece ceasuri la uşa asta, stând de vorbă cu tânărul ce locuieşte aici.

— Da? Chiar aşa? Exclamă poliţistul. Pe tânăr îl găseşti atunci în casa de-alături. Hai, circulaţi! Ei, dumneavoastră, ceilalţi, plecaţi de-aici!

— Nu-i rănit, sper? Întrebă domnul Snagsby.

— Rănit? Nu. Ce avea să-l rănească?

Domnul Snagsby, cu totul incapabil să răspundă la întrebarea asta sau la oricare alta, având mintea tulburată, se îndreaptă spre „Flamura Soarelui” şi-l găseşte acolo pe domnul Weevle, lâncezind la un ceai cu pâine prăjită,

arătând extraordinar de neliniştit şi istovit şi ameţit de fum de tutun.

— Şi iată-l şi pe domnul Guppy! Exclamă domnul Snagsby. Doamne, Doamne, Doamne! Ce soartă pare să fie în toate astea? Şi nev…

Puterea de-a vorbi îl părăseşte pe domnul Snagsby tocmai când să formeze cuvintele „nevestica mea”. Fiindcă, văzând pe femeia aceea ofensată că intră la „Flamura Soarelui” la ceasul acela al dimineţii şi că se propteşte în faţa pompei de bere cu ochii aţintiţi asupra lui, ca un duh ce-i caută pricină, amuţeşte de uluit ce e.

— Draga mea, începe domnul Snagsby, când i se dezleagă limba, vrei să iei ceva? Puţin… ca să nu punem prea mult punctul pe „i”… Un strop de lichior?

— Nu! Răspunde doamna Snagsby.

— Dragostea mea! Îi cunoşti pe domnii aceştia doi?

— Da! Răspunde iar doamna Snagsby, şi cu un aer sever ia cunoştinţă de prezenţa lor, fără să-l piardă din ochi pe domnul Snagsby.

Devotatul domn Snagsby nu poate suporta asemenea tratament. El o apucă pe doamna Snagsby de mână şi o conduce într-o parte, la un butoi alăturat.

— Nevestică dragă, de ce te uiţi aşa la mine? Te rog, nu te mai uita aşa!

— Nu pot să-mi schimb ochii, răspunde doamna Snagsby, şi dac-aş putea, n-aş face-o!

Domnul Snagsby, cu tusea-i de supunere, întreabă:

— N-ai face-o dragă? Şi rămâne pe gânduri. Apoi dă drumul tusei de îngrijorare. E un mister îngrozitor, dragostea mea! E încă teribil de zăpăcit de căutătura doamnei Snagsby.

— Este, răspunde doamna Snagsby clătinând din cap, e un mister îngrozitor la mijloc.

— Nevestică dragă, se roagă stăruitor domnul Snagsby într-un hal de-ţi face milă, pentru numele lui Dumnezeu, nu-mi mai vorbi cu amărăciunea asta zugrăvită pe faţă şi nu te

mai uita la mine atât de bănuitoare! Te rog şi te implor să încetezi! Doamne Dumnezeule! Nu ţi-ai fi închipuit că pe neaşteptate m-am apucat să ard pe cineva, scumpa mea?

— N-aş putea să mă pronunţ, răspunde doamna Snagsby. La o cercetare pripită a poziţiei sale nenorocite, domnul Snagsby nu s-ar putea pronunţa nici el. Nu-i pregătit cu certitudine ca să nege că poate o fi avut cumva de-a face cu treaba asta. În legătură cu întâmplarea atât de misterioasă, el avusese întrucâtva, dar nu mai ştie întrucât, de-a face cu aşa de multe, încât e cu putinţă să poată fi implicat fără să o ştie şi în afacerea de faţă, atât de întortocheată. Istovit, îşi şterge fruntea cu batista, suflând din greu.

— Sufleţelul meu, urmează nefericitul librar, ai avea vreo obiecţie să-mi spui de ce, cu purtarea domniei tale atât de prudentă şi delicată în general, ai venit acum, înainte de micul dejun, într-o pivniţă de vinuri?

— Dar dumneata de ce-ai venit? Întreabă doamna Snagsby.

— Scumpa mea, pur şi simplu ca să aflu adevărul asupra accidentului fatal care i s-a întâmplat venerabilei persoane care a fost… Arsă. Domnul Snagsby a făcut o pauză ca să-şi înăbuşe un geamăt. După aceea ţi le-aş fi povestit, dragostea mea, în timp ce-ţi mâneai cornuleţele.

— Cred că da! Dumneata îmi povesteşti mie toate, domnule Snagsby?!

— Toate… Nev…?

— M-aş bucura, zice doamna Snagsby, după ce a privit îndelung cu un zâmbet aspru şi sinistru la tulburarea crescută a soţului ei, dacă ai merge cu mine acasă; cred c-ai fi în mai mare siguranţă acolo, decât oriunde aiurea.

— Dragostea mea, ştiu c-aş fi, sunt sigur. Sunt gata să merg.

Domnul Snagsby îşi aruncă privirile cu deznădejde jurâmprejurul localului, le dă câte-un „bună ziua” domnilor Weevle şi Guppy, încredinţându-i de plăcerea cu care-i vede nevătămaţi, şi-o însoţeşte pe doamna Snagsby, părăsind

„Flamura Soarelui”. Până să cadă noaptea, îndoiala lui dacă nu cumva ar putea fi răspunzător pentru vreun rol de neconceput în catastrofa care a ajuns în gura întregului cartier aproape că s-a schimbat în siguranţă, prin stăruinţa doamnei Snagsby de a se uita ţintă la el. Suferinţele sale la asemenea gând sunt atât de mari, încât din când în când îi trece prin minte să se predea justiţiei şi să ceară să fie absolvit dacă e inocent, sau pedepsit cu cea mai aspră rigoare a legii dacă e vinovat.

După ce şi-au luat micul dejun, domnul Weevle şi domnul Guppy intră în Lincoln's Inn ca să se plimbe puţin prin piaţă şi să-şi limpezească minţile, atât cât le poate îngădui o scurtă plimbare.

— Nu se poate un timp mai prielnic ca ăsta, Tony, începe să spună domnul Guppy, după ce-au făcut, meditând, plimbarea pe cele patru laturi ale pieţii, pentru ca să schimbăm între noi un cuvânt, două, relativ la un punct asupra căruia trebuie să ajungem la înţelegere fără multă întârziere.

— Ascultă, să-ţi spun şi eu ceva, William! Răspunde celălalt, privindu-şi cu ochi congestionaţi tovarăşul. Dacă e vorba de uneltiri, nu-i nevoie să te mai osteneşti vorbind. Mi-a fost de-ajuns cât am avut şi n-am nevoie de mai mult. Data viitoare te-om vedea pe tine că iei foc sau că sari în aer dintr-o explozie.

Presupunerea unui asemenea fenomen îi e atât de displăcută domnului Guppy, încât îi tremură vocea, spunând cele ce urmează în chip de dojană:

— Tony, aş fi crezut că toate cele prin care-am trecut astă-noapte îţi vor fi fost de învăţătură, ca să nu mai fii atât de egoist cât timp vei trăi.

La care domnul Weevle răspunde:

— William, eu aş fi crezut că-ţi vor fi fost ţie de lecţie ca să nu mai unelteşti niciodată, cât vei trăi.

La care domnul Guppy zice:

— Cine unelteşte?

La care domnul Jobling răspunde:
— Cine? Tu!
La care domnul Guppy protestează:
— Nu, nu eu!
La care domnul Jobling reafirmă:
— Ba da, tu!
La care domnul Guppy întreabă:
— Cine spune asta?
La care domnul Jobling răspunde:
— Eu o spun!
La care domnul Guppy exclamă:
— Oh! Zău?
La care domnul Jobling exclamă şi el:
— Da, zău!

Şi amândoi, ajungând să se înfierbânte, se plimbă o bucată de vreme în tăcere, ca să se răcorească iarăşi.

— Tony, începe iarăşi domnul Guppy, dacă ţi-ai fi ascultat prietenul, în loc să te repezi la el, n-ai fi căzut în greşeală. Dar firea ta e iute şi nu stai să te gândeşti. Dispunând, Tony, de tot ce e făcut să încânte ochiul, tu…

— Oh! Dă-l dracului de ochi, strigă domnul Weevle, tăindu-i-o scurt. Hai, spune ce-ai de spus!

Văzând că prietenul său se află într-o stare atât de morocănoasă şi că-i atât de materialist, domnul Guppy îşi exprimă sentimentele nobile ale sufletului său doar prin tonul de mustrare cu care reîncepe:

— Tony, când zic că este un punct în privinţa căruia trebuie să ajungem foarte curând la o înţelegere, zic aşa cu totul departe de orice soi de uneltire, oricât de nevinovată ar fi ea. Ştii că în toate procesele ce se judecă, se stabileşte profesional dinainte ce fapte trebuie dovedite de martori. E sau nu de dorit să ştim ce fapte trebuie să dovedim noi la ancheta morţii acelui nefericit bătrân troglo… Domn? (domnul Guppy era cât pe ce să spună troglodit, dar socoate că „domn” se potriveşte mai bine împrejurărilor).

— Ce fapte? Faptele.

— Faptele la care se referă ancheta. Acelea sunt… Domnul Guppy le spune, enumerându-le pe degete… Ce ştim despre obiceiurile lui; când l-ai văzut ultima oară; în ce stare se afla atunci; descoperirea pe care am făcut-o şi cum am făcut-o.

— Da, încuviinţează domnul Weevle. Asta în privinţa faptelor.

— Am făcut descoperirea datorită faptului că, potrivit cu felul lui extravagant, ţi-a fixat o întâlnire la douăsprezece noaptea, când tu trebuia să-i tălmăceşti nişte înscrisuri, cum ai mai făcut-o adeseori în trecut, din pricină că bătrânul nu putea citi. Eu, venit să petrec seara cu tine, am fost chemat jos… Şi aşa mai departe. Ancheta referindu-se numai la împrejurările în legătură cu moartea decedatului, nu-i nevoie să trecem dincolo de faptele acestea; presupun că eşti de acord?

— Nu! Răspunde domnul Weevle. Presupun că nu.

— Şi asta-i uneltire, poate? Urmează ofensatul Guppy.

— Nu, îi răspunde prietenul, dacă nu-i nimic mai rău şi-i numai atât, îmi retrag cuvintele.

— Ei bine, Tony, urmează domnul Guppy, apucându-l de braţ şi plimbându-se cu el încet. Aş dori să ştiu, prieteneşte, dacă te-ai gândit la multiplele foloase pe care le-ai avea continuând să locuieşti tot acolo.

— Ce vrei să spui?

— Dacă te-ai gândit la multiplele foloase pe care le-ai avea continuând să locuieşti tot acolo? Repetă domnul Guppy, plimbându-se iarăşi cu el.

— Unde tot acolo? În casa aceea? Întreabă arătând cu degetul în direcţia prăvăliei de zdrenţe şi sticle vechi.

Domnul Guppy dă din cap că da.

— Ei bine, n-aş mai petrece încă o noapte acolo pentru nimic în lume, oricare ar fi considerentul pe care mi l-ai invoca, zice domnul Weevle, uitându-se cu privirile rătăcite.

— Vorbeşti serios, Tony?

— Serios. N-arăt a fi serios? Să ştii însă că sunt hotărât, urmează domnul Weevle, înfiorându-se de-adevărat.

— Atunci, posibilitatea sau chiar probabilitatea… Căci aşa trebuie analizată situaţia… De a rămâne în posesia acelor lucruri, fără să fii niciodată tulburat, lucruri care până de curând au aparţinut unui bătrân singuratic, ce pare să nu aibă nici-o rubedenie pe faţa pământului şi siguranţa c-ai fi în stare să descoperi tot ceea ce el a adunat într-adevăr acolo nu cântăresc nimic pentru tine, Tony, în raport cu noaptea trecută, dacă te înţeleg bine? Spune domnul Guppy, ronţăindu-şi unghia degetului arătător cu pofta pe care i-a trezit-o ofensa.

— Sigur că nu. Să vorbeşti cu atâta sânge rece şi să îndemni pe un prieten să locuiască acolo! Strigă domnul Weevle plin de indignare. Du-te şi locuieşte tu acolo!

— O! Eu, Tony! Replică domnul Guppy, încercând să-l potolească. N-am locuit niciodată şi nu m-aş putea muta acum deoarece e domiciliul tău acolo!

— Eşti binevenit aici, reia prietenul său, şi… Uite!… Şi te poţi instala ca la tine acasă!

— Atunci, în asemenea privinţă, urmează domnul Guppy, dacă te-nţeleg bine, dumneata, Tony, renunţi în toată puterea cuvântului la întregul plan?

— În toată viaţa dumitale, răspunde Tony, cu cea mai nestrămutată hotărâre, n-ai rostit cuvânt mai adevărat ca ăsta! Renunţ!

În timp ce stau astfel de vorbă, în piaţă intră o birjă, de pe capra căreia un joben foarte înalt atrage atenţia publicului. Înăuntrul trăsurii şi, bineînţeles fără să atragă atenţia mulţimii, cu toate că a sărit în ochii celor doi prieteni, fiindcă trăsura se opreşte aproape în dreptul lor, se află venerabilul domn Smallweed şi doamna Smallweed, însoţiţi de nepoata lor, Judy.

Chip urile grupului arată a fi grăbite şi nerăbdătoare şi, în ti mp ce jobenul înalt (aşezat deasupra capului domnului Smallweed junior) se coboară, domnul Smallweed senior scoate capul pe fereastra cupeului şi strigă piţigăiat la domnul Guppy:

— Bună ziua, domnule! Ce mai faceţi?

— Mă întreb ce-or fi căutând Chick şi familia lui aici atât de dimineaţă! Zice domnul Guppy, arătându-i prietenului său.

— Dragă domnule, strigă iarăşi bunicul Smallweed, vreţi să-mi faceţi un bine? Vreţi să fiţi atât de buni, dumneata şi prietenul dumitale să mă duceţi în cârciuma din curte, în timp ce Bart şi soră-sa or duce-o pe bunica lor? Vreţi să faceţi binele ăsta unui bătrân, domnule?

Domnul Guppy se uită la prietenul său, repetând întrebător:

— Cârciuma din curte?

Şi se pregătesc să poarte venerabila sarcină la „Flamura Soarelui”.

— Na! Ia de-aici banii ce ţi se cuvin pentru cursă! Zice patriarhul către birjar, cu o căutătură fioroasă şi amenințându-l cu pumnu-i neputincios. Îndrăzneşte să-mi ceri un ban mai mult, că te dau pe mâna legii! Dragii mei tineri, luaţi-mă cu băgare de seamă, vă rog. Îngăduiţi-mi să vă cuprind pe după gât. N-am să vă strâng prea tare, căci nu pot. O Doamne! Vai de mine! Şi de ciolanele mele!

E bine că „Flamura” nu-i departe, fiindcă domnul Weevle, mai înainte de a fi parcurs jumătate din distanţă, arată a fi înciudat că a primit să-l care pe bătrân. Totuşi, fără a manifesta o înrăutăţire a simptomelor sale decât doar emiterea unor horcăieli ce provin din blocarea respiraţiei, el se achită de sarcina pe care şi-a luat-o, iar generosul bătrân este depus, potrivit propriei sale dorinţe, în salonul localului „Flamura Soarelui”.

— O, Doamne! Gâfâie domnul Smallweed cu sufletul la gură, uitându-se în juru-i după un fotoliu. Vai de mine! Vai de ciolanele mele! Vai de spatele meu! Vai ce dureri şi ce chinuri! Hai, stai jos, cap de găină, nu mai ţopăi şi te-ncorda, căzătură oloagă! Stai jos!

Apostrofarea uşoară de mai sus, adresată doamnei Smallweed, e prilejuită de o pornire a nefericitei bătrâne,

ori de câte ori se găseşte stând în picioare, de a zburda jur-împrejur şi de „a se adresa” lucrurilor neînsufleţite, acompaniindu-se de o sporovăială de neînţeles, ca într-un dans de vrăjitoare. Asemenea demonstraţii, cât şi oricare alte manifestări imbecile ale sărmanei bătrâne se datorează probabil unei afecţiuni nervoase, dar, în împrejurarea de faţă, ele se desfăşoară cu o atât de deosebită însufleţire faţă de fotoliul Windsor, perechea aceluia în care a fost aşezat domnul Smallweed, încât nu se linişteşte decât când nepoţii ei au pus-o cu sila jos, ţinând-o; în acest timp soţul şi stăpânul ei îi acordă cu o uşurinţă grozavă epitetul afectuos de „cioară cu cap de porc”, pe care-l repetă de-un uimitor număr de ori.

— Dragă domnule, urmează după aceea bunicul Smallweed, adresându-se domnului Guppy, s-a întâmplat o nenorocire aici. Aţi auzit de ea careva dintre dumneavoastră?

— S-auzim de ea, domnule? Ei bine, noi am descoperit-o doar.

— Dumneavoastră aţi descoperit-o! Dumneavoastră doi aţi descoperit-o! Bart, ei au descoperit-o!

Cei doi descoperitori se uită fix la cei patru Smallweed, care şi ei la rândul lor fac acelaşi lucru.

— Dragii mei prieteni, scânceşte bunicul Smallweed, întinzând spre ei amândouă mâinile, vă mulţumesc de o mie de ori pentru că v-aţi achitat de o sarcină tristă, descoperind cenuşa fratelui doamnei Smallweed.

— Cum? Exclamă domnul Guppy.

— A fratelui doamnei Smallweed, scumpe prietene… Singura ei rubedenie. Nu ne aveam bine, ceea ce e de regretat şi de plâns acum, dar cu el nu te puteai avea bine. Nu ţinea la noi. Era un om ciudat… Da, era un om foarte ciudat. Afară doar dacă n-a lăsat vreun testament (ceea ce nu-i deloc probabil), voi face formele ca să intru în posesia averii lui. Am venit aici ca să văd ce-i cu proprietatea. Trebuie sigilată, trebuie apărată. Am venit aici, repetă

bunicul Smallweed, agăţând aerul din faţă-i cu cârligele tuturor celor zece degete deodată, să văd ce-i cu proprietatea.

— Cred, Small, zice nemângâiatul domn Guppy, că ai fi putut să ne spui că bătrânul era unchiul tău.

— Voi doi vă fereaţi aşa de tare de el, încât mi-am închipuit că vă face plăcere să fiu şi eu la fel, răspunse şmecherul nostru cu ochii scânteindu-i tainic. Pe lângă asta, nu-mi făcea cinste.

— Şi-apoi n-avea nici-o importanţă pentru dumneavoastră, nu-i aşa, dacă-i făcea sau nu cinste? Intervine Judy, şi ea cu ochii scânteind tainic.

— Nu m-a văzut niciodată în viaţă, ca să mă cunoască, adaugă Small. Nu ştiu de ce-ar fi trebuit să vi-l prezint, zău.

— Nu, niciodată n-a avut de-a face cu noi... Ceea ce e regretabil, întăreşte bătrânul, dar am venit să mă-ngrijesc de proprietate... Să cercetez hârtiile şi să mă-ngrijesc de proprietate. Avem să ne validăm titlurile. Sunt în mâna avocatului nostru. Domnul Tulkinghorn de la „Lincoln's Inn Fields”, ce stă acolo, peste drum, e atât de bun să facă formele ca avocat în numele meu şi pot să vă spun că e atât de activ, că sub tălpile lui nu creşte iarbă. Krook a fost singurul frate al doamnei Smallweed, ea n-are nici-o rudă decât pe Krook, şi Krook nici el n-are altă rudă decât pe doamna Smallweed. Vorbesc despre frate-tău, care avea şaptezeci şi şase de ani, tu, gânganie flecară!

Doamna Smallweed începe pe dată să scuture din cap şi să piuie:

— Şaptezeci şi şase de lire, şapte şilingi şi şase peni! Şaptezeci şi şase de mii de saci de bani! Şaptezeci şi şase de sute de mii de milioane de teancuri de bancnote!

— Poate să-mi dea cineva o oală de-un sfert? Întreabă soţul scos din fire, uitându-se deznădăjduit în juru-i şi negăsind la îndemână nici un proiectil. Nu vrea nimeni să-mi facă bine c-o scuipătoare? Nu vrea nimeni să-mi aducă

ceva tare şi tăios s-arunc în ea? Ei hârcă, javră, căţea, moară hodorogită, ţuruitoare!

Aici, domnul Smallweed, exaltat în ultimul grad de propria-i elocvenţă, în lipsă de altceva, o aruncă de-a binelea pe Judy asupra bunică-sii, îmbrâncind-o pe tânăra fecioară cu capul înspre bătrână cu atâta putere cât fu în stare să-şi adune, după care se prăvăli în scaun grămadă.

— Ridicaţi-mă careva, fiţi atât de buni, zice vocea dinăuntrul mormanului în care se prăbuşise şi care abia se mai zbătea acum. Am venit să văd ce-i cu proprietatea. Ridicaţi-mă şi chemaţi să vină poliţia, să-şi facă datoria la casa de-alături, ca să i se dea lămuriri despre proprietate. Avocatul meu vine şi el aici peste puţin, ca să-mi apere proprietatea. Deportarea sau furcile îl aşteaptă pe oricine s-ar atinge de proprietate!

În timp ce nepoţii cei supuşi îl ridică în capul oaselor, zgâlţâindu-l şi trecându-l prin tot procesul de restaurare prin scuturare şi înghiontire, bătrânul tot mai repetă ca un ecou: „Pro… Proprietatea!… Proprietatea!”

Domnul Weevle şi domnul Guppy se uită unul la altul, primul ca şi cum ar fi renunţat cu desăvârşire la întreaga afacere, al doilea cu o mutră dezorientată, ca şi cum ar fi nutrit încă nişte speranţe ce întârzie să se înfăptuiască. Dar nu-i nimic de făcut împotriva intereselor lui Smallweed. Funcţionarul domnului Tulkinghorn coboară din strana lui oficială aflată în birourile avocatului, ca să aducă la cunoştinţă poliţiei că domnul Tulkinghorn răspunde personal că totul este în ordine în privinţa înrudirii şi că hârtiile şi efectele vor fi date formal în posesie, în termenul cuvenit. Domnului Smallweed i se îngăduie de la bun început, în semn de afirmare a drepturilor sale supreme, să fie cărat în casa vecină ca să facă o vizită de sentiment până sus la etaj, în camera părăsită a domnişoarei Flite, unde el arată ca o pasăre de pradă de curând adăugată la crescătoria ei de păsări.

Vestea sosirii neaşteptatului moştenitor răspândindu-se repede în curte, aduce încă folos localului „Flamura Soarelui” şi ţine poporul în tensiune. Doamna Piper şi doamna Perkins gândesc că-i greu tare pentru tânărul Weevle, dacă într-adevăr nu există nici un testament, şi socotesc că un dar important ar trebui să i se facă din activul succesorului. Tânărul Piper şi tânărul Perkins, ca membri ai neastâmpăratului cerc de tineret, spaima pietonilor de pe strada Cancelariei, scotocesc cât e ziua de lungă prin cenuşă în dosul pompei de incendiu şi sub arcadă, şi la locul cu pricina ţipete sălbatice şi urlete se înalţă de pe rămăşiţele focului. Micul Swills şi domnişoara M. Melvilleson conversează cordial cu patronii lor, având sentimentul că asemenea evenimente neobişnuite desfiinţează graniţele între profesionişti şi neprofesionişti. Domnul Bogsby plănuieşte să prezinte în concert Cântecul popular despre Moartea Regelui cu corul întregii forţe a asociaţiei, în chip de mare eveniment săptămânal al Seratelor Muzicale şi anunţă pe afiş că „Y. G. B. E hotărât să facă aşa ceva cu preţul unor cheltuieli considerabile, în afară de buget, ca urmare a dorinţei care a fost aproape unanim exprimată la bufet de marea masă a oamenilor respectabili şi ca un omagiu adus tristului eveniment din ultima vreme, care a stârnit atâta senzaţie.”

Un punct în legătură cu decedatul, asupra căruia locatarii curţii sunt îngrijoraţi cu deosebire, este: dacă se va păstra cutuma unui sicriu de mărime naturală, cu toate că atât de puţin a rămas de pus în el. După cele declarate de antreprenorul pompelor funebre, în cursul zilei, la bufetul „Flamura Soarelui”, cum că a primit comandă să facă unul de „şase picioare”, publicul îngrijorat se potoleşte şi se trage concluzia că purtarea domnului Smallweed îi face mortului mare cinste.

În afara curţii, şi încă la o mare depărtare de ea, faptul a deşteptat considerabilă senzaţie, pentru că oameni de ştiinţă şi filosofi vin să vadă, iar trăsurile descarcă la colţ

doctori veniţi cu aceeaşi intenţie, şi se face atâta discuţie savantă asupra gazelor inflamabile şi mai ales asupra hidrogenului fosforat, cum nici nu şi-ar fi putut închipui vreodată locatarii curţii. Unii dintre învăţaţii citaţi (natural cei mai înţelepţi) susţin cu indignare că decedatul n-avea nici un interes să moară în felul invocat, şi cu toate că alţi învăţaţi autorizaţi au adus pe tapet o anchetă pentru dovedirea unor asemenea decese, retipărită în volumul al şaselea din Tranzacţiile Filosofice, precum şi o carte, nu chiar necunoscută, asupra Jurisprudenţei Medicale Engleze, şi totodată şi cazul contesei Cornelia Bandi, din Italia, cunoscut din declaraţia amănunţită a unui anume Bianchini, preot econom din Verona, care a scris o operă erudită sau cam aşa ceva şi despre care se auzea din când în când, încă de pe când trăia, că ar fi avut sclipiri de inteligenţă; şi încă şi mărturiile domnilor Fodere şi Mere, doi blestemaţi de francezi care ar fi făcut investigaţii asupra subiectului, cât şi mărturia domnului Le Cat, care confirmă cele de mai sus, Domnia Sa fiind odinioară chirurg francez aproape celebru, care a avut necuviinţa să locuiască într-o casă în care se petrecuse un asemenea caz, ba, încă să şi scrie o relatare despre el. Totuşi ei socotesc încăpăţânarea răposatului Krook de a pleca de pe lumea asta pe-o asemenea cale lăturalnică cu desăvârşire nejustificată şi, în ceea ce-l priveşte, dezgustătoare. Cu cât locatarii curţii înţeleg mai puţin asemenea savantlâcuri, cu atât le plac mai mult şi cu atât e mai mare satisfacţia operaţiilor comerciale la „Flamura Soarelui”. Apoi, soseşte şi desenatorul unui jurnal ilustrat, cu fond şi figurine gata desenate pentru orice eveniment, de la un naufragiu pe coasta ţinutului Cornwall, până la o paradă în Hide Park, sau o întrunire la Manchester şi chiar în camera doamnei Perkins, devenită celebră de atunci înainte, el schiţează pe bloc, cât ai zice peşte, casa domnului Krook în mărime naturală, de fapt considerabil mai mare, făcând din ea un adevărat templu. De asemenea, fiindu-i îngăduit să intre şi să privească la uşa

camerei fatale, el înfăţişează în desen apartamentul cu pricina lung de trei sferturi de milă şi înalt de cincizeci de yarzi, lucru de care locatarii din curte sunt încântaţi cu deosebire. În tot acest timp cei doi domni menţionaţi mai sus apar şi dispar în fiecare casă, asistă la controversele filosofice… Merg pretutindeni şi ascultă pe fiştecine… Şi, totuşi, mereu se reped în salonul localului „Flamura” şi scriu cu condeiaşele nesăţioase la ancheta lor, ca şi de data cealaltă, afară doar că de data asta procurorul are sentimentul că asemenea caz e cu totul ieşit din comun şi spune domnilor din juriu, în calitate neoficială:

— Poate că imobilul vecin, domnilor, e urmărit de nenoroc. E o casă predestinată, aşa constatăm noi uneori, şi despre asemenea taine nu putem răspunde!

După care, sicriul de un metru optzeci intră în acţiune şi e tare admirat.

În toată procedura ce se desfăşoară, domnul Guppy joacă un rol atât de secundar, afară doar când depune mărturia, încât e împins într-o parte ca un individ ce n-are nici-o legătură cu cazul, şi nu mai poate iscodi casa tainică decât pe dinafară, de unde are supărarea de a-l vedea pe domnul Smallweed punând lacăt pe uşă şi deci ia act cu amărăciune că este împiedicat de a pătrunde în ea. Dar mai înainte ca actele procedurale să se încheie, adică în seara de după catastrofă, domnul Guppy are ceva de spus, ceva ce trebuie comunicat distinsei Lady Dedlock.

Drept care, cu inima pierită şi cu simţul josnic al vinovăţiei sale, stârnit de grozăvia şi veghea de la localul „Flamura Soarelui”, tânărul cu numele de Guppy se înfăţişează la palatul din oraş cam pe la ceasurile şapte seara şi solicită s-o vadă pe Domnia Sa Lady Dedlock.

Valetul îi răspunde că Domnia Sa Doamna e pe punctul de a pleca la o cină; n-a văzut oare echipajul tras în faţa uşii? Ba da, a văzut echipajul la uşă, dar doreşte totuşi s-o vadă pe Doamna Noastră.

Valetul are toată bunăvoinţa, după cum va mărturisi ceva mai târziu unui domn lacheu amic, să-i facă vânt tânărului”, dar a primit ordine precise. De aceea, îmbufnat, socoteşte că tânărul trebuie să urce în bibliotecă. Acolo îl lasă să aştepte într-o încăpere vastă, nu peste măsură de luminată, în timp ce se duce să-l anunţe.

Domnul Guppy străpunge cu privirea umbra de prin unghere în toate direcţiile, descoperind pretutindeni câte o anumită grămăjoară de cărbuni şi lemne prefăcute în cenuşă albită. Puţin după aceea aude un foşnet. Să fie?… Nu, nu-i nici-o fantomă, nu-i decât o femeie în carne şi oase, îmbrăcată cât nu se poate mai frumos.

— Trebuie să cer iertare Domniei Voastre, se bâlbâie domnul Guppy, foarte abătut. Timpul este nepotrivit…

— Ţi-am spus că poţi veni oricând.

Îşi ia un scaun privind ţintă la dânsul ca şi ultima dată când l-a văzut.

— Vă mulţumesc. Domnia Voastră e foarte îngăduitoare.

— Poţi să stai jos.

În tonul ei nu se prea simte multă îngăduinţă.

— Nu ştiu, Doamnă, dacă se cuvine să mă aşez şi să vă reţin, pentru că… N-am scrisorile despre care v-am vorbit când am avut cinstea să fiu primit de Domnia Voastră.

— Ai venit numai ca să-mi spui asta?

— Numai pentru atât, Doamnă.

Domnul Guppy, pe lângă că e deprimat, dezamăgit şi stânjenit, mai e pe deasupra şi pus la grea încercare de splendoarea frumoasei Lady Dedlock. Ea îşi dă seama foarte bine de înrâurirea exercitată, a studiat-o prea bine, încât nu poate pierde nici-o fărâmă din efectul pe care-l produce asupra oricui. Şi în timp ce îl priveşte neclintită, cu atâta răceală, el îşi dă seama nu numai că nu mai poate pătrunde cât de cât în natura reală a gândurilor ei, dar că e, cu fiecare clipă ce trece, din ce în ce mai îndepărtat de ea.

E limpede că Doamna n-are să deschidă gura, aşa că el trebuie să vorbească.

— Pe scurt, Doamnă, zice domnul Guppy, ca un tâlhar mârşav şi vinovat, omul de la care trebuia să am scrisorile a murit pe neaşteptate şi… Aici se opreşte. Lady Dedlock termină liniştită propoziţia:

— Şi scrisorile s-au distrus odată cu omul?

Domnul Guppy ar zice nu, dacă ar putea, dar nu e în stare să ascundă.

— Aşa cred, Doamnă.

Dac-ar putea vedea acum pe faţa ei o licărire cât de mică de uşurare. Nu, dar el nu poate să vadă asemenea lucru; nici chiar dacă înfăţişarea ei arătoasă nu l-ar fi copleşit de-a binelea, tot n-ar fi în stare să privească dincolo de ea şi alături de ea.

Aşa că bolboroseşte stângaci o scuză, două, pentru nereuşita lui.

— Asta-i tot ce ai a-mi spune? Îl întreabă Lady Dedlock, după ce l-a ascultat până la capăt… Sau până la capăt atât cât poate el bâlbâi.

Domnul Guppy crede că-i tot.

— Ar fi mai bine să fii sigur că nu mai doreşti să-mi spui nimic altceva, pentru că e ultima oară când ai prilejul.

Domnul Guppy e sigur de tot. Şi, într-adevăr, în momentul de faţă n-are asemenea dorinţă pentru nimic în lume.

— Şi-acum destul, te scutesc de orice scuze. Noapte bună! Şi îl cheamă cu clopoţelul pe valet ca să-l conducă pe tânărul cu numele de Guppy.

Dar în palat, chiar în clipa aceea se întâmplă să fie un bătrân, pe numele său Tulkinghorn. Şi bătrânul, îndreptându-se spre bibliotecă, cu pas liniştit, în chiar clipa aceea, se află cu mâna pe clanţa uşii… Apoi intră… Şi vine faţă în faţă cu tânărul, pe când acesta era tocmai pe punctul de a părăsi încăperea.

Un schimb de priviri între bătrân şi doamnă şi, pentru o clipă, oblonul ce stă mereu tras zboară în sus. Bănuiala, vie

şi iute, pândeşte. Încă o clipă, oblonul se închide iarăşi.

— Vă cer iertare, Lady Dedlock. Vă cer iertare de o mie de ori. E atât de neobişnuit să vă găsesc aici la o oră ca asta. Credeam că biblioteca e goală. Vă cer iertare!

— Rămâneţi! Îl cheamă îndărăt cu nepăsare. Rămâneţi aici, vă rog. Eu plec în oraş să cinez. Nu mai am nimic de spus tânărului acestuia!

Zăpăcit, tânărul se înclină în timp ce iese afară şi, ploconindu-se, îşi exprimă speranţa că domnul Tulkinghorn de la Lincoln's Inn of the Fields e bine, sănătos.

— Ah, ah! Exclamă juristul, uitându-se la tânăr pe sub sprâncene, cu toate că n-avea nevoie să se mai uite o dată la el… Nu, el n-avea. De la „Kenge şi Carboy”, desigur?

— Kenge şi Carboy”, domnule Tulkinghorn. Numele meu e Guppy, domnule.

— Bineînţeles. Hm, mulţumesc, domnule Guppy, sunt foarte bine, sănătos!

— Fericit de aşa veste, domnule! Dumneavoastră care sunteţi cinstea profesiei.

— Mulţumesc, domnule Guppy!

Domnul Guppy se strecoară afară. Domnul Tulkinghorn, un contrast în toată puterea cuvântului, în negrul său demodat şi spălăcit, pe lângă strălucirea pe care o etalează Lady Dedlock, o ajută să coboare scara, ţinând-o de mână, până la trăsură. Se întoarce apoi, frecându-şi bărbia, pe care are s-o mai frece încă o grămadă în cursul serii aceleia.

Strâns cu uşa „Jjfl^ i, ce mai poate fi şi asta? Se întreabă domnul George. Să fie cartuş orb sau glonţ? O tragere în gol sau chiar o împuşcătură?

O scrisoare deschisă face obiectul presupunerilor oşteanului şi se pare că îl uluieşte peste măsură. Se uită la ea, depărtând-o cât îl ţine mâna, apoi o apropie tare de el, o ţine în mâna dreaptă, o ţine în mâna stângă, o citeşte cu capul plecat într-o parte, apoi cu capul plecat în cealaltă parte, îşi încruntă sprâncenele, apoi le ridică în sus: totuşi

nu poate fi satisfăcut. O desface pe masă, netezind-o cu palma-i grea şi, dus pe gânduri, se plimbă în susul şi-n josul galeriei, oprindu-se în faţa ei din când în când, ca s-o cerceteze cu un ochi proaspăt. Dar nici aşa nu merge. „Să fie, cugetă încă domnul George, cartuş orb sau glonţ?”.

Phil Squod, cu o bidinea şi o tinichea de vopsea, are de lucru ceva mai la o parte ca să albească ţintele, fluierând uşurel, în tempo de marş grăbit şi într-un stil tambur major, că trebuie şi vrea să se-ntoarcă iarăşi la fata pe care a părăsit-o.

— Phil! Oşteanul îi face semn să vină când îl strigă. Phil se apropie în felul lui obişnuit, mai întâi pornind cu temere ca şi cum ar merge nu se ştie unde şi apoi repezindu-se asupra comandantului ca la o şarjă cu baioneta. Câţiva stropi albi se văd în relief pronunţat pe faţa-i murdară, iar el se scarpină în unica-i sprânceană cu coada bidinelei.

— Fii atent, Phil! Ascultă aici!

— Smirna, şefule, smirna!

— Domnule, îngăduiţi-mi să vă amintesc (cu toate că, după cum prea bine ştiţi, nu-i o obligaţie legală din parte-mi s-o fac) că poliţa pe termen de două luni trasă asupra dumneavoastră de domnul Matthew Bagnet şi acceptată de dumneavoastră pentru suma de nouăzeci şi şapte de lire sterline, patru şilingi şi nouă pence devine exigibilă mâine, când veţi binevoi să fiţi pregătit a o achita la prezentare. Al dumneavoastră Joshua Smallweed. Ce zici de asta, Phil?

— Necaz, şefule.

— De ce?

— Apoi eu cred, răspunde Phil, după ce şi-a schiţat dus pe gânduri o zbârcitură crucişă pe frunte cu coada bidinelei, că sunt de aşteptat urmări pline de necazuri când se cer bani.

— Ia seama, Phil, zice oşteanul aşezându-se pe masă, mai întâi de toate, am plătit, pot zice, pe jumătate cât e suma principală, în procente şi în ba una, ba alta.

Phil dă să se-nţeleagă, păşind înapoi un pas, doi, cu o răsucire cu totul inexplicabilă a feţei sale strâmbe, că el nu consideră că tranzacţia ar fi devenit mai convenabilă datorită unui asemenea incident.

— Şi ia aminte mai departe, Phil, urmează oşteanul, sprijinindu-şi concluziile premature cu un gest al mâinii. A fost dintotdeauna o înţelegere între noi că poliţa despre care e vorba trebuie să fie prelungită, cum spun ei. Şi a fost prelungită de nenumărate ori. Acum ce mai zici?

— Zic că socot că i-a venit sorocul, în sfârşit.

— Aşa zici? Hm! Şi eu sunt cam de aceeaşi părere.

— Joshua Smallweed e acela ce-a fost adus aici pe un scaun?

— Da, acela.

— Şefule, urmează Phil, cu excesivă gravitate, individul acela te suge ca lipitoarea, te strânge ca menghina pe şurub, te-ncolţeşte ca şarpele şi te prinde în cleşte ca racul.

După ce şi-a exprimat sentimentele atât de expresiv, domnul Squod a stat un pic în loc ca să se încredinţeze că alte observaţii nu mai sunt de aşteptat de la el, apoi s-a întors cu obişnuita-i serie de mişcări la ţinta pe care o are acum în mână, declarând din răsputeri, prin mijloacele sale muzicale de mai înainte, că vrea şi trebuie să se-ntoarcă la domnişoara la care visează. După ce a împăturit scrisoarea, George se îndreaptă către locul unde se află Phil.

— Există o cale, şefule ca să te achiţi, zice Phil, iuţindu-se viclean la el.

— Plătind banii, presupun? O, dac-aş putea!

Phil dă din cap că nu.

— Nu, şefule, nu, nu chiar aşa de rea. Există o cale, zice Phil, cu o învârtire de mare artă a bidinelei, tocmai ce fac eu acum.

— Basma curată prin reabilitare… Închisoarea datornicilor.

Phil dă din cap că da.

— Frumoasă cale, n-am ce zice! Ştii ce s-ar întâmpla cu Bagnet şi familia lui în asemenea caz? Ştii că s-ar ruina ca să-mi achite năzbâtiile mele din trecut? Halal morală ce mai ai! Zice oşteanul, scrutându-l cu privirile, indignat la culme, pe cât e el de mare; pe viaţa mea, grozavă morală, Phil!

Phil, în genunchi pe ţintă, se trudeşte să protesteze sincer, în acelaşi timp fleşcăind alegoric de multe ori cu bidineaua şi nivelând cu degetul cel mare suprafaţa albă din jurul cadrei, apoi zice că uitase solvabilitatea lui Bagnet şi că n-ar vrea să se clintească nici măcar un fir de păr de pe capul vreunui membru al acelei minunate familii, când nişte paşi se fac auziţi pe lungul coridor de afară şi o voce plăcută se aude întrebând dacă George e acasă. Phil, cu o căutătură către stăpânul său, se ridică poticnindu-se şi spune:

— Iată pe doamna Bagnet, şefule! Iată-l şi pe el. Şi doamna Bagnet, draga de ea, împreună cu domnul Bagnet îşi fac apariţia.

În ţinută de plimbare, bătrânica nu se arată niciodată, oricare ar fi anotimpul anului, fără o manta cenuşie de postav, aspră şi mult purtată, dar foarte curată, care e, fără îndoială, una şi aceeaşi podoabă (ajunsă atât de scumpă domnului Bagnet) ce-a făcut cale-ntoarsă spre Europa dintr-un alt colţ de lume, întovărăşită de doamna Bagnet şi de o umbrelă. Acest ultim adaos credincios e şi el parte invariabilă din prezenţa bătrânicii când e plecată de-acasă. Are o culoare cu totul necunoscută pe faţa pământului şi un cârlig de lemn zimţuit drept mâner, cu un obiect metalic introdus în prora sau ciocul lui dacă vreţi, semănând cu un model mic de felinar deasupra unei uşi la stradă, sau cu una din sticlele ovale căzute de la o pereche de ochelari, obiect de podoabă care n-are capacitatea tenace de a sta neclintit în postul său, lucru ce-ar fi de dorit pentru un articol asociat de-atâta timp cu Armata Britanică. Umbrela simpaticei femei are năravul de-a sta cu talia moleşită şi pare să aibă nevoie de corset… Stăpâna nu o deschide niciodată, având cea mai mare încredere în mantaua-i mult

încercată cu gluga-i încăpătoare, dar în general se foloseşte de instrumentul cu pricina ca de o vergea cu care să arate hălcile de carne sau legăturile de zarzavaturi când îşi face piaţa, sau să atragă atenţia negustorilor cu câte-o îmboldire prietenească. Fără coşu-i de piaţă, care e un soi de fântână de răchită cu două capace ce fâlfâie ca două aripi, ea nu porneşte de-acasă. Aşadar, însoţită de aceşti tovarăşi credincioşi ai ei, cu cinstita-i faţă arsă de soare ce priveşte veselă de sub o pălăriuţă rudimentară de pai, doamna Bagnet soseşte acum însufleţită şi cu obrajii îmbujoraţi în Pavilionul de tir al lui George.

— Ei, George, bătrâne, zice ea, cum o duci în dimineaţa asta însorită?

După ce i-a scuturat mâna prieteneşte, doamna Bagnet îşi trage lung sufletul în piept ca după plimbare şi se aşază bucuroasă să se odihnească. Având însuşirea de a se odihni cu uşurinţă oriunde, însuşire desăvârşită în vârful furgoanelor cu bagaje şi în alte asemenea situaţii, ea se cocoaţă pe o bancă grosolană, îşi dezleagă cordelele de la pălăriuţă, o împinge pe spate, îşi încrucişează braţele şi pare că se simte cum nu se poate mai bine.

Domnul Bagnet, între timp, a dat mâna cu vechiul său camarad şi cu Phil, căruia şi doamna Bagnet îi acordă un salut cordial şi un zâmbet.

— Ei bine, George, zice doamna Bagnet, cu vioiciune, iată-ne, pe Lignum şi pe mine; adeseori bătrânica, vorbind despre soţul ei, îi dă denumirea aceasta, din pricină că, după câte se presupune, LignumVitae fusese vechea lui poreclă de la regiment de pe când se cunoscuseră pentru întâia oară, drept compliment pentru înfăţişarea-i puternică şi uscată. Am venit tocmai să te vedem şi să punem lucrurile în ordine ca de obicei, cu privire la garanţia aceea. Dă-i poliţa cea nouă s-o semneze, George, şi are s-o semneze ca un om ce e.

— Aveam să vin la voi în dimineaţa asta, zice oşteanul fără tragere de inimă.

— Da, ne-am gândit c-ai să vii la noi în dimineaţa asta, dar am plecat devreme de-acasă şi l-am lăsat pe Woolwich, cel mai bun dintre băieţi, să aibă grijă de surorile lui şi, în schimb, iată am venit noi la dumneata… După cum vezi! Pentru că Lignum e atât de legat de casă acum şi se mişcă aşa de puţin, încât o plimbare îi face bine. Dar ce-i cu dumneata, George? Întreabă doamna Bagnet, oprindu-se din ciripitu-i vesel. Arăţi ca şi cum n-ai fi în apele dumitale.

— Nici nu sunt chiar în apele mele, răspunde oşteanul. Sunt puţin cam necăjit, doamnă Bagnet.

Privirea ei ageră şi iute descoperă adevărul dintr-o dată.

— George! Şi-şi ridică degetu-i arătător. Să nu-mi spui că ceva nu e în ordine cu girul lui Lignum! Să nu faci aşa ceva, George, gândeşte-te la copii!

Oşteanul se uită la ea cu faţa tulburată.

— George, urmează doamna Bagnet, folosind amândouă braţele ca să sublinieze şi, din când în când, lăsând să-i cadă palmele deschise pe genunchi. Dacă ai îngădui să se întâmple ceva rău cu girul lui Lignum şi dacă l-ai lăsa pe el să răspundă pentru bani şi dacă ne-ai pune pe noi în primejdie de-a fi vânduţi la mezat… Şi văd vânzarea la mezat pe faţa dumitale, George, limpede de parcă-i tipărită… Ai făcut un lucru de ruşine şi ne-ai înşelat amarnic. Să ştii, George, amarnic. Na!

Domnul Bagnet, altfel impasibil ca o pompă de puţ sau ca un stâlp de felinar, îşi pune mâna dreaptă, cât e ea de mare, pe creştetul capului chel, ca şi cum ar vrea să-l apere de-un duş şi se uită foarte îngrijorat la doamna Bagnet.

— George! Zice bătrânica, mă mir de dumneata, George! Mi-e ruşine de dumneata, George! N-aş fi putut crede c-ai fi în stare să faci una ca asta! Te ştiu de când te-am cunoscut că eşti o piatră ce se rostogoleşte şi nu prinde muşchi, dar niciodată nu mi-aş fi închipuit că ai să iei cu dumneata puţinul muşchi, adunat pentru Bagnet şi pentru copii, ca să te culci dumneata pe el. Ştii doar ce băiat muncitor şi chibzuit e el! Ştii ce sunt Quebec, Malta şi Woolwich…

Niciodată n-am crezut c-ai avea sau c-ai putea să ai inima să ne tragi aşa pe sfoară. Oh, George! Doamna Bagnet îşi adună mantaua, ca să-şi şteargă ochii cu ea într-un chip foarte firesc. Cum ai putut să faci una ca asta?

Doamna Bagnet încetând, domnul Bagnet îşi trage mâna de pe cap ca şi cum duşul s-ar fi închis şi priveşte dezolat la domnul George, care s-a făcut alb ca varul şi priveşte disperat la mantaua cenuşie şi la pălăriuţa de pai.

— Mat! Exclamă oşteanul, cu voce stăpânită, adresându-se camaradului, dar privind încă la soţia lui. Îmi pare rău că le pui atât de tare la inimă, pentru că nădăjduiesc că nu-i atât de grav pe cât se pare. Într-adevăr am primit azi-dimineaţă scrisoarea de faţă – pe care o citeşte cu voce tare – dar nădăjduiesc că se poate totuşi aranja. Cât priveşte despre piatra care se rostogoleşte, ei bine, ceea ce spuneţi e adevărat. Sunt o piatră care se rostogoleşte, dar nu m-am rostogolit niciodată în drumul cuiva căruia să-i fi luat în rostogolirea mea nici cel mai mic lucruşor, o mărturisesc din adâncul sufletului. E cu neputinţă ca un vechi camarad şi vagabond să-ţi iubească nevasta şi copiii mai tare decât îi iubesc eu, Mat, şi sunt încredinţat că mă vei judeca şi ierta cât îţi va sta în putinţă. Să nu-ţi închipui c-am ascuns ceva de voi. N-am primit scrisoarea de mai mult de-un sfert de ceas.

— Bătrânico, şopteşte domnul Bagnet după o scurtă tăcere, vrei să-i spui părerea mea?

— Oh! De ce nu s-a însurat, răspunde doamna Bagnet, pe jumătate râzând, pe jumătate plângând, cu văduva lui Joe Pouch, în America de Nord? Atunci nu s-ar fi băgat în asemenea buclucuri!

— Bătrânico, intervine domnul Bagnet, fii cinstită… De ce nu l-ai luat tu?

— Hm, are un soţ mai bun acuma, cred, răspunde oşteanul. Oricum, mă aflu aici, în ziua de faţă, necăsătorit cu văduva lui Joe Pouch. Ce să fac? Vedeţi, tot ce am e în jurul meu. Nu-i al meu, e al vostru. Vă dau cuvântul că am

să vând şi ultima fărâmitură. Dacă aş fi nădăjduit că vânzarea ar fi adus aproape suma cerută, aş fi vândut totul de mult. Să nu crezi că am să te las la nevoie, Mat, pe tine sau pe ai tăi. M-aş vinde pe mine întâi de toate. Nu doresc decât să aflu, urmează oşteanul lovindu-se în piept cu dezgust, pe cineva care să cumpere asemenea bucată de calitatea a doua din grămada de vechituri.

— Bătrânico, şopteşte domnul Bagnet, mai spune-i încă ceva din ceea ce cred.

— George, spune bătrânica, nu eşti chiar aşa de tare de învinuit, afară doar că te-ai băgat în afacerea asta fără să ai mijloace.

— Dar asta mi se potrivea, răspunde oşteanul vinovat, clătinând din cap. Mi se potrivea, ştiţi doar!

— Tăcere! Bătrânica, urmează domnul Bagnet, spune ce trebuie, în felul ei de a-mi exprima părerile… Dar ascultă acum la mine! Adevărul e că nu trebuia să fi cerut garanţia, George, şi n-ar fi trebuit s-o capeţi, dacă ţii seama de toate lucrurile la un loc. Dar ce s-a făcut nu se poate desface. Eşti totuşi un om cinstit şi de treabă, atât cât îţi stă în putere, cu toate că puţin cam fluşturatic. Pe de altă parte, nu poţi să nu înţelegi că e firesc să fim îngrijoraţi cu asemenea poveste ce atârnă asupra capetelor noastre. Aşa că uită şi iartă tot ce-a fost, George. Hai! Să uităm şi să iertăm totul!

Doamna Bagnet, întinzându-i o mână cinstită, şi pe cealaltă întinzând-o soţului ei, domnul George îi apucă pe fiecare dintre ei de câte-o mână, în timp ce le vorbeşte:

— Vă încredinţez că nu există lucru pe care să nu-l fac ca să achit datoria de faţă. Dar tot ce-am fost în stare să economisesc s-a dus la fiecare două luni, ca s-o pot prelungi. Trăim aici destul de simplu, Phil şi cu mine. Dar Pavilionul nu dă chiar ceea ce era de aşteptat de la el şi nu-i… Ce să mai vorbim, nu-i mină de aur. Am greşit c-am luat-o? Hm, aşa e, am greşit. Dar, într-un fel, am fost împins să fac pasul acesta şi am crezut că ar putea să mă consolideze şi să mă ridice, şi voi să încercaţi să treceţi cu vederea că

am avut asemenea speranţe, căci, pe sufletul meu, mă jur că vă sunt foarte îndatorat şi mi-e foarte ruşine de mine.

Cu aceste vorbe de încheiere, domnul George le strânge mâinile la amândoi şi apoi, desprinzându-se de ei, se dă îndărăt un pas, doi, într-o ţinută cu pieptul scos în afară, ca şi cum ar fi făcut o mărturisire finală, după care numaidecât ar urma să fie împuşcat cu toate onorurile militare.

— George, ascultă la mine! Strigă domnul Bagnet trăgând cu coada ochiului la soţia lui. Bătrânica, zi-i înainte!

Domnul Bagnet, fiind ascultat în acest ciudat fel, n-are altceva de spus decât că fără nici-o întârziere scrisoarea trebuie soluţionată, că ar fi potrivit ca George împreună cu el să-i facă o vizită numaidecât domnului Smallweed în persoană, şi că obiectivul principal e să-l salveze şi să-l apere de pagubă pe domnul Bagnet, care nici gând să aibă banii. Domnul George, convenind pe deplin, îşi pune pălăria pe cap şi se pregăteşte s-o pornească cu domnul Bagnet în tabăra duşmană.

— Să nu te superi de nişte vorbe pripite de femeie, George, zice doamna Bagnet, bătându-l uşurel cu palma pe umăr. Ţi-l încredinţez pe bătrânul meu Lignum şi sunt sigură că împreună cu dumneata are s-o scoată la capăt.

Oşteanul îi răspunde că vorbele ei sunt spuse din suflet şi că-l va scoate pe Lignum la liman, oricum. Cu acestea, doamna Bagnet, cu mantaua, coşul şi umbrela ei, se duce acasă cu faţa îmbujorată iarăşi, la restul familiei, iar camarazii o pornesc în misiunea lor plină de nădejde de a-l potoli pe domnul Smallweed.

E foarte firesc să se pună întrebarea dacă în toată Anglia mai există doi oameni cu mai puţine şanse de a ieşi mulţumiţi dintr-o tocmeală oarecare cu domnul Smallweed, decât domnul George şi domnul Matthew Bagnet. De asemenea, în ciuda înfăţişării lor, a umerilor pătraţi şi laţi şi a pasului apăsat, dacă mai există înăuntrul aceloraşi hotare doi copii mai naivi şi mai nedeprinşi cu toate manevrele smaliweediene în materie de afaceri, în timp ce înaintează

cu profundă seriozitate pe străzi înspre regiunea denumită Mount Pleasant, domnul Bagnet, văzându-şi tovarăşul pe gânduri, consideră de datoria lui ca prieten să se refere la atacul din urmă al doamnei Bagnet.

— George, dumneata o cunoşti pe bătrânica… E dulce şi plăcută ca laptele. Dar atinge-o la copii… Sau la mine… Şi s-aprinde ca praful de puşcă.

— Asta-i face cinste, Mat!

— George, zice domnul Bagnet, privind drept înaintea lui, bătrânica… Nu face nimic… Care să nu-i facă cinste. Mai mult ori mai puţin. Dar eu niciodată nu spun una ca asta. Disciplina trebuie păstrată.

— Preţuieşte cât greutatea ei în aur, e de părere oşteanul.

— În aur? Se minunează domnul Bagnet. Păi stai să-ţi spun. Greutatea bătrânicii e de vreo şaizecişiopt de kilograme. Aş putea lua cantitatea asta în vreun metal în schimbul ei? Nu. De ce nu? Pentru că bătrânica e dintr-un metal cu mult mai preţios decât cel mai preţios metal. Şi ea-i toată numai metal!

— Aşa e, Mat, ai dreptate!

— Când m-a luat şi a primit verigheta, s-a înrolat sub scutul meu şi al copiilor cu trup şi suflet pe viaţă. Şi-i sinceră, urmează domnul Bagnet şi fidelă stindardului ei, încât, atinge-te de noi numai c-un deget şi-a şi sărit şi pune mâna pe arme. Aşa că dacă bătrânica face explozie, din când în când, atunci o cheamă datoria; treci cu vederea, George. Pentru că o face din devotament!

— Ei, binecuvântată fie ea, Mat! Zise oşteanul. Dacă-i pe asta, am cele mai bune păreri.

— Ai dreptate! Continuă domnul Bagnet cu cel mai fierbinte entuziasm, cu toate că nu-şi destinsese nici un singur muşchi din încordare. Înalţă-ţi gândurile despre bătrânica atâta cât e stânca Gibraltarului, şi tot jos au să-ţi fie faţă de meritele ei. Dar în faţa ei niciodată nu recunosc aşa ceva. Disciplina trebuie păstrată!

Cu elogiile de mai sus au ajuns la Mount Pleasant şi la casa bunicului Smallweed. Uşa le e deschisă de veşnica Judy, care, după ce i-a măsurat din creştet până-n tălpi, fără nici un pic de bunăvoinţă mai deosebită, ci de fapt cu un rânjet răutăcios, îi lasă în picioare la uşă, în timp ce consultă oracolul în privinţa admiterii lor. Se poate presupune că oracolul şi-a dat consimţământul, prin faptul că ea s-a întors cu următoarele vorbe pe buzele-i mieroase: „Pot să intre dacă doresc.” Privilegiaţi astfel, ei intră şi-l găsesc pe domnul Smallweed cu picioarele în sertarul scaunului, de parc-ar fi făcut o baie de hârtie la picioare, iar pe doamna Smallweed acoperită cu o pernă, ca o pasăre ce nu trebuie să cânte.

— Scumpul meu prieten, zice bunicul Smallweed, cu cele două braţe ale lui slabe şi afectuoase întinse înainte. Ce mai faci? Ce mai faci? Cine-i prietenul nostru, dragă prietene?

— Ei, cine-i? Asta-i bună! Răspunde George, fără să poată fi de la început împăciuitor. Matthew Bagnet, care m-a garantat pe mine în chestiunea aceea a noastră, ştii dumneata.

— Oh! Domnul Bagnet? Da, sigur! Bătrânul se uită la el pe sub mâna dusă la frunte. Sper că sunteţi bine, domnule Bagnet? Minunat bărbat, domnule George! Înfăţişare ostăşească, domnule!

Cum nu li s-a oferit nici un scaun, domnul George împinge unul în faţă pentru Bagnet şi unul pentru el. Apoi se aşază, domnul Bagnet aşezându-se ca şi cum n-ar avea putere să se îndoaie decât din şolduri.

— Judy, zice domnul Smallweed, adă pipa!

— Aş! Nu ştiu dacă tânăra trebuie să-şi dea asemenea osteneală, intervine domnul George, fiindcă, să-ţi spun drept, n-am poftă să fumez astăzi.

— Nu? Se miră bătrânul. Judy, adă pipa.

— De fapt, domnule Smallweed, urmează George, mă aflu într-o stare de spirit cam neplăcută. Îmi pare, domnule, că prietenul dumitale din centru îmi joacă un renghi.

— O, dragul meu, nu! Nu! Exclamă bunicul Smallweed. Niciodată nu face el una ca asta!

— N-o face? Bine, mă bucur să aud asemenea lucru, pentru că am crezut că s-ar fi putut să fie fapta lui. Ştii, vorbesc de asta. De scrisoarea asta.

Bunicul Smallweed, recunoscând scrisoarea, schiţează un zâmbet oribil.

— Ce-nseamnă asta? Întreabă domnul George.

— Judy, strigă bătrânul. Ai găsit pipa? Dă-mi-o încoa! Ai întrebat, ce-nseamnă asta, bunul meu prieten?

— Da! Acuma, hai, haide, doar ştii dumneata, domnule Smallweed, stăruie oşteanul, silindu-se să discute cât de blând şi intim poate, ţinând scrisoarea deschisă într-o mână şi proptindu-şi pumnul mare al celeilalte de coapsă; ştii doar că o grămadă de bani s-a strecurat de la mine la dumneata, şi acum stăm amândoi faţă în faţă şi ştim foarte bine înţelegerea ce a fost întotdeauna între noi. Sunt gata să fac acelaşi lucru pe care l-am făcut regulat şi să mergem aşa mai departe. Niciodată n-am primit de la dumneata o scrisoare ca asta, şi azi-dimineaţă, când am primit-o, mi-am cam ieşit din sărite, pentru că iată-l pe prietenul meu Matthew Bagnet, care după cum ştii, n-a luat nici un ban din suma…

— Eu nu ştiu asta, să ştii! Replică bătrânul liniştit.

— Aşa? Naiba să te ia… De ban, vreau să spun… Ţi-o declar, nu-i aşa?

— Oh, da, dumneata mi-o declari, răspunde bunicul Smalweed. Dar eu nu ştiu.

— Bine! Zice oşteanul, înghiţindu-şi năduful. Dar eu ştiu.

Domnul Smallweed răspunde cu un calm minunat.

— Ah, asta-i cu totul altceva! Şi adaugă: dar n-are a face. Situaţia domnului Bagnet e tot aceeaşi, fie că-i aşa sau altfel.

Nefericitul George face mare sforţare ca să aranjeze afacerea prin bună înţelegere şi să-l îmbuneze pe domnul Smallweed ca să treacă numai asupra lui întreaga datorie.

— E tocmai ceea ce vreau să spun şi eu. Aşa cum arăţi dumneata, domnule Smallweed, iată-l pe Matthew Bagnet pasibil de a fi urmărit, fie c-a luat sau nu banii. Ei bine, ştii, lucrul ăsta îi tulbură liniştea bunei lui soţii şi pe-a mea, pentru că în timp ce eu sunt un soi de pierde-vară nepăsător, care-i mai deprins cu răul decât cu binele, el e un om aşezat, cu familie, nu vezi dumneata? Aşa că, domnule Smallweed, continuă oşteanul, câştigând încredere prin felul său ostăşesc de a proceda în materie de afaceri, cu toate că dumneata şi cu mine suntem destul de buni prieteni, într-un anume fel, îmi dau bine seama că nu-ţi pot cere să-l scoţi pe prietenul meu Bagnet cu desăvârşire afară din cauză.

— O dragă, eşti prea modest. Poţi să-mi ceri orice, domnule George. (Bunicul Smallweed manifestă astăzi un soi monstruos de bună-dispoziţie).

— Şi dumneata poţi să mă refuzi, asta vrei să spui, da? Sau poate nu atât de mult dumneata, cât prietenul dumitale din centru? Ha, ha, ha!

— Ha, ha, ha! Îngână bunicul Smallweed, într-un fel atât de îngrozitor de îndârjit şi cu nişte ochi de-un verde atât de aparte, încât, uitându-se lung la venerabilul om, seriozitatea firească a domnului Bagnet devine mult mai gravă.

— Hai, urmează impulsivul George. Mă bucur să văd că putem fi cu bunăvoinţă, pentru că doresc să aranjăm socotelile noastre prin bunăvoinţă. Iată-l pe prietenul meu Bagnet şi iată-mă şi pe mine. Vom lichida povestea pe loc dacă vrei, domnule Smallweed, ca de obicei. Şi-ai să-i iei o piatră de pe suflet prietenului meu Bagnet şi-ai să-i scuteşti familia de griji, cum nici nu-ţi poţi închipui, numai dacă-i spui lui care-i înţelegerea noastră.

În clipa aceea, un strigoi ţipă strident parcă a batjocură: „Ei! Asta-i bună! Vai…!”. Afară doar de nu a fost de fapt zburdalnica Judy, care totuşi se arată a fi tăcută, când musafirii înfioraţi se uită jur-împrejur, dar a cărei bărbie, în

urma unui şoc recent, exprimă batjocură şi dispreţ. Seriozitatea domnului Bagnet devine încă şi mai gravă.

— Dar îmi pare că m-ai întrebat, domnule George, spune bătrânul Smallweed, care în tot timpul acesta a stat cu pipa în mână, îmi pare că m-ai întrebat ce-nseamnă scrisoarea?

— Hm! Da, am întrebat, răspunde oşteanul cu felul lui brusc de-a fi, dar nu ţin neapărat să ştiu, dacă totul se-aranjează cum se cuvine şi prin bună înţelegere.

Domnul Smallweed, umflându-se deodată cu scopul de a-l ţinti pe oştean în cap, aruncă pipa care cade pe podea şi se fărâmă în bucăţele.

— Iată ce înseamnă, scumpe prietene. Am să te zdrobesc, am să te fărâm, am să te fac praf şi pulbere. Du-te dracului!

Cei doi prieteni se scoală de pe scaun şi se uită unul la altul. Seriozitatea domnului Bagnet a atins acum punctul culminant al gravităţii.

— Du-te dracului! Repetă bătrânul. M-am săturat de pipele şi de ifosele dumitale. Ce? Faci pe dragonul nepăsător, te pomeneşti! Du-te la avocatul meu (îţi aminteşti unde, ai mai fost la el înainte) şi arată-ţi nepăsarea la el, nu? Hai, scumpe amice, ai o şansă acolo. Judy, deschide uşa de la stradă, scoate-i afară pe fanfaronii ăştia! Strigă după ajutor dacă nu vor să plece. Dă-i afară!

Toate acestea le strigă atât de tare, încât domnul Bagnet puse mâinile pe umerii camaradului său mai înainte ca acesta să-şi fi venit în fire din uimirea lui, şi-l împinse pe uşă în stradă; în clipa următoare, uşa le-a fost trântită în nas de triumfătoarea Judy.

Uluit cu desăvârşire, domnul George stă o bucată de vreme încremenit, uitându-se la ciocănelul soneriei. Domnul Bagnet, într-un desăvârşit abis de gravitate, se plimbă în sus şi-n jos pe dinaintea ferestruicii de la salon, ca pe o stradă, şi se uită înăuntru ori de câte ori trece pe dinainte; se vede că frământă ceva în mintea lui:

— Hai, Mat, mergem! Zice domnul George după ce şi-a venit în fire, trebuie să-ncercăm la avocat. Ei, ce zici de

tâlharul ăsta?

Domnul Bagnet, oprindu-se ca să mai arunce o privire de rămas bun în salonul lui Smallweed, răspunde, făcând un semn cu capul către casă:

— Dacă bătrânica mea ar fi fost aici… I-aş fi spus eu lui!

După ce s-a descărcat astfel de subiectul meditaţiilor sale, o porneşte în cadenţă şi o ţine în marş cu oşteanul, umăr la umăr.

Când se prezintă la Lincoln's Inn Fields, domnul Tulkinghorn este ocupat şi nu-i de văzut. De altfel, Domnia Sa nu catadicseşte să-i primească, fiindcă, după ce au aşteptat un ceas întreg, funcţionarul fiind chemat cu clopoţelul înăuntru s-a folosit de împrejurare ca să-i anunţe, dar la întoarcere nu le-aduce alt răspuns de îmbărbătare decât că domnul Tulkinghorn n-are nimic de vorbit cu ei şi mai bine ar face să nu mai aştepte. Totuşi ei aşteaptă cu încăpăţânarea tacticilor ostăşeşti şi, în sfârşit, clopoţelul sună iarăşi şi clientul din audienţă iese afară din biroul domnului Tulkinghorn.

Clientul era o doamnă vârstnică şi chipeşă, chiar doamna Rouncewell, îngrijitoarea de la Chesney Wold, şi nu alta. Iese din sanctuar cu o reverenţă cinstită, după moda veche, şi închide încetişor uşa. E tratată acolo cu oarecare atenţie, fiindcă funcţionarul vine de la locul său ca s-o însoţească prin biroul alăturat şi s-o conducă până la ieşire. Bătrâna doamnă îi mulţumeşte pentru atenţie, când iată că bagă de seamă pe cei doi camarazi în aşteptare.

— Să mă scuzaţi, domnule, dar îmi pare că aceşti doi domni sunt ostaşi?

Funcţionarul le transmite întrebarea din ochi, dar domnul George nu-şi întoarce capul de la almanahul pe care-l cercetează în faţa căminului, aşa că domnul Bagnet îşi ia obligaţia de a-i răspunde:

— Da, doamnă. Am fost pe vremuri.

— Mi-am închipuit eu. Am fost sigură că-i aşa. Mi-a tresărit inima, domnilor, când v-am văzut. Totdeauna îmi tresare

când văd militari. Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnilor! Să iertaţi unei femei bătrâne, dar am avut odată un fecior care s-a făcut soldat. Era un tânăr minunat de frumos şi bun, în felul lui cutezător, cu toate că unii oameni mi l-au ponegrit, mie, sărmana lui mamă. Vă cer iertare că v-am inoportunat, domnule. Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnilor!

— Şi pe dumneavoastră, doamnă! Răspunde domnul Bagnet cu sinceră bunăvoinţă.

E ceva grozav de mişcător în căldura din vocea bătrânei doamne şi în tremurul ce-i cuprinde făptura demodată şi ciudată. Dar domnul George e atât de absorbit cu almanahul, stând în faţa căminului (socotind poate lunile care urmează), încât nu-şi întoarce capul până ce ea n-a plecat şi până ce uşa nu s-a închis după ea.

— George, şopteşte scurt şi aspru domnul Bagnet, când în sfârşit oşteanul se-ntoarce, lăsând almanahul. Nu-ţi pierde curajul! Ce dracu', ce dracu', soldaţi… Să ne-apucăm de jelit, băieţi? Curaj, vlăjgane!

După ce funcţionarul a intrat iarăşi înăuntru ca să spună că acei doi se află încă acolo şi după ce domnul Tulkinghorn a fost auzit întorcându-se şi zicând mânios „Să intre”, ei pătrund în biroul cel mare, cu plafonul pictat, şi-l găsesc pe jurist stând în picioare în faţa focului.

— Ei, bine, oameni buni, ce doriţi?! Sergentule, ţi-am spus doar ultima dată când te-am văzut că nu mai ai ce căuta pe aici.

Sergentul, descurajat în cursul celor câtorva minute din urmă – judecând după felul lui obişnuit de a vorbi sau chiar după ţinuta sa – răspunde că a primit scrisoarea de faţă, c-a fost la domnul Smallweed în privinţa ei şi că a fost îndrumat aici.

— N-am nimic să-ţi spun, reia cuvântul domnul Tulkinghorn. Dacă intri în datorii, trebuie să ţi le plăteşti sau să suferi consecinţele. N-aveai nevoie să vii până aici ca să afli asemenea lucru, presupun.

Sergentului îi pare rău că trebuie să spună că n-are bani pregătiţi.

— Foarte bine! Atunci celălalt… Omul acesta, dacă el e… trebuie să-i plătească pentru dumneata!

Sergentul e dezolat că trebuie să adauge că nici celălalt n-are bani pregătiţi.

— Foarte bine! Atunci trebuie să plătiţi pe din două sau să fiţi amândoi daţi în judecată, şi urmăriţi, şi să suferiţi amândoi. Ai căpătat banii şi trebuie să-i restitui. Nu se cuvine să vâri în buzunar lirele, şilingii şi mărunţişul altora şi să ieşi basma curată.

Avocatul se aşază în fotoliul său şi aţâţă focul. Domnul George nădăjduieşte totuşi că Domnia Sa va avea bunătatea să…

— Ascultă, sergentule, eu nu mai am nimic de adăugat. Nu-mi plac tovarăşii dumitale şi nu vreau să te mai văd pe aici. Afacerea asta nu se potriveşte deloc cu specialitatea mea şi nu se află în biroul meu. Domnul Smallweed e prea bun că-mi oferă asemenea chestii, dar ele nu intră în vederile mele. Trebuie să te duci la biroul lui „Melchisedech în Clifford's Inn”.

— Trebuie să-mi cer iertare, domnule, pentru străduinţele pe care le depun pe lângă dumneavoastră, fără să-mi daţi o mână de ajutor… Lucru ce-i cam tot atât de neplăcut pentru mine cât poate fi şi pentru dumneavoastră, dar îmi veţi îngădui să vă spun un cuvânt între patru ochi?

Domnul Tulkinghorn se ridică, vârându-şi mâinile în buzunare, şi se retrage într-una dintre bolţile ferestrelor.

— Hai! Că n-am timp de pierdut!

Învăluit într-o nepăsare simulată în chip desăvârşit, jurisconsultul îndreaptă o privire pătrunzătoare asupra oşteanului, având grijă să stea cu spatele spre lumină şi să-l aibă pe celălalt cu faţa în bătaia luminii.

— Ei, bine, domnule, începe domnul George, omul care-a venit cu mine este cealaltă parte implicată cu numele în nenorocita asta de afacere, numai cu numele şi singura mea

grijă este să-l feresc de a avea necazuri din pricina mea. Este un om foarte respectabil, cu soţie şi familie, fost pe vremuri în Artileria Regală…

— Amice, mie nu-mi pasă nici cât negru sub unghie de tot efectivul Artileriei Regale… Nici de ofiţeri, nici de soldaţi, nici de căruţe, furgoane, cai, tunuri şi muniţii.

— Poate să fie aşa, domnule. Dar mie îmi pasă grozav de mult de Bagnet, de soţia lui şi de familie, ca nu cumva să pătimească din pricina mea. Şi ca să-i scot din încurcătura asta n-aş avea alt mijloc decât să vă înmânez, fără nici un alt soi de răsplată, ceea ce aţi dorit de la mine zilele trecute.

— O ai aici?

— O am aici, domnule.

— Sergent, continuă avocatul vorbind în felul său sec, lipsit de căldură, cu mult mai primejdios decât vehemenţa cea mai dezlănţuită, bagă bine la cap ce-ţi spun, pentru că e ultima dată. După ce voi fi terminat de vorbit, am închis subiectul şi nu-l mai redeschid. Ia aminte la asta. Poţi lăsa aici, pentru câteva zile, ceea ce zici că ai adus, dacă te-ai hotărât aşa. Poţi să pleci cu ea chiar acum, dacă te-ai hotărât aşa. În cazul în care te-ai hotărât s-o laşi aici, iată ce pot face pentru dumneata… Pot să repun afacerea cu poliţa în situaţia sigură dinainte, ba, pot merge chiar atât de departe încât să-ţi înmânez un angajament în scris că susnumitul Bagnet nu va fi supărat niciodată, în nici un fel, până ce dumneata nu vei fi fost dat în judecată şi urmărit până la ultima centimă…

Adică numai după ce bunurile dumitale vor fi lichidate, poate creditorul să-şi îndrepte privirile spre ale lui. De fapt asta este echivalent cu scoaterea lui din cauză. Te-ai hotărât?

Oşteanul îşi vâră mâna în sân şi răspunde, răsuflând lung:

— Trebuie s-o fac, domnule.

Aşa că domnul Tulkinghorn, punându-şi ochelarii pe nas, se aşază la birou şi scrie angajamentul pe care îl citeşte rar,

şi-i explică lui Bagnet, care tot timpul s-a uitat la tavan şi care acum, sub acest nou duş de vorbe, îşi pune iarăşi mâna pe capu-i pleşuv şi pare că are o nemaipomenită nevoie de bătrânica lui ca să-şi exprime sentimentele. Oşteanul scoate atunci din buzunarul de la piept o hârtie împăturită pe care o aşază în silă pe masă, drept la cotul avocatului.

— Nu-i decât o scrisoare cu ordine de serviciu, domnule. Singura pe care o am de la el.

Uită-te la o piatră de moară, domnule George, şi aşteaptă să-şi schimbe cumva expresia, şi-ai să afli că şi-a schimbat-o, când şi-o schimba-o şi faţa domnului Tulkinghorn în timp ce deschide şi citeşte scrisoarea! O împătureşte la loc şi o vârâ în biroul său, cu o căutătură la fel de încremenită ca a morţii.

De altfel, nu mai are nimic de zis sau de făcut, decât să-i salute o dată, înclinând capul în acelaşi fel rece şi nepoliticos şi să le spună scurt: „Puteţi pleca!”, iar funcţionarului: Condu-i pe oamenii aceştia la ieşire!”

Fiind scoşi în stradă, amândoi se îndreaptă spre locuinţa domnului Bagnet, ca să prânzească.

Rasol de vită cu legume constituie diversitatea listei de bucate din ziua aceea, faţă de prânzul de mai înainte, când au avut rasol de porc cu legume, iar doamna Bagnet serveşte masa în acelaşi fel şi-o condimentează cu excelenţa-i dispoziţie, fiind din acel soi rar de făpturi care primeşte binele cu braţele deschise, fără să insinueze cumva c-ar putea fi „mai bine”. Şi răspândeşte lumină pe fiecare petic de umbră cât de mic din preajma ei. Peticul de umbră în împrejurarea de faţă e pe fruntea domnului George; e neobişnuit de gânditor şi de deprimat. La început, doamna Bagnet încredinţează sarcina de a-l dispune mângâierilor combinate ale celor două fetiţe, Quebec şi Malta, dar văzând că aceste două tinere domnişoare îşi dau seama că şmecherul lor de astăzi nu-i şmecherul acela, zglobiul pe care îl ştiau de obicei, matroana, făcând cu ochiul, înlătură infanteria uşoară şi-l

lasă să se desfăşoare singur pe terenul deschis al căminului familial.

Dar el nu se desfăşoară. Rămâne în rânduri strânse, înnorat şi deprimat. Cât ţine procesul lung al spălatului vaselor şi al alergăturii saboţilor ici şi colo, când el şi domnul Bagnet sunt serviţi cu câte o lulea, domnul George nu-i mai dispus decât era în timpul prânzului. Uită să fumeze, priveşte la foc şi cugetă, îşi lasă luleaua să se stingă şi umple pieptul domnului Bagnet de nelinişte şi descurajare, arătând că tutunul nu-i mai face nici-o plăcere.

De aceea, când în sfârşit doamna Bagnet îşi face apariţia, îmbujorată de spălatul vaselor care, îndeobşte, înviorează, şi se aşază cu lucrul în mână, domnul Bagnet mormăie: „Bătrânico!” şi-i dă avertisment, făcându-i cu ochiul, să descopere ce-i cu oşteanul nostru.

— Ei, George! Începe doamna Bagnet, punându-şi liniştită aţa în ac. Ce abătut eşti!

— Sunt? Musafir posac? Hm, mă tem că aşa sunt.

— Nu-i deloc cum era şmecherul nostru, mamă! Exclamă micuţa Malta.

— Pentru că eu cred că nu îi e bine, mamă, adaugă Quebec.

— Sigur că-i semn rău să nu mai fii ca şmecherul nostru! Răspunde oşteanul, sărutând micuţele domnişoare. Dar e adevărat (cu un suspin), adevărat, mă tem. Micuţele noastre au totdeauna dreptate!

— George, reia doamna Bagnet, lucrând de zor, dacă ştiam că ai să te superi aşa de tare cu gândul la ceea ce ţi-a spus azi-dimineaţă o veche soţie de ostaş, cu un glas ce taie în săbii şi care era în stare să-şi muşte limba după aceea şi ar fi trebuit chiar s-o şi facă – nu ştiu ce n-aş fi gata să-ţi spun acum.

— Sufleţelul meu bun şi drag, răspunde ostaşul, nici vorbă de-aşa ceva.

— Pentru că, pe sfânta dreptate, George, ceea ce am spus şi-am vrut să-ţi spun a fost că ţi l-am dat în seamă pe

Lignum şi am fost sigură c-ai să-l scoţi din încurcătura aceea. Şi l-ai scos din încurcătură minunat.

— Mulţumesc, draga mea! Zice George. Sunt bucuros că ai o părere atât de bună despre mine.

Luându-i mâna doamnei Bagnet, cu lucrul în ea, ca să i-o strângă, pentru că se aşezase chiar lângă dânsul, atenţia oşteanului îi e atrasă de faţa ei. După ce a privit o vreme în timp ce mânuia acul, îşi îndreaptă ochii la micuţul Woolwich ce şade pe scaunul lui în colţ şi-i face semn fluieraşului aceluia să vină la el.

— Ascultă, băiete dragă, începe George, netezind foarte delicat părul mamei cu mâna, iată aici o frunte ce ţi-e tare devotată ţie! Străluceşte de dragoste pentru tine, băiete dragă. Puţin încercată de soare şi de vreme, tot mergând după taică-tău şi luptând cu grija pentru voi, dar tot atât de în putere şi sănătoasă ca un măr copt pe pom.

Chipul domnului Bagnet încuviinţând pe deplin cele spuse, exprimă o totală aprobare, atât cât se găseşte în materialul lemnos din care-i alcătuit.

— Are să vină o vreme, băiete dragă, urmează ostaşul, când părul ăsta al maică-tii va încărunţi, iar fruntea asta a ei va fi toată brăzdată de cute, iar ea va fi atunci o minunată doamnă bătrână. Ai grijă să fii în stare să-ţi spui atunci: „Nu i-am scos nici un fir de păr alb pe capul ei drag, nu i-am brăzdat nici o cută de durere pe faţă!” Căci din tot ce poţi gândi când vei fi bărbat, ăsta va fi cel mai bun gând al tău, Woolwich!

Domnul George încheie, sculându-se de pe scaun, aşezându-l pe băiat alături de maică-sa şi zicând, cu oarecare grabă, că-şi fumează luleaua afară, în stradă.

Povestirea Estherei încercau asemenea senzaţii, cât schimbării tuturor obiceiurilor mele din pricina neputinţei şi nemişcării în camera de bolnav în care mă aflam. Cu multe zile înainte de a fi fost silită să rămân în ea, totul îmi părea că se retrăsese într-o depărtare unde nu mai erau decât puţine distanţe, sau deloc, între diferitele stadii ale

vieţii mele, care de fapt fuseseră cândva despărţite de ani întregi. După ce-am căzut la pat, îmi păru că am trecut peste un lac întunecat şi că mi-am părăsit pe malul sănătos toate sentimentele întâmplărilor trăite, pe care depărtarea cea mare le amestecase la un loc.

Îndatoririle gospodăreşti, cu toate că la început mă îngrijora grozav gândul că erau neîndeplinite, curând s-au desprins din preocupările mele, depărtându-se tot atât cât şi cele mai vechi din vechile-mi îndatoriri de la Greenleaf, sau cât după-amiezile de vară când mă-ntorceam de la şcoală cu ghiozdanul sub braţ şi cu umbra-mi de copil în coastă, mergând acasă la naşă-mea. Nu ştiusem până atunci cât de scurtă e de fapt viaţa şi în ce mic spaţiu poate face să-ncapă spiritul.

M zăcut bolnavă mai multe săptămâni şi cursul obiş nuit al vieţii mele nu mai era decât o îndepărtată amintire. Dar nu atât din cauza efectului timpului mă pe când eram bolnavă, felul în care etapele timpului se învălmăşiseră una cu alta la un loc îmi tulburase mintea din cale-afară. În acelaşi timp copil, fată mai mare şi „domniţă” – situaţie în care fusesem atât de fericită – mă simţeam împovărată nu numai de grijile şi greutăţile corespunzătoare fiecăreia dintre stările respective, dar şi de imensa uimire şi de nesfârşita încercare de a le împăca pe toate una cu cealaltă, îmi închipui că puţini dintre cei ce nu s-au găsit în asemenea condiţie pot cumva să înţeleagă ce vreau să spun, sau ce nelinişte supărătoare se naşte din asemenea izvor.

Din aceeaşi pricină mi-e aproape frică să mă abat cu gândul la vremea aceea din timpul bolii… Părea a fi fost o noapte lungă, dar cred că se cuprindeau zile şi nopţi de-a rândul… Când munceam să urc o scară colosală, mereu străduindu-mă să ajung în vârf şi mereu răsturnându-mă din pricina vreunui obstacol, aşa cum am văzut cândva un vierme pe o alee din grădină, şi-apoi începând truda de la capăt. Îmi dădeam seama foarte bine, din când în când, şi cred că eram aproape tot timpul mai mult sau mai puţin

conştientă că sunt în pat şi că vorbeam cu Charley, şi-o simţeam când punea mâna pe mine, şi o recunoşteam foarte bine, dar mă trezeam jelindu-mă: „O, iarăşi scările astea, Charley, care nu se mai termină niciodată… Din ce în ce mai multe… Grămădite unele peste altele în sus, până la cer” şi-ncepeam iarăşi truda de la capăt.

Să mă încumet să-mi îndrept gândul la vremea aceea încă mai proastă când, legată burduf undeva într-un spaţiu mare şi negru, eram în preajma unui şirag strălucitor sau a unui inel sau a unui colan scânteietor, în care eu eram una dintre mărgele? Nu mă mai rugam decât să fiu scoasă dintre celelalte şi simţeam că-i o suferinţă inexplicabilă şi o mare nenorocire că eram o parte din lucrul acela blestemat!

Poate cu cât voi istorisi mai puţin din încercările bolii prin care am trecut, cu atât mai puţin plicticoasă voi fi şi mai uşor de înţeles. Dar nu le reamintesc ca să întristez pe alţii, sau poate că acum, reamintindu-mi-le, nu mai sunt câtuşi de puţin nefericită. Poate că dac-am şti mai mult despre asemenea ciudate calamităţi, am fi cu mult mai în stare să le domolim tăria.

Repausul care a urmat crizei, somnul lung şi dulce, odihna fericită, când din cauza slăbiciunii eram prea inertă ca să-mi mai pese câtuşi de puţin de mine, şi când am putut auzi (sau aşa-mi pare acum) că sunt pe moarte, fără să mă mişte altcumva decât simţind o dragoste plină de milă pentru toţi cei pe care-i lăsam în urma mea… Această etapă poate fi mai larg înţeleasă, poate într-o asemenea stare mă aflam, când pentru prima oară m-am ferit de lumină, fiindcă strălucea iarăşi asupra mea, şi am ştiut, cu o bucurie nemărginită, pentru care nici un cuvânt nu-i îndeajuns de încântător, că-mi va reveni iarăşi vederea.

O auzisem pe Ada mea plângând la uşă zi şi noapte, o auzisem strigând la mine că sunt crudă şi n-o iubesc, o auzisem de asemenea rugându-se şi implorând să fie lăsată înăuntru ca să mă-ngrijească şi să mă mângâie şi să nu mai plece de lângă patul meu, dar, când am putut vorbi, nu i-am

spus decât: „Niciodată, fetiţă dulce, niciodată!” Şi-i amintisem şi lui Charley de nenumărate ori că, orice s-ar întâmpla, fie c-oi trăi sau oi muri, să n-o lase pe draga mea în cameră. Charley mi-a fost credincioasă la vremea aceea de suferinţă şi cu mâna-i mică, dar cu inima-i mare, a ţinut uşa zăvorâtă.

Dar după aceea, întărindu-mi-se vederea şi lumina dumnezeiască crescând în fiecare zi, şi venind mai strălucitoare asupră-mi, am putut să citesc scrisorile pe care draga mea mi le scria în fiecare dimineaţă şi seară şi am putut să-mi pun buzele pe ele şi să le mângâi cu obrazul, fără teama că i-aş face vreun rău. Am putut să-mi văd micuţa slujitoare atât de plăpândă, dar atât de grijulie, cutreierând cele două camere, orânduind toate lucrurile unde se cuvenea să stea şi vorbind bucuroasă cu Ada iarăşi de la fereastra deschisă. Am putut înţelege tăcerea din casă şi îngândurarea pe care casa o arăta din partea tuturor celor care fuseseră totdeauna atât de buni cu mine. Am putut să plâng de fericirea desăvârşită a sufletului meu şi să fiu tot atât de fericită în neputinţă pe cât fusesem şi în plină putere.

Încetul cu încetul, am început să-mi recapăt vigoarea, în loc să zac într-o neclintire atât de stranie, uitându-mă la toate câte se făceau pentru mine, ca şi cum ar fi fost făcute pentru altă fiinţă pe care-o compătimeam în tăcere, am dat o mână de ajutor, la început mai puţin şi apoi ceva mai mult, pe urmă mai pese câtuşi de puţin de mine, şi când am putut auzi (sau aşa-mi pare acum) că sunt pe moarte, fără să mă mişte altcumva decât simţind o dragoste plină de milă pentru toţi cei pe care-i lăsam în urma mea… Această etapă poate fi mai larg înţeleasă, poate într-o asemenea stare mă aflam, când pentru prima oară m-am ferit de lumină, fiindcă strălucea iarăşi asupra mea, şi am ştiut, cu o bucurie nemărginită, pentru care nici un cuvânt nu-i îndeajuns de încântător, că-mi va reveni iarăşi vederea.

O auzisem pe Ada mea plângând la uşă zi şi noapte, o auzisem strigând la mine că sunt crudă şi n-o iubesc, o auzisem de asemenea rugându-se şi implorând să fie lăsată înăuntru ca să mă-ngrijească şi să mă mângâie şi să nu mai plece de lângă patul meu, dar, când am putut vorbi, nu i-am spus decât: „Niciodată, fetiţă dulce, niciodată!” Şi-i amintisem şi lui Charley de nenumărate ori că, orice s-ar întâmpla, fie c-oi trăi sau oi muri, să n-o lase pe draga mea în cameră. Charley mi-a fost credincioasă la vremea aceea de suferinţă şi cu mâna-i mică, dar cu inima-i mare, a ţinut uşa zăvorâtă.

Dar după aceea, întărindu-mi-se vederea şi lumina dumnezeiască crescând în fiecare zi, şi venind mai strălucitoare asupră-mi, am putut să citesc scrisorile pe care draga mea mi le scria în fiecare dimineaţă şi seară şi am putut să-mi pun buzele pe ele şi să le mângâi cu obrazul, fără teama că i-aş face vreun rău. Am putut să-mi văd micuţa slujitoare atât de plăpândă, dar atât de grijulie, cutreierând cele două camere, orânduind toate lucrurile unde se cuvenea să stea şi vorbind bucuroasă cu Ada iarăşi de la fereastra deschisă. Am putut înţelege tăcerea din casă şi îngândurarea pe care casa o arăta din partea tuturor celor care fuseseră totdeauna atât de buni cu mine. Am putut să plâng de fericirea desăvârşită a sufletului meu şi să fiu tot atât de fericită în neputinţă pe cât fusesem şi în plină putere.

Încetul cu încetul, am început să-mi recapăt vigoarea, în loc să zac într-o neclintire atât de stranie, uitându-mă la toate câte se făceau pentru mine, ca şi cum ar fi fost făcute pentru altă fiinţă pe care-o compătimeam în tăcere, am dat o mână de ajutor, la început mai puţin şi apoi ceva mai mult, pe urmă mult mai mult, până când m-am putut sluji singură şi-am prins iar gust de viaţă şi m-am legat iarăşi de ea.

Ce bine-mi amintesc după-amiaza plăcută când am fost ridicată în perne pe pat, pentru întâia oară, ca să beau un ceai cu Charley! Micuţa făptură – trimisă pe lume, cu

siguranţă, ca să-ngrijească de bicisnici şi de bolnavi – era atât de bucuroasă, şi atât de prinsă de treburi, şi se oprea atât de des din alergăturile ei ca să-şi lase capul pe pieptul meu şi să mă dezmierde şi să plângă, vărsând lacrimi de bucurie că-i atât de fericită, atât de fericită, încât m-am văzut silită să-i spun:

— Charley, dacă mai continui în felul ăsta, trebuie să mă culc iarăşi, draga mea, pentru că sunt mai slabă decât mi-am închipuit!

Încât Charley s-a liniştit şi a tăcut ca un şoarece, arătându-mi, când ici, când colo, doar faţa pe care i se revărsa bucuria, şi alergând prin cele două camere, ieşind din umbră ca să intre în dumnezeiasca lumină de soare şi ieşind din lumina soarelui ca să intre în umbră, în timp ce eu mă uitam la ea tăcută. După ce toate pregătirile s-au isprăvit şi măsuţa drăguţă de ceai a fost aşezată lângă marginea patului, cu cele câteva bunătăţi ca să mă ademenească, şi cu faţa-i de masă albă, şi cu florile şi cu toate de pe ea aranjate cu atâta dragoste şi atât de frumos de către Ada pentru mine, am fost sigură că sunt destul de în putere ca să-i spun lui Charley ceva ce nu era nou pentru gândurile mele.

Mai întâi am lăudat-o pentru cameră; şi într-adevăr, era atât de răcoroasă şi aerisită, atât de curată şi orânduită, încât abia îţi venea a crede că zăcusem în ea atât de mult. Asta a bucurat-o nespus pe Charley, iar faţa ei era mai mulţumită ca oricând.

— Totuşi, Charley, am observat eu, privind în jur, sigur că-mi lipseşte ceva cu care eram obişnuită!

Biata, micuţa Charley, se uită jur-împrejur şi dădu din cap că nu, ca şi cum nimic n-ar fi lipsit.

— Sunt toate tablourile aşa cum erau înainte? Am întrebat.

— Toate până la unul, domnişoară, răspunse Charley.

— Şi mobila, Charley?

— La fel, afară de cea pe care am mutat-o alături, ca să fac mai mult loc, domnişoară.

— Şi totuşi, am urmat eu, îmi lipseşte un obiect ce-mi era familiar. Ah! Ştiu acuma ce-mi lipseşte, Charley! Oglinda.

Charley s-a ridicat de la masă, făcându-se că a uitat ceva, s-a dus în camera de-alături şi am auzit-o acolo hohotind de plâns.

Mă gândisem la asta foarte des. Nu eram sigură. Am putut mulţumi lui Dumnezeu că n-am suferit un şoc din această pricină. Am chemat-o pe Charley îndărăt, şi când a venit, la început prefăcându-se că zâmbeşte, dar când s-a tras mai aproape de mine, arătând amărâtă, am luat-o în braţe:

— Are prea puţină însemnătate, Charley. Nădăjduiesc să pot face mult bine şi fără faţa mea dinainte.

Puţin după aceea am făcut progrese atât de mari, încât am fost în stare să stau în capul oaselor într-un scaun mare şi chiar să mă plimb ca un om beat, sprijinindu-mă de Charley. Şi în camera a doua oglinda fusese scoasă de la locul ei obişnuit, dar suferinţa mea era atât de mare, încât prin asta nu se micşora cu nimic.

Tutorele a avut dorinţa tot timpul să vină să mă vadă şi acum nu mai aveam nici un temei ca să-mi refuz asemenea fericire. A venit într-o dimineaţă, şi când a intrat, m-a luat doar în braţe şi a zis:

— Copila mea dragă şi scumpă!

Ştiam de multă vreme… Cine putea şti mai bine?… Că inima lui era o fântână adâncă de dragoste şi bunătate, şi ca să umplu asemenea loc în ea, nu merita oare suferinţa mea banală şi schimbarea? O da! Îmi răspundeam eu, m-a văzut şi mă iubeşte mai mult ca înainte; m-a văzut şi-i plac mai mult decât înainte; şi-atunci pentru ce să jelesc?

S-a aşezat lângă mine pe sofa, sprijinindu-mă cu braţul. O bucată de timp îşi ţinu faţa acoperită cu mâna, dar când şi-o descoperi, intră în felul lui obişnuit de a fi. Fel mai plăcut decât care, altul nicicând n-a putut fi şi nici nu poate fi.

— Mititica mea, zise el, ce zile grele au mai fost şi astea! Asemenea făptură dârză totuşi să aibă de trecut prin atâtea încercări!

— Numai spre binele meu, tutore.

— Spre binele tău? A repetat el cu duioşie. Desigur, spre binele tău. Dar Ada şi cu mine eram disperaţi şi nenorociţi; prietena ta Caddy venea seara târziu şi pleca dimineaţa devreme, toată lumea din casă era pierită şi descurajată, chiar şi bietul Rick a scris… Şi mie mi-a scris… Din grija pe care ţi-o poartă!

Citisem în scrisorile Adei despre Caddy, dar nu despre Richard. I-am spus tutorelui.

— Aşa-i, draga mea, răspunse el. M-am gândit că-i mai bine să nu-ţi spunem.

— Şi vorbeşti de faptul că ţi-a scris şi dumitale, am urmat, subliniind şi eu ca şi el, ca şi cum n-ar fi firesc să-ţi scrie, tutore, ca şi cum ar putea scrie unui prieten mai bun decât dumneata.

— El crede c-ar putea, scumpa mea, răspunse tutorele, şi încă multora, cu mult mai buni. Adevărul e că mi-a scris pentru că, într-un fel, n-avea încotro, neputând să-ţi scrie ţie cu nădejdea vreunui răspuns… Mi-a scris rece, de sus, distant, cu ciudă şi indignare. Ei, bine, scumpa mea micuţă, trebuie să privim situaţia cu îngăduinţă. Nu e de învinuit. Procesul Jarndyce l-a înstrăinat de el însuşi, iar pe mine m-a falsificat în ochii lui. Am ştiut că procesul are să aducă rele şi mai rele încă, de multe ori. Dacă doi îngeri s-ar întâmpla să fie implicaţi în el, cred că procesul le-ar schimba firea.

— Pe-a dumitale nu a schimbat-o, tutore.

— Ba da, mi-a schimbat-o, draga mea, a răspuns el râzând, mi-a transformat vântul din sud în vânt de răsărit nici nu mai ştiu de câte ori. Rick nu mai are încredere în mine şi mă bănuieşte, se duce la avocaţi şi e învăţat să n-aibă încredere în mine şi să mă bănuiască. Aude că am interese contrarii celor ale sale, pretinde că ale mele se bat cap în cap cu ale lui, şi câte încă. În timp ce numai Cel de Sus ştie că dacă aş putea ieşi din înghesuiala asta de peruci mare cât un munte, căreia i s-a acordat de aşa mult timp numele meu nefericit, (ceea ce nu e posibil), sau dacă i-aş putea înlătura

pe toţi prin stingerea dreptului meu originar (ceea ce iar nu e posibil şi nici-o putere din lume cred că n-ar fi în stare s-o facă, nici într-un fel, în asemenea strâmtoare am ajuns să fim) aş face-o chiar acuma, pe loc. Mai bucuros aş fi să-i redau lui Rick firea lui de altădată, decât să fiu înzestrat cu toţi banii pe care împricinaţii morţi, cu sufletele şi inimile zdrobite sub roata Justiţiei, i-au lăsat nerevendicaţi la Casieria centrală… Şi-s bani, nu glumă, draga mea, să-i depozitezi într-o piramidă ridicată în memoria nedreptăţii înaltei Curţi, care-ntrece orice limită.

— E cu putinţă, tutore, am întrebat uluită de uimire, ca Richard s-ajungă să te bănuiască?

— Ah! Draga mea, zise el, asemenea boli trebuie că iau naştere din otrava vicleană a unor fapte ilegale. Sângele lui e molipsit, iar lucrurile îşi pierd aspectul firesc în ochii lui. Dar nu-i greşeala lui.

— Dar asta-i o nenorocire groaznică, tutore.

— E o nenorocire groaznică, micuţo, să trăieşti numai sub înrâurirea procesului Jarndyce. Nu ştiu să existe alta mai mare. Încetul cu încetul, a fost convins să se sprijine pe trestia asta putredă şi iată că putregaiul ei molipseşte o parte din tot ce se află în jurul lui. Dar spun încă o dată, din tot sufletul meu, că trebuie să avem răbdare cu bietul Rick şi să nu-l învinuim. Ce mulţime de suflete neîntinate şi minunate ca al lui am văzut când eram tânăr, abătute din calea lor prin aceleaşi mijloace!

— Nu m-am putut împiedica să arăt ceva din uimirea şi părerea de rău că intenţiile lui binevoitoare şi dezinteresate au rodit atât de puţin.

— Nu trebuie să spunem aşa ceva, domniţă, răspunse el cu voioşie. Ada este mai fericită, cred, şi asta înseamnă mult. Am crezut că eu şi amândouă făpturile astea tinere am putea fi prieteni, în loc să fim vrăjmaşi neîncrezători, şi că am fi putut contracara procesul ca atare, că ne-am fi putut dovedi totodată puternici ca să-l înfruntăm. Dar m-am

aşteptat la prea mult. Procesul Jarndyce l-a orbit pe Rick din leagăn.

— Dar n-am putea oare nădăjdui, tutore, că nişte necazuri mici îi vor deschide ochii să vadă cât de fals şi mizerabil e procesul?

— Noi vrem să sperăm un lucru ca ăsta, Esther, draga mea, zise domnul Jarndyce, şi că va trage asemenea învăţătură nu prea târziu. În orice caz, nu trebuie să fim aspri cu el. Căci puţini oameni maturi, cu mintea la cap, din cei în viaţă acum, când vorbim, oameni de treabă de altfel, sunt cei care să nu se schimbe fundamental în situaţia lui, să nu se discrediteze în curs de trei ani… De doi… Şi chiar de un an. Cum am putea, aşadar, să fim uimiţi de bietul Rick? Un tânăr atât de nefericit – aici tutorele coborî vocea ca şi cum s-ar fi gândit numai pentru el, cu glas tare – un tânăr atât de nefericit nu poate crede dintr-o dată (şi cine ar putea?) că înalta Curte de Justiţie este ceea ce este. Îşi înalţă privirea spre ea, înflăcărat şi plin de elan, ca să-şi aranjeze interesele şi le aduce în faţa Curţii pentru o oarecare reglementare. Curtea amână, dezamăgeşte, îl istoveşte, îl torturează, îi nimiceşte răbdarea şi speranţele-i optimiste, puţin câte puţin, dar el totuşi îşi înalţă privirile spre ea şi năzuieşte să ajungă la ea, fiind încredinţat că toată lumea din jur e perfidă şi ipocrită. Iată, aşa-i treaba: dar destul cu asta, draga mea!

Tot timpul m-a sprijinit cu braţul, ca de la început, şi gingăşia lui mi-era atât de scumpă, încât mi-am plecat capul pe umărul lui şi mi-era atât de drag, de parc-ar fi fost tatăl meu. M-am hotărât în sinea mea, într-acel răgaz scurt, să-l văd pe Richard prin orice mijloc, când mă voi înzdrăveni şi să încerc să-l pun pe calea cea bună.

— Sunt subiecte mai potrivite decât ăsta, urmă tutorele, pentru asemenea prilej fericit ca acela al însănătoşirii fetei noastre dragi. Şi, ca să şi începem cu unul dintre ele, aveam o sarcină de îndeplinit, chiar de la primele mele cuvinte. Când poate Ada să vină să te vadă, scumpa mea?

Mă gândisem şi la asta. Puţin în legătură cu lipsa oglinzilor, dar nu mult, pentru că ştiam că fetiţa mea scumpă nu se va schimba din cauza modificării înfăţişării mele.

— Dragă tutore, am răspuns, deoarece am ţinut-o atâta vreme departe de mine… Cu toate că de fapt, da, de fapt pentru mine ea e ca lumina…

— O ştiu prea bine, doamnă Minerva, o ştiu prea bine.

Era atât de bun, mângâierea lui exprima o compătimire şi-o afecţiune atât de scumpă mie şi glasul lui îmi aducea atâta linişte în suflet, încât m-am oprit o clipă, nemaiputând să continui.

— Da, da, ai obosit, zise el. Odihneşte-te puţin!

— Deoarece am ţinut-o pe Ada atâta vreme departe de mine – am reluat eu după puţin timp – cred că aş dori să mai stau tot singură o bucată de vreme, tutore. Cel mai bine ar fi să plec undeva de aici, şi pe urmă s-o văd. Dacă Charley şi cu mine am pleca într-o locuinţă, undeva la ţară, de îndată ce-oi fi în stare să mă mişc şi dacă am sta acolo o săptămână, în timpul căreia să mă înzdrăvenesc, să mă reînvieze aerul proaspăt şi să râvnesc la fericirea de a o avea iarăşi pe Ada cu mine, cred c-aşa ar fi mai bine pentru noi.

Sper că nu era o slăbiciune din partea mea să doresc să mă deprind ceva mai mult cu mine însămi, după ce suferisem schimbarea, înainte de a da cu ochii de fetiţa mea dragă, pe care doream cu înfrigurare s-o văd; dar, ăsta-i adevărul, doream s-o văd. Tutorele m-a înţeles, sunt sigură, şi de asta nu mă temeam. Dacă era slăbiciune, ştiu că ar fi trecut-o cu vederea.

— Micuţa noastră răsfăţată, răspunse tutorele, va sta singură, cu toată dârzenia ei. Deşi cu preţul-o ştiu prea bine-unor lacrimi, jos la parter. Şi uite aici! Iată-l pe Boythorn, cavaler inimos, împroşcând asemenea jurăminte feroce cum n-au mai fost împroşcate niciodată pe hârtie până acum, că dacă nu te duci să-i ocupi casa întreagă, dat

fiind că el s-a şi mutat din ea anume într-un asemenea scop, se jură pe ceruri şi pământ că o dărâmă până n-o mai rămâne cărămidă pe cărămidă.

Şi tutorele îmi puse o scrisoare în mână, fără început cum se obişnuieşte, adică cum ar fi „Dragul meu Jarndyce”, ci repezindu-se de la capăt cu vorbele următoare:

Jur că dacă domnişoara Summerson nu vine aici, să ia în stăpânire casa mea, pe care am eliberat-o pentru ea astăzi la ora unu după-amiază…

Şi apoi, cu cea mai profundă seriozitate şi în cei mai categorici termeni, continuând să facă declaraţia extraordinară pe care tutorele o citase. Cu toate c-am râs de scrisoare din toată inima, nu-i mai puţin adevărat că l-am preţuit pe autor cum se cuvine şi am hotărât să-i trimit şi eu o scrisoare de mulţumire a doua zi şi să-i primesc invitaţia. Era de altfel cea mai plăcută pentru mine; din toate locurile la care m-aş fi putut gândi, nicăieri nu mi-ar fi plăcut mai mult să merg decât la Chesney Wold.

— Şi acum, domniţă mică, zise tutorele uitându-se la ceas, mi s-a fixat cu stricteţe timpul cât să stau, înainte de-a urca la etaj, căci nu trebuie să te oboseşti prea curând, şi timpul hotărât s-a scurs, încheindu-se în acest ultim minut. Mai am o rugăminte. Micuţei domnişoare Flite, aflând din zvonuri că ai fost bolnavă, i s-a părut un fleac să vină pe jos până aici… Douăzeci de mile, sărmana fiinţă, cu o pereche de papuci de dans… ca să afle veşti despre tine. Slavă Domnului că eram acasă, altfel ar fi trebuit s-o ia înapoi tot pe jos.

Vechea conspiraţie ca să mă facă fericită? Se pare că toţi iau parte la ea!

— Ei bine, drăguţă, urmă tutorele, dacă nu ţi-ar veni greu s-o primeşti într-o după-amiază pe creatura asta mică şi inofensivă, înainte de a salva casa lui Boythorn altfel sortită dărâmării, cred că ai face-o mai mândră şi mult mai mulţumită decât am putut-o eu face într-o viaţă de om… Cu toate că eminentul meu nume e Jarndyce!

Ştia, n-am nici-o îndoială, că ceva din simpla înfăţişare a sărmanei creaturi întristate îmi va cădea ca o lecţie delicată pentru mintea mea de-atunci. Am simţit-o ca şi cum tutorele mi-ar fi dat-o s-o înţeleg. N-am putut să-i spun cu destulă însufleţire cât eram de gata s-o primesc. Totdeauna mi-a fost milă de ea, dar niciodată atât de mult ca acum. Totdeauna m-am bucurat că am oarecare putere asupră-i ca să-i alin necazurile, dar niciodată n-am fost nici pe jumătate atât de bucuroasă ca acum.

Am pus la cale când să vină domnişoara Flite cu poştalionul ca să stea cu mine la masă, devreme. După ce tutorele a plecat, m-am întors în culcuş cu faţa la perete şi m-am rugat să fiu iertată, dacă, înconjurată cum eram de atâta fericire, exagerasem mica încercare prin care aveam să trec. Rugăciunea aceea copilărească de demult, de la ziua mea de naştere, când năzuiam să fiu harnică şi mulţumită şi sinceră şi să fac bine cuiva şi să câştig dragostea cuiva dacă voi putea, mi-a venit în minte ca o dojană pentru toată fericirea de care mă bucurasem de atunci şi până acum şi pentru toate fiinţele afectuoase care-şi aplecaseră privirile asupră-mi. Dacă acum eram slabă de fire, la ce mi-au slujit hatârurile acelea? Am repetat vechea rugăciune din copilărie, cu cuvintele ei vechi, copilăreşti, şi am văzut că pacea din trecut nu mă părăsise.

Tutorele venea acum în fiecare zi. Într-o săptămână sau poate mai mult, am fost în stare să mă mişc prin camerele noastre şi să stau mult de vorbă cu Ada din dosul perdelei de la fereastră. Totuşi, n-am văzut-o niciodată, fiindcă n-am avut încă suficient curaj ca să mă uit la faţa ei senină, cu toate că aş fi putut-o face atât de uşor. În ziua hotărâtă, a sosit şi domnişoara Flite. Micuţa făptură, sărmana de ea, uitând cu totul de demnitatea ei obişnuită, a alergat în camera mea şi, plângând din străfundul inimii, mi-a căzut la piept şi m-a sărutatde vreo douăzeci de ori, necontenind a spune: „Scumpa mea Fitz Jarndyce!”

— Vai de mine! Urmă ea, băgându-şi mâna în poşetă, n-am nimic la mine decât documente, dragă Fitz Jarndyce, mă văd silită să-mprumut o batistă.

Charley îi dădu una şi biata femeie se folosi bineînţeles de ea, ţinând-o la ochi cu amândouă mâinile şi şezu aşa, vărsând lacrimi preţ de încă zece minute.

— De plăcere, scumpa mea Fitz Jarndyce, avu ea grijă să-şi explice plânsul. Nu de necaz, câtuşi de puţin. Plăcerea de a te vedea iarăşi sănătoasă. Plăcerea de a fi avut cinstea să fiu primită ca să te văd. Mi-eşti cu mult mai dragă, scumpa mea, decât înaltul Preşedinte. Cu toate că mă duc regulat la şedinţele Curţii. Fiindcă veni vorba de batiste…

Domnişoara Flite se uită atunci la Charley, care fusese la staţia de oprire a poştalionului ca s-o primească la sosire. Charley se uită la mine şi păru că nu doreşte ca domnişoara Flite să-şi continue aluzia.

— Foarte drept! Exclamă domnişoara Flite, aşa cum trebuie. Într-adevăr! Cât se poate de indiscret din partea mea să menţionez asemenea lucruri, dar scumpa mea domnişoară Fitz Jarndyce, mă tem că uneori (fie vorba între noi, dumneata n-ai să crezi) o iau puţin cam… Într-o parte, ştii! Zise domnişoara Flite, ducându-şi mâna la frunte. Doar atât!

— Ce aveai de gând să-mi spui? Am întrebat-o eu, zâmbind, fiindcă am văzut că ea vrea să continue. Mi-ai deşteptat curiozitatea şi-acum trebuie să mi-o satisfaci.

Domnişoara Flite se uită la Charley, aşteptând un sfat de la ea într-un moment atât de critic, şi Charley zise:

— Doamnă, vă rog, acum e mai bine să spuneţi! Cuvinte care o mulţumiră peste măsură pe domnişoara Flite.

— E-atât de înţeleaptă tânăra noastră prietenă! Începu atunci să-mi spună, făcând pe misterioasa ca de obicei. Foarte mică, ce-i drept, dar foarte înţeleaptă! Ei, bine, draga mea, e-o anecdotă nostimă. Doar atât şi nimic mai mult. Ba, încă fermecătoare, după părerea mea. Cine crezi că venea în urma noastră pe drum, de la poştalion, dragă,

cine alta decât o sărmană fiinţă, cu o bonetă foarte ponosită…

— Jenny, domnişoară, vă rog, spuse Charley.

— Tocmai ea! Încuviinţă domnişoara Flite, cu neînchipuită gingăşie. Jenny! Da-a-a! Şi ce alta i-a spus ea tinerei noastre prietene, decât că o doamnă voalată s-a interesat la cocioaba ei de sănătatea scumpei mele Fitz Jarndyce şi a luat cu ea o batistă ca mică amintire, numai pentru că batista era a bunei mele Fitz Jarndyce! Ei, vezi ce drăgălaş din partea doamnei voalate!

— Vă rog, domnişoară! Exclamă Charley, la care mă uitasem cu oarecare uimire! Jenny zice că i-aţi lăsat o batistă când i-a murit copilaşul şi că ea a pus-o la o parte şi a ţinut-o la un loc cu lucruşoarele copilului. Cred, dacă-mi daţi voie, că în parte fiindcă era a dumneavoastră, domnişoară, şi în parte din cauză că şezuse pe faţa copilaşului.

— Mică, mică…, suspină domnişoara Flite, făcând o mulţime de gesturi în jurul frunţii sale, ca să arate că Charley e deşteaptă, dar din cale afară de ageră! Şi-aşa de uşor de înţeles ce spune! Draga mea, e mai limpede la minte decât toţi avocaţii pe care i-am auzit!

— Da, Charley, am răspuns eu, mi-aduc aminte. Ei şi?

— Şi, domnişoară, urmă Charley, aceea-i batista pe care a luat-o doamna. Şi Jenny doreşte ca dumneavoastră să aflaţi că nu s-ar fi despărţit de ea pentru nimic în lume, dar doamna i-a luat-o şi i-a lăsat nişte bani în schimb. Jenny n-o cunoaşte deloc, domnişoară, vă rog.

— Hm, cine poate fi? Am întrebat eu.

— Dragă, îşi dădu cu părerea domnişoara Flite, apropiindu-se cu buzele de urechea mea, cu o căutătură cât se poate de misterioasă, după părerea mea… Să nu spui asta micuţei noastre prietene… E soţia Lordului Preşedinte. E căsătorit şi el, ştiu. Şi înţeleg că-i face o viaţă grozav de amară, îi aruncă hârtiile înălţimii Sale în foc, scumpa mea, dacă el nu vrea să-i plătească giuvaierul!

Nu m-am gândit prea mult la doamna aceea atunci, fiindcă aveam impresia că trebuie să fie Caddy. În afară de asta, grija îndreptată asupra musafirei mele, căreia-i era frig după drumul cu trăsura şi arăta flămândă, şi care a avut nevoie de puţin ajutor, când masa ne-a fost adusă în cameră, ca să se împodobească având în ochi o neînchipuită plăcere, punându-şi la gât o eşarfă veche şi urâtă de-ţi făcea milă şi trăgându-şi pe mâini o pereche de mănuşi tare uzate şi foarte mult reparate, pe care le adusese cu ea într-un pachet de hârtie. Apoi a trebuit să prezidez masa, având ca feluri o mâncare de peşte, o pasăre friptă, tocană de măruntaie, legume, budincă şi vin de Madeira. Şi era atât de plăcut s-o vezi cât de tare se bucura şi cu cât ceremonial a onorat masa, încât foarte curând nu m-am mai gândit la nimic altceva.

După ce-am terminat de mâncat şi şedeam în faţă cu prăjitura, ornată de mâinile dragei mele, care n-ar fi cedat nimănui supravegherea lucrurilor pregătite pentru mine, domnişoara Flite era atât de vorbăreaţă şi de fericită, încât m-am gândit s-o fac să-şi povestească viaţa, dat fiind că ori de câte ori vorbea despre dânsa era bucuroasă. Am început prin a-i spune: Ai fost de faţă la şedinţele Lordului Preşedinte mulţi ani, domnişoară Flite?”

— O, mulţi, mulţi ani, draga mea, mulţi de tot. Dar aştept o hotărâre judecătorească. Peste puţin timp.

Chiar şi-n nădejdea ei era o îngrijorare care m-a făcut să mă îndoiesc că am procedat bine atingând asemenea subiect.

— Tatăl meu a aşteptat o hotărâre, continuă domnişoara Flite. Fratele meu la fel şi sora mea. Toţi au aşteptathotărârea judecătorească. Şi eu o aştept. Toţi au…

— Toţi au…

— Da. Au murit, bineînţeles, scumpa mea, răspunse ea.

Văzând că vrea să continue, m-am gândit că mai bine ar fi să-i vin în ajutor mergând direct la temă şi nu ocolind-o.

— N-ar fi mai înţelept, am întrebat-o eu, să nu mai aştepţi hotărârea Curţii?

— Ei, bine, draga mea, răspunse ea cu promptitudine, sigur c-ar fi.

— Şi să nu te mai duci la şedinţele Curţii?

— Tot atât de bine ar fi, desigur, răspunse iarăşi domnişoara Flite. Tare obositor e să fii mereu în aşteptarea a ceea ce nu vine niciodată, dragă Fitz Jarndyce. Te asigur că te consumă până la os!

Mi-a arătat în treacăt braţul, într-adevăr înspăimântător de descărnat.

— Dar, draga mea, urmă ea în acelaşi tainic fel, locul acela exercită o atracţie îngrozitoare. S-s-s-t! Să nu vorbeşti de el faţă de micuţa noastră prietenă, când intră. Căci s-ar putea să se îngrozească. Pe bună dreptate, locul acela exercită o atracţie plină de cruzime. Nu-l mai poţi părăsi. Şi trebuie să aştepţi.

Am încercat s-o conving că nu-i aşa. M-a ascultat cu răbdare şi cu zâmbetul pe buze, dar era gata pregătită cu propriul ei răspuns.

— Vai, vai, vai! Crezi aşa! Din pricină că mă vezi că bat un pic câmpii. Foarte absurd să baţi un pic câmpii, nu-i aşa? Şi foarte nesănătos, pe deasupra. Pentru raţiune. Văd că-i aşa. Dar, dragă, mă duc acolo de mulţi ani şi am băgat de seamă. Sceptrul şi sigiliul de pe masa de şedinţă sunt de vină.

— Dar ce sunt ele în stare să facă, s-a gândit oare la asta? Am întrebat-o cu blândeţe.

— Să te ademenească, îmi răspunse domnişoara Flite. Să ademenească lumea, dragă. Să-i alunge pacea. Să-i tulbure mintea. Să-i tulbure voioşia. Să distrugă toate pornirile bune. Le-am simţit pe toate, ba, până şi odihna mi s-a dus pe apa sâmbetei. Diavoli ce scânteiază şi-ţi îngheaţă sângele în vene!

M-a bătut uşurel cu mâna de mai multe ori peste braţ şi a dat din cap voioasă că-i aşa, ca şi cum ar fi dorit să mă convingă că n-are de ce să-mi fie teamă de ea, cu toate că

vorbea atât de confuz şi-mi destăinuia asemenea taine teribile.

— Stai să vezi, urmă ea. Am să-ţi povestesc cazul meu. Mai înainte de a mă ademeni… Mai înainte de a-i fi văzut… Cu ce crezi că mă ocupam? Crezi că tăiam frunze la câini? Nu. Brodam la gherghef. Şi eu şi sora mea brodam la gherghef. Tata şi fratele nostru clădeau case. Trăiam cu toţii la un loc. Foarte onorabil, dragă! Mai întâi tata a fost ademenit… Cu binişorul! Cu el s-a dus şi casa. În câţiva ani a ajuns un falit îndârjit, înăcrit şi mânios, fără să mai aibă vorbă bună sau căutătură blajină pentru nimeni. Se schimbase atât de tare, Fitz Jarndyce! A fost băgat la închisoarea datornicilor. Acolo a murit. După aceea fratele nostru a fost momit… Repede şi sigur… pe panta beţiei. Întâi zdrenţe. Apoi moartea. Apoi sora mea a fost şi ea ademenită. Ssst! Să nu-ntrebi ce-a ajuns! Apoi m-am îmbolnăvit eu şi am ajuns în mizerie, şi auzeam, aşa cum auzisem şi mai înainte, că toate nu-s decât opera înaltei Curţi. Când m-am făcut mai bine, m-am dus să văd monstrul. Şi atunci am descoperit cum e şi am fost ademenită să rămân acolo.

După ce-a ajuns la capătul scurtei sale povestiri, pe care o spusese în şoaptă, cu sufletul la gură, de parcă nenorocirile care-o loviseră erau încă recente, şi-a reluat treptat aeru-i obişnuit de importanţă binevoitoare.

— Nu mă prea crezi, dragă! Bine, bine! Într-o bună zi o să mă crezi. Ce-i drept, bat puţin câmpii. Dar am băgat de seamă. Am văzut în aceşti numeroşi ani multe feţe noi căzând fără să bănuiască sub înrâurirea sceptrului şi sigiliului. Aşa cum a căzut şi tata. Şi fratele meu. Şi sora mea. Şi chiar eu. I-aud pe Kenge şi pe toţi ai lui zicând nou-veniţilor: „Iată pe micuţa domnişoară Flite. A, sunteţi noi aici, dar trebuie să veniţi ca să fiţi prezentaţi micuţei domnişoare Flite”. Foarte bine. Mândră, desigur, că am cinstea! Şi cu toţii râd. Dar, Fitz Jarndyce, eu ştiu ce se întâmplă. O ştiu cu mult mai bine decât ei, când ademenirea prinde a-i momi, îi cunosc semnele, dragă. Le-am văzut

când au început cu Gridley şi le-am văzut când s-au isprăvit. Fitz Jarndyce, scumpa mea (vorbind iarăşi în şoaptă), le-am văzut începând cu prietenul nostru, minorul de sub tutela lui Jarndyce. De i-ar putea opri cineva. De nu, ajunge la ruină.

S-a uitat la mine câteva clipe în tăcere, cu faţa-i îndulcindu-se treptat într-un zâmbet. Părând a se teme c-a fost prea prăpăstioasă şi părând totodată că-şi pierde şirul ideilor, zise politicos, sorbind câte puţin vin din pahar:

— Da, dragă, după cum îţi spuneam, aştept o hotărâre judecătorească. Peste puţin. Atunci am să dau drumul păsărelelor şi am să împart moşii.

Am fost foarte mişcată de aluzia ei la Richard şi de semnificaţia-! Sumbră, ilustrată cu atâta tristeţe în forma săracă şi chinuită ce străbătea prin toată incoerenţa. Dar, din fericire pentru ea, iat-o iarăşi mulţumită de sine, clătinând din cap şi zâmbind radioasă.

— Dar, dragă, reîncepu ea, întinzând încă o mână ca s-o pună peste a mea. Nu m-ai felicitat pentru medicul meu. Cu siguranţă că nu, încă!

M-am văzut silită să-i mărturisesc că nu înţelegeam bine ce voia să spună.

— Medicul meu, domnul Woodcourt, dragă, care a fost atât de atent cu mine. Peste măsură. Fără să mai spun că şi vizitele lui au fost pe gratis. Până la ziua judecăţii, vreau să spun judecata care va rupe vraja ce mă leagă de sceptru şi sigiliu.

— Domnul Woodcourt e atât de departe acum, am răspuns, încât gândesc că timpul pentru asemenea felicitări a trecut, domnişoară Flite.

— Dar bine, copilă dragă, exclamă ea, e cu putinţă să nu ştii ce s-a întâmplat?

— Nu ştiu.

— Nu ştii ceea ce vorbeşte toată lumea, scumpa mea Fitz Jarndyce?

— Nu. Dumneata uiţi de câtă vreme zac eu aici.

— Adevărat! Dragă, de data asta… Adevărat. Eu sunt de vină. Dar memoria mea s-a dus pe gârlă, cu toate câte ţi le-am spus. Foarte puternică influenţă, nu-i aşa? Ştii bine, dragă, un naufragiu groaznic s-a petrecut în ţările acelea ale Indiei din Răsărit.

— Domnul Woodcourt a naufragiat?

— Nu te tulbura, dragă. El n-a păţit nimic. O întâmplare înfiorătoare. Moartea sub toate formele. O mulţime de înecaţi, aruncaţi pe-o stâncă. Acolo, trecând prin toate, scumpul meu medic a fost un erou. Păstrându-şi firea, dar plin de curaj în toate împrejurările. A salvat multe vieţi, nu s-a plâns deloc, nici de foame, nici de sete, a învelit oameni goi cu puţinele lui veşminte, a luat conducerea, le-a arătat ce să facă, i-a îndrumat, a îngrijit bolnavii, a îngropat morţii şi, în sfârşit, a pus pe sărmanii supravieţuitori la adăpost! Dragă, toate făpturile acelea vlăguite, sărmanele de ele, îl divinizează, nu alta. I-au căzut la picioare când au ajuns pe uscat şi l-au binecuvântat. Ţara întreagă urlă. Dar, stai! Unde mi-e geanta cu acte? Le-am adus cu mine şi ai să citeşti singură, ai să citeşti singură!

Şi am citit toată povestea extraordinară, cu toate că foarte încet şi foarte greu, din pricină că ochii mi-erau atât de slăbiţi încât nu puteam vedea bine cuvintele, şi am plâns aşa de mult încât mă vedeam silită să las din mână lunga istorisire pe care domnişoara Flite o tăiase din gazete. Mă simţeam atât de triumfătoare că îl cunoscusem pe omul care înfăptuise asemenea isprăvi pline de milostenie şi mărinimie; mă simţeam cuprinsă de o bucurie înflăcărată în faţa renumelui său, eram plină de admiraţie şi mi-era drag tot ce făcuse, până într-atât încât îi invidiam pe cei loviţi de naufragiu, care căzuseră la picioarele sale şi-l binecuvântaseră ca pe salvatorul lor. Şi eu aş fi putut îngenunchea atunci, de-atât de departe, şi l-aş fi binecuvântat în extazul meu, că fusese atât de bun şi brav. Simţeam că nimeni pe lume – nici mamă, nici soră, nici soţie

– nu l-ar fi putut cinsti mai mult ca mine. Şi l-am cinstit cu adevărat!

Micuţa mea vizitatoare, sărmana de ea, mi-a dăruit istorisirea întâmplării, tăiată din ziar, şi când înserarea prinse a se lăsa şi ea se ridică să-şi ia rămas-bun, ca nu cumva să piardă poştalionul cu care trebuia să se întoarcă, era copleşită încă de naufragiul pe care eu nu mă pregătisem încă îndeajuns să-l înţeleg în toate amănuntele sale.

— Dragă, îmi zise domnişoara Flite în timp ce-şi împăturea cu grijă eşarfa şi mănuşile, viteazului meu doctor s-ar cuveni să i se confere un titlu. Şi, fără îndoială, i se va atribui. Eşti de aceeaşi părere?

— Că merita unul, da. Că-l va căpăta vreodată, nu.

— De ce nu, Fitz Jarndyce? M-a întrebat cu oarecare asprime.

I-am răspuns că în Anglia nu-i obiceiul să se confere titluri oamenilor ce se evidenţiază prin isprăvi săvârşite în timp de pace, oricât de valoroase şi de merituoase ar fi, afară doar când, întâmplător, sunt însoţite de acumularea unor sume foarte mari de bani.

— Vai, Doamne Dumnezeule! Exclamă domnişoara Flite, cum poţi spune aşa ceva? Nu încape îndoială că ştii, dragă, că toţi oamenii cei mai mari ai Angliei, adevăratele ei podoabe în ştiinţă, fantezie, generozitate eficientă şi perfecţionări de tot soiul, sunt înnobilaţi! Uită-te în jurul tău, dragă, şi judecă! Trebuie c-ai luat-o puţin într-o parte, după câte văd, dacă nu ştii că aceasta-i raţiunea cea mare pentru care titlurile de nobleţe vor dura totdeauna în ţara noastră.

Mă tem că credea tot ce spunea, fiindcă uneori era nebună de-a binelea.

Şi acum, trebuie să mă despart de taina unică pe care am încercat atâta vreme s-o păstrez. Crezusem cândva că domnul Woodcourt mă iubeşte şi că, de-ar fi fost mai bogat, mi-ar fi mărturisit, poate, că mă iubeşte înainte de a fi

plecat. Crezusem cândva că de-ar fi făcut-o, m-aş fi bucurat. Dar cu cât e mai bine acum că nu s-a întâmplat aşa! Cât aş fi suferit dac-ar fi trebuit să-i scriu şi să-i spun că sărmanul obraz pe care mi-l cunoscuse nu mai era acelaşi ca atunci şi că de bunăvoie îl dezleg de cuvântul dat uneia pe care încă n-o văzuse.

O! E cu atât mai bine aşa cum e! Scutită, din fericire, de chinul cel mare, puteam să invoc rugăciunea copilărească, să fiu şi eu tot ceea ce arătase el că este în chip atât de strălucit; şi nu era nimic de desfăcut, nici lanţ pe care să-l rup, nici lanţ la care el să tragă; iar eu puteam, slavă Domnului, să-mi port paşii pe cărăruia umilă a datoriei, iar el să-şi ducă paşii pe drumul lui mai nobil şi mai larg; şi, cu toate că ne aflam fiecare singur în călătoria noastră, aş fi putut năzui să-l întâlnesc, dezinteresată, nevinovată, la capătul drumului, eu mult mai bună decât mă crezuse el când mă bucurasem în ochii lui de trecere.36

Chesney Woldnoastră spre Lincolnshire. Tutorele se hotărâse să nu mă scape din ochi până ce nu mă va vedea în siguranţă, Harley şi cu mine n-am plecat singure în călătoria în casa domnului Boythorn, aşa că ne-a însoţit şi am făcut două zile pe drum. Fiecare răsuflare de aer, orice mireasmă, orice floare, frunză, fir de iarbă şi orice nor trecea, în sfârşit, toate câte sunt în natură mi s-au părut cu mult mai frumoase şi mai minunate decât le socotisem vreodată până atunci. Iată primul câştig cu care m-am ales din boală. Cât de puţin pierdusem, când în lumea largă găsesc atâta încântare!

Tutorele având de gând să se întoarcă numaidecât, am stabilit încă de pe drum o zi când draga mea urma să vină şi ea. I-am scris o epistolă pe care i-am încredinţat-o domnului Jarndyce, după care el ne-a părăsit cam la o jumătate de ceas de la sosirea noastră la destinaţie, pe o încântătoare seară de vară timpurie.

Dacă o zână bună ar fi clădit casa pentru mine cu o fluturare de baghetă şi dac-aş fi fost prinţesă şi fina ei cea

preferată, încă n-aş fi putut să mă bucur de mai multă atenţie ca acolo. Aşa de multe pregătiri se făcuseră pentru mine, şi se vădea o ţinere de minte atât de afectuoasă a tuturor micilor mele gusturi şi preferinţe, încât, copleşită, m-aş fi aşezat jos de zeci de ori înainte de a fi revăzut nici jumătate din casă. Dar am făcut mai bine, totuşi, arătându-i-o lui Charley, în loc să mă aşez. Încântarea ei m-a liniştit şi, după ce am făcut şi o plimbare prin grădină, în timpul căreia Charley şi-a epuizat întregul ei vocabular de admiraţie, m-am simţit învăluită de o linişte fericită, cum ar fi trebuit să mă simt dintru început. Mi-a fost de mare mângâiere c-am fost în stare să-mi spun după ceai: „Esther dragă, cred că ai destul bun-simţ ca să te aşezi acum şi să scrii un bileţel de mulţumire gazdei noastre”. Îmi lăsase un bileţel de bun-venit, însorit ca şi faţa lui, şi-mi lăsase păsărică, ceea ce, mi-am dat seama, era un semn de cea mai mare încredere. Ca atare, i-am scris un bileţel la Londra, spunându-i cum arată toate florile şi copacii lui dragi şi cum cea mai uimitoare dintre păsărele mi-a ciripit, făcând onorurile casei în chipul cel mai ospitalier cu putinţă, şi cum, după ce mi-a cântat pe umăr, spre uimirea de nedescris a micuţei mele slujnice, s-a aşezat pe beţişorul din obişnuitul colţişor al cuştii sale, dar n-aş fi putut spune dacă visa sau ba. După ce-am terminat de scris bileţelul şi l-am trimis la poştă, mi-am găsit de lucru desfăcând bagajele şi aranjându-mi lucrurile. Am trimis-o pe Charley la culcare nu prea târziu şi i-am spus că n-am nevoie de ea în timpul nopţii.

Aceasta pentru că încă nu mă uitasem în oglindă şi nici nu cerusem să-mi fie înapoiată oglinda mea. Ştiam că-i o slăbiciune ce trebuie înfrântă, dar îmi spusesem mereu că am s-o pornesc curajos când am să mă aflu acolo unde eram acum. De aceea dorisem să fiu singură şi de aceea mi-am spus acum, că eram singură în camera mea: „Esther, dacă vrei să fii fericită, dacă vrei să ai dreptul de a te socoti cinstită, atunci, draga mea, trebuie să-ţi ţii cuvântul”. Eram

hotărâtă pe deplin să mi-l ţin, dar mai întâi de toate am stat jos o bucată de vreme, ca să cuget la toate harurile mele. Şi după aceea, mi-am făcut rugăciunile şi am cugetat încă ceva mai mult.

Părul nu îmi fusese tăiat, cu toate că stătuse sub semnul primejdiei de mai multe ori. Era lung şi des. L-am desfăcut, lăsându-l să cadă şi l-am scuturat şi m-am dus la oglinda de pe masa de toaletă. O perdeluţă de muselină fusese trasă peste ea. Am dat-o la o parte şi am stat o clipă privind printr-un asemenea văl din părul meu, încât n-am putut vedea nimic. Atunci mi-am dat părul în lături şi m-am uitat la chipul din oglindă, îmbărbătată, văzând ce liniştit se uită la mine. Eram foarte mult schimbată!… Foarte, foarte mult! La început, faţa îmi era atât de străină, încât am fost cât pe ce să-mi acopăr ochii cu mâinile şi să fug, de n-ar fi fost îmbărbătarea de care am vorbit. Foarte curând însă m-am obişnuit cu chipul meu cel nou şi atunci mi-am dat seama mai bine ca la început în ce măsură eram schimbată. Nu era aşa cum mă aşteptasem, dar nu mă aşteptasem de fapt la ceva precis şi pot spune că şi ceva precis m-ar fi surprins.

Niciodată n-am fost frumoasă şi nici nu m-am socotit vreodată că aş fi, dar fusesem cu totul altfel decât arătam acum. Tot ce fusese dispăruse. Cel de Sus a fost bun cu mine, încât am fost în stare să trec prin asemenea încercare numai cu câteva lacrimi, nu amare, şi am putut să stau acolo să-mi pieptăn părul pentru noapte, destul de mulţumită. Un lucru m-a tulburat şi m-am gândit la el multă vreme înainte de a mă duce la culcare. Păstrasem florile de la domnul Woodcourt. Când s-au ofilit, le-am presat şi le-am pus într-o carte care îmi plăcea. Nimeni n-a ştiut asta, nici măcar Ada. Eram acum în îndoială, dacă aveam dreptul să păstrez ceea ce trimisese el unei fiinţe atât de diferite de ce eram acum… Dacă se cuvenea şi dacă era frumos din partea mea s-o fac. Doream să fiu nobilă ca el, chiar până în cele mai tainice adâncuri ale inimii, pe care el n-avea cum să le cunoască niciodată, pentru că aş fi fost în stare să-l

iubesc… Să-i fiu devotată. Până la urmă, m-am hotărât să le ţin, dar să le păstrez numai ca amintire a ceea ce trecuse irevocabil şi dispăruse, fără să mă mai uit îndărăt niciodată şi în nici un fel. Sper să nu vă pară vulgar. Eram foarte sinceră. Am avut grijă să mă scol a doua zi dis-de-dimineaţă şi să fiu dinaintea oglinzii când Charley a intrat în vârful picioarelor.

— Dragă, dragă domnişoară! Strigă Charley, uluită. Dumneavoastră, aici?

— Da, Charley, am răspuns eu liniştită, ridicându-mi părul. Şi mă simt foarte bine, şi-s foarte fericită.

Am văzut că i se luase o piatră de pe inimă fetei, dar mie mi se luase una mai mare. Acum aflasem răul cel mare şi mă liniştisem. N-am să ascund în continuare slăbiciunile pe care nu le-am putut răpune dintr-o dată; dar totdeauna m-au părăsit repede, iar bucuria de a trăi m-a însoţit cu credinţă pretutindeni.

Dorind să-mi recapăt puterea şi buna dispoziţie pe de-a-ntregul, înainte de venirea Adei, am stabilit cu Charley o serie mică de proiecte ca să stăm la aer cât e ziua de lungă. Trebuia să ieşim afară înainte de micul dejun, trebuia să prânzim devreme, trebuia să ieşim la aer înainte şi după prânz şi trebuia să ne plimbăm în grădină după ceai, trebuia să mergem la culcare devreme şi trebuia să călătorim pe toate dealurile şi să umblăm pe toate drumurile, potecile şi câmpiile din vecinătate. Cât despre bunătăţile pentru însănătoşire şi de înzdrăvenire, buna menajeră a domnului Boythorn tot timpul alerga după noi cu câte ceva în mână, de mâncare sau de băut. Nici n-apucam bine să mă odihnesc în parc, că şi dădea fuga după mine c-un coşuleţ în mână, cu faţa-i strălucind de veselie şi cu discursul gata pregătit despre importanţa de a te hrăni cât mai des. Apoi mai era şi un căluţ anume pentru mine ca să călăresc, un căluţ durduliu, cu gâtul scurt şi cu coama căzută toată peste ochi, care putea merge în galop când voia, atât de uşurel şi pe tăcute, o adevărată comoară. În

numai câteva zile se învăţase să vină la mine din ocol când îl strigam şi să-mi mănânce din mână şi să se ţină după mine. Ajunseserăm să ne înţelegem atât de bine, încât când apuca să meargă încet, alene, ba, chiar se încăpăţâna abia să se mişte pe vreo potecă umbroasă, era destul să-l bat uşurel cu palma peste gât şi să-i spun: „Stubbs, mă uimeşti că n-o iei la galop când ştii ce mult îmi place, şi văd că tu îţi închipui că mă onorezi îndobitocindu-te şi moţăind”, că numai ce scutura caraghios o dată sau de două ori din cap, şi o şi lua numaidecât la picior, pe când Charley şedea nemişcată şi râdea atât de bucuroasă, încât râsul ei părea ca o muzică. Nu ştiu cine-l botezase Stubbs, dar părea că i se potriveşte tot atât de firesc ca şi păru-i aspru. Odată l-am înhămat la trăsurică şi l-am mânat triumfătoare pe potecile verzi, preţ de vreo cinci mile, dar deodată, pe când îl ridicam în slăvile cerului, păru că s-a supărat că fusese însoţit atâta cale de roiul de musculiţe sâcâitoare care au zburat jur-împrejurul urechilor lui tot drumul, fără să pară a înainta nici un pic, aşa că s-a oprit ca să reflecteze. Presupun c-ajunsese la concluzia că nu mai era de suportat, fiindcă a refuzat cu încăpăţânare să se mai mişte din loc până ce-am dat hăţurile lui Charley, am coborât din trăsurică şi am pornit-o pe jos înainte; atunci s-a luat după mine cu o bună-dispoziţie făţişă, vârându-şi capul sub braţul meu şi frecându-şi urechile de mânecile mele. Zadarnic i-am tot spus eu: „Ei bine, Stubbs, sunt sigură acuma, din câte te cunosc, că ai să mergi dacă mă sui puţin în trăsurică”, dar de cum mă mişcăm de lângă el, rămânea iarăşi ca de piatră. Ca atare, am fost silită să merg în faţa lui, ca mai înainte, şi în asemenea fel ne-am întors acasă, spre hazul nemaipomenit al satului.

Charley şi cu mine aveam dreptate să spunem că e cel mai prietenos sat din câte există, sunt sigură, fiindcă tot timpul săptămânii oamenii erau bucuroşi să ne vadă trecând oricât de des în timpul zilei, şi de la fiecare căsuţă ne întâmpinau feţe prietenoase, cu saluturi. Cunoscusem şi înainte mulţi

oameni de-acolo şi aproape pe toţi copiii, dar acum până şi clopotniţa începuse să ne arate o căutătură intimă şi prietenoasă. Printre prietenii mei cei noi se afla şi o femeie bătrână, bătrână tare, care trăia într-o căsuţă acoperită cu paie şi văruită, atât de mică, încât atunci când oblonul uşii era deschis, acoperea întreaga faţadă a clădirii. Bătrâna avea un nepot marinar şi i-am trimis o scrisoare din partea ei şi i-am desenat sus pe pagina întâi colţul căminului în care bunică-sa îl crescuse şi unde scaunul lui vechi mai stătea pe locul lui de altădată. Asemenea lucru a fost socotit de întregul sat drept cea mai minunată ispravă din lume; dar când veni răspunsul de la Plymouth în care marinarul spunea că are să ia desenul cu el în America şi că din America are să scrie iarăşi, m-am pomenit cu tot respectul ce se cuvenea să fie acordat serviciului poştal şi mi s-au conferit mie meritele întregii reţele epistolare.

Astfel, ba stând atâta vreme la aer, ba jucându-mă cu droaia de copii, ba pălăvrăgind cu atâta lume, intrând în multe căsuţe şi luând loc după poftire, ba ocupându-mă de educaţia lui Charley şi trimiţându-i Adei zilnic scrisori lungi, aproape că nu mai aveam vreme să mă gândesc la mica mea pierdere şi eram mai tot timpul veselă. Dacă mă mai gândeam la ea când şi când, în clipele de răgaz, n-aveam decât să-mi găsesc de lucru şi uitam.

Dar am simţit-o o dată, mai mult decât mi-aş fi închipuit, când un copil spuse: „Mamă, de ce doamna nu mai este tot o doamnă frumoasă, cum era înainte?” Dar când am văzut că îi eram la fel de dragă copilului şi că purta uşurel mânuţa-i moale peste obrazul meu, cu un soi de grijă milostivă în atingerea feţei, pe dată mi-am revenit în fire. În multe şi mărunte împrejurări am constatat, spre marea mea mângâiere, ce firesc e pentru fiinţele cu suflete nobile să fie atente şi delicate faţă de cei cu lipsuri. Una dintre ele m-a mişcat cu deosebire. S-a întâmplat să intru în bisericuţa satului tocmai când se oficia o căsătorie şi când tânăra pereche trebuia să semneze în registrul cununiilor.

Mirele, căruia i s-a înmânat condeiul la început, a făcut o cruce mare drept iscălitură; mireasa, ce venea după el, a făcut şi ea la fel. Ei, bine, o ştiam pe mireasă încă de când venisem ultima oară acolo, nu numai ca pe cea mai drăguţă fată din localitate, dar şi ca pe una ce se evidenţiase în şcoală şi nu m-am putut împiedica de a mă uita la ea cu oarecare surprindere. Fata veni lângă mine şi-mi şopti, pe când lacrimi de dragoste cinstită şi admiraţie îi umpluseră ochii strălucitori:

— E un băiat bun şi scump, domnişoară, dar încă nu poate scrie… Are să înveţe de la mine… Şi n-am vrut să-l fac de ruşine pentru nimica-n lume!

Ei, bine, de ce m-aş mai teme, când iată câtă nobleţe găseşti în sufletul fiicei unui plugar!

Proaspăt şi înviorător sufla aerul asupra mea ca şi altădată, şi culorile sănătoase se iviră pe faţa mea cea nouă, ca şi altădată pe faţa mea cea veche. Era minunat şi s-o vezi pe Charley atât de radioasă şi îmbujorată, şi amândouă ne bucuram cât e ziua de lungă, iar noaptea dormeam buştean.

În parcul împădurit de la Chesney Wold se afla un locşorce-mi era mai drag ca toate şi unde fusese ridicată o bancă în faţa căreia se desfăşura o privelişte de toată frumuseţea. Pădurea fusese curăţată şi rărită ca să dea mai multă lărgime perspectivei, iar peisajul sclipitor de însorit din fund era atât de minunat încât mă duceam să mă odihnesc în tihnă acolo, cel puţin o dată pe zi. De pe terenul acela mai înalt se vedea mai frumos Castelul cu latura-i pitorească numită Drumul Stafiei, iar numele-i înfiorător, precum şi vechea legendă a familiei Dedlock, pe care o auzisem de la domnul Boythorn şi care-i lămurea denumirea, se îmbinau cu priveliştea şi-i dădeau un caracter misterios şi atrăgător pe lângă farmecul ei real. Aici era şi un mal faimos pentru toporaşii ce creşteau pe el, şi cum una dintre plăcerile zilnice ale lui Charley era să culeagă flori de câmp, a îndrăgit şi ea locul ca şi mine. Ar fi

zadarnic să cercetez acum de ce nu m-am apropiat niciodată de Castel sau de ce n-am intrat niciodată în el. Familia nu era acolo, auzisem chiar de la sosirea mea, şi nu era aşteptată să vină. Nici pe departe nu s-ar putea spune că n-aş fi fost curioasă sau interesată să văd Castelul; dimpotrivă, adeseori şedeam în locul cu banca, întrebându-mă cum vor fi fost orânduite încăperile, sau dacă uneori răsună vreun ecou, ca un mers de picior, aşa cum zicea povestea despre Drumul singuratic al Stafiei. Sentimentul nedefinit pe care mi-l deşteptase Lady Dedlock se poate să fi avut oarecare înrâurire asupra mea, ţinându-mă departe de Castel chiar şi când ea era plecată. Nu sunt chiar sigură. Fireşte că faţa şi fiinţa ei erau asociate cu aşezarea de la Chesney Wold, dar n-aş putea spune că ele mă împiedicau să mă duc la Castel, cu toate că ceva mă-mpiedica totuşi. Cu motiv sau fără, nu mă apropiasem încă niciodată de Castel până în ziua în care începe povestea asta.

Şedeam să mă odihnesc la locul meu preferat, după o lungă hoinăreală, iar Charley aduna toporaşi la mică depărtare de mine. Mă uitasem lungă vreme la Drumul Stafiei zăcând în umbra adâncă a zidurilor, şi-mi închipuiam arătarea femeiască ce se zice că le dă târcoale, când mi-am dat seama că o făptură se apropia prin pădure. Priveliştea era adâncă şi atât de întunecată de frunze, iar umbra crengilor pe pământ o făcea atât de obscură ochilor, încât la început n-am putut desluşi cine era. Încetul cu încetul s-a arătat să fie o femeie… O doamnă… Să fie tocmai Lady Dedlock. Era singură şi venea spre locul unde şedeam eu, cu un pas mult mai grăbit, am băgat de seamă spre uimirea mea, decât îi era obiceiul.

M-am zăpăcit de prezenţa-i neaşteptată, atât de aproape de mine (mai înainte de a o fi recunoscut era la mai mică depărtare decât bătaia vorbei) şi aş fi vrut să mă ridic şi să-mi continui plimbarea. Dar nu am putut. Rămăsesem ţintuită locului. Nu atât din pricina pripitelor ei gesturi de implorare, nici din pricina înaintării ei grabnice şi a mâinilor întinse, nici a schimbării neînchipuite în felul ei de a fi sau a absenţei trufiei sale distante, cât din pricina a ceva apărut pe faţa ei după care tânjisem şi la care visasem de pe când eram o copiliţă, ceva ce nu mai văzusem pe faţa nimănui, ceva ce nu mai văzusem până atunci nici pe faţa ei.

O spaimă şi o slăbiciune m-au cuprins şi am strigat-o pe Charley; Lady Dedlock s-a oprit chiar în clipa aceea şi şi-a schimbat înfăţişarea, aproape aşa cum o cunoscusem înainte.

— Domnişoară Summerson, mă tem că te-am tulburat, îmi adresă ea vorba, păşind încetişor spre mine. Încă nu ţi-ai recăpătat puterile. Ai fost foarte bolnavă, ştiu. Am fost foarte îngrijorată când am aflat.

N-am mai putut să-mi desprind ochii de pe faţa-i pierită şi nici să mă mişc de pe banca pe care şedeam. Îmi dădu mâna, a cărei răceală de moarte, într-un neasemuit

dezacord cu calmul silit al trăsăturilor ei, a sporit fascinaţia ce pusese stăpânire pe mine. N-aş putea spune ce se petrecea în mintea mea învârtejată.

— Ai început să te însănătoşeşti? Mă întrebă ea cu bunătate.

— Acum o clipă mă simţeam foarte bine, Lady Dedlock.

— Fata e tânăra dumitale însoţitoare?

— Da.

— Vrei s-o trimiţi înainte şi să mergi spre casă cu mine?

— Charley, am strigat-o eu, du florile singură acasă şi vin şi eu în urma ta.

Charley, făcând o reverenţă cât putu mai bine, îşi înnodă, roşindu-se, panglicuţele bonetei şi-o porni singură înainte. Lady Dedlock se aşează pe locul de lângă mine. Nu găsesc cuvinte ca să pot spune în ce stare sufletească m-am aflat, când am văzut în mâna ei batista mea cu care acoperisem faţa copilaşului mort.

M-am uitat la ea, dar n-am putut-o vedea, n-am putut-o auzi şi nici n-am mai putut să-mi trag sufletul. Bătăile inimii mi-erau atât de puternice şi sălbatice, încât simţeam că viaţa se rupe de mine. Dar când mă cuprinse la pieptul ei, mă sărută şi prinse a plânge de gâtul meu, mi se făcu milă şi îmi venii în fire; apoi căzu în genunchi în faţa mea şi începu să strige:

— O, copilul meu, copilul meu, eu sunt mama ta denaturată şi nenorocită! O, încearcă să mă ierţi!

Când am văzut-o prăbuşită la picioarele mele pe pământul gol, cu sufletul în mare suferinţă, am simţit peste tot tumultul emoţiilor mele, un val de recunoştinţă pentru prevederea dumnezeiască dea mă fi schimbat atât de mult la faţă, încât niciodată să n-o pot dezonora prin vreo trăsătură de asemănare, aşa încât nimeni, uitându-se la mine şi uitându-se la ea, să nu poată nici pe departe gândi c-ar exista vreo strânsă înrudire între noi.

Am ridicat-o pe mama mea în picioare, rugând-o şi implorând-o să nu mai stea prosternată în faţa mea în

asemenea întristare şi umilire. Toate acestea le-am spus cu frânturi de vorbe fără şir, fiindcă, pe lângă tulburarea în care mă aflam, mă cuprinsese frica văzând-o la picioarele mele. I-am spus… Sau am încercat să-i spun… Că dacă-i vorba despre mine, copilul ei, să-mi iau îndemnul şi s-o iert, apoi am făcut-o, ba o făcusem chiar de mulţi, tare mulţi ani. I-am spus că sufletul mi-e peste plin de dragostea pe care i-o port, de-o dragoste firească pe care nimic în trecut n-o schimbase şi nici n-ar putea-o schimba. Aşadar, nu eu sunt cea care, stând pentru întâia oară la pieptul mamei mele, s-o trag la răspundere pentru că mi-a dat viaţă, ci e de datoria mea s-o binecuvântez şi s-o primesc la pieptul meu, chiar dacă lumea întreagă i-ar întoarce spatele, şi nu-i cer decât îngăduinţa s-o fac. Mi-am ţinut mama îmbrăţişată şi ea m-a ţinut pe mine şi, în inima pădurii liniştite, în tăcerea zilei aceleia de vară, părea că numai sufletele noastre tulburate nu-şi puteau găsi pacea.

— Să mă binecuvântezi şi să mă primeşti, gemu mama, e mult prea târziu. Trebuie să umblu singură pe drumul meu întunecat, care mă va duce unde va voi şi unde-o fi. De la o zi la alta, uneori de la un ceas la altul, nu mai văd calea din faţa paşilor mei vinovaţi. Ăsta-i blestemul pământesc pe care l-am atras asupră-mi. Îl îndur şi îl ascund.

Chiar şi la gândul celor îndurate, îşi ascunse chipul sub aerul de mândră nepăsare, ca sub un văl, dar curând se lepădă iarăşi de el.

— Trebuie să păstrez taina, dacă mai poate fi păstrată, nu numai pentru mine. Am un soţ, nefericită şi dezonorată făptură ce sunt!

Cuvintele de mai sus le şopti într-un înăbuşit strigăt de disperare, care-a sunat mai teribil decât oricare alt ţipăt. Acoperindu-şi faţa cu mâinile, s-a smuls din îmbrăţişarea mea ca şi cum n-ar fi suferit nici măcar s-o ating, prăbuşindu-se la picioarele mele, şi nici cu încercările mele disperate, nici cu mângâierile de care m-am slujit, n-am putut-o hotărî să se ridice. Zicea: „Nu, nu, nu”, că numai

aşa putea să-mi vorbească; trebuie să fie mândră şi dispreţuitoare oriunde aiurea, dar aici, în singurele clipe fireşti ale vieţii sale, se-apleacă sub povara umilinţei şi a ruşinii.

Nefericita mea mamă îmi povesti că-n timpul bolii mele aproape îşi ieşise din minţi. Abia atunci aflase că-i trăieşte copilul. N-ar fi putut bănui până atunci că eu sunt copilul acela. Se luase după mine până aici ca să-mi vorbească măcar o dată în toată viaţa ei. Niciodată nu vom putea fi împreună, nici nu vom putea comunica una cu alta şi, probabil, de-aici înainte nu vom mai putea schimba nici un cuvânt cât vom mai fi pe faţa pământului. Îmi puse în mâini o scrisoare pe care s-o citesc numai eu şi-mi spuse că, după ce voi fi citit-o şi voi fi distrus-o… Nu atât de dragul ei, fiindcă ea nu mai pretindea nimic, cât de dragul soţului ei şi-al meu… De-atunci înainte trebuie s-o socotesc pe vecie ca moartă. Dacă pot crede că mă iubeşte cu dragoste de mamă, în starea asta de disperare în care o văd, mă roagă s-o cred, pentru că aşa mă voi putea gândi la ea cu mai multă milă, închipuindu-mi ce suferă. Se afla într-o situaţie deznădăjduită şi fără nici-o scăpare. Fie că-şi va feri taina până la moarte, ori că se va întâmpla să-i fie descoperită şi astfel să aducă necinstea şi ruşinea asupra numelui pe care şi-l luase, ea îşi va duce singură lupta pe vecie, şi nici-o dragoste nu se poate lipi de ea şi nici-o fiinţă omenească nu-i poate veni în ajutor, nici într-un fel.

— Dar taina nu-i primejduită până acum? Am întrebat eu. E în afară de primejdie, scumpă mamă?

— Nu, răspunse mama. A fost cât pe ce să fie dezvăluită. A fost salvată printr-un accident. Dar poate fi scăpată din mână printr-un alt accident… Mâine, în orice zi.

— Te temi de o anume persoană?

— Sst! Nu tremura şi nu mă plânge atât de mult. Nu merit asemenea lacrimi, îmi răspunse mama, sărutându-mi mâinile. Mă tem de o persoană foarte tare.

— Un duşman?

— Nu-i un prieten. Unul care-i lipsit de pasiuni ca să fie duşman sau prieten. E vorba de avocatul lui sir Leicester Dedlock: automat, devotat, lipsit de afecţiune şi foarte însetat de câştiguri, privilegii, pizmuind renumele de a fi stăpânul tainelor caselor mari.

— Are vreo bănuială?

— Multe.

— Nu asupra ta, mamă? Am întrebat îngrijorată.

— Ba da! Necontenit stă la pândă, şi-i mereu în preajma mea. Îl pot ţine la respect, dar nu pot scăpa de el.

— E atât de lipsit de milă şi de scrupule?

— Cu desăvârşire lipsit. Nici de mâniat nu se mânie. E indiferent la orice, afară de rostul lui. Şi rostul lui e să adune taine, care-i dau asemenea putere pe care n-o împarte cu nimeni şi nici adversari nu are.

— N-ai putea să-i câştigi încrederea?

— N-am să încerc niciodată. Drumul întunecat pe care-l bat de atâţia ani are un capăt, unde-o fi să fie. Merg pe el singură, oricare îi va fi capătul. Poate că-i aproape, poate că-i departe, cât timp drumul există nimic nu mă poate întoarce din cale.

— Mamă scumpă, aşa te-ai hotărât?

— Aşa m-am hotărât. De multă vreme răspund la nebunie cu mai multă nebunie, la mândrie cu mai multă mândrie, la dispreţ cu mai mult dispreţ, la insolenţă cu mai multă insolenţă şi am înfruntat multe deşertăciuni cu încă mai multe. Voi înfrunta şi primejdia asta şi-i voi supravieţui, dacă pot. M-a încercuit aproape la fel de îngrozitor cum ar fi dacă pădurile de la Chesney Wold, pe care le vezi, ar încercui Castelul, dar calea pe care o am de străbătut rămâne aceeaşi. N-am decât una, nici nu pot avea decât una.

— Domnul Jarndyce…, am început s-o rog, dar mama m-a întrebat pe loc:

— Bănuieşte?

— Nu, am răspuns eu. Nu, cu siguranţă că nu. Fii sigură că nu bănuieşte nimic! Şi i-am povestit ceea ce mi-a relatat el că ştie despre povestea vieţii mele. Dar e atât de bun şi de înţelegător am urmat eu, încât poate că, dac-ar şti…

Mama, care până atunci nu se clintise din locul în care era, a ridicat mâna, ducând-o la gura mea şi m-a oprit.

— Încrede-te pe deplin în el, urmă ea după puţină vreme. Ai liberul meu consimţământ… Un dar mic de la asemenea mamă pentru copilu-i nedreptăţit!… Dar nu te gândi la aşa ceva. Puţină mândrie tot mi-a mai rămas, chiar şi-aşa!

I-am arătat, cât mai duios am putut, sau pe cât pot să-mi amintesc acum… Pentru că tot timpul neliniştea şi deznădejdea erau atât de mari, încât aproape nu înţelegeam ce spunea, cu toate că orice vorbă, oricât de distantă sau de îndurerată, rostită de vocea mamei, pe care în copilărie nu învăţasem s-o iubesc şi s-o recunosc, care nu-mi cântase ca să m-adoarmă, de la care nu auzisem niciodată o binecuvântare şi care nu mă-ndemnase nicicând să nădăjduiesc în ceva, orice vorbă a ei mi-a lăsat în amintire o impresie puternică… Zic că i-am arătat sau am încercat să-i arăt cum nădăjduiam că numai domnul Jarndyce, care mi-a fost cel mai bun tată, ar putea fi în stare să-i dea vreun sfat sau sprijin. Dar mama răspunse că nu, că-i cu neputinţă, nimeni n-o poate ajuta. Prin pustiul ce i se întinde la picioare, trebuie să meargă singură.

— Copila mea, copila mea, zise ea apoi. Ultima dată! Sărutările acestea pentru ultima dată! Braţele astea pentru ultima oară pe după gâtul meu! N-o să ne mai vedem. Ca să nădăjduiesc să fac ceea ce caut să fac, trebuie să fiu ceea ce sunt de-atâta vreme. Asta-i răsplata mea, aşa mi-e destinul. Dacă auzi că Lady Dedlock e plină de strălucire, de înflorire şi măgulită de linguşitori, gândeşte-te că sub masca asta e nefericita ta mamă, mustrată de conştiinţă! Gândeşte-te că în realitate suferă, e torturată de remuşcări zadarnice, înăbuşind în suflet tainica iubire, unicul adevăr de care e în

stare. Şi după aceea iart-o, dacă poţi, şi strigă către Cel de Sus s-o ierte, ceea ce nicicând nu se va putea!

Ne-am mai ţinut îmbrăţişate încă puţin, dar era atât de neclintită în hotărârea ei, încât îmi desprinse braţele din îmbrăţişare şi mi le puse pe piept şi, cu un ultim sărut, se dezlipi de mine şi plecă în pădure. Am rămas singură; liniştit şi tăcut, în vale, în soare şi-n umbră, zăcea vechiul Castel, cu terasele şi turnuleţele sale, asupra cărora îmi păruse, când l-am văzut întâia oară, că odihneşte atâta tihnă desăvârşită, dar care acum arăta a fi pândarul necruţător şi nemilos al nenorocirii maică-mii.

Copleşită cum eram, slabă şi neajutorată la început, aşa cum fusesem în camera mea de bolnavă, nevoia de a mă păzi de primejdia descoperirii sau chiar a celei mai îndepărtate bănuieli mi-a fost de ajutor. Mi-am luat toate precauţiile, pe cât eram în stare, ca să-i ascund lui Charley că plânsesem, şi m-am silit să mă gândesc la toate sfintele mele îndatoriri de a fi cu ochii în patru şi de a-mi păstra sângele rece. A trecut ceva timp până ce am putut reuşi sau până ce am fost în stare să-mi stăpânesc izbucnirile de durere, dar după vreun ceas, sau cam aşa ceva, m-am simţit mai bine şi mi-am dat seama c-aş putea să mă reîntorc. M-am dus spre casă foarte încet şi i-am spus lui Charley, pe care am găsit-o în poartă, uitându-se după mine, c-am fost ademenită să-mi prelungesc plimbarea, după ce mă despărţisem de Lady Dedlock, şi că eram istovită şi-aş vrea să mă culc. Aflându-mă în siguranţă în cameră la mine, am citit scrisoarea. Din ea am dedus limpede că nu fusesem părăsită de mama… Ceea ce atunci însemna mult. Sora ei mai mare şi singura, naşa mea din copilărie, descoperind la mine oarecare semne de viaţă, după ce fusesem dată la o parte ca născută moartă, în simţul ei rigid de datorie, dar fără dorinţă sau de voinţă ca să trăiesc, m-a crescut într-o taină strictă, iar eu n-am văzut chipul mamei decât acele câteva ceasuri de după naştere. Atât de ciudat mi-am păstrat locul pe faţa pământului, încât, până acum câtva

timp în urmă, eu, pentru mama mea, mă născusem moartă… Fusesem îngropată…, nu fusesem înzestrată cu viaţă… Nu purtasem nici un nume. Când mă văzuse prima oară în biserică, tresărise şi se gândise că fiica ei ar fi fost ca mine dac-ar fi trăit şi ar fi crescut, dar atunci n-a fost decât atât.

Ce-mi mai spunea scrisoarea afară de asta nu-i nevoie să repet aici. Îşi are timpul şi locul propriu în povestirea mea.

Prima mea grijă a fost să ard ce scrisese mama şi să distrug până şi cenuşa scrisorii. Nădăjduiesc să nu pară nefiresc sau urât că m-am întristat teribil atunci la gândul că nu pierisem. Că mi se părea c-ar fi fost mai bine şi c-ar fi fost mai mare fericire pentru multă lume dacă aş fi murit cu adevărat. Că aveam o groază de mine fiindcă eram primejdia şi eventuala ruşine a mamei şi a unei familii cu nume mândru. Că eram atât de tulburată şi de cutremurată, fiind stăpânită de credinţa că ar fi fost drept să mor la naştere, de vreme ce aşa fusesem menită, şi ca atare era nedrept să trăiesc, nefiind sortită pentru viaţă.

Asemenea sentimente mă împresurau. Am adormit extenuată şi, când m-am deşteptat, am plâns din nou la gândul că venisem înapoi în lume cu sarcina mea de necazuri aduse altora. M-am temutde mine mai tare ca oricând, gândindu-mă din nou la mama, împotriva căreia stăteam mărturie, gândindu-mă la stăpânul aşezării de la Chesney Wold, sau la semnificaţia cea nouă şi groaznică a vechilor cuvinte ce-mi mugeau în ureche ca un talaz izbit de mal: „Maică-ta, Esther, e ruşinea vieţii tale, iar tu eşti ruşinea vieţii ei. Va veni vremea… Şi încă destul de curând… Când ai să înţelegi şi ai să simţi cum nimeni mai bine decât o femeie nu poate”. Şi odată cu acestea, alte cuvinte îmi veneau în minte: „Roagă-te în fiecare zi ca păcatele altora să nu se abată asupra capului tău”. Nu puteam desluşi tot ce se petrecea cu mine, dar simţeam ca şi cum vina şi ruşinea erau în mine şi ceasul pedepsei cereşti sunase.

Ziua s-a topit într-un amurg mohorât, întunecat şi trist, iar eu mă luptam în continuare cu aceeaşi suferinţă. Am plecat să umblu singură şi, după ce m-am plimbat puţin prin parc, uitându-mă la umbrele întunecate cum se lăsau peste copaci şi la zborul neregulat al liliecilor, care uneori aproape că mă atingeau, m-am simţit pentru întâia oară ademenită de Castel. Poate c-aş fi putut să nu mă duc până acolo dac-aş fi fost într-o dispoziţie sufletească mai fermă. Aşa cum eram însă, am apucat-o pe cărarea care duce drept pe lângă el.

N-am îndrăznit să zăbovesc sau să ridic ochii în sus, dar am trecut pe dinaintea grădinii terasă, cu miresmele sale parfumate şi cu aleile sale largi, cu straturile bine întreţinute şi cu pajiştile de iarbă ca mătasea şi am putut vedea ce frumos şi impunător e, şi cum balustradele vechi de piatră şi parapetul şi scările largi cu trepte scunde erau brăzdate de timp şi de vreme, şi cum muşchiul şi iedera, ocrotite, creşteau peste ele şi în jurul piedestalului de piatră al cadranului solar, şi am auzit apa havuzului căzând. Apoi calea ducea pe lângă şirul lung de ferestre întunecate, diversificate de turnuri cu turle şi porticuri de forme neobişnuite, unde lei vechi de piatră sau monştri groteşti se zburleau din vizuinile de umbră şi-şi arătau colţii la întunericul nopţii de deasupra blazoanelor pe care le ţineau în gheare. De acolo, cărarea şerpuia cotind pe sub un portal şi trecând printr-o curte unde se afla intrarea principală (am trecut mai departe cu zor şi grabă), şi pe lângă grajduri în care părea să nu fie nimic decât nişte glasuri ce se iscau fie de la vântul ce susura prin îngrămădirea compactă de iederă atârnată de-un perete înalt, roşu, ori din jelania şoptită a giruetei, ori din lătratul câinilor, ori din bătaia înceată a unui clopot. Aşa că, puţin după aceea, dând peste mirosul dulce de floare de tei, tei al căror foşnet îl şi auzeam, m-am întors pe cotitura cărării, către faţada dinspre sud, şi acolo, deasupra mea, erau balustradele de la Drumul Stafiei şi o fereastră luminată, care putea să fie de

la camera mamei. Poteca era pavată, ca şi terasa de deasupra de altfel, iar paşii mei fiind tăcuţi deşteptau un sunet slab ca un ecou pe lespede. M-am oprit să mă uit numai la ceea ce văzusem în trecerea mea, apoi am pornit repede mai departe şi în câteva clipe am lăsat în urmă fereastra luminată, când din pricina ecoului paşilor mei îmi veni dintr-o dată în minte că în legenda Drumului Stafiei era un adevăr îngrozitor, că eu eram cea care trebuia s-aducă nenorocirea asupra solemnului Castel şi că din clipa aceea chiar paşii mei vestitori veniseră să-i dea târcoale. Cuprinsă de o spaimă tot mai mare, care îmi îngheţa sângele în vene, am prins a fugi parcă de mine şi de toate, apucând-o pe drumul pe care venisem, şi nu m-am oprit până n-am ajuns la cabina portarului; în spatele meu, parcul zăcea în tristeţe şi întunecare.

Abia după ce m-am văzut singură în camera mea, cu noaptea înainte, şi m-am simţit iarăşi descurajată şi nefericită, am început să-mi dau seama în ce stare proastă şi nesănătoasă mă aflam. Dar de la draga mea, care avea să vină a doua zi, am găsit o scrisoare veselă, plină de atâtea făgăduieli duioase, încât ar fi trebuit să fiu de piatră ca să nu mă mişte, şi de la tutore am găsit altă scrisoare, ce mă ruga să-i spun doamnei Minerva, dac-am s-o văd pe domniţă, că fără ea toţi de acolo tânjeau de te topeai de mila lor, că gospodăria se ducea de râpă, că nimeni altul nu putea ţine cheile şi că toate făpturile cuvântătoare din casă şi dimprejur spun sus şi tare că gospodăria nu mai arată ca altădată, de parc-ar fi alta, şi că au început să facă revoluţie, cerând întoarcerea ei. Asemenea scrisori laolaltă m-au făcut să mă gândesc cât de iubită eram, cu tot pustiul din mine, şi cât de fericită ar trebui să fiu. Şi m-au mai făcut să mă gândesc la toată viaţa mea din trecut şi totul m-a adus într-o stare mai bună, aşa cum ar fi trebuit să fiu dinainte.

Fiindcă am văzut prea bine că nu fusesem destinată morţii, căci altfel n-aş fi trăit, ca să nu zic că n-aş fi fost

hărăzită unei vieţi atât de fericite. Apoi, am văzut prea bine câte lucruri au contribuit pentru propăşirea mea. Iar dacă păcatele părinţilor uneori cad pe capetele copiilor, nu înseamnă că din pricina asta mă temeam eu. Am înţeles că sunt tot atât de nevinovată de naşterea mea cât şi o regină, şi că în faţa Tatălui Ceresc nu voi fi pedepsită pentru naşterea mea, după cum nici regina nu-i răsplătită pentru a ei. Chiar din zbuciumul zilei aceleia trăsesem concluzia că pot găsi, chiar foarte curând, o împăcare mângâietoare cu schimbarea ce se abătuse asupra mea. Aşa că mi-am reînnoit hotărârile şi m-am rugat să găsesc tărie în ele şi, deşertându-mi sufletul de amarul meu şi de-al nenorocitei mele mame, am simţit că umbrele acelei dimineţi se risipesc. N-au mai stăruit nici asupra somnului meu, iar când lumina zilei următoare m-a deşteptat, dispăruseră cu desăvârşire.

Draga mea trebuia să sosească pe la cinci ceasuri după masă. N-am ştiut cum să-mi petrec timpul mai bine până atunci, decât făcând o plimbare lungă pe drumul pe care trebuia să vină, aşa că Charley şi cu mine şi cu Stubbs înşeuat, fiindcă de când cu întâmplarea aceea vestită, nu l-am mai înhămat la trăsurică, cu toţii am pornit-o într-o lungă călătorie pe drum şi înapoi. La înapoiere am trecut în revistă cu de-amănuntul casa şi grădina, am avut grijă ca totul să fie în ordine şi am scos păsărică afară din colivie, ca pe un fenomen de căpetenie al aşezării.

Mai bine de două ceasuri trebuiau să se mai scurgă până la sosirea ei, şi în acest răstimp, care-mi păru că nu se mai sfârşeşte, trebuie să mărturisesc că eram neliniştită şi îngrijorată de înfăţişarea mea schimbată. Ţineam atât de mult la draga mea, încât mă preocupa efectul schimbării mele asupra ei, mai mult decât asupra orişicui. Mă aflam în starea asta de uşoară întristare, nu că mi-ar fi părut rău de cele întâmplate – sunt sigură că-n ziua aceea nu-mi părea rău – dar mă gândeam: va fi fost ea pregătită cum trebuie? Când mă va vedea pentru întâia oară n-are să fie puţin cam

izbită şi dezamăgită? Schimbarea mea, oare, nu-i puţin mai în rău decât se aştepta? N-are s-o caute cumva pe vechea ei Esther fără s-o mai găsească? Nu va trebui oare să se deprindă cu mine şi să luăm totul iar de la început?

Cunoşteam atât de bine feluritele expresii de pe chipul dragei mele şi faţa îi era atât de sinceră şi cinstită în frumuseţea ei, încât eram sigură dinainte că nu-şi va putea ascunde prima impresie când va da prima oară cu ochii de mine. Şi mă gândeam: „Voi putea oare să răspund de mine, dacă impresia ei va fi una din cele proaste, lucru la care mă aşteptam?”

Ei bine, m-am gândit c-am să pot. După noaptea care trecuse, eram sigură c-am să pot. Dar să stai, şi iar să stai, s-aştepţi şi iar s-aştepţi, să iscodeşti şi iar să iscodeşti cu gândul, era o pregătire sufletească atât de grea, încât m-am hotărât s-o pornesc iarăşi la drum înaintea ei, ca s-o întâmpin.

Aşa că i-am spus lui Charley:

— Eu plec iarăşi pe jos, singură pe drum, în întâmpinarea ei.

Fata fiind de acord din toată inima cu orice-mi făcea mie plăcere, am plecat şi-am lăsat-o pe ea acasă.

Dar înainte de a ajunge la a doua bornă rutieră, îmi tresărea inima ori de câte ori vedeam câte-un nor de praf în depărtare (cu toate că ştiam că nu-i, că încă nu poate fi diligenţă), aşa că m-am hotărât să mă întorc şi să mă duc iarăşi acasă. Iar după ce m-am întors, m-am temut atât de tare să nu m-ajungă diligenţă din urmă (cu toate că ştiam că n-are să m-ajungă şi că nici nu se poate întâmpla aşa ceva) încât am alergat cea mai mare parte a drumului, ca să mă feresc de asemenea posibilitate.

Apoi, după ce-am ajuns să mă simt iarăşi în siguranţă, acasă, mi-am zis: „Halal ce lucru frumos ai mai făcut!”. Acum ardeam ca focul şi, în loc să fac cum e mai bine, făcusem cum e mai rău.

În sfârşit, când am crezut că mai este cel puţin un sfert de oră, ba, încă mai mult, Charley a strigat deodată la mine pe când tremuram în grădină:

— Iată c-a venit domnişoara! E aici!

Fără să fi avut de gând s-o fac, am rupt-o la fugă pe scări în cameră la mine şi m-am ascuns după uşă. Acolo am stat tremurând chiar şi când am auzit-o pe Ada, draga mea, strigându-mă, în timp ce urca scările:

— Esther, scumpa mea, dragostea mea, unde eşti? Domniţă, dragă doamnă Minerva!

Dădu buzna înăuntru, şi era gata să fugă iarăşi afară, când în sfârşit mă văzu. Oh! Îngeraşul meu! Privirea ei de altădată, plină de dragoste, plină de dor, plină de căldură, devotată. Nimic altceva în ea… Nu, nimic, nimic!

Vai, cât de fericită eram, jos pe duşumea, cu draga şi frumoasa mea fată şi ea, tot jos pe duşumea, ţinându-mi faţa ciupită de cicatrice lipită de obrazul ei frumos, scăldând-o în lacrimi, umplând-o de sărutări, legănându-mă încolo şi-ncoace ca pe un copil, strigându-mă cu tot felul de nume drăgăstoase ce-i treceau prin minte şi strângându-mă la piept lângă inima ei statornică.

Procesul Jarndyce acă taina pe care trebuia s-o păstrez ar fi fost a mea.

— MF=I ar fi trebuit s-o împărtăşesc Adei la scurtă vreme după întâlnirea noastră. Dar nu era a mea şi nici prin minte nu mi-a trecut că aş avea dreptul s-o povestesc nici măcar tutorelui, afară doar dacă s-ar ivi cine ştie ce eveniment neprevăzut şi de importanţă. Era o povară grea pe care trebuia s-o port singură; dar datoria mea pentru moment părea să fie clară şi, fericită de prietenia dragei mele, nu voiam ca vreo pornire de-a mea sau o încurajare de-a ei să mă împingă să vorbesc. Cu toate că adeseori, când Ada dormea şi totul era cufundat în linişte, amintirea mamei mă ţinea trează şi-mi făcea noaptea apăsătoare şi greu de-ndurat, în alte împrejurări însă nu mă lăsam copleşită, iar Ada m-a găsit aşa cum am fost întotdeauna… Afară doar,

bineînţeles, de acel amănunt despre care am vorbit destul şi pe care n-am de gând să-l mai amintesc, dacă nu-i nevoie.

Mare mi-a fost greutatea, trebuind să-mi păstrez calmul când, chiar în prima seară, stând la lucru, Ada m-a întrebat dacă familia Dedlock e la Castel şi când m-am văzut silită să-i răspund că cel puţin aşa cred, fiindcă Lady Dedlock vorbise cu mine în pădure alaltăieri. Încă mai mare când Ada m-a întrebat ce anume îmi spusese şi eu i-am răspuns că fusese amabilă şi atentă, iar Ada, recunoscând că e frumoasă şi elegantă, îi impută felul ei mândru de-a fi şi aerul rece şi măreţ. Dar Charley mi-a venit în ajutor fără să-şi dea seama, spunându-ne că Lady Dedlock n-a stat la Castel decât două nopţi, în drum spre Londra, către un oarecare alt castel mare din ţinutul vecin, ca să-l viziteze, şi că plecase devreme în dimineaţa următoare zilei în care o văzuserăm noi, la observatorul nostru, după cum numisem locul acela cu banca din parc. Charley adevereşte zicala despre oalele mici cu urechile mari, sunt sigură, fiindcă ea aude într-o zi mai multe vorbe şi fapte decât îmi ajung mie la urechi într-o lună.

Trebuia să stăm o lună în casa domnului Boythorn. Draga mea se afla acolo abia de-o săptămână încheiată, după cât ţin minte, când, într-o seară, după ce terminasem de udat florile grădinarului, dându-i lui o mână de ajutor, şi tocmai la aprinsul lumânărilor, Charley, arătându-se cu un aer foarte important dindărătul scaunului Adei, îmi făcu semne misterioase, chemându-mă afară din cameră.

— Oh! Vă rog, domnişoară, începu să-mi spună în şoaptă Charley, cu ochii rotunzi şi cum nu se mai poate de larg deschişi, sunteţi poftită la hanul „Scutul lui Dedlock”.

— Ei, asta-i, Charley! Exclamai eu, cine poate să mă poftească pe mine la un han?

— Nu ştiu, domnişoară, răspunse Charley, alungindu-şi gâtul şi încrucişându-şi strâns mâinile pe cordonul şorţuleţului ei, ceea ce făcea totdeauna când se bucura că are de spus ceva misterios şi tainic, dar e un domnişor,

domnişoară, ce vă trimite complimente şi vă roagă să binevoiţi să vă duceţi la el fără să spuneţi nimănui de asta.

— Complimente de la cine, Charley?

— De la sine, răspunse Charley, ale cărei cunoştinţe gramaticale progresau, dar nu prea repede.

— Şi cum de-ai ajuns tu să fii solul, Charley?

— Nu sunt eu solul, vă rog, făcu micuţa mea slujitoare. E domnul W. Grubble, domnişoară.

— Dar cine-i domnul Grubble, Charley?

— Domnul Grubble, domnişoară? Ce, nu ştiţi, domnişoară? La „Scutul lui Dedlock", patron W. Grubble, mă lămuri Charley, rostind rar, de parc-ar fi descifrat firma.

— Da? Chiar stăpânul, Charley?

— Da, domnişoară. Vă rog, domnişoară. Soţia lui e femeie frumoasă, dar şi-a fărâmat glezna şi nu ise prinde la loc. Iar fratele ei e tăietorul care a fost pus la închisoare. Şi ei se-aşteaptă să bea până ce-o muri numai din bere, urmă Charley.

Neştiind despre ce poate fi vorba şi fiind de-o bucată de vreme foarte bănuitoare, m-am gândit că mai bine e să mă duc acolo singură. Ca atare, am trimis-o pe Charley să-mi aducă repede boneta, vălul şi şalul şi, după ce le-am pus pe mine, am coborât străduţa povârnită pe care mă simţeam ca acasă, de parc-aş fi fost în grădina domnului Boythorn.

Domnul Grubble stătea în pragul micuţului său han foarte curat, aşteptându-mă, cu haina lepădată de pe el. Şi-a ridicat pălăria cu amândouă mâinile când m-a văzut venind şi, ţinând-o aşa de parc-ar fi fost un vas de fier (aşa de grea părea), a luat-o înainte pe cărarea acoperită cu nisip, ducându-mă în cel mai bun salon al lui; o încăpere curată, cu covor pe jos, cu mai multe plante în ea decât era nevoie, cu o litografie în culori a Reginei Carolina, mai multe scoici, o droaie de servicii de ceai, doi peşti împăiaţi puşi sub sticlă, iar, atârnând din tavan, un obiect ciudat de-ai fi zis că-i ou sau tărtăcuţă (dar nu ştiu care din două şi mă-ndoiesc că s-ar găsi cineva care să ştie). Îl cunoşteam pe

domnul Grubble foarte bine din vedere, având obiceiul să stea deseori în uşă. Un om plăcut la înfăţişare, bine făcut, între două vârste, care nu se socotea îmbrăcat cum se cuvine, chiar de stătea acasă la foc, până nu-şi punea pălăria şi nu-şi trăgea cizmele, dar care nu purta niciodată haină, decât la biserică.

A curăţat mucul lumânării şi, ducându-se puţin îndărăt ca să vadă cum arată, a ieşit din cameră pe neaşteptate, fiindcă tocmai aveam de gând să-l întreb de cine fusese trimis. Uşa salonului de alături deschizându-se, am auzit atunci câteva voci ce mi-au părut cunoscute şi care s-au oprit. Un pas uşor şi repede s-a apropiat de camera în care mă aflam, şi cine altul credeţi că stătea în faţa mea, decât Richard!

— Draga mea Esther! Exclamă el, prietena mea cea mai bună! Şi era într-adevăr atât de însufleţit şi de sincer, încât, uimită şi bucuroasă de întâmpinarea lui frăţească, aproape că nu-mi puteam trage sufletul ca să-i spun că Ada e bine.

— Răspunzi gândurilor mele tainice, ai rămas aceeaşi fată bună şi scumpă! Adăugă el, conducându-mă spre un scaun şi aşezându-se şi el alături de mine.

Mi-am ridicat vălul de pe faţă, dar nu de tot.

— Aceeaşi fată bună şi scumpă ai rămas! Urmă Richard la fel de duios ca mai înainte.

Mi-am ridicat de tot vălul de pe faţă, apoi, punându-mi mâna pe braţul lui Richard şi uitându-mă în ochii lui, i-am spus cât de mult îi mulţumesc pentru plăcerea pe care mi-a făcut-o venind să mă vadă, şi ce grozav mă bucur şi eu să-l văd, cu atât mai mult cu cât în timpul bolii mele am luat o hotărâre pe care am să i-o comunic acum.

— Scumpa mea, răspunse Richard, cu nimeni n-am avut o mai puternică dorinţă să vorbesc decât cu tine, pentru că vreau să mă înţelegi.

— Şi eu vreau, Richard, l-am asigurat, clătinând din cap, să înţelegi şi tu pe cineva.

— Deoarece te referi atât de curând la John Jarndyce, urmă Richard… Presupun că la el te-ai gândit?

— Bineînţeles că la el.

— Atunci, pot spune de la început că sunt bucuros, pentru că tocmai în această privinţă ard de nerăbdare să fiu înţeles. De tine… Pricepi… De tine, draga mea. N-am de dat nici-o socoteală domnului Jarndyce sau domnului cutare…

M-am întristat să-l aud luând asemenea ton şi el a băgat de seamă.

— Bine, bine, dragă Esther, îmi spuse, să nu intrăm în treburile astea acum. Vreau să-mi fac apariţia în linişte în casa în care stai, cu tine la braţ, şi să-i fac verişoarei mele scumpe o bucurie la care nu se-aşteaptă. Nădăjduiesc că devotamentul tău faţă de John Jarndyce îţi îngăduie atâta lucru?

— Dragă Richard, i-am răspuns, ştii bine că ai fi primit din toată inima în casa lui – căminul tău – dacă-l vei socoti doar ca atare, şi la fel din toată inima eşti primit şi aici!

— Rostit ca de cea mai bună „domniţă”! Exclamă Richard, bucuros.

L-am întrebat cum îi place profesia pe care şi-a ales-o.

— Oh, îmi place destul de mult! Răspunse Richard. E în ordine! La drept vorbind, pentru un timp, asta ori alta e tot atât de bună. Nu ştiu dacă are să-mi mai pese cât de cât de ea când voi ajunge să-mi limpezesc treburile, dar atunci, oricum, pot lichida vânzând brevetul, şi… În orice caz, hai să le dăm dracului toate plictiselile astea pentru moment.

Atât de tânăr şi aşa de chipeş şi, din toate punctele de vedere, exact la capătul opus al domnişoarei Flite. Şi totuşi, înspăimântător de la fel cu ea în căutătura întunecată, neliniştită, iscoditoare ce i se strecura pe faţă!

— Tocmai acum sunt în concediu la Londra, urmă Richard.

— Zău?

— Da. Am dat o fugă să-mi văd de… De treburile mele de la Curtea de Justiţie, înainte de vacanţa cea mare, adăugă

el, silindu-se să râdă nepăsător. Începem în sfârşit să ne mişcăm în procesul acela vechi, ţi-o făgăduiesc.

Nu-i de mirare că am clătinat neîncrezătoare din cap!

Ai dreptate, nu-i un subiect plăcut.

Richard spuse vorbele de mai sus, în timp ce pe faţă îi trecea aceeaşi umbră de îngrijorare ca şi mai înainte. Ducă-se dracului, măcar în seara asta… Uf! Na, s-a dus!… Cine crezi că-i cu mine?

— Era cumva glasul domnului Skimpole, cel pe care l-am auzit?

— Chiar el! Îmi face aşa de bine, ca nimeni altul! Ce copil atrăgător!

L-am întrebat pe Richard dacă mai ştie cineva c-au venit împreună. Mi-a răspuns: „Nu, nimeni!” A trebuit să-l întrebe pe copilaşul bătrân, dragul de el – aşa-i spunea el domnului Skimpole – şi copilaşul bătrân, dragul de el, îi spusese unde ne aflam, şi-atunci i-a spus copilaşului bătrân, dragul de el, că s-a hotărât să vină să ne vadă, iar copilaşul bătrân, dragul de el, a dorit numaidecât să vină şi el, aşa că l-a adus aici.

— Şi merită… Nu numai cheltuielile meschine pe care le ai cu el, dar de trei ori mai mult aur decât propria lui greutate, urmă Richard. E un tovarăş aşa de vesel! Şi deloc interesat. Spontan şi cu idei sănătoase!

Bineînţeles că n-am văzut dovada dezinteresării domnului Skimpole în faptul că Richard îi plătea întreţinerea, dar despre asta n-am spus nici un cuvânt. De fapt, intră şi el şi abătu conversaţia noastră pe un alt făgaş. Era încântat că mă vede, mi-a spus c-a vărsat cu deliciu lacrimi de bucurie şi de simpatie, din când în când, de şase săptămâni încoace; n-a gustat fericire mai mare decât aflând că-mi merge mai bine, că a început să înţeleagă acum amestecul de bine şi de rău din lume, şi-şi dă seama ce mare preţ are sănătatea numai când altcineva e bolnav; nu ştie încă dacă nu cumva în mersul lucrurilor e lăsat de la bunul Dumnezeu ca A să se uite saşiu, pentru ca B să fie mai fericit că el nu-i încrucişat,

sau că C are un picior de lemn numai pentru ca D să fie mai mulţumit simţindu-şi picioarele lui de carne şi sânge în ciorapi de mătase.

— Dragă domnişoară Summerson, iată-l pe prietenul nostru, Richard, continuă domnul Skimpole, plin de cele mai scânteietoare viziuni ale viitorului, pe care le evocă din bezna înaltei Curţi de Justiţie. Ce să spun, e încântător, e încurajator, e plin de poezie! În vechime, codrii şi singurătăţile străluceau de veselie pentru păstorul care îşi închipuia cântecul din fluier al lui Pan şi dansurile nimfelor. Păstorul cel de faţă, păstorelul nostru Richard, revarsă strălucire asupra întunecatelor instanţe judecătoreşti, închipuind-o pe zeiţa Fortuna cu tot cortegiul ei că se desfată în acordurile melodioase ale unei judecăţi de la tribuna magistraţilor. Lucrul e foarte plăcut, doar ştii! Un individ răuvoitor şi cârcotaş mi-ar putea spune: „La ce slujesc asemenea excese legale şi echitabile? Cum de le apăraţi?” îi răspund: „Amice cârcotaş, nu le apăr, dar îmi sunt tare plăcute. Iată un tânăr păstor, un prieten de-al meu, care le transpune în ceva extrem de atrăgător pentru naivitatea mea. Eu nu spun că pentru asta există ele… Căci eu nu-s decât un copil printre voi, nemulţumiţii de pe faţa pământului, şi nu-s chemat eu să vă dau socoteală vouă şi nici chiar mie… De nimic…, dar s-ar putea să fie aşa, să existe pentru asta!”.

Am început să mă gândesc serios că Richard nu putea găsi un prieten mai vătămător ca el. Mi-era peste mână ca în asemenea situaţie, când căuta din răspunsuri principii şi ţeluri juste, să-l văd că are alături de el un om fermecător, dar uşuratic şi delăsător, lipsindu-se cu atâta nepăsare de toate principiile şi de toate ţelurile. Puteam înţelege cum o fire ca a tutorelui, atât de încercată în contactul cu lumea şi silită să contemple cu mâinile legate mizerabilele subterfugii şi discordii provocate de nenorocirile familiei, găsea o consolare imensă când domnul Skimpole îşi mărturisea slăbiciunile şi făcea paradă de candoarea-i

neprihănită, dar nu mă puteam mulţumi cu gândul că atitudinile domniei sale erau chiar atât de sincere pe cât păreau, şi că nu slujeau ţelurilor leneşe ale domnului Skimpole, la fel de bine ca oricare alt mijloc, dar cu mai puţin necaz.

Amândoi au venit cu mine înapoi şi, lăsându-l pe domnul Skimpole la poartă, am intrat pe nesimţite cu Richard şi-am spus:

— Ada, iubita mea, am adus un gentilom venit să te vadă.

Nu era greu de citit pe faţa îmbujorată şi emoţionată. Ada îl iubea din tot sufletul şi el o ştia, şi eu o ştiam. Era o chestiune prea transparentă această întâlnire a lor numai ca simpli veri.

Aproape că nu mai aveam încredere în mine, ajungând să fiu răutăcioasă de tot din cauza bănuielilor mele, dar nu mai eram chiar atât de sigură că Richard o iubea din tot sufletul. O admira foarte mult – oricine ar fi admirat-o – şi cred că ar fi reînnoit legământul lor tineresc cu multă mândrie şi mare înflăcărare, de n-ar fi ştiut că Ada îşi va respecta făgăduiala dată tutorelui. Totuşi, mă tortura gândul că înrâurirea procesului se întinsese chiar până şi aici, că Richard îşi amâna deplina încredere şi dorinţa-i arzătoare în dragoste, ca în toate celelalte lucruri, până ce procesul Jarndyce îi va ieşi din minte. Vai mie! Niciodată n-am să ştiu ce s-ar fi ales de Richard fără pacostea asta de pe capul lui!

I-a spus Adei cu cea mai mare sinceritate că nu venise ca să comită vreo încălcare tainică a condiţiilor impuse de domnul Jarndyce, pe care ea le primise (cam prea fără rezerve şi cu prea multă încredere, după părerea lui), dar că venise făţiş s-o vadă şi să mă vadă, şi ca să se justifice faţă de noi de ce se află cu domnul Jarndyce în asemenea relaţii ca acestea actuale. Dar cum copilaşul bătrân, dragul de el, avea să vină dintr-o clipă într-alta, Richard m-a rugat să-i fixez o întâlnire a doua zi în cursul dimineţii, ca să se justifice pe calea unei convorbiri cu mine, fără rezerve. I-am

propus să mergem la plimbare în parc la ora şapte dimineaţa şi a fost de acord cu propunerea mea. Puţin după aceea, şi-a făcut apariţia şi domnul Skimpole, care ne-a înveselit preţ de un ceas. A cerut mai ales s-o vadă pe „micuţa Coavinses” (aşa o numea el pe Charley) şi i-a spus, cu un aer patriarhal, că-i dăduse defunctului ei tată toate afacerile ce-i stătuseră în putere şi că, dacă vreunul dintre frăţiorii ei îşi dă osteneala să îmbrăţişeze aceeaşi profesie, el nădăjduieşte să fie încă în stare să-i dea o grămadă de lucru.

— Pentru că sunt prins întruna în asemenea laţuri, urmă domnul Skimpole, privind cu un aer radios la noi pe deasupra unui pahar de vin cu apă, şi sunt întruna vândut la licitaţie… ca o navă, sau cu datoriile lichidate, ca o societate navală, cineva o face întotdeauna pentru mine. Eu n-o pot face, ştiţi doar, pentru că niciodată n-am bani. Dar cineva o face. Scap cu obrazul curat prin mijlocirea cuiva. Eu nu sunt ca graurul. Eu scap. De-ar trebui să mă întrebaţi cine-i acel cineva, pe cinstea mea că n-aş putea să vă spun. Hai să bem în sănătatea acelui cineva. Dumnezeu să-l binecuvânteze!

Richard a întârziat puţin a doua zi dimineaţă, dar n-a trebuit să-l aştept mult şi am cotit spre parc. Aerul era limpede şi pajiştea înrourată, iar pe cer nici un nor. Păsărelele ciripeau încântător, scânteierile de pe ferigă, din iarbă şi de pe pomi erau minunate să le priveşti; bogăţia luxuriantă ce-mbrăca pădurile părea să fi crescut de douăzeci de ori din ajun, ca şi cum, în noaptea tăcută, când toate arătaseră atât de definitiv învăluite în somn, natura, prin amănuntele minuscule ale fiecărei frunze miraculoase, fusese mai trează ca de obicei, pentru strălucirea zilei acesteia.

— Ce loc frumos! Exclamă Richard, privind jur-împrejur. Aici nu-i nici-o ciocnire şi nici-o neînţelegere de felul celor din procese!

Dar era alt necaz.

— Să-ţi spun ceva, dragă fată, urmă Richard, după ce mi s-or limpezi treburile, am să vin aici, cred, ca să mă odihnesc.

— N-ar fi mai bine să te odihneşti acum? Am întrebat.

— Oh! Cât despre asta, răspunse Richard, fie odihnă sau orice altceva, acum nu-i uşor. Pe scurt, nu se poate. Cel puţin eu nu pot.

— De ce?

— Ştii tu de ce, Esther. Dacă ar fi să locuieşti într-o casă neterminată, gata să-i pui acoperişul sau să i-l dai jos, sau s-o dărâmi din vârf şi până-n temelie şi s-o reclădeşti… Mâine, poimâine, săptămâna viitoare, luna viitoare, anul viitor… ai vedea că-i greu să stai şi să te odihneşti. Aşa şi cu mine. Acum? Pentru noi, reclamanţii din proces, nu există cuvântul acum.

Aproape că-mi venea să cred în puterea de atracţie răspândită de micuţa domnişoară Flite, sărmana mea prietenă, pe căile hoinare ale pribegiei, dar, uitându-mă la Richard, am văzut iarăşi căutătura întunecată de aseară. E groaznic să te gândeşti, dar avea în ea umbra nefericitului om care murise.

— Dragă Richard, începem convorbirea noastră.

— Ştiam c-ai să-mi spui asta, doamnă Minerva!

— Şi nu numai eu, dragă Richard. Nu eu sunt cea care te-a prevenit odinioară să nu-ţi pui speranţele, nici să n-aştepţi ceva de la pacostea blestemată de pe capul familiei.

— Iată că vii iarăşi la John Jarndyce! Exclamă Richard cu nerăbdare. Fie! Mai curând ori mai târziu, tot trebuie să-l aducem pe tapet, fiindcă el e fondul celor ce am de spus, şi cu atât mai bine să începem cu asta. Dragă Esther, cum poţi fi atât de oarbă? Nu vezi că el este parte interesată, şi că lui îi convine şi doreşte ca eu să nu ştiu nimic dintr-ale procesului şi nici să-mi pese de el; dar iată că pentru mine nu poate fi tot atât de bine.

— O, Richard, am protestat, e cu putinţă să-l fi văzut, să-l fi auzit, să fi trăit sub acoperişul lui, şi să-l fi cunoscut, şi totuşi să-mi poţi mărturisi chiar mie, în locul ăsta singuratic,

unde nu-i nimeni să ne audă, asemenea bănuieli nevrednice?

Richard s-a înroşit până-n vârful urechilor, ca şi cum firească lui nobleţe ar fi simţit chinul remuşcării. A tăcut o bucată de vreme, apoi mi-a răspuns cu voce înceată:

— Esther, sunt încredinţat că ştii că eu nu-s un individ meschin şi că îmi dau cumva seama că bănuielile şi neîncrederea nu sunt decât cusururi la un om de vârsta mea.

— O ştiu prea bine, am răspuns. Şi sunt mai sigură de asta decât de orice.

— O, scumpa mea! Exclamă Richard, ce bine ţi se potriveşte şi cum mă linişteşte! Aveam nevoie să capăt o fărâmă de mângâiere din toată afacerea asta, căci e urâtă cum nu se mai poate, de nici nu-ţi pot spune.

— Ştiu foarte bine, am zis iarăşi, le ştiu la fel, Richard… Ce să zic? Ştiu la fel ca tine… Că asemenea interpretări greşite sunt străine de firea ta. Şi ştiu tot atât de bine ca şi tine cât de mult ţi-o poate schimba.

— Hai, surioară, hai, urmă Richard ceva mai vesel, tu ai să fii sinceră cu mine în orice caz. Dacă eu am nenorocul să sufăr influenţa asta, atunci îl are şi el. Dacă pe mine m-a strâmbat puţin, şi pe el trebuie să-l fi strâmbat puţin. Nu zic că nu-i om onorabil, dincolo de toată încurcătura şi nesiguranţa procesului, sigur că e. Dar vezi că procesul ne întinează pe toţi. Ştii doar că-i întinează pe toţi. L-ai auzit chiar pe el spunând-o de zeci de ori. Atunci el de ce să scape?

— Din pricină că el are un caracter deosebit şi fiindcă s-a ţinut cu toată tăria în afara sferei de influenţă, Richard.

— Oh, pentru că şi fiindcă! Replică Richard pornit. N-aş putea spune, fată dragă, că nu-i înţelept şi plăcut la vedere să păstrezi asemenea nepăsare exterioară. Poate să facă celelalte părţi interesate să se culce pe o ureche, şi oamenii pot să mai moară, şi faptele pot să se mai uite, şi multe

lucruri se pot pe nesimţite întâmpla, lucruri destul de convenabile.

M-a cuprins, asemenea milă de Richard, încât n-am mai putut să-i fac nici-o imputare, nici măcar din ochi. Mi-am adus aminte de îngăduinţa blândă a tutorelui faţă de greşelile lui, şi cu câtă lipsă de ostilitate şi cu câtă stăpânire de sine vorbise de acele greşeli.

— Esther, reîncepu Richard, nu trebuie să-ţi închipui c-am venit aici ca să-i aduc lui John Jarndyce învinuiri într-ascuns. N-am venit decât ca să mă justific. Ce am de spus e că totul a mers foarte bine şi ne-am înţeles foarte bine, câtă vreme am fost cu totul nepăsător în privinţa procesului de care vorbim, dar, de îndată ce-am început să mă interesez de el şi să-l cercetez, lucrurile s-au schimbat. Din clipa aceea John Jarndyce a descoperit că Ada trebuie s-o rupă cu mine şi că, dacă n-o apuc pe calea foarte contestabilă impusă de el, nu sunt potrivit pentru ea. Ei bine, Esther, n-am de gând s-o apuc pe asemenea cale foarte discutabilă. Nu vreau să mă bucur de bunăvoinţa lui John Jarndyce, în termenii incoerenţi ai unui asemenea compromis, termeni pe care n-are nici un drept să-i dicteze. Că-i place ori că nu-i place, trebuie să-mi apăr drepturile şi pe-ale Adei. M-am gândit la toate o bună bucată de vreme, şi iată, asta-i concluzia la care am ajuns.

Sărmanul Richard, dragul de el! Într-adevăr se gândise la toate o bună bucată de vreme. Faţa, vocea, atitudinea lui, toate o arătau prea limpede.

— Aşa că i-am scris cinstit (trebuie să ştii că i-am scris despre toate) că suntem de păreri contrarii şi că e mai bine ca neînţelegerea noastră să se desfăşoare pe faţă, decât pe ascuns. Îi mulţumesc pentru bunăvoinţă şi pentru protecţie, dar el să-şi urmeze calea lui, căci eu mi-o urmez pe-a mea. E limpede că drumurile noastre nu-s la fel. După unul dintre testamentele de la dosar, mie mi se cuvine să iau mult mai mult decât el. Nu vreau să spun că testamentul respectiv va fi confirmat de Curte, dar aşa e şi are şanse.

— Nu de la tine aflu, dragă Richard, despre scrisoarea ta. Am auzit de ea, fără să fie însoţită de cuvinte de supărare sau de mânie.

— Zău? Făcu Richard, pe un ton mai moale. Sunt bucuros c-am spus că e om de treabă, când nu-i vorba de povestea asta nenorocită. Şi-acum, dragă Esther, eu ştiu că părerile mele îţi par grozav de dure şi aşa îi vor părea şi Adei, când îi vei spune ce s-a petrecut între noi. Dar dacă ai fi intrat în proces cu mine, dacă te-ai fi aplecat asupra hârtiilor de la dosar, cum am făcut eu când lucram la Kenge, dacă ai şti măcar ce grămadă de învinuiri cuprinde, cu dovezi şi contradovezi, cu bănuieli şi contrabănuieli, m-ai socoti moderat şi potolit în comparaţie cu alţii.

— Poate că-i aşa, am răspuns. Dar chiar crezi tu, Richard, că printre hârtiile acelea multe se găsesc mult adevăr şi multă dreptate?

— Undeva este adevăr şi este dreptate în proces, Esther…

— Sau au fost odată, demult tare, numai eu.

— Ba sunt… Sunt… Trebuie să fie undeva, se repezi Richard, cu înflăcărare, şi trebuie scoase la iveală. Dar nu ademenindu-mă cu Ada şi închizându-mi gura în privinţa banilor vor ieşi adevărul şi dreptatea la lumină. Zici că procesul mă schimbă, John Jarndyce zice şi el că procesul schimbă, a schimbat şi va schimba pe toţi cei ce sunt părţi în el. Atunci, cu atât mai mari drepturi voi avea când voi ajunge să fac tot ce-mi stă în putinţă ca să-l duc la capăt.

— Tot ce-ţi stă în putinţă, Richard! Tu crezi că în toţi anii ăştia, de-a rândul, alţii n-au făcut şi ei tot ce le-a stat în putinţă? S-au uşurat oare greutăţile din cauza altor nereuşite?

— Dar nu poate dura o veşnicie, răspunse Richard cu o sălbăticie ce creştea în el şi care-mi aduse iarăşi în faţa ochilor trista amintire a ultimei victime. Sunt tânăr şi plin de zel şi nu o dată s-a văzut cum energia şi hotărârea au făcut minuni. Alţii nu s-au amestecat în proces decât pe

jumătate. Eu mă dedic lui în întregime. Fac din el scopul vieţii mele!

— O, Richard, dragul meu, cu atât mai rău, cu atât mai rău!

— Nu, nu, nu, nu-ţi fie teamă pentru mine, răspunse el cu dragoste. Eşti o fată scumpă, bună, înţeleaptă, cuminte, binecuvântată de puterile cereşti, dar ai şi tu slăbiciunile tale. Iată, mă întorc la John Jarndyce. Îţi spun ţie, Esther, draga mea, când ne aflam în relaţiile acelea pe care el le găsea atât de potrivite, ei bine, relaţiile acelea nu erau fireşti.

— Discordia şi înverşunarea sunt relaţiile tale fireşti, Richard?

— Nu, nu spun asta. Vreau să spun că întreaga afacere ne pune în termeni nefireşti, în termeni incompatibili cu legăturile fireşti, iată, încă o raţiune ca să-i dau zor! Când procesul se va încheia, s-ar putea să descopăr că m-am înşelat în privinţa lui John Jarndyce. Mintea îmi va fi mai limpede când mă voi elibera de el şi atunci s-ar putea să fiu de acord cu cele ce spui tu astăzi. Foarte bine. Atunci am să recunosc şi-am să-l despăgubesc.

Toate amânate pe când va sosi timpul din închipuirea lui. Toate învălmăşite şi nehotărâte până atunci.

— Deocamdată, tu, care-mi eşti confidenta cea mai de încredere, urmă Richard, aş dori s-o faci pe verişoara mea, Ada, să înţeleagă că nu sunt cusurgiu, nestatornic sau îndărătnic în privinţa lui John Jarndyce, dar că port în spate povara ţelului şi raţiunii de care ţi-am vorbit. Aş vrea ca tu să vorbeşti cu ea în numele meu, pentru că ea îi poartă mare stimă şi respect vărului ei John şi pentru că ştiu că tu vei îndulci lumina crudă sub care mă arăt, chiar dacă nu eşti de acord cu ea, şi… Şi, pe scurt-continuă Richard care a şovăit la rostirea vorbelor de mai jos – nu… Nu-mi place să creadă Ada, o fată curată la suflet cum e ea, că sunt un om cu fire de cârcotaş, certăreţ şi bănuitor.

I-am spus că asemenea cuvinte ca acestea din urmă i se potrivesc mai bine decât tot ce spusese până acum.

— Ei, bine, recunoscu Richard, se poate să fie foarte adevărat, draga mea. Aproape că am sentimentul că-i aşa. Dar voi fi în stare să procedez cinstit şi leal, când va sosi timpul. Atunci am să fiu iarăşi cum trebuie, să n-ai teamă.

L-am întrebat dacă asta e tot ce doreşte să-i spun Adei.

— Nu chiar, răspunse Richard. Sunt obligat să nu-i ascund că John Jarndyce mi-a răspuns la scrisoare ca de obicei, adresându-mi-se cu „Dragul meu Rick”, încercând să mă convingă să-mi schimb părerea şi spunându-mi că el rămâne oricum neschimbat. (Totul e minunat, bineînţeles, dar situaţia rămâne neschimbată). De asemenea, doresc ca Ada să ştie că dacă o văd rar în timpul din urmă, am însă grijă să-i apăr interesele tot atât cât şi pe-ale mele… Noi doi fiind exact în aceeaşi oală… Şi nădăjduiesc că nu-şi va închipui, luându-se după palavrele pe care le-ar putea auzi, cum c-aş fi uşuratic sau imprudent, dimpotrivă, abia aştept să se termine procesul şi tot timpul mă zbat pentru asta. Fiind acum major, şi luând-o pe calea pe care am apucat-o, mă socotesc liber de a nu da socoteală de acţiunile mele lui John Jarndyce. Dar Ada fiind încă minoră, nu-i cer să-şi reînnoiască promisiunea pe care ne-am făcut-o unul altuia. Când va fi liberă să hotărască despre soarta ei, eu voi sta bine pe picioarele mele şi amândoi vom fi într-o cu totul altă situaţie în societate, cred. Dacă ai să-i spui toate acestea, care se vor bucura şi de felul tău înţelept şi cuminte de a le explica, îmi faci un serviciu pe cât de mare pe atât de folositor, scumpa mea Esther, şi-am să mă războiesc cu succesiunea Jarndyce cu mai multă forţă. Bineînţeles nu-ţi cer să faci o taină din tot ce ţi-am spus, când vă întoarceţi în Casa Umbrelor.

— Richard, am replicat eu, îţi pui toată încrederea în mine, dar mă tem că n-ai să-mi urmezi sfatul.

— Mi-e cu neputinţă să-l urmez în privinţa asta, fată dragă. În oricare alta, sunt gata.

Ca şi cum ar mai fi fost vreo altă privinţă în viaţa lui! Ca şi cum soarta lui şi firea lui n-ar fi fost una şi aceeaşi!

— Dar pot să te întreb ceva, Richard?

— Cred că da, răspunse el, râzând. Nu ştiu cine altul ar putea, dacă n-ai să poţi tu.

— Tu singur spui că nu duci o viaţă prea aşezată.

— Cum aş putea, dragă Esther, când n-am nimic?

— Ai făcut iar datorii?

— Ei, bineînţeles c-am făcut, răspunse Richard uimit de naivitatea mea.

— Bineînţeles, ai zis?

— Copil drag ce eşti, sigur că da. Nu mă pot arunca într-o treabă fără să nu cheltuiesc absolut nimic. Uiţi, sau poate nu ştii că, printr-unul din legate, Ada şi cu mine avem de luat câte ceva. Nu-i decât o chestie între o sumă mai mare şi una mai mică. În orice caz nu voi depăşi limitele sumei. Binecuvântată să-ţi fie inima, fată minunată ce eşti, încheie Richard foarte amuzat de neliniştea mea, are să fie bine, o scot eu la capăt, draga mea!

Simţeam că mă cuprinde o îngrijorare atât de profundă pentru primejdia în care se afla, încât am încercat, în numele Adei, într-al tutorelui şi într-al meu, prin mijloacele cele mai înflăcărate pe care le-am putut născoci, să-l înduioşez şi să-i arăt câteva dintre greşelile lui. Le-a primit pe toate cu răbdare şi cu îngăduinţă, dar toate se izbeau de el fără nici cel mai mic efect. N-am avut de ce mă mira, după primirea pe care mintea lui absentă a făcut-o scrisorii de la tutore, dar m-am hotărât să mă folosesc de influenţa Adei, totuşi.

Aşa că, după ce plimbarea noastră ne-a adus iarăşi în sat şi după ce m-am dus acasă să-mi iau micul dejun, am pregătit-o pe Ada pentru povestirea pe care aveam de gând să i-o împărtăşesc, înfăţişându-i cu exactitate raţiunile de care trebuie să ne îngrozim, şi anume că Richard se duce la fund şi-şi risipeşte viaţa întreagă în vânt. Lucrul a întristat-o adânc bineînţeles, cu toate că ea avea o cu mult mai mare

încredere decât aveam eu că Richard îşi va îndrepta greşelile-încredere atât de firească şi de afectuoasă la draga mea – după care i-a scris cele de mai jos:

Prea scumpul meu verişor, Esther mi-a relatat tot ce i-ai povestit azi dimineaţă. Îţi scriu cele de faţă ca să-ţi repet cu toată sinceritatea din partea mea toate cele ce ţi-a spus şi ea şi să-ţi mai adaug cât sunt de încredinţată că mai curând ori mai târziu te vei convinge că verişorul nostru John este un model de cinste, sinceritate şi bunătate, şi atunci te vei întrista profund că i-ai făcut, fără să vrei, atâta nedreptate.

Nu prea ştiu cum să-ţi scriu cele ce doresc a-ţi spune în continuare, dar am încredere că le vei înţelege aşa cum le gândesc eu. Am oarecare temeri, prea scumpul meu verişor, că s-ar putea să fie din pricina mea că îţi prilej uieşti acum atât de multă amărăciune… Şi dacă-ţiprilejuieşti ţie, atunci o simt şi eu. În cazul că e aşa, sau în cazul că în tot ce faci te frământă mult gândurile în privinţa mea, te rog şi te implor din tot sufletul să încetezi. Orice ai face pentru mine nu mi-ar aduce nici pe jumătate atâta fericire, cât faptul de a întoarce spatele acelei umbre în care ne-am născut amândoi. Nu te supăra pe mine de cele ce-ţi spun. Te rog, te rog, dragă Richard, de dragul meu şi pentru binele tău şi dintr-o silă firească pentru izvorul necazurilor ce-şi au partea lor de vină în faptul că am rămas amândoi orfani când eram tare mici, te rog, te rog, lasă-te de proces pe vecie. Suntem îndreptăţiţi să ştim, în clipa de faţă, că nimic bun şi nici-o speranţă nu ne aşteaptă de la el, că nimic nu-i de scos din proces, decât amărăciune.

Scumpul meu verişor, nu am nevoie să-ţi mai spun eu că eşti pe deplin liber şi că e foarte probabil să poţi întâlni o făptură pe care s-o iubeşti cu mult mai mult decât pe prima ta dragoste. Sunt absolut sigură, dacă-mi îngădui să spun, că persoana aleasă acum de tine ar prefera din răsputeri să-ţi împărtăşească soarta pretutindeni, oricât de modestă sau de lipsită de mijloace va fi şi să te vadă fericit, făcându-ţi datoria şi urmându-ţi calea aleasă de tine, decât să spere

sau chiar să devină foarte bogată cu tine (dacă asemenea lucru arficu putinţă), cu preţul scurgerii unor ani de amânări şi spaime şi cu cel al nepăsării tale faţă de alte ţeluri. S-arp utea să te în ire sp usele mele cu atâta siguranţă, eu care am atât de puţină experienţă şi cunoaştere a vieţii, dar le ştiu ca sigure din însăşi inima mea… Pe veci, scumpul meu verişor, a ta cu cea mai mare afecţiune, Ada.

Bileţelul de mai sus l-a adus pe Richard numaidecât la noi, dar prea puţin i-a schimbat părerile, dacă i le-a schimbat cumva. Vom judeca cinstit, zicea el, cine a avut dreptate şi cine nu… Are să ne arate el., avem să vedem noi! Era însufleţit şi înflăcărat, ca şi cum gingăşia Adei l-ar fi încântat, dar eu n-am nici-o speranţă, şi-o spun suspinând, că scrisoarea ar fi putut avea o înrâurire mai puternică asupra judecăţii lui la o reexaminare, decât a putut-o avea cu siguranţă atunci.

Cum amândoi aveau să rămână cu noi în ziua aceea şi-şi opriseră locuri în poştalion pentru întoarcere pe a doua zi dimineaţă, am căutat un prilej ca să vorbesc cu domnul Skimpole. Obiceiul nostru de a sta mai mult pe-afară mi-a scos un prilej în cale şi, cu sfială, i-am spus că, încurajându-l pe Richard, îşi asumă o răspundere.

— Răspundere, dragă domnişoară Summerson? Repetă el, agăţându-se de cuvânt cu un zâmbet extrem de amuzat. Sunt ultimul om din lume în privinţa asta. În viaţa mea nu mi-am luat nici-o răspundere… Nu pot.

— Mă tem că oricare dintre noi e obligat să poarte răspunderi, am urmat eu destul de sfioasă, el fiind cu atât mai bătrân şi mai priceput decât mine.

— Nu, zău? Răspunse domnul Skimpole, primind asemenea noutate ca pe-o surpriză cât se poate de plăcută şi de plină de haz. Dar fiecare om nu-i obligat să fie solvabil? Iată că eu nu sunt. N-am fost niciodată. Priveşte, dragă domnişoară Summerson, şi scoase din buzunar o mână de monede de argint şi de aramă amestecate, uite ce

mulţi bani! Habar n-am câţi sunt. N-am tăria de a socoti. Zi că-s patru şilingi şi nouă pence… Zi că-s patru lire şi nouă şilingi. Ei îmi spun că datorez mai mult de-atât. Şi cred că-i aşa. Probabil că sunt dator atât cât oamenii buni mă lasă să fac datorii. Dacă ei nu se opresc, de ce m-aş opri eu? Iată-l pe Harold Skimpole în mic. Dacă asta se cheamă răspundere, atunci sunt răspunzător.

Seninătatea perfectă cu care şi-a pus banii iarăşi în buzunar şi cu care m-a privit, cu un zâmbet subtil pe faţă, ca şi cum ar fi vorbit de-o faptă neînsemnată dar ciudată de-a altcuiva, m-a făcut aproape să-mi dau seama că e ca şi cum n-ar avea într-adevăr nimic de-a face cu răspunderile.

— Ei, bine, fiindcă vorbeşti de simţul răspunderii, reluă el discuţia, sunt gata să spun că niciodată n-am avut fericirea de a cunoaşte pe cineva c-un simţ al răspunderii atât de viu şi reconfortant ca al dumitale. Îmi pari a fi întruchiparea desăvârşită a simţului de răspundere. Când te văd, dragă domnişoară Summerson, asigurând desăvârşita funcţionare a întregului sistem mic, dar ordonat în centrul căruia te afli, mă simt înclinat să-mi spun – de fapt chiar îmi şi spun foarte des – „Iată, asta e responsabilitatea!”

Era greu după aceasta să-i explic ce voisem să înţeleg, dar am stăruit încă să-l lămuresc că noi cu toţii nădăjduim ca el să-l împiedice şi să nu-l sprijine pe Richard în părerile optimiste pe care şi le făurea şi de care era stăpânit.

— Cu cea mai mare bunăvoinţă, replică el, dacă pot. Dar, dragă domnişoară Summerson, nu sunt nici viclean, nici prefăcut. Dacă mă prinde de mână şi mă duce să mă poarte prin Curtea de Justiţie de la Westminster, într-o procesiune iluzorie, umblând după noroc, trebuie să mă duc cu el. Dacă-mi spune: „Skimpole, prinde-te în horă!”, trebuie să mă prind cu el. Bunul-simţ n-ar face-o, ştiu, dar eu n-am bun-simţ.

— Mare nenorocire pentru Richard! Am exclamat eu.

— Dumneata chiar aşa crezi? Făcu domnul Skimpole. Nu spune aşa ceva, nu spune aşa ceva. Să ne închipuim că

Richard s-ar întovărăşi cu Bunul-Simţ… Un om minunat… Cam zbârcit… Îngrozitor de practic… În fiecare buzunar cu restul gata pregătit la câte o hârtie de zece lire… În mână cu registrul de socoteli liniat… Să zicem, semănând în totul cu un perceptor. Dragul nostru Richard, optimist înflăcărat, sărind peste obstacole, plin de poezie şi gata să se deschidă ca un mugure proaspăt, îi spune prea respectabilului său tovarăş: „în faţa mea văd un viitor de aur: e foarte luminos, e foarte frumos, e foarte vesel; într-acolo mă duc, făcând un salt peste peisajul ce mă desparte de el!” Tovarăşul respectabil îl doboară în aceeaşi clipă cu ordonatul său registru de socoteli, declarându-i textual, într-un chip prozaic, că el nu vede asemenea lucruri, şi îi arată că nu există nimic alta decât taxe, fraude, peruci din păr de cal şi robe negre. Ei, bine, înţelegi dumneata, schimbul e dureros – înţelept în ultimul grad, n-am nici-o îndoială – dar respingător. Eu nu pot face aşa ceva. Eu n-am registre de socoteli liniate, n-am nici-o trăsătură de perceptor în alcătuirea mea, nu sunt deloc respectabil şi nici nu doresc să fiu. Ciudat poate, dar asta e!

Era de prisos să mai adaug ceva, aşa că i-am propus să-i ajungem din urmă pe Ada şi pe Richard, care erau puţin înaintea noastră şi, disperată, am renunţat la domnul Skimpole.

În cursul dimineţii vizitase Castelul şi acuma ne descria într-un chip ciudat tablourile de familie de acolo. Printre doamnele Dedlock cele moarte şi dispărute, erau unele în chip de păstoriţe atât de înspăimântătoare, ne povestea el, încât beţele paşnice din mâinile lor păreau adevărate arme de atac. Îşi păzeau turmele cu străşnicie, împopoţonate şi pudrate, şi-şi lipiseră aluniţe pe obraz ca să-nspăimânte prostimea, aşa cum şefii de trib se vopsesc pe faţă când pleacă la război. Se mai afla acolo un „sir” oarecare Dedlock, într-o bătălie, cu o ghiulea sărită-n aer, nori de fum, străluciri de fulgere, un oraş în flăcări, un fort împresurat, toate în plină acţiune văzându-se printre cele

două picioare de dindărăt ale calului său, ceea ce voia să arate, presupunea domnul Skimpole, cât de puţin îi păsa unui Dedlock de asemenea fleacuri. Domnul Skimpole îşi imagina întregul lor neam ca pe unul ce-a fost alcătuit în viaţă din „nişte oameni împăiaţi”, cum i-ar numi el… O vastă colecţie de personaje cu ochi sticloşi, cocoţaţi cât se poate de potrivit pe feluritele lor rămurele şi stinghioare – ca găinile – lipsiţi cu desăvârşire de însufleţire şi totdeauna în vitrine de sticlă.

Nu mă mai simţeam acum la largul meu, auzind aluziile acestea la numele Dedlock, şi am simţit o uşurare când Richard, scoţând un strigăt de uimire, a pornit în grabă să iasă în calea unui străin pe care îl zărise mai înainte venind încetişor înspre noi.

— Ei, Doamne! Exclamă domnul Skimpole. Iată-l pe Vholes!

Am întrebat dacă-i un prieten de-al lui Richard.

— Prieten şi sfătuitor jurist, răspunse domnul Skimpole. Ei, bine, dragă domnişoară Summerson, dacă doreşti bun-simţ, respect şi responsabilitate, toate îngemănate… De vrei un om exemplar… Vholes ţi-e omul.

Nu ştiusem, spuserăm noi, că Richard era asistat de vreun domn c-un asemenea nume.

— Când şi-a atins majoratul, ne lămuri domnul Skimpole, s-a despărţit de bunul nostru amic Kenge, aşa de bun de gură, şi şi l-a ales, cred, pe Vholes. De fapt ştiu că aşa a făcut, pentru că eu i l-am prezentat pe Vholes.

— Îl cunoşteaţi demult? A întrebat Ada.

— Pe Vholes? Dragă domnişoară Clare, mă cunoşteam cu el în felul în care mă cunosc cu mai mulţi domni din aceeaşi breaslă. A făcut unele şi altele, procedând într-un fel foarte plăcut şi politicos… A intentat procese, cred că aşa se spune… Care s-au terminat cu procedura arestării mele. Cineva a fost atât de bun încât a intervenit şi a plătit banii… Nu ştiu cât şi patru pence era totalul sumei, am uitat câte lire şi câţi şilingi, dar ştiu că se termina cu patru pence,

pentru că m-a izbit atunci ca un lucru bizar că puteam să fiu dator cuiva cu patru pence… Şi, după aceea, le-am făcut cunoştinţă. Vholes mă rugase să i-l prezint şi lucrul s-a făcut. Acuma îmi vine în minte, urmă domnul Skimpole, uitându-se la noi întrebător, cu un zâmbet cât se poate de sincer în timp ce făcea descoperirea, că Vholes m-a minţit poate? Mi-a dat ceva, zicând că-i comision. Să fi fost un bilet de cinci lire? Ştiţi, cred că trebuie să fi fost o hârtie de cinci lire!

O analiză mai amănunţită a problemei a fost împiedicată de întoarcerea lui Richard spre noi într-o stare de agitaţie, prezentându-ni-l grăbit pe domnul Vholes… Un om gălbejit, cu buzele subţiate, de parc-ar fi fost reci ca gheaţa, cu o erupţie roşie ici şi colo pe faţă, înalt şi subţire, în vârstă de vreo cincizeci de ani, cu capul între umeri şi adus de spate. Îmbrăcat în negru, cu mănuşi negre şi cu haina încheiată până sub bărbie, nu avea nimic deosebit în făptura lui, decât doar că părea fără viaţă în el şi că avea un fel de-a se uita la Richard, încet, cu privirea fixă.

— Nădăjduiesc că nu vă deranjez, doamnelor, zise domnul Vholes, şi atunci am băgat de seamă că era cu mult mai interesant din felul său de a vorbi, parcă lăuntric. M-am înţeles cu domnul Carstone ca să ştie totdeauna când procesul lui e pe rol la Curte şi, aducându-mi-se la cunoştinţă aseară de către unul dintre funcţionarii mei, după închiderea poştei, că procesul e trecut pe rol cam pe neaşteptate, pentru mâine, m-am suit în diligenţă astăzi dis-de-dimineaţă şi-am venit aici să discut cu el.

— Da, zise Richard, cu faţa îmbujorată şi uitându-se triumfător la Ada şi la mine, nu mai procedăm acum după moda veche şi înceată. Acum toarcem firul fără întrerupere! Domnule Vholes, trebuie să-nchiriem ceva cu care să mergem în oraş la poştă, să prindem curierul de seară şi să plecăm cu el!

— Cum doriţi, domnule, răspunse domnul Vholes. Sunt cu totul la ordinele dumneavoastră.

— Stai să văd, adaugă Richard, uitându-se la ceas. Dacă dau o fugă până la han la Dedlock şi-mi fac geamantanul şi comand o cabrioletă, o caleaşcă sau orice s-ar găsi, atunci mai avem un ceas înaintea plecării. Mă întorc apoi la ceai. Verişoară Ada, vrei, împreună cu Esther, să ai grijă de domnul Vholes cât timp lipsesc?

Numaidecât a plecat înfierbântat şi grăbit, şi curând s-a topit în negura înserării. Noi, cei care rămăseserăm, am pornit-o în pas de plimbare înspre casă.

— E necesară prezenţa domnului Carstone mâine, domnule? Am întrebat eu. E de vreun folos?

— Nu, domnişoară, răspunse domnul Vholes. Nu văd c-ar fi.

Şi Ada şi eu ne-am exprimat părerea de rău că trebuie să plece numai ca să încerce iarăşi o dezamăgire.

— Domnul Carstone a stabilit principiul de a veghea singur asupra intereselor sale, zise atunci domnul Vholes şi când un client îşi impune principii proprii, care nu-s potrivnice moralei, e de datoria mea să i le respect. În afaceri doresc să fiu corect şi sincer. Sunt văduv şi am trei fiice, Emma, Jane şi Caroline, şi dorinţa mea e să-mi îndeplinesc datoriile pe care le am în viaţă ca să le las un nume nepătat. Pare a fi un loc plăcut aici, domnişoară.

Întrucât mie îmi adresase observaţia, din pricină că mergeam alături de el, am încuviinţat şi am citat atracţiile de căpetenie.

— Adevărat? Întrebă domnul Vholes. Am privilegiul de a purta de grijă bătrânului meu tată, ce locuieşte pe Valea Ta un tonului… Locul său de baştină… Şi îmi place foarte mult partea aceea. Nici prin minte nu-mi trecea că ar putea fi atât de atrăgător locul de aici.

Ca să întreţin conversaţia, l-am întrebat pe domnul Vholes dacă i-ar fi plăcut să trăiască la ţară.

— Aici, domnişoară, răspunse el, mă atingeţi la coarda sensibilă. Sănătatea mea nu-i deloc perfectă (sufăr de o digestie proastă) şi dac-ar fi să am grijă numai de mine, mi-

aş căuta refugiu în viaţa rurală, cu obiceiurile ei, mai cu seamă că obligaţiile profesionale m-au împiedicat să intru ceva mai mult în contact cu societatea în general şi mai ales să am legături cu societatea doamnelor, cu care am dorit cel mai tare să am de-a face. Dar cu cele trei fiice ale mele, Emma, Jane şi Caroline… Şi cu bătrânul meu tată… Nu-mi pot îngădui să fiu egoist. E drept că nu mai am de întreţinut pe bunica mea dragă, care a murit în al o sută doilea an de viaţă, dar rămân destule de făcut, încât e indispensabil şi trebuie ca moara să umble fără oprire.

Se cerea oarecare atenţie să-l asculţi, din pricina vorbirii sale cu sine parcă şi a felului său lipsit de viaţă.

— Să-mi fie cu iertare că am vorbit despre fiicele mele, continuă el. Ele sunt slăbiciunea mea. Doresc să le las bietelor fete puţină independenţă, dar şi un nume respectabil.

Între timp, ajunserăm la casa domnului Boythorn, unde masa cu ceaiul gata pregătit ne aştepta. Puţin după aceea, Richard, grăbit şi fără astâmpăr, intră şi el şi, aplecându-se peste scaunul domnului Vholes, îi şopti ceva la ureche. Domnul Vholes răspunse tare sau aproape tot atât de tare, presupun, cum răspundea totdeauna la orice…

— Mă conduci dumneata, domnule, nu-i aşa?

— Pentru mine e totuna, domnule. Oricum doreşti dumneata. Îţi stau cu totul la dispoziţie.

Am înţeles din cele ce-au urmat că domnul Skimpole trebuia să fie lăsat până a doua zi dimineaţa, să călătorească pe cele două locuri care fuseseră şi plătite. Cum Ada şi cu mine eram amândouă abătute din pricina lui Richard şi foarte necăjite să ne despărţim astfel de el, am lăsat să se-nţeleagă limpede, pe cât am putut de politicos, că ne vom despărţi de domnul Skimpole la hanul „Scutul lui Dedlock” şi ne vom retrage când călătorii nocturni vor fi plecat.

Pe fondul veseliei lui Richard, înlăturând toate necazurile ce ne puteau sta împotrivă, am urcat cu toţii pe vârful unei

coline, deasupra satului, unde poruncise să-l aştepte o cabrioletă şi unde am găsit un om cu un felinar aşteptând lângă capul calului slăbănog ce fusese înhămat la trăsurică.

Niciodată n-am să-i uit pe cei doi, aflaţi unul lângă altul în lumina felinarului. Richard, cu hăţurile în mână, din cap până-n picioare numai exaltare, şi domnul Vholes, nemişcat, înmănuşat în negru, încheiat la haină până-n gât, uitându-se la el de parcă s-ar fi uitat la o pradă şi-ar fi vrăjit-o. Îmi stă în faţa ochilor întregul tablou al nopţii întunecoase şi calde, brăzdată de fulgere de vară, cu urma colbuită a drumului străjuit pe laturi de garduri vii şi de arbori înalţi, apoi calul jigărit şi decolorat, cu urechile ciulite, şi plecarea în viteză către procesul Jarndyce.

În noaptea aceea, draga mea mi-a spus că dacă Richard mai târziu va fi bogat sau ruinat, înconjurat de prieteni sau părăsit de toţi, pentru ea asemenea lucruri nu vor schimba nimic; dar cu cât Richard va avea mai multă nevoie de dragostea unui suflet iubitor şi statornic, cu atât mai multă dragoste va trebui să-i dăruiască lui acel suflet iubitor şi statornic, apoi că, dacă gândurile lui îi sunt închinate ei, cu toate rătăcirile sale de-acum, tot aşa şi gândurile ei îi vor fi închinate lui de-a pururi; de-i va putea dedica lui viaţa, nu se va gândi niciodată la ea şi nici la propriile ei plăceri, dacă va putea să le împartă cu el.

Şi s-a ţinut de cuvânt.

Acum mă uit de-a lungul drumului ce se aşterne în faţa mea, în depărtarea adâncă, unde peste puţin capătul călătoriei începe să se desluşească, şi dincolo de marea moartă a procesului de la înalta Curte de Justiţie, şi peste roadele amare pe care le-a zvârlit pe mal, deasupra tuturor, îmi pare c-o văd pe draga mea devotată şi fidelă.38

O luptăUmbrelor, am respectat cu punctualitate ziua fixată şi am fost întâmpinate cu o copleşitoare primire de bunând a venit vremea să ne-ntoarcem iarăşi la Casa sosit. Mă refăcusem pe deplin ca sănătate şi putere şi, găsindu-mi cheile gata pregătite în odaie la mine, mi-am urat,

zăngănindu-le în mână, cu un dangăt mic şi vesel de clopoţei, de parc-aş fi fost la Anul Nou: „La datorie iarăşi, Esther, şi dacă nu eşti încă bucuroasă peste măsură să ţi-o îndeplineşti mai mult decât cu tragere de inimă şi cu mulţumire, oriunde şi oricum, să ştii c-ar trebui să fii! Numai atât aveam să-ţi spun, draga mea!”

Cele câteva dimineţi de la început am fost pline de forfotă şi treabă, închinate încheierilor atâtor socoteli, alergăturilor repetate între Odaia Cârtitului şi toate celelalte părţi ale casei, apoi atâtor sertare şi dulapuri de repus în ordine şi, în sfârşit, unui nou început în toate privinţele, încât n-aveam o clipă de tihnă. Dar când toate au intrat pe făgaşul lor şi toate lucrurile au fost puse la locul cuvenit, am plecat la Londra pentru câteva ceasuri, unde ceva din scrisoarea pe care o distrusesem la Chesney Wold mă convinsese să iau o hotărâre în ceea ce mă priveşte.

Am pretextat că mă duc s-o văd pe Caddy Jellyby… Numele ei de fată mi se pare atât de firesc, încât totdeauna îl folosesc când vorbesc de ea… Şi i-am scris şi ei un bileţel dinainte, rugând-o să mă însoţească într-o cursă mică pentru treburi. Plecând de acasă dis-de-dimineaţă, am ajuns la Londra cu poştalionul atât de devreme, încât m-am prezentat în strada Newman în plină zi.

Caddy, care nu mă mai văzuse din ziua căsătoriei ei, a fost atât de bucuroasă şi afectuoasă cu mine, încât eram gata-gata să mă tem că-i fac soţul gelos. Dar el, în felul lui, era tot atât de rău… Vreau să spun tot atât de bun şi, pe scurt, iarăşi vechea poveste că nimeni nu-mi lasă şi mie prilejul să fac ceva mai de seamă, mai ieşit din comun.

Domnul Turveydrop-senior era în pat, am aflat, iar Caddy îi amesteca ciocolata, pe care un băieţel melancolic cu calitatea de ucenic – îmi păru un lucru atât de ciudat să ai nevoie de ucenic în profesia de profesor de dans – aştepta să i-o ducă sus. Socrul ei era grozav de drăguţ şi de atent, îmi povestea Caddy, şi trăiau împreună cum nu se poate mai fericiţi. (Când vorbea de traiul lor împreună, ea voia să

spună că bătrânului gentilom i se datora tot ce-i mai bun şi locuinţa cea mai bună, pe când ea şi cu soţul ei nu s-alegeau decât cu ceea ce mai rămânea şi şedeau înghesuiţi în două cămăruţe de colţ, de deasupra grajdului).

— Şi ce face măicuţa ta, Caddy? Am întrebat.

— Ei, aflu câte ceva de ea, Esther, de la tata, dar o văd foarte puţin, îmi răspunse Caddy. Ne înţelegem bine, mă bucur s-o pot spune, dar mama crede că e ceva absurd că m-am căsătorit cu un profesor de dans şi se cam teme să n-aibă urmări pentru ea, să nu-i strice socotelile.

Mi-a trecut prin minte că dacă doamna Jellyby şi-ar fi îndeplinit îndatoririle şi obligaţiile sale fireşti mai înainte de a fi măturat zarea cu telescopul în căutarea altora, ea şi-ar fi luat toate precauţiile ca să nu devină absurdă, dar se înţelege de la sine că am păstrat asemenea gânduri pentru mine.

— Şi tatăl tău, Caddy?

— Vine aici în fiecare seară, răspunse ea, şi-i place atât de mult să stea colo în colţ, încât îţi creşte inima să-l vezi.

Uitându-mă în colţ, am văzut limpede urmele lăsate de capul domnului Jellyby pe perete. Te mângâia gândul că găsise asemenea loc de odihnă.

— Şi tu, Caddy, am urmat, mă prind pe orice că eşti la fel de ocupată.

— Ei, bine, draga mea, răspunse Caddy, sunt într-adevăr, căci să-ţi spun o taină mare, mă calific şi eu ca să dau lecţii. Sănătatea lui Prince nu-i grozavă şi doresc s-ajung să-l ajut. Cât cu orele pe la şcoli, cât cu lecţiile aici, pe deasupra elevii particulari şi ucenicii, are într-adevăr prea multe pe capul lui, bietul băiat!

Noţiunea de ucenici îmi părea încă atât de ciudată, încât am întrebat-o pe Caddy dacă erau mulţi la număr?

— Patru, îmi răspunse ea. Unul intern şi trei externi. Sunt copii tare buni, numai că atunci când se află împreună, vor să se joace… ca nişte copii… În loc să-şi vadă de treabă. Aşa, de pildă, băieţelul pe care l-ai văzut acum valsează

singur în bucătăria goală şi pe ceilalţi îi împrăştiem prin toată casa, aşa cum putem.

— Asta-i numai ca să deprindă paşii, fără îndoială? Am întrebat.

— Numai ca să deprindă paşii, răspunse Caddy. Şi exersează în acelaşi timp atâtea ceasuri câţi paşi au de făcut. Dansează în Academie şi în acest sezon executăm figurile de pe la cinci, în fiecare dimineaţă.

— Hm! Ce viaţă activă! Am exclamat.

— Te încredinţez, draga mea, urmă Caddy zâmbind, când ucenicii externi sună dimineaţa (clopoţelul sună în camera noastră ca să nu-l tulburăm pe domnul Turveydrop-senior), şi când deschid fereastra şi-i văd stând pe prag cu pantofiorii lor de lac sub braţ, îmi vin în minte, drept să-ţi spun, coşarii.

Toate acestea îmi înfăţişau meseria lor într-o lumină aparte, bineînţeles. Caddy se veselea văzând efectul celor povestite de ea şi, bucuroasă, istorisea amănuntele propriilor sale studii.

— Ştii, draga mea, ca să micşorez cheltuielile, trebuie să ştiu puţin pian şi trebuie să ştiu şi ceva din ale violinei, aşa că, în consecinţă, trebuie să exersez la cele două instrumente, la fel ca şi cu amănuntele profesiunii noastre. Dacă mama ar fi fost ca toată lumea, aş fi putut avea şi eu oarecare cunoştinţe muzicale de la care să pornesc. Totuşi n-am căpătat niciuna şi partea asta a muncii, la început, te cam descurajează, trebuie să recunosc. Dar am ureche foarte bună şi sunt obişnuită cu truda… Pentru asta trebuie să-i mulţumesc mamei, în orice caz… Şi pe urmă, ştii tu Esther, proverbul cunoscut pretutindeni în lume… Că unde e voinţă este şi putinţă.

Spunând vorbele astea, Caddy s-a aşezat în glumă la o pianină mică şi zdrăngănită şi a atacatcu mult curaj un cadril. După aceea, s-a ridicat de la pian mulţumită şi îmbujorată şi, în timp ce încă râdea singură, îmi spuse:

— Nu râde de mine, te rog; ce fată bună eşti!

Mai curând mi-ar fi venit să plâng, dar m-am stăpânit.

Am încurajat-o şi-am lăudat-o din toată inima, fiindcă eram încredinţată până-n adâncul firii mele că, deşi era soţie de profesor de dans şi deci aspira, în ambiţia ei limitată, să fie profesoară de dans, Caddy vădise un avânt de hărnicie şi stăruinţă firesc, deplin şi însufleţit care era tot atât de merituos cât şi o „Misiune”.

— Draga mea, îmi spuse Caddy încântată, nu poţi să-ţi închipui cum mă încurajezi. Îţi datorez nici nu ştii cât de mult. Ce schimbări, Esther, chiar şi în lumea mea măruntă! Îţi aduci aminte de prima seară, când am fost atât de necuviincioasă şi plină de cerneală? Cine s-ar fi gândit atunci că am să dau vreodată lecţii de dans, sau la toate celelalte lucruri posibile şi imposibile!

Soţul ei, care plecase în timpul cât am stat noi la sfat, venind acum îndărăt, în vederea pregătirii ucenicilor în sala de dans, Caddy îmi declară că îmi stă cu totul la dispoziţie. Dar încă nu era timpul potrivit pentru mine să plec, m-am bucurat să-i spun, fiindcă mi-ar fi părut rău s-o iau în oraş atunci. Aşa că toţi trei ne-am retras împreună cu ucenicii şi am intrat şi eu în dans.

Ucenicii erau dintre cei mai ciudaţi copii pe care am putut să-i văd. Pe lângă băieţelul întristat, care îmi închipui că n-a ajuns aşa din cauză că valsa singur în bucătăria goală, mai erau încă doi băieţi şi o fetiţă murdară şi apatică, într-o rochiţă străvezie. Asemenea fetiţă precoce, cu o bonetă pe cap de când era bunica fată (dintr-un material tot străveziu) şi care-şi adusese pantofii cu curele într-o taşcă veche de catifea roasă!

Asemenea băieţi ca vai de lume, cu buzunarele pline de sfori, de pietre şi de arşice când nu dansau, şi cu nişte picioare şi labe… Şi mai ales călcâie atât de necioplite!

Am întrebat-o pe Caddy ce-au gândit părinţii lor de le-au ales asemenea meserie. Caddy mi-a răspuns că nu ştie, poate că-i destinaseră învăţământului, poate scenei. Părinţii

lor, cu toţii, erau oameni de condiţie modestă, iar mama băieţelului întristat ţinea o berărie.

Am dansat preţ de-un ceas cu multă seriozitate; copilul îndurerat făcea minuni cu membrele-i inferioare, în care părea să se arate o oarecare bucurie ce nu trecea însă niciodată mai sus de talie. Caddy, de pe timpul când îl urmărise pe soţul ei şi bineînţeles se modelase după el, căpătase o graţie şi o stăpânire de sine care, împreună cu faţa şi făptura ei drăgălaşe, erau nespus de plăcute. Aproape că-l uşurase pe Prince de mare parte din instruirea mititeilor ăstora, iar el arareori mai intervenea, numai ca să-şi facă paşii din figură, dacă avea vreo participare în ea. El cânta totdeauna melodia. Schemele fetiţei în rochiţa străvezie şi bunăvoinţa ei faţă de băieţi meritau să fie văzute. Şi uite aşa, am dansat o oră cu ochii pe ceas.

După ce s-a terminat antrenamentul, Prince s-a pregătit să plece la o şcoală afară din oraş, iar Caddy a dat fuga să se pregătească să meargă cu mine. Am rămas în sala de dans în acest timp şi m-am uitat la ucenici. Cei doi băieţi externi au urcat pe palierul scării ca să-şi tragă cizmuliţele şi să-l tragă pe intern de păr, aşa cum am putut să-mi dau seama după protestele lui. Întorcându-se cu hainele încheiate şi cu pantofii de dans vârâţi în sân, au scos nişte pachete cu hrană rece, pâine şi carne, şi s-au aşezat ca să mănânce lângă perete, sub o liră pictată. Fetiţa cu rochiţa străvezie, după ce-şi puse papucii de dans în săculeţ, se încălţă cu o pereche de pantofi scâlciaţi. Apoi, dintr-o singură smucitură îşi vârî capul în boneta ei de când era bunica fată şi, răspunzându-mi la întrebarea dacă-i place dansul, zise: „Nu cu băieţii”, îşi legă boneta pe sub bărbie şi plecă, având un aer de sfidare, acasă.

— Domnului Turveydrop-senior îi pare atât de rău, zise Caddy, că nu a terminat încă să se îmbrace şi că nu poate avea plăcerea să te vadă înainte de-a pleca. Ţine aşa de mult la tine, Esther!

I-am răspuns că-i mulţumesc foarte mult şi-i rămân îndatorată, dar n-am găsit de cuviinţă să adaug că sunt gata să mă lipsesc de atenţia lui.

— Îi ia mult timp îmbrăcatul, mă informă Caddy, pentru că ştii, toţi îl urmăresc din ochi în privinţa hainelor şi are o reputaţie de dus în spate. Nu poţi să-ţi închipui cât e de drăguţ cu tata. Îi povesteşte tatei câte o seară întreagă despre Prinţul Regent şi niciodată nu l-am văzut pe tata atât de subjugat.

Ceva din tabloul ce-l înfăţişa pe domnul Turveydrop acordând domnului Jellyby favoarea înaltei sale ţinute îmi merse la inimă. Am întrebat-o pe Caddy dacă nu cumva îi dă ceva lecţii de înaltă ţinută lui taică-său.

— Nu, răspunse ea, nu ştiu să facă aşa ceva, dar îi povesteşte tatei şi tata îl admiră grozav, şi-l ascultă, şi-i place. Bineînţeles, ştiu că tata nu prea are chemare pentru înalta ţinută, dar se înţeleg împreună de minune. Nu-ţi poţi închipui ce prieteni buni sunt. Nu l-am văzut pe tata de când îl cunosc prizând tabac, dar acuma regulat ia între două degete din tabachera domnului Turveydrop şi-l trage pe nas, şi-apoi iar mai ia, cât e seara de lungă.

Că domnul Turveydrop-senior a ajuns, cine ştie prin ce întâmplări şi schimbări din viaţă, să-l salveze pe domnul Jellyby de Borrioboola-Gha, îmi păru să fie una dintre cele mai hazoase ciudăţenii.

— Cât despre Peepy, urmă Caddy, codindu-se puţin, Peepy de care m-am temut cel mai tare, chiar când eram pe punctul de a-mi crea căminul meu, Esther, că are să fie un inconvenient pentru domnul Turveydrop, bunăvoinţa bătrânului gentilom faţă de copil este mai presus de orice. Vrea să-l vadă draga mea! Îl lasă să-i aducă ziarul în pat, îi dă să mănânce fărâmiturile ce-i rămân de la pâine, îl trimite să-i facă mici comisioane pe-aproape de casă, îl trimite să vină să-mi ceară câte şase pence. Pe scurt, urmă Caddy cu voioşie, ca să nu mai lungim vorba, sunt o fată foarte

norocoasă şi trebuie să fiu foarte recunoscătoare. Încotro mergi, Esther?

— În strada Old Road, i-am răspuns, unde am de spus câteva cuvinte funcţionarului avocatului, cel ce a fost trimis să mă primească la staţia poştalionului chiar în ziua când am sosit la Londra şi când te-am văzut pe tine pentru întâia oară, draga mea. Acum că mă gândesc, e tocmai domnul ce ne-a adus atunci în casa voastră.

— Atunci, fără îndoială, eu sunt persoana ce pare firesc să te însoţească, zise Caddy.

Ne-am dus în Old Road, la locuinţa doamnei Guppy, şi acolo am întrebat de Domnia Sa. Doamna Guppy, care şezuse în salon şi fusese cu adevărat şi făţiş în primejdie de a se fărâma ca o nucă în canatul uşii din faţă, de cât se uitase pe furiş afară mai înainte de a fi fost căutată, şi-a făcut numaidecât apariţia şi ne-a poftit să intrăm. Era o doamnă bătrână, cu o bonetă mare, cu nasul cam roşu, privirile cam jucăuşe, dar zâmbind tot timpul. Salonaşul neaerisit era pregătit pentru oaspeţi şi în el se afla un portret al fiului ei, care mai c-aş zice că era mai asemănător decât originalul; stăruia asupra modelului cu atâta încăpăţânare, de parcă era hotărât să nu-i scape nici un amănunt.

Dar acolo nu era numai portretul, căci am descoperit şi originalul. Era îmbrăcat într-o sumedenie de culori, şi dădurăm peste el când şedea la o masă, citind gazete juridice, cu degetul arătător dus la frunte.

— Domnişoara Summerson, exclamă domnul Guppy, ridicându-se, iată într-adevăr o oază. Mamă, fii atât de bună şi pune un scaun pentru cealaltă doamnă şi pleacă de pe coridor.!

Doamna Guppy, a cărei zâmbire neîntreruptă îi dădea o înfăţişare cam hazlie, făcu ceea ce-i ceru fiul ei, iar mai apoi se aşează, într-un colţ, ţinându-şi batista la piept cu amândouă mâinile, ca pe o cataplasmă.

Am prezentat-o pe Caddy şi domnul Guppy a zis că toţi prietenii mei sunt mai mult decât bineveniţi la el. După aceea am procedat la obiectul vizitei mele.

— Mi-am luat îngăduinţa de a vă trimite o scrisoare, domnule, am zis eu.

Domnul Guppy i-a confirmat primirea, scoţând-o din buzunarul de la piept, ducând-o la buze, şi punând-o iarăşi în buzunar cu o închinăciune. Mama domnului Guppy era atât de încântată, încât îşi roti capul zâmbind şi, pe tăcute, îi făcu lui Caddy semn cu cotul.

— Aş putea sta de vorbă numai cu dumneata singur câteva clipe? Am întrebat.

Cred că niciodată în viaţa mea n-am văzut ceva asemănător veseliei hazoase care o apucă pe mama domnului Guppy în clipa aceea. Nu scoase nici un hohot de râs, dar îşi roti capul şi şi-l scutură, şi-şi puse batista la gură, şi-i făcu semne lui Caddy cu cotul, cu mâna şi cu umărul, şi se arătă nespus de încântată, încât cu oarecare greutate reuşi să cadă la învoială cu Caddy, ca să treacă pe uşiţa cu două canaturi de la alăturata ei cameră de culcare.

— Domnişoară Summerson, interveni domnul Guppy, veţi binevoi să iertaţi toanele unei mame tot timpul cu gândul la fericirea fiului ei. Mama, deşi peste măsură de exagerată în privinţa simţămintelor, este mânată numai de vocea maternă.

Aproape că n-am putut crede că cineva poate într-o clipă să se înroşească atât de tare sau să se schimbe atât de mult ca domnul Guppy, atunci când mi-am ridicat vălul de pe faţă.

— V-am cerut îngăduinţa de a veni să vă văd aici, pentru câteva momente, am zis eu, în loc să vă caut la biroul domnului Kenge, pentru că, amintindu-mi ce mi-aţi spus într-o anumită împrejurare, când aţi vorbit cu mine confidenţial, m-am temut că aş fi putut să vă pricinuiesc oarecare stingherealã, domnule Guppy.

Şi aşa i-am pricinuit destulă stânjenire, sunt sigură. De când sunt n-am văzut asemenea şovăire, asemenea zăpăceală, asemenea uluire şi temere.

— Domnişoară Summerson, bâlbâi domnul Guppy, vă… Vă cer iertare, dar în meseria noastră… Noi. Noi. Găsim că e nevoie să fim categorici. V-aţi referit la o împrejurare, domnişoară, când eu… Când am avut cinstea de a face o declaraţie care…

Ceva ca un nod părea că i se ridică în gâtlej şi-i era cu neputinţă să-l înghită. Îşi duse mâna la gât, tuşi, se schimbă la faţă, încercă să înghită, tuşi iarăşi, se schimbă iarăşi la faţă, îşi roti privirile în jurul camerei şi-şi răsfoi hârtiile.

— Un soi de ameţeală m-a apucat, domnişoară, încercă el să-mi explice, care aproape că mă sufocă. Eu… hm… Cam puţin sunt eu înclinat la asemenea lucruri, din fire… hm… Pe onoarea mea!

I-am lăsat puţin timp să-şi vină în fire. El şi l-a folosit, ducându-şi mâna la frunte, apoi luând-o de pe frunte, pe urmă împingându-şi scaunul într-un colţ, îndărăt.

— În intenţia mea este să vă atrag atenţia, domnişoară, reîncepu domnul Guppy… Vai, Doamne,… Ceva ce vine de la bronhii, cred… hm… Să vă atrag atenţia că în acea împrejurare aţi fost atât de bună, încât aţi combătut şi aţi respins declaraţia mea. Dumneavoastră… Poate că nu… Vă veţi opune să recunoaşteţi că aşa a fost? Cu toate că nu aveam nici un martor de faţă, ar putea fi o satisfacţie pentru… Pentru cugetul dumneavoastră… Dacă ar fi să furnizaţi o recunoaştere ca atare.

— Dar nu poate fi nici-o îndoială, am zis eu, că v-am respins propunerea fără nici-o rezervă sau reţinere de vreun fel oarecare, domnule Guppy.

— Vă mulţumesc, domnişoară, răspunse el, măsurând masa în sus şi-n jos cu mâinile-i neliniştite. Până aici e în ordine şi vă face cinste. Hm!… Cu siguranţă că e de la bronhii!… Trebuie să fie ceva pe canale… hm… Poate că nu vă veţi socoti ofensată dacă ar fi să menţionez… Nu că ar fi

de trebuinţă, fiindcă bunul simţ al dumneavoastră sau al oricărei alte persoane ar trebui să vadă asemenea lucru… Dacă ar fi să menţionez că asemenea declaraţie din partea mea era definitivă şi cu asta s-a terminat!

— Înţeleg foarte bine, am răspuns.

— Poate!… Hm! Poate că nu merită forma, dar s-ar putea să fie o mulţumire pentru cugetul dumneavoastră… Poate că nu vă veţi opune să recunoaşteţi asta, domnişoară? Urmă domnul Guppy.

— Recunosc totul şi în deplină libertate, am răspuns.

— Vă mulţumesc, exclamă domnul Guppy. Vă face multă cinste, bineînţeles. Îmi pare rău că socotelile mele în viaţă, îmbinate cu împrejurările asupra cărora nu am nici-o putere, mă pun în situaţia de a nu-mi îngădui să dau curs iarăşi acelei oferte ale mele, sau s-o reînnoiesc sub o altă înfăţişare sau formă oricare ar fi ea, dar va rămâne de-a pururi o evocare… hm… Încadrată în lumina prieteniei.

Bronşita domnului Guppy îi veni în ajutor şi-l opri din măsurătoarea mesei cu mâinile.

— Pot acum oare să spun ce am dorit să vă comunic? Am început eu.

— Aş fi prea onorat, desigur, răspunse domnul Guppy. Sunt atât de încredinţat că bunul simţ şi cinstea dumneavoastră, domnişoară, vă vor… Vor ţine pe cât cu putinţă în graniţele corectitudinii… Încât nu va fi pentru mine decât o plăcere, bineînţeles, să ascult orice comunicare pe care poate că doriţi s-o faceţi.

— Aţi fost atât de bun în împrejurarea aceea să-mi daţi a înţelege…

— Să-mi fie cu iertare, domnişoară, mă întrerupse domnul Guppy, dar ar fi mai bine să nu ne îndepărtăm de la subiect ca să intrăm în subînţelesuri. Nu pot admite c-am dat a înţelege ceva.

— Aţi spus în împrejurarea aceea, am reînceput, că s-ar putea să aveţi mijloace să-mi sprijiniţi interesele şi să-mi sporiţi averea, făcând nişte descoperiri în ceea ce mă

priveşte. Presupun că v-aţi întemeiat asemenea credinţă pe ceea ce ştiaţi în general despre mine, că am fost copil orfan şi că datorez totul bunăvoinţei domnului Jarndyce. Acum, tot ceea ce am venit să vă rog, domnule Guppy, de la început şi până la sfârşit, e să aveţi bunăvoinţa să renunţaţi la gândul de a mă sluji astfel. M-am gândit la asta uneori, dar m-am gândit foarte mult în ultima vreme… După ce m-am îmbolnăvit. Până la urmă m-am hotărât, în cazul în care dumneavoastră aţi readuce cândva problema pe tapet şi aţi acţiona într-un fel oarecare într-un asemenea scop, să vin la dumneavoastră şi să vă încredinţez că sunteţi cu desăvârşire greşit, în privinţa mea n-aţi putea face nici-o descoperire care să-mi fie de cel mai mic folos sau să-mi facă măcar cea mai mică plăcere. Îmi cunosc originea şi trecutul, şi sunt în măsură să vă încredinţez că niciodată nu veţi fi în stare să-mi sporiţi avutul prin asemenea mijloace. S-ar putea ca dumneavoastră să fi părăsit de multă vreme un asemenea proiect. Dacă-i aşa, iertaţi-mă că v-am necăjit degeaba. De nu, vă implor în virtutea asigurărilor pe care vi le-am dat, să renunţaţi definitiv la el de aici înainte. Vă rog s-o faceţi pentru liniştea mea.

— Mă simt dator să mărturisesc, răspunse domnul Guppy, că vorbiţi, domnişoară, cu atâta bun-simţ şi atâta justeţe, încât vă asigur de toată cinstea mea. Nimic nu poate fi mai plăcut decât acest respect al adevărului şi dacă m-am înşelat asupra unora dintre intenţiile dumnevoastră, chiar acuma sunt gata să vă prezint toate scuzele mele. Aş dori să fiu bine înţeles, domnişoară, că prezentându-vă astfel scuzele mele… Ele se limitează numai la prezenta situaţie şi numai în măsura în care bunul simţ şi respectul adevărului de care sunteţi însufleţită le vor vădi necesitatea.

Trebuie să spun, în ceea ce-l priveşte pe domnul Guppy, că răguşeala care-i căzuse pe cap aproape că îi trecuse. Părea într-adevăr bucuros să poată face ceva ce i-am cerut şi arăta de parcă i-ar fi fost ruşine.

— Dacă vreţi să-mi îngăduiţi să termin ceea ce am de spus dintr-o dată, ca să nu mai trebuiască să reiau, am continuat eu văzându-l gata să vorbească, îmi veţi face cu asta un serviciu preţios. Vin la dumneavoastră în mare taină, pe cât e cu putinţă, pentru că acea impresie pe care aţi avut-o mi-aţi încredinţat-o în taină, o taină pe care am dorit s-o respect… Şi pe care am respectat-o tot timpul, aşa cum ştiţi. V-am vorbit despre boala mea. Într-adevăr nu mai există nici-o raţiune de a şovăi să spun că ştiu foarte bine că orice scrupul cât de mic pe care l-aş fi putut avea pentru a vă adresa o cerere e înlăturat cu desăvârşire. De aceea vă fac rugămintea pe care v-am adresat-o şi nădăjduiesc că îmi veţi acorda consideraţia necesară ca să consimţiţi.

Trebuie să-i fac dreptate domnului Guppy, spunând că arăta din ce în ce mai ruşinat şi foarte ruşinat, şi foarte serios, mi-a părut a fi tocmai acum când mi-a răspuns cu faţa arzând ca para focului:

— Pe cuvântul meu de cinste, pe viaţa mea, pe sufletul meu, domnişoară Summerson, câttimp am să trăiesc am să fac totul numai potrivit dorinţelor dumneavoastră! N-am să fac nici un pas potrivnic lor. Vă jur c-aşa va fi, dacă jurământul meu vă face cât de cât plăcere, în cele ce făgăduiesc în momentul de faţă, privind fondul în chestiune, urmă domnul Guppy pe nerăsuflate, ca şi cum ar fi repetat nişte formule familiare, voi spune adevărul, numai adevărul şi nimic altceva decât adevărul, aşa…

— Sunt pe deplin satisfăcută, am zis eu, sculându-mă în clipa aceea, şi vă mulţumesc foarte mult. Caddy, draga mea, am terminat!

Mama domnului Guppy se întoarse şi ea cu Caddy (făcând acum din mine ţinta râsetelor ei tăcute şi-a ghionturilor), şi ne luarăm rămas bun. Domnul Guppy ne însoţi până la uşă, cu înfăţişarea unuia ce nu era tocmai treaz, sau care mergea dormind, şi l-am lăsat în uşă cu privirea dusă.

Dar într-o clipă veni după noi pe stradă, cu capul descoperit şi cu păru-i lung răvăşit de vânt, şi ne opri

declarând cu înfocare:

— Domnişoară Summerson, pe cinstea mea şi pe sufletul meu, puteţi să vă bizuiţi pe mine!

— O şi fac, cu toată încrederea, i-am răspuns.

— Vă cer iertare, domnişoară, urmă domnul Guppy, cu un picior gata să plece şi cu celălalt să stea, dar doamna de faţă fiind prezentă… Chiar martora dumneavoastră… S-ar putea să aducă pace sufletului dumneavoastră (căruia îi doresc multă tihnă), dacă ar fi să repetaţi acele recunoaşteri.

— Fie! Caddy, am zis, întorcându-mă spre ea, poate că nu vei rămâne surprinsă, draga mea, dacă-ţi voi spune că n-a fost niciodată vreo făgăduială…

— Nici propunere sau promisiune de vreo căsătorie, sugeră domnul Guppy.

— Nici propunere sau promisiune de vreo căsătorie, am repetat eu, între acest domn…

— William Guppy din Penton Place, Pentonville, în ţinutul Middlesex, şopti el.

— Între acest gentilom, pe nume William Guppy din Penton Place, Pentonville, în ţinutul Middlesex, şi mine.

— Vă mulţumesc, domnişoară, urmă domnul Guppy. Foarte bine… hm!… Scuzaţi-mă, care-i numele doamnei, de botez şi de familie, amândouă?

I le-am dat.

— Femeie căsătorită, cred? Întrebă domnul Guppy. Femeie căsătorită. Vă mulţumesc. Înainte, Caroline Jellyby, necăsătorită pe atunci, cu domiciliul în Thavies Inn, din oraşul Londra, dar ţinând de-o parohie din afară, acum în Newman Street, Oxford Street. Vă rămân foarte obligat.

Arupt-o la fugă acasă, dar s-a întors iarăşi, alergând.

— În privinţa acestei chestiuni, ştiţi, într-adevăr şi sincer, îmi pare tare rău că aranjamentele mele de viaţă, îmbinate cu împrejurări asupra cărora nu am nici-o putere, mă împiedică să reînnoiesc ceea ce s-a terminat definitiv între noi acum câtva timp, îmi spuse domnul Guppy necăjit şi

amărât, dar nu se mai poate. Nu-i aşa, că nu se poate? Spuneţi şi dumneavoastră!

I-am răspuns că sigur că nu s-ar putea. În privinţa aceasta nu mai încape nici-o îndoială. Îmi mulţumi şi-o rupse iarăşi la fugă la maică-sa, şi-apoi iarăşi îndărăt.

— Vă face multă cinste, domnişoară, cu siguranţă, zise iarăşi domnul Guppy. Dacă s-ar putea înălţa un altar în lăcaşul prieteniei, dar, pe sufletul meu, puteţi să vă încredeţi în mine, în orice privinţă, afară doar şi cu excepţia numai a pasiunii de dragoste.

Lupta din sufletul domnului Guppy şi numeroasele-i alergături pe care i le-a prilejuit de la uşa maică-sii la noi şi înapoi săreau cu prisosinţă în ochii tuturor de pe strada aceea vântoasă (mai cu seamă că părul nu-i fusese tuns de multă vreme), încât ne-a făcut să grăbim pasul. Am pornit-o aşadar cu inima uşoară, dar când ne-am mai uitat o dată îndărăt, domnul Guppy încă se mai agita când într-o parte când în cealaltă, în aceeaşi stare de nelinişte.

Avocat şi client.

Urnele domnului Vholes, precedat de inscripţia Parter stă caligrafiat pe uşorul unei uşi din edificiul în care sălăşluieşte colegiul judiciar Symond, de pe strada Cancelariei; o clădire judiciară mică, spălăcită, cu albeaţă pe ochi, ponosită, ca o ladă mare de gunoi cu două încăperi şi un ciur. Arată ca şi cum Symond ar fi fost un zgârcit de felul lui şi şi-ar fi construit imobilul din materiale de la clădiri vechi, care s-au prefăcut binişor în putregai şi în murdărie şi în tot ceea ce vădeşte dărăpănare şi posomorâre şi care lasă posterităţii din Symond o amintire înrudită cu meschinăria. Încartiruite într-un asemenea blazon sumbru, ce-l comemorează pe Symond, stau devizele legale ale domnului Vholes.

Biroul domnului Vholes, în retragere ca dispoziţie, şi retras ca poziţie, e înghesuit într-un colţ şi cată cu privirile stinse asupra unui zid mort. Un coridor lung de trei picioare, întunecat, cu podeaua noduroasă, aduce clientul la

uşa domnului Vholes, neagră cum e cărbunele, aşezată într-un ungher grozav de întunecos, chiar şi pe cea mai strălucitoare dimineaţă din miezul verii, şi stânjenită de capătul voluminos al scării de la pivniţă, de care clienţii surprinşi de întuneric se izbesc de obicei cu frunţile. Arhiva domnului Vholes stă pe dimensiuni atât de mici, încât un funcţionar poate deschide uşa fără să se mişte de pe scaun, pe când colegul ce stă cot la cot cu el, la aceeaşi masă, cu aceeaşi uşurinţă înteţeşte focul cu vătraiul. Un miros ca de oaie bolnavă, amestecându-se cu mirosul de mucegai şi praf, vine de la arsul lumânărilor de seu de oaie, din timpul nopţii (şi adeseori şi-al zilei) şi de la frecatul teancurilor de pergamente şi pielicele din sertarele unsuroase. De altfel şi aerul e stătut şi îmbâcsit, iar încăperea nimeni nu mai ţinea minte de când nu mai fusese zugrăvită sau văruită, iar cele două cămine scot fum şi peste tot s-a aşezat un strat subţire de funingine; geamurile crăpate şi posomorâte, în cercevelele lor greoaie, n-aveau decât o caracteristică, şi anume hotărârea lor de a sta mereu murdare şi mereu închise, afară doar de nu sunt constrânse la contrariu. Ceea ce explică slăbiciunea celor doi de a arunca de obicei un braţ de lemne de foc între fălcile ferestrei, pe timpul căldurilor.

Domnul Vholes e un om foarte respectabil. Nu are afaceri pe scară întinsă, dar e om foarte respectabil. E recunoscut de cei mai reputaţi avocaţi, care au făcut averi imense sau care sunt în curs de a le face, ca fiind cel mai respectabil om. Nu pierde niciodată o ocazie în practica meseriei sale, ceea ce e o mărturie a omului respectabil. Nu umblă niciodată după plăceri, ceea ce-i o nouă mărturie a omului respectabil. E cumpătat şi serios, ceea ce-i încă o mărturie a omului respectabil. Are o digestie zdruncinată, ceea ce-i iarăşi respectabil. Şi e în stare să despoaie carnea de pe oameni, pentru cele trei fiice ale sale. Iar taică-su trăieşte pe spinarea lui, într-un loc pe Valea Tauntonului.

Unul dintre cele mai înalte principii ale legislaţiei engleze e acela de a te afla în treabă de amorul artei. Nu există alt principiu, în toate cotiturile sale înguste, care să iasă la iveală mai limpede, mai sigur şi mai substanţial decât acesta. Văzută în asemenea lumină, legislaţia se vădeşte a fi o combinaţie coerentă, şi nicidecum labirintul monstruos pe care profanii sunt gata să-l vadă. Dacă ar vedea limpede numai o dată că marele principiu al legislaţiei engleze este acela de a te afla în treabă de amorul artei, pe socoteala lor, cu siguranţă că ar înceta de a se mai văicări.

Dar nevăzând asemenea lucru în toată limpezimea lui – observându-l doar pe jumătate sau într-un fel confuz – profanii au de suferit, pierzându-şi liniştea şi banii, ajung să fie cârciobari şi bombănesc cât pot. Atunci respectabilitatea domnului Vholes e adusă din plin pe tapet împotriva acestora. „Să abrogăm asemenea ordonanţă legală, dragă domnule?”, întreabă domnul Kenge pe un client arţăgos. „S-o abrogăm, scumpe domn? Nici în ruptul capului, de bună voie. Să modificăm asemenea lege, domnule, şi care va fi efectul procedeului dumneavoastră nesăbuit asupra unei categorii întregi de avocaţi, reprezentaţi foarte onorabil, îngăduiţi-mi să v-o spun, de avocatul părţii adverse din proces, de domnul Vholes? Domnule, toată categoria aceasta de jurişti va fi măturată de pe faţa pământului. Aşa că nu vă puteţi îngădui… Vreau să spun că sistemul nostru social nu-şi poate îngădui… Să piardă o categorie de oameni ca domnul Vholes. Harnic, stăruitor, neclintit, iscusit în afaceri. Dragă domnule, înţeleg simţămintele dumitale de acum, împotriva stării de lucruri existente, care recunosc că e cam dură, dar n-aş putea pentru nimic în lume să ridic glasul pentru desfiinţarea unei clase de oameni ca domnul Vholes”. Respectabilitatea domnului Vholes a fost citată cu un efect zdrobitor până şi în faţa comisiilor parlamentare, după cum se va vedea din următorul proces-verbal al depoziţiei unui distins avocat. Întrebare (numărul cinci sute şaptesprezece mii opt sute

şaizeci şi nouă): „Dacă vă înţeleg bine, asemenea forme de procedură prilejuiesc incontestabil amânare?” Răspuns: „Da, oarecare întârziere”. Întrebare: „Şi mare cheltuială?” Răspuns: „Mai mult ca sigur că nu pot fi făcute pe gratis.” întrebare: „Şi necazuri de nedescris?” Răspuns: „Nu sunt pregătit să vă răspund la asemenea întrebare. Mie nu mi-au pricinuit niciodată vreun necaz, dimpotrivă.” întrebare: „Dar credeţi că interzicerea lor ar dăuna unei clase de avocaţi practicanţi?” Răspuns: „N-am nici-o îndoială c-ar dăuna”. Întrebare: „Aţi putea cita vreun exemplu din asemenea clasă?” Răspuns: „Da. Menţionez fără nici-o şovăire pe domnul Vholes. El ar fi ruinat.” întrebare: „Domnul Vholes este socotit, ca profesionist, un om respectabil?” Răspuns… (care a închis ancheta pe zece ani): „Ca profesionist, domnul Vholes e socotit drept cel mai respectabil om.” Aşa că, înconvorbiri intime, specialiştii au să spună că nu ştiu încotro are s-ajungă epoca asta a noastră, că ne prăbuşim în prăpastie, că, iată, acuma încă ceva s-a dus, că asemenea schimbări înseamnă moartea pentru oameni ca Vholes, un bărbat a cărui respectabilitate nu poate fi pusă la îndoială, om cu un tată pe Valea Tauntonului şi trei fiice acasă. „Mai fă câţiva paşi în direcţia asta, zic ei, şi ce-are să se-ntâmple atunci cu tatăl lui Vholes? Trebuie să piară? Şi cu fiicele lui Vholes? Trebuie s-ajungă lenjerese sau guvernante!” Ca şi cum domnul Vholes şi rudele sale, fiind nişte şefi canibali de mâna a doua, şi propunându-se abolirea canibalismului, susţinătorii tezei, plini de indignare, ar trebui să pună problema în felul următor: „Scoate pe canibali în afara legii, şi-atunci îi laşi să piară de foame pe toţi de-alde Vholes!”

Într-un cuvânt, domnul Vholes cu fiicele sale trei şi cu taică-său pe Valea Tauntonului, îşi face fără întrerupere datoria ca o bucată de grindă, ca să proptească cine ştie ce temelie ruinată ce-a ajuns să fie ca o capcană, o pacoste. Şi pentru o mare mulţime de oameni, într-o mare mulţime de instanţe judecătoreşti, chestiunea nu se mai pune în sensul

de a schimba Răul în Bine (ceea ce nu mai e decât o speculaţie străină de fond), ci în sensul pierderilor sau câştigurilor acelei cohorte eminamente respectabile a celor de-alde Vholes.

În următoarele zece minute, preşedintele înaltei Curţi „încheie sesiunea”, şi intră în vacanţa cea mare. Domnul Vholes şi tânărul său client, şi câţiva saci albaştri umpluţi în grabă cu vârf şi-ndesat, nemaipăstrând nici un respect al formei, aşa ca speciile acelea mari de şerpi, în prima lor stare de ghiftuială, s-au întors la bârlogul oficial. Domnul Vholes, cu sânge rece, aşa cum trebuie să fie un om cu atâta respectabilitate, îşi scoate mănuşile negre şi strâmte, de parcă şi-ar fi scos pielea de pe mâini, îşi ridică pălăria-i ajustată pe cap, de parcă şi-ar fi scalpat pielea de pe ţeastă şi se aşază la masa lui de lucru. Clientul îşi aruncă pălăria şi mănuşile pe duşumea… Le azvârle la voia întâmplării, fără să se uite la ele sau să caute să vadă încotro au apucat-o, se trânteşte într-un scaun, pe jumătate suspinând, pe jumătate bombănind, îşi lasă capul îndurerat într-o mână şi arată ca întruchiparea Tinerei Disperări.

— Iar nu s-a făcut nimic! Zice Richard. Nimic, nimic nu s-a făcut!

— Nu mai spuneţi că nu s-a făcut nimic, domnule, răspunde paşnicul Vholes. Aproape că-i nedrept, domnule, aproape că-i nedrept.

— Cum, dar ce s-a făcut? Întreabă Richard întorcându-se descurajat în jurul său.

— Întrebarea nu se pune numai aşa, răspunde Vholes. Problema se poate privi şi în ceea ce se va face, ceea ce suntem pe cale să facem.

— Şi ce suntem pe cale să facem acuma? Întreabă clientul posac.

Vholes, şezând cu braţele pe masă, ducându-şi liniştit vârfurile celor cinci degete de la mâna dreaptă către vârfurile celor cinci degete de la mâna stângă, ca să se-

ntâlnească, şi apoi despărţindu-le tot liniştit şi uitându-se încetişor şi fix la clientul său, răspunde:

— O grămadă de lucruri, domnule. Am pus umărul la roată, domnule Carstone, şi roata a pornit să se-nvârtească.

— Da, cu Ixion pe ea. Cum am s-o scot la capăt în timpul celor patru, cinci luni, blestematele, pe care le am în faţă! Exclamă tânărul nostru, ridicându-se de pe scaun şi pornind să străbată încăperea.

— Domnule Carstone, răspunde Vholes, urmărindu-l din scurt cu ochii oriîncotro merge, sunteţi un om cam iute şi-mi pare rău pentru dumneavoastră. Să-mi fie cu iertare, dar vă sfătuiesc să nu vă mai mâniaţi atât de tare, să nu mai fiţi atât de năvalnic, să nu vă mai ieşiţi aşa din sărite. Ar trebui s-aveţi mai multă răbdare, ar trebui să vă ţineţi firea mai bine.

— De fapt, ar trebui să iau exemplu de la dumneata, domnule Vholes? Întreabă Richard, aşezându-se iarăşi jos cu un râs nestăpânit, bătând tactul repede şi nervos cu călcâiul încălţării, pe covorul fără model.

— Domnule, răspunde Vholes, uitându-se mereu la client, ca şi cum ar fi făcut din el, atât cu ochii cât şi cu pofta-i profesională, un soi de mâncare a cărei preparare e de durată. Domnule, răspunde Vholes, cu felul lui de a vorbi ca pentru sine şi cu pasivitatea-i lipsită de vlagă, nu aş avea cutezanţa să mă propun ca model pentru a fi imitat de dumneavoastră sau de oricare alt om. Nu doresc decât să las un nume bun celor trei fiice ale mele şi asta mi-e de ajuns. Nu sunt eu omul care umblă numai după propriu-l său interes. Dar, de vreme ce vorbiţi de mine cu atâta ironie, vă voi aduce la cunoştinţă că aş dori să vă cedez ceva din… Haideţi, domnule, sunteţi gata să-i spuneţi nesimţire, şi bineînţeles că eu n-am nici-o obiecţiune… Să-i zicem nesimţire… Ceva din nesimţirea mea.

— Domnule Vholes, spune clientul cumva ruşinat. Nici prin gând nu mi-a trecut să vă acuz de nesimţire.

— Ba eu cred că da, domnule, fără s-o ştiţi, răspunde cumpătatul Vholes. Foarte firesc. E de datoria mea să susţin interesele dumneavoastră cu sânge rece, şi pot foarte bine înţelege că pentru simţurile dumneavoastră înfierbântate aş putea să par nesimţitor într-o vreme ca asta. Fiicele mele mă cunosc mai bine: vârstnicul meu tată mă cunoaşte mai bine. Dar ei mă cunosc mult mai de demult decât dumneavoastră şi încrezătorii ochi ai dragostei nu seamănă cu bănuitorii ochi ai interesului. Nu că m-aş plânge, domnule, că ochii interesului sunt bănuitori, dimpotrivă. Apărându-vă interesele doresc să fiu controlat de-a fir-a-păr, e drept să fiu controlat, chiar cer anchetă. Dar interesele dumneavoastră cer ca eu să fiu ordonatşi cu sânge rece, domnule Carstone, şi nu pot fi altfel… Nu, domnule, nici chiar ca să vă fiu pe plac.

Domnul Vholes, după ce şi-a aruncat privirile la pisica oficiului care pândeşte cu răbdare la o gaură de şoarece, îşi pironeşte iarăşi căutătura-i încântată asupra tânărului client şi purcede cu vocea-i învăluită, de se-auzea doar pe jumătate, ca şi cum înăuntrul său ar fi fost un duh necurat, care nici nu voia să iasă, nici să vorbească tare:

— Vă întrebaţi ce-aveţi să faceţi, domnule, în timpul vacanţei. Îmi place să cred că domniile voastre, ofiţerii în armată, puteţi găsi multe mijloace ca să vă desfătaţi, dacă vă puneţi mintea la bătaie. Dacă m-aţi fi întrebat ce am să fac eu, în timpul vacanţei, v-aş fi putut răspunde cu mult mai repede. Eu trebuie să vă apăr interesele. Sunt de găsit aici, zi de zi, apărându-vă interesele. Asta-i datoria mea, domnule Carstone, şi plină sesiune judiciară sau vacanţă, pentru mine e totuna. Dacă doriţi să mă consultaţi în privinţa intereselor dumneavoastră, mă veţi găsi la fel, oricând, aici. Alţi profesionişti pleacă din oraş. Eu, nu. Nu că i-aş blama că se duc, spun doar atât: eu nu plec. Masa asta e stânca neclintită pe care vă puteţi bizui, domnule.

Domnul Vholes îi trage o lovitură uşoară şi masa sună a gol, ca un sicriu. Nu pentru Richard, însă. Lui îi pare că în

sunetul acela aude o încurajare. Poate că domnul Vholes ştie că aşa este.

— Îmi dau perfect de bine seama, domnule Vholes, zice Richard mai prietenos şi mai bine dispus, că dumneata eşti cel mai de nădejde om din lume şi că a avea de-a face cu dumneata înseamnă a avea de-a face cu un om de afaceri ce nu poate fi înşelat. Dar, pune-te dumneata în situaţia mea, ducând povara unei vieţi neîmplinite, cufundându-mă cu fiecare zi din ce în ce mai adânc în greutăţi, sperând fără întrerupere şi dezamăgit fără întrerupere, conştient de schimbările din mine din rău în mai rău, şi de nici-o schimbare în mai bine, nicăieri, şi atunci vei vedea uneori tot procesul în negru, ca şi mine.

— Doar ştiţi, răspunde domnul Vholes, că eu, domnule, niciodată nu dau speranţe. V-am spus-o de la început, domnule Carstone, că niciodată nu dau speranţe. Mai ales într-un asemenea caz în care cea mai mare parte a cheltuielilor se acoperă din fondul în litigiu, nu mi-aş mai merita numele pe care-l am dacă v-aş fi dat speranţe. Ar părea că ţinta pe care-o urmăresc nu-i alta decât cheltuielile de judecată. Totuşi, când spuneţi că nu-i nici-o schimbare în mai bine, trebuie doar în principiu să vă contrazic.

— Da? Tresare Richard, luminându-se. Dar cum o dovediţi?

— Domnule Carstone, sunteţi reprezentat de…

— Aţi spus-o mai adineaori… De o stâncă.

— Da, domnule, încuviinţează domnul Vholes, dând uşurel din cap că da, şi lovind încetişor în masa goală, scoţând un sunet de parcă cenuşa ar fi căzut peste cenuşă sau pulberea peste pulbere, sunteţi reprezentat de o stâncă. Asta înseamnă ceva! Sunteţi reprezentat ca parte separată şi nu mai sunteţi ascuns sau pierdut în numărul celorlalţi interesaţi. Şi asta înseamnă ceva! Procesul nu mai doarme, noi îl trezim, îl aerisim, îl urnim din loc. Şi asta înseamnă ceva. De fapt, Jarndyce nu mai este totul, nu mai este decât

un nume. Şi asta înseamnă ceva. Nimeni nu-l mai are în întregime acum la bunul său plac, domnule. Şi asta înseamnă cu siguranţă mult!

Richard, cu faţa îmbujorată dintr-o dată, loveşte în masă cu pumnul încleştat.

— Domnule Vholes! Dacă vreun om mi-ar fi spus, când pentru întâia oară am intrat în casa lui John Jarndyce, că e altceva decât prietenul dezinteresat ce părea să fie… Că el e ceea ce treptat s-a vădit a fi… N-aş fi găsit cuvinte ca să înfierez clevetirea, n-aş fi fost în stare să-l apăr cu atâta înflăcărare pe cât aş fi dorit. Atât de puţin ştiam eu despre lume! Pe când acum, ţi-o declar sus şi tare, că el pentru mine reprezintă întruchiparea procesului, că în loc ca procesul să fie o noţiune abstractă, el nu-i decât John Jarndyce, şi cu cât sufăr mai mult, cu atâta sunt mai înfuriat pe el, pentru că fiecare amânare şi fiecare nouă dezamăgire nu-i decât o nouă lovitură dată de mâna lui John Jarndyce.

— Nu, nu, interveni domnul Vholes. Nu spuneţi asta. Trebuie să avem răbdare, cu toţii. Pe lângă asta, eu niciodată nu arunc vina pe altul, domnule, niciodată nu arunc vina pe altul.

— Domnule Vholes, exclamă clientul mânios. Dumneata ştii tot atât de bine ca şi mine că el ar fi oprit procesul, dac-ar fi putut.

— N-a fost parte activă în el, ce-i drept, încuviinţează domnul Vholes, codindu-se oarecum. E cert că n-a fost parte activă în proces. Dar totuşi, dar totuşi, poate că avea intenţii bune. Cine poate citi ce are omul în inimă, domnule Carstone?

— Dumneata poţi, răspunde Richard.

— Eu, domnule Carstone?

— Da, destul de bine cât să afli ce intenţii are. Mă rog, sunt sau nu sunt interesele noastre în conflict? Răsp unde-mi… Mie. Asta! Zice Richard, însoţind aceste trei din urmă

rostiri cu trei ciocănituri de mână în stânca lui de încredere.

— Domnule Carstone, răspunde Vholes cu o atitudine impasibilă şi fără să clipească măcar o dată din ochii săi flămânzi, ar însemna să fiu lipsit de simţul datoriei, ca apărător judiciar al dumneavoastră, ar însemna să mă lepăd de devotamentul faţă de interesele dumneavoastră, dacă v-aş reprezenta aceste interese ca fiind identice cu cele ale domnului Jarndyce. Ele nu sunt identice, domnule. Dar niciodată nu învinuiesc pe nimeni de motivele pe care le are. Eu sunt tată şi am un tată şi nu învinuiesc pe nimeni de motivele pe care le are. Şi nu trebuie să mă abat de la îndatoririle profesionale, chiar dacă ar fi să semăn prin asta neînţelegeri între familii, înţeleg că acum dumneavoastră îmi cereţi sfatul profesional în ceea ce priveşte interesele dumneavoastră? Mi-l cereţi, nu-i aşa? Atunci vă răspund: Interesele dumneavoastră nu sunt identice cu cele ale domnului Jarndyce.

— Fără îndoială că nu sunt! Strigă Richard. Pe asta ai descoperit-o dumneata de multă vreme.

— Domnule Carstone, reia cuvântul Vholes, nu vreau să vorbesc mai mult decât e nevoie despre o parte absentă. Doresc să-mi las reputaţia neîntinată, împreună cu o oarecare proprietate cât de mică ar fi, pe care s-ajung s-o stăpânesc prin hărnicie şi stăruinţă, pentru fiicele mele Emma, Jane şi Caroline. Mai doresc încă să trăiesc în bună înţelegere cu fraţii mei întru profesie. Când domnul Skimpole mi-a făcut cinstea, domnule – şi n-am să spun prea marea cinste pentru că niciodată nu mă înjosesc cu linguşiri – de a ne pune în legătură, aici, în camera asta, v-am spus că nu mi-aş putea da nici-o părere şi nici n-aş putea da vreun sfat în privinţa intereselor dumneavoastră, atâta vreme cât acele interese erau încredinţate unui alt coleg de profesie. Şi am vorbit în asemenea termeni despre biroul lui „Kenge şi Carboy”, cum se cuvenea să vorbesc de un asemenea nume ce se bucură de înaltă stimă.

Dumneavoastră, domnule, aţi găsit cu cale că e bine totuşi să vă retrageţi cu interesele dumneavoastră de sub supravegherea lor şi să mi le încredinţaţi mie. Mi le-aţi adus cu mâinile curate, domnule, şi le-am primit cu mâinile nepătate. Acele interese sunt acum de importanţă capitală în biroul meu. Funcţiile mele de digestie, după cum poate m-aţi auzit spunând, nu sunt în stare bună şi odihna le-ar putea fi de folos, dar eu n-am să găsesc odihnă, domnule, câtă vreme vă sunt reprezentant. Oricând veţi avea nevoie de mine, mă găsiţi aici. Chemaţi-mă oriunde şi voi veni. În timpul vacanţei mari, domnule, îmi voi dedica tot timpul liber ca să studiez cazul dumneavoastră din ce în ce mai amănunţit şi să mă pregătesc să străbat cerul şi pământul şi, bineînţeles, şi pe preşedintele înaltei Curţi, iar după Sfântul Mihail, când începe sesiunea şi când vă voi felicita la sfârşit, domnule, urmează domnul Vholes cu austeritatea unui om hotărât, când vă voi felicita la sfârşit din toată inima că aţi pus mâna pe avere… Despre care aş putea spune ceva mai mult, de n-ar fi că eu nu încurajez speranţele… Nu-mi veţi datora nimic în afară de toate conturile mici ce-ar putea fi atunci încă neachitate, din cadrul cheltuielilor de procedură, ca între avocat şi client, şi care nu sunt incluse în cheltuielile de judecată – taxate ca atare şi deduse din fond. N-am nici un soi de pretenţie de la dumneavoastră, domnule Carstone, decât pentru obligaţiile mele îndeplinite cu zel şi cu tragere de inimă… Nu cu nepăsare şi din simplă rutină; această mare încredere v-o cer pentru… Din îndatorire profesională. De îndată ce îndatoririle mele vor lua sfârşit încununate de succes, totul între noi se va fi terminat.

În încheiere, adăugă Vholes în chip de supliment la declaraţia sa de principii, dat fiind că domnul Carstone este pe punctul de a reintra în regiment, poate că domnul Carstone îl va onora cu o poliţă în valoare de douăzeci de lire, în contul său, pe care s-o încaseze de la bancherul lui.

— Pentru că în ultimul timp au fost o serie de mici consultaţii şi servicii, multe la număr, arată domnul Vholes, întorcând paginile agendei sale, şi asemenea fleacuri se adună, şi mărturisesc că eu sunt un om fără capital. Când la început am intrat în relaţiile în care suntem astăzi, v-am spus-o răspicat şi deschis – e unul din principiile mele că între avocat şi client niciodată nu strică oricât de multă sinceritate – că nu sunt om cu avere şi că dacă umblaţi după un avocat cu capital, mai bine v-aţi fi lăsat hârtiile la firma lui Kenge. Nu, domnule Carstone, aici nu veţi găsi niciunul dintre avantajele sau dezavantajele capitalului, domnule. Asta e – şi Vholes trage iarăşi o lovitură în masa ce sună a gol – „stânca” dumneavoastră şi nu pretinde să fie nimic mai mult.

Clientul, a cărui deprimare pe nesimţite s-a spulberat, şi ale cărui speranţe confuze s-au înteţit, ia condeiul şi cerneala şi scrie ordinul de plată nu fără să rămână nedumerit şi în îndoială, chibzuind şi socotind data scadenţei şi efectul neînsemnat pe care-l va avea în mâinile reprezentantului său. Tot timpul, Vholes, cu trupul şi mintea încorsetate, îl urmăreşte din scurt cu privirile. Tot timpul pisica oficială a lui Vholes pândeşte din scurt gaura şoarecelui.

În cele din urmă, clientul, dând mâna cu domnul Vholes, îl imploră în numele cerului şi al pământului să facă tot ce-i stă în putinţă „ca să-l descotorosească” de înalta Curte de Justiţie. Domnul Vholes, care niciodată nu încurajează speranţele, îşi lasă palma pe umărul clientului şi-i răspunde cu un zâmbet:

— Mereu aici, domnule. Personal sau prin scrisoare, mă veţi găsi mereu aici, cu umărul la roată.

Astfel se despart, şi Vholes, rămas singur, se-apucă să scoată din agendă o serie de mărunţişuri felurite şi să le transcrie în registrul de creanţe, spre folosul final al celor trei fiice. Aşa poate că face şi vulpea sau ursul cel grijuliu când numără puişorii de găină sau cu animalele pribege,

aţintind un ochi la progeniturile lor; nu că am vrea să discreditǎm prin cuvintele noastre pe cele trei fecioare scofâlcite, sfrijite şi încorsetate, care locuiesc împreună cu tatăl lui Vholes într-o căsuţă de pământ, aşezată într-o grădină umedă din Kennington.

Richard, ieşind din bezna edificiului Symond şi intrând pe strada însorită a Cancelariei – fiindcă se întâmplase să fie astăzi soare pe acolo – păşeşte gânditor, o coteşte către Lincoln's Inn şi trece pe sub umbra copacilor din Lincoln's Inn. Asupra multor rătăciţi ca el, umbrele pestriţe ale acelor copaci adesea au căzut; pe asemenea capete plecate, cu unghiile roase în dinţi, cu privirile abătute, cu pasul şovăind, cu chipul visător, dar fără ţel, cu averea risipită, şi ei înşişi risipiţi şi cu viaţa amară. Rătăcitul nostru n-a ajuns încă în zdrenţe, dar vine şi asta. Înalta Curte, care nu ştie de altă înţelepciune decât de cea cuprinsă în jurisprudenţe, e tare bogată în asemenea jurisprudenţe; şi la urma urmei, de ce ar ţine să fie deosebită de alte zeci de mii de Curţi?

Totuşi, timpul de când a început decăderea lui e atât de scurt încât, pe când hoinăreşte, înciudat că părăseşte locul pentru câteva luni nesfârşite, cu toate că-l urăşte, Richard ar putea să-şi considere propriul său caz ca şi cum ar fi senzaţional. Cu toate că inima îi e plină de griji ce-l rod, de amânări, de neîncrederi şi de îndoieli, ar mai putea avea loc pentru oarecare uimire dureroasă, când şi-ar reaminti cât de diferită fusese prima sa vizită la Curte, cât de diferit era el, cât de altfel colorat cugetul său. Dar nedreptatea dă naştere la nedreptate; să ai de luptat cu umbre, şi să fii înfrânt de ele, îţi impune nevoia de a ridica un obstacol concret cu care să te războieşti. S-a întâmplat să fie o tristă uşurare, când impalpabilul din procesul pe care nici un om de pe faţa pământului nu-l putea pricepe – timpul pentru asemenea lucruri fiind de mult trecut – s-a schimbat în făptura palpabilă a prietenului care l-ar fi putut salva de la ruină, şi şi-a făcut din acesta un duşman. Richard i-a spus lui Vholes adevărul. Dacă se află într-o stare mai

înverşunată sau mai îmblânzită, la fel îi pune prietenului în spinare toate necazurile sale; a fost abătut de la ţelul său precis în viaţă şi cauza abaterii este însăşi unica fiinţă care-i afectează întreaga existenţă; pe lângă asta, pentru el, în propriii săi ochi, totul constituie o justificare pentru a avea în sfârşit în faţă un adversar şi un asupritor în carne şi oase.

E Richard oare un monstru… Sau poate că trecutul înaltei Curţi de Justiţie e bogat în asemenea jurisprudenţe, numai de-ar putea fi ele culese de la îngerul Arhivar, ca să slujească de pildă lumii?

Două perechi de ochi, obişnuiţi cu asemenea făpturi, se uită după el, în timp ce, ronţăindu-şi unghiile şi clocind cine ştie ce în gând, trece cruciş piaţa şi se topeşte în umbra porţii dinspre sud. Domnul Guppy şi domnul Weevle sunt posesorii celor două perechi de ochi; stând de vorbă, se proptiseră de parapetul scund de piatră, sub copaci. Richard a trecut drept pe lângă ei fără să vadă nimic altceva decât caldarâmul.

— William, exclamă domnul Weevle, potrivindu-şi favoriţii, în ăsta s-a pornit un incendiu! Nu-i cazul unui incendiu brusc, ci unul mocnit, nu-i aşa?

— Vai! Răspunde domnul Guppy, ăsta n-are să reziste fără Jarndyce, şi cred că-i plin de datorii până peste cap. Prea multe nu ştiu despre el. Se ţinea aşa de măreţ de parcă era Coloana din piatră în amintirea incendiului Londrei, când era clientul nostru în proces. Slavă Domnului c-am scăpat de el în calitate de client şi de coleg. Aşadar, Tony, după cum îţi spuneam, iată-i de ce sunt în stare.

Domnul Guppy, încrucişându-şi iarăşi braţele se reaşază, proptindu-se de parapet, ca să reia o convorbire interesantă.

— Tot de asta se ţin, domnule, urmează domnul Guppy, încă mai fac inventarul, încă cercetează fiecare petic de hârtie, încă trec în revistă grămezi peste grămezi de vechituri şi gunoaie. În pasul ăsta, au de furcă pe şapte ani de zile.

— Şi Small ajută şi el?

— Small ne-a părăsit cu un preaviz de-o săptămână. I-a spus lui Kenge că afacerile lui bunicu-său sunt prea obositoare pentru bietul bătrân, iar el îşi poate îmbunătăţi situaţia preluându-le. Intervenise o răceală între mine şi Small din cauză că a fost atât de secretos. Dar el mi-a spus că de la tine şi de la mine a pornit asta, şi fiindcă m-a avut la mână – pentru că aşa este – ne-am împăcat. Aşa am ajuns să aflu cu ce-şi petrece timpul.

— Dar n-ai reuşit să-ţi arunci ochii în casa lor?

— Tony, răspunde domnul Guppy, puţin cam tulburat, ca să fiu deschis cu tine, nu prea am poftă să văd casa, decât împreună cu tine, şi de aceea nu m-am dus; şi de aceea am pus la cale întâlnirea noastră de acum, ca să mergem împreună să-ţi iei lucrurile. Dar uite, s-a împlinit ceasul! Tony – domnul Guppy începe să cuvânteze misterios şi încetişor – e nevoie să-ţi vâr încă o dată în cap că împrejurări asupra cărora eu n-am nici-o putere au adus o tristă schimbare a planurilor mele celor mai scumpe, precum şi a chipului ce mi-a răsplătit dragostea despre care ţi-am vorbit ţie mai înainte, ca unui prieten. Chipul acela e desfigurat, iar idolul e dărâmat. N-am altă dorinţă în legătură cu temeiurile pe care am avut de gând să le prezint Curţii, cu ajutorul tău de prieten, decât să le

— William, exclamă domnul Weevle, potrivindu-şi favoriţii, în ăsta s-a pornit un incendiu! Nu-i cazul unui incendiu brusc, ci unul mocnit, nu-i aşa?

— Vai! Răspunde domnul Guppy, ăsta n-are să reziste fără Jarndyce, şi cred că-i plin de datorii până peste cap. Prea multe nu ştiu despre el. Se ţinea aşa de măreţ de parcă era Coloana din piatră în amintirea incendiului Londrei, când era clientul nostru în proces. Slavă Domnului c-am scăpat de el în calitate de client şi de coleg. Aşadar, Tony, după cum îţi spuneam, iată-i de ce sunt în stare.

Domnul Guppy, încrucişându-şi iarăşi braţele se reaşază, proptindu-se de parapet, ca să reia o convorbire

interesantă.

— Tot de asta se ţin, domnule, urmează domnul Guppy, încă mai fac inventarul, încă cercetează fiecare petic de hârtie, încă trec în revistă grămezi peste grămezi de vechituri şi gunoaie. În pasul ăsta, au de furcă pe şapte ani de zile.

— Şi Small ajută şi el?

— Small ne-a părăsit cu un preaviz de-o săptămână. I-a spus lui Kenge că afacerile lui bunicu-său sunt prea obositoare pentru bietul bătrân, iar el îşi poate îmbunătăţi situaţia preluându-le. Intervenise o răceală între mine şi Small din cauză că a fost atât de secretos. Dar el mi-a spus că de la tine şi de la mine a pornit asta, şi fiindcă m-a avut la mână – pentru că aşa este – ne-am împăcat. Aşa am ajuns să aflu cu ce-şi petrece timpul.

— Dar n-ai reuşit să-ţi arunci ochii în casa lor?

— Tony, răspunde domnul Guppy, puţin cam tulburat, ca să fiu deschis cu tine, nu prea am poftă să văd casa, decât împreună cu tine, şi de aceea nu m-am dus; şi de aceea am pus la cale întâlnirea noastră de acum, ca să mergem împreună să-ţi iei lucrurile. Dar uite, s-a împlinit ceasul! Tony – domnul Guppy începe să cuvânteze misterios şi încetişor – e nevoie să-ţi vâr încă o dată în cap că împrejurări asupra cărora eu n-am nici-o putere au adus o tristă schimbare a planurilor mele celor mai scumpe, precum şi a chipului ce mi-a răsplătit dragostea despre care ţi-am vorbit ţie mai înainte, ca unui prieten. Chipul acela e desfigurat, iar idolul e dărâmat. N-am altă dorinţă în legătură cu temeiurile pe care am avut de gând să le prezint Curţii, cu ajutorul tău de prieten, decât să le las la o parte şi să le îngrop în uitare. Crezi că se poate, sau crezi că nu-i cu putinţă (te întreb pe tine, Tony, ca prieten), din câte îl cunoşti tu pe bătrânul acela năzuros şi ascuns, care a căzut pradă… Arderii violente… Nu crezi, Tony, c-ar fi fost cu putinţă, la o gândire mai serioasă, să fi pus scrisorile

acelea undeva la o parte, după ce l-ai văzut tu viu, şi ele să nu fi căzut pradă focului în noaptea aceea?

Domnul Weevle stă pe gânduri o bucată. Apoi dă din cap că nu. Hotărât lucru, el crede că nu.

— Tony, urmează domnul Guppy, în timp ce se pornesc către Curte, încă o dată, înţelege-mă aşa, ca prieten. Fără să intru în explicaţii mai amănunţite, pot să-ţi repet că idolul s-a prăbuşit. N-am de slujit alt ţel decât al înmormântării în uitare. Pentru asta mi-am pus în joc propria-mi persoană. Asta mi-o datorez mie, chipului desfigurat, precum şi împrejurărilor asupra cărora nu am nici-o putere. Dacă ar fi să-mi aduci la cunoştinţă printr-un gest, printr-o clipire de ochi, că ai văzut zăcând într-un colţ oarecare din fosta-ţi locuinţă nişte hârtii care să aducă foarte mult cu hârtiile în chestiune, le-aş arunca în foc, domnule, pe propria-mi răspundere.

Domnul Weevle dă din cap că da. Domnul Guppy, crescut foarte în propriii săi ochi că a emis asemenea cugetări, cu o expresie în parte profesională, în parte romantică – gentilomul de faţă având pasiunea să dea oricărui lucru forma unei cercetări, sau să emită orice sub forma unor concluzii sau unei peroraţii – îşi însoţeşte prietenul la Curte, cu toată demnitatea.

Niciodată, de când e Curtea lui Krook pe lume, n-a avut asemenea tezaur fertil în bârfeli ca în cele ce se petreceau la prăvălia de zdrenţe şi sticle vechi. Cu regularitate, în fiecare dimineaţă pe la opt, bătrânul domn Smallweed e adus până la colţ şi cărat înăuntru, însoţit fiind de doamna Smallweed, Judy şi Bart, şi cu regularitate rămân cu toţii acolo, cât e ziua de lungă, până la nouă seara, potolindu-şi foamea cu o masă frugală, redusă, cumpărată de la un bufet, scotocind, căutând, săpând, adunându-se şi cufundându-se în comorile rămase de la regretatul defunct. Ce sunt comorile acelea, ei le ţin în asemenea taină încât toţi locatarii imobilului sunt înnebuniţi. În delirul lor, îşi închipuie cum curg guineele din ceainice, monede de aur

revărsându-se din holurile de punci, iar scaunele vechi şi saltelele burduşite cu bancnote englezeşti. Toate isprăvile astea ei le cunosc din povestea de şase pence (cu coperta viu colorată şi pliantă) în care e vorba de domnul Daniel Dancer şi de sora lui, şi de asemenea de domnul Elwes din Suffolk, şi n-au decât să adapteze toate faptele din acele istorisiri autentice, domnului Krook. De două ori când a chemat gunoierul înăuntru ca să scoată un morman de hârtii vechi, cenuşă şi sticle sparte, toţi locatarii imobilului s-au adunat şi s-au uitat pe furiş în coşuri, în timp ce erau scoase afară. De multe ori cei doi domni care scriu pe hârtie satinată cu condeiele lor mici şi nesăţioase sunt văzuţi dând târcoale prin vecinătate… Ferindu-se unul de altul, deoarece fosta lor asociaţie s-a desfiinţat. Localul „Flamura Soarelui” menţine cu grijă starea de dispoziţie potrivit intereselor dominante, prin serile muzicale ale „Seratei”. Micul Swills e întâmpinat cu ropote de aplauze pentru aluziile lui la subiect, cunoscute între profesionişti sub numele de „aparteuri”, şi tot el cântă „improvizând” pe subiectul la ordinea zilei, ca un inspirat. Până şi domnişoara Melvilleson, în melodia scoţiană „Moţăim”, scoasă de la naftalină, subliniază cuvintele „câinilor le place supa chioară” (ce fel de băutură răcoritoare va mai fi şi aceea) cu atâta viclenie, şi întorcându-şi în aşa fel capul către casa vecină, încât numaidecât se înţelege că vrea să spună că domnului Smallweed îi place să găsească bani, iar cântăreaţa se bucură în fiecare seară de cinstea de a bisa cupletul de două ori. Cu toate acestea, locatarii imobilului nu descoperă nimic. Şi, aşa precum doamna Piper şi doamna Perkins îi aduc la cunoştinţă fostului chiriaş a cărui apariţie este semnalul convocării generale, cu toţii trăiesc într-o fierbere continuă să descopere tot şi chiar mai mult.

Domnul Weevle şi domnul Guppy, cu toţi ochii pironiţi asupra lor, ciocănesc la uşa închisă de la locuinţa regretatului defunct, bucurându-se de cea mai mare popularitate. Dar fiind primiţi numaidecât, contrar

aşteptărilor celor adunaţi, îşi pierd dintr-o dată toată popularitatea şi sunt socotiţi că nutresc gânduri ascunse.

Obloanele sunt mai mult sau mai puţin închise jur-împrejurul casei, iar la parter e destul de întuneric, încât e nevoie de lumânări aprinse. Poftiţi în prăvălia din spate de către domnul Smallweed junior, vizitatorii noştri, cu ochii plini de lumina soarelui de afară, la început nu pot vedea nimic decât întuneric şi umbră, dar încetul cu încetul, încep să desluşească pe domnul Smallweed senior, aşezat în fotoliul său pe marginea unei fântâni sau gropi plină cu hârţoage de aruncat, apoi pe Judy cea plină de virtuţi, bâjbâind pe acolo ca un cioclu de sex feminin, şi tot pe acolo, pe-aproape, pe doamna Smallweed chiar pe duşumea, acoperită, ca de-o ninsoare, de o grămadă de ghemotoace de hârtie scrise de mână şi de tipar, care s-ar părea că reprezintă suma salutărilor care i-au fost azvârlite în cap în cursul zilei. Toţi din grup, împreună cu Small junior, sunt negri de praf şi murdărie, au o înfăţişare diabolică, subliniată de decorul general al încăperii. E mai mare harababură şi sunt mai multe vechituri în ea ca pe vremuri şi mai multă murdărie, dacă se mai poate aşa ceva, şi totodată pare macabră, cu urmele lăsate de decedatul ce locuise în ea, ba încă şi cu semnele scrise cu creta pe pereţi.

La intrarea vizitatorilor, domnul Smallweed şi Judy se opresc simultan din cercetări şi-şi încrucişează braţele.

— Aha! Croncăneşte bătrânul domn. Bună ziua, domnilor, bună ziua! Vii să-ţi iei catrafusele, domnule Weevle? E bine, e bine! Ha! Ha! Ne-am fi văzut siliţi să le vindem, domnule, ca să-ţi plătim chiria camerei, dacă le-ai fi lăsat aici mai multă vreme. Cred că te simţi iarăşi ca acasă, aici, nu-i aşa? Mă bucur să vă văd, mă bucur!

Domnul Weevle, mulţumindu-i, aruncă o privire jur-împrejur, iar domnul Guppy urmăreşte cu ochii privirea domnului Weevle. Privirea domnului Weevle se întoarce de unde a plecat fără nici-o noutate în ea. Ochii domnului Guppy se întorc şi ei şi întâlnesc privirile domnului

Smallweed. Bătrânul domn, cuceritor de amabil, încă mai gungureşte ca o maşinărie cu resort ce şi-a dat drumul: „Ce mai faci, domnule… Ce mai… Ce…” Şi aici, resortul, fiind dezacordat, se opreşte, rânjind tăcut, pe când domnul Guppy tresare, văzându-l pe domnul Tulkinghorn care stătea în picioare de cealaltă parte, învăluit în umbră, cu mâinile la spate.

— Domnul a fost atât de bun şi a primit să-mi fie avocat, zice bunicul Smallweed. Nu sunt eu tocmai soiul de client pentru un gentilom de valoarea domniei sale, dar a fost atât de bun!

Domnul Guppy, îmboldindu-şi uşurel prietenul cu cotul, ca să mai iscodească puţin cu privirea, adresează o închinăciune şovăielnică domnului Tulkinghorn, care-i răspunde cu o uşoară înclinare a capului. Domnul Tulkinghorn continuă să se uite ca şi cum n-ar avea nimic altceva de făcut, ci mai curând ar face haz de ciudăţenia situaţiei.

— O grămadă de lucruri v-au rămas aici, domnule, aşa aş zice, domnule, spune domnul Guppy către domnul Smallweed.

— Mai ales zdrenţe şi gunoaie, scumpul meu prieten, zdrenţe şi gunoaie. Eu, şi Bart, şi nepoată-mea Judy ne trudim să facem un inventar cu cele pe care merită cât de cât să vindem. Dar încă n-am găsit mare lucru pân-acum, n-am… Găsit. CinE. Ştie… Ce… eh!

Resortul domnului Smallweed s-a dezacordat iarăşi, în timp ce privirile domnului Weevle, însoţite de ochii domnului Guppy, s-au rotit iarăşi prin cameră şi s-au întors de unde au plecat.

— Ei, bine, domnule, exclamă domnul Weevle, nu vrem să vă mai stingherim, dacă ne îngăduiţi să mergem sus.

— Unde doreşti, dragă domnule, unde doreşti! Aici eşti la dumneata acasă. Aşadar, poftim, te rog!

În timp ce urcă la etaj, domnul Guppy se uită la Tony, ridicând din sprâncene întrebător. Tony dă din cap că nu.

Vechea cameră le pare tare tristă şi întunecată, cu cenuşa focului care a ars în seara aceea memorabilă aflată încă în vatra pătată. Mai că nu le vine să se atingă de lucruri şi, mai înainte de toate, suflă cu grijă praful de pe ele. Nici nu doresc să-şi prelungească şederea acolo, împachetând în cea mai mare grabă cu putinţă puţinele lucruri ce le aparţin şi vorbind numai în şoaptă.

— Ia priveşte, exclamă Tony, ferindu-se. Uite c-a intrat în cameră pisica aceea îngrozitoare!

Domnul Guppy se trage în spatele unui scaun.

— Small mi-a spus de ea. În noaptea aceea s-a zbătut tot timpul şi-a sărit şi a sfâşiat cu ghearele toate de prin jur, ca un dragon, şi apoi a ieşit pe acoperiş şi a stat hoinară acolo sus vreo două săptămâni, după care s-a întors, dându-şi drumul de-a rostogolul prin hornul căminului, şi slabă de abia se ţinea pe picioare. Ai mai văzut vreodată asemenea bestie? Parc-ar şti tot din jurul ei, nu-i aşa? Parc-ar fi Krook. Zzât! Ieşi afară, satana dracului!

Madame Jane, în pragul uşii, c-un miorlăit ca de tigru, cu gura până la urechi şi cu coada măciucă, nu dă semne c-ar asculta şi nici prin gând nu-i trece să se mişte, dar domnul Tulkinghorn poticnindu-se de ea, pisica îl scuipă pe ciorapii uzaţi şi, mormăind întruna furioasă, ţâşneşte ca o săgeată sus pe scară. Poate că o să hoinărească iarăşi pe acoperişuri şi o să se-ntoarcă pe hornul căminului.

— Domnule Guppy, începe domnul Tulkinghorn, aş putea schimba două vorbe cu dumneata?

Domnul Guppy se află în treabă, adunând de pe pereţi stelele din „Galeria Galaxiei Frumuseţilor Britanice” şi aşezând acele opere de artă în vechea şi mizerabila lor cutie de carton.

— Domnule, răspunde el înroşindu-se, vreau să mă port cuviincios cu toţi membrii corpului avocaţilor şi mai ales, bineînţeles, cu un membru atât de cunoscut ca dumneavoastră… Ba, am să adaug, pe drept cuvânt, domnule, atât de distins ca dumneavoastră. Totuşi, domnule

Tulkinghorn, trebuie să menţionez că dacă aveţi de schimbat două vorbe cu mine, spuneţi-le de faţă cu prietenul meu.

— Oh, da? Chiar aşa? Se miră domnul Tulkinghorn.

— Da, domnule. Motivele pentru care vă cer aşa ceva n-au nimic deosebit prin natura lor, dar sunt destul de numeroase pentru mine.

— Fără îndoială, fără îndoială. Domnul Tulkinghorn e tot atât de imperturbabil ca şi vatra de piatră a căminului către care se îndreaptă. De altfel, lucrul nu-i de aşa natură încât să trebuiască să vă găsiţi în situaţia dificilă de a pune condiţii, domnule Guppy. Aici face o pauză ca să zâmbească, şi zâmbetul e la fel de întunecat şi de uzat ca şi pantalonii de pe el. Eşti de felicitat, domnule Guppy, eşti un tânăr norocos, domnule.

— Destul de norocos, domnule Tulkinghorn, n-am de ce mă plânge.

— Să te plângi? Cu prieteni în lumea bună, intrare liberă în casele de vază şi primit de doamnele elegante! Ei, domnule Guppy, sunt oameni în Londra care ar face orice sacrificiu ca să fie în locul dumitale.

Domnul Guppy, părând a fi gata să facă în momentul de faţă orice sacrificiu numai ca să fie în locul unuia dintre oamenii aceia şi nu într-al său, înroşindu-se din ce în ce mai tare, răspunde:

— Domnule, dacă îmi văd de treburile mele şi mă achit cum se cuvine de obligaţiile mele la „Kenge şi Carboy”, prietenii şi cunoştinţele mele n-au nici un soi de legătură cu patronii mei, nici cu vreunul dintre membrii colegiului de avocaţi, nici chiar cu domnul Tulkinghorn, din colegiul Fields. Nu mă văd obligat cu nimic să dau explicaţii mai amănunţite asupra acestui capitol, şi cu tot respectul pe care vi-l port, domnule, şi fără să vă jignesc… Repet, fără să vă jignesc…

— Oh! Bineînţeles!

— Nici n-am de gând s-o fac.

— Chiar aşa, răspunde domnul Tulkinghorn aprobând liniştit cu capul. Foarte bine, văd, după felul cum adunaţi portretele acestea, că acordaţi mare interes cercurilor mondene din aristocraţie, domnule.

Vorbele de mai sus le adresează bietului Tony, care, uluit, încuviinţează o asemenea acuzţie uşoară.

— Virtute de care mulţi englezi sunt lipsiţi, comentează domnul Tulkinghorn.

Stătea în picioare, rezemat de vatra de piatră, cu spatele la căminul afumat, dar iată-l că se întoarce, uitându-se în jur şi punându-şi ochelarii pe nas.

— Cine-i asta? Lady Dedlock? Ha! Foarte asemănătoare în felul ei, dar îi lipseşte puterea de caracter. Vă urez o zi bună, domnilor, bună ziua!

Dupăce-apărăsitâncăperea, domnul Guppy, lac desudoare, îşi ia tot curajul ca să termine în grabă strângerea de pe pereţi a colecţiei stelelor, încheind cu Lady Dedlock.

— Tony, îşi strigă repezit prietenul mirat, hai să ne grăbim să strângem toate lucrurile şi să plecăm din locul ăsta. Ar fi zadarnic să-ţi ascund mai departe, Tony, că între mine şi una dintre membrele aristocraţiei, frumoasă ca o lebădă şi pe care o ţin acum în mână, au fost comunicări şi legături nedestăinuite nimănui. Ar fi putut să vină vremea să-ţi destăinuiesc ţie lucrul ăsta. Mai mult de-atât n-are să se-ntâmple niciodată. Ca şi jurământul pe care l-am făcut, ca şi idolul desfigurat, ca şi împrejurările asupra cărora n-am nici-o putere, totul e sortit să fie îngropat în uitare. Te somez ca pe-un prieten ce-mi eşti, în numele interesului pe care totdeauna l-ai arătat noutăţilor mondene şi în numele micilor avansuri pe care am fost în stare să ţi le înlesnesc, să înmormântezi tot ce ştii în asemenea privinţă, fără nici-o vorbă şi fără nici-o întrebare!

Somaţia de mai sus e făcută de domnul Guppy într-o stare nu departe de o clemenţă asemănătoare celor din instanţele judiciare, în timp ce prietenului i se citeşte uluirea în claia de păr de pe cap şi chiar în favoriţii

ferchezuiţi. Probleme naţionale şi probleme familiale imp de câteva săptămâni, Anglia s-a aflat într-o situaţie îngrozitoare. Lordul Coodle voia să demisioneze. Sir Thomas Doodle nu voia să ia puterea şi, nemaifiind nimeni în Marea Britanie (care să merite a fi menţionat) în afară de Coodle şi Doodle, ţara a rămas fără guvern. E un noroc că întâlnirea duşmănoasă dintre cei doi oameni eminenţi, care la un moment dat părea inevitabilă, n-a avut loc, căci dacă amândouă pistoalele s-ar fi descărcat şi Coodle şi cu Doodle s-ar fi ucis unul pe celălalt, e de presupus că Anglia ar fi trebuit s-aştepte un guvern până ce tânărul Coodle şi tânărul Doodle, acum purtând încă rochiţe şi ciorapi lungi, vor fi crescut mari. Asemenea calamitate naţională uimitoare, totuşi, a fost înlăturată de Lordul Coodle, care a făcut fericita declaraţie că, dacă în focul dezbaterii spusese că nesocotea şi dispreţuia întreaga carieră ruşinoasă a lui sir Thomas Doodle, el a avut de gând să mai spună că neînţelegerile de partid nu-l vor determina niciodată să-i refuze adversarului său tributul celei mai calde admiraţii; în acelaşi timp, lucrul lua o întorsătură foarte binevenită şi de cealaltă parte, prin faptul că sir Thomas Doodle îl înscrisese în propria-i inimă pe Lordul Coodle ca pe unul ce-avea să rămână în faţa posterităţii ca oglinda virtuţii şi a cinstei. Totuşi Anglia fusese timp de câteva săptămâni în oribila situaţie critică de a rămâne fără un cârmaci (după cum semnalase atât de just sir Leicester Dedlock), care să înfrunte furtuna, şi partea minunată a lucrului e că Anglia se pare că n-a făcut mare caz de asta, ci a continuat să mănânce, să bea şi să se căsătorească, aşa cum făcea lumea veche în zilele dinaintea potopului. Dar Coodle cunoştea primejdia şi Doodle o cunoştea şi el, şi toţi partizanii şi adepţii lor aveau cunoştinţa cea mai limpede cu putinţă a primejdiei ce ameninţa. Până la urmă, sir Thomas Doodle nu numai că a binevoit să ia puterea, dar a făcut-o cu generozitate, aducând cu el la putere şi pe toţi nepoţii, pe

toţi verii şi pe toţi cumnaţii. Aşa că sunt totuşi speranţe pentru vechea navă.

Doodle a găsit cu cale că trebuie să se reverse asupra provinciei… Mai ales sub formă de bani şi bere. Metamorfozat în asemenea stări, el este livrabil într-o mulţime de locuri în acelaşi timp, şi se poate proiecta asupra unei considerabile porţiuni a ţării dintr-o dată. Britania fiind ocupată să-l pună pe Doodle în buzunar sub formă de bani şi să-l înghită sub formă de bere, şi gata să-ţi jure în faţă că nu face niciuna, nici alta… Spre creşterea vădită a strălucirii şi moralităţii sale… Sezonul londonez se încheie de pe o zi pe alta prin răspândirea tuturor Doodliştilor şi a Coodliştilor, plecaţi să ajute Britania în acele practici religioase cu care se îndeletniceau.

Ca atare, doamna Rouncewell, îngrijitoare la Chesney Wold, prevede, cu toate că nici-o poruncă n-a sosit încă aici, că familia poate sosi pe neaşteptate împreună cu un adaos destul de mare de veri, verişoare şi alte soiuri ce pot da o mână de ajutor, în orice fel, la marea operă constituţională. Şi ca atare, bătrâna doamnă maiestuoasă, apucând Timpul de perciuni, îl mână în sus şi-n jos pe scară, îi dă brânci de-a lungul galeriilor şi coridoarelor, şi chiar prin camere, ca să ateste, mai înainte de a-i fi trecut sorocul, că totul e gata, că pardoseala străluceşte de frecată ce e, covoarele stau întinse, draperiile scuturate, paturile înfoiate şi aşezate cu palmele, oficiul şi bucătăria gata să intre în acţiune… Într-un cuvânt, că toate lucrurile sunt pregătite, aşa cum se cuvine demnităţii neamului Dedlock.

În seara asta de vară, către apusul soarelui, pregătirile sunt în sfârşit gata. Sumbră şi solemnă, bătrâna casă pare să ofere atât de multe înlesniri pentru a fi locuită, şi totuşi nu există nici un locatar în afară de chipurile pictate de pe pereţi. „Şi ei au plecat aşa cum au venit”, trebuie să fi cugetat oricare stăpân Dedlock, trecând prin faţa portretelor. „La fel se uitau şi ei la galeria tăcută şi liniştită cum mă uit eu acum, la fel gândeau şi ei cum gândesc eu la

golul pe care-l vor lăsa în măreţul domeniu când nu voi mai fi; la fel îşi spuneau şi ei, ca şi mine, că-i greu de crezut c-ar mai putea exista ceva fără ei, şi la fel voi părăsi eu lumea mea cum o părăsesc acum pe a lor, închizând uşa care oglindeşte trecutul. La fel voi muri, fără să las vreun gol şi fără să-i regret”.

Prin câteva dintre ferestrele învăpăiate, frumoase din afară şi implântate, la acest ceas al apusului, nu într-un zid de piatră mohorâtă şi cenuşie, ci într-o casă strălucitoare, de aur, lumina, înlăturată de alte ferestre, pătrunde înăuntru bogată, darnică, revărsându-se ca belşugul verii pe ţarină. Atunci prind a se dezgheţa şi Dedlock-îi cei înţepeniţi. Unduiri ciudate apar pe făpturile lor, după cum joacă umbrele frunzelor. Într-un colţ, un judecător sever e ispitit să clipească din ochi. Mai încolo, un baronet, ce se uită ţintă, cu un sceptru în mână, se trezeşte cu o gropiţă în bărbie. Mai la vale, în sânul unei păstoriţe împietrite, se furişează o pată de lumină caldă ce i-ar fi venit tare bine acum vreo sută de ani în urmă. O străbunică de-a Volumniei, purtând încălţări cu tocurile înalte, semănând foarte cu ea, prevestind cu două secole în urmă fiinţa ei virginală de azi, se încununa cu un nimb de raze şi devine sfântă. O domnişoară de onoare de la Curtea lui Carol al II-lea, cu ochii mari şi rotunzi (şi alte farmece corespunzătoare lor) pare că se scaldă într-o apă scânteietoare, care se încreţeşte pe când sclipeşte.

Dar focul soarelui e gata să se stingă. Chiar şi în această clipă pardoseala se întunecă şi umbra se ridică încetişor, cuprinzând pereţii şi înmormântând pe toţi din neamul Dedlock, ca moartea şi veşnicia. Şi iată, acum, pe portretul Doamnei Noastre, de deasupra căminului somptuos, o umbră vrăjită cade de pe vreun oarecare arbore bătrân şi-l face să pălească, îl tulbură şi pare ca şi cum un braţ enorm ar ţine un văl sau o glugă, pândind un prilej ca să le tragă peste ca. Umbra urcă din ce în ce mai întunecată şi din ce

în ce mai sus pe pereţi… Iată că doar o licărire roşie a mai rămas pe plafon… Şi iată că focul a dispărut cu totul.

Toată priveliştea care de pe terasă părea atât de apropiată s-a îndepărtat solemn şi s-a preschimbat – nu e nici primul şi nici ultimul dintre lucrurile frumoase ce par atât de apropiate şi totuşi se preschimbă – într-o arătare fantomatică şi depărtată. Ceţurile uşoare se înalţă, iar roua cade şi toate miresmele dulci din grădină au umplut văzduhul cu puterea lor. Şi iată, pădurile stau încremenite în nişte mase impresionante, ca şi cum fiecare dintre ele ar fi câte un singur arbore abisal. Şi iată că luna răsare ca să despartă arborii şi să licărească ici şi colo, trăgând linii orizontale îndărătul tulpinilor şi schimbând aleea într-un caldarâm de lumină printre arcade înalte de catedrală, prăbuşite fantastic.

Dar iată, luna s-a urcat în crucea cerului, şi lăcaşul cel mare, având acum mai mult ca oricând nevoie de locatari, e ca un trup lipsit de viaţă. Ba, chiar e sinistru să te strecori prin el, gândindu-te la făpturile vii care-au dormit în singuraticele camere de culcare, ca să nu mai vorbim de cei morţi. Iată a venit şi timpul umbrelor, când fiecare colţ pare o cavernă şi fiecare pas pe scară, în jos, o prăpastie, când vitraliile sunt reflectate pe parchet în tonuri palide şi decolorate, când din grinzile scării masive poţi înjgheba totul şi orice, numai propriile lor forme nu, când armurile răsfrâng lumini palide de-ţi vine lesne-a crede că fac mişcări tainice, iar căştile cu viziera ridicată te fac să te gândeşti cu spaimă la capetele dinlăuntrul lor. Dar dintre toate umbrele din Chesney Wold, umbra din salonul cel lung de pe portretul care o înfăţişează pe Lady Dedlock e prima ce vine şi ultima ce se va îndura să plece. La asemenea ceas şi în lumina de-acum, umbra s-a schimbat în mâini ridicate ce ameninţă figura frumoasă, cu fiecare adiere de vânt ce zvâcneşte.

— Nu-i sănătoasă, Doamna, zice un fecior în cancelaria doamnei Rouncewell.

— Doamna Mea nu-i bine? Dar ce se-ntâmplă?

— Ei bine, Doamna Noastră a fost întruna suferindă de când a poposit aici ultima oară… Vreau să spun nu când a venit cu familia, ci când a trecut pe-aici ca o pasăre călătoare. Doamna Noastră n-a mai ieşit de-atunci ca-nainte, ci a stat multă vreme numai în camera ei.

— Chesney Wold, Thomas, răspunde îngrijitoarea cu vanitate îngâmfată, are s-o pună pe picioare. În toată lumea, cât e ea de mare, nu există aer mai bun şi nici loc mai sănătos ca aici!

S-ar putea ca Thomas să aibă părerile lui personale, poate că le lasă să se subînţeleagă, din felul cum îşi netezeşte părul lucios de pe cap, de la ceafă până la tâmple, dar se fereşte să le rostească şi pleacă în sala slujitorilor să se ospăteze cu plăcinta rece de carne şi cu bere.

Feciorul despre care am pomenit e ca peştele pilot din faţa nobilului rechin. A doua seară soseşte şi sir Leicester, împreună cu Doamna Noastră, escortaţi de suita lor cea mare, şi mai sosesc aici şi verişorii şi verişoarele şi alte soiuri din toate punctele cardinale. Din acest loc, timp de câteva săptămâni, dau năvală încolo şi-ncoace indivizi misterioşi, ce n-au nici un nume, care cutreieră toate părţile acelea speciale asupra cărora în clipa de faţă se revarsă Doodle sub formă de ploaie de aur şi valuri de bere, dar care nu sunt decât nişte făpturi fără de astâmpăr din fire, ce nu fac nimic nicăieri.

În asemenea prilejuri naţionale, sir Leicester găseşte că verişorii sunt de folos. Un om mai destoinic decât preacinstitul Bob Stables, care să ia parte la o cină de vânătoare, e cu neputinţă să existe. Gentilomi mai bine instruiţi decât ceilalţi verişori, care să cutreiere secţiile de votare şi centrele electorale când ici, când colo, şi să se arate peste tot în coastele Angliei, ar fi greu de găsit. Volumnia e cam ştearsă, ce-i drept, dar e de viţă pură şi mulţi chiar îi preţuiesc vorbăria-i şugubeaţă, şaradele franţuzeşti, atât de vechi încât în succesiunea timpului pe

cicluri au redevenit aproape noi, cinstea de a avea pe unica femeie din neamul Dedlock la cină, ori privilegiul de a-i avea mâna la dans. În aceste prilejuri naţionale, dansul poate fi socotit ca un ajutor adus naţiunii, iar Volumnia e văzută neabătut, ţopăind peste tot, pentru binele unei patrii nerecunoscătoare şi care nu-i dă şi ei o pensie.

Doamna Noastră nu-şi dă prea mare osteneală ca să-şi distreze numeroşii oaspeţi şi, aflându-se încă prost cu sănătatea, arareori se arată înainte de miezul zilei. Dar la toate cinele posomorâte, dejunurile apăsătoare, balurile blestemate şi alte procesiuni triste, numai apariţia ei, şi nimic altceva, este o adevărată binecuvântare. Cât despre sir Leicester, el este încredinţat că-i de-a dreptul cu neputinţă să lipsească ceva, în orice privinţă, cuiva care a avut norocul cel mare să fie primit sub acoperişul lui şi, într-o stare de mulţumire sublimă, se mişcă printre oaspeţii săi ca un mărinimos sloi de gheaţă.

Zilnic verişorii tropăie prin pulbere şi galopează pe zona ierboasă de pe marginea drumurilor, pribegind pe la secţiile de votare şi centrele electorale (la ţară cu mănuşi de piele de porc şi bice de vânătoare, în orăşele cu mănuşi de piele de căprioară şi cravaşe), şi zilnic se întorc cu rapoarte pe care sir Leicester le comentează şi le dezbate după cină. Zilnic oamenii aceia fără de astâmpăr, care n-au nici-o îndeletnicire în viaţă, se înfăţişează ca şi cum s-ar afla cumva în treabă. Zilnic Volumnia are o scurtă convorbire cu sir Leicester, ca între verişori, asupra situaţiei în care se află naţiunea, după care sir Leicester este dispus să tragă concluzia că Volumnia e o femeie mai cu cap decât o crezuse.

— Cum merge? Întreabă Volumnia, împreunându-şi mâinile. Suntem siguri?

La vremea asta greul aproape se făcuse, şi Doodle, în câteva zile, avea să se arunce asupra provinciei cu mai multă tărie, sir Leicester tocmai se arătase după cină în

salonul lung, ca o stea aparte şi strălucitoare, înconjurată de nori de verişori.

— Volumnia, răspunde sir Leicester, care are o listă în mână, ieşim mulţumitor!

— Numai mulţumitor?

Cu toate că e vreme de vară, sir Leicester are, ca totdeauna seara, focul său special. Se aşază lângă el în fotoliul obişnuit, prevăzut cu un ecran ca să nu-l dogorească prea tare căldura şi repetă cu multă hotărâre şi cu o uşoară silă, ca şi cum ar vrea să spună: „Nu sunt un om de rând şi, când spun mulţumitor, nu trebuie să fiu înţeles ca şi cum aş fi rostit cuvântul în semnificaţia lui ordinară”.

— Volumnia, ieşim mulţumitor!

— Măcar nu ţi se face nici-o opoziţie! Afirmă Volumnia cu încredere.

— Nu, Volumnia. Ţara asta zăpăcită şi-a pierdut capul în multe privinţe, îmi pare rău s-o spun, dar…

— Dar nu-i chiar atât de nebună. Mă bucur s-aud aşa ceva.

Încheierea replicii de mai sus o repune pe Volumnia în graţii. Sir Leicester, cu o amabilă plecăciune din cap, pare că-şi spune lui însuşi: „E femeie deşteaptă, adunând una peste alta, cu toate că-i repezită din când în când”.

De fapt, în ceea ce priveşte problema opoziţiei, observaţia blondei verişoare Volumnia a fost de prisos. Sir Leicester, în asemenea împrejurări, îşi pune totdeauna candidatura ca pe un ordin de mărinimoasă vânzare cu toptanul, ce se cere să fie prompt executat. Alte două mici locuri din Parlament care-i aparţin le socoate ca pe nişte ordine de vânzare cu de-amănuntul, de mai puţină însemnătate ca atare, trimite pur şi simplu oamenii şi indică furnizorilor: „Veţi avea bunătatea să preschimbaţi aceste materiale în doi membri de Parlament şi să mi-i trimiteţi acasă după efectuarea operaţiunii”.

— Îmi pare rău să spun, Volumnia, că în multe localităţi oamenii s-au vădit răuvoitori şi că opoziţia făcută guvernului a fost de cel mai hotărât şi neînduplecat soi.

— Pă-că-toşii! Exclamă Volumnia.

— Şi chiar, continuă sir Leicester, aruncându-şi privirile la verişorii ce şedeau jur-împrejur pe sofale şi divane, chiar în multe… De fapt în cele mai multe… Dintre localităţile acelea în care guvernul n-a avut de luptat decât cu o fracţiune de disidenţi… (Fiindcă veni vorba, să luăm notă că totdeauna Coodliştii sunt disidenţii Doodliştilor şi că Doodliştii se află exact în aceeaşi poziţie faţă de Coodlişti). Chiar în acele localităţi, sunt dezolat pentru onoarea englezului să mă văd silit să vă aduc la cunoştinţă, partidul n-a triumfat fără să fi fost pus la nişte cheltuieli enorme. Sute, urmează sir Leicester uitându-se la verişori cu o demnitate ce creştea văzând cu ochii şi cu o indignare ce se umfla ca un balon, sute de mii de lire!

Dacă Volumnia păcătuia cumva, apoi păcatul ei era acela de a fi puţin cam prea naivă; vezi bine că naivitatea, care ar merge grozav de bine cu nişte şosete şi c-un guleraş, nu se prea potrivea cu roşul de buze şi cu salba de mărgele. Cu toate acestea, împinsă de naivitate, Volumnia întreabă:

— De ce?

— Volumnia! O mustră sir Leicester cu cea mai aspră severitate de care e în stare. Volumnia!

— Nu, nu, n-am vrut să spun „de ce”! Strigă Volumnia, dând un ţipăt scurt, aşa cum îi place ei. Uite ce proastă sunt! Voiam să zic „ce păcat!”

— Mă bucur, replică atunci sir Leicester, c-ai vrut să spui „ce păcat!”

Volumnia se grăbeşte să-şi exprime părerea că oamenii aceia revoltători merită să fie judecaţi ca trădători şi siliţi să sprijine partidul.

— Mă bucur, repetă sir Leicester, neluând în seamă sentimentele împăciuitoare, că ai vrut să spui „ce păcat!” E dezonorant pentru alegători. Dar de vreme ce mi-ai pus, deşi din neatenţie şi fără să intenţionezi, o întrebare atât de necugetată: „de ce?”, îngăduie-mi să-ţi răspund. Pentru cheltuielile necesitate. Şi cred că ai atâta bun-simţ,

Volumnia, ca să nu mai continui asemenea subiect nici aici, nici aiurea.

Sir Leicester consideră de datoria lui să-i arate Volumniei aspectul zdrobitor al problemei, din cauză că se şopteşte în străinătate că asemenea cheltuieli necesare fac obiectul a mai bine de două sute de plângeri electorale, fiind socotite în chip neplăcut ca înrudite cu cuvântul corupţie, şi pentru că o seamă de farsori neruşinaţi au propus ca atare să se scoată din serviciul divin al bisericii obişnuita rugăciune înălţată pentru înalta Curte a Parlamentului şi au recomandat, în schimb, să se înalţe rugi de către congregaţie pentru şase sute cincizeci şi opt de gentilomi ce se află într-o stare foarte gravă cu sănătatea…

— Presupun, îşi dă cu părerea Volumnia, după ce şi-a luat puţin timp ca să-şi liniştească spiritul în urma asprei critici îndurate, presupun că domnul Tulkinghorn s-a istovit şi că de-abia îşi mai trage sufletul.

— Nu ştiu, răspunde sir Leicester, căscându-şi ochii, de ce s-ar fi istovit domnul Tulkinghorn, ca de-abia să-şi mai tragă sufletul. Nu ştiu care ar putea fi obligaţiile domnului Tulkinghorn. Nu-i candidat.

Volumnia crezuse că ar fi putut fi folosit, sir Leicester ar dori să ştie de către cine şi pentru ce? Volumnia, din nou umilită, sugerează că de către cineva… ca să dea sfaturi şi să reglementeze acorduri, sir Leicester n-are ştiinţă ca vreun client de-al domnului Tulkinghorn să fi avut nevoie de ajutorul său.

Lady Dedlock, şezând lângă o fereastră deschisă, cu braţu-i sprijinit pe marginea capitonată, şi privind afară la umbrele înserării ce se lăsase peste parcul Castelului, păru că ascultă cu încordare din clipa în care numele avocatului a fost rostit.

Un verişor pirpiriu, cu mustaţă, numai piele şi os, ia cuvântul acum, de pe canapeaua pe care stă tolănit spunând că… „un om i-a spus ieri că Tulkinghorn plecase-n regiunea aia minieră să-şi dea avizul legat despre ceva şi

că, nu-i aşa? Contestaţia judecându-se azi, ar fi de tot hazul dacă Tulkinghorn ar veni cu vestea că omul lui Coodle a fost pus cu botul pe labe.”

Valetul, servind cafeaua, aduce la cunoştinţă între timp lui sir Leicester că domnul Tulkinghorn a sosit şi că cinează. Doamna Noastră întoarce capul înăuntrul camerei pentru o clipă, apoi priveşte iarăşi afară ca mai înainte.

Volumnia e încântată să afle că „bucuria” ei – aşa-i spune ea lui Tulkinghorn – a sosit. E atât de original, o făptură atât de indiferentă, o fiinţă atât de colosală, care ştie tot soiul de lucruri şi nu le spune niciodată! Volumnia e încredinţată că trebuie să fie francmason. Sigur că e în fruntea unei loji şi poartă şorţ scurt şi a ajuns un adevărat idol cu lumânări şi mistrii. Părerile atât de viu colorate de mai sus sunt rostite de blonda domnişoară Dedlock în felul ei tineresc, pe când lucrează la o poşetă.

— N-a venit măcar o dată, observă ea, de când sunt aici. Zău, mi-a trecut uneori prin minte că sufăr pentru făptura asta nestatornică. Aproape crezusem c-a murit.

Poate că e întunericul ce se lasă odată cu înserarea, sau poate că e întunericul mai adânc dinlăuntrul ei, dar o umbră trece pe faţa Doamnei Noastre de parc-ar gândi: „Ce n-aş da să fi murit!”

— Domnul Tulkinghorn, zice sir Leicester, e totdeauna binevenit aici şi totdeauna discret oriunde s-ar afla. Un om de valoare şi pe merit respectat.

Verişorul cel pirpiriu crede că trebuie să fie „enor' de boga'„.

— Are o participare undeva în provincie, zice sir Leicester. Fără îndoială. Câştigă, bineînţeles, bani buni şi e primit aproape pe picior de egalitate în cea mai înaltă societate.

Cu toţii tresar. Un foc de puşcă s-a tras în apropiere.

— Doamne Dumnezeule, ce-i asta? Strigă Volumnia cu ţipătul ei scurt şi tânguit.

— Un şobolan, zice Doamna Noastră. Şi l-au împuşcat. Intră domnul Tulkinghorn, urmat de valeţii cu lămpi şi

lumânări.

— Nu, nu, face sir Leicester, încă nu. Doamna Mea, te supără amurgul? Dimpotrivă, Doamna Noastră îl preferă.

— Volumnia?

O! Nimic nu-i mai pe gustul Volumniei decât să stea de vorbă pe întuneric.

— Atunci, luaţi-le! Porunceşte sir Leicester! Tulkinghorn, îţi cer scuze. Bine ai venit!

Domnul Tulkinghorn, cu obişnuita-i stăpânire de sine, înaintează pe îndelete, aduce în trecere omagii Doamnei Noastre, dă mâna cu sir Leicester şi se lasă în scaunul potrivit lui când are ceva de comunicat, de partea cealaltă a măsuţei cu ziarele baronetului. Sir Leicester se teme că Doamna Noastră, nesimţindu-se prea bine, are să răcească la fereastra aceea deschisă. Doamna Noastră îi mulţumeşte pentru grija ce i-o poartă, dar preferă să stea acolo pentru aer. Sir Leicester se ridică, îi potriveşte eşarfa pe umeri şi se întoarce la locul lui. Domnul Tulkinghorn, între timp, ia o priză de tabac.

— Ei bine, întreabă sir Leicester. Cum a mers contestaţia aceea?

— Oh! Foarte slab. Cădere de la început. Nici-o şansă. S-au ales amândoi oamenii lor. Sunteţi bătuţi fără nici-o scăpare. Trei la unu.

Face parte din tactica şi măiestria domnului Tulkinghorn să nu aibă păreri politice; într-adevăr, chiar nici-o părere. De aceea zice: Sunteţi bătuţi„ şi nu „suntem„. Sir Leicester e furios, dar cu maiestate. Volumnia n-a mai auzit de când e ea asemenea lucru. Verişorul pirpiriu consideră că „lucruri de soiul ăsta au să se-ntâmple câtă vreme… Voturile vor fi lăsate… pe mâna prostimii.”

— E localitatea, ştiţi, continuă domnul Tulkinghorn să vorbească în întunericul ce se-ndeseşte, după ce s-a făcut iarăşi linişte, localitatea unde au vrut să-l aleagă pe fiul doamnei Rouncewell.

— Propunere pe care, după cum m-ai informat dumneata la timpul potrivit, Rouncewell a avut bunul simţ şi înţelegerea de a o refuza, comentează sir Leicester. Nu pot spune c-aş fi cât de cât de acord cu ideile exprimate de domnul Rouncewell când a trecut pe aici pentru o jumătate de ceas, chiar în camera aceasta, dar se vedea în atitudinea lui hotărâtă simţul bunei-cuviinţe, pe care îl recunosc cu toată plăcerea.

— Ha! Exclamă domnul Tulkinghorn. Ceea ce nu l-a împiedicat de a desfăşura, cu toate acestea, o vie activitate în alegerile actuale.

Sir Leicester e auzit precis cum gâfâie, înainte de-a prinde a vorbi.

— Te-am înţeles eu bine, domnule Tulkinghorn? Ai spus dumneata că domnul Rouncewell a desfăşurat o vie activitate în alegerile acestea?

— Neobişnuit de vie.

— Împotriva…

— O, Doamne! Da, împotriva Domniei Voastre. E un orator de mâna întâi. Clar şi categoric. Discursul lui a avut un efect distrugător şi el se bucură de mare înrâurire. Când s-a ajuns la procedura votării, a făcut ce-a vrut, câştigând o victorie deplină.

E evident pentru toţi cei de faţă, cu toate că nimeni nu-l poate vedea pe întuneric, că sir Leicester a încremenit maiestuos, cu privirea fixă.

— Şiafostfoartemultajutat, urmează domnul Tulkinghorn în încheiere, de fiul său.

— De fiul său, domnule? Repetă sir Leicester cu o politeţe teribilă.

— De fiul său.

— Fiul acela ce dorea să ia în căsătorie pe tânăra ce se află în serviciul Doamnei Mele?

— Fiul acela. N-are decât unul.

— Atunci, pe onoarea mea, continuă sir Leicester după o pauză teribilă, în timpul căreia toţi l-au auzit cum sforăie şi

toţi au simţit că stă încremenit cu privirea ţintă, atunci pe onoarea mea, pe viaţa mea, pe reputaţia şi pe toate principiile mele, că stăvilarele societăţii au fost doborâte, iar apele au… Ă. Şters hotarele cadrului coeziunii datorită căreia elementele sunt ţinute la un loc.

Izbucnire generală a indignării verişorilor. Volumnia e de părere că a sosit într-adevăr timpul ca cineva venit la putere să ia hăţurile în mână şi să procedeze tare. Vărul pirpiriu crede „că ţara se duce… Dracului în galop.”

— Vă rog, reia sir Leicester de-abia putând să-şi mai tragă sufletul, vă rog să nu comentăm mai departe împrejurările de faţă. E inutil să comentăm. Doamna Mea, mi-aş îngădui să dau o sugestie în legătură cu tânăra…

— N-am de gând – interveni Doamna Noastră, cu voce scăzută dar cu tonul hotărât, de la fereastra la care şade – n-am de gând să mă despart de ea.

— N-am avut intenţia să spun asta, răspunde sir Leicester. Mă bucur să v-aud spunând aşa. Devreme ce socotiţi că merită să vă slujească. Voiam doar să vă propun să vă folosiţi de înrâurirea de care dispuneţi ca s-oferiţi de acele mâini primejdioase. Aţi putea să-i arătaţi cât vor fi de încălcate îndatoririle şi principiile ei într-o asemenea întovărăşire şi că aţi putea să-i hărăziţi o soartă mai bună. Aţi putea să-i atrageţi atenţia că, la timpul potrivit, va găsi probabil un soţ la Chesney Wold, care n-o va – sir Leicester adaugă după o clipă de gândire – smulge de pe altarul strămoşilor ei.

Vorbele de mai sus i le adresează cu neschimbata-i politeţe şi cu acelaşi respect cu care vorbeşte de obicei cu soţia lui. Drept răspuns, ea dă doar din cap. Luna răsare şi unde şade Lady Dedlock pătrunde un firicel de lumină palidă şi rece, în care se vede capul ei.

— Merită să ţinem seama, zice domnul Tulkinghorn, că oamenii aceştia sunt totuşi, în felul lor, foarte mândri.

— Mândri? Sir Leicester se îndoieşte de cele auzite.

— N-aş fi surprins s-aud că ei de bunăvoie au părăsit cu toţii fata… Da, îndrăgostitul şi toţi ceilalţi… În loc ca ea să-i părăsească pe ei, presupunând că fata a rămas la Chesney Wold în asemenea condiţii.

— Fie! Exclamă sir Leicester cu glas tremurat. Fie! Se vede că-i cunoşti, domnule Tulkinghorn, ai stat printre ei.

— În adevăr, sir Leicester, răspunde jurisconsultul. Vă expun faptul. Ei, bine, aş putea povesti o întâmplare… Cu îngăduinţa pe care sper să mi-o acorde Lady Dedlock.

Capul ei încuviinţează, iar Volumnia e încântată. O întâmplare! O, în sfârşit, are de gând să povestească ceva! „Cu o fantomă”, nădăjduieşte Volumnia.

— Nu. O întâmplare adevărată, petrecută pe pământ. Domnul Tulkinghorn se opreşte o clipă şi apoi repetă, strecurând o oarecare subliniere uşoară în obişnuita monotonie a glasului său. O întâmplare adevărată, petrecută pe pământ, domnişoară Dedlock. Amănuntele, sir Leicester, mi-au fost aduse la cunoştinţă abia în ultimul timp. Povestirea e foarte scurtă. Ea exemplifică cele ce v-am spus. Pentru moment las de-o parte numele. Lady Dedlock nu mă va socoti prost crescut, nădăjduiesc.

La lumina focului, destul de scăzută, îl poţi vedea pe Tulkinghorn întorcând capul ca să privească spre clarul lunii. La lumina lunii, o poţi vedea pe Lady Dedlock nemişcată ca o stană.

— Un concetăţean de-al domnului Rouncewell, un bărbat în aceeaşi situaţie după câte mi s-a spus, s-a bucurat de norocul de a avea o fiică ce atrăsese atenţia unor doamne de rang. Vorbesc de o doamnă ce era într-adevăr de rang înalt, nu înalt numai în raport cu el, ci căsătorită cu un gentilom ce are o situaţie la fel cu a Domniei Voastre, sir Leicester.

Sir Leicester încuviinţează binevoitor: „Da, domnule Tulkinghorn”, subînţelegând că atunci doamna aceea trebuie să fi apărut în nişte dimensiuni morale într-adevăr colosale în ochii unui metalurgist.

— Doamna era bogată şi frumoasă, şi i-a plăcut fata, şi i-a arătat multă bunăvoinţă, şi o ţinea totdeauna în preajma ei. Doamna aceea păstra însă o taină, sub toată măreţia ei, pe care o ţinuse ascunsă mulţi ani de zile. De fapt, în tinereţe fusese logodită, în vederea căsătoriei, cu un crai tânăr… Era căpitan în armată… Cu care n-ar fi ajuns la nimica bun. Nu s-a căsătorit cu el, dar a dat naştere unui copil, al cărui tată fusese dumnealui.

La lumina focului, Tulkinghorn poate fi văzut cum întoarce capul ca să se uite la lumina lunii. La lumina lunii, Lady Dedlock poate fi văzută din profil stând nemişcată ca o stană.

— Căpitanul nostru murind, ea a crezut că a scăpat, dar o serie de împrejurări, cu care n-am nevoie să vă răpesc timpul, au dus la descoperirea tainei. După cum mi-a fost povestită întâmplarea, totul a pornit de la o imprudenţă din partea ei, într-o bună zi, când a fost luată prin surprindere, ceea ce arată cât e de greu, chiar şi pentru cei mai fermi dintre noi (ea era nespus de fermă), să fim neîncetat în gardă. Vă puteţi închipui ce mare uluire şi supărare casnică a fost, vă las pe dumneavoastră, sir Leicester, să vă închipuiţi durerea soţului. Dar nu ăsta e punctul ce ne preocupă. Când concetăţeanul domnului Rouncewell a aflat despre dezvăluirea tainei, ar fi suferit mai curând ca fiica să-i fie călcată în picioare sub ochii lui, decât să-i mai îngăduie să rămână mai departe sub protecţia şi patronajul onorabil al acelei case. De-o atare mândrie era stăpânit, încât plin de indignare o luă de-acolo ca şi cum s-o ferească de ruşine şi ocară. Nu înţelegea câtuşi de puţin ce onoare i se făcuse lui şi fiicei sale prin bunăvoinţa pe care le-o arătase doamna. Îl rodea situaţia fetei, de parcă doamna aceea ar fi fost cea mai de rând dintre cele mai de rând. Iată întâmplarea aşa cum mi-a fost povestită. Nădăjduiesc că Lady Dedlock îi va scuza natura-i penibilă.

Se emit felurite păreri asupra virtuţii, mai mult sau mai puţin în contradicţie cu cele ale Volumniei. Asemenea

făptură tânără şi blondă nu poate crede c-a existat vreodată asemenea doamnă şi respinge toată povestea chiar de la începutul ei. Majoritatea înclină către părerea verişorului pirpiriu, pe care iat-o în câteva vorbe: „Povestea n-are nici-o legătură cu… Infernalul concetăţean al lui Rouncewell.” Sir Leicester, în general, se referă în mintea lui la Wat Tyler şi pune la cale o serie de fapte, după un plan al său propriu.

În general, conversaţia lâncezeşte fiindcă nopţile petrecute până târziu s-au ţinut lanţ la Chesney Wold de când au început cheltuielile necesitate pe-o rază atât de întinsă, şi asta e prima seară din cele multe în care familia se află în sfârşit singură. E zece şi ceva când sir Leicester îl roagă pe domnul Tulkinghorn să sune pentru lumânări. După care, firicelul de lumină de lună s-a prefăcut într-o inundaţie de lumânări, după care Lady Dedlock se mişcă pentru întâia oară, se ridică şi vine în faţa unei mese, pentru un pahar de apă. Clipind din ochi ca liliecii în licăritul lumânării, verişorii se înghesuie ca să i-l ofere; Volumnia (gata oricând pentru ceva mai bun, dacă e de găsit) ia şi ea un altul, a cărui dulce sorbire o mulţumeşte: Lady Dedlock, graţioasă, stăpână pe sine, scrutată de ochii ce-o admiră, traversează lunga galerie, trecând încetişor pe lângă blonda nimfă ce n-are decât de pierdut, dacă e să le comparăm.

În camera domnului Tulkinghorn omnul Tulkinghorn soseşte în camera-i din turnuleţ, puţin cam transpirat de călătoria făcută, cu toate că a suportat-o cu uşurinţă. Pe faţa lui se citeşte o expresie de parcă şi-ar fi descărcat sufletul de-o greutate şi ar fi mulţumit, în felul său încuiat de a fi. Să spui despre un asemenea om, ce se stăpâneşte cu atâta stricteţe şi rigoare, că e triumfător, ar însemna să-i faci o tot atât de mare nedreptate ca şi când l-ai bănui frământat de dragoste, de alte sentimente sau de oricare altă slăbiciune romantică. Dumnealui e mulţumit, dar calm. Poate că-şi simte puterea crescută, după cum îşi apucă

uşurel unul din pumnii vânoşi cu cealaltă mână şi, ţinându-i la spate, se plimbă fără zgomot încoace şi-ncolo.

În cameră se află o masă de lucru încăpătoare, pe care găseşte o grămadă destul de mare de hârtii. Lampa verde e aprinsă, ochelarii lui de citit stau pe pupitru, fotoliul e împins în faţa mesei şi s-ar părea c-ar fi intenţionat să acorde oarecare atenţie, preţ de-un ceas-două, petiţiilor acelora, înainte de a merge la culcare. Dar se întâmplă să n-aibă dispoziţie pentru afaceri. După ce-a aruncat o privire documentelor ce aşteaptă avizul său, ţinându-şi capul plecat tare deasupra mesei – vederea acestui bătrân pentru slova tipărită şi scrisă de mână fiind în suferinţă seara – deschide fereastra ce coboară până la duşumea şi păşeşte afară pe balconaşul de deasupra streşinii. Ajuns acolo, începe iarăşi să se plimbe încetişor în sus şi-n jos, în aceeaşi atitudine, potolindu-se, dacă un om cu atâta sânge rece ar mai avea vreo nevoie să se potolească, după întâmplarea pe care a povestit-o la parter.

A fost o vreme când oameni atât de pricepuţi ca domnul Tulkinghorn s-ar fi plimbat pe vârful turelelor, în lumina stelelor, şi s-ar fi uitat sus, pe cer, ca să-şi citească soarta. Puzderii de stele se văd în noaptea asta, cu toate că strălucirea lor e umbrită de splendoarea lunii. Dac-ar fi să-şi caute steaua pe firmament, aşa cum se tot învârte metodic pe balconaş, aceea n-ar putea fi decât una palidă, ca să aibă aici jos un reprezentant atât de demodat. Dac-ar fi să-şi descifreze destinul, acela ar fi scris cu alte litere mai aproape de mâna lui.

În timp ce măsoară balconaşul, ochii lui, cu mult deasupra gândurilor cum sunt şi mult deasupra pământului, dintr-o dată, trecând prin dreptul ferestrei, sunt opriţi de alţi doi ochi care i-au întâlnit privirea. Plafonul camerei sale e destul de jos, iar partea de sus a uşii, din faţa ferestrei, e de sticlă. Mai e şi o uşă interioară capitonată, dar seara fiind caldă, n-a mai închis-o când a urcat sus. Ochii aceia, care i-au întâlnit privirea, se uită înăuntru prin sticla uşii din

afară, de pe coridor. El îi ştie prea bine. De mulţi ani de zile sângele nu i-a năvălit în faţă atât de brusc, înroşindu-se atât de tare, ca acum când o recunoaşte pe Lady Dedlock.

Domnul Tulkinghorn intră în cameră, unde vine şi ea, închizând amândouă uşile în urma ei. O nelinişte sălbatică… Să fie spaimă, ori mânie?… Se citeşte în ochii ei. Lady Dedlock arată aşa ca acum două ceasuri, jos, la parter.

Să fie spaimă sau mânie acum? Tulkinghorn nu poate fi sigur nici de una, nici de alta. Amândouă pot ajunge la fel de palide, amândouă la fel de dezlănţuite.

— Lady Dedlock?

La început ea nu deschide gura, nici măcar când se lasă să cadă încetişor în fotoliul de lângă masă. Se uită unul la altul, ca două tablouri.

— De ce ai istorisit povestea mea de faţă cu atâţia oameni?

— Lady Dedlock, am avut nevoie să vă aduc la cunoştinţă că o ştiu.

— De când o ştii?

— O bănuiesc de multă vreme… Complet şi pozitiv, de puţin timp.

— Luni?

— Zile.

Stă în picioare în faţa ei, cu o mână pe speteaza scaunului şi cu cealaltă în jiletca-i demodată şi-n jaboul cămăşii, la fel cum a stat în faţa ei totdeauna, de când s-a măritat. Aceeaşi politeţe formală, acelaşi respect prefăcut care ar putea fi la fel de bine şi sfidare; omul, în ansamblul său, e acelaşi obiect negru şi rece, păstrând aceeaşi distanţă, pe care nimic n-a micşorat-o.

— E adevărat în privinţa bietei fete?

Tulkinghorn îşi apleacă şi-şi apropie uşurel capul, ca şi cum n-a înţeles bine întrebarea.

— Ştii doar ce-ai povestit. E adevărat? Şi prietenii ei îmi ştiu povestea? A şi ajuns în gura oraşului? E scrisă cu cretă pe pereţi şi strigată în gura mare pe străzi?

„Aşa! Mânie, şi spaimă, şi ruşine. Toate trei bătându-se cap în cap. Ce putere are femeia asta ca să poată ţine în frâu asemenea patimi turbate!” Gândurile domnului Tulkinghorn iau asemenea cale pe când se uită la ea pe sub sprâncenele sure şi zbârlite, mai încruntate ca de obicei, sub privirea ei iscoditoare.

— Nu, Lady Dedlock. Nu era decât o ipoteză iscată din discuţia purtată de către sir Leicester, cu obişnuitul lui aer distant. Dar s-ar putea traduce în fapt concret dacă ei ar şti… Ceea ce ştim noi.

— Aşadar, nu ştiu încă?

— Nu.

— Pot să o salvez pe biata fată de la nedreptate mai înainte ca ei să afle?

— Drept vă spun, Lady Dedlock, răspunde domnul Tulkinghorn, în această privinţă nu v-aş putea da un răspuns satisfăcător.

Şi pe când urmăreşte, cu interesul şi curiozitatea încordate, lupta ce se dă în sufletul ei, prin minte îi trece gândul că „stăpânirea şi forţa femeii acesteia sunt uimitoare!”

— Domnule, începe ea din nou, silită pentru o clipă să-şi stăpânească tremurul buzelor cu toată energia de care dispune, ca să poată vorbi limpede. Am să fiu mai clară. N-am să discut ipoteza dumitale. Am simţit-o anticipat şi am ştiut cât e de adevărată – tot atât de intens pe cât o poţi face dumneata să fie – atunci când l-am văzut pe domnul Rouncewell aici. Mi-am dat foarte bine seama că dacă ar fi avut puterea să mă vadă aşa cum sunt, ar fi socotit-o pe biata fată întinată pentru că a fost un moment, deşi în chipul cel mai nevinovat cu putinţă, obiectul înaltei şi distinsei mele protecţii. Dar fata mă interesează sau, mai curând aş spune – de vreme ce nu mai face parte din aşezarea de aici – mă interesa, şi dacă dumneata mai poţi găsi atâta consideraţie pentru femeia de sub talpa dumitale

cât să-ţi aminteşti de-o asemenea dorinţă, ea va fi mişcată de îndurarea dumitale.

Domnul Tulkinghorn, atent până în adâncul făpturii sale, înlătură asemenea ipoteză, strângând din umeri cu o modestie exagerată, şi-şi încruntă sprâncenele ceva mai tare.

— M-ai pregătit pentru demascarea mea şi-ţi mulţumesc şi pentru asta. Mai ai ceva de cerut de la mine? Mai e vreun drept la care să renunţ sau vreo vină ori necaz de care l-aş putea scuti pe soţul meu, obţinând de la el să se abţină şi certificându-i exactitatea descoperirii dumitale? Îţi dau în scris, aici şi acum, orice-mi vei dicta. Sunt gata s-o fac.

„Şi ar face-o!”, gândi avocatul, uitându-se pe furiş la mâna hotărâtă cu care apucă condeiul!

— N-am să vă fac necazuri, Lady Dedlock. Vă rog cruţaţi-vă!

— Povestea asta o aştept de multă vreme, după cum ştii. Nu doresc nici să mă cruţ, nici să fiu cruţată. Nu mi-ai putea face cu nimic mai rău decât mi-ai făcut. Urmează acum cu ceea ce a mai rămas.

— Lady Dedlock, nu e nimic altceva de făcut. Îmi voi lua îngăduinţa să spun câteva cuvinte, după ce veţi fi terminat.

Nevoia de a se pândi unul pe altul se terminase, dar ei urmau să se pândească tot timpul, iar stelele îi pândeau pe amândoi prin ferestrele deschise. Departe, în bătaia lunii, zac adormite câmpiile de sub pădure, iar vastul lăcaş e tăcut ca mormântul. Mormântul! Unde-s groparul şi cazmaua în noaptea asta paşnică, menită să adauge ultima tainã mare la cele multe taine ale existenţei lui Tulkinghorn? S-o fi născut omul, oare? S-o fi ascuţit cazmaua oare? Ciudate întrebări de te gândeşti la ele, mai ciudate poate de nu te gândeşti la ele, sub stelele ce veghează într-o noapte de vară.

— Despre căinţă, remuşcare sau alte sentimente ale mele, continuă Lady Dedlock ceva mai târziu, nu spun nici un

cuvânt. Dacă n-aş fi mută, ai fi dumneata surd. Lasă-le să treacă sub tăcere. Nu-s pentru urechile dumitale.

Tulkinghorn se face că ar protesta, dar Lady Dedlock îl opreşte cu mâna-i dispreţuitoare.

— De alte foarte felurite lucruri am a-ţi vorbi. Giuvaierurile mele se află toate în locul ştiut unde le ţin. Vor fi găsite acolo. La fel şi rochiile mele. Tot aşa şi celelalte lucruri de valoare pe care le posed. Am ceva bani lichizi asupra mea, dar nu-i o sumă mare. Am îmbrăcat o rochie de-a mea, numai ca să mă pot strecura fără să trezesc bănuieli. Am plecat ca să mi se piardă de aici înainte urma. Te rog să aduci asta la cunoştinţă. Dumitale nu-ţi las nici-o altă sarcină.

— Să fiu iertat, Lady Dedlock, răspunde perfect nemişcat domnul Tulkinghorn. Nu sunt sigur c-am înţeles ce-aţi spus. Aţi plecat…?

— Ca să mi se piardă urma pentru toţi de-aici. Părăsesc Chesney Wold în noaptea asta. Plec chiar acum.

Domnul Tulkinghorn clatină din cap că nu. Doamna se scoală, dar el, fără să ridice mâna de pe speteaza scaunului şi nici s-o scoată pe cealaltă din vesta-i demodată şi de sub jabou, dă din cap că nu.

— Cum? Adică n-am să plec aşa cum am spus?

— Nu, Lady Dedlock, răspunde el foarte liniştit.

— Ştii ce uşurare va aduce dispariţia mea? Ai uitat de ruşinea şi dezonoarea casei acesteia, şi unde sunt şi cine sunt?

— Nu, Lady Dedlock, nici într-un caz.

Fără să catadicsească a răspunde, Lady Dedlock se îndreaptă către uşa dinăuntru şi a şi pus mâna pe mâner, când el iată că-i spune fără să se clintească din loc sau să ridice glasul:

— Lady Dedlock, aveţi bunătatea să vă opriţi şi să mă ascultaţi, căci altfel, înainte de a ajunge până la scară, trag clopotul de alarmă şi scol toată casa. Şi-atunci va trebui să

vorbesc deschis faţă de toţi oaspeţii şi slujitorii, faţă de toţi bărbaţii şi toate femeile de aici din casă.

A învins-o. Şovăie, tremură ruşinată, îşi duce mâna la cap. Semne vagi, toate acestea, pentru oricine, dar când un ochi atât de experimentat ca acela al domnului Tulkinghorn vede nehotărârea doar o clipă la o asemenea făptură, îi cunoaşte semnificaţia în întregime.

Şi urmează numaidecât:

— Aveţi bunătatea şi mă ascultaţi, Lady Dedlock, şi împinge fotoliul de pe care Doamna Noastră se ridicase.

Ea ezită, dar el împinge iarăşi fotoliul către dânsa şi, în sfârşit, ea se aşază.

— Relaţiile dintre noi sunt de natură nefericită, Lady Dedlock, dar, dat fiind că sunt aşa cum sunt nu din vina mea, n-am să-mi cer iertare pentru ele. Poziţia pe care o am faţă de sir Leicester vă este atât de bine cunoscută, încât nici nu-mi pot închipui că n-am apărut de mult în ochii dumneavoastră ca persoana ce firesc era indicată să facă asemenea descoperire.

— Domnule, îl întrerupe ea fără să-şi ridice ochii din pământ. Mai bine aş fi plecat. Ar fi fost cu mult mai bine să nu mă fi oprit. Nu mai am nimic de spus.

— Iertaţi-mă, Lady Dedlock, dar mai am ceva de adăugat pentru dumneavoastră.

— Atunci aş dori s-ascult de la fereastră. Nu pot respira aici unde mă aflu.

Privirea lui bănuitoare, pe când Lady Dedlock se-ndreaptă spre fereastră, trădează temerea de-o clipă că ea şi-ar fi putut pune în minte să sară pe geam, şi, izbindu-se de cornişe şi parapete, să se zdrobească şi să moară pe terasa de jos. Dar a fost de-ajuns o clipă să-i observe chipul, cum sta în cadrul ferestrei, fără nici un sprijin, uitându-se afară la stele – nu în sus – ci melancolic, la stelele acelea îndepărtate – ca să se liniştească. Întorcându-şi faţa, domnul Tulkinghorn a rămas puţin în spatele ei.

— Lady Dedlock, n-am fost încă în stare să ajung la o hotărâre mulţumitoare în ceea ce mă priveşte asupra desfăşurării evenimentelor din faţa noastră. Nu mi-e încă limpede în minte ce am de făcut şi cum să procedez în viitor. Trebuie să vă solicit favoarea să vă păstraţi pentru moment taina, aşa cum aţi păstrat-o atâta vreme, şi să nu vă miraţi că v-o păstrez şi eu.

El se opreşte din vorbă, dar ea nu deschide gura.

— Vă rog să mă iertaţi, Lady Dedlock. E un subiect foarte important. Veţi binevoi oare să mă onoraţi cu atenţia dumneavoastră şi să m-ascultaţi?

— Ascult.

— Vă mulţumesc. De altfel aş fi putut să-mi dau seama după tăria de caracter de care daţi dovadă. Aş fi putut să nu vă mai pun întrebarea de mai sus, dar am obiceiul de a mă asigura pas cu pas de terenul pe care calc când merg înainte. Singurul factor de căpetenie în nefericita împrejurare e sir Leicester.

— Atunci de ce, întreabă ea cu vocea stinsă şi fără să-şi desprindă privirea melancolică de la stelele acelea îndepărtate, de ce mă reţii în casa lui?

— Din pricină că el este factorul de căpetenie. Lady Dedlock, n-am nevoie să vă mai spun că sir Leicester e om foarte mândru, că încrederea lui în dumneavoastră e fără de margini, că prăbuşirea lunii de pe cer l-ar ului mai puţin decât prăbuşirea dumneavoastră din înalta poziţie în care vă aflaţi ca soţie a lui.

Ea răsuflă repede şi greu, dar stă la fel de neclintită cum a văzut-o totdeauna, în mijlocul celor mai înalţi oaspeţi ai casei.

— Vă mărturisesc, Lady Dedlock, că dacă acuzaţia ar fi fost mai puţin gravă, mi-ar fi venit mai uşor să smulg din rădăcină, doar cu puterea pe care o am şi numai cu mâinile mele, cel mai bătrân copac de pe domeniul de la Chesney Wold, decât să clintesc puterea pe care o aveţi asupra lui sir Leicester, sau să clatin credinţa şi încrederea lui sir

Leicester în Domnia Voastră. Dar acum, aşa cum stau lucrurile, totuşi şovăi. Nu că s-ar putea îndoi (ceea ce, chiar şi în cazul lui, e cu neputinţă), ci că nu poate cu nimic fi pregătit ca să primească lovitura.

— Doar prin fuga mea, nu? Întreabă ea. Gândeşte-te la asta încă o dată.

— Fuga dumneavoastră, Lady Dedlock, ar răspândi tot adevărul, ba de o sută de ori mai mult decât adevărul, în lung şi-n lat. Ar fi cu neputinţă de salvat cinstea familiei măcar o zi. Aşa ceva nu-i de luat în considerate.

În răspunsul său se simţea o hotărâre calmă, împotriva căreia nu se putea ridica nici-o obiecţiune.

— Când vorbesc de sir Leicester ca de singurul factor de care trebuie să ţinem seama, înţeleg că el şi cinstea familiei sunt unul şi acelaşi lucru: sir Leicester şi titlul de baronet: sir Leicester şi Chesney Wold. Sir Leicester şi strămoşii şi patriotismul – aici domnul Tulkinghorn devine foarte sec – sunt, n-am nevoie să vă spun dumneavoastră, Lady Dedlock, de nedespărţit.

— Continuă!

— De aceea, urmează domnul Tulkinghorn, urmărindu-şi ideile în stilul său monoton, trebuie să chibzuiesc mult. Aşa ceva trebuie muşamalizat, dacă se poate. Ce s-ar întâmpla dacă sir Leicester şi-ar ieşi din minţi, sau s-ar prăbuşi trăsnit de moarte? Dacă i-aş administra asemenea şoc mâine dimineaţă, cum s-ar putea explica schimbarea sa bruscă? Ce-a putut s-o provoace? Ce-a putut să vă despartă? Lady Dedlock, scrisul cu creta pe pereţi şi strigătele străzii vor veni numaidecât şi trebuie să vă amintiţi că asta nu vă afectează pur şi simplu numai pe dumneavoastră (de care nu pot ţine seama în cazul de faţă), ci pe soţul dumneavoastră, Lady Dedlock, pe soţul dumneavoastră.

Treptat, domnul Tulkinghorn devine din ce în ce mai sincer, dar nicidecum mai categoric sau mai însufleţit.

— Mai este şi alt punct de vedere, urmează el, în care cazul se prezintă de la sine. Sir Leicester vă iubeşte cu un devotament vecin cu nebunia. S-ar putea să nu fie în stare să-şi învingă dragostea nebună, chiar ştiind ceea ce ştim şi noi. Pun o ipoteză extremă, dar se poate să fie şi aşa. Dac-ar fi să fie astfel, atunci e mai bine să nu ştie nimic. Mai bine pentru bunul simţ, mai bine pentru el, mai bine pentru mine. Trebuie să ţin socoteală de toate acestea cum se combină între ele şi-mi vine foarte greu să iau o hotărâre.

Lady Dedlock stă în acelaşi loc, privind la aceleaşi stele, fără să scoată nici-o vorbă. Stelele au prins a păli, iar ea pare îngheţată de răceala lor.

— Experienţa mă învaţă, urmează domnul Tulkinghorn, care îşi pusese mâinile în buzunare şi îşi continua ca o maşină consideraţiile asupra cazului – experienţa mă învaţă, Lady Dedlock, că majoritatea oamenilor pe care-i cunosc ar fi făcut mult mai bine să nu fi apucat să se-nsoare. Trei sferturi din necazurile lor se datorează căsătoriei. La fel gândeam şi când s-a căsătorit sir Leicester, şi de-atunci şi până acum am rămas cu aceleaşi păreri. Lucrurile au rămas la fel. Nimic nu s-a schimbat. Acum trebuie să mă las călăuzit de împrejurări, între timp, trebuie să vă rog să nu vă daţi taina în vileag, căci nici eu n-am s-o dau.

— Şi eu trebuie să-mi târăsc viaţa la fel, înfruntând zi de zi toate suferinţele, după bunul dumitale plac? Întrebă ea uitându-se încă în adâncurile cerului.

— Da, mă tem că da, Lady Dedlock.

— E nevoie, crezi dumneata, să fiu legată la stâlpul infamiei?

— Sunt încredinţat că e nevoie de tot ceea ce am recomandat.

— Trebuie să rămân pe scena asta înzorzonată pe care de-atâta vreme joc mizerabila mea minciună şi care va trebui să se prăbuşească sub mine când vei da dumneata semnalul? Întrebă ea cu vocea scăzută.

— Nu fără să vă previn, Lady Dedlock. Nu voi face nici un pas fără să vă vestesc în prealabil.

Toate întrebările le pune ca şi cum le-ar repeta pe de rost sau ca şi cum le-ar rosti prin somn.

— Ne vom înlâlni ca de obicei?

— Exact, ca de obicei, vă rog.

— Şi trebuie să-mi ascund vina aşa cum am făcut-o ani de-a rândul?

— Aşa cum aţi făcut-o ani de-a rândul. Nu m-aş fi referit la asemenea aspecte ale cazului, Lady Dedlock, dar v-aş putea aminti că taina Domniei Voastre nu poate fi acum mai apăsătoare decât a fost până în prezent, şi nu poate fi nici mai rău, nici mai bine ca înainte. O ştiu cu toată certitudinea, dar cred că niciodată n-am avut deplină încredere unul în celălalt.

Doamna Noastră mai stă o bucată de vreme absorbită, tot ca un bloc de gheaţă, apoi întreabă:

— A mai rămas ceva de spus în seara asta?

— Ei, bine, răspunde metodic domnul Tulkinghorn, frecându-şi uşurel mâinile, aş dori să fiu încredinţat că sunteţi de acord cu propunerile mele, Lady Dedlock.

— Poţi fi încredinţat de asta.

— Bun. Şi aş dori, în concluzie, să vă reamintesc, din pură precauţie, în cazul în care va fi necesar să redeschid cazul spre a-l aduce la cunoştinţa lui sir Leicester, că în cursul convorbirii noastre din seara asta am declarat în mod expres că singurul factor de căpetenie este sir Leicester, cu simţămintele sale, onoarea sa şi reputaţia familiei sale. Aş fi fost fericit să fi făcut şi din Lady Dedlock un factor important, dacă situaţia ar fi îngăduit-o. Din nefericire, însă, nu o îngăduie.

— Pot confirma devotamentul dumitale, domnule.

Şi înainte de-a rosti şi după ce-a rostit vorbele de mai sus, Lady Dedlock rămâne adâncită în gânduri, dar, până la urmă, se mişcă, se întoarce neabătută de la acea ţinută a ei, atât firească precum şi dobândită, îndreptându-se spre uşă.

Domnul Tulkinghorn deschide amândouă uşile exact cum ar fi făcut-o ieri sau cum ar fi făcut-o acum zece ani şi execută obişnuita-i plecăciune demodată în clipa când Lady Dedlock trece prin faţa lui. Privirea pe care i-o aruncă chipul ce se strecoară în întuneric nu îi este obişnuită, după cum nu-i obişnuită nici mişcarea-deşi foarte uşoară – care mulţumeşte închinăciunii lui. Dar, aşa cum cugetă şi el când a rămas singur, nu mică a fost stăpânirea de sine pe care şi-a impus-o femeia.

Ar fi ştiut-o cu mult mai bine, dacă ar fi văzut-o pe acea femeie cum îşi măsura în lung şi-n lat camerele, cu părul aruncat sălbatic de pe faţă, cu capul lăsat pe spate, cu mâinile încleştate pe după ceafă şi cu obrazu-i desfigurat ca de-o tortură. Ar fi fost sigur că-i aşa, dac-ar fi văzut-o pe acea femeie zbuciumându-se în sus şi-n jos, ceasuri de-a rândul, fără să obosească, fără să se oprească, însoţită de credinciosul pas de pe Drumul Stafiei. Dar el închide fereastra, căci aerul s-a răcit, trage perdelele, se culcă şi adoarme. Şi zău, când stelele se sting şi ziua palidă se strecoară în camera din turn, găsindu-l îmbătrânit de tot, ai zice, uitându-te la el, că groparul şi cazmaua au fost convocaţi şi curând vor prinde a săpa.

Aceeaşi zi mijită se furişează la sir Leicester, care într-un vis plin de măreţie şi de bunăvoinţă iartă ţara care se căieşte; pătrunde şi la verişorii care visează să ocupe felurite posturi publice, dar mai ales remunerate cu salarii, pătrunde şi la Volumnia cea castă, care visează să aducă o zestre de cincizeci de mii de lire unui general bătrân şi hâd, cu gura plină de dinţi falşi ca un pian cu prea multe clape, care a fost multă vreme favoritul staţiunii balneare mondene Bath, şi spaima altor multor comunităţi. La fel, ziua pătrunde în odăiţele de sus, de sub acoperişuri, în dependinţe, în curţi, prin staule, unde ambiţiile modeste visează la binecuvântare, în cabanele îngrijitorilor, în căsniciile pioase ale unui Will şi Sally. În sfârşit, se-nalţă pe cer şi strălucitul soare, trăgând în sus după el pe toţi de-

alde Will şi Sally, trăgând o dată cu ceaţa leneşă de pe pământ şi frunzele şi florile ce stau cu capetele în jos, şi păsările şi animalele şi târâtoarele, şi grădinarii ca să măture gazonul înrourat şi să întindă catifeaua verde ca smaraldul pe unde trec ei cu tăvălugul, trăgând şi fumul focurilor mari din bucătării, ce se înşurubează drept în înaltul cerului, prin aerul subţire. La urmă se înalţă şi stindardul deasupra capului neştiutor al domnului Tulkinghorn, vestind bucuros că sir Leicester şi Lady Dedlock se află în fericitul lor cămin şi că vizitatorii se pot bucura de ospitalitate la domeniul din Lincolnshire.

În birourile domnului Tulkinghorn e pe unduirile înverzite şi din întinderile de stejari ale domeniului Dedlock, domnul Tulkinghorn se mută în căldura stătută şi în praful Londrei. Acest du-te-vino dintre cele două aşezări e una dintre caracteristicile lui de nepătruns. Intră în Chesney Wold de parc-ar fi la doi paşi de birourile sale şi se întoarce la sediul său de parcă nici n-ar fi ieşit din Lincoln's Inn Fields. Nici nu-şi schimbă hainele înainte de călătorie, nici nu vorbeşte de ea după ce a făcut-o. A dispărut, topindu-se din camera turnului în această dimineaţă, după cum apare acum, întruchipându-se, în bârlogul lui, sub lumina târzie a apusului.

Ca o pasăre murdară din Londra, cu penele afumate, printre păsărelele de pe crengile din încântătoarele câmpii de pe-aici, în care oile toate sunt prefăcute în pergament, caprele în peruci şi păşunile în nutreţ, avocatul afumat şi zbârcit, locuind printre oameni, dar fără să se potrivească deloc cu ei, îmbătrânit fără experienţa tinereţii plină de voioşie şi de generozitate, deprins de-atâta vreme să-şi aranjeze cuibul sau strâmt prin găurile şi ungherele naturii umane al cărei cuprins mai larg şi mai bun l-a uitat, avocatul nostru se întoarce, hoinărind, acasă. În cuptorul caldarâmului fierbinte şi al clădirilor încinse, s-a copt de e mai răscopt ca de obicei, şi în cugetu-i însetat e urmărit de vinul lui aromat şi vechi de-o jumătate de secol.

Fanaragiul îşi saltă scara ba în sus, ba în jos, de la un felinar la altul, pe partea domnului Tulkinghorn din Fields, când înaltul preot al nobilelor mistere soseşte la curtea întunecată în care locuieşte. Urcă pe treptele uşii de la intrare şi tocmai e gata să se strecoare în vestibulul întunecos când, pe ultima treaptă, dă peste un omuleţ prea plecat şi prea supus.

— Dumneata eşti, Snagsby?

— Da, domnule. Nădăjduiesc că sunteţi sănătos, domnule. Tocmai părăseam locuinţa dumneavoastră, domnule, şi plecam acasă.

— Ei! Dar ce e? Ce treabă ai cu mine?

— Să vedeţi, domnule, răspunde domnul Snagsby, ţinându-şi pălăria ridicată, în semn de respect faţă de cel mai bun client al său. Eram dornic să schimb o vorbă cu dumneavoastră, domnule.

— Poţi să-mi spui aici ce-ai de spus?

— Nu-ncape vorbă, domnule.

— Atunci zi-i!

Avocatul se întoarce, îşi sprijină braţele de balustrada de fier din vârful scării şi se uită la fanaragiul care aprinde felinarele din curte.

— E în legătură, zice domnul Snagsby cu vocea scăzută şi misterioasă, e în legătură… ca să nu punem prea mult punctul pe i… cu străina, domnule.

Domnul Tulkinghorn, oarecum uimit, îl scrutează cu privirea.

— Care străină?

— Femeia aceea străină, domnule. Franţuzoaică, dacă nu mă înşel? Eu nu-i cunosc limba, dar aş zice că-i franţuzoaică, judecând după apucături şi înfăţişare, în orice caz cu siguranţă străină. Aceea care era sus, domnule, când domnul Bucket şi cu mine avurăm cinstea să vă aşteptăm cu băiatul cu mătura, în seara aceea.

— Oh! Da, da. Mademoiselle Hortense.

— Chiar aşa, domnule? Domnul Snagsby tuşeşte uşor în dosul pălăriei. Nu prea cunosc eu nume de străini, dar nu mai am nici-o îndoială că ea trebuie să fie.

Domnul Snagsby pare să fi arătat în răspunsul său oarecare intenţii disperate de a repeta numele, dar, gândindu-se mai bine, tuşeşte iarăşi în chip de scuză.

— Şi ce poţi avea să-mi spui în legătură cu ea? Întreabă domnul Tulkinghorn.

— Ei bine, domnule, răspunde librarul, umbrindu-şi spusele cu pălăria, îmi cade puţin cam greu. Fericirea mea casnică efoarte mare… Cel puţin atât de mare cât şi-ar putea-o oricine dori, bineînţeles, dar nevestica mea are cumva năravul de a fi geloasă. Fără ca să punem prea mult punctul pe i…, e chiar foarte geloasă din fire. Şi, vedeţi dumneavoastră, o muiere străină cu înfăţişarea ei manierată şi elegantă, care-ţi vine în prăvălie şi se flutură… Sunt cel din urmă om care să facă uz de cuvinte tari, dacă le-aş putea ocoli, dar se flutură, domnule… În curte… Ştiţi e cam prea de tot… Nu-i aşa? Vă las numai să vă puneţi în locul meu, domnule.

Domnul Snagsby, după ce a spus toate de mai sus cu un glas tare plângăreţ, sloboade o tuse general valabilă să umple toate lacunele.

— Dar ce vrei să spui? Întreabă domnul Tulkinghorn.

— Doar atât, domnule, răspunde domnul Snagsby. Am fost sigur că aveţi să vă daţi seama singur şi că veţi ierta sentimentele mele îndreptăţite când se împreunează cu bine, cunoscutele nevricale ale nevestei mele. Vedeţi, muierea străină căreia i-aţi spus numele chiar acum, cu un accent drept ca acela al limbii sale materne, bineînţeles… A prins din zbor cuvântul Snagsby în seara aceea, fiind neînchipuit de ageră, şi s-a interesat şi a aflat adresa şi ne-am trezit cu ea la vremea cinei. Acuma Guşter, slujnicuţa noastră, e sfioasă şi are ducă-se pe pustii şi înfricoşându-se de căutătura străinei… Care-i cumplită, şi de felul scrâşnit de-a vorbi pe care-l are… Care e ticluit numai ca să

îngrozească o minte slabă, s-a lăsat pradă leşinurilor, în loc să le ţină piept şi s-a dus de-a berbeleacul pe scările bucătăriei din una într-alta, până jos, în asemenea criză cum îmi vine uneori a crede că nu s-a mai pomenit să fie în nici-o casă decât a noastră. Ca atare, nevestica mea, din fericire, a avut mult de furcă cu ea şi n-am rămas decât eu singur să văd de prăvălie. Atunci străina mi-a spus că domnul Tulkinghorn mereu refuzând prin „amploaieul" lui (care, nu mă îndoiesc, trebuie să fie acum o modă străină de a-i zice funcţionarului) s-o primească, îşi va face plăcerea de a mă vizita neîntrerupt pe mine la prăvălie, până ce va fi primită aici. De atunci întruna, după cum începusem să vă spun, ea se flutură… Se flutură, domnule – domnul Snagsby repetă cuvântul punându-i un accent patetic – aici în curte. Urmările unei asemenea manevre sunt cu neputinţă de calculat. Nu m-aş mira să fi şi dat naştere la cele mai penibile erori până şi-n capetele vecinilor mei, fără să mai pun la socoteală (dacă asemenea lucru ar fi cu putinţă) pe nevestica mea. În timp ce eu, ştie bunul Dumnezeu – domnul Snagsby clatină din cap că nu – n-am ştiut niciodată ce-i o femeie străină, decât sub forma celor cu un braţ de mături şi cu câte un copil sau, în momentul de faţă, al acelora cu tamburină şi cercei. Nu, n-am avut habar niciodată, domnule, vă dau cuvântul meu.

Domnul Tulkinghorn a ascultat cu seriozitate plângerea de mai sus şi, după ce librarul a terminat, întrebă:

— Ei, asta-i tot, nu-i aşa Snagsby?

— Ei da, domnule, e tot, răspunde domnul Snagsby încheind cu o tuse ce adaugă clar: „iar pentru mine e prea de-ajuns".

— Nu ştiu ce poate Mademoiselle Hortense dori sau ce intenţii are, afară doar dacă nu-i nebună, zice avocatul.

— Chiar de-ar fi, domnule, ştiţi, stăruie domnul Snagsby, ce mângâiere poate fi pentru mine că am o oarecare armă sub forma unui pumnal din străinătate înfipt în sânul familiei?

— Nu, răspunde celălalt. Bine, bine! Îi punem noi capăt, îmi pare rău că ai avut necazuri. Dacă vine iarăşi, trimite-o la mine.

Domnul Snagsby, cu plecăciuni până la pământ şi tuşind scurt în chip de scuze, îşi ia rămas bun cu inima uşurată. Domnul Tulkinghorn urcă sus spunându-şi: „Femeile astea au fost create numai ca să pricinuiască necazuri pe toată faţa pământului. N-a fost destul să am probleme cu stăpâna, iacă acum şi servitoarea! Dar cel puţin cu muieruşca asta uşuratică o termin repede!

Zicând acestea, descuie uşa, îşi caută drumul pe bâjbâite în camera întunecoasă, aprinde lumânările şi se uită jur-împrejur. E prea întuneric ca să vadă cine ştie ce din alegoria de deasupra capului, dar romanul acela plictisitor, care se rostogoleşte din nori de-o veşnicie şi pe vecie, arătând cu degetul, se vede destul de bine cum îşi face treaba lui eternă. Fără a-l cinsti cu prea multă atenţie, domnul Tulkinghorn scoate o cheiţă din buzunar, descuie un sertar unde se află altă cheie, care descuie un scrin unde este o altă cheie şi astfel ajunge la cheia pivniţei, cu care se pregăteşte să coboare în împărăţia vinului vechi. Se îndreaptă tocmai spre uşă, cu o lumânare în mână, când se aude un ciocănit.

— Cine-i?… A! A! Domnişoară, dumneata erai, bine! Soseşti tocmai la timp. Chiar acum mi s-a vorbit de dumneata. Ei, bine, ce pofteşti?

Domnul Tulkinghorn aşază lumânarea pe căminul din biroul funcţionarului său şi-şi loveşte uşurel obrazu-i uscăţiv cu cheia, în timp ce-o întâmpină pe Mademoiselle Hortense cu asemenea cuvinte de bun-sosit. Personajul felin ce răspunde la numele de mai sus, cu buzele strâns lipite şi cu ochii holbaţi, privindu-l dintr-o parte, închide binişor uşa înainte de-a răspunde.

— Am avut mare bătaie de cap până am dat peste dumneavoastră, domnule.

— Ai avut!

— Aici am venit foarte des, domnule. Totdeauna mi se spunea „nu e acasă, are treabă, ba una, ba alta, până la urmă, nu-i pentru dumneata'„.

— Foarte drept şi foarte adevărat.

— Nu-i adevărat. Minciuni!

Din când în când, în atacarea subiectului urmărit, apare în felul Mademoisellei Hortense câte-o izbucnire, de parc-ar fi un arc ce sare şi pe urmă cade îndărăt. Acum e rândul domnului Tulkinghorn, cu toate că Mademoiselle Hortense, cu ochii aproape închişi (dar strecurând încă priviri piezişe), doar zâmbeşte dispreţuitor şi clatină din cap, negând.

— Ascultă, domnişoară, zice avocatul, izbind cu cheia precipitat în cămin. Dacă ai ceva de spus, spune, hai spune!

— Domnule, nu te-ai slujit de mine cum se cuvine. Ai fost avar şi meschin.

— Avar şi meschin? Întreabă avocatul, frecându-şi nasul cu cheia.

— Da. Adică de ce să-ţi spun eu?! Doar ştii că eşti. M-ai ademenit… M-ai prins… ca să-ţi dau informaţii, m-ai rugat să-ţi arăt rochia mea pe care Lady Dedlock trebuie s-o fi purtat în seara aceea, m-ai implorat să vin îmbrăcată cu ea aici ca să-ntâlnesc băiatul acela… Spune! Nu-i aşa?

Mademoiselle Hortense iar dă drumul la o zvâcnitură. Domnul Tulkinghorn pare că meditează în vreme ce o priveşte neîncrezător, apoi adaugă:

— Bine, fato, bine. Doar te-am plătit.

— M-ai plătit? Repetă ea cu un dispreţ sălbatic. Două lire! Încă nu le-am schimbat, nu le primesc, mi-e scârbă de ele şi, na, mă lepăd de ele, le arunc!

Ceea ce şi face la propriu, scoţându-le din sân pe când vorbeşte şi aruncându-le cu asemenea furie pe duşumea, încât monedele se rotesc în sus, în lumină, înainte de a se rostogoli prin colţuri şi de a se aşeza încetişor la pământ, după ce s-au învârtit din răsputeri.

— Ei, bine, urmă Mademoiselle Hortense, întorcându-şi iar privirile ochilor mari. M-ai plătit? O, Dumnezeule, da, m-ai plătit!

Domnul Tulkinghorn se scarpină în cap cu cheia, în timp ce franţuzoaica se desfată scoţând un râs sarcastic.

— Trebuie să fii bogată, frumoasa mea, observă el liniştit, ca să arunci banii pe jos, aşa!

— Sunt bogată, răspunde ea, sunt foarte bogată în ură. O urăsc pe Lady Dedlock din toată inima. Dumneata doar ştii.

— Să ştiu? De unde s-o ştiu?

— Pentru că o ştiai la perfecţie înainte de a mă fi implorat să-ţi dau informaţia după care umblai. Pentru că ştiai la perfecţie că tur-r-r-bam de ură!

Se pare că Mademoiselle nu-i în stare să rostească îndeajuns litera r dintr-un asemenea cuvânt, cu toate că îşi ajută energica-i rostire încleştându-şi amândouă mâinile şi scrâşnind din toţi dinţii.

— A, da, ştiam, nu-i aşa? Repetă domnul Tulkinghorn, examinând crestăturile cheii.

— Sigur, fără nici-o îndoială. Doar nu sunt oarbă. Te-ai încrezut în mine fiindcă ştiai. Ai avut dreptate. O detest.

Mademoiselle îşi încrucişează braţele şi aruncă ultimele vorbe peste umăr.

— După ce mi-ai spus toate acestea, mai ai ceva încă de spus, Mademoiselle?

— Încă nu mi-am găsit serviciu. Plasează-mă undeva bine. Găseşte-mi o situaţie bună. Dacă nu poţi ori nu vrei s-o faci, foloseşte-te de mine ca s-o urmăresc, s-o vânez, s-o fac de batjocură şi s-o dezonorez. Am să te ajut bine şi cu tragere de inimă. Doar asta vrei dumneata. Ce, eu nu ştiu?

— Se pare că ştii cam multe, ripostează domnul Tulkinghorn.

— Nu-i aşa? Ce, sunt chiar aşa de naivă încât să cred ca un copil că am venit aici cu rochia aceea ca să primesc pe băiatul ăla de dragul unei glume, al unui rămăşag?… Doamne! Ei, bine, da, ştiu!

În replica ei până la cuvântul rămăşag, inclusiv, Mademoiselle a fost de-o politeţe ironică şi tandră, apoi, dintr-o dată, s-a lăsat cuprinsă de dispreţul cel mai amarnic şi sfidător, ochii ei negri fiind în aceeaşi clipă aproape închişi şi totuşi privind intens.

— Acum, hai să vedem, zice domnul Tulkinghorn, lovindu-se uşurel cu cheia în bărbie şi privind-o imperturbabil, cum stau lucrurile.

— Oh! Să vedem, încuviinţează Mademoiselle cu multe scuturături ale capului, scurte şi mânioase.

— Dumneata ai venit la mine ca să-mi adresezi o cerere deosebit de modestă, pe care ai şi formulat-o şi, de nu va fi admisă, ai să vii iarăşi.

— Iarăşi şi iarăşi – răspunde Mademoiselle dând din cap mai repede, mai scurt şi mai mânios. Şi apoi iarăşi. Şi apoi iarăşi. De multe ori iarăşi. De fapt întruna!

— Foarte bine. Acuma, Mademoiselle Hortense, te-aş sfătui să iei lumânarea şi să-ţi aduni monedele de pe jos. Cred c-ai să le găseşti după paravanul secretarului meu, acolo în colţ!

Ea izbucneşte doar în râs, cu capul întors peste umăr şi nu se clinteşte din loc, stând cu braţele încrucişate.

— Nu vrei?

— Nu. Nu vreau!

— Cu cât dumneata sărăceşti, cu atât eu mă îmbogăţesc. Uite, domnişoară, asta-i cheia de la pivniţa mea de vinuri. E o cheie mare, dar cheile închisorilor sunt mai mari. În oraş aici sunt case de corecţie (cu ateliere pentru femei), ale căror porţi sunt foarte puternice şi grele şi, fără îndoială, aşa sunt şi cheile lor. Mă tem că unei doamne cu mintea şi energia dumitale i-ar veni greu să stea în dosul unei uşi încuiate cu o asemenea cheie, pentru un timp nedeterminat. Ce crezi?

— Cred, răspunde Mademoiselle, fără să se clintească şi cu o voce pe cât de răspicată pe atât de amabilă, că eşti un scelerat mizerabil.

— Se vede că-i aşa, reia domnul Tulkinghorn, suflându-şi liniştit nasul. Dar nu te-ntreb ce crezi despre mine, te întreb ce crezi despre închisoare?

— Nimic. Ce legătură are închisoarea cu mine?

— Iată ce legătură are, domnişoară.

— Urmează avocatul, punându-şi încetişor batista în buzunar şi potrivindu-şi jaboul – legea la noi e atât de despotică, încât intervine ca să apere pe oricare cetăţean englez autentic, să nu fie tulburat nici chiar de vizitele unei doamne când nu-s pe placul lui. Şi la plângerea făcută de el că e stingherit, legea pune mâna pe supărătoarea doamnă şi o vâră la închisoare, supunând-o unei aspre discipline. O închide cu cheia, domnişoară.

Tulkinghorn îşi ilustrează spusele cu cheia de la pivniţă.

— Adevărat? Întreabă Mademoiselle cu aceeaşi voce mieroasă. Ce caraghios! Dar… pe onoarea mea, ce legătură are totuşi asta cu mine?

— Frumoasa mea amică, răspunde domnul Tulkinghorn, mai vino o dată aici sau la domnul Snagsby şi ai să afli.

— Poate că dumneata vrei să mă trimiţi pe mine la închisoare?

— Poate!

Ar fi contraindicat pentru cineva care se arată atât de voios cum e Mademoiselle acum, să facă spume la gură, dar un rânjet de tigroaică ar fi de-ajuns să trădeze ce puţin lipseşte totuşi ca să facă spume la gură.

— Într-un cuvânt, domnişoară, reia domnul Tulkinghorn, îmi pare rău că trebuie să fiu necuviincios, dar dacă mai vii nepoftită aici… Sau acolo… Te dau pe mâna poliţiei. Mărinimia lor e mare, dar pe oamenii nepoftiţi îi poartă pe străzi într-un fel infam, legaţi de-o scândură, dragă fată!

— Am să te încerc – şopteşte printre dinţi Mademoiselle, întinzând mâna, am să încerc să văd dacă îndrăzneşti s-o faci.

— Şi dacă, urmează omul legii, fără s-o mai asculte, te pun în straşnica situaţie de a fi zăvorâtă în puşcărie, va trece

oarecare vreme până o să te afli iar în libertate.

— Am să te încerc, repetă Mademoiselle pe şoptite, ca şi mai înainte.

— Şi acum, continuă juristul nemaiascultând-o, ai face mai bine s-o ştergi. Şi gândeşte-te de două ori înainte de-a veni iar pe-aici.

— Gândeşte-te dumneata, răspunde ea, de câte două ori două sute de ori!

— Ai fost dată afară de Lady Dedlock, doar ştii, mai adaugă domnul Tulkinghorn, însoţind-o până la scară, ca fiind cea mai obraznică şi neascultătoare dintre femei. Acuma întoarce o foaie nouă şi ia aminte la cele ce-ţi spun. Pentru că tot ceea ce spun, eu şi fac, şi când ameninţ, aduc la îndeplinire ameninţarea, domnişoară.

Ea coboară fără să răspundă sau să se uite înapoi. După ce-a plecat, coboară şi el şi, întorcându-se cu sticla-i acoperită de pânză de păianjen, se dedică în voie plăcerii de a-i sorbi conţinutul (dând cu ochii, uneori, când îşi zvârle capul pe spate în fotoliul său, de romanul încăpăţânat din fresca de pe tavan, care tot arată cu degetul în jos).

Povestirea Estherei s-o caut sau să comunic cu ea prin scris, căci gândul pericolului prin care trecea viaţa ei nu se putea asemui decât cu spaimele mele de a nu-i spori primejdia. Conştientă fiind că existenţa mea, numai prin simplul fapt că trăiesc, constituie o primejdie neprevăzută în calea ei, nu-mi puteam stăpâni groaza de mine, care mă cuprinsese din clipa când am aflat prima oară secretul. Niciodată nu îndrăzneam să-i rostesc numele. Simţeam că nici n-aş putea îndrăzni să-l aud. Dacă pe undeva discuţiile se îndreptau în direcţia asta şi mă aflam şi eu de faţă, aşa cum uneori e firesc să se întâmple, încercam să nu aud… Numărând în gând, repetând ceva ce ştiam, sau ieşind din cameră. Acum îmi dau seama că adeseori făceam asemenea lucruri chiar când nu putea fi nici-o primejdie să se vorbească despre ea, dar le făceam din groaza pe care o aveam de a auzi ceva ce putea duce la trădarea ei şi încă la trădarea ei prin mine.

U prea are importanţă acum cât de mult mă gândeam.

La mama mea care era în viaţă şi care-mi spusese s-o socotesc pe vecie moartă. Nici prin minte nu-mi trecea.

Nu prea are importanţă acum cât de des căutam să-mi amintesc de sunetul vocii mamei, întrebându-mă dacă am s-o mai aud vreodată, şi cât ardeam de dorinţa de a o reauzi, gândindu-mă ce ciudat şi trist e că-i ştiam vocea de aşa de puţină vreme. De asemenea, n-are importanţă că urmăream şi pândeam toate menţionările oficiale ale numelui mamei, că am trecut şi retrecut prin faţa uşii casei ei din Londra, fiindu-mi drag, dar şi teamă, să mă uit la ea; că odată am fost la teatru când era şi mama acolo şi m-a văzut, şi am fost atât de străine una de alta în faţa numerosului public de toate soiurile, încât orice legătură ori convorbire tainică între noi părea să fie vis. Asta e tot. Chiar tot de-a binelea. Ursita mea a fost atât de binecuvântată, încât mai tot ce-aş putea spune despre mine nu-i decât povestirea bunătăţii şi generozităţii altora. Trec însă peste acele puţine lucruri şi merg mai departe.

Când ne-am văzut din nou acasă, Ada şi cu mine stăteam mult de vorbă cu tutorele, şi Richard era subiectul discuţiilor noastre. Scumpa mea fată era adânc mâhnită că Richard putea face atât de mult rău verişorului lor aşa de bun, dar avea atâta încredere în el, încât nu se putea îndura să-l învinuiască nici chiar pentru asta. Tutorele vedea bine cum stau lucrurile şi niciodată nu-i însoţea numele cu vreo vorbă de imputare.

— Rick se înşală, draga mea, îi spunea el. Ei, ce să-i faci? Cu toţii ne-am înşelat de atâtea ori. Trebuie să ne încredem în tine, Ada, şi în timp, ca să-l aduceţi pe calea adevărului.

Mai târziu am aflat ceea ce abia de bănuisem atunci; că tutorele nu s-a încrezut în timp şi că a încercat adeseori să-i deschidă ochii lui Richard. Că îi scrisese, fusese la el, vorbise cu el, că încercase toate metodele blânde şi convingătoare pe care bunătatea lui le putea născoci. Bietul nostru Richard, sortit nenorocirii, era surd şi orb la toate.

Dacă greşise, va plăti despăgubiri când se va închide procesul de la înalta Curte. Dacă dibuia prin întuneric, nu putea face altcumva decât să-şi dea toată osteneala ca să spulbere norii aceia, în care atât de multe lucruri erau încâlcite şi întunecate. Bănuiala şi neînţelegerea sunt urmările procesului? Atunci să-l lăsăm să soluţioneze procesul şi prin el să poată ajunge iarăşi în toate minţile. Aşa sunau răspunsurile lui invariabile. Procesul Jarndyce pusese stăpânire pe întreaga lui fire, încât era cu neputinţă să-i ridici vreo obiecţiune fără ca să nu facă din ea – denaturându-i într-un fel premisele – o nouă motivare a tuturor faptelor sale.

— Aşa că e mai rău, îmi spunea odată tutorele, să-l contrazici pe bietul băiat, dragul de el, decât să-l laşi în pace.

M-am folosit de una dintre împrejurările acelea, ca să-i spun în treacăt despre îndoielile pe care le aveam că domnul Skimpole ar fi fost un bun sfătuitor al lui Richard.

— Sfătuitor! Exclamă tutorele, râzând. Draga mea, cine i-ar cere sfatul lui Skimpole?

— Susţinător ar fi fost poate un cuvânt mai potrivit, am zis eu.

— Susţinător! Se miră tutorele iarăşi. Dar cine ar putea fi sprijinit de unul ca Skimpole?

— Nu Richard? Am întrebat eu.

— Nu, răspunse el. O făptură atât de nechibzuită şi uşuratică, un om ce nu-i cu picioarele pe pământ îi poate aduce mângâiere sau îl poate desfăta. Dar cât despre sfătuitor, sau susţinător, sau om serios, pentru aşa ceva nu te poţi gândi la un copil ca Skimpole.

— Te rog, vere John, zise atunci Ada, care tocmai se apropiase de noi şi privea peste umărul meu, spune-mi din ce pricină e ca un copil?

— Din ce pricină e ca un copil? Tutorele a repetat întrebarea, scărpinându-se în cap, puţin cam nedumerit.

— Da, vere John.

— Ei bine, răspunse el încetişor, scărpinându-se în cap din ce în ce mai tare, el e numai sentiment şi… Şi delicateţe şi… Sensibilitate. Şi. Şi imaginaţie. Şi toate calităţile astea nu sunt orânduite în el. Îmi închipui că oamenii care l-au admirat în tinereţe pentru calităţile de mai sus au atribuit o prea mare importanţă însuşirilor în sine şi prea puţină educaţiei, care le-ar fi echilibrat şi le-ar fi potrivit cum se cuvine. Aşa că el a ajuns ce este. Ei, dar voi? Ne întrebă tutorele, oprindu-se scurt şi privindu-ne. Ce credeţi voi două?

Ada, uitându-se la mine, zise că ea regretă că domnul Skimpole cheltuieşte banii lui Richard.

— Aşa e, aşa e, replică tutorele, precipitat. Asta n-ar trebui să fie. Trebuie să punem lucrurile la punct. Eu trebuie să fac totul pentru ca aşa ceva să nu se mai întâmple. Asta nu mai merge.

Iar eu am adăugat că-i regretabil, după părerea mea, că l-a dat pe Richard pe mâna domnului Vholes, pentru suma de cinci lire pe care a primit-o comision.

— Aşa a făcut? A întrebat tutorele, în timp ce pe faţă îi trecea o umbră de indignare. Dar iată, ăsta-i omul! Ăsta-i omul. El nu găseşte c-ar fi ceva venal în asemenea lucru. N-are nici-o idee despre valoarea banilor. Îl prezintă pe Rick, apoi se împrieteneşte cu domnul Vholes şi împrumută cinci lire de la el. Pentru el, lucrul nu are nici-o însemnătate şi nici nu se gândeşte vreun pic. Ţi-a povestit-o singur, mă prind pe orice, draga mea.

— O, da! Am exclamat eu.

— Chiar aşa? Strigă tutorele triumfător, iată, ăsta-i omul! Dacă s-ar fi gândit la ceva rău, sau şi-ar fi dat seama că e ceva rău în asta, n-ar fi povestit. O spune aşa cum o şi face, în pură simplitate. Dar aveţi să-l vedeţi la el acasă şi-atunci îl veţi înţelege mai bine. Trebuie să mergem la Harold Skimpole şi să-i atragem atenţia în privinţa asta. Domnul să vă binecuvânteze, dragele mele, o minte de copil, o minte de copil!

Potrivit cu hotărârea noastră, într-o bună dimineaţă am plecat la Londra şi ne-am prezentat la uşa casei domnului Skimpole.

Locuia într-o casă ce purta numele de „Poligonul”, în Somers Town, unde la vremea aceea se găsea un număr de refugiaţi spanioli săraci, ce umblau încolo şi-ncoace, purtând pelerină şi fumând ţigări mici de hârtie. Că era chiriaş mai bun decât l-ai fi crezut, din pricina prietenului său cutare care până la urmă plătea totdeauna chiria pentru el, sau că nepriceperea lui în afaceri crea o stare de lucruri potrivit căreia ar fi fost greu să fie dat afară din casă, asta n-o ştiu; fapt cert e că a locuit în aceeaşi casă câţiva ani. Casa se găsea într-un hal de dărăpănare destul de potrivit cu aşteptările noastre. Două, trei dintre balustradele grilajului de împrejmuire lipseau. Butoiul de apă era fărâmat, ciocănelul de la clopoţelul soneriei lipsea, iar cordonul îi fusese smuls de multă vreme, judecând după rugina ce se pusese pe sârmă; numai urmele murdare de noroi ale paşilor erau singurele semne că asemenea casă e locuită.

O fată şleampătă, în plină floare, ce părea că crapă de grasă, după plesniturile rochiei şi spărturile încălţărilor, semănând cu un fruct prea copt, ne-a răspuns la bătaia noastră în uşă, crăpând-o puţin şi acoperind deschizătura cu făptura ei. Dar cum îl recunoscu pe domnul Jarndyce (de fapt, Ada şi cu mine ne-am închipuit că fata îl asocia fără îndoială pe tutore cu plata simbriei ei) s-a muiat numaidecât şi ne-a îngăduit să intrăm. Broasca uşii fiind stricată, fata s-a apucat atunci să asigure uşa cu un lanţ, care nici acela nu funcţiona cum trebuie, şi ne-a întrebat dacă nu vrem să urcăm „sus”.

Am urcat scările la primul etaj, nevăzând încă nici un soi de mobilă, doar urme murdare de paşi. Domnul Jarndyce, fără nici un fel de protocol, a intrat într-o cameră şi noi după el. Era destul de întunecoasă încăperea şi nicidecum curată, dar mobilată într-un soi ciudat de lux sărăcăcios, cu

un taburet mare, o canapea cu o mulţime de pernuţe, un fotoliu şi o sumedenie de perne, un pian, cărţi, scule de desenat, note muzicale, ziare şi câteva desene şi uleiuri. Un geam spart de la o fereastră murdară era acoperit cu hârtie şi lipit cu clei, dar pe masă se afla o farfurioară cu piersici de seră şi încă una cu struguri, una cu pişcoturi şi mai era şi o sticlă cu vin fin. Domnul Skimpole stătea lungit pe sofa, în halat, bând nişte cafea aromată dintr-o ceaşcă veche de porţelan – era cam pe la amiază – şi privind la o colecţie de micşunele din balcon.

Nu s-a tulburat câtuşi de puţin la apariţia noastră, ci s-a ridicat şi ne-a primit în obişnuitu-l său fel uşuratic.

— Iată-mă-s, vedeţi? Zise el după ce ne-am aşezat, nu fără oarecare greutate, cea mai mare parte a scaunelor fiind stricate. Iată-mă-s! Ăsta-i micul meu dejun, frugal. Unii oameni poftesc buturi de vită sau berbec la micul dejun, eu nu. Dă-mi piersica, ceaşca de cafea şi vinul roşu, şi sunt mulţumit. Nu le doresc fiindcă-mi plac, ci fiindcă-mi amintesc de soare. Nimic însorit în buturile de vită sau berbec. Nu-i decât plăcere animală.

— Ăsta-i cabinetul de consultaţie al prietenului nostru (sau ar fi fost dacă el ar fi dat vreodată consultaţii), e sanctuarul său, studioul său, ne spuse tutorele.

— Da, întări domnul Skimpole, rotind jur-împrejur figura sa luminoasă, asta-i cuşca păsăricii. Aici trăieşte şi cântă păsărică. Din când în când, o smulg de pene şi-i tund aripile, dar ea cântă, cântă mereu!

Ne servi cu struguri, repetând în felul său radios:

— Cântă! Nu cântece ambiţioase, dar cântă.

— Strugurii sunt minunaţi! Exclamă tutorele. I-ai primit în dar?

— Nu, răspunse el. Nu! Un grădinar cumsecade îi vinde. Slujitorul lui dorea să ştie, când i-a adus aseară, dacă trebuie să aştepte banii. „Zău, prietene dragă, i-am răspuns, cred că nu… Dacă pui oarecare preţ pe timpul

dumitale!” Se vede că punea preţ pe timp, pentru că a plecat.

Tutorele se uită la noi cu un zâmbet, ca şi cum ne-ar fi întrebat: „E cu putinţă să fii cu picioarele pe pământ c-un asemenea copil?”

— Iată o zi, urmă domnul Skimpole, luând bucuros puţin vin într-un pocal, care va fi mereu în amintire, aici. O vom numi ziua Sfintei Clare şi ziua Sfintei Summerson. Trebuie să-mi vedeţi fiicele. Am o fată care are ochi albaştri şi care e frumoasa tatei, am una care-i duioasa tatei şi mai am una care-i hazoasa tatei. Trebuie să le vedeţi pe toate. Au să fie încântate.

Tocmai pleca să le adune, când tutorele interveni şi-l rugă să amâne o clipă, deoarece doreşte mai întâi să schimbe două vorbe cu el.

— Dragul meu Jarndyce, răspunse el bucuros, întorcându-se la sofa, cât de multe clipe ţi-e plăcerea. Aici timpul nu-i problemă. Niciodată nu ştim cât e ceasul şi puţin ne pasă. Nu în asemenea fel reuşeşti în viaţă, ai să-mi spui? Sigur că ai dreptate. Dar noi nu umblăm să reuşim în viaţă. Nici n-avem pretenţie s-o facem.

Tutorele se uită iarăşi la noi, zicând deschis:

— Îl auziţi? Ascultă, Harold, urmă el, ceea ce am de vorbit cu dumneata se referă la Rick.

— Cel mai drag prieten pe care-l am! Răspunse domnul Skimpole cu afecţiune. Presupun că n-ar trebui să-mi fie cel mai scump prieten de vreme ce nu vorbeşte cu dumneata. Dar îmi este şi n-am încotro: e plin de poezia tinereţii şi mi-e drag. Dacă dumitale nu-ţi place, n-am ce-ţi face. Îl iubesc.

Sinceritatea cuceritoare cu care făcu declaraţia de mai sus avea într-adevăr aparenţa dezinteresării şi-l captivă pe tutore şi pe Ada de asemenea, pentru o clipă.

— Iubeşte-l cât îţi place, dragostea dumitale e binevenită, răspunse domnul Jarndyce, dar trebuie să-i salvăm buzunarul, Harold!

— Vai! Făcu domnul Skimpole. Buzunarul lui? Iată că vii la ceea ce eu nu pricep.

Luând ceva mai mult vin roşu şi înmuind un pişcot în el, clătină din cap şi ne zâmbi Adei şi mie, prevăzând cu ingenuitate că niciodată n-o să poată înţelege.

— Dacă mergi cu el într-un loc sau altul, urmă tutorele pe şleau, nu trebuie să-l laşi să plătească pentru amândoi.

— Dragă Jarndyce, răspunse domnul Skimpole, cu faţa-i blândă şi voioasă, luminată de ridicolul unei asemenea idei, ce trebuie să fac eu? Dacă mă ia pretutindeni eu el, trebuie să merg. Şi cum aş putea eu plăti? Niciodată n-am nici un ban. În cazul în care cumva am vreun ban, nu ştiu nimic despre el. Închipuie-ţi că aş întreba pe un om: „Cât?” Presupune că omul ar spune: „Şapte şilingi şi şase pence”. Ce ştiu eu despre şapte şilingi şi şase pence? Nimic. Mi-e cu neputinţă să continui discuţia şi să aibă vreo importanţă oarecare pentru om. Cum să mă duc să întreb, din unul în altul, tot oameni ce nu-şi văd capul de treburi, ce înseamnă şapte şilingi şi şase pence?… O limbă pe care n-o pricep. Şi de ce m-aş duce să întreb din unul în altul ce înseamnă şapte şilingi şi şase pence în bani… pe care eu tot nu-i pricep?

— Bine, exclamă tutorele, nicidecum contrariat de-un asemenea răspuns ingenuu, dacă se întâmplă să pleci pe undeva cu Rick, trebuie să împrumuţi bani de la mine (dar nu cumva să sufli vreun cuvânt de-o asemenea faptă) şi să-i dai apoi lui pentru notele de plată.

— Dragă Jarndyce, răspunse domnul Skimpole, sunt în stare de orice ca să-ţi fac plăcere, dar asemenea procedeu mi se pare zadarnic… De-a dreptul o prejudecată. Pe lângă asta, vă dau cuvântul meu, domnişoară Clare şi dragă domnişoară Summerson, am fost sigur că domnul Carstone are o avere imensă. Credeam că e destul să schimbe ceva, sau să semneze un angajament, o ciornă, un cec, ori o chitanţă, sau să scrie ceva pe-un teanc de hârtii, ca să curgă banii gârlă.

— De fapt nu-i deloc aşa, domnule, îl asigură Ada. Richard e sărac.

— Nu, zău? Exclamă domnul Skimpole cu zâmbetu-i luminos, mă uimiţi.

— Şi cu atât mai sărac, cu cât se sprijină într-o trestie putredă, interveni tutorele, apucându-l pe domnul Skimpole de mâneca halatului. Fii foarte atent, Harold, să nu-l îndemni la asemenea visuri.

— Dragul şi bunul meu prieten, răspunse domnul Skimpole, şi dragă domnişoară Summerson şi draga mea domnişoară Clare, cum aş putea eu face una ca asta? E o chestiune de afaceri şi eu habar n-am de afaceri. El mă îndeamnă pe mine. Iese triumfător din nişte isprăvi financiare grozave, îmi înfăţişează cele mai luminoase perspective şi îmi cere să le admir. Eu i le admir… Perspectivele luminoase! Dar nu pricep o iotă din ele şi i-o şi spun.

Felul iremediabil candid cu care ne spunea cele de mai sus, nepăsarea cu care se desfăta de inocenţa lui, fantastica ciudăţenie cu care se punea sub propria sa protecţie ca să poată explica o făptură ciudată ca a lui, toate se amestecau cu uşurinţa fermecătoare a tot ce spunea, tocmai ca să evidenţieze ipoteza tutorelui. Cu cât mă uitam mai mult la el, cu atât îmi părea mai puţin probabil, mai ales când era de faţă, că ar fi putut plănui, ascunde sau înrâuri ceva, şi totuşi, când nu era de faţă, cu cât mă gândeam că s-ar fi putut să fie şi altfel, cu atât îmi era mai puţin plăcut să mă gândesc că domnul Skimpole are cumva de-a face cu unii dintre cei ce-mi erau dragi.

Auzind că interogatoriul său (după cum îl numea) s-a terminat, domnul Skimpole a părăsit cu faţa radioasă camera, ca să-şi aducă fiicele (feciorii lui fugiseră de-acasă care cum putuse), lăsându-l pe tutore foarte încântat de felul în care îşi justificase firea de om în mintea copiilor. S-a întors curând, aducând cu el pe cele trei tinere domnişoare şi pe doamna Skimpole, care fusese cândva o frumuseţe de

femeie, dar acum ajunsese bolnavă, firavă, cu nasul cam pe sus, suferind de o complicaţie de boli de tot felul.

— Iată, zise domnul Skimpole, ea e fiica mea, frumoasa Arethusa… Cântă la pian şi din gură tot felul de bucăţi ca şi tatăl ei. Iată, ea e fiica mea, duioasa Laura… Cântă şi ea puţin la pian, dar nu şi din gură. Iar ea e fiica mea, hazoasa Kitty… Ea cântă puţin din gură, dar la pian nu. Noi cu toţii desenăm câte puţin, compunem muzică de asemenea câte puţin şi n-avem habar de timp şi de bani. Doamna Skimpole suspină, ca şi cum ar fi fost bucuroasă, după cât mi se păru, dacă ar fi putut desfiinţa asemenea atribute din zestrea de aptitudini a familiei. Mi-a mai făcut impresia că ea adresase oarecum tutorelui suspinul ei şi căuta orice împrejurare să mai scoată încă unul.

— E plăcut, urmă domnul Skimpole, întorcându-şi ochii şăgalnici, pe rând, la fiecare dintre noi, şi extrem de interesant să urmăreşti ciudăţeniile familiilor. În familia noastră toţi suntem copii şi eu sunt cel mai mic dintre toţi.

Fiicele sale păreau să ţină foarte mult la el, se amuzau de asemenea constatare nostimă, mai cu seamă fiica hazoasă.

— Dragele mele, e adevărat, îşi continuă domnul Skimpole vorba, nu-i aşa? Ba aşa e şi aşa trebuie să fie, fiindcă, vorba cântecului „e-n firea noastră”. Ei, bine, iat-o pe domnişoara Summerson, cu o minunată aptitudine administrativă şi o cunoaştere a amănuntelor de-a dreptul uimitoare. Trebuie să sune tare ciudat aş zice, în urechile domnişoarei Summerson, că noi, cei de-aici din casă, nu ştim nimic despre cotlete. Şi chiar nu ştim absolut nimic. Nu ştim să gătim nici un fel de mâncare, oricare ar fi. Aţa şi acul nu ştim cum să le folosim. Admirăm oamenii înzestraţi cu simţul practic de care noi suntem lipsiţi şi nu ne certăm cu ei. Atunci, de ce să se certe ei cu noi? Trăiţi şi lăsaţi şi pe alţii să trăiască, aşa le spunem noi. Trăiţi pe spatele vostru şi-al simţului vostru practic, şi lăsaţi-ne şi pe noi să trăim pe spatele vostru! Râse, dar ca de obicei păru cu totul plin de candoare şi păru, zău, să creadă cele ce spunea.

— Noi purtăm în suflete dragostea, rozele mele, continuă domnul Skimpole, dragoste pentru orice. Nu-i aşa?

— O, da, tată! Strigară în cor cele trei fiice.

— De fapt, acesta e departamentul familiei în tumultul vieţii, îşi urmă domnul Skimpole explicaţiile. Suntem în stare să observăm cele din jur şi să le privim cu interes, şi în realitate le contemplăm şi le privim cu interes. Ce să mai facem însă? Iat-o pe fiică-mea, frumoasa, măritată acum trei ani. Ei, bine, cred că măritându-se c-un alt copil, şi mai având încă doi, e o greşeală din punctul de vedere al economiei politice, dar a fost şi este foarte plăcut. În asemenea împrejurări, avem şi noi micile noastre festivităţi şi schimbăm între noi idei sociale, într-o bună zi l-a adus pe tânărul său soţ aici acasă, şi ei doi şi cu puişorii lor mici şi-au făcut cuib sus, sub acoperişul nostru. Cred că într-o zi ori alta, şi celelelate două fete ale mele, şi duioasa şi hazoasa au să-şi aducă soţii aici acasă şi-au să-şi facă şi ele cuiburi sus, sub acoperişul casei mele.

Părea foarte tânără, într-adevăr, ca să fie mamă a doi copii şi nu m-am putut opri să-i compătimesc şi pe ea, şi pe cei mici. Era evident că toate cele trei fiice crescuseră aşa cum au putut şi căpătaseră nişte cunoştinţe atât de puţine şi de întâmplătoare, doar cât avuseseră nevoie ca să fie jucăriile tatălui lor în ceasurile lui de trândăvie. I se cerea sfatul doar ca unuia cu gusturi picturale, am băgat de seamă, de pildă în ce priveşte stilurile în care îşi pieptănau părul. Frumoasa, purtându-l în maniera clasică. Duioasa, abundent şi curgându-i în plete pe spate, iar hazoasa, într-un stil poznaş, cu fruntea-i vioaie larg descoperită şi cu nişte cârlionţi mici şi zglobii adunaţi pe la coada ochilor. Erau îmbrăcate corespunzător cu acest stil, deşi arătau neîngrijite şi dezmăţate.

Ada şi cu mine am stat de vorbă cu cele trei tinere domnişoare şi am găsit că semănau minunat cu tatăl lor. Între timp, domnul Jarndyce (care se frecase pe cap o grămadă, lăsând să se-nţeleagă că vântul îşi schimbase

direcţia) vorbea cu doamna Skimpole într-un colţ de unde nu ne-am putut împiedica să auzim clinchetul monedelor. Domnul Skimpole se oferise dinainte să ne însoţească acasă şi se retrăsese ca să se îmbrace în acest scop.

— Florile mele, zise el când se întoarse, s-aveţi grijă de mama. E indispusă astăzi. Dar dacă mă duc o zi-două la domnul Jarndyce, am s-aud cântând ciocârliile şi-am să-mi păstrez bună-dispoziţie. A fost pusă la grea încercare, ştiţi, şi ar fi iarăşi pusă la grea încercare dacă aş rămâne acasă.

— Omul acela rău! Exclamă hazoasa.

— Tocmai când ştia că tata zace suferind lângă micşunelele sale, privind cerul albastru, se tângui Laura.

— Şi când în văzduh plutea miros de fân! Adăugă Arethusa.

— S-a văzut cât era de lipsit de poezie omul acela, încuviinţă domnul Skimpole, clar cu o desăvârşită bună-dispoziţie. A fost trivial. O lipsă totală a celor mai slabe urme de omenie! Fiicele mele s-au simţit tare jignite, ne explică el, de un asemenea om cumsecade!

— Ce cumsecade, tată?! Cu neputinţă! Protestară toate trei.

— Un soi de individ necioplit… Un fel de om-arici umflat în ţepi, urmă domnul Skimpole, un brutar din vecinătate de la care am împrumutat două fotolii. Doream două fotolii şi nu le aveam, de aceea, bineînţeles, am umblat după un om care să le aibă ca să le împrumutăm. Ei, bine, fiinţa asta morocănoasă ni le-a împrumutat şi noi le-am purtat până le-am distrus. După ce-au ajuns jerpelite, el le-a cerut înapoi. I le-am dat înapoi. S-a bucurat, aveţi să spuneţi. Da de unde! A cârtit că-s stricate. Am căutat să-l lămuresc, să-i arat unde greşeşte. I-am spus: „Poţi dumneata, la vârsta pe care o ai, să fii atât de tare de cap, amice dragă, încât să stărui că fotoliul e un lucru să-l pui pe-un raft şi să te uiţi la el? Ăsta-i obiect de contemplare, la care să te uiţi de la distanţă, ca să-l judeci dintr-un anume punct de vedere? Nu ştii oare că asemenea fotolii se iau cu împrumut ca să te

aşezi pe ele?” Era de nelămurit şi de neconvins, şi pe deasupra folosea şi un limbaj nestăpânit. Plin de răbdare, cum sunt şi în clipa de faţă, am făcut alt apel la dânsul. I-am spus: „Ei, bine, om bun, oricât ar putea diferi competenţa noastră în afaceri, cu toţii suntem copiii unei singure mame măreţe: Natura. În dimineaţa asta înfloritoare de vară, uită-te la mine (eram întins pe sofa), stau cu flori în faţa mea, cu fructe pe masă, cu cerul fără de nici un nor deasupra mea, cu aerul plin de miresme în juru-mi, contemplând Natura. Te implor pe dumneata, în numele frăţiei umane, nu interpune între mine şi subiectul sublim la care mă uit făptura unui brutar mânios!” Dar el n-a ascultat, continuă domnul Skimpole ridicându-şi ochii hazlii cu o expresie de uimire glumeaţă. Şi-a interpus chipu-i ridicol, şi încă îl interpune şi are să-l mai interpună. Şi de aceea sunt nespus de bucuros să dispar din calea lui şi să mă duc acasă la prietenul meu Jarndyce, împreună cu el.

Părea că-i scapă faptul că doamna Skimpole cu fiicele rămâneau pe loc să-l înfrunte pe brutar, dar asta era o poveste atât de veche pentru ei toţi, încât intrase în firea lucrurilor. Domnul Skimpole îşi luă rămas-bun de la familie, cu o afecţiune la fel de aeriană şi graţioasă ca toate celelalte aspecte sub care se înfăţişa şi plecă împreună cu noi într-o deplină împăcare cu sine. Avurăm prilejul să vedem prin câteva uşi deschise, în timp ce coboram scara, că apartamentul său personal era ca un palat pe lângă restul casei.

Nu puteam avea nici-o presimţire, şi nici n-am avut vreuna, că, probabil, ceva senzaţional pentru mine şi de-a pururi de neuitat prin urmările ce-au decurs avea să se întâmple mai înainte ca ziua să se încheie. Oaspetele nostru era într-asemenea dispoziţie în drum spre casă, încât n-am făcut altceva decât să-l ascult şi să mă minunez de el, de altfel nici nu eram singură în privinţa asta, deoarece Ada se lăsase şi ea subjugată de aceeaşi fascinaţie. Cât despre tutore, vântul care ameninţase să se statornicească dinspre

răsărit, în clipa în care am plecat de la Somers Town, s-a înturnat de tot spre miazăzi, înainte de a fi apucat să parcurgem trei, patru mile.

Dacă în alte privinţe spiritul pueril al domnului Skimpole putea face ori nu obiectul unei controverse, când era însă vorba de schimbare sau de vreme senină, se bucura ca un copil. Nicidecum obosit de glumele pe care le spusese pe drum, a ajuns în salon înaintea noastră şi, în timp ce eu îmi vedeam de treburile gospodăriei, l-am auzit la pian, cântând refrene de barcarole şi sorbind de pe note cântece italieneşti şi nemţeşti.

Cu puţin timp înainte de cină, ne aflam cu toţii adunaţi în salon şi domnul Skimpole, tot la pian, alegea în felul lui grandilocvent fragmente mici de muzică, vorbind printre picături despre dorinţa sa de a termina mâine nişte schiţe ale peretelui vechi şi ruinat de la Verulam, pe care le începuse cu un an ori doi în urmă şi se plictisise de ele, când, iată, o carte de vizită ne-a fost adusă, iar tutorele citi tare, cu glas uimit:

— Sir Leicester Dedlock!

Musafirul se şi afla înăuntru în timp ce casa se învârtea cu mine, mai înainte de a fi avut puterea să mă clintesc din loc. Dacă aş fi avut această putere, aş fi rupt-o la fugă. În zăpăceala care mă cuprinsese, n-am avut nici măcar prezenţa de spirit să mă fi retras lângă Ada, sub arcada ferestrei, sau să mă fi uitat pe fereastră, sau măcar să-mi fi dat seama unde e fereastra. Mi-am auzit numele şi am văzut că tutorele mă prezenta, mai înainte de a mă fi putut îndrepta spre un scaun.

— Vă rog luaţi loc, sir Leicester.

— Domnule Jarndyce, îi răspunse sir Leicester înclinându-se şi aşezându-se. Mi-am îngăduit cinstea de a vă vizita…

— Pentru mine e o cinste, sir Leicester.

— Vă mulţumesc… De a vă vizita în drumul meu din Lincolnshire, ca să vă exprim părerea de rău că o neînţelegere totuşi gravă, pe care am avut-o cu un gentilom

care… Care vă e cunoscut şi v-a găzduit şi despre care, din aceste motive, nu am a mai adăuga nici un cuvânt, v-au împiedicat pe dumneavoastră, ba, încă şi pe domnişoarele care vă însoţeau şi cărora le purtaţi de grijă, să vedeţi puţinul din casa mea de la Chesney Wold, ce-ar fi putut răsplăti un gust rafinat şi cultivat.

— Sunteţi peste măsură de amabil, sir Leicester, şi în numele acelor domnişoare (aici de faţă) şi al meu, vă mulţumim foarte mult.

— E cu putinţă, domnule Jarndyce, ca gentilomul pe care, pentru motivele arătate, mă voi reţine de a-l mai cita… E cu putinţă, domnule Jarndyce, ca gentilomul acela să-mi fi făcut cinstea până într-atât, încât să se fi înşelat în privinţa firii mele, şi să vă fi făcut să credeţi că n-aţi fi fost primiţi în aşezarea mea din regiunea Lincolnshire, cu acea politeţe şi acea curtoazie pe care cei ce locuiesc acolo au fost instruiţi să le acorde tuturor doamnelor şi domnilor care se prezintă la Castel? Vă rog, pur şi simplu, domnule, să luaţi act că situaţia este exact contrară.

Tutorele combătu delicat, cu un semn, asemenea ipoteză, fără să rostească nici un cuvânt ca răspuns.

— M-am necăjit nespus, domnule Jarndyce, urmă apăsat sir Leicester, vă asigur, domnule, că m-am necăjit… Nespus…

Când am aflat de la îngrijitoarea de la Chesney Wold că un gentilom care era împreună cu dumneavoastră prin părţile locului, şi care se pare că posedă un gust cultivat pentru artele frumoase, a fost ca atare împiedicat, din asemenea motive, să cerceteze portretele de familie cu acel răgaz, acea grijă şi concentrare pe care poate că ar fi dorit să le-o acorde acelor opere dintre care unele poate că l-ar fi răsplătit.

Aici, sir Leicester scoase un cartonaş şi citi cu multă gravitate şi cu puţină stânjenire, ducându-şi lornieta la ochi: Domnul Hirrold… Herald… Harold… Skampleing… Skumpling… Vă cer scuze… Skimpole.

— Iată-l, sir Leicester, pe domnul Harold Skimpole, zise tutorele, cu o evidentă uimire.

— Oh! Exclamă sir Leicester, sunt fericit să-l cunosc pe domnul Skimpole şi să am prilejul de a-i prezenta regretele mele personal. Nădăjduiesc, domnule, că atunci când vă veţi afla iarăşi prin partea mea de ţară, nu veţi mai fi sub o influenţă similară a unei atare restricţii.

— Sunteţi foarte amabil, sir Leicester Dedlock. Încurajat în asemenea fel, cu siguranţă că voi beneficia de plăcerea şi avantajul unei alte vizite în preafrumosul dumneavoastră Castel. Posesorii unei asemenea proprietăţi cum e Chesney Wold, urmă domnul Skimpole cu obişnuita-i înfăţişare fericită şi uşuratică, sunt nişte binefăcători publici. Ei sunt atât de buni să păstreze o sumă de obiecte încântătoare spre uimirea şi plăcerea noastră, a oamenilor săraci, şi a nu te folosi de prilejul de a admira şi de a te bucura de ceea ce ei oferă, înseamnă să fii nerecunoscător cu binefăcătorii tăi.

Sir Leicester păru să încuviinţeze asemenea sentiment, din toate puterile.

— Sunteţi pictor, domnule?

— Nu, răspunse domnul Skimpole, sunt un om inutil cu desăvârşire. Un simplu amator.

Sir Leicester păru să încuviinţeze asemenea situaţie încă şi mai mult. Îşi exprimă speranţa să aibă marele noroc de a fi la Chesney Wold când va veni domnul Skimpole data viitoare în Lincolnshire. Domnul Skimpole se declară foarte flatat şi onorat.

— Domnul Skimpole, continuă sir Leicester, adresându-se din nou tutorelui, i-a comunicat îngrijitoarei, care, după cum poate c-a băgat Domnia Sa de seamă e o bătrână şi devotată părtaşă a familiei…

— Asta s-a întâmplat când am trecut pe la Castel deunăzi, cuprilejul vizitei pe care amfăcut-o domnişoarei Summerson şi domnişoarei Clare, ne explică nepăsător domnul Skimpole.

— Cum că prietenul cu care stătuse mai înainte acolo e domnul Jarndyce. (Sir Leicester se înclină în faţa celui ce poartă numele de mai sus). Şi astfel, am luat cunoştinţă de împrejurarea pentru care mi-am manifestat părerea de rău. Că aşa ceva s-ar fi putut întâmpla oricărui gentilom, domnule Jarndyce, dar mai ales unui gentilom dinainte cunoscut cu Lady Dedlock, şi aflându-se pe drept cuvânt într-o oarecare înrudire depărtată cu ea şi căruia (după cum am aflat chiar de la Doamna Mea) ea îi poartă un înalt respect, vă asigur că mă necăjeşte nespus.

— Vă rog să nu mai adăugaţi nimic în această privinţă, sir Leicester, răspunse tutorele. Sunt foarte mişcat, aşa cum desigur suntem cu toţii, de consideraţia pe care ne-o acordaţi. De fapt greşeala a fost a mea şi eu sunt cel ce-ar trebui să ceară scuze.

N-am ridicat privirile niciodată. N-am văzut musafirul la faţă şi îmi părea că nici măcar nu aud convorbirea. Mă surprinde să văd că mi-o pot aminti, deoarece părea că nu-mi face nici-o impresie pe măsură ce se desfăşura. L-am auzit vorbind, dar sufletu-mi era atât de tulburat şi repulsia mea instinctivă pentru gentilomul intrus mi-l făcea, prin prezenţa lui, atât de greu de suportat, încât am crezut că n-am înţeles nici un cuvânt din cauza zăpăcelii din capul meu şi a bătăilor inimii.

— I-am povestit iubitei mele soţii Lady Dedlock incidentul, urmă sir Leicester şi Doamna Mea mi-a adus la cunoştinţă că avusese plăcerea de a schimba câteva cuvinte cu domnul Jarndyce şi cu domnişoarele de sub tutela lui, cu prilejul unei întâlniri întâmplătoare din timpul şederii lor în vecinătatea Castelului. Îngăduiţi-mi, domnule Jarndyce, să vă repet dumneavoastră şi domnişoarelor aici de faţă garanţiile pe care i le-am oferit şi domnului Skimpole. Împrejurările fără îndoială nu-mi îngăduie să spun că aş încerca vreo satisfacţie să aud că domnul Boythorn mi-a cinstit casa cu prezenţa Domniei Sale, dar asemenea

împrejurări depind numai de persoana gentilomului suscitat şi nu depăşesc limitele voinţei Domniei Sale.

— Îmi ştiţi vechea părere despre el, zise domnul Skimpole, adresându-se uşuratic nouă. Un taur binevoitor, care-i hotărât să facă roşu din orice culoare!

Sir Leicester tuşi, ca şi cum nu i-ar fi fost cu putinţă să mai audă un cuvânt în legătură cu un asemenea individ şi-şi luă rămas-bun cu multă ceremonie şi politeţe. M-am dus în cameră la mine cât am putut de repede şi am rămas acolo până mi-am recăpătat stăpânirea de sine ce fusese tare zdruncinată, dar am aflat cu mulţumire, când am coborât iarăşi, că toţi glumeau pe socoteala mea, că mă fâstâcisem şi amuţisem în faţa marelui baronet din Lincolnshire.

Pe atunci socotisem că venise vremea când trebuia să-i spun tutorelui cele ce ştiam. Posibilitatea de a fi pusă în legătură cu mama, de a fi invitată în casa ei… Sau faptul că până şi domnul Skimpole, atât de puţin asociat cu mine, va pătrunde în casa ei, primind amabilităţi şi servicii de la soţul mamei mele, mi-era atât de penibilă, încât am simţit că n-aş mai putea să mă călăuzesc singură, fără ajutorul tutorelui.

După ce ne retrăsesem pentru culcare şi după ce Ada şi cu mine stătuserăm de vorbă ca de obicei în camera noastră drăgălaşă, am ieşit iarăşi pe uşă şi l-am căutat pe tutore printre cărţile lui. Ştiam că întotdeauna citeşte la vremea aceea şi de îndată ce m-am apropiat, am văzut lumina de la lampa sa de citit revărsându-se afară pe coridor.

— Pot să intru, tutore?

— Bineînţeles, domniţă. Ce se-ntâmplă?

— Nu se-ntâmplă nimic. Mă gândeam că-aş vrea să folosesc asemenea prilej de linişte ca să-ţi spun un cuvânt despre mine…

Îmi potrivi un scaun, închise cartea şi-o puse deoparte, şi-şi îndreptă faţa-i binevoitoare şi atentă către mine. Mi-a fost cu neputinţă să nu bag de seamă că pe figură avea zugrăvită o expresie ciudată, pe care i-o mai văzusem

cândva… În seara aceea când îmi spusese că tulburarea lui nu era dintre cele pe care le-aş fi putut uşor înţelege.

— Ceea ce te priveşte pe tine, draga mea Esther, zise el, ne priveşte pe noi toţi. Pe cât eşti tu de pregătită să vorbeşti, pe atâta şi eu să te ascult.

— Ştiu asta, tutore. Dar am atâta nevoie de sfatul şi sprijinul dumitale. O! Nu ştii cât de multă nevoie am în seara asta!

Părea nepregătit, văzându-mă atât de serioasă şi puţin îngrijorată.

— Sau cât de mult am dorit să vorbesc cu dumneata, am urmat eu, mai cu seamă de când a fost la noi musafirul de astăzi.

— Musafirul, draga mea? Sir Leicester Dedlock?

— Da.

Îşi încrucişă braţele şi rămase uitându-se la mine cu aerul celei mai profunde uimiri, aşteptând să vadă ce aveam să mai spun. Nu ştiam cum să-l pregătesc.

— Ei bine, Esther, făcu el, începând să zâmbească, musafirul nostru şi cu tine sunteţi cele din urmă fiinţe de pe faţa pământului între care aş fi crezut că se poate face vreo legătură.

— O da, tutore, ştiu că-i aşa. Şi eu credeam la fel, dar asta mai înainte.

Zâmbetul se şterse de pe faţa lui, care căpătă un aer mai grav. Traversă camera spre uşă să vadă dacă-i închisă (dar avusesem eu grijă de asta) şi îşi reluă locul în faţa mea.

— Tutore, am început eu, îţi aminteşti când am fost surprinşi de furtuna cu vijelie de cele ce ţi-a spus Lady Dedlock despre sora ei?

— Bineînţeles. Fără îndoială că-mi amintesc.

— Şi că ţi-a adus aminte că ea şi sora ei se deosebeau şi că fiecare şi-a văzut de treburile ei?

— Da. Fără îndoială.

— De ce s-au despărţit, tutore?

Când s-a uitat la mine, am văzut că era cu desăvârşire schimbat la faţă.

— Copilă, de ce pui asemenea întrebări? Habar n-am de ce s-au despărţit. Nimeni, afară de ele două, n-a ştiut, cred. Cine ar putea spune care au fost tainele acestor două femei frumoase şi mândre! Ai văzut-o pe Lady Dedlock! Dacă ai fi văzut-o vreodată pe sora ei, ai şti că şi ea a fost la fel de hotărâtă şi de trufaşă.

— O, tutore dragă, am văzut-o nu o dată, ci de multe, multe ori!

— Ai văzut-o?

A făcut o scurtă pauză, muşcându-şi buzele.

— Atunci, Esther, când ai vorbit cu mine despre Boythorn, e multă vreme de-atunci, şi când ţi-am spus că el a fost odată aproape căsătorit şi că doamna aceea n-a murit, dar a murit pentru el şi că incidentul acela a exercitat o anumită influenţă asupra vieţii lui de mai târziu… Ştiai toate acestea şi ştiai şi cine a fost doamna?

— Nu, tutore, am răspuns eu, înspăimântată de lumina ce prindea uşurel a se face în mintea mea. Nici acum nu ştiu cine este.

— Soră bună cu Lady Dedlock.

— Şi de ce, abia am putut să-l întreb, de ce, dragă tutore, te rog spune-mi, de ce s-au despărţit?

— Ea a vrut aşa, iar pricinile care-au împins-o la o asemenea hotărâre le-a ţinut îngropate în inima-i neînduplecată. Boythorn a presupus după aceea (dar era doar o presupunere) că cine ştie ce jignire primise spiritul ei trufaş în desfăşurarea certei dintre ea şi sora ei, ceva care a rănit-o dincolo de limitele raţiunii; dar ea i-a scris că de la data scrisorii aceleia a murit pentru el… Ceea ce a şi făcut întocmai… Şi că hotărârea era impusă de ea, cunoscându-i temperamentul mândru şi simţul adânc al onoarei, pe care şi doamna le avea în aceeaşi măsură în firea ei. Ţinând seama de asemenea considerente, pe care şi ea le împărtăşea întocmai, a făcut acest sacrificiu, îi scria,

acest sacrificiu în care avea să trăiască şi să moară. A făcut şi una şi alta, mă tem; sigur e că din ceasul acela el n-a mai văzut-o şi nici n-a mai auzit de ea. Şi nici altcineva.

— O, tutore dragă, ce am făcut? Am exclamat strigând, dând frâu liber amărăciunii mele. Ce durere am pricinuit cu absolută nevinovăţie!

— Tu ai pricinuit-o, Esther?

— Da, tutore. Nevinovată sunt, dar mai mult ca sigur că eu am pricinuit-o. Sora aceea care s-a claustrat e prima făptură din amintirile mele.

— Nu, nu, strigă tutorele, înfiorându-se.

— Ba da, tutore, ba da! Iar sora ei e mama mea!

I-aş fi spus tot ce cuprindea scrisoarea mamei, dar n-a vrut să audă nimic. Mi-a vorbit cu atâta afecţiune şi înţelepciune şi mi-a pus în faţa ochilor atât de evident tot ceea ce gândisem şi eu numai că trunchiat, şi tot ceea ce nădăjduisem şi eu când fusesem într-o stare sufletească mai bună, încât, cuprinsă şi-acum de-o recunoştinţă fierbinte faţă de el, aşa cum am fost ani de-a rândul, am avut impresia că niciodată nu mi-a fost atât de drag şi scump, şi că niciodată nu i-am fost mai recunoscătoare, în sufletul meu, ca-n noaptea aceea. Şi, după ce m-a însoţit până la camera mea şi m-a îmbrăţişat pe pragul uşii, şi după ce în sfârşit m-am pregătit să dorm, gândul mi-era numai la cum aş putea munci destul, cum aş putea fi destul de bună, cum în felul meu redus aş putea spera să mă pot uita pe mine, ca să mă consacru numai lui, să fiu utilă îndeajuns altora, ca să-i pot arăta cât de mult îl slăvesc şi cât de mult îl binecuvântez.

Scrisoarea şi răspunsul doua zi dimineaţă, tutorele mă chemă în cameră la el şi atunci i-am completat ce mai rămăsese nespus în seara din ajun. Nu-i nimic de făcut, mă sfătui el, decât să păstrezi taina şi să ocoleşti orice întâlnire asemănătoare celei de ieri. A înţeles starea mea sufletească şi a împărtăşit-o în întregime. Ba, chiar şi-a luat sarcina de a-l împiedica pe domnul Skimpole să traducă în fapt prilejul

ce i se oferise. Unei singure fiinţe, pe care n-avea nevoie să mi-o numească, îi era acum cu neputinţă să-i dea sfaturi sau s-o ajute. Ce n-ar fi dat să poată! Dar asemenea lucru nu se mai putea întâmpla. Dacă neîncrederea ei în avocatul despre care vorbise era întemeiată, lucru de care tutorele aproape că nu se îndoia, se temea să nu se ajungă la descoperire. Domnul Jarndyce ştia ceva despre el, atât din cele văzute, cât şi din faimă, şi era sigur că avocatul e om primejdios. Se străduí în repetate rânduri să-mi vâre în cap cu dragoste plină de grijă şi cu bunătate că, orice s-ar întâmpla, sunt la fel de nevinovată ca şi dânsul şi la fel de neputincioasă ca să influenţez situaţia.

— Nici nu pot crede, zicea el, că îndoielile se îndreaptă înspre tine, draga mea. Bănuieli pot exista multe, fără să aibă vreo legătură cu tine.

— Pentru avocat da, i-am răspuns eu. Dar două alte persoane mi-au venit în minte de când am început să am temeri.

Apoi i-am istorisit toată povestea cu domnul Guppy, care mă temeam c-ar fi putut avea unele vagi presupuneri, după cele ce-am înţeles din intenţiile sale, dar într-a cărui tăcere, după ultima noastră convorbire, îmi puneam toată încrederea.

— Bine, zise tutorele. Atunci, pentru moment, îl putem înlătura pe el. Care-i cealaltă persoană?

L-am făcut să-şi reamintească de servitoarea franţuzoaică şi de stăruitoarea ofertă de a mă sluji, pe care mi-o făcuse.

— A! Exclamă el pe gânduri, e o fiinţă cu mult mai primejdioasă decât funcţionarul. Dar, la urma-urmei, draga mea, ea caută doar să intre iarăşi în serviciu. Vă văzuse pe tine şi pe Ada cu puţin timp mai înainte şi era firesc să-i fi venit în minte să încerce cu tine. N-a făcut decât să-ţi ofere pur şi simplu serviciile ei ca slujnică, după cum ştii. Nimic mai mult.

— Felul ei era ciudat, am observat eu.

— Da, dar felul ei a fost ciudat şi când şi-a scos încălţările din picioare şi a arătat demonstrativ că pofteşte să umble cu picioarele goale prin iarba udă şi rece, ceea ce ar fi putut-o duce la patul de moarte, continuă tutorele. Ar însemna să-ţi faci sânge rău singură, de prisos, şi bătaie de cap, ca să pui la socoteală asemenea ipoteze şi eventualităţi. Sunt foarte puţine la număr împrejurările lipsite de primejdie care, aşa privite, să nu apară pline de semnificaţii periculoase. Încrede-te în viitor, domniţă! Nu poţi fi mai bună decât eşti, fii tot aşa, cu toate cele aflate, aşa cum erai înainte de a le fi aflat. E cel mai bun lucru pe care poţi să-l faci spre binele tuturor. Fiind acum părtaş la taina ta…

— Şi uşurându-mi-o atât de mult, tutore…, am precizat eu.

— Voi fi cu ochii în patru la tot ce se petrece în familia aceea, atât cât voi putea observa de la depărtarea la care mă aflu. Şi de va veni timpul să pot întinde o mână ca să dau un cât de mic ajutor cuiva, căruia e mai bine să nu-i spunem pe nume nici măcar aici, nu mă voi codi s-o fac de dragul scumpei sale fiice.

I-am mulţumit din toată inima. Ce altceva puteam decât să-i mulţumesc! Mă pregăteam să ies afară pe uşă, când îmi ceru să mai rămân o clipă. Întorcându-mă repede, am văzut iarăşi aceeaşi expresie pe faţa lui pe care i-o văzusem o dată şi, aşa, deodată, nu ştiu cum, mi-a străfulgerat prin minte, ca o ipoteză nouă şi foarte vagă, că am înţeles ce vrea să-mi spună.

— Draga mea Esther, începu tutorele, de mult mă bate gândul şi doresc să-ţi spun ceva.

— Cu adevărat?

— Mi-a venit cumva greu să mă deprind cu gândul ăsta, şi încă îmi vine. Aş dori ca acel lucru să fie spus pe îndelete şi chibzuit tot pe îndelete. Ai avea ceva împotrivă să-ţi scriu?

— Dragă tutore, ce aş putea avea împotrivă ca să-mi scrii ceva mie, să citesc?

— Atunci uite, draga mea, zise el cu zâmbetu-i plin de voioşie, sunt în clipa de faţă la fel de limpede şi simplu… Par la fel de sincer, cinstit şi demodat, aşa cum sunt eu totdeauna?

I-am răspuns cu toată sinceritatea:

— La fel.

Şi în cel mai strict adevăr, fiindcă şovăiala lui momentană dispăruse (nu durase decât o clipă) şi îşi reluase minunatul, delicatul, cordialul, nobilul lui fel de a fi.

— Arăt ca şi cum aş fi înlăturat orice, vreau să cred orice afară de ceea ce am spus, ca şi cum n-aş mai avea nici-o rezervă, indiferent care? Mă întrebă el cu ochii limpezi şi strălucitori fixaţi asupra mea.

I-am răspuns că-i aşa.

— Poţi avea deplină încredere în mine şi să te bizui deplin pe cuvintele mele, Esther?

— Cât nu se poate mai deplin, am răspuns eu din toată inima.

— Draga mea fată, murmură tutorele, dă-mi mâna!

Mi-o luă într-a lui, ţinându-mă uşurel cu braţul şi uitânduse în ochii mei cu acelaşi fel autentic, spontan şi încrezător – vechiul fel protector, care într-o clipă prefăcuse casa asta în căminul meu – şi îmi spuse:

— Ai izbutit să faci schimbări în mine, domniţă, din ziua cea de iarnă, de demult, din poştalion. Mai întâi şi-ntâi de toate, de-atunci mi-ai făurit o lume de bine.

— Ah, tutore, câte ai făcut dumneata pentru mine de atunci!

— Dar, răspunse el, nu la asta trebuie să ne gândim acum!

— Asemenea lucruri nu pot fi uitate nici-o clipă.

— Ba da, Esther, urmă el serios şi blând totodată, acum trebuie uitate, trebuie uitate o bucată de timp. Doar atât trebuie să-ţi aminteşti acum, că aşa cum mă cunoşti, nimic nu mă poate schimba. Te poţi simţi în stare de aşa ceva, draga mea?

— Pot să fiu şi sunt în stare, i-am răspuns.

— Asta e mare lucru, zise el. Asta e totul. Dar eu nu trebuie s-o iau în sensul strict al cuvântului. N-am să-ţi scriu acel ceva ce-mi umblă în gând, până când nu vei fi hotărât definitiv înlăuntrul tău că nimic nu mă poate schimba în ochii tăi, de cum m-ai cunoscut dintotdeauna. Dacă te îndoieşti, cumva, câtuşi de puţin, n-am să-ţi scriu deloc. Dacă eşti sigură, însă, pe temeiuri serioase, trimite-o pe Charley la mine de diseară într-o săptămână… Pentru scrisoare. Dar dacă nu eşti sigură cu desăvârşire, n-o trimite deloc. Ia aminte, mă încred în sinceritatea ta în această privinţă ca în toate celelalte. Dacă nu eşti absolut sigură asupra punctului de care-am vorbit, nu o trimite deloc!

— Tutore, i-am zis, de pe acum sunt sigură. Şi convingerea nu mi-o pot schimba, cum nici dumneata nu-ţi poţi schimba sentimentele faţă de mine. O voi trimite pe Charley după scrisoare.

Mă prinse de mână, mi-o strânse şi nu scoase nici un cuvânt. Iar în cursul întregii săptămâni, nu s-a mai rostit nici un cuvânt cu privire la convorbirea asta a noastră, nici de către el şi nici de mine. Când veni seara statornicită, i-am spus lui Charley, de cum am rămas singură:

— Du-te şi bate la uşa domnului Jarndyce, Charley, şi spune-i că vii din partea mea… Pentru scrisoare.

Charley urcă scările şi-apoi le coborî, şi trecu pe coridoare… Calea plină de cotituri din casa veche până în scara aceea tare lungă urechilor mele încordate să asculte… Apoi se întoarse la fel îndărăt, de-a lungul coridoarelor, în sus pe scări şi-apoi în jos pe scări, şi-mi aduse scrisoarea.

— Pune-o pe masă, Charley, am spus eu.

Aşa că Charley o puse pe masă şi plecă să se culce, iar eu m-am aşezat, uitându-mă la scrisoare, fără s-o iau, şi gândindu-mă la multe lucruri.

Am început cu copilăria mea întunecată şi am trecut peste zilele acelea sfioase şi nesigure, ca să ajung la epoca

apăsătoare când naşa mea zăcea moartă, cu faţa-i dârză, atât de rece şi de fixă, şi când cu doamna Rachel mă simţeam mai singură, de parcă n-aş fi avut pe nimeni pe lume cu care să vorbesc sau la care să mă uit. Am lăsat la o parte şi schimbarea din zilele de mai târziu, când s-a revărsat asupră-mi o binecuvântare atât de neaşteptată, având peste tot în jurul meu numai prieteni şi fiind îndrăgită. Am ajuns la momentul când pentru întâia oară am văzut-o pe draga mea şi am fost primită în asemenea dragoste frăţească, care mi-a dăruit tot farmecul şi frumuseţea vieţii. Mi-am reamintit de prima rază luminoasă de bun-sosit, care ne-a întâmpinat răspândindu-şi strălucirea de la ferestrele acestea asupra feţelor noastre nerăbdătoare, în seara aceea rece şi senină, a cărei lumină nu va slăbi niciodată. Am retrăit iarăşi viaţa fericită din casa tutorelui, apoi am trecut din nou prin boală şi însănătoşire, m-am gândit la mine atât de schimbată acum, şi la cele din jurul meu atât de neschimbate, şi toată această fericire se revărsa ca o lumină de la o făptură centrală, reprezentată dinaintea mea de către scrisoarea de pe masă.

Am deschis-o şi-am citit-o. Era atât de impresionantă prin dragostea pe care o mărturisea pentru mine şi prin prevenirea dezinteresată cu care-mi atrăgea luarea aminte şi prin respectul pe care mi-l arăta în fiece cuvânt, încât prea adesea ochii mei erau orbiţi ca să poată citi mult dintr-o dată. Dar am citit-o toată, de la un capăt la celălalt, de trei ori, fără s-o las din mână. Gândisem că îi ştiu dinainte obiectul şi chiar aşa a fost. Scrisoarea mă întreba dacă aş primi să fiu stăpână în Casa Umbrelor.

Nu era o scrisoare de dragoste, deşi exprima aşa de multă dragoste, dar era scrisă tocmai cum ar fi vorbit cu mine, orişicând, nu la un timp anume. Îi vedeam faţa, îi auzeam vocea şi simţeam înrâurirea felului său bun şi protector în fiecare cuvânt. Mi se adresa mie de parcă poziţiile noastre fuseseră schimbate una în locul celeilalte, de parcă toate faptele bune erau făcute de mine, iar sentimentele pe care

acestea le treziseră erau ale sale. Mai vorbea de faptul că sunt tânără, iar el trecut de floarea vârstei, de faptul că el atinsese o vârstă matură pe când eu nu eram decât o copilă, de el că-mi scrie mie cu capul argintat şi ştiindu-le pe toate atât de bine, încât să mi le expună în tot plinul lor spre o chibzuire matură. Îmi mai spunea că printr-o asemenea căsătorie nu voi câştiga nimic, după cum, înlăturând-o, nu voi pierde nimic, pentru că relaţiile noi nu vor putea spori afecţiunea pe care mi-o păstrează şi, oricare mi-ar fi hotărârea, el e sigur că va fi cea dreaptă. Dar el chibzuise din nou asupra unui asemenea pas, după ultima noastră convorbire confidenţială, şi se hotărâse să-l facă, dacă n-ar sluji la altceva decât ca să-mi arate, printr-un biet exemplu, că lumea întreagă e gata, fără nici-o greutate, să dezmintă prezicerea sumbră din copilăria mea. Eram cea din urmă care să ştie câtă fericire puteam să revărs asupra lui, dar despre asta nu voia să spună nimic mai mult, pentru că totdeauna va trebui să-mi amintesc că eu lui nu-i datoram nimic, pe când el îmi era dator, şi încă pentru foarte multe. Se gândise adesea la viitorul nostru şi, prevăzând că va trebui să sosească vremea, şi temându-se că s-ar putea să vină curând, când Ada (acum foarte aproape de majorat) ne va părăsi, şi când prezentul nostru fel de viaţă se va încheia, se deprinsese mai de mult cu gândul unei asemenea propuneri. Aşa că a făcut-o. Dacă am sentimentul că aş putea vreodată să-i acord acest suprem drept de a-mi fi întru totul ocrotitorul meu, şi dacă simt că aş putea cu fericire şi dreptate deveni scumpa lui tovarăşă pentru restul vieţii, mai presus de orice mi s-ar putea întâmpla, în afară de moarte, chiar şi în acest caz, nu m-ar putea lega irevocabil, atâta timp cât cuprinsul scrisorii de faţă e încă atât de nou pentru mine şi, chiar şi aşa, trebuie să am timp din belşug ca să pot chibzui. În cazul acesta, sau în cazul contrar, să-i îngădui să rămână neschimbat în vechile relaţii cu mine, în vechiul lui fel, în vechiul lui nume cu care l-am chemat. Cât despre vesela lui Doamnă Minerva, despre

micuţa-i domniţă, ea va fi pe vecie aceeaşi pentru el, o ştia bine.

Cam acestea cuprindea scrisoarea, concepută cu imparţialitate şi demnitate, ca şi cum de fapt, tutorele meu, cu toată răspunderea, mi-ar fi supus fără părtinire propunerea unui prieten, în legătură cu care îmi înfăţişa cazul în toate amănuntele, cu toată integritatea.

Dar nu lăsa deloc să se-nţeleagă că pe vremea când arătam mai frumoasă avusese în gândurile lui aceleaşi porniri şi că se stăpânise. Că acum, după ce vechea mea înfăţişare mă părăsise şi nu mai aveam nici un farmec, el mă putea iubi la fel ca-n zilele mele de frumuseţe. Că descoperirea în privinţa naşterii mele nu i-a ţinut nici cald, nici rece. Că generozitatea lui s-a înălţat deasupra sluţirii şi a ruşinii cu care venisem pe lume. Că, cu cât mai multă nevoie aş fi avut de-o asemenea iubire devotată, cu atât mai solid m-aş fi putut încrede în el până la urmă.

Dar ştiam cum e, ştiam prea bine acuma. Scrisoarea mă întâmpinase ca o firească încheiere a poveştii generoase pe care o trăisem şi mi-am dat seama că n-am decât un lucru de făcut. Să-mi închin viaţa fericirii lui; nu dorisem oare, numai cu o seară înainte, posibilitatea unor căi noi ca să-i mulţumesc?

Totuşi am plâns grozav de mult după ce am citit scrisoarea, nu numai din adâncul inimii, nu numai din pricina ciudăţeniei perspectivei… Căci era totuşi ciudat, cu toate că mă aşteptasem la cuprinsul scrisorii, ci ca şi cum ceva, ceva pentru care nu există nume şi nici conţinut precis, pierise pentru mine în chip nelămurit. Eram foarte fericită, foarte mulţumită, foarte optimistă, dar am plâns o grămadă.

Într-un târziu, m-am dus la vechea mea oglindă. Ochii mi-erau roşii şi umflaţi şi mi-am spus: „O, Esther, Esther, oare tu eşti asta?” Mă tem că mutra din oglindă era gata să înceapă a plânge iarăşi la reproşul pe care i-l făcusem, dar am ridicat degetul la ea şi atunci s-a oprit din plâns.

„Aşa seamănă mai bine cu căutătura calmă pe care mi-ai aruncat-o, draga mea, când mi-ai arătat pentru întâia oară schimbarea figurii tale, mi-am spus în sinea mea, desfăcându-mi părul pe umeri. Când eşti stăpâna Casei Umbrelor, trebuie să fii veselă ca o păsărică. De fapt, totdeauna trebuie să fii veselă, aşa că hai s-o începem chiar de-acuma şi pe vecie”.

Liniştită, mi-am pieptănat mai departe părul. Am mai suspinat încă puţin, din cauză că plânsesem şi nu din cauză că aş mai fi dorit să plâng.

„Şi aşa, Esther, draga mea, iată-te fericită pe toată viaţa. Fericită cu prietenii tăi buni, fericită în vechiul tău cămin, fericită că poţi face o grămadă de bine în jurul tău şi fericită cu dragostea nemeritată a celui mai bun om din lume!”

Mi-a trecut prin gând, aşa deodată, că dacă tutorele s-ar fi căsătorit cu altcineva, cum m-aş fi simţit şi ce-aş fi făcut eu atunci! Asta ar fi însemnat schimbare, nu glumă! Îmi reprezentam viaţa într-o formă atât de nouă şi atât de goală, încât am prins a suna din chei şi le-am sărutat înainte de a le aşeza iarăşi în coşuleţul lor.

Pe urmă gândurile m-au dus mai departe, în timp ce-mi pieptănam părul dinaintea oglinzii, mirându-mă cât de des mi-am spus în sinea mea că semnele adânci lăsate pe faţă de boală, cât şi împrejurările în care m-am născut nu erau decât pricini noi ca să-mi găsesc de lucru, de lucru şi iar de lucru… Să fiu de folos, binevoitoare, îndatoritoare în toate felurile cinstite şi modeste. Iată, de asta aş fi putut să m-aşez din nou jos şi, bineînţeles, să mă pun pe-un plâns disperat! Cât despre faptul că-mi părea cât de cât ciudat la început (dacă asta ar fi putut fi o scuză pentru plâns, ceea ce nici gând să fie) că într-o zi aveam să fiu stăpâna Casei Umbrelor, mai la urma urmei de ce-ar părea asta ciudat? Dacă eu nu m-am gândit, altă lume s-a gândit la asemenea lucruri. „Nu-ţi aminteşti, urâta mea dragă, m-am întrebat, privindu-mă în oglindă, ce-a zis doamna Woodcourt despre

căsătoria ta înainte ca aceste cicatrice să-ţi fi apărut pe faţă?”

Poate că numele mi-a adus aminte de ele. Rămăşiţele uscate ale florilor. Ar fi mai bine acum să nu le mai ţin. N-au fost păstrate decât în amintirea unui lucru trecut cu desăvârşire şters, dar ar fi mai bine să nu le mai ţin acum.

Erau într-o carte, care se-ntâmpla să fie în camera vecină… Salonaşul ce despărţea camera Adei de-a mea. Am luat o lumânare şi-am intrat binişor ca să caut cartea pe raft. După ce-am luat-o în mână, am văzut-o pe draga mea frumoasă prin uşa deschisă, stând culcată şi dormind, şi m-am furişat înăuntru ca s-o sărut.

Eram încă stăpânită de slăbiciuni, ştiu, şi nu puteam avea nici-o pricină ca să plâng, dar am scăpat o lacrimă pe faţa-i scumpă şi încă una, şi încă una. Cu o evidentă slăbiciune, am scos florile presate din carte şi le-am pus o clipă pe buzele Adei. Mă gândeam la dragostea ei pentru Richard, cu toate că de fapt florile n-aveau nimic de-a face cu asta. Apoi le-am luat cu mine în camera mea şi le-am ars la flacăra lumânării şi, într-o clipă, s-au prefăcut în praf şi pulbere.

Intrând a doua zi dimineaţă în sufragerie pentru micul dejun, l-am găsit pe tutore exact ca de obicei, la fel de sincer, la fel de deschis şi de nestingherit. În felul lui de-a fi neexistând nici urmă de stânjeneală, nici într-al meu nu era (sau îmi închipuiam că nu e). M-am aflat împreună cu el de mai multe ori în cursul dimineţii, şi în casă şi pe afară, când nu mai era nimeni cu noi, şi mă gândeam că s-ar putea să-mi spună ceva despre scrisoare, dar n-a scos nici un cuvânt.

La fel în dimineaţa următoare, şi-apoi în cea de după următoarea şi tot aşa cel puţin o săptămână, timp în care domnul Skimpole şi-a prelungit şederea. Aşteptam în fiecare zi ca tutorele să-mi vorbească despre scrisoare, dar nici gând.

Atunci m-am gândit, fiindu-mi peste mână, că eu ar trebui să-i scriu un răspuns. Am încercat întruna în cameră la

mine, seara, dar n-am putut scrie un răspuns care să înceapă cât de cât ca un răspuns pozitiv, aşa că în fiecare seară mă gândeam să mai aştept încă o zi. Şi-am mai aşteptat încă şapte zile şi el tot n-a spus nici un cuvânt.

În sfârşit, după ce-a plecat domnul Skimpole, noi cei trei ne pregăteam să plecăm într-o după-amiază la o plimbare şi, fiind gata îmbrăcată înaintea Adei, am coborât şi-am dat peste tutore cu spatele spre mine, stând la fereastra salonului şi uitându-se afară.

Când am intrat, s-a întors şi mi-a spus zâmbind:

— Ah! Tu erai, domniţă, şi se uită iarăşi pe fereastră.

Mă hotărâsem să vorbesc cu el acum. Ce mai la deal la vale, coborâsem cu acest scop.

— Tutore, am început, cam şovăind şi cam tremurând, când ai dori să primeşti răspunsul la scrisoarea pe care mi-a adus-o Charley?

— Când va fi gata, draga mea, spuse el.

— Cred că-i gata.

— Charley are să mi-l aducă? Întrebă el mucalit.

— Nu. Ţi l-am adus eu, tutore.

L-am cuprins cu braţele pe după gât şi l-am sărutat, iar el a zis că stăpâna Casei Umbrelor îl sărută, iar eu am spus „da”, şi după aceea a fost ca şi cum nimic nu se întâmplase şi toţi trei am plecat la plimbare, fără să-i spun despre asta nimic scumpei mele dragi.45 ntr-o dimineaţă, după ce o bucată de vreme zornăisem coşuleţul cu chei prin casă, şi pe când eu şi frumoasa sub oblăduire mea ne tot plimbam de jur-împrejurul grădinii, s-a întâmplat să-mi întorc ochii către casă şi am văzut o umbră lungă şi subţire ce se ducea într-acolo şi arăta drept ca domnul Vholes. Ada îmi spusese tocmai în dimineaţa aceea că nădăjduieşte ca pasiunea lui Richard pentru procesul de la înalta Curte să se mai stingă, tocmai fiindcă punea atâta zel, şi de aceea, ca nu cumva să întunec buna dispoziţie a scumpei mele fete, nu i-am spus nimic despre umbra domnului Vholes.

Puţin mai târziu veni Charley, cotind sprintenă printre tufe şi săltând rumenă şi drăgălaşă pe alei, de parcă ar fi făcut parte din suita zeiţei Flora, în loc să fie slujitoarea mea, şi-mi spuse:

— O! Vă rog, domnişoară, sunteţi bună să veniţi şi să vorbiţi cu domnul Jarndyce!

Charley avea o caracteristică; ori de câte ori i se cerea să comunice ceva cuiva, începea să-i dea drumul de îndată ce primea sarcina, la orice distanţă s-ar fi aflat de persoana pe care trebuia s-o vestească. De aceea am văzut-o pe Charley strigându-mi cu vorbele-i obişnuite „să veniţi şi să vorbiţi cu domnul Jarndyce”, cu mult înainte de-a o auzi. Iar când am auzit-o, spusese de-atâtea ori vorbele de mai sus, încât îşi pierduse răsuflarea.

I-am spus Adei că am să mă grăbesc să mă întorc şi-am întrebat-o pe Charley, pe când ne duceam în casă, dacă nu mai era un domn înăuntru cu domnul Jarndyce. La care Charley, a cărei gramatică, mărturisesc spre ruşinea mea, niciodată n-a făcut cinste aptitudinilor mele de educatoare, răspunse:

— Da, domnişoară, ăl de-a fost când a venit domnul Richard cu acela la ţară.

Mai desăvârşit contrast ca între tutore şi domnul Vholes eu cred că nu poate să fie. I-am găsit uitându-se unul la altul pe deasupra mesei, unul atât de sincer, celălalt atât de ascuns, unul atât de lat în spate şi ţanţoş, celălalt atât de îngust în umeri şi încovoiat, unul dând drumul la ce avea de spus cu o voce atât de plină şi bogată, iar celălalt ţinând în el ce avea de spus, cu atâta sânge rece, dar trăgându-şi sufletul de-ai fi zis că-i un peşte pe uscat, încât am fost sigură că niciodată nu mai văzusem doi oameni atât de nepotriviţi.

— Îl cunoşti pe domnul Vholes, draga mea, îmi spuse tutorele, nu cu prea multă politeţe, trebuie să recunosc.

Domnul Vholes se sculă, înmănuşat şi cu nasturii îmbumbaţi ca de obicei până-n gât, apoi se aşează iarăşi,

întocmai la fel cum se aşezase alături de Richard în cabrioletă. Neavându-l pe Richard la care să se uite, privea ţintă drept înaintea ochilor.

— Domnul Vholes, zise tutorele, măsurând cu privirile făptura neagră, ca şi cum ar fi fost o piază-rea, mi-a făcut o comunicare urâtă în privinţa grozav de nefericitului nostru Rick. Puse un accent apăsat pe „grozav de nefericitul”, ca şi cum ar fi vrut să spună că totul se datorează legăturii lui cu domnul Vholes. M-am aşezat între ei; domnul Vholes a rămas neclintit, afară doar că ferindu-se ca să nu-l vedem, şi-a strivit cu mănuşa neagră un coş roşu de pe faţa galbenă.

— Şi cum Rick şi cu tine sunteţi din fericire buni prieteni, aş dori să aflu, urmă tutorele, ce crezi că-i de făcut. Sunteţi atât de bun încât să… Să vorbiţi pe şleau, domnule Vholes?

Făcând orice numai asta nu, domnul Vholes începu să vorbească:

— Spuneam, domnişoară Summerson, că sunt îndreptăţit să cunosc, ca sfătuitor profesionist al domnului C., că situaţia materială a domnului C. Este în momentul de faţă într-o stare critică. Nu atât în privinţa cifrei, cât din cauza naturii aparte şi grabnice a riscurilor pe care domnul C. Şi le-a atras şi mijloacelor pe care le are ca să le lichideze sau să le înfrunte. Am amânat o mulţime de proceduri mărunte pentru domnul C, dar există o limită şi pentru amânări şi am atins această limită. Am dat şi unele avansuri din buzunarul meu, ca să înlătur neplăcerile, dar şi eu sunt nevoit să caut să fiu plătit, pentru că nu pot pretinde că sunt un om cu bani şi am de întreţinut un tată pe Valea Tauntonului, pe lângă strădania de a asigura o mică independenţă pentru trei fete scumpe acasă. Temerea mea este ca nu cumva situaţia materială a domnului Carstone fiind aşa cum v-am spus, să fie nevoit să ceară aprobarea de a-şi vinde brevetul, ceea ce, în orice caz, e de dorit să fie adus şi la cunoştinţa rudelor sale.

Domnul Vholes, care s-a uitat la mine tot timpul cât a vorbit, aici s-a afundat din nou în tăcerea despre care aproape s-ar putea spune că nu fusese întreruptă, atât de înăbuşită îi era vorba, şi prinse a privi ţintă iarăşi înaintea lui.

— Închipuie-ţi-l pe bietul băiat lipsit chiar şi de resursele lui actuale, îmi spuse tutorele. Totuşi, ce pot face eu? Îl ştii cum e, Esther. Pentru nimic în lume n-ar primi ajutor de la mine acuma. Să i-l pun la dispoziţie sau să-i dau a înţelege că sunt gata să-l ajut ar însemna să-l împing la o soluţie extremă, dacă nu chiar la comiterea unei prostii.

Asupra acestora, domnul Vholes mi se adresă iarăşi:

— Ceea ce spune domnul Jarndyce, domnişoară, este fără îndoială adevărat şi aici stă greutatea. Nu văd că s-ar putea face ceva. Nu spun că trebuie făcut ceva. Departe de asta. Am venit pur şi simplu aici sub legământul de a păstra taina şi menţionez asemenea lucru în scopul de a se putea face pe faţă tot ce-i de făcut, ca să nu se spună după aceea că nu s-a făcut pe faţă tot ce era de făcut. Dorinţa mea e ca să se facă sincer tot ce se poate. Doresc să las un nume nepătat în urma mea. Dacă mi-aş fi căutat numai de interesele mele în privinţa domnului C., nu aş fi aici. Atât sunt de greu de înlăturat, după cum prea bine ştiţi, obiecţiile lui. Aşadar ăsta nu-i un serviciu profesional. Şi nu va fi pus în contul nimănui. De altfel n-am nici un interes, în privinţa asta, decât ca membru al societăţii, ca tată… Şi ca fiu, încheie domnul Vholes, care aproape uitase că e şi fiu.

Avurăm impresia că domnul Vholes nu spusese nici mai mult, nici mai puţin decât adevărul, făcându-ne cunoscut că el căuta să împartă răspunderea de a se cunoaşte situaţia lui Richard aşa cum era.

Eu am propus doar să mă duc la Deal, unde Richard se afla în garnizoană, să-l văd şi să încerc, dacă mai era cu putinţă, să înlătur răul. Fără să-l consult pe domnul Vholes asupra acestui punct, l-am luat pe tutore deoparte ca să-i

propun asta, în timp ce domnul Vholes se furişă jignit în faţa focului ca să-şi încălzească mănuşile funebre.

Oboseala călătoriei a fost imediata obiecţie ridicată din partea tutorelui, dar, după câte am văzut, nu a mai avut altele şi cum se vădea cât de fericită eram să mă duc, îmi dădu consimţământul său. Mai aveam doar să ne ocupăm de domnul Vholes.

— Ei, bine, domnule, zise domnul Jarndyce, domnişoara Summerson va lua legătură cu domnul Carstone şi nu putem decât să nădăjduim că situaţia lui poate fi, totuşi, îndreptată, îmi îngădui să dau porunci să ţi se pregătească un prânz, după călătoria pe care ai făcut-o, domnule.

— Mulţumesc, domnule Jarndyce, răspunse domnul Vholes, întinzând o mânecă neagră ca să împiedice sunarea clopoţelului, nicidecum. Mulţumesc, nu, nici-o îmbucătură. Mi-e stomacul stricat şi nu-s decât un comesean bun de nimic. Dacă ar trebui să iau parte la o masă serioasă, acum, la un asemenea timp al zilei, nu ştiu care-ar putea fi urmările. Toate lucrurile fiind limpede arătate, domnule, cu îngăduinţa dumneavoastră, mă voi retrage.

— Şi aş dori ca să te poţi retrage, şi noi toţi să ne putem retrage, domnule Vholes, răspunse tutorele cu amărăciune, dintr-un proces pe care-l cunoşti.

Domnul Vholes, a cărui vopsea neagră era atât de adâncă din creştet până în tălpi, încât în faţa focului a prins a fumega de-a binelea, împrăştiind o duhoare foarte neplăcută, îşi smuci uşor capul din gât, şi-apoi îl clătină în semn că nu.

— Noi, care n-avem altă ambiţie decât să fim judecaţi în lumina unei practici profesionale respectabile, domnule, nu putem decât să punem umărul la roată. Şi aşa şi facem, domnule. Cel puţin eu, dinspre partea mea, o fac şi aş dori să gândesc numai bine despre confraţii mei, de fiecare-n parte şi de toţi. Ţineţi minte, domnişoară, făgăduiala de a nu pomeni de mine când vorbiţi cu domnul C.

L-am asigurat că voi avea de grijă să nu fac una ca asta.

— Chiar aşa, domnişoară, bună ziua. Domnule Jarndyce, bună ziua.

Domnul Vholes îşi lăsă mănuşa-i moartă, care aproape că nu părea să aibă o mână în ea, pe degetele mele, şi apoi pe degetele tutorelui, după care îşi duse umbra lungă şi subţire în necunoscut. Mă gândeam la umbra aceea, cocoţată sus pe-o diligenţă, trecând peste ţarinele însorite dintre noi şi Londra şi îngheţând sămânţa în pământ peste tot pe unde se strecura.

Bineînţeles că a fost nevoie să-i spun Adei unde aveam să mă duc şi de ce trebuia să mă duc, şi bineînţeles că Ada a fost îngrijorată şi amărâtă, dar îi era prea credincioasă lui Richard ca să spună altceva decât cuvinte de compătimire sau de justificare şi cu mai multă dragoste încă… Scumpa mea fată atât de credincioasă!… Îi scrise o scrisoare lungă, pe care mi-am luat sarcina să i-o înmânez.

Charley avea să-mi fie tovarăşă de călătorie, cu toate că bineînţeles n-aveam nevoie de nimeni, şi bucuros aş fi lăsat-o acasă. În după-amiaza aceea am plecat cu toţii la Londra şi, găsind două locuri în poştalion, mi le-am asigurat. Charley şi cu mine, la timpul nostru obişnuit de culcare, ne îndreptam cu poştalionul spre mare, ducând cu noi scrisorile pentru Kent.

Călătoria o făcurăm la vreme de noapte, în acel timp al diligenţelor, dar eram numai noi două în poştalion şi noaptea nu mi-a părut plictisitoare. A trecut şi pentru mine, cum presupun c-ar fi trecut şi pentru multă altă lume în asemenea situaţie. Uneori îmi părea o călătorie promiţătoare, alteori zadarnică. Aici credeam că fac ceva cu folos, aici mă minunam cum de-am putut crede aşa ceva. Aici îmi părea unul dintre cele mai rezonabile lucruri din lume, aici unul dintre cele mai absurde. În ce stare aveam să-l găsesc pe Richard, ce aveam să-i spun şi ce avea să-mi spună el mie… Îmi frământam mintea, rând pe rând, între cele două stări sufleteşti, iar roţile poştalionului păreau că-

mi cântă un cântec (la care se adăuga şi refrenul scrisorii tutorelui), acelaşi şi iar acelaşi, cât ţinu noaptea de lungă.

În sfârşit, ajunserăm pe străzile înguste ale orăşelului Deal, care erau şi tare sumbre din pricina unei dimineţi umede şi ceţoase. Litoralul lung şi neted, cu casele lui mici şi neregulate din lemn şi cărămidă, cu harababura-i de cabestane, de bărci mari şi şoproane, şi stâlpi goi şi drepţi, şi blocurile de piatră ici şi colo, şi locuri virane pline de pietriş, năpădite de ierburi şi buruieni, întregea o înfăţişare atât de tristă, cum n-am mai văzut alta de când sunt. Marea se zbătea sub o pâclă groasă şi albă, şi nu se zărea nici-o mişcare afară doar de câţiva frânghieri, sculaţi de dimineaţă, care, cu firele de cânepă răsucite în jurul trupului, osteniţi de existenţă, păreau că-şi torc propriile trupuri în odgoane.

Dar când ne-am văzut într-o cameră caldă dintr-un hotel şi ne-am aşezat, după ce ne spălasem şi ne îmbrăcasem cu tot dichisul ca să luăm micul dejun prea devreme (căci era prea târziu ca să ne mai treacă prin cap să ne culcăm), Deal începu să ni se pară mai vesel. Odăiţa noastră era ca o cabină de vapor şi asta a încântat-o pe Charley peste măsură. Apoi pâcla a început să se ridice ca o perdea şi cârduri de vapoare, care nici prin minte nu ne-ar fi trecut că sunt atât de aproape, prinseră a se arăta. Nu mai ştiu câte vase ne-a spus chelnerul că staţionau în port. Câteva dintre ele erau de dimensiuni uriaşe; unul, un vas comercial de cursă între India şi Anglia, abia sosise în patrie; şi când soarele străluci, scoţându-şi faţa dintre nori, făurind bălţi de argint pe marea întunecată, felul în care vapoarele sclipeau şi se întunecau şi se schimbau, trecând printr-o forfotă de bărci ce vâsleau de la ţărm la ele şi de la ele la ţărm şi printr-o însufleţire generală atât înlăuntrul lor, cât şi în toate din jur, făcu priveliştea cum nu se poate mai frumoasă.

Vaporul cel mare din India era marea noastră atracţie pentru că sosise în cursul nopţii. Era înconjurat de bărci şi

noi ziceam cât de bucuroşi trebuie să fie oamenii de la bord să debarce. Şi Charley era curioasă să afle despre călătoriile pe mare, despre căldurile din India, despre şerpi şi despre tigri. Şi cum prindea cu mult mai repede asemenea ciudăţenii decât regulile de gramatică, i-am spus tot ce ştiam în asemenea privinţă. I-am povestit cum oamenii plecaţi în călătorii uneori naufragiau şi erau azvârliţi pe stânci, de unde erau salvaţi de cutezanţa şi omenia unui singur om. Şi când Charley m-a întrebat cum se putea întâmpla aşa ceva, i-am povestit cum am aflat acasă de-o atare întâmplare.

Mă gândisem să-i trimit lui Richard un bileţel, spunându-i unde mă aflu, dar îmi păru mai potrivit să mă duc la el fără pregătire. Cum era încartiruit în cazarmă, am stat puţin la îndoială dacă se poate ajunge la dânsul, până la urmă am plecat în recunoaştere. Uitându-ne pe furiş la poarta din zidurile cazărmii, ni s-a părut că totul este cufundat într-o linişte foarte adâncă pentru ceasul acela al dimineţii şi am întrebat pe un sergent care făcea de gardă pe treptele de la intrare, unde locuieşte Richard. El a trimis un soldat ca să ne arate; acesta a urcat câteva scări goale, a ciocănit cu degetul îndoit la uşă şi ne-a lăsat acolo.

— Hai, intră! Strigă Richard dinăuntru.

Atunci am lăsat-o pe Charley pe coridorul mic şi, înaintând spre uşa pe jumătate deschisă, am zis:

— Pot să intru, Richard? Nu-i decât doamna Minerva!

Scria la o masă, într-o harababură de haine, cutii de tinichea, cărţi, ghete, perii şi cuiere, toate împrăştiate pe jos, pe duşumea. Nu era decât pe jumătate îmbrăcat – în haine civile, am băgat de seamă, nu în uniformă – cu părul nepieptănat, şi părea la fel de sălbăticit ca şi camera în care locuia. Toate le-am văzut după ce mă îmbrăţişase din tot sufletul de bun-venit şi mă aşezasem lângă el, fiindcă, auzind vocea mea, mi-a sărit înainte şi într-o clipă m-a cuprins în braţe. Bietul Richard! Cu mine a fost totdeauna la fel. Până la… Ah! Sărmanul băiat… Până la urmă nu m-a

întâmpinat decât cu ceva din felul lui de pe vremuri, de băiat vesel.

— Doamne, Dumnezeule, draga mea domniţă, începu el, cum de-ai venit aici? Cine s-ar fi gândit să te vadă aici? Nu s-a întâmplat nimic? Ada e bine?

— Bine de tot. Şi mai drăgălaşă ca oricând, Richard.

— Ah! Oftă el, lăsându-se pe speteaza scaunului, biata mea verişoară! Tocmai îţi scriam, Esther!

Atât de măcinat şi aruncând nişte priviri atât de buimace, totuşi în plinul tinereţii sale mândre, lăsându-se în voie pe spate şi mototolind în mână foaia de hârtie, scrisă mărunt!

— Te-ai ostenit atâta ca să scrii, şi până la urmă nu trebuie s-o citesc? L-am întrebat.

— O, dragă Esther, răspunse el cu un gest de descurajare, poţi citi ce ţi-am scris din cele ce vezi pretutindeni în cameră. Ce-i pe-aici e peste tot!

L-am implorat cu blândeţe să nu fie descurajat. I-am spus că aflasem din întâmplare că trece prin greutăţi şi că venisem ca să mă sfătuiesc cu el cum se pot îndrepta lucrurile.

— Ca de obicei, Esther, dar de prisos. Aşa că nu-i ca de obicei! Îmi răspunse el cu un zâmbet trist. Azi am o permisie de o zi… Într-o oră trebuie să fiu plecat… Şi asta ca să netezesc lucrurile pentru a lichida! Ei! Ce-a fost a trecut! Aşa că s-a dus şi profesia asta ca şi celelalte. Nu mai lipseşte decât să mă fac preot, ca să fi trecut pe rând prin toate meseriile…

— Richard, am exclamat eu. Chiar atât de disperată e situaţia?

— Esther, răspunse el, de fapt aşa este. Sunt atât de aproape de dizgraţie, ca incapabil, încât cei ce-mi sunt superiori în grad (aşa cum scrie la carte) ar prefera să nu mă aibă, decât să mă aibă. Şi au dreptate. În afară de datorii şi creditori şi toate celelalte lipsuri asemănătoare, nu-s făcut nici pentru meseria asta. N-am interes, n-am minte, n-am inimă, n-am suflet decât pentru un singur

lucru. Ei, bine, dacă băşica asta n-ar fi plesnit acum, urmă el, rupând scrisoarea în bucăţi şi aruncându-le pe rând, cu amărăciune, cum aş fi putut pleca peste graniţă? Trebuia să fiu trimis în străinătate, dar cum aş fi putut pleca? Cum aş fi putut, cu experienţa pe care-am căpătat-o, să mă încred chiar şi-n Vholes, dacă nu-i mân din spate?

Presupun că a ştiut după faţa mea ce aveam de gând să spun, căci îmi prinse mâna pe care i-o pusesem pe braţ şi-mi atinse buzele cu ea, ca să mă împiedice să vorbesc.

— Nu, doamnă Minerva! Două subiecte le interzic… Trebuie să le interzic. Primul e John Jarndyce. Al doilea ştii care-i. Zi-i nebunie şi-am să-ţi răspund că acum nu mai am încotro şi că nu mă pot vindeca. Dar nu-i nebunie, e singura ţintă pe care trebuie s-o urmăresc. E păcat c-am fost cândva sfătuit să-mi părăsesc calea pe care o apucasem atunci, pentru o alta. Ar fi înţelept s-o abandonez acum după atâta timp, atâtea griji şi necazuri pe care i le-am dedicat! O, da! Adevărată înţelepciune! Totodată acest lucru ar face multă plăcere unor oameni, dar eu niciodată n-am să fac aşa ceva!

Era în asemenea stare de spirit încât m-am gândit că-i mai bine, chiar cel mai bine, să nu-i sporesc hotărârea (dacă ceva i-ar mai fi putut-o spori) contrazicându-l. Am scos scrisoarea Adei şi i-am pus-o în mână.

— Trebuie s-o citesc acum? M-a întrebat.

I-am răspuns că da, a pus-o pe masă şi, sprijinindu-şi capul într-o mână, a început. Nu citise prea mult din ea, când şi-a sprijinit capul în amândouă mâinile… ca să-şi ascundă faţa de mine. După încă o bucată de vreme, s-a ridicat ca şi cum lumina era proastă şi s-a dus la fereastră. A terminat-o de citit acolo, cu spatele către mine şi după ce a isprăvit-o şi a împăturit-o la loc, a mai rămas nemişcat în picioare cu scrisoarea în mână. Când se întoarse înapoi la scaunul lui, i-am văzut lacrimi în ochi.

— Fără îndoială, Esther, tu ştii ce-mi spune ea în scrisoare? Vorbea cu vocea înmuiată şi a sărutat scrisoarea când mi-a

pus întrebarea.

— Da, Richard.

— Îmi oferă, urmă el, bătând uşurel cu talpa piciorului în podea, mica moştenire pe care e sigură c-o va avea foarte curând… Puţin sau mult, tocmai atât cât am risipit eu… Şi mă roagă şi mă imploră s-o iau, să-mi aranjez socotelile cu ea şi să rămân mai departe în armată.

— Ştiu că fericirea ta e cea mai scumpă dorinţă a inimii ei, am răspuns. Şi crede-mă, scumpul meu Richard, Ada are inimă nobilă!

— Sunt sigur c-o are! Ah! Mai bine muream!

Se întoarse înapoi la fereastră şi, aşezându-se cu mâna pe geam, de-a curmezişul, îşi lăsă capul, sprijinindu-l pe braţ.

M-a impresionat adânc să-l văd aşa, dar speram că ar putea să cedeze puţin şi am rămas tăcută. Experienţa mea era tare mărginită. Nu eram deloc pregătită să-l văd deşteptându-se din asemenea emoţie, ca să dea o nouă semnificaţie nedreptăţii de care se plângea.

— Şi iată fiinţa dragă pe care acelaşi John Jarndyce – nici n-aş fi pomenit de el – şi-a vârât coada ca s-o înstrăineze de mine, exclamă el în culmea indignării. Şi fata, draga de ea, îmi face asemenea ofertă generoasă de sub acoperişul aceluiaşi John Jarndyce, şi cu binevoitorul concurs al aceluiaşi John Jarndyce, şi de conivenţă cu el; îmi vine a crede că e o nouă încercare ca să mă momească.

— Richard! Am strigat eu ridicându-mă cu repeziciune. Nu vreau să te aud spunând nişte vorbe nedemne!

Eram foarte mânioasă pe el, cu drept cuvânt, pentru prima oară în viaţă, dar mânia nu mi-a durat decât un moment. Când i-am văzut faţa tânără atât de răvăşită, uitându-se la mine ca şi cum i-ar fi părut rău, i-am pus mâna pe umăr şi i-am spus:

— Te rog, Richard, dragul meu, să nu mai vorbeşti cu mine cu un asemenea ton. Gândeşte-te!

Şi-a făcut tot felul de mustrări, care mai de care mai aspre, şi mi-a spus cu toată bunătatea sufletului său că n-a

avut deloc dreptate şi mi-a cerut iertare de-o mie de ori. De asta am râs, dar am şi tremurat puţin, fiindcă eram destul de emoţionată, după ce fusesem atât de furioasă.

— Să primesc ceea ce-mi oferă Ada, draga mea Esther, începu el să-mi spună, aşezându-se lângă mine, şi reluând obiectul discuţiei noastre… Încă o dată te rog, te implor să mă ierţi, îmi pare îngrozitor de rău… Să primesc ceea ce-mi oferă prea scumpa mea verişoară, nici n-am nevoie s-o mai spun, e cu neputinţă. Pe lângă asta, am scrisorile şi documentele pe care pot să ţi le arăt, care te vor încredinţa că aici totul e lichidat. Am terminat-o cu uniforma roşie, crede-mă. Dar am oarecare mulţumire în noianul necazurilor şi dezorientărilor mele să ştiu că, grăbind lichidarea situaţiei mele, o grăbesc şi pe-a Adei. Vholes e cu umărul la roată şi, slavă Domnului, că stăruind pentru mine nu poate să nu stăruie şi pentru ea!

Speranţele optimiste răsăreau iarăşi înlăuntrul fiinţei sale şi-i luminau trăsăturile, dar îi făceau chipul mai trist decât îi fusese înainte.

— Nu, nu! Strigă Richard, copleşit de bucurie. Dacă fiecare bănuţ din mica avere a Adei ar fi al meu, nici-o părticică din el n-ar fi cheltuită ca să mă reţină într-o profesiune pentru care nu sunt făcut, pentru care nu pot avea nici-o tragere de inimă şi de care sunt sătul până peste cap. Averea ei ar fi destinată pentru ceea ce ar făgădui un câştig mai bun şi ar fi folosită acolo unde Ada ar avea o participare mai mare la beneficii. Nu-ţi face griji pentru mine! Acum n-am să mai am decât o singură ţintă în minte şi Vholes şi cu mine avem s-o îndeplinim. Voi avea şi ceva bani. Eliberat de obligaţiile militare, voi fi în stare să mă aranjez cu câţiva cămătari mici, care până acum au urmărit morţiş banii împrumutaţi şi procentele… După cum spune Vholes. Oricum, soldul va fi acum în favoarea mea şi veniturile vor creşte! Hai! Lasă! Să-i duci Adei o scrisoare de la mine, Esther, şi amândouă trebuie s-aveţi mai multă

încredere în mine şi să nu credeţi că am şi naufragiat, scumpa mea!

N-am să mai repet ce i-am spus lui Richard. Ştiu că era plictisitor şi nimeni n-ar putea crede nici-o clipă că măcar era înţelept. Dar totul venea numai din inimă. A ascultat cu răbdare şi cu emoţie, dar am văzut că în privinţa celor două subiecte pe care le interzisese era zadarnic acum să-i mai fac vreo aluzie. Am mai observat, ba chiar am verificat în convorbirea cu el, adevărul din observaţia tutorelui că era chiar mai rău să încerci să-l contrazici, decât să-l laşi în plata Domnului.

De aceea, m-am hotărât până la urmă să-l întreb pe Richard dacă are ceva împotrivă să-mi repete că într-adevăr aşa stau lucrurile, cum spusese mai înainte, şi că nu e numai o impresie a lui. Fără a şovăi, mi-a arătat o corespondenţă din care se vedea limpede că retragerea lui era definitiv şi irevocabil stabilită. Am descoperit, din cele ce mi-a spus, că domnul Vholes avea copii după toate hârtiile lui Richard şi că fusese consultat de el în toate amănuntele. După confirmarea acestora, întrucât fusesem doar aducătorul scrisorii Adei şi aveam să fiu (după cum avea să se întâmple) tovarăş de călătorie al lui Richard îndărăt la Londra, nu făcusem deloc bine că venisem aici. Încredinţându-mă de un asemenea adevăr, în ciuda inimii mele, i-am spus că mă întorc la hotel şi aştept acolo până vine el să mă caute, după care Richard îşi luă o haină pe umeri şi mă conduse până la poartă şi, împreună cu Charley, ne-am întors îndărăt apucând-o pe plajă. Într-un loc văzurăm o adunătură de oameni, strânşi în jurul câtorva ofiţeri de marină care acostau de pe navă, înghesuindu-se împrejurul lor cu neobişnuită curiozitate. I-am spus lui Charley că nava trebuie să fie unul dintre marile vapoare de cursă între India şi Anglia, şi ne-am oprit şi noi ca să privim.

Ofiţerii veneau încetişor dinspre ţărm, discutând cu bună-dispoziţie între ei şi cu lumea din jur şi uitându-se în toate părţile ca şi cum ar fi fost veseli că sunt iarăşi în Anglia.

— Charley, Charley! Am strigat eu, vino repede după mine!

Şi am pornit-o în goană, aşa pe neaşteptate, încât micuţa mea slujnică a rămas uimită.

Abia după ce ne închiseserăm în camera noastră ca o cabină de vapor, şi după ce am avut timp să-mi trag sufletul, am început să mă gândesc care fusese pricina grabei cu care ne-am întors la hotel. În faţa arsă de soare a unuia dintre ofiţeri, recunoscusem pe domnul Alan Woodcourt; şi mă speriasem că are să mă recunoască. N-am vrut să-mi vadă faţa schimbată de boală. Fusesem luată prin surprindere şi curajul mă părăsise cu desăvârşire.

Dar ştiam că aşa nu merge şi mi-am zis: „Draga mea, nu-i nici un motiv… Nu-i şi nici nu poate fi vreun motiv… De ce-ar fi pentru tine mai rău acum decât a fost vreodată în trecut. Cum ai fost luna trecută, aşa eşti şi azi, nici mai rău, nici mai bine. Nu asta ţi-a fost hotărârea, vino-ţi în fire, Esther, vino-ţi în fire!” Tremuram toată… Din pricina fugii… Şi la început nu eram în stare să mă liniştesc, dar am început să mă simt mai bine şi am fost tare bucuroasă când mi-am dat seama de acest lucru.

Grupul veni la hotel. I-am auzit vorbind pe scară. Eram sigură că erau aceiaşi ofiţeri, pentru că le-am recunoscut vocile… Vreau să spun că am recunoscut-o pe-a domnului Woodcourt. Ar fi fost totuşi o mare uşurare pentru mine să fi plecat fără să dau ochii cu el, dar eram hotărâtă să nu procedez aşa. „Nu, draga mea, nu! Nu, nu, nu!”

Mi-am dezlegat boneta şi mi-am ridicat vălul pe jumătate în sus – sau mai exact l-am tras pe jumătate în jos, dar asta n-are importanţă… Am scris pe o carte de vizită de-a mea că din întâmplare mă aflam pe acolo cu domnul Richard Carstone şi i-am trimis-o în cameră domnului Woodcourt. A venit numaidecât. I-am spus că mă bucur să fiu din întâmplare printre primii care să-i ureze bun-sosit acasă, în Anglia. Şi am văzut cât de mult mă compătimea.

— Ştiu c-aţi suferit un naufragiu şi aţi fost mereu în pericol de când ne-aţi părăsit, domnule Woodcourt, am zis eu, dar

mai că n-am putea-o numi nenorocire împrejurarea care v-a dat ocazia de a fi atât de folositor, atât de viteaz. Am citit despre întâmplare cu cel mai viu interes. Prima oară mi-a ajuns la ureche prin vechea dumneavoastră pacientă, biata domnişoară Flite, pe când mă însănătoşeam din cruda mea boală.

— Ah! Micuţa domnişoară Flite, zise el. Tot acelaşi fel de viaţă duce?

— Exact acelaşi.

Mă simţeam atât de liniştită acum, încât nu-mi mai păsa de voal, ba, chiar am fost în stare să-l scot de pe faţă şi să-l pun deoparte.

— Recunoştinţa ei faţă de dumneavoastră, domnule Woodcourt, este înduioşătoare. E una dintre fiinţele cele mai afectuoase; am motive s-o spun.

— Dumneavoastră… Dumneavoastră spuneţi de ea aşa ceva? Întrebă el. Mă… Mă bucur de asta. Sunt… Sunt tare bucuros că-i aşa!

Era atât de mâhnit de soarta mea, încât abia mai putea vorbi.

— Vă încredinţez, am urmat eu, că la vremea despre care v-am vorbit, am fost profund mişcată de simpatia şi dragostea pe care mi le arăta.

— Am fost mâhnit când am auzit că aţi fost foarte bolnavă.

— Am fost foarte bolnavă.

— Dar v-aţi refăcut pe deplin?

— M-am refăcut pe deplin ca sănătate şi bună-dispoziţie, am răspuns eu. Ştiţi cât de bun e tutorele şi ce viaţă fericită ducem şi am tot ce-mi trebuie ca să fiu mulţumită, şi nimic pe lume nu aş mai putea dori.

Am simţit că îi e mai milă de mine cu mult decât mi-a fost mie vreodată până acum. Mi-a dat o nouă tărie şi-o nouă linişte, văzând că eu trebuia să-l încurajez pe el. Am vorbit despre călătoria lui pe mare la ducere şi la întoarcere şi de planurile sale viitoare şi de reîntoarcerea probabilă în India. Mi-a răspuns că-i în mare îndoială. N-a găsit că acolo

ar fi fost mai ocrotit de noroc decât aici! A plecat în străinătate ca un sărman medic de vas şi s-a întors acasă la fel, nu mai bine. În timp ce şedeam de vorbă, pe când mă bucuram să cred că-i potolisem (dacă mi-e îngăduit să folosesc asemenea cuvânt) emoţia pe care-o suferise văzându-mă, a intrat Richard. Auzise de jos de la parter cine e la mine, şi s-au revăzut cu o bucurie pornită din toată inima.

Am băgat de seamă că după ce au terminat cu urările de bun-găsit şi când au prins a vorbi despre cariera lui Richard, domnul Woodcourt a înţeles că nu toate erau în bună ordine cu el. Adeseori îşi furişa privirile la faţa lui, ca şi cum i-ar fi citit pe figură ceva ce-l făcea să sufere, şi de multe ori şi-a întors ochii către mine, ca şi cum ar fi căutat să se încredinţeze dacă ştiu care-i adevărul. Totuşi, Richard era într-una dintre stările lui de însufleţire şi bună dispoziţie şi s-a bucurat foarte mult să-l revadă pe domnul Woodcourt, care totdeauna i-a fost drag.

Richard a propus să plecăm cu toţii împreună la Londra, dar domnul Woodcourt, trebuind să rămână pe vapor ceva mai mult, n-a putut să ne însoţească. Totuşi a luat masa cu noi, înainte de vreme, şi ajunsese să fie atât de asemănător cu cel ce fusese înainte, încât eu eram şi mai liniştită la gândul că am fost în stare să-i îndulcesc părerile de rău. Dar nu se împăca deloc cu starea lui Richard. Când diligenţă era aproape gata de plecare şi Richard dădu fuga să vadă ce-i cu bagajele lui, domnul Woodcourt vorbi cu mine despre el.

Nu eram sigură că am dreptul să discut deschis despre toată povestea lui Rick, dar m-am referit în câteva cuvinte la înstrăinarea lui de domnul Jarndyce şi la faptul că s-a lăsat prins în mrejele blestematului de proces de la înalta Curte. Domnul Woodcourt ascultă cu atenţie şi-şi exprimă părerile de rău.

— Am văzut că vă uitaţi din scurt la el, i-am spus eu. Îl găsiţi atât de schimbat?

— E schimbat tare, răspunse el, clătinând din cap, pe gânduri.

Am simţit că sângele îmi urcă în obraji pentru întâia oară, dar n-a fost o emoţie venită pe neaşteptate. Mi-am întors capul într-o parte şi a trecut.

— Nu faptul, urmă domnul Woodcourt, că ar fi mai tânăr, ori mai bătrân, ori mai slab, ori mai gras, ori mai palid, ori mai îmbujorat, cât faptul că are pe faţă o expresie atât de ciudată. Niciodată n-am văzut pe faţa unui tânăr o expresie atât de izbitoare. N-ai putea spune dacă e grijă sau plictis, totuşi e câte ceva din amândouă şi o deznădejde în germene.

— Nu credeţi că-i bolnav? Am întrebat eu iarăşi.

— Nu. La trup arată a fi sănătos.

— Că nu-şi găseşte pacea sufletească, avem prea multe dovezi ca să n-o ştim, am urmat eu. Domnule Woodcourt, plecaţi la Londra?

— Mâine sau poimâine.

— De nimic n-are nevoie Richard mai mult decât de-un prieten. Totdeauna i-aţi fost drag. Vă implor, duceţi-vă să-l vedeţi când veţi fi acolo. Vă implor, ajutaţi-l uneori cu prezenţa dumneavoastră, dacă puteţi. Nu ştiţi de cât folos îi poate fi. Nu vă puteţi închipui cât de mult v-am mulţumi cu toţii, domnule Woodcourt, Ada şi domnul Jarndyce şi chiar şi eu…

— Domnişoară Summerson, zise el mai mişcat ca la început. În faţa lui Dumnezeu vă încredinţez că-i voi fi un adevărat prieten. Primesc să-l iau sub oblăduirea mea şi asta-mi va fi o datorie sfântă!

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, am răspuns eu, cu ochii plini de lacrimi, dar m-am gândit că n-au decât să lăcrimeze de vreme ce nu-i pentru mine; Ada îl iubeşte… Noi toţi îl iubim, dar Ada îl iubeşte atât cât noi nu putem. Am să-i spun şi ei ce-aţi făgăduit. Vă mulţumesc şi Dumnezeu să vă binecuvânteze şi-n numele ei!

Richard coborî, după ce terminasem de schimbat cuvintele grăbite de mai sus, şi-mi dădu braţul ca să mă ducă până la poştalion.

— Woodcourt, zise el, neştiind ce rugăminte îi adresasem, te rog încearcă să ne vedem la Londra!

— Să ne vedem? Întrebă celălalt. N-am nici un prieten acolo afară de tine. Unde te pot găsi?

— Ştii, acuma trebuie oricum să-mi găsesc o locuinţă, răspunse Richard pe gânduri. Să zicem la Vholes, în Symond's Inn.

— Bine! Şi cât mai curând!

Şi-au strâns mâna cu căldură. După ce mă aşezasem în trăsură şi Richard mai stătea încă în stradă, domnul Woodcourt puse o mână prietenească pe umărul lui şi se uită în ochii mei. I-am înţeles privirea şi i-am fluturat din mână drept mulţumire.

Şi în ultima căutătură a ochilor lui, pe când porniserăm cu poştalionul spre Londra, am văzut cât de mâhnit era pentru mine. M-am bucurat să văd asta. Am avut pentru vechea mea făptură acelaşi sentiment care poate că-l are mortul dacă vreodată revede locurile prin care a trăit. M-am bucurat să văd că sunt încă prezentă cu tandreţe în amintirea prietenilor, că sunt compătimită cu delicateţe şi că nu sunt chiar de tot uitată.

Ntunericul s-a lăsat peste Tom-all-Alone's. Lăţindu-se, Tot lăţindu-se de cu seară, de când soarele s-a scufundat, treptat a crescut până ce-a umplut toate golurile din partea locului. O bucată de vreme, câteva lumini de prin bordeie au mai ars, aşa cum arde şi lumina vieţii în Tom-all-Alone's, cu greutate, gata-gata să se stingă în aerul greţos, şi licărind aşa cum licăreşte şi lampa vieţii în Tom-all-Alone's, adică închizând câte un ochi asupra multor grozăvii din jur. Dar şi aceste licăriri au pierit în întuneric. Luna s-a uitat la Tom cu o căutătură rece, încruntată, lăsând să se strecoare pentru o clipă lumina ei în ţinutul acela gol, nepotrivit pentru viaţă şi pustiit de focuri vulcanice, dar luna a trecut

mai departe şi a dispărut. Visul, ca un monstru întunecat, coboară din lumea lui de iad şi zburdă prin văgăunile lui Tom-all-Alone's, şi Tom doarme dus.

Multe discursuri măreţe s-au fabricat atât în Parlament, cât şi-n afara lui, în privinţa lui Tom, multe dezbateri aprige pentru felul cum trebuie Tom scos la lumină. Fie că va fi pus pe calea cea dreaptă prin forţa publică sau prin filantropie, prin sunatul clopoţelului, sau prin forţa cifrelor, sau prin principii corecte de estetică, sau prin biserica catolică, sau prin biserica protestantă, sau fără de biserică, fie că va fi pus să despice firul în patru prin polemici, cu cuţitul nesincer al minţii, ori că în loc de asta va fi pus să sfărâme piatră. În mijlocul norului de praf şi al noianului de vorbe, un singur lucru rămâne periodic limpede şi anume că Tom poate, îi e permis, se cuvine, trebuie şi va fi adus pe calea cea bună, potrivit cu teoriile unuia sau altuia, dar cu punerea în practică a nimănui. Aşa că între timp – o perioadă plină de speranţe – Tom se duce de râpă, cu capul înainte, în spiritul lui vechi şi hotărât.

Dar şi el îşi are răzbunările lui. Chiar vântul este purtătorul răzbunării sale şi îl slujeşte întocmai în asemenea ceasuri de întuneric. Nici-o picătură din sângele infectat al lui Tom, care să nu împrăştie infecţia şi molima pretutindeni! Chiar în noaptea asta va pângări venele şi arterele de elită (înăuntrul cărora chimiştii vor descoperi, la analiză, nobleţea veritabilă a unei case normande, iar Majestatea Sa nu va putea zice Nu la mârşava însoţire). Nu există atom din mocirla lui Tom, nici milimetru cub din gazele lui otrăvite, nici-o neruşinare sau decădere de-a lui, nici-o gogomănie, nici-o răutate, nici-o sălbăticie săvârşite de el, care să nu caute să se răzbune, răspândindu-se prin toate păturile societăţii, până sus la cel mai mândru dintre mândri, la cel mai înalt dintre cei înalţi. Zău, cât despre întinare, jaf şi prădăciune, Tom ştie cum să se răzbune.

S-a iscat o controversă, dacă Tom-all-Alone's e mai urât ziua ori noaptea, dar la argumentul că, cu cât vezi mai mult

din el, cu atât mai scârbit trebuie să fii, şi că nici-o părticică din el lăsată pe seama închipuirii nu poate fi nici pe departe atât de mizerabilă pe cât e realitatea, ziua a ieşit triumfătoare. Chiar acum începe să se crape de ziuă şi, pe sfânta dreptate, ar fi cu mult mai bine chiar pentru faima naţiunii noastre, ca soarele să apună uneori în coloniile britanice, dar să nu răsară niciodată dintr-un miracol atât de scârnav ca Tom.

Un domn tare ars de soare, care s-ar părea că n-a reuşit s-adoarmă, de rătăceşte pe afară în loc să numere ceasurile pe-o pernă fără hodină, cutreieră drumurile prin partea locului, la un asemenea ceas de linişte. Momit de curiozitate, adesea se opreşte şi priveşte în jurul lui, în susul şi-n josul nenorocitelor cărări lăturalnice. N-ai zice că e numai din curiozitate, pentru că în ochii săi negri, strălucitori, se citeşte interes şi compătimire şi, privind aşa, ici şi colo, pare să înţeleagă asemenea mizerie nenorocită şi pare s-o fi cercetat şi mai înainte.

Pe marginea şanţului de noroi stătut care ţine loc de stradă principală a mahalalei Tom-all-Alone's, nu se poate vedea nimic decât cocioabele şubrede, închise şi tăcute. Afară de el, nici-o fiinţă trează nu se zăreşte, doar într-o singură direcţie, în care dă cu ochii de făptura singuratică a unei femei şezând pe pragul unei uşi. El o apucă într-acolo. Apropiindu-se, bagă de seamă că femeia vine de la drum lung şi-o dor picioarele, şi-i murdară de noroi de-atâta umblat. Şade pe pragul uşii cu cotul pe genunchi şi capul sprijinit în mână, ca una ce-ar aştepta. Alături de ea, un sac sau o boccea de pânză, cu care a venit. Se vede că moţăie, pentru că nu simte paşii lui când se apropie. Trotuarul stricat e atât de îngust, încât Allan Woodcourt, când se apropie de locul unde şade femeia, e silit să păşească în stradă ca să treacă pe lângă ea. Uitându-se la faţa femeii, ochii lui îşi încrucişează privirile cu ale ei şi se opreşte:

— Ce-i cu dumneata aici?

— Nimic, domnule.

— Nu te-aud cei dinăuntru? Doreşti să intri?

— Aştept până ce se scoală alţii, din altă casă… O casă de locuit… Nu ca aici, răspunde femeia liniştită. Stau aici fiindcă răsare acuşi soarele ca să mă încălzească.

— Mă tem că eşti obosită. Îmi pare rău să te văd că stai pe stradă.

— Mulţumesc, domnule. Nu face nimic.

Obiceiul lui de-a şti să stea de vorbă cu săracii şi de a se feri să aibă un aer protector, sau să manifeste bunăvoinţă, sau să facă pe copilul naiv (procedeul favorit al multora care socotesc că-i mare subtilitate să discute cu ei ca în abecedare) i-a câştigat cu uşurinţă încrederea femeii.

— Lasă-mă să-ţi văd fruntea, zise el, aplecându-se spre ea. Sunt medic. Nu-ţi fie frică. N-am să-ţi fac nici un rău.

Ştie că dacă apucă s-o palpeze cu mâna-i dibace şi deprinsă, va putea s-o potolească mai repede. Femeia schiţează o uşoară împotrivire, zicând: „N-am nimic”, dar abia i-a atins el locul cu rana, că ea l-a şi înălţat către lumină.

— Vai! O vânătaie urâtă şi pielea zdrelită rău de tot. Trebuie să fie tare dureroasă!

— Mă doare puţin, domnule, răspunde femeia cu o lacrimă alunecându-i de-a lungul obrazului.

— Lasă-mă să-ncerc să ţi-o fac mai uşor de îndurat. Cu batista mea, n-are să te doară.

— O, Doamne, nu, domnule, sigur că nu!

Allan Woodcourt curăţă locul cu rana, îl usucă şi, după ce l-a examinat cu grijă şi l-a apăsat încetişor cu palma mâinii, scoate o cutie mică din buzunar, îl pansează şi îl leagă. În timp ce e ocupat cu operaţia pe care o execută, zice, după ce-a râs de faptul că şi-a deschis infirmeria în stradă:

— Aşadar, soţul dumitale e cărămidar?

— De unde ştiţi, domnule? Întreabă femeia mirată.

— Ei! Presupun că-i cărămidar după culoarea lutului de pe sacul şi de pe rochia dumitale. Şi mai ştiu că, lucrând cu

bucata în diferite locuri, cărămidarii umblă peste tot. Şi-mi pare rău s-o spun, dar îi ştiu şi sălbatici cu soţiile lor.

Femeia ridică repede ochii în sus, ca şi cum ar fi voit să nege că rana ei are vreo legătură cu o asemenea cauză. Dar simţindu-i mâna pe frunte şi zărindu-i faţa îngândurată, dar liniştită, îi lasă încetişor iarăşi în jos.

— Unde-i acuma? Întreabă chirurgul.

— A dat peste o belea aseară, domnule, dar are să mă caute la casa unde se închiriază camere.

— Are să dea peste buclucuri mai rele, dacă-şi foloseşte mâna lui grea şi mare cum nu trebuie, aşa cum şi-a folosit-o aici. Dar dumneata îl ierţi, aşa sălbatic cum e, iar eu n-am să mai spun nimic de el, decât ce bine-ar fi să merite să-l ierţi. N-ai nici un copilaş?

Femeia dă din cap că nu.

— Doar unul ce zic că-i al meu, domnule, dar e al Lizei.

— Al dumitale a murit. Înţeleg! Săracul copil! Dar acum terminase şi-şi strângea cutia.

— Bănuiesc că ai o casă a dumitale. E departe de aici? Întreabă Allan Woodcourt, fără să dea nici-o importanţă la ceea ce făcuse, pe când ea se scoală în picioare şi face o închinăciune.

— Să tot fie vreo douăzeci şi două, douăzeci şi trei de mile bune de aici, domnule. La Saint Albans. Ştiţi cum e la Saint Albans, domnule? Mi-a părut c-aţi tresărit, ca şi cum aţi fi fost pe-acolo?

— Da, întrucâtva ştiu. Şi-acum, la rândul meu, îţi pun şi eu o întrebare. Ai bani cu care să-ţi plăteşti locuinţa?

— Da, domnule, răspunde ea, pe drept şi cu-adevărat. Şi scoate banii ca să-i arate.

Ca răspuns pentru multele şi recunoscătoarele-i mulţumiri, Allan îi spune că-i pare bine că i-a fost de folos, îşi ia rămas bun şi pleacă mai departe. Tom-all-Alone's tot mai doarme şi n-a început încă nici-o mişcare.

Ba da, ceva, totuşi, a prins viaţă. Pe când se întoarce către locul de unde zărise femeia ce şedea pe prag, la o oarecare

depărtare, vede o făptură zdrenţăroasă strecurându-se cu băgare de scamă, ghemuindu-se pe lângă pereţii murdari, de care şi cea mai mizeră fiinţă s-ar feri şi dibuind pe furiş cu o mână înainte. E un tânăr cu faţa scofâlcită, ai cărui ochi au privirea fixă şi sleită de putere. E atât de absorbit ca să treacă înainte neobservat, încât nici chiar apariţia unui străin de locul acela, îmbrăcat cum se cuvine, nu-l ademeneşte să se uite înapoi. Îşi acoperă faţa cu zdrenţele de pe cotul mâinii, în timp ce trece pe partea cealaltă a drumului, şi merge ghemuindu-se şi târându-se cu mâna neliniştită întinsă înainte şi cu îmbrăcămintea fără de nici-o formă atârnând în fâşii pe el. Haine făcute în ce scop sau din ce material ar fi cu neputinţă de spus. Culoarea şi substanţa lor arată cu o grămadă de frunze împuţite, crescute într-o mlaştină, care-au putrezit de multă vreme.

Allan Woodcourt se opreşte în loc ca să se uite după el, şi-i pare, nu tocmai lămurit, că parcă l-ar mai fi văzut pe băiat înainte. Nu-şi poate aminti cum şi unde, dar în mintea lui se face o oarecare asociere cu o asemenea întruchipare. Îşi închipuie că trebuie să-l fi văzut prin vreun spital sau adăpost oarecare, totuşi nu-şi poate lămuri de ce totul îi vine cu anume putere în amintire.

Încet, încet, e gata să iasă din Tom-all-Alone's în lumina dimineţii aceleia, gândindu-se la toate acestea, când dintr-o dată aude o fugă de paşi în spatele lui şi, uitându-se îndărăt, îl vede pe băiat fugind de rupe pământul, urmărit de femeie.

— Pune mâna pe el, pune mâna pe el! Strigă femeia abia răsuflând. Prinde-l, domnule!

Se repede peste drum, în calea băiatului, pe cărare, dar băiatul e mai iute decât dânsul, face un ocol, se lasă brusc pe vine, plonjează pe sub mâinile lui, i-o ia înainte cu cinci, şase yarzi şi se depărtează iarăşi în fugă. Totuşi femeia îl urmăreşte, strigând:

— Pune mâna pe el, domnule, te rog, prinde-l!

Allan neştiind decât că băiatul i-a furat, se vede, banii, îl urmăreşte ca să-l vâneze şi aleargă atât de tare, încât e gata să-l prindă de vreo zece ori, dar de fiecare dată vagabondul repetă întoarcerea, lăsarea pe vine, plonjarea şi iarăşi fuge de sub nasul lui. Să-l lovească într-una dintre împrejurările acelea, ar fi însemnat să-l doboare şi să-l schilodească, dar urmăritorul nu se poate hotărî la una ca asta, aşa că neîndurătoarea şi ridicola urmărire continuă… În sfârşit, fugarul înghesuit din scurt o apucă pe o trecătoare strâmtă şi dă într-o curte care se înfundă. Aici, sprijinindu-se de o împrejmuire de scândură putredă, e fără scăpare, alunecă şi cade, gâfâind, zăcând în faţa urmăritorului său, care stă în picioare, lângă băiat, gâfâind şi el până se apropie femeia.

— O, tu, Jo! Strigă femeia. În sfârşit, te-am găsit până la urmă!

— Jo, repetă Allan, uitându-se la el cu atenţie, Jo! Ia stai! Bineînţeles! Acum mi-aduc aminte de băietan că a fost adus acum câtva timp în faţa anchetatorului.

— Da, te-am văzut şi eu o dată, înainte, la anchetă, scânceşte Jo. Şi ce-i cu asta? Nu poţi să laşi în pace un amărât ca mine? Încă nu-s destul de nenorocit pentru dumneata? Cât de nenorocit vrei să fiu? M-a dat gata şi iar m-a dat gata mai întâi unu ca dumneata şi apoi altu' ca dumneata până când m-au chinuit de-am rămas numai piele şi os. Ancheta n-a fost vina mea. Eu n-am făcut nimica. El a fost foarte bun cu mine, da, foarte bun a fost. A fost singurul pe care îl cunoşteam ca să vorbesc cu el, de câte ori îmi venea în cale. Nu-i deloc c-aş fi dorit să fie el anchetat. Mai bine eram eu, aşa aş fi vrut. Nu ştiu de ce nu mă duc să mă dau cu capu' în apă, zău nu ştiu!

Spunea toate astea cu o mutră de-ţi făcea milă şi lacrimile lui soioase erau atât de adevărate şi, văzându-l cum zăcea căzut în colţ, sprijinit de gard, de parc-ar fi fost crescut acolo din ciuperci şi mucegai, sau din alte înmulţiri nesănătoase ce propăşeau pe locul acela din neglijenţă şi

murdărie, Allan Woodcourt se îmbunează. O întreabă pe femeie:

— Ce-a făcut făptura asta nenorocită?

La care ea doar răspunde dând din cap către fiinţa sleită de puteri, mai mult uluită decât mânioasă:

— O Jo, Jo, te-am găsit în sfârşit!

— Ce-a făcut? Întreabă Allan. Te-a prădat pe dumneata?

— Nu, domnule, nu. Auzi, să mă prade pe mine! El mie nu mi-a făcut decât numai bine şi din inimă şi, iată, zău, de asta stau şi mă minunez.

Allan se uită de la Jo la femeie şi de la femeie la Jo, aşteptând ca unul dintre ei să dezlege şarada.

— Doar a fost cu mine, domnule, la Saint Albans, bolnav, şi o domnişoară tânără… Dumnezeu s-o binecuvânteze, că bună prietenă mi-a fost… S-a milostivit de el când eu nu m-am încumetat şi l-a luat acasă la ea…

Allan se dă un pas înapoi, copleşit de-o spaimă neaşteptată.

— Da, domnule, da. L-a luat cu ea acasă şi l-a oblojit şi, ca un monstru nerecunoscător, el a fugit de-acolo noaptea şi de-atunci nimeni nu l-a mai văzut şi n-a mai auzit de el, până acum când am pus ochii pe el. Şi domnişoara aceea tânără, care era aşa de drăgălaşă, draga de ea, s-a molipsit de boala lui şi i s-a stricat faţa frumoasă aşa de tare că n-ai mai recunoaşte-o că-i aceeaşi domnişoară tânără, de nu i-ai şti firea de înger şi minunata formă a trupului şi vocea ei dulce. Ştii tu asta? Tu, netrebnic nerecunoscător ce eşti, ştii tu că toate-s din pricina ta şi-a bunătăţii ei? Îl întreabă femeia începând să se-nfurie pe el, pe măsură ce-şi aminteşte, şi izbucnind într-un plâns pătimaş.

Băiatul uluit, într-un fel rudimentar, de cele ce aude, prinde a-şi mânji mai tare fruntea-i murdară cu mâna-i plină de noroi şi a se uita ţintă în pământ şi a tremura din cap până în picioare, până ce gardul nenorocit de care se sprijină începe să zdrăngănească.

Allan o potoleşte pe femeie numai cu un gest mut, dar eficient.

— Richard mi-a spus, zice el cu vocea-i tremurândă… Vreau să spun că am auzit despre toate astea… Lăsaţi-mă singur câteva clipe.

Se întoarce, se trage la o parte şi stă o bucată de vreme uitându-se la gangul acela cu acoperiş pe unde intrase Jo. Când vine înapoi, e iarăşi stăpân pe el, cu calmul restabilit; afară doar că se trudeşte ca băiatul să nu se mai ferească de dânsul, lucru atât de făţiş, încât atrage atenţia femeii.

— Ai auzit ce-a spus dumneaei? Dar ridică-te o dată, hai, ridică-te!

Jo, tremurând şi clănţănind din dinţi, se ridică încetişor şi stă în picioare cu multă greutate, după modelul seminţiei sale, cu o parte a trupului proptită în gard, sprijinindu-se într-unui dintre umerii săi înalţi şi pe ascuns scărpinându-şi mâna stângă cu dreapta şi piciorul drept cu stângul.

— Ai auzit ce-a spus dumneaei, şi eu ştiu că-i adevărat. De-atunci ai mai venit pe-aici?

— Să dea moartea-n mine dac-am mai văzut Tom-all-Alone's de-atunci până-n dimineaţa asta de la Dumnezeu, răspunde Jo, cu vocea răguşită.

— Şi-acuma de ce-ai venit aici?

Jo se uită jur-împrejurul curţii închise, se uită şi la cel ce-i pune întrebările, fără să-şi înalţe privirea mai sus de genunchi şi, în sfârşit, răspunde:

— Nu ştiu cum să nu fac nemica şi nu pot căpăta nemica de făcut. Sunt foarte sărac şi bolnav sunt şi m-am gândit să mă întorc aici, când nu-i nimeni să mă vadă, şi să mă pun jos şi să m-ascund pe undeva pe unde ştiu eu, până se-ntunecă şi-apoi să plec şi să cerşesc te miri ce de la domnul Sangsby. Totdeauna a fost cu bunăvoinţă să-mi dea câte ceva, aşa a fost, cu toate că doamna Sangsby mă alunga totdeauna… Mă alunga… Cum m-alungă fiştecine de fişteunde.

— De unde vii?

Jo se uită iarăşi jur-împrejurul curţii, se uită iarăşi la genunchii celui ce-l întreabă şi tace, sprijinindu-se de gard din profil, cu un soi de resemnare.

— M-ai auzit când te-am întrebat, de unde vii acum?

— Am hoinărit, iaca, răspunde Jo.

— Acuma să-mi spui, urmează Allan, făcând un mare efort ca să-şi stăpânească sila, venind foarte aproape de Jo şi aplecându-se asupra lui cu o adâncă încredere zugrăvită pe chip, să-mi spui cum de s-a întâmplat de-ai fugit din casa aceea, când buna şi tânăra domnişoară a avut nenorocul să-i fie milă de tine şi să te ia la dânsa acasă?

Jo dintr-o dată se trezeşte din resemnarea lui şi mărturiseşte emoţionat şi neliniştit, adresându-se femeii, că el n-a ştiut nimic despre tânăra domnişoară, că nici n-a auzit de ea, că n-a fugit ca să-i facă ei un rău, că mai curând şi-ar fi făcut lui însuşi oricât de rău, că mai bine s-ar fi hăcuit pe el, nenorocitul, în bucăţele, decât să se-apropie de ea ca să-i dea boala, că ea a fost foarte bună cu el, aşa a fost. Manifestându-se cu sărmanele sale mijloace, se arată sincer spunând ce gândeşte şi încheind cu câteva sughiţuri de plâns foarte disperate.

Allan Woodcourt îşi dă seama că Jo nu se preface. Se sileşte să pună mâna pe el.

— Hai, Jo, spune-mi!

— Nu. Nu trebuie, răspunde Jo, reluându-şi poziţia din profil. Nu trebuie şi nu pot.

— Dar eu trebuie să aflu, răspunde celălalt, orice-ar fi! Hai, Jo!

După două, trei asemenea îndemnuri, Jo se ridică iarăşi cu capul în sus, se uită iarăşi la curte jur-împrejur, şi zice cu voce înecată:

— Fie, am să spun ceva. Am fost luat pe sus. Na!

— Luat pe sus, noaptea?

— Da!

Temându-se grozav să nu fi fost auzit, Jo se uită în juru-i şi îşi aruncă privirile chiar şi în sus, vreo zece picioare, spre

vârful îngrăditurii şi printre crăpături ca nu cumva obiectul temerilor lui să se uite prin ele sau să se afle ascuns de partea cealaltă a gardului.

— Cine te-a luat pe sus?

— Nu trebuie să-i spun numele, nu, zice Jo. Nu trebuie să fac una ca asta, domnule, nu fac!

— Dar pentru tânăra domnişoară trebuie şi vreau să-l aflu. Te poţi încrede în mine, Jo. Nimeni altcineva n-are să audă.

— Vai! Dar eu nu pot şti, răspunde Jo scuturând din cap cu spaimă, că el nu-l aude!

— Ei asta-i! Doar el nu-i aici, de faţă.

— Vai! Să nu fie, totuşi?! Exclamă Jo. El e în tot soiul de locuri dintr-o dată, în tot soiul…

Allan se uită la el nedumerit, dar descoperi un anume înţeles şi buna credinţă de la baza acestui răspuns de neînţeles. Cu răbdare aşteaptă un răspuns limpede, iar Jo, mai derutat de răbdarea lui Allan decât de orice altceva, până la urmă cu disperare îi şopteşte un nume în ureche.

— Vai! Exclamă Allan. Cum, dar ce faptă ai săvârşit?

— Nemica domnule, nemica! N-am făcut niciodată nemica care să mă vâre în dandanale, afară doar că n-o iau din loc şi treaba cu Incheta. Dar acuma întruna o iau din loc. O iau din loc la cimitir…, acolo trebuie s-ajung.

— Nu, nu, o să-ncercăm noi să n-ajungi acolo. Dar ce-a făcut el cu tine?

— M-a pus într-un spetal, răspunde Jo în şoaptă, până mi-a dat liber, mi-a dat apoi şi ceva bani… Patru băncuţe sau cum le spuneţi dumneavoastră jumătăţi de coroană… Şi zice: „Şterge-o! Nimeni n-are nevoie de tine pe-aici! Zice. Şterge-o. Ia-o din loc şi umblă…, numa zice. Mişcă – zice. Să nu care cumva să te văd pe undeva, pe-o rază de patruzeci de mile de Londra, că ai să te căieşti!” Ş-am să mă căiesc rău dacă apucă a mă vedea şi are să mă vadă dacă sunt aici pe tiren – încheie Jo, agitat, repetând întruna temerile şi spaimele lui de mai înainte.

Allan stă puţin şi se gândeşte, apoi spune întorcându-se către femeie:

— Nu-i atât de nerecunoscător pe cât ar părea. A avut un temei ca să fugă, cu toate că nu-i întemeiat.

— Mulţumescu-ţi, domnule, mulţumescu-ţi! Exclamă Jo. Ei, iaca, vezi şi dumneata cât ai fost de aspru cu mine. Dar numai că dumneata ai să-i spui tinerei domnişoare, ai să-i spui ce-a zis domnu' acela şi că totu-i în regulă. Pentru că şi dumneata ai fost odată foarte bun cu mine şi eu o ştiu, da.

— Ascultă, Jo, răspunde Allan, cu ochii nedezlipiţi de el, vino cu mine, şi-am să-ţi găsesc un loc mai bun ca ăsta ca să ai unde te culca şi unde te ascunde. Dacă o iau pe-o parte a drumului şi tu pe cealaltă, ca să nu fim luaţi la ochi, tu n-ai să fugi, ştiu eu prea bine, mai cu seamă dacă-mi făgăduieşti.

— N-am să fug, nu, domnule, până nu l-oi vedea pe el că vine, domnule.

— Foarte bine. Te cred pe cuvânt. La ora asta, jumătate din oraş se scoală, iar peste un ceas, tot oraşul umblă forfota. Hai acum. Cu bine, femeie milostivă, bună ziua.

— Bună să vă fie ziua, domnule, şi din toată inima vă mulţumesc iarăşi şi iarăşi, de-o mulţime de ori.

Şedea pe sacul ei, cu atenţia tare încordată, iar acum se scoală şi-şi ia sacul în cârcă. Iar Jo repetă:

— Numai să-i spuneţi tinerei domnişoare, să-i spuneţi că eu n-am fugit ca să-i fac ei rău şi ce-a zis domnu' acela... Să-i spuneţi... Şi dă din cap că da, şi-şi târşâie picioarele şi tremură şi se mânjeşte şi-nchide ochii, strângându-i, şi luându-şi rămas bun de la femeie, şi aici râde, aici plânge, şi-o porneşte la drum după Allan Woodcourt târându-se după cum îi e felul, pe-aproape de casele de pe partea cealaltă a străzii. În asemenea formaţie, cei doi ies de pe Tom-all-Alone's, păşind în lumina vastă a soarelui şi trăgând în piept un aer mai curat.

Testamentul lui Jo jIN e când Allan Woodcourt şi Jo înaintează pe străzile pe '1 FI care clopotniţele bisericilor înalte şi depărtările apar '„T*”^ atât de aproape şi de

limpezi în lumina dimineţii, încât până şi oraşul pare că s-a reînnoit de odihnă, Allan îşi frământă mintea cum şi unde să-şi adăpostească însoţitorul. „Bineînţeles că-i ciudat, gândeşte el, că în sânul unei lumi civilizate, făptura asta, după chipul şi asemănarea omului, îţi dă mai mare bătaie de cap ca s-o adăposteşti decât un câine fără stăpân”. Dar nu-i mai puţin adevărat că faptul rămâne în picioare, cu toată ciudăţenia lui, iar greutatea stăruie.

La început se uită deseori îndărăt, ca să se încredinţeze că Jo vine singur din urmă după el. Dar oriunde s-ar uita, încă îl zăreşte strecurându-se pe lângă casele de pe partea cealaltă, croindu-şi drum cu mâna-i prudentă, din cărămidă în cărămidă, şi din uşă în uşă, şi aruncându-şi întruna privirile spre Allan, cu toată atenţia. În sfârşit, încredinţat şi mulţumit că ultimul lucru la care s-ar gândi Jo e să o şteargă, Allan merge înainte, chibzuind cu atenţia mai concentrată la ce are de făcut.

O lăptărie la un colţ de stradă îi dă ideea care-i primul lucru pe care trebuie să-l facă. Se opreşte acolo, se uită în jur şi-i face semn lui Jo să vină. Jo traversează strada, se apropie şovăind, târşâindu-şi picioarele şi curăţindu-şi încetişor încheietura mâinii drepte, jur-împrejur, în palma covăţită a mâinii stângi, pisând murdăria în neobişnuita piuliţă cu neobişnuitul pisălog de la natură. Ceea ce-ar numi Jo o masă gustoasă, i se aşază atunci dinainte şi el începe să dea de duşcă o cafea şi să molfăie pâinea cu unt, privind înspăimântat în jurul său, în toate părţile, în timp ce mănâncă şi bea ca o dihanie cuprinsă de spaimă.

Dar e atât de bolnav şi de distrus, încât până şi foamea l-a părăsit.

— Gândeam că-s mort de foame, domnule, aşa gândeam, zice Jo, lăsând mâncarea la o parte, dar nu mai pricep nemica… Nici chiar asta nu mai pricep. N-am poftă să mănânc nici măcar o firimitură, n-am. Şi nici de băut, tot aşa, măcar un strop.

Şi Jo rămâne în picioare, clănţănind din dinţi, şi priveşte uimit peste fire la micul dejun.

Allan Woodcourt duce mâna să-i ia pulsul şi apoi i-o pune pe piept.

— Trage aerul în piept, Jo!

— Trag, zice Jo, da-i greu ca un camion. Ar mai putea adăuga: Şi hârâie tot ca un camion”, dar el doar murmură: O iau din loc, domnule.

Allan caută să zărească vreo farmacie. Dar nu-i niciuna în drum; iată însă o cârciumă, e tot atât de bună, dacă nu mai bună. Se duce şi cere o măsură mică de vin şi-i dă băietanului o parte din ea, cu foarte multă precauţie. Băiatul începe să-şi revină chiar de la prima înghiţitură.

— Putem repeta doza, Jo, zice Allan, după ce s-a uitat din scurt la el, cu faţa încordată de atenţie. Aşa! Acuma ne odihnim cinci minute, şi-apoi iarăşi o luăm din loc.

Lăsând băiatul să şadă pe banca din sala de mese a lăptăriei, cu spatele sprijinit de-o şină de fier, Allan Woodcourt face câţiva paşi în sus şi-n jos, în lumina timpurie a soarelui, aruncând din când în când câte-o privire spre Jo, fără să pară că-l supraveghează. Nu-i nevoie de prea mare pricepere ca să bagi de seamă că băiatul s-a încălzit şi a căpătat forţe noi. Dacă o faţă atât de amărâtă ca aceea mai poate străluci, faţa lui Jo s-a umplut oarecum de strălucire şi, încetul cu încetul, mănâncă felia de pâine pe care o lăsase jos atât de deznădăjduit. Luând aminte la semnele de înviorare, Allan încearcă să stea de vorbă şi, spre uimirea lui, scoate de la el povestea întâmplării doamnei cu voal, cu toate cele ce-au decurs din ea. Jo, pe cât de încet povesteşte, pe atâta de încet molfăie. După ce-a terminat de istorisit povestea şi de mâncat pâinea, o pornesc iarăşi la drum.

Având de gând să-i spună vechii sale paciente, inimoasei domnişoare Flite, cât de greu îi vine să găsească un refugiu temporar pentru băiat, Allan se îndreaptă către imobilul unde el şi Jo se întâlniseră pentru prima oară. Dar totul s-a

schimbat aici, la prăvălia de zdrenţe şi sticle. Domnişoara Flite nu mai locuieşte acolo. Totul e închis şi o femeie urâtă la înfăţişare, întunecată de praful de pe ea, a cărei vârstă rămâne un semn de întrebare, dar care, de fapt, nu-i alta decât interesanta Judy, apare posacă şi răspunde scurt. Răspunsurile ei ajung totuşi să-l informeze pe musafir că domnişoara Flite şi păsărelele ei domiciliază cu o anume doamnă Blinder în Bell Yard, şi Allan se-ndreaptă spre locul acela învecinat, unde domnişoara Flite (care se scoală dis-de-dimineaţă ca să poată fi punctuală la Divanul Justiţiei, ocupat de minunatul ei prieten, preşedintele) coboară alergând, cu lacrimi de bun sosit şi cu braţele deschise.

— Scumpul meu doctor! Exclamă domnişoara Flite. Merituosul, distinsul, onorabilul meu ofiţer! (Se slujeşte, ce-i drept, de câteva expresii ciudate, dar e atât de afectuoasă şi inimoasă cum numai cineva sănătos la minte poate fi, ba chiar mai mult decât atât).

Allan aşteaptă cu foarte multă răbdare până ce dânsa isprăveşte cu toate vorbele de încântare, după aceea i-l arată pe Jo, tremurând pe prag, şi-i spune cum a ajuns la ea.

— Unde aş putea să-l adăpostesc pe-aici pentru moment? Dumneata ştii multe, ai şi bun-simţ şi ai putea să-mi dai un sfat.

Domnişoara Flite, nemaipomenit de mândră de-un asemenea compliment, se pune pe chibzuit, dar trece o grămadă de vreme până îi vine o idee straşnică. Locuinţa doamnei Blinder e închiriată în întregime, iar ea nu ocupă decât camera bietului Gridley.

— Gridley! Exclamă deodată domnişoara Flite, plesnindu-şi palmele, după ce a repetat de vreo douăzeci de ori vorbele ce urmează: Gridley! Bineînţeles! Sigur! Fără îndoială! Dragă doctore, generalul George ne scoate din încurcătură!

E zadarnic să ceară vreo lămurire în privinţa generalului George, cum e şi firesc de altfel, cu toate că domnişoara

Flite încă n-a dat fuga sus ca să-şi pună pe cap boneta-i strâmtă, să-şi ia pe umeri ponositul ei şăluţ şi să se înarmeze cu poşeta sa cu documente. Dar pe când îşi informează doctorul, pe apucate şi pe sărite, după ce s-a întors jos în marea ei ţinută, că generalul George, pe care îl vizitează adeseori, cunoaşte pe scumpa ei Fitz Jarndyce şi se interesează foarte mult de tot ce vine în legătură cu ea, Allan începe să creadă că s-ar putea să fie pe calea cea bună. Aşa că îi spune lui Jo, ca să-l încurajeze, că plimbarea lor prin părţile acelea curând are să ia sfârşit, şi o pornesc spre general. Din fericire nu-i departe. După exteriorul Pavilionului de tir al lui George şi după coridorul lung şi priveliştea pustie de dincolo de el, Allan Woodcourt are presimţiri favorabile. El întrezăreşte o făgăduinţă chiar şi pe faţa domnului George, care vine către ei de la exerciţiile lui matinale, cu pipa în gură, fără pieptar şi cu braţele sale musculoase, dezvoltate de spadă şi haltere, afirmându-se masive prin mânecile subţiri ale cămăşii.

— La dispoziţia dumneavoastră, domnule, zice domnul George executând un salut milităresc. Zâmbind voios, cu fruntea largă sub păru-i ţepos, el se întoarce după aceea spre domnişoara Flite, pe când ea, cu demnitate şi cu ceva cam multă risipă de timp, procedează la ceremonia curtenitoare a prezentărilor. George o încheie cu încă un: „La dispoziţia dumneavoastră, domnule!” şi cu încă un salut.

— Iertaţi-mă, domnule. Sunteţi marinar, cred? Întreabă domnul George.

— Sunt mândru să aflu că am aerul a fi, răspunde Allan, dar nu sunt decât un medic de vas.

— Da, într-adevăr, domnule, după capul meu aş fi crezut că sunteţi marinar activ!

Allan îi răspunde că, ţinând seama că l-a crezut marinar, nădăjduieşte să-i fie iertată mai repede vizita inoportună şi, mai ales, să nu-şi lase pipa pe care domnul George, din politeţe, vădise oarecare semne s-o părăsească.

— Sunteţi foarte bun, domnule, răspunde oşteanul. După câte ştiu din trecut, luleaua nu îi e antipatică domnişoarei Flite, şi de vreme ce face plăcere şi Domniei Voastre… Şi-şi termină fraza punându-şi iarăşi pipa în gură.

Allan începe să-i spună toate câte ştie despre Jo, la care oşteanul ascultă cu un aer grav.

— Şi ăsta-i băiatul, domnule, nu-i aşa? Întreabă domnul George privind spre intrare, unde Jo stă în picioare uitându-se fix la literele mari de pe faţada văruită, care n-au nici-o semnificaţie în ochii lui.

— El e, răspunde Allan. Şi, domnule George, uite în ce dificultate mă aflu cu el. Nu vreau să-l internez într-un spital, nici chiar de i-aş putea face rost numaidecât de intrare, din pricină că prevăd că n-ar sta acolo multe ceasuri, dacă ar avea şansa să fie primit. Aceeaşi obiecţiune se aplică şi la un azil, presupunând că aş avea răbdarea să fiu ocolit, minţit şi trimis de la Ana la Caiafa, încercând să-l vâr într-unui… Sunt sisteme cu care nu mă pot împăca.

— Cu aşa ceva nimeni nu se poate împăca, domnule, răspunde domnul George.

— Sunt încredinţat că n-ar rămâne nici într-unui din locurile astea, din pricină că e stăpânit de-o groază terbilă faţă de omul care i-a poruncit să piară din calea lui; în ignoranţa sa, băiatul crede că omul acela se află pretutindeni şi are cunoştinţă de tot ce se întâmplă.

— Vă cer iertare, domnule, îl întrerupe domnul George. Dar nu mi-aţi spus numele omului aceluia. Trebuie ţinut în taină, domnule?

— Băiatul face un secret din asta. Dar numele lui e Bucket.

— Bucket, poliţistul, domnule?

— Da, el e.

— Eu cunosc omul, domnule, răspunde oşteanul, după ce a suflat un nor de fum pe gură umflându-şi pieptul, şi băiatul are grozav de multă dreptate că omul este, fără nici-o îndoială, un… Individ bizar.

Domnul George fumează cu un adânc subînţeles şi se uită în tăcere la domnişoara Flite, de parcă se teme să n-o piardă din ochi.

— Apoi, aş dori ca domnul Jarndyce şi domnişoara Summerson să afle că acest Jo, care ne spune o poveste atât de stranie, a fost regăsit şi că le stă în putere să discute cu el, în cazul în care ar dori s-o facă. De aceea umblu să-i asigur pentru moment o locuinţă modestă, aparţinând unor oameni cumsecade, unde ar putea să fie primit. Oamenii cumsecade şi cu Jo, domnule George, continuă Allan urmărind direcţia privirii oşteanului îndreptată înspre intrare, nu prea s-au avut bine, după cum vedeţi. Aici e de altfel toată greutatea. Nu cumva cunoaşteţi pe cineva, prin vecinătate, care ar voi să-l primească pe-un timp oarecare, dacă i-aş plăti eu chiria dinainte?

Pe când pune întrebarea, Allan observă un omuleţ cu faţa murdară, care stă la umărul oşteanului şi se uită în sus la acesta cu chipul şi căutătura extravagant de schimonosite. După încă vreo câteva pufăituri din lulea, oşteanul se uită în jos cu oarecare îndoială la omuleţ, care îi face semn din ochi.

— Ei, bine, domnule, răspunde domnul George, vă pot încredinţa că bucuros sunt gata să mă las dat cu capul de toţi pereţii, oricând, dacă asta i-ar fi cât de cât pe placul domnişoarei Summerson, şi ca atare socotesc drept o favoare pentru mine să fac unei asemenea tinere domnişoare orice serviciu, fie cât de mic. Aici, bineînţeles, trăim ca nişte vagabonzi amândoi, şi eu şi Phil. Vedeţi cum arată locuinţa noastră. Sunteţi binevenit ca să găsiţi un colţ liniştit pentru băiat, dacă asta e ceea ce căutaţi. Nici-o obligaţie pentru asta, dar fără hrană. Aici nu ne aflăm într-o stare înfloritoare a treburilor. Suntem expuşi în orice clipă să fim aruncaţi afară cu totul, şi fără cruţare. Totuşi, domnule, aşa cum este şi cât timp va dura, vă stă la dispoziţie.

Cu o fluturare a pipei, plină de subînţeles, domnul George pune întreaga clădire la dispoziţia musafirului.

— Iau de bun, domnule, de la dumneavoastră ca medic, continuă domnul George, că nefericitul cetăţean nu suferă în momentul de faţă de nici-o boală molipsitoare?

Allan este pe deplin încredinţat că nu.

— Pentru că, domnule, urmează domnul George, clătinând din cap cu amărăciune, am avut destul de pătimit cu molimele.

Glasul lui este secundat cu tot atâta amărăciune de noua cunoştinţă:

— Totuşi, mă simt obligat să vă spun, replică Allan, după ce a repetat asigurarea dată mai înainte, că băiatul e slăbit şi împuţinat de-ţi vine să-i plângi de milă, şi că s-ar putea să fie… Nu zic că este… Prea crunt ruinat ca să se mai însănătoşească.

— Îl socotiţi în primejdie imediată, domnule? Se interesează oşteanul.

— Da, mă tem că da.

— Atunci, domnule, răspunde oşteanul cu un ton hotărât, eu însumi fiind de la natură hoinar de felul meu… Îmi pare că dacă va părăsi cât mai curând strada, va fi cu atât mai bine. Ei! Phil! Adă băiatul înăuntru!

Domnul Squod virează afară cu totul, pe o singură parte, ca să aducă la îndeplinire ordinul, iar oşteanul, terminând de fumat pipa, o pune alături. Jo este adus înăuntru. Nu-i indian Tockahoopo de-ai doamnei Pardiggle, nu-i nici oaie de-ale doamnei Jellyby, neavând nici un soi de legătură cu Borrioboola-Gha. Trăsăturile fiinţei lui nu te-nduioşează ca venind de departe sau ca produs exotic, nu-i sălbatic autentic crescut în străinătate, ci e articolul ordinar, confecţionat în patrie. Murdar, urât, făcând scârbă tuturor simţurilor, la trup o făptură ordinară, de pe străzile cele mai ordinare, şi cu suflet de păgân. Murdăria vetrei strămoşeşti îl umple, paraziţii vetrei strămoşeşti îl sfâşie, plăgile vetrei strămoşeşti îl macină, zdrenţele vetrei strămoşeşti îi

acoperă goliciunea, ignoranţa înnăscută, produs al solului şi climatului englezesc, îi scufundă specia-i nemuritoare mai în adâncuri decât pe-a animalelor ce pier. Ieşi la lumină, Jo, în coloritul tău adevărat! Din tălpi şi până-n creştet, eşti o făptură neinteresantă!

Încetişor, îşi târăşte picioarele în pavilionul domnului George şi apoi rămâne în picioare, ghemuit de parc-ar fi o boccea, privind jur-împrejur la duşumea. Pare că ştie că ceilalţi sunt gata să se ferească de el, în parte fiindcă este ceea ce este şi în parte pentru tot ceea ce a pricinuit. Dar şi el se fereşte de ei. El nu intră în aceeaşi ordine a lucrurilor, nu face parte din aceeaşi categorie a creaţiei. Nu figurează în nici-o ordine, în nici-o categorie, nici în cea a dobitoacelor, nici în cea a oamenilor.

— Ascultă, Jo! Îi spune Allan. Iată-l pe domnul George!

Jo cercetează podeaua o bună bucată de vreme, apoi ridică privirile o clipă şi pe urmă le lasă iarăşi în jos.

— Ţi-e prieten binevoitor, pentru că are să-ţi dea cameră de locuit aici.

Jo face o mişcare cu o mână de parc-ar fi o lopată, ceea ce se presupune a fi o închinăciune. După ce s-a mai gândit puţin, sprijinindu-se de pe-un picior pe celălalt, murmură, zicând că e „foarte mulţumit”.

— Aici te afli în siguranţă. Tot ce ai de făcut acum e să fii ascultător şi să te înzdrăveneşti. Şi ia aminte, să ne spui adevărul, orice ai de gând să faci, Jo.

— Să mor dacă nu-l spun, domnule, răspunde Jo, revenind la expresia lui favorită. Încă n-am făcut nemica, niciodată, decât ceea ce ştiţi, ca să nu intru în bucluc. N-am intrat în nici un alt bucluc, deloc, domnule… Decât atâta că nu ştiu nemica şi că muream de foame.

— Cred că-i aşa. Acum ascultă la domnul George. Văd că vrea să-ţi spună ceva.

— Intenţia mea, domnule, zice domnul George uimitor de răspicat şi clar, nu era decât să-i arăt unde se poate culca şi dormi o bună bucată de vreme. Iată, priviţi. În timp ce

vorbeşte, oşteanul îl duce către celălalt capăt al pavilionului şi deschide una dintre micile despărţituri. Iată, vedeţi! Aici e o saltea şi aici poţi să te odihneşti, băiete, dacă te porţi bine, cât de mult va pofti domnul… Vă cer iertare, domnule – se uită stânjenit la cartea de vizită pe care i-o dăduse Allan – cât timp va pofti domnul Woodcourt. Să nu te sperii dacă auzi împuşcături, acelea-s îndreptate spre ţintă, nu spre tine. Acuma, încă un lucru pe care aş vrea să vi-l propun, domnule, urmează oşteanul, întorcându-se către musafirul său. Phil, vino-ncoa!

Phil se căzneşte spre ei, potrivit cu vechea-i tactică.

— Iată un om, domnule, care a fost cules, când era ţânc, dintr-un canal. Ca atare, e de aşteptat ca el să-i poarte un interes firesc sărmanei creaturi pe care aţi adus-o! Ai să-i porţi interes, Phil, nu-i aşa?

— Bineînţeles, şi sigur că da, şefule! Răspunse Phil.

— Ei bine, mă gândeam, domnule, urmează domnul George, destăinuindu-se parcă marţial, ca şi cum şi-ar fi dat părerea într-un consiliu de război la mare iuţeală, că dacă omul acesta ar fi să facă o baie şi ar fi să lepede câţiva şilingi ca să capete în schimb câteva lucruri ieftine…

— Domnule George, binevoitorul meu prieten, îl întrerupe Allan scoţându-şi punga din buzunar, e tocmai favoarea pe care voiam să v-o cer.

Phil Squod şi Jo sunt numaipomenit trimişi în vederea unei asemenea opere de ameliorare. Domnişoara Flite, nemaiînchipuit de încântată de succesul ei, nu ştie cum să ajungă mai repede la înalta Curte, având o grozavă temere ca nu cumva prietenul ei, preşedintele, să fie neliniştit că n-o vede, sau nu cumva să dea în lipsa ei hotărârea pe care o aşteaptă de-atâta vreme, „ceea ce ştii, dragă doctore, şi dragă generale, după aşa de mulţi ani, ar fi o nenorocire prea absurdă!” – spune ea. Allan se foloseşte de împrejurare, ca să se ducă să procure câteva întăritoare şi, căpătându-le din apropiata vecinătate, se întoarce curând ca să-l găsească pe oştean plimbându-se în susul şi-n josul

pavilionului, şi s-o pornească şi ei să se plimbe în pas cu soldatul.

— Mi s-a părut că aud, domnule, zice domnul George, că dumneavoastră o cunoaşteţi foarte bine pe domnişoara Summerson?

— Da, aşa se pare.

— Nu sunteţi rudă cu ea, domnule?

— Nu. Se pare că nu.

— Să-mi fie iertată curiozitatea făţişă, urmează domnul George. Mi s-a părut cu putinţă mie că aţi avea pentru sărmana făptură pe care aţi adus-o la mine un interes mai mare decât obişnuit, din pricină că domnişoara Summerson a avut nefericirea de a-l obloji. Asta-i părerea mea, domnule, vă asigur.

— Şi a mea, domnule George. Oşteanul se uită pe sub sprânceană la faţa arsă de soare a lui Allan şi la ochii negri luminoşi, îl măsoară repede din ochi cât e de înalt şi cum e clădit şi pare că e de acord cu rezultatul.

— În timpul cât aţi fost plecat, domnule, m-am gândit şi nu încape îndoială că ştiu birourile din Lincoln's Inn Fields, unde Bucket a dus băiatul, potrivit cu cele povestite de el. Cu toate că băiatul nu-i cunoaşte numele, vă pot da eu o mână de ajutor. E vorba de Tulkinghorn, el e acela.

Allan se uită la el întrebător, repetând numele.

— Da, Tulkinghorn. Aşa-l cheamă, domnule, cunosc omul şi ştiu că el a fost în legătură cu Bucket dinainte în privinţa unui om decedat care îi făcuse nişte necazuri. Cunosc omul, domnule. Din păcate pentru mine.

Allan, fireşte, întreabă ce soi de om e.

— Ce soi de om! Vreţi să spuneţi cum arată la înfăţişare?

— Cred că în privinţa asta îl ştiu destul de bine. Vreau să spun când ai de-a face cu el, în general, ce soi de om?

— Ei bine, atunci am să vă spun, domnule, răspunde oşteanul oprindu-se scurt şi încrucişându-şi braţele pe pieptu-i lat, cu atâta mânie, încât faţa i se aprinde şi i se îmbujorează toată – e un soi de om al dracului de rău. E un

soi de om ce torturează lent, foarte lent. Carne şi sânge în el n-are, cum n-are nici puşca asta veche şi ruginită. E un soi de om… Fir-ar al naibii… Care mi-a pricinuit mai multă nelinişte, mai multă greutate şi mai multă nemulţumire de mine decât toţi oamenii ceilalţi la un loc. Iată ce soi de om e domnul Tulkinghorn!

— Îmi pare rău, zice Allan, c-am pus degetul pe-o rană atât de dureroasă.

— Dureroasă? Oşteanul se propteşte pe picioarele-i larg desfăcute, îşi umezeşte palma uriaşă de la mâna dreaptă şi şi-o aşază pe imaginara lui mustaţă. Nu-i vina dumneavoastră, domnule, dar judecaţi singur. Are putere asupra mea. El e omul despre care am vorbit mai înainte, care poate să mă azvârle afară din casa asta cât ai zice peşte. Mă ţine întruna pe muchie de cuţit. Nici nu-mi dă drumul şi nici nu se dă la mine. Dacă am să-i fac o plată sau să-i cer o amânare sau ceva ca să merg la el, nu mă primeşte, nu mă ascultă… Mă pasează vreunui Melchisedech din Clifford's Inn, care Melchisedech din Clifford's Inn mă pasează iarăşi înapoi…, iar el mă ţine în preajmă-i ca să-i dau târcoale şi să mă bălăbănesc în jurul său de parc-aş fi făcut din acelaşi aluat cu el. Drept care îmi petrec acuma jumătate din viaţă hoinărind şi făcând cărare în jurul uşii lui. Cât de mult îi pasă? Nici un pic. Exact cât îi pasă puştii vechi şi ruginite cu care l-am asemuit. Mă sâcâie şi mă întărâtă până ce… Ei! Prostii… Uit de mine. Domnule Woodcourt – oşteanul îşi reia plimbarea în pas de marş – tot ce am de spus e că e bătrân şi, slavă Domnului, n-am să am niciodată norocul să dau pinteni calului şi să mă reped asupra lui în câmp deschis. Fiindcă de-aş avea asemenea noroc, o dată când mă scoate din sărite… L-aş răpune, domnule!

Domnul George s-a-nfuriat atât de tare, încât vede că-i nevoie să-şi şteargă fruntea cu mâneca de la cămaşă. Chiar în timp ce fluieră Imnul naţional, descărcându-se de tumultul din el, unele involuntare scuturări din cap şi

bombări ale pieptului mai stăruie încă, fără să mai menţionăm o potrivire întâmplătoare şi grăbită, cu amândouă mâinile, a gulerului deschis de la cămaşă, ca şi cum n-ar fi fost destul de desfăcut ca să împiedice senzaţia de sufocare ce-l supără. Pe scurt, Allan Woodcourt nu s-a mai îndoit că domnul Tulkinghorn ar fi fost răpus în câmpul la care se referea oşteanul.

Jo şi însoţitorul său se întorc puţin după aceea, şi băiatul e ajutat să se culce pe saltea de grijuliul Phil, căruia Allan îi încredinţează toate procedeele şi instrucţiunile trebuincioase, după ce în prealabil îi administrase el însuşi, cu propria sa mână, doctoriile cuvenite. Dimineaţa înaintează acum cu paşi repezi. Allan o porneşte spre locuinţa lui ca să se îmbrace şi să ia micul dejun şi apoi, fără să se mai odihnească, se duce la domnul Jarndyce să-i comunice descoperirea.

Domnul Jarndyce se întoarce cu el, spunându-i confidenţial că sunt raţiuni serioase pentru care povestea trebuie ţinută în taină şi manifestând totodată un interes viu în privinţa ei. Domnului Jarndyce, Jo îi repetă în esenţă tot ceea ce spusese de dimineaţă, fără nici-o schimbare substanţială. Numai carul acela al lui e mai greu de tras şi merge cu un zgomot mai cavernos.

— Lăsaţi-mă să stau aici, liniştit, să stau şi să nu mai fiu iarăşi gonit, iarăşi, bâiguie Jo şi să fie careva aşa de bun, careva care trecând pe-aproape de unde măturam de obicei, să-i spună domnului Sangsby, să-i spună că Jo, pe care l-a cunoscut odată o ia din loc drept înainte după cum îi e datoria şi că o să fie foarte mulţumit. Mai mulţumit decât acum, dacă se mai poate una ca asta pentru un nenorocit ca mine.

În cursul următoarelor două zile, îl pomeneşte atât de des pe librarul de manuale juridice, încât Allan, după ce s-a sfătuit cu domnul Jarndyce, se hotărăşte cu bunăvoinţă să se ducă în imobilul Cook, cu atât mai mult cu cât carul pare că e pe punctul de a se prăbuşi la pământ. De aceea, îşi

îndreaptă grăbit paşii către imobilul Cook. Domnul Snagsby se află în dosul tejghelei, în haina lui cenuşie, cu mânecuţele puse, cercetând un contract cu mai multe foi, care tocmai i-a sosit de la caligraf: un deşert imens de rânduri înşirate pe pergament, cu ici şi colo câte o oază din câteva litere mari, împodobite, pentru a întrerupe îngrozitoarea monotonie şi a salva călătorul cititor de la disperare. Domnul Snagsby se opreşte la unul dintre izvoarele de cerneală şi salută străinul cu tuşea lui pregătitoare, pentru a vedea despre ce afacere e vorba.

— Nu-ţi mai aminteşti de mine, domnule Snagsby? Inima librarului prinde a zvâcni din greu, pentru că vechile lui temeri n-au încetat. Abia poate răspunde:

— Nu, domnule. N-aş putea spune că-mi amintesc. Aş fi putut crede… ca să nu pun prea mult punctul pe i… că nu v-am văzut niciodată, domnule…

— Ba de două ori până acuma, zice Allan Woodcourt. O dată la căpătâiul unui sărman nenorocit şi o dată…

„În sfârşit mi-a venit!”, gândeşte întristatul librar, după ce amintirea a ieşit la iveală în mintea lui. A atins o culme acum şi-i gata să izbucnească. Dar are încă destulă prezenţă de spirit ca să-şi îndrume musafirul într-un mic birou şi să închidă uşa după ei.

— Sunteţi însurat, domnule?

— Nu. Nu sunt.

— Aţi binevoi să faceţi încercarea, deşi necăsătorit, zice domnul Snagsby, şoptind melancolic, să vorbiţi cât de încet puteţi? Fiindcă nevestica mea trage cu urechea pe undeva, mă prind pe prăvălia mea şi pe cinci sute de lire!

Cuprins de descurajare profundă, domnul Snagsby ia loc pe scaunul său cu spatele la birou, explicându-se:

— Niciodată n-am avut secrete personale, domnule. Nu pot să-mi încarc conştiinţa nici măcar de-aş fi încercat vreodată să-mi înşel nevestica, în ceea ce mă priveşte, din ziua în care m-a luat. N-aş fi făcut-o, domnule, ca să nu pun prea mult punctul pe i, n-aş fi putut-o face, n-aş fi îndrăznit

s-o fac. Totuşi, şi cu toate acestea, mă aflu învăluit jur-împrejur de taine şi mistere, încât viaţa mi-a ajuns o povară.

Musafirul îi mărturiseşte cât de rău îi pare să audă aşa ceva şi-l întreabă dacă-şi aminteşte de Jo. Domnul Snagsby răspunde cu un geamăt înăbuşit:

— O! Şi-ncă cum! N-aţi fi putut numi altă făptură umană… În afară de mine… Împotriva căreia nevestica mea să fie atât de pornită şi hotărâtă ca-mpotriva lui Jo, răspunde domnul Snagsby.

Allan întreabă de ce.

— De ce? Repetă domnul Snagsby, prinzându-şi cu mâna, în deznădejdea lui, şuviţa de păr de pe ceafa capului chel. De unde să ştiu eu de ce? Dar dumneavoastră, domnule, sunteţi necăsătorit şi vă doresc să n-aveţi niciodată nevoie să puneţi asemenea întrebări unui om însurat!

Cu o asemenea caritabilă urare, domnul Snagsby îşi tuşeşte tuşea de sumbră resemnare şi se supune să asculte cele ce are musafirul de comunicat.

— Iarăşi! Face domnul Snagsby, care, prins de vâltoarea sentimentelor şi de sunetele înăbuşite ale glasului său, se face alb la faţă. Acelaşi lucru din altă direcţie! O anumită persoană mă obligă în chipul cel mai solemn să nu vorbesc cu nimeni despre Jo, nici chiar cu nevestica mea. După aceea vine o altă anumită persoană, întruchipată în persoana dumneavoastră, şi mă obligă într-un chip la fel de solemn să nu cumva să scot o vorbă despre Jo la cealaltă anumită persoană dintre toate celelalte persoane. Ei, bine, e curat ca la ospiciu! Ei, bine, ca să nu pun prea mult punctul pe i, e curată casă de nebuni, domnule! Încheie domnul Snagsby.

Puteţi? Fiindcă nevestica mea trage cu urechea pe undeva, mă prind pe prăvălia mea şi pe cinci sute de lire!

Cuprins de descurajare profundă, domnul Snagsby ia loc pe scaunul său cu spatele la birou, explicându-se:

— Niciodată n-am avut secrete personale, domnule. Nu pot să-mi încarc conştiinţa nici măcar de-aş fi încercat

vreodată să-mi înşel nevestica, în ceea ce mă priveşte, din ziua în care m-a luat. N-aş fi făcut-o, domnule, ca să nu pun prea mult punctul pe i, n-aş fi putut-o face, n-aş fi îndrăznit s-o fac. Totuşi, şi cu toate acestea, mă aflu învăluit jur-împrejur de taine şi mistere, încât viaţa mi-a ajuns o povară.

Musafirul îi mărturiseşte cât de rău îi pare să audă aşa ceva şi-l întreabă dacă-şi aminteşte de Jo. Domnul Snagsby răspunde cu un geamăt înăbuşit:

— O! Şi-ncă cum! N-aţi fi putut numi altă făptură umană… În afară de mine… Împotriva căreia nevestica mea să fie atât de pornită şi hotărâtă ca-mpotriva lui Jo, răspunde domnul Snagsby.

Allan întreabă de ce.

— De ce? Repetă domnul Snagsby, prinzându-şi cu mâna, în deznădejdea lui, şuviţa de păr de pe ceafa capului chel. De unde să ştiu eu de ce? Dar dumneavoastră, domnule, sunteţi necăsătorit şi vă doresc să n-aveţi niciodată nevoie să puneţi asemenea întrebări unui om însurat!

Cu o asemenea caritabilă urare, domnul Snagsby îşi tuşeşte tuşea de sumbră resemnare şi se supune să asculte cele ce are musafirul de comunicat.

— Iarăşi! Face domnul Snagsby, care, prins de vâltoarea sentimentelor şi de sunetele înăbuşite ale glasului său, se face alb la faţă. Acelaşi lucru din altă direcţie! O anumită persoană mă obligă în chipul cel mai solemn să nu vorbesc cu nimeni despre Jo, nici chiar cu nevestica mea. După aceea vine o altă anumită persoană, întruchipată în persoana dumneavoastră, şi mă obligă într-un chip la fel de solemn să nu cumva să scot o vorbă despre Jo la cealaltă anumită persoană dintre toate celelalte persoane. Ei, bine, e curat ca la ospiciu! Ei, bine, ca să nu pun prea mult punctul pe i, e curată casă de nebuni, domnule! Încheie domnul Snagsby.

Dar, până la urmă, e mai bine decât se aştepta, deoarece n-a explodat nici-o mină sub el şi nici nu s-a adâncit fântâna în care căzuse. Şi cum e om cu inima bună şi cum s-a

înduioşat de istorisirea pe care o aude despre starea lui Jo, el e gata să se prindă să „dea o raită” diseară, cât mai devreme poate, pe neobservate.

Aşa că dă o raită foarte pe neobservate, la înserat, dar se poate vădi că doamna Snagsby ştie să pună lucrurile la cale pe neobservate tot atât de bine ca şi el. Jo se bucură grozav să-şi vadă vechiul prieten şi zice, când au rămas numai ei doi împreună, că găseşte neînchipuit de frumos că domnul Snagsby a venit atât de departe, de la el de acasă, pentru un bolnav ca dânsul. Domnul Snagsby, mişcat de cele ce vede în faţa ochilor, pune numaidecât pe masă jumătate de coroană, acel balsam magic al său pentru orice soi de rană.

— Şi cum îţi merge, dragă băiete, bietul de tine? Îl întreabă domnul Snagsby, cu tuşea lui de compătimire.

— A dat norocu' peste mine, domnule Sangsby, a dat, răspunde Jo, şi nu-mi lipseşte nimic. Mi-e cu mult mai bine de nici nu-ţi vine-a crede, domnule Sangsby! Îmi pare rău c-am făcut-o, da' nu m-am dus acolo ca s-o fac, domnule, nu!

Librarul pune jos încetişor altă monedă de-o jumătate de coroană şi-l întreabă ce-a făcut de-i pare rău?

— Domnule Sangsby, povesteşte Jo, m-am dus şi-am dat boala la doamna aceea care nu era cealaltă doamnă de care ştii, şi niciuna nu mi-a spus nimic, nu mi-a spus c-am făcut una ca asta, fiindcă ele e aşa de bune şi eu aşa de nenorocit, eu. Doamna a venit chiar ea, a venit să mă vadă ieri, şi când m-a văzut, zice: „Ah! Jo!”, numai ce zice: „Credeam că te-am pierdut, Jo!”, numai ce zice. Şi se aşază jos zâmbind aşa de liniştită şi nu scoate o vorbă nu scoate, şi nici măcar n-aruncă o privire n-aruncă. C-am făcut una ca asta, nu, şi eu mă-ntorc cu faţa la perete, domnule Sangsby, aşa fac. Şi domnul Jarnders, numai că-l văd că şi el se-nforţează să se-ntoarcă şi el. Şi domnul Woodcot numai că vine să-mi dea ceva să mă uşureze, că aşa face zi şi noapte şi numai ce s-apleacă peste mine şi-mi vorbeşte aşa ca să facă pe viteazul, dar eu văd cum îi curg lacrimile din ochi, domnule Sangsby.

Librarul, înduioşat, mai depune o jumătate de coroană pe masă. Nimic ca repetarea acestei reţete nu-i uşurează atât de simţitor sufletul.

— La ce m-am gândit eu, domnule Sangsby, continuă Jo, este dacă se poate să scriţi foarte gros, poate?

— Da, Jo, slavă Domnului, răspunde librarul.

— Cât se poate de gros şi frumos, poate? Adaugă Jo, cu râvnă.

— Da, bietul meu băiat!

Jo râde bucuros.

— Ce m-am gândit atunci m-am gândit, domnule Sangsby, e că atunci când o s-o iau din loc aşa de departe cât se poate şi dincolo de unde mai departe nu se mai poate, dacă aţi fi atât de bun, poate, să scriţi foarte gros să scriţi aşa ca oricine să vadă de orişiunde, că mi-a părut foarte rău, din toată inima rău, că am făcut-o şi că nu m-am dus acolo ca s-o fac, şi că, cu toate că n-am ştiut nimic, am ştiut că domnul Woodcot o dată a plâns din pricina asta şi că suferă întruna de asta suferă, şi că trag nădejde că mă va putea ierta în sufletul său. Dacă scrisul va fi făcut ca s-o spuie foarte gros, el mă va putea ierta.

— Aşa o va spune, Jo. Foarte gros.

Jo râde iarăşi.

— Vă mulţumesc, domnule Sangsby. Foarte frumos din partea dumneavoastră, domnule, şi mi-e cu mult mai bine de cum nu mi-a fost înainte.

Micul şi blajinul librar, cu o tuse spartă ce i se opreşte în gât, strecoară a patra jumătate de coroană… N-a dat niciodată peste un caz care să-i ceară aşa de multe… Şi e gata să plece. Şi Jo şi cu dânsul, pe faţa pământului ăstuia atât de mic, n-au să se mai întâlnească niciodată. Niciodată.

Fiindcă harabaua, atât de greu de tras, e-aproape de capătul călătoriei sale şi se târâie acuma pe un teren pietros. Cât e ziulica de lungă munceşte din greu să urce treptele fărâmate, hodorogită şi stricată cum e. Soarele nu

mai poate răsări de multe ori şi se uită la ea cum trudeşte pe drumul obositor.

Phil Squod, cu obrazul lui afumat de praf de puşcă, lucrează în acelaşi timp ca infirmier şi ca armurier la măsuţa sa mică dintr-un colţ, rotindu-şi din timp în timp privirile, şi zicând cu o încuviinţare a tichiuţei lui de postav verde şi o înălţare plină de îndemn a singurei lui sprâncene: „Ţin'-te bine, băiete, ţin-te!” Acolo se mai află de multe ori domnul Jarndyce şi Allan Woodcourt aproape întruna, amândoi gândind mult la cât de ciudat a încâlcit soarta în ţesătura multor vieţi atât de diferite un asemenea proscris rudimentar. Acolo se arată de multe ori şi oşteanul, umplând cadrul uşii cu făptura lui atletică şi părând că din prisosu-i de viaţă şi putere împrăştie oarecare vigoare momentană asupra lui Jo, care totdeauna îi răspunde cu ceva mai multă vioiciune la vorbele pline de voioşie.

Dar astăzi Jo pare a fi căzut într-un soi de somn sau amorţire, şi Allan Woodcourt, abia sosit, stă lângă el, uitându-se la făptura aceea pustiită. După o bucată de vreme se aşază binişor pe marginea patului, cu faţa spre el, aşa cum şezuse şi în camera copistului… Şi-i pipăie pieptul şi inima. Harabaua aproape că încetează să mai urce, dar încă mai trudeşte puţin.

Oşteanul stă în pragul uşii nemişcat şi tăcut. Phil, cu ciocănelul în mână, s-a oprit din lucru cu un uşor clinchet. Domnul Woodcourt priveşte în jur cu încordarea şi atenţia aceea gravă şi profesională întipărite pe figură şi, aruncând o privire semnificativă oşteanului, îi face semn lui Phil să scoată afară masa lui de lucru. Când ciocănaşul îşi va reîncepe activitatea data viitoare, se va fi ivit o pată de rugină pe el.

— Ei, Jo? Ce se-ntâmplă? Nu te teme!

— Credeam, zice Jo, care a tresărit şi priveşte în jur, credeam că sunt iarăşi în Tom-all-Alone's, iarăşi. Nu-i nimeni aici, decât dumneata, domnule Woodcot, singur?

— Nimeni.

— Şi n-am fost dus îndărăt în Tom-all-Alone's, n-am fost dus? Nu, domnule?

— Nu.

Jo închide ochii, şoptind:

— Sunt foarte mulţumit.

După ce l-a urmărit îndeaproape un scurt răstimp, Allan îşi duce gura foarte aproape de urechea lui Jo şi-l întreabă cu voce înceată şi limpede:

— Jo, ai învăţat vreodată vreo rugăciune?

— Niciodată n-am învăţat niciuna, domnule!

— Nici măcar una, cât de scurtă?

— Nu, domnule. Niciuna măcar. Domnul Chadbands se ruga odată la domnul Sangsby, o dată l-am şi auzit, da' zicea ca şi cum vorbea cu dânsul şi nu cu mine. S-a rugat el o grămadă, da' n-am putut nemica înţelege cât de cât. În unele rânduri era alţi domni ce venea la Tom-all-Alone's să se roage, da'cu toţii parcă vorbea cu ei sau ocăra pe alţii, da' nu vorbea cu noi. Noi n-am aflat nemica de la ei, n-am aflat. Niciodată n-am ştiut ce însemna toată treaba asta.

Ca să spună toate cele de mai sus îi trebuie multă vreme, şi doar un ascultător încercat şi atent l-ar putea auzi şi, auzindu-l, l-ar putea înţelege. După o recădere de scurtă durată în somn sau în amorţire, Jo face dintr-odată o sforţare puternică să se dea jos din pat.

— Stai cuminte, Jo. Ce ai?

— A sosit vremea să mă duc acolo, la locu' de-ngropăciune, domnule… Răspunde băiatul cu o căutătură aiurită.

— Stai culcat şi spune-mi: ce loc de-ngropăciune, Jo?

— Unde l-au pus pe el, care era foarte bun cu mine, zău, foarte bun cu mine era. Mi-a venit vremea să mă duc acolo, la locu' de îngropăciune, domnule, şi să mă rog să fiu pus lângă dânsul. Vreau să mă duc acolo şi să fiu îngropat. Câteodată îmi spunea: „Sunt la fel de sărac ca şi tine astăzi, Jo”, aşa îmi zicea. Şi vreau să-i spun şi eu că-s la fel de sărac ca el acuma şi c-am venit acolo ca să fiu pus alături de el.

— Nu încă, Jo, nu încă!

— Vai! Poate că n-au s-o facă, dacă nu mă duc chiar eu acolo. Dar îmi făgăduiţi să mă duceţi acolo, domnule, şi să mă aşezaţi lângă el?

— Îţi făgăduiesc, Jo, sigur că da.

— Mulţumesc, domnule. Mulţumesc, domnule. Trebuie să ia cheia de la poartă înainte de a mă vârî înăuntru, pentru că-i totdeauna încuiată. Şi-acolo e o treaptă pe care o curăţăm cu mătura de obicei… S-a-ntunecat foarte tare, domnule. Nu vine vreo lumină?

— Vine îndată, Jo.

Îndată. Căruţa e zgâlţâită din toate încheieturile şi drumul bolovănos e foarte aproape de capăt.

— Jo, dragă băiete!

— Vă aud, domnule, prin întuneric, da' bâjbâi că nu văd deloc, bâjbâi… Lăsaţi-mă să vă apuc de mână!

— Jo, poţi să spui după mine ce spun eu?

— Spun orice spuneţi dumneavoastră, domnule, pentru că ştiu că-i bine.

— Tatăl nostru…

— Tatăl nostru!… Da, e tare bine, domnule!

— Carele eşti în Ceruri

— Eşti în Cer uri… Mine lumina, domnule?

— E lângă tine, Jo. Sfinţească-se numele Tău

— Sfinţească-se… Nume…

Lumina a venit asupra drumului lui întunecat de noapte! A murit!

A murit, Majestate! A murit Măriile Voastre, lorzi şi gentilomi! A murit, Sfinţiile Voastre părinţi buni şi răi, de toate soiurile şi credinţele. A murit, oameni buni, născut din mila cerească în inimile voastre şi mort astfel în jurul vostru în fiecare zi, în fiecare clipă!

Împresurare în ramele tablourilor şi adierile de vânt murmură prin salonul cel lung, de parcă cei de pe tablouri şi-ar trage răsuflarea aproape regulat. În capitală, Dedlock-îi din prezent trec la galop în trăsurile lor, cu ochi de far, prin întunericul nopţii, şi valeţii Dedlock-ilor, cu cenuşă pe

capetele lor în semn de mare smerenie (sau pudră pentru păr), stau dimineaţa tolăniţi somnoroşi în ferestruicile vestibulului. Lumea mondenă orbită, extraordinară, de aproape cinci mile jur-împrejur, e în toiul însufleţirii, iar sistemul solar se roteşte cu respect, ţinut la distanţa stabilită.

Şezarea din Lincolnshire şi-a închis iarăşi ochii cei mulţi, iar locuinţa din Londra s-a trezit la viaţă.

La Lincolnshire, toţi Dedlock-îi din trecut moţăie unde-i mulţimea mai deasă, unde-s luminile mai sclipitoare, unde toate simţurile sunt slujite cu cea mai mare delicateţe şi rafinament, acolo se află şi Lady Dedlock. De pe înălţimile strălucitoare pe care s-a urcat şi le-a luat în stăpânire, nu lipseşte niciodată. Cu toate că încrederea în sine, pe care demult se bizuia, ca una ce-ar fi putut să ţină orice-ar fi vrut sub mantia sa de dispreţ, cu toate că încrederea aceea e pierdută, cu toate că nu mai are nici-o siguranţă că ceea ce înseamnă ea azi pentru cei din jur va rămâne la fel şi-n ziua următoare, nu-i stă în fire să cedeze sau să-şi piardă curajul, când ochii plini de invidie se ridică asupra ei. Se zice despre Lady Dedlock că-n timpul din urmă s-a făcut mai frumoasă şi mai mândră. Verişorul pirpiriu zice de ea că-i „de-o frumuseţe ce dispreţuieşte… O colecţie-ntreagă… De femei… Că-i de un soi ce-ţi vâră spaima-n-oase… Amintind omului… De femeia ce-l stinghereşte şi care saltă din pat casa-ntreagă, şi-o face d'urlă”, cum zise Shakespeare.

Domnul Tulkinghorn nu zice nimic, nu se uită la nimic. Acum, ca şi până acum, el e de găsit pe pragul încăperilor, cu cravata-i albă peticoasă, încrucişată dezlânat în nodu-i demodat, primind aerul protector al aristocraţiei, fără să dea vreun semn. Dintre toţi bărbaţii, e ultimul ce-ar putea fi bănuit c-ar avea vreo influenţă asupra Doamnei Noastre. Iar dintre toate femeile, ea este fără îndoială cea din urmă care-ar putea fi bănuită că are cumva groază de el.

Un lucru i-a frământat mintea de la ultima lor întrevedere din camera din turn de la Chesney Wold. E hotărâtă şi pregătită ca azi să-l lămurească.

E încă dimineaţă pentru cei din lumea bună, după-amiază potrivitcu mersul soarelui pentru cei mărunţi şi mulţi. Valeţii, istoviţi de-atâta privit afară pe ferestre, se odihnesc pe coridoare, iar capetele grele, splendid împodobite, le spânzură ca nişte discuri de floarea soarelui, trecute. Ca şi ele, par veştejiţi cu fundele şi zorzoanele lor.

Sir Leicester, în bibliotecă, a adormit spre binele patriei, cu nasul în raportul unei comisii parlamentare. Doamna Noastră se află aşezată în camera în care îl primise în audienţă pe tânărul cu numele de Guppy. Roza e cu ea, scrisese pentru ea şi-i citise. Acum, Roza lucrează la o broderie sau la un asemenea lucru frumos şi, pe când fata îşi înclină capul asupra lucrului, Doamna Noastră priveşte în tăcere. E pentru a nu ştiu câta oară astăzi.

— Roza!

Frumoasa fată de la ţară ridică privirea luminoasă. Apoi, văzând cât de serioasă e Doamna Noastră, se uită nedumerită şi uimită.

— Uită-te la uşă. Vezi, e închisă?

Da. Se duce până la uşă, se întoarce şi se uită încă şi mai uimită.

— Sunt gata să-ţi încredinţez o taină, copilă, pentru că ştiu că mă pot încrede în dragostea ta, dacă nu în judecata ta. În ceea ce am de gând să fac, n-am să mă ascund de tine nicidecum. Dar mă încred în tine. Să nu spui nimănui nimic din cele ce se petrec între noi.

Frumoasa cea mică şi timidă făgăduieşte cu toată sinceritatea că se va ţine de cuvânt.

— Ştii tu, o întreabă Lady Dedlock, făcându-i semn să-şi tragă scaunul mai aproape, ştii tu, Roza, că mă port altfel cu tine decât mă port cu alţii?

— Da, doamnă. Sunteţi mult mai bună cu mine. De aceea adesea îmi vine să cred că vă cunosc întocmai cum sunteţi

de fapt.

— Adesea îţi vine să crezi, aşadar, că mă cunoşti cum sunt eu de fapt. Biată copilă, biată copilă!

Spune asta cu un soi de dispreţ… Cu toate că nu pentru Roza… Şi se aşază, meditând şi privind visătoare la ea.

— Îţi trece ţie prin minte, Roza, că-mi eşti sprijin şi mângâiere? Îţi închipui tu că fiinţa ta tânără, cu farmecul ei firesc, ce mă îndrăgeşte şi mi-e recunoscătoare, îmi face mare plăcere s-o simt lângă mine?

— Nu ştiu, doamnă, abia de pot nădăjdui asemenea favoare. Dar din toată inima doresc să fie aşa.

— Aşa e, micuţo!

Faţa drăgălaşă nu se mai îmbujorează de plăcere, din pricina expresiei întunecate de pe chipul frumos dinaintea ei. Şi faţa aceea aşteaptă o explicaţie.

— Şi dac-ar fi să-ţi spun acuma: „Pleacă! Părăseşte-mă!”, ar însemna să spun ceea ce mi-ar aduce mare supărare şi tulburare, copilă, şi ceea ce m-ar lăsa într-o mare şi amară singurătate.

— Doamnă, v-am supărat cu ceva?

— Cu nimic. Vino aici, lângă mine.

Roza se apleacă, aşezându-se pe scăunelul de la picioarele doamnei. Doamna Noastră, cu acea mângâiere maternă din faimoasa seară a întrevederii cu fabricantul metalurgist, îşi lasă mâna pe părul negru al fetei şi cu duioşie o ţine lângă ea.

— Ţi-am spus, Roza, că vreau să fii fericită şi că aşa te-aş face, dacă mi-ar fi dat să fac pe cineva fericit pe faţa pământului. Dar nu pot. Sunt raţiuni pe care acuma le ştiu, raţiuni în care tu nu joci nici un rol, şi datorită cărora ar fi cu mult mai bine pentru tine să nu rămâi aici. Nu trebuie să rămâi aici. Am hotărât să nu rămâi. I-am scris tatălui băiatului care te iubeşte să vină astăzi aici. Toate le-am făcut pentru binele tău!

Fata, hohotind de plâns, îi acoperă mâna cu sărutări şi nu conteneşte a spune că ce-are să se facă, ce are să se facă

ea, când vor fi despărţite! Stăpâna o sărută pe obraz şi nu răspunde nici un cuvânt.

— Acum îţi doresc să fii fericită, copilă, aflându-te în împrejurări mai prielnice. Să fii iubită şi fericită!

— Ah! Doamna Noastră, m-am gândit la ceva… Iertaţi – mă că-mi iau îngăduinţa… Dar dumneavoastră nu sunteţi fericită.

— Eu!

— Veţi fi mai fericită după ce mă veţi fi îndepărtat? Vă rog, vă rog, mai gândiţi-vă o dată. Lăsaţi-mă să mai stau puţin!

— Ţi-am spus, copilă, că ceea ce fac e spre binele tău, nu spre al meu. E lucru hotărât. Ceea ce sunt pentru tine, Roza, e ceea ce sunt acuma, în clipa de faţă… Nu ceea ce am să fiu ceva mai târziu. Ţine minte ce-ţi spun şi păstrează taina cu sfinţenie. Fă atâta pentru binele meu şi cu asta totul se termină între noi!

Se desprinde de însoţitoarea sa inocentă şi curată la suflet, şi părăseşte încăperea. Târziu, în după-amiaza aceea, doamna apare în capul scării cu aerul cel mai trufaş şi cel mai glacial. Atât de indiferentă, de parcă toate patimile, simţirile, pornirile s-ar fi nimicit în evurile timpurii ale lumii şi-ar fi pierit de pe suprafaţa pământului odată cu toţi ceilalţi monştri dispăruţi.

Lacheul a anunţat sosirea, domnului Rouncewell din pricina căruia Lady Dedlock îşi face apariţia. Domnul Rouncewell nu e în bibliotecă, dar doamna se-ndreaptă într-acolo, sir Leicester e în acea încăpere şi ea doreşte să vorbească mai întâi eu el.

— Sir Leicester, doresc… Dar eşti reţinut.

— O, doamnă, nu. Nicidecum. Numai domnul Tulkinghorn.

Mereu te-ncurci de el. Dând târcoale peste tot locul. Nici-o clipă nu poţi scăpa de el, nici-o clipă nu te poţi simţi în siguranţă.

— Vă cer iertare, Lady Dedlock. Îmi îngăduiţi să mă retrag?

Cu o căutătură ce spune făţiş: „Ştii bine că-ţi stă în putere să rămâi, dacă vrei”, ea îi răspunde că nu-i nevoie şi se îndreaptă spre un scaun. Domnul Tulkinghorn i-l aduce ceva mai în faţă, cu plecăciunea lui stângace, şi se retrage în bolta unei ferestre dinaintea ei. Intercalată între locul unde şade ea şi lumina zilei ce păleşte, strecurându-se de pe strada tăcută la acest ceas târziu, umbra lui cade asupră-i, întunecând totul din jur. La fel cum îi întunecă şi viaţa.

E o stradă tristă, una dintre străzile de cea mai înaltă condiţie, pe care cele două rânduri lungi de case se scrutează cu atâta austeritate, încât vreo şase dintre marile palate par să fi împietrit sub asemenea priviri îngheţate şi nu să fi fost la origine clădite din piatră. E o stradă de o măreţie atât de posomorâtă, atât de hotărâtă să nu binevoiască a se arunca în vâltoarea vieţii, încât până şi uşile şi ferestrele îşi au o ţinută sumbră, a lor proprie, aşa vopsite în negru şi prăfuite, iar grajdurile din spate au o înfăţişare stearpă şi masivă, de parc-ar fi destinate să dea adăpost cailor de piatră ai nobilelor statui. Podoabe încărcate, din fier forjat, se încolăcesc peste şirurile de trepte de pe strada asta groaznică, iar din adăposturile acelea împietrite, stingătoarele desuetelor torţe jinduiesc cu gurile căscate la gazul cel de curând parvenit. Ici şi colo, câte-un cerc de fier mic şi firav, prin care băieţii obraznici încearcă s-arunce şepcile prietenilor (singura lor întrebuinţare astăzi) îşi păstrează locul în frunzarul acoperit de rugină, închinat memoriei uleiurilor de candelă dispărute. Ba, chiar până şi uleiurile ce mai lâncezesc încă, arareori, în câte un vas de sticlă mic şi absurd, în mijloc cu câte-o măciulie ca o stridie, licăresc în fiecare noapte îmbufnate la luminile cele noi, la fel cum fac şi stăpânii lor ţepeni şi scorojiţi în Camera Lorzilor.

De aceea, ce-ar putea dori să vadă Lady Dedlock prin fereastra în care stă domnul Tulkinghorn nu-i cine ştie ce. Şi totuşi… Şi totuşi… Ea îşi îndreaptă o privire într-acolo, ca

şi cum ar fi fost dorinţa fierbinte a sufletului ei ca făptura aceea să-i dispară din calea ochilor.

Sir Leicester îşi cere scuze de la Lady Dedlock. Voia să-i spună?

— Doar că domnul Rouncewell e aici (a venit chemat de mine) şi că ar fi mai bine să punem capăt problemei cu fata aceea. M-am plictisit de moarte de povestea asta.

— Cuce pot eu… Ajuta? Întrebă sir Leicester, manifestând o îndoială considerabilă.

— Să-l chemăm aici şi s-o-ncheiem. Vrei să dai poruncă să vină sus?

— Domnule Tulkinghorn, fii bun şi sună. Mulţumesc. Cheamă, se adresă sir Leicester feciorului, manifestându-şi numaidecât termenul comercial, cheamă-l pe domnu' cu fierul să vină aici.

Feciorul pleacă în căutarea domnului cu fierul, îl găseşte şi-l aduce. Sir Leicester primeşte pe feruginosul personaj cu multă îngăduinţă.

— Sper că eşti bine sănătos, domnule Rouncewell. Ia loc. Avocatul meu, domnul Tulkinghorn. Doamna Mea dorea, domnule Rouncewell – sir Leicester, cu dibăcie, trece vorba Doamnei Noastre, cu o fluturare solemnă a mâinii – dorea să stea de vorbă cu dumneata. Hm!

— Aş fi tare fericit, răspunde domnul cu fierul, să pot da cea mai mare atenţie la orice mi-ar face cinstea Lady Dedlock să-mi spună.

Când se întoarce către ea, domnul Rouncewell găseşte că impresia pe care i-o face e mai puţin plăcută decât cea din împrejurarea anterioară. Un aer distant şi trufaş creează o atmosferă de gheaţă în jurul ei şi nimic din comportarea sa nu îndeamnă la sinceritate, aşa cum fusese mai înainte.

— Te rog, domnule, începe Lady Dedlock, cu indiferenţă, îmi îngădui să întreb dacă s-a petrecut ceva între dumneata şi fiul dumitale, în privinţa acelui capriciu al fiului dumitale?

E cam prea obositor pentru ochii ei apatici să-i acorde favoarea unei priviri, când pune întrebarea de mai sus.

— Dacă nu mă înşală memoria, Lady Dedlock, am declarat, când am avut plăcerea de a vă vedea ultima oară, că îmi voi sfătui cu seriozitate fiul să-şi înăbuşe acel… Capriciu.

Fabricantul metalurgist îi repetă expresia, accentuând-o uşor.

— Şi aşa aţi făcut?

— O! Fără îndoială că am făcut-o!

Sir Leicester dă din cap, încuviinţând şi confirmând. Foarte firesc. Domnul cu fierul, de vreme ce-a zis că o va face, era obligat s-o facă. Nici-o deosebire din acest punct de vedere între metalele ordinare şi cele preţioase. Extrem de firesc.

— Şi, vă rog, el a procedat cum l-aţi sfătuit?

— De fapt, Lady Dedlock, nu v-aş putea da un răspuns precis. Mă tem că nu. Probabil că încă nu. În felul nostru de a fi, uneori îmbinăm o intenţie cu… Capriciile noastre de care nu ne putem chiar uşor lepăda. Cred, oarecum, că ăsta este felul nostru de a fi sinceri.

Sir Leicester are o temere că în expresia asta ar putea să fie o semnificaţie Wat Tyler-iană ascunsă şi se cam înfurie. Domnul Rouncewell este într-o perfectă stare de bună-dispoziţie şi cât se poate de politicos, dar în aceste două limite, evident, îşi ticluieşte modul de a se exprima potrivit cu primirea ce i s-a făcut.

— Pentru că, urmează Lady Dedlock, m-am tot gândit la povestea asta… Care mă cam plictiseşte.

— Îmi pare foarte rău, vă asigur.

— Şi la cele ce sir Leicester a spus în această privinţă şi cu care sunt în totul de acord. Sir Leicester se simte măgulit. Şi dacă nu ne puteţi da asigurarea că s-a isprăvit cu capriciul acela, am ajuns la concluzia că fata ar face mai bine să plece de la mine.

— Nu vă pot da nici un fel de asigurare de asemenea fel, Lady Dedlock. Nici-o asigurare de genul acesta.

— Atunci mai bine să plece.

— Să-mi fie iertat, Doamna Mea, intervine politicos sir Leicester, dar poate că asemenea hotărâre ar aduce tinerei fete un prejudiciu pe care nu l-a meritat. Iată o tânără, urmează sir Leicester, expunând maiestuos cu mâna-i dreaptă subiectul ca şi când l-ar servi pe o tavă de argint, o fată al cărei noroc neînchipuit a fost de a câştiga atenţia şi bunăvoinţa unei doamne eminente şi de a trăi sub ocrotirea acelei eminente doamne, împresurată de felurite favoruri pe care o atare situaţie i le conferă şi care sunt, nu mai încape îndoială, imense… Cred, fără îndoială, imense, domnule… Pentru o fată de o asemenea condiţie socială. Se pune apoi întrebarea: se cuvine oare ca tânăra noastră să fie lipsită de atât de multe favoruri şi de neînchipuitu-i noroc numai pur şi simplu fiindcă a – sir Leicester îşi încheie fraza cu o înclinare a capului plină de regret şi scuze, dar şi de demnitate, pe care o adresează metalurgistului – fiindcă a atras privirile fiului domnului Rouncewell? Să vedem, merită oare asemenea pedeapsă? E un lucru drept faţă de ea? Asta a fost înţelegerea noastră dinainte?

— Îmi cer iertare, intervine tatăl fiului domnului Rouncewell; sir Leicester, binevoiţi a-mi îngădui. Cred că pot scurta subiectul. Vă rog să înlăturaţi din considerentele Domniei Voastre argumentele de mai sus. Dacă vă puteţi aminti ceva atât de neînsemnat… Lucru ce nu-i de aşteptat… Atunci vă va veni în minte că primul meu gând în această problemă a fost cu totul potrivnic rămânerii ei aici.

Auzi colo, să înlături din considerente protecţia casei Dedlock? O! Sir Leicester n-are încotro şi trebuie să creadă ce-i aude perechea de urechi pe care a moştenit-o de la asemenea familie, altfel ar fi putut cu drept cuvânt, să se-ndoiască de felul cum i-au relatat urechile cele ce-a cuvântat domnul cu fierul.

— Nu-i nevoie, intervine Doamna Noastră, cu aerul cel mai glacial, mai înainte ca sir Leicester să poată face altceva decât să răsufle uluit, nu-i nevoie să se atace problema pe

alte laturi. Fata e foarte bună, n-am absolut nimic să-i reproşez, dar e atât de insensibilă la atâtea favoruri şi la neînchipuitul noroc pe care l-a avut, încât e îndrăgostită… Sau bănuiesc că este, biata prostuţă… Şi nu-i în stare să preţuiască tot ce are.

Sir Leicester cere să se ia aminte că argumentele Doamnei Sale schimbă cazul pe de-a-ntregul. Putea să fie sigur că Lady Dedlock are cele mai bune temeiuri şi raţiuni în sprijinul părerilor sale, şi e pe deplin de acord cu Doamna Noastră. Mai bine să plece fata.

— După cum spunea sir Leicester cu celălalt prilej, domnule Rouncewell, când povestea asta ne cam obosise, continuă Lady Dedlock nepăsătoare, noi nu putem să vă impunem condiţii. Aşadar, fără condiţii şi în împrejurările actuale, fata e cu totul nepotrivită aici şi ar face mai bine să plece. I-am şi spus-o. Aţi dori s-o trimitem noi înapoi în sat, sau aţi prefera s-o luaţi cu dumneavoastră, sau cum doriţi?

— Lady Dedlock, dacă pot vorbi deschis…

— În orice caz.

— Aş dori modalitatea care v-ar scuti cât mai curând cu putinţă de povară şi care ar scoate-o din poziţia pe care o are în prezent.

— Şi ca să vorbesc la fel de deschis, răspunde ea cu aceeaşi nepăsare studiată, la fel aş dori şi eu. Înţeleg că o luaţi cu dumneavoastră?

Domnul cu fierul face o plecăciune de fier.

— Sir Leicester, eşti bun să suni? Domnul Tulkinghorn păşeşte în faţă, ieşind din arcada ferestrei, şi trage cordonul clopotului. Uitasem că sunteţi aici. Mulţumesc.

El face obişnuita închinăciune, şi se retrage liniştit iarăşi la locul lui. Feciorul, răspunzând prompt, îşi face apariţia, primeşte poruncă pe cine să aducă, se repede ca o ghiulea afară, aduce persoana sus-numită şi dispare.

Roza e plânsă şi încă îndurerată. La intrarea ei, metalurgistul îşi părăseşte scaunul, o ia de braţ şi rămâne lângă uşă, gata de plecare.

— Eşti luată sub protecţie, vezi, îi spune Doamna Noastră, obosită şi plictisită ca de obicei, şi pleci de aici sub o pază bună. Am spus că eşti o fată foarte bună şi nu ai de ce plânge.

— Pare până la urmă, îşi dă cupărerea domnul Tulkinghorn, venind mai în faţă cu câţiva paşi făcuţi la întâmplare şi cu mâinile la spate, pare că plânge fiindcă pleacă.

— Aş! Nu-i bine crescută, vedeţi dumneavoastră, răspunde domnul Rouncewell cu oarecare pripă în mişcări, de parcă s-ar fi bucurat c-a dat peste avocat ca să poată riposta. Şi-i o fetiţă fără experienţă, şi nici n-a cunoscut vreodată ceva mai bun. Dac-ar fi rămas aici, domnule, nu mai încape îndoială că s-ar fi perfecţionat.

— Nu mai încape îndoială, este şi răspunsul liniştit al domnului Tulkinghorn.

Roza plânge în hohote, că-i pare tare rău că se desparte de Doamna Noastră şi că a fost fericită la Chesney Wold, şi a fost fericită alături de Doamna Noastră şi că-i mulţumeşte iarăşi şi iarăşi Doamnei Noastre.

— Hai, termină, fetiţă mică şi prostuţă! Îi spune metalurgistul, mustrând-o cu voce înceată, dar fără supărare. Ţine-ţi firea, dacă ţi-i drag Wat!

Doamna Noastră abia îi face semn, fluturând din mână cu nepăsare şi zicându-i:

— Hai, hai! Copilă! Fii cuminte! Poţi pleca!

Sir Leicester s-a lepădat de subiect şi s-a retras în sanctuarul hainei sale albastre. Domnul Tulkinghorn, mai înainte o formă nelămurită proiectată pe întunericul de-afară, se conturează acum, când toată strada e punctată de lumini, în raza ochilor Doamnei Noastre, mai mare şi mai negru ca înainte!

— Sir Leicester şi Lady Dedlock, zice domnul Rouncewell, după o pauză de câteva clipe. Vă rog să-mi îngăduiţi să plec, cu scuzele mele că v-am tulburat iarăşi liniştea, cu toate că nu din iniţiativa mea, în privinţa unui asemenea subiect

obositor. Pot foarte bine înţelege, vă încredinţez, cât de obositoare a putut fi pentru Lady Dedlock o asemenea bagatelă. Dacă am îndoieli asupra felului cum m-am comportat şi cum am tratat acest fleac, e numai fiindcă n-am exercitat de la bun început influenţa mea ca s-o fi luat pe tânăra mea prietenă aici de faţă fără să vă mai tulbur deloc. Dar mi s-a părut – sporind probabil importanţa lucrului – că din respect se cuvine să vă dau explicaţiile de rigoare şi din candoare să caut să aflu ce doriţi şi ce v-ar conveni. Nădăjduiesc că-mi veţi ierta lipsa de cunoaştere a manierelor din societatea înaltă.

Datorită cuvintelor menţionate mai sus, sir Leicester se consideră citat şi scos din sanctuarul său.

— Domnule Rouncewell, răspunde el, nu mai stăruiţi. Justificările sunt inutile, sper, de ambele părţi.

— Mă bucur s-aud că spuneţi aşa ceva, sir Leicester şi, de mi-e îngăduit, aş dori, în încheiere, să revin la cele ce-am spus mai înainte în privinţa legăturii de lungă durată pe care mama mea o are cu familia dumneavoastră şi valoarea pe care o asemenea legătură o vădeşte de ambele părţi: aş dori să vă semnalez micul exemplu ce stă la braţ cu mine, care se arată atât de devotată şi înduioşată la despărţire şi în care mama mea, aş crede, s-a trudit ca să trezească asemenea sentimente… Cu toate că nu mai încape îndoială că Lady Dedlock, cu sincerul său interes şi bunăvoinţa sa înnăscută, a reuşit să facă mult mai mult.

Dacă ceea ce a spus e în bătaie de joc, totuşi, poate fi mai adevărat decât îşi închipuie. Dar el subliniază cele spuse fără să se abată de la felul lui deschis de a vorbi, cu toate că, în timp ce vorbeşte, se întoarce înspre partea aceea întunecoasă a camerei, unde şade Doamna Noastră. Sir Leicester s-a ridicat ca să răspundă salutului de despărţire, domnul Tulkinghorn sună iarăşi, feciorul trage iar o fugă şi domnul Rouncewell cu Roza părăsesc casa.

După aceea sunt aduse înăuntru lumini ce-l scot la iveală pe domnul Tulkinghorn, stând încă în arcada ferestrei, cu

mâinile la spate, şi pe Doamna Noastră şezând încă jos, în faţă cu silueta lui, care-i acoperă priveliştea nopţii ca şi pe cea a zilei. Lady Dedlock e foarte pierită la faţă. Domnul Tulkinghorn, băgând de seamă paloarea ei în timp ce se scoală ca să părăsească încăperea, îşi zice în sinea lui: „Hm! Are de ce fi! Puterea femeii ăsteia e uimitoare! Tot timpul a jucat un rol!” Dar şi el poate juca un rol… Rolul personajului său de neschimbat… Şi, în vreme ce ţine uşa deschisă pentru femeia aceasta, cincizeci de perechi de ochi, fiecare de cincizeci de ori mai pătrunzător decât ochii lui sir Leicester, tot n-ar putea descoperi la el vreo ştirbitură. Lady Dedlock cinează astăzi singură în apartamentul ei. Sir Leicester este convocat pentru salvarea Partidului Doodle şi pentru înfrângerea grupului Coodle. Lady Dedlock, aşezându-se la cină, încă palidă de moarte (o ilustrare întocmai a textului debitat de verişorul cel pirpiriu) întreabă dacă acesta a plecat. Da. Dacă a plecat şi domnul Tulkinghorn? Nu. Puţin după aceea întreabă iarăşi dacă n-a plecat încă. Nu. Ce face? Feciorul crede că scrie scrisori în bibliotecă. Ar dori doamna să-l vadă? Orice, numai asta nu.

Însă el doreşte s-o vadă pe Doamna Noastră. Câteva minute mai târziu, i se aduce la cunoştinţă că domnul Tulkinghorn, prezentându-i respectele sale, întreabă dacă Doamna Noastră ar putea să aibă bunăvoinţa de a-l primi pentru un cuvânt, două, după cină. Doamna Noastră îl primeşte chiar acum. El vine pe dată, cerându-şi scuze că deranjează, fie chiar cu îngăduinţa dată, în timp ce Doamna Noastră se află la cină. După ce-au rămas singuri, Doamna Noastră îi face un semn cu mâna, ca să se lipsească de asemenea prefăcătorie.

— Ce doreşti, domnule?

— Ei bine, Lady Dedlock, răspunde avocatul, luându-şi un scaun la mică depărtare de ea, şi frecându-şi încetişor picioarele-i înţepenite, în sus şi-n jos, în sus şi-n jos… Sunt destul de uimit de calea pe care aţi apucat.

— Într-adevăr?

— Da! Hotărât lucru. Nu eram pregătit pentru aşa ceva. Socot că e o abatere de la înţelegerea noastră şi de la făgăduiala dumneavoastră. Ne pune pe amândoi într-o poziţie nouă, Lady Dedlock. Mă văd silit să spun că n-o aprob.

Se opreşte din fricţionarea picioarelor şi se uită la ea cu mâinile pe genunchi. Stăpân pe sine, aşa cum e, se simte totuşi în felul lui o oarecare libertate nedefinită, care e nouă şi care n-a scăpat spiritului de observaţie al femeii.

— Nu te înţeleg bine.

— O, da, mă înţelegeţi, cred. Cred că mă înţelegeţi. Haideţi, haideţi, Lady Dedlock, nu trebuie să ne prefacem şi să ocolim punctul central. Doar ştiţi că fata vă era dragă.

— Ei şi, domnule?

— Şi ştiţi… Cum şi eu ştiu… Că nu aţi îndepărtat-o pentru raţiunile pe care le-aţi arătat, ci în scopul de a o depărta cât mai mult cu putinţă… Să-mi fie iertat că menţionez faptul ca factor al problemei… De demascarea şi ruşinea care vă ameninţă.

— Ei şi, domnule?

— Ei şi, Lady Dedlock? Răspunde avocatul încrucişându-şi picioarele şi mângâindu-şi genunchiul de deasupra. Obiectez asupra celor ce aţi făcut. Socot c-aţi procedat primejdios. Ştiu că lucrul nu era necesar, ci e tocmai potrivit ca să dea loc la vorbe, îndoieli, zvonuri, mai ştiu eu câte, în casă. Pe lângă asta e o încălcare a înţelegerii noastre. Trebuia să rămâneţi exact aceeaşi care aţi fost înainte. Pe când – e desigur evident pentru dumneavoastră cum e şi pentru mine – în seara asta aţi fost foarte diferită de ceea ce aţi fost până acum. Şi încă, Dumnezeu să mă ierte, Lady Dedlock, atât de făţiş!

— Dacă, domnule, începe ea, cunoscându-mi taina… Dar se întrerupe.

— Acum, Lady Dedlock, ăsta e fondul problemei, şi în fondul problemei, temeiurile nu trebuie ţinute în evidenţă.

Nu mai e secretul Domniei Voastre, mă iertaţi. Aici este tocmai greşeala. E secretul meu în păstrare pentru sir Leicester şi familie. Dacă ar fi taina Domniei Voastre, nu am fi aici, purtând conversaţia de faţă.

— E foarte adevărat. Dacă, ştiindu-mi taina, fac tot ce pot ca să cruţ o fată nevinovată (mai cu seamă amintindu-ţi chiar aluzia dumitale la fată, când ai adus la cunoştinţa oaspeţilor adunaţi la Chesney Wold povestea vieţii mele), ca s-o cruţ de pata ruşinii mele ce ameninţă să se dea în vileag, înseamnă că eu procedez potrivit cu o hotărâre pe care am luat-o. Nimic şi nimeni din lume nu o poate clinti şi nu mă poate abate de la ea.

Toate acestea le spune cu multă atenţie şi claritate şi cu tot atâta exteriorizare a sentimentelor câtă arată şi el. Cât despre Tulkinghorn, acesta dezbate metodic fondul problemei ca şi cum doamna n-ar fi decât un instrument neînsufleţit folosit în afaceri judiciare.

— Da? Atunci vedeţi, Lady Dedlock, răspunde el, nu sunteţi persoana în care să se încreadă cineva. Aţi adus cazul în văzul tuturor, întemeindu-vă pe aparenţe şi, aşa stând lucrurile, nu sunteţi persoana în care să se încreadă cineva.

— Poate că-ţi mai aminteşti că asupra acestui punct am arătat oarecare temere, când am vorbit în noaptea aceea la Chesney Wold?

— Da, răspunde domnul Tulkinghorn, ridicându-se glacial şi stând în faţa vetrei căminului. Da, îmi aduc aminte, Lady Dedlock, că v-aţi referit cu siguranţă la fată, dar asta s-a întâmplat înainte de a fi căzut noi la învoială, şi atât litera, cât şi spiritul învoielii noastre exclud cu desăvârşire orice acţiune din partea dumneavoastră, sprijinită pe descoperirea mea. Asupra acestui lucru nu mai poate fi nici-o îndoială. Cât despre cruţarea sau apărarea fetei, ce valoare sau ce importanţă are ea? S-o cruţaţi! Lady Dedlock, avem de-a face cu numele compromis al unei ilustre familii. Era de presupus că drumul merge drept… Trecând peste orice, fără să se abată nici la dreapta, nici la

stânga, fără a ţine seama de nici un soi de considerente în cursul său, fără să cruţe sau să apere nimic, călcând în picioare orice i-ar ieşi în cale.

Doamna îşi ţinea privirile aplecate asupra mesei. Atunci însă îşi ridică ochii şi se uită la el. O expresie aspră se citeşte pe figura ei, şi o parte a buzei de jos e strânsă între dinţi. „Femeia asta mă înţelege”.

— Gândeşte domnul Tulkinghorn, în timp ce ea îşi lasă iarăşi privirile. „Ea nu poate fi cruţată. De ce-ar cruţa dânsa pe alţii?”

Un scurt răstimp, amândoi rămân tăcuţi. Lady Dedlock nu s-a atins de cină, dar de două sau trei ori şi-a turnat cu o mână fermă apă şi a băut-o. Se ridică de la masă, se îndreaptă către o sofa, se întinde pe ea, acoperindu-şi faţa. Nimic din felul ei n-ar trăda slăbiciune şi nici n-ar deştepta compătimire. E dusă pe gânduri, întunecată şi concentrată. „Femeia asta” gândeşte domnul Tulkinghorn, stând în faţa vetrei căminului, iarăşi ca un obiect întunecat ce-i acoperă priveliştea, „femeia asta e un fenomen”.

O studiază pe îndelete, fără să vorbească un timp. Şi ea studiază ceva pe îndelete. Nu va fi ea prima care să rupă tăcerea, părând de fapt atât de nefiresc s-o facă, cu toate că domnul Tulkinghorn a rămas acolo lângă ea până la miezul nopţii, încât, în cele din urmă, se vede silit dânsul să deschidă gura.

— Lady Dedlock, partea cea mai neplăcută a acestei discuţii de afaceri stă încă în faţa noastră. Înţelegerea noastră s-a desfăcut. O doamnă de inteligenţa şi puterea de caracter de care dispuneţi va fi pregătită să afle că declar acum înţelegerea aceea nulă şi neavenită şi că-mi iau libertatea de acţiune.

— Sunt foarte pregătită.

Domnul Tulkinghorn îşi înclină capul.

— Asta e tot cu ce am avut a vă tulbura, Lady Dedlock.

Doamna îl opreşte pe când e gata să iasă din cameră, şi-l întreabă:

— Asta e înştiinţarea pe care trebuia s-o primesc? Doresc să nu mă înşel în privinţa intenţiilor dumitale.

— Nu chiar înştiinţarea pe care trebuia s-o primiţi, Lady Dedlock, pentru că înştiinţarea plănuită presupunea că înţelegerea noastră a fost respectată; de fapt – însă – e aceeaşi, de fapt e aceeaşi. Deosebirea e doar pur şi simplu în concepţia unui jurisconsult.

— Nu ai de gând să-mi trimiţi altă înştiinţare?

— Aveţi dreptate. Nu am de gând.

— Intenţionezi să-l pui pe sir Leicester în cunoştinţă de cauză în seara asta?

— O întrebare direct la ţintă! Răspunde domnul Tulkinghorn cu un zâmbet abia schiţat, dând prudent din cap că nu. Nu, nu în seara asta.

— Mâine?

— Ţinând seama de toate amănuntele, prefer să nu vă răspund la întrebarea Domniei Voastre, Lady Dedlock. Dacă ar fi să vă spun că nu ştiu exact când, nu m-aţi crede şi n-ar răspunde niciunui scop. S-ar putea să fie mâine. Mai mult n-am a mai spune. Sunteţi prevenită, iar eu nu vă pot oferi nici un fel de speranţe, căci împrejurările ar putea să nu le confirme. Vă doresc noapte bună!

Ea îşi trage mâna, îşi întoarce faţa palidă către dânsul, pe când el se îndreaptă tăcut spre uşă, şi îl mai opreşte o dată, tocmai când e pe punctul de a deschide uşa.

— Intenţionezi să mai rămâi un timp aici în casă? Mi s-a spus că scriai în bibliotecă. Ai de gând să te întorci acolo?

— Numai ca să-mi iau pălăria. Mă duc acasă.

Ea îşi apleacă ochii în loc să-şi încline capul; mişcarea e foarte neînsemnată şi ciudată; iar el se retrage. Ieşit din cameră, îşi priveşte ceasornicul, dar are impresia că-l înşală cu vreun minut sau cam aşa ceva. Deasupra scării se află un ornic splendid, faimos pentru precizia lui, aşa cum arareori sunt ornicele splendide. „Şi tu ce zici? Îl întreabă domnul Tulkinghorn, adresându-i-se. Ce zici?”

Dacă i-ar răspunde acum: „Nu te duce acasă!” Ce ornic faimos ar mai fi de azi înainte, dacă în seara asta, din toate celelalte seri pe care le-a măsurat, i-ar spune acestui bătrân, dintre toţi tinerii şi bătrânii ce i-au stat în faţă: „Nu te duce acasă!” Cu clopoţelu-i pătrunzător şi limpede, bate de trei sferturi după şapte şi ticăie mai departe.

— Ei! Eşti mai prost decât te-am crezut! Zice domnul Tulkinghorn, mustrându-şi în şoaptă ceasornicul. Două minute în plus? În viteza asta n-ai să rezişti cât trăiesc eu!

Ce grozav ceas ar mai fi dacă ar răspunde mustrării lui cu o facere de bine, dacă i-ar ticăi în răspuns: „Nu-te-du-ce-a-ca-să!”

Iese în stradă, merge înainte cu mâinile la spate, pe sub umbra caselor semeţe, ale căror multe taine, încurcături, ipoteci, treburi delicate de tot felul sunt adunate în vesta lui de satin neagră şi veche.

Le cunoaşte toate tainele, până şi pe cele ale cărămizilor şi ale tencuielii. Hornurile înalte îi semnalează telegrafic secretele de familie. Totuşi, nici-o voce de-a lor, în drumul lung de câteva mile, nu-i şopteşte: „Nu te duce acasă!”

Prin gălăgia şi mişcarea de pe străzile oamenilor de rând, prin vuietul şi duruitul multor vehicule, multor picioare şi multor voci, luminat de lămpile prăvăliilor aprinse, suflat de vântul din apus, înghesuit de mulţimea trecătorilor, e mânat fără milă în drumul lui şi nu întâlneşte nici-o voce care să-i şoptească: „Nu te duce-acasă!” Ajuns în sfârşit în camera-i mohorâtă, ca să-şi aprindă lumânările şi să se uite înjur, şi-n sus, zărind romanul ce arată cu mâna întinsă din tavan, nu vede în degetul romanului nici un nou înţeles în seara asta, şi nici în fluturarea grupului însoţitor; nimic care să-i dea ultimul avertisment: „Nu veni aicea!”

E o noapte cu lună, dar luna fiind la al treilea pătrar, abia acum răsare deasupra marii mulţimi a Londrei. Stelele strălucesc aşa cum străluceau deasupra tablelor ce acopereau turnul castelului de la Chesney Wold. Femeia aceea, aşa cum în ultima vreme se obişnuise el s-o

numească, se uită pe cer la stele. Sufletul înlăuntrul ei e frământat, îi e rău de la inimă şi n-are odihnă. Încăperile mari i se par strâmte şi înăbuşitoare. Nu poate să le-ndure strâmtoarea şi are să se plimbe prin grădina învecinată.

Cu mult prea capricioasă şi voluntară în tot ce face, ca să mai pricinuiască cine ştie ce uimire celor din jur, femeia aceea, învăluită cu nepăsare într-o haină, iese afară în noaptea cu lună. Lacheul o însoţeşte cu cheia. După ce-a deschis poarta parcului, el depune cheia în mâinile doamnei, la cererea Domniei Sale şi i se porunceşte să se întoarcă. Are să se plimbe pe-acolo o bucată de vreme, ca să-şi aline durerea de cap. Poate are să lipsească un ceas, poate mai mult. N-are nevoie să fie însoţită mai departe. Poarta împinsă se închide cu un trăncănit şi lacheul o părăseşte; rămasă singură, se topeşte în umbra întunecată a câtorva copaci.

Noapte minunată, cu o lună mare şi strălucitoare şi cu o puzderie de stele. Domnul Tulkinghorn, îndreptându-se spre pivniţă şi deschizând şi închizând uşile acelea ce răsunau, trebuie să treacă printr-o curte micuţă ca de închisoare. Întâmplător, se uită în sus, gândind ce noapte minunată, ce lună strălucitoare şi mare, ce puzderie de stele! Şi ce noapte tăcută!

Foarte tăcută noapte. Când luna străluceşte cu atâta putere, singurătatea şi tăcerea par să se aştearnă ca născute din ea, înrâurind până şi locurile înţesate de lume şi pline de viaţă. Tăcerea nopţii nu se aşterne numai pe şoselele prăfuite şi pe culmile colinelor de unde poate fi văzută întinderea largă a câmpiei adormite, din ce în ce mai tăcută, ci se revarsă în depărtare până pe marginea zimţuită a copacilor profilaţi pe cer, cu fantomatica înflorire cenuşie de pe creste. Tăcerea nopţii nu se-aşterne numai peste fluviul cu păşunile din luncile sale verzi şi bogate, al cărui curs sclipeşte printre insule încântate, printre zăgazuri ce murmură, printre vâltori ce şoptesc. Iar liniştea ce se revarsă nu-l însoţeşte numai în cursul lui, pe unde

răsar casele în ciorchine, pe unde multe poduri se oglindesc în apele sale, pe unde debarcadere şi corăbii îl întunecă şi-l fac înspăimântător, şi nici pe unde şerpuieşte printre acele desfigurări de mlaştini ale căror faruri sinistre se înalţă pe maluri ca nişte schelete scăldate, sau pe unde se lărgeşte prin regiunea mai abruptă a terenurilor ridicate, bogate în lanuri, mori de vânt şi turle, şi unde se împreunează cu marea mereu frământată. Tăcerea nopţii nu se-aşterne numai pe adâncuri şi pe ţărm, acolo unde paznicul stă de veghe să vadă corabia cu aripile-i întinse că taie poteca de lumină, părându-i-se că i se înfăţişează numai lui; dar chiar peste puzderia de lume a Londrei, aşa cum o vede străinul, s-a lăsat oarecare linişte. Turlele şi turnurile imensului oraş, precum şi singura sa mare catedrală sunt mai aeriene; vârfurile caselor afumate îşi pierd vulgaritatea în firava lor strălucire; zgomotele ce se-nalţă de pe străzi sunt mai puţine şi mai îndulcite, iar paşii de pe caldarâm trec mai cuminţi. În acele câmpuri pe care domiciliază domnul Tulkinghorn, unde păstorii cântă pe fluierele Curţii de Justiţie, care-s fără de oprire şi-şi ţin oile în turmă cu cârlige şi cu bâte, până ce termină să le tundă din cale afară de scurt, orice zgomot e înghiţit în noaptea asta cu lună, pierzându-se într-un freamăt ce sună-n depărtare, ca şi cum oraşul ar fi un pahar imens ce vibrează.

Dar ce-i asta? Cine-a tras cu o puşcă sau cu un pistol? Unde a fost?

Puţinii trecători tresar, se opresc şi se uită în jurul lor. Câteva ferestre şi uşi se deschid şi lumea iese să vadă ce-i. A fost o explozie puternică, urmată de un ecou şi un zăngănit greoi. S-a zguduit o casă, sau aşa zice un om ce trece. În vecinătate, zgomotul a sculat toţi câinii care latră stârniţi. Pisici înspăimântate fug cât pot peste drum. În timp ce câinii mai latră şi mai urlă… Un câine mai ales urlă ca un demon… Clopotele de la biserici, ca şi cum şi ele s-ar fi înfiorat, se pornesc să bată. Vuietul de pe străzi de asemenea pare a creşte până ce ajunge chiot. Dar curând

se termină. Înainte ca ultimul orologiu să-nceapă a bate zece, s-a făcut linişte. După ce-a încetat din bătaie, noaptea minunată, luna mare şi strălucitoare şi puzderia de stele sunt lăsate iarăşi în pace.

Domnul Tulkinghorn n-a fost deranjat? Ferestrele lui sunt întunecate şi tăcute, iar uşa e închisă. Ar trebui să fie ceva într-adevăr cu totul neobişnuit ca să-l scoată din găoacea lui. De auzit, nu-i auzit, de văzut, nu-i văzut. Ce explozie de tun ar putea oare să-l scoată pe bătrânul ruginit din liniştea lui de nezdruncinat?

De mulţi ani, romanul încăpăţânat a stăruit s-arate cu degetul de pe tavan, fără nici un sens anume. Nu s-ar părea că în noaptea asta gestul său are o nouă semnificaţie. O dată ce-a arătatcu degetul, arată mereu… ca toţi romanii, sau chiar ca britanicii urmăriţi de-o singură idee. Iată-l, fără să aibă vreo îndoială, în atitudinea-i impasibilă, arătând cu degetul zadarnic, cât e noaptea de lungă. Lumină de lună, întunecime, zori, răsărit de soare, zi. Iată-l încă tot arătând de zor cu degetul, şi nimeni nu se sinchiseşte de el.

Dar, puţin după revărsarea zilei, vin şi oamenii să cureţe camerele. Şi, sau romanul are altă intenţie, sau primul om care a intrat s-a speriat, fiindcă, ridicându-şi privirea în sus, spre mâna întinsă a romanului, şi apoi uitându-se în jos la ceea ce-i acolo dedesubt, omul acela scoate un ţipăt şi-o rupe la fugă. Ceilalţi, uitându-se înăuntru, acolo unde se uitase celălalt, scot şi ei ţipete şi-o iau la goană şi se face mare zarvă în stradă.

Ce vrea să spună asta? În camera întunecoasă nu se îngăduie nici-o lumină şi persoane neobişnuite intră în ea, păşind domol, dar din greu; cară o povară în camera de culcare şi o aşază jos. Cât e ziua de lungă se şopteşte, se pun întrebări, se fac cercetări cu stricteţe în fiecare colţişor, se caută cu grijă urme de paşi şi se înseamnă tot cu grijă aşezarea fiecărei mobile. Toţi ochii se ridică în sus spre roman şi toate vocile şoptesc:

— Măcar dac-ar putea spune ceea ce a văzut!

Romanul arată către o masă cu o sticlă de vin (aproape plină) şi un pahar şi două lumânări, care au fost stinse, suflându-se asupra lor, curând după ce fuseseră aprinse. Mai arată către un scaun gol şi către o pată de pe duşumea în faţa scaunului, care abia de poate fi acoperită cu palma. Obiectele enumerate se află direct în raza vederii sale. O imaginaţie aprinsă ar putea crede că a fost acolo ceva atât de înspăimântător, încât tot restul compoziţiei, nu numai romanul acela, acolo prezent, cu picioarele exagerat de lungi, ci şi norii, şi florile, şi coloanele… pe scurt toată alegoria trup şi suflet şi toată mintea din capetele ei… Puteau să înnebunească de-a binelea. Se întâmplă fără greş că oricine intră în încăperea întunecoasă şi se uită la lucrurile de care a fost vorba mai sus, ridică apoi ochii spre roman şi vede că privirile lui sunt învăluite în taină şi spaimă, ca şi cum ar fi fost un martor ce-a amuţit.

Aşa că de-a lungul multor ani ce-au să vină, se va întâmpla cu siguranţă să se spună poveşti cu stafii despre pata aceea de pe duşumea, atât de lesne de acoperit, atât de greu de şters, iar romanul cu arătătorul întins de pe plafon va arăta – atâta vreme cât praful, şi umezeala, şi păianjenii îl vor cruţa – cu mult mai multă noimă către acele obiecte, decât o făcuse pe timpul domnului Tulkinghorn, şi cu un subînţeles prevestitor de moarte. Pentru că timpul domnului Tulkinghorn s-a încheiat pe veşnicie; căci romanul a arătat spre mâna ucigaşă, ridicată împotriva vieţii lui şi, neputincios, a tot arătat de cu seară până dimineaţa la el, aşa cum zăcea cu faţa în jos pe duşumea, cu inima străpunsă de un glonţ. Prietenie statornică nui mare eveniment anual i-a venit rândul în întreprinderea domnului Matthew Bagnet, altfel numit şi Lignum Vitae, fost artilerist şi actual fagotist. Eveniment de sărbătorire şi aniversare. Celebrarea în familie a zilei de naştere.

Nu-i ziua de naştere a domnului Bagnet. În comerţul său de instrumente muzicale, domnul Bagnet deosebeşte asemenea dată de celelalte numai prin faptul că-şi sărută

copiii mai zgomotos înainte de micul dejun, fumează o pipă în plus după cină şi se întreabă, când se înserează, ce-o fi gândind biata maică-sa despre socoteala asta… Pretext de infinite speculaţii, din cauza plecării maică-sii din viaţă de vreo douăzeci de ani şi mai bine. Oamenii arareori se-ntorc cu gândul la tatăl lor, dar în contabilitatea amintirii parc-au transferat întreaga lor afecţiune filială pe numele mamei. Domnul Bagnet e unul dintre aceştia. Poate că aprecierea exaltată a meritelor soţiei sale, căreia îi spune, alintând-o, „bătrânica”, îl face să considere substantivul „devotament” de genul feminin.

Nu-i nici ziua de naştere a vreunuia dintre cei trei copii ai săi. Asemenea evenimente sunt cinstite cu anumite semne de consideraţie, care arareori depăşesc graniţele unor „La mulţi ani” şi ale unei budinci. La ultima zi de naştere a tânărului Woolwich, băgând de seamă el cât a crescut băiatul şi cât s-a dezvoltat în toate privinţele, într-un moment de profundă cugetare asupra schimbărilor meşterite de timp, a purces să-l chestioneze din catehism, dorind să pună cu extremă exactitate întrebările numărul unu şi doi: Cum te cheamă? Şi Cine ţi-a dat numele tău? Dar precizia exactă a memoriei sale dând greş, a înlocuit-o cu întrebarea numărul trei: Şi cum îţi place numele tău? Pe care a formulat-o subliniindu-i însemnătatea atât de edificatoare şi desăvârşită, ca să-i dea un caracter pe deplin ortodox. Totuşi, întâmplarea de mai sus, de la acea anume aniversare, a fost un incident special ce nu intră în programul general al solemnităţii.

Azi e ziua de naştere a bătrânicii şi-i cea mai mare sărbătoare, însemnată cu litera cea mai roşie în calendarul domnului Bagnet. Fericitul eveniment e totdeauna sărbătorit potrivit anumitor forme stabilite şi prescrise de domnul Bagnet de mai mulţi ani încoace. Domnul Bagnet fiind profund încredinţat că a avea două păsări la cină înseamnă a atinge culmea luxului imperial, în mod invariabil el însuşi se duce la piaţă cu noaptea în cap, în dimineaţa

zilei cu pricina, să cumpere o pereche; tot astfel, în mod invariabil e înşelat de vânzător, şi pricopsit cu cei mai vechi locatari de cotineaţă din Europa. Întorcându-se cu asemenea recorduri triumfale de duritate, legate într-o năframă curată, alb cu albastru (indispensabilă pentru pregătirile în curs), ca din întâmplare o pofteşte pe doamna Bagnet să mărturisească la micul dejun ce-ar dori să mănânce la prânz. Doamna Bagnet, ca din întâmplare ce nu se ştie să fi dat vreodată greş, răspunde că pasăre, iar domnul Bagnet pe dată scoate bocceaua dintr-o ascunzătoare, în mijlocul unei uimiri şi bucurii generale. Mai departe, Domnia Sa pretinde că bătrânica nu trebuie să facă nimic cât e ziua de lungă, ci doar să stea îmbrăcată cu cea mai bună rochie şi să fie servită de el şi de copii. Cum niciodată nu s-a ilustrat prin priceperea-i culinară, e lesne de înţeles că toată treaba asta e socotită de bătrânică mai curând ca un ceremonial decât ca o bucurie, dar ea îşi păstrează demnitatea manifestând o voioşie de neînchipuit.

La prezenta zi de naştere, domnul Bagnet a îndeplinit obişnuitele preliminarii. Acumpărat două specimene de înaripate, care, dacă există vreun adevăr în zicale, sigur că-şi mâncaseră de mult mălaiul, până să ajungă la frigare. Domnul Bagnet şi-a uimit şi bucurat familia prin neaşteptata lor apariţie; el însuşi dirijează frigerea păsărilor, iar pe doamna Bagnet o mănâncă palmele înnegrite de treabă, şi-ar sări să împiedice ceea ce vede că merge pe dos, dar şade în rochia ei de ceremonie, ca un oaspete preacinstit.

Quebec şi Malta pun faţa de masă pentru prânz, în timp ce Woolwich, slujind, aşa cum îi şade bine, sub ordinele tatălui său, învârte păsările în frigare. Tinerelor ajutoare de bucătar, doamna Bagnet le face din când în când cu ochiul sau le dă din cap că nu, sau îşi încruntă faţa când săvârşesc câte o greşeală.

— La unu şi jumătate, zice domnul Bagnet. Precis până la secundă. Vor fi gata.

Doamna Bagnet observă cu spaimă că una dintre păsări stagnează în faţa focului şi a început să se ardă.

— Ai să ai un prânz, bătrânico, declară domnul Bagnet, demn de o regină.

Doamna Bagnet îşi arată cu voioşie dinţii albi, dar manifestă atâta nelinişte interioară faţă de fiul ei, încât băiatul e împins de îndemnul dragostei s-o întrebe din ochi ce se-ntâmplă… Şi rămâne aşa cu ochii căscaţi, uitând cu desăvârşire de păsări şi nedând nici un semn că are să-şi revină în fire. Din fericire, sora lui mai mare bagă de seamă pricina neliniştii doamnei Bagnet, şi cu un pumn dojenitor îl trezeşte la realitate. Păsările oprite în loc pornind să se-nvârtească iarăşi, doamna Bagnet închide ochii, profund uşurată.

— George vine la noi, zice domnul Bagnet. La patru şi jumătate. Precis la secundă. De câţi ani, bătrânico, tot vine la noi? Câţi se-mplinesc astăzi după-amiază?

— Ah, Lignum, Lignum! De-atâţia câţi au trebuit ca să-mbătrânească o femeie tânără. Aşa încep să cred. Cam atâţia, nu mai puţini, răspunde doamna Bagnet, râzând şi clătinând din cap.

— Bătrânico, zice domnul Bagnet, fii fără grijă. Eşti tot aşa de tânără cum ai fost de când te ştiu. Dacă nu încă mai tânără. Chiar aşa cum şi eşti. După cum oricine poate vedea.

Quebec şi Malta strigă, bătând din palme, că Şmecherul sigur că are să aducă ceva mamei şi încep să facă presupuneri ce anume.

— Ştii dumneata, Lignum, începe a vorbi doamna Bagnet, aruncând o privire pe faţa de masă şi făcând cu ochiul drept: „Sare!” către Malta, şi înlăturând cu o clătinare din cap piperul de la Quebec. Îmi vine a crede că pe George l-a apucat dorul de hoinăreală.

— George, răspunde domnul Bagnet, nu mai pleacă. Nu dezertează. Să-şi lase vechiului camarad la nevoie! Nu te teme de asta!

— Nu, Lignum. Nu. Nu zic c-are s-o facă. Nu cred c-are s-o facă. Dar dacă ar putea să iasă din încurcăturile lui băneşti, cred că ar pleca.

Domnul Bagnet o întreabă de ce.

— Hm, face soţia lui, dusă pe gânduri. George îmi pare că şi-a pierdut răbdarea, e neliniştit. Nu zic că nu-i la fel de independent ca totdeauna. Desigur că trebuie să fie independent, altfel n-ar mai fi George, dar suferă, pare amărât.

— E peste măsură de sâcâit, zice domnul Bagnet. De un avocat. Care ar scoate şi pe dracu' din sărite.

— Asta e altceva, încuviinţează soţia lui, dar lucrurile stau aşa cum spun eu, Lignum.

Pentru moment conversaţia e întreruptă de nevoia în care se află domnul Bagnet de a-şi concentra întreaga forţă a spiritului asupra prânzului oarecum primejduit de temperamentul uscat al păsărilor, care n-au vrut să producă nici un pic de zeamă, precum şi de sosul care n-a căpătat nici un gust, dar în schimb a căpătat o culoare întunecată. Cu o îndărătnicie asemănătoare, cartofii se fărâmă în furculiţă, în operaţia curăţirii lor de coajă, desfăcându-se din mijloc în toate direcţiile, de parcă i-ar fi prins un cutremur de pământ. De asemenea, labele înaripatelor sunt mai lungi decât era de dorit şi mult prea solzoase. Înlăturând asemenea necazuri pe cât s-a priceput mai bine, domnul Bagnet în sfârşit împarte mâncarea şi toţi se aşază la masă. Doamna Bagnet ocupă locul oaspetelui, în partea lui din dreapta.

Ebine că bătrânica n-are decât o zi de naştere pe an, pentru că de două ori asemenea îngăduinţă în materie de înaripate ar putea fi dăunătoare. Orice ligament şi tendon delicat pe care înaripatele le au de la natură, la aceste două specimene s-au dezvoltat în forma ciudată de strune de chitară. Mădularele parc-ar fi prins rădăcini în piepturile şi trupurile lor, aşa cum copacii bătrâni prind rădăcini în pământ. Picioarele le sunt atât de tari, încât îţi vine a crede

că şi-au petrecut cea mai mare parte a lungii şi anevoioasei lor vieţi în exerciţii pedestre şi cu pregătiri de luptă. Dar domnul Bagnet, străin de asemenea mici cusururi, aşteaptă ca doamna Bagnet să mănânce o cantitate foarte serioasă din asemenea delicatese ce-i stau dinainte, şi cum buna noastră bătrânică n-ar vrea pentru nimic în lume să-i pricinuiască vreo dezamăgire nicicând, dar mai cu seamă într-o asemenea zi, îşi pune în primejdie digestia într-un chip înfricoşător. Cum reuşeşte Woolwich, fără să destindă din familia struţilor, să cureţe carnea de pulpă de pe ciolanele ce par nişte beţe de bătut toba, maică-sa îngrijorată nu poate pricepe nici în ruptul capului.

Bătrânica mai are de trecut printr-o încercare după terminarea mesei, trebuind să şadă în ţinuta ei de ceremonie ca să vadă cum se curăţă camera, cum se mătură vatra, cum se spală şi se freacă farfuriile şi tacâmurile în curtea din spate. Marea desfătare şi energie pe care cele două tinere domnişoare le depun în împlinirea unor asemenea îndatoriri, prinzându-şi fustele în brâu după modelul mamei lor şi alunecând încoace şi încolo pe micile platforme ale unor saboţi, îţi inspiră cele mai grozave speranţe pentru viitor, dar şi oarecare îngrijorare pentru prezent. Aceleaşi pricini duc la învălmăşirea lingurilor, la trăncănitul oalelor de lut, la tărăboiul cănilor de tablă, la smucitul măturilor şi la risipa de apă, toate din mare belşug, ba, până şi cele două domnişoare ude leoarcă de apă, oferă un spectacol prea emoţionant pentru doamna Bagnet, ca să-l poată gusta cu calmul cuvenit poziţiei sale. În sfârşit, diferitele operaţii de curăţire s-au încheiat triumfal. Quebec şi Malta îşi fac apariţia cu rochiile schimbate, zâmbitoare şi puse la punct; pipe, tutun şi ceva de băut sunt puse pe masă, iar bătrânica gustă pentru întâia oară pacea sufletească ce i-a fost hărăzită în ziua unei asemenea încântătoare distracţii.

Când domnul Bagnet se aşază pe locul său obişnuit, acele ceasornicului sunt foarte aproape de patru şi jumătate, iar

când ele arată precis ora, bărbatul vesteşte:
— George! Precizie de militar!
E George! Îi felicită din toată inima pe bătrânică (pe care o sărută în asemenea împrejurare) şi pe domnul Bagnet.
— Mulţi ani la toţi! Zice domnul George.
— Dar, George, bătrâne! Exclamă doamna Bagnet, uitându-se la el din scurt. Ce ţi s-a întâmplat?
— Întâmplat mie?
— Vai! Dar eşti atât de alb la faţă… Dumneata… Şi arăţi atât de tulburat. Nu-i aşa, Lignum?
— George, zise domnul Bagnet, spune-i bătrânicii. Ce s-a întâmplat?
— Nu ştiam că sunt alb la faţă, răspunde oşteanul trecându-şi mâna peste sprâncene, şi nu ştiam că arăt tulburat şi-mi pare rău că-i aşa. Dar, ce-i drept, băiatul acela care a fost adus la mine acasă a murit ieri după-masă şi m-a cam întors pe dos.
— Sărmana făptură! Exclamă doamna Bagnet cu milă de mamă. S-a dus? Vai! Vai!
— N-aveam de gând să vă spun nimic de asta, fiindcă nu-i subiect pentru o zi de naştere, dar m-aţi şi descoperit, după cum vedeţi, când nici n-am apucat să mă aşez. Mi-aş fi revenit într-o clipă, zice oşteanul, silindu-se să vorbească mai vesel, dar dumneata eşti atât de iute, doamnă Bagnet.
— Ai dreptate, bătrânica, face domnul Bagnet, e iute ca praful de puşcă.
— Ba mai mult încă; azi e ziua ei şi trebuie să-i intrăm pe sub piele, strigă domnul George. Ia priveşte! Am adus cu mine o broşă mică. E un fleac, ştii dumneata, dar e o amintire. Numai de-atâta e bună, doamnă Bagnet.
Domnul George scoate darul care e întâmpinat cu sărituri şi bătăi din palme de admiraţie din partea tinerilor familiei şi cu un soi de uimire reverenţioasă din partea domnului Bagnet.
— Bătrânico, zice domnul Bagnet, spune-i părerea mea!

— Ei, bine, e-o minune, George! Exclamă doamna Bagnet. E cel mai frumos lucru ce poate fi văzut!

— Bine! Zice domnul Bagnet. Părerea mea!

— E-atât de frumoasă, George, strigă doamna Bagnet, întorcând broşa pe toate părţile şi depărtând-o cât poate cu mâna, încât pare prea aleasă pentru mine.

— Prost! Face domnul Bagnet. Nu-i părerea mea!

— Dar, oricum, o sută de mii de mulţumiri, bătrâne, urmează doamna Bagnet, cu ochii strălucind de plăcere şi cu mâna întinsă spre el. Şi cu toate că uneori am fost cu dumneata, ca o nevastă de soldat arţăgoasă ce sunt, George, în realitate suntem nişte prieteni legaţi pe vecie, cu siguranţă. Cum nu mai există pe lume. Şi-acum trebuie să mi-o prinzi dumneata singur, ca să-mi fie cu noroc, dacă vrei, George.

Copiii se apropie ca să vadă cum decurge gestul, iar domnul Bagnet se uită peste capul micului Woolwich ca să vadă şi el cum se desfăşoară operaţia, cu un interes atât de perfect inexpresiv, şi totuşi cu o plăcere copilăroasă, încât doamna Bagnet nu-şi poate stăpâni râsul ei vioi şi zice:

— Vai, Lignum, ce băiat scump mai eşti!

Dar oşteanul nu reuşeşte să prindă broşa. Mâna-i tremură, e nervos şi bijuteria îi scapă din mână.

— Cine ar crede una ca asta? Zice el, prinzând-o din zbor şi uitându-se jur-împrejur. Mă simt atât de abătut, încât nu-s în stare să fac nici un fleac de treabă ca asta!

Doamna Bagnet conchide că pentru asemenea cazuri nu există leac mai bun decât pipa şi, cât ai clipi, prinzându-şi broşa singură, îl pune pe oştean să se instaleze în locul lui preferat, iar pipele să intre în acţiune.

— Dacă asta nu te pune pe picioare, George, zice ea, atunci aruncă-ţi ochii, din când în când, aici, la darul tău, şi amândouă împreună trebuie să izbutească.

— Numai dumneata ai fi putut s-o faci, răspunde George, o ştiu eu prea bine, doamnă Bagnet. Am să-ţi spun eu cum ba unul, ba altul, prea multe necazuri s-au adunat pe capul

meu. A mai fost şi băietanul acela, săracul. Mi-a căzut tare greu să-l văd cum moare sub ochii mei şi să nu fiu în stare să-l ajut.

— Ce vrei să spui, George? Doar l-ai ajutat. L-ai luat sub acoperişul dumitale.

— L-am ajutat aşa, dar a fost prea puţin. Vreau să spun, doamnă Bagnet, că a murit fără să fi învăţat mai mult decât să ştie care îi e mâna dreaptă şi care îi e stânga. Şi era prea prăpădit ca să mai poată fi ajutat.

— Vai, sărmanul! Exclamă doamna Bagnet.

— Apoi, urmează oşteanul, fără să-şi aprindă încă pipa, dar trecându-şi mâna grea prin păr, asta mi-a adus aminte de Gridley. În alt chip, dar şi el era într-o situaţie tare grea. Şi amândoi mi s-au amestecat în minte împreună cu un tâlhar bătrân cu sufletul ca de piatră, ce i-a dat gata pe amândoi. Şi să te gândeşti la carabina aceea ruginită, cu pat şi ţeavă cu tot, că stă ţeapănă, drept în sus, în colţul ei de perete; ţeapănă şi nepăsătoare, socotindu-le pe toate cu nepăsare… Te face să-ţi clocotească sângele în vine, vă încredinţez…

— Sfatul meu, răspunde doamna Bagnet, e să-ţi aprinzi pipa şi să te bucuri de ea. E mai prielnic, mai plăcut şi mai bine pentru sănătate, întru totul.

Ai dreptate, răspunde oşteanul, aşa am să şi fac.

Aşa şi face, deşi stăpânit încă de o seriozitate plină de indignare, care îi impresionează pe tinerii Bagnet şi-l face pe domnul Bagnet să amâne ceremonia cinstirii paharului în sănătatea doamnei Bagnet, totdeauna celebrată de el în aceste ocazii printr-un discurs de o concizie exemplară. Dar, dat fiind că tinerele domnişoare au şi compus ceea ce domnul Bagnet obişnuieşte să numească „mestecul” şi pipa lui George fiind acuma încinsă, domnul Bagnet socoate că e de datoria lui să purceadă la ceremonialul toastului serii. El se adresează celor de faţă în termenii următori:

— George, Woolwich, Quebec, Malta. E ziua ei de naştere. Puteţi să faceţi un marş de-o zi, şi n-aveţi să găsiţi alta asemenea ei. În sănătatea ei!

După ce toastul a fost băut cu entuziasm, doamna Bagnet răspunde printr-un mesaj simplu, de o concizie corespunzătoare. Asemenea model de compunere se limitează la următoarele patru cuvinte: „Şi a voastră asemenea!”, pe care bătrânica le însoţeşte cu câte o înclinare a capului către fiecare pe rând şi apoi cu o duşcă bine socotită din amestec. În împrejurarea de astăzi, ceremonialul de mai sus este urmat de exclamaţia cu totul neaşteptată: „Iată un om!”

Iată un om ce se uită în casă pe la uşa salonului, spre marea uimire a micului grup dinăuntru. Un bărbat cu privire pătrunzătoare… Un bărbat ager şi aprig… Şi care cuprinde dintr-o dată, individual şi colectiv, toate privirile îndreptate spre el, într-un fel care te face să-l socoteşti om de ispravă.

— George, zice străinul făcând semn cu capul spre el, cum te simţi?

— Ei, asta-i bună, e Bucket! Strigă domnul George.

— Da, aprobă omul, intrând şi închizând uşa. Coboram în jos pe stradă, trecând pe-aici, când s-a întâmplat să mă opresc şi să mă uit la instrumentele muzicale din vitrină… Un prieten de-al meu are nevoie de un violincer de ocazie, dar cu un sunet bun… Şi am văzut înăuntru lume care petrece şi mi s-a părut că te zăresc pe dumneata în colţ; m-am gândit că nu se poate să mă înşel. Cum îţi merg afacerile, George, acuma? Aşa şi aşa? Şi dumneavoastră, doamnă? Şi dumitale, şefule? Şi, vai Doamne? Exclamă domnul Bucket, desfăcându-şi braţele, iată şi copiii! Puteţi face din mine tot ce poftiţi, dacă îmi arătaţi copii. Daţi-mi câte-un sărut, puişorilor! Nu-i nevoie să vă mai întreb cine v-a fost tată şi mamă! De când sunt n-am mai văzut astfel de asemănare!

Domnul Bucket, nu ca un nepoftit, s-a aşezat jos lângă domnul George şi le-a luat pe Quebec şi pe Malta pe genunchi.

— Voi, drăgălaşelor, zice domnul Bucket, ia mai daţi-mi câte un sărut, singurul lucru după care mă lăcomesc. Domnul să vă binecuvânteze, ce zdravene arătaţi! Şi ce vârstă pot să aibă fetiţele astea două, doamnă? Le-aş da în jurul a opt şi zece ani!

— Sunteţi foarte aproape, domnule, îl asigură doamna Bagnet.

— În general sunt pe aproape, răspunde domnul Bucket, mi-s atât de dragi copiii. Un prieten de-al meu are nouăsprezece, doamnă, toţi de la o mamă, şi ea e încă viguroasă şi îmbujorată cum e aurora. Nu chiar aşa ca dumneavoastră, dar, pe sufletul meu, e aproape la fel cu dumneavoastră! Şi cum le spui tu la astea, drăguţe, urmează domnul Bucket, ciupind-o pe Malta de obraji! Astea-s piersici, asta sunt. Dumnezeu să-ţi binecuvânteze sufleţelul! Şi ce crezi tu de tata? Crezi că tata poate să-mi recomande un violincer de ocazie cu un sunet bun pentru prietenul domnului Bucket, scumpa mea? Pe mine mă cheamă Bucket. Nu-i nostim să te cheme aşa?

Asemenea linguşiri au câştigat pe de-a-ntregul inima familiei. Doamna Bagnet uită în asemenea măsură că-i ziua ei, încât s-apucă să umple o pipă şi un pahar pentru domnul Bucket şi să-l slujească cu toată ospitalitatea. Îi spune că s-ar bucura să primească în orice împrejurare asemenea făptură simpatică, dar ştiindu-l prieten cu George, e cu deosebire bucuroasă că l-a întâlnit în seara asta, pentru că George nu-i în apele sale.

— Nu-i în apele sale? Exclamă domnul Bucket. Cum aşa? N-am auzit asemenea lucru de când sunt! Ce s-a întâmplat, George? N-ai să-mi spui mie că eşti abătut? De ce-ai fi dumneata abătut? Nu cumva ai ceva pe suflet?

— Nimic deosebit, răspunde oşteanul.

— Şi eu aş zice că nu, urmează domnul Bucket. Ce-ai putea avea dumneata pe suflet?! Şi drăgălaşele astea de fetiţe, n-au şi ele ceva pe suflet? Ele nu, dar au să cadă ele cu tronc la inima câtorva tinerei, mâine, poimâine, şi-au să-i facă să sufere. Nu sunt eu cine ştie ce profet, dar de asta vă asigur, doamnă.

Doamna Bagnet, încântată de tot, speră că şi domnul Bucket are o familie a lui.

— Ei, doamnă! Exclamă domnul Bucket. Vreţi să mă credeţi? Nu, nu am. Soţia mea şi încă o persoană ce locuieşte cu noi alcătuiesc toată familia mea. Doamnei Bucket îi sunt dragi copiii tot cât şi mie, şi la fel ar fi dorit şi ea să aibă, dar n-avem niciunul. Asta e. Bunurile lumeşti sunt împărţite inegal şi omul nu trebuie să crâcnească. Ce drăguţă curte aveţi în dos, doamnă! Are vreo ieşire afară pe undeva curtea asta? Nu-i nici-o ieşire prin curtea asta.

— Chiar nu are, cu adevărat? Stăruie domnul Bucket. Aş fi crezut că trebuie să fie una. Ei bine, nu ştiu dacă am mai văzut o curte care să-mi fi plăcut mai mult. Îmi îngăduiţi s-o vizitez şi eu? Mulţumesc. Nu, văd că nu-i nici-o ieşire în afară. Dar ce curte bine proporţionată! După ce şi-a aruncat privirea-i ageră jur-împrejurul curţii, domnul Bucket se întoarce la locul lui, lângă prietenul său, domnul George, şi-l bate afectuos cu palma pe umăr.

— Cum te simţi acum cu dispoziţia, George?

— La perfecţie, acum, răspunde oşteanul.

— Aşa şi trebuie! Exclamă domnul Bucket. De ce-ai fi altfel? Un om cu înfăţişarea dumitale faină şi cu sănătatea pe care-o ai n-are dreptul să fie abătut. Ăsta nu-i piept să fie abătut, nu-i aşa doamnă? Şi doar n-ai nimic pe suflet, George, ce-ai putea avea pe suflet?

Stăruind cam mult asupra unei asemenea idei, dacă ţinem seama de aptitudinile sale vaste şi variate în materie de conversaţie, domnul Bucket repetă fraza de mai sus de două sau trei ori, în timp ce-şi aprinde pipa şi aşteaptă răspunsul cu o expresie încordată pe faţă, ce îi e caracteristică. Dar strălucirea lui de om sociabil şi comunicativ îşi revine curând din asemenea scurte eclipse şi răspândeşte iarăşi lumină în jurul său.

— Şi el vă e frate, nu-i aşa, dragele mele? Întreabă domnul Bucket, adresându-se fetiţelor, în privinţa lui Woolwich. Şi ce frate drăguţ e… frate vitreg vreau să zic. Căci e prea mare ca să vă fie fiu, doamnă.

— În orice caz vă pot dovedi că nu-i al alteia, răspunde doamna Bagnet, râzând.

— Hm! Mă surprindeţi, doamnă! Da, într-adevăr, vă seamănă leit, nu se poate tăgădui. Doamne! Vă seamănă ca două picături de apă. Dar în privinţa sprâncenelor, ei! Aici, taică-său iese la iveală.

Domnul Bucket confruntă cele două feţe cu un ochi închis, în timp ce domnul Bagnet fumează cu satisfacţie gravă.

Doamna Bagnet foloseşte prilejul de mai sus ca să-i spună că băiatul e finul lui George.

— Finul lui George? Se miră domnul Bucket, cu simpatie. Trebuie să dau iarăşi mâna cu finul lui George. Naşul şi finul îşi fac cinste unul altuia. Şi ce aveţi de gând să faceţi cu el, doamnă? Arată oarecare înclinaţii pentru vreun instrument muzical?

Domnul Bagnet intervine pe neaşteptate.

— Cântă din fluier. Frumos.

— Ai să mă crezi, şefule, zice domnul Bucket, izbit de-aşa coincidenţă, că şi eu cântam din fluier când eram copil? Nu cu studii, cum mă aştept că face el, ci după ureche. O! Doamne! „Grenadieri britanici”…, iată un cântec ce însufleţeşte pe orice englez. N-ai putea să ne cânţi „Grenadieri britanici”, dragă amice?

Nimic nu putea fi mai plăcut pentru micul cerc decât o asemenea invitaţie făcută lui Woolwich, care, cât ai clipi, se şi duce să-şi aducă fluierul şi începe să cânte tulburătoarea melodie; în timpul execuţiei, domnul Bucket, însufleţit, bate tactul şi totdeauna intră la refren în falset, „Brit… Ani ci… Gree… nadieri!” Pe scurt, Domnia Sa vădeşte atâta gust muzical, încât domnul Bagnet îşi scoate pipa din gură ca să-şi exprime convingerea că e desigur cântăreţ. Domnul Bucket primeşte omagiul artistic cu asemenea modestie, mărturisind cum a cântat puţin pe vremuri, doar ca să-şi exprime sentimentele din piept şi fără să aibă pretenţia exagerată de a delecta pe alţii, încât e rugat să cânte. Ca să nu facă notă discordantă în climatul vesel al serii, domnul Bucket consimte să cânte „Crede-mă, dacă toate farmecele acelea drăgăstoase”. Balada, îi spune el doamnei Bagnet, a fost, după părerea sa, cel mai puternic aliat ca să înduioşeze inima doamnei Bucket când era încă fată şi s-o înduplece să-l însoţească în faţa altarului…, sau după cuvintele proprii ale domnului Bucket: „să se prezinte în post”.

Străinul scânteietor devine un element al petrecerii serale, atât de nou şi de plăcut, încât domnul George, ce nu dăduse semne de mare plăcere la venirea lui, începe, fără voie, să fie chiar mândru de amicul său. E atât de prietenos, e un om cu atâtea resurse şi atât de lesne să te-nţelegi cu el, încât se poate mândri că l-a prezentat aici. Domnul Bagnet devine, după încă o pipă, atât de conştient de valoarea noii sale cunoştinţe, încât îi solicită cinstea de a lua parte la viitoarea zi de naştere a bătrânicii. Dacă ceva mai poate cimenta şi consolida stima cu care domnul Bucket cinsteşte familia, este tocmai descoperirea cauzei evenimentului. El bea în sănătatea doamnei Bagnet cu o căldură învecinată cu entuziasmul, se obligă, mai mult decât recunoscător, să vină la ziua respectivă peste douăsprezece luni, îşi notează ziua într-un carnet mare, negru, încercuind-o, şi-şi manifestă în şoaptă speranţa că

doamna Bucket şi doamna Bagnet vor putea înainte de asta s-ajungă să fie, într-un fel, ca surorile. Căci, după cum el însuşi spune, ce preţ are viaţa publică fără legături particulare? În felul său modest e şi el un om public, dar fericirea n-o găseşte în asemenea sferă. Nu, bucuria trebuie căutată înăuntrul graniţelor fericirii casnice.

E firesc ca în asemenea împrejurare, la rândul său să-şi amintească de prietenul căruia îi rămâne îndatorat pentru nişte cunoştinţe atât de promiţătoare. Şi o şi face. Se ţine strâns aproape de el. Oricare e subiectul discuţiilor, e cu un ochi duios pe George. Aşteaptă să meargă acasă odată cu el. E grijuliu până şi cu ghetele lui, pe care le cercetează cu atenţie, pe când domnul George şade fumând, picior peste picior, în colţul căminului.

În cele din urmă, domnul George se scoală să plece. În aceeaşi clipă, domnul Bucket, cu tainica simpatie a prieteniei, se scoală şi el. Încă o dată îşi arată dragostea fără de margini pentru copii şi-şi aminteşte de sarcina pe care şi-a luat-o faţă de prietenul absent:

— În privinţa violincerului vechi, şefule, poţi să-mi recomanzi vreun exemplar?

— Cu zecile, răspunde domnul Bagnet.

— Îţi rămân îndatorat, continuă domnul Bucket, strângându-i mâna. Îmi eşti într-adevăr prieten la nevoie. Cu sunet frumos, ţine minte! Prietenul meu e un maestru veritabil. Cântă al naibii la violincer de parcă taie cu ferăstrăul pe Mozart şi Händel şi pe toţi ceilalţi căpoşi, ca un meşter desăvârşit. Şi nu trebuie, zice domnul Bucket pe un ton amabil şi confidenţial, nu trebuie să calculezi câştigul dumitale la o cifră prea modestă, şefule. Nu vreau să plătesc pentru prietenul meu un preţ prea mare, dar doresc ca dumneata să ai procentul cuvenit şi să fii răsplătit pentru pierderea de timp. Aşa e cinstit. Fiecare om trebuie să trăiască şi are drept la viaţă.

Domnul Bagnet dă din cap către bătrânică, vrând să spună că au descoperit un giuvaier de preţ.

— Închipuie-ţi c-aş trece pe la dumneata, să zicem, la zece şi jumătate mâine dimineaţă. Poate c-ai putea să-mi spui preţurile câtorva violincere cu sunet frumos? Întreabă domnul Bucket.

Nimic mai uşor. Domnul şi doamna Bagnet îşi iau sarcina de a avea pregătită informaţia cerută, ba, încă îşi sugerează unul altuia soluţia practică de a aduce la ei un stoc mic de instrumente pentru alegere.

— Mulţumesc, face domnul Bucket, mulţumesc. Noapte bună, doamnă. Noapte bună, şefule. Noapte bună, drăguţele mele. Vă rămân tare recunoscător pentru una dintre cele mai plăcute seri pe care le-am petrecut în viaţa mea.

Ba, dimpotrivă, ei îi sunt lui foarte recunoscători pentru plăcerea pe care le-a făcut-o prin prezenţa lui, şi astfel se despart cu multe formule de bunăvoinţă de ambele părţi.

— Ei, George, bătrâne, zice domnul Bucket, prinzându-l de braţ în uşa prăvăliei. Hai s-o pornim! Pe când coboară străduţa şi cei doi soţi Bagnet rămân o clipă ca să se uite după ei, doamna Bagnet îi spune venerabilului Lignum că domnul Bucket e ca şi agăţat aproape de George, aşa pare să-i fie de drag.

Străzile din vecinătate fiind înguste şi rău pavate, e puţin cam greu de mers câte doi alături, şi încă braţ la braţ. De aceea domnul George propune, după câţiva paşi, să meargă câte unul. Dar domnul Bucket, care nu se poate hotărî să se desprindă din prietenească strânsoare, îi răspunde:

— Aşteaptă o clipă, George. Aş dori mai întâi să stau de vorbă cu dumneata.

Numaidecât după asta îl vâră într-o cârciumă şi-l strecoară într-o cămăruţă unde îl înfruntă şi se propteşte cu spatele în uşă.

— Uite, George, începe domnul Bucket. Datoria e datorie şi prietenia e prietenie. Astea două nu trebuie confundate. M-am trudit în seara asta să fac lucrurile să pară cât mai

plăcute şi te las singur să judeci dacă am reuşit ori ba. Trebuie să te consideri arestat, George.

— Arestat? Şi pentru ce? Întreabă oşteanul ca lovit de trăsnet.

— Uite, George, urmează domnul Bucket, repezind cu arătătorul lui gros o judecată înţeleaptă spre cel arestat, datoria, după cum prea bine ştii, e una şi vorbăria alta. E de datoria mea să-ţi aduc la cunoştinţă că tot ce spui se poate întoarce împotriva ta. De aceea, George, bagă de seamă ce spui. Nu s-a întâmplat să auzi de un omor?

— Un omor?

— Uite, George, face domnul Bucket, ţinându-şi arătătorul într-o impresionantă poziţie, gata de acţiune, bagă la cap ce ţi-am spus. Nu-ţi cer nimic. Astăzi după masă n-ai fost în apele dumitale. Ascultă, nu cumva ai auzit de un omor?

— Nu. Unde s-a întâmplat omorul?

— Uite, George, urmează domnul Bucket, nu umbla să te compromiţi singur. Am să-ţi spun pentru ce te caut. S-a comis un omor în Lincoln's Inn Fields… Un domn cu numele de Tulkinghorn. A fost împuşcat noaptea trecută. Pentru asta te vreau.

Oşteanul se prăbuşeşte pe un scaun din spatele său, picuri mari de sudoare pornesc a-i ieşi pe frunte şi o paloare ca de moarte i se răspândeşte pe faţă.

— Bucket! Nu-i cu putinţă ca domnul Tulkinghorn să fi fost ucis şi dumneata să mă bănuieşti pe mine.

— George, răspunde domnul Bucket gesticulând cu degetul arătător, e sigur cu putinţă, fiindcă aşa e cazul. Faptul a fost săvârşit noaptea trecută pe la ceasul zece. Uite ce, doar ştii unde te aflai noaptea trecută pe la zece şi-ai să poţi să şi dovedeşti, nu încape îndoială.

— Noaptea trecută! Noaptea trecută? Repetă oşteanul dus pe gânduri. Apoi îi străfulgeră prin minte. Vai, preamărite Doamne! Acolo eram noaptea trecută!

— Aşa am înţeles şi eu, George, răspunde domnul Bucket, cu multă precauţie. Aşa am înţeles şi eu. Ai fostpe-acolo

foarte des. Ai fost văzut dând târcoale casei şi ai fost auzit nu o dată certându-te cu el şi e cu putinţă… Nu zic că-i sigur aşa, ţine minte, dar e cu putinţă… ca el să fi fost auzit spunându-ţi că eşti un individ de temut, un ucigaş primejdios.

Oşteanul răsuflă din greu, ca şi cum ar fi recunoscut totul de-ar fi putut vorbi.

— Uite, George, urmează domnul Bucket, punându-şi pălăria pe masă, cu un aer profesional, obişnuit mai curând cu muşamalizările decât cu altele, dorinţa mea e, aşa cum a fost şi-n seara asta, să fac lucrurile să fie plăcute. Îţi spun deschis că se dă pentru prinderea ucigaşului o recompensă de o sută de guinee, oferită de sir Leicester Dedlock, baronetul. Dumneata şi cu mine am avut dintotdeauna relaţii plăcute împreună, dar am o datorie de îndeplinit. Şi dacă se poate câştiga o sută de guinee, suma poate fi câştigată la fel de bine de mine, ca şi de altul. Din toate socotelile pe care ţi le-am înşirat trag nădejde că e limpede pentru dumneata că trebuie să te arestez şi să mă ia dracu' dacă nu te arestez. Trebuie să mai chem ajutoare sau treaba e ca şi făcută?

Domnul George şi-a venit în fire şi se scoală în picioare, ca un soldat.

— Hai, vino, zice el, sunt gata.

— George, urmează domnul Bucket, aşteaptă o clipă! Ca unul ce se pricepe să astupe găurile, ca şi cum oşteanul ar fi fost fereastră de înfundat, el scoate din buzunar o pereche de cătuşe. Vina e serioasă, George, şi aşa-i datoria mea.

Oşteanul se înroşeşte de mânie şi un moment şovăie, dar ridică amândouă mâinile, le împreunează pocnindu-le şi zice:

— Iată! Pune-le!

Domnul Bucket potriveşte cătuşele într-o clipă.

— Cum îţi par? Ţi se potrivesc? Dacă nu, spune-mi, pentru că vreau să fac ca lucrurile să fie cât mai plăcute, pe cât îmi îngăduie datoria, şi mai am o altă pereche în buzunar.

Cele de mai sus le spune ca un negustor respectabil, cu grijă să execute cât mai perfect o comandă spre marea mulţumire a clientului.

— Merge aşa cum sunt? Foarte bine! Uite, George, domnul Bucket ia o pelerină dintr-un colţ şi începe s-o potrivească pe grumazul oşteanului. M-am gândit la demnitatea dumitale când am ieşit şi am adus asta anume în asemenea scop. Iată! Cine ar putea să-şi dea seama?

— Numai eu, răspunde oşteanul, dar fiindcă ştiu, mai fă-mi un serviciu şi trage-mi pălăria pe ochi.

— Zău aşa? Aşa vrei! Nu-i păcat? Aşa s-ar părea.

— Nu pot privi în faţă oamenii de pe stradă cu chestiile astea la mâini, răspunde domnul George grăbit. Hai, pentru numele lui Dumnezeu, trage-mi pălăria pe faţă.

Rugat atât de stăruitor, domnul Bucket cedează, îşi pune şi el pălăria pe cap şi iese cu captura în stradă: oşteanul mărşăluind la fel de ferm ca de obicei, cu toate că îşi ţine capul mai puţin ţeapăn, iar domnul Bucket cârmuindu-l cu umărul la încrucişări şi la cotituri de stradă.

Povestirea Estherei

— A întâmplat că la venirea mea acasă de la Deal să găsesc un bileţel de la Caddy Jellyby (după cum continuăm s-o numim noi), aducându-mi la cunoştinţă că sănătatea ei, care a fost o bucată de vreme foarte gingaşă, s-a înrăutăţit şi că s-ar bucura mult mai mult decât îmi poate spune, dacă m-aş duce s-o văd. Era un bileţel de câteva rânduri, scrise de pe canapeaua unde zăcea, împreună cu care se afla un alt bilet pentru mine, de la soţul ei, ce se alătura rugăminţii ei cu toată solicitudinea. Caddy era mama şi eu naşa unui copilaş atât de prizărit… Un soi de molie cu faţa măruntă şi bătrânicioasă, cu un cap ce abia se putea deosebi de volanele încreţite ale boneţelei şi cu o mânuţă subţire cu degete lungi, totdeauna încleştată sub bărbie. Ar fi zăcut în asemenea poziţie cât e ziulica de lungă, cu bobii lucioşi ai ochilor deschişi, minunându-se (aşa cum îmi închipuiam eu de obicei) cum de-a venit pe lume atât de mică şi slabă. De

câte ori se mişca, plângea, dar tot restul timpului era atât de cuminte, încât părea că singura dorinţă a vieţii sale e să stea tăcută şi să cugete. Pe faţă avea nişte ciudate vinişoare vineţii şi sub ochi nişte pete mici întunecate, la fel de ciudate, ca nişte amintiri şterse ale zilelor înnegrite de cerneală pe care le trăise Caddy la maică-sa acasă şi, de nu erai obişnuit cu copilaşul, te cuprindea jalea când dădeai cu ochii de el. Dar lui Caddy îi ajungea că se deprinsese cu fetiţa. Planurile cu care îşi amăgea boala, privind educarea micuţei Esther, căsătoria micuţei Esther şi chiar propria ei bătrâneţe, în calitate de bunică a micuţei Esther erau atât de pline de un devotament înduioşător pentru asemenea mândrie a vieţii sale, încât aproape că-mi vine să reamintesc unele dintre ele, de nu m-aş gândi la timp că asta ar însemna să nu mai ţin seamă de ordinea firească a întâmplărilor.

Dar să ne întoarcem la scrisoare. Caddy avea în privinţa mea o superstiţie, care chiar din noaptea aceea de demult, când adormise cu capul în poala mea, se cuibărise şi se implântase adânc în mintea ei. Era aproape convinsă – cred că o pot afirma cu toată siguranţa – că îi port noroc ori de câte ori mă aflu lângă ea. Da, cu toate ca asemenea crez nu era decât o închipuire a fetiţei ăsteia cu sufletul atât de cald, încât mai că mi-e ruşine să vorbesc de aşa ceva, totuşi, când era cu adevărat bolnavă, superstiţia ei putea să aibă forţa unei realităţi. De aceea am plecat, cu consimţământul tutorelui, în cea mai mare grabă la Caddy. Şi ea şi Prince nu mai ştiau cum să-mi intre în voie; ceva asemănător nu cred să se mai fi întâmplat vreodată.

A doua zi am plecat iarăşi să stau cu ea şi pe urmă, ziua următoare, m-am dus iar. Călătoria era foarte uşoară, pentru că n-aveam decât să mă scol dimineaţa ceva mai devreme şi să-mi însemn socotelile şi să văd de treburile gospodăriei înainte de a pleca de acasă. Dar după ce am plecat de cele trei ori, tutorele mi-a spus la întoarcerea mea, seara târziu:

— Uite ce-i, domniţă dragă, aşa nu mai merge; picătură cu picătură roade până şi piatra, iar plecatul întruna cu diligenţă o sleieşte de puteri până şi pe doamna Minerva. Vom pleca la Londra pentru o bucată de vreme şi ne vom instala în vechea noastră locuinţă.

— Nu din pricina mea, dragă tutore, am răspuns, pentru că nu mă simt obosită deloc, ceea ce era adevărul curat. Nu eram decât foarte fericită că am atâta căutare.

— Atunci din pricina mea, răspunse tutorele, sau din pricina Adei, sau din pricina noastră, a amândurora. Mâine e ziua de naştere a cuiva, cred.

— Într-adevăr, aşa e, am zis, sărutând-o pe draga mea, care avea să împlinească a doua zi douăzeci şi unu de ani.

— Bine, făcu tutorele pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios, iată un prilej grandios, în care frumoasa mea verişoară va avea de îndeplinit câteva formalităţi necesare pentru a-şi asigura independenţa majoratului, drept care Londra va fi un loc mult mai potrivit pentru noi toţi. Problema asta fiind rezolvată, încă ceva: cum ai lăsat-o pe Caddy?

— Foarte prost, tutore. Mă tem că va mai trece câtva timp până să-şi recapete sănătatea şi puterea.

— Ce vrei să spui prin câtva timp? Întrebă tutorele gânditor.

— Câteva săptămâni, mă tem.

— Ah! Începu să se plimbe prin cameră cu mâinile în buzunare, arătând prin asta că era copleşit de gânduri. Dar, ce zici de doctorul ei? E doctor bun, draga mea?

M-am simţit silită să mărturisesc că n-am auzit că n-ar fi bun, dar Prince şi cu mine căzuserăm de acord, chiar cu o seară înainte, că am dori ca părerile acelui doctor să fie confirmate de încă unul.

Bun, ştii, răspunse repede tutorele, îl avem pe Woodcourt.

Nu mă gândisem la asemenea lucru şi am cam fost luată prin surprindere. Preţ de o clipă, tot ceea ce adunasem în

mine în legătură cu domnul Woodcourt părea că îmi revine dintr-o dată în minte şi mă tulbură.

— N-ai obiecţiuni în privinţa lui, domniţă?

— Obiecţiuni în privinţa lui, tutore? Oh, nu!

— Şi nu crezi că pacienta ar obiecta împotriva lui?

Din câte ştiam, bolnava noastră avea mare încredere în el şi-l plăcea foarte mult. Am spus că el nu era străin de persoana lui Caddy, deoarece o văzuse de multe ori cât timp o îngrijise benevol pe domnişoara Flite.

— Foarte bine, zise tutorele. A fost astăzi pe aici, draga mea, şi am să-l văd mâine în privinţa asta.

Am simţit în decursul scurtei convorbiri… Cu toate că nu ştiu cum, pentru că Ada tăcea, şi n-am schimbat nici-o privire între noi, că scumpa mea dragă şi-a adus aminte foarte bine cu câtă bucurie m-a cuprins şi m-a strâns în braţe când Caddy.

— Într-adevăr, aşa e, am zis, sărutând-o pe draga mea, care avea să împlinească a doua zi douăzeci şi unu de ani.

— Bine, făcu tutorele pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios, iată un prilej grandios, în care frumoasa mea verişoară va avea de îndeplinit câteva formalităţi necesare pentru a-şi asigura independenţa majoratului, drept care Londra va fi un loc mult mai potrivit pentru noi toţi. Problema asta fiind rezolvată, încă ceva: cum ai lăsat-o pe Caddy?

— Foarte prost, tutore. Mă tem că va mai trece câtva timp până să-şi recapete sănătatea şi puterea.

— Ce vrei să spui prin câtva timp? Întrebă tutorele gânditor.

— Câteva săptămâni, mă tem.

— Ah! Începu să se plimbe prin cameră cu mâinile în buzunare, arătând prin asta că era copleşit de gânduri. Dar, ce zici de doctorul ei? E doctor bun, draga mea?

M-am simţit silită să mărturisesc că n-am auzit că n-ar fi bun, dar Prince şi cu mine căzuserăm de acord, chiar cu o

seară înainte, că am dori ca părerile acelui doctor să fie confirmate de încă unul.

Bun, ştii, răspunse repede tutorele, îl avem pe Woodcourt.

Nu mă gândisem la asemenea lucru şi am cam fost luată prin surprindere. Preţ de o clipă, tot ceea ce adunasem în mine în legătură cu domnul Woodcourt părea că îmi revine dintr-o dată în minte şi mă tulbură.

— N-ai obiecţiuni în privinţa lui, domniţă?

— Obiecţiuni în privinţa lui, tutore? Oh, nu!

— Şi nu crezi că pacienta ar obiecta împotriva lui?

Din câte ştiam, bolnava noastră avea mare încredere în el şi-l plăcea foarte mult. Am spus că el nu era străin de persoana lui Caddy, deoarece o văzuse de multe ori cât timp o îngrijise benevol pe domnişoara Flite.

— Foarte bine, zise tutorele. A fost astăzi pe aici, draga mea, şi am să-l văd mâine în privinţa asta.

Am simţit în decursul scurtei convorbiri… Cu toate că nu ştiu cum, pentru că Ada tăcea, şi n-am schimbat nici-o privire între noi, că scumpa mea dragă şi-a adus aminte foarte bine cu câtă bucurie m-a cuprins şi m-a strâns în braţe când Caddy, cu mâinile ei, îmi adusese mica amintire de despărţire de la Woodcourt. Atunci am simţit că trebuie să le spun şi Adei şi lui Caddy că am să fiu stăpâna Casei Umbrelor şi că, dacă mă voi mai feri să dezvălui asemenea proiect, voi merita mai puţin în propriii mei ochi dragostea stăpânului Casei. De aceea, după ce m-am dus sus şi după ce am aşteptat, ciulind urechea până ce ceasul a bătut douăsprezece, cu gândul ca eu să fiu cea dintâi care să-i ureze dragei mele cele bune de ziua ei de naştere şi s-o strâng la piept, i-am înfăţişat, pur şi simplu, aşa cum îmi înfăţişasem şi mie, bunătatea verişorului ei John şi cinstea pe care mi-o făcea, precum şi viaţa fericită ce mă aştepta. Niciodată, în toate raporturile noastre n-a fost draga mea mai afectuoasă cu mine ca în seara aceea. Şi atât de tare m-am bucurat de asta şi am fost atât de mulţumită la gândul că am făcut bine înlăturând asemenea rezervă inutilă, încât

m-am simţit înzecit mai fericită ca înainte. Cu câteva ceasuri în urmă, socotisem viitorul cu rezervă, dar acum, că rezerva pierise, simţeam ca şi cum aş fi înţeles mai bine natura viitorului.

A doua zi am plecat la Londra. Am găsit vechea noastră locuinţă neocupată şi într-o jumătate de ceas eram instalaţi în linişte acolo, de parcă n-am fi fost niciodată plecaţi din casa aceea. Domnul Woodcourt a cinat cu noi, ca să sărbătorim ziua de naştere a scumpei mele, şi am fost pe cât se poate de voioşi, ca să acoperim golul mare pe care-l lăsa absenţa lui Richard la un asemenea prilej. După ziua aceea, am fost timp de câteva săptămâni – opt sau nouă, după câte îmi amintesc – mai tot timpul cu Caddy şi astfel s-a întâmplat s-o văd pe Ada în acest răstimp mai puţin decât în oricare altul de la întâlnirea noastră, în afară de săptămânile cât fusesem bolnavă. Venea adeseori la Caddy, dar atunci trebuia s-o distrăm şi s-o înveselim pe bolnavă şi nu puteam vorbi în obişnuitul nostru fel tainic. Şedeam împreună numai când mă duceam seara acasă, dar odihna lui Caddy era întreruptă şi compromisă din pricina durerilor, aşa că adeseori rămâneam şi noaptea ca s-o ajut.

Să ai un iubit, un soţ şi o sărmană molie de copilaş, şi să te străduieşti pentru cămin! Ce minunată făptură era Caddy! În stare de atâta abnegaţie, fără să se plângă, având atâta grijă ca totul să meargă bine pentru familia ei, temându-se ca nu cumva să-i pricinuiască necazuri, cu gândul numai la munca fără de ajutoare a soţului ei şi la confortul domnului Turveydrop-senior. Până atunci nu-i cunoscusem partea ei cea mai bună. Şi părea atât de ciudat ca faţa ei palidă şi trupu ei sleit de putere să zacă zi după zi acolo, unde dansul era mijlocul de existenţă, acolo unde violina şi ucenicii începeau să cânte în sala de dans devreme în fiecare dimineaţă şi unde băieţaşul dezordonat valsa singur în bucătărie toată după-amiaza.

La cererea lui Caddy, am început să mă îngrijesc de locuinţa ei, i-am aranjat-o, am împins-o pe ea, cu pat cu tot,

într-un colţ mai luminos, mai aerisit şi mai vesel decât cel pe care-l ocupase până atunci, apoi, în fiecare zi, după ce terminam de făcut curăţenia, i-o puneam de obicei în braţe pe fina mea cea mică, mică de tot, şi m-aşezam lângă ea să stăm de vorbă, să lucrăm sau să-i citesc. Într-un moment din acesta liniştit, chiar în primele zile, i-am spus şi lui Caddy despre Casa Umbrelor şi despre mine.

Afară de Ada, mai aveam şi alţi oaspeţi. Mai întâi de toate Prince, care, în grăbitele lui pauze dintre lecţii, obişnuia să intre pe nesimţite, se aşeza încetişor, cu faţa plină de o dragoste îngrijorată pentru Caddy şi pentru micuţul lor copilaş, în orice stare s-ar fi aflat, Caddy niciodată nu i-ar fi spus lui Prince decât că îi e foarte bine… Ceea ce, Dumnezeu să mă ierte, şi eu trebuia să confirm. Vestea îl încânta pe Prince atât de tare, încât uneori îşi scotea violina din învelitoare şi cânta un cântecel, două, ca să uimească fetiţa… Lucru care nu ştiu să fi izbutit vreodată, pentru că fina mea prizărită n-a arătat niciodată că ar fi băgat de seamă, cât de cât.

Apoi mai era doamna Jellyby. Venea întâmplător, în felul ei aiurit, ca de obicei, şi se aşeza liniştită, uitându-se la kilometri dincolo de nepoţica ei, ca şi cum atenţia îi era absorbită de un tânăr Borrioboolan de pe ţărmurile lui indigene. Cu ochii tot aşa de luminoşi, la fel de senină şi la fel de dezmăţată ca totdeauna, zicea:

— Ei, Caddy, copilă, cum o mai duci astăzi?

După care şedea zâmbind binevoitor, fără să ia aminte la răspuns, sau aluneca drăgălaş la socotirea numărului de scrisori pe care le primise în ultima vreme şi la care răspunsese, sau la puterea de aclimatizare a cafelei în Borrioboola-Gha. Asemenea consideraţii le făcea totdeauna cu un soi de dispreţ senin şi făţiş pentru sfera noastră de acţiune atât de mărginită.

Apoi mai venea domnul Turveydrop-senior, care de dimineaţa până seara şi de seara până dimineaţa era obiectul unor nenumărate precauţii. Când copilaşul

plângea, era aproape înăbuşit, ca nu cumva ţipătul să-l incomodeze pe bătrân. Dacă focul avea nevoie să fie aţâţat în timpul nopţii, asemenea treabă se făcea hoţeşte, ca nu cumva să fie tulburată odihna bătrânului. Dacă biata Caddy ar fi avut nevoie de cine ştie ce înlesnire ce-ar fi fost de găsit în casă, mai întâi de toate ea discuta cu toată grija şi atenţia dacă nu cumva şi bătrânul ar fi avut nevoie de aşa ceva. Ca răspuns la asemenea atenţie, el venea în cameră o dată pe zi numai ca să binecuvânteze pruncul… Arătând bunăvoinţă şi protecţie şi graţie în maniere, răspândind lumina prezenţei sale înfumurate, după care aş fi putut presupune (de n-aş fi ştiut atât de bine cum stau lucrurile) că el este binefăcătorul existenţei lui Caddy.

— Carolina mea, făcea el, apropiindu-se de ea cât mai mult ca să se poată apleca asupră-i, spune-mi că astăzi ţi-e mai bine.

— O, cu mult maibine, vă mulţumesc, domnule Turveydrop, răspundea Caddy.

— Încântat! Entuziasmat! Şi scumpa noastră domnişoară Summerson? Nu e istovită de-atâta oboseală?

Aici îşi încreţea pleoapele şi-şi săruta degetele înspre mine, cu toate că sunt fericită să spun că încetase să mai aibă atenţii prea specifice de când boala mă schimbase atât de mult la faţă.

— Nicidecum, îl încredinţam eu.

— Fermecător! Trebuie s-avem grijă de scumpa noastră Carolina, domnişoară Summerson. Nu trebuie să precupeţim nimic din ce-ar putea-o însănătoşi. Trebuie s-o alintăm. Draga mea Carolina-se întorcea către noră-sa cu infinită generozitate şi protecţie – nu te lipsi de nimic, dragostea mea. Formulează-ţi o dorinţă şi ţi-o voi satisface, fiica mea. Tot ce se găseşte în casa asta, tot ce se găseşte în camera mea îţi stă la dispoziţie, draga mea. Nici măcar, adăuga câteodată într-o explozie de înaltă ţinută, să nu te sileşti să ţii seamă de exigenţele mele, în cazul în care s-ar

ciocni cumva cu ale tale, Carolina mea. Nevoile tale sunt mai importante decât ale mele.

Îşi stabilise un drept aproape imprescriptibil la înalta ţinută (al cărui respect îl moştenise fiul său de la maică-sa), încât de câteva ori i-am văzut pe Caddy şi pe soţul ei topindu-se de plâns în faţa unor asemenea afectuoase sacrificii.

— Nu, dragii mei, protesta el, şi când vedeam braţul firav al lui Caddy în jurul cefei sale grase, în timp ce-şi debita sacrificiile, eram gata să mă topesc şi eu de plâns, dar nu din aceeaşi pricină. Nu, nu, v-am făgăduit că n-am să vă părăsesc niciodată. Fiţi ascultători şi afectuoşi cu mine şi nu vă cer altceva în schimb. Şi acum, fiţi binecuvântaţi. Eu plec în parc.

Se ducea să ia aer acolo, ceva mai târziu, ca să-şi sporească pofta pentru cina de la hotel. Nădăjduiesc că nu-i fac nici-o nedreptate domnului Turveydrop-senior, dar niciodată n-am văzut la dânsul însuşiri mai bune decât cele pe care le-am zugrăvit cu fidelitate mai sus, afară doar că arăta o simpatie neîndoielnică pentru Peepy şi-l lua pe copil la plimbare cu el cu grozavă pompă…, dar în asemenea ocazii îl trimitea totdeauna acasă puţin înainte de a se fi dus la masă, iar uneori îi punea un ban în buzunar. Însă chiar şi asemenea dezinteresare fusese însoţită de o cheltuială demnă de luat în seamă, după câte ştiu, pentru că mai înainte ca Peepy să fi fost îndeajuns de pregătit ca să se plimbe, ţinându-se de mână cu profesorul de înaltă ţinută, a trebuit să fie îmbrăcat cu haine noi din creştet până-n tălpi, pe cheltuiala lui Caddy şi-a soţului ei.

Ultimul dintre musafirii noştri era domnul Jellyby. Într-adevăr, când se-ntâmpla să vină seara şi să-ntrebe de Caddy, cu glasu-i blajin, şi apoi să se aşeze cu capul sprijinit de perete, fără să încerce să mai scoată un cuvânt, îmi era tare drag de el. Dacă mă găsea trebăluind de zor prin casă, făcând cine ştie ce lucru mărunt, uneori îşi scotea haina pe jumătate, ca şi cum ar fi avut de gând să mă ajute printr-o

mare strădanie, dar niciodată nu trecea la faptă. Singura lui ocupaţie era să stea cu capul rezemat de perete, privind stăruitor la pruncul dus pe gânduri. Şi nu puteam să-mi alung din minte ideea că se înţelegeau de minune unul pe celălalt.

Nu l-am socotit pe domnul Woodcourt printre musafirii noştri, deoarece acum el era supraveghetorul permanent al lui Caddy. Sub îngrijirea lui, ea a început curând să se îndrepte, dar era atât de blând, atât de dibaci, atât de neobosit şi perseverent în truda pe care o depunea, încât, bineînţeles, nu e de mirare că a reuşit. L-am văzut destul de mult pe domnul Woodcourt în acel timp, cu toate că nu atât cât s-ar putea presupune, fiindcă, ştiind-o pe Caddy în siguranţă în mâinile lui, adeseori trăgeam o fugă acasă tocmai pe la ceasurile când era el aşteptat să vină. Cu toate acestea, ne întâlneam adeseori. Eram pe deplin împăcată cu mine, dar îmi făcea încă plăcere când mă gândeam că-i pare rău din cauza mea şi cred că şi lui încă îi părea rău. Îl ajuta pe domnul Badger în îndatoririle lui profesionale, care erau multe la număr, şi încă nu-şi făcuse proiecte de viitor.

Abia când Caddy începu să se vindece, am băgat de seamă o schimbare la draga mea. N-aş putea spune cum mi s-a înfăţişat prima oară schimbarea, pentru că am observat-o în multe amănunte superficiale, care, luate în parte, nu însemnau nimic, dar deveneau ceva de îndată ce erau adunate laolaltă. Aşa că, punându-le toate la un loc, am descoperit că Ada nu mai era atât de sincer voioasă şi bine-dispusă cu mine ca înainte. Afecţiunea ei pentru mine era tot atât de caldă şi sinceră ca totdeauna; pentru moment nici nu m-am îndoit, dar purta în ea o mâhnire tăcută, pe care nu mi-a destăinuit-o şi în care descopeream un oarecare regret ascuns.

Nu puteam înţelege asemenea lucru şi eram atât de îngrijorată de fericirea răsfăţatei mele dragi, încât mi-a pricinuit oarecare nelinişte şi mă punea de multe ori pe gânduri. Cu timpul, dându-mi seama cu toată certitudinea

că Ada îmi ascundea acel ceva de teamă ca nu cumva să mă întristeze, mi-a venit în minte că era puţin mâhnită… Pentru mine… De cele ce-i spusesem în privinţa Casei Umbrelor.

Cum m-am încredinţat că asta ar fi pricina, nu ştiu. Nici prin cap nu-mi trecuse c-ar fi fost un aspect egoist în purtarea mea. Nu eram deloc mâhnită în ceea ce mă priveşte, dimpotrivă, eram foarte mulţumită şi foarte fericită. Totuşi, că Ada s-ar fi putut gândi… Pentru mine…, deşi eu mă lepădasem de asemenea gânduri… la ceea ce fusese odată dar se schimbase acum cu totul, mi-a părut atât de lesne de crezut, încât chiar am crezut.

Ce puteam să fac ca s-o liniştesc pe draga mea scumpă (mă frământam eu atunci) şi să-i arăt că nu împărtăşesc deloc asemenea sentimente? Ei, bine, nu puteam decât să caut să fiu vioaie şi prinsă de treburi, cât mai mult cu putinţă. Şi aşa am încercat să fiu de-atunci înainte. Totuşi, cum boala lui Caddy mă împiedica desigur, mai mult sau mai puţin, de la îndatoririle mele casnice… Cu toate că dimineaţa eram totdeauna prezentă ca să-i pregătesc tutorelui micul dejun, iar el făcuse de sute de ori haz, zicând că trebuie că sunt două domniţe, de vreme ce domniţa lui mică nu lipsea niciodată… M-am hotărât să fiu de două ori mai harnică şi mai veselă. Aşa că umblam prin casă fredonând toate cântecele pe care le ştiam, şi munceam, munceam ca o disperată, şi trăncăneam, trăncăneam de dimineaţă, la prânz şi seara.

Şi totuşi, aceeaşi umbră stăruia între mine şi draga mea.

— Aşadar, doamnă Trap, îmi spuse tutorele, închizându-şi cartea într-o seară, când ne aflam toţi trei împreună, Woodcourt a redat-o pe Caddy Jellyby bucuriei depline de a trăi?

— Da, i-am răspuns, şi să fii răsplătit cu o recunoştinţă ca a ei, înseamnă să te îmbogăţeşti, tutore.

— Aş dori din toată inima, urmă el, să se îmbogăţească.

— Şi eu la fel, pentru asemenea lucru.

— Vai! L-am îmbogăţi noi ca pe un cămătar, dacă am şti cum. Nu-i aşa, domniţă mică?

Am râs, lucrând, şi am răspuns că nu sunt sigură de una ca asta, căci s-ar putea ca banii să-l strice şi n-ar mai fi atât de folositor: unde mai pui că mulţi bolnavi n-ar mai putea apela la el. Ca de pildă, domnişoara Flite sau Caddy şi mulţi alţii.

— Adevărat, făcu tutorele. Uitasem de aşa ceva. Dar am fi de acord, cred, să-l îmbogăţim atât cât să trăiască bine. Bogat atât cât să muncească fără grija zilei de mâine. Bogat atât cât să aibă un cămin fericit… Să-şi aibă zeii casnici şi… Totodată şi-o zeiţă casnică, poate?

— Asta-i cu totul altceva, am răspuns. La aşa ceva cu toţii trebuie să cădem de acord.

— Bineînţeles, urmă tutorele. Cu toţii. Îi port mare respect lui Woodcourt şi am multă stimă pentru el. Şi l-am sondat în chip delicat, ca să-i aflu planurile. E greu de dat ajutor unui om independent, cu un soi de mândrie ca aceea de care-i stăpânit el. Şi totuşi m-aş bucura s-o fac, dac-aş putea sau de-aş şti cum. Pare că e gata să pornească într-altă călătorie. Dar asta e ca şi cum ai arunca un asemenea om în vânt.

— Lui i s-ar deschide o lume nouă, am zis.

— S-ar putea şi asta, domniţă mică, încuviinţă tutorele meu. Mă îndoiesc că mai aşteaptă mare lucru de la lumea veche. Ştii, îmi pare că uneori e cuprins de o oarecare dezamăgire, sau e urmărit de-un ghinion ce-a dat peste el aici. N-ai auzit niciodată de-aşa ceva?

Am clătinat din cap că nu.

— Eh! Oftă tutorele. Se vede că m-am înşelat.

Cum aici urmă o scurtă pauză, pe care m-am gândit, spre bucuria dragei mele scumpe, c-ar fi mai bine s-o umplu, am început să fredonez, în timp ce lucram, un cântec care-i plăcea tare mult tutorelui.

— Şi dumneata crezi că domnul Woodcourt va porni într-altă călătorie? L-am întrebat eu după ce am terminat de fredonat tot cântecul.

— Nu prea ştiu ce să cred, draga mea, dar s-ar părea că de data asta va face o încercare de lungă durată în altă ţară.

— Sunt sigură că oriunde s-ar duce va pleca însoţit de cele mai bune urări ale noastre, pornite din toată inima, am urmat, şi, cu toate că nu sunt bănoase, nici nu-l vor sărăci, cel puţin nu mai tare decât e, dragă tutore.

— Sigur că nu, domniţă mică, răspunse el.

Şedeam în locul meu obişnuit, acum alături de scaunul tutorelui. Nu fusese ăsta locul meu obişnuit înaintea scrisorii, dar acum era. Am ridicat privirile spre Ada, care stătea în faţa mea, şi am văzut, când s-a uitat la mine, că ochii îi erau plini de lacrimi şi că lacrimile îi curgeau pe faţă. Mi-am dat seama că nu puteam face nimic decât să fiu liniştită şi veselă, ca s-o aduc o dată pentru totdeauna la realitate pe draga mea şi să-i liniştesc inima iubitoare, atât de tulburată. Într-adevăr, aşa am fost, căci n-aveam nimic altceva de făcut decât să fiu eu însămi.

Aşa că am pus-o pe fata mea scumpă să se sprijine de umărul meu, negândindu-mă nicidecum la ce greutate avea pe suflet!… Şi spunând că nu se simte tocmai bine, am cuprins-o cu braţul şi am dus-o sus. Când ne-am aflat numai noi două în camera noastră şi când ar fi putut să-mi spună ceea ce eram atât de nepregătită să aud, n-am îndemnat-o deloc să mi se destăinuiască, şi nici prin cap nu-mi trecea câtă nevoie avea s-o facă.

— O, buna şi draga mea Esther, începu Ada, dac-aş putea măcar să mă hotărăsc să vorbesc cu tine şi cu verişorul John, când sunteţi împreună!

— De ce, dragostea mea? Am întrebat eu. Ada, de ce n-ai vorbi cu noi amândoi?

Ada îşi lăsă doar capul să-i cadă şi mă strânse mai tare la piept.

— Sigur că nu poţi să uiţi, frumoasa mea, am urmat zâmbind, ce persoane cuminţi şi demodate suntem şi cum m-am hotărât să fiu doamna cea mai tăcută! Apoi să nu uiţi

cât de fericită şi paşnică mi-e plănuită toată viaţa, şi alături de cine! Sunt sigură că n-ai să uiţi cu ce fire nobilă e înzestrat, Ada. Cum alta nu mai există!

— Nu. Nu mai există, Esther.

— Atunci, de ce, draga mea – am urmat eu – doar totul e în deplină regulă… De ce atunci să nu vorbeşti cu noi?

— Totul e în deplină regulă, Esther? Întrebă Ada. Când mă gândesc la toţi anii aceia şi la bunătatea şi grija lui părintească, şi la vechile legături dintre noi, şi la tine, ce să fac, ce să fac?!

M-am uitat la copila mea dragă cu oarecare uimire, dar m-am gândit că-i mai bine să nu răspund altcumva decât căutând s-o înveselesc şi astfel m-am întors la o grămadă de mici amintiri din viaţa noastră împreună şi am împiedicat-o să mai spună ceva.

După ce s-a retras să doarmă, şi nu înainte de asta, am coborât la tutore ca să-i spun noapte bună şi apoi m-am întors iarăşi la Ada şi m-am aşezat să stau lângă ea o bucată de vreme.

Adormise şi, privind-o, am observat că era schimbată puţin. Mai târziu, în mai multe rânduri, am găsit-o schimbată. Nu-mi puteam da seama, chiar uitându-mă bine la ea în timp ce dormea, în ce fel se schimbase. Dar ceva din frumuseţea feţei ei, cu care eram deprinsă, mi se părea altfel. Speranţele de altădată ale tutorelui meu în privinţa ei şi a lui Richard mi-au răsărit dureros în minte şi mi-am zis: „E îngrijorată de soarta lui” şi mă întrebam cum are să se sfârşească povestea lor de dragoste.

Când mă întorceam acasă de la Caddy, pe când era încă bolnavă, o găseam adeseori pe Ada împletind, şi ea totdeauna îşi ferea lucrul, iar eu niciodată n-am ştiut ce anume lucra. Parte din ceea ce lucrase stătea acum lângă ea, într-un sertar care nu era bine închis. N-am deschis sertarul, dar mă întrebam încă ce putuse împleti, fiindcă era evident că lucrurile acelea nu erau pentru ea.

Şi am luat aminte, sărutând-o pe scumpa mea dragă, că stătea culcată cu o mână sub pernă, în aşa fel încât era ascunsă vederii.

Cu cât mai puţin bună decât mă credeau ei trebuie să fi fost eu, şi cu cât mai puţin bună decât mă socoteam eu însămi, cât de preocupată de propria mea bucurie şi mulţumire am putut fi, încât să nu mă gândesc că nu-mi rămăsese altceva de făcut decât să caut să înţeleg necazurile fetei mele dragi şi să-i aduc pacea în suflet.

Dar eu m-am culcat în vechea mea credinţă, înşelându-mă singură. Şi a doua zi m-am sculat în aceeaşi înşelare ca să descopăr că tot mai stăruia fereala aceea între mine şi scumpa mea.

Lămurită upă ce domnul Woodcourt sosi la Londra, se duse chiar în aceeaşi zi la domnul Vholes în Symond's Inn, unul dintre colegiile de avocaţi. Pentru că, din clipa în care l-am implorat să fie prieten cu Richard, el nu şi-a uitat promisiunea, nici n-a trecut-o cu vederea vreodată. Îmi spusese că primise sarcina ca pe o sacră dovadă de încredere şi i-a fost mereu credincios, într-un asemenea spirit.

L-a găsit pe domnul Vholes în biroul său şi i-a adus la cunoştinţă că se înţelesese cu Richard ca să treacă pe la biroul Domniei Sale să-i afle adresa.

— Chiar aşa, domnule, făcu domnul Vholes. Adresa domnului C. E la nici o sută de mile depărtare, domnule, adresa domnului C. E la nici o sută de mile depărtare. Nu luaţi loc, domnule?

Domnul Woodcourt îi mulţumi domnului Vholes, dar nu avea alte treburi cu el în afară de ceea ce-i spusese.

— Chiar aşa, domnule. Cred, domnule, urmă domnul Vholes, insistând încă muteşte să ia loc şi nedându-i încă adresa, că aveţi o înrâurire asupra domnului C. De fapt, ştiu bine că aveţi.

— Eu nu aveam cunoştinţă de asemenea lucru, răspunse domnul Woodcourt, dar presupun că dumneavoastră ştiţi

mai bine.

— Domnule, reluă domnul Vholes, reţinut ca de obicei în ton şi-n toate, face parte din îndatoririle mele profesionale să ştiu mai bine. Face parte din îndatoririle mele profesionale să-l studiez şi să-l înţeleg pe gentilomul care-mi încredinţează afacerile şi intenţiile sale. Potrivit obligaţiei mele profesionale, îmi voi face întru totul datoria, domnule, dacă o ştiu. S-ar putea, cu cele mai bune intenţii, să nu mi-o pot îndeplini dacă n-o ştiu, dar dacă o ştiu, domnule…

Domnul Woodcourt îl întrebă iarăşi de adresă.

— Daţi-mi voie, domnule, răspunse domnul Vholes. Mai îngăduiţi-mi o clipă. Domnule, domnul C. Joacă pe o miză considerabilă şi nu poate juca fără… Mai am nevoie să spun fără ce?

— Fără bani, presupun?

— Domnule, urmă domnul Vholes, ca să fiu cinstit cu dumneavoastră (cinstea fiindu-mi principiul cel mai scump, fie că pierd sau câştig cu ea, deşi văd că în general pierd), „bani” e cuvântul. Ei, bine, domnule, în privinţa şanselor cărţii pe care o joacă domnul C. Nu vă pot exprima nici-o părere, nici-o părere. Ar putea să fie o mare lipsă de tact din partea domnului C, după ce a jucat atâta timp şi atât de strâns, să abandoneze jocul, ar putea fi şi invers. Eu nu spun nimic. Nu, domnule, continuă domnul Vholes, netezind masa cu mâna, într-un fel categoric, nu spun nimic.

— Se pare că aţi uitat, răspunse domnul Woodcourt, că nu v-am cerut să-mi spuneţi nimic şi că nu mă interesează nimic din cele ce-mi spuneţi.

— Iertaţi-mă, domnule, replică domnul Vholes. Sunteţi nesincer cu dumneavoastră. Nu, domnule! Să-mi fie cu iertare! Nu puteţi fi, nu trebuie în biroul meu, atâta timp cât eu ştiu… Să vă blamaţi singur. Vă interesează orice vine în legătură cu prietenul dumneavoastră. Cunosc natura umană cu mult mai bine, domnule, şi nu pot admite nici-o

clipă că unui gentilom cu înfăţişarea dumneavoastră poate să-i pese prea puţin de cele ce-l privesc pe prietenul său.

— Bine, răspunse domnul Woodcourt, se poate. Dar pe mine mă interesează în primul rând adresa lui.

— Numărul, domnule, zise domnul Vholes în paranteză, cred că vi l-am şi menţionat. Dacă domnul C. Trebuie să joace mai departe pe miza considerabilă ce e în joc, domnule, trebuie să aibă fonduri. Să mă înţelegeţi. Pentru moment sunt fonduri la mână. N-am nevoie de nimic, sunt fonduri la mână. Dar pentru jocul de mai târziu, trebuie procurate fonduri mai multe, afară doar dacă domnul C. Vrea să se lepede de tot ceea ce a riscat... Ceea ce rămâne la singura lui apreciere şi numai la a lui. Mă folosesc de-un asemenea prilej, domnule, pentru a vă arăta deschis, ca prieten al domnului C. Fără fonduri anexe voi fi oricând fericit să-l reprezint şi să lucrez în numele domnului C, în limita cheltuielilor ce e sigur că vor fi acordate din fondul procesului; nu peste acea sumă. Nu pot trece peste acea limită, domnule, fără să lezez interesele altcuiva. Trebuie sau să-mi lezez pe cele trei fiice scumpe ale mele, sau pe venerabilul meu tată care e în completa mea întreţinere... În Valea Taunton, sau pe altcineva. Drept care, domnule, hotărârea mea (numiţi-o slăbiciune sau prostie, dacă vă place), hotărârea mea e să nu lezez pe nimeni.

Domnul Woodcourt, destul de sever şi rigid, răspunse că se bucură să afle asemenea lucruri.

— Dorinţa mea, domnule, urmă domnul Vholes, e să las un nume frumos în urma mea. De aceea mă folosesc de orice prilej ca să arăt deschis prietenului domnului C. În ce situaţie se află domnul C. Cât despre mine, domnule, salahorul îşi merită simbria. Dacă mi-am luat sarcina să pun umărul la roată, o fac, şi merit ceea ce capăt. În asemenea scop mă aflu eu aici. Numele mi-e scris pe firmă afară cu această menire.

Şi adresa domnului Carstone, domnule Vholes?

Domnule, răspunse domnul Vholes, după cât îmi pare, v-am şi spus-o, e la intrarea de alături. La etajul al doilea veţi găsi apartamentul domnului C. Domnul C. Doreşte să fie chiar lângă sfătuitorul său profesionist şi sunt departe de a obiecta în privinţa unei asemenea dorinţe, fiindcă sunt de acord să fiu controlat.

Acestea fiind spuse, domnul Woodcourt îi spuse bună ziua domnului Vholes şi plecă să-l caute pe Richard, a cărui schimbare în înfăţişare începuse s-o înţeleagă prea bine.

L-a găsit într-o cameră mohorâtă, prost mobilată, cam cum îl găsisem nu cu mult înainte în încăperea din baracă, doar că nu scria, ci şedea dinainte cu o carte de la care şi ochii şi gândurile îi erau cu totul în altă parte. Cum din întâmplare uşa rămăsese deschisă, domnul Woodcourt s-a aflat câteva clipe lângă el fără să fie simţit şi mi-a povestit că niciodată n-are să poată uita rătăcirea de pe faţa lui şi descurajarea din atitudinea lui, înainte de a fi fost trezit din visuri.

— Woodcourt, dragă amice! Strigă Richard, sărind cu braţele întinse, apari în vedeniile mele ca o fantomă.

— O fantomă prietenoasă, răspunse celălalt, şi doar aşteptând, aşa cum se spune că fac fantomele, s-o chemi. Cum merge lumea muritorilor? Se aşezaseră, între timp, unul lângă altul.

— Destul de prost şi de încet, vorbind, cel puţin, din punctul meu de vedere, răspunse Richard.

— Care-i punctul tău de vedere?

— Cel al Curţii de Justiţie.

— De când sunt n-am auzit încă, zise domnul Woodcourt clătinând din cap, ca acesta să fi mers vreodată bine.

— Nici eu, răspunse Richard posac. Parcă cine a auzit?

Dar s-a luminat iarăşi, într-o clipă, şi a zis cu obişnuita lui sinceritate:

— Woodcourt, mi-ar părea rău să mă înţelegi greşit, chiar dac-ar fi să câştig prin asta stima ta. Trebuie să ştii că n-am făcut nimic bun în tot acest timp lung. N-am avut de gând să fac rău, dar se pare că n-am fost în stare să fac nimic

altceva decât rău. Se poate să fi fost mai bine dacă nu cădeam în plasa pe care destinul mi-a întins-o. Dar eu nu cred, cu toate că în curând, probabil, ai s-auzi, dacă n-ai şi auzit încă, o părere cu totul diferită. Ca să scurtăm povestea lungă, mă tem că-mi lipsea un scop. Acuma am unul… Sau el mă are pe mine… Şi e prea târziu ca să-l mai discutăm. Ia-mă aşa cum sunt, şi vezi ce mai găseşti bun în mine.

— Îţi propun un târg, zise domnul Woodcourt. Profită şi tu în schimb, la fel ca mine.

— Oh! Tu, răspunse Richard, tu poţi să-ţi continui meseria de dragul ei. Tu te poţi pune pe treabă şi să nu te laşi de ea. Tu poţi să-ţi faci un ţel din orice. Tu şi cu mine suntem două făpturi foarte deosebite.

Vorbea cu părere de rău şi un timp căzu iarăşi în starea lui apatică.

— Ei! Bine, bine! Strigă el apoi, scuturându-se; orice lucru are un sfârşit. Vom vedea! Tu ai să mă iei aşa cum sunt şi ai să vezi ce poţi găsi încă bun în mine!

— Chiar aşa voi face!

Şi-au strâns mâinile, râzând, dar cu o profundă seriozitate. Pentru seriozitatea unuia dintre ei pot răspunde din adâncul inimii.

— Vii ca un noroc căzut din cer, zise Richard, căci n-am văzut pe nimeni încă pe aici în afară de Vholes. Woodcourt, aş dori să-ţi menţionez de la început un lucru, o dată pentru totdeauna, în pragul târgului nostru. Dacă n-o fac, n-ai să scoţi mare lucru din mine. Tu ştii, cred, că mi-e dragă verişoara mea Ada?

Domnul Woodcourt îi răspunse că îi făcusem o aluzie destul de precisă în privinţa aceasta.

— Ei bine, continuă Richard, te rog să nu crezi că sunt un munte de egoism. Să nu-ţi închipui că-mi crăp capul şi-mi otrăvesc sufletul cu nenorocitul acela de proces de la înalta Curte de Justiţie numai pentru drepturile şi interesele mele băneşti. Ale Adei sunt legate de-ale mele, nu pot fi

despărţite. Vholes lucrează pentru amândoi. Ţine seama de asta!

Era atât de nerăbdător şi dornic să facă ceva în această privinţă, încât domnul Woodcourt îi dădu cele mai convingătoare asigurări că nu a fost nedrept cu el.

— Vezi, urmă Richard, cu un soi de patetism în felul lui de a şovăi, deşi spontan şi neprefăcut. Vezi, faţă de un om onest ca tine, care vine aici cu o faţă atât de prietenoasă cum e a ta, nu pot răbda nici gândul că m-ai putea socoti egoist şi meschin. Doresc s-o văd pe Ada intrată în drepturile ei, cum vreau să mă văd şi pe mine. Încerc să economisesc cât pot, ca s-o scot pe ea la liman, ca şi pe mine. Te rog, te implor să ţii seama de asta!

După aceea, când domnul Woodcourt prinse a se gândi la cele ce se petrecuseră, a fost atât de tare impresionat de proporţiile neliniştii lui Richard, încât, povestindu-mi în general despre vizita lui la Symond's Inn, a stăruit cu deosebire asupra celor ce observase. El mi-a redeşteptat spaima pe care o avusesem dinainte că mica proprietate a dragii mele scumpe va fi înghiţită de domnul Vholes şi că justificarea lui Richard va fi sincer motivată. Convorbirea de mai sus a avut loc tocmai când începusem eu s-o îngrijesc pe Caddy, şi acum mă întorc la vremea când Caddy se însănătoşise şi când fereala stăruia încă între mine şi draga mea.

I-am propus Adei, într-o dimineaţă, să mergem să-l vedem pe Richard. M-a uimit puţin să văd că ea şovăia şi că nu era atât de dornică şi radioasă cum mă aşteptasem.

— Draga mea, am întrebat-o, nu cumva ai avut vreo neînţelegere cu Richard în timpul cât am lipsit eu?

— Nu, Esther.

— N-ai mai avut veşti de la el?

— Ea da, am avut veşti de la el, răspunse Ada.

Atâtea lacrimi îi umplură ochii, şi-atâta dragoste vedeam pe faţa ei! N-o puteam înţelege pe draga mea. Să mă duc singură la Richard? Am întrebat. Nu, Ada socotea că-i mai

bine să nu mă duc singură. Vrea să meargă cu mine? Da, Ada credea că-i mai bine să meargă cu mine. Să plecăm acuma? Da, să plecăm acuma. Ei, bine, n-o puteam înţelege pe draga mea cu ochii plini de lacrimi şi cu faţa plină de dragoste!

Îndată ne-am pregătit şi am plecat. Era o zi întunecată şi, din când în când, cădeau picuri reci de ploaie. Era una dintre zilele acelea fără culoare în care totul arată apăsător şi duşmănos. Casele se încruntau la noi, praful se repezea în vârtejuri peste noi, fumul se năpustea în nori asupra noastră, nimic nu voia să ne lase în voie sau să ni se înfăţişeze într-un veşmânt mai blând. Mă gândeam că frumoasa mea fată n-are ce căuta pe străzile acelea stricate şi am băgat de seamă c-am întâlnit mai multe înmormântări trecând pe caldarâmul acela posomorât decât mi s-a întâmplat vreodată să văd într-o singură zi.

Întâi de toate, a trebuit să descoperim Symond's Inn. Ne duceam tocmai să întrebăm într-o prăvălie, când Ada zise că, din câte ştie ea, e pe lângă stradela înaltei Curţi.

— Se pare că nu mai avem mult, dragostea mea, dacă mergem în partea aceea, am spus eu.

În adevăr mergeam înspre stradela înaltei Curţi şi acolo, bineînţeles, am văzut scris sus: Symond's Inn. Acum trebuia să aflăm numărul.

— Sau e destul să găsim biroul domnului Vholes, mi-am amintit eu, pentru că biroul domnului Vholes este în clădirea alăturată.

Ada a răspuns că se poate ca biroul domnului Vholes să fie acolo în colţ. Şi într-adevăr aşa era. Pe urmă se puse întrebarea care dintre cele două case alăturate? Eu m-am dus spre una şi draga mea s-a îndreptat spre cealaltă. Şi tot draga mea a avut dreptate şi de data asta. Aşa că am urcat la etajul al doilea, după care am dat peste numele lui Richard scris cu litere mari albe pe un panou negru ca de car funebru.

Eu aş fi bătut la uşă, dar Ada zise c-ar fi poate mai bine să apăsăm pe clanţă şi să intrăm. Astfel am ajuns la Richard, pe care l-am găsit cufundat asupra unei mese pline de teancuri prăfoase de hârtii, ce-mi păreau ca nişte oglinzi prăfuite care-i reflectau spiritul. Oriunde întorceam ochii nu vedeam decât cuvintele fatale ce apăreau de repetate ori: „Dosarul Jarndyce”.

Ne-a primit foarte afectuos şi ne-a invitat să luăm loc.

— Dacă aţi fi venit puţin mai devreme, zise el, l-aţi fi găsit pe Woodcourt aici. Nu există pe lume băiat mai bun decât Woodcourt. Găseşte timp să vină să mă vadă din când în când, pe câtă vreme oricare altul, pe jumătate cât e el de prins, ar sta să se gândească dacă poate sau nu să vină. Şi e atât de vesel, de luminos, de înţelegător, de serios, atât de… Cum nu sunt eu, că mi se luminează încăperea de câte ori vine şi se întunecă iarăşi când pleacă.

„Dumnezeu să-l binecuvânteze, am zis eu în gând, pentru cât de sincer şi credincios e faţă de mine!”

— Şi nu-i atât de optimist, Ada, urmă Richard, aruncându-şi privirile descurajate asupra teancurilor de hârtii, cum suntem de obicei noi, Vholes şi cu mine, dar el e străin de proces, nu e în taina şi inima lucrurilor. Noi suntem intraţi în ele, pe câtă vreme dânsul nu. Nici nu-i de aşteptat să ştie mare lucru dintr-un asemenea labirint.

Pe când privirile îi rătăceau iarăşi asupra hârtiilor, trecându-şi amândouă mâinile prin păr, am băgat de seamă ce duşi în fundul capului şi mari îi erau ochii, ce uscate îi erau buzele şi cât de roase în dinţi îi erau unghiile.

— Crezi că încăperea asta e sănătoasă şi bună de locuit, Richard? L-am întrebat.

— Ei, dragă Minerva, răspunse Richard cu râsul său voios de altădată, nu-i o locuinţă veselă ca aceea de la ţară, iar când soarele se arată aici, atunci poţi pune sigur prinsoare că străluceşte din plin la loc deschis. Dar pentru moment e destul de bună. E aproape de birourile oficiale şi la doi paşi de Vholes.

— Poate că, am sugerat, dacă te-ai muta de aici…

— Mi-ar face bine? Completă Richard, silindu-se să râdă după ce termină fraza. Nu m-aş mira! Dar asta nu se poate întâmpla decât într-un singur fel acuma… Sau unul din două, aş zice mai curând. Sau se sfârşeşte procesul, sau o sfârşeşte reclamantul. Dar, să ştii tu, fată dragă, că procesului i-a venit rândul să se sfârşească!

Cuvintele din urmă erau adresate Adei, care şedea lipită de el. Faţa ei fiind întoarsă către Richard, nu i-am putut vedea expresia.

— Lucrurile merg foarte bine, continuă el. Vholes are să-ţi spună. Le-nvârtim într-adevăr de minune. Să-l întrebi pe Vholes. Nu le dăm o clipă de răgaz. Vholes ştie toate învârtelile şi şmecheriile lor şi pretutindeni le suntem pe urme. I-am şi uimit. O să trezim noi cuibarul ăsta de adormiţi, ia aminte la vorbele mele!

Speranţa lui mi-era mai greu de îndurat decât descurajarea; era atât de altfel decât e speranţa, arăta atât de sălbatică, atât de flămândă şi însetată, şi totuşi atât de conştientă că e forţată şi insuportabilă, încât de mult mă lovise în inimă. Iar comentariul asupra ei, acum adânc întipărit pe faţa lui frumoasă, o făcea cu mult mai dureroasă decât era. Spun adânc întipărit pentru că eram încredinţată că dacă procesul fatal s-ar fi terminat definitiv, potrivit cu închipuirile lui cele mai optimiste, din chiar acel ceas, urmele prematurelor îngrijorări, mustrări de conştiinţă şi dezamăgiri pe care procesul i le prilejuise i-ar fi rămas săpate pe trăsăturile feţei până-n ceasul morţii.

— Apariţia dragei noastre domniţe mici, zise Richard – Ada rămânând încă tăcută şi liniştită – mi se pare atât de firească şi faţa ei înduioşată e-atât de asemănătoare cu aceea din zilele de demult…

— Ah! Nu, nu! Am zâmbit şi-am dat din cap că nu.

— Aşa de asemănătoare cu faţa ei din zilele de odinioară, zise Richard cu vocea lui prietenoasă, luându-mi mâna cu căutătura frăţească, de-a pururi neschimbată, încât cu ea

nu mă pot preface. Şovăi; iată adevărul. Uneori sper, draga mea, iar uneori… Nu-mi pierd de tot speranţa, dar aproape. Sunt, urmă Richard, dând drumul binişor mâinii mele şi plimbându-se prin cameră, sunt atât de obosit!

Făcu în sus şi-n jos câţiva paşi, apoi se lăsă pe sofa.

— Sunt atât de obosit, repetă el întunecat. E-o muncă atât de grea, atât de grea!

Şedea sprijinit într-o mână, rostind vorbele de mai sus cu glasul ca dus pe gânduri, privind în pământ, când draga mea se sculă, îşi scoase boneta, îngenunche lângă el, cu părul ei auriu răspândit ca lumina soarelui pe chipul lui, îl cuprinse cu amândouă braţele pe după gât şi-şi întoarse faţa către mine. Vai! Ce faţă plină de dragoste şi devotament mi-a fost dat să văd!

— Esther, draga mea, zise ea foarte liniştită, eu nu mai vin acasă.

Atunci, dintr-o dată mi se făcu lumină.

— Niciodată. Am să rămân cu scumpul meu soţ. Ne-am căsătorit de aproape două luni. Du-te acasă fără mine… Esther a mea dragă, eu nu mai vin niciodată acasă!

Rostind cuvintele de mai sus, draga mea îi trase capul lui Richard pe piept şi-l ţinu aşa. Şi dacă mi-a fost dat în viaţă să văd o dragoste pe care numai moartea s-o poată schimba, atunci am putut-o vedea.

— Vorbeşte cu Esther, preascumpa mea, zise Richard puţin după aceea, rupând tăcerea. Spune-i cum a fost.

M-am dus spre Ada înainte ca ea să fi putut veni spre mine şi am strâns-o în braţe. Niciuna din noi n-a deschis gura, căci cu obrazul ei lipit de-al meu, nu doream să aud nici un cuvânt.

— Odorul meu, am început. Iubirea mea. Biata, biata mea fată!

Mi-era atât de milă de ea. Mi-era foarte drag Richard, dar n-aveam în mine alt îndemn decât s-o compătimesc din adâncul inimii.

— Esther, ai să mă ierţi? Are să mă ierte verişorul John?

— Draga mea, i-am răspuns, a te îndoi o singură clipă înseamnă să-i faci o mare nedreptate. Cât despre mine… Ei, bine, cât despre mine, ce aveam eu să-i iert?

I-am uscat ochii dragei mele ce hohotea în plâns şi m-am aşezat alături de ea pe sofa, iar Richard şedea de cealaltă parte a mea; şi după ce le-am amintit de noaptea aceea atât de diferită, când pentru prima oară mi se destăinuiseră şi-şi urmaseră calea fericirii lor sălbatice, mi-au istorisit, în timp ce şedeam între ei, cum a fost.

— Tot avutul meu era al lui Richard, începu Ada, şi Richard n-a vrut să-l ia, Esther, şi ce puteam să fac, când îl iubeam cu-atâta drag, decât să-i fiu soţie?

— Şi tu erai atât de prinsă de aşa multe şi plăcute treburi, prea minunată doamnă Minerva, zise Richard, încât cum am fi putut vorbi cu tine pe atunci?! Şi pe urmă n-a fost un pas prea mult chibzuit. Am ieşit într-o bună dimineaţă şi ne-am trezit căsătoriţi.

— Şi după ce s-a terminat, Esther, urmă scumpa mea, tot timpul gândeam că s-ar cuveni ca tu să ştii şi că ar trebui să ţin ascunsă căsătoria noastră de verişorul John. Şi nu puteam şti ce-i de făcut şi mă frământam grozav!

Cât de egoistă trebuie să fi fost că nu m-am gândit la asemenea lucru mai înainte! Nu ştiu ce-am mai răspuns. Eram atât de mâhnită, şi totuşi mi-erau atât de dragi, şi mă simţeam atât de bucuroasă că şi eu le eram dragă. Mi-era atât de milă de ei şi totuşi simţeam un soi de mândrie că se iubeau unul pe altul. Nu încercasem niciodată încă o emoţie atât de dureroasă şi plăcută în acelaşi timp, şi n-aş fi putut spune care predomina în sufletul meu. Dar nu mă găseam acolo ca să le întunec viitorul şi nici n-am făcut-o.

După ce mi-am venit în fire şi m-am liniştit, draga mea scoase din sân inelul de căsătorie, îl sărută şi-l puse pe deget.

Atunci mi-am amintit de noaptea aceea trecută, şi i-am spus lui Richard că de la căsătoria lor ea l-a purtat întruna,

dar numai noaptea, când nu era nimeni s-o vadă. După care Ada, înroşindu-se, m-a întrebat:

— Cum de-ai ştiut, draga mea?

I-am răspuns Adei cum o văzusem cu mâna ascunsă sub pernă, dar nu mi-am explicat de ce. După care ei au început să-mi povestească iarăşi de la început cum a fost, şi-am început iarăşi să fiu mâhnită şi iarăşi veselă şi iarăşi să-mi dau în petic, şi pe urmă să-mi ascund pe cât am putut faţa, cu tot ce simţeam, ca să nu le stric bucuria.

Astfel s-a scurs timpul până când m-am văzut nevoită să mă gândesc la plecare. Când veni momentul acela, a fost cel mai rău dintre toate, fiindcă atunci draga mea şi-a dat drumul de tot lacrimilor. S-a agăţat de gâtul meu, născocindu-mi fel de fel de nume drăgăstoase şi întrebându-se ce are să se facă fără mine! Nici Richard nu era mai acătării, cât despre mine, aş fi fost în cel mai jalnic hal dintre toţi trei, dacă nu mi-aş fi spus cu străşnicie: „Ei, Esther, dacă-ţi dai drumul, nu mai vorbesc cu tine niciodată!”

— Trebuie să mărturisesc, am început eu, că niciodată n-am mai văzut asemenea soţie. Nu cred că-şi iubeşte bărbatul câtuşi de puţin. Ascultă, Richard, ia copilul ăsta, pentru numele lui Dumnezeu!

Dar am ţinut-o strâns tot timpul şi-aş fi plâns pe umărul ei până n-aş mai fi putut.

— Aduc la cunoştinţa tinerei perechi, am continuat eu, că nu plec decât ca să mă întorc mâine, şi de-acum încolo am să fiu mereu pe-un du-te-vino, până ce Symond's Inn o să se sature să mă mai vadă. Aşa că nu îţi spun rămas bun, Richard. Căci la ce ar sluji asemenea lucru, vezi bine, când am să mă întorc atât de curând?!

Îi dădusem iubita în primire şi eram hotărâtă să plec, dar am mai zăbovit ca să mă mai uit o dată la faţa scumpă, de care mi se rupea inima să mă despart.

Atunci am spus (izbucnind într-un soi de bucurie) că până ce nu mă îmbie şi ei să mă întorc, nu-mi pot lua asemenea

libertate, drept care fata mea scumpă şi-a ridicat privirile spre mine, schiţând un zâmbet printre lacrimi, iar eu i-am cuprins faţa frumoasă în mâini, am mai sărutat-o o dată pentru ultima oară, am râs şi-am rupt-o la fugă.

Şi când am ajuns jos în stradă, vai, cum am mai plâns! Aproape că-mi părea că am pierdut-o pe Ada mea pe vecie. Mă simţeam atât de singură, atât de zadarnică fără de ea şi eram atât de deznădăjduită la gândul că mă duc acasă unde nu mai aveam nici-o speranţă s-o mai găsesc, încât o bucată de vreme nu m-am putut linişti, zbătându-mă încoace şi încolo într-un colţ întunecat, suspinând şi hohotind de plâns.

După ce m-am mustrat puţin, mi-am venit în fire încetul cu încetul şi am luat o trăsură ca să mă întorc. Sărmanul băiat pe care-l găsisem la Saint Albans reapăruse puţin timp mai înainte şi zăcea bolnav pe pragul morţii; de fapt el murise, dar eu încă nu ştiam. Tutorele era plecat de-acasă ca să afle veşti despre el şi nu s-a întors la cină. Fiind singură de tot, am mai tras un ropot de plâns, cu toate că, ţinând seama de toate, nu cred că m-am purtat chiar foarte, foarte prost.

Nu era decât firesc să nu mă fi deprins încă cu lipsa dragei mele. După ani întregi, trei sau patru ceasuri nu-i un timp lung. Dar sufletul meu stărui atât de mult asupra cadrului neprielnic în care o lăsasem, şi mi-l zugrăveam ca pe unul întunecos peste fire şi rece ca piatra, şi doream atât de mult să fiu alături de ea şi să-i port oarecum de grijă, încât m-am hotărât să mă întorc tot în seara aceea, numai ca să mă uit în sus la ferestrele ei. Eram ridicolă, probabil, dar atunci nu mi-a părut deloc aşa şi nici acum nu-mi pare astfel. M-am destăinuit lui Charley şi am plecat amândouă în amurg. Se întunecase când am ajuns la căminul acela nou şi straniu al fetei mele dragi, unde se zărea o lumină îndărătul perdelelor galbene. Am trecut prin faţa casei cu băgare de seamă, de trei, patru ori, privind în sus, şi puţin a lipsit ca să dau nas în nas cu domnul Vholes, care a ieşit din biroul lui tocmai când eram acolo şi a întors capul ca să se uite şi

el în sus, înainte de a se duce acasă. Apariţia unei asemenea făpturi, sfrijită şi neagră, şi peisajul singuratic cu acel ungher în întuneric se potriveau de minune cu starea mea de spirit. Mă gândeam la tinereţea, dragostea şi frumuseţea dragei mele scumpe, închise într-un adăpost atât de nepotrivit, ca şi cum ar fi fost un loc de pedeapsă.

Era pustiu şi întuneric tare şi nu am avut nici-o îndoială că aş putea fără grijă să mă furişez până sus. Am lăsat-o pe Charley jos şi am urcat cu pasul uşor, fără să mă sperii de pâlpâitul lămpilor cu petrol de pe scară. Am tras câteva momente cu urechea şi, în liniştea mucegăită şi învechită a casei, am crezut că aud murmurul vocilor lor tinere; mi-am lipit buzele de panoul uşii ce parcă era al unui car funebru, ca şi cum aş fi lăsat un sărut pentru scumpa mea, şi am coborât iarăşi în linişte, gândind că-ntr-una din zilele următoare am să-mi mărturisesc vizita.

Şi adevărat că mi-a făcut bine, fiindcă deşi nimeni afară de Charley şi de mine n-a ştiut nimic în privinţa asta, am avut sentimentul că am micşorat despărţirea dintre Ada şi mine, aflându-ne iarăşi împreună în acele câteva momente. M-am întors totuşi, încă nedeprinsă cu schimbarea, dar simţindu-mă mult mai bine fiindcă dădusem târcoale în jurul scumpei mele.

Tutorele venise acasă şi stătea dus pe gânduri lângă fereastra întunecată. După ce am intrat, faţa i s-a luminat şi a venit să se aşeze pe locul lui, dar mi-a surprins faţa în lumină, când m-am aşezat pe locul meu.

— Domniţă mică, zise el, ai plâns.

— Da, tutore. Mă tem că am cam plâns. Ada e în asemenea disperare, e atât de necăjită, tutore!

Mi-am sprijinit braţul pe spătarul scaunului său şi am văzut din aruncătura ochilor lui că vorbele mele şi privirile pe care le îndreptasem spre locul gol al dragei mele îl pregătiseră.

— S-a şi căsătorit, draga mea?

I-am povestit totul, şi cum din primul moment îi implorase iertarea.

— N-are nevoie de iertarea mea, zise tutorele. Dumnezeu să-i binecuvânteze pe ea şi pe soţul ei! Dar, după cum prima mea pornire fusese s-o compătimesc, la fel a fost şi a lui. Sărmana fată, biata fată! Bietul Rick! Sărmana Ada!

Niciunul dintre noi n-a mai scos o vorbă după asta până ce, cu un suspin, tutorele zise:

— Ei, ei, draga mea. Se împuţinează tare numărul locatarilor din Casa Umbrelor!

— Dar stăpâna îi rămâne, tutore. Cu toate că am spus asemenea lucru cu sfiiciune, am cutezat să continui, din cauza tonului trist cu care vorbise: şi va face tot ce-i stă în putinţă ca s-aducă fericire în ea.

Fără îndoială că va reuşi, dragostea mea!

Scrisoarea nu adusese nici-o schimbare între noi, doar atât că locul de lângă el mi-l trecuse mie, altceva nimic. Îşi întoarse către mine căutătura luminoasă, părintească, de totdeauna, apoi puse mâna pe mâna mea, ca altădată, şi zise iarăşi:

— Va reuşi, draga mea. Cu toate acestea, Casa Umbrelor îşi împuţinează tare numărul locatarilor. O, domniţă mică!

Îmi păru rău după aceea că atât am avut a ne spune în asemenea privinţă. Eram aproape dezamăgită. Mă temeam că n-am putut să fiu aşa cum voisem să fiu, de când cu scrisoarea şi cu răspunsul.52

Îndărătnicie ar se mai scursese o zi, după care, în dimineaţa următoare, devreme, pe când ne pregăteam pentru micul dejun, domnul Woodcourt veni în grabă cu copleşitoarea veste că se comisese un omor groaznic, pentru care fusese prins şi arestat domnul George. Când ne spuse că pentru prinderea ucigaşului era oferită o mare recompensă de către sir Leicester Dedlock, în nedumerirea de la început n-am înţeles de ce, dar un adaos de câteva cuvinte mă făcu să înţeleg că persoana ucisă era avocatul lui sir Leicester şi, în aceeaşi clipă, îmi veni în minte groaza

pe care o avea maică-mea de el. Suprimarea neprevăzută şi violentă a unuia pe care ea multă vreme l-a pândit şi în care n-a avut nici un pic de încredere, şi care de mult o pândea şi o bănuia, unul pentru care ea n-a avut decât arareori câte o amabilitate, temându-se mereu de duşmanul primejdios şi tainic din el, îmi păru atât de groaznică, încât primul meu gând s-a îndreptat către ea. Cât de îngrozitor să afli de asemenea moarte şi să nu fii în stare să simţi un pic de milă măcar! Ce teribil să-ţi aminteşti că uneori, poate, dorise moartea bătrânului care a fost suprimat atât de iute!

Asemenea noian de gânduri mărindu-mi tristeţea şi spaima pe care le încercam de câte ori era rostit numele Dedlock, mi-a dat o stare de nelinişte, încât abia puteam să stau locului la masă. Nu mă simţeam deloc în stare să urmăresc discuţia, până ce n-a trecut puţin timp ca să-mi revin. Dar după ce mi-am venit în fire şi am văzut ce impresionat era tutorele, şi după ce-am înţeles că ei vorbeau foarte serios de omul bănuit, menţionând toate faptele bune pe care le făcuse, în afară de binele pe care-l aflaserăm despre el, m-au cuprins grija şi temerile pentru soarta lui, încât iarăşi mi-am pierdut cumpătul aproape de tot.

— Tutore, nu crezi că-i cu putinţă să fie învinuit pe drept?

— Draga mea, nu pot crede una ca asta. Asemenea om, pe care l-am văzut atât de sincer şi de milos, care, având puterea unui uriaş e blând ca un copil şi arată a fi un viteaz cum altul n-a mai fost pe lume, dar e atât de modest şi liniştit cu toate acestea, un asemenea om învinuit pe drept de o asemenea crimă? Nu pot s-o cred! Asta nu înseamnă că nu cred sau că nu vreau să cred. Nu pot s-o cred!

— Nici eu nu pot, zise domnul Woodcourt. Totuşi, orice-am crede sau am şti despre el, mai bine să nu uităm că sunt unele aparenţe împotriva lui. El îi purta duşmănie decedatului. A spus-o pe faţă în multe locuri. Se zice că s-ar fi exprimat cu violenţă împotriva lui şi, din câte ştiu, sunt

sigur c-a făcut-o. Recunoaşte că era singur, la locul crimei, la câteva minute de la comiterea ei. Eu cred cu toată sinceritatea că este tot atât de nevinovat ca şi mine în ce priveşte omorul de faţă, dar toate de mai sus sunt motive ca bănuiala să cadă asupra lui.

— Adevărat, zise tutorele, şi pe urmă adaugă, întorcându-se către mine: ar fi să-i facem un foarte rău serviciu, draga mea, dacă am închide ochii asupra adevărului ce rezultă din toate considerentele de mai sus.

Am avut sentimentul, bineînţeles, că trebuia să admitem nu numai faţă de noi, dar şi faţă de alţii, forţa deplină a circumstanţelor ce-i stăteau împotrivă.

Totuşi am ştiut de asemenea (nu mă pot opri de a o spune) că greutatea lor nu ne va determina să-l părăsim la nevoie.

— Doamne fereşte! Întări tutorele. Avem să-l ajutăm aşa cum şi el a ajutat pe cele două sărmane fiinţe care au plecat.

S-a gândit la domnul Gridley şi la băiat, cărora domnul George le-a oferit adăpost.

Domnul Woodcourt ne spuse mai apoi că slujitorul oşteanului fusese la el, înainte de a se crăpa de ziuă, după ce pribegise pe străzi toată noaptea ca o fiinţă ce-şi pierduse minţile. Că una dintre primele îngrijorări ale oşteanului era să nu-l bănuim pe vinovat. Că l-a însărcinat pe acest trimis al său să ne spună, cu toate solemnele asigurări pe care ni le putea trimite, cum că e nevinovat cu desăvârşire. Că domnul Woodcourt nu l-a putut linişti pe om decât luându-şi obligaţia să vină la noi acasă dis-de-dimineaţă cu asemenea misiune. El a mai adăugat că acum se află în drum spre închisoare, ca să-l vadă pe deţinut.

Tutorele i-a spus fără ezitare că merge şi el. Dar, pe lângă faptul că militarul în retragere mi-era foarte simpatic şi că şi el mă simpatiza, mai aveam şi tainicul interes să aflu ce se întâmplase, interes pe care numai tutorele îl ştia. Aveam sentimentul că faptul are o legătură strânsă cu mine. Îmi părea că ajunsese să fie pentru mine deosebit de important

să se descopere adevărul şi să nu fie bănuiţi oameni nevinovaţi, căci e destul să se iveascâ o bănuială pentru ca, o dată ivită, să nu ştii până unde poate ajunge.

Într-un cuvânt, am simţit ca şi cum ar fi fost datoria şi obligaţia mea să merg cu ei. Tutorele nu a căutat să mă oprească şi m-am dus şi eu.

Era o închisoare mare, cu multe curţi şi coridoare ce erau atât de asemănătoare unele cu altele, şi cu un caldarâm atât de uniform, încât mi-a părut că în timp ce treceam prin ea, am căpătat o nouă înţelegere pentru dorul pe care deţinuţii izolaţi, închişi între aceiaşi pereţi, cu privirea ţintuită asupra lor an după an, îl nutresc… Aşa cum am citit… Pentru o buruiană sau un fir rătăcit de iarbă. Singur de tot, într-o încăpere boltită, ca o pivniţă la etaj, cu pereţii orbitor de albi, încât gratiile masive de la fereastră şi uşa legată în fier păreau încă mai negre decât erau, l-am găsit pe oştean stând într-un colţ. Şezuse pe o bancă acolo, dar se sculase când a auzit că se descuie lacătele şi zăvoarele.

Când ne-a văzut a făcut un pas înainte cu călcătura lui grea şi, oprindu-se în loc, ne-a salutat, înclinându-se uşor. Dar cum eu am înaintat spre el întinzându-i mâna, oşteanul ne-a înţeles într-o clipă.

— Mi-aţi luat o piatră de pe suflet, domnişoară şi domnilor, vă încredinţez, zise el salutându-ne din toată inima şi răsuflând uşurat. Acuma puţin îmi pasă cum se va termina.

Aproape că nu avea înfăţişare de deţinut. Cu calmul şi cu ţinuta lui militărească, semăna mai mult a fi gardianul închisorii.

— Aici e un loc mai puţin ospitalier încă decât Pavilionul meu de tir, ca să primesc o doamnă, zise domnul George, dar ştiu că domnişoara Summerson n-are să se sinchisească de aşa ceva.

Conducându-mă de mână spre banca pe care şezuse, m-am aşezat, ceea ce păru că-i face mare plăcere.

— Vă mulţumesc, domnişoară, îmi zise el.

— Uite, George, vorbi tutorele, cum nu-ţi cerem noi asigurări din partea dumitale, tot astfel cred că nu-i nevoie să-ţi dăm nici noi altele la rândul nostru.

— Nicidecum, domnule. Vă mulţumesc din toată inima. Dacă n-aş fi nevinovat de asemenea crimă, nu v-aş putea privi în ochi, tăinuind fapta faţă de dumneavoastră, care aţi binevoit să mă cinstiţi cu prezenta vizită. Sunt foarte impresionat de vizita dumneavoastră. Nu sunt de felul meu unul dintre cei ce vorbesc cu uşurinţă, dar sunt profund impresionat, domnişoară Summerson şi domnilor.

Îşi puse mâna pe pieptul său lat şi-şi înclină capul înspre noi. Cu toate că îşi scoase puţin după aceea iarăşi pieptul în afară, el îşi exprimase marea emoţie firească prin asemenea mijloace simple.

— Mai întâi de toate, zise tutorele, putem face ceva pentru un regim mai bun, George?

— Pentru ce, domnule? Întrebă el, dregându-şi glasul.

— Pentru un regim mai bun aici. Doreşti ceva ce-ar putea îndulci asprimea regimului de închisoare?

— Ei, bine, domnule Jarndyce, răspunse George după o scurtă chibzuinţă, oricum vă mulţumesc, dar tutunul fiind interzis, nu aş putea spune că am vreo altă dorinţă.

— Ai să te gândeşti şi ai să-ţi aminteşti poate cu timpul de multe lucruri mărunte. Oricând ar fi, George, înştiinţează-ne.

— Vă mulţumesc, domnule. Oricum, urmă domnul George cu faţa arsă de soare, dar luminată de un zâmbet, un om care a străbătut lumea în lung şi în lat, ca un vagabond, o duce destul de bine într-un loc ca acesta, aici, cât timp o va mai duce.

— Pe urmă, în privinţa cazului, urmă tutorele.

— Chiar aşa, domnule, replică domnul George, încrucişându-şi braţele pe piept cu o desăvârşită stăpânire de sine şi chiar cu puţină curiozitate.

— În ce stadiu se află acum?

— De, domnule, e în faza unui arest preventiv. Bucket îmi dă a înţelege că va proceda la o serie de arestări preventive, din timp în timp, până ce dosarul se completează. Cum va reuşi să-l facă mai complet, eu însumi nu văd. Dar probabil că Bucket o va face într-un fel.

— Vai! Doamne, fie-ţi milă de noi! Omule! Exclamă tutorele surprins, pe un ton bizar şi vehement cum de mult nu-l mai auzisem. Vorbeşti despre dumneata de parc-ar fi vorba de altcineva!

— Nu vă fie cu supărare, domnule, făcu George. Sunt foarte mişcat de bunătatea dumneavoastră. Dar nu văd cum un om nevinovat ar putea să se împace cu asemenea situaţii fără să nu se dea cu capul de pereţi, decât dacă adoptă această atitudine.

— Într-o oarecare măsură, e destul de adevărat, replică tutorele potolit. Dar, dragă amice, chiar şi un om nevinovat trebuie să-şi ia precauţiile obişnuite ca să se apere.

— Desigur, domnule. Şi aşa am şi făcut. Am declarat în faţa magistraţilor: „Domnilor! Sunt tot atât de nevinovat de asemenea crimă ca şi dumneavoastră; ceea ce s-a stabilit împotriva mea din punct de vedere al faptelor e perfect adevărat. Mai mult nu ştiu”. Am de gând să continui a susţine declaraţia mea, domnule. Ce pot face mai mult? Ăsta-i adevărul!

— Dar adevărul simplu nu-i destul, interveni tutorele.

— Nu-i destul, domnule? Chiar aşa? Atunci mă aşteaptă o soartă rea!

Domnul George spuse cele de mai sus cu bună-dispoziţie.

— Trebuie să-ţi iei un avocat, urmă tutorele. Trebuie să-ţi angajăm noi unul bun pentru dumneata.

— Vă cer iertare, domnule, zise George dându-se un pas înapoi. Vă sunt la fel de recunoscător. Dar mă văd în situaţia de a vă cere iertare că nu primesc nici-o propunere de soiul ăsta.

— Nu vrei să ai avocat?

— Nu, domnule. Domnul George clătină din cap că nu, în cel mai hotărât şi subliniatfel. Cu toate acestea vă mulţumesc, domnule, dar… Fără avocat.

— De ce nu?

— Nu-mi place soiul ăsta de oameni, zise domnul George. Nici Gridley nu-i suferea. Şi… De mă veţi ierta că spun prea multe… Mai că nu-mi vine a crede, domnule, că dumneavoastră vă împăcaţi cu ei, domnule.

— Aşa e procedura, explică tutorele puţin cam încurcat, aşa e procedura, George.

— Zău, aşa e, domnule? Întrebă oşteanul în felul lui direct. Eu nu cunosc asemenea cuvinte infernale, dar în general nu vreau să am de-a face cu asemenea soi de oameni.

Desfăcându-şi braţele încrucişate şi schimbându-şi poziţia, el stătu cu o mână masivă pe masă şi cu cealaltă în şold, ca ilustrarea desăvârşită a unui om pe care nu-l puteai abate de la hotărârea fixă pe care o luase, cum încă nu mi-a fost dat să văd altul. În zadar toţi trei am vorbit cu el şi ne-am trudit să-l convingem, ne asculta cu acea îngăduinţă binevoitoare care se potrivea atât de bine cu purtarea lui isteaţă, dar, evident, nu se lăsa impresionat de argumentele noastre mai mult decât celula în care era închis.

— Te rog, mai gândeşte-te o dată, domnule George, am zis eu. Nu mai ai nici-o dorinţă în legătură cu cazul dumitale?

— Bineînţeles, domnişoară, că aş dori să fie judecat de Curtea Marţială, răspunse el. Dar, după cum prea bine ştiu, aşa ceva e în afară de discuţie. Dacă sunteţi atât de bună să-mi faceţi favoarea de a mă asculta câteva minute, domnişoară, nu mai mult, îmi voi da osteneala să mă explic cât de limpede am să pot.

S-a uitat pe rând la noi trei, şi-a scuturat capul ca şi cum şi l-ar fi potrivit în forma şi gulerul unei tunici strâmte şi, după o clipă de gândire, a continuat:

— Ştiţi, domnişoară, mi s-au pus cătuşe la mâini, am fost arestat şi adus aici. Pavilionul meu de tir e scotocit de sus şi până jos de Bucket, lucrurile pe care le am… Puţine… Sunt

întoarse încoace şi încolo până ce le zăpăceşte, şi eu (după cum am spus mai sus), eu sunt aici! Nu mă plâng de asta. Cu toate că mă aflu aici nu din cauza unei fapte de curând săvârşită, pot foarte bine să-mi dau seama că dacă în tinereţea mea n-aş fi apucat-o pe calea pribegiei, asta nu s-ar fi întâmplat. Dar s-a întâmplat. Acum vine întrebarea: cum, cum să-i fac faţă?

Îşi frecă o clipă cu mâna fruntea negricioasă, cu bună-dispoziţie în priviri, şi zise ca şi cum şi-ar fi cerut iertare:

— Sunt un vorbitor fără suflu şi trebuie să mă gândesc puţin. După ce s-a gândit puţin, şi-a ridicat iarăşi privirile şi a reînceput să vorbească: Cum să-i fac faţă? Dar nefericitul decedat era şi el avocat şi mă avea cumva la mână. Nu vreau să scormonesc în cenuşa lui, dar dacă ar trăi, m-ar avea al dracului la mână. Cu atât mai mult nu-mi place breasla lui. Dacă m-aş fi ferit de breasla lui, n-aş fi în asemenea loc. Dar nu asta vreau să spun. Închipuiţi-vă că l-am omorât eu, închipuiţi-vă că am descărcat în trupul lui unul dintre pistoalele cu care s-a tras de curând, pe care Bucket le-a găsit la locuinţa mea şi, Doamne Dumnezeule, pe care le putea găsi în fiecare zi de când locuiesc acolo. Ce-aş fi făcut de îndată ce m-ar fi ridicat şi depus aici? Aş fi luat un avocat!

Se opreşte la auzul cuiva ce umblă la lacăte şi zăvoare şi nu reia vorba până ce nu s-a deschis uşa şi pe urmă s-a închis iarăşi. În ce scop s-a deschis, am să vă spun puţin mai târziu.

— Aş fi luat un avocat, şi el ar fi spus (aşa cum de multe ori am citit în gazete): „Clientul meu n-are nimic de spus, clientul meu îşi rezervă dreptul în apărare”. Ei, bine, nu stă în obiceiul unei asemenea tagme să meargă drept la ţintă, după părerea mea, sau să se gândească măcar că alţi oameni o fac. Să zicem că sunt nevinovat şi că iau un avocat. El ar proceda ca şi cum m-ar crede vinovat, poate şi mai mult. Ce-ar face? Ar acţiona ca şi cum aş fi vinovat… Mi-ar închide gura, mi-ar spune să nu mă compromit, ar

ascunde faptele, ar schimba mărturiile, ar recurge la subterfugii şi m-ar scoate basma curată, poate! Dar, domnişoară Summerson, în asemenea fel mă trudesc eu să ies de-aici? Mai bine să fiu spânzurat în felul meu… Să-mi fie iertat că vorbesc de lucruri atât de neplăcute în faţa unei doamne.

Se încălzise acum pe problemele sale şi nu mai avea nevoie să stea să se gândească.

— Mai bine să fiu spânzurat în felul meu. Şi chiar înţeleg să fiu! Nu am de gând să susţin (uitându-se jur-împrejur la noi, cu braţele-i puternice proptite în şolduri şi cu sprâncenele-i negre ridicate) că mie mi-ar plăcea mai mult decât altora să fiu spânzurat. Vreau doar să spun că trebuie să ies cinstit şi curat de-aici, ori deloc. De aceea când aud ceea ce-i adevărat, chiar dacă e împotriva mea, eu recunosc că e adevărat şi când ei îmi spun „ne vom folosi de tot ce declari” le răspund că n-am nimic împotrivă s-o facă; sunt de acord să se folosească. Dacă nu sunt în stare să mă scoată nevinovat având la îndemână faptele adevărate, cum ar putea-o face cu cele ce nu-s adevărate? Şi dac-ar face-o, pentru mine nu preţuieşte nici doi bani. Făcând un pas, doi, pe podeaua de piatră a celulei, s-a întors la masă şi a terminat ceea ce avea de spus:

— Vă mulţumesc, domnişoară şi dumneavoastră domnilor, la amândoi, de multe ori, că m-aţi ascultat şi mai ales pentru interesul pe care mi-l purtaţi. Aşa stau lucrurile, aşa se arată ele unui simplu oştean, cu mintea ca un paloş tocit. În viaţă n-am făcut nimic bun, afară de datoria mea de soldat. Şi dacă până la urmă totul se încheie cât se poate de rău, am să culeg doar ceea ce am semănat. După ce am biruit prima nedumerire că am fost arestat ca ucigaş… Şi nu sunt eu vagabondul căruia să-i trebuiască mult timp ca să-şi revină în fire dintr-o nedumerire, după ce am umblat hoinar o viaţă întreagă… Mi-am făcut toate socotelile ca să ajung acolo unde mă găsiţi acum. Şi aşa rămân. N-am rude

pe care să le fac de ocară sau care să sufere din pricina mea, şi… Şi asta-i tot ce aveam de spus.

Uşa s-a deschis ca să facă loc unui alt bărbat cu înfăţişare soldăţească, dar mai puţin plăcută la prima vedere, şi unei femei sănătoase, arsă de soare, cu ochii strălucitori, cu un coş sub braţ, care, din clipa când a intrat, a ascultat cu atenţia încordată tot ceea ce spunea domnul George. Domnia Sa i-a primit cu un salut familiar şi cu o privire prietenească, dar fără vreun alt semn de bun-venit, în mijlocul peroraţiei sale. După ce a terminat de vorbit, le-a strâns mâna călduros şi apoi a zis:

— Domnişoară Summerson şi domnilor, iată un vechi camarad de-al meu pe numele său Matthew Bagnet, iar dumneaei e doamna Bagnet, soţia lui.

Domnul Bagnet execută un salut ţeapăn milităresec, iar doamna Bagnet ne cinsti cu o plecăciune.

— Cu adevărat prieteni buni îmi sunt ei mie, urmă domnul George. Din casa lor am fost ridicat.

— Cu un violoncel de ocazie, interveni domnul Bagnet, smucind mânios din cap. Cu un ton de bună calitate. Pentru un prieten. Câţi bani, n-are importanţă.

— Mat, zise domnul George, ai auzit bine tot ce am spus domnişoarei şi acestor doi domni. Ştiu că tu mă aprobi.

Domnul Bagnet, după o gândire, a trecut problema soţiei sale.

— Bătrânico, zise el, spune-i tu. Dacă da sau nu. Ce spui tu, aprob.

— Uite, George, exclamă doamna Bagnet, desfăcând coşul în care se aflau o bucată de şuncă afumată, puţin ceai şi zahăr şi o pâine mare neagră, s-ar cuveni să ştii că nu te aprob. Ar trebui să ştii că oricine te aude, îşi iese din fire. N-ai să fii tu terminat aşa şi nici altfel… Ce vrei să spui cu asemenea mofturi şi condiţii? Curată prostie, George.

— Nu fi aspră cu mine la nenorocire, doamnă Bagnet, făcu oşteanul glumeţ.

— Oh! Ducă-se naibii de nenorocire, strigă doamna Bagnet, dacă nu-ţi ajută să-ţi vie mintea la cap. În viaţa mea nu mi-a fost atâta ruşine că aud un om vorbind prostii, cum mi-a fost azi să te aud vorbind musafirilor de faţă. Avocaţi! Şi cine dracu' te poate opri să ai o duzină de avocaţi, dacă domnii ţi-i recomandă?

— Iată o femeie cu foarte mult bun-simţ, zise tutorele. Nădăjduiesc că aveţi să-l convingeţi, doamnă Bagnet.

— Să-l conving, domnule? Întrebă doamna Bagnet. Domnul să vă ajute! Nu. Nu-l cunoaşteţi pe George. Uitaţi-vă la el! Doamna Bagnet lăsă coşul din mână ca să arate la George cu amândouă mâinile ei goale, arse de soare: Uitaţi-vă cum stă! Om mai îndărătnic şi mai încăpăţânat decât el, când o apucă într-o parte, nu există; izbuteşte să scoată din fire şi pe cea mai blândă făptură a lui Dumnezeu! Mai curând ridici în spate o stâncă, decât să-l întorci pe omul ăsta din cale când i-a intrat ceva în cap şi i s-a fixat acolo. Ce, nu-l cunosc eu pe el? Strigă doamna Bagnet. Nu te cunosc eu, George? N-ai să-mi spui mie că ţi-ai schimbat firea, după atâţia ani de când te cunosc, cred!

Indignarea ei prietenească avu un efect exemplar asupra soţului, care clătină din cap către oştean de mai multe ori, ca şi cum l-ar fi sfătuit tacit să cedeze. Din când în când, doamna Bagnet se uita la mine şi după jocul ochilor ei am înţeles că dorea să fac şi eu ceva, cu toate că nu înţelegeam ce.

— Dar am renunţat să mai vorbesc cu dumneata, bătrâne, de ani de zile, urmă doamna Bagnet, după ce suflă nişte praf de pe şuncă, uitându-se iar la mine, şi când doamnele şi domnii au să te cunoască tot atât de bine ca mine, au să renunţe şi ei să mai vorbească cu dumneata. Dacă nu eşti prea încăpăţânat ca să primeşti nişte merinde, iată-le!

— Le primesc cu multe mulţumiri, răspunse oşteanul.

— Chiar le primeşti? Zău? Întrebă doamna Bagnet, continuând să se jeluiască bine-dispusă şi plină de haz. Sigur că sunt uimită. Mă mir că nu te laşi să mori de foame

tot în felul dumitale. Ţi s-ar potrivi. Poate că ai s-o faci şi pe asta data viitoare.

Şi se uită iar la mine; de data asta am înţeles, însă, după privirile pe care le îndrepta când spre uşă, când spre mine, pe rând, că dorea ca noi să plecăm şi s-o aşteptăm în faţa închisorii. Comunicând prin aceleaşi mijloace cu tutorele şi cu domnul Woodcourt, m-am ridicat să plec.

— Nădăjduim să te gândeşti mai mult la tot ceea ce am vorbit, domnule George, am zis eu, şi vom veni să te vedem iarăşi, încredinţaţi că te găsim mai înţelept.

— Mai recunoscător decât vă sunt, domnişoară Summerson, nu mă puteţi găsi, răspunse el.

— Dar mai lesne de convins putem, cred, am replicat eu. Şi îngăduie-mi să te rog să te gândeşti că lămurirea unei asemenea taine şi descoperirea adevăratului autor al crimei pot să fie de cea mai mică importanţă pentru alţii, dar nu pentru dumneata.

M-a ascultat respectuos, dar fără să dea prea multă atenţie cuvintelor mele, pe care le-am rostit puţin întoarsă dinspre el, gata să mă îndrept spre uşă; se uita stăruitor (asta am aflat-o de la ceilalţi, după aceea) la statura şi la faţa mea, care păreau că i-au atras atenţia aşa, deodată.

— Ce ciudat! Exclamă el. Şi totuşi gândul ăsta mi-a venit dintr-o dată!

Tutorele îl întrebă ce vrea să spună.

— Ei, bine, domnule, răspunse el, când ceasul rău m-a dus la scara mortului în noaptea uciderii lui, am văzut un chip de femeie ca al domnişoarei Summerson trecând pe lângă mine şi dispărând în întuneric şi mai-mai era să vorbesc cu ea.

Preţ de o clipă am fost cuprinsă de un asemenea tremur cum n-am mai simţit niciodată în viaţă şi cum nădăjduiesc că n-am să mai simt nici de acum înainte.

— Cobora scara în timp ce eu o urcam, continuă oşteanul, şi a trecut prin faţa ferestrei bătută de lumina lunii, cu o mantie neagră şi desfăcută. Am băgat de seamă că avea

ciucuri mari. Totuşi asta n-are nimic de-a face cu subiectul nostru de azi, afară doar că domnişoara Summerson semăna atât de bine cu ea adineauri, încât mi-a venit în minte.

Nu pot desprinde şi nici defini ce sentimente s-au trezit în mine după aceste cuvinte; e destul să spun că datoria şi obligaţia vagă pe care le simţisem de la început ca să urmăresc investigaţiile sporiseră simţitor, chiar fără să îndrăznesc să-mi pun vreo întrebare, deşi eram absolut sigură că nu putea fi vreo pricină ca să mă tem.

Toţi trei am ieşit din închisoare şi ne-am plimbat în sus şi-n jos, la distanţă mică de poarta care se afla într-un loc dosit. Nu am aşteptat mult până ce domnul şi doamna Bagnet au ieşit şi ei şi au venit spre noi.

Doamna Bagnet avea lacrimi în ochi, iar faţa îi era îmbujorată şi neliniştită.

— Nu i-am îngăduit lui George să vadă ce părere am despre întâmplarea asta, domnişoară, au fost primele ei vorbe după ce a ieşit, dar e în mare încurcătură, bietul bătrân!

— Cu grijă, prevedere şi cu un ajutor bun, iese din încurcătură, zise tutorele.

— Un gentilom ca dumneavoastră se cade să ştie mai bine, domnule, răspunse doamna Bagnet, ştergându-şi în grabă ochii cu tivul mantiei sale, dar sunt tare neliniştită în privinţa lui. E atât de nepăsător şi spune atâtea lucruri pe care nu le gândeşte. Domnii din juriu s-ar putea să nu-l înţeleagă aşa cum îl înţelegem noi doi, Lignum şi cu mine. Şi apoi s-au întâmplat aşa de multe fapte ce-i stau împotrivă şi un asemenea număr de oameni vor fi aduşi ca să vorbească împotriva lui şi Bucket e atât de pătrunzător!

— Cu un violoncel de ocazie. Şi zicea că şi el cântase din fluier. Când era copil…

Domnul Bagnet adaugă foarte solemn cele de mai sus.

— Acum, iată ce e, domnişoară, zise doamna Bagnet, şi când zic domnişoară, înţeleg pe toţi de faţă! Veniţi la colţul

zidului şi am să vă spun!

Doamna Bagnet ne duse în grabă într-un loc mai singuratic, şi la început îi pieri răsuflarea, ceea ce îi dădu prilej domnului Bagnet să zică:

— Hai bătrânico! Dă-i drumul!

— Ei, bine, iată, domnişoară, începu bătrânica, dezlegându-şi cordelele bonetei ca să aibă mai mult aer, mai uşor poţi muta Castelul Dover din loc, decât să-l înduplecI pe George în privinţa hotărârilor lui, afară doar dacă ai căpătat o putere nouă ca să-l înduioşezi. Şi eu am căpătat-o!

— Sunteţi un giuvaier de femeie, zise tutorele. Spuneţi mai departe!

— Acum, să vă spun, domnişoară, continuă doamna Bagnet, plesnind din palme de câte zece ori şi mai bine la fiecare frază, de grăbită şi neliniştită ce era, să vă spun că ceea ce zice în privinţa rudelor e minciună sfruntată. Rudele nu mai ştiu de el, dar el ştie de ele. Mie mi-a mărturisit mai multe în clipele sale de răgaz decât oricui altuia, şi nu degeaba i-a spus el odată lui Woolwich despre înălbirea părului şi zbârcirea chipurilor mamelor. Pun prinsoare pe cincizeci de lire că o văzuse pe maică-sa în ziua aceea. Ea trăieşte şi trebuie adusă pe loc aici!

În aceeaşi clipă, doamna Bagnet îşi vârî în gură câteva ace cu gămălie şi începu să-şi prindă în ace fusta jur-împrejur, ceva mai sus decât marginea mantiei cenuşii, lucru pe care îl săvârşi cu o repeziciune şi îndemânare de neîntrecut.

— Lignum, zise apoi doamna Bagnet, să ai grijă de copii, bătrâne, şi acum dă-mi umbrela! Plec în Lincolnshire s-o aduc aici pe bătrâna doamnă.

— Dumnezeu s-o binecuvânteze, strigă tutorele cu mâna în buzunar, dar cum pleacă? Câţi bani are?

Doamna Bagnet îşi ridică iarăşi fusta şi scoase o pungă de piele, şi în grabă numără câţiva şilingi, după care o strânse la loc, cu desăvârşită mulţumire.

— Să nu-mi porţi niciodată de grijă, domnişoară. Sunt soţie de soldat şi-s deprinsă să călătoresc singură în drumul meu. Lignum, băiete! Îl chemă şi-l sărută: o dată pentru tine, de trei ori pentru copii. Acum, plec în Lincolnshire, după mama lui George!

Şi, într-adevăr, porni la drum, în timp ce noi trei am rămas uitându-ne unul la altul, împietriţi de uimire. Şi, într-adevăr, prinse a merge greoi, cu mantia ei cenuşie, cu pasul ferm şi energic, apoi coti după colţ şi dusă a fost!

— Domnule Bagnet, zise tutorele, chiar ai de gând s-o laşi să plece singură la un drum aşa de lung?

— N-am ce-i face, răspunse el. A venit acasă odată. Din alt colţ de lume. Tot cu mantia asta cenuşie. Şi cu aceeaşi umbrelă. Tot ce spune bătrânica, pe dată şi face. O face! Ori de câte ori bătrânica zice: „O fac!”, o şi face.

— Atunci este chiar aşa cum arată: cinstită şi sinceră, replică tutorele, şi-i cu neputinţă să spui mai mult în favoarea ei.

— E sergent, port-drapel în Batalionul Fără Pereche, făcu domnul Bagnet, uitându-se la noi peste umăr, pregătindu-se să plece şi el în drumul lui. Şi alta ca ea nu mai este. Dar niciodată n-o recunosc faţă cu ea. Disciplina-i disciplină! Trebuie păstrată!

53 Urma omnul Bucket şi durduliul său arătător de la mâna dreaptă ţin împreună mare sfat cu privire la circumstanţele existente. Când domnul Bucket are de rezolvat o problemă de un interes atât de grabnic, arătătorul său durduliu pare să se înalţe până la demnitatea unui drăcuşor casnic, îl pune în ureche şi degetul îi şopteşte informaţii, îl pune pe buze şi degetul îl îndeamnă la tăinuire, îl freacă de nas şi degetul îi ascute mirosul, îl scutură în faţa unui vinovat şi degetul îl vrăjeşte până ce-l distruge. Profeţii din Templul Poliţiei Secrete prezic invariabil că dacă domnul Bucket ţine mare sfat cu arătătorul lui, nu după multă vreme se va auzi de o teribilă pedepsire.

Altfel, cercetând cu blândeţe trăsăturile firii omeneşti, fiind în linii mari un filosof îngăduitor, departe de a fi înclinat spre asprimefaţă de prostiile speciei umane, domnul Bucket pătrunde într-un mare număr de case şi hoinăreşte pe o infinitate de străzi, părând din afară că tânjeşte din lipsă de obiect. E în raporturile cele mai prieteneşti cu cei din specia sa şi stă la un pahar de băutură cu cei mai mulţi dintre ei. E darnic cu banii, politicos în apucături, naiv în conversaţie… Dar sub cursul paşnic al vieţii sale, se strecoară, subteran, curentul arătătorului său.

Timpul şi locul nu-l pot lega pe domnul Bucket. Omul (ca orice om) azi poate fi aici şi mâine aiurea, dar el, nu ca orice om, a doua zi e iarăşi aici. În seara asta se va uita ca din întâmplare în stingătoarele de fier de la uşa locuinţei lui sir Leicester Dedlock din Londra, iar mâine dimineaţă se va plimba pe cărările de la Chesney Wold, unde odinioară se plimba bătrânul a cărui fantomă e ispăşită pentru o sută de guinee. Sertare, dulapuri, buzunare, toate lucrurile ce i-au aparţinut sunt cercetate de domnul Bucket. Câteva ceasuri după aceea, el şi cu romanul din Alegorie se vor găsi singuri singurei, comparându-şi împreună arătătoarele.

E firesc ca asemenea ocupaţii să nu se potrivească cu tihna şi treburile casnice, totuşi domnul Bucket sigur că nu se duce acum acasă. Cu toate că în general Domnia Sa apreciază grozav tovărăşia doamnei Bucket – o doamnă pe care natura a hărăzit-o cu un geniu de detectiv, care geniu, dacă ar fi fost desăvârşit pe calea exerciţiilor profesionale ar fi dat rezultate uluitoare, dar aşa a rămas la nivelul de amator isteţ – domnul Bucket se ţine la distanţă de o asemenea scumpă mângâiere. Doamna Bucket trebuie să se mulţumească doar cu locatara ei (din fericire o doamnă plăcută ce-o interesează), care-i ţine de urât şi cu care stă de vorbă.

OmaremulţimeseadunălaColegiulavocaţilordinLincoln's Inn Fields în ziua înmormântării. Sir Leicester Dedlock ia parte în persoană la ceremonial. La drept vorbind, mai sunt

încă alţi trei însoţitori din regnul uman: adică Lordul Doodle, William Buffy şi verişorul pirpiriu (adaosuri de umplutură), dar numărul echipajelor nemângâiate e imens. Aristocraţia şi-a dat tributul mâhnirii pe patru roţi, mai mult decât s-a văzut vreodată până acum prin partea locului. Concentrarea suporturilor de armuri de pe panourile echipajelor e atât de mare, de-ai zice că întreg Colegiul Heraldic şi-a pierdut dintr-o suflare şi tatăl, şi mama. Ducele de Foodle şi-a trimis un minunat echipaj pentru ceremonii funebre, cu capre de argint şi osii patentate, cu toate perfecţionările de ultimă oră şi cu trei vlăjgani îndoliaţi, de câte şase picioare înălţime fiecare, alcătuind în spatele vehiculului un grup cernit. Toţi vizitiii de gală din Londra par cufundaţi în adâncă jale şi dacă mortul cel bătrân, înveşmântat în haine demodate, ar avea oarecare gust pentru rasa cabalină (ceea ce pare cu neputinţă), ar trebui să fie satisfăcut cu vârf şi îndesat, în ziua de faţă…

Liniştit printre antreprenori şi echipaje, şi printre gambele atâtor picioare pătrunse de mâhnire ca de-o apă, domnul Bucket stă ascuns într-unui dintre neconsolatele vehicule şi supraveghează nestingherit de nimeni mulţimea printre zăbrelele obloanelor. Are privirea ageră în mulţime… Dar unde n-o are?… Şi uitându-se ici şi colo, când dintr-o parte a trăsurii, când din cealaltă, când spre ferestrele de sus ale caselor, când rând pe rând la capetele oamenilor, nimic nu-i scapă.

„Şi iată-te şi pe Domnia Ta, soţioara mea? Ei! Îşi zice în sinea lui domnul Bucket, mustrând-o pe doamna Bucket, ce sta pe treptele casei defunctului. „Aşadar, aici mi-erai! Aici mi-erai! Şi zău, arăţi foarte bine, doamnă Bucket!”

Procesiunea încă n-a pornit, pentru că aşteaptă ca motivul care i-a adunat acolo să fie scos afară din casă. Domnul Bucket, în echipajul împodobit cu blazoane ce stă în fruntea cortegiului, se foloseşte de ambele sale arătătoare rotofeie ca să ţină crăpată, nu mai mult decât grosimea unui fir de păr, deschizătura dintre perdele prin care priveşte.

Şi asta spune foarte mult în privinţa afecţiunii sale de soţ, faptul că încă se mai ocupă de doamna Bucket. „Aici mi-erai, soţioară dragă! Da?”, repetă el pe şoptite. „Şi locatara noastră cu dumneata. Te-am băgat de seamă, doamnă Bucket! Sper că te simţi bine cu sănătatea, dragă!”

Domnul Bucket nu mai scoate nici un cuvânt, ci şade cu ochii foarte atenţi până ce depozitarul în giulgiu ce-a adunat atâtea taine nobile va fi coborât… (Unde vor fi tainele acelea acum? Le mai păstrează oare? Vor fi zburat cu el în călătoria asta subită?) şi până ce procesiunea porneşte, după care priveliştea din faţa domnului Bucket se schimbă. Apoi se pregăteşte pentru o plimbare în trăsură şi ia aminte la garniturile trăsurii, pentru cazul că asemenea informaţii s-ar putea dovedi de folos.

Mare contrast între domnul Tulkinghorn închis în vehiculul acela negru şi domnul Bucket închis într-al său! Între spaţiul imens ce se deschide îndărătul micii răni ce-a aruncat pe unul în somnul împietrit, care se zdruncină din greu pe caldarâmul străzii, şi urma subţire de sânge ce-l ţine pe celălalt într-o stare de încordare trează, manifestată până şi de ultimul fir de păr de pe cap. Dar pentru amândoi totuna-i, niciunul nu se sinchiseşte de celălalt.

Domnul Bucket stă până la sfârşitul procesiunii, în felul lui simplu şi degajat, şi se strecoară din vehicul când se iveşte ocazia pe care o hotărâse. Se duce la locuinţa lui sir Leicester Dedlock, care pentru moment e ca şi căminul lui, unde vine şi pleacă oricând pofteşte, la orice oră, unde oricând e binevenit şi unde se face mare caz de el; acum cunoaşte locuinţa de sus şi până jos şi se plimbă prin ea într-o atmosferă de grandoare misterioasă.

Nici bătut în uşă, nici cordon de sonerie pentru domnul Bucket. A făcut el în aşa fel ca să capete o cheie şi poate pătrunde înăuntru după pofta inimii. În timp ce traversează vestibulul, feciorul îl opreşte să-i spună:

— Iată încă o scrisoare pentru dumneavoastră, domnule Bucket, venită prin poştă; şi i-o dă.

— Încă una? Se miră domnul Bucket.

Dacă feciorul, prin cine ştie ce întâmplare, ar fi cuprins de curiozitate în privinţa scrisorii domnului Bucket, şi ar zăbovi prin juru-i, precautul nostru poliţist nu-i omul care să i-o satisfacă. Domnul Bucket se uită la el ca şi cum faţa curiosului ar fi o privelişte aflată la câteva mile depărtare şi pe care el ar contempla-o în voie.

— Ai din întâmplare o tabacheră? Întreabă domnul Bucket.

Din nefericire, feciorul nu prizează tabac.

— Poţi să te duci să-mi cauţi şi să-mi aduci puţin tabac de pe undeva? Continuă domnul Bucket. Mulţumesc! N-are importanţă cum e, n-am pretenţie la un soi anume. Mulţumesc!

După ce s-a servit în voie dintr-o cutie de tablă împrumutată de la cineva de jos în acest scop anume, şi după ce a făcut un teatru nemaipomenit de mult ce-i place, prizând mai întâi cu o nară şi apoi cu cealaltă, domnul Bucket, cu multă precauţie, îi declară că tabacul e de calitatea cea mai potrivită şi pleacă ţinând scrisoarea în mână.

Ei, bine, cu toate că domnul Bucket se duce sus în biblioteca cea mică de lângă cea mare, cu înfăţişarea unui om ce primeşte zeci de scrisori în fiecare zi, întâmplător socoate că ampla corespondenţă nu-i un element esenţial al vieţii sale. Nu-i un scrib pasionat, mânuindu-şi condeiul aproape ca şi arma din buzunar pe care o poartă totdeauna cu el, la îndemână; şi îi descurajează pe toţi cei ce doresc o corespondenţă cu el, ca fiind o cale prea stângace şi prea directă pentru înfăptuirea unor treburi delicate. Apoi i-a fost dat să vadă adeseori scrisori ofensatoare produse ca probe în justiţie, ceea ce îi dă prilej să cugete ce lucru naiv ca şi cineva să le fi scris şi ce om naiv a fost cine le-a scris. Pentru asemenea motive, domnul Bucket are prea puţin de-a face cu scrisorile, atât ca expeditor, cât şi ca adresant. Şi totuşi, în ultimele douăzeci şi patru de ore, a primit exact o jumătate de duzină.

„Şi asta, zice domnul Bucket, desfăcând-o şi întinzând-o pe masă, e scrisă de aceeaşi mână şi cuprinde aceleaşi două cuvinte.” Care două cuvinte?

Întoarce cheia în uşă, desface carneţelul negru de buzunar (Carneţelul Destinului, pentru mulţi), aşază altă scrisoare lângă cea de pe masă şi citeşte cele două cuvinte: „Lady Dedlock,” scrise îndrăzneţ pe fiecare.

— Da, da, face domnul Bucket. Dar aş fi putut câştiga banii şi fără asemenea informaţie anonimă.

După ce a pus scrisorile în Carneţelul Destinului şi l-a închis iarăşi, vârându-l la loc în buzunar, descuie uşa tocmai la timp ca să-şi primească cina, care îi e adusă pe o tavă frumoasă cu o carafă de vin de Xeres. Domnul Bucket spune adeseori în cercurile de prieteni, unde n-ai de ce te feri, că „un degetar din Xeresul dumitale cel vechi, cafeniu şi grozav, adus din Indiile răsăritene”, îi place mai mult decât orice altceva ce i-ai putea oferi. Ca atare, îşi umple şi goleşte paharul plescăind din buze şi procedează tot aşa mai departe cu răcoritorul respectiv. Când iată că o idee îi trece prin minte.

Domnul Bucket deschide tiptil uşa de trecere dintre camera în care se afla şi cea de alături, şi priveşte înăuntru. Biblioteca e goală şi focul e gata să se stingă. Ochiul domnului Bucket, după ce a făcut un ocol în jurul camerei, coboară pe o masă unde sunt puse de obicei scrisorile când sosesc. Câteva scrisori pentru sir Leicester se află acolo. Domnul Bucket se apropie şi cercetează adresele. „Nu, zice el, nu-i niciuna scrisă de aceeaşi mână. Numai mie mi-s trimise. Pot să-i aduc la cunoştinţă asta mâine lui sir Leicester Dedlock, Baronet.”

După care se întoarce să-şi termine cina cu multă poftă şi, după o scurtă picoteală, e chemat în salon. Sir Leicester l-a primit acolo în cele câteva seri din urmă, ca să afle dacă are să-i raporteze ceva. Verişorul cel pirpiriu (foarte istovit de înmormântare) şi Volumnia îl întovărăşesc.

Domnul Bucket face trei plecăciuni foarte diferite celor trei persoane. O plecăciune de respect lui sir Leicester, o plecăciune curtenitoare şi galantă Volumniei şi o plecăciune de recunoaştere verişorului pirpiriu, căruia pare a-i spune nepăsător: „în oraş eşti cineva şi mă ştii cine sunt, după cum şi eu te ştiu cine eşti.” După ce a distribuit aceste mici specimene de tact, domnul Bucket îşi freacă mâinile.

— Ai ceva nou să-mi comunici, ofiţere? Întreabă sir Leicester. Doreşti să stai de vorbă cu mine între patru ochi?

— Hm!… Nu în seara asta, sir Leicester Dedlock, Baronet!

— Pentru că timpul meu, urmează sir Leicester, îţi stă cu totul la dispoziţie, în scopul de a răzbuna violarea Maiestăţii Sale, Legea.

Domnul Buckettuşeşte şi-şi aruncă privirile spre Volumnia, fardată şi cu colier scump la gât, ca şi cum ar fi vrut să-i spună respectuos: „Vă încredinţez că sunteţi o făptură frumoasă. Am văzut cu sutele arătând mai prost la vârsta dumneavoastră. Am văzut, zău!”

Frumoasa Volumnia, nu fără să-şi dea seama poate de influenţa formelor sale îmblânzitoare, se opreşte din scrisul unor bilete împăturite în trei colţuri şi, dusă pe gânduri, îşi potriveşte colierul de perle. Domnul Bucket preţuieşte în minte podoaba de la gâtul ei şi se gândeşte că Volumnia scrie poezii.

— Dacă încă nu ţi-am cerut, ofiţere, continuă sir Leicester cât se poate de limpede şi apăsat, să pui în joc toată dibăcia dumitale pentru lămurirea acestui caz atroce, doresc cu deosebire să folosesc împrejurarea de faţă pentru a rectifica orice omisiune aş fi putut comite. Sunt pregătit să acopăr toate cheltuielile. Să nu-ţi iei asupra dumitale niciuna în urmărirea ţelului pe care ţi l-ai asumat, căci nu voi şovăi nici-o clipă să le suport eu… Domnul Bucket făcu iarăşi o plecăciune lui sir Leicester, ca răspuns la dărnicia lui.

— Spiritul meu, adaugă sir Leicester, cu multă căldură, nu şi-a recăpătat încă liniştea de la diabolicul eveniment din

urmă. Nici nu-mi pare că are să şi-o mai recapete vreodată. Dar în seara asta, după ce am suferit încercarea grea de a încredinţa mormântului rămăşiţele unui credincios, zelos şi devotat ajutor, mă simt copleşit de indignare.

Glasul lui sir Leicester tremură şi părul i se zbârleşte pe cap. Lacrimi îi ţâşnesc din ochi. Partea cea mai bună a firii lui s-a trezit.

— Declar, continuă el, declar solemn că până ce crima nu va fi descoperită şi pedepsită de justiţie, mă voi simţi aproape ca şi cum numele meu poartă o pată. Un gentilom care mi-a închinat o mare parte din viaţă, un gentilom care şi-a devotat ultima zi din viaţă intereselor mele, un gentilom care în mod obişnuit mânca la masa mea şi dormea sub acoperişul meu pleacă din casa mea spre casa lui şi e doborât la mai puţin de un ceas după ce îmi părăseşte locuinţa. Nu pot spune altceva, decât că a fost urmărit din casa mea, pândit în casa mea, poate chiar luat la ochi din cauza legăturii lui cu casa mea… Ceea ce ar fi putut da de bănuit că are o avere mai mare şi că, în general, se bucură de-o mai mare importanţă decât ar fi arătat felul lui de-a fi, retras şi modest. Dacă nu pot, prin mijloacele şi influenţa de care dispun şi prin poziţia mea, să-i dau în vileag pe toţi făptaşii unei asemenea crime, înseamnă că nu sunt în stare să-mi afirm respectul pentru memoria unui asemenea gentilom şi nici să-mi manifest fidelitatea faţă de omul ce mi-a fost de-a pururi credincios.

În timp ce emite asemenea proteste, plin de emoţie şi cu toată seriozitatea, uitându-se jur-împrejurul camerei ca şi cum s-ar adresa unei adunări, domnul Bucket se uită la el atent, cu un soi de gravitate în care ar putea să fie, dacă ne putem îngădui îndrăzneala unui asemenea gând, şi o urmă de compătimire.

— Ceremonia de astăzi, continuă sir Leicester, ce ilustrează în mod izbitor respectul în care decedatul meu prieten (pune un accent pe ultimul cuvânt, pentru că moartea netezeşte toate deosebirile sociale) era ţinut de

toată crema ţării, a mărit, vă spun, lovitura pe care am primit-o de la asemenea crimă îngrozitoare şi îndrăzneaţă. Dacă ar fi comis-o fratele meu, nu l-aş cruţa.

Domnul Bucket priveşte foarte grav. Volumnia spune şi ea despre mort că era cea mai credincioasă şi scumpă fiinţă!

— Se vede că-i simţiţi moartea ca pe o pierdere, domnişoară, răspunde domnul Bucket, cu aerul de a-i prezenta condoleanţe. Fără îndoială, era omul a cărui dispariţie nu poate fi îndurată cu uşurinţă.

Volumnia îi dă a înţelege domnului Bucket, ca răspuns, că sufletul ei sensibil nu va mai ajunge să-şi revie din asta, cât va trăi; că nervii ei sunt zdruncinaţi pe veci şi că nu se aşteaptă să mai zâmbească vreodată. Între timp, împătureşte în trei un bileţel pentru redutabilul bătrân general din Bath, căruia îi povesteşte despre tristeţea ei.

— Asemenea întâmplare face să tresară inima unei femei delicate, zice domnul Bucket cu simpatie, dar trece.

Volumnia doreşte să ştie mai întâi de toate cum merg treburile. Dacă au să-l condamne pe soldatul acela îngrozitor, sau cum va fi? Dacă are vreun complice, sau cum dracu' îl numeşte legea? Şi încă o grămadă de fleacuri în plus, într-un scop la fel de ingenuu.

— Ei, să vedeţi, domnişoară, răspunde domnul Bucket, aducându-şi arătătorul într-o poziţie convingătoare şi făcând apel la galanteria lui firească, în aşa fel încât aproape că i-a şi spus „draga mea”, nu-i uşor de răspuns la asemenea întrebări în momentul de faţă. În momentul de faţă, nu. Sir Leicester Dedlock, Baronet (domnul Bucket îl introduce mereu în discuţie datorită importanţei sale), mă ocup personal de cazul Tulkinghorn de dimineaţă până seara. Dar dacă nu beam un pahar-două de vin vechi, nu cred că aş fi putut să-mi concentrez mintea asupra întinderii cazului, aşa cum am făcut-o. Aş putea răspunde întrebărilor dumneavoastră, domnişoară, dar datoria nu-mi îngăduie. Lui sir Leicester Dedlock, Baronet, foarte curând i se va aduce la cunoştinţă tot ce s-a descoperit până acum.

Şi nădăjduiesc că Domnia Sa – domnul Bucket se uită grav – va fi satisfăcut de rezultate.

Verişorul pirpiriu nădăjduieşte doar ca să fie „executat… În prezent… Pentru exemplu… Oricare tip. Crede că-i mai mare interesul… Să spânzur un om acum… Decât să găsesc un om care să plaseze zece mii pe an. Fără-ndoială… Exemplu… Mult mai bine să fie spânzurat un tip nevinovat… Decât nici un tip.”

— Dumneavoastră cunoaşteţi viaţa, domnule, o cunoaşteţi! Exclamă domnul Bucket cu un clipit complimentar din ochi şi o încârligare a arătătorului, şi puteţi confirma cele ce-am spus doamnei de faţă. Dumneavoastră nu doriţi decât să aflaţi că, în virtutea informaţiilor primite, m-am pus pe lucru. Dumneavoastră înţelegeţi ceea ce nu putem aştepta de la o doamnă să înţeleagă. Doamne! Mai cu seamă în situaţia dumneavoastră înaltă din societate, domnişoară, zice domnul Bucket, înroşindu-se de tot că era cât pe ce să scape iar un „draga mea”.

— Ofiţerul, Volumnia, explică sir Leicester, e credincios datoriei sale şi are perfectă dreptate.

Domnul Bucket şopteşte:

— Bucuros că am avut cinstea încuviinţării Domniei Voastre, sir Leicester Dedlock, Baronet.

— De fapt, Volumnia, continuă sir Leicester, nu dai un exemplu bun de urmat, punându-i ofiţerului întrebări ca acelea pe care i le-ai pus. El e cel mai bun judecător al propriei sale responsabilităţi; el procedează potrivit cu răspunderea pe care o poartă. Şi nu ne stă bine nouă, celor ce ajutăm la elaborarea legilor, să împiedicăm sau să ne amestecăm în treburile celor ce le pun în aplicare. Sau – zice sir Leicester, cu oarecare asprime, pentru că Volumnia era gata să intervină înainte ca el să-şi fi încheiat fraza – sau celor care răzbună Majestatea Lor violată.

Volumnia încercă să explice, cu toată umilinţa, că ea nu are de invocat numai scuza curiozităţii (firească la ea ca şi la toată juneţea frivolă de acelaşi sex), dar că pur şi simplu

îi vine să moară de jale şi de dragul omului a cărui pierdere o deplâng cu toţii.

— Foarte bine, Volumnia, îi răspunde sir Leicester, asta înseamnă că nu poţi fi destul de discretă.

Domnul Bucket profită de împrejurarea unei clipe de tăcere, ca să se facă iarăşi ascultat.

— Sir Leicester Dedlock, Baronet, nu fac nici-o obiecţiune ca să-i spun doamnei de faţă, cu îngăduinţa Domniei Voastre şi rămânând între noi, că socotesc cazul aproape în întregime rezolvat. E un caz frumos… Un caz frumos… Şi puţinul care mai lipseşte pentru ca ancheta să fie terminată sper să fiu în stare să-l procur în câteva ore.

— Sunt într-adevăr foarte bucuros să aflu aşa ceva, zice sir Leicester. Ţi se cuvine toată cinstea.

— Sir Leicester Dedlock, Baronet, urmează domnul Bucket cu toată seriozitatea, sper ca rezultatul să poată în acelaşi timp să-mi facă cinste mie şi să se dovedească satisfăcător pentru toată lumea. Când îl zugrăvesc ca pe un caz frumos, ştiţi, domnişoară, continuă domnul Bucket, uitându-se grav la sir Leicester, vorbesc considerându-l din punctul meu de vedere. Considerat din alte puncte de vedere, asemenea cazuri implică mai mult sau mai puţin neplăceri. Foarte bizare lucruri de familie ne vin la cunoştinţă, domnişoară, despre care aţi zice că sunt adevărate fenomene, binecuvântată să vă fie inima.

Volumnia, cu ţipătul ei scurt şi inocent, presupune că-i aşa.

— Vai, chiar şi în familiile bune, în familiile sus-puse, în familiile cu renume, urmează domnul Bucket, privind iarăşi cu seriozitate la sir Leicester, dintr-o parte. Am avut cinstea să fiu folosit în familiile aristocrate şi înainte, şi nu aveţi idee… Ei bine, am să merg atât de departe, încât să spun că nici chiar dumneata n-ai nici-o idee, domnule – asta către verişorul pirpiriu – ce jocuri se joacă!

Verişorul, care-şi aruncase pernele de pe sofa peste cap, istovit de plictiseală, cască:

— Ecutinţă… (aceasta fiind prescurtarea de la, e cu putinţă”).

Sir Leicester socotind că e timpul să-l concedieze pe ofiţer, intervine acum maiestuos cu cuvintele: „Foarte bine! Mulţumesc!”, însoţindu-şi totodată cuvintele cu o fluturare de mână, însemnând nu numai că a sosit timpul să încheie vorbăria, dar şi că, dacă familiile de rang cad în obiceiuri vulgare, ele trebuie să sufere consecinţele.

— Să nu uiţi, ofiţere, adaugă sir Dedlock cu bunăvoinţă, că-ţi stau la dispoziţie când îţi place.

Domnul Bucket, tot grav, întreabă dacă mâine dimineaţă ar fi convenabil, în cazul că ar ajunge atât de departe pe cât aşteaptă.

Sir Leicester răspunde:

— Oricând, mie mi-e egal.

Domnul Bucket îşi face cele trei plecăciuni şi e gata să se retragă, când îi vine în minte ceva ce uitase.

— Îmi îngăduiţi să vă întreb, zice el în şoaptă, întorcându-se cu prudenţă, cine a afişat pe scară anunţul cu răsplata?

— Eu am poruncit să fie pus acolo sus, răspunde sir Leicester.

— Aţi socoti-o drept o îndrăzneală, sir Leicester Dedlock, Baronet, dacă ar fi să vă întreb de ce?

— Nicidecum. Am ales locul ce sare în ochi din toate părţile casei. Cred că nici aşa nu-i destul de la vedere faţă de importanţa şi gravitatea faptului. Doresc ca oamenii mei să se cutremure de enormitatea crimei, de hotărârea de a o pedepsi şi de faptul că nu-i nici-o speranţă de scăpare. Dar cu toate acestea, ofiţere, dacă dumneata, într-o cunoaştere mai adâncă a problemei, ai de făcut vreo obiecţie…

Pentru moment, domnul Bucket nu vede niciuna; anunţul, după ce-a fost pus sus, e mai bine să nu fie scos. Repetându-şi cele trei plecăciuni, se retrage, închizând uşa pe ţipătul scurt al Volumniei, care e preliminarul spuselor sale cum că persoana asta înfiorătoare şi fermecătoare e un adevărat Barbă Albastră.

În dragostea lui de societate şi cu însuşirea-i de a se adapta la orice soi de oameni, domnul Bucket s-a oprit puţin după aceea în salon şi, stând în faţa focului – încins şi cald în noaptea asta de iarnă timpurie – măsoară din ochi cu admiraţie pe feciorul de serviciu.

— Ia spune, ai şase picioare şi doi inci, cred?

— Şi trei, răspunde feciorul.

— Chiar aşa de mult? Dar ştii, eşti lat în spate, proporţionat şi de aceea nu pari înalt. Şi nici nu eşti unul dintre cei cu picioare slabe ca beţele. Ţi s-a făcut vreodată statuia? Întreabă domnul Bucket luând o căutătură de artist, după felul cum îşi întoarce ochii şi capul.

Feciorului nu i s-a făcut niciodată statuia.

— Atunci ar trebui să ţi se facă, ştii, urmează domnul Bucket, şi un prieten de-al meu, de care ai să auzi într-o zi că-i sculptor la Academia Regală, ar realiza ceva grozav dacă ţi-ar face un desen, cu proporţiile astea pe care le ai pentru marmură. Lady Dedlock a ieşit, nu-i aşa?

— A ieşit pentru cină.

— Iese cam în fiecare zi, nu-i aşa?

— Da.

— Nu-i de mirare! Face domnul Bucket. O femeie atât de minunată ca ea, atât de frumoasă şi graţioasă, atât de elegantă, e ca o lămâie proaspătă pe masa de ospăţ, o podoabă oriunde s-ar duce. Tatăl dumitale a făcut acelaşi lucru în viaţă ca şi dumneata?

Răspunsul e negativ.

— Ba al meu da, zice domnul Bucket. Tatăl meu la început a fost paj, apoi lacheu, pe urmă majordom, apoi intendent şi în sfârşit hangiu. A trăit respectat de toată lumea şi a murit jelit. A zis cu ultima lui suflare că a socotit drept cea mai de cinste parte a carierei sale timpul cât a fost în slujbă, şi chiar aşa a fost. Am un frate tocmit fecior şi un cumnat. Lady Dedlock e bună?

Feciorul răspunde:

— Bună cât te poţi aştepta.

— A! Exclamă domnul Bucket, puţin cam răsfăţată? Puţin cam cu toane? Ei Doamne! La ce să te aştepţi când sunt aşa de frumoase? Şi nouă ne plac încă mai mult că-s aşa, nu?

Feciorul, cu mâinile în buzunarele livrelei de culoarea vie a florilor de piersică, îşi întinde picioarele-i simetrice, de mătase, cu aerul unui cuceritor, şi nu poate tăgădui că-i adevărat. Urmează duruitul roţilor şi sunatul violent al clopoţelului de la intrare.

— Vorbeşti de lup, zice domnul Bucket, şi lupu-i la uşă. Uşile se deschid în lături şi Lady Dedlock trece prin salon, încă foarte palidă, e îmbrăcată pe jumătate în doliu şi poartă două brăţări frumoase. Ori frumuseţea brăţărilor, ori cea a braţelor exercită o atracţie deosebită asupra domnului Bucket. Se uită la ele cu un ochi ager şi îşi zornăie ceva în buzunar… Se vede că nişte bănuţi.

Băgându-l în seamă, ea întoarce o privire întrebătoare către celălalt fecior, care a adus-o în casă.

— Domnul Bucket, doamnă.

Domnul Bucket se trage un pas îndărăt, cu o plecăciune, şi apoi vine înaintea Doamnei Noastre, trecându-şi demonicul deget peste gură.

— Aştepţi să-l vezi pe sir Leicester?

— Nu, doamnă; l-am văzut!

— Ai ceva să-mi spui mie?

— Nu tocmai în momentul de faţă, doamnă!

— Ai mai făcut vreo descoperire nouă?

— Câteva, doamnă.

Toate au fost spuse doar în trecere. Lady Dedlock abia de s-a oprit o clipă şi a pornit sus pe scară, singură. Domnul Bucket, apropiindu-se de piciorul scării, o urmăreşte cum urcă treptele pe care bătrânul le coborâse spre mormânt, cum trece prin faţa grupurilor de statui ucigaşe care se multiplică, cu arme cu tot, în umbrele de pe pereţi, apoi prin faţa afişului tipărit la care se uită în treacăt şi, în fine, cum dispare.

— E femeie seducătoare, zău că e, zice domnul Bucket întorcându-se îndărăt la fecior. Totuşi nu arată a fi chiar sănătoasă.

— Nu e chiar sănătoasă, îl informează feciorul. Suferă mult de dureri de cap.

— Chiar aşa? Ce păcat! Plimbare, ar recomanda domnul Bucket pentru aşa ceva.

— Ei da, încearcă să se plimbe, interveni feciorul. Uneori merge câte două ceasuri, când se simte prost. Chiar şi noaptea.

— Eşti sigur că măsori chiar aşa de mult… Şase picioare şi trei… Rugându-te să mă ierţi că te-am întrerupt o clipă, continuă domnul Bucket. Nici îndoială de acest lucru. Eşti atât de bine legat încât n-aş fi crezut să ai chiar atâta. Armatele de lachei, cu toate că sunt cu toţii socotiţi bărbaţi frumoşi, sunt clădiţi atât de dezordonat!… Şi zi, se plimbă noaptea, da? Măcar că-i luna plină?

— O, da. Când e lumină de lună! Desigur. O! Mai ales pe lună. Pălăvrăgeală şi încuviinţare reciprocă de ambele părţi.

— Bănuiesc că nu-ţi stă în obicei să te plimbi, zice domnul Bucket. Nu prea ai timp pentru aşa ceva, aş crede.

Pe lângă asta, feciorului nici nu-i place. Preferă trăsura, mersului pe jos.

— Bineînţeles, aprobă domnul Bucket. E-o diferenţă între una şi alta. Ştii, mă gândesc, urmează domnul Bucket, încălzindu-şi mâinile şi uitându-se cu plăcere la vâlvătaia din vatra căminului, că s-o fi dus să se plimbe şi-n noaptea cu pricina.

— Bineînţeles că s-a dus! Am condus-o eu în grădină, dându-i drumul.

— Şi ai lăsat-o acolo. Sigur că-i aşa! Te-am văzut eu.

— Eu nu v-am văzut, se miră feciorul.

— Eram grăbit, răspunse domnul Bucket, mă duceam să-mi văd o mătuşă ce locuieşte în Chelsea… Doar la a doua casă mai jos de vechea şi bine cunoscuta „Bun House…” e

în vârstă de nouăzeci de ani bătrâna, necăsătorită, şi cu o mică proprietate. Da, s-a întâmplat să trec tocmai atunci. Ia să vedem. Cât să fi fost ceasul? Nu era încă zece.

— Nouă jumătate.

— Ai dreptate, atât era. Şi de nu mă înşel, Doamna Noastră era îmbrăcată într-o mantie neagră, largă, cu nişte ciucuri mari?

— Sigur că aşa era.

Sigur că aşa era. Domnul Bucket trebuie să se întoarcă sus, unde mai are puţin de lucru; dar trebuie să strângă mâna feciorului ca mulţumire pentru sfatul plăcut pe care l-a ţinut cu el, şi să-i ceară să se gândească… E tot ce-i cere… Doar să se gândească, când are o jumătate de oră de prisos, s-o pună la dispoziţia sculptorului de la Academia Regală, pentru binele ambelor părţi.

Mina explodează econfortat de somn, domnul Bucket se scoală dis-de-dimineaţă şi se pregăteşte pentru o zi de luptă. Dichisit, cu o cămaşă curată şi înarmat cu o perie de cap udă, instrument cu care în prilejurile sărbătoreşti îşi linge cele câteva şuviţe subţiri de păr care i-au mai rămas după o viaţă de studiu serios, domnul Bucket se aşază la un mic dejun, cu două cotlete de berbec ca bază de operaţie, plus ceai, ouă, pâine prăjită şi marmeladă, toate pe o scară corespunzătoare. După ce s-a bucurat mult de asemenea întăritoare, şi după ce a ţinut şi un sfat viclean cu demonicul său arătător, Domnia Sa îl instruieşte în taină pe fecior: „Doar să-i spui liniştit lui sir Leicester Dedlock, Baronet, că de îndată ce Domnia Sa e gata pentru mine, şi eu sunt gata pentru el.” Trimiţându-i-se un răspuns binevoitor, cum că sir Leicester se va îmbrăca în grabă şi îl va întâlni pe domnul Bucket în bibliotecă după zece minute, domnul Bucket se îndreaptă către încăperea aceea şi rămâne în picioare înaintea focului, cu degetul pe bărbie, uitându-se la cărbunii încinşi.

E gânditor domnul Bucket, aşa cum poate fi omul ce are de făcut o treabă importantă; dar liniştit, sigur pe el şi plin

de încredere. După expresia feţei, ar putea fi un faimos jucător de whist la mizã mare – să zicem o sută de guinee – cu cartea în mână, dar cu o reputaţie vestită că joacă până la ultima carte într-un chip magistral. Nu s-arată a fi câtuşi de puţin îngrijorat sau tulburat când apare sir Leicester; dar îl măsoară pe baronet, care vine încetişor la fotoliul său, cu aceeaşi privire gravă şi iscoditoare, în care ieri poate că a fost, de n-ar fi să ţinem seamă de gândul îndrăzneţ, şi o urmă de compătimire.

— Îmi pare rău că te-am făcut să aştepţi, ofiţere, dar în dimineaţa asta m-am sculat mai târziu decât mi-e obiceiul. Nu mi-e bine. Neliniştea şi indignarea de care am suferit în ultimul timp au fost prea apăsătoare pentru mine. Sunt robul… Gutei.

Sir Leicester era gata să spună „indispoziţie”, şi ar fi spus-o altcuiva, dar domnul Bucket ştie cu precizie totul.

— Evenimentele recente mi-au provocat-o iarăşi.

În timp ce se aşază cu oarecare greutate şi cu durerea zugrăvită pe faţă, domnul Bucket se-apropie ceva mai mult şi rămâne în picioare, sprijinit cu una dintre mâinile lui mari de masa bibliotecii.

— Nu-mi dau seama, ofiţere, urmează sir Leicester, ridicându-şi ochii spre faţa poliţistului, dacă doreşti să fim singuri; asta rămâne la bunul dumitale plac. Dacă aşa vrei, atunci bine. De nu, domnişoara Dedlock ar fi interesată…

— Ei bine, sir Leicester Dedlock, Baronet, răspunde domnul Bucket cu capul lăsat convingător pe o parte şi cu arătătorul atârnat de-o ureche ca un cercel, pentru moment e nevoie de cea mai mare discreţie. Veţi vedea îndată că trebuie să fim numai noi doi. Prezenţa unei doamne, în împrejurările de faţă, şi mai cu seamă în situaţia înaltă pe care o are domnişoara Dedlock în societate, n-ar putea decât să-mi facă plăcere, dar, vorbind fără să ţin seamă de plăcerile mele, îmi iau îndrăzneala de a vă încredinţa că trebuie să fim numai noi doi.

— E de-ajuns ce-mi spui.

— Mai mult, încă, sir Leicester Dedlock, Baronet, reia domnul Bucket, eram pe punctul de a vă cere îngăduinţa să încui uşa.

— Bineînţeles.

Domnul Bucket îşi ia această precauţie cu dibăcie şi cu linişte, aplecându-se pe un genunchi, prin simpla forţă a obişnuinţei, ca să poată potrivi cheia în broască în aşa fel ca nimeni din cealaltă parte să nu poată trage cu ochiul înăuntru.

— Sir Leicester Dedlock, Baronet, v-am spus ieri seară că nu-mi lipseşte decât foarte puţin ca să lămuresc cazul. Acum l-am lămurit şi am adunat dovezi împotriva persoanei care a săvârşit crima.

— Împotriva soldatului?

— Nu, sir Leicester Dedlock, nu a soldatului.

Sir Leicester priveşte uluit şi întreabă:

— Nu-i el omul arestat?

Domnul Bucket îi spune după o pauză:

— A fost o femeie.

Sir Leicester se lasă pe spate în fotoliu şi, emoţionat, exclamă:

— Doamne Dumnezeule!

— Acum, sir Leicester Dedlock, Baronet, începe domnul Bucket aplecându-se asupra gentilomului, cu o mână întinsă pe masa bibliotecii şi cu arătătorul celeilalte într-o activitate impresionantă, e de datoria mea să vă pregătesc pentru un şir de întâmplări care ar putea, ba am să merg atât de departe încât să spun, care vă vor da un şoc. Dar, sir Leicester Dedlock, Baronet, sunteţi gentilom; şi eu ştiu ce-i un gentilom şi de ce-i în stare un gentilom. Un gentilom poate îndura cu curaj şi cu tărie un şoc, când trebuie să vină. Un gentilom se poate hotărî să înfrunte aproape orice lovitură. Ei, bine, fiţi tare sir Leicester Dedlock, Baronet. Dacă vă cade deasupra capului o nenorocire, fireşte vă gândiţi la strămoşii Domniei Voastre. Vă întrebaţi cum ar fi suferit nenorocirea toţi înaintaşii aceia ai Domniei Voastre

până la Julius Caesar… ca să nu mergem mai sus de el, pentru moment. Vă amintiţi de zeci dintre ei care ar fi suportat-o bine, aşa cum şi dumneavoastră o veţi îndura de dragul lor şi pentru păstrarea creditului de care se bucură familia. Iată felul cum trebuie să raţionaţi, sir Leicester Dedlock, Baronet.

Sir Leicester, lăsându-se pe spate în fotoliu şi prinzându-şi coatele în mâini, stă, uitându-se la domnul Bucket cu faţa împietrită.

— Aşadar, sir Leicester Dedlock, continuă domnul Bucket, pregătindu-vă astfel, îmi îngăduiţi să vă conjur să nu vă necăjiţi nici-o clipă pentru cele ce mi-au ajuns la cunoştinţă. Ştiu atâtea lucruri în privinţa atâtor persoane din lumea de sus ca şi din cea de jos, încât o informaţie în plus sau în minus nu înseamnă mare lucru. Nu cred să existe o mişcare pe tabla de şah care să mă mai surprindă; cât priveşte mişcarea cutare sau cutare care s-a comis, faptul că o cunosc nu contează absolut deloc, orice mişcare posibilă (numai să nu fie într-o direcţie greşită) intră în calculul celor prevăzute de experienţa mea. Din această pricină, ceea ce am a vă spune, sir Leicester Dedlock, Baronet, e să nu vă lăsaţi impresionat şi să nu vă ieşiţi din fire, pentru că ştiu unele lucruri din socotelile familiei Domniei Voastre.

— Mulţumesc pentru pregătire, răspunde sir Leicester după o tăcere, fără să-şi clintească mâna, piciorul sau trăsăturile feţei; sper însă să nu fie necesară, cu toate că o apreciez ca fiind bine intenţionată. Fii bun şi continuă. Totodată – sir Leicester pare că se încruntă în umbra aruncată de Bucket – totodată fii bun şi ia loc, dacă n-ai nimic împotrivă.

— Absolut nimic. Domnul Bucket aduce un scaun şi îşi micşorează umbra.

— Şi acum, sir Leicester Dedlock, Baronet, cu această scurtă introducere vin la chestiune: Lady Dedlock…

Sir Leicester se ridică în fotoliu şi se uită ţintă la el, înverşunat. Domnul Bucket aduce degetul în jos ca pe un

emolient.
— Lady Dedlock, ştiţi, e admirată de lumea întreagă. Aşa e Lady Dedlock, admirată de lumea întreagă, zice domnul Bucket.
— Aş dori din răsputeri, ofiţere, interveni sir Leicester categoric, ca numele Doamnei mele să fie cu totul înlăturat din discuţia noastră.
— Şi eu aş dori, sir Leicester Dedlock, Baronet, dar… E cu neputinţă.
— Cu neputinţă?
Domnul Bucket, neînduplecat, dă din cap că da.
— Sir Leicester Dedlock, Baronet, eântr-adevăr cu neputinţă. Ceea ce am a vă spune e în privinţa Doamnei Domniei Voastre. Lady Dedlock este pivotul în jurul căruia se învârt toate.
— Ofiţere, îl întrerupe sir Leicester, scăpărând din ochi şi tremurând din buze, îţi cunoşti datoria; fă-ţi datoria, dar bagă de seamă să nu treci peste limitele ei. N-aş putea răbda. N-aş putea îndura. Aduci numele Doamnei mele în comunicarea de faţă pe răspunderea dumitale… pe propria-ţi răspundere. Numele Doamnei mele nu-i un nume cu care oamenii de rând să glumească.
— Sir Leicester Dedlock, Baronet, spun doar ceea ce trebuie să spun şi nimic mai mult.
— Nădăjduiesc să se dovedească aşa. Foartebine. Continuă. Continuă, domnule!
Aruncându-şi privirile la ochii plini de mânie, care îl ocoleau acuma, şi la făptura mânioasă care tremura din creştet până-n tălpi, totuşi străduindu-se să rămână calm, domnul Bucket îşi dibuie calea cu degetul arătător şi începe să vorbească liniştit, cu voce înceată:
— Sir Leicester Dedlock, Baronet, e de datoria mea să vă spun că defunctul domn Tulkinghorn de multă vreme nutrea neîncredere şi bănuială în privinţa soţiei dumneavoastră, Lady Dedlock.

— Dacă ar fi îndrăznit să-mi sufle numai o vorbă despre aşa ceva, domnule… Ceea ce n-a făcut niciodată… L-aş fi ucis chiar eu cu mâna mea! Exclamă sir Leicester, lovind cu mâna în masă.

Dar, în plina fierbinţeală şi furie a actului se opreşte pironit de ochii cunoscători ai domnului Bucket, al cărui arătător se mişcă încetişor şi care, cu tot atâta încredere cât şi răbdare, clatină din cap că nu.

— Sir Leicester Dedlock, domnul Tulkinghorn, defunctul, era de nepătruns şi închis, şi ceea ce avea el în cap de la început nu m-aş încumeta să spun. Dar ştiu din gura lui că de multă vreme o bănuia pe Lady Dedlock şi că ar fi descoperit, văzând caligrafia unor scrisori chiar aici în casă, şi chiar când Domnia Voastră, sir Leicester Dedlock, eraţi de faţă, existenţa în mare sărăcie a unui anumit ins, care ar fi fost iubitul Doamnei înainte ca dumneavoastră să-i fi făcut curte, şi care ar fi trebuit să-i fie soţ. Domnul Bucket se opreşte şi pe urmă repetă intenţionat: „ar fi trebuit să-i fie soţ”; nici-o îndoială în privinţa asta. Ştiu din gura lui că după ce insul acela a murit, a bănuit-o pe Lady Dedlock că i-ar fi vizitat singură şi în taină mizera locuinţă şi mizerul lui mormânt. Ştiu din propriile mele cercetări şi din văzute şi din auzite că Lady Dedlock a făcut asemenea vizită, îmbrăcată chiar cu rochiile femeii sale de serviciu; pentru că defunctul domn Tulkinghorn s-a slujit de mine pentru verificarea soţiei dumneavoastră, Lady Dedlock şi a bănuielilor sale… Mă veţi ierta că folosesc un termen de care noi ne folosim de obicei… Şi am verificat-o complet. Am confruntat slujnica, în biroul din Lincoln's Inn Fields, cu un martor care a călăuzit-o pe Lady Dedlock şi nu poate fi nici umbră de îndoială că Domnia Sa purtase rochiile tinerei servitoare, fără ca aceea să fi ştiut. Sir Leicester Dedlock, Baronet, m-am străduit să pregătesc puţin terenul pentru asemenea dezvăluire neplăcută încă de ieri, când v-am spus că lucruri foarte ciudate se întâmplă uneori chiar şi în familiile cele mai nobile. Toate acestea şi încă mai multe s-

au întâmplat în propria familie a Domniei Voastre, prin Lady Dedlock. Sunt încredinţat că defunctul domn Tulkinghorn a continuat cercetările până în ceasul morţii sale şi că el şi Lady Dedlock şi-au făcut mult sânge rău în privinţa asta, chiar în noaptea aceea. Aşadar, aduceţi toate acestea la cunoştinţa soţiei dumneavoastră, Lady Dedlock, sir Leicester Dedlock, Baronet; şi întrebaţi-o pe Domnia Sa dacă, chiar după ce el plecase de aici, nu s-a dus după domnul Tulkinghorn la biroul său, în intenţia de a-i mai spune ceva, fiind îmbrăcată cu o mantie neagră, largă, cu ciucuri mari.

Sir Leicester şade ca o statuie, cu privirile aţintite la degetul crud care-i răscoleşte inima, gata să-i rupă firul vieţii.

— Aduceţi toate acestea la cunoştinţa soţiei dumneavoastră, Lady Dedlock, din partea mea, inspectorul Bucket din Departamentul Anchetelor. Şi dacă Domnia Sa face oarecare greutăţi în recunoaşterea celor de mai sus, spuneţi-i că-i de prisos, pentru că inspectorul Bucket ştie totul şi ştie că Domnia Sa a trecut pe lângă soldat, cum îi spuneţi Domnia Voastră (cu toate că nu mai este în armată acum), şi ştie că şi Domnia Sa ştie că a trecut pe lângă el pe scară. Şi acum, sir Leicester Dedlock, Baronet, de ce vă povestesc eu toate acestea?

Sir Leicester, care şi-a acoperit faţa cu mâinile, scoţând un singur geamăt, îi cere să se oprească pentru un moment, încetul cu încetul, îşi dă mâinile la o parte şi astfel îşi apără demnitatea şi calmul aparent, cu toate că faţa lui are aceeaşi culoare ca şi păru-i cărunt, încât domnul Bucket e puţin îngrozit de starea sa. În felul său de a fi se vădeşte ceva mai îngheţat şi mai împietrit decât carapacea-i obişnuită de aroganţă şi dispreţ; şi curând, domnul Bucket discerne o încetineală neobişnuită în vorbirea lui, cu o ciudată greutate din când în când la începutul cuvintelor, ceea ce-i prilejuieşte rostirea unor sunete nearticulate. Cu asemenea sunete, rupe el tăcerea: totuşi, curând după

aceea, îşi recapătă controlul de sine, spunând că nu înţelege de ce un gentilom atât de credincios şi devotat ca domnul Tulkinghorn nu i-a comunicat nimic din ştirile astea atât de dureroase, atât de jalnice, atât de neaşteptate, atât de zdrobitoare.

— Încă o dată, sir Leicester Dedlock, Baronet, răspunde domnul Bucket, aduceţi-le la cunoştinţă soţiei dumneavoastră, Lady Dedlock, ca să le lămurească Domnia Sa. Aduceţi-le la cunoştinţa Domniei Sale, dacă socotiţi că-i bine, din partea inspectorului Bucket de la Departamentul Anchetelor. Veţi vedea, sau eu mă înşel, că domnul Tulkinghorn, decedatul, avea intenţia să vă comunice totul de îndată ce ar fi socotit că a sosit momentul, ba, chiar i-a dat şi soţiei dumneavoastră, Lady Dedlock de înţeles c-o va face. Mai mult încă, ar fi avut de gând să vă dezvăluie totul tocmai în dimineaţa când i-am cercetat cadavrul! Nu ştiţi ce am de gând să spun şi să fac peste cinci minute din clipa de faţă, sir Leicester Dedlock, Baronet; şi presupunând că aş fi chiar acum doborât de un glonţ, v-aţi mira de ce n-am făcut-o cu cinci minute mai devreme: vedeţi?

Adevărat. Sir Leicester, ocolind cu oarecare greutate sunetele acelea supărătoare, zice: „Adevărat”. Tocmai când se enunţau ipotezele de mai sus, se aude din hol un zgomot considerabil de voci. Domnul Bucket, după ce a ascultat, se duce la uşa bibliotecii, o descuie binişor, o deschide şi apoi ascultă iarăşi. Apoi îşi trage capul îndărăt şi şopteşte grabnic dar cu calm:

— Sir Leicester Dedlock, Baronet, nenorocita asta de chestie familială a fost dată în vileag, aşa cum m-am aşteptat că are să se întâmple, domnul Tulkinghorn decedatul, fiind răpus atât de pe neaşteptate. Şansa noastră de a o muşamaliza e să primim oamenii de jos ce se ciorovăiesc cu valeţii Domniei Voastre. Aveţi ceva împotrivă să staţi liniştit… Pentru binele familiei… Cât timp am să-i interoghez? Şi veţi binevoi doar să-mi daţi o încuviinţare din

cap, ori de câte ori vă voi cere-o? Sir Leicester răspunde neclar:

— Ofiţere! Fă cum poţi, fă cum poţi mai bine! Domnul Bucket, cu o încuviinţare a capului şi cu o încârligare isteaţă a arătătorului, se strecoară jos în salon, unde vocile se sting la iuţeală. Nu trece mult până se-ntoarce, câţiva paşi înaintea feciorului care, cu un confrate de asemenea pudrat şi în livrea de culoarea florilor de piersici, poartă pe braţe un scaun pe care stă un bătrân neputincios. Încă un om şi două femei vin din spate. Arătând cu un aer binevoitor şi degajat unde să fie aşezat scaunul ce se legăna în mers, domnul Bucket îi concediază pe valeţi şi încuie iarăşi uşa. Sir Leicester se uită la asemenea invazie în incinta sacră cu o căutătură de gheaţă.

— Ei, poate că mă cunoaşteţi, Domniile Voastre, doamnelor şi domnilor, începe domnul Bucket, vorbind parcă în taină. Sunt inspectorul Bucket din Departamentul Anchetelor; da, eu sunt; şi, urmează el arătând vârful însemnului său oficial din buzunarul de la piept, iată semnul funcţiei mele. Aşadar, doreaţi să-l vedeţi pe sir Leicester Dedlock, Baronet. Ei bine! Vedeţi-l şi luaţi aminte, nu oricui îi e dată asemenea cinste. Numele dumitale, bătrâne domn, e Smallweed; ăsta ţi-e numele, îl ştiu prea bine.

— Ăla-i, şi n-ai auzit nimica rău pe socoteala lui, strigă domnul Smallweed, cu vocea-i tare şi ascuţită.

— Nu ştii cumva de ce-a fost ucis porcul, sau ştii? Întreabă domnul Bucket cu privirea hotărâtă şi fără să-şi iasă din sărite.

— Nu.

— Ei bine, a fost ucis, urmează domnul Bucket, din pricină că-şi vâra râtul unde nu trebuie. Nu te pune în aceeaşi situaţie, pentru că nu-i demn de dumneata. Nu cumva ai obiceiul să vorbeşti cu surzii, ori da?

— Ba da, mormăie domnul Smallweed, nevastă-mea e surdă.

— Aşa se explică de ce-ţi potriveşti vocea aşa de sus. Dar, de vreme ce ea nu-i aici, fă bine şi ţi-o potriveşte cu o octavă şi chiar cu două mai jos, aşa, şi nu numai că am să-ţi rămân recunoscător, dar am să-ţi dau mai multă consideraţie, zice domnul Bucket. Şi domnul celălalt e de specialitate predicator, cred?

— Pe nume Chadband, intervine domnul Smallweed, de aici înainte pe un ton mult mai jos.

— Cândva am avut un prieten şi un camarad sergent cu acelaşi nume, zice domnul Bucket, întinzându-i mâna, şi ca atare am o slăbiciune pentru el. Doamna Chadband, fără îndoială?

— Şi doamna Snagsby, recomandă domnul Smallweed.

— Soţul librar, specialitate jurisprudenţă şi prieten cu mine, urmează domnul Bucket. Îl iubesc ca pe un frate!… Ei şi acum despre ce-i vorba?

— Doriţi să întrebaţi cuce treburi am venit? Se informează domnul Smallweed, puţin izbit de asemenea întorsătură neaşteptată.

— Ah! Ştiţi ce vreau să spun. Dar să auzim despre ce e vorba faţă de sir Leicester Dedlock, Baronet. Hai, daţi-i drumul!

Domnul Smallweed, făcându-i semn domnului Chadband să se apropie, se sfătuieşte cu el o clipă, în şoaptă. Domnul Chadband, storcând o cantitate considerabilă de sudoare din porii frunţii şi din palmele mâinilor, zice tare: „Da. Dumneata întâi!” şi se retrage la locul lui dinainte.

— Am fost clientul şi prietenul domnului Tulkinghorn, zice atunci cu vocea-i piţigăiată bunicul Smallweed. Făceam afaceri cu el. Îi eram de folos şi el mi-era de folos. Krook, mort, dus pe cea lume, mi-era cumnat, era frate de-adevărat cu o coţofană afurisită… Sau ca să zicem aşa cu doamna Smallweed. Am moştenit averea lui Krook. I-am cercetat toate hârtiile şi toate efectele. Toate au fost dezgropate sub ochii mei. Era şi un pachet de scrisori, ce aparţinuseră unui chiriaş mort, dus de pe lume, scrisori

care şedeau ascunse într-un fund de raft, într-o latură a culcuşului în care dormena Lady Jane…

Culcuşul pisicii lui. El ascunsese tot felul de lucruri peste tot locul. Domnul Tulkinghorn le-a vrut şi le-a căpătat, dar mai întâi m-am uitat şi eu prin ele. Sunt negustor, şi am aruncat şi eu o privire pe furiş la ele. Erau nişte scrisori de la iubita chiriaşului, care semna Honoria. Doamne Dumnezeule, ăsta nu-i nume de rând, Honoria, nu-i aşa? Nici-o doamnă aici în casă nu se iscăleşte Honoria, nu-i aşa? O, nu! Nu cred! O! Nu, nu cred! Şi poate nu de aceeaşi mână? O nu, nu cred!

Ajuns aici, domnul Smallweed este cuprins de o criză de tuse, în toiul succesului său, şi încheie strigând:

— Vai de mine, o Doamne sfinte, sunt zdrobit de tot!

— Ei bine, când eşti gata, zice domnul Bucket, după ce l-a aşteptat să-şi vină în fire, să ajungi la ceea ce-l priveşte pe sir Leicester Dedlock, Baronetul, uite, gentilomul se află aici de faţă.

— Dar n-am ajuns la asta, domnule Bucket? Striga bunicul Smallweed. Asta încă nu-l priveşte pe gentilom? Nici căpitanul Hawdon şi pe veci iubita lui Honoria şi copilul lor pe deasupra? Hai, atunci, doresc să ştiu unde se află scrisorile acelea? Asta mă priveşte pe mine, dacă nu pe sir Leicester Dedlock. Vreau să ştiu unde se află. Nu vreau să dispară aşa pe tăcute. Le-am dat prietenului şi avocatului meu, domnul Tulkinghorn, nu altcuiva.

— Bine, dar el ţi le-a plătit, doar ştii, şi încă pe un preţ straşnic, îi spune domnul Bucket.

— Puţin îmi pasă mie de asta. Vreau să ştiu la cine sunt. Şi îţi spun eu ce dorim noi… Noi toţi de aici, domnule Bucket. Dorim mai multă stăruinţă în anchetarea omorului săvârşit. Noi ştim unde a stat interesul şi pricina lui şi dumneata n-ai făcut destul. Dacă George, dragonul hoinar, are vreun amestec în omorul acela, el nu-i decât complice şi a fost pus să-l săvârşească. Ştii dumneata mai bine ce vreau să spun.

— Acum iată ce spun eu, replică domnul Bucket: schimbându-şi într-o clipă conduita, venind lângă el şi comunicând arătătorului o putere de fascinare extraordinară: să fiu al dracului dacă am să îngădui vreunei fiinţe omeneşti de pe faţa pământului să-mi fure anchetarea cazului, să se amestece sau să-l anticipeze, chiar cu o jumătate de secundă. Doreşti mai multă stăruinţă în anchetarea omorului săvârşit? Doreşti? Vezi mâna asta şi crezi că eu nu ştiu timpul potrivit ca s-o întind şi s-o pun pe braţul care a slobozit împuşcătura?

Puterea acestui om e aşa de grozavă şi atât de teribil iese în evidenţă că ceea ce spune nu-i o lăudăroşenie zadarnică, încât domnul Smallweed începe să-şi ceară iertare. Domnul Bucket îşi potoleşte mânia subită şi-l dojeneşte.

— Îţi dau un sfat, nu-ţi bate capul cu omorul. Asta e treaba mea. Urmăreşte gazetele şi nu m-aş mira să ai ceva de citit nu după multă vreme, dacă le ţii din scurt. Eu îmi cunosc meseria şi asta-i tot ce aveam să-ţi spun în asemenea privinţă. Cât despre scrisori! Vrei să ştii la cine sunt. N-am nimic împotrivă să-ţi spun. La mine sunt. Nu-i ăsta pachetul?

Domnul Smallweed se uită cu ochii lacomi la micul pachet pe care domnul Bucket îl scoate dintr-un loc tainic al hainelor sale, şi-l identifică: acela-i pachetul cu scrisori.

— Ce mai ai de spus? Întreabă domnul Bucket. Ascultă, să nu deschizi gura prea mare, fiindcă nu-ţi şade bine când o faci.

— Vreau cinci sute de lire!

— Nu, nu se poate; vrei să zici cincizeci, face domnul Bucket, glumind.

Se pare, totuşi, că domnul Smallweed s-a gândit la cinci sute.

— Ei, bine, sunt delegat de sir Leicester Dedlock, Baronet, să studiez afacerea asta mică (fără să primesc sau să făgăduiesc ceva), zice domnul Bucket (sir Leicester dă mecanic din cap că da); şi dumneata îmi ceri să studiez

cererea de cinci sute de lire. Ei, bine, e o cerere excesivă! Şi două sute cincizeci e destul de mult, dar tot mai merge. Nu preferi să zici două sute cincizeci?

Domnul Smallweed arată limpede că nu preferă.

— Atunci, urmează domnul Bucket, să-l ascultăm pe domnul Chadband. Doamne! De multe ori l-am ascultat pe camaradul meu, sergent, cu acelaşi nume; şi ce om cumpătat era în toate privinţele, cum niciodată n-am mai dat peste unul la fel!

Astfel poftit, domnul Chadband păşeşte în faţă şi, după un uşor zâmbet unsuros, stoarce puţină sudoare din palmele mâinilor şi îşi expune părerea după cum urmează:

— Prieteni, suntem acum… Rachel, soţia mea şi cu mine… În lăcaşurile celor bogaţi şi preamăriţi. De ce ne aflăm noi acuma în lăcaşurile celor bogaţi şi preamăriţi, prieteni? Să fie oare fiindcă am fost poftiţi? Pentru că suntem chemaţi să benchetuim cu ei, pentru că am fost chemaţi să ne bucurăm cu ei, pentru că am fost chemaţi să cântăm din lăută cu ei, pentru că am fost chemaţi să dănţuim cu ei? Nu. Atunci de ce ne aflăm aici, prieteni? Suntem oare în stăpânirea unei taine pline de păcat şi cerem grâu şi vin şi untdelemn… Sau, ceea ce-i totuna… Bani, ca să nu o dăm în vileag? Se vede că-i aşa, prieteni.

— Te pricepi la afaceri; după cât se vede, intervine domnul Bucket, foarte atent, şi ca atare ai să ne spui de ce natură e taina dumitale. Ai dreptate. Nu puteai proceda mai bine.

— Atunci, îngăduie-ne, frate, cu dragoste creştinească, zice domnul Chadband cu o căutătură vicleană, s-ajungem până acolo. Rachel, soţia mea, înaintează!

Doamna Chadband, mai mult decât gata, vine în faţă, înghesuindu-l din spate pe soţul ei, şi-l înfruntă pe domnul Bucket cu un zâmbet tare încruntat.

— Fiindcă dumneata vrei să afli ce ştim noi, zice ea, am să-ţi povestesc tot. Am crescut-o pe domnişoara Hawdon, care a fost născută de Lady Dedlock. Eram angajată în serviciu la sora Domniei Sale care a suferit foarte tare de necinstea pe

care Lady Dedlock a adus-o asupră-i şi a răspândit zvonul, spunându-i chiar şi acesteia, la Lady Dedlock mă refer, că bietul copil a murit; fetiţa era gata să moară când s-a născut. Dar trăieşte şi eu o cunosc.

Cu aceste cuvinte şi cu un hohot de râs, după ce pusese câte un accent înveninat pe cuvintele „Lady Dedlock”, doamna Chadband îşi încrucişează braţele şi se uită neîndurătoare la domnul Bucket.

— Presupun, aşadar, zice poliţistul, că vei fi aşteptând o bancnotă de douăzeci de lire sau vreun cadou cam de aceeaşi valoare?

Doamna Chadband râde de-a binelea şi, plină de dispreţ, îi răspunde că el poate „oferi” şi douăzeci de petice.

— Dragă doamnă a prietenului meu librarul, dumneata de-acolo, zice domnul Bucket, momind-o pe doamna Snagsby în faţă, cu degetul. Cam cum sună jocul dumitale, doamnă?

La început, doamna Snagsby e împiedicată de lacrimi şi lamentări de a stabili natura jocului ei; dar, treptat, se lămureşte din învălmăşeală, ieşind la lumină cum că ea, biata, e o femeie copleşită de nedreptăţi şi de înşelăciuni, pe care domnul Snagsby şi-a făcut un obicei ca s-o înşele, s-o părăsească şi să caute s-o ţină în întuneric, şi a cărei mângâiere capitală în supărările ei i-a fost simpatia şi înţelegerea defunctului domn Tulkinghorn; care i-a arătat atâta compătimire într-o împrejurare a vizitei sale în imobilul Cook, în lipsa soţului sperjur, încât obişnuia în ultima vreme să-i încredinţeze toate amarurile ei. Toată lumea, se pare, afară de cei de faţă, complotează împotriva liniştii doamnei Snagsby. Iată de exemplu, domnul Guppy, slujbaş la „Kenge şi Carboy”, care la început era deschis şi radios cum e soarele în amiază, dar care dintr-o dată s-a închis şi-i întunecat acum ca noaptea în miezul ei, sub înrâurirea… Nu mai e nici-o îndoială… A instigărilor şi manevrelor diabolice ale domnului Snagsby. La fel domnul Weevle, prietenul domnului Guppy, care locuia misterios, sus în imobil, datorită unor cauze tot atât de strâns legate.

Apoi au mai fost Krook, defunctul; pe urmă Nimrod, defunctul şi în sfârşit Jo, defunctul. Şi cu toţii erau băgaţi în asta. În ce, doamna Snagsby nu explică cu amănunţime; dar ea ştie că Jo era fiul domnului Snagsby „aşa de bine de parcă o trompetă ar fi declarat-o”, şi ea l-a urmărit pe domnul Snagsby când s-a dus ultima oară să-l vadă pe băiat şi de nu i-ar fi fost fecior de ce s-a dus? Singura îndeletnicire a vieţii ei a fost, până acum o bucată de vreme în urmă, să se ţină de domnul Snagsby încolo şi încoace, în sus şi în jos şi să adune, legându-le la un loc, fapte suspecte… Şi fiecare fapt ce se petrecea era din ce în ce mai suspect; şi în felul acesta ea şi-a urmărit zi şi noapte scopul de a-şi surprinde soţul făţarnic şi a-l da în vileag. Aşa se face că s-a întâmplat să aducă la un loc pe soţii Chadband şi pe domnul Tulkinghorn şi să se sfătuiască cu domnul Tulkinghorn în privinţa schimbării domnului Guppy, apoi să ajute ca să se dea în vileag, întâmplător şi lăturalnic, faptele care-i interesează pe cei veniţi acum, ea având pe vecie o singură cale de căpetenie, care trebuie să se termine prin demascarea totală a domnului Snagbsy şi prin despărţirea matrimonială. Doamna Snagsby, ca femeie jignită, ca prietenă a doamnei Chadband, ca adeptă a domnului Chadband şi ca una ce-l jeleşte pe defunctul domn Tulkinghorn, se află aici ca să certifice toate acestea sub pecetea tăcerii, cu toate încurcăturile şi complicaţiile posibile, neavând nici un interes material de nici un soi, nici plan sau maşinaţie alta decât cea arătată mai sus, aducând aici şi ducând cu ea pretutindeni acea atmosferă îmbâcsită, ca singura făină pe care o macină fără încetare moara geloziei sale.

Cât a durat introducerea de mai sus – şi a luat o bună bucată de vreme – domnul Bucket, care dintr-o ochire a sondat transparenţa oţelului doamnei Snagsby, se sfătuieşte cu degetul său şi acordă o atenţie încordată soţilor Chadband şi domnului Smallweed. Sir Leicester Dedlock rămâne nemişcat cu aceeaşi coajă de gheaţă pe el; doar o

dată sau de două ori se uită către domnul Bucket, ca şi cum ofiţerul acela, ar fi singurul lui sprijin din toată omenirea.

— Foarte bine, zice domnul Bucket. Acum vă înţeleg, să ştiţi; şi fiind împuternicit de sir Leicester Dedlock, Baronet, să studiez chestiunea asta măruntă (sir Leicester se apleacă iarăşi mecanic în semn de confirmare a celor spuse de poliţist), pot să-i dau deplina şi nepărtinitoarea mea atenţie. N-am să fac aluzie la faptul că aţi pus la cale să stoarceţi bani sau altele de acelaşi soi, pentru că suntem aici bărbaţi şi femei de condiţie, oameni care cunoaştem viaţa, şi scopul nostru e să facem lucrurile să fie plăcute. Dar să vă spun de ce mă mir. Sunt surprins că v-aţi gândit să faceţi scandal jos, în vestibul. Era atât de împotriva intereselor dumneavoastră. La asta mă uit.

— Doream să intrăm, explică domnul Smallweed.

— Ei, bine, desigur, doreaţi să intraţi, încuviinţează domnul Bucket cu veselie, dar pentru un gentilom vârstnic, de anii dumitale… Adică cu adevărat venerabil, cum te-aş numi eu, înţelegi dumneata!… Cu agerimea ascuţită pe care nici nu mă îndoiesc că o deţii, din pricină că nu te mai poţi folosi de picioare, ceea ce face ca toată vioiciunea dumitale să se fi urcat la cap… să nu te gândeşti că dacă nu ţii asemenea afacere ca cea de faţă din strâns, pe cât ţi-e cu putinţă, nu mai valorează pentru dumneata nici cât o ceapă degerată, îmi pare aşa de ciudat! Vezi, furia te-a lipsit de ce-i mai bun în dumneata; prin asta ai pierdut trenul, zice domnul Bucket într-un fel convingător şi prietenesc.

— N-am spus decât că nu plec, dacă unul din slujitori nu urcă sus la sir Leicester Dedlock, răspunde domnul Smallweed.

— Asta-i. În clipa aceea furia te-a lipsit de tot ce ai mai bun în dumneata. Acum ţine-ţi firea pentru altă ocazie şi-ai să faci bani aşa! Să sun să vină să te ducă jos?

— Când avem s-auzim ceva mai mult? Întreabă cu rigiditate doamna Chadband.

— Binecuvântată fie-ţi inima, că eşti o femeie veritabilă! Mereu curios, fermecătorul dumitale sex! Răspunde domnul Bucket curtenitor. O să am plăcerea de a vă vizita mâine sau poimâine… Şi n-am să-l uit nici pe domnul Smallweed cu propunerea lui de douăsutecincizeci.

— Cinci sute! Exclamă domnul Smallweed.

— Foarte bine! Nominal cinci sute, domnul Bucket stă cu mâna pe cordonul clopoţelului, trebuie să vă urez zi bună acum, din partea mea şi din cea a gentilomului, stăpân al casei? Întreabă el cu un ton insinuant şi maliţios. Nimeni nu are îndrăzneala să se împotrivească celor propuse de domnul Bucket, şi Domnia Sa sună să vină feciorii, iar musafirii pleacă aşa cum au venit. Domnul Bucket îi însoţeşte până la uşă; când se întoarce, spune cu aerul de a discuta o afacere serioasă:

— Sir Leicester Dedlock, Baronet, Domniei Voastre vă revine dreptul de a judeca dacă face sau nu să cumpăraţi. Cât despre mine, eu v-aş sfătui, în general, să cumpăraţi şi cred că pot fi cumpăraţi destul de ieftin. Aţi văzut-o pe doamna Snagsby, acră ca un castravecior murat, a fost speculată pe toate laturile cu putinţă şi a făcut cu mult mai mult rău pomenind tot felul de fleacuri decât avusese de gând. Domnul Tulkinghorn, defunctul, a ţinut toţi caii ăştia în mână şi putea să-i mâne pe drumul pe care-i plăcea. Sunt încredinţat de asta.

Dar el a căzut de pe capră şi caii au luat-o razna şi acuma toţi trag în toate părţile, fiecare încotro poate. Asta e situaţia şi asta e viaţa. Când pisica nu-i acasă, şoarecii joacă pe masă; când gerul se taie, apa prinde a curge. Şi acum, în privinţa părţii pe care trebuie să pun mâna.

Sir Leicester pare că se trezeşte, cu toate că ochii îi erau şi până acum deschişi, şi se uită cu toată stăruinţa la domnul Bucket, în timp ce acesta îşi cercetează ceasornicul.

— Persoana pe care trebuie să pun mâna se află acum aici în casă, urmează domnul Bucket, punând ceasul la loc cu mână sigură şi din ce în ce mai bine dispus; şi am s-o

arestez în prezenţa Domniei Voastre. Sir Leicester Dedlock, Baronet, să nu rostiţi nici un cuvânt, nici să nu vă mişcaţi. Nu va fi nici vâlvă, nici scandal deloc. În cursul serii mă voi întoarce îndărăt, dacă vă face plăcere, şi mă voi strădui să procedez după dorinţa Domniei Voastre în privinţa acestei nefericite probleme de familie şi să găsesc cea mai aleasă cale de a evita scandalul. Şi acum, sir Leicester Dedlock, Baronet, să nu fiţi neliniştit în privinţa prinderii vinovatului, fapt ce se va petrece numaidecât. Veţi vedea cazul limpede în întregime, de la început până la sfârşit.

Domnul Bucket sună, se duce la uşă, şopteşte ceva scurt feciorului, închide uşa şi rămâne îndărătul ei cu braţele încrucişate. După o aşteptare de o clipă, două, uşa se deschide încetişor şi intră o franţuzoaică. E Mademoiselle Hortense.

În clipa în care ea a intrat, domnul Bucket închide repede uşa şi se propteşte cu spatele în ea. Zgomotul neaşteptat o face să se întoarcă şi atunci, pentru prima oară, dă cu ochii de sir Leicester Dedlock în fotoliu.

— Vă cer iertare, şopteşte ea în grabă. Mi-au spus că nu e nimeni aici.

Pasul ei spre uşă o pune nas în nas cu domnul Bucket. Dintr-o dată, un spasm îi strâmbă faţa şi se întoarce palidă ca o moartă.

— E locatara mea, sir Leicester Dedlock, zice domnul Bucket, făcând un semn cu capul spre ea. Tânăra de faţă, străină de origine, stă la mine în casă de câteva săptămâni.

— Şi crezi că-i pasă lui sir Leicester de asta, îngeraşule? Întrebă Mademoiselle, pe un ton glumeţ.

— Ei lasă, îngeraşule, răspunde domnul Bucket, avem să vedem noi.

Mademoiselle Hortense îi aruncă o căutătură ameninţătoare şi posomorâtă, care treptat se schimbă într-un zâmbet dispreţuitor.

— Eşti tare misterios. Eşti beat?

— Destul de treaz, îngeraşule, răspunde domnul Bucket.

— Abia am ajuns la casa asta atât de nesuferită, cu soţia dumitale. Soţia dumitale s-a despărţit de mine de câteva minute numai. Jos mi s-a spus că e aici. Vin sus şi soţia dumitale nu-i. Care-i scopul unei asemenea glume prosteşti, hai, spune!

Mademoiselle întreabă ţinându-şi braţele încrucişate liniştit, dar ceva în obrazul smead se zbate ca un ornic.

Domnul Bucket dă doar din deget înspre ea.

— Ah! Dumnezeule, ce idiot neruşinat mai eşti! Strigă Mademoiselle, cu o mişcare bruscă din cap şi cu un hohot de râs. Lasă-mă să cobor, porc neruşinat, zice izbind cu piciorul în podea şi ameninţându-l.

— Uite ce-i, Mademoiselle, zice domnul Bucket cu un ton hotărât şi rece, du-te şi ia loc acolo pe canapea.

— Nu iau loc pe nimic, răspunde ea, dând întruna din cap.

— Uite ce-i, Mademoiselle, repetă domnul Bucket fără nici-o demonstraţie, ci făcându-i doar semn cu degetul, ia loc acolo pe canapea.

— De ce?

— Pentru că te arestez sub învinuirea de omor şi nu-i nevoie să ţi se spună ce şi cum. Şi uite încă ceva; doresc să fiu politicos cu o reprezentantă a sexului dumitale, şi pe deasupra şi străină, dacă se poate. Dacă nu se poate, voi fi aspru; şi afară sunt unii şi mai aspri decât mine. Cum are să trebuiască să fiu, depinde de dumneata. Aşa că te sfătuiesc, ca prieten, înainte de a trece o binecuvântată jumătate de minut peste capul dumitale, să mergi şi să iei loc colo pe canapea.

Mademoiselle se supune, rostind cu voce apăsată, în timp ce acel ceva din obrazul ei se bate repede şi tare:

— Eşti un diavol!

— Ei aşa da, vezi, continuă domnul Bucket, încuviinţând, eşti cumsecade şi te porţi aşa cum era de aşteptat că va face o femeie străină cu mintea dumitale. Aşa că am să-ţi dau acuma un sfat. Iată ce-i! Nu vorbi prea mult. Nu trebuie şi nu-i nevoie să spui nimic aici, căci oricât ai tăcea,

niciodată nu-i prea mult. Pe scurt, cu cât vei paria mai puţin, cu atât mai bine, să ştii. Domnul Bucket e foarte mândru de exprimarea lui pe franţuzeşte.

Mademoiselle, cu o deschidere a gurii ca de tigru, şi cu ochii negri aruncând flăcări asupra poliţistului, şade dreaptă pe canapea într-o stare de încordare, cu mâinile încleştate… Şi cu picioarele la fel, şi zice… Murmurând:

— O! Bucket, eşti un diavol!

— Iată, sir Leicester Dedlock, Baronet, începe domnul Buchet.

— Şi de aici înainte degetul lui nu-şi mai găseşte odihnă – tânăra femeie de faţă, chiriaşa mea, a fost în serviciul soţiei dumneavoastră, Lady Dedlock, în timpul pe care-l cunoaşteţi, şi tânăra de faţă, pe lângă că a fost grozav de obraznică şi pornită împotriva soţiei dumneavoastră după ce a fost dată afară…

— Minciună! Strigă Mademoiselle. Eu am plecat.

— Uite ce-i, de ce nu ţii seamă de sfatul meu? Reia domnul Bucket cu glasul mişcat, aproape implorând. Sunt uimit de imprudenţa pe care o săvârşeşti. Ai să spui ceva care se va întoarce împotriva dumitale, să ştii. Sigur că la asta ai să ajungi. Nu lua în seamă ce spun eu atâta vreme cât nu se sprijină pe mărturii şi dovezi. Doar spusele mele nu-ţi sunt adresate dumitale.

— Dată afară, strigă Mademoiselle, furioasă, de Lady Dedlock! Eh! Ce să zic, grozavă Lady! Ce, să-mi ruinez sănătatea, rămânând la o Lady atât de infamă!

— Pe sufletul meu, mă mir de dumneata! Protestează domnul Bucket. Credeam că francezii sunt o naţie de oameni politicoşi, aşa credeam, zău! Totuşi, s-auzi o femeie dându-şi drumul în asemenea hal în faţa lui sir Leicester Dedlock, Baronet!

— Un neputincios încornorat! Strigă Mademoiselle, scuip pe casa lui, pe numele lui, pe neghiobia lui, şi de fiecare dată aplică câte-un scuipat pe covor. Oh! Că mare om mai e! O, da, superb! O, Doamne Dumnezeule! Ah!

— Aşadar, sir Leicester Dedlock, continuă domnul Bucket, străina asta descumpănită şi-a băgat în cap, furioasă, că şi-a formulat o pretenţie împotriva domnului Tulkinghorn, decedatul, fiindcă a slujit în împrejurarea despre care v-am vorbit, acolo în biroul dumnealui, deşi a fost plătită generos pentru timpul şi munca ei.

— Minciună! Strigă Mademoiselle. I-am refuzat toţi banii.

— De vei mai paria, să ştii, zice domnul Bucket în paranteză, că va trebui să suferi consecinţele. Acum, că a ajuns chiriaşa mea, sir Leicester Dedlock, dacă sau nu cu intenţia premeditată, de pe atunci, de a comite faptul şi a mă orbi pe mine, nu mă pot pronunţa; dar locuia în casa mea cu titlul de locatară, pe vremea când dădea târcoale biroului defunctului domn Tulkinghorn în vederea unei tocmeli cu el şi când persecuta de asemenea pe un nenorocit de librar, ba, îl înspăimântase de să-şi piardă bietul om capul.

— Minciuni, strigă Mademoiselle. Toate-s minciuni!

— Omorul a fost comis. Sir Leicester Dedlock, Baronet, şi ştiţi şi în ce împrejurări. Acum, vă rog să mă urmăriţi de aproape, cu toată atenţia, preţ de un minut sau două. Am fost chemat şi cazul mi-a fost încredinţat spre cercetare. Am cercetat locul, şi cadavrul, şi hârtiile şi toate din jur. Din informaţiile pe care le-am primit (de la un funcţionar din acelaşi imobil), l-am arestat pe George, fiindcă a fost văzut zăbovind prin apropiere în noaptea aceea, şi la un timp foarte apropiat de momentul asasinatului; de asemenea fiindcă a fost auzit certându-se rău cu defunctul, în nişte împrejurări dinainte… ba, chiar ameninţându-l, după cum a declarat martorul. De mă întrebaţi pe mine, sir Leicester Dedlock, dacă am crezut de la început că George e ucigaşul, vă răspund cu candoare: Nu; dar nu-i mai puţin adevărat că putea să fie; şi împrejurările au fost destul împotriva lui ca să-mi fac o datorie din a-l ridica şi a-l ţine sub stare de arest. Acum, băgaţi de seamă!

În timp ce domnul Bucket se apleacă în faţă cu oarecare emoţie şi începe ce are de spus cu o bătaie diabolică a arătătorului în aer, Mademoiselle Hortense îşi fixează ochii negri asupra lui cu o încruntătură întunecată şi-şi strânge buzele tare şi cu hotărâre.

— M-am dus acasă, sir Leicester Dedlock, Baronet, seara… Şi am găsit-o pe această tânără femeie cinând cu soţia mea, doamna Bucket. Făcuse un adevărat teatru cum îi e de dragă doamna Bucket, chiar de când venise prima oară ca s-o luăm chiriaşă în casa noastră, dar în seara aceea a făcut mai mult teatru ca niciodată… De fapt a întrecut măsura. Tot astfel a întrecut măsura cu respectul ei şi altele asemenea pentru memoria regretatului defunct, domnul Tulkinghorn. Pe tot ce am mai sfânt, pe când şedeam în faţa ei la masă şi am văzut-o cu un cuţit în mână, mi-a trecut prin cap că ea săvârşise fapta!

Mademoiselle abia poate fi auzită cum şuieră printre dinţi şi printre buze cuvintele:

— Eşti un diavol!

— Şi acum, urmează domnul Bucket, unde a fost ea în seara omorului? A fost la teatru. (A fost într-adevăr acolo, am descoperit după aceea, şi înaintea săvârşirii faptei şi după). Ştiam că am de-a face cu un client dibaci şi că asemenea dovadă e foarte greu de făcut; şi i-am întins o capcană… Asemenea capcană cum nu mai întinsesem până atunci şi asemenea cutezanţă cum încă nu mai înfăptuisem. Am pus-o la cale în minte pe când vorbeam cu ea la cină. Când am urcat la culcare, casa noastră fiind mică şi urechile tinerei femei ascuţite, am vârât un capăt de cearşaf în gura soţiei mele ca să nu scoată nici un cuvânt de uimire, pe neaşteptate, şi i-am povestit totul… Ascultă, draga mea, se adresează domnul Bucket către Mademoiselle, să nu te mai împingă capul la aşa ceva, că te leg de picioare la glezne.

Domnul Bucket, oprindu-se, vine pe tăcute lângă Mademoiselle şi-şi lasă mâna grea pe umărul ei.

— Ce te-a apucat? Îl întreabă ea.

— Nu te mai gândi, îi răspunde domnul Bucket înălţându-şi degetul dojenitor, să te arunci pe fereastră. Iată, asta-i cu mine! Hai! Vino! Apucă-mă de braţ. Nu-i nevoie să te scoli. Mă aşez eu lângă dumneata. Acuma ia-mă la braţ, mă iei? Sunt om însurat, de ani, ştii; o cunoşti pe soţia mea. Hai, ia-mă de braţ!

Străduindu-se zadarnic să-şi umezească buzele uscate, scoţând un geamăt chinuit, se luptă cu ea însăşi şi se supune.

— Aşa, acuma suntem din nou foarte bine. Sir Leicester Dedlock, Baronet, cazul acesta n-ar fi putut fi niciodată ce este, de nu era doamna Bucket, o femeie cum nu mai găseşti una nici la cincizeci de mii… Nici la o sută cincizeci de mii. Ca s-o fac pe femeia asta tânără să nu se mai păzească, n-am mai pus de-atunci piciorul pe acasă, cu toate că am comunicat cu doamna Bucket cât de des a fost nevoie, prin franzelele brutarului şi prin lapte. Iată cuvintele pe care i le-am şoptit doamnei Bucket când era cu cearşaful în gură: „Draga mea, poţi să-i strecori fără întrerupere relatări fireşti despre bănuielile mele împotriva lui George, şi una şi alta, şi tot ce crezi. Te simţi în stare să faci asta fără de răgaz şi să n-o scapi din ochi zi şi noapte? Poţi să-ţi iei sarcina de a-ţi spune întruna: Nu trebuie să facă nimic fără ştiinţa mea, va fi prizoniera mea fără să bănuiască, n-are să-mi mai scape cum nu scapă de moarte, şi viaţa ei va fi viaţa mea şi sufletul ei sufletul meu până am să pun mâna pe ea, dacă a comis omorul cu pricina!” Doamna Bucket mi-a răspuns atât cât a putut să vorbească din cauza cearşafului: „Bucket, pot!” Şi a dus lucrul la bun sfârşit în chip strălucit!

— Minciuni! Întrerupe Mademoiselle. Toate-s minciuni, amice!

— Sir Leicester Dedlock, Baronet, cum mi-au ieşit mie socotelile în asemenea împrejurări? Când am prevăzut că tânăra femeie impetuoasă, aici de faţă, va exagera,

depăşind limitele în nişte direcţii noi, am avut dreptate sau m-am înşelat? Am avut dreptate. Ce-i vine în minte să încerce? Să nu vă lăsaţi tulburat! S-arunce omorul în spatele soţiei dumneavoastră, Lady Dedlock!

Sir Leicester se ridică de pe scaun, dar se clatină şi se prăbuşeşte iarăşi în el.

— Şi înaintează curajos pe asemenea cale, auzind că sunt tot timpul aici, ceea ce făcusem cu un anume scop. Acum deschideţi carneţelul meu. Sir Leicester Dedlock, dacă-mi pot lua îngăduinţa de a vi-l arăta şi uitaţi-vă la scrisorile trimise mie, fiecare având în ele doar două cuvinte: „Lady Dedlock.” Deschideţi-o şi pe cea trimisă Domniei Voastre, pe care am oprit-o chiar azi dimineaţă, şi citiţi cele trei cuvinte din ea: Lady Dedlock ucigaşă. Scrisorile de faţă au căzut ca o avalanşă de buburuze. Ce aveţi de zis acuma de doamna Bucket, care din locul ei de spionaj le-a văzut pe toate scrise de mâna acestei tinere femei? Şi ce aveţi de zis de doamna Bucket care, într-o jumătate de ceas, a putut face rost de cerneala cu care s-au scris scrisorile şi de jumătăţile de coli din hârtia pe care s-au scris scrisorile şi câte altele? Şi ce aveţi de zis de doamna Bucket, care a pândit cum tânăra femeie de faţă le-a pus la poştă una câte una, sir Leicester Dedlock, Baronet?

Domnul Bucket întreabă triumfând de admiraţie pentru geniul Domniei Sale.

Două lucruri mai de seamă se pot observa, în timp ce domnul Bucket ajunge la concluzie. Mai întâi că, pe nesimţite, poliţistul pare să-şi instituie un îngrozitor drept de proprietate asupra Mademoisellei. Al doilea, că aerul pe care îl respiră aceasta pare că se împuţinează şi că se răreşte în jurul ei ca şi cum o plasă compactă sau un văl ar fi trase din ce în ce mai strâns în jurul feţei sale epuizate.

— Nu-i nici-o îndoială că Lady Dedlock se afla la faţa locului în timpul săvârşirii faptei, continuă domnul Bucket, şi amica noastră, străina aci de faţă, a văzut-o, cred, de sus de pe scară. Lady Dedlock, şi George şi amica noastră,

străina, erau toţi trei foarte aproape, unul pe urmele celuilalt. Dar asta n-are nici-o însemnătate, de aceea nici nu insist asupra faptului. Am găsit dopul pistolului cu care defunctul domn Tulkinghorn a fost împuşcat. Era o bucăţică de hârtie din descrierea tipărită a castelului de la Chesney Wold. Asta nu înseamnă mare lucru, veţi zice, sir Leicester Dedlock, Baronet. S-ar părea că nu. Dar când amica noastră, străina aici de faţă, se consideră cu totul în afară de orice supraveghere crede că e timpul potrivit ca să rupă restul paginii tipărite, şi când doamna Bucket adună bucăţelele şi le potriveşte la loc, şi vede că lipseşte tocmai fragmentul din care fusese făcut dopul, toată afacerea începe să pară suspectă.

— Toate sunt un şir nesfârşit de minciuni, intervine iarăşi Mademoiselle. Vorbeşti grozav de mult. Eşti pe terminate sau ai de gând să vorbeşti întruna?

— Sir Leicester Dedlock Baronet, reia domnul Bucket, care simte o adevărată plăcere să înşire titlul complet şi îşi face mustrări ori de câte ori omite o parte din el, ultimul punct în cazul de faţă şi pe care am de gând să-l menţionez acum arată cât de necesară e răbdarea în meseria noastră şi cum nu trebuie niciodată să facem lucrurile în pripă. Am pândit-o ieri pe tânăra femeie aici de faţă, fără ca ea să ştie, când privea înmormântarea, în tovărăşia soţiei mele, care pusese la cale s-o ia acolo. Şi aveam atâtea dovezi pentru condamnarea ei, şi am citit pe figura ei asemenea expresie, şi în minte mi-a răsărit ura ei împotriva soţiei dumneavoastră, Lady Dedlock, şi era un timp atât de prielnic pentru a o supune pedepsei meritate, cum aţi numi-o dumneavoastră, încât, dacă aş fi fost un slujbaş mai tânăr, cu mai puţină experienţă, cu siguranţă că aş fi arestat-o pe loc. De asemenea, aseară, când Lady Dedlock, atât de admirată de toată lumea, vine acasă, semănând… Vai, Doamne! Oricine ar putea spune, cu Venus ieşind din apele Oceanului, mi-a fost atât de neplăcut şi îmi părea atât de nepotrivit să mă gândesc că e acuzată de comiterea unui

omor de care e nevinovată, încât am fost gata să pun capăt unei asemenea comedii. Ce aş fi pierdut dac-o făceam? Sir Leicester Dedlock, Baronet, aş fi pierdut arma cu care s-a comis crima. Deţinuta aici de faţă i-a propus doamnei Bucket, după plecarea cortegiului funebru, să se ducă împreună cu tramcarul la ţară, nu prea departe, şi să ia ceaiul într-un local foarte plăcut. Ei, bine, lângă local se află un mic heleşteu. În timpul ceaiului, deţinuta s-a sculat ca să se ducă să-şi caute batista în camera unde-şi lăsaseră bonetele; a lipsit un timp destul de îndelungat şi s-a întors gâfâind puţin. De îndată ce s-au dus acasă, mi s-a raportat totul de către doamna Bucket, împreună cu observaţiile şi bănuielile ei. La lumina lunii, am procedat la dragarea heleşteului, doi dintre oamenii noştri fiind de faţă, şi pistolul de buzunar a fost scos din apă în mai puţin de şase ceasuri de la aruncarea lui. Şi acuma, draga mea, întinde mâna şi ţine-o întinsă; aşa, n-are să te doară!

Într-o clipă, domnul Bucket îi prinse o cătuşă pe încheietura mâinii.

— Asta-i una, zice domnul Bucket. Acuma cealaltă, dragă. Amândouă, şi cu asta gata.

Poliţistul se scoală; se scoală şi ea.

— Unde, îl întreabă Mademoiselle, mijindu-şi ochii mari, până ce pleoapele lăsate aproape că-i ascund – şi totuşi ochii îl mai ţintuiesc cu privirile – unde-i soţia dumitale, mincinoasa, trădătoarea, blestemata dumitale soţie?

— A plecat înainte la poliţie, răspunde domnul Bucket. Ai s-o vezi acolo, dragă.

— Aş vrea s-o sărut! Exclamă Mademoiselle Hortense, gâfâind ca o tigresă.

— Ba ai muşca-o, cred, zice domnul Bucket.

— Aş muşca-o! Şi-şi cască ochii mari de tot. Mi-ar plăcea s-o sfâşii bucată cu bucată.

— Fii binecuvântată, dragă, zice domnul Bucket cu un calm neînchipuit. Eram pregătit să aud aşa ceva. La sexul vostru se întâlnesc asemenea duşmănii surprinzătoare pe

care le nutriţi una împotriva alteia când nu vă potriviţi. Nici pe jumătate nu ţi-e ciudă pe mine, cât pe ea, nu-i aşa?

— Aşa-i. Cu toate că şi dumneata eşti un demon.

— Când înger, când demon, pe rând, eh! Exclamă domnul Bucket. Dar trebuie să ţii seama că sunt în exerciţiul funcţiunii. Lasă-mă să-ţi potrivesc şalul mai bine. Am fost cameristă la o mulţime înaintea dumitale. Nu lipseşte nimic la bonetă. La uşă ne aşteaptă o trăsură.

Mademoiselle Hortense, aruncând o privire indignată în oglindă, îşi aranjează impecabil ţinuta dintr-o scuturătură a trupului şi arată, trebuie s-o recunoaştem, neobişnuit de elegantă.

— Ascultă îngeraşule, zice ea după ce clatină de câteva ori din cap cu sarcasm. Ai putere divină. Poţi să-l readuci la viaţă?

Domnul Bucket răspunde: Nu tocmai!

— Ciudat! Mai ascultă-mă! Ai puteri supranaturale. Poţi să faci din Ea o doamnă cinstită?

— Nu fi atât de rea, zice domnul Bucket.

— Sau din El un gentilom trufaş? Strigă Mademoiselle, referindu-se la sir Leicester, cu un dispreţ de negrăit. Eh! Uită-te la el! Imbecil neputincios! Ha! Ha! Ha!

— Hai, hai vino! Parleiulăsta e mai rău decât celălalt, face domnul Bucket. Haide vino!

— Nu eşti în stare să faci asemenea minuni? Atunci poţi face cu mine ce vrei! Doar tot moartea mă aşteaptă, mi-e totuna. Hai să plecăm, îngeraşule. Adio, bătrâne cărunt! Mi-e milă de dumneata şi te dispreţuiesc!

Cu cuvintele astea din urmă ea îşi încleştează brusc dinţii ca şi cum gura i s-ar fi închis cu un arc. E cu neputinţă de descris cum domnul Bucket o scoate afară, dar asemenea fapt îl săvârşeşte într-un fel cum numai el e în stare, învăluind-o şi acoperind-o ca un nor, şi plutind pe lângă ea de-ai zice că nu-i decât un Jupiter modest, dând târcoale pe lângă obiectul dragostei sale! Sir Leicester, rămas singur, stă cu aceeaşi atitudine de parcă ar mai asculta încă, iar

atenţia lui ar mai fi concentrată. De la o vreme, priveşte jur-împrejurul camerei goale şi văzând că nu e nimeni, se ridică şovăind pe picioare, împinge îndărăt fotoliul şi face câţiva paşi, sprijinindu-se de masă. Apoi se opreşte şi, cu câteva sunete nearticulate, ridică privirile şi pare că se uită ţintă la ceva.

Dumnezeu ştie ce vede el! Pădurile verzi, atât de verzi, de la Chesney Wold, nobilul lăcaş, portretele strămoşilor, străini discreditându-l, ofiţeri de poliţie mânuind grosolan podoabele lui din moşi-strămoşi, cele mai de preţ, mii de degete îndreptându-se spre el, mii de feţe rânjite la el. Dar dacă asemenea umbre trec în zbor prin faţa lui, zăpăcindu-l, există o altă umbră, pe care o poate numi şi acum cu oarecare claritate şi către care îşi îndreaptă braţele întinse, smulgându-şi părul cărunt.

E ea, cea care a fost ani şi ani ramura de căpetenie a rădăcinii din care-şi hrănea el demnitatea şi mândria, şi faţă de care nu s-a arătat nicicând stăpânit de egoism. Pe ea a iubit-o, a admirat-o, a cinstit-o şi a înălţat-o în respectul lumii. E ea, care în inima întregii constrângeri a formalismului şi convenţionalismului vieţii, a reprezentat fondul viu de afecţiune şi de dragoste, susceptibilă acum să fie lovită, ca nimeni altul, de suferinţa şi disperarea pe care o încearcă el.

O are în faţa ochilor numai pe ea, chiar uitând de sine, şi nu poate suporta s-o vadă prăbuşindu-se din locul înalt pe care l-a împodobit atât de perfect.

Şi chiar şi din locul pe care stă acum prăbuşit, uitând de suferinţa lui, sir Leicester nu poate rosti decât numele ei cumva mai limpede, mai clar, în noianul acelor sunete nedesluşite, cu un accent de jale şi compătimire mai curând decât de reproş.55 Fuga pregătitor pentru ziua următoare, pe care avea s-o petreacă pe câmpul de operaţii; în acelaşi răstimp, în plină noapte, pe drumurile îngheţate de iarnă, o diligenţă porneşte din Lincolnshire îndreptându-se spre Londra.

Nspectorul Bucket din Departamentul Anchetelor n-a dat încă în vileag lovitura cea mare, aşa cum a fost relatată mai sus, ci se mai înviorează într-un somn căi ferate vor străbate în curând tot ţinutul, şi, cu huruit şi strălucire, locomotiva şi vagoanele vor zbura ca un meteor pe întinsele peisaje nocturne, făcând luna să pălească, dar asemenea lucruri nu există încă prin părţile astea de lume, deşi nu sunt de neaşteptat. Pregătirile s-au pornit, măsurătorile sunt făcute, terenul marcat şi jalonat. Podurile au fost începute şi pilonii lor încă nelegaţi între ei se uită dezolaţi unii la alţii, peste drumuri şi cursuri de apă, ca şi cărămida şi cimentul, pereche ce întâmpină obstacole ca să se unească. Porţiuni de terasament sunt lăsate în părăsire, de parcă ar fi nişte prăpăstii cu cârduri de căruţe şi roabe răsturnate peste ele; trepiede din stâlpi înalţi se văd pe creste de coline, unde se vorbeşte de tuneluri. Totul pare haotic şi lăsat pradă unei dezolări depline. Pe drumurile îngheţate, prin noaptea în miez, diligenţă îşi vede de drum fără să se gândească la drumul de fier.

Doamna Rouncewell, de atât de mulţi ani administratoarea castelului de la Chesney Wold, se află în diligenţă, şi, alături de ea stă doamna Bagnet cu mantia-i cenuşie şi cu umbrela. Bătrânica, dorind să fie expusă vremuirii de afară, ar fi preferat să stea pe capră, un soi de stinghie primitivă, mai potrivită cu obişnuitu-l ei fel de a călători, dar doamna Rouncewell e prea preocupată de confortul ei ca să-i admită propunerea. Bătrâna doamnă nu ştie ce să mai facă pentru bătrânică. Şade în felul ei solemn, ţinând-o de mână pe doamna Bagnet şi, fără să ia în seamă cât e de aspră mâna, adesea i-o duce la buze, spunând de multe ori în şir:

— Eşti mamă, sufleţel drag, numai aşa ai putut-o descoperi pe maica lui George al meu!

— Ei, George, răspunde doamna Bagnet, a fost întotdeauna deschis şi sincer cu mine, doamnă, şi când acasă la noi i-a spus lui Woolwich al meu că din toate lucrurile la care băiatul avea să se gândească, atunci când

va fi bărbat, cel mai mângâietor va fi că n-a lăsat nici-o urmă de amărăciune pe faţa maică-sii şi că nu i-a scos nici un fir de păr alb, ei, bine, doamnă, atunci am fost sigură, după felul lui, că ceva se întâmplase de-i adusese în minte pe maică-sa. L-am auzit de multe ori spunându-mi, în trecut, că se purtase rău cu ea.

— Niciodată, scumpa mea, răspunde doamna Rouncewell izbucnind înlacrimi. Binecuvântat fie el, niciodată! Totdeauna i-am fost dragă şi m-a iubit, aşa a fost George al meu! Dar avea o fire îndrăzneaţă, şi a apucat-o razna, şi a plecat să se facă soldat. Am ştiut că la început a aşteptat ca să ne înştiinţeze că s-a înălţat la gradul de ofiţer, dar când a văzut că nu ajunge ofiţer, am mai ştiut că se socoate mai prejos de noi şi că n-a vrut să fie o ruşine a familiei. Pentru că avea inimă de leu; aşa a avut-o George al meu totdeauna, de când era copilaş! Şi mâinile bătrânei doamne caută înaintea lor ca odinioară, pe când îşi aminteşte, tremurând toată, ce flăcău tandru era, ce flăcău frumos, ce flăcău isteţ şi vesel era George al ei, cum îl iubeau cu toţii la Chesney Wold, cum îl iubea sir Leicester când era domnişor, cum îl iubeau câinii, cum până şi oamenii supăraţi pe el îl iertaseră din clipa în care a plecat, bietul băiat! Şi acum, după toate, să-l vadă, şi încă în închisoare! Şi corsajul îi palpită, iar fiinţa aceea demodată, ciudată şi rigidă se înclină sub greutatea deznădejdii sale sufleteşti.

Doamna Bagnet, cu dibăcia instinctivă a unui suflet bun şi cald, o lasă pe bătrâna îngrijitoare în voia emoţiilor ei un scurt răstimp… Nu fără să-şi treacă şi ea dosul mâinii peste ochii de mamă… Şi puţin după aceea prinde a ciripi cu vioiciune, ca de obicei.

— Aşa că i-am spus lui George, când m-am dus să-l chem înăuntru la ceai (mă rog, el pretexta că-şi fumează pipa afară): „Ce te roade în după-amiaza asta, George, pentru numele lui Dumnezeu? Te-am văzut în toate felurile, te-am văzut destul de des în toane bune şi în toane rele, în străinătate şi aici în ţară, dar niciodată nu te-am văzut aşa

de nenorocit şi de căit.” „Ei, doamnă Bagnet, îmi răspunde George, pentru că azi după-amiază sunt şi nenorocit şi căit, de-amândouă în acelaşi timp, de-aceea mă vezi aşa.” „Ia spune, ce-ai făcut, bătrâne?”, zic eu. „Ei, doamnă Bagnet, răspunde George, clătinând din cap, ce-am făcut e făcut de mulţi ani de zile, şi mai bine să nu încercăm să desfacem acum. Dacă am să mă urc cumva în Ceruri, asta n-are să fie fiindcă am fost un fiu bun cu o mamă văduvă; mai multe n-am de spus.” Apoi, doamnă, când George mi-a mărturisit că-i mai bine să nu încercăm să desfacem acuma ceea ce-i făcut de ani de zile, asta mi-a dat de gândit, cum mi-a mai dat el de gândit adeseori înainte, şi l-am tras pe George de limbă să-mi povestească cum de s-a întâmplat să-l bată asemenea gânduri în după-amiaza aceea. Atunci George îmi istoriseşte că din întâmplare a văzut la biroul avocatului o doamnă bătrână şi distinsă, care i-a adus întocmai pe maică-sa dinaintea ochilor şi se porneşte să vorbească de doamna aceea bătrână până ce nu mai ştie nici de el, şi mi-o zugrăveşte cum trebuie să fi fost cu ani şi ani în urmă. Aşa că îl întreb pe George, după ce-a terminat, cine-i doamna aceea bătrână pe care a văzut-o? Şi George îmi răspunde că e doamna Rouncewell, îngrijitoarea de mai bine de o jumătate de secol la familia Dedlock, în castelul de la Chesney Wold din Lincolnshire. George îmi spusese adeseori, înainte, că el e de fel din Lincolnshire şi în noaptea aceea îi zic bătrânului meu Lignum: „Lignum, mă prind pe patruzeci şi cinci de lire că aceea-i maică-sa!”

Toate cele de mai sus, doamna Bagnet le povesteşte acum cel puţin pentru a douăzecea oară în ultimele patru ceasuri. Ciripindu-le ca un soi de pasăre pe un ton destul de înalt ca să poată fi auzite de bătrâna doamnă în huruitul roţilor.

— Binecuvântată să fii, şi-ţi mulţumesc, zice doamna Roucewell. Binecuvântată să fii şi-ţi mulţumesc, sufleţelul meu scump!

— Inimioară dragă! Exclamă doamna Bagnet, cât se poate de firesc. Nu-mi mulţumi degeaba. Mulţumiţi-vă

dumneavoastră, doamnă, că sunteţi aşa gata să răspundeţi chemării! Şi încă o dată să vă gândiţi, doamnă, la ce aveţi mai bun de făcut, când veţi vedea că George e fiul Domniei Voastre; adică să faceţi aşa fel… Spre binele dumneavoastră… ca să capete tot ajutorul de care are nevoie, ca să iasă la liman, uşurat de o acuzare de care e la fel de nevinovat ca dumneavoastră sau ca mine. Nu-i de-ajuns că adevărul şi dreptatea sunt de partea lui; trebuie să aibă şi legea şi avocaţii de partea lui, exclamă bătrânica, părând încredinţată că astea din urmă alcătuiesc un aşezământ şi că tovărăşia pe care o aveau cu adevărul şi cu dreptatea şi-au desfăcut-o de-a pururi şi-n vecii vecilor.

— Va avea, răspunde doamna Rouncewell, tot ajutorul ce se poate căpăta pentru el din lumea întreagă, scumpa mea. Am să cheltuiesc tot ce am, cu toată mulţumirea, ca să i-l pot căpăta. Sir Leicester îşi va da toată osteneala, întreaga familie îşi va da toată osteneala. Ştiu eu ceva, draga mea; am să le-o cer din partea mea, ca mamă, ce am fost despărţită de el toţi anii ăştia din urmă, şi l-am regăsit în sfârşit acum, într-o închisoare.

Neliniştea grozavă din felul în care bătrâna îngrijitoare a spus cele de mai sus, vorbele ei întrerupte, modul în care îşi frângea mâinile, toate făcură o impresie puternică asupra doamnei Bagnet, ba, chiar ar fi uimit-o, de nu le-ar fi pus toate pe seama amărăciunii doamnei Rouncewell pentru situaţia fiului ei. Şi totuşi, doamna Bagnet se întreabă mirată de ce doamna Rouncewell şopteşte atât de tulburată: „Doamna Noastră, Doamna Noastră, Doamna Noastră!” întruna, întruna, iarăşi şi iarăşi.

Noaptea îngheţată se scurge treptat, zorile încep să se arate şi diligenţă soseşte, înaintând prin negurile timpurii ca stafia unei diligente dispărute. E însoţită de o grămadă de spectre, stafiile arborilor şi ale gardurilor ce se topesc încetişor, dând locul realităţilor zilei. Ajunse la Londra, călătoarele noastre coboară; bătrâna îngrijitoare adânc mâhnită şi tulburată, doamna Bagnet foarte vioaie şi

liniştită, la fel cum s-ar prezenta, dacă următoarea oprire ar fi, fără alt nou echipament şi bagaj, Capul Bunei Speranţe, sau Insula Ascension, sau Hong Kong, sau oricare altă staţie militară.

Dar când o pornesc spre închisoare, unde e ferecat oşteanul, bătrâna doamnă, în rochia-i de culoarea lavandei, a reuşit să-şi recapete mult din calmul şi cumpătul ce o însoţesc de obicei. Arată ca un vechi porţelan de China, minunat de frumos, serios şi precis, cu toate că inima-i bate grăbită şi pieptarul îi e mai neliniştit decât i l-a neliniştit în aceşti ani mulţi din urmă amintirea fiului ăstuia nestatornic.

Apropiindu-se de celulă, găsesc uşa deschisă şi un paznic pe punctul de a ieşi. Bătrânica îi face pe loc un semn de rugă să nu deschidă gura; consimţind cu o clătinare a capului, le lasă să intre şi pe urmă închide uşa.

Aşa că George, care scrie la masă, presupunând că e singur, nu ridică ochii, ci rămâne dus pe gânduri. Bătrâna îngrijitoare îl priveşte şi mâinile acelea ale ei, ce umblă căutând parcă, sunt dovezi destule pentru doamna Bagnet; chiar dacă i-ar putea vedea împreună pe fiu şi pe mamă, ştiind tot ce ştie, dovada rudeniei lor tot n-ar fi mai puternică.

Nici un foşnet de rochie, nici un gest, nici un cuvânt nu-i trădează prezenţa. Stă în picioare, privindu-l cum scrie, neştiutor, şi numai mâinile ei ce se frământă dau grai emoţiilor sale puternice. Dar mâinile acelea sunt tare grăitoare; tare, tare grăitoare. Doamna Bagnet le înţelege. Ele vorbesc despre recunoştinţă, despre bucurie, despre mâhnire, despre speranţă, despre dragoste nestinsă, păstrată cu duioşie şi fără răsplată încă de pe când bărbatul vânjos din faţa lor nu era decât un băietan – şi ele vorbesc un grai atât de mişcător, încât ochii doamnei Bagnet se umplu de lacrimi, şi lacrimile-i curg şiroaie, strălucind pe faţa arsă de soare.

— George Rouncewell! O! Dragul mamei, întoarce-te şi uită-te la mine!

Oşteanul sare, o cuprinde pe maică-sa pe după gât şi se pune în genunchi în faţa ei.

Ca într-o căinţă târzie, sau ca într-o amintire dintr-un început ce se întoarce de departe, el îşi împreunează mâinile, cum face copilul când îşi spune rugăciunea şi, ridicându-le spre pieptul ei, îşi lasă capul în jos şi plânge.

— George al meu! Cel mai drag fecior! Totdeauna cel mai drag şi încă cel mai drag, unde-ai fost tu, dragul mamei, toţi anii ăştia lungi şi cruzi? Mi-ai crescut aşa bărbat, mi-ai crescut aşa bărbat frumos şi puternic! Mi-ai crescut aşa cum ştiam eu c-ai să creşti, dacă Domnul binevoieşte să te ţină în viaţă!

Nimic din ce întreabă ea, nimic din ce răspunde el n-are vreo legătură, o bună bucată de vreme. În tot acest răstimp, bătrânica, întoarsă într-o parte, îşi sprijină braţul de peretele alb al celulei, îşi sprijină de el fruntea ei cinstită, îşi şterge ochii cu folositoarea mantie cenuşie şi se bucură aşa cum trebuie să se bucure cea mai bună bătrânică dintre câte sunt.

— Mamă, vorbeşte oşteanul, după ce şi-au mai venit în fire, înainte de toate, iartă-mă, căci mare mi-e nevoia de iertarea ta.

Să-l ierte! Dar bine, aşa ceva face din toată inima şi din tot sufletul. A făcut-o dintotdeauna. Şi-i spune cum stă scris în testamentul ei, de mulţi ani în urmă, că el e George, fiul ei preaiubit. Niciodată n-a crezut nimic rău de el, nu, niciodată. Dacă ar fi murit lipsită de asemenea fericire… Căci e femeie bătrână acuma şi nu se mai poate aştepta să trăiască foarte mult… L-ar fi binecuvântat cu ultima sa suflare ca pe fiul ei preaiubit George, dacă şi-ar fi păstrat toate minţile.

— Mamă, am fost un necaz pentru tine, un fiu neascultător; şi acum îmi primesc răsplata; dar în anii de demult am avut şi eu o licărire de scop. Când am plecat de-acasă, nu mi-a prea păsat mamă… Mă tem că prea puţin… Că plec; şi-am plecat în lumea largă şi m-am înrolat în

armată, nepăsător, silindu-mă să cred că nu-mi pasă de nimeni şi că nimănui nu-i pasă de mine.

Oşteanul şi-a şters ochii, şi-a pus la o parte batista; dar se vede un contrast extraordinar în felul lui obişnuit de a vorbi şi de a se purta şi între glasul potolit cu care vorbeşte acum, întrerupt din când în când de câte un suspin pe jumătate înăbuşit.

— Aşa că am scris un rând, două acasă, mamă, cum prea bine ştii, ca să spun că m-am înrolat sub un alt nume şi că am plecat în străinătate. În străinătate, la un moment dat, m-am gândit să scriu acasă anul următor, când poate voi avea o situaţie mai bună; şi când şi anul acela a trecut iarăşi, poate că nu m-am mai gândit prea mult la asta. Şi aşa, din an în an, într-un serviciu de zece ani, până ce-am început să îmbătrânesc şi să mă întreb de ce-aş mai scrie acasă?

— Nu găsesc c-ai greşit, copile…, dar să nu-ţi linişteşti măcar pe maică-ta, George? Nici un cuvânt măicuţei tale dragi, care şi ea îmbătrânea?

Vorbele ei aproape că-l dau iarăşi gata pe oştean, dar îşi ţine firea, dregându-şi glasul cu un tuşit puternic şi aspru.

— Dumnezeu să mă ierte, mamă, dar atunci m-am gândit că ţi-ar fi de prea puţină mângâiere s-auzi ceva despre mine. Erai pe de-o parte respectată şi stimată. Era apoi fratele meu, care câştigase faimă şi prosperitate, după cum citisem întâmplător, din când în când, în gazetele din nordul ţării. Şi-apoi eram eu, dragonul, ostaşul de cavalerie, vagabondul, fără stare pe loc, care nu reuşisem să-mi fac o situaţie ca el, ci dimpotrivă, să-mi distrug viitorul… Să dau cu piciorul la toate privilegiile pe care le avusesem de timpuriu, să uit şi puţinul pe care-l învăţasem, fără să prind nici un cheag, ci doar să mă văd că nu-s în stare să fac nimic din cele la care puteam gândi. La ce bun să-mi daţi de urmă? După ce lăsasem atâta timp să se scurgă, ce lucru bun ar mai fi ieşit din regăsirea noastră? Pentru tine, mamă, răul trecuse. Am ştiut la un moment dat (când eram

om în toată firea) cum m-ai jelit şi cât ai plâns după mine şi cât te-ai rugat pentru mine; şi apoi suferinţa a trecut sau s-a îndulcit; şi am rămas mai bine în sufletul tău aşa cum eram.

Bătrâna doamnă dă din cap cu amărăciune că nu şi, luându-i una din mâinile lui puternice, şi-o pune cu dragoste pe umăr.

— Nu, mamă, nu zic că a fost aşa, dar am încercat să pară că-i aşa. Chiar mai adineauri spuneam că nici un lucru bun nu putea să iasă din asta. Eh, mamă scumpă, ceva bun ar fi putut ieşi pentru mine… Şi tocmai aici era meschinăria! M-ai fi căutat. Mi-ai fi răscumpărat scutirea şi eliberarea la vatră, m-ai fi luat la Chesney Wold, m-ai fi adus la un loc cu fratele meu şi cu toată familia lui. Ai fi chibzuit cu toată grija cum să faci ceva pentru mine ca să mă statorniceşti ca pe un cetăţean respectabil. Dar cum aţi fi putut, oricare din voi, să fiţi siguri de mine când nici eu nu mă simţeam în stare să fiu sigur de mine?

Cum aţi fi putut să socotiţi că nu-i o povară şi o compromitere pentru voi un soldăţoi trândav ca mine, care numai sub disciplina militară nu mai eram povară şi compromitere? Cum m-aş fi putut uita în ochii copiilor fratelui meu şi cum aş fi putut pretinde să fiu un exemplu pentru ei… Eu, băiatul hoinar, care-a fugit de acasă şi a fost amărăciunea şi nenorocirea vieţii mamei lui? „Nu, George”, aşa-mi spuneam, mamă, când îmi treceau asemenea gânduri prin minte: „Ţi-ai aşternut patul, băiete! Acum, culcă-te în el!”

Doamna Rouncewell, îndreptându-şi făptura solemnă, dă din cap spre bătrânică, umflându-se în pene de mândrie, de parcă i-ar fi zis: „Vezi, ţi-am spus eu că-i aşa!”

Bătrânica îşi uşurează sufletul şi îşi vădeşte interesul faţă de discuţie, trăgându-i oşteanului o lovitură bună cu umbrela pe spinare, fapt pe care îl repetă şi după aceea, din timp în timp, ca pe-o năzbâtie afectuoasă; iar după

administrarea unor asemenea mustrări, de fiecare dată recurge iarăşi la peretele văruit şi la mantia ei cenuşie.

— În felul ăsta am ajuns să gândesc, mamă, că şi cea mai bună îndreptare pentru mine nu era alta decât să m-aşez în patul pe care mi l-am aşternut şi să mor pe el. Şi aş fi făcut-o (cu toate că am fost să te văd de multe ori la Chesney Wold, când tu prea puţin te gândeai la mine) de n-ar fi fost soţia vechiului meu camarad, aici de faţă, care cred că a făcut pentru mine mai mult decât merit. Dar îi mulţumesc pentru aşa ceva. Îţi mulţumesc, doamnă Bagnet, pentru cele făcute, din toată inima şi din toate puterile.

La care doamna Bagnet îi răspunde cu două umbrele pe spinare…

Iar acuma, bătrâna doamnă caută să-l convingă pe George, fiul ei, singurul ei băiat scump, pe care şi l-a recâştigat, bucuria şi mândria ei, lumina ochilor, fericitul sfârşit cu care-şi încheie viaţa; şi-i înşiră cu toate vorbele drăgăstoase care-i vin în minte că trebuie să se lase mânat de cele mai bune sfaturi ce nu-s de căpătat decât pe bani şi influenţă; că trebuie să-şi încredinţeze cazul celui mai mare avocat ce poate fi luat; că în situaţia gravă în care se află trebuie să facă tot ceea ce va fi sfătuit să facă şi să nu se încăpăţâneze, oricâtă dreptate ar avea, ci să-i promită că n-are să se gândească decât la grija şi la suferinţa bietei sale mame bătrâne, până ce va fi eliberat, căci altfel îi sfâşie inima.

— Mamă, e destul de puţin ceea ce-mi ceri să fac, răspunde oşteanul oprind-o cu un sărut să mai spună ceva; spune-mi ce trebuie să fac şi, cu toate că încep să te ascult cam târziu, aşa am să procedez întocmai. Doamnă Bagnet, o să ai grijă de mama, nu-i aşa?

O lovitură foarte serioasă cu umbrela de la bătrânică.

— Dacă îi faci cunoştinţă cu domnul Jarndyce şi cu domnişoara Summerson, are să vadă că şi ei gândesc la fel şi or să-i dea cel mai bun sfat şi ajutor.

— Şi George, urmează bătrâna doamnă, trebuie să trimitem în toată graba după fratele tău. E om deştept şi serios după cât mi se spune… Şi cu vază în lume, dincolo de Chesney Wold, dragul meu, cu toate că nu prea ştiu eu multe despre locul acela, şi ne va fi de mare ajutor.

— Mamă, o întrerupe oşteanul, nu-i prea curând să-ţi cer un hatâr?

— Sigur că nu, scumpul mamei.

— Atunci fă-mi numai un mare hatâr. Să nu afle fratele meu.

— Să nu afle ce, dragul mamei?

— Să nu afle de mine. De fapt, mamă dragă, aşa ceva nu pot suporta; la aşa ceva nu mă pot hotărî. S-a dovedit atât de deosebit de mine şi a făcut aşa de mult ca să se ridice, pe câtă vreme eu n-am făcut decât militărie, şi nu am atâta tărie şi neruşinare în firea mea ca să mă pot uita în ochii lui dintr-un asemenea loc şi sub povara unei asemenea învinuiri. Cum ar putea fi de aşteptat ca asemenea descoperire să-i facă vreo plăcere unui om ca el? E cu neputinţă. Nu, mamă, să păstrăm secretul faţă de el; fă-mi mie bunătatea asta mai mare decât o merit şi lasă să păstrăm secretul faţă de fratele meu, singurul om din toată lumea.

— Dar nu pentru totdeauna, George.

— Ei, bine, mamă, poate nu de-a binelea… Cu toate că aş putea să te rog şi asta… Dar măcar acuma să-l păstrezi, pentru moment, te rog din răsputeri, mamă. Dacă va fi să-i ajungă vreodată la ureche că netrebnicul acela de frate-său s-a-ntors, zice oşteanul dând din cap cu multă îndoială, aş dori să i-o spun chiar eu şi, după felul cum va părea că primeşte vestea, să mă hotărăsc dacă să-i mai ies înainte sau să mă feresc din calea lui.

Cum în această privinţă George are evident o idee adânc înrădăcinată şi cum hotărârea lui se citeşte uşor pe faţa doamnei Bagnet, maică-sa cedează, dându-i încuviinţarea

implicită la cele cerute de el. Pentru asemenea bunătate el îi mulţumeşte din suflet.

— În toate celelalte privinţe, mamă scumpă, voi fi înţelegător şi ascultător cât doreşti tu; numai la asta singură mă împotrivesc. Aşa că acum sunt gata chiar şi pentru avocaţi. Am schiţat – şi George aruncă o privire pe masă, la cele scrise de el – o povestire exactă a tot ce ştiu despre defunct şi cum am ajuns să fiu amestecat în afacerea asta nenorocită. Am înscris povestirea, limpede şi exact, ca într-un registru cazon; nici un cuvânt în plus, doar fapte. Aveam de gând s-o citesc toată până la capăt, când aş fi fost chemat să spun ceva ca să mă apăr. Nădăjduiesc că pot încă fi lăsat s-o citesc, dar nu mai am nici-o dorinţă personală în această afacere şi, orice s-ar spune sau s-ar face, îmi dau cuvântul să nu mai am niciuna.

Lucrurile fiind aduse într-un stadiu atât de înaintat şi mulţumitor, şi timpul de şedere fiind pe sfârşite, doamna Bagnet propune să plece. Iarăşi şi iarăşi, bătrâna doamnă se agaţă de gâtul fiului ei şi iarăşi şi iarăşi oşteanul o ţine îmbrăţişată la pieptul său.

— Unde ai de gând s-o duci pe mama, doamnă Bagnet?

— Mă duc, dragul meu, la casa din oraş, la palatul Dedlock. Am acolo câteva treburi ce trebuie lichidate numaidecât, răspunde doamna Rouncewell.

— Vrei s-o duci pe mama cu o trăsură până acolo, doamnă Bagnet? Dar bineînţeles că ştiu că vrei. De ce oare am mai întrebat?

— De ce? De fapt doamna Bagnet îi răspunde cu umbrela.

— Ai grijă de ea, prietena mea bună, şi pentru asta toată recunoştinţa mea. Sărută-i pe Quebec şi pe Malta, toată dragostea mea finului, o strângere de mână din toată inima lui Lignum şi asta-i pentru tine, draga mea, mai bine ar fi fost zece mii de lire de aur!

Zicând acestea, oşteanul îşi pune buzele pe fruntea bronzată a bătrânicii şi uşa celulei se închide în faţa lui.

Nici-o rugăminte din partea bunei şi bătrânei îngrijitoare n-o înduplecă pe doamna Bagnet să reţină trăsura pentru transportul ei acasă. Sărind jos veselă la uşa impozantului palat Dedlock şi ajutând-o pe doamna Rouncewell să urce treptele, bătrânica dă mâna cu bătrâna doamnă şi apoi o porneşte cu pasul ei îndesat, ajungând curând după aceea în sânul familiei Bagnet şi apucându-se să spele zarzavaturile, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Doamna Noastră se află în camera în care a ţinut ultimul sfat cu omul ucis, şi stă acolo unde şezuse în noaptea aceea şi se uită la locul unde stătuse el, în faţa vetrei căminului, studiind-o atât de în voie, când s-aude o bătaie în uşă. Cine să fie? Doamna Rouncewell. Ce-a adus-o în oraş pe doamna Rouncewell aşa pe neaşteptate?

— Necazuri, Doamna Noastră. Necazuri amare. O, Doamna Noastră, pot să vă rog să mă lăsaţi să schimb câteva cuvinte cu Domnia Voastră?!

Ce întâmplare neaşteptată poate s-o facă pe femeia asta liniştită şi bătrână să tremure în aşa hal? Mult mai fericită decât Lady Dedlock, aşa cum Lady Dedlock adesea stătea şi se gândea, de ce şovăie acum şi de ce se uită la ea cu asemenea îndoială?

— Despre ce-i vorba? Stai jos şi trage-ţi sufletul.

— O, Doamna Noastră, Doamna Noastră! Mi-am găsit fiul… Cel mai tânăr, care a plecat de-acasă să intre în armată de-atâta vreme. Şi e în închisoare.

— Pentru datorii?

— O, nu, Doamna Noastră; aş fi plătit orice datorie, şi încă bucuroasă.

— Atunci pentru ce e în închisoare?

— Învinuit de-un omor, de care e la fel de nevinovat cât… Cât sunt şi eu. Învinuit de uciderea domnului Tulkinghorn.

Ce vrea să spună cu asemenea privire şi cu asemenea gesturi de implorare? De ce vine aşa de aproape? Ce-i cu scrisoarea pe care o ţine în mână?

— Lady Dedlock! Buna Noastră Doamnă, scumpa Noastră Doamnă, draga Noastră Doamnă, trebuie să aveţi inimă să mă iertaţi. Sunt în familia Dedlock dinainte de a vă fi născut dumneavoastră. Şi vă sunt devotată. Dar gândiţi-vă la fiul meu drag învinuit pe nedrept!

— Dar nu eu îl învinuiesc!

— Nu, Doamnă, nu. Dar alţii îl învinuiesc, şi e în închisoare şi în primejdie. O, Lady Dedlock, dacă puteţi pune doar un cuvânt să ajutaţi să se lămurească lucrurile, puneţi-l!

Câtă înşelare în împrejurarea de faţă? Oare ce putere îşi închipuie că are ea, fiinţa pe care o roagă, ca să înlăture o bănuială nedreaptă, dacă o fi nedreaptă? Lady Dedlock o priveşte cu uimire, aproape cu frică.

— Doamna Noastră, am plecat noaptea trecută de la Chesney Wold ca să-mi găsesc fiul, la vârsta mea înaintată, iar pasul pe Drumul Stafiei era atât de stăruitor şi atât de solemn cum nu l-am mai auzit în toţi anii din urmă. Noapte după noapte, cum se lasă întunericul, pasul răsună prin camerele dumneavoastră, dar noaptea trecută a fost cel mai îngrozitor. Şi cum s-a întunecat, noaptea trecută, Doamnă, am primit scrisoarea de faţă.

— Ce scrisoare e asta?

— Sst, sst! Îngrijitoarea se uită jur-împrejur şi răspunde înspăimântată, în şoaptă: Doamna Noastră, n-am suflat o vorbă despre ea, nu cred ce scrie în ea, ştiu că nu poate fi adevărat, sunt cât se poate de sigură că nu-i adevărat. Dar fiul meu e în primejdie şi trebuie să aveţi o inimă şi să vă fie milă de mine. Dacă ştiţi ceva ce ceilalţi nu ştiu, dacă aveţi vreo bănuială, dacă aveţi cheia unei asemenea taine, sau vreo pricină ca să o ţineţi ascunsă în sufletul dumneavoastră, o, scumpă doamnă, gândiţi-vă la mine, biruiţi acea pricină şi daţi taina în vileag. E singurul lucru pe care-l cred cu putinţă. Eu ştiu că nu aveţi inimă de piatră, dar vă urmaţi calea fără ajutorul nimănui, ştiu că nu sunteţi intimă cu prietenii Domniei Voastre, toţi care vă admiră… Şi toţi vă admiră… ca pe o frumoasă şi elegantă

doamnă, ştiu cât sunteţi de departe de ei şi că nu se pot apropia de Domnia Voastră. Doamna Noastră, poate că din mândrie vă e greu să spuneţi ceva ce ştiţi, dacă-i aşa, vă rog, o, vă rog, gândiţi-vă la slujitoarea credincioasă care şi-a petrecut toată viaţa în familia Domniei Voastre pe care o iubeşte cu atâta dăruire, înduioşaţi-vă şi ajutaţi-mă să-l dezvinovăţesc pe fiul meu! Doamnă, buna mea Doamnă! Bătrâna îngrijitoare stăruie cu sincera ei simplitate: sunt atât de umilă, în situaţia mea, iar Domnia Voastră sunteţi atât de sus şi de departe, că nu vă puteţi închipui ce simt eu pentru copilul meu; dar simţirea mi-e atât de adâncă, încât am cutezat să vin şi cu curaj să vă rog şi să vă implor să nu ne dispreţuiţi, dacă puteţi să ne faceţi o dreptate în asemenea împrejurare groaznică!

Lady Dedlock se scoală şi nu scoate nici un cuvânt până nu-i ia scrisoarea din mână.

— Trebuie s-o citesc?

— După ce voi fi plecat, Doamna Noastră, vă rog; şi atunci să vă amintiţi de tot ce socot eu că-i cu putinţă.

— Nu ştiu ce aş putea face. Nu ştiu să păstrez eu ceva ce-ar putea fi de folos fiului dumitale. Eu nu l-am învinuit niciodată de nimic.

— Doamnă, poate că vă va fi mai milă de el acuzat pe nedrept, după ce veţi fi citit scrisoarea.

Bătrâna îngrijitoare o lasă cuscrisoarea în mână. Într-adevăr, Lady Dedlock nu-i o fiinţă cu inima de piatră; şi a fost o vreme când înfăţişarea venerabilei bătrâne, venind să se roage de ea cu aşa puternică stăruinţă, ar fi mişcat-o până în adâncul sufletului. Dar obişnuită de atâta vreme să-şi stăpânească şi să-şi înlăture emoţiile şi să ascundă adevărul, făcând o îndelungată şcoală în urmărirea ţelurilor ei personale, o şcoală distrugătoare care încremeneşte pornirile fireşti ale inimii ca pe muştele din chihlimbar şi întinde un mic luciu înşelător şi trist peste bine ca şi peste rău, peste pasiune ca şi peste indiferenţă, peste sensibilitate ca şi peste insensibilitate, a ajuns să-şi

înfrâneze până şi uimirea. Deschide scrisoarea. Înşiruită pe hârtie stă scrisă în litere de tipar povestirea descoperirii trupului, cum zăcea cu faţa în jos pe duşumea, împuşcat în inimă; iar dedesubt chiar numele ei, urmat de cuvântul „ucigaşă”. Scrisoarea îi cade din mână. Cât de mult a stat hârtia jos pe podea, ea nu ştie. Dar încă se mai afla acolo unde căzuse, când un slujitor i se înfăţişează, vestind-o că jos a venit tânărul cu numele de Guppy. Se vede că vorbele slujitorului au fost repetate de câteva ori, pentru că îi răsună în cap înainte de a fi început să le înţeleagă.

— Să intre!

El intră. Ţinând în mână scrisoarea pe care o ridicase de pe parchet, Doamna Noastră încearcă să-şi adune gândurile. În ochii domnului Guppy, ea e aceeaşi Lady Dedlock, păstrându-şi aceeaşi atitudine mândră şi glacială, dinainte pregătită.

— Domnia Voastră poate nu va fi de la început înclinată să ierte vizita unuia care niciodată n-a fost binevenit în faţa Domniei Voastre… Lucru de care nu mă pot plânge. Pentru că sunt silit să mărturisesc că în felul în care s-au arătat lucrurile, niciodată n-au prilejuit o raţiune întemeiată ca să fiu binevenit, dar nădăjduiesc că atunci când vă voi expune pricinile vizitei mele de aici, nu-mi veţi mai găsi nici-o vină, zice domnul Guppy.

— Expune-le.

— Vă mulţumesc, Lady Dedlock. Trebuie înainte de toate să explic Domniei Voastre – domnul Guppy se aşază pe marginea unui scaun şi-şi pune pălăria pe covor la picioarele lui – că domnişoara Summerson, al cărei chip, după cum am mai spus o dată înainte Domniei Voastre, mi-a fost într-o epocă din viaţă adânc întipărit în inimă, dar apoi şters de împrejurări ce n-au depins de mine, mi-a comunicat, după ce am avut plăcerea să fiu ultima oară primit de Domnia Voastră, că doreşte cu deosebire să nu mai fac nici un demers de nici un fel ce-ar fi în legătură cu ea sau care ar privi-o. Şi cum dorinţele domnişoarei

Summerson sunt legi pentru mine (afară doar dacă vin în legătură cu împrejurări ce nu mai depind de voinţa mea), nu m-am mai aşteptat, ca atare, să am distinsa cinste de a mă înfăţişa Domniei Voastre.

— Şi totuşi eşti aici, îi atrage atenţia Lady Dedlock, prost dispusă.

— Şi totuşi sunt aici, recunoaşte domnul Guppy. Ţinta mea fiind să aduc la cunoştinţa Domniei Voastre, sub semnul tainei, de ce mă aflu aici.

— Oricât ai face-o de limpede şi de scurt, îi spune Doamna Noastră, tot n-ar fi destul.

— Nici nu sunt în stare să vă rog cu destulă insistenţă, îi răspunde domnul Guppy, oarecum jignit, să luaţi cu deosebire act că nu e vorba de un interes al meu care mă aduce aici. Venind aici, nu urmăresc să slujesc nişte scopuri interesate de-ale mele. De n-ar fi fost făgăduiala pe care am dat-o domnişoarei Summerson, şi care pentru mine e sfântă… N-aş fi venit, de fapt, să vă întunec iarăşi uşile, ci le-aş fi lăsat în voia soartei.

Domnul Guppy socoteşte că a venit momentul să-şi treacă amândouă mâinile prin păr, ca să-l ridice în creştetul capului.

— Domnia Voastră îşi va aminti că ultima oară când am fost aici, am dat peste un eminent personaj din lumea juriştilor, a cărui pierdere o deplângem cu toţii. Personajul acela, de-atunci înainte, s-a apucat să facă tot soiul de demersuri împotriva mea, însoţite de ceea ce trebuie să numesc rea-credinţă, şi le-a făcut în orice împrejurare şi de fiecare dată, încât mi-a fost grozav de greu să mă controlez ca, printr-o inadvertenţă, să nu fac cumva ceva împotriva dorinţelor domnişoarei Summerson. Lauda de sine nu-mi slujeşte; dar pot spune, în ceea ce mă priveşte, că nici nu sunt un om chiar atât de nepriceput în afaceri.

Lady Dedlock se uită la el dur şi întrebător. Domnul Guppy îşi abate numaidecât privirile de la faţa ei şi se uită în altă parte.

— Într-adevăr, continuă tânărul, ajunsese să fie atât de greu să bănuieşti de ce putea fi în stare eminentul personaj în combinaţie cu ceilalţi, încât până la dispariţia lui, pe care cu toţii o deplângem, am fost buimac… Cuvântul pe care Domnia Voastră, care vă mişcaţi în cercurile cele mai înalte, să fie atât de bună şi să-l socoată echivalentul cuvântului uluit. Şi Small… Nume pe care îl folosesc pentru alt personaj, un prieten de-al meu pe care Domnia Voastră nu-l cunoaşte… A ajuns atât de tainic şi cu două feţe, încât uneori îmi venea cam greu să mă stăpânesc să nu-i ard vreo două peste cap. Cu toate acestea, ba punându-mi la bătaie umilele mele mijloace, ba cu ajutorul unui prieten comun, pe numele său domnul Tony Weevle (care are o chemare pentru înalta aristocraţie şi care are în camera sa totdeauna atârnat portretul Domniei Voastre), am ajuns să am motive serioase să mă tem, drept care am venit să-i spun Domniei Voastre să fie cu ochii în patru. Mai înainte de toate îmi va îngădui Domnia Voastră să-i pun întrebarea dacă în cursul dimineţii a primit vizita câtorva persoane ciudate? Nu-i vorba de oaspeţi din lumea bună, ci de nişte fiinţe cum ar fi de exemplu fosta servitoare a domnişoarei Barbary, sau un individ ce nu se poate folosi de membrele-i inferioare, purtat sus pe scară ca o sperietoare?

— Nu.

— Atunci vă încredinţez că astfel de oaspeţi au fost aici şi au fost primiţi aici în casă. Pentru că i-am văzut la uşă şi am aşteptat în colţul străzii până ce-au ieşit şi mi-a luat jumătate de oră cât am ocolit ca să mă feresc de ei.

— Dar ce mă priveşte pe mine toată treaba asta, sau ce te priveşte pe dumneata? Nu te înţeleg. Ce vrei să spui?

— Lady Dedlock, am venit să vă previn să fiţi cu ochii în patru. Se poate să nu fie nevoie. Cu atât mai bine. Atunci am făcut doar tot ce-am putut ca să-mi ţin făgăduiala faţă de domnişoara Summerson. Eu totuşi tare mă tem (din cele ce i-au scăpat lui Small şi din câte l-am tras noi de limbă) că scrisorile acelea, pe care trebuia să vi le fi adus Domniei

Voastre, n-au fost distruse atunci când am crezut eu c-au fost. Că dac-a fost să iasă la iveală ceva din ele, atunci aşi ieşit! Că oaspeţii la care am făcut aluzie au venit aici azi dimineaţă ca să stoarcă bani pe ele. Şi că sau i-au stors, sau sunt pe punctul de a-i stoarce. Domnul Guppy îşi ridică pălăria şi se scoală în picioare. Domnia Voastră ştie cel mai bine dacă în cele ce spun eu este ceva sau dacă nu-i nimic. Ceva sau nimic, am procedat potrivit dorinţelor domnişoarei Summerson, lăsând lucrurile la voia întâmplării şi desfăcând, pe cât mi-a fost cu putinţă, tot ceea ce începusem să fac; atâta mi-e destul, în cazul în care mi-am luat îndrăzneala să vă previn să fiţi cu ochii în patru fără să fie nevoie de aşa ceva, nădăjduiesc că vă veţi strădui să treceţi cu vederea îndrăzneala mea şi eu mă voi strădui să suport dezaprobarea Domniei Voastre. Şi acum, vă cer îngăduinţa de a mă retrage şi vă încredinţez că nu mai aveţi a vă teme că voi mai veni vreodată în faţa Domniei Voastre.

Lady Dedlock abia de a luat act cu o privire de aceste vorbe, dar puţin după plecarea lui, trage cordonul clopoţelului.

— Unde e sir Leicester?

Feciorul răspunde că în momentul de faţă e închis singur în bibliotecă.

— A primit sir Leicester astăzi dimineaţă ceva oaspeţi?

— Câţiva, pentru afaceri. Feciorul purcede la descrierea lor, aşa cum anticipase domnul Guppy. Destul, poate să plece.

Aşa! Vasăzică totul s-a năruit. Numele ei a intrat în gura celor mulţi, soţul ei i-a aflat păcatele, fapta-i de ocară e publică… Poate că se răspândeşte chiar în clipa de faţă în timp ce ea se gândeşte… Şi pe deasupra trăsnetului prevăzut de-atâta vreme de ea şi neprevăzut de el, mai e şi învinuirea unui acuzator invizibil, cum c-ar fi ucigaşa duşmanului ei.

Duşman îi era, şi-i drept că adesea, adesea, da, adesea i-a dorit moartea. Duşman îi este chiar şi din mormânt. Groaznica învinuire cade asupra ei ca o nouă tortură dictată de mâna lui neînsufleţită. Şi când îşi aminteşte cum a fost pe ascuns până la uşa lui, în noaptea omorului, şi cum poate fi dovedită că şi-a concediat fata din casă, cea favorită, atât de curând înainte de săvârşirea crimei, anume ca să scape de sub observare, se cutremură de groază ca şi cum mâinile călăului i-ar cuprinde gâtul în laţul spânzurătorii.

S-a trântit pe podea şi stă cu părul răvăşit sălbatic şi cu faţa îngropată în faldurile unei canapele. Apoi se ridică, merge cu paşi grăbiţi încoace şi încolo, se aruncă iarăşi pe jos, se leagănă şi geme. Oroarea care a cuprins-o e de nedescris. Chiar dacă ar fi fost ea ucigaşa, tot n-ar fi putut s-o simtă mai intens.

Fiindcă aşa cum intenţiile ei ucigaşe dinaintea faptei, cu oricâtă precauţie ar fi fost aceasta săvârşită, erau orbite de proporţia gigantică pe care o luase făptura odioasă a duşmanului, împiedicând-o să se gândească la consecinţe, şi aşa cum acele consecinţe ar fi dat năvală într-un iureş de neînchipuit în clipa în care duşmanul ar fi fost doborât – lucru ce se întâmplă totdeauna când se săvârşeşte un omor – tot astfel acum îşi dădea limpede seama că ori de câte ori el o urmărise, pândind-o, iar ea gândise „de ce nu-l loveşte moartea pe bătrânul ăsta să piară din calea mea”, de fapt

nu era decât dorinţa ca toate dovezile pe care le deţinea împotriva ei să se spulbere în patru vânturi, ca pleava. Aşa se explică uşurarea plină de păcat pe care a resimţit-o la moartea lui. Dar moartea lui nu-i decât piatra de sprijin dintr-o boltă sinistră care s-a dislocat, şi-acuma bolta a prins să se năruie şi să se prăbuşească în mii de fărâme, ce-o zdrobesc şi-o sfârtecă bucată cu bucată!

Astfel, un sentiment teribil se strecoară în ea şi-o cuprinde, sentimentul că de urmăritorul acela, viu sau mort, cu inima împietrită şi de neclintit, aşa cum prea bine şi-l aminteşte în înfăţişarea lui din viaţă, sau fără inima împietrită şi nici de neclintit de când stă culcat în sicriu… De acest om nu există altă scăpare decât moartea. Hărţuită ca un vânat, trebuie să fugă. Ruşinea, spaima, remuşcarea şi suferinţa o copleşesc cu desăvârşire, şi chiar şi tăria şi încrederea îi sunt doborâte şi spulberate ca nişte frunze luate de-un vânt puternic.

În grabă, adresează cele câteva rânduri de mai jos soţului ei, le sigilează şi i le lasă pe masă.

„Dacă sunt căutată ori învinuită de uciderea lui, crede-mă că sunt complet nevinovată. Alt lucru bun de mine să nu crezi, fiindcă m-am făcut vinovată de toate celelalte ce-mi sunt puse în sarcină, pe care le-ai auzit sau le vei auzi. În noaptea aceea blestemată, mă prevenise că-ţi va divulga vinovăţia mea. După ce s-a despărţit de mine, am ieşit sub pretext că mă plimb în grădină, unde m-am plimbat un timp, dar de fapt ieşisem numai ca să mă duc după el şi să fac un ultim demers să nu mai prelungească îngrozitoarea cazană în care mă ţinea nu ştii de câtă îndelungată vreme, şi să se îndure să lovească a doua zi.

I-am găsit casa în întuneric şi tăcere. Am sunat de două ori la uşă, dar nu mi s-a răspuns şi m-am întors acasă.

Dar casă nu mai am. Povară n-am să-ţi mai fiu. Fie ca în indignarea ta îndreptăţită să poţi uita de nevrednica femeie căreia i-ai dăruit cel mai generos devotament… Care te ocoleşte sub apăsarea unei ruşini mai profunde decât cea

cu care caută să fugă de ea însăşi… Şi care-ţi scrie acest ultim rămas bun!”

Îşi acoperă faţa cu un voal, se îmbracă în grabă, îşi lasă toate giuvaierurile şi toţi banii, îşi aţinteşte urechea, coboară în clipa în care coridorul e pustiu, deschide şi închide uşa cea mare şi, într-o fâlfâire, dispare în noaptea aspră şi geroasă.56 ndiferent, aşa cum se cuvine înaltei sale educaţii, pala tul din oraş al familiei Dedlock se uită ţintă la celelalte case de pe strada de o măreţie sumbră şi nu lasă să urmărire se vadă în afară nici un semn că se petrece ceva rău înăuntru. Echipaje trec în viteză, duruind, se bate la uşi, schimburi de vizite au loc în lume, femei fermecătoare pe vremuri, cu gâtlejuri scheletice acum, cu obrazuri care au fost ca de piersică în floare, îngrozitoare de văzut acum la lumina zilei, când asemenea făpturi fascinante par a fi adevărata contopire a Femeii cu Moartea, continuă să uluiască ochii bărbaţilor. Din grajdurile reci ies la iveală trăsuri legănându-se uşor, mânate de vizitii cu picioare scurte şi peruci gălbui, cufundaţi adânc în huse pufoase, iar cocoţaţi în spate, lachei pompoşi, purtând bastoane de paradă, pe cap cu bicornuri puse pe-o ureche; adevărat spectacol îngeresc.

Palatul din oraş al familiei Dedlock nu-şi schimbă înfăţişarea exterioară şi trec ceasuri până ce posomorârea-i slăvită dinăuntru i se tulbură. Dar Volumnia cea blondă, cuprinsă de boala plictisului ce domneşte în acel lăcaş, văzând că răul îi atacă oarecum cu violenţă starea sufletească, îndrăzneşte până la urmă să se ducă în bibliotecă, pentru o schimbare de decor. Uşoara-i bătaie în uşă rămânând fără răspuns, o deschide şi priveşte înăuntru. Nevăzând pe nimeni, pătrunde în încăpere.

Zburdalnica domnişoară Dedlock e vestită în Bath, oraşul vârstnicilor, în care creşte iarba pe străzi, ca una ce-i îmboldită de o curiozitate stăruitoare, care o împinge în situaţii convenabile sau neconvenabile să se strecoare, la ochi cu lornieta legată în aur, scrutând cu privirea lucruri

de tot felul. Bineînţeles că se foloseşte de împrejurarea prezentă ca să treacă în revistă, ca într-un zbor de pasăre, scrisorile şi hârtiile verişorului ei, vârându-şi nasul în documentul ăsta, trăgând o ocheadă, cu capul într-o parte, la celălalt document şi ţopăind de la o masă la alta, cu lornieta la ochi, iscoditoare şi fără astâmpăr. În cursul unor asemenea cercetări, se împiedică de ceva şi, întorcându-şi lornieta în direcţia aceea, îşi vede verişorul zăcând pe podea ca un arbore doborât.

Ţipătul mic şi răsfăţat al Volumniei capătă, din cauza unei asemenea surprize, o creştere considerabilă în faţa realităţii, şi curând toată casa se pune în mişcare. Slujitorii zboară în sus şi-n jos pe scară, clopoţelele sunt sunate din răsputeri, se trimite după medici şi Lady Dedlock e căutată în toate părţile, dar nicăieri nu-i de găsit. Nimeni n-a mai văzut-o sau auzit-o de când a sunat ultima oară clopoţelul. Scrisoarea ei către sir Leicester e descoperită pe masă… Dar e încă îndoielnic dacă Domnia Sa n-a primit cumva o altă misivă, din altă lume, cerându-i să răspundă personal, căci toate limbile vii, cât şi cele moarte sunt totuna pentru el.

Îl culcă pe pat şi-l sucesc, şi-l freacă, şi-i fac vânt, şi-i pun gheaţă la cap şi se încearcă tot soiul de mijloace ca să-l readucă la viaţă. Cu toate acestea, ziua s-a scurs şi noaptea a pătruns în cameră până ce horcăitul a prins să se aline şi până ce ochii ficşi arată că văd lumânarea ce i se trece din când în când pe dinainte. Şi după ce schimbarea a început să se manifeste, continuă să progreseze treptat; treptat, clatină din cap, mişcă ochii, ba, chiar şi mâna în semn că aude şi înţelege.

Azi-dimineaţă s-a prăbuşit ca un gentilom impunător şi frumos, uşor suferind, dar cu o înfăţişare minunată şi cu faţa plină. Acum zace pe pat ca un bătrân, cu obrajii scofâlciţi, ca o umbră ramolită a celui ce fusese. Avusese o voce amplă şi melodioasă şi multă vreme fusese mai mult decât încredinţat de greutatea şi importata pe care o are

pentru specia umană fiecare cuvânt rostit de el, încât vorbele lui ajunseseră să sune ca şi cum ar fi reprezentat o valoare în sine. Dar acum de-abia mai poate şopti; şi ceea ce şopteşte sună exact ceea ce e… un talmeş-balmeş, o limbă neînţeleasă.

Preferata şi credincioasa lui îngrijitoare stă în picioare la căpătâiul patului. E primul fapt de care ia cunoştinţă şi e limpede că-i face plăcere. După ce zadarnic a încercat să se facă înţeles prin vorbire, face semn să i se dea un creion. Atât de lipsite de sens sunt semnele lui încât la început nu poate fi înţeles; doar bătrâna îngrijitoare descoperă ce doreşte sir Leicester şi-i aduce o tăbliţă de scris.

După ce a stat o bucată de vreme, a hârcâit încetişor pe tăbliţă, cu o mână ce nu mai e a lui: „Chesney Wold”.

— Nu, îi răspunde ea; se află în Londra. I-a venit rău azi-dimineaţă în bibliotecă. E foarte mulţumită că s-a întâmplat să vină la Londra şi că-l poate îngriji. Nu-i o boală cu urmări serioase, sir Leicester. Mâine vă veţi simţi mult mai bine, sir Leicester. Toţi domnii medici spun aşa.

Vorbele ei sunt însoţite de lacrimi ce se scurg, pe bătrâna-i faţă cinstită.

După ce a cercetat camera şi s-a uitat cu deosebită atenţie jur-împrejurul patului la medicii ce-i stăteau la căpătâi, el scrie pe tăbliţă: „Doamna Mea.”

— Doamna Noastră a ieşit, sir Leicester, înainte să vi se fi făcut rău, şi încă nu ştie că sunteţi bolnav.

El, arată iarăşi cuprins de o mare nelinişte, la cele două cuvinte. Toţi încearcă să-l potolească, dar el, cu o nelinişte sporită, arată iarăşi din ce în ce mai agitat. Văzându-i că se uită unii la alţii, neştiind ce să răspundă, sir Leicester luă din nou tăbliţa şi scrie: „Doamna Mea. Pentru Dumnezeu, unde-i?” Şi scoate un geamăt de rugă.

Se crede c-ar fi bine ca bătrâna lui îngrijitoare să-i dea scrisoarea Lady-ei Dedlock, al cărei cuprins nimeni nu-l ştie şi nici nu-l poate presupune. Ea o deschide pentru a i-o pune în faţă ca s-o citească. După ce-a citit-o în încordată

trudă, o întoarce cu faţa în jos ca să nu fie văzut şi rămâne nemişcat, gemând. Apoi cade într-un nou soi de criză, sau într-un leşin, şi abia după un ceas redeschide ochii, sprijinindu-se pe braţul bătrânei sale slujitoare, atât de credincioasă şi devotată. Doctorii văd că bolnavul se simte cel mai bine cu ea şi, când nu trebuie să intervină ca să-i dea o mână de ajutor, o ţin aproape.

Tăbliţa e cerută iarăşi; dar cuvântul pe care doreşte să-l scrie nu-i vine în minte.

E jalnic să-i vezi neliniştea, străduinţa şi îndurerarea în care se află în impasul prezent. Îţi pare că o să-nnebunească din pricina nevoii pe care o simte şi din graba şi neputinţa cu care se chinuie să spună ce-i de făcut şi pe cine să caute. A scris litera B şi apoi s-a oprit. Dintr-o dată, în culmea chinului în care se trudeşte, adaugă cuvântul „domnul” înaintea literei. Bătrâna îngrijitoare sugerează numele lui Bucket. Slavă Domnului! Asta voia să spună.

— Domnul Bucket se întâmplă să fie la parter, în interes de serviciu. Să vină sus?

Nu-i cu putinţă să te înşeli în privinţa nevoii arzătoare a lui sir Leicester de a-l vedea pe poliţist şi a dorinţei pe care o manifestă de a scoate din cameră pe toţi, afară de îngrijitoare. Se goleşte camera numaidecât şi domnul Bucket îşi face apariţia. Dintre toţi oamenii de pe faţa pământului, sir Leicester pare să fi căzut din înalta-i condiţie socială ca să-şi pună întreaga încredere şi nădejde în omul ăsta.

— Sir Leicester Dedlock, Baronet, sunt tare mâhnit că vă găsesc aşa. Nădăjduiesc să vă revină bună-dispoziţie. Sunt sigur că are să vă revină, de dragul familiei şi pentru cinstea ei.

Sir Leicester îi pune scrisoarea în mână şi se uită stăruitor la faţa lui în timp ce-o citeşte. O nouă înţelegere apare în ochiul domnului Bucket în timp ce citeşte scrisoarea; cu degetul încovoiat în timp ce ochiul îi priveşte încă peste cuvinte, el zice scurt:

— Sir Leicester Dedlock, Baronet, vă înţeleg.

Sir Leicester scrie pe tăbliţă: „Iertare deplină. Găseşte-o…” Domnul Bucket îi opreşte mâna.

— Sir Leicester Dedlock, Baronet, o voi găsi. Dar căutarea să fie începută numaidecât. Nici-o clipă nu trebuie pierdută.

Cu agerimea gândului, domnul Bucket urmăreşte privirea lui sir Leicester Dedlock către o casetă mică de pe masă.

— S-o aduc aici, sir Leicester Dedlock, Baronet? Bineînţeles! S-o descui cu una din cheile de aici? Bineînţeles! Cu cea mai mică cheie? Fără îndoială! Să scot bancnotele afară? Aşa am să procedez. Să le număr? Aşa ceva se face la iuţeală. Douăzeci şi cu treizeci, cincizeci şi cu douăzeci, şaptezeci şi cu cincizeci o sută douăzeci şi cu patruzeci, o sută şaizeci. Să le iau pentru cheltuieli? Aşa am să fac şi-am să vă dau socoteală neapărat. Să nu mă zgârcesc cu banii? Bine, n-am să mă zgârcesc.

Uşurinţa şi siguranţa interpretării domnului Bucket a unor asemenea capitole e ceva ce ţine de supranatural. Doamna Rouncewell, care ţine lumina, e zăpăcită de iuţeala cu care-şi mişcă ochii şi mâinile, când pleacă, aprovizionat pentru călătorie.

— Sunteţi mama lui George, prea venerabilă doamnă; dumneavoastră trebuie să fiţi, cred, zice domnul Bucket, deoparte, cu pălăria pe cap şi încheindu-şi nasturii de la haină.

— Da, domnule, eu sunt nenorocita sa mamă.

— Aşa am crezut potrivit celor ce mi-a spus nu demult. Bine, atunci să vă spun ceva. Să nu mai fiţi nenorocită. Fiul dumneavoastră e nevinovat. Şi-acum nu începeţi să plângeţi. Pentru că trebuie să aveţi grijă de sir Leicester Dedlock, şi n-o s-o puteţi face plângând. Cât despre fiul dumneavoastră, el e bine sănătos, să mă credeţi; şi vă trimite dragostea lui plină de respect, nădăjduind că şi dumneavoastră sunteţi bine sănătoasă. A ieşit din încurcătură basma curată; asta-i cu el; nici o acuzaţie împotriva persoanei lui, cum nu e nici împotriva

dumneavoastră şi mă prind pe o liră că persoana dumneavoastră e fără cusur. Trebuie să mă credeţi fiindcă eu sunt acela care am pus mâna pe fiul dumneavoastră. S-a purtat foarte frumos în împrejurarea aceea, şi-i un bărbat minunat şi dumneavoastră sunteţi o doamnă minunată şi respectabilă; mama şi fiul alcătuiţi o pereche ce poate fi arătată ca model la lumea întreagă. Sir Leicester Dedlock, Baronet, ceea ce mi-aţi încredinţat voi duce la bun sfârşit. Să nu vă temeţi că mă voi abate din calea mea la dreapta ori la stânga; sau că am să-mi pierd timpul cu somnul, spălatul sau bărbieritul până ce nu voi găsi ceea ce plec să caut. Să-i duc din partea Domniei Voastre numai cuvinte plăcute şi iertare? Sir Leicester Dedlock, Baronet, aşa voi face. Şi vă doresc numai bine şi toate necazurile astea de familie să fie lichidate… Aşa cum, o Doamne! Multe necazuri în alte familii au mai fost lichidate şi vor mai fi până la sfârşitul lumii.

Cu asemenea peroraţie, domnul Bucket, îmbumbat la nasturi, părăseşte liniştit casa, uitându-se stăruitor înainte, de parc-ar fi şi străpuns noaptea cu privirile în căutarea fugarei.

Prima mişcare e să intre singur în camerele Doamnei Dedlock şi să le cerceteze în căutarea unui semn cât de neînsemnat care ar putea să-l ajute. Camerele sunt acum în întuneric şi să-l vezi pe domnul Bucket cu o lumânare de ceară în mână, ţinând-o deasupra capului şi făcându-şi în minte un inventar strict al obiectelor delicate dinăuntru, ce vădesc un contrast atât de ciudat cu persoana lui, e, zău, ceva unic… Ce nu poate fi văzut de nimeni, pentru că Domnia Sa a avut grijă să se încuie pe dinăuntru. „Ce budoar parfumat!”, zice domnul Bucket, care se simte într-un fel reîmprospătat în franceza lui de aerul curat al dimineţii. „Trebuie să fi costat o grămadă de bani. Ciudate obiecte, să te desparţi de ele, trebuie să-i fi venit greu s-o facă!”

Deschizând şi închizând sertare de masă şi uitându-se prin casetele de bijuterii şi prin cutiuţele lăcuite, îşi vede chipul în felurite oglinzi şi începe a filosofa.

„S-ar zice că sunt o persoană din lumea mare care-şi pune cordoane şi fireturi, pregătindu-se pentru balul de la clubul Almack. Te pomeneşti că sunt mare crai într-un regiment de gardă şi eu habar n-am.”

Tot uitându-se în jurul său, găseşte o casetă mică şi luxoasă în interiorul unui sertar şi o deschide. Mâna lui mare, întorcând nişte mănuşi pe care mai că nu le simte, atât sunt de uşoare şi de fine, dă peste o batistă albă.

„Hm! Ia să ne uităm puţin la tine, zice domnul Bucket, punând lumânarea jos. De ce eşti ţinută singură aici? Care-i pricina? Eşti a Doamnei Dedlock sau a altcuiva? Trebuie să ai o monogramă printr-un colţ pe undeva, cred?

O găseşte în timp ce vorbeşte: „Esther Summerson” „Oh! Exclamă domnul Bucket, întrerupându-se şi ducându-şi degetul la ureche. Hai să te iau cu mine!”

Îşi termină cercetările la fel de liniştit şi de conştiincios precum le-a început, lasă toate lucrurile aşa cum le-a găsit, se strecoară afară din camere cam după vreo cinci minute şi iese în stradă. Aruncând o privire în sus către fereastra abia luminată a camerei lui sir Leicester, se îndreaptă în mare grabă la cea mai apropiată staţie de vehicule, alege un cal pe măsura banilor pe care-i are, şi porunceşte să fie dus la Pavilionul de tir. Domnul Bucket nu pretinde că e un cunoscător versat în materie de cai; dar când trebuie, scoate ceva mai mulţi bani pentru cazul cu pricina şi, în general, îşi rezumă cunoştinţele în privinţa subiectului la observaţia că atunci când vede cum merge un cal ştie numaidecât ce poate animalul acela.

Cunoştinţele sale nu dau greş în împrejurarea de faţă. Zgâlţâit în duruitul trăsurii pe piatra pavajului într-o viteză primejdioasă, totuşi îndreptându-şi cu grijă privirile pătrunzătoare asupra tuturor făpturilor furişate pe dinaintea cărora trece pe străzi în miez de noapte, ba, chiar

uitându-se la luminile ferestrelor de sus, unde oamenii sunt gata să se culce ori s-au şi culcat, şi la toate întorsăturile prin care zornăie trăsura, cât şi la cerul ce apasă greu şi la pământul pe care zăpada îl acoperă în strat subţire, pentru că orişiunde s-ar putea să-i iasă în cale ceva să-l ajute, domnul Bucket se năpusteşte spre destinaţie cu asemenea grabă încât, când se opreşte, calul îl ascunde pe jumătate într-un nor de aburi.

— Deshamă-l puţin ca să prindă putere şi eu mă întorc îndată!

Trece prin coridorul lung de lemn şi-l găseşte pe oştean fumându-şi pipa.

— M-am gândit c-ar trebui să vin, George, după toate prin câte ai trecut, dragă băiete! Dar n-am timp de pierdut cu vorbele. Aşa că, noroc! Acum totul e să salvăm o femeie. Domnişoara Summerson, care era aici când a murit Gridley… Aşa o cheamă, după cum ştiu… Perfect! Ia spune-mi, unde locuieşte?

Oşteanul vine chiar de-acolo, şi-i dă adresa, aproape de Oxford Street.

— N-are să-ţi pară rău, George. Noapte bună!

Pleacă, iarăşi, cu impresia că l-a văzut pe Phil stând lângă focul îngheţat şi uitându-se la el cu gura căscată; şi iarăşi o ia la galop şi iarăşi coboară din trăsură într-un nor de aburi.

Domnul Jarndyce, singura fiinţă trează din casă, tocmai se duce să se culce; înalţă capul de pe cartea pe care-o citeşte, auzind sunetul pripit al clopoţelului şi vine la uşă cu halatul pe el.

— Nu vă speriaţi, domnule. Într-o clipă vizitatorul devine familiar şi intim cu el, intră în verandă, închide uşa şi stă cu mâna pe clanţă. Am avut plăcerea să vă cunosc înainte. Inspector Bucket. Priviţi la batista domnişoarei Esther Summerson, domnule. Găsită de mine acum un sfert de oră, pusă deoparte într-un sertar al Doamnei Dedlock. Nici-o clipă de pierdut. Chestiune de viaţă şi de moarte. O cunoaşteţi pe Lady Dedlock?

— Da.

— S-a făcut o descoperire acolo, astăzi. Secrete de familie date în vileag. Sir Leicester Dedlock, Baronetul, a avut un atac… Apoplexie sau paralizie… Nu poate fi readus în simţiri şi un timp preţios s-a pierdut. Lady Dedlock a dispărut astăzi după-amiază şi i-a lăsat lui o scrisoare din care se vede că nu-i a bine. Aruncaţi-vă şi dumneavoastră ochii pe ea. Iat-o!

Domnul Jarndyce, după ce a citit-o, îl întreabă ce crede.

— Nu ştiu. Parc-ar fi sinucidere. În orice caz, primejdia creşte din ce în ce, în fiecare clipă, şi spre aşa ceva se merge. Aş da câte o sută de lire de fiecare oră pierdută de la plecarea ei până acuma. Uite ce, domnule Jarndyce, sunt pus de sir Leicester Dedlock, Baronetul, s-o urmăresc, s-o găsesc… S-o salvez şi să-i duc mesaj de iertare din partea lui. Am bani şi depline puteri, dar îmi lipseşte ceva. Îmi lipseşte domnişoara Summerson.

Domnul Jarndyce repetă cu glasul tulburat:

— Domnişoara Summerson?

— Uite ce, domnule Jarndyce, domnul Bucket i-a citit pe faţă cu cea mai mare atenţie, tot timpul. Mă adresez Domniei Voastre ca unui gentilom de inimă şi omenie şi în nişte împrejurări care cer asemenea grabă cum arareori se întâmplă; dacă întârzierea se vădeşte a fi cândva primejdioasă, acum e cea mai primejdioasă, şi dacă vreodată nu vă veţi putea ierta că aţi prilejuit-o, acum e momentul în care aţi putea-o prilejui. Opt sau zece ceasuri ce valorează, după cum v-am spus, cel puţin o sută de lire bucata, au fost pierdute de când a dispărut Lady Dedlock. Sunt împuternicit s-o găsesc. Sunt inspectorul Bucket. Pe lângă tot ce apasă greu asupra ei, mai e pe deasupra, aşa cum crede ea, şi bănuiala de omor. Dacă o urmăresc singur, ea, neştiind cele ce sir Leicester Dedlock, Baronetul, mi-a comunicat mie, poate fi cuprinsă de disperare. Dar dacă o urmăresc însoţit de o tânără domnişoară, ce corespunde în totul cu tânăra domnişoară pentru care are o afecţiune…

Nu pun nici-o întrebare şi nu spun mai mult de-atât… Îmi va da crezare că vin ca prieten. Numai s-o ajung din urmă şi să fiu în stare s-o ademenesc, punându-i în faţă pe tânăra domnişoară, şi o voi salva, şi voi izbuti, dacă mai e în viaţă. Dacă o ajung din urmă singur… Lucru tare greu… Şi-mi dau toată osteneala, nu răspund cât de bine ar putea ieşi. Timpul zboară; e către ora unu noaptea. Când bate unu, avem încă un ceas pierdut şi iată că toate ceasurile scurse fac o mie de lire, în loc de o sută.

Totul e adevărat şi natura grabnică a cazului nu mai poate fi discutată. Domnul Jarndyce îl roagă să rămână pe loc, în timp ce el va vorbi cu domnişoara Summerson. Domnul Bucket răspunde că aşa va face, dar, procedând după obişnuitele-i principii, nu face aşa ceva… ci îl urmează sus pe scară ca să nu-şi piardă omul din ochi.

Aşa că se furişează şi pândeşte din întunericul scării, în timp ce domnul Jarndyce şi Esther dezbat cazul. Într-un timp foarte scurt, domnul Jarndyce coboară şi-i spune domnului Bucket că domnişoara Summerson vine numaidecât şi ea, şi că va merge sub protecţia lui, însoţindu-l oriunde pofteşte. Domnul Bucket, mulţumit, îşi exprimă deplinul acord şi o aşteaptă la uşă să vină.

În mintea lui se face că urcă într-un turn înalt, de unde priveşte jur-împrejur în depărtare. Zăreşte multe fiinţe singuratice strecurându-se pe străzi; multe fiinţe singuratice rătăcind pe pârloage, pe drumuri şi culcându-se pe sub căpiţele de fân. Dar fiinţa pe care o caută nu-i printre acestea. Privind mai departe, zăreşte alţi singuratici prin ungherele podurilor de peste ape, sub umbrare, jos, la nivelul apei fluviului, ba, iată şi un obiect inform, întunecat, tare întunecat, purtat de curent, mai singuratic decât toţi ceilalţi, ce i se agaţă de închipuire cu puterea disperată a înecatului.

Unde să fie? Vie sau moartă, unde poate fi? Dacă batista pe care o împătureşte cu grijă şi şi-o pune la loc în buzunar ar fi în stare, sub puterea unui farmec, să-i aducă în faţa

ochilor locul unde a găsit-o Lady Dedlock, şi peisajul nocturn de lângă colină, unde batista a acoperit chipul copilaşului, ar zări-o oare acolo? Pe pustiul acela unde cuptoarele de cărămizi ard cu o pâlpâire de flacără palidă şi albăstruie, unde acoperişurile de paie de pe mizerabilele colibe, în care se fac cărămizile, sunt luate şi risipite de vânt, unde lutul şi apa au îngheţat bocnă şi unde moara, pe care gloaba oarbă şi jigărită o învârteşte cât e ziua de lungă, arată ca o unealtă de tortură umană… Iată trecând peste peticul acela de pământ pustiit şi părăginit, fiinţa singuratică cu lumea ei de întristări, îmblănită în zăpadă, mânată de vânt şi lipsită, după cât se pare, de orice mângâiere. E o făptură femeiască, dar e îmbrăcată cu nişte zdrenţe atât de ponosite de te cuprinde jalea şi nicicând asemenea îmbrăcăminte n-a putut trece prin sălile castelului Dedlock şi nici ieşi pe poarta lui cea mare.

Povestirea Estherei ă culcasem şi adormisem când tutorele bătu la uşa camerei mele şi mă rugă să mă scol numaidecât. În graba mea de a vorbi cu el şi de-a afla ce se întâmplase, tutorele îmi povesti, după un cuvânt, două de pregătire, că s-a făcut o descoperire la sir Leicester acasă. Că mama fugise; că cineva se află acum în casă la noi, o persoană împuternicită să-i transmită cele mai depline asigurări de afecţiune, protecţie şi iertare, de va fi cu putinţă s-o găsească, şi că eu eram solicitată să-l însoţesc pe acel om în speranţa că rugăminţile mele ar putea s-o convingă, dacă ale lui nu izbutesc. Ceva din planul acesta general am înţeles eu, dar m-am văzut cuprinsă de un asemenea tumult de spaimă, grabă şi disperare, încât, cu tot efortul pe care l-am putut face ca să-mi stăpânesc neliniştea, n-am fost în stare să-mi recapăt judecata pe deplin, decât după ce s-au scurs ceasuri de-a rândul.

Dar m-am îmbrăcat şi înfofolit la iuţeală, fără să o trezesc pe Charley sau pe altcineva; şi-am coborât la domnul Bucket, persoana căreia i se încredinţase taina. Ducându-mă la el, tutorele îmi povesti cele de mai sus şi-mi lămuri

cum se face că el ajunsese să se gândească la mine. Domnul Bucket, cu voce înceată, la lumina lumânării pe care-o ţinea tutorele, îmi citi o scrisoare pe care mama o lăsase pe masa ei şi cred că în zece minute de la scularea mea mă şi aflam în trăsură, şezând alături de domnul Bucket şi străbătând străzile.

Rolul lui deveni foarte insistent, deşi politicos, când îmi lămuri că multe s-ar putea să depindă de putinţa mea de a-i răspunde cu precizie la câteva întrebări pe care doreşte să mi le pună. Şi anume: În primul rând, dacă eu comunicasem de multe ori cu mama (pe care n-o numea altcum decât Lady Dedlock); unde şi când vorbisem cu ea ultima oară; şi cum ajunsese ea în posesia batistei mele. După ce l-am mulţumit cu răspunsurile mele la întrebările puse, m-a rugat în chip cu totul deosebit să reflectez… Luându-mi timp de gândire… Dacă, din câte ştiu, există cineva, n-are importanţă unde, în care să se poată cât de cât încrede în cazuri de ultimă trebuinţă. Nu m-am putut gândi decât la tutore. Dar după aceea l-am numit pe domnul Boythorn. Mi-a venit în minte prin asociaţie cu felul lui vechi, cavaleresc, de a menţiona numele mamei; şi în legătură cu cele ce-mi spusese tutorele de logodna lui cu sora mamei, precum şi de contactul lui inconştient cu nefericita poveste a mamei.

Însoţitorul meu poruncise vizitiului să oprească, cât timp am avut convorbirea, ca să putem să ne auzim mai bine. După asta, i-a poruncit s-o pornească iarăşi mai departe, şi îmi spuse, după ce se gândi câteva momente, că s-a hotărât cum să procedeze. El a avut toată bunăvoinţa să mă încunoştiinţeze care-i era planul, dar eu nu aveam încă mintea destul de limpede ca să îl înţeleg.

N-am mers prea departe de locuinţa noastră, când ne-am oprit într-o stradă lăturalnică, în faţa unei clădiri ce părea o instituţie, luminată până sus cu gaz aerian. Domnul Bucket mă luă cu el înăuntru şi mă instală într-un fotoliu lângă un foc încins. Trecuse de ora unu, după cum am văzut la ceasul din perete. Doi ofiţeri de poliţie, arătând în uniformele lor

foarte curaţi şi îngrijiţi, nicidecum ca nişte oameni care stau treji toată noaptea, scriau liniştiţi la o masă de lucru, iar clădirea părea şi ea foarte liniştită în general, cu excepţia unor strigăte şi bătăi la nişte uşi depărtate din subsol, pe care nimeni nu le lua în seamă.

Un al treilea bărbat în uniformă, pe care-l chemase domnul Bucket şi căruia îi şopti nişte instrucţiuni, ieşi afară din cameră, iar după aceea, ceilalţi doi s-au sfătuit împreună, după care unul a scris sub dictarea şoptită a domnului Bucket. Era vorba de descrierea mamei mele, cu care se trudeau, şi pe care domnul Bucket mi-o aduse după ce a fost gata şi mi-o citi în şoaptă. Era într-adevăr foarte exactă.

Al doilea ofiţer, care-i ascultase lectura de-aproape, o copie în întregime, apoi chemă un alt om în uniformă (erau mai mulţi într-o cameră alăturată) care o luă şi dispăru cu ea. Toate de mai sus au fost îndeplinite cu cea mai mare promptitudine, fără să se piardă nici-o clipă, şi totuşi nimeni nu părea că se grăbeşte câtuşi de puţin. De îndată ce hârtia a fost trimisă să-şi facă drumul, cei doi ofiţeri îşi reluară lucrul liniştit de mai înainte, scriind mai departe cu grijă şi îndemânare. Domnul Bucket, dus pe gânduri, veni să-şi încălzească tălpile încălţărilor la foc, mai întâi una, apoi cealaltă.

— Sunteţi bine învelită, domnişoară Summerson? Mă întrebă el, când dădu cu ochii de mine. E-o noapte îngrozitoare şi prea aspră pentru ca o tânără domnişoară s-o înfrunte.

I-am răspuns că eram gros îmbrăcată şi n-avea de ce să-mi pese de vreme.

— S-ar putea să avem mult de lucru, adaugă el, dar numai să se termine cu bine, că atunci n-are importanţă, domnişoară.

— Mă rog la Dumnezeu să se termine cu bine, am răspuns.

El dădu din cap ca să mă încurajeze.

— Vedeţi, orice-aţi face, nu vă lăsaţi cuprinsă de nelinişte. Păstraţi-vă sângele rece şi fiţi calmă faţă de orice s-ar întâmpla; aşa va fi cel mai bine pentru dumneavoastră, cel mai bine pentru mine, pentru Lady Dedlock şi pentru sir Leicester Dedlock, Baronetul.

Era într-adevăr foarte cumsecade şi binevoitor şi, pe când şedea în faţa focului încălzindu-şi încălţările şi frecându-şi faţa cu degetu-i arătător, am simţit că-mi încolţeşte încrederea în dibăcia lui, ceea ce mă linişti. Încă era două fără un sfert când am auzit tropăit de cai şi duruit de roţi afară.

— Acum, domnişoară Summerson, zise el, plecăm, vă rog!

Îmi dădu mâna, iar cei doi ofiţeri se înclinară curtenitor la ieşirea mea; la uşă găsirăm un faeton sau un cupeu, cu un surugiu şi cai de poştă. Domnul Bucket mă ajută să urc şi să mă instalez înăuntrul trăsurii, iar el luă loc pe capră. Omul în uniformă, pe care-l trimisese să aducă vehiculul, îi înmână un felinar orb, la cererea lui şi după ce dădu câteva instrucţiuni vizitiului, plecarăm.

Aş fi putut jura că visez. Înaintarăm cu trăsura, în mare grabă, printr-un asemenea labirint de străzi, încât curând nu mai aveam nici-o idee unde ne aflam; afară doar că am traversat fluviul şi încă îmi păru că mergem la vale şi trecem pe-o margine de apă, că traversăm nişte împrejurimi înţesate de drumuri înguste, mărginite rând pe rând de docuri, bazine, înaltele edificii ale magaziilor, poduri ce se legănau şi catarge de corăbii. În sfârşit, ne-am oprit la colţul unei cotituri plină de nămol, pe care vântul de pe fluviu, repezindu-se asupră-i, n-a reuşit să-l cureţe, şi l-am văzut pe însoţitorul meu la lumina lanternei sale, stând de vorbă cu mai mulţi oameni, ce păreau să fie un amestec de poliţişti şi de marinari. Pe zidul în ruină lângă care stăteau ei se afla un afiş pe care am putut distinge cuvintele „Găsiţi înecaţi”. Acesta şi un anunţ despre drage de scos cadavre din apă îmi treziră groaznica bănuială pe urma căreia veniserăm în asemenea loc.

N-am avut nevoie să-mi reamintesc că nu mă aflu acolo ca să măresc greutăţile cercetărilor, lăsându-mi liber tuturor sentimentelor mele, să-i împuţinez speranţele sau să-i sporesc întârzierile domnului Bucket. Am stat liniştită; dar ce-am putut suferi în locul acela înfiorător n-am să pot uita cât voi trăi. Şi totuşi era ca un vis oribil. Un om întunecat şi plin de noroi, cu nişte cizme înalte, umflate şi îmbibate de apă şi cu o pălărie la fel cu ele, a fost chemat de după o ambarcaţie şi a vorbit în şoaptă cu domnul Bucket, care a plecat apoi cu el, coborând câteva trepte alunecoase, ca să se uite la ceva tainic ce avea să-i arate. S-au întors îndărăt, ştergându-şi mâinile de haine, după ce întorseseră ceva ud; dar, slavă Domnului, nu fusese ceea ce mă temeam să fie.

După ce s-au mai sfătuit puţin, domnul Bucket (pe care toată lumea părea că-l cunoaşte şi că-l ascultă) intră înăuntru cu ceilalţi şi mă lăsă în trăsură; în acest timp, surugiul umbla încoace şi încolo pe lângă cai, ca să se încălzească. Fluxul creştea, aşa am socotit după zgomotul pe care-l făcea, ba, chiar am auzit cum izbeşte la capătul fundăturii, cu o uşoară zvâcnire înspre mine. Nu se întâmplase… Dar m-am gândit de sute de ori că ar putea să se-ntâmple, în interval de un sfert de oră, chiar mai puţin, cred… Iar gândul că s-ar putea ca valul s-arunce trupul mamei la picioarele cailor mă cutremura din creştet până-n tălpi.

Domnul Bucket ieşi afară, în sfârşit, îndemnându-i pe ceilalţi să fie stăruitori şi cu ochii în patru, îşi acoperi lumina felinarului şi se sui iarăşi pe capră.

— Nu fiţi înspăimântată, domnişoară Summerson, că am venit aici, zise el întorcându-se spre mine, nu doresc decât ca totul să-şi urmeze cursul firesc şi, ca să ştiu că-şi urmează cursul firesc, vin să cercetez chiar eu. Hai, dă-i drumul, băiete!

Părea că ne întoarcem pe drumul pe care venisem. Nu că aş fi recunoscut, în starea mea sufletească atât de tulburată, anumite obiective, ci judecând după caracterul

general al străzilor. Ne-am oprit la alt birou sau staţie şi-am trecut din nou peste Tamisa. În tot decursul acelui timp şi în tot răstimpul cât a durat căutarea, însoţitorul meu, adâncit în gânduri, sus pe capră, niciodată n-a slăbit vigilenţa, nici măcar o singură clipă, ci, când trecurăm podul peste fluviu, păru, dacă e cu putinţă, să fie mai atent ca înainte. Se ridică în picioare ca să se uite peste parapet; coborî şi se întoarse după o femeie cu chipul în umbră ce-a trecut repede prin faţa noastră şi cercetă cu privirea adâncul prăpastiei negre de apă, cu o expresie pe faţă ce-mi oprea bătăile inimii în piept. Fluviul are o înfăţişare înfricoşătoare, atât de întunecat şi de tainic, furişându-se atât de iute între marginile joase ale malurilor; atât de violent şi mare, cu forme neclare şi oribile, macabre şi misterioase. Am văzut Tamisa de multe ori de atunci şi până acum, şi în bătaia soarelui şi sub razele lunii, dar niciodată n-am fost eliberată de impresiile păstrate din călătoria aceea, în amintirea mea, luminile de pe pod ard întotdeauna cu o pâlpâire ştearsă, vântul tăios se învârtejeşte în jurul femeii fără de casă pe lângă care trecem, roţile se învârt monoton fără oprire, iar lumina de la felinarele trăsurilor, reflectată din spate, mi-arată în contururi palide… O fiinţă ce se înalţă din apa blestemată.

Duruind şi tot duruind pe străzile goale, am ajuns până la urmă de pe pavaj pe drumul moale, întunecat, şi începurăm să lăsăm casele în urma noastră. După un timp, am recunoscut drumul către Saint Albans, atât de familiar mie. La Barnet ni se pregătiseră cai odihniţi şi, după ce i-am schimbat, am plecat mai departe. Era ce-i drept foarte frig şi ţinutul, cât vedeai cu ochii, părea alb de zăpadă, cu toate că pentru moment nu ningea.

— Veche cunoştinţă a dumneavoastră, drumul pe care trecem, domnişoară Summerson, îmi spuse domnul Bucket cu voioşie.

— Da. Aţi dat de vreo urmă?

— Niciuna pe care să ne bizuim încă, răspunse el, dar e devreme.

Intrase în toate localurile unde vedea lumină (şi nu erau puţine pe atunci, fiindcă drumul era foarte umblat de negustorii de vite) şi coborâse să stea de vorbă cu toţi cantonierii de la bariere. L-am auzit comandând băutură, zornăind banii, făcându-se plăcut şi înveselind lumea pretutindeni; dar de câte ori îşi relua locul iarăşi pe capră, figura lui îşi recăpăta căutătura cercetătoare şi încordată şi întotdeauna îi spunea surugiului cu acelaşi glas preocupat: „Hai, dă-i drumul băiete!”

Cu toate opririle făcute pe drum, ceasul se făcuse între cinci şi şase şi noi mai aveam câteva mile încă până la Saint Albans, când ieşi dintr-unul din localurile acelea şi-mi aduse o ceaşcă de ceai.

— Luaţi-l şi beţi-l, domnişoară Summerson, are să vă facă bine. Începeţi să vă simţiţi mai bine, nu-i aşa?

I-am mulţumit şi i-am spus că nădăjduiesc să fie aşa.

— La început aţi fost, cum să spun, năucită, îmi răspunse el, şi Doamne! Nu-i de mirare. Să nu vorbiţi tare, scumpă domnişoară. E perfect, Lady Dedlock e pe drum, înaintea noastră.

Nu ştiu ce exclamaţie de bucurie am scos sau eram gata să scot, dar el ridică degetul şi m-am oprit.

— A trecut pe-aici, pe jos, aseară pe la opt sau nouă. Prima oară am auzit de ea la bariera arcadei de la Highgate, dar n-am putut fi sigur. Am mers pe urma ei tot timpul, când găsind-o, când pierzând-o. Gata să pun mâna pe ea într-un loc şi gata să-mi scape în alt loc; dar acum e înaintea noastră, sigur. Ia ţine ceaşca şi farfurioara, hangiule! Ascultă, vreau să văd cât de iuţi îţi sunt degetele, ia vezi dacă poţi prinde jumătate de coroană cu cealaltă mână. Un, doi, trei, hopa, na! Şi-acum, băiete, încearcă s-o iei la galop!

Curând ne aflarăm în Saint Albans şi am coborât puţin înainte de ziuă, când tocmai începusem să orânduiesc şi să înţeleg evenimentele nopţii şi să cred într-adevăr că nu

fusese vis. Lăsând trăsura la staţia poştalionului şi poruncind să fie gata alţi cai odihniţi, însoţitorul meu îmi dădu braţul şi plecarăm spre Casa Umbrelor.

— Cum aici e domiciliul dumneavoastră obişnuit, domnişoară Summerson, ştiţi, zise domnul Bucket, aş dori să aflu dacă aţi fost căutată de vreo persoană străină ce răspunde semnalmentelor în cauză, sau dacă domnul Jarndyce a fost căutat. Nu mă prea aştept la aşa ceva, dar s-ar fi putut întâmpla.

În timp ce urcam colina, el se uita în jur cu privirea lui pătrunzătoare… Începuse să se crape de ziuă… Şi mi-a amintit că mai coborâsem colina într-o noapte – o cât de bine o ţineam minte – cu mica slujitoare şi cu Jo, căruia domnul Bucket îi spunea „Vlăjganul”.

M-am mirat cum de ştia asta.

— Când aţi trecut prin faţa unui om pe drum, tocmai în locul acela, ştiţi, urmă domnul Bucket.

— Da, îmi amintesc şi de asta foarte bine.

— Eu eram omul acela, zise domnul Bucket.

Văzându-mi uimirea, continuă:

— Venisem cu o cabrioletă în după-amiaza aceea ca să-l caut pe băiat. Poate că aţi auzit roţile de la trăsură când aţi ieşit chiar dumneavoastră ca să-l căutaţi, căci v-am zărit pe dumneavoastră împreună cu mica servitoare, cum urcaţi, tocmai când eu coboram. Făcând cercetări în oraş în privinţa lui, aflasem curând în ce tovărăşie se găseşte şi m-am dus la cărămidari să-l caut, când v-am văzut cum îl aduceaţi aici, acasă.

— Săvârşise vreo crimă?

— Niciuna nu-i este pusă în sarcină, îmi răspunde domnul Bucket, cu răceală, ridicându-şi pălăria, dar bănuiesc că nici nu s-ar fi dat în lături. Nu. Eu aveam nevoie de el doar în legătură cu păstrarea tainei în ceea ce o privea pe Lady Dedlock. Fusese mai lung de limbă decât se cuvenea, în privinţa unui mic serviciu întâmplător pentru care fusese plătit de defunctul domn Tulkinghorn şi nu era cazul –

indiferent de preţ – să-l las să-şi facă mendrele. Aşa că fiind prevenit că nu mai are ce căuta în Londra, mi-am pierdut o după-amiază întreagă ca să-i pun în vedere să plece cât mai departe şi să-şi vâre bine minţile în cap, să nu-l mai prind cumva că vine iarăşi înapoi.

— Sărmanul băiat!

— Da, cu adevărat sărman, încuviinţă domnul Bucket, dar destulă belea şi destul de bine pentru el să nu mai fie în Londra şi nici în oricare alt loc. Dar era să cad jos, în toată puterea cuvântului, când l-am găsit luat sub protecţia casei dumneavoastră, vă încredinţez.

L-am întrebat de ce.

— De ce, dragă domnişoară? Făcu domnul Bucket. Fireşte n-ar mai fi pus capăt limbuţiei atunci. De altfel trebuie că s-a născut cu o limbă de un cot şi jumătate şi încă şi o rămăşiţă pe deasupra.

Cu toate că-mi amintesc acum convorbirea noastră, capul mi-era la vremea aceea zăpăcit, iar atenţia mea de-abia avea atâta putere cât să-mi îngăduie să înţeleg că domnul Bucket intra în asemenea amănunte numai ca să mă distragă… Cu aceeaşi intenţie binevoitoare, vădit, îmi spunea adesea felurite lucruri indiferente, în timp ce faţa îi era preocupată de singurul obiectiv pe care-l avea în vedere. Totuşi, continuă pe când cotirăm spre poarta grădinii.

— Ah! Exclamă domnul Bucket, iată-ne ajunşi – şi ce loc frumos şi retras e aici. Parc-ar fi casa de ţară din basmul cu ciocăni toarea, pe care o recunoşti după fumul ce se înalţă graţios la cer. Devreme au mai făcut focul la bucătărie, şi asta arată că slujitorii sunt buni! Dar grija pe care trebuie totdeauna s-o aveţi cu slujitorii e să ştiţi cine vine să-i vadă; niciodată n-aveţi să ştiţi de ce sunt în stare, dacă nu ştiţi cu cine se însoţesc. Şi încă un lucru, dragă domnişoară Summerson. Când găsiţi un bărbat tânăr după uşa bucătăriei, să-l daţi pe mâna poliţiei, pe bănuiala că s-a ascuns cu scopuri necinstite în locuinţă.

Ajunseserăm în faţa casei; se uită atent şi de aproape la prundiş, căutând urme de paşi, mai înainte de a-şi ridica ochii asupra ferestrelor.

— În general, îi daţi aceeaşi cameră tânărului gentilom vârstnic când vine aici în vizită, domnişoară Summerson? Întrebă el aruncându-şi privirile la obişnuita cameră a domnului Skimpole.

— Îl cunoaşteţi pe domnul Skimpole! Am exclamat.

— Mai repetaţi o dată, cum îi ziceţi? Întrebă domnul Bucket, plecându-şi urechea. Skimpole, aşa? Adesea m-am întrebat cum l-o fi chemând Skimpole. Nu John? Şi-aş zice că nici măcar Jacob!

— Harold, i-am spus eu.

— Harold. Da. Ciudată pasăre mai e Harold, urmă domnul Bucket uitându-se la mine foarte semnificativ.

— E o fire aparte.

— N-are idee ce-i banul, făcu domnul Bucket. Dar îl ia, totuşi!

Involuntar, m-am ferit să-i răspund, când am băgat de seamă că domnul Bucket îl cunoaşte.

— Ei, bine, atunci să vă spun eu, domnişoară Summerson, continuă el. Nu-i bine să vă amăgiţi cu o imagine falsă şi nu strică dacă vă spun eu cum stau lucrurile. El mi-a arătat unde se afla Vlăjganul. Mă hotărâsem în seara aceea să vin la uşă să întreb de el; dar vrând să mai încerc o mişcare sau două, gândind că poate avea să mai pice ceva, am aruncat doar o pietricică în fereastra la care văzusem o umbră. De îndată ce Harold o deschise şi după ce l-am măsurat din ochi, îmi zic: „Ăsta-i omul meu”. Aşa că l-am potolit puţin, cum că nu vreau să tulbur familia după ce s-a culcat şi că ar fi un lucru regretabil ca nişte tinere domnişoare miloase să adăpostească nişte vagabonzi; şi, după aceea, când i-am înţeles destul de bine apucăturile, i-am spus că aş socoti o bancnotă de cinci lire bine cheltuită dacă aş putea scuti casa de un golan, fără să dau prilej la scandal sau tulburare. Atunci el mi-a răspuns, ridicându-şi sprâncenele,

bucuros cât se poate: „Nu slujeşte la nimic să-mi pomeniţi de o bancnotă de cinci lire, prietene, pentru că eu sunt pur şi simplu un copil în materie de bani şi n-am nici-o idee de valoarea lor”. Fără îndoială, am înţeles ce înseamnă faptul că lua propunerea mea aşa de uşor, şi fiind absolut sigur că el e omul meu, am învelit o piatră cu bancnota şi i-am aruncat-o în cameră. Ei, bine! Începe a râde radios şi a fi neştiutor cum nu se mai poate şi-mi spune: „Dar eu nu cunosc valoarea unor asemenea lucruri. Ce trebuie să fac cu ea?” „S-o cheltuieşti, domnule”, zic eu. „Dar am să fiu înşelat, exclamă el, n-or să-mi dea rest cât trebuie, am s-o pierd, nu-mi face trebuinţă.” Doamne, n-aţi văzut de când sunteţi cu ce faţă a luat bancnota. Bineînţeles, mi-a spus unde e de găsit Vlăjganul şi l-am găsit.

Mi s-a părut foarte perfidă comportarea domnului Skimpole faţă de tutore, trecând peste graniţele obişnuite ale nevinovăţiei sale copilăreşti.

— Graniţe, dragă domnişoară? Întrebă domnul Bucket. Graniţe? Uite ce-i, domnişoară Summerson, să vă dau un mic sfat, pe care soţul dumneavoastră are să-l găsească folositor când din fericire vă veţi căsători şi veţi avea o familie în jur. Ori de câte ori cineva vă spune că e neştiutor nevoie mare în privinţa banilor, păziţi-vă banii şi fiţi cu ochii în patru, fiindcă, sigur cum mă vedeţi, umblă cu limba scoasă să vi-i şterpelească dacă poate. Ori de câte ori cineva vă declară: „în problemele materiale sunt un copil”, să ţineţi seama că persoana aceea se sustrage doar ca să nu fie trasă la răspundere şi că aţi aflat la ce număr s-o categorisiţi, şi anume la Numărul Unu. Uite ce, domnişoară Summerson, eu nu sunt un visător, afară doar de-i vorba de cântece când sunt cu prietenii, altfel sunt un om practic şi ce v-am spus e din experienţă. Aşa-i regula. Şarlatan o dată, şarlatan mereu. Nu ştiu să fi dat vreodată greş regula asta. Nici dumneavoastră n-aveţi să ştiţi. Nici nimeni. Cu acest avertisment pentru cei ce nu bagă de seamă, dragă

domnişoară, îmi iau îndrăzneala de a suna clopoţelul, ca să ne întoarcem la treburile noastre.

Sunt convinsă că nici-o clipă n-a fost departe de „treburile noastre”, după cum nici eu n-am fost; asta i se citea pe faţă. Toţi slujitorii casei au rămas uluiţi, văzându-mă fără de veste, la ceasul acela al dimineţii, şi însoţită cum eram; şi uimirea lor nu a scăzut cu întrebările mele. Nimeni, totuşi, nu fusese pe acolo. Nu mai putea să încapă îndoială că ăsta era adevărul.

— Atunci, domnişoară Summerson, zise însoţitorul meu, trebuie să ne grăbim, s-ajungem cât mai repede la cocioaba unde sunt de găsit cărămidarii aceia. Acolo cercetările vi le las în seama dumneavoastră, dacă sunteţi atât de bună ca să le faceţi. Calea cea mai firească e şi cea mai bună, şi asta e calea dumneavoastră proprie. Am pornit-o iarăşi la drum, numaidecât. Ajungând la o cocioabă, am găsit-o închisă, în aparenţă părăsită, dar una dintre vecine, ce mă cunoştea, şi care a ieşit afară pe când încercam să găsesc pe cineva, mi-a spus că acele două femei cu soţii lor locuiau acum împreună într-altă casă, clădită din rămăşiţe de cărămizi nearse, ce se află pe marginea terenului unde erau cuptoarele şi unde se uscau rândurile lungi de cărămizi. Nu mai pierdurăm nici-o clipă ca să ajungem la locul acela, până la care să fi fost câteva sute de yarzi; şi cum uşa şedea crăpată, am deschis-o.

Erau numai trei înăuntru, luându-şi micul dejun; copilul dormea pe un pat, într-un colţ. Lipsea Jenny, mama copilului ce murise. Cealaltă femeie se sculă când mă văzu; iar bărbaţii, cu toate că şedeau ca de obicei îmbufnaţi şi tăcuţi, fiecare îşi înclină morocănos capul, în semn de recunoaştere. Schimbară însă o privire între ei, când domnul Bucket intră şi el după mine, iar eu am fost mirată văzând că femeia evident îl cunoaşte.

Cerusem voie să intru, bineînţeles. Liz (singurul nume pe care i-l ştiam) s-a ridicat ca să-mi dea scaunul, dar eu m-am aşezat pe un taburet, lângă foc, iar domnul Bucket luă loc

pe un colţ al patului de lemn. Acum, că trebuia să vorbesc şi că mă aflam printre oameni pe care nu-i cunoşteam, mi-am dat seama că sunt pripită şi zăpăcită. Era foarte greu să încep şi nu m-am putut stăpâni să nu izbucnesc în plâns.

— Liz, am început eu, vin de pe un drum lung, toată noaptea prin zăpadă, ca să întreb de o doamnă…

— Care a fost aici, ştiţi, interveni domnul Bucket, adresându-se tuturor, cu o expresie binevoitoare, ticluită pe faţa lui; de doamna aceea vorbeşte tânăra domnişoară. Ştiţi, doamna care a fost aici astă-noapte.

— Şi cine v-a spus dumneavoastră c-a fost careva pe aici? Întrebă soţul lui Jenny, care se oprise prompt din muncă ca să asculte şi acum îl măsura din ochi.

— Unul pe care-l cheamă Michael Jackson, cu o jiletcă de catifea albastră, cu doi nasturi de sidef la două rânduri, răspunse numaidecât domnul Bucket.

— Ar face mai bine să-şi vadă de treburile lui, oricine ar fi el, bombăni omul.

— N-are trebui pentru moment, cred, adaugă domnul Bucket ca şi cum l-ar fi scuzat pe Michael Jackson, aşa că spune şi el ce aude.

Femeia nu se aşează pe scaunul ei, ci rămase în picioare, şovăind, cu mâna pe spătarul fărâmat al scaunului, uitându-se la mine. Mi-a făcut impresia că ar fi vrut să-mi spună ceva, dar nu îndrăznea. Tăcea în atitudinea de nesiguranţă în care se afla, când soţul ei, care mânca ţinând într-o mână o bucată de pâine cu slănină şi-n cealaltă un briceag, izbi puternic cu mânerul briceagului în masă şi-i spuse cu o înjurătură să-şi vadă de treburile ei, oricare ar fi, şi să stea jos.

— Cât aş fi dorit s-o văd pe Jenny, am urmat eu, fiindcă sunt sigură că ea mi-ar fi spus tot ce ştie despre doamna aceea, pe care sunt, zău, foarte nerăbdătoare… Nu vă puteţi închipui cât de nerăbdătoare… S-o ajung din urmă. Jenny se întoarce curând? Unde-i plecată?

Femeia avea mare poftă să răspundă, dar bărbatul, cu o nouă înjurătură, a izbit-o, fără să se sfiască, peste picior cu bocancul. El lăsă în sarcina soţului lui Jenny să spună ce crede de cuviinţă, şi acesta, după o tăcere tărăgănată cu şiretenie, îşi întoarse capu-i păros către mine.

— Nu-mi place să-mi intre în casă coconii, domnişoară, după cum cred că m-ai auzit spunând şi altădată. Eu le las casa în pace şi-i curios că ei nu pot să mi-o lase pe a mea în pace. Halal tărăboi ce-ar mai fi, de m-aş duce şi eu în vizită la ei; aşa-mi vine a crede. Orişicum, nu am a mă plânge atâta de dumneata cât de alţii, şi mi-ar fi pe plac să-ţi dau un răspuns cuviincios, dar te înştiinţez că nu-mi place să fiu zădărât ca un viezure în vizuina lui. Că Jenny se întoarce acum? Nu, nu se-ntoarce. Unde e? A plecat la Londra.

— Noaptea trecută a plecat? L-am întrebat.

— Dac-a plecat noaptea trecută? Ah! A plecat noaptea trecută, răspunse el, cu o smucitură morocănoasă a capului.

— Dar era aici când a venit doamna? Şi ce i-a spus doamna? Şi-ncotro a plecat doamna? Te rog, te implor să fii atât de bun şi să-mi spui, am stăruit eu, căci sunt tare nefericită dacă nu ştiu.

— Dacă stăpânul meu mi-ar îngădui să vorbesc, fără să-mi spună vorbe de ocară…, cutează femeia să vorbească sfioasă.

— Stăpânul tău, se porni soţul ei, mormăind o înjurătură, accentuând-o încet, are să-ţi sucească gâtul, dacă te bagi unde nu-ţi fierbe oala.

După încă o tăcere, soţul femeii care lipsea îmi răspunse cu obişnuita-i rea-voinţă mormăită.

— Dac-a fost Jenny aici când a venit doamna? Da, a fost aici când a venit doamna. Ce i-a spus ei doamna? Ei, hai, am să-ţi spun ce i-a spus ei doamna. I-a spus: „Ţi-aduci aminte de mine că am venit odată să vorbesc cu tine de o domnişoară ce venise să te vadă? Ţi-aduci aminte că ţi-am dat ceva fain pentru o batistă pe care o lăsase?” Ei, ea îşi aducea aminte. Cu toţii ne-am adus aminte. „Bun, atunci domnişoara-i acasă acum?” „Nu, nu-i acasă acuma.” „Bun,

atunci uite colea!” Doamna se afla în călătorie singură singurică, ciudat oricât ţi s-ar părea, şi poate a stat să se odihnească, unde-ai şezut dumneata, preţ de-un ceas sau cam aşa ceva. Da, poate aşa a şi făcut. După aceea a plecat… Poate să fi fost unsprezece şi douăzeci sau poate să fi fost douăsprezece şi douăzeci; n-avem nici un ceas ca să ştim cum trece timpul, nici măcar orologii. Unde-a plecat? Nu ştiu unde a plecat. Ea a plecat pe-un drum şi Jenny s-a dus pe-un altul; una s-a dus direct la Londra şi cealaltă venise direct din Londra. Asta-i tot. Întreabă şi pe omul celălalt. A auzit tot şi a văzut tot. Şi ştie.

Celălalt om repetă.

— Asta-i tot.

— Plângea doamna? Am întrebat.

— Ei, pe dracu”! Aşa, puţin! Răspunse primul om. Incălţările-i erau tare stricate şi hainele-i erau tare rupte, dar nu prea plângea… Nu, din câte am văzut.

Femeia şedea cu braţele încrucişate şi cu ochii pironiţi în pământ. Soţul ei îşi întorsese puţin scaunul, în aşa fel ca s-o aibă în faţă, şi ţinea mâna ca un ciocan pe masă, ca şi cum ar fi fost gata să-şi traducă în fapt ameninţarea, dacă ea nu l-ar fi ascultat.

— Nădăjduiesc că nu te vei opune dacă-ţi întreb soţia, am urmat eu, cum arăta doamna?

— Hai, zi-i! Strigă arţăgos la ea. Auzi ce zice. Spune-i şi scurteaz-o pe loc!

— Rău, răspunse femeia. Pierită la faţă şi fără nici un pic de vlagă. Foarte rău.

— A vorbit mult?

— Nu mult, dar vocea-i era răguşită.

Răspundea, uitându-se tot timpul la soţul ei dacă-i dă îngăduinţă.

— Zi-i mai departe! Porunci soţul răspunzând privirii ei. Spune-i şi nu te lungi!

— A cerut puţină apă, domnişoară, şi Jenny i-a adus o bucată de pâine şi ceai. Dar abia s-a atins de ele.

— Şi când a plecat de aici…, am început eu să vorbesc, dar soţul lui Jenny mă întrerupse pierzându-şi răbdarea.

— Când a plecat de aici, a apucat-o spre nord, pe şosea, întreabă pe drum, dacă nu mă crezi, şi-ai să vezi de nu-i aşa. Şi-acuma s-a terminat. Gata.

Mi-am aruncat privirea la însoţitorul meu şi văzând că el se sculase şi era gata de plecare, le-am mulţumit pentru cele ce-mi spuseseră şi mi-am luat rămas bun. Femeia s-a uitat lung la domnul Bucket, în timp ce ieşea afară, şi el s-a uitat tot lung la ea.

— Ei bine, domnişoară Summerson, îmi spuse el în timp ce ne îndepărtam grăbiţi. Ceasul pe care îl avea Lady Dedlock e la ei. Fapt pozitiv.

— L-aţi văzut?

— Ca şi cum l-am văzut, răspunse însoţitorul meu. Altminteri de ce mi-ar fi spus el „şi douăzeci de minute”, şi apoi că n-are ceas ca să-mi spună timpul exact. Douăzeci de minute! De obicei nu-şi măsoară timpul cu atâta precizie. Cel mult dacă ajung să-l măsoare cu jumătăţile de ore! Acuma, să vedeţi, sau Lady Dedlock i-a dat ceasul, sau el i l-a luat. Eu cred că ea i l-a dat. De ce i l-ar fi dat?

Îşi repetă întrebarea de mai multe ori, în timp ce ne grăbeam, părând să cântărească cel mai bun dintre mulţimea de răspunsuri ce-i răsăreau în minte.

— Dacă ne-ar fi îngăduit timpul, urmă domnul Bucket… Ceea ce-i singurul lucru pe care nu ni-l putem îngădui în situaţia de faţă… Aş fi putut scoate ceva de la femeia aceea; dar e prea îndoielnică reuşita ca s-o încercăm în condiţiile actuale. Amândoi stau cu ochii pe ea, şi orice prost ştie că o biată făptură ca ea, bătută, lovită, învineţită şi zdrobită din creştet până-n tălpi, n-ar ieşi din cuvântul soţului ei, care o maltratează, orice s-ar întâmpla. Ceva însă ni se ascunde. Păcat că n-am putut-o vedea şi pe cealaltă femeie.

Mi-a părut neînchipuit de rău, căci ea îmi era foarte recunoscătoare şi sunt sigură că n-ar fi putut rezista rugăminţilor mele.

— S-ar putea, domnişoară Summerson, zise domnul Bucket dus pe gânduri, ca Lady Dedlock să fi trimis femeia la Londra cu câteva cuvinte pentru dumneavoastră, şi s-ar putea ca soţul ei să fi căpătat ceasul ca s-o lase să plece. Lucrurile nu-s chiar atât de limpezi, cât mi-ar plăcea mie, dar e aproape sigur că-i aşa. Pe de altă parte, nu prea îmi vine să risipesc banii lui sir Leicester Dedlock, Baronetul, pe pungaşii ăştia şi nici nu văd c-ar folosi la ceva pentru moment. Nu! Drumul nostru până acum, domnişoară Summerson, e înainte… Drept înainte… Şi să ne ţinem firea!

Ne-am dus acasă încă o dată ca să pot trimite un bileţel în grabă tutorelui, şi-apoi am plecat zorit înapoi, acolo unde lăsasem trăsura. De-ndată ce am fost zăriţi că venim, caii au fost scoşi şi în câteva minute am pornit-o iarăşi la drum.

Începuse să ningă din zori, iar acum ningea de-a binelea. Văzduhul era atât de înceţoşat de întunecimea zilei şi de căderea compactă a zăpezii, încât aproape că nu se mai vedea nimic în nici-o direcţie. Cu toate că era grozav de frig, zăpada nu era decât în parte îngheţată şi clefăia, prefăcându-se sub copitele cailor în noroi şi apă, cu un pârâit de parcă am fi mers pe o plajă plină de scoici mici. Uneori caii alunecau şi se mişcau din greu pe câte o distanţă de o milă, şi ne vedeam siliţi să ne oprim, când ne aflam în impas, ca să se odihnească. Unul dintre cai căzu de trei ori pe porţiunea aceea de drum, şi tremura, şi era atât de speriat, încât vizitiul trebui să descalece de pe şa şi să-l ducă până la urmă de căpăstru.

Nu am putut să mănânc nimic, nici să dorm, şi m-a cuprins o asemenea stare de nervi din cauza întârzierilor şi a încetinelii cu care ne mişcăm, încât mi-a venit o poftă nebună să cobor şi s-o pornesc pe jos. Cedând bunului simţ şi înţelepciunii însoţitorului meu, am rămas unde mă aflam. În tot acest timp, înviorat de o anume plăcere a muncii pe care şi-o asumase, domnul Bucket urca şi cobora la fiecare casă la care ajungeam, intrând în vorbă cu oameni pe care

nu-i mai întâlnise, ca şi cum ar fi fost nişte vechi cunoştinţe, dând fuga înăuntru ca să se încălzească ori de câte ori vedea câte un foc; pălăvrăgind, bând şi dând mâna cu toţi în fiecare local şi la fiecare canea de butoi; prietenos cu toţi căruţaşii şi vameşii; totuşi părând că nu pierde niciodată vremea, şi urcându-se iarăşi pe capră, totdeauna cu faţa iscoditoare şi încordată şi cu porunca lui grăbită: „Hai, dă-i drumul, băiete!”

Când schimbarăm caii la staţia următoare, veni din curtea grajdului cu zăpada udă prinsă ca o coajă pe haine şi picurând de pe el, clefăind prin noroi şi zdrobind zăpada sub picioarele-i ude până la genunchi, aşa cum făcuse de nenumărate ori de când părăsiserăm Saint Albans şi, oprindu-se în latura trăsurii, îmi spuse:

— Ţine-ţi-vă firea. E foarte sigur că a trecut pe aici, domnişoară Summerson. Nici-o îndoială în prezent de hainele pe care le poartă şi hainele au fost văzute pe-aici.

— Tot pe jos?

— Tot pe jos. Cred că gentilomul de care aţi vorbit trebuie să fie ţinta către care se-ndreaptă şi totuşi nu-mi place că dânsul locuieşte tocmai lângă castelul de la Chesney Wold.

— Ştiu atât de puţin, am spus eu. Poate că mai e cineva pe aici prin apropiere, de care n-am auzit niciodată.

— E adevărat. Dar oricum ar fi, să nu vă apucaţi să plângeţi dragă domnişoară, şi nici să vă necăjiţi peste cât nu-i de folos. Hai, dă-i drumul, băiete!

Toată ziua aceea căzu zloată fără întrerupere, o ceaţă deasă se lăsă devreme şi nu se mai ridică, şi nu se mai lumină nici măcar o clipă. Asemenea drumuri încă nu mai văzusem. Uneori mă cuprindeau temeri că am pierdut şoseaua şi că intrasem în arătură sau în mlaştini. Dacă mă gândeam la timpul de când plecasem, mi se înfăţişa ca o nedefinită perioadă de durată lungă. Şi mi se părea, într-un chip bizar, că niciodată n-am fost altfel decât sub povara îngrijorării ce mă chinuia.

Pe când înaintam, am început să fiu cuprinsă de teama că însoţitorul meu îşi pierduse încrederea. Era la fel ca înainte cu toţi drumeţii pe care-i întâlneam, dar părea mai grav când îşi relua locul pe capră. I-am văzut degetul neliniştit, trecându-l întruna peste gură, tot timpul cât a durat una din lungile şi plicticoasele opriri. L-am auzit că începe să-i întrebe pe vizitiii trăsurilor şi vehiculelor cu care ne întâlneam ce pasageri văzuseră în alte trăsuri şi în vehiculele care se aflau înaintea noastră. Răspunsurile lor nu aveau de ce-l încuraja. Dar totdeauna căuta să mă liniştească făcându-mi semn cu degetul sau cu ochiul, suindu-se iarăşi pe capră; totuşi, acum părea nedumerit când spunea: „Hai, dă-i drumul, băiete!”

În sfârşit, în timp ce schimbau caii, îmi spuse că pierduse urmele rochiei de-aşa de mult timp, că începuse să fie îngrijorat.

Nu-i nimic, zicea el, pierzi o urmă ca asta o bucată de vreme şi o regăseşti iarăşi după o bucată de vreme, şi aşa mai departe; dar acuma a dispărut într-un fel inexplicabil şi n-am mai dat peste ea de-atunci.

Ceea ce confirma temerile care mă încercaseră, de ceva timp începuse să se uite la stâlpii indicatori de direcţie şi să lase trăsura câte un sfert de oră neîntrerupt la încrucişările de drumuri, ca să cerceteze indicaţiile. Dar nu trebuie să-mi pierd speranţa, îmi spunea el, căci s-ar putea ca la următoarea staţie să-i dăm iarăşi de urmă.

Staţia următoare, totuşi, s-a încheiat la fel cu cea de acum. Nu găsiserăm încă nici-o cheie. Aici dădurăm de un han spaţios, izolat, dar o clădire ademenitoare şi solidă şi, după ce am intrat cu trăsura în curte, trecând pe sub arcada unei porţi mari, înainte de a fi ştiut cum e înăuntru, hangiţa cu fiicele ei drăgălaşe veniră la portiera trăsurii, rugându-mă să cobor şi să mă odihnesc cât timp se pregăteau caii; am socotit c-ar fi urât şi necuviincios să nu primesc. Mă duseră sus la etaj, într-o cameră caldă, şi mă lăsară acolo.

Camera era pe colţul casei şi-avea ferestre pe două laturi. Pe o latură era curtea cu grajdul ce da spre un drum neumblat; în curte, rândaşii deshămau caii asudaţi şi osteniţi de la trăsura plină de noroi; şi mai în fund, drumul neumblat peste care firma hanului se legăna greoaie. Pe latura cealaltă, o pădure de pini întunecaţi. Crengile lor erau împovărate de zăpada care picura tăcută, formând băltoace de apă, în timp ce eu stăteam la fereastră şi mă uitam. Noaptea se lăsa şi întunecimea ei era sporită de contrastul cu focul ce lucea şi licărea, reflectat pe geamul ferestrei. În vreme ce mă uitam printre tulpinile arborilor şi priveam urmele şterse în zăpada înecată de dezgheţ şi surpată, mă gândeam la faţa maternă a hangiţei care tocmai mă primise cu urări de bună venire, strălucind alături de fiicele ei, şi la faţa mamei mele, zăcând pe jos, într-o asemenea pădure, ca să moară.

Am fost îngrozită când i-am văzut pe toţi în preajma mea, dar mi-am adus aminte că, înainte de a leşina, am încercat din răsputeri să nu leşin şi asta m-a consolat oarecum. M-au aşezat între perne pe o canapea mare şi apoi, stăpâna casei, atât de plăcută, mi-a spus că n-ar mai trebui să călătoresc în noaptea aceea şi că mai bine ar fi să mă culc. La propunerea ei mă cuprinse un asemenea tremur ca nu cumva să mă ţină acolo, încât ea îşi retrase vorbele numaidecât şi se învoi pentru o odihnă de jumătate de ceas.

Ce fiinţă bună şi afectuoasă era! Ea şi cele trei fiice cu păr bălai, toate învârtindu-se cu atâta grijă în jurul meu! A trebuit să iau o supă fierbinte şi friptură de pasăre, în timp ce domnul Bucket urcă să cineze în altă parte; dar când o masă rotundă, îmbietoare, mi-a fost aşezată lângă foc, n-am putut să mă ating de nimic, deşi nu voiam să-i dezamăgesc. Cu toate astea, am fost în stare să iau puţină pâine prăjită şi vin fiert şi, fiindcă într-adevăr l-am băut cu plăcere, îmi făcu oarecare bine.

Exact la timp, când s-a împlinit o jumătate de ceas, echipajul veni huruind sub portal şi am fost adusă jos

încălzită, reconfortată, înduioşată de atâta bunătate şi sigură (i-am şi încredinţat) că n-am să mai leşin. După ce m-am urcat în trăsură, şi mi-am luat rămas bun de la toţi, plină de recunoştinţă, fiica cea mai mare, o fată în floare, să tot fi avut nouăsprezece ani, care trebuia să se căsătorească prima, se urcă pe scară, se aplecă înăuntru şi mă sărută. N-am mai revăzut-o niciodată, dar în clipa de faţă mă gândesc la ea ca la o prietenă.

Ferestrele străvezii, cu foc şi lumină, înfăţişându-se atât de strălucitoare şi calde din întunecimea rece de afară, curând s-au mistuit, şi iarăşi am prins a zdrobi şi a frământa zăpada afânată. Înaintarăm cu destulă trudă şi drumurile întunecate nu erau cu mult mai proaste decât fuseseră, iar distanţa până la staţia următoare de numai nouă mile. Însoţitorul meu, fumând pe capră – la hanul unde ne oprisem mă gândisem tocmai să-l rog să fumeze, când l-am văzut stând la un foc mare, într-un nor plăcut de fum de tutun – era tot atât de activ ca şi înainte, şi iarăşi repede jos şi sus de câte ori ajungeam la vreo locuinţă de om sau când întâlneam o făptură omenească. Îşi aprinsese felinarul mic şi întunecat, pe care părea că-l preferă, deşi aveam lămpi la trăsură; şi din când în când îl întorcea spre mine ca să vadă dacă mă simt bine. În partea din faţă a trăsurii se afla o ferestruică ce se deschidea, pe care n-am închis-o deloc, fiindcă îmi părea că alung speranţele.

Ajunseserăm la capătul distanţei dintre staţii, şi urma pierdută nu fusese încă regăsită. M-am uitat la el cu temere, când am oprit ca să schimbăm caii: dar mi-am dat seama după faţa lui şi mai gravă, pe când stătea uitându-se la rândaşi, că încă nu auzise nimic. Aproape o clipă după aceea, pe când mă lăsam pe spate, pe locul meu, el se uită înăuntru, ţinând felinarul aprins în mână, părând un cu totul alt om, plin de însufleţire.

— Ce e? Am întrebat tresărind. E aici?

— Nu, nu. Nu vă lăsaţi înşelată, dragă domnişoară Summerson. Nu-i nimeni aici. Dar am descoperit.

Zăpada îngheţată îi şedea pe gene, pe păr şi i se pusese în brazde pe haine. Trebuia să şi-o scuture de pe faţă şi să-şi tragă răsuflarea înainte de a vorbi cu mine.

— Uite ce, domnişoară Summerson, zise el, bătând cu degetul în burduful trăsurii, să nu fiţi dezamăgită de cele ce am să fac. Mă cunoaşteţi. Sunt inspectorul Bucket şi vă puteţi încrede în mine. Am făcut cale lungă. N-are a face. Iată patru cai pregătiţi pentru staţia următoare. Repede!

Era agitaţie în curte şi un om veni alergând din grajd ca să afle „dacă Domnia Sa are de gând să meargă în sus ori în jos?”

— În sus, ţi-am spus. În sus. Nu ştii englezeşte? În sus!

— În sus? Am întrebat eu uimită. La Londra? Ne întoarcem?

— Domnişoară Summerson, răspunse el, îndărăt e drept înainte, cinstit şi exact. Mă cunoaşteţi. Nu vă fie teamă. Am s-o urmăresc. Scoateţi şi aduceţi aici cele două perechi de cai. Hai, repede! Vă dau câte o coroană de fiecare om. Ei! Voi de-acolo, n-auziţi? Hai, treziţi-vă odată!

— N-aveţi de gând s-o părăsiţi pe doamna aceea pe care o căutăm; s-o lăsaţi în voia sorţii pe-o asemenea noapte şi-n asemenea stare sufletească, cum prea bine ştiu că este! Am exclamat eu în culmea deznădejdii, prinzându-l de braţ.

— Aveţi dreptate, dragă domnişoară, n-am s-o las. Dar o urmăresc pe cealaltă. Hai, mai repede cu caii! Trimiteţi un om călare înainte la staţia următoare şi el să trimită altul înainte, la cealaltă, să poruncească la fiecare staţie câte patru cai; daţi-i drumul! Scumpă domnişoară, nu vă fie teamă!

Asemenea porunci şi felul în care alerga de ici-colo prin curte, grăbind oamenii, pricinuiră o agitaţie generală care mă tulbură aproape tot atât cât şi schimbarea lui neaşteptată. Dar în culmea zăpăcelii, un om călare porni în galop ca să comande cai de schimb la staţia următoare, iar caii noştri au fost înhămaţi în cea mai mare grabă.

— Dragă domnişoară, zise domnul Bucket, căţărându-se pe capră la locul lui şi uitându-se iarăşi înăuntru la mine, să-mi fie cu iertare dacă sunt prea familiar cu dumneavoastră, nu vă agitaţi şi nu vă tulburaţi mai mult decât este nevoie. Pentru moment, n-am nevoie să mai spun altceva, dar acum mă cunoaşteţi, draga mea domnişoară, nu-i aşa?

M-am străduit să-i spun că ştiu că e cu mult mai în măsură să hotărască ce trebuie să facem; dar e sigur oare că e bine? N-aş putea să merg eu singură înainte, în căutarea… L-am prins iarăşi de braţ în disperarea mea şi i-am şoptit: „în căutarea mamei mele.”

— Draga mea domnişoară, ştiu, ştiu prea bine, şi credeţi că v-aş duce pe o cale greşită? Inspector Bucket! Doar acum mă cunoaşteţi, nu-i aşa?

Ce-am putut să zic, decât da?!

— Aşa că ţineţi-vă firea cât puteţi mai bine şi bizuiţi-vă pe mine, căci sunt alături de dumneavoastră tot atât cât şi alături de sir Leicester Dedlock, Baronetul. Acum aţi înţeles?

— Perfect, domnule.

— Ea se depărtează, şi aşa şi noi, băieţi, daţi-i drumul!

Şi iată-ne iarăşi pe drumul deznădăjduit pe care venisem, frământând zloata plină de noroi şi zăpada ce se topea, de parc-ar fi fost răscolită de roata unei mori de apă.

O zi şi o noapte de iarnă ot indiferent, aşa cum se cuvine ţinutei sale, palatul Dedlock din Londra îşi ţine rangul ca de obicei pe strada de o sumbră grandoare. La ferestrele mici ale holului de intrare apar din când în când capete pudrate, uitându-se la pudra scutită de taxe ce cade din cer cât e ziua de lungă; şi, în climatul acela de seră, vezi floarea de piersic întorcându-se cu un aer exotic dinspre vremea muşcătoare de afară către focul din salonul cel mare. Se răspândeşte ştirea că Doamna Noastră a plecat în Lincolnshire. Zvonuri stăruie să umble şi să sporovăiască în oraş. Se ştie despre sir Leicester, bietul şi nenorocitul om, că a fost rău bătut de soartă. Se aud, dragă copilă, tot soiul

de lucruri scandaloase, care fac lumea de pe o rază de cinci mile să râdă. A nu şti că oarece e în neregulă la Dedlock înseamnă să te recunoşti singur un neştiutor. Una dintre femeile fermecătoare cu obraji de piersică şi cu gâtlejuri de schelet e şi prevenită în privinţa tuturor amănuntelor importante ce vor fi date în vileag în Camera Lorzilor, la cererea de divorţ a lui sir Leicester.

La prăvălia de giuvaieruri „Blaze şi Sparkle”, la magazinul de stofe şi mătăsuri „Sheen şi Gloss”, se vorbeşte şi se va vorbi ceasuri de-a rândul ca de un eveniment de epocă sau ca de minunea secolului. Clientele acelor întreprinderi, deşi atât de trufaşe şi de nepătruns, fiind meticulos cântărite şi măsurate acolo ca oricare alt articol din depozitul de mărfuri, sunt înţelese perfect în tipicul ăsta nou, chiar şi de începătorii dindărătul tejghelei.

— Lumea noastră, domnule Jones, îi spun Blaze şi Sparkle începătorului cu pricina, când îl angajează, lumea noastră, domnule, e ca o turmă de oi… Curate oi! Unde se duc două sau trei, merg şi celelalte toate după ele. Pune ochii pe cele două, trei, domnule Jones, şi ai să cunoşti toată turma!

Tot asemenea grăiesc Sheen şi Gloss către domnii Jones ai lor, povăţuindu-i cum să-i aibă la mână pe cei din lumea aristocrată şi cum să lanseze moda cu cele ce aleg ei, Sheen şi Gloss. Asupra aceloraşi principii infailibile domnul Sladdery, bibliotecarul, care e fără discuţie măreţul cioban al celor mai splendide oi, recunoaşte în aceeaşi zi:

— Ei, da, domnule, circulă bineînţeles nişte zvonuri care o privesc pe Lady Dedlock, foarte răspândite, într-adevăr, în sânul clientelei mele aristocrate, domnule. Ştiţi, clienţii mei aristocraţi trebuie să vorbească despre ceva, domnule. Şi-i destul să dai drumul unui subiect la modă faţă de o doamnă, două, pe care le-aş putea numi, ca să-l faci să umple lumea. Exact ceea ce aş fi făcut eu cu acele doamne, domnule, în cazul unor noutăţi pe care mi le-aţi fi lăsat ca să le lansez, asta au făcut ele singure în cazul de faţă, cunoscând-o pe Lady Dedlock şi fiind poate puţin geloase pe ea, fără să-şi

dea seama. Veţi vedea, domnule, că subiectul de faţă va deveni foarte popular printre clienţii mei aristocraţi. Dacă s-ar fi speculat, domnule, ar fi adus bani. Şi când spun eu una ca asta, domnule, vă puteţi încrede că am dreptate. Căci mi-am făcut o meserie din a-mi studia clienţii aristocraţi şi din a-i învârti aşa cum răsuceşti coarda unui ceas ca să umble.

Zvonurile se răspândesc în Londra, dar nu vor ajunge în Lincolnshire. Către cinci şi jumătate post-meridian, ora Regimentului de Gardă Călare, a fost dată în vileag chiar din sursa onorabilului aristocrat, domnul Stables, o nouă vorbă de duh care promite să o eclipseze pe cea veche, pe care i s-a întemeiat atâta vreme faima lui de retor. Efectul strălucitului său cuvânt de duh e că deşi dintotdeauna ştia că Lady Dedlock a fost femeia cea mai bine ţesălată din toată herghelia, habar n-a avut că e şi cea mai nărăvaşă. Calamburul s-a bucurat de-o primire grozavă în cercurile hipice.

La ospeţe şi la petreceri, de asemenea, pe Armamentele pe care adeseori le-a împodobit cu prezenţa ei şi printre constelaţiile pe care le-a umbrit până mai ieri, Lady Dedlock rămâne încă subiectul predominant. Ce e? Cine e? Când s-a întâmplat? Unde s-a întâmplat? Cum s-a întâmplat?

E dezbătută de prietenii ei dragi, cu cel mai manierat dialect în vogă, cu cel mai nou cuvânt, cu cea mai modernă afectare şi cu o indiferenţă politicoasă dusă la perfecţiune. O trăsătură a subiectului, vrednică de luat în seamă, ecă a putut inspira pe mai mulţi oameni care s-au consacrat prin el şi care, până atunci, nu mai deschiseseră gura niciodată. William Buffy aduce, de unde prânzise, o asemenea anecdotă picantă în Parlament, pe care Monitorul partidului său o răspândeşte cu un asemenea succes, însoţind-o cu tabachera de tabac ca să ţină pe loc oamenii care voiau să plece, încât preşedintele Camerei (căruia i se strecurase anecdota discret la ureche pe sub colţul perucii) strigă:

— Linişte la bară!

Şi asta de vreo trei ori, fără să facă nici-o impresie.

Şi un eveniment nu mai puţin uluitor, în legătură cu Lady Dedlock, ajunsă oarecum în gura tuturor celor din Londra, e că oamenii ce dau târcoale prin jurul înaltei clientele a domnului Sladdery, bibliotecarul, oameni ce nu ştiu şi nici n-au ştiut vreodată nimic despre ea, consideră că-i esenţial pentru reputaţia lor să pretindă că Lady Dedlock e şi subiectul lor, şi s-o foarfece la un nivel de mâna a doua, cu cel mai modern cuvânt, cu cea mai modernă manieră, cu cea mai modernă afectare, cu cea mai modernă indiferenţă politicoasă, împreună cu restul alaiului, totul la nivel de mâna a doua, dar socotit ca modern în lumea aceea de jos, cu stelele ei mai palide. Dacă s-ar afla vreun scriitor, pictor sau savant printre minusculii colportori de mai sus, ce nobleţe din partea lui să poată sprijini neputincioasele surori pe asemenea maiestuoase cârje.

Aşa se desfăşoară ziua în afara palatului Dedlock. Dar cum e înăuntrul lui?

Sir Leicester, culcat în pat, poate vorbi puţin, deşi cu greutate şi confuz. I s-au prescris linişte şi odihnă şi i s-au administrat nişte somnifere calmante ca să-i potolească suferinţa, căci vechiul duşman e tare crâncen cu el acum. Nu-l cuprinde deloc somnul, cu toate că uneori simte că e gata să cadă într-o nedesluşită şi tristă moţăială. A cerut să i se mute patul mai aproape de fereastră când a auzit ce vreme nemiloasă e afară şi a vrut să i se potrivească aşa fel capul, încât să poată vedea zăpada şi zloata spulberată. Se uită la ele cum cad, cât e ziua aceea de iarnă.

La cel mai mic zgomot din casă, în care e păstrată liniştea, sir Leicester e cu mâna pe creion. Bătrâna îngrijitoare ce şade lângă el ştie ce are să scrie şi-i şopteşte:

— Nu, încă nu s-a întors, sir Leicester. Era târziu astă-noapte când a plecat. Totuşi n-a plecat decât de puţină vreme.

El îşi trage mâna atunci şi cade iarăşi în contemplarea zloatei şi a zăpezii, până ce, din pricină că s-a uitat prea

mult la ele, par să cadă în aşa cantitate şi atât de repede, încât se vede silit să-şi închidă ochii pentru o clipă, ferindu-se de vârtejul ameţitor de fulgi albi şi de pete de gheaţă întunecate.

Începuse să se uite la ele de cum s-a luminat de ziuă. Nu trecuse mult din zi când se gândi că-i nevoie să-i fie pregătite camerele. E foarte rece şi umed. Să se facă în ele focuri bune. Să ştie ei că Doamna e aşteptată. „Te rog îngrijeşte-te chiar dumneata de ele.” Aşa scrie el pe tăbliţă şi doamna Rouncewell îl ascultă cu inima grea.

— Pentru că mă îngrozesc când mă gândesc, George, îi spune bătrâna doamnă fiului ei, care aşteaptă jos ca să-i ţie de urât când are puţin răgaz, şi mă tem că Doamna n-are să mai pună niciodată piciorul în casa asta.

— Proastă presimţire, mamă.

— Şi nici în Castelul de la Chesney Wold, dragul meu.

— Asta-i şi mai rău. Dar de ce, mamă?

— Când am văzut-o pe Doamna ieri, George, se uita la mine… Şi pot zice că mi-a părut… ca şi cum Stafia de la Chesney Wold ar fi călcat-o în picioare.

— Hai, lasă! Văd că nişte spaime de basm te bagă în sperieţi, mamă.

— Nu, nu-i aşa, dragul meu. Nu-i aşa. Iată merg pe şaizeci de ani de când sunt în sânul familiei ăsteia, şi niciodată nu m-am temut până acuma. Se prăbuşeşte, dragul meu, ascultă la mine, măreaţa şi vechea familie Dedlock se duce de râpă.

— Trag nădejde că nu-i aşa, mamă.

— Slavă Domnului că am trăit până acum, ca să fiu alături de sir Leicester în boala şi necazul lui, pentru că ştiu că nu sunt chiar atât de bătrână şi nici nevolnică, aşa că se uită la mine cu mai multă plăcere decât la oricare alta în locul meu. Dar pasul de pe Drumul Stafiei are să treacă peste Lady Dedlock, de multe zile e pe urma ei, dar acum are să treacă peste ea şi are să meargă tot înainte.

— Ei bine, mamă, spun încă o dată că trag nădejde să nu fie aşa.

— Ah! Şi eu aş vrea, George, răspunde bătrâna doamnă, clătinând din cap şi desfăcându-şi braţele încrucişate. Dar dacă temerile se adeveresc, şi dânsul trebuie să afle, cine are să-i spună?

— Astea-s camerele ei?

— Da, astea-s camerele Doamnei, chiar aşa cum le-a lăsat.

— Ei bine, acum, zise oşteanul, uitându-se în jurul lui şi vorbind încet, încep să înţeleg, mamă, cum ai ajuns să gândeşti aşa cum gândeşti. Camere ca acestea, gata pregătite pentru o persoană pe care de obicei o vezi în ele, au un aspect înspăimântător când persoana cu pricina e plecată, fără de nici un adăpost, singură pe drumuri, Dumnezeu ştie unde.

George nu e departe de adevăr. După cum toate micile despărţiri o prefigurează pe cea mare, pe cea din urmă, tot astfel, camerele goale, lipsite de prezenţa familiară a locatarului, şoptesc îndoliate ceea ce camera dumitale sau camera mea vor trebui să şoptească într-o zi. Salonul Doamnei arată nespus de gol, de melancolic şi de părăsit, iar în cabinetul personal, în care astă-noapte domnul Bucket şi-a executat cercetarea-i secretă, rochiile şi podoabele rămase, ba, chiar şi oglinzile deprinse să le răsfrângă au un aer dezolat şi pustiu. Întunericul şi frigul, ca ziua de iarnă de-afară, sunt mai întunecate şi mai îngheţate decât în multe cocioabe care de-abia de te adăpostesc de asprimea vremii; şi cu toate că slujitorii grămădesc lemnele pe focurile din căminuri, şi-aşază canapelele şi fotoliile înlăuntrul paravanelor de oglinzi calde, care-şi aruncă lumina rumenă până în cele mai îndepărtate colţuri, un nor apăsător învăluie încăperile, un nor pe care nici-o lumină din lume nu-l va risipi.

Bătrâna îngrijitoare şi cu fiul ei rămân până ce pregătirile sunt terminate, după care se întorc la etaj. Între timp, Volumnia a luat locul doamnei Rouncewell, deşi colanele ei

de perle şi borcanele de ruj, sortite să împodobească localitatea balneară Bath, nu aduc în asemenea împrejurări nici un soi de mângâiere bolnavului. Volumnia, ca una ce se bănuia că nu ştie (şi într-adevăr chiar nu ştia) ce s-a întâmplat, a găsit că-i lucru anevoios să rostească cuvinte potrivite pentru circumstanţă şi, ca atare, le-a înlocuit şi şi-a petrecut timpul netezind albiturile patului, mişcându-se cu ochii în patru, în vârful picioarelor, privind cu vigilenţă la ochii rubedeniei sale, ba o dată şoptindu-şi: A adormit.

Împotrivindu-se observaţiei superficiale, sir Leicester, iritat peste măsură, a scris cu indignare pe plăcuţă:

— N-am adormit!

De aceea, cedând fotoliul de lângă pat priceputei şi bătrânei îngrijitoare, Volumnia se aşază la o masă ceva mai la o parte şi suspină cu compătimire. Sir Leicester priveşte la zloata şi la zăpada de-afară şi stă cu urechile ciulite la reîntoarcerea paşilor pe care-i aşteaptă. În urechile bătrânei sale slujitoare, ce pare că a păşit în afară din cadrul unei vechi picturi ca să-l asiste pe-un Dedlock chemat într-altă lume, liniştea e tulburată de ecourile propriilor sale vorbe: „Oare cine are să-i spună?”

De dimineaţă a intrat pe mâna valetului său personal, ca să capete o înfăţişare prezentabilă, şi e gătit atât cât au îngăduit împrejurările. E proptit în perne, părul său cărunt e pieptănat ca de obicei, rufăria îi e potrivită cu migală şi e înfăşurat într-un halat demn de rangul lui. Lornionul şi ceasornicul stau gata să fie folosite în mâinile sale. E nevoie – poate de data aceasta nu atât pentru demnitatea lui, cât de dragul ei – să poată lăsa impresia, pe cât se poate, că nu-i prea tulburat ci, dimpotrivă, că e ca de obicei. Femeile îşi vor da drumul gurii şi Volumnia, deşi e o Dedlock, nu-i un caz excepţional în asemenea privinţă. Sir Leicester o ţine aici, aproape că nu-i nici-o îndoială, doar ca s-o împiedice să pălăvrăgească în alte părţi. De fapt e foarte bolnav, dar în prezent înfruntă cu un mai mare curaj grava suferinţă a cugetului şi a trupului.

Blonda Volumnia, de felul ei fată zburdalnică ce nu poate sta multă vreme tăcută fără primejdia de-a fi prinsă în gheare de demonul plictiselii, curând indică apropierea monstrului aceluia printr-o serie de căscă tur i fireşti. Văzând că nu-i cu putinţă să se oprească din căscat printr-altă procedură decât cea a conversaţiei, se porneşte s-o laude pe doamna Rouncewell pentru fiul ei, mărturisind că, hotărât lucru, e unul dintre cei mai minunaţi bărbaţi din câţi a văzut, un om cu o înfăţişare aşa de militărească, încât ar zice că e… cum îi zice, Ofiţerul din Garda Regală, favoritul ei… Bărbatul pe care-l iubeşte la nebunie… Cea mai scumpă fiinţă… Ăla care-a fost ucis la Waterloo.

Sir Leicester aude laudele ei cu asemenea surprindere, şi se uită în jurul lui atât de nedumerit, încât doamna Rouncewell vede că-i nevoie să dea explicaţii.

— Domnişoara Dedlock nu vorbeşte de fiul meu cel mare, sir Leicester, ci de cel mai mic. L-am găsit. A venit acasă.

Sir Leicester pune capăt muţeniei sale cu un strigăt răguşit:

— George? Fiul dumitale George, venit acasă, doamnă Rouncewell?

Bătrâna îngrijitoare îşi şterge ochii:

— Mulţumesc lui Dumnezeu, sir Leicester, da, a venit.

Asemenea regăsire a unui pierdut, reîntoarcerea unuia plecat de atâta vreme, vine oare asupră-i ca o confirmare puternică a speranţelor sale? Nu gândeşte el oare: „Cu ajutorul de care dispun, n-am s-o recapăt până la urmă într-un număr mai mic de ceasuri, în cazul ei, decât de ani în cazul lui?”

Rugăminţile nu mai slujesc la nimic; e hotărât să vorbească acum şi o şi face. Într-o aglomerare densă de sunete, dar încă destul de limpede ca să fie înţeles:

— De ce nu mi-ai spus, doamnă Rouncewell?

— S-a întâmplat de-abia ieri, sir Leicester, şi m-am temut că încă nu sunteţi destul de bine ca să vă povestesc asemenea lucruri.

Pe lângă asta, Volumnia îşi aminteşte acum cu micul ei ţipăt obişnuit, că se vede că nimeni n-a ştiut că el e fiul doamnei Rouncewell şi de aceea nici ea nu trebuia să spună. Dar doamna Rouncewell protestează cu destulă căldură până ce i se umflă pieptarul, că, desigur, i-ar fi spus lui sir Leicester de îndată ce s-ar fi simţit mai bine.

— Unde-i George, fiul dumitale, doamnă Rouncewell? Întreabă sir Leicester.

Doamna Rouncewell, destul de îngrijorată de nepăsarea lui faţă de prescripţiile medicului, răspunde:

— La Londra.

— Unde la Londra?

Doamna Rouncewell se vede silită să recunoască cum că George e chiar în palat.

— Adu-l aici, în camera mea. Adu-l numaidecât.

Bătrâna doamnă nu mai poate face nimic, ci trebuie să plece în căutarea lui. Sir Leicester, cu bruma de putere pe care o mai are ca să se mişte, se aranjează puţin ca să-l primească. După ce s-a terminat de pregătit, se uită iarăşi afară la zloata şi zăpada ce tot mai cad şi iarăşi ascultă să vadă dacă nu se reîntorc paşii. O mulţime de paie au fost aşternute pe stradă ca să înăbuşe zgomotele, aşa că trăsura ar putea sosi în faţa uşii poate fără ca el să audă roţile.

Stă culcat aşa, în aparenţă ca şi cum ar fi uitat de surpriza mai nouă şi mai mică, când îngrijitoarea se întoarce, însoţită de fiul ei, oşteanul. Domnul George s-apropie încetişor de marginea patului, îşi face plecăciunea, îşi scoate pieptul în afară şi stă în picioare „drepţi”, cu faţa îmbujorată, din toată inima ruşinat de el însuşi.

— Doamne Dumnezeule, într-adevăr eGeorge Rouncewell! Exclamă sir Leicester. Îţi aminteşti de mine, George?

Oşteanul se vede nevoit să se uite la el, să despartă un sunet de altul, înainte de a înţelege ce a spus sir Dedlock; dar după ce a făcut asta şi a fost puţin ajutat şi de maică-sa, răspunde:

— Ar trebui să am o memorie cu adevărat foarte proastă, sir Leicester, ca să nu reuşesc să-mi amintesc de dumneavoastră.

— Când mă uit la dumneata, George Rouncewell, spune sir Leicester cu greutate, văd ceva dintr-un băiat de la Chesney Wold… Mi-amintesc bine… Foarte bine.

Se uită la oştean până i se umplu ochii de lacrimi, şi-apoi se uită iarăşi la zloată şi la zăpadă.

— Să-mi fie cu iertare, sir Leicester, zice oşteanul, dar n-aţi binevoi să primiţi ca braţele mele să vă ridice? Aţi şedea mai în voie, sir Leicester, dacă mi-aţi îngădui să vă aşez.

— Dacă vrei, George Rouncewell, dacă eşti aşa de bun.

Oşteanul îl ia în braţe ca pe un copil, îl înalţă uşurel şi-l întoarce cu faţa mai spre fereastră.

— Mulţumesc. Ai gingăşia mamei dumitale, zice sir Leicester, şi în plus propria ta putere. Mulţumesc.

Îi face semn cu mâna să nu plece. George rămâne liniştit lângă pat, aşteptând să i se spună ceva.

— De ce-ai dorit să stai ascuns?

I-a luat ceva timp lui sir Leicester ca să întrebe aşa ceva.

— La drept vorbind, nu prea am de ce mă lăuda cu asta, sir Leicester, şi eu… Încă v-aş ruga, sir Leicester, dacă n-aţi fi atât de suferind… Ceea ce trag nădejde că n-are să dureze mult… Încă v-aş ruga să-mi acordaţi favoarea şi permisiunea de a rămâne în general necunoscut. Asemenea lucruri implică explicaţii, nu prea greu de ghicit, nu prea nimerite aici şi nu prea onorabile pentru mine. Oricât ar fi de diferite părerile unora în privinţa multor subiecte, îmi vine a crede însă că lumea va fi în general de acord, sir Leicester, că nu prea am de ce mă lăuda.

— Ai fost militar, zice sir Leicester, şi încă unul credincios.

George face o plecăciune militărească.

— Cât despre asta, sir Leicester, mi-am făcut datoria şi-am respectat disciplina, ceea ce nu înseamnă mare lucru.

— Mă găseşti, urmează sir Leicester, ai cărui ochi nu se pot dezlipi de George, departe de a fi bine, George

Rouncewell.

— Am fost tare mâhnit şi când am aflat şi când v-am văzut, sir Leicester.

— Sunt sigur că ai fost. Nu. Pe lângă boala mai veche, m-a mai lovit încă un atac grav şi pe neaşteptate. Ceva ce înţepeneşte… Trudindu-se să-şi treacă o mână de-a lungul trupului – şi tulbură… Atingându-şi buzele cu degetele.

George, văzând o deplină înţelegere şi compătimire, face iar o plecăciune. Feluritele timpuri când amândoi erau tineri (oşteanul fiind cel cu mult mai tânăr dintre ei doi), şi petreceau împreună la Chesney Wold, le vin în minte şi-i înduioşează.

Sir Leicester, cu hotărârea evidentă de a spune în felul său ceva ce-i stă pe buze, înainte de a recădea în tăcere, încearcă să se ridice ceva mai sus între perne. George, băgând de seamă încercarea lui, îl ia iarăşi în braţe şi îl aşază aşa cum bolnavul doreşte să stea.

— Mulţumesc, George. Eşti ca un fiu al meu. Adeseori îmi purtai puşca de rezervă la Chesney Wold, George. Îmi eşti intim în împrejurările ciudate prin care trec, foarte intim.

George îşi trecuse braţul mai sănătos al lui sir Leicester pe după gât, şi-acum sir Leicester şi-l desprinde cu greu, de parcă n-ar vrea, în timp ce rosteşte următoarele vorbe:

— Eram gata să adaug, zice el chiar îndată, eram cât pe ce să spun, în privinţa atacului meu, că m-a lovit din nefericire în acelaşi timp cu o uşoară neînţelegere dintre Doamna Mea şi mine. Nu vreau să spun că a existat vreun diferend între noi (fiindcă n-a fost niciunul), ci că a fost o neînţelegere a anumitor evenimente importante numai pentru noi, care mă lipseşte, pentru puţină vreme, de tovărăşia ei. A găsit ea de cuviinţă că e nevoie să pornească într-o călătorie… Nădăjduiesc că se va întoarce curând. Volumnia, mă înţelegi ce spun? Nu mai sunt chiar stăpân pe cuvinte, mai ales în privinţa rostirii lor.

Volumnia îl înţelege perfect de bine; şi, într-adevăr, se exprimă cu mult mai mare limpezime decât s-ar fi bănuit că-

i cu putinţă cu un minut înainte. Efortul pe care îl face e înscris în expresia îngrijorată şi chinuită a feţei sale. Nimic altceva decât puterea scopului său îi dă putinţa să-l facă.

— De aceea, Volumnia, doresc să spun faţă de dumneata şi faţă de vechea mea prietenă şi salariată, doamna Rouncewell, ale cărei devotament şi credinţă nu pot fi puse de nimeni în discuţie… Şi în prezenţa fiului ei, George, care mi se întoarce ca o amintire intimă a tinereţii petrecută în lăcaşul strămoşilor mei la Chesney Wold… În cazul că aş avea un nou atac, în cazul că nu m-aş mai însănătoşi, în cazul că voi pierde şi graiul şi puterea de a scrie, cu toate că sper în mai bine…

Bătrâna îngrijitoare plânge în tăcere; Volumnia, în culmea neliniştii, cu cea mai proaspătă înflorire pe obraji; oşteanul, cu braţele încrucişate şi cu capul puţin înclinat, respectuos şi atent.

— De aceea doresc să spun şi să vă iau pe toţi de aici ca martori… Începând cu dumneata, Volumnia, în chipul cel mai solemn… Că sunt în aceiaşi termeni de totdeauna cu Lady Dedlock. Declar că nu am nici un motiv a mă plânge împotriva ei. Că dintotdeauna am avut cea mai puternică afecţiune pentru ea, pe care o păstrez intactă. S-o spuneţi asta şi ei şi oricui. Dacă cumva veţi relata mai puţin decât am spus eu, veţi fi vinovaţi de trădare premeditată faţă de mine.

Volumnia, tremurând din tot trupul, îl încredinţează că va îndeplini cu străşnicie poruncile sale.

— Doamna Mea e într-o situaţie prea înaltă, e prea frumoasă, e prea desăvârşită, e cu totul superioară în toate privinţele în raport cu cele mai perfecte dintre femeile ce-o înconjoară, ca să nu poată avea duşmane şi calomniatoare, cred. Să ştie toate, aşa cum ştiţi şi dumneavoastră de la mine, că având neştirbite şi mintea, şi memoria, şi înţelegerea, nu revoc nici-o dispoziţie din cele pe care le-am luat în favoarea ei. N-o lipsesc de nimic din cele ce i-am acordat. Sunt în termeni neschimbaţi cu ea şi nu anulez…

Având deplină putere s-o fac, dacă aş dori-o, aşa precum vedeţi… Nu anulez nici un act pe care l-am făcut în folosul şi spre fericirea ei.

Etalarea formală a vorbelor sale ar fi putut avea în altă împrejurare, aşa cum adeseori a avut, ceva ridicol în sine; dar de data asta exista în ea ceva serios şi înduioşător.

Zelul său nobil, devotamentul, galanteria cu care o apără, înfrângerea totală a bolii şi îngenuncherea mândriei sale, de dragul ei, toate sunt pur şi simplu cavalereşti şi-i fac cinste şi onoare. Ceva mai de preţ nu e de întâlnit în strălucirea unor astfel de calităţi, nici la cel din urmă muncitor şi nici la cel mai autentic nobil. Şi unul şi celălalt, în asemenea lumină, au aspiraţii asemănătoare, şi unul şi celălalt se ridică la fel, şi unul şi celălalt, copii ai lutului, strălucesc la fel.

Istovit de eforturile sale, sir Leicester îşi lasă capul pe spate, în perne, şi-şi închide ochii, dar nu mai mult de un minut, după care se pune iar la pândit vremea, trăgând cu urechea la zgomotele înăbuşite. Oşteanul s-a dovedit a-i fi foarte de folos, după felul în care-i primeşte micile servicii pe care i le face. Nimic nu s-a spus în această privinţă, dar e de la sine înţeles că George trebuie să rămână lângă bolnav. El se trage un pas-doi înapoi, ca să nu stea în sufletul lui şi face de gardă ceva mai în spatele scaunului mamei sale.

Ziua e către sfârşitul ei. Ceaţa şi zloata în care s-a schimbat zăpada sunt tot mai întunecate, iar vâlvătaia focului din vatră a prins a vorbi mai viu pe pereţii camerei şi pe mobile, întunericul creşte, gazul aerian se iveşte strălucitor pe străzi, iar lămpile cu petrol, care se încăpăţânează să reziste pe poziţie, aici în palat, cu izvorul vieţii lor pe jumătate îngheţat şi pe jumătate dezgheţat, licăresc sufocate ca nişte peşti de foc scoşi din apă… Ceea ce şi sunt. Lumea care a umblat în trăsură, trecând peste paiele din faţa castelului şi trăgând clopoţelul „ca să afle veşti”, începe acum să se întoarcă acasă, începe să se

îmbrace, să cineze şi să-şi discute prietenul scump după cea mai modernă modă, despre care am mai vorbit.

Acum, începe să-i fie mai rău lui sir Leicester, neodihnit, neliniştit şi în mare suferinţă. Volumnia, aprinzând o lumânare (cu vocaţia-i predestinată să facă ceva neavenit), e poftită s-o stingă iarăşi, pentru că nu-i destul de întuneric. Totuşi e foarte întuneric; aşa de întuneric cum avea să fie toată noaptea. După o bucată de vreme, încearcă iarăşi.

— Nu! Stinge-o. Nu-i încă destul de întuneric. Bătrâna lui îngrijitoare e singura care înţelege că sir Leicester se străduieşte să creadă, în închipuirea lui, că încă nu s-a făcut târziu.

— Scumpe sir Leicester, prea onoratul meu stăpân, şopteşte ea, blând. Pentru binele dumneavoastră şi dintr-un simţ de datorie, trebuie să-mi iau îndrăzneala de a vă ruga şi de a vă implora să nu staţi aşa în întunericul singuratic de-aici, veghind şi aşteptând şi măsurând timpul! Îngăduiţi-mi să trag perdelele, să aprind lumânările, ca să fie totul mai plăcut în jurul Domniei Voastre. Clopotele bisericilor vor bate ceasurile, şi aşa, sir Leicester, noaptea se va scurge, iar Doamna Noastră se va întoarce.

— Ştiu, doamnă Rouncewell, dar sunt slab… Şi-a trecut atâta timp de când a plecat.

— Nu chiar atât de mult, sir Leicester. Nici măcar douăzeci şi patru de ceasuri.

— Dar asta înseamnă mult timp. O, atât de mult timp! Sir Leicester spune asta cu un geamăt ce-i frânge inima bietei îngrijitoare.

Ea înţelege că nu-i acum momentul s-aducă lumina crudă în preajma lui, socotindu-i lacrimile prea sacre ca să fie văzute, chiar şi de ea. De aceea se aşază şi stă în întuneric o bucată de vreme, fără să scoată o vorbă, apoi, încetişor, începe să umble prin cameră, ba înteţind focul, ba stând la fereastra întunecată şi privind afară. În sfârşit, sir Leicester i se adresează, după ce-şi recapătă stăpânirea de sine:

— După cum spui şi dumneata, doamnă Rouncewell, situaţia nu-i mai proastă, dacă o recunoşti aşa cum e. E târziu şi ei nu s-au întors. Aprinde luminile!

După ce camera s-a luminat şi vremea a fost închisă afară, lui nu i-a mai rămas decât s-asculte.

Dar se vede cât de colo că, oricât de abătut şi de bolnave, sir Leicester se luminează ori de câte ori se găseşte câte un prilej discret ca să se vegheze focurile din camerele Doamnei şi ca să se asigure că totul e gata s-o primească. Biete prilejuri; asemenea dovezi că e aşteptată îi întreţin speranţele.

Miezul nopţii vine, şi cu el acelaşi gol. Trăsurile pe stradă s-au împuţinat, şi alte zgomote târzii prin vecinătate nu sunt, afară doar de câte un beţiv de pe alte meleaguri, ce rătăceşte prin regiunea înfrigurată şi trece certându-se şi zbierând pe pavajul străzii. Dar noaptea asta geroasă e atât de tăcută, încât, ascultând liniştea ei adâncă, e ca şi cum ai privi în întunericu-i adânc. Dacă vreun zgomot vag se face auzit, el se îndepărtează prin întunecime ca o lumină slabă şi totul devine mai apăsător ca înainte.

Regimentul de servitori e trimis la culcare (bucuros să se ducă fiindcă au stat treji toată noaptea trecută), şi numai doamna Rouncewell şi George rămân de veghe în camera lui sir Leicester. Cum noaptea zăboveşte întârziată… Sau mai curând când pare că aproape s-a oprit în loc, cam între ceasurile trei şi patru… Se vede o nelinişte şi o nerăbdare la bolnav, ca să ştie mai mult despre cum e vremea, acum că n-o poate vedea. De aceea George, care porneşte în recunoaştere cu regularitate, din jumătate în jumătate de oră, în camerele Doamnei, ca să le inspecteze cu grijă, îşi extinde marşul până la uşa salonului, scrutează tot în jurul său şi aduce la întoarcere cel mai desăvârşit raport pe care-l poate face asupra celei mai aspre nopţi; cade încă zloată şi până şi cărarea pietruită stă sub un strat de mâzgă îngheţată, gros până la gleznă.

Volumnia e sus în camera ei, o încăpere retrasă, lângă scară, a doua cotitură după capătul culoarului împodobit cu sculpturi în lemn şi cu aurărie, o cameră pentru verişori, înăuntrul căreia se află o înspăimântătoare stârpitură de portret al lui sir Leicester, surghiunit aici pentru crimele sale: camera dă într-o curte solemnă în care ziua se vede o plantaţie de copăcei uscaţi ca nişte specimene antediluviene de arbuşti de ceai negru… Volumnia e în prada unor spaime oribile, de multe feluri între ele, nici cea din urmă, nici cea mai neînsemnată, e groaza de ce se poate întâmpla cu micul ei venit, în eventualitatea, după cum spune ea, „că i s-ar întâmpla ceva” lui sir Leicester. „Ceva” în sensul gândit de ea nu înseamnă decât un singur lucru, care-i ultimul ce se poate întâmpla pentru a încheia starea conştientă a unui baronet în lumea pe care o cunoaştem.

Asemenea spaime o fac pe Volumnia să-şi dea seama că nu poate dormi în camera ei, nici nu poate sta la foc în camera ei, ci trebuie să umble cu capul ei blond legat c-un şal somptuos şi cu făptura sa bălaie învăluită într-un halat, şi să cutreiere palatul ca o fantomă, îndeosebi dând târcoale camerelor calde şi luxoase pregătite pentru cineva care încă nu se întoarce. Netrecându-i nici prin minte să circule singură în asemenea împrejurări, Volumnia e însoţită de slujitoarea ei, care, scoasă cu forţa din pat pentru un asemenea scop, grozav de îngheţată, foarte adormită şi în general fiind o slujitoare nedreptăţită, de vreme ce e condamnată de evenimente să slujească o verişoară, când ea hotărâse să fie slujitoarea cuiva cu nici mai mult, nici mai puţin decât un venit de zece mii de lire pe an, biata de ea n-are înfăţişarea plăcută a unei fiinţe satisfăcute.

Totuşi inspecţiile periodice ale oşteanului în camerele Doamnei, în timpul recunoaşterilor sale, le asigură apărarea şi tovărăşia lui, atât stăpânei, cât şi slujitoarei, drept care sunt foarte bine-veni te la orele mici ale nopţii. Ori de câte ori e auzit că înaintează, amândouă se gătesc

câte puţin, pregătindu-se să-l întâmpine; restul timpului îşi împart veghea în fragmente scurte de uitare şi de dialoguri nu lipsite cu totul de amărăciune, cum ar fi, de pildă, dacă domnişoara Dedlock, stând cu picioarele pe paravanul de la sobă, are să cadă sau nu în foc, fiind salvată (spre marea ei neplăcere) de slujitoare, îngerul ei păzitor.

— Cum se mai simte sir Leicester acum, domnule George? Se interesează Volumnia, potrivindu-şi şalul pe cap.

— Vai, domnişoară, sir Leicester e aproape la fel. E tare rău bolnav şi uneori chiar aiurează puţin.

— A întrebat de mine? Întreabă iarăşi Volumnia cu duioşie.

— Ei nu, domnişoară, n-aş putea spune că da. Adică, eu n-am auzit aşa ceva.

— Asemenea vreme e într-adevăr tare tristă, domnule George!

— Într-adevăr, aşa e. N-ar fi mai bine să vă duceţi la culcare?

— Cu mult mai bine ar fi să mergeţi la culcare, domnişoară Dedlock, întăreşte şi servitoarea, cu ciudă.

Dar Volumnia răspunde: „Nu! Nu!” Ar putea să fie chemată, ar putea să fie nevoie de ea, pe neaşteptate. Nu şi-ar ierta-o niciodată, dacă e să se întâmple ceva şi ea n-ar fi la faţa locului. Refuză să intre în discuţie asupra chestiunii ridicate de slujnica ei, şi anume de ce faţa locului trebuie să fie acolo, şi nu în camera ei (care e mai aproape de camera lui sir Leicester); în schimb, o ţine morţiş, spunând că rămâne la faţa locului. Afară de asta, Volumnia îşi face un merit din a nu fi închis „un ochi”, ca şi cum ar mai avea alţi douăzeci, ori treizeci… Cu toate că e greu să împaci declaraţia ei cu faptul că n-au trecut nici cinci minute de când i-a deschis incontestabil şi indiscutabil pe-amândoi…

Dar când se face ceasul patru şi golul stăruie încă, statornicia Volumniei începe s-o părăsească, sau mai curând începe să crească, pentru că acum găseşte că-i de datoria ei să fie gata pentru a doua zi, când poate se va aştepta mult de la ea, şi că de fapt, oricât de dornică ar fi ca să rămână la

faţa locului, s-ar putea să i se ceară, ca un act de devotament, să plece de la faţa locului. Aşadar, când oşteanul se arată iarăşi cu întrebarea: „N-ar fi mai bine, domnişoară, să vă duceţi la culcare?” şi când slujitoarea o asigură, mai înciudată ca înainte că „ar fi cu mult mai bine să vă duceţi la culcare, domnişoară Dedlock!”, ea se scoală în picioare supusă şi zice:

— Faceţi cu mine ceea ce credeţi că e cel mai bine!

Domnul George, fără îndoială, crede că e cel mai bine s-o însoţească, oferindu-i braţul, până la uşa camerei pentru verişori în care stă ea; şi slujitoarea crede, la rândul ei, că cel mai bine e s-o zorească să se suie în pat, fără prea multă ceremonie. Drept care se procedează în consecinţă, iar după asta, oşteanul rămâne singur cu casa pe mână, în rondurile sale de recunoaştere.

Nici-o îmbunătăţire a vremii. De pe portic, de pe streşini, de pe balustradă, de pe fiecare cornişă, coloană sau stâlp, picură zăpada dezgheţată. S-a furişat, de parc-ar fi căutat adăpost, până pe grinzile uşii celei mari, până pe sub ea, în colţurile ferestrelor, în fiecare fisură sau crăpătură în care s-a putut retrage, şi acolo se moaie şi dispare. Dar încă ninge pe acoperiş, pe lucarnă, chiar şi prin lucarnă, şi picură, picură, picură, pe trotuarul de piatră de jos, cu regularitatea pasului de pe Drumul Stafiei.

Oşteanul, ale cărui vechi amintiri i-au fost deşteptate de măreţia singuratică a palatului-la fel ca odinioară la Chesney Wold – urcă pe scări şi umblă prin camerele cele de căpetenie, ţinând lumânarea sus, cu mâna întinsă. Gândindu-se la feluritele întâmplări din cele câteva săptămâni din urmă, la copilăria lui bucolică şi la cele două perioade ale vieţii sale atât de ciudat împletite de-a lungul vastului spaţiu intermediar, gândindu-se apoi la omul ucis al cărui chip îi stăruie încă viu în minte; gândindu-se la Doamna, care a dispărut chiar din încăperile acestea şi la toate urmele lăsate, a căror recentă prezenţă se vede în întregime aici; în sfârşit, gândindu-se şi la stăpânul

palatului ce zace sus şi la presimţirea ori prevestirea: „Cine oare are să-i spună?”, oşteanul se uită ba ici, se uită ba colo şi cugetă că ar putea să i se năzărească acum o vedenie ce i-ar îmboldi curajul să se ducă şi să cerceteze ce-a văzut, pentru ca apoi să pună mâna şi să constate că a fost o închipuire. Dar peste tot e gol; gol ca întunericul de deasupra şi de dedesubt, în timp ce urcă scara; gol ca tăcerea apăsătoare.

— Totul e pregătit, George Rouncewell?

— În ordine şi cum se cuvine, sir Leicester.

— Nici-o ştire de nici un fel?

Oşteanul dă din cap că nu.

— Nici-o scrisoare trecută cu vederea cumva?

Dar el, bietul, ştie că asemenea speranţă nu există şi-şi lasă capul jos, fără să mai aştepte vreun răspuns.

Fiindu-i foarte intim, aşa chiar cum spusese el cu câteva ceasuri mai devreme, George Rouncewell îl ridică şi-l aşează în poziţii mai bune pentru buna rămăşiţă din noaptea aceea pustie de iarnă; de asemenea, pricepându-i dorinţa neexprimată, George stinge luminile şi ridică perdelele de cum s-au ivit zorile cele mai timpurii. Ziua vine ca o fantomă. Rece, cenuşie, vagă, îşi trimite înainte o scânteiere de o culoare funebră, ca o prevestire, ce parc-ar striga: „Priviţi ce v-aduc eu vouă, celor ce staţi de veghe! Cine oare are să-i spună?”

Povestirea Estherei ra ceasul trei din noapte când casele din jurul Londrei începuseră în sfârşit să înlăture câmpia şi să ne apropie pe noi de străzi. Făcuserăm calea întoarsă pe nişte drumuri într-o stare cu mult mai proastă decât când trecuserăm ziua pe ele, căci de-atunci nici ninsoarea, nici topirea ei nu mai conteniseră; dar energia însoţitorului meu nu slăbise nici-o clipă. Ne-a fost aproape de acelaşi ajutor, gândeam eu, ca şi caii, în înaintarea noastră, ba, adeseori i-a ajutat chiar şi pe ei. Istoviţi, caii se opriseră la jumătate cale în urcuşul colinei, fuseseră mânaţi prin torente de apă ce se prăvăleau gălăgios, alunecaseră, căzând, şi

încurcându-se în hamuri; dar domnul Bucket şi micul său felinar erau totdeauna gata la datorie şi ori de câte ori ieşeam cu bine dintr-un necaz, n-auzeam altă variantă decât acel îndemn rece:

— Hai, dă-i drumul, băiete!

Dârzenia şi încrederea cu care a dirijat călătoria noastră la reîntoarcere aproape că nu mi le pot explica. Fără să şovăie deloc, nici măcar nu s-a oprit vreodată ca să pună întrebări, până ce-am ajuns la câteva mile depărtare de Londra. Şi-atunci, foarte puţine cuvinte, ici şi colo, îi erau de-ajuns; şi astfel ajunserăm între trei şi patru dimineaţa în Islington.

N-am să mă mai opresc asupra încordării şi temerii cu care mă gândeam tot timpul că, cu fiecare clipă, o lăsam pe mama din ce în ce mai în urmă. Cred că-mi făceam mari speranţe, gândind că domnul Bucket trebuie să aibă dreptate şi că nu se poate să nu aibă o ţintă pozitivă în urmărirea femeii după care pornisem. Dar m-am frământat tot timpul cât a durat călătoria, întrebându-mă şi despicând firul în patru. Ce-avea să iasă la iveală când o vom găsi, şi cu ce puteam compensa asemenea pierdere de timp, iată întrebări pe care nu-mi era cu putinţă să le înlătur; mintea mi-era torturată de asemenea gânduri stăruitoare, când ajunserăm în Londra.

Ne oprirăm pe-o stradă principală pe care se afla o staţie de trăsuri. Însoţitorul meu plăti pe cei doi vizitii ai noştri, care erau atât de împroşcaţi de noroi, din creştet până-n tălpi, de parcă ar fi străbătut drumurile prin mâzgă pe jos, nu în trăsură şi, dându-le o scurtă îndrumare încotro s-o apuce, mă scoase din trăsură şi mă aşeză într-o caleaşcă pe care o alesese dintre celelalte.

— Vai, dragă domnişoară Summerson! Zise el în timp ce mă schimba dintr-o trăsură în alta, ce udă sunteţi!

Nu-mi dădusem seama de asta. Dar zăpada topită îşi găsise calea să pătrundă în trăsură; şi coborâsem şi eu de două, trei ori, când un cal căzut se zbătuse în noroi şi

trebuise ridicat. Şi umezeala îmi pătrunsese prin haine. L-am încredinţat că nu-i nici-o primejdie; dar vizitiul, care-l cunoştea, n-a putut fi împiedicat de mine să dea fuga pe stradă până la grajdul lui, de unde a adus un braţ de paie curate şi uscate, pe care le-a pus peste mine şi le-a aşternut bine în jurul meu, încât m-am încălzit şi mi-a fost bine.

— Ei, bine, dragă domnişoară, zise domnul Bucket băgând capul pe fereastră în cupeu, după ce mă închisese înăuntru. Plecăm acum pe urmele femeii aceleia. S-ar putea să ne ia ceva timp, dar nu aveţi nimic împotrivă. Sunteţi doar sigură că am motivele mele s-o fac. Nu-i aşa?

Habar n-aveam ce-i asta… Habar n-aveam în cât de scurtă vreme voi înţelege mai bine, dar l-am asigurat că am toată încrederea în el.

— Aşa şi trebuie, scumpă domnişoară, îmi răspunse el. Şi am să vă spun ceva! Dacă aţi avea încredere în mine pe jumătate din câtă am eu în dumneavoastră, după ce-am văzut cum aţi înfruntat expediţia noastră, mi-ar fi de ajuns. Doamne Dumnezeule! Nici-o bătaie de cap cu dumneavoastră. N-am văzut niciodată o femeie tânără din nici-o clasă socială… Şi am văzut şi multe cu educaţie… Să se poarte aşa cum v-aţi purtat dumneavoastră din clipa din care aţi fost sculată din pat. Sunteţi un model, ştiţi, asta sunteţi, zise domnul Bucket cu înflăcărare, sunteţi un model.

I-am spus că mă bucur foarte mult, cum de fapt mă şi bucuram, că n-am fost o pacoste pentru el; şi că nădăjduiesc că nici de-acum înainte n-am să fiu.

— Dragă domnişoară, răspunse el, când o tânără este tot atât de blândă pe cât de curajoasă, şi tot atât de curajoasă pe cât de blândă, e tot ce cer, ba, chiar mai mult decât aştept, înseamnă atunci că e ca o regină şi cam tot aşa sunteţi şi dumneavoastră.

Cu asemenea vorbe de îmbărbătare în împrejurările triste şi ameninţătoare prin care treceam, el se urcă pe capră şi, încă o dată, o pornirăm la drum. Încotro mergeam, n-am

ştiut pe loc şi nici n-am aflat după aceea; dar parc-am fi căutat cele mai înguste şi mai proaste străzi din Londra. De câte ori îl vedeam arătându-i vizitiului pe unde s-o apuce, eram pregătită să ne înfundăm într-o învălmăşeală mai adâncă de asemenea străzi, şi totdeauna aşa se întâmpla.

Uneori ieşeam pe-o arteră mai lată sau ajungeam la o clădire mai mare decât cele obişnuite, bine luminată. Apoi ne opream pe la birouri ca acelea pe la care trecuserăm când ne-am început călătoria şi l-am văzut ţinând sfat cu alţii. Uneori cobora lângă o arcadă sau la un colţ de stradă şi, în chip misterios, domnul Bucket făcea semne cu lumina felină – raşului său. Asemenea operaţie atrăgea lumini de acelaşi fel din colţuri întunecate, de parc-ar fi fost un roi de insecte, şi un nou sfat se ţinea. Treptat, se părea că strângeam cercul investigaţiilor noastre înlăuntrul unor limite din ce în ce mai neînsemnate şi mai înguste. Numai ofiţerii de poliţie care erau de serviciu puteau să-i spună acum domnului Bucket ceea ce dorea să afle şi să-i arate încotro s-o apuce. În sfârşit, ne oprirăm pentru o discuţie mai lungă – între el şi unul dintre oamenii de care-am vorbit, discuţie care părea că-l mulţumeşte, după felul cum dădea din când în când din cap. Când a isprăvit de vorbit, a venit la mine, cu un aer preocupat şi încordat.

— Ei, bine, domnişoară Summerson, îmi zise el, să nu fiţi alarmată orice s-ar întâmpla. Nu-i nevoie, în ceea ce mă priveşte, să vă mai pun în gardă, decât doar că am dat de urma persoanei căutate şi că puteţi să-mi fiţi de folos dintr-un moment în altul. Nu-mi place să cer asemenea lucru, domnişoară dragă, dar n-aţi vrea să facem câţiva paşi împreună?

Bineînţeles că am coborât numaidecât şi i-am luat braţul.

— Nu-i uşor lucru să mă ţin în pas cu dumneavoastră, zise domnul Bucket; lăsaţi-o mai uşurel.

Cu toate că m-am uitat în grabă şi puţin nedumerită în jurul meu, pe când traversam strada, mi-a făcut impresia că recunosc locurile.

— Suntem în Holborn?

— Da, răspunse domnul Bucket, cunoaşteţi cotitura asta de stradă?

— Pare a fi strada Cancelariei.

— Chiar aşa e botezată, dragă domnişoară, urmă domnul Bucket.

Am intrat pe ea şi, în timp ce mergeam, înotând prin zloată, am auzit clopotele bătând cinci şi jumătate. Trecurăm mai departe în tăcere şi pe cât puteam de repede, cu grijă să nu alunec, când cineva, înfăşurat într-o mantie, venind din faţă pe trotuarul îngust, s-a oprit şi a stat într-o parte ca să-mi facă loc. În aceeaşi clipă am auzit o exclamaţie de uimire şi numele meu rostit de domnul Woodcourt. Îi cunoşteam vocea foarte bine.

A fost atât de neaşteptat şi atât… Nu ştiu cum să zic, de plăcut sau de penibil… Să am o asemenea întâlnire după o călătorie de rătăciri febrile ca aceea în care mă aflam, şi încă în miez de noapte, încât nu-mi puteam stăpâni lacrimile. A fost ca şi cum i-aş fi auzit vocea într-o ţară ciudată.

— Draga mea domnişoară Summerson, dumneata să umbli la asemenea oră şi pe-aşa vreme!

Aflase de la tutore că fusesem chemată într-o expediţie neobişnuită şi-mi spuse asta ca să mă scutească de alte explicaţii. I-am răspuns că tocmai coborâsem dintr-un cupeu şi că ne îndreptam…, dar atunci am fost silită să mă uit la însoţitorul meu.

— Ei, bine, ştiţi, domnule Woodcourt (îi prinsese numele din zbor de la mine), mergem acum spre strada care urmează… Inspector Bucket.

Domnul Woodcourt, fără să ţină seama de protestele mele, şi-a scos grăbit mantia de pe el şi a pus-o pe mine.

— Iată ce bună treabă! Exclamă domnul Bucket, ajutându-l, tare bună treabă!

— Pot să merg cu dumneavoastră? Întrebă domnul Woodcourt, adresându-se nu ştiu dacă mie sau însoţitorului

meu.

— Ei! Doamne! Exclamă domnul Bucket, luând răspunsul asupra lui. Fără îndoială că puteţi.

Zis şi făcut, şi m-au luat între ei, înfăşurată în mantie.

— Abia m-am despărţit de Richard, urmă domnul Woodcourt. Stau cu el de-aseară de la zece.

— O, Doamne! E bolnav!

— Nu, nu! Credeţi-mă, nu-i bolnav, dar nu-i tocmai bine! Era deprimat şi istovit… Ştiţi cum e el uneori îngrijorat şi sleit de puteri… Şi, bineînţeles, Ada a trimis după mine; când m-am întors acasă, am găsit bileţelul şi m-am dus întins la el. Ei, bine! După puţină vreme, Richard s-a înviorat atât de mult şi Ada a fost atât de fericită şi atât de încredinţată că mie mi se datorează, cu toate că Dumnezeu ştie cât de mic a fost amestecul meu, încât am rămas cu el câteva ceasuri până ce a adormit bine de tot. Tot aşa cum doarme şi ea acum, sper!

Felul lui prietenos de a vorbi despre ei, devotamentul său neprefăcut, încrederea şi recunoştinţa pe care ştiu că şi le-a câştigat de la draga mea, precum şi liniştea şi mângâierea pe care Ada le găsea în el, puteam eu oare să despart toate acestea de făgăduiala pe care mi-o făcuse? Ce nerecunoscătoare aş fi fost dacă asemenea lucruri nu mi-ar fi adus în minte vorbele pe care le-a rostit când l-am văzut atât de afectat de schimbarea înfăţişării mele: „Îl primesc ca pe un semn de încredere şi va fi sfânt pentru mine.”

Între timp, am cotit pe-o altă stradă îngustă.

— Domnule Woodcourt, zise domnul Bucket, care l-a scrutat îndeaproape cu privirea în timp ce mergeam, treburile noastre ne mână la prăvălia unui librar de cărţi de drept şi legi, pe-aici, un anume domn Snagsby. Ce, îl cunoaşteţi, nu-i aşa?

Era atât de ager că a văzut asta într-o clipă.

— Da, îl cunosc puţin, am şi fost chemat la el, aici în locuinţa asta.

— Da, domnule? Se miră domnul Bucket. Atunci eşti atât de bun să-mi îngădui s-o las pe domnişoara Summerson cu dumneata câteva clipe, cât mă duc eu să schimb două-trei cuvinte cu el?

Cel din urmă ofiţer de poliţie cu care domnul Bucket ţinuse sfat stătea tăcut în spatele nostru. Nu l-aş fi băgat de seamă de n-ar fi vorbit, când am zis eu că aud pe cineva plângând.

— Nu vă speriaţi, domnişoară, interveni el. E slujnica lui Snagsby.

— Ah! Ştiţi, zise domnul Bucket, fata suferă de leşinuri şi în noaptea asta e într-o stare gravă. Cea mai potrivnică situaţie pentru mine, căci am nevoie de unele informaţii de la fata asta şi trebuie să fie adusă cumva în simţiri.

— În orice caz, cei din casă n-ar fi încă treji, de n-ar fi fost pentru ea, domnule Bucket, zise celălalt poliţist. A ţinut-o într-un leşin aproape toată noaptea, domnule.

— Hm! Aşa e, răspunse domnul Bucket. Mi s-a stins lumina. Aprinde-o pe-a dumitale o clipă.

Toate acestea au fost rostite în şoaptă, lângă prima sau a doua intrare de la casa în care auzeam slabe plânsete şi gemete, în cercul mic de lumină aprinsă anume, domnul Bucket se duse la uşă şi bătu. Uşa se deschise după ce bătu a doua oară, şi el pătrunse în casă, lăsându-ne pe noi să stăm în stradă.

— Domnişoară Summerson, zise domnul Woodcourt, dacă pot rămâne lângă dumneavoastră fără să fiu inoportun, vă rog îngăduiţi-mi s-o fac.

— Sunteţi într-adevăr foarte bun, am răspuns. Nu am nevoie să-mi ascund vreun secret de-al meu faţă de dumneavoastră; dacă am de ascuns vreunul, acela nu-i al meu. E al altcuiva.

— Înţeleg foarte bine. Aveţi încredere în mine, n-am să rămân alături de dumneavoastră decât atât cât îmi va fi îngăduit ca să respect întocmai dorinţa pe care aţi exprimat-o.

— Am încredere în dumneavoastră, am răspuns. Ştiu şi sunt profund mişcată de sfinţenia cu care vă ţineţi promisiunile.

După scurtă vreme, micul cerc de lumină se arată iarăşi afară şi domnul Bucket, în mijlocul lui, înainta spre noi, cu faţa încordată.

— Vă rog să intraţi, domnişoară Summerson, zise el şi să vă aşezaţi lângă foc. Domnule Woodcourt, din informaţiile pe care le-am primit, înţeleg că sunteţi medic. N-aţi vrea să o cercetaţi pe fata asta şi să vedeţi dacă nu se poate face ceva ca să-şi vină în simţiri? Are o scrisoare pe undeva de care am neapărată nevoie. Nu-i în lada ei şi cred că trebuie să fie asupra ei; dar e atât de răsucită şi încleştată, încât e greu de controlat fără să-i fac rău.

Toţi trei am intrat în casă împreună; cu toate că era frig şi umed, mirosea şi a aer îmbâcsit de la cei ce nu se culcaseră toată noaptea. Pe coridor, în dosul uşii, stătea un omuleţ înspăimântat şi cu faţa amărâtă, într-o haină cenuşie, care părea să fie cuviincios din fire şi vorbea blând.

— Jos pe scară, vă rog, domnule Bucket, zise el. Doamna ne va ierta pentru bucătăria din faţă; ne slujim de ea ca de o cameră de lucru în timpul zilei. În spate e camera de culcare a lui Guşter şi în ea se zbate biata nenorocită, într-un hal de te înspăimântă.

Coborârăm, urmaţi de domnul Snagsby, după cum am aflat curând că-l cheamă pe omuleţ. În bucătăria din faţă, şezând lângă foc, se afla doamna Snagsby, cu ochii foarte roşii şi cu o expresie foarte severă pe faţă.

— Nevestică dragă, zise domnul Snagsby, intrând după noi, să încetăm, draga mea… ca să nu pun prea mult punctul pe i… să încetăm ostilităţile doar un singur moment în cursul unei nopţi atât de lungi cum a fost asta; iată aici pe inspectorul Bucket, domnul Woodcourt şi o doamnă.

Se uită uimită peste măsură, aşa cum era de altfel îndreptăţită s-o facă, dar la mine, mai ales, se uită grozav de îndârjită.

— Nevestică dragă, urmă domnul Snagsby, aşezându-se în cel mai îndepărtat colţ, lângă uşă, ca şi cum ar fi comis o îndrăzneală, e foarte probabil c-ai să mă întrebi de ce inspectorul Bucket, domnul Woodcourt şi o doamnă vin să viziteze imobilul Cook din strada Cursitor la ora de faţă? Nu ştiu. N-am nici cea mai mică idee. Dacă ar fi să mi se spună, tot n-aş înţelege, aşa că mai bine să nu mi se spună.

Părea atât de nefericit bietul om, şezând cu capul sprijinit într-o mână, iar eu păream atât de nepoftită, încât era tocmai să-mi cer scuze, când domnul Bucket luă cuvântul:

— Uite ce, domnule Snagsby, începu el, cel mai bun lucru pe care îl ai de făcut e să mergi cu domnul Woodcourt, să vadă ce-i de făcut cu Guşter a dumitale…

— Guşter a mea! Domnule Bucket! Strigă domnul Snagsby. Zi-i înainte, domnule, zi-i înainte! Data viitoare am să fiu acuzat şi de asta.

— Şi să ţii lumânarea, urmă domnul Bucket, fără să îndrepte cele ce spusese, sau ţine-o pe ea, sau dă o mână de ajutor la tot ce ţi se va cere. Ceea ce nu-i om pe lume mai gata s-o facă, pentru că eşti o făptură civilizată şi delicată, şi eşti omul cu o inimă ce se înduioşează pentru altul. Domnule Woodcourt, sunteţi atât de bun s-o cercetaţi, şi dacă puteţi să-i luaţi scrisoarea aceea, să mi-o daţi cât mai curând cu putinţă.

În timp ce aceştia doi ieşeau, domnul Bucket mă aşeză pe un scaun lângă foc, îmi scoase încălţările ude pe care le-a culcat pe vatră, ca să se usuce, şi tot timpul vorbi.

— Să nu vă faceţi sânge rău, domnişoară, de căutăturile neospitaliere ale doamnei Snagsby, din pricină că se află indusă cu totul în eroare, îşi va da seama de asta mai curând decât îşi închipuie, fiindcă am să-i explic; situaţia în care se pune nu poate fi pe placul unei doamne ca ea, care în general e deprinsă să gândească rezonabil.

Atunci, cum sta în faţa focului cu pălăria udă şi şalurile într-o mână, el însuşi ud până la piele, se întoarse către doamna Snagsby:

— Iată, cel dintâi lucru pe care vi-l spun dumneavoastră, ca femeie măritată, având ceea ce am putea numi farmec, ştiţi, vorba ceea: „Crede-mă dacă toate farmecele tale” etcetera…, cunoaşteţi bine cuvintele cântecului, pentru că e de prisos să-mi spuneţi mie că dumneavoastră nu aveţi de-a face cu lumea bună… Aşadar farmecul… Atracţia… Fiţi atentă, cele care-ar trebui să vă dea încredere în dumneavoastră… Nu-s decât ceea ce aţi făcut din ele.

Doamna Snagsby se uită cam îngrijorată, se muie puţin şi, tremurând, întrebă ce vrea să spună domnul Bucket.

— Ce vrea să spună domnul Bucket? Repetă el întrebarea; şi am văzut pe faţa lui că tot timpul cât vorbea trăgea cu urechea la descoperirea scrisorii – spre marea mea nelinişte, pentru că ştiam de ce mare importanţă trebuie să fie.

— Iată, am să vă arăt ce vrea să spună, doamnă. Duceţi-vă la teatru să vedeţi Othello. Asta-i tragedia dumneavoastră.

Doamna Snagsby, în cunoştinţă de cauză, întrebă de ce.

— De ce? Repetă iarăşi domnul Bucket. Pentru că o să ajungeţi la asta dacă nu luaţi măsuri. Iată chiar acum când vorbesc, eu ştiu că mintea dumneavoastră nu-i eliberată complet de diavolul acela în privinţa tinerei domnişoare aici de faţă. Dar, să vă spun cine e tânăra domnişoară? Iată, poftim, sunteţi ceea ce aş numi eu o femeie luminată, cu un suflet prea mare pentru atâta trup cât aveţi, dacă ne-apucăm să amănunţim toate, şi mă cunoaşteţi şi vă aduceţi aminte doar unde m-aţi văzut ultima oară şi despre ce era vorba în cercul acela. Nu-i aşa? Da? Foarte bine! Tânăra domnişoară de aici este tocmai domnişoara aceea.

Doamna Snagsby păru să înţeleagă mai bine aluzia decât am înţeles-o eu pe atunci.

— Şi Vlăjganul… Sau aşa cum îi spuneţi dumneavoastră, Jo… A fost amestecat tot în afacerea asta, nu în alta; şi copistul, despre care prea bine ştiţi, a fost amestecat tot în afacerea asta, nu în alta; şi soţul dumneavoastră care habar n-a avut de nimic, cum nici străbunicul dumneavoastră n-a

avut, a fost amestecat de către domnul Tulkinghorn, decedatul, cel mai bun client al său, tot în afacerea asta, nu în alta. Şi toată ceata aceea de oameni plini de fiere au fost amestecaţi tot în afacerea asta, nu în alta. Şi totuşi, o femeie măritată, ca dumneavoastră, cu farmecele de care dispuneţi, închideţi ochii (ochii dumneavoastră plini de strălucire), şi vă daţi cu capul (cu forma-i atât de gingaşă) de toţi pereţii; mi-e ruşine pentru dumneavoastră! Cred că domnul Woodcourt ar fi putut să găsească scrisoarea până acum.

Doamna Snagsby clătină din cap şi-şi duse batista la ochi.

— Asta-i tot? Urmează domnul Bucket cu însufleţire. Nu-u. Să vedeţi ce se mai întâmplă. Altă persoană amestecată în afacerea asta, şi nu în alta, o fiinţă într-un hal fără de hal, a venit aici astă-noapte şi a fost văzută vorbind cu slujnica dumneavoastră, şi de la ea la slujnica dumneavoastră a trecut o hârtie pentru care sunt gata să dau o sută de lire. Ce faceţi dumneavoastră? Vă ascundeţi, le pândiţi şi pe urmă vă năpustiţi asupra slujnicei – ştiind de ce suferă şi ce puţin îi trebuie ca s-o apuce crizele – cu atâta străşnicie, încât, pe cinstea mea, biata de ea leşină şi rămâne leşinată, când viaţa unui om poate să atârne de cuvintele fetei ăsteia!

Spuse cele de mai sus cu un subînţeles atât de evident, încât fără voia mea mi-am încleştat mâinile şi am simţit că se-nvârte camera cu mine. Dar ameţeala îmi trecu. Domnul Woodcourt intră, puse o hârtie în mâna domnului Bucket şi ieşi iarăşi.

— Acum, doamnă Snagsby, singurul fel de a vă îndrepta greşelile, pe care-l mai puteţi încerca, zise domnul Bucket grăbit, uitându-se la hârtie, e să mă lăsaţi să schimb câteva cuvinte cu domnişoara de aici, în secret. Şi dacă ştiţi ce ajutor îi puteţi da domnului doctor, în bucătăria de alături, sau vă puteţi gândi la vreun anume lucru ce-ar putea readuce fata mai curând în simţiri, faceţi-o cât mai repede şi mai bine!

Într-o clipă, doamna Snagsby dispăru, iar domnul Bucket închise uşa.

— Ei, bine, dragă domnişoară, sunteţi destul de tare şi foarte sigură de dumneavoastră?

— Da, destul, am răspuns.

— Al cui e scrisul acesta?

Era al mamei. Un scris de creion, pe-o bucată de hârtie mototolită, ruptă şi stropită de apă, împăturită grosolan în formă de scrisoare, şi adresată mie, la tutore.

— Recunoaşteţi scrisul, urmă domnul Bucket, şi dacă sunteţi destul de tare ca să mi-o citiţi, daţi-i drumul. Dar să nu-mi ascundeţi nici un cuvânt.

Fusese scrisă pe fragmente, în mai multe rânduri. Am citit cele ce urmează: venit până la cocioabă cu două scopuri. Primul, să-mi văd scumpa mea dragă, dacă se poate, încă o dată, dar numai s-o văd… Nu să vorbesc cu ea şi nici să afle că am fost atât de aproape de ea. Celălalt scop, să scap de urmărire şi să mi se piardă urma. N-o mustra pe femeie pentru cele ce-a făcut. Ajutorul pe care mi l-a dat nu mi l-a dat decât după ce am încredinţat-o din răsputeri că era spre binele micuţului ei drag. Îţi aminteşti de copilaşul ei mort. Consimţământul bărbaţilor l-am cumpărat; dar ea m-a ajutat fără să primească nimic”.

— Am ghicit. Asta a fost scris, zise însoţitorul meu, când s-a odihnit la cărămidari. Se vădeşte ceea ce am presupus. Am avut dreptate.

Următorul fragment fusese scris în alt rând.

, Am rătăcit multă vreme pe-o cale lungă şi ştiu că trebuie să mor curând. Ah! Străzile astea! N-am altă dorinţă decât să mor. Când am plecat, aveam un gând mai rău; dar am scăpat de adaosul unei noi vinovăţii la cealaltă. Frigul, umezeala şi oboseala sunt destule cauze ca să fiu găsită moartă. Dar din pricina altor cauze am să mor, cu toate că din pricina acestora sufăr. E firesc ca tot ceea ce mă susţinuse să cedeze dintr-o dată, şi eu să mor sub povara spaimei şi-a mustrărilor de conştiinţă”.

— Păstraţi-vă curajul, zise domnul Bucket. Nu mai sunt decât câteva cuvinte.

Acelea erau scrise şi ele în alt rând. După toate aparenţele, aproape pe întuneric.

„Am făcut tot ce-am putut ca să mi se piardă urma. Aşa, voi fi curând uitată şi-l voi dezonora pe el cel mai puţin. N-am nimic asupra mea ca să pot fi recunoscută. De hârtia asta mă despart acum. Locul unde am să mă aşez să mor, dacă pot ajunge atât de departe, mi-a fost adeseori în minte. Adio. Iertare”.

Domnul Bucket, sprijinindu-mă cu braţul, mă aşează cu duioşie pe scaun.

— Curaj! Să nu mă socotiţi crud faţă de dumneavoastră, scumpă domnişoară, dar de îndată ce vă simţiţi în stare, încălţaţi-vă şi fiţi gata.

Am făcut cum mi-a cerut, dar am fost lăsată singură multă vreme, rugându-mă pentru nefericita mea mamă. Erau cu toţii ocupaţi cu biata fată şi l-am auzit pe domnul Woodcourt spunându-le ce să facă şi vorbind adeseori cu fata. Într-un târziu, veni înăuntru cu domnul Bucket şi-mi spuse că, fiind foarte important să se vorbească blând cu dânsa, el a găsit de cuviinţă că mai bine ar fi s-o întreb eu tot ce doream să aflăm de la ea. Nu mai rămâne îndoială că acum putea răspunde întrebărilor, dac-ar fi fost luată cu binişorul, şi nu înspăimântată, întrebările, mă învăţă domnul Bucket, erau: cum a intrat în posesia scrisorii, ce s-a petrecut între ea şi persoana care i-a dat scrisoarea şi încotro a apucat-o persoana aceea. Ţinându-mi firea cât puteam, mai cu seamă ca să nu uit întrebările, m-am dus cu ei în camera alăturată. Domnul Woodcourt voia să rămână afară, dar la stăruinţa mea, veni cu noi înăuntru.

Biata fată şedea pe podea, unde o lăsaseră. Ceilalţi şedeau în jurul ei, dar la o oarecare depărtare, ca să poată avea aer. Nu era drăguţă şi arăta slabă şi nenorocită, dar faţa ei era bună şi îndurerată, cu toate că avea încă o căutătură puţin cam sălbatică. Am îngenuncheat pe podea şi i-am

cuprins capul cu mâna, sprijinindu-l pe umăr, după care ea îşi puse braţul pe după gâtul meu şi izbucni în plâns.

— Sărmană fată, i-am zis, lipindu-mi faţa de fruntea ei, căci şi eu plângeam şi tremuram, se vede că-i crud să te mai tulburăm, dar totul depinde de cele ce putem afla despre scrisoare acuma, şi nu după un ceas.

Ea începu să spună cu glasu-i jalnic că n-a vrut să facă nici un rău, n-a vrut să facă nici un rău, doamnă Snagsby.

— Toţi suntem siguri de asta, am liniştit-o eu. Dar te rog, spune-mi cum ai căpătat-o.

— Da, dragă doamnă, vreau şi am să vă spun adevărat. Am să spun adevărat, zău, doamnă Snagsby.

— Sunt sigură că-i aşa, am încredinţat-o eu iarăşi. Dar cum a fost?

— Am fost plecată pentru o treabă, dragă doamnă… Mult după ce se-ntunecase… Foarte târziu, şi când m-am întors acasă, am văzut o femeie de rând, udă până la piele şi plină de noroi, uitându-se la casa noastră. Când mă văzu că vin spre uşă ca să intru în casă, mă chemă înapoi la ea şi zise: „Locuieşti aici?” şi-am zis că da şi ea a zis că nu ştie decât o casă sau două pe aici, dar se rătăcise şi nu le putea găsi. O, ce să fac, ce să fac! N-au să mă creadă! Nu-mi spuse nimica de rău mie şi nici eu nu-i spusei nimica de rău ei, zău, doamnă Snagsby!

Afost nevoie ca stăpâna ei s-o liniştească – ceea ce doamna Snagsby făcu, trebuie să recunosc, copleşită de remuşcări – ca fata să-şi poată reveni şi să continue.

— Nu putea găsi casele acelea? Am întrebat eu.

— Nu! Plânse fata, clătinând din cap. Nu! Nu putea să le găsească şi era atât de sleită de puteri, de dărâmată şi de nenorocită! Vai, atât de prăpădită, că dacă aţi fi văzut-o, domnule Snagsby, i-aţi fi dat o jumătate de coroană, ştiu sigur!

— Da, Guşter, da, fata mea, zise el nu prea ştiind ce să spună. Cred că i-aş fi dat!

— Şi cu toate acestea, vorbea cu cuvinte aşa frumoase, urmă fata, uitându-se la mine cu ochii mari deschişi, că ţi se sfâşia inima. Şi aşa, numai că-mi zice mie dacă nu ştiu drumul la cimitir? Şi eu atunci o întreb care cimitir. Şi ea îmi zice cimitirul săracilor. Şi eu îi spun că şi eu am fost copil sărac şi că totul merge după parohie. Dar atunci ea îmi spune că s-a gândit la un biet cimitir de săraci nu prea departe de-aici, cu o arcadă, o treaptă şi-o poartă de fier.

Cum mă uitam la faţa ei şi-o mângâiam ca să spună mai departe, l-am zărit pe domnul Bucket că a primit vestea cu o expresie pe care n-aş fi putut-o deosebi de una de intensă nelinişte.

— Vai Doamne! Doamne! Se tânguia fata, strângându-şi tare părul după cap, ce să fac, ce să fac! Ea vorbea de cimitirul unde a fost îngropat omul care luase doftoria de dormit… Care aţi venit acasă şi ne-aţi spus de el, domnule Snagsby… Care m-a înspăimântat pe mine atât de tare, doamnă Snagsby. Vai, iacă, mă-nspăimânt iarăşi. Na! Ţine-mă!

— Dar ţi-e cu mult mai bine acum, am potolit-o eu. Te rog, te rog, mai spune-mi.

— Da, am să mai spun, da, am să mai spun! Dar să nu fiţi supărată pe mine, doamnă scumpă ce sunteţi, am fost atâta de bolnavă…

Supărată pe ea, biata fată!

— Iată! Acu'spun, acu'spun! Şi numai că zice, pot eu să-i spun cum să-l găsească şi eu zic da, şi-i spun, şi ea s-a uitat la mine cu ochii aproape ca şi cum ar fi fost oarbă, clătinându-se cu totul gata să cadă pe spate. Şi-atunci a scos o scrisoare şi mi-a arătat-o şi a zis că dacă ar pune-o la poştă, s-ar şterge adresa, şi scrisoarea n-ar fi luată în seamă şi-ar rămâne netrimisă şi că n-aş vrea eu s-o iau şi s-o trimit şi cel ce-o duce are să fie plătit la adresă? Aşa că am zis da, dacă nu-i nimica rău şi ea a zis că nu – nu-i nici un rău. Şi atunci am luat scrisoarea de la ea şi mi-a spus că

n-are nimic ce să-mi dea şi eu i-am spus că şi eu sunt săracă şi aşa că nu-mi lipseşte nimic.

— Şi a plecat?

— Da, se tângui fata, luând-o înainte cu răspunsul la întrebarea mea. Da! S-a dus pe drumul pe care i l-am arătat. După aceea, am intrat în casă şi doamna Snagsby a venit după mine de undeva, şi m-a înşfăcat şi eu am căzut în spaime şi m-a apucat boala copiilor.

Domnul Woodcourt a luat-o uşurel de lângă mine. Domnul Bucket m-a înfăşurat în mantie şi numaidecât am ieşit în stradă. Domnul Woodcourt a şovăit dacă să meargă cu noi, dar eu i-am spus:

— Nu mă lăsaţi acuma! Iar domnul Bucket adaugă:

— Mai bine să fiţi cu noi! S-ar putea s-avem nevoie de dumneavoastră, să nu mai pierdem timpul!

Mi-au rămas cele mai încâlcite impresii din mersul acela pe jos. Îmi amintesc că nu era nici noapte, nici zi; că începuse să se crape de ziuă, dar lămpile de pe stradă încă luceau pline de zăpadă muiată. Îmi amintesc de câţiva trecători înfriguraţi pe străzi. Îmi amintesc de acoperişurile ude ale caselor, de canalele şi burlanele împovărate din care ţâşnea apa, de movilele de gheaţă şi zăpadă murdară peste care treceam, de strâmtoarea curţilor prin care ne strecuram. În acelaşi timp, îmi amintesc că biata fată părea că-mi spune încă povestea ei, ce-mi suna vie şi limpede în urechi; că-i simţeam parcă până şi greutatea trupului pe braţ; îmi amintesc că faţadele caselor ude luau înfăţişări omeneşti şi se uitau la mine; că stăvilare uriaşe păreau că se deschid şi se închid în capul meu sau în aer şi că lucrurile ireale păreau mai aievea decât cele reale.

În sfârşit, ne-am oprit sub o trecătoare acoperită, întunecoasă şi ruinată, la capătul căreia ardea o lampă deasupra unei porţi de fier prin care slaba lumină a dimineţii se lupta să pătrundă. Poarta era închisă. Dincolo de ea era un cimitir… Un loc înspăimântător, din care noaptea se mişca tare cu greu, dar în care am putut vedea

ca prin ceaţă grămezi de morminte pângărite şi pietre, un cimitir străjuit de case murdare, cu câteva lumini palide abia pâlpâind în ferestre şi cu pereţii pătrunşi de o umezeală densă, ca de-o boală. Pe treapta de la poartă, udă până la piele în înfiorătoarea umezeală a unui asemenea loc ce mustea şi ţâşnea împroşcând apă la fiecare pas, am văzut c-un ţipăt de groază şi de milă, o femeie culcată… Am văzut-o pe Jenny, mama copilaşului mort.

M-am repezit la ea, dar am fost oprită, iar domnul Woodcourt mă imploră din toată inima, chiar şi cu lacrimi în ochi, să aştept o clipă înainte de-a mă duce lângă biata făptură, să vedem ce zice domnul Bucket. L-am ascultat, după câte îmi amintesc. L-am ascultat, sunt sigură.

— Domnişoară Summerson, veţi înţelege cele ce vă spun, dacă vă gândiţi o clipă. Şi-au schimbat rochiile între ele la cocioaba de la cărămidărie.

Şi-au schimbat rochiile la cocioabă. Am putut să repet vorbele în minte şi ştiam ce-nseamnă ele în sine, dar nu le pricepeam înţelesul în legătură cu ceea ce urmăream.

— Şi una s-a întors, urmă domnul Bucket, iar cealaltă a plecat mai departe. Şi cea care a plecat mai departe, n-a mers decât o bucată de drum cu gândul de a ne induce în eroare, şi apoi s-a întors luând-o drept peste câmpie şi s-a dus acasă. Gândiţi-vă o clipă!

Am putut repeta şi vorbele astea în minte, dar n-am avut nici cea mai vagă idee de ce voiau să însemne. O vedeam în faţa mea zăcând pe treaptă pe mama copilaşului mort. Zăcea acolo cu un braţ strecurat pe după o gratie a porţii de fier ca şi cum ar fi îmbrăţişat-o. Zăcea acolo femeia ce vorbise aşa de curând cu mama. Zăcea acolo făptura aceea nenorocită, fără de adăpost şi părăsită de viaţă. Ea, cea care adusese scrisoarea de la mama, singura care-mi putea da cheia să aflu unde e mama; ea care avea să ne călăuzească s-o eliberăm şi s-o salvăm pe cealaltă, după care am umblat atât de departe, ea care ajunsese într-o asemenea situaţie prin cine ştie ce mijloace în legătură cu

mama, căreia nu i-am putut da de urmă, şi care poate în clipa de faţă trece pe lângă noi fără ca s-o putem găsi şi ajuta; ea, biata femeie, zăcea acolo, iar ei mă împiedicau să mă apropii! Am văzut, dar n-am putut pricepe căutătura solemnă şi plină de compătimire de pe faţa domnului Woodcourt. Am văzut, dar n-am înţeles când i-a pus domnului Bucket mâna în piept ca să-l ţină pe loc. L-am văzut stând descoperit în aerul îngheţat, înclinat în faţa cuiva, înţelegerea mea pentru toate cele de mai sus dispăruse, îi auzeam chiar vorbind între ei:

— S-o lăsăm să se apropie?

— Mai bine s-o lăsăm. Mâinile ei trebuie s-o atingă primele. Au un drept mai mare decât ale noastre.

M-am dus până la poarta de fier şi m-am aplecat asupra trupului femeii. I-am ridicat capul greu, i-am dat într-o parte părul lung, ud şi rece, şi i-am întors faţa spre mine: era mama, moartă, înţepenită, rece.60

Perspectivă jIN urced la alte întâmplări din povestirea mea. Am 1 Fi dobândit atâta mângâiere de la bunătatea celor din >jur, încât nu mă pot gândi la ei fără să nu fiu mişcată. Am spus foarte multe despre mine, dar mai rămân încă atât de multe, încât n-am să mai stărui asupra durerii mele. M-am îmbolnăvit, dar boala nu m-a ţinut mult şi aş fi ocolit chiar s-o menţionez, dacă aş fi putut înlătura amintirea simpatiei lor.

Purced, aşadar, la alte întâmplări din povestirea mea.

În timpul bolii mele eram încă în Londra, unde venise şi doamna Woodcourt, poftită de tutore, ca să stea la noi. Când tutorele socoti că sunt destul de bine şi de veselă ca să stăm la sfat după vechiul obicei – cu toate că puteam s-o fac mai curând, dacă m-ar fi crezut – mi-am reluat treburile şi scaunul la masă, lângă al lui. Fixase singur timpul şi eram singuri.

— Doamnă Trap, începu el, primindu-mă cu o sărutare, bine c-ai venit iarăşi în Odaia Cârtitului, draga mea. Am un plan de propus, domniţă. Propun să rămânem aici, pe loc,

poate şase luni, poate un răstimp mai lung… Cum s-o întâmpla să fie. Pe scurt, să ne stabilim de-a binelea aici pentru o vreme.

— Şi în tot acest timp să părăsim Casa Umbrelor? Am întrebat.

— Ei, scumpa mea! Casa Umbrelor trebuie să înveţe să-şi poarte singură de grijă, răspunse el.

Îmi păru că glasul îi sună amărât, dar, uitându-mă la el, i-am văzut faţa binevoitoare, luminată de cel mai plăcut surâs.

— Casa Umbrelor, repetă el, şi glasul îmi păru că nu-i mai sună întristat, trebuie să înveţe să-şi poarte singură de grijă. E prea departe de Ada, scumpa mea, şi Ada are mare nevoie de tine.

— Ce bine-ţi seamănă, tutore, i-am zis, să ţii seamă de asta, făcându-ne o surpriză fericită la amândouă.

— Nu chiar atât de dezinteresat, scumpa mea, dacă ai de gând să mă ridici în slăvi pentru asemenea virtute, deoarece, dacă ai fi mereu pe drumuri, n-ai mai fi cu mine decât arareori. Şi pe lângă asta, doresc să aflu cât se poate mai multe şi cât mai des despre Ada în situaţia de înstrăinare ce stăruie între mine şi sărmanul Rick. Şi nu numai de Ada, ci şi de el, bietul băiat.

— L-ai văzut pe domnul Woodcourt azi-dimineaţă, tutore?

— Îl văd pe domnul Woodcourt în fiecare dimineaţă, Doamnă Minerva.

— Istoriseşte tot aceleaşi lucruri despre Richard?

— Tot aceleaşi. Nu ştie să aibă vreo boală trupească, dimpotrivă, crede că nu are niciuna. Totuşi e neliniştit în privinţa lui; dar cine poate fi liniştit?

Scumpa mea fată fusese să ne vadă în ultima vreme în fiecare zi, uneori de două ori pe zi. Dar prevăzuserăm cu toţii că asta n-are să dureze decât până voi fi iarăşi pe picioare. Ştiam cu toţii prea bine că inima ei fierbinte era tot atât de plină de dragoste şi de recunoştinţă pentru verişorul său John cum a fost totdeauna, şi i-am mulţumit lui

Richard că nu i-a făcut nici-o obiecţiune că pleacă de lângă el, dar, pe de altă parte, mi-am dat seama că ea socotea de datoria ei să-l scutească de vizitele la noi acasă. Cu delicateţea lui, tutorele a înţeles foarte curând cum stau lucrurile şi a încercat să-i comunice că el socoate că Ada are dreptate.

— Bietul Richard, dragul de el, cât se înşală şi ce nenorocit e, am zis eu. Când oare are să se deştepte din amăgirea lui?

— Încă nu-i pe cale s-o facă, draga mea, răspunse tutorele. Cu cât va suferi mai mult, cu atât are să fie mai pornit împotriva mea, făcându-mă pe mine factorul principal al marii pricini a necazurilor sale.

Nu m-am putut stăpâni să nu adaug:

— Ce absurd!

— Ah, doamnă Trap, doamnă Trap! Urmă tutorele, ce înţelepciune putem găsi în procesul Jarndyce? Absurditate şi nedreptate în frunte, absurditate şi nedreptate la bază, şi în inima lui, absurditate şi nedreptate de la început şi până la sfârşit… Dacă va avea vreodată sfârşit… Cum ar putea bietul Rick, care tot timpul îi dă târcoale prin jur, să găsească înţelepciune în el? Nu poţi culege struguri din mărăcini şi nici smochine din ciulini, cum n-au izbutit s-o facă nici bătrânii noştri de odinioară.

Blândeţea şi înţelegerea pe care le arăta faţă de Richard, ori de câte ori vorbeam de el, m-au emoţionat atât de mult, încât m-am liniştit definitiv în privinţa raporturilor dintre ei.

— Presupun că înaltul preşedinte şi vicepreşedinţii şi întreaga baterie de artilerie grea a Curţii Supreme de Justiţie ar rămâne cu gurile căscate de uimire în faţa unor absurdităţi şi nedreptăţi manifestate de unul dintre reclamanţii lor, urmă tutorele. Ei, bine, când pe capetele învăţate ale gentilomilor de mai sus vor începe să crească grădini de trandafiri, răsăriţi din pudra pe care şi-o seamănă pe peruci, abia atunci am să încep să mă mir şi eu!

S-a oprit, aruncând o privire înspre fereastră, ca să vadă parcă din ce parte bătea vântul, dar în loc de asta, s-a

sprijinit pe spătarul scaunului meu.

— Aşa, aşa dragă domniţă! Să mergem mai departe, scumpa mea. Stânca asta trebuie s-o lăsăm în sarcina timpului, la voia întâmplării şi pe seama unor împrejurări fericite. Nu trebuie s-o lăsăm pe Ada pradă naufragiului. Ea n-ar putea înfrunta şi nici el n-ar mai putea înfrunta nici pe departe eventualitatea unei alte despărţiri de un prieten drag. De aceea l-am rugat stăruitor pe Woodcourt, şi acum te rog stăruitor pe tine, draga mea, să nu vă mai atingeţi de-un asemenea subiect cu Rick. Lăsaţi-l în pace. Săptămâna viitoare, luna viitoare, anul viitor, mai curând ori mai târziu, Rick are să mă vadă cu ochi mai limpezi. Eu pot să aştept.

Dar eu şi discutasem despre asta eu el, am mărturisit, şi acelaşi lucru cred că l-a făcut şi domnul Woodcourt.

— Da, la fel mi-a spus şi el, urmă tutorele. Foarte bine. Woodcourt l-a combătut şi doamna Minerva l-a combătut, şi nu mai e nimic de spus în privinţa asta. Acum ajung şi la doamna Woodcourt. Cum îţi place ea, draga mea?

Ca răspuns la asemenea întrebare, care mi-a venit pe neaşteptate, i-am spus că îmi place foarte mult şi îmi pare că e mult mai plăcută decât fusese înainte.

— Şi eu cred la fel, zise tutorele. Mai puţin sânge albastru? Nu ne mai bate capul aşa de mult cu strămoşul Morgan ap… Cum dracu' l-o fi chemând?

Asta voisem să spun şi eu, cu toate că acela în cauză era un individ absolut inofensiv, chiar şi când ni-l prea vârâse pe gât nemestecat.

— Totuşi, în general, e mai bine să-l lase acolo în munţi, la locul lui de baştină, continuă tutorele. Sunt de părerea ta. Aşa că, dragă domniţă, ce-ai zice s-o oprim aici o bucată de vreme pe doamna Woodcourt? Nu ar fi bine?

— Ba da. Şi totuşi…

Tutorele se uită la mine aşteptând ceea ce aveam de spus.

N-aveam nimic de spus. Cel puţin nimic ce-aş fi putut spune nu-mi venea în minte. Aveam, o impresie nelămurită

că ar fi fost cu mult mai bine dacă am fi avut alt oaspete în casă, dar n-aş fi putut spune de ce, nici chiar mie însămi. Or, dacă nici mie nu-mi puteam explica, precis că nici altuia n-aş fi putut.

— Ştii, reluă tutorele, suntem în calea lui Woodcourt şi el poate veni s-o vadă cât de des pofteşte, ceea ce-i plăcut pentru amândoi; şi ea e intimă cu noi şi ţine la tine.

Da. Asta era de netăgăduit. N-aveam nimic de spus împotrivă. N-aş fi putut oferi o soluţie mai bună, dar eram cam neliniştită în suflet. „Esther, Esther, de ce? Esther, hai, gândeşte-te!”

— E un plan într-adevăr foarte bun, dragă tutore, şi nu putem găsi unul mai bun.

— Eşti sigură, dragă domniţă?

Foarte sigură. Avusesem o clipă timp de gândire, după ce-mi impusesem asemenea îndatorire, şi acum eram foarte sigură.

— Bine, zise tutorele. Aşa se va face. Acceptăm în unanimitate.

— Acceptăm în unanimitate, am repetat eu, continuându-mi lucrul. Era o învelitoare pentru masa lui cu cărţi pe care se întâmplase să i-o brodez. Fusese lăsată în seara dinaintea tristei mele călătorii şi nu mai pusesem mâna pe ea. I-am arătat-o acum şi i-a plăcut grozav. După ce i-am explicat modelul şi toate efectele mari ce aveau să răsară în cursul lucrului, am crezut că e potrivit să mă întorc la ultimul nostru subiect.

— Ziceai, dragă tutore, când am vorbit de domnul Woodcourt, înainte de plecarea Adei, că bănuieşti că are să facă o nouă încercare de lungă durată în altă ţară. Ai stat de vorbă cu el despre asta de-atunci?

— Da, dragă domniţă, destul de des.

— S-a hotărât s-o facă?

— Cred mai curând că nu.

— I s-a deschis altă perspectivă, poate? Am întrebat.

— Ei, da… Poate, răspunse tutorele, începând să-mi răspundă cu multă circumspecţie. Peste vreo jumătate de an sau cam aşa ceva, într-o oarecare localitate din Yorkshire se va numi un medic asistent pentru săraci. E o localitate bogată, cu o aşezare plăcută. Cursuri de apă şi străzi, eşti şi-n oraş, şi-n provincie, moară şi crânguri; în prezent pare un debut pentru un om ca el. Vreau să spun un om ale cărui speranţe şi ţeluri pot de multe ori să se găsească (aşa cum se întâmplă, cred, cu ale celor mai mulţi oameni) deasupra nivelului obişnuit, dar pentru care nivelul obişnuit e la urma-urmei destul de înalt dacă se dovedeşte a fi calea ce duce la competenţă şi la o valoroasă activitate. Toate spiritele generoase sunt dornice să se realizeze, dar acea ambiţie de realizare care se dăruieşte cu calm unui asemenea drum, şi nu încearcă, cuprinsă de spasme să sară peste el, e de felul celor pe care le preţuiesc. Aşa e şi cea a lui Woodcourt.

— Şi va căpăta oare acel post?

— Ei, domniţă dragă, răspunse tutorele zâmbind, nefiind oracol, n-aş putea-o afirma cu toată convingerea, dar cred că da. Se bucură de o reputaţie foarte bună; în naufragiul acela s-a întâmplat să fie şi oameni de prin părţile acestea; şi e ciudat să spun, dar cred că omul cel mai bun are şansele cele mai bune. Nu trebuie să-ţi închipui că acolo dă peste o mină de aur. E o afacere foarte obişnuită, scumpa mea. O numire într-un post unde are o grămadă de lucru şi un salariu mic; dar putem spera cu toată încrederea că i se vor deschide în faţă perspective mai bune.

— Sărmanii din localitatea aceea vor avea de ce să binecuvânteze alegerea, tutore, dacă alesul va fi chiar domnul Woodcourt.

— Ai dreptate, dragă domniţă; şi sunt sigură c-o vor binecuvânta.

În privinţa asta n-am mai avut nimic de spus şi nici el n-a mai scos nici un cuvânt în privinţa viitorului Casei Umbrelor. Dar pentru prima oară m-am aşezat pe locul

meu, alături de el, în hainele mele de doliu şi cred că asta îi explica tăcerea.

Am început să mă duc la fata mea dragă în fiecare zi, în colţul acela întunecos şi trist unde locuia. Dimineaţa era timpul meu obişnuit, dar ori de câte ori vedeam că am un ceas de prisos, îmi puneam boneta pe cap şi dădeam fuga în strada Cancelariei. Se bucurau amândoi atât de tare să mă vadă la orice oră, şi se luminau atât de mult când mă auzeau deschizând uşa şi intrând (socotindu-mă acasă, niciodată nu băteam la uşă), încât n-aveam nici-o teamă că aş putea stingheri.

În asemenea ocazii adeseori îl găseam pe Richard plecat. Alteori scria sau citea cărţi din proces, la masa aceea a lui atât de încărcată de hârtii, dar niciodată nu-l tulburam. Uneori dădeam peste el zăbovind pe la uşa biroului domnului Vholes. Alteori, îl întâlneam prin vecinătate, hoinărind la voia întâmplării şi rozându-şi unghiile. Adeseori l-am întâlnit pribegind prin Lincoln's Inn, aproape de locul unde l-am văzut pentru prima oară; vai, cât de schimbat, cât de schimbat era!

Că banii pe care-i adusese Ada se topeau ca lumânările pe care le vedeam arzând în biroul domnului Vholes, după ce se întuneca, o ştiam prea bine. Nu fusese o sumă mare la început.

El se căsătorise plin de datorii şi am putut lesne înţelege atunci ce semnificaţie avea „pusul umărului domnului Vholes la roată”… Cum încă mai auzeam că-l pune. Draga mea făcea tot ce-i stătea în putinţă să ducă gospodăria şi încerca din greu să facă economii, dar ştiam că ei sunt din ce în ce mai săraci, cu fiecare zi ce trecea.

Strălucea în colţul acela nenorocit, ca o stea frumoasă. Îl împodobea şi-l umplea cu atâta graţie de parcă era alt loc. Mai palidă decât fusese acasă, şi puţin mai tăcută decât îi ştiusem firea pe când mai era veselă şi plină de speranţă, nu purta încă pe faţă nici-o umbră a grijilor, încât pe

jumătate am crezut că era orbită de dragostea ei pentru Richard şi nu vedea că merge la ruină.

Într-o zi m-am dus la ei la masă, stăpânită încă de o asemenea impresie. Pe când coteam înspre Symond's Inn, am întâlnit-o pe domnişoara Flite ieşind. Fusese să facă o vizită ceremonioasă minorilor din procesul Jarndyce, după cum îi mai numea ea, şi se alesese cu cea mai mare mulţumire din asemenea ceremonios demers. Ada îmi spusese, de altfel, că în fiecare luni îi vizitează, pe la orele cinci, cu o fundă mică şi albă în plus la bonetă, pe care nu o mai poartă niciodată în alte împrejurări, şi cu săculeţul de documente, plin-ochi, sub braţ.

— Draga mea! Începu ea. Ce-ncântată sunt! Ce mai faci? Aşa de bucuroasă sunt că te văd! Te duci să vizitezi pe interesanţii noştri minori din procesul Jarndyce! Bineînţeles! Frumoasa noastră e acasă, dragă, şi are să fie încântată să te vadă!

— Atunci Richard încă nu s-a întors? Am întrebat eu. Mă bucur că-i aşa, fiindcă mă temeam c-am întârziat puţin!

— Nu, nu s-a întors, răspunse domnişoara Flite. A avut o zi tare lungă la Curte. L-am lăsat acolo cu Vholes. Nu-ţi place Vholes, sper. Să nu-ţi placă Vholes. E om primejdios!

— Mă tem că-l vezi pe Richard la Curte mai des ca înainte.

— Scumpa mea, răspunse ea, în fiecare zi şi în fiecare ceas. Ştii ce ţi-am spus eu despre farmecul Biroului Primului Preşedinte? Draga mea, după mine, Carstone este cel mai statornic reclamant de la Curte. Începe chiar să ne desfete micul nostru grup. Foarte prietenos micul nostru grup, nu-i aşa?

Tare m-a mâhnit s-aud asemenea lucruri din biata ei gură de nebună, cu toate că nu mă mai surprindea.

— Pe scurt, stimabila mea prietenă, urmă domnişoara Flite, apropiindu-şi buzele de urechea mea cu un aer pe cât de protector, pe atâta de misterios, trebuie să-ţi spun un secret. L-am făcut executorul meu testamentar. L-am desemnat, constituit şi numit în testamentul meu, da, aşa.

— Zău?!

— Da, aşa, repetă domnişoara Flite, cu cea mai elegantă întorsătură de frază, l-am făcut executorul, administratorul şi mandatarul meu (în chiar termenii înaltei Curţi), iubita mea. M-am gândit că dacă voi pieri, are să fie el în stare să urmărească judecata mergând aşa de regulat la şedinţe.

Gândindu-mă la Rick, mi-a venit să suspin.

— Într-o vreme mă gândeam, urmă domnişoara Flite ca un ecou al suspinului meu, să-l desemnez, să-l constitui şi să-l numesc pe bietul Gridley. Şi el nelipsit de la Curte, bobocelul. Te încredinţez. Cel mai exemplar din toţi! Dar a pierit, sărmanul, aşa că l-am numit pe moştenitorul lui. Să nu mai spui nimănui. E secret.

Cu grijă, deschise puţintel săculeţul şi-mi arătă o bucată de hârtie împăturită înăuntru, ca fiind numirea de care vorbise.

— Încă un secret, dragă. Mi-am mărit colecţia de păsărele.

— Zău, ai mărit-o, domnişoară Flite? Am întrebat ştiind ce mult îi place să-i asculţi secretele, părând că te interesează.

Dădu de câteva ori din cap că da, şi faţa ei se întunecă şi se întristă.

— Încă două. Le-am numit „Minorele din procesul Jarndyce”. Stau în cuşcă alături de toate celelalte. Cu Speranţa, Bucuria, Tinereţea, Pacea, Odihna, Viaţa, Pulberea, Cenuşa, Risipa, Lipsa, Ruina, Disperarea, Nebunia, Moartea, înşelătoria, Prostia, Vorbe-goale, Peruci, Zdrenţe, Pergament, Jaf, Precedent, Jargon şi Spanac!

Biata fiinţă mă sărută atât de tulburată cum n-o mai văzusem, şi-şi văzu de drum. Felul în care repetă cu repeziciune numele păsărilor sale, de parcă-i era teamă să le audă chiar şi rostite de buzele ei, mă descurajă de tot.

Întâlnirea cu ea nu-mi aduse voioşia care să mă pregătească pentru vizita mea şi tare m-aş mai fi lipsit de prezenţa domnului Vholes, dacă Richard (care sosi la un minut-două după mine) nu l-ar fi adus să împartă cina cu noi. Cu toate că masa era foarte simplă, Ada şi Richard

ieşiră amândoi, împreună, din cameră pentru câteva minute, ca să pregătească ceea ce aveam să mâncăm şi să bem. Domnul Vholes se folosi de împrejurare ca să aibă o scurtă convorbire cu mine, pe şoptite. Veni la fereastră, unde şedeam pe un scaun, şi începu cu Symond's Inn.

— Pentru cineva care nu-i în calitate oficială, trist loc mai e aici, domnişoară Summerson, începu el să vorbească, mânjind sticla geamului cu mănuşa lui neagră, în încercarea de a o curăţa pentru mine.

— Nu prea ai ce vedea aici, i-am răspuns eu.

— Nici ce auzi, domnişoară, urmă domnul Vholes. Câte ceva muzică se rătăceşte uneori întâmplător pe-aici, dar noi, juriştii, nu suntem muzicali, şi pe dată o şi alungăm. Sper că domnul Jarndyce e bine sănătos, aşa cum îi doresc prietenii să fie?

I-am mulţumit domnului Vholes, şi i-am spus că e foarte bine.

— N-am plăcerea să mă număr printre prietenii săi, urmă domnul Vholes, şi-mi dau seama că toţi din profesia noastră sunt uneori priviţi în societatea domniei-sale cu un ochi neprielnic. Totuşi, adevărata noastră cale, cu renume bun sau cu renume prost, şi cu tot soiul de prejudecăţi (căci suntem victimele prejudecăţilor) este de a ne face datoria deschis şi pe faţă. Cum găsiţi că arată domnul C, domnişoară Summerson?

— Arată foarte prost. E extrem de îngrijorător.

— E chiar aşa, zise domnul Vholes.

Stătea în spatele meu, cu trupul său lung şi negru, atingând aproape tavanul camerelor acelora scunde, pipăindu-şi coşurile de pe faţă, de parc-ar fi fost nişte podoabe, şi vorbind ca pentru el, cu voce egală, de parcă în fiinţa lui n-ar fi existat nici-o emoţie sau pasiune omenească.

— Domnul Woodcourt îl are în supraveghere pe domnul C., după câte cred, reluă el vorba.

— Domnul Woodcourt îi este prieten dezinteresat, am răspuns eu.

— Dar vreau să spun supraveghere profesională… Supraveghere medicală.

— Asta nu-i de mare ajutor, când mintea e nefericită.

— Chiar aşa, aprobă domnul Vholes.

Atât de indiferent, de hrăpăreţ, de fără vlagă, de jigărit! Aveam impresia că Richard se stinge sub ochii unui asemenea sfătuitor, care uneori avea ceva de vampir în el.

— Domnişoară Summerson – urmă domnul Vholes, frecându-şi foarte încet mâinile înmănuşate, ca şi cum, pentru pipăitul lui îngheţat, era aproape totuna că erau în mănuşi de piele neagră sau fără – domnişoară, nesocotită căsătorie a mai făcut domnul C.

L-am rugat să mă scuze că nu sunt de aceeaşi părere.

— S-au logodit când erau amândoi foarte tineri, i-am spus eu (cu oarecare indignare) şi când viitorul dinaintea lor era mai frumos şi mai strălucitor. Când Richard nu căzuse încă sub nefericita influenţă care i-a întunecat acum viaţa.

— E chiar aşa, încuviinţă domnul Vholes iarăşi. Cu toate acestea, în scopul de a arăta cinstit şi deschis cum stau lucrurile, cu îngăduinţa dumneavoastră, domnişoară Summerson, voi stărui, spunând că apreciez o asemenea căsătorie ca într-adevăr foarte nesocotită. Sunt dator să-mi spun părerea nu numai rudelor domnului C., în faţa cărora e firesc să caut să mă apăr, dar chiar pentru însăşi reputaţia mea… Scumpă mie, ca profesionist ce sunt, şi năzuind să rămân om respectabil; scumpă celor trei fiice ale mele de acasă, cărora mă străduiesc să le asigur o oarecare independenţă; scumpă, aş putea chiar spune, şi vârstnicului meu tată, pe care am privilegiul să-l întreţin.

— Ar fi fost o căsătorie cu totul altfel, o căsătorie cu mult mai fericită, o căsătorie cu mult mai reuşită, o cu totul altă căsătorie, domnule Vholes, i-am răspuns, dacă Richard ar fi fost îndemnat să-ntoarcă spatele procesului fatal în care dumneavoastră v-aţi angajat şi l-aţi angajat.

Domnul Vholes, cu o tuse seacă, sau mai curând cu un icnit înecat în una din mănuşile sale negre, îşi aplecă capul, ca şi

cum n-ar fi avut de gând să conteste cele spuse de mine.

— Domnişoară Summerson, urmă el, poate că-i aşa; sunt pe deplin de acord că tânăra doamnă care a luat asupra ei numele domnului C. Într-un chip atât de nesocotit… Nu vă veţi certa cu mine. Bineînţeles că rostesc iarăşi asemenea părere, dar e o datorie pe care am obligaţia s-o îndeplinesc faţă de rudele domnului C… este o tânără doamnă de toată distincţia. Afacerile m-au împiedicat de a avea vreun amestec mai serios în rândurile societăţii în general, altcumva decât pe linie profesională. Totuşi, sunt încredinţat că sunt în stare să-mi dau seama că e o tânără doamnă de toată distincţia. Cât despre frumuseţe, nu sunt eu judecătorul care să mă pronunţ în asemenea privinţă şi niciodată n-am dat mare atenţie frumuseţii, chiar de pe vremea când eram tânăr; dar cred că şi în această privinţă tânăra doamnă are de asemenea toate şansele. De altfel, aşa este socotită (am şi auzit eu însumi) printre funcţionarii Colegiului de jurisconsulţi, şi ei se pricep mai bine la aşa ceva decât mine. În ceea ce priveşte urmărirea şi apărarea intereselor domnului C…

— Vai! Interesele sale, domnule Vholes!

— Să-mi fie cu iertare, interveni domnul Vholes, continuând exact la fel, de parcă şi-ar fi vorbit sieşi, într-un fel absolut impasibil. Domnul C. Are oarecari drepturi pe baza unor legate contestate în proces. E terminologia juridică de care ne folosim. În ceea ce priveşte urmărirea şi apărarea drepturilor şi intereselor domnului C, v-am declarat, domnişoară Summerson, prima oară când am avut plăcerea să vă văd, din dorinţa ca totul să fie arătat cinstit şi pe faţă… M-am slujit chiar de asemenea cuvinte, fiindcă s-a întâmplat după aceea să le notez în jurnalul pe care îl ţin, care poate fi arătat oricând… V-am declarat aşa, dar că domnul C. Îmbrăţişase principiul de a-şi apăra singur interesele şi că atunci când un client de-al meu îmbrăţişează un principiu care nu-i imoral (ceea ce înseamnă că nu-i ilegal) prin natura sa, îmi revine mie

sarcina să duc totul la bun sfârşit. Şi asta am făcut. Şi asta şi fac. Dar n-am s-ascund cum stau lucrurile tocmai rudelor domnului C., cu nici un preţ. Pe cât am fost de deschis cu domnul Jarndyce, tot pe atât sunt şi cu dumneavoastră. Privesc problema în lumina obligaţiei profesionale, deşi nu poate fi nimeni tras la răspundere. O spun făţiş, oricât ar fi de neplăcut, că treburile domnului C. Merg foarte prost după părerea mea, că însuşi domnului C. Îi merge foarte prost, după judecata mea, iar căsătoria asta mi se pare din cale afară de nesocotită… Dacă sunt aici, domnule C.? Da, mulţumesc, sunt aici domnule C. Şi mă bucur că am plăcerea unei conversaţii încântătoare cu domnişoara Summerson, pentru care trebuie să vă mulţumesc din suflet, domnule!

Astfel puse capătdiscuţiei noastre, răspunzând lui Richard, care i se adresase când a intrat în cameră. Atunci am înţeles prea bine calea plină de scrupule a domnului Vholes de a-şi pune la adăpost atât persoana, cât şi respectabilitatea, ca să nu rămână cu sentimentul că temerile noastre cele mai rele n-au ţinut pasul cu evoluţia situaţiei clientului său.

Ne-am aşezat să mâncăm şi am avut prilejul să-l observ pe Richard, plin de îngrijorare. Nu m-am sinchisit de persoana domnului Vholes (care şi-a scos mănuşile ca să mănânce), cu toate că stătea în faţa mea la masa aceea mică; fiindcă neuitându-se în altă parte, nu cred să-şi fi dezlipit privirea cât de cât de pe faţa gazdei sale. L-am găsit pe Richard slab şi apatic, neîngrijit în ţinută, distrat în felul de a fi, forţând din când în când nota de bună-dispoziţie, iar alteori recăzând într-o îngândurare sumbră. Ochii lui mari şi luminoşi, atât de veseli de obicei, erau învăluiţi de tristeţe şi cuprinşi de nelinişte, încât păreau schimbaţi cu desăvârşire. N-aş putea spune că arăta îmbătrânit. Există o degradare a tinereţii care nu se aseamănă cu cea a vârstei, şi-ntr-o asemenea degradare se prăbuşise tinereţea şi frumuseţea tinerească a lui Richard.

Mâncă puţin şi păru nepăsător la ce pune în gură; se arătă cu mult mai neliniştit decât era de obicei şi până şi cu Ada a vorbit răstit. La început am crezut că voioşia lui de altădată îl părăsise cu desăvârşire, dar îi mai strălucea totuşi din când în când pe faţă, aşa cum, uneori, văzusem în oglindă că îmi apărea câte o licărire din vechea înfăţişare a figurii mele. Nici râsul nu-l părăsise de tot, dar era ca ecoul unui sunet cândva plin de bucurie şi acum împovărat de tristeţe.

Totuşi, se arătă la fel de bucuros ca de obicei şi plin de afecţiune că sunt acolo cu ei, şi am vorbit cu plăcere despre timpurile de altădată. Asta nu părea să-l intereseze pe domnul Vholes, deşi din când în când icnea, iar eu credeam că aşa zâmbeşte. La scurtă vreme după masă, se ridică şi, cerând permisiunea doamnelor, zise că se retrage, trebuind să se ducă la birou.

— Mereu devotat muncii, Vholes! Strigă Richard.

— Da, domnule C., răspunse el, interesele clienţilor nu trebuie lăsate în părăsire. Ele sunt de cea mai mare importanţă, în spiritul unui profesionist ca mine, care doreşte să-şi păstreze un nume bun printre colegii săi de breaslă şi în rândurile societăţii, în general. Lipsindu-mă de plăcerea unei convorbiri interesante, ca aceasta de faţă, o fac şi pentru că mă cheamă în oarecare măsură propriile dumneavoastră interese, domnule C.

Richard îi răspunse că e absolut sigur de asta şi îl conduse afară. La întoarcere, ne spuse de mai multe ori că domnul Vholes e om de treabă, un om sigur, un om care face ce spune, un om într-adevăr foarte de treabă! Era atât de stăruitor, încât îmi veni în gând că începuse să se îndoiască de domnul Vholes.

Apoi se aruncă pe divan, extenuat, iar Ada şi cu mine am strâns masa şi am pus lucrurile la locul lor pentru că nu mai aveau altă slujnică decât pe femeia care le făcea curăţenie în camere. Fata mea dragă avea acolo o pianină şi se aşeză liniştită să cânte câteva dintre melodiile dragi lui Richard, după ce lampa fusese dusă în camera de-alături, căci el se

plânsese că îl supără lumina la ochi. M-am aşezat între ei, alături de draga mea, şi m-am întristat nespus ascultându-i vocea dulce. Cred că la fel simţea şi Richard şi îmi închipui că de asta a vrut camera în întuneric. Ada cântase o bună bucată de vreme, ridicându-se din când în când de la pian ca să se aplece asupra lui şi să discute cu el, când intră domnul Woodcourt. El se aşează lângă Richard şi, mai în glumă, mai în serios, foarte firesc şi simplu, află de la el cum se simte şi unde fusese ziua întreagă. Puţin după aceea, îi propuse să meargă împreună să se plimbe pe unul dintre podurile de peste Tamisa, fiind o noapte diafană, cu lună; şi Richard, primind numaidecât, au plecat împreună. Au lăsat-o pe draga mea aşezată încă la pian şi pe mine aşezată lângă ea. După ce-au plecat, am cuprins-o cu braţul pe după mijloc. Ea mă apucă de mână cu mâna stângă (şedeam în stânga ei), dar rămase cu mâna dreaptă pe clapele pianului… Plimbându-se pe deasupra lor în sus şi în jos, fără să scoată nici un sunet.

— Esther, scumpa mea, zise ea rupând tăcerea, Richard nu-i niciodată atât de bine şi nici eu nu-s mai liniştită în privinţa lui, ca atunci când e împreună cu Allan Woodcourt. Trebuie să-ţi mulţumim ţie pentru asta.

Am stăruit să-i spun dragei mele că lucrurile nu prea stau aşa, pentru că domnul Woodcourt venise la verişorul ei John acasă şi că ne cunoscuse pe toţi acolo; şi fiindcă totdeauna i-a fost drag de Richard şi lui Richard de el şi-aşa mai departe.

— Ai dreptate, răspunse Ada, dar faptul că ne este atât de devotat prieten nouă, ţi-l datorăm numai ţie.

M-am gândit că-i mai bine s-o las pe draga mea să spună ce vrea şi eu să nu mai răspund nimic. Aşa c-am mai adăugat câteva vorbe, rostite uşurel, pentru că am simţit-o că tremură.

— Esther, scumpa mea, vreau să fiu o soţie bună, o soţie foarte, foarte bună, zău! Să mă înveţi!

Eu s-o învăţ! N-am mai spus nimic, pentru că am băgat de seamă mâna care alerga pe deasupra clapelor şi am ştiut că nu eu trebuie să vorbesc, ci că ea avea ceva să-mi spună.

— Când m-am căsătorit cu Richard nu eram străină de cele ce-i stăteau în faţă. Am fost multă vreme fericită nespus cu voi, şi nu ştiusem ce-i grija şi neliniştea fiind atât de iubită şi de apărată; dar am înţeles în ce primejdie se află el, dragă Esther.

— Ştiu, ştiu, draga mea.

— După ce ne-am căsătorit, am avut oarecare speranţă că s-ar putea să fiu în stare să-l conving c-a făcut o greşeală, că ar putea s-ajungă s-o vadă într-o nouă lumină acum că era soţul meu, şi nu să-şi urmeze cu mai multă disperare calea, de dragul meu… Aşa cum face. Dar chiar de n-aş fi avut asemenea speranţă, tot m-aş fi măritat cu el, Esther. Tot m-aş fi măritat cu el!

În fermitatea momentană a mâinii care n-a avut o clipă răgaz… Fermitate dictată de rostirea ultimelor cuvinte, după care a slăbit, dispărând o dată cu ele… Am văzut confirmarea vorbelor ei sincere.

— Nu trebuie să crezi, iubita mea Esther, că eu nu văd ceea ce vezi tu, sau că nu mă tem de ceea ce te temi tu. Nimeni nu-l poate înţelege mai bine ca mine. Nici cea mai pătrunzătoare înţelepciune de pe faţa pământului n-ar putea să-l cunoască pe Richard mai bine decât dragostea mea.

Vorbea atât de simplu şi blând, iar mâna ei, tremurând, arăta asemenea nelinişte pe când trecea în sus şi-n jos pe clapele mute ale pianului! Draga, scumpa mea!

— Îl văd în fiecare zi în cele mai rele situaţii, îl urmăresc când doarme. Îi cunosc fiecare schimbare a feţei. Dar, de când m-am căsătorit cu Richard, eram definitiv hotărâtă, Esther, că, de-mi va ajuta Dumnezeu, să nu-i arăt niciodată că-mi pare rău de cele ce-a făcut şi în asemenea fel să-l fac mai nefericit. Doream să nu vadă pe faţa mea nici urmă de necaz când vine acasă. Voiam să vadă ceea ce a iubit în

mine când se uita la mine. M-am căsătorit cu el ca să mă port aşa şi asta îmi dă curaj.

Am simţit că tremură mai tare. Aşteptam să văd ce-are să urmeze, dar mi-am închipuit că încep să simt despre ce-i vorba.

— Şi încă ceva îmi mai dă curaj, Esther.

S-a oprit o clipă, dar s-a oprit numai din vorbit, căci mâna continua să alerge pe claviatură.

— Aştept cu nerăbdare, fără să ştiu încă de cât ajutor îmi poate fi. Când Richard îşi va întoarce atunci ochii spre mine, poate acel ceva ce-mi va sta la piept să fie mai elocvent decât am fost eu, şi să aibă o putere mai mare decât a mea ca să-i arate adevăratul drum, poate că va reuşi să-l abată din cale şi să mi-l întoarcă.

Mâna i s-a oprit, atunci. Mă cuprinse în braţe şi o cuprinsei şi eu.

— Dacă nici făptura aceea mică nu va reuşi, Esther, eu tot am să mai aştept. Am să aştept cu nerăbdare mai multă vreme, ani şi ani de zile, şi cred că atunci când voi fi bătrână, sau când poate n-oi mai fi o femeie frumoasă, fiica lui, măritată şi fericită, va fi mândră de el şi va fi mângâierea anilor lui. Ori poate că va fi un bărbat brav şi generos, la fel de frumos cum a fost şi el, la fel de plin de speranţe, dar cu mult mai fericit decât el şi va merge sub seninul cerului, în bătaia soarelui, cu Richard alături, respectându-i capul cărunt şi spunându-şi: „Mulţumesc lui Dumnezeu că el mi-e tată! Ruinat de-o moştenire blestemată, dar salvat de la ruină de mine!”

Oh! Scumpa mea dragă, ce inimă era aceea care zvâcnea atât de puternic în îmbrăţişarea mea!

— În asemenea speranţe, Esther dragă, îmi găsesc sprijinul şi ştiu că ele mi-l vor aduce. Cu toate că, uneori, mă părăsesc şi ele în faţa groazei ce-mi răsare în faţa ochilor când mă uit la Richard.

Am încercat s-o liniştesc pe draga mea, întrebând-o de ce. Suspinând şi plângând, îmi răspunse:

— Pentru că se poate să nu mai apuce să-şi vadă copilul.61

O descoperire „JjflS iciodată nu mi se vor putea şterge din amintire zilele ÎÎH când mă duceam în colţul lor nenorocit, pe care draga V1 mea îl însufleţea şi îl lumina. Acum nu mă mai duc pe-acolo deloc şi nici nu-mi mai doresc să-l mai văd vreodată. Am mai fost o singură dată de atunci, dar în amintirea mea casa e învăluită într-o aureolă îndoliată ce străluceşte şi va străluci de-a pururi deasupra acelui loc.

Pe atunci, nu trecea nici-o zi fără să nu mă duc pe acolo, bineînţeles. La început l-am găsit pe domnul Skimpole, în două, trei ocazii, cântând alene la pian şi vorbind cu vocea lui însufleţită, ca de obicei. Ei bine, pe lângă că mi-era cu neputinţă să cred că s-ar fi putut să stea acolo fără ca să-l sărăcească pe Richard mai tare decât era, mai simţeam însă că în veselia lui nepăsătoare era ceva prea nepotrivit cu prăpastia în care se afla viaţa Adei, după cele ce ştiam. De altfel, am văzut limpede că şi Ada îmi împărtăşea sentimentele. De aceea, m-am hotărât, după multă gândire, să mă duc singură la domnul Skimpole şi să încerc în mod delicat să-i explic situaţia. Draga mea era motivul puternic ce mă făcea să îndrăznesc.

Am plecat, aşadar, într-o dimineaţă, însoţită de Charley, spre oraşul Somers. Cu cât mă apropiam de casă, cu atât îmi venea din ce în ce mai tare să mă întorc, pentru că îmi dădeam seama ce încercare fără sorţi de izbândă era să-l scoţi pe domnul Skimpole dintr-ale lui, şi cât de sigur că mă voi alege cu o înfrângere, obţinută de el cu dibăcie. Totuşi, m-am gândit că de vreme ce am ajuns acolo, trebuie să-mi pun planul în aplicare. Am bătut la uşa domnului Skimpole cu o mână ce-mi tremura… Dar am bătut la propriu cu mâna, căci clopoţelul lipsea… Şi, după o lungă dezbatere cu o irlandeză, care se afla din întâmplare la faţa locului când am bătut, încercând să fărâme cu un vătrai capacul unui butoi de apă ca să aprindă focul cu el, am reuşit să fiu primită.

Domnul Skimpole, culcat pe divan în camera lui, cântând alene din flaut, a fost încântat când m-a văzut. Ei, bine, cine să mă primească, mă întrebă el? Cine aş prefera eu să facă onorurile casei? Să vină Hazoasa, Frumoasa sau Duioasa? Sau vreau să vină toate fiicele deodată, într-un buchet minunat? I-am spus că doream să vorbesc numai cu el, de-mi va îngădui.

— Draga mea domnişoară Summerson, cu cea mai mare plăcere! Fără nici-o îndoială zise el, trăgându-şi scaunul mai aproape de-al meu şi pornind să zâmbească în felul lui fermecător, fără nici-o îndoială că nu-i vorba de afaceri. Atunci înseamnă că e vorba de ceva mai plăcut!

I-am răspuns că sigur nu pentru afaceri am venit la el, dar nici nu-i o chestiune chiar plăcută.

— Atunci, dragă domnişoară Summerson, zise el, cu cea mai făţişă veselie, n-o mai pomeni. De ce ai pomeni dumneata de-o chestiune ce nu-i plăcută? Aşa ceva eu nu fac niciodată. Şi dumneata eşti o făptură cu mult mai plăcută, din toate punctele de vedere, decât sunt eu. Dumneata eşti plăcută până la perfecţie. Eu sunt plăcut cu imperfecţiuni. Ei, bine, dacă eu nu pomenesc niciodată de chestiuni neplăcute, cu atât mai puţin dumneata. Aşadar cu asta am încheiat şi hai să vorbim de altceva!

Cu toate că eram pusă în încurcătură, mi-am luat inima în dinţi şi i-am spus răspicat că totuşi doresc să dau urmare subiectului ce m-a adus la el.

— Aş socoti că-i o greşeală, zise domnul Skimpole, cu râsul său senin, dacă aş crede că domnişoara Summerson e în stare să comită vreo greşeală! Dar aşa ceva nu-i cu putinţă!

— Domnule Skimpole, i-am zis, ridicând ochii ca să mă uit într-ai lui, atât de des v-am auzit spunând că nu aveţi idee de afacerile curente din viaţă…

— Gândindu-mă la băncile celor trei prieteni ai noştri: E, S şi care-i asociatul cel mai tânăr? D? Îmi răspunse domnul Skimpole cu veselie. Într-adevăr, n-am nici-o idee despre ele!

— Aşa că poate îmi veţi ierta îndrăzneala în această privinţă. Cred că ar trebui să ştiţi cu toată seriozitatea că Richard e mai sărac ca înainte.

— Doamne Dumnezeule! Făcu domnul Skimpole. Şi eu la fel: aşa mi se spune.

— Şi în nişte situaţii foarte încurcate şi grele.

— Caz la fel cu-al meu, absolut identic! Urmă domnul Skimpole cu încântare pe faţă.

— Aşa că, pentru moment, asemenea situaţie fireşte că îi pricinuieşte Adei multe îngrijorări materiale şi după câte cred, e mai puţin îngrijorată când nu i se cere nimic de către persoanele care îi vizitează; şi fiindcă Richard e cu mintea apăsată mereu de o îngrijorare neplăcută, mi-a trecut prin cap să-mi iau curajul de-a vă cere să… Dacă aţi binevoi… Să nu…

Tocmai ajunsesem în acest punct, cu multă greutate, când el îmi luă amândouă mâinile şi, cu faţa radioasă şi în chipul cel mai jovial, anticipă propunerea mea.

— Să nu mă mai duc pe-acolo? Sigur că nu, dragă domnişoară Summerson, cât se poate de sigur că nu. De ce m-aş mai duce? Când mă duc undeva, mă duc pentru plăcere. Nu mă duc nicăieri ca să dau peste necazuri, pentru că eu am fost făcut pentru plăcere. Necazul vine la mine când are nevoie de mine. Ei, bine, foarte puţină plăcere am găsit în ultima vreme în casa lui Richard şi simţul dumitale practic vădeşte de ce. Tinerii noştri prieteni, pierzând poezia tinerească ce îi făcuse atât de atrăgători cândva, au început să gândească: „Iată omul care vrea lire”. Aşa sunt eu, totdeauna am nevoie de lire; nu pentru mine, dar pentru că negustorii totdeauna mi le cer. Pe urmă tinerii noştri prieteni încep să gândească, devenind interesaţi, ba, chiar venali: „Iată omul care are lire… Căci le-a luat cu împrumut de la noi”, ceea ce e adevărat. Totdeauna iau lire cu împrumut. Aşa că tinerii prieteni, reduşi la proză (ceea ce e de regretat amar), nu mai au

puterea de a-mi face plăcere. Atunci de ce m-aş mai duce să-i văd? E absurd!

De sub zâmbetul strălucitor pe care mi-l dăruia, în timp ce-şi expunea raţionamentele de mai sus, străbătu o privire de bunăvoinţă dezinteresată, într-adevăr uimitoare.

— Pe lângă asta, continuă el, urmărindu-şi argumentarea, cu tonul său pe cât de convins pe atât de uşuratic, dacă nu mă duc nicăieri unde aş putea da de necaz, ceea ce e o perversiune intenţionată a firii mele şi un lucru monstruos, de ce m-aş duce undeva ca să fiu eu prilej de necaz? Dacă m-aş duce să-i văd pe prietenii noştri în starea lor sufletească tulburată în care se găsesc acum, aş fi o povară. Numai cât m-ar vedea şi le-ar fi neplăcut. Ar putea spune: „Iată omul care are lirele noastre şi care nu poate plăti lirele luate”… Ceea ce bineînţeles că nu pot… Nimic nu poate fi mai în afară de discuţie. Apoi, bunătatea cere să nu mă mai duc la ei… Şi n-am să mă mai duc.

A încheiat sărutându-mi mâna cu bunăvoinţă firească şi mulţumindu-mi. Numai tactul minunat al domnişoarei Summerson a putut descoperi aşa ceva pentru el.

Eram foarte descumpănită, dar m-am gândit că dacă punctul principal era câştigat, prea puţină importanţă avea oricât de ciudat denaturase tot ceea ce se referea la faptul în sine. Mă hotărâsem să-i mai spun ceva, totuşi, şi mă gândeam că nu se putea eluda răspunsul.

— Domnule Skimpole, am început eu, trebuie să-mi iau îndrăzneala de a vă spune, înainte de a-mi încheia vizita, că am fost extraordinar de uimită aflând din cea mai autorizată sursă, cu puţin timp în urmă, că aţi ştiut cu cine a plecat de la Casa Umbrelor băiatul acela sărman şi că aţi acceptat în împrejurarea aceea un dar. Nu i-am spus nimic despre asta tutorelui, căci mă tem că l-ar mâhni degeaba; dar pot să vă mărturisesc că am fost tare uimită.

— Ei nu! Chiar uimită, dragă domnişoară Summerson? Răspunse el întrebător, ridicându-şi sprâncenele-i simpatice.

— Extraordinar de uimită.

A rămas pe gânduri o scurtă bucată de vreme, cu o expresie foarte plăcută şi ciudată pe faţă, apoi, dându-se bătut, a zis în felul cel mai cuceritor:

— Doar ştiţi cât de copil sunt. Atunci, de ce uimită?

Mi-era greu să mai intru amănunţit în asemenea poveste, dar fiindcă m-a rugat stăruitor s-o fac, zicând că era într-adevăr curios s-o afle, i-am dat să înţeleagă, cu cele mai blânde cuvinte pe care le-am putut folosi, că purtarea lui vădea din partea sa desconsiderarea câtorva obligaţii morale. Cele de mai sus au părut că-l amuză grozav şi că-l interesează şi a zis cu o simplitate candidă:

— Nu zău? Ştiţi, eu nu pretind că sunt responsabil. Nici când n-aş putea pretinde aşa ceva. Responsabilitatea e ceva ce totdeauna a fost deasupra mea… Sau dedesubtul meu, urmă domnul Skimpole, nici măcar nu ştiu unde; dar, după câte înţeleg, modul în care scumpa mea domnişoară Summerson (totdeauna în fruntea listei pentru practicul ei bun-simţ şi pentru luciditatea ei) pune problema, mă face să cred că e în primul rând o chestiune de bani, ştiţi?

Cu nesocotinţă am răspuns printr-o afirmaţie ca şi cum aş fi avut calitatea s-o fac.

— Ah! Păi vedeţi? Făcu domnul Skimpole, clătinând din cap. Sunt disperat că nu înţeleg aşa ceva.

Ridicându-mă să plec, i-am spus că nu se cuvenea să înşele încrederea tutorelui meu, pentru o mită.

— Dragă domnişoară Summerson, răspunse el, cu veselia candidă care îl caracteriza. Eu nu pot fi mituit.

— Nici de domnul Bucket? L-am întrebat.

— Nici, răspunse el. Şi nici de nimeni altul. Eu nu pun nici un preţ pe bani. Nu umblu după ei. Nu-i cunosc. Nu-mi lipsesc. Nu-i păstrez… Se duc de la mine de cum mi-au încăput pe mână. Cum pot fi aşadar mituit?

I-am spus că sunt de altă părere, cu toate că nu am competenţa de a dezbate problema.

— Dimpotrivă, urmă domnul Skimpole, sunt tocmai omul de aşezat pe un plan superior într-un caz ca ăsta. Sunt deasupra restului omenirii. Pot să procedez cu înţelepciune, ca un filosof, în asemenea caz. Nu sunt împovărat de prejudecăţi ca un plod de scutece. Sunt liber ca aerul. Mă simt în afară de orice bănuială, ca şi femeia Cezarului.

La nimeni, cu siguranţă, n-a mai fost văzută asemenea graţie în felul de-a se purta şi atâta nepărtinire glumeaţă cu care căuta să se încredinţeze, jucându-se cu argumentele şi aruncându-le ca pe nişte cocoloaşe!

— Judecaţi singură cazul, dragă domnişoară Summerson. Iată un băiat primit în casă şi vârât într-un pat, într-o stare cu care n-am fost de acord. Băiatul fiind în pat, soseşte un om… ca din senin. Iată omul care-l cere pe băiatul ce-a fost primit în casă şi vârât în pat într-o stare cu care n-am fost de acord. Iată o bancnotă scoasă de omul care-l cere pe băiatul ce-a fost primit în casă şi vârât în pat în asemenea stare, la care eu m-am opus din răsputeri. Iată şi pe Skimpole care primeşte bancnota scoasă de omul care-l cere pe băiatul ce-a fost primit în casă şi vârât în pat în asemenea stare, la care eu m-am opus din răsputeri. Astea sunt faptele. Foarte bine. Trebuia Skimpole să refuze bancnota? De ce trebuia Skimpole să refuze bancnota? Skimpole discută cu Bucket: „Ce-i cu asta? Nu înţeleg şi nu mi-e de nici un folos, ia-o îndărăt.” Bucket totuşi îl imploră pe Skimpole s-o primească. Există raţiuni pentru care Skimpole, care nu-i împovărat de prejudecăţi, trebuia să primească totuşi bancnota? Da. Skimpole le întrezăreşte. Care sunt acelea? Skimpole discută cu sine; iată un linx îmblânzit, un ofiţer de poliţie neadormit, un bărbat deştept, atât în concepţie, cât şi-n executare, care ne descoperă prietenii şi duşmanii când dispar, ne recapătă lucrurile când suntem prădaţi, ne răzbună cum se cuvine când suntem ucişi. Întreprinzătorul ofiţer de poliţie şi omul inteligent a căpătat, în exerciţiul artei sale, o credinţă puternică în ban, găseşte că îi e foarte de folos şi-l face de asemenea foarte

folositor societăţii. Trebuie să-i zdruncin crezul lui Bucket fiindcă mie îmi lipseşte? Trebuie cu bună-ştiinţă şi intenţionat să-i tocesc armele lui Bucket, să-l paralizez pozitiv pe Bucket în investigaţiile sale următoare? Şi-apoi încă ceva. Dacă Skimpole e de blamat pentru că a luat bancnota, Bucket e de blamat pentru că a dat-o… Încă mult mai de blamat, el fiind omul atotştiutor. Ei, bine, dar Skimpole doreşte să gândească bine de Bucket, Skimpole socoate că asemenea fapt, oricât de neînsemnat ar fi, devine fundamental în ansamblul general al lucrurilor şi anume că el trebuie să gândească bine de Bucket. Statul îi cere categoric să se încreadă în Bucket. Şi asta şi face. Şi nu face decât asta!

N-aveam ce să-i răspund la asemenea expunere şi de aceea mi-am luat rămas-bun. Domnul Skimpole, totuşi, aflându-se într-o excelentă bună-dispoziţie, nici n-a vrut s-audă că mă întorc acasă însoţită numai de „Micuţa Coavinses” şi m-a întovărăşit chiar el. Pe drum mi-a ţinut de urât cu o grămadă de povestiri încântătoare, şi la despărţire m-a încredinţat că n-are să uite niciodată tactul minunat cu care i-am dezvăluit situaţia în care se află tinerii noştri prieteni.

Dat fiind că s-a întâmplat să nu-l mai revăd niciodată pe domnul Skimpole, pot pe loc să închei cu cele ce mai ştiu despre viaţa lui. O răceală s-a ivit între el şi tutorele meu, din cauza, în principal, temeiurilor arătate mai sus şi mai ales pentru că a desconsiderat cu nepăsare rugăminţile tutorelui (după cum am aflat mai târziu de la Ada) cu privire la Richard. Faptul că era împovărat de datorii faţă de tutorele meu n-are nimic de-a face cu despărţirea lor. A murit cam cu vreo cinci ani mai târziu şi a lăsat în urmă un jurnal, cu scrisori şi alte materiale referitoare la viaţa lui, care a fost publicat şi din cuprinsul căruia reieşea că a fost victima ticluirilor puse la cale de oameni împotriva unui copil de treabă. Era socotit foarte plăcut la citit, dar eu n-am citit altceva din el decât o propoziţie peste care s-a

întâmplat să dau deschizând cartea la întâmplare. Iat-o: „Jarndyce, în comparaţie cu majoritatea oamenilor pe care i-am cunoscut, este întruchiparea Egoismului”.

Şi acum ajung la o parte a povestirii care mă priveşte pe mine foarte îndeaproape, chiar aşa, şi pentru care nu eram deloc pregătită când s-a întâmplat să fie. Toate micile amintiri ce-mi reveneau din când în când în minte, zăbovind în sufletul meu, în legătură cu sărmanul meu chip din trecut, nu-mi răsăreau în memorie decât ca şi ceva ce aparţinuse vieţii mele dinainte… Viaţa care se topise în trecut, cum se topise şi copilăria toată. N-am scăpat din vedere niciuna din multele mele slăbiciuni în legătură cu un asemenea subiect, ci le-am scris întocmai pe cât memoria mi le-a readus în minte şi nădăjduiesc să fac, chiar vreau să fac, acelaşi lucru până voi ajunge la ultimul cuvânt din paginile de faţă, ceea ce după câte văd nu e prea departe.

Lunile se scurgeau agale şi draga mea, cu sprijinul speranţelor pe care şi le pusese în mine, continua să fie aceeaşi splendidă stea în colţişorul lor mizerabil. Richard, mai ruinat şi mai rătăcit, dădea zi de zi târcoale Curţii de Justiţie, şedea acolo nelinişstit cât era ziua de lungă, chiar când ştia că nu are nici cea mai mică şansă să-i fie pus procesul pe rol; ajunsese să fie unul dintre stâlpii, în văzul tuturor, la Curte. Mă întreb dacă vreunul dintre domnii de-acolo îşi mai amintea cum arătase el când venise pentru întâia oară la Curte.

Până într-atât era urmărit de ideea lui fixă, încât numai în clipele sale de voioşie recunoştea că n-ar mai fi tras în piept un pic de aer curat „de n-ar fi fost Woodcourt”. Numai domnul Woodcourt reuşea din când în când să-l distreze, abătându-i pentru câteva ceasuri atenţia de la ideile lui fixe şi să-l ridice, chiar când se prăbuşea într-un soi de letargie a spiritului şi a trupului, care ne îngrijora în ultimul hal, şi care se repeta din ce în ce mai des, pe măsură ce lunile treceau. Scumpa mea avea dreptate când spunea că el stăruia în greşelile lui cu disperare, de dragul ei. N-am nici-

o îndoială că dorinţa lui de a recăpăta ceea ce pierduse crescuse în intensitate din pricină că suferea pentru tânăra sa soţie şi suferinţa lui ajunsese aprigă, ca nebunia unui jucător ce-şi încearcă norocul.

Eram la ei, după cum am mai spus, aproape tot timpul. Când mă prindea noaptea la ei, mă întorceam de obicei acasă cu Charley, cu o trăsură de piaţă; uneori tutorele mă aştepta pe-aproape de locuinţa lor şi ne întorceam acasă împreună. Într-o seară, hotărâse să se-ntâlnească cu mine la opt. N-am putut să plec, ca de obicei, chiar la timpul potrivit, pentru că lucram ceva pentru draga mea şi mai aveam încă vreo câteva împunsături ca să termin ceea ce începusem, aşadar, trecuseră câteva minute peste ora hotărâtă când mi-am strâns lucrurile în coşuleţ şi, îmbrăţişând-o pe scumpa mea cu un ultim sărut de noapte bună, m-am repezit în grabă să cobor scările. Domnul Woodcourt veni cu mine, căci se lăsase întunericul.

Când ajunserăm la locul obişnuit de întâlnire… Era foarte aproape şi domnul Woodcourt mă însoţise de multe ori până acolo… Tutorele nu venise. L-am aşteptat o jumătate de ceas, plimbându-ne în sus şi în jos, dar nici semn c-ar veni. Ne-am spus atunci ori că fusese împiedicat să vină, ori că venise şi plecase şi domnul Woodcourt îmi propuse să mergem pe jos până acasă.

Era prima plimbare pe care o făceam împreună, afară de cei câţiva paşi până la locul de întâlnire cu tutorele. Tot drumul am vorbit despre Richard şi Ada. Nu i-am mulţumit cu vorbe pentru tot ceea ce făcuse… Preţuirea mea se ridicase mult deasupra vorbelor… Dar speram că va fi priceput ceva din tot ceea ce simţeam cu atâta putere pentru faptele lui.

Ajungând acasă şi urcând la etaj, văzurăm că tutorele era plecat şi că doamna Woodcourt era şi ea plecată. Ne aflam tocmai în camera în care o adusesem pe draga mea, îmbujorată, când tânărul ei iubit, acum soţul ei atât de schimbat, fusese hotărât ca alesul inimii sale; tocmai în

camera din care tutorele împreună cu mine îi urmărisem cu privirile, ieşind învăluiţi în lumina soarelui, în proaspăta înflorire a nădejdilor şi făgăduinţelor.

Stăteam lângă fereastra deschisă, privind în lungul străzii, când domnul Woodcourt începu să-mi vorbească. Am aflat din prima clipă că mă iubeşte. Am aflat din prima clipă că faţa mea cu cicatrice nu adusese nici-o schimbare în sufletul lui, am aflat din prima clipă că tot ceea ce crezusem eu că-i milă şi compătimire nu era decât dragoste devotată, fierbinte şi statornică. Oh! Prea târziu să le aflu abia acum, prea târziu, prea târziu! Ăsta a fost primul gând ingrat ce-mi veni în minte. Prea târziu!

— Când m-am întors, îmi spuse el, când am venit înapoi nu mai bogat decât când am plecat, şi te-am găsit abia ridicată din boală, totuşi atât de însufleţită de grijile pentru alţii şi atât de lipsită de orice gând egoist…

— O, domnule Woodcourt, opreşte-te, îndură-te, l-am implorat eu! Nu merit înalta dumitale preţuire. La vremea aceea multe gânduri egoiste puseseră stăpânire pe mine, multe.

— Numai Dumnezeu ştie, iubita sufletului meu, urmă el, că preţuirea mea nu-i o vorbă goală spusă de un îndrăgostit, ci adevărul adevărat. Dumneata nu ştii ce văd toţi cei din jur în Esther Summerson, câte inimi însufleţeşte şi încălzeşte, ce sfântă admiraţie şi câtă dragoste câştigă!

— O, domnule Woodcourt, am exclamat eu, mare lucru să câştigi dragostea celor din jur, într-adevăr mare lucru să câştigi dragostea celor din jur! Sunt mândră şi mă simt onorată; şi auzind cele de mai sus îmi vine să vărs lacrimi de bucurie şi de întristare… De bucurie pentru că am câştigat dragostea celor din jur, de întristare fiindcă nu le-am meritat-o; dar nu sunt liberă ca să mă pot gândi la dragostea dumitale.

Am spus asemenea vorbe cu inima mai curajoasă, fiindcă după ce m-a lăudat astfel şi după ce i-am auzit vocea cum freamătă, sinceră în credinţa că ceea ce spune e adevărat,

am năzuit să fiu mai demnă de-o asemenea preţuire şi nu era prea târziu pentru aşa ceva. Cu toate că am închis în seara aceea neprevăzuta pagină a vieţii mele, puteam să caut să fiu mai demnă de sentimentele lui, cât voi trăi. Şi mi-a fost de mângâiere şi de stimulare şi am simţit un sentiment al demnităţii ce se înălţa în mine şi pe care l-am dobândit de la el, când mă gândeam să devin mai bună.

El rupse tăcerea.

— N-aş fi în stare decât cu mijloace sărace să arăt încrederea pe care o am în scumpa mea, singura ce-mi va fi de-a pururi la fel de scumpă (zelul înfocat cu care el îmi spuse cele de mai sus mă îmbărbăta, dar mă făcu în acelaşi timp să plâng), dacă aş mai stărui după ce m-a încredinţat că nu e liberă să se gândească la dragostea mea. Dragă Esther, îngăduie-mi doar să-ţi spun că duiosul sentiment pe care ţi l-am închinat la plecarea în străinătate crescuse şi te ridicase în slăvi la înapoierea mea acasă. Am nădăjduit să-ţi mărturisesc toate astea din prima clipă când îmi va părea că mi-a ieşit norocul în cale. Dar totdeauna m-am temut c-am să ţi le spun în zadar. În seara asta, şi speranţele şi temerile mele s-au înfăptuit. Te mâhnesc. Am spus destul.

Ceva păru că mă pătrunde, ceva ce parc-ar fi fost îngerul pe care mă credea că sunt, şi m-am simţit îngrozitor de îndurerată pentru pierderea pe care o înfrunta! Am dorit să-l ajut în suferinţa sa, aşa cum doream s-o fac şi atunci când mi-a arătat prima oară cât mă compătimeşte.

— Dragă domnule Woodcourt, am zis eu, înainte de a ne despărţi în seara asta, mi-a rămas mie ceva să-ţi spun. Niciodată n-am s-o pot spune aşa cum aş dori… Niciodată n-am să fiu în stare… Dar…

A trebuit să mă gândesc din nou cum să merit mai mult dragostea şi îndurerarea lui înainte de a putea vorbi.

— Sunt profund mişcată de generozitatea dumitale şi-i voi păstra amintirea, ca pe-o comoară, până-n ceasul morţii. Ştiu prea bine cât sunt de schimbată, ştiu că dumneata nu eşti străin de trecutul meu şi ştiu cât de nobilă e o dragoste

atât de statornică. Ceea ce mi-ai spus dumneata nu m-ar fi înduioşat venind de pe buzele altuia, pentru că nimeni nu i-ar fi putut da atâta preţ. Aşa ceva nu se pierde şi mă va face mai bună.

Îşi acoperi ochii cu mâna şi-şi întoarse capul. Cum aş putea vreodată să fiu demnă de asemenea lacrimi?

— Dacă în relaţiile neschimbate pe care le vom avea de-aci înainte… Îngrijindu-i şi ajutându-i pe Richard şi pe Ada, şi sper în multe alte şi mai fericite împrejurări din viaţă… Vei găsi în mine ceva ce vei putea cinstit socoti că e mai bun decât era de obicei, să crezi că a răsărit în mine din seara asta şi că ţi-l datorez dumitale. Să nu crezi vreodată, dragă, dragă domnule Woodcourt, să nu crezi vreodată c-am să uit seara asta sau că atât cât îmi va bate inima ar putea rămâne nesimţitoare la mândria de a fi fost îndrăgită de dumneata.

Îmi luă mâna şi mi-o sărută. Îşi recăpătase iarăşi felul lui firesc de a fi, iar eu am prins mai mult curaj.

— Din cele ce mi-ai spus mai înainte, am zis, trebuie să înţeleg că în sfârşit ai reuşit în truda şi demersurile dumitale?

— Am reuşit, răspunse el. Cu un asemenea ajutor ca acela pe care mi l-a dat domnul Jarndyce, dumneata, care-l cunoşti atât de bine, îţi închipui că am reuşit.

— Dumnezeu să-l binecuvânteze pentru asta, am adăugat eu, dându-i mâna, şi Dumnezeu să te binecuvânteze şi pe dumneata în tot ceea ce faci!

— Tot ceea ce fac va fi mai valoros datorită acestei urări, zise el, şi mă va face să intru în noile mele obligaţii, ca într-o sfântă îndatorire faţă de dumneata.

— Ah! Bietul Richard! Am exclamat fără să vreau, ce se va face el când vei fi plecat?

— Încă nu mi se cere să plec, şi chiar de-aş fi plecat, n-am să-l părăsesc, dragă domnişoară Summerson.

Încă un lucru am simţit nevoia să-l menţionez în treacăt, înainte de a ne despărţi. Ştiam că dacă i l-aş ascunde nu m-

aş fi simţit tot atât de demnă de dragostea pe care nu i-o puteam primi.

— Domnule Woodcourt, am început eu, vei fi bucuros să afli chiar din gura mea, înainte de a-ţi spune noapte bună, că, în viitor, viitorul care mi se arată limpede şi luminos, voi fi foarte fericită şi foarte norocoasă, neavând nimic de regretat sau de dorit.

Era bucuros să audă aşa ceva, îmi răspunse el.

— Din copilărie am fost, numai eu, obiectul unei neobosite bunătăţi din partea celei mai desăvârşite făpturi de pe faţa pământului, faţă de care sunt atât de legată cu afecţiune, recunoştinţă şi dragoste, încât nimic din tot ce-aş putea face în cuprinsul unei vieţi de om, n-ar cântări cât sentimentele mele dintr-o singură zi.

— Împărtăşesc şi eu aceleaşi sentimente, răspunse el. Vorbeşti de domnul Jarndyce.

— Îi ştii bine acţiunile, am adăugat, dar puţini ştiu splendoarea caracterului său aşa cum i-l cunosc eu. Cele mai alese şi mai preţioase calităţi ale sale mi s-au dezvăluit în toată strălucirea lor, tocmai în croirea acelui viitor în care voi fi atât de fericită. Şi dacă încă nu i-ai acordat omagiul şi respectul dumitale cel mai înalt… Ceea ce ştiu că nu e cazul… I le vei acorda, cred, pe temeiul şi în virtutea sentimentelor pe care ţi le va inspira el, de dragul meu.

Domnul Woodcourt răspunse cu înflăcărare că sigur, sigur i le va acorda. I-am dat iarăşi mâna.

— Noapte bună, i-am urat. Adio!

— Cea dintâi, până ne reîntâlnim mâine; a doua ca o despărţire pe vecie a acestui subiect între noi doi?

— Da.

— Noapte bună. Adio!

Mă părăsi, iar eu am rămas la fereastra întunecată, uitându-mă în stradă. Dragostea lui statornică şi generoasă venise atât de pe neaşteptate asupra mea, încât de fapt nu m-a mai părăsit nici-o clipă după ce puterile îmi slăbiră, iar

strada prinse a se tulbura şi a se şterge sub potopul lacrimilor mele.

Dar nu erau lacrimi de părere de rău sau de amărăciune. Nu. El mă numise iubita vieţii sale şi spusese că-i voi fi de-a pururi la fel de dragă ca acum şi îmi părea ca şi cum inima nu putea cuprinde triumful de a fi auzit asemenea cuvinte. Gându-mi sălbatic, cel dintâi, dispăruse, şi era tocmai timpul să reaud cuvintele, căci era tocmai timpul ca să fiu însufleţită de ele şi s-ajung prin ele bună, sinceră, recunoscătoare şi mulţumită. Ce uşoară mi-era cărarea din faţă, cu cât mai uşoară decât a lui!

Altă descoperire u am avut curajul să văd pe nimeni în seara aceea. Nu am avut curajul nici măcar să mă văd pe mine, temându-mă să nu mă dojenească lacrimile. Am urcat în camera mea pe întuneric, mi-am făcut rugăciunile pe întuneric şi m-am culcat pe întuneric ca să dorm. N-am avut nevoie de nici-o lumină ca să recitesc scrisoarea tutorelui, căci o ştiam pe de rost. Am luat-o din locul în care o păstram şi i-am repetat cuprinsul, în lumina ei limpede de cinste şi de dragoste, şi m-am aşezat să dorm cu plicul pe pernă.

M-am sculat foarte devreme dimineaţa şi am chemat-o pe Charley să meargă cu mine la o plimbare. Am cumpărat flori de pus pe masă la micul dejun şi ne-am întors şi le-am aşezat şi am fost atât de ocupate, de nu ne mai găseam locul. Ne sculaserăm aşa de dimineaţă, că am avut timp încă şi pentru lecţia cu Charley, înaintea micului dejun. Charley (care nu făcuse nici cel mai mic salt în materie de gramatică) se achită de data asta, meritând aplauze entuziaste, şi amândouă am fost foarte active. Când apăru tutorele, îmi zise:

— Ei, bine, dragă domniţă, ştii că arăţi splendid, mai proaspătă decât florile pe care le-ai adus?

Iar doamna Woodcourt recită şi pe urmă traduse un fragment din Mewlinnwillinwood, ce voia să spună că sunt ca un munte în bătaia soarelui.

Totul era atât de plăcut, încât îmi păru că mă făcuse mai asemănătoare muntelui decât fusesem înainte.

După micul dejun, am aşteptat să se ivească prilejul şi am tras puţin cu coada ochiului jur-împrejurul meu, până ce l-am văzut pe tutore în camera lui… Camera de aseară… Rămas singur. Atunci mi-am cerut îngăduinţa de a intra cu cheile casei şi-am închis uşa după mine.

— Ei, bine, Doamnă Minerva? Mă întrebă tutorele; poşta îi adusese mai multe scrisori şi el răspundea. Ai nevoie de bani?

— Nu, chiar nu; am o grămadă în casă.

De când e lumea n-a mai fost asemenea Doamnă Minerva, zise tutorele, care să facă banii să dureze.

Pusese condeiul jos şi se lăsase pe spate în scaun, uitându-se la mine. Adeseori am vorbit de faţa lui luminoasă, dar cred că încă n-o văzusem s-arate atât de strălucitoare şi bună. Se citea pe ea o fericire adâncă, care mă făcu să-mi spun: „A făcut se vede o faptă tare bună în dimineaţa asta”.

— De când e lumea, zise iarăşi tutorele meu, zâmbindu-mi dus pe gânduri, n-a mai fost asemenea Doamnă Minervă, care să facă banii să stea locului.

Încă nu-şi schimbase vechile lui obiceiuri. Îmi plăceau, iar pe el îl iubeam atât de mult, încât când m-am urcat în camera lui şi m-am aşezat ca de obicei pe scaunul meu, care stătea totdeauna lângă el… Pentru că uneori îi citeam, uneori şedeam de vorbă împreună, alteori lucram în tăcere alături de el… Nu-mi plăcea să-l tulbur punându-mi mâna pe pieptul lui. Dar acum am crezut că n-am să-l tulbur deloc.

— Dragă tutore, am început eu, aş dori să-ţi vorbesc. Am păcătuit cu ceva?

— Păcătuit cu ceva, draga mea?

— Am fost oare într-adevăr ceea ce am vrut să fiu, de când… Ţi-am adus răspunsul la scrisoare, tutore?

— Ai fost tot ceea ce mi-aş fi putut dori, scumpa mea.

— Sunt foarte bucuroasă, zău, s-aud aşa ceva. Ştii mi-ai spus atunci: „Stăpâna Casei Umbrelor îmi aduce răspunsul?” Şi eu ţi-am răspuns că da.

— Aşa-i, zise tutorele, încuviinţând din cap. Mă cuprinse cu mâna, ca şi cum m-ar fi apărat de ceva şi se uită drept în faţa mea, zâmbind.

— De-atunci, n-am mai vorbit despre asta decât o dată.

— Şi-atunci eu am spus: „Casa Umbrelor se goleşte repede”; şi chiar aşa era.

— Iar eu am răspuns, îi amintii cu sfiiciune, „dar stăpâna ei rămâne”.

Încă mă ţinea continuând parcă să mă apere, şi cu acelaşi bunătate luminoasă pe faţă.

— Dragă tutore, ştiu ce-ai simţit în faţa celor ce s-au întâmplat şi cât ai fost de bun şi de atent cu mine. Cum a trecut aşa de mult timp de-atunci şi cum abia în dimineaţa asta mi-ai spus că arăt iarăşi atât de bine, poate că aştepţi de la mine să reînnoiesc promisiunea. Poate că se cuvine s-o fac. Sunt gata să devin stăpâna Casei Umbrelor, atunci când ţi-o plăcea dumitale.

— Vezi, răspunse el vesel, ce simpatie trebuie să fie între noi. Afară de bietul Rick… Care-i o excepţie teribilă… N-am nimic altceva pe suflet. Când ai intrat adineauri, nu mă gândeam decât la asta. Când îi dăm Casa Umbrelor stăpânei sale, dragă domniţă?

— Când doreşti!

— Luna viitoare?

— Luna viitoare, dragă tutore.

— Ziua în care voi face cel mai fericit şi mai bun pas din viaţă… Ziua în care am să fiu bărbatul cel mai fericit şi cel mai de invidiat dintre toţi bărbaţii din lume… Ziua în care am să dau Casa Umbrelor micuţei mele stăpâne… Va fi, aşadar, în cursul lunii viitoare, zise tutorele meu.

L-am cuprins cu braţele pe după gât şi l-am sărutat, tocmai aşa cum am făcut în ziua în care i-am adus răspunsul.

Un slujitor veni la uşă să-l anunţe pe domnul Bucket, lucru absolut inutil, fiindcă domnul Bucket se şi uita înăuntru peste umărul slujitorului.

— Domnule Jarndyce şi domnişoară Summerson, zise el, aproape cu sufletul la gură, după toate scuzele mele c-am pătruns nepoftit, îmi veţi îngădui să chem sus un om ce se află pe scară şi care se opune să rămână acolo în caz că ar deveni obiectul comentariilor noastre? Vă mulţumesc… Fiţi buni şi aduceţi scaunul cu posesorul său cu tot acolo, în direcţia aceea, da? Zise domnul Bucket, făcând semn peste balustrada scării.

Această ciudată chemare a fost urmată de apariţia unui bătrân cu o scufă neagră pe cap, ce nu putea umbla, care era purtat pe un scaun de doi hamali şi care a fost depus în cameră, lângă uşă. Domnul Bucket se descotorosi la iuţeală de hamali, închise misterios uşa şi-o zăvorî.

— Acum, să vedeţi, domnule Jarndyce, începu el punându-şi jos pălăria şi pornind să peroreze cu o fluturare a faimosului său deget, dumneavoastră mă cunoaşteţi şi domnişoara Summerson mă cunoaşte. Gentilomul de faţă şi el de asemenea mă cunoaşte, iar numele lui e Smallweed. Procentul şi dobânda sunt ocupaţia lui de bază, adică e ceea ce se numeşte cămătar. Cam aşa ceva eşti, nu? Zise domnul Bucket după ce se opri puţin ca să i se adreseze gentilomului cu pricina, care se ferea de ofiţerul de poliţie, fiind peste măsură de bănuitor.

Părea chiar gata să se opună în privinţa calificării sale, când a fost cuprins de o criză puternică de tuse.

— Hei! Cinstitule, vezi? Zise domnul Bucket, căutând să atenueze incidentul. Dacă nu m-ai contrazice fără motiv n-ai tuşi în asemenea hal. Ei, bine, domnule Jarndyce, acum vorbesc cu dumneavoastră. M-am negustorit cu gentilomul de faţă, ca reprezentant al lui sir Leicester Dedlock, Baronetul, şi într-un fel sau altul am fost şi înăuntrul, şi pe-afară şi-n jurul proprietăţii lui de nenumărate ori. Proprietatea sa e proprietatea deţinută mai înainte de

Krook, negustor de efecte marinăreşti… Rudă a acestui gentilom, pe care l-aţi cunoscut pe când trăia, dacă nu mă înşel?

Tutorele răspunse:

— Da.

— Ei, bine! Trebuie să ştiţi, urmă domnul Bucket, că domnul de faţă a intrat în averea lui Krook, o adevărată avere de coţofană, tot ce vrei şi ce nu vrei era acolo. Printre altele, cantităţi enorme de hârţoage de aruncat, Dumnezeu să mă ierte, ce nu puteau folosi nimănui la nimic!

Viclenia ochiului domnului Bucket şi felul magistral în care a reuşit, fără nici-o privire sau un cuvânt pe care să le poată contesta vigilentul său auditor, să ne facă să pricepem că el aranjase treburile potrivit unei înţelegeri anterioare, şi că ar putea să ne spună mult mai mult despre domnul Smallweed, dacă ar socoti oportun, ne lipsi de orice merit în efortul său de a se face înţeles pe deplin – greutatea a fost doar sporită de faptul că domnul Smallweed era tot atât de surd, pe cât de bănuitor şi că-i pândea faţa cu cea mai încordată atenţie.

— Printre acele vrafuri ciudate de hârtii vechi, domnul de faţă, de cum a intrat în posesiunea averii lui Krook, a început bineînţeles, urmă domnul Bucket, să scormonească.

— Să ce? Ia mai spune o dată, strigă domnul Smallweed cu vocea-i stridentă şi aspră.

— Să scormoneşti prin ele, îi repetă domnul Bucket. Cum eşti om prevăzător şi obişnuit să te îngrijeşti de afacerile dumitale, de cum ai intrat în averea lui Krook, ai început să scormoneşti printre hârtii, nu-i aşa?

— Da, da, sigur c-am început, strigă domnul Smallweed.

— Da, da; sigur c-ai început, face domnul Bucket, cu chef de vorbă, ai fi ajuns de râsul lumii dacă n-ai fi făcut-o. Şi aşa s-a întâmplat să dai peste… Ştii…, domnul Bucket continuă, aplecându-se asupra lui cu o căutătură veselă şi ironică pe care domnul Smallweed nici gând să i-o întoarcă, şi aşa s-a

întâmplat să dai peste, ştii dumneata, o hârtie cu semnătura lui Jarndyce pe ea. Nu-i aşa?

Domnul Smallweed se uită la noi cu ochii neliniştiţi şi, mai mult de nevoie decât de voie, dă din cap că da.

— Şi, ajungând să te uiţi la hârtie, când ţi-a convenit, în clipele dumitale de răgaz deplin – totul la timpul său – de vreme ce nu arzi de curiozitate s-o citeşti, căci, mai la urma urmei, de ce-ai arde?

— Ce să vezi dumneata altceva decât că-i un testament, ştii… Asta-i caraghioslâcul, urmează domnul Bucket, cu aceeaşi căutătură însufleţită, de parcă i-ar reaminti de-o năzbâtie ca să-l înveselească pe domnul Smallweed, care păstrează însă aceeaşi înfăţişare abătută, neînveselindu-se nicidecum; ce-ţi văzură ochii, decât că-i un testament?

— Eu nu ştiu c-ar fi bun ca testament sau ca altceva, mârâie domnul Smallweed.

Domnul Bucket s-a uitat preţ de-o clipă la bătrân, care alunecase şi se împuţinase în scaunul pe care şedea, de se făcuse cât o grămăjoară; se uită de parc-ar fi fost gata-gata să se năpustească asupra lui; cu toate acestea, stătu mai departe aplecat asupra lui, cu aceeaşi căutătură voioasă, trăgând cu coada ochiului la noi.

— Nu-i mai puţin adevărat, urmă domnul Bucket, îndoielile şi neliniştea ţi-au cuprins sufletul în privinţa hârtiei, ca unul ce are un suflet tare milostiv din fire.

— Hm? Ce zici că am din fire? Întrebă domnul Smallweed, cu mâna dusă la ureche.

— Un suflet tare milostiv.

— Eh! Bine, dă-i înainte, zise domnul Smallweed.

— Şi cum dumneata ai auzit o grămadă de vorbe cu privire la un proces faimos, legat de un testament cu acelaşi nume aflat pe rol la înalta Curte, şi cum îl ştiai pe Krook ce poamă mi-a fost, cumpărând tot soiul de mobile vechi, şi cărţi şi hârtii şi ce dracu' nu, şi că nu-i plăcea deloc să se despartă de ele, ci mereu se trudea să înveţe a le citi singur, ai început a te gândi, şi niciodată n-ai avut mai multă dreptate

s-o faci, că: „La naiba! De nu iau seama, pot să intru într-o dandana cu testamentul ăsta!” – aşa ţi-ai zis.

— Ia ascultă, Bucket, cum i-ai dat de rost? Strigă bătrânul cu mâna dusă la ureche, nerăbdător să afle. Hai, spune! Nu-s cumva şmecherii şi palavre de-ale dumneatale? Ia ridică-mă! Vreau să aud mai bine. Vai! Doamne Dumnezeule, tremur din toate mădularele!

Bineînţeles, domnul Bucket l-a repus, dintr-o smucitură, în capul oaselor însă, de îndată ce a putut fi auzit printre accesele de tuse ale domnului Smallweed, şi văicărelile sale dezgustătoare ca: „Vai, de ciolanele mele! Vai de mine! Nu-mi mai pot trage, sufletul! Am ajuns mai rău ca bestia aceea de-acasă ce trăncăneşte, clămpăneşte şi bombăneşte! Vai, Doamne!” – domnul Bucket reîncepu tot atât de jovial şi amabil ca mai înainte:

— Aşa că, întâmplându-se să dau târcoale, cum îmi stă în obicei, pe la locuinţa dumitale, mi te-ai destăinuit, nu-i aşa?

Cred că ar fi cu neputinţă de dat o încuviinţare mai în silă şi mai în ciudă decât a făcut-o domnul Smallweed, când s-a văzut silit să confirme cele spuse de poliţist, vădind cât se poate de limpede că domnul Bucket ar fi fost cea din urmă fiinţă căreia să se fi gândit să se destăinuiască, dacă ar fi fost în stare să-l ocolească.

— Şi iată că încep să studiez chestiunea cu dumneata… Tare plăcut lucru am lucrat împreună; eu îţi confirm temerile dumitale, bine întemeiate şi anume că ai să te afli pe un drum cu mult mai sănătos dacă nu te dai în vileag cu testamentul acela, zise domnul Bucket subliniindu-şi cuvintele, şi, ca atare, punem împreună la cale să predăm testamentul domnului Jarndyce aci de faţă, fără de nici-o condiţie. De se va dovedi că e de valoare, dumneata te bizui că Domnia Sa te va răsplăti; cam aşa stau lucrurile, nu?

— Aşa ne-am înţeles, încuviinţează domnul Smallweed, cu aceeaşi silă şi ciudă.

— Drept care, urmă domnul Bucket lepădându-se dintr-o dată de manierele sale binevoitoare şi plăcute şi venind

direct la obiect, în momentul de faţă ai testamentul asupra dumitale şi nu-ţi mai rămâne altceva de făcut decât să-l scoţi chiar acum!

Aruncându-ne o privire cu coada ochiului şi frecându-şi triumfător nasul cu degetul arătător, domnul Bucket rămase cu ochii fixaţi pe intimul său prieten, iar mâna i s-a întins spre el, gata să ia documentul şi să-l prezinte tutorelui. Hârtia a fost scoasă în mare silă şi cu un noian de vorbe din partea domnului Smallweed, că el, sărmanul, e un om harnic şi cinstit, şi că se bizuie pe cuvântul de onoare al domnului Jarndyce, că n-are să-l lase să piardă datorită cinstei pe care o arată, încetul cu încetul, scoase cu tare multă greutate dintr-un buzunar de la piept o hârtie pătată şi îngălbenită, care era destul de pârlită pe deasupra şi puţin cam arsă pe la colţuri, ca şi cum de mult ar fi fost aruncată pe foc, şi pe urmă, în mare grabă, smulsă iarăşi din foc. Domnul Bucket nu pierdu vremea, transmiţând documentul cu dibăcia unui scamator, de la domnul Smallweed la domnul Jarndyce. Pe când i-o dădu tutorelui, şopti printre degete:

— Nu s-au înţeles ce preţ să ceară pe document. S-au certat şi ciorovăit asupra preţului. Am propus un preţ de douăzeci de lire. Mai întâi zgârciobii de nepoţi i-au turnat-o în faţă bătrânului că de ce dracu' nu se mai termină o dată cu viaţa lui lungă fără de nici-o noimă, şi apoi fiecare a tras care încotro. Doamne! Nu-i unul în familia asta care să nu-l vândă pe celălalt, pentru o liră, două, afară doar de bătrână… Şi ea nu-i în stare s-o facă, numai fiindcă e din cale-afară de nebună şi nu mai poate face târg.

— Domnule Bucket, zise tutorele tare, oricare ar fi valoarea acestui document, mă simt foarte îndatorat faţă de dumneavoastră; şi dacă are vreun preţ oarecare, mă ţin dator faţă de domnul Smallweed să-l răsplătesc potrivit cu preţul acela.

— Nu potrivit cu meritele dumitale, vezi bine, îi spuse domnul Bucket domnului Smallweed, lămurindu-l

prieteneşte. De aşa ceva n-ai a te teme. Ci potrivit cu valoarea documentului.

— Asta vreau să spun, urmă tutorele. Poţi vedea, domnule Bucket, că mă feresc de a cerceta eu însumi documentul. Adevărul adevărat e că am tăgăduit şi că m-am lepădat cu desăvârşire de toată afacerea asta în toţi anii aceştia din urmă, şi mi-e silă până în gât de procesul cu pricina. Dar domnişoara Summerson şi cu mine vom depune numaidecât documentul în mâinile avocatului meu din cauză, şi existenţa lui va fi comunicată fără întârziere părţilor interesate.

— Mai cinstit decât atât domnul Jarndyce n-ar fi putut vorbi, înţelegi dumneata? Îi spuse domnul Bucket vizitatorului care-l însoţea. Şi deoarece ţi s-a lămurit că nimeni n-are să fie nedreptăţit, ceea ce trebuie să-ţi fie de mare uşurare sufletească, putem purcede iarăşi la ceremonia purtării dumneatale pe scaun acasă.

Trase zăvorul de la uşă, chemă înăuntru hamalii, îşi luă rămas bun de la noi şi, cu o privire plină de subînţelesuri şi o încârligare a degetului arătător la despărţire, o luă din loc.

Şi noi o luarăm din loc pe cât am putut de repede către Lincoln's Inn. Domnul Kenge era liber şi-l găsirăm la birou în camera sa preferată, cu cărţile lui neinteresante şi între teancurile de hârtii. După ce am fost poftiţi să ne aşezăm pe scaunele pregătite pentru noi de domnul Guppy, domnul Kenge şi-a exprimat uimirea şi mulţumirea pe care o simţea văzându-l pe domnul Jarndyce în biroul său, lucru de neaşteptat. Îşi învârtea lornionul în mâini, pe când vorbea, şi se dovedi a fi mai mult ca niciodată Kenge Vorbă-lungă.

— Nădăjduiesc, se porni a spune domnul Kenge, că înrâurirea binevoitoare a domnişoarei Summerson – şi se înclină în faţa mea – trebuie să-l fi înduplecat pe domnul Jarndyce – şi-i făcu şi lui o plecăciune – să treacă puţin peste ostilitatea înverşunată pe care o are faţă de un Proces

şi faţă de o Curte care sunt… Aş zice, care se încadrează în perspectiva solemnă a coloanelor profesiunii noastre.

— Sunt înclinat să cred, răspunse tutorele, că domnişoara Summerson a văzut prea mult efectele Curţii şi Procesului, ca să mai exercite vreo influenţă în favoarea lor. Cu toate acestea, lor li se datoreşte cauza prezenţei mele aici. Domnule Kenge, mai înainte de a depune acest document pe biroul dumitale şi de-a termina cu el, îngăduie-mi să-ţi povestesc cum mi-a ajuns în mâini. Şi povesti toată întâmplarea, limpede şi pe scurt.

— N-ar fi putut fi expus, zise domnul Kenge, mai limpede, domnule, şi mai la subiect, chiar de-ar fi fost un text de lege.

— Ai văzut dumneata vreodată lege engleză sau dreptate chiar limpede şi la subiect? Întrebă tutorele.

— O, vai! Exclamă domnul Kenge.

La început nu păru a acorda mare importanţă documentului, dar după ce-l examină, păru mai interesat, iar când îi desfăcu şi citi un fragment din el, prin lornion, rămase trăsnit de uimire.

— Domnule Jarndyce, făcu el, ridicând ochii de pe document, dumneavoastră l-aţi examinat?

— Nu, eu nu! Răspunse tutorele.

— Dar, dragă domnule, urmă domnul Kenge, e un testament de mai recentă dată decât toate celelalte din proces. Se pare că e scris în întregime de mâna testatorului. Este redactat şi legalizat după toate formele. Şi chiar dacă s-a încercat distrugerea documentului, aşa cum s-ar putea presupune după urmele focului de pe el, totuşi n-a fost distrus. Iată-l, un act perfect valid!

— Ei, bine! Zise tutorele. Şi ce mă încălzeşte asta pe mine?

— Domnule Guppy, strigă domnul Kenge, ridicând glasul. Vă cer iertare, domnule Jarndyce.

— Da, domnule, răspunde domnul Guppy.

— Domnul Vholes, de la Symond's Inn. Salută-l. Procesul Jarndyce. Bucuros să stau de vorbă cu el.

Domnul Guppy dispăru.

— Mă întrebaţi, domnule Jarndyce, cu ce vă încălzeşte?! Dacă aţi fi cercetat documentul de faţă, aţi fi văzut că vă micşorează simţitor partea dumneavoastră, cu toate că vă lasă totuşi o parte considerabilă… Vă lasă totuşi o parte considerabilă, urmă domnul Kenge, fluturându-şi mâna convingător şi binevoitor. Aţi mai fi văzut pe deasupra că părţile domnului Richard Carstone şi ale domnişoarei Ada Clare, în prezent doamna Ada Carstone, au crescut prin asta substanţial.

— Kenge, zise atunci tutorele, dacă toată averea în plină prosperitate pe care procesul a adus-o în netrebnica asta de înaltă Curte de Justiţie ar putea să cadă în lotul tinerilor mei verişori, Richard şi Ada Carstone, aş fi tare mulţumit. Dar dumneata îmi ceri mie să cred că are să iasă ceva bun din procesul Jarndyce?

— Desigur, domnule Jarndyce! Prejudecată, prejudecată. Dragă domnule. Suntem într-o ţară foarte mare, într-o ţară foarte mare. Sistemul ei de echitate e un sistem foarte mare, un sistem foarte mare. Aşa e, aşa e!

Tutorele nu mai zise nimic şi domnul Vholes sosi şi el. Era impresionat şi intimidat de eminenţa profesională a domnului Kenge.

— Bună ziua, domnule Vholes, ce mai faci? Fii atât de bun şi ia un scaun aici, lângă mine, şi cercetează hârtia de faţă!

Domnul Vholes făcu ce i se ceru şi păru că citeşte documentul cuvânt cu cuvânt. Dar nu era impresionat de el; de altfel pe Domnia Sa nu-l impresiona nimic. După ce l-a cercetat bine, cu de-amănuntul, s-a retras cu domnul Kenge în bolta unei ferestre şi, ferindu-şi gura cu mănuşa lui neagră, a vorbit o bună bucată de vreme. N-am fost mirată văzându-l pe domnul Kenge pornit să conteste, încă de la început, ceea ce spunea domnul Vholes, fiindcă ştiam, că niciodată doi oameni n-au fost de acord în nici un punct din procesul Jarndyce. Dar până la urmă păru că l-a dus de nas pe domnul Kenge, într-o convorbire ce parcă n-ar fi cuprins alte cuvinte decât: „Prim Portărel", „Şef Contabil", „Proces-verbal", „Activ şi Pasiv", şi „Cheltuieli". După ce-au terminat, s-au întors iarăşi la biroul domnului Kenge şi-au vorbit tare.

— Ei, dar documentul de faţă e foarte deosebit, domnule Vholes?! Făcu domnul Kenge.

Domnul Vholes zise:

— Într-adevăr, foarte deosebit.

— Şi-i un document foarte important, domnule Vholes? Făcu iarăşi domnul Kenge.

Iar domnul Vholes zise şi el iarăşi:

— Într-adevăr, foarte important.

— Şi, după cum spui şi dumneata, domnule Vholes, când dosarul va fi pe rol la termenul viitor, documentul de faţă va fi un element neaşteptat şi interesant în proces, zise domnul Kenge, uitându-se cu mândrie la tutore.

Domnul Vholes, ca un liber profesionist de mâna a doua ce se străduieşte să-şi păstreze respectabilitatea, a fost răsplătit prin aceea că o asemenea autoritate ca domnul Kenge i-a împărtăşit toate părerile sale personale.

— Şi când – întrebă tutorele, ridicându-se după o bucată de vreme, în timpul căreia domnul Kenge şi-a zornăit banii

în buzunar, iar domnul Vholes şi-a rupt coşurile de pe obraz – când e termenul următor?

— Termenul următor, domnule Jarndyce, va fi luna viitoare, răspunse domnul Kenge. Bineînţeles, purcedem de îndată să facem cele de cuviinţă cu documentul pe care l-aţi adus şi să adunăm mărturiile de trebuinţă în privinţa lui, şi bineînţeles că veţi primi notificarea obişnuită din partea noastră de punere pe rol a dosarului.

— Căreia, bineînţeles, am să-i dau aceeaşi atenţie ca de obicei.

— Tot înclinat, dragă domnule, zise domnul Kenge conducându-ne prin vestibulul din faţă la uşa de ieşire, tot înclinat, cu toate că aveţi o minte luminată, să vă faceţi ecoul unei prejudecăţi a vulgului? Suntem un popor înfloritor, domnule Jarndyce, un popor foarte înfloritor, suntem o ţară mare, domnule Jarndyce, suntem o ţară foarte mare. Sistemul nostru e mare, domnule Jarndyce, nu cumva doriţi ca o ţară mare să aibă un sistem mic! Ei! Sigur că nu, sigur că nu!

Cele de mai sus le spuse din capul scării, fluturându-şi încetişor mâna dreaptă, ca şi cum ar fi fost o mistrie de argint cu care să întindă mortarul cuvintelor sale peste edificiul sistemului, ca să-l consolideze pe o mie de secole.63

Oţel şi fier avilionul de tir al lui George e de închiriat, inventarul iII a fost vândut tot, iar George e stabilit la Chesney Wold, însoţindu-l pe sir Leicester în plimbările sale călare, călărind foarte pe aproape de frâul baronetului, din pricina mâinii nesigure cu care Domnia Sa îşi mână calul. Dar astăzi George nu se află într-o asemenea îndeletnicire. Astăzi el se află într-o călătorie în regiunile metalurgice, departe în nord, ca să le viziteze.

Când ajunge în regiunile metalurgice din nordul îndepărtat, pădurile verzi şi bogate de la Chesney Wold au rămas de mult în urmă, iar minele de cărbuni şi zgură, coşurile înalte de fabrică şi cărămizile roşii, verdeaţa

bolnavă, focurile intense şi norii grei de fum ce nu se subţiază niciodată, sunt componentele ce întregesc priveliştea. Printre asemenea elemente călăreşte oşteanul, uitându-se în jurul său şi căutând ceva ce a venit aici să găsească.

În sfârşit, pe podul negru al unui canal dintr-un oraş activ, în care vuieşte clinchet de fier şi unde sunt mai multe focuri şi mai mult fum decât a văzut el vreodată până aici, oşteanul negru de praful de cărbune de pe drumuri, îşi opreşte calul şi întreabă pe-un lucrător dacă a auzit de numele Rouncewell pe-acolo prin împrejurimi?

— Asta-i bună, meştere, răspunde lucrătorul, nu mă-ntrebi şi dacă ştiu cum mă cheamă?

— E-aşa de cunoscut pe-aici, camarade? Întrebă oşteanul.

— Rouncewell? Ştii că-mi placi!

— Şi unde-ar putea fi găsit acuma? Întrebă oşteanul, uitându-se înaintea lui.

— La bancă, la fabrică sau acasă? Doreşte lucrătorul să afle.

— Ei, na! Rouncewell se pare că-i aşa mare domn, murmură oşteanul, mângâindu-şi barba, încât mai că-mi vine s-o iau înapoi de unde-am venit. Ei, bine, nici eu nu ştiu la care din trei să mă duc. Oare crezi că l-aş găsi pe domnul Rouncewell la fabrică acum?

— Nu-i uşor de spus unde să-l găseşti… la vremea asta a zilei ai putea să-l găseşti ori pe el, ori pe fecioru-său, dacă-i în oraş; căci contractele pe care le are îi mână afară.

— Şi unde-i fabrica?

— Ei bine, vede acolo coşurile cele de fabrică… Cele mai înalte? Da, le vede. Bine, să nu-şi desprindă ochiul de pe coşurile acelea, şi s-o ţină drept înainte pe cât poate şi, mai apoi, are să vadă o cotitură la stânga, închisă de un zid mare de cărămizi care formează una dintre laturile străzii. Acolo e fabrica lui Rouncewell.

Oşteanul mulţumeşte celui ce l-a informat şi o porneşte încetişor călare, înainte, uitându-se în jurul său. Nu se

întoarce, ci se opreşte şi-şi leagă calul (şi tare-ar mai vrea să-l şi ţesale), la un birt, unde câţiva dintre lucrătorii lui Rouncewell tocmai prânzesc, după câte îi spune rândaşul de la grajd. Câţiva dintre lucrătorii lui Rouncewell tocmai au încetat lucrul pentru prânz şi par că năvălesc în tot oraşul. Sunt tare vânjoşi şi puternici lucrătorii ăştia ai lui Rouncewell… Dar şi puţin cam negri de funingine.

Ajunge la o poartă în zidul de cărămidă, priveşte înăuntru şi vede o mare amestecătură de fier împrăştiat pretutindeni, în tot felul de stadii şi într-o varietate de forme, în bare, în lingouri, în foi, în cisterne, în cazane, în osii, în roţi simple, în roţi dinţate, în manivele, în şine, sucite şi răsucite, în forme excentrice şi capricioase, ca nişte părţi separate de maşinărie; munţi de fier, sfărâmat şi mâncat de rugina vremii; mai la o parte, cuptoare ce ard febril şi forfotesc cu fierul tânăr încă; focuri de artificii din scântei aprinse, căzând în ploaie jur împrejur, sub loviturile uriaşului ciocan cu aburi; fier înfierbântat la roşu, fier alb incandescent, fier rece, negru; în gură gust de fier, în nas miros de fier; în urechi o babilonie de sunete de fier.

„Aici e un loc de-ţi dă durere de cap!”, se miră în sinea lui oşteanul, căutând cu privirea un ghişeu. „Dar cine vine? Tânărul seamănă tare bine cu mine înainte de a ajunge bărbat în putere. Trebuie să fie nepotul meu, dacă asemănările se moştenesc în familie.”

— Cu plecăciune, domnule!

— Cu plecăciune! Căutaţi pe cineva?

— Iertare. Dumneata eşti domnul Rouncewell-junior, dacă nu mă-nşel?

— Da.

— Căutam pe tatăl dumitale. Vreau să stau puţin de vorbă cu el.

Tânărul, spunându-i că are noroc că a nimerit la vremea asta când taică-său e acolo, îi arată drumul, ducându-l la birouri, unde-i de găsit.

„Tare mai seamănă cu mine înainte de-a fi ajuns bărbat în toată puterea… al dracului îmi mai seamănă!”, gândeşte oşteanul în timp ce-l urmează. Ajung la o clădire din curte, cu un birou la un etaj mai sus. La vederea domnului din birou, domnul George se face roşu ca sfecla.

— Pe ce nume să vă anunţ tatălui meu? Întreabă tânărul.

George, cu capul plin de-atâta fier cât văzuse, şi strâns cu uşa, răspunde:

— Steel!

Şi este astfel anunţat. E lăsat singur cu domnul acela din birou, ce şade la o masă cu registre în faţa lui şi cu câteva foi de hârtie, mâzgălite cu o grămadă de cifre şi desene ale unor forme ingenioase. E un birou gol, cu ferestre fără perdele, ce dau asupra unei privelişti plină de fierăria de jos din curte. Răsturnate pe mese sunt câteva bucăţi de fier, rupte anume ca să fie încercate, în felurite stadii de uzură, şi de diferite calităţi. Praful de fier e aşezat pe toate din jur, iar prin ferestre se vede fumul rostogolindu-se greoi la ieşirea din coşurile înalte, ca să se amestece cu fumul de la himerica babilonie a celorlalte coşuri.

— Vă stau la dispoziţie, domnule Steel, zice gentilomul după ce vizitatorul s-a aşezat pe-un scaun demodat.

— Ei, bine, domnule Rouncewell, răspunde George, plecându-se înainte cu mâna stângă pe genunchi şi cu pălăria în mână, şi foarte cu grijă să nu întâlnească privirile fratelui său, nu sunt lipsit de oarecari temeri că vizita mea s-ar putea dovedi a fi mai mult neavenită decât binevenită. Pe timpuri am fost angajat în Cavalerie ca dragon, şi un camarad de-al meu pentru care aveam o adevărată afecţiune, este, dacă nu mă înşel, frate cu dumneavoastră. Din câte ştiu, aţi avut un frate care a căşunat familiei nişte necazuri şi supărări; a plecat în lume, şi altceva bun n-a făcut decât c-a plecat şi nu s-a mai întors!

— Sunteţi chiar sigur, replică metalurgistul, cu vocea schimbată, că vă numiţi Steel?

Oşteanul şovăie şi se uită la el. Fratele lui se repede, îl strigă pe nume şi-l prinde de-amândouă mâinile.

— Eşti prea ager pentru unul ca mine, exclamă oşteanul cu ochii în lacrimi. Ce mai faci tu, bătrâne, scumpul meu? Niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte c-ai să te bucuri să mă vezi iarăşi, nici măcar pe jumătate din atât cât se vede. Ce mai faci, bătrâne, dragul meu? Ce mai faci?

Îşi strâng mâinile, se îmbrăţişează, încă, şi încă şi iarăşi; oşteanul însoţindu-şi exclamaţia: „Ce mai faci, bătrâne, scumpul meu?”, de mărturisirea că niciodată nu i-ar fi trecut prin minte că fratele său are să se bucure să-l vadă iarăşi, nici măcar pe jumătate din atâta cât se vede.

La sfârşitul povestirii tuturor întâmplărilor care au precedat sosirea lui acolo, George spune:

— Eram atât de departe de a mă gândi să mă las recunoscut! Îmi ziceam că dacă la auzul numelui meu vei arăta îngăduinţă, fiind gata să ierţi, atunci treptat îmi voi veni în fire şi voi ajunge să-ţi trimit o scrisoare. Dar nu m-aş fi mirat, frate, dacă auzind de mine, ţi-ai fi ferit urechile ca de-o veste rea.

— O să-ţi arătăm acasă ce fel de veste o socotim noi, George, răspunde fratele său. Ziua de astăzi e zi mare acasă şi n-ai fi putut pica într-una mai potrivită, bătrân oştean ars de soare. Fac azi o înţelegere cu fiul meu Watt, că de azi în douăsprezece luni el are să se însoare cu o fată frumoasă şi bună, cum n-ai văzut tu în toate călătoriile tale prin lume. Mâine fata pleacă în Germania cu una dintre nepoatele tale, pentru puţin lustru în educaţia ei. Noi sărbătorim evenimentul şi tu ai să fii eroul sărbătorii.

Domnul George este atât de copleşit de asemenea perspectivă, încât se opune cu toată ardoarea cinstirii ce i se pregăteşte. Fiind, totuşi, învins de fratele şi nepotul său., faţă de care îşi reînnoieşte mărturisirea că niciodată n-ar fi putut să creadă că ei aveau să se bucure să-l vadă, nici pe jumătate din cât s-au bucurat… E dus acasă, într-o clădire elegantă, în rândurile căreia se observă un amestec plăcut

al obiceiurilor simple pe care le păstrau tatăl şi mama, cu cele dorite de copiii lor, având altă educaţie şi aspiraţii mai înalte. Domnul George rămâne consternat de drăgălăşenia şi buna creştere a nepoatelor lui, şi de frumuseţea Rozei, nepoata lui pe cale de devenire, precum şi de primirea afectuoasă cu care l-au întâmpinat fetele, şi totul i se pare ca un vis. Totodată e buimăcit şi aproape îndurerat de purtarea respectuoasă a nepotului său, el a cărui conştiinţă e frământată de remuşcări că nu-i decât un derbedeu. Cu toate acestea, e mare bucurie în casă şi o lume plină de căldură şi de bunătate şi o desfătare fără de margini, şi domnul George le face faţă cu sinceritate şi gravitate, iar făgăduiala lui pe cuvânt de cinste că va lua parte la căsătorie şi că va conduce mireasa la altar, este primită cu bucurie unanimă. Îi vâjâie capul domnului George în noaptea aceea când stă lungit în patul luxos din casa fratelui său, gândind la toate întâmplările din urmă, şi revăzând chipurile nepoatelor lui grozave în fâlfâitul muselinei, valsând toată noaptea după moda nemţească pe deasupra cuverturii cu care se-nvelise.

A doua zi dimineaţa, fraţii s-au închis în camera fabricantului, unde cel mai mare, în felul lui limpede şi înţelept, purcede să-i arate cum crede el că ar putea cel mai bine să-l folosească pe George în întreprinderea lui, după care George îi strânge mâna şi-l opreşte.

— Frate dragă, îţi mulţumesc de un milion de ori pentru primirea de care m-am bucurat în casa ta, mai mult decât frăţească, şi încă de un milion de ori pentru intenţiile tale, mai mult decât frăţeşti. Dar eu mi-am făcut planurile mele înainte de-a rosti vreun cuvânt despre ele, doresc să mă sfătuiesc cu tine asupra unei probleme de familie. Cum, urmează oşteanul încrucişându-şi braţele şi privind la fratele său cu o hotărâre de nestrămutat, cum o putem face pe mama să mă scoată?

— Nu sunt sigur că te înţeleg, George, răspunde fabricantul.

— Ascultă, frate, cum o putem face pe mama să mă scoată?

Trebuie s-o facem să mă scoată într-un fel sau altul.

— Să te scoată din testament, cred că vrei să spui?!

— Sigur că da. Pe scurt, continuă oşteanul, încrucişându-şi braţele cu mai multă hotărâre încă, vreau să spun… Să… Mă scoată!

— Dragul meu George, îi răspunde fratele său, e neapărat nevoie să te supui acestei operaţii?

— Neapărat! Absolut neapărat! N-aş fi comis josnicia de a mă întoarce, fără această condiţie. Căci altfel nu răspund de mine dacă n-o iau iarăşi din loc. Nu m-am furişat acasă, ca să-ţi jefuiesc copiii, dacă nu chiar să te jefuiesc pe tine, frate scump, de drepturile tale. Eu, care mi le-am pierdut pe-ale mele de multă vreme! Dacă va fi să rămân şi să-mi ţin capul sus, trebuie să fiu scos din testament. Hai, ia gândeşte-te! Tu, om cu o pătrundere şi-o inteligenţă vestită, tu poţi să-mi spui cum se poate izbuti.

— Eu îţi pot spune, George, răspunde fabricantul (fără să se grăbească), cum nu se poate izbuti, ceea ce sper să poată corespunde la fel de bine scopului. Uită-te la mama, gândeşte-te la ea, adu-ţi aminte ce emoţie a încercat când te-a regăsit. Crezi tu, oare, că există pe lume vreo raţiune care ar putea-o hotărî să facă un asemenea pas împotriva fiului ei preferat? Crezi tu oare că există vreo şansă să-şi dea consimţământul, şi să şteargă ofensa pe care i-am aduce-o, dragei şi scumpei noastre mame, propunându-i aşa ceva? Dacă faci una ca asta, greşeşti. Nu, George! Trebuie să te hotărăşti să rămâi nescos, cred. Un zâmbet apare pe faţa metalurgistului, în timp ce se uită atent la fratele lui, care chibzuieşte profund, dezorientat. Dar cred că poţi să-ţi atingi în altfel scopul, ca şi cum lucrurile ar fi fost făcute totuşi după dorinţa ta.

— Cum frate?

— Fiind hotărât să faci asta, află că şi tu poţi dispune prin testament de orice ai avut nenorocul să moşteneşti, în orice

fel doreşti şi-ţi place.

— Asta-i adevărat, face oşteanul, cugetând iarăşi. Apoi întrebă dus pe gânduri, cu mâna pe braţul fratelui său: Ai avea ceva împotrivă să nu spui nimic despre toate astea, frate dragă, soţiei şi familiei tale?

— Nicidecum.

— Mulţumesc. Şi poate n-ai să te împotriveşti să le spui că, deşi sunt o haimana, de netăgăduit, sunt aşa din pricină că-s nesăbuit, şi nu fiindcă aş avea o fire meschină?

Fabricantul, stăpânindu-şi zâmbetul amuzat, îşi dă încuviinţarea.

— Mulţumesc, frate dragă. Îţi mulţumesc. Mi-ai ridicat o piatră de pe suflet, face oşteanul umflându-şi pieptul, desfăcându-şi braţele din încrucişare şi punându-şi câte o mână pe fiecare picior, cu toate că mă împăcasem cu gândul că voi fi scos din testament.

Fraţii seamănă foarte mult unul cu celălalt, aşa cum stau faţă în faţă; dar un oarecare simplism masiv şi o lipsă de uzanţă în felul de a se comporta în societate sunt vădite din partea soldatului cavalerist de altădată.

— Bun, urmează el lepădându-se de nedumeriri şi-ngrijorări, şi acum vin la rând – şi cu asta încheiem – acele planuri ale mele. M-ai îmbiat ca un frate bun să rămân aici şi să-mi iau locul printre roadele stăruinţei şi deşteptăciunii tale. Îţi mulţumesc din inimă. E mai mult decâtce-ar face un frate, aşa cum ţi-am spus-o mai înainte, şi-ţi mulţumesc din tot sufletul adaugă el, strângându-i şi scuturându-i mâna o bună bucată de vreme. Dar adevărul e, scumpul meu frate, că sunt un…, sunt un soi de buruiană ciudată, şi-i prea târziu să mă mai răsădeşti acuma într-o grădină acătării.

— Dragul meu George, răspunde fratele mai mare, întorcându-şi sprâncenele stufoase şi hotărâte asupra mezinului şi zâmbind sigur de sine, lasă asta pe seama mea şi lasă-mă să încerc.

George clătină din cap:

— Tu poţi s-o faci, n-am nici-o îndoială că poţi, şi nimeni altul n-ar putea-o face, dar nu e de făcut. Nu-i de făcut aşa ceva, domnule! Fiindcă pe de altă parte se întâmplă să pot fi de oarecare mic ajutor lui sir Leicester Dedlock de când cu boala lui…, căşunată de nişte supărări în familie; şi el ţine să-i vină fleacul acela de ajutor mai curând de la fiul mamei noastre decât de la oricare altul.

— Bine, dragul meu George, răspunde celălalt cu o foarte uşoară umbră de mâhnire pe faţa-i sinceră, dacă preferi să slujeşti în brigada servitorimii lui sir Leicester Dedlock…

— Chiar aşa, frate dragă, strigă oşteanul, oprindu-l şi sprijinindu-şi iarăşi mâna pe genunchi, tocmai aşa! Ţie nu-ţi place asemenea situaţie, şi pe mine nu mă supără; tu nu eşti obişnuit să fii comandat, eu sunt. În ceea ce te priveşte, toate se află în perfectă ordine şi disciplină; în ceea ce mă priveşte, toate au nevoie să fie ţinute în perfectă ordine şi disciplină. Nu suntem deprinşi să mânuim lucrurile cu aceeaşi mână sau să le privim din acelaşi punct de vedere. Nu vreau să spun mare lucru despre manierele mele soldăţeşti, fiindcă m-am simţit destul de bine şi la largul meu ieri seara aici şi cred că nu mi-ar fi luate în seamă niciodată. Dar mai bine are să-mi fie la Chesney Wold… Unde este mai mult loc decât aici pentru o buruiană ca mine; şi, pe lângă asta, scumpa noastră doamnă va fi fericită la bătrâneţile ei. De aceea, primesc propunerile lui sir Leicester Dedlock. Când am să vin iarăşi aici, anul viitor, ca să duc la altar mireasa, sau ori de câte ori am să mai vin, am să am bunul simţ de-a ţine brigada servitorimii ferită de ochii lumii şi n-am să fac manevre cu ea pe terenul tău. Îţi mulţumesc încă o dată din inimă şi sunt mândru să mă gândesc la Casa Rouncewell aşa cum va fi întemeiată de tine.

— Tu te cunoşti, George, încheie fratele mai mare, întorcându-i strângerea de mână, ba, poate mă cunoşti şi pe mine mai bine decât mă cunosc eu. Vezi-ţi de drumul tău!

Dar în aşa fel, ca să nu ne pierdem unul de altul iarăşi; vezi-ţi de calea ta!

— Să nu te mai temi de asta! Exclamă oşteanul. Acum, înainte de a-mi îndrepta calul spre casă, frate, am să te rog… Dacă eşti atât de bun… Să-ţi arunci privirile pe-o scrisoare de-a mea. Am adus-o cu mine, ca s-o expediez din părţile astea, deoarece Chesney Wold ar putea fi un nume dureros tocmai acum pentru persoana către care-i scrisă scrisoarea. Nu prea sunt deprins cu corespondenţa şi ţin foarte mult la scrisoarea de faţă, şi doresc să fie şi sinceră şi gingaşă, totodată.

Zicând cele de mai sus, domnul George îi înmânează fratelui său o epistolă, scrisă îmbâcsit, cu cerneală apoasă, dar cu o scriitură clară şi rotundă, pe care metalurgistul o citeşte după cum urmează:

Domnişoară Esther Summerson, Făcându-mi-se cunoscut de către inspectorul Bucket că o scrisoare adresată mie a fost găsită printre hârtiile unei anumite persoane, îmi iau libertatea de a vă aduce la cunoştinţă că nu e vorba decât de câteva rânduri din străinătate, prin care mi se dădeau instrucţiuni, când, unde şi cum să predau o scrisoare alăturată unei tinere şi frumoase doamne, nemăritată pe atunci şi aflată în Anglia. Am executat cu sfinţenie instrucţiunile biletului.

Îmi iau libertatea de a vă aduce la cunoştinţă că biletul îmi fusese luat numai pentru a sluji ca model de caligrafie, căci altfel nu l-aş fi dat pentru nimic în lume, părând să fie cu totul inofensiv în mâinile mele, şi nu mi-ar fi putut fi luat decât dacă aş fi fost mai întâi împuşcat în inimă.

De asemenea, îmi mai iau libertatea de a adăuga că dacă mi-aş fi închipuit că un anume nefericit gentilom se află în viaţă, n-aş fi putut şi nu mi-aş fi găsit odihna până ce nu i-aş fi descoperit ascunzişul şi nu mi-aş fi împărţit şi ultimul bănuţ cu el, după cum aş fi găsit de datoria mea şi după cum mi-ar fi dictat inima. Dar el a fost (în chip oficial) declarat înecat şi anume a căzut peste marginea unei nave

de transport noaptea, într-un port irlandez, la puţine ceasuri de la sosirea navei din Indiile Apusene, după cum de altfel am auzit chiar eu cu urechile mele, atât de la ofiţeri, cât şi de la marinarii de la bord, şi mai ştiu că lucrul a fost oficial confirmat.

De asemenea, îmi mai iau libertatea de a vă afirma în umila mea calitate, ca unul ce mă socotesc a fi din rândurile armatei, că sunt şi voi rămâne prea devotatul şi supusul dumneavoastră admirator şi că socotesc toate calităţile cu care sunteţi înzestrată mai presus de orice, şi dincolo de limitele pe care le poate cuprinde depeşa de faţă.

Am cinstea de a rămâne Al dumneavoastră GEORGE

— Puţin cam formalist, îşi dă cu părerea fratele mai mare, împăturind scrisoarea, cu faţa nedumerită.

— Dar nu cuprinde nimic ce n-ar putea fi adresat unei tinere doamne, nu? Întrebă mezinul.

— Nicidecum.

Drept care scrisoarea e sigilată şi predată, ca să fie pusă la poştă o dată cu corespondenţa întreprinderii. De îndată ce-a terminat şi cu asta, domnul George îşi ia un afectuos rămas bun de la toţi din familie şi se pregăteşte să-şi pună şaua pe cal şi să încalece. Fratele lui, totuşi, nedorind să se despartă de el atât de curând, îi propune să meargă împreună într-un vehicul uşor şi deschis până la locul unde va poposi peste noapte şi acolo să rămână cu el până a doua zi dimineaţă; un slujitor va încăleca pe porţiunea aceea de drum pe bătrânul pursânge, sur, de la Chesney Wold. Propunerea fiind bucuros primită, e urmată de un drum plăcut în trăsură, de o cină plăcută şi de un mic dejun plăcut, toate împărţite frăţeşte. Apoi îşi mai strâng o dată mâinile mult şi cu drag, şi, în sfârşit, se despart: metalurgistul întorcându-şi faţa către fum şi foc, iar oşteanul către ţinuturile înverzite. Devreme, după-amiază, zgomotul surd al trapului său milităresc şi greoi se aude pe gazonul aleii, pe când călăreşte pe sub bătrânii ulmi, însoţit

de zornăitul şi zăngăni tul imaginar al echipamentului şi harnaşamentului său.

Povestirea Estherei.

Jntr-o dimineaţă, curând după ce am avut convorbirea aceea cu tutorele, el îmi puse o hârtie sigilată în mână şi-mi spuse:

— Asta-i pentru luna viitoare, draga mea. Înăuntru am găsit două sute de lire. Aşa că am început pe îndelete să fac pregătirile pe care le-am socotit necesare. Potrivindu-mi cumpărăturile după gustul tutorelui, pe care bineînţeles îl cunoşteam atât de bine, mi-am pus la punct garderoba aşa ca să-i placă lui şi nădăjduiam că voi avea un nemaipomenit succes. Am făcut totul aşa de pe îndelete pentru că nu mă eliberasem încă de vechile mele temeri că Adei are să-i cam pară rău şi pentru că şi tutorele tărăgăna lucrurile atâta. N-aveam nici-o îndoială că oricum ne vom căsători în cel mai intim şi simplu fel. Poate că n-o să am să-i spun Adei decât: „N-ai vrea să vii să mă vezi căsătorită mâine, păpuşică?” Poate căsătoria noastră să fie la fel de simplă ca şi a ei şi poate că n-am să găsesc că-i nevoie să vorbesc despre ea decât după celebrare. Mă gândeam că dac-ar fi să aleg aşa mi-ar plăcea cel mai mult.

N-am făcut decât o singură excepţie, cu doamna Woodcourt. I-am spus că am să mă mărit cu tutorele şi că suntem logodiţi de o bucată de vreme. Ea a încuviinţat căsătoria noastră din toată inima. Nu mai ştia ce să facă pentru mine şi, în comparaţie cu ce era când am cunoscut-o întâia oară, se îndulcise simţitor. Nu exista necaz pe care să nu-l fi înfruntat numai ca să-mi fie de ajutor; dar aproape că n-ar fi nevoie să mai spun că nu-i îngăduiam să facă decât foarte puţin, atât cât să-i răsplătesc bunăvoinţa, fără s-o pun cu adevărat la treabă.

Bineînţeles nu era acum timpul potrivit să-l las în părăsire pe tutore şi bineînţeles nu era nici timpul potrivit s-o uit pe scumpa şi draga mea. Aşa că eram ocupată până peste cap, lucru de care mă simţeam de altfel bucuroasă, iar cât

despre Charley, ea nu mai era de văzut, din cauza lucrului de mână. Să-şi adune în jur mormane de pânză… pe toate mesele… Să lucreze puţin, dar să risipească o grămadă de vreme, boldindu-şi ochii rotunzi la ce era de făcut şi încredinţându-se că are să le facă ea singură pe toate, iată mândria şi încântarea ei.

Între timp, trebuie să spun, nu puteam fi de acord cu tutorele în privinţa testamentului, şi îmi pusesem nişte speranţe crâncene în dosarul Jarndyce. Care dintre noi avea dreptate, avea să se vadă în curând, dar eu bineînţeles stimulam şi încurajam aşteptările. Descoperirea testamentului îi dădu prilejul lui Richard să se repeadă iarăşi în urmărirea procesului şi să se agite, ceea ce l-a reîmbărbătat pentru câtva timp, dar îşi pierduse uşurinţa de a se adapta chiar şi speranţelor şi părea că din tot nu mai reţine decât îngrijorările febrile. Din ceva ce-mi spusese tutorele într-o zi, când tocmai vorbeam despre asta, am înţeles că ceremonia căsătoriei nu va avea loc decât după data deschiderii Sesiunii Curţii, pe care ni s-a spus s-o urmărim. Şi aşa fiind, mă gândeam tot mai mult cât am să mă bucur să mă pot căsători când Richard şi Ada vor avea o situaţie mai înfloritoare.

Termenul Sesiunii era, de fapt, foarte aproape când tutorele a fost chemat în provincie, plecând în Yorkshire, pentru nişte interese ale domnului Woodcourt. Îmi spusese de mai înainte că prezenţa lui acolo va fi necesară. Tocmai mă întorsesem într-o seară de la fata mea dragă şi şedeam în mijlocul tuturor hainelor mele noi, uitându-mă la ele jur-împrejurul meu, şi lăsându-mă în voia gândurilor, când mi-a fost adusă o scrisoare de la tutore, îmi cerea să mă întâlnesc cu el în provincie şi-mi comunica la ce staţie de diligenţă mi-era reţinut locul şi la ce timp dimineaţa urma să părăsesc Londra. Într-un post-scriptum adăuga că nu voi rămâne multe ceasuri departe de Ada.

La orice mă puteam aştepta, numai la o călătorie într-un asemenea moment nu, dar am fost gata în jumătate de ceas

şi am pornit la drum, după cum era hotărât, a doua zi, dis-de-dimineaţă. Am călătorit toată ziua, întrebându-mă şi minunându-mă pentru ce va fi fost nevoie de mine la asemenea depărtare; aici gândindu-mă la un scop, aici la altul, dar niciodată, niciodată, chiar niciodată n-am fost aproape de adevăr.

Se făcuse noapte când am ajuns la capătul călătoriei mele şi l-am găsit pe tutore aşteptându-mă. Am răsuflat uşurată, deoarece către seară începusem să mă tem (cu atât mai tare cu cât scrisoarea lui era foarte scurtă), că s-ar putea să fie bolnav. Cu toate acestea, iată-l sănătos şi bun aşa cum ştia el să fie; şi când i-am văzut faţa blândă şi binevoitoare, în culmea însufleţirii şi-a mulţumirii, mi-am spus că trebuie să fi făcut iarăşi vreo altă faptă grozav de bună. Nu că s-ar fi cerut cine ştie ce spirit de pătrundere ca să ghicesc aşa ceva, ci fiindcă ştiam că se afla acolo nu pentru alta, decât pentru binefacere.

Cina era pregătită la hotel şi, când, am rămas singuri la masă, tutorele îmi spuse:

— Fără îndoială că nu mai poţi de curiozitate, domniţă, să afli de ce te-am adus aici?

— Ei, bine, dragă tutore, i-am răspuns, fără să mă cred o Fatima şi fără să te cred un Barbă-Albastră, sunt cam curioasă să aflu.

— Atunci, ca să-ţi asigur liniştea şi odihna pe timpul nopţii, scumpa mea, urmă el, n-am să aştept până mâine ca să-ţi spun. Am dorit foarte mult să-i arăt lui Woodcourt, într-un fel oarecare, cât de mişcat am fost şi sunt pentru omenia lui faţă de bietul Jo, nenorocitul acela de băiat, pentru nepreţuitele lui servicii aduse tinerilor mei verişori şi pentru meritele şi valoarea pe care le are în faţa noastră a tuturor. Când s-a hotărât că el are să se stabilească aici, mi-a venit în minte că aş putea să-i cer să primească un mic adăpost modest, dar corespunzător, ca să aibă unde-şi pune capul. Ca atare am împuternicit pe cineva să umble şi să-mi caute un asemenea cuib, şi s-a găsit unul în condiţii foarte

avantajoase, l-am cumpărat pentru el şi l-am pregătit gata de locuit. Totuşi, când l-am cercetat alaltăieri, spunându-mi-se că e gata, mi-am dat seama că nu-s destul de gospodar ca să fiu sigur că lucrurile erau toate la locul lor, aşa cum trebuie să fie. Astfel că am trimis după cea mai bună şi mică gospodină ce-i cu putinţă de găsit, să vină şi să-mi dea sfatul şi părerea ei. Şi iat-o că a venit, râzând şi plângând în acelaşi timp, încheie tutorele meu cele ce-avea de spus.

Ce om! Cât e de scump, de bun şi de minunat! Am încercat să-i spun ce cred despre el, dar n-am putut rosti nici un cuvânt.

— Ah! Ah! Se văită tutorele. Tu faci prea mare caz din asta, domniţă. Na! Ia te uită! Cum suspini, Doamnă Minerva, cum suspini!

— O fac cu o mare plăcere, tutore… Cu inima plină de mulţumire.

— Bine, bine, făcu el. Sunt încântat că eşti de acord. Am ştiut eu că ai să fii. Am gândit-o ca pe-o surpriză plăcută pentru micuţa stăpână a Casei Umbrelor.

L-am sărutat şi mi-am uscat lacrimile.

— Am văzut asta pe faţa dumitale de multă vreme!

— Nu zău! Chiar ai văzut-o cu adevărat, draga mea? Se miră el. Ce mai Doamnă Minervă care să citească ce scrie pe faţa omului!

Era atât de exagerat de vesel, încât multă vreme n-am putut nici eu să fiu altfel, ba, chiar mi-a fost ruşine că am fost altfel. Când m-am dus să mă culc, m-a cuprins plânsul. Sunt silită să mărturisesc c-am plâns, dar cred că era de plăcere, cu toate că nu sunt chiar sigură că era de plăcere. Am repetat scrisoarea, cuvânt cu cuvânt, de două ori.

A urmat o dimineaţă de vară grozav de frumoasă şi, după micul dejun am plecat braţ la braţ să vedem casa, asupra căreia trebuia să-mi dau preţioasa părere de gospodină. Am intrat într-o grădină de flori, printr-o poartă într-un zid lateral, de la care tutorele avea cheia; şi primul lucru pe

care l-am văzut, a fost că straturile şi florile erau toate aranjate în felul straturilor şi florilor de acasă.

— Vezi, draga mea – îmi şopti tutorele, stând nemişcat, cu faţa bucuroasă, urmărindu-mi privirile – ştiind că nu poate fi plan mai bun, l-am împrumutat pe-al tău.

Am mers mai departe printr-o mică livadă, în care cireşele se cuibăreau printre frunzele verzi, iar umbrele merilor jucau pe iarbă, până am ajuns la casă… O vilă, chiar o vilă rustică, având odăiţe de păpuşă, dar o locuinţă atât de drăgălaşă, atât de liniştită şi atât de frumoasă, cu o privelişte atât de bogată şi veselă ce se desfăşura în jurul ei, cu o apă ce sclipea în depărtare, pe-alocuri acoperită de verdeaţa verii, învârtind mai încolo roata unei mori ce lucra de zor, iar ici, mai aproape, scânteind la poalele oraşului vesel printr-o păşune pe care se adunau jucătorii de crichet în grupuri viu colorate, iar un stindard flutura deasupra unui cort alb, ce ondula în bătaia vântului blând din apus. Şi totuşi, în timp ce treceam prin odăile plăcute, către uşile micii şi rusticei verande şi pe sub micuţele colonade de lemn, încununate cu iederă, iasomie şi caprifoi, am văzut în tapetul pereţilor, în coloritul mobilelor în orânduirea tuturor lucrurilor frumoase, micile mele gusturi şi fantezii, micile mele metode şi invenţii, de care ei de obicei râdeau, dar pe care le lăudau totuşi, în sfârşit pretutindeni toate aranjate după gustul meu, de parcă aş fi fost de faţă.

N-am fost în stare să spun tot cât ar fi trebuit, în admiraţia atâtor frumuseţi, dar o îndoială tainică mi-a încolţit în suflet, când le-am văzut pe toate. M-am gândit: „O, de-ar fi mai fericit aşa! N-ar fi fost încă mai bine pentru pacea lui sufletească să nu mă fi adus aşa sub ochii lui? Fiindcă, deşi nu eram ceea ce mă credea domnul Woodcourt, totuşi mă iubea foarte mult şi s-ar fi putut să-i amintească dureros şi jalnic de tot ceea ce crezuse că a pierdut. Nu doream să mă uite. Poate că m-ar fi uitat fără asemenea ajutoare ale memoriei… Dar situaţia mea era mai uşoară decât a lui şi

m-aş fi împăcat chiar cu gândul de a mă fi uitat, dacă asta l-ar fi făcut mai fericit.

— Şi-acum, domniţă, exclamă tutorele, pe care niciodată nu l-am văzut atât de mândru şi bucuros ca acum, când îmi arăta toate lucrurile acelea şi mă pândea să vadă cât îmi plac de mult, acum, ultimul lucru din toate e numele casei.

— Şi cum se va numi, dragă tutore?

— Copila mea, îmi răspunse el, hai să vezi. Mă duse la veranda casei, pe care până acuma o ocolise şi, oprindu-se o clipă, înainte de-a ieşi afară, mă întrebă:

— Copilă dragă, nu-i ghiceşti numele?

— Nu.

Am ieşit afară şi-mi arătă scris deasupra verandei, pe fronton: Casa Umbrelor.

Mă duse la o bancă drept sub un frunzar şi, aşezându-se alături de mine, şi luându-mi mâna într-ale lui, îmi spuse următoarele cuvinte:

— Scumpa mea fată, în toate câte s-au petrecut între noi, am fost, nădăjduiesc, urmărit de gândul şi de dorinţa de a te face fericită. Când ţi-am scris scrisoarea la care mi-ai adus răspunsul – şi zâmbea, vorbind de scrisoare – m-am gândit prea mult la fericirea mea; dar m-am gândit şi la a ta. Că, în alte împrejurări mi-aş fi putut reînnoi visul vechi de a te lua într-o zi de soţie, vis pe care odinioară, când tu erai foarte mică, mi-l făurisem, nu-i nevoie s-o mai spun. De fapt, l-am reînnoit, şi ţi-am scris o scrisoare şi tu mi-ai adus răspunsul. Tu urmăreşti ce-ţi spun, copilă?

Îmi îngheţase sângele în vine şi tremuram din toate încheieturile, dar n-am pierdut nici un cuvânt din cele rostite de el. Cum şedeam uitându-mă neclintit la el, şi razele soarelui căzuseră pe nesimţite, strălucind printre frunze, deasupra capului său descoperit, am avut sentimentul că strălucirea aceea din jurul lui trebuie să fie ca nimbul îngerilor.

— Ascultă-mă, scumpa mea, dar să nu vorbeşti; e rândul meu să vorbesc acum. Când anume s-a întâmplat să-ncep a

mă îndoi că ceea ce-mi pusesem în minte are să te facă cu adevărat fericită, n-are nici-o importanţă. Woodcourt s-a întors între timp acasă, şi curând după asta n-am mai avut nici-o îndoială.

L-am cuprins cu braţele pe după gât şi, lăsându-mi capul pe pieptul lui, am plâns.

— Lasă-te uşurel şi cu încredere, copila mea, îmi spuse, cuprinzându-mă delicat cu mâinile. Îţi sunt tutore şi tată acum. Stai aici în tihnă şi cu încredere la pieptul meu.

Mângâietor ca foşnetul delicat al frunzelor, blând ca vremea pârgului, luminos şi binefăcător ca lumina soarelui, tutorele continuă:

— Înţelege-mă, fata mea dragă. N-am avut nici-o îndoială că ai să fii mulţumită şi fericită cu mine, ştiindu-te atât de supusă şi de devotată; dar am văzut cu cine ai fi mai fericită. Că i-am pătruns taina, când Doamna Minerva era încă oarbă, nu-i de mirare, pentru că i-am cunoscut cu mult mai bine decât ea comoara ce nu s-ar putea niciodată schimba. Aşa! Află că de multă vreme ştiu tainele lui Woodcourt cu toate că el nu le-a ştiut pe-ale mele până ieri, cu câteva ceasuri înainte de-a veni tu aici. Dar n-am vrut ca strălucitorul exemplu al Estherei mele să se piardă; n-am vrut ca măcar o fărâmă din virtuţile fetei mele scumpe să treacă neluate în seamă şi neonorate, n-am vrut nici pentru tot aurul munţilor din Ţara Galilor ca ea să fie primită prin toleranţă în descendenţa nobilului Morgan ap Kerrig!

Aici s-a oprit ca să mă sărute pe frunte, iar eu am suspinat şi m-am pus iarăşi pe plâns, pentru că am simţit că nu mai pot îndura bucuria dureroasă a laudelor sale.

— Taci, domniţă, nu plânge; ziua de astăzi se cuvine să fie o zi de veselie. Am aşteptat-o, urmă el în plină euforie, de luni şi luni de zile! Încă vreo câteva cuvinte, Doamnă Trap, şi eu am terminat ce-aveam de spus. Hotărât să nu las să se piardă nici un firicel din meritele Estherei mele, m-am destăinuit numai doamnei Woodcourt.

— Ascultă, doamnă, îi spun eu, văd bine… ba, mai mult, ştiu chiar… Că băiatul dumitale o iubeşte pe pupila mea. Pe deasupra, sunt foarte sigur că pupila mea îl iubeşte pe fiul dumitale, dar îşi va sacrifica dragostea pentru un simţ de datorie şi de afecţiune şi o va sacrifica atât de desăvârşit, atât de deplin, atât de religios, încât niciodată n-ai să bănuieşti c-ar fi făcut aşa ceva, chiar de-ai pândi-o zi şi noapte.

După aceea, i-am spus toată povestea noastră… A noastră…, a ta şi-a mea.

— Acuma, doamnă, ştiind cele de mai sus, vino şi locuieşte cu noi. Vino şi-mi vezi copila ceas cu ceas; pune ceea ce vezi alături de arborele dumneatale genealogic, care-i aşa şi pe dincolo… Pentru că mi-era silă să nu-i vorbesc pe şleau, să mă sclifosesc… Şi, după ce vei lua o hotărâre într-un fel sau altul, în privinţa asta, să-mi spui şi mie ce-nseamnă să fii cu adevărat legitim, născut dintr-o căsătorie legitimă. Ei, bine, cinste ei şi străvechiului ei neam din Ţara Galilor, draga mea, strigă tutorele, cu entuziasm. Cred că inima ce-o însufleţeşte, bate la fel de cald, cu aceeaşi admiraţie şi cu aceeaşi dragoste pentru Doamna Minerva, ca şi inima mea!

Cu duioşie îmi ridică încetişor capul şi cum stăteam agăţată de gâtul lui, mă sărută de multe ori în felul său părintesc de totdeauna. Ce lumină se revărsa acuma asupra felului ocrotitor la care mă gândisem de-atâtea ori!

— Încă un cuvânt! Când Allan Woodcourt a vorbit cu tine, draga mea, el ţi-a vorbit cu ştiinţa şi consimţământul meu… Dar eu nu i-am dat nici-o speranţă, nu, nu i-am dat, pentru că bucuriile neaşteptate, ca acelea de acum, sunt răsplata mea cea mare, şi am fost prea zgârcit şi n-am vrut să pierd nici-o fărâmă din ele. El trebuia să vină la mine şi să-mi spună tot, ce şi cum s-a petrecut. Şi aşa a făcut. Şi-acum nu mai am nimic de spus. Dragul meu Allan Woodcourt a stat alături de tatăl tău când zăcea mort… A stat alături de măicuţa ta. Asta e Casa Umbrelor. Astăzi i-o dăruiesc,

micuţei mele stăpâne, şi mărturisesc înaintea lui Dumnezeu că e ziua cea mai strălucitoare din toată viaţa mea!

Se sculă şi mă ridică şi pe mine cu el. Nu mai eram singuri. Soţul meu… Îi spun aşa de şapte ani împliniţi şi fericiţi…, stătea alături de mine.

— Allan, îl chemă tutorele, ia din mâna mea un dar făcut cu dragă inimă, ia cea mai bună soţie de care a avut vreodată parte un bărbat. Ce-ţi mai pot eu spune, decât că ştiu că o meriţi! Ia, o dată cu ea, micuţul cuib pe care ţi-l aduce. Tu ştii ce are să facă Esther din el. Tu ştii ce-a făcut ea din cealaltă Casă a Umbrelor! Îngăduie-mi să-mpart şi eu cu voi fericirea acestui cămin, şi ce sacrificiu fac eu? Niciunul, niciunul!

M-a sărutat încă o dată, dar de data asta lacrimile erau în ochii lui când mi-a şoptit cu vocea mai înduioşată:

— Esther, draga mea, scumpa mea, după atâţia ani, iată şi între noi un soi de despărţire. Ştiu că greşeala mea îţi pricinuieşte oarecare amărăciune. Iartă-l pe bătrânul tău tutore, pune-l la locul lui de altădată în dragostea ta şi şterge-i greşeala din amintirea ta. Allan, ia-o pe draga mea.

A plecat de sub bolta verde de frunze şi, oprindu-se în lumina soarelui, afară, s-a întors voios către noi şi ne-a spus:

— Mă veţi găsi pe-aici, pe-aproape. Suflă un vânt din apus, domniţă, drept din apus! Să nu-mi mulţumiţi niciunul mie, fiindcă mă întorc la obiceiurile mele de burlac; şi dacă vreunul din voi nu ţine seamă de avertismentul meu, o rup la fugă şi nu mă mai întorc niciodată.

Câtă speranţă, câtă recunoştinţă, câtă binecuvântare! Urma să ne căsătorim înainte de sfârşitul lunii, dar când aveam să venim şi să intrăm în stăpânirea casei noastre, asta depindea de Richard şi de Ada.

Toţi trei plecarăm împreună acasă a doua zi. De cum ajunserăm în Londra, Allan s-a dus de-a dreptul să-l vadă pe Richard şi să le împărtăşească lui şi dragei mele fericitele noastre veşti. Aşa târziu cum era, m-am gândit să mă duc la

ea pentru câteva minute înainte de a mă culca; dar mai întâi, am trecut pe acasă cu tutorele ca să-i fac ceaiul şi să stau pe locul cel vechi, alături de el, fiindcă nu-mi plăcea să mă gândesc că l-am golit atât de repede.

Când am ajuns acasă, am aflat că un tânăr a venit de trei ori în cursul acelei singure zile ca să mă vadă; şi la a treia sa vizită, spunându-i-se că nu era de aşteptat să mă întorc înainte de ora zece noaptea, a lăsat vorbă că va veni în jurul acelei ore. Şi-a lăsat cartea de vizită de trei ori. Era domnul Guppy.

Cum fireşte îmi frământam mintea să aflu pricina unor asemenea vizite stăruitoare şi cum totdeauna vizitatorul meu îmi evoca ceva ridicol, tot făcând haz de domnul Guppy s-a întâmplat să-i povestesc tutorelui de propunerea lui veche şi apoi de retractarea acelei propuneri după boala mea.

— După asemenea fapte, făcu tutorele, îl vom primi desigur pe eroul nostru.

Aşa că s-au dat dispoziţii ca domnul Guppy să fie introdus de îndată ce se va prezenta; dar abia se dăduseră dispoziţiile că domnul Guppy se şi înfăţişă.

S-a arătat a fi tare stânjenit că l-a găsit pe tutore cu mine, dar îşi veni curând în fire şi i se adresă:

— Bună seara, domnule! Ce mai faceţi?

— Bună seara, domnule! Dar dumneavoastră? Răspunse tutorele tot cu o întrebare.

— Mulţumesc, domnule, merge, făcu domnul Guppy. Îmi daţi voie să vă prezint pe maică-mea, doamna Guppy de pe Old Street Road, şi prietenul meu intim domnul Weevle. Cu alte cuvinte prietenul meu poartă numele de Weevle, dar numele lui drept şi adevărat e Jobling.

Tutorele îi rugă să ia loc şi ei toţi se aşezară.

— Tony, îl strigă domnul Guppy pe prietenul său, după o tăcere stânjenitoare, vrei tu să începi vorba?

— Începe-o, tu singur, îi răspunse prietenul, destul de tăios.

— Ei bine, domnule Jarndyce… Prea stimate domnule, începu domnul Guppy, după câteva momente de gândire, spre marea desfătare a maică-sii, desfătare pe care o manifesta trăgându-i ghionţ cu cotul domnului Jobling şi făcându-mi mie cu ochiul într-un fel foarte expresiv. Mă aşteptasem s-o găsesc pe domnişoara Summerson singură, şi nu eram pregătit să dau peste stimata dumneavoastră persoană. Dar, poate că domnişoara Summerson v-a povestit că ceva s-a petrecut între noi în nişte împrejurări anterioare?

— Domnişoara Summerson, îi răspunse tutorele, zâmbind, m-a informat, ce-i drept, în asemenea privinţă.

— Asta, exclamă domnul Guppy, uşurează lucrurile. Domnule, mi-am terminat ucenicia la „Kenge şi Carboy's” şi cred, spre mulţumirea ambelor părţi. În prezent sunt admis (după ce-am fost supus unui examen care te suceşte şi te răsuceşte până te înverzeşti de frică, cu o grămadă de gogomănii pe care n-ai nevoie să le ştii), da, sunt admis pe lista avocaţilor şi mi-am scos şi certificatul, dacă vă face plăcere să-l vedeţi.

— Mulţumesc, domnule Guppy, îi răspunse tutorele. Sunt gata să recunosc… Cred că folosesc un termen procedural… Să recunosc certificatul ca dovadă, fără să-l văd.

În consecinţă, domnul Guppy renunţă să mai scoată ceva din buzunar, şi continuă fără certificat.

— N-am nici un capital eu personal, dar mama posedă o proprietate mică, iar aceasta îi aduce o rentă anuală – la rostirea vorbelor de mai sus, mama domnului Guppy îşi roti capul ca şi cum nu putea să se bucure îndeajuns de cele spuse de el, apoi îşi puse batista la gură şi iarăşi îmi făcu cu ochiul – şi cele câteva lire de buzunar pentru cheltuielile necesare bunului mers al treburilor nu-mi vor lipsi niciodată, bineînţeles fără procente, ceea ce reprezintă un avantaj, ştiţi dumneavoastră, continuă domnul Guppy însufleţit.

— Desigur, desigur că-i un avantaj, încuviinţă tutorele.

— Am o oarecare rubedenie, urmă domnul Guppy, în Lambeth, stabilită înspre Walcot Square. De aceea, mi-am luat o casă în orăşelul acela, după părerea prietenilor mei un chilipir curat (taxele-s un fleac, iar folosirea anexelor cuprinsă în chirie), şi am de gând să mă stabilesc acolo şi să-mi deschid biroul numaidecât.

În momentul acela, mama domnului Guppy fu cuprinsă de un acces extraordinar de exaltare, rotindu-şi capul, zâmbind, şi chicotind glumeţ către oricine s-ar fi uitat la ea.

— E-o casă cu şase camere plus bucătărie, îşi reluă firul povestirii domnul Guppy şi, după părerea prietenilor mei, o locuinţă spaţioasă. Când vorbesc de prietenii mei, mă refer în primul rând la prietenul meu Jobling, care, după câte ştiu, mă cunoaşte – domnul Guppy se uită la el cu un aer sentimental – încă de pe când eram băietan.

Domnul Jobling încuviinţă afirmaţia domnului Guppy, întinzându-şi picioarele.

— Prietenul meu Jobling îmi va da o mână de ajutor ca secretar şi va locui în casă cu noi, urmă domnul Guppy, iar mama va trăi şi ea în casă cu noi, după ce şederea în locuinţa ei din Old Street Road va fi încetat şi expirat; ca atare, nu vom fi în lipsă de societate. Prietenul meu Jobling este, fireşte, un aristocrat ca gust şi, pe lângă asta, fiind la curent cu tot ce se petrece în înalta societate, mă sprijină din plin în toate planurile pe care le pun acuma la cale.

Domnul Joblig zise „desigur” şi se trase puţin la o parte din raza cotului mamei domnului Guppy.

— Ei bine, nu mai am nevoie să vă spun, domnule, dumneavoastră cunoscând toate tainele domnişoarei Summerson, reîncepu domnul Guppy, (mamă, fii te rog bună şi stai liniştită) că acest chip al domnişoarei Summerson mi-a fost de mult imprimat în inimă şi că i-am făcut o propunere de căsătorie.

— Despre aşa ceva am auzit, răspunse tutorele.

— Împrejurările, urmă domnul Guppy, asupra cărora n-am avut nici-o putere, ci, dimpotrivă, exact pe dos, au slăbit pe o bucată de vreme puterea chipului ei în inima mea, ştergându-l. Cu acel prilej, purtarea domnişoarei Summerson a fost extrem de nobilă; aş putea chiar spune mărinimoasă.

Tutorele mă bătu uşurel cu mâna pe umăr, părând nespus de amuzat.

— Iată, domnule, exclamă domnul Guppy, acum mă aflu într-o stare sufletească în care doresc fierbinte să-i întorc reciproca purtării ei mărinimoase. Doresc să-i dovedesc domnişoarei Summerson că mă pot urca la asemenea înălţime de care poate că ea nu mă prea crede în stare. Văd că, chipul pe care l-am bănuit smuls din inima mea, de fapt nu e smuls, înrâurirea lui asupra mea este încă nemaipomenită şi, cedând unei asemenea înrâuriri, vreau să trec cu vederea peste acele împrejurări asupra cărora niciunul dintre noi n-ar fi avut vreo putere şi să reînnoiesc propunerile mele faţă de domnişoara Summerson, pe care am avut cinstea să i le fac cu ceva timp în urmă. Îmi îngădui să depun casa din Walcot Square, biroul şi pe mine însumi la picioarele domnişoarei Summerson, în vederea răspunsului ei favorabil.

— Foarte mărinimos, domnule, într-adevăr, făcu tutorele.

— Ei, bine, domnule, replică domnul Guppy cu nevinovăţie, dorinţa mea e să fiu mărinimos. Nu cred că făcând o asemenea ofertă domnişoarei Summerson aş fi cumva în pierdere şi prietenii mei sunt de aceeaşi părere. Totuşi, există împrejurări, pe care le pot invoca spre a fi luate în considerare ca o compensare a unor mici lipsuri ale mele şi astfel să se stabilească o cinstită şi echitabilă balanţă.

— Iau asupra mea, domnule, începu să vorbească tutorele, râzând în timp ce trăgea cordonul clopoţelului, să vă răspund la propunerile dumneavoastră, în numele domnişoarei Summerson. E foarte mişcată de frumoasele

dumneavoastră intenţii şi vă urează noapte bună şi vă doreşte numai bine.

— Oh! Făcu domnul Guppy, cu o privire consternată. Prin asta vreţi să spuneţi, domnule, acceptare, respingere sau timp de gândire?

— Respingere incontestabilă, domnule, vă rog! Răspunse tutorele.

Domnul Guppy se uită, de parcă nu-i venea a crede, la prietenul lui, la maică-sa, care dintr-o dată s-a înfuriat grozav, apoi la duşumea şi pe urmă, în sfârşit, la plafon.

— Chiar aşa? Se miră el. Atunci, Jobling, dacă-mi eşti prieten aşa cum te pretinzi, aş crede că ar trebui s-o scoţi pe mama afară de-aici din casă, în loc să-i îngădui să mai rămână unde nu-i dorită.

Dar doamna Guppy cu nici un preţ nu voia să iasă din casă. Nici nu voia s-audă.

— Ce? Ieşi dumneata! Se răsti ea la tutore. Ce vrei să spui? Nu-i băiatul meu destul de bun pentru ea? Ar trebui să-ţi fie ruşine. Hai, pleacă de-aici!

— Dragă doamnă, îi răspunse tutorele, nu prea e firesc să-mi cereţi să plec din camera mea.

— Puţin îmi pasă mie de asta, exclamă doamna Guppy. Ieşi afară de-aici. Dacă nu suntem buni pentru dumneata, du-te şi caută-ţi unul care să ţi se potrivească! Hai, pleacă şi-l găseşte!

Nu eram deloc pregătită pentru felul fulgerător în care doamna Guppy trecu de la veselia şi chicoteala cea mai exagerată, la furia năvalnică a ofensei.

— Pleacă şi-ţi caută pe cineva destul de bun pentru ea, repeta întruna doamna Guppy. Ieşi afară!

Nimic nu părea s-o surprindă mai tare pe mama domnului Guppy şi s-o indigneze în aşa măsură ca faptul că noi nu plecam.

— Ce, nu ieşiţi afară? Se răsti ea la noi. Pentru ce mai staţi aici?

— Mamă, interveni fiul ei, ducându-se în faţa ei şi împingând-o îndărăt cu umărul, în timp ce ea se tot repezea la tutore, n-ai de gând să-ţi ţii gura?

— Nu, William, răspunse ea, n-am să mi-o ţin! Până ce nu ies ei afară! N-am să mi-o ţin!

Totuşi, domnul Guppy şi domnul Jobling s-au apropiat de mama domnului Guppy (care începuse să insulte de-a binelea), au înconjurat-o şi-au scos-o pe scări în stradă, cu toată împotrivirea ei, vocea sa urcând o treaptă în sus ori de câte ori persoana-i cobora o treaptă mai jos, stăruind să plecăm numaidecât să găsim pe cineva destul de bun pentru noi, dar, mai presus de orice, să ieşim numaidecât afară din casă.65

O viaţă nouă esiunea începuse şi tutorele găsi o înştiinţare de la domnul Kenge că procesul avea să fie pus pe rol peste două zile. Cum ne pusesem destule speranţe în testament şi eram neliniştită şi emoţionată în această privinţă, Allan şi cu mine ne-am înţeles să ne ducem la Curtea de Justiţie în dimineaţa aceea. Richard nu-şi mai găsea locul de agitat ce era şi pe deasupra şi slab şi descurajat, cu toate că boala lui era totuşi sufletească, încât Ada, draga mea, avea nevoie neapărată de sprijin. Totuşi, ea privea înspre viitor… Un viitor de care era aproape acum… la ajutorul acela pe care îl aştepta, şi nu se lăsa deloc abătută.

Procesul avea să se judece la Westminster. Mai trecusem pe-acolo, cred de vreo sută de ori înainte, dar nu mă puteam lepăda de gândul că acum trebuia s-ajungă la un rezultat. Am plecat de-acasă numaidecât după micul dejun ca să ajungem la timp în sala de şedinţe de la Westminster; şi am mers pe jos până acolo, trecând pe străzile înţesate de lume; îmi părea atât de ciudat, şi atâta fericire în jur… păşind unul lângă altul.

Pe când mergeam aşa înainte, plănuind ce aveam de făcut pentru Richard şi Ada, am auzit pe cineva că mă strigă: „Esther! Dragă Esther! Esther!”. Era Caddy Jellyby, care-şi scosese capul pe fereastra unei trăsurele, închiriate ca să

ajungă la timp la elevii ei (avea atât de mulţi acum), şi parcă ar fi vrut să mă îmbrăţişeze de la o sută de yarzi. Îi scrisesem eu un bilet ca să-i spun tot ceea ce făcuse tutorele meu, dar n-avusesem nici-o clipă de răgaz să mă duc s-o văd. Bineînţeles, ne-am întors din drum şi tânăra şi expansiva mea prietenă era într-o asemenea stare de încântare şi atât de fericită şi peste fire de bucuroasă să povestească despre seara aceea când mi-a adus buchetul de flori, şi era atât de pornită să mă strângă tare la piept (cu cap şi bonetă cu tot), şi să-i zică înainte ca o vijelie, dându-mi tot felul de nume, care mai de care mai scumpe, şi să-i spună lui Allan că făcusem nu ştiu ce mare lucru pentru ea, încât m-am văzut silită să urc în trăsurică şi s-o liniştesc, lăsând-o să zică şi să facă tot ceea ce dorea. Allan, stând la ferestruica trăsurii, era tot atât de încântat ca şi Caddy, iar eu eram la fel de încântată ca şi ei. Şi mă şi mir că în loc să fi plecat cu ea, am izbutit totuşi să scap şi să mă dau jos din trăsurică, râzând, îmbujorată şi ciufulită, privind după Caddy, care ieşită pe jumătate pe ferestruică, privea şi ea după noi până ce ne pierdu din ochi.

Asta ne-a făcut să întârziem cam un sfert de oră şi când am ajuns la Sala Westminster, am văzut că lucrările zilei începuseră. Mai rău decât toate, am găsit asemenea înghesuială, atât de neobişnuită la înalta Curte, încât sala era plină ochi până la uşă şi nu am putut nici vedea, nici auzi ce se petrecea înăuntru. Se pare că era ceva de haz, căci din când în când s-auzeau hohote de râs urmate de-un strigăt: „Linişte!”. Se pare şi că era ceva interesant, fiindcă toţi se împingeau şi se trudeau să ajungă mai aproape. Se pare că era ceva ce-i înveselea grozav pe domnii profesionişti, pentru că se aflau câţiva avocaţi tineri, cu peruci şi favoriţi, de partea astălaltă a înghesuielii de oameni şi când unul dintre ei le spunea celorlalţi despre cele dinăuntru, aceia îşi vârau mâinile în buzunare şi se umflau de râs, nu alta, izbind cu picioarele şi tropăind pe lespezile sălii.

Întrebarăm pe-un domn de lângă noi dacă ştie ce proces se judecă. El ne răspunse: „Procesul Jarndyce”, îl întrebarăm iarăşi dacă ştie ce se petrece cu el? Ne răspunse că de fapt nu ştie, habar nu are şi că nu-i nimeni care să ştie, atât cât a putut înţelege, procesul se terminase. „Se terminase pe ziua aceea?”, l-am întrebat. „Nu, răspunse el; s-a terminat de-a binelea”. S-a terminat procesul de-a binelea!

Când am auzit un asemenea răspuns de necrezut, ne-am uitat unul la altul, năuciţi de uimire. E cu putinţă oare ca testamentul să fi pus lucrurile, în sfârşit, pe făgaşul dreptăţii, şi Richard şi Ada să fi ajuns să fie bogaţi? Părea prea frumos ca să fie adevărat. Vai, într-adevăr aşa era! Îngrijorarea şi nesiguranţa noastră au fost de scurtă durată, fiindcă foarte curând după aceea, mulţimea din sală a prins a se împrăştia şi oamenii ieşeau scurgându-se ca o apă, îmbujoraţi la faţă şi înfierbântaţi, aducând cu ei un uriaş val de aer stătut. Totuşi, cu toţii, erau din cale-afară de bine dispuşi şi înveseliţi, de-ai fi zis că seamănă mai mult cu oamenii ce ies de la o comedie sau de la un scamator, decât de la o Curte de Justiţie. Am stat într-o parte, pândind să vedem vreo mutră cunoscută, dar iată că în scurtă vreme nişte teancuri mari de hârtie au prins a fi scoase afară… Grămezi în saci, alte grămezi mult prea mari ca să încapă în vreun sac, cantităţi imense de hârtii de toate formele şi chiar şi informe, sub care cărăuşii se clătinau şi şovăiau, şi pe care oricum le aruncau de îndată pe jos pe lespezile sălii, după care se întorceau ca să mai aducă. Până şi asemenea salariaţi râdeau. Ne-am aruncat privirile la hârtiile aruncate şi văzând pretutindeni numele lui Jarndyce, am întrebat pe un bărbat cu înfăţişare oficială, care şedea în mijlocul hârtiilor, dacă procesul luase sfârşit.

— Da, răspunse el, în sfârşit s-a terminat de tot, şi a izbucnit şi el în râs.

Tocmai în conjunctura asta, l-am zărit pe domnul Kenge ieşind afară din sala de şedinţe cu demnitatea-i

binevoitoare, ascultându-l pe domnul Vholes, care avea o înfăţişare plină de respect şi-şi căra geanta cu hârtii. Domnul Vholes ne văzu cel dintâi.

— Iată-o pe domnişoara Summerson, domnule! Exclamă el. Şi domnul Allan Woodcourt.

— O, ce-i drept! Da, într-adevăr! Făcu domnul Kenge, ridicându-şi pălăria în faţa mea, cu o politeţe studiată. Bună ziua, ce mai faceţi? Bucuros că vă văd! Domnul Jarndyce nu-i pe aici?

— Nu. El n-a venit niciodată pe aici, i-am amintit eu.

— Ce-i drept, replică domnul Kenge, e foarte bine că nu e aici astăzi pentru că… În lipsa bunului meu prieten sunt gata să spun că părerile lui personale şi de nestrămutat… S-ar fi adâncit poate, şi-ar fi ajuns mai categorice; fără nici-o raţiune, dar ar fi putut ajunge mai categorice.

— Vă rog, ce s-a întâmplat astăzi? Întrebă Allan.

— Ce-aţi întrebat, vă rog, făcu domnul Kenge cu o politeţe curtenitoare.

— Ce s-a întâmplat astăzi?

— Ce s-a întâmplat, repetă domnul Kenge. Chiar aşa. Da. Ei, bine, nu s-a întâmplat mare lucru, nu mare lucru. Am fost stăviliţi… Ţintuiţi dintr-o dată, aş spune… Cum să spun, hai să zic pe prag?

— Testamentul acela e socotit drept un document autentic? A întrebat Allan, vreţi să ne spuneţi doar atât?

— Mai mult ca sigur că aşa ar fi fost, răspunse domnul Kenge, dacă am fi ajuns până acolo; în asemenea problemă însă n-am mai intrat.

— N-am mai intrat în asemenea problemă, repetă Vholes, de parcă vocea lui joasă, şi rostită ca pentru el, ar fi fost un ecou.

— Trebuie să vă gândiţi, domnule Woodcourt, urmă domnul Kenge, folosindu-şi tot talentul său de a convinge şi de a calma, ca şi cum s-ar fi slujit de-o sculă de mare preţ, că am avut de-a face cu un proces mare, că am avut de-a face cu un proces de-o durată grozav de prelungită, că am

avut de-a face cu un proces complicat. Procesul Jarndyce a intrat pe drept cuvânt în terminologia juridică, ca un monument de practică procedurală a înaltei Curţi de Justiţie.

— Şi ca un monument de răbdare pusă la încercare de multă vreme, adaugă Allan.

— Chiar aşa de fapt, domnule, făcu domnul Kenge, cu un anume râs binevoitor. Foarte bine! Dar trebuie mai departe să cugetaţi, domnule Woodcourt – deveni dintr-o dată demn, aproape chiar grav – că pentru nenumăratele dificultăţi, faptele neprevăzute, ficţiunile măiestrite şi formele de procedură dintr-un asemenea proces grandios, s-au cheltuit studiu, dibăcie, elocvenţă, cunoştinţă, energie intelectuală, domnule Woodcourt, energie intelectuală de înaltă clasă. De mulţi ani de zile… Ă. Să zicem crema baroului şi… Ă. Am putea adăuga fructele mature, fructele tomnatice ale pernei prezidenţiales-au cheltuit şi risipit în procesul Jarndyce. Dacă publicul s-alege cu un beneficiu şi ţara cu podoaba unei asemenea măreţe puteri de pătrundere, ele trebuie plătite în bani, sau în valori corespunzătoare banilor, domnule.

— Domnule Kenge, îl întrerupse Allan, părând că s-a luminat dintr-o dată. Ne iertaţi, dar n-avem timp de pierdut. Vreţi să spuneţi că întreg fondul procesului s-a topit în cheltuieli de judecată?

— Hm! Cam aşa cred! Răspunse domnul Kenge. Domnule Vholes, dumneata ce zici?

— Cam aşa cred şi eu, răspunse şi domnul Vholes.

— Şi că prin urmare procesul s-a stins şi e scos de pe rol.

— Aşa se pare, răspunse domnul Kenge. Domnule Vholes?

— Aşa se pare, răspunse şi domnul Vholes.

— Vai, ce grozăvie, şopti Allan. Asta-l răpune pe Richard!

O temere îngrozitoare se citi pe faţa lui Allan, el care îl cunoştea atât de bine pe Richard. Şi eu văzusem atât de bine cum se topea prietenul nostru de la o zi la alta, încât ceea ce-mi spusese scumpa mea copilă, bazat pe toate

presimţirile amare ale dragostei sale, îmi suna acum în urechi ca un dangăt de moarte.

— În cazul că aţi dori să-l întâlniţi pe domnul C., făcu domnul Vholes venind după noi, îl găsiţi în sala de şedinţă. L-am lăsat acolo să se odihnească puţin. Bună ziua, domnule, bună ziua, domnişoară Summerson!

După ce mi-a aruncat una dintre acele priviri ale lui, încete şi lacome, în timp ce-şi răsucea şnururile ghiozdanului şi mai înainte de a se repezi cu el după domnul Kenge, umbra binevoitoare, a cărei vorbărie părea că se teme să n-o piardă, domnul Vholes scoase un căscat adânc, de parcă ar fi înghiţit şi ultima îmbucătură din clientul său, după care, făptură aceasta neagră, îmbumbată până sus şi nesănătoasă, se depărtă, alunecând către uşa joasă din capătul sălii.

— Scumpa mea, mă chemă Allan, lasă-mi mie, pentru puţin timp, sarcina pe care mi-ai dat-o. Du-te acasă la domnul Jarndyce cu ştirile pe care le-ai aflat şi vino apoi la Ada!

N-am vrut să-l las să mă însoţească până la o trăsură, ci l-am implorat să se ducă la Richard fără să mai întârzie nici-o clipă şi să-mi îngăduie să fac singură ceea ce mi-a spus. Ajungând într-un suflet acasă, l-am găsit pe tutore şi i-am comunicat treptat cu ce veşti mă întorceam.

— Domniţă, îmi spuse tutorele cu un calm desăvârşit, faptul că s-a terminat cu procesul în orice condiţii, e-o fericire mai mare decât mă aşteptam. Dar bieţii mei verişori!

Toată dimineaţa am vorbit despre ei, gândindu-ne ce era cu putinţă să facem. După-amiază, tutorele a mers cu mine la locuinţa lor din Symond's Inn şi mă lăsă la uşă. Am urcat. Când draga mea îmi auzi paşii, ieşi în coridorul mic şi mă cuprinse cu braţele pe după gât, dar numaidecât îşi stăpâni durerea şi-mi spuse că Richard întrebase de mine de mai multe ori. Allan îl găsise şezând într-un colţ al sălii de şedinţe, îmi povesti ea, ca o făptură împietrită. Fiind deşteptat din înmărmurire, a izbucnit de parc-ar fi vrut să

strige cu un glas sălbatic către judecător dar, năpădindu-l sângele pe gură, nu a putut rosti nici un cuvânt şi Allan îl adusese acasă.

Zăcea pe-un divan, cu ochii închişi, când am intrat. Pe masă se găseau tot felul de întăritoare; camera era aerisită pe cât cu putinţă, şi întunecată şi aranjată şi tăcută. Allan stătea lângă el, păzindu-l cu un aer grav. Faţa lui Richard îmi păru că nu mai avea nici un pic de culoare şi acum, când îl priveam fără ca el să mă vadă, am putut să-mi dau seama, pentru întâia oară, cât era de ruinat. Dar era mai frumos, aşa cum nu-l văzusem de multă vreme.

M-am aşezat lângă el în tăcere. Deschizând ochii după un timp, îmi spuse cu vocea stinsă, dar cu zâmbetul lui de altădată:

— Doamnă Minerva, sărută-mă, scumpa mea!

Mi-a fost de mare mângâiere şi uimire să-l văd vesel şi plin de speranţe în starea lui deznădăjduită. Ne spunea că nu găseşte cuvinte să ne arate cât era de fericit pentru plănuita noastră căsătorie. Soţul meu fusese îngerul păzitor al lui şi al Adei şi ne-a binecuvântat pe amândoi şi ne-a urat toate bucuriile pe care viaţa ni le poate hărăzi.

Aproape simţeam că mi se sfâşie inima când am văzut că apucă mâna lui Allan şi i-o ţine la inimă.

Am vorbit cât am putut despre viitor şi ne-a spus de câteva ori că trebuie să fie de faţă la căsătoria noastră, dacă se va putea ţine pe picioare. Ada va reuşi să-l aducă orişicum, zise el.

— Da, cu siguranţă, scumpul şi prea iubitul meu Richard.

Dar pe când draga mea îi răspundea atât de încrezătoare în viitor, atât de senină şi frumoasă, vorbind despre ajutorul ce trebuia să-i vină aşa de curând, vai! Eu ştiam… Eu ştiam!

Nu era bine pentru el să vorbească prea mult şi, când tăcea Richard, tăceam şi noi. Şezând lângă el, mă făceam că lucrez pentru draga mea, ca totdeauna, el având obiceiul să glumească pe seama mea că-mi găsesc mereu de lucru. Ada s-a aplecat asupra pernei lui ca să-i ţină capul pe braţul ei.

Aţipea foarte des, şi de câte ori se trezea, întreba numaidecât:

— Unde-i Woodcourt?

Seara se lăsase când, ridicându-mi ochii, l-am văzut pe tutore stând în pridvorul cel mic de la intrare.

— Cine e, doamnă Minerva? Mă întrebă Richard. Uşa era în spatele lui, dar el îşi dădu seama după faţa mea că intrase cineva.

M-am uitat la Allan să-i cer sfatul, şi cum el a dat din cap că „Da”, m-am aplecat spre Richard şi i-am spus. Tutorele văzu ce s-a petrecut, veni uşurel, într-o clipă, lângă mine şi-şi puse mâna pe mâna lui Richard.

— O, domnule, exclamă Richard, cât sunteţi de bun, cât sunteţi de bun! Şi izbucni în plâns pentru prima oară.

Tutorele, întruchiparea omului bun, se aşează în locul meu, ţinând în mână, mâna lui Richard.

— Dragul meu Rick, zise el, norii s-au spulberat, şi acum s-a înseninat. Acum putem vedea bine. Ne sălbăticiserăm cu toţii, Rick, mai mult ori mai puţin. N-are a face! Ia spune-mi, ce faci tu, dragă băiete?

— Sunt tare slăbit, domnule, dar sper să mă înzdrăvenesc. Trebuie să încep o viaţă nouă.

— Da, adevărat! Bine grăit! Exclamă tutorele.

— Dar n-am s-o mai încep ca-n trecut, urmă Richard cu un zâmbet trist. Am tras o învăţătură de data asta, domnule; a fost una cruntă; puteţi fi însă sigur că m-am învăţat minte.

— Bine, bine, zise tutorele, mângâindu-l, bine, bine, bine, dragă băiete!

— Mă gândesc, domnule, reluă vorba Richard că nu există nimic pe pământ ce-aş dori atât, cât să văd casa lor… Casa Doamnei Minerva şi-a lui Woodcourt. Dacă aş putea fi dus acolo, de cum încep să-mi recapăt puterea, simt că aş putea să mă îndrept mai repede ca oriunde.

— Ei, bine, la fel m-am gândit şi eu, Rick, răspunse tutorele, şi domniţa noastră la fel; amândoi am vorbit

despre asta, chiar astăzi. Cred că nici soţul ei n-are să se-mpotrivească. Ce părere ai?

Richard zâmbi şi-şi ridică braţul ca să-şi lase mâna pe Allan, care stătea lângă căpătâiul divanului.

— Nu spun nimic de Ada, continuă Richard, dar nu mă gândesc decât la ea şi nu m-am gândit decât la ea! Uitaţi-vă la ea! Priviţi-o aici, domnule, aplecată asupra pernei mele, când ea singură are atâta nevoie să se odihnească pe-o pernă, dragostea mea, biata mea fată!

O cuprinse în braţe şi nimeni dintre noi nu scoase nici un cuvânt. Treptat, se desprinse din îmbrăţişare, iar ea se uită înspre noi, apoi ridică privirile spre cer şi buzele-i prinseră a se mişca.

— Când am să vin în Casa Umbrelor, urmă Richard, o să am multe să vă spun, domnule, şi dumneavoastră aveţi să-mi arătaţi multe. Aveţi să veniţi, acolo, nu-i aşa?

— Fără îndoială, dragă Rick.

— Vă mulţumesc; sunteţi acelaşi, sunteţi acelaşi, exclamă Richard. Şi toate vă sunt pe potrivă. Allan şi Esther mi-au povestit cum le-aţi plănuit casa şi cum aţi ţinut seama în ea de toate gusturile şi obiceiurile Estherei. Va fi ca şi cum ne-am duce iarăşi în vechea Casă a Umbrelor.

— Şi ai să vii şi acolo, cred, Rick. Acum am rămas singur, ştii, şi-ţi vei face o pomană cu mine să vii să mă vezi. O pomană să veniţi să mă vedeţi amândoi, draga mea! Repetă el către Ada, trecându-şi uşor mâna peste părul ei auriu şi ducând o buclă la buze. (Cred că în clipa aceea s-a legat cu jurământ să-i poarte de grijă dacă avea să rămână singură).

— A fost un vis urât! Exclamă Richard, cuprinzând cu însufleţire amândouă mâinile tutorelui.

— S-a terminat, Rick, s-a terminat.

— Şi dumneavoastră, fiind om bun, puteţi să treceţi aşa peste el, să-l iertaţi pe visător şi să vă fie milă de el şi să fiţi îngăduitor cu el şi să-l îmbărbătaţi când se deşteaptă din visările lui.

— Bineînţeles că pot. Ce sunt eu, decât tot un visător, Rick?

— Voi începe o viaţă nouă! Exclamă Richard cu o licărire în ochi.

Soţul meu se apropie mai tare de Ada şi l-am văzut ridicându-şi solemn mâna ca să-l prevestească pe tutore.

— Când oare voi pleca din casa asta, către ţinutul acela fermecat, unde sălăşluiesc vremurile de odinioară, unde voi avea puterea să spun ce-a însemnat Ada pentru mine, unde voi fi în stare să-mi amintesc de multele mele greşeli şi orbiri, unde am să mă pregătesc să fiu călăuză copilului meu încă nevenit pe lume?

— Dragă Rick, când ai să-ţi recapeţi puterea, îi răspunse tutorele.

— Ada, draga mea!

A încercat să se ridice singur, puţin. Allan l-a ridicat aşa ca Ada să-l poată ţine la piept, ceea ce dorea şi el.

— Ţi-am pricinuit multe necazuri, scumpa mea de-a pururi; ţi-am căzut în cale ca o biată umbră rătăcită, te-am căsătorit cu sărăcia şi cu necazurile, ţi-am risipit în vânt averea. Ai să mă ierţi de toate astea, Ada mea, înainte de-a începe o viaţă nouă?

Un zâmbet i-a înflorit pe faţă când ea s-a aplecat ca să-l sărute. Încetişor, îşi lăsă capul să-i cadă la pieptul ei, îşi strânse braţele mai tare în jurul gâtului ei, şi cu un suspin de rămas bun îşi începu o viaţă nouă. Nu în lumea asta, O! Nu în asta! În lumea aceea care o îndreaptă pe asta a noastră.

Când totul intră în tăcere, la un ceas târziu al nopţii, biata domnişoara Flite, cu mintea rătăcită, veni să plângă la mine, spunându-mi că le-a redat păsărelelor ei libertatea.

În Lincolnshire jIN este Chesney Wold, în vremurile de faţă atât de schimbate, s-a lăsat tăcerea, ca o umbră care întunecă şi fragmentul acela din cronica familiei. Umblă vorba că sir Leicester ar fi plătit pe vreo câţiva care ar fi putut să spună unele şi altele, făcându-i să-şi ţină gura, dar

nu-i decât o vorbă goală, abia şoptită pe ici-pe colo, furişându-se lăturalnic, şi de câte ori încearcă să se-ntrupeze într-o scânteiere de viaţă mai vie, se şi stinge şi dispare pe dată. Se ştie cu certitudine că frumoasa Lady Dedlock zace în mausoleul din parc, sub copacii ce-şi împreunează deasupră-i ramurile umbroase, şi unde toată noaptea se aude bufniţa făcând pădurile să răsune, dar când ea a fost adusă acasă, ca să fie culcată printre ecourile singuraticului castel de la Chesney Wold, sau cum a murit ea, rămâne o taină. Câteva dintre vechile ei prietene – de găsit mai cu seamă printre fermecătoarele acelea cu obraji de piersică şi gâturi scheletice – ar fi spus odată, în treacăt, pe când se jucau fantomatic cu evantaiele lor mari, ca nişte seducătoare silite să cocheteze acum cu îngerul neîndurător al morţii, după ce şi-au pierdut pe rând pe toţi ceilalţi curtezani, ar fi spus odată ca din întâmplare, la o adunare din înalta societate, că se miră că rămăşiţele pământeşti ale celor din familia Dedlock, înmormântaţi în mausoleu, nu se revoltă, profanate cum sunt de prezenţa şi tovărăşia ei. Dar repauzaţii din nobila familie iau lucrurile cu mai mult calm şi nu s-a fost auzit nicicând că ar fi protestat.

De departe de prin ferigile din adâncitura văii, şi-apoi şerpuind pe poteca de călărie printre copaci, răzbeşte uneori în locul singuratic de-aici tropot de cai. Atunci poate fi văzut sir Leicester – schilod, gârbovit, aproape orb, dar cu o ţinută demnă, totuşi – călărind cu un om voinic alături, oricând gata să-i apuce căpăstrul şi frâul din mână. Când ajung la un anume loc, în faţa uşii mausoleului, calul deprins al lui sir Leicester se opreşte de la sine, iar sir Leicester, scoţându-şi pălăria, stă în tăcere câteva clipe, înainte de-a da pinteni calului ca să plece mai departe.

Războiul cu acel cutezător de Boythorn e încă în toi, cu toate că la intervale nesigure, aici învrăjbit, aici potolit, pâlpâind ca un foc nesigur. Adevărul se zice c-ar fi că domnul Boythorn, când sir Leicester a venit să se aşeze

definitiv în Lincolnshire, ar fi arătat o dorinţă vădită să renunţe la dreptul său de trecere şi să facă aşa cum poftea sir Leicester; drept care sir Leicester, închipuindu-şi că nu-i decât o bunăvoinţă din partea lui Boythorn din compătimire pentru boala sau nenorocirea lui, s-a mâniat atât de rău, şi a fost atât de grandios ofensat, încât domnul Boythorn s-a văzut nevoit să comită o încălcare flagrantă, ca să-i dea prilej vecinului său să-şi vină iarăşi în fire. Totodată, domnul Boythorn continuă să afişeze avertismente teribile pe porţiunea de trecere ce se află în litigii şi, cu păsărică ţopăindu-i pe cap, continuă să predice cu toată vehemenţa împotriva lui sir Leicester, primejduindu-i până şi sanctuarul propriului său cămin; de asemenea îl desfide la fel ca şi-n trecut în bisericuţa cunoscută, manifestând o amabilă desconsiderare a existenţei nobilului său vecin. Dar se şopteşte că atunci când domnul Boythorn se arată a fi cel mai sălbatic şi neîmblânzit împotriva vechiului său vrăjmaş, de fapt e cât se poate de atent şi amabil, căci sir Leicester, în demnitatea-i implacabilă nici nu bănuieşte cât de mult se caută a i se face pe plac. Tot atât de puţin bănuieşte cât de împreună şi de aproape au suferit şi el cu duşmanul lui pentru soarta celor două surori, însă duşmanul, care acum ştie tot ce s-a petrecut, nu-i omul care să i-o spună. Aşa că cearta îşi urmează calea nestingherită, spre mulţumirea amândurora.

Într-una dintre dependinţele din parc, în căsuţa aceea ce se vede din castel, de unde odinioară, când apele ieşiseră din matca lor în Lincolnshire, Doamna Noastră se uita uneori la copilul paznicului, s-a aşezat şi locuieşte acum omul voinic, fost cândva soldat cavalerist. Câteva amintiri din vechea lui meserie atârnă pe pereţi şi alcătuiesc obiectul distracţiei de predilecţie a unui omuleţ şchiop, găsit prin preajma grajdurilor, ce se-ngrijeşte de ele să strălucească lună. Mereu omuleţul nostru are treabă să lustruiască uşile magaziei cu hamuri, scările şeilor de încălecat, lanţurile căpestrelor, colţarele hamurilor şi tot ce

poate găsi prin preajma grajdurilor şi care se cere lustruit; cu alte cuvinte, duce o viaţă de frecătură. Un omuleţ zburlit, slab-mort, semănând totodată cu un câine bătrân, un soi de corcitură, care-a primit lovituri de tot soiul cu duiumul. Răspunde la numele de Phil.

Înduioşătoare privelişte s-o vezi pe bătrâna îngrijitoare în grandoarea ei (mai tare de urechi acum), ducându-se la biserică la braţul fiului, şi să bagi de seamă – lucru pe care nu-l pot face decât puţini la număr, pentru că e sărăcie de musafiri acum la castel – ce relaţii sunt atât între ei şi sir Leicester, cât şi între sir Leicester şi ei. Primesc vizite când vara e în toi, şi atunci o manta cenuşie şi-o umbrelă, necunoscute la Chesney Wold în alte vremuri, sunt de văzut printre frunze, iar două domnişoare se zbenguiesc întâmplător în gropile cu rumeguş părăsite sau prin nişte unghere din parc, şi fumul de la două lulele se încolăceşte din uşa oşteanului prin aerul înmiresmat al serii. Tot atunci se aude un fluier şuierând aiurea prin casă un cântec pe tema atât de inspirată a marşului „Grenadierii britanici”, iar când se înnoptează, se mai aude şi o voce morocănoasă şi hotărâtă că zice:

— Dar niciodată nu recunosc că-i aşa, de faţă cu bătrânica. Disciplina trebuie păstrată!

Cea mai mare parte a castelului e închisă şi nici vizitarea lui nu mai e îngăduită; totuşi, sir Leicester îşi păstrează pompa-i împuţinată în salonul cel lung, şi se odihneşte pe locul lui de totdeauna, în faţa picturii Doamnei Sale. În salonul înconjurat în timpul nopţii de paravanele mari ce-i stau înjur, şi iluminat numai în partea asta, lumina pare că se strânge treptat şi slăbeşte până când nu va mai fi. Încă puţin, la drept vorbind, şi se va stinge de tot pentru sir Leicester, iar uşa umedă de la mausoleu, care se închide atât de ermetic şi pare atât de neîndurătoare, se va deschide şi-l va uşura.

Volumnia, cu trecerea timpului, ajungând să fie mai rozã în obraji, în loc de îmbujorată, şi mai galbenă la piele în loc de

albă, îi citeşte lui sir Leicester în timpul serilor lungi şi încearcă tot felul de subterfugii ca să-şi ascundă căscăturile, cel mai important şi mai eficient subterfugiu dovedindu-se a fi introducerea colierului de perle între buzele-i rumene. Dezbaterile interminabile în privinţa lui Buffy şi Boodle, arătând cât e de cinstit Buffy şi ce ticălos mârşav e Boodle, şi cum ţara e ruinată dacă se dă de partea lui Boodle şi nu a lui Buffy, sau salvată dacă se dă de partea lui Buffy şi nu a lui Boodle (trebuie să fie sau unul sau celălalt, şi nu se poate să fie altcumva), reprezintă materialul de căpetenie al lecturilor sale. Sir Leicester nu prea arată interes pentru care şi cine, şi nici nu pare a urmări firul lecturii îndeaproape; însă în clipa în care Volumnia are de gând s-o şteargă, el se deşteaptă de-a binelea şi, repetându-i cu glas răsunător ultimul cuvânt rostit, doreşte cu oarecare neplăcere să-i spună dacă crede că-i obosită. Totuşi, Volumnia, în cursul ţopăielilor ei de pasăre pe ici, pe colo, umblând cu ciocu-i prin hârtii, a dat peste o însemnare ce-o privea, în eventualitatea „că s-ar întâmpla ceva”, rubedeniei sale, reprezentând o răsplată frumoasă pentru maratonul ei de lectură, drept care ţine la respect până şi pe satana aceea de plictiseală.

În general, verişorii se cam păzesc să mai vină la Chesney Wold de când s-a abătut tristeţea pe acele meleaguri, dar se înfruptă totuşi câte puţin în sezonul vânatului, când se aud împuşcături prin plantaţii, şi câţiva gonaci şi paznici împrăştiaţi pe teren aşteaptă la locurile de întâlnire, ca şi în trecut, pe cei doi-trei verişori abătuţi. Verişorul cel pirpiriu, mai pirpiriu din pricina tristeţii sumbre în care stă învăluit castelul, cade într-o înfricoşătoare stare de deprimare, gemând sub pernele de pocăinţă de pe divan în ceasurile în care e fără de puşcă, şi afirmând că „aşa infernală închisoare... Trebuie închisă... pe totdeauna. „

De când Castelul din Lincolnshire şi-a schimbat înfăţişarea, singurele prilejuri grandioase pentru Volumnia sunt numai acelea foarte rare, şi considerabil de distanţate,

când trebuie făcut ceva pentru ţinut sau pentru regiune, în sensul de a favoriza şi a împodobi cu prezenţa sa vreun bal public. Atunci, într-adevăr, silfida noastră apare cu gâtul şi umerii acoperiţi de dantelării, cu o înfăţişare ca din poveşti, şi o porneşte voioasă, însoţită de verişori, la vreo paisprezece mile bune depărtare, către vechea sală de întruniri, acum golită, care timp de trei sute şaizeci şi patru de zile şi nopţi ale fiecărui an ordinar, e ca o hală de vechituri de la antipozi, plină de scaune şi mese vechi, toate puse cu dosul în sus. Atunci cucereşte ea cu adevărat inimile, cu bunăvoinţa, cu vioiciunea virginală, şi cu salturile-i cochete ca în zilele când bătrânul şi hidosul general cu gura prea plină de dinţi, încă nu şi-i pusese la mezat cu două guinee bucata. Atunci se-nvârte şi se răsuceşte ea, ca o nimfă mistică, de familie bună prin încâlceala dansului. Atunci apar şi ciobănaşii, cu ceai, cu limonadă, cu tartine şi cu complimente curtenitoare. Atunci devine şi ea binevoitoare, dar crudă, ceremonioasă, dar modestă, uşuratică, dar îndărătnic de gingaşă. Atunci apare şi un soi ciudat de asemănare între ea şi micile candelabre şi policandre de sticlă din alt ev, ce înfrumuseţează sala de întruniri; cu tulpinile lor uscăţive, cu cristalele lor sărăcăcioase, cu discurile lor care dezamăgesc fiindcă n-au cristale, cu braţele lor goale de pe care şi discurile şi cristalele au dispărut, şi cu puţina şi slaba lor sclipire prismatică, de parcă toate ar fi Volumnia.

În rest, viaţa în Lincolnshire este pentru Volumnia un gol imens într-o casă peste măsură de mare, ivindu-se dintre copacii ce suspină, frângându-şi braţele, aplecându-şi capetele şi aruncându-şi lacrimile pe ochiurile geamurilor, într-o deprimare monotonă. Un labirint de splendoare, mai curând avutul unei vechi familii de vuiete şi de răsunete ce răsar din sutele de morminte la orice zgomot, şi se pornesc hăulind prelung printre zidurile clădirii, decât avutul unei vechi familii de făpturi omeneşti, cu înfăţişările lor fantomatice. O risipă de coridoare şi de scări nefolosite, în

care, dacă scapi noaptea jos un pieptene pe podeaua camerei de dormit, e ca şi cum ai trimite un tainic zgomot de paşi, într-un anume scop, prin încăperile edificiului. Un lăcaş în care puţini oameni îndrăznesc să meargă singuri, în care slujnica dă un ţipăt când sare o scânteie din foc şi se apucă să plângă în orice timp şi anotimp, ajungând până la urmă victima unor grave tulburări mintale, după care dă de veste că nu mai stă şi pleacă.

Aşa arată Chesney Wold lăsat în voia întunericului şi a pustiului. Neschimbat în strălucirea verii, ca şi în mohorârea iernii. Sumbru şi împietrit în curgerea vremii… Nici un stindard care să fluture deasupra ziua, nici şiruri de lumini care să strălucească noaptea, nici-o familie care să vină şi să plece, şi nici un oaspete care să însufleţească formele reci şi pale ale încăperilor, nici un semn de viaţă în jalnicul lăcaş… Pasiunea şi mândria, chiar şi pentru ochiul străinului, au pierit din Castelul de la Lincolnshire, lăsându-l în puterea sumbrei tăceri. Sfârşitul povestirii Estherei veni timpul să mă despart pentru totdeauna de necunoscutul prieten căruia i le-am scris. Nu fără să-i păstrez o dragă şi vie amintire. Nu fără să-mi păstreze şi el… Sau ea… O oarecare amintire, sper.

Mi-au dat-o în braţe mie pe draga mea, şi multe săptămâni de-a rândul n-am părăsit-o nici-o clipă. Copilaşul hărăzit să facă atât de multe, s-a născut mai înainte ca iarba să fi crescut pe mormântul tatălui său. A fost să fie băiat, şi eu, cu soţul meu şi cu tutorele, i-am dat numele tatălui său.

E şapte ani, plini de fericire, sunt stăpâna Casei Umbrelor. Puţinele cuvinte pe care le am de adăugat la cele ce-am scris, curând se vor încheia; atunci va ajutorul pe care se bizuia draga mea i-a venit, cu toate că, potrivit cu înţelepciunea cerească, i-a venit într-un alt scop. Aşa că misiunea copilaşului a fost s-o slăvească şi s-o restabilească pe maică-sa, nu pe taică-său, dar puterea lui era considerabilă în îndeplinirea acelei misiuni. Când am văzut forţa mânuţei aceleia mici şi slăbuţe, şi cum atingerea ei

putea să-i vindece inima scumpei mele, şi să renască speranţele în ea, am înţeles noua semnificaţie a bunătăţii şi dragostei dumnezeieşti.

S-au înzdrăvenit amândoi şi, treptat, am văzut-o pe scumpa mea în grădină, plimbându-se cu copilaşul în braţe. Eram căsătorită pe atunci şi eram cea mai fericită dintre fericite.

Tocmai la vremea aceea a venit la noi şi tutorele şi-a întrebat* o pe Ada când are de gând să se-ntoarcă acasă?

— În amândouă locuinţele eşti la tine acasă, draga mea, zise el, dar vechea Casă a Umbrelor îşi cere întâietatea. Când tu şi cu băiatul meu veţi fi destul de în putere, vino şi ia-ţi în stăpânire căminul tău.

Ada îi spunea „prea scumpul meu văr, John”. Dar el s-a împotrivit. Nu, îi zise el, acum trebuie să-i fie tutore. Şi de-atunci înainte le-a fost tutore şi ei şi băiatului; mai ales că avea şi o veche asociere cu denumirea. Aşa că îi spuse tutore şi tutore a fost numit de-atunci înainte. Copiii nu-l ştiau sub alt nume… Spun copiii, căci am două fetiţe.

Cu greu aţi crede că Charley (tot cu ochii rotunzi şi fără habar de gramatică), s-a măritat cu un morar din vecinătate; totuşi e adevărat şi chiar şi acum, când mă uit în sus de la biroul meu unde scriu, dis-de-dimineaţă la fereastra mea de vară, văd chiar moara care începe să se-nvârtă. Nădăjduiesc că morarul ei n-are s-o strice răsfăţând-o, dar e drept c-o place foarte mult şi Charley e cam înfumurată de această căsătorie… Fiindcă morarul e om cu stare şi a fost la mare căutare. În ceea ce o priveşte pe micuţa mea slujnică, aş putea crede că timpul a stat în loc de şapte ani încoace, aşa cum şedea şi moara acum jumătate de ceas, fiindcă micuţa Emma, sora lui Charley (pe care o am acum), e exact la fel cum era Charley. Cât despre Tom, fratele lor, drept să spun, mă cam tem să vă povestesc ce-a făcut el la şcoală cu socotitul, cred că era vorba de fracţii zecimale. Oricum, acum e ucenic la morar şi e un flăcău sfios, mereu îndrăgostindu-se de câte cineva şi

ruşinându-se de una ca asta. Caddy Jellyby şi-a petrecut ultima ei vacanţă cu noi şi-a fost mai drăgălaşă ca oricând, dansând fără întrerupere în casă şi afară din casă cu copiii, de parcă n-ar fi dat nici-o lecţie de dans de când e ea. Caddy îşi are acum trăsurica ei, în loc să mai ţină una cu chirie, şi locuieşte la două mile, poate şi mai bine, înspre apus de strada Newman. Munceşte din greu, soţul ei (excelent soţ), fiind şchiop şi nemaiputând să facă mare lucru. Cu toate acestea, e mai mult decât mulţumită şi face tot ce are de făcut cu dragă inimă. Domnul Jeliyby îşi petrece serile în casa ei cea nouă, cu capul sprijinit de perete, aşa cum făcea şi pe vremuri. Am auzit că doamna Jellyby ar fi suferit o umilire profundă din pricina căsătoriei ruşinoase pe care a făcut-o fiica ei şi a profesiunii pe care o exercită, dar sper că s-a deprins, cu timpul. A fost deziluzionată cu Borrioboola-Gha, care a ajuns la faliment, din pricina regelui Borrioboola care poftea să vândă pentru rom pe oricine supravieţuia climei…, dar doamna Jellyby a intrat în mişcarea feministă luptând pentru dreptul de-a intra în Parlament şi Caddy îmi spune că-i o sarcină ce implică o corespondenţă cu mult mai mare şi mai activă decât cea veche. Aproape uitasem de biata fetiţă a lui Caddy. Acum nu mai e o stârpitură, dar e surdo-mută. Cred că n-a existat pe lume mamă mai bună decât Caddy, care învaţă, în scurtele şi rarele ei răgazuri, nenumărate meşteşuguri pentru surdo-muţi, ca să îndulcească nenorocirea copilului ei.

Ca şi cum n-ar mai trebui să termin odată cu Caddy, tocmai mi-am adus aminte acum de Peepy şi de bătrânul domn Turveydrop. Peepy lucrează la vamă şi se descurcă grozav de bine. Domnul Turveydrop-senior, mai predispus la apoplexie ca oricând, tot îşi mai expune înalta lui ţinută prin oraş; tot se mai desfată după vechea modă; şi tot se bucură de acelaşi credit în casă, ca şi în trecut. Cu aceeaşi statornicie îl protejează pe Peepy şi se subînţelege că-i va

lăsa prin testament o pendulă franţuzească pe care o are în cabinetul în care se îmbracă… Şi care nu-i a lui.

Cu primii bani pe care i-am economisit, am adăugat la drăgălaşa noastră casă o „Odaie a Cârtitului”, construind-o anume pentru tutore, şi pe care am inaugurat-o cu strălucită pompă de îndată ce a venit să ne vadă. Încerc să scriu totul vioi şi sprinten, pentru că sunt emoţionată că ajung la capătul povestirii, dar când scriu despre el, nu-mi pot opri lacrimile să-mi curgă din ochi.

Niciodată nu mă uit la dânsul fără să nu-l aud pe bietul nostru Richard, dragul de el, spunându-i că-i om bun.

Pentru Ada şi pentru drăgălaşul ei băieţel, e cel mai duios tată; pentru mine e ceea ce a fost întotdeauna, şi ce nume aş putea oare să-i dau? E cel mai bun prieten al soţului meu, e îndrăgitul copiilor noştri, este tot ceea ce iubim noi şi venerăm pe pământ. Totuşi, nutrind pentru el sentimentele ce i se cuvin unei făpturi superioare, sunt atât de intimă şi degajată cu dânsul, încât aproape că-mi vine să mă mir de mine. Ea nu mi-am pierdut vechile mele nume, nici el pe-ale lui. Nici nu stau pe alt loc decât pe vechiul scaun, alături de dânsul, când se-ntâmplă să fie cu noi. Doamnă Trap, Doamnă Minerva, domniţă!… Toate la fel ca înainte, şi eu îi răspund: „Da, dragă tutore”, tot ca-nainte.

N-am mai ştiut să fi suflat vântul din răsărit, nici măcar o clipă, din ziua aceea când m-a dus la verandă ca să citesc numele vilei. Odată chiar i-am spus că-mi pare că vântul nu mai suflă acum din răsărit şi el mi-a răspuns:

— Nu, într-adevăr, până la urmă a părăsit partea asta de lume, chiar din ziua aceea.

Cred că draga mea e mai frumoasă ca oricând. Amărăciunea care-i şedea pe faţă… Fiindcă acum a părăsit-o… Pare să-i fi purificat până şi nevinovăţia ei, dându-i un sens mai dumnezeiesc. Uneori, când îmi ridic ochii şi-o văd în rochia ei neagră, pe care o poartă încă, cum îl învaţă pe Richard, copilaşul meu scump, simt… E-atât de greu de

spus… Că-i aşa de bine să ştiu că n-o uită pe draga ei Esther în rugăciunile sale.

Îi spun băieţelului Richard „copilaşul meu”, iar el îmi răspunde că are două mame şi una dintre ele sunt eu.

Nu suntem bogaţi, căci n-avem bani la bancă, dar ne merge bine şi avem destul. Niciodată nu ies la plimbare cu soţul meu fără să aud cum lumea îl binecuvântează. Nu intru niciodată într-o casă, de orice soi ar fi ea, fără să aud laude la adresa lui sau fără să le citesc în ochii recunoscători ai oamenilor. Niciodată nu mă culc seara fără să ştiu că în cursul zilei aceleia Allan a alinat suferinţe sau că a mângâiat oamenii ce se aflau în nevoie. Ştiu că de pe paturile celor care nu se mai puteau vindeca, mulţumiri s-au înălţat adeseori, da, adeseori, pentru ajutorul lui plin de răbdare şi devotament. Oare asta nu înseamnă a fi bogat?

Oamenii mă laudă şi pe mine ca soţie a medicului. Oamenii mă iubesc şi pe mine, şi, când mă văd trecând fac atâta caz de mine, încât mi-e ruşine. Toate le datorez lui, iubitului meu, mândria mea! Oamenii ţin la mine datorită lui, după cum tot ce fac în viaţă e datorită lui!

Acum o zi sau două, seara târziu, după ce dădusem zor făcând pregătiri pentru scumpa mea, pentru tutore şi pentru Richard al meu, care trebuie să sosească mâine, tocmai mă aşezasem în verandă, draga mea verandă, când iată-l pe Allan sosind acasă, Şi iată-l că-mi spune:

— Dragă domniţă, ce faci aici?

Iar eu îi răspund:

— Luna străluceşte atât de tare, Allan, şi noaptea e atât de dulce, încât am venit aici şi stăteam şi mă gândeam.

— Şi la ce te gândeai, iubita mea? Mă întreabă atunci Allan.

— Ce curios mai eşti! I-am răspuns eu. Aproape că mi-e ruşine să-ţi spun, dar am să-ţi mărturisesc. Mă gândeam la înfăţişarea mea din trecut… Aşa cum arătam altădată.

— Şi ce gândeai despre cum arătai altădată, albina mea harnică, urmă să mă întrebe Allan.

— Mă gândeam că nu cred că m-ai fi putut iubi mai mult chiar dacă nu m-aş fi schimbat.

— Şi-ai fi rămas ca atunci? Făcu Allan râzând.

— Şi-aş fi rămas, bineînţeles, ca atunci.

— Scumpa mea Doamnă Minerva, îmi spuse atunci Allan, luându-mă la braţ, te uiţi vreodată în oglindă?

— Doar ştii că mă uit; mă şi vezi când mă uit.

— Şi nu ştii că eşti mai frumoasă decât ai fost vreodată?

Nu ştiam asta şi nu sunt sigură că acum o ştiu. Dar ştiu că scumpele mele fetiţe sunt foarte drăgălaşe, că draga mea e foarte frumoasă, că soţul meu e o mândreţe de bărbat, că tutorele are faţa cea mai luminoasă şi mai binevoitoare din câte am văzut pe lume şi că ei, cu toţii, se pot descurca foarte bine cu mine chiar şi fără multă frumuseţe… Chiar dacă am presupune că…

SFÂRŞIT